YAZILAR
10

KÜLHÂN YERİ

Yaklaştım hamamda külhan yerine;
Yaklaştıkça daha sıcak bölmeler...
Saplandı mı akıl bir kez derine,
Her ân dirilmeler, her ân ölmeler...

Necipcik, Necipcik, dem çekiyor kuş;
Yokuşlar iniştir, inişler yokuş;
Bir yokluk, bi varlık; ne değiş-tokuş!
Bir şu yan, bir bu yan, gidip gelmeler...

Necip Fazıl Kısakürek */ 1982*

2013

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2013

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2013 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazıları bu kitapta topladım. Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç: 25. 03. 2013

Bitiş : 10. 05. 2013

İÇİNDEKİLER

İNSANLARI ŞEKİLLENDİR/Yönlendir, Çözüm Oldu Desin

İnsan bir birey olduğu gibi kendi başına da bir toplumdur. İnsan bağıntısız olmadığı gibi, yalnız yaşaması da pek mümkün değildir. Bu meyanda insan **"ferdî cemaatini"** veya **"içtimâi cemaatini"** oluştururken, varsayılan bir **"yönlendirme"** nin içinde olabileceği kesinleşmiş mevzulardandır. Ancak **"yönledirme"** deki hassasiyetin ve iyiliğin temel çatısını kim/kimler tayin edecek sorunsalı vardır.

> **İyilik düşüncesi, ne / kim elinde olursa olsun, bu hususta samimi olanların az / azaldığı bir zamanları yaşamaktayız. "Her bir yönlendirme bilinçli veya bilinçsiz bir görünüm arz eder."**

Öyle ise, çözüm bulmak için ne yapmalıyız, diye düşünebilirsiniz. Bir şey yapmanıza gerek yok, ben dahi bu yazıyı yazarken, sizin bir yöne yönlenmenizi sağlamış bulunuyorum. Aslında çözüm, Allah Teâlâ'nın insanın varlığındaki cevhere ihsan ettiği **fıtrat/irade** ve göndermiş olduğu rasüller/ilâhî kitaplarda bulunmaktadır. İlâhî kitaplar hususunda milletler ayrı ayrı düşünse de sonuçta ilâhîliğinde birer hakikat gizli olduğu kesindir. Allah Teâlâ'nın **"Ruhumuzdan üfledik"** buyurması, "o şey/şeylerin varlığına bir hakikatimizi ihsan buyurduk" la eş anlama gelebilmektedir. Bu nispet iddiaa sahiplerinin düzeyine karşı gelen yüzdelik oranıdır. Onda kabul edilen limitte her insan/varlık için farklı boyuttadır. Yine Allah Teâlâ'nın **"dinde zorlama yoktur"** demesi bu manaya gelmektedir. Eğer varsaydığımız ilâhî boyut ve hikmet olmasaydı birçok cemaat yıllarca peygamberliği olmadığı halde bazı kişilerin eserlerini yıllarca mütalaa edemezlerdi.

Asıl mevzuya gelecek olursak, tarih boyunca **"yönetmek", "muktedir olmak", "anılmak", "atalar yolunun sahibi/lideri olmak" "kalmak/ anılmak"** egosunda birçok şahsiyet var olamazdı. İleriye çıkmış olan bu insanların hataları ise **"madenler seviyesinde olan insanları"** kendi **"kutsal çemberi"**ne dahil etmek için uğraşıp durmalarıdır. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin **"Beni kul Rasül"** diye anın kelâmı boşuna söylenmemiştir. Neticede mahlûkat yaptığı/ulaşamadığı hayallerin sonunda, ihtiyar dünyayı sahibi olan **"Kahhar Allah Teâlâ'ya"** bırakıp gittiler. İnsanlar, her ne kadar kendi için büyük olduğu zannetse **"Gerçekten insan üzerinden öyle uzun bir süre gelip geçti ki o anılmaya değer bir şey bile değildi?!"** (Kur'ân-ı Kerim, Dehr, 1. Ayet)

Gurur, kibir, hırs, zulüm…. gibi vahşiyatı çağrıştıran cahiliye huylarını dizginleyemeyen insanoğlunun maddî kazancı bu dünyadan gözünün çukurunu dolduracağı bir karış topraktır. Başkası da değildir. **Ancak duymak ve bilmenin değersiz olduğu, sosyal hayatın ahtapotlaştığı bir çağda yaşıyoruz.** Öyle ki bir mecliste doğru ve yanlış mefaat için beraberce saf tutabilir, **Dorian Gray**'i aratmayacak şeytânî hallerimizle hayatımız **blumia nevrozu**na düşmüş durumdadır. Bu sıkıntı her kesim için geçerlidir. Yaz/çiz/söyle boşuna gibi oldu. Mesela; Michael Moore'un hazırladığı THE CORPORATİON-Şirket (2003) belgeselindeki sözleri bu durumu çok iyi açıklıyor:

> **"Bu anlattıklarımızın çok ironik olduğunu düşünmüşümdür" yani tüm bunları yapabiliyorum ve yine neredeyim? Görsel medyadayım. Büyük şirketlerin sahipleri olduğu stüdyolar tarafından yayınlanıyorum. Şimdi ben, temsil ettikleri her şeye karşıyken beni neden yayınlıyorlar?**
>
> **Ve ben onların parasıyla onların inandıklarına karşı çıkıyorum. Tamam mı? Evet çünkü onlar hiç bir şeye inanmazlar. Beni yayınlarlar çünkü bilirler ki benim filmimi veya TV gösterimi izlemek isteyen milyonlarca insan var ve böylece para kazanacaklar. Ve ben de düşüncelerimi ortaya koyabiliyorum çünkü kamuoyunun kapitalizmdeki bu inanılmaz kusur boyunca sürüyorum açgözlülük kusuru. Anlatıldığı gibi zengin adam sana ipi satar onu asacağın ipi eğer bundan para kazanacağını düşünürse evet ben ipim.**
>
> **Umarım. İpin bir kısmı. Ve yine inanırlar ki insanlar beni izlediğinde "veya belki bu filmi veya herneyse izlediğinde" sanırlar ki yani evet yani bilirsiniz bunu izlerler ve**

> **bir şey yapmazlar çünkü onların beynini uyuşturup onları aptallaştırmada öyle başarılı olmuşuzdur ki “yani hiç etkilenmeyeceklerdir…” “İnsanlar divanlarından kalkmayacaklar” ve gidip politik bir şey yapmayacaklardır. Buna inanıyorlar. Ben aksine inanıyorum. İnanıyorum ki bir kaç insan bu sinemadan çıkacak veya divanından kalkacak gidip bir şeyler yapacak bu dünyayı tekrar elimize geçirmek için herhangi bir şey.**

Hulasa; insanları yönlendirmede kullanılan kuvvetlerin varlığı bilinci hepimizde oluşmuştur. Bu etkenlerin en yücesi ise **“iletişim ve medya”** dır. Öyle ki bazıları tarafından **“Deccal”** diye anılması boşuna değildir. Bahsedilenlerin özyapılarında **“kazancın her türü mubahtır”** mantığı ile hareket ettiklerini de düşünürsek, insanlık kaybeden konumunda kalacak gibi görünüyor. Bu hususa devlet yönetimleri mantığı da buna dahil olmuştur…………….

Sözü buradan “Ericksoncu Psikoterapi, Temel Yapılar I” isimli dört ciltlik eserin birinci kitabından sizlere bazı şeyleri paylaşarak bırakmak istiyorum. Alıntılarda bazı hususları daha iyi anlamakta zorlanmayacağınızı umarım.

İhramcızâde İsmail Hakkı

****

TRANSSIZ HİPNOTERAPİ

Paul Watzlawick

Psikoterapiyle ilgili tezim, psikoterapinin birçok yönünün belirsiz, tartışmalı ve çelişkili olduğudur. Özellikle de psikoterapinin asıl aracının -dilinyeterli derecede anlaşılmadığını düşünüyorum.

Bu kısımda dilin bu özelliklerinin kendi içinde terapötik olarak adlandırabileceğini, sadece *içeriği* değil, *yapısı* dolayısıyla da kişide davranış değişikliği sağlayabileceğini göstermek istiyorum. Dilin bu özellikleri hipnozda uzun bir süre kullanılırken garip bir şekilde psikoterapide çok az ilgi görmüştür.

Bu konuda detaya girmeden önce bahsedeceğim hiçbir konunun insan davranışıyla ilgili ilkel; etkileşimsel ve sistemik görüşün temellerini görmezden gelen bir bakış açısını (insanların soyutlanmış bireyler olarak yaşadığını ve bu yüzden tek hücreliler gibi davranılabileceğini öngören geleneksel görüşü) ima etmediğimi vurgulamak istiyorum. Herkesin bildiği gibi bu temeller, geleneksel terapi okullarından farklı olarak dilin bir açıklama, yüzleşme, yorumlama ve dolaylı olarak çoğu zaman iç görü yapma aracı olduğu görüşü üzerinedir.

Fakat dil çok daha büyük bir potansiyele sahiptir. **Mesela 13. yüzyılda İmparator II. Frederick tarafından gerçekleştirilen deneyi göz önüne alalım. Bu deneyi imparatorun tarihçisi Fra Salimbene di Parma rapor etmiştir, imparator, doğumdan itibaren insan diliyle hiç tanışmamış, hayattan soyutlanmış bebeklerin aynı anda Yunanca, Latince ve İbranice konuşmaya başlayıp başlamayacağını merale etmiş ve bunun üzerine bu deneyi gerçekleştirmiştir. Maalesef, deneklerin hepsi ölmüşlerdir.** Yedi yüzyıl sonra Rene Spitz (1945, s. 53-74) deneklerin ölümüyle sonuçlanan bu deneyin açıklamasını hastanecilik ve marasmus (son derecede zayıflık; bedenen kuvvetten düşme; marazm) üzerine yaptığı çalışmalarla elde etmiştir.

Dilin insanları etkileyebilmesi konusu tabii ki daha uzun bir süreden beri çalışma konusudur. Bu konu en az M.Ö. 5. yüzyılda yani retorik bilimi insanları ikna etme (yani gerçekliğe bakışlarını değiştirme) yolu olarak Yunan filozoflar tarafından ortaya atıldığından beri çalışma konusudur.

Tüm bu bahsettiklerim **“Transsız Hipnoterapi”** başlığı altında açıklamaya çalıştığım konu, dilin bu yönde kullanımıyla ilgilidir. Genel anlamda attığım bu başlık dilbilimsel yapılarla veya Wittgenstein’ın da dediği gibi dil oyunlarıyla ilgilidir. Bu dil oyunları, öncesinde herhangi bir hipnotik endüksiyon olmamasına rağmen gerçekten inanılmaz bir etkiye sahiptirler. Milton Erickson özellikle uzmanlık hayatının ikinci yarısında bu gibi yapıları gittikçe artan bir sıklıkla kullanmıştır. Dilin bu yöndeki

kullanımı Zihinsel Araştırmalar Enstitüsündeki çalışmalarımızda da önemli bir yer edinmiştir

Öyleyse transsız hipnoterapi, kökleri hipnozda olan (ya da en azından ağırlıklı olarak onda kullanılan) bu dil oyunlarını içeriyor demektir. Fakat daha fazlasını karşılayabilir ve daha geniş genel psikoterapi bağlamında uygulanabilir. Akla ilk gelen teknik ve müdahalelerin listesi aşağıdaki gibi olabilir. Fakat bu listenin tüm teknikleri içerdiği düşünülmemelidir:

1. **Hastanın "dilini" öğrenmek ve bu dili kullanmak;**
2. **"Olumsuz" ifadelerden ve genelde olumsuz yapılardan kaçınmak;**
3. **Kelime oyunları, özetlemeler, dolaylamalar vb.;**
4. **Erken önlem alma;**
5. **Çözümlenmemiş kalıntılar;**
6. **(Hastanın) direncinden faydalanmak (hatta daha sonra yararlanmak için bu direncin ortaya çıkması için kasıtlı bir uğraş verilebilir.);**
7. **Hikâye anlatma ve metafor tekniğinin çeşitlerini kullanmak;**
8. **Kafa karıştırma tekniği;**
9. **"En kötü fantezi" tekniği**

Beyinsel asimetri teorisinin terminolojisini kullanan bir kişi yukarıda listelediğimiz bu müdahale şekillerinin hepsinin beynin "**sağ tarafına yönelik"** olduğunu düşünebilir. Fakat böyle bir fikir, beynin sağ tarafındaki fonksiyonlardan yararlanmak istendiği takdirde dikkate alınmalıdır. Ayrıca böyle bir fikrin dikkate alınması için uygulayıcı kişinin daha önce bahsettiğimiz psikoterapi dilini bırakmış olması gerekmektedir. Bu iki dil arasındaki fark ille olarak Galen (1974) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

> Senfoni orkestrası konserinde bulunma deneyimi kelimelerle ifade edilmez. Aynı şekilde **"Demokrasi bilinçli katılımı gerektirir"** sözünü de şekiller aracılığıyla ifade etmek hayli zordur.

……………….

KURGULAMA -MANİPULASYON

Bizler kendi kurgu veya gerçeklik dünyamızda mahkûmuzdur. *Factum* (İngilizce fact=gerçek) kelimesi *jacere* (üretmek, yapmak) kelimesinden türemiştir. Bu yüzden *bulunmuş* anlamını değil *yapılmış* anlamını taşır. İlle bakışta böylesine kurgusal bir dünyada var olmamız imkânsız gibi görünmektedir. Fakat tıpkı zifiri karanlık bir odadan hiçbir şeye çarpmadan geçen insanlar gibi biz de sonunda somut sonuçlara ulaşırız.

Tüm bu bahsettiklerimiz yeni şeyler değildir. Alman filozof Hans Vaihinger (1924) doğal bilimlerin bile kurgusal ve hayali kavramlardan ve pratik sonuca ulaşıldığında saf dışı bırakılan unsurlardan yola çıkarak nasıl somut sonuçlara ulaştığını anlatabilmek için sekiz yüz sayfalık bir açıklama yazmıştır. Bu anlattıklarımıza örnek olarak geometride dairenin çok köşeli bir yüzeymiş *gibi* kabul edilmesini gösterebiliriz. Bu kurgu sayesinde doğrusal geometri dairenin herhangi bir yerindeki eğimine uygulanabilir. Böylece geometrici istediği sonuçlara ulaşabilir. Bu sonuçlara ulaştıktan sonra da yararlanılan kurgu önemsizleşir. Vaihinger bu konuda birçok örnek vermiştir. Şimdi bahsedeceğimiz örnek biraz önceki örnekten daha önemli ve daha geneldir. **Örneğimiz insanların özgür iradeye sahip olmasıyla ilgili kurgudur. Bu kurgunun varlığı ispat edilmemiştir ve ispat edilemez. Başka bir deyişle tüm insanlar sanki herkes özgürmüş gibi davranır ve dünyayı öyle görürler.** Bunun sonucunda ise insan ilişkilerinde her zaman için sağlıklı bir sıralama ortaya çıkar. Vaihinger bu fikir etrafında arayışını sürdürürken, hüküm verirken bu özgürlük kurgusunu baz alan yargıçların esasında özgürlük kurgusunu incelemediklerine dikkat çekmiştir. Kanunlar olmadan sosyal düzen olmayacağı için yargıçlar sanki bu kurgu gerçekten varmış gibi davranırlar. Sosyal düzeni sağlamak için de özgürlük kurgusu icat edilmiştir.

Bu kurgulama süreci şu şekildedir: 1) Pratik çözüm gerektiren bir durum ortaya çıkar; 2) Kurgusal,

“sanki öyleymiş *gibi*” bir varsayım yapılır; 3) Kurgusal varsayım somut bir gerçekmiş gibi duruma uyarlanır, böylece kurgusal olmayan, kullanılabilir bir çözüm elde edilir; 4) Bu aşamadan sonra kurgu saf dışı bırakılabilir. Zaten somut bir çözüm yarattığı için artık bu kurguya ihtiyaç duyulmamaktadır. Bir yerde Vaihinger bu süreci kısaca şöyle özetlemiştir: **Mantığa giden yol mantıksızlıktan geçer.**

Okul günlerimden hayali rakam i’nin (-1΄in karekökü) ilginç özelliklerini hatırlıyorum. Bu matematiksel bir işlemdi. Rakamı karekökten çıkartmak için bu hayali rakam, hayali rakamın bu işleme uygulamanın mümkün olmadığı açıkça belliyken, sanki uyarlanabilirmiş *gibi* uyarlanırdı. Fakat **i** sayısının sosyal bilimlerdeki dengi olan paradoksun felsefede ve (bize daha yakın olan) insan ilişkileri sahalarında sebep olduğu yıkım ile ilgili kitaplar yazıldığında ne matematikçiler ne fizikçiler ne de mühendisler bu durumdan etkilendi. Onlar **i** sayısının kullanılabilir sonuçlar üretebilmek için çok önemli bir araç olduğu konusunda ısrar ettiler. Bugünkü fikir dünyasında da *i* sayısı gizemini koruyor ve i sayısının bu gizemini Avusturyalı romancı Robert Musil (1958) *Genç Törless (Young Törless)* isimli kitabında çok güzel bir şekilde ifade ediyor. Genç adam hayatında ilk defa bu hayali sayının neredeyse büyülü özellikleriyle karşılaşır ve şöyle der:

> **Nasıl anlatacağımı bilmiyorum. Şimdi şöyle düşün: Uzunluk, ağırlık veya somut bir şeyleri ifade eden normal tam sayılarla yani reel sayılarla bir hesaplama yapıyorsun. Sonuç olarak da reel (gerçek) sayılar buluyorsun. Fakat bu iki reel sayılar kümesi arasındaki bağ aslında var olmayan bir şeylerle kuruluyor. Bu sadece başlangıcında ve bitişinde kazıklarla yere çakılı olan bir köprüye benzemiyor *mu?* Yine de insan sanki köprü baştanbaşa kazıklarla yere çakılıymış gibi güvenle karşıya geçebiliyor. İşin bu kısmı yani ayrı yerlerde duran şeylerin bu şekilde yollarını bulması beni biraz sersemletiyor. Bunun nasıl olduğunu ancak Tanrı bilir. Bu gibi bir problemin altında yatan gücün, insana karşıya güvenli bir şekilde geçeceği konusunda bu kadar nüfuz etmesi bana çok gizemli geliyor.** (s. 106)

Bu ilginç işleme verilebilecek en eğlenceli ve en ikna edici örnek, mirasını paylaştırmak için oğullarını toplayan babayla ilgili doğuda anlatılan hikâyedir.

> **Hikâyede baba, 17 deveden oluşan mirasını paylaştırmak için evlatlarını toplar ve büyük oğluna mirasının 1/2'sini, ortanca oğluna 1/3'ünü ve küçük oğluna da 1/9'unu bırakır. Adam ölür ama evlatları bir türlü mirası babalarının dediği gibi paylaşamazlar. Aslında siz de uğraşsanız siz de işin içinden çıkamazsınız. Sonunda devesiyle bir molla çıkagelir. Evlatlar ondan yardım isterler. “Bundan kolay ne var” der molla ve devam eder:**
>
> **“Benim devemi de ekleyince on sekiz deve yapar. En büyük, sana 1/2'sini vereceksek bu dokuz deve eder. Ortanca oğlan, 1/3 altı deve eder. Senin hakkın altı devedir. Küçük oğlan, 1/9 da iki deve eder. Dışarıda bir deve kalıyor bu da benim devem.”** Sözünü bitirince molla, devesine biner ve yoluna devam eder.

Muhtemelen **“kurgu teknolojisi”**nin ve terapötik bir araç olarak hikâye anlatmanın faydasını göstermek için daha iyi örnekler bulmak hayli zor olurdu.

Bunlarla beraber henüz tüm bu zekice fikirlerle nereye varacağımızdan bahsetmedim. Cevap şudur; bu fikirler hipnoza yeni bir ışık tutmaktadır. Genellikle hipnozun verilen bir durumla ilgili kişinin görüşüne gerçeküstü ve mantık dışı geçici bir unsur katarak gerçekleştirildiği düşünülür (bu noktada hipotezler yumuşak yapılarından çıkıp kabuklaşmaya başlarlar). Biraz önce sıraladığımız fikirlerin ışığında diyebiliriz ki bu bir kuraldır ve bizim gerçeklik deneyimimizle ilgili olduğu müddetçe bir tür istisna değildir. **Başka bir deyişle sürekli öyleymiş gibi yaptığımız hileli (bu terimin alakalı olduğu kandırmacalı ve samimiyetsiz anlamlarını taşıdığı anlaşılmadığı sürece) bir dünyada yaşıyoruz.** **Sadece hipnoterapi değil genel anlamda terapi de öyleymiş gibi kandırmacasının birini daha az acı veren diğeriyle değiştirme teşebbüsü içindedir.** ***Yeniden şekillendirme*** işleminin özü budur. Cloe Madanes hastalarına hayatlarındaki şeyler sanki zannettikleri gibi değilmiş de düzgün gidiyormuş gibi davranmalarını söylerken hayatlarımızın **“sanki öyleymiş”** gibi farz etmeye dayalı yönünden yararlanmaktadır. Kendi tecrübelerime göre Madanes bazı terapistler tarafından **“sahte manipülasyonlar”** yaptığı gerekçesiyle de eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu terapistlerin kurgusu

sadece nihai gerçekliğin kişiyi iyileştirdiği düşüncesidir.

Hatta hepimizin her zaman için trans halinde olduğumuzu söyleyecek kadar bile ileri gidebilirim. Tıpkı **Calderon de la Barca**'nın oyunlarından **birisinde ustaca gösterdiği gibi hayat rüyadır, rüya hayattır. Başka bir deyişle Hint felsefesindeki gibi *maya* dünyasında yani görüntülerden oluşan bir dünyada yaşamaktayız.**

Hayatlarımızın sanki öyleymiş gibi farz etmeye dayalı doğası, kendi kendini besleyen tahmin mekanizmalarından başka hiçbir yerde daha açık bir şekilde görülemez. Bu tahmin mekanizmalarının klinik önemini daha yeni yeni anlamaya başladık. Bir şey öyleymiş gibi davranarak bir gerçekliğe dönüştürme kurgusu yaratılır veya bu kurgu kendi gerçekliğini kendisi yaratır. Gerçeklik anlayışımızın temel ilkeleri de böylece ters düz olmuş olur. **Hayali etki somut sebebi ortaya çıkarır; gelecek şu anı belirler; olayın tahmin edilmesi, tahmin edilenin gerçekleşen olay olmasını sağlar.** Kendi kendisini besleyen tahminlerin sahip olduğu zihin dağıtma potansiyeli, Gordon Allport'un (1964) anlattığı şu olayda açıkça görülmektedir:

> **Avusturya'da yerel bir hastanede bir adam ölüm döşeğinde yatmaktadır. Doktorlar adama açıkça hastalığını teşhis edemediklerini fakat edebilmiş olsalardı muhtemelen hastalığı tedavi edebileceklerini söylerler. Birkaç gün sonra hastaneye ünlü bir doktorun geleceğini ve belki hastalığı teşhis edebileceğini ifade ederler.**
>
> **Birkaç gün içinde beklenen doktor gelir ve hastaneyi dolaşmaya başlar. Ölüm döşeğindeki hastanın yanına geldiğinde hastaya bakar ve "MORİBUNDUS" diye mırıldar, sonra hastanedeki turuna devam eder.**
>
> **Birkaç yıl sonra ölüm döşeğindeki o hasta doktoru arar ve şöyle der: "Teşhisiniz için teşekkür etmeyi istiyorum. Hastalığımı teşhis edebilirseniz iyileşeceğimi söylemişlerdi. Bu yüzden "moribundus" dediğiniz andan itibaren iyileşeceğimi biliyordum.** (sh. 7)

[(sh.19-31)]

ÖNVARSAYIM VE TEPKİ KÖRÜ YAPMAK

(Günümüzde haber kanalları bu hususta uzmanlaştılar)

Teknik tanımlarda göz ardı edilen bir nokta da tekniğin temelindeki ***önvarsayımlar*** *dır.* Önvarsayım derken bir insanın dünyayı değerlendirirken ve algılarken standart olarak kabul ettiği, doğru saydığı inançları-varsayımları-eğilimleri (bilinçli veya değil) kastediyorum. Nasıl ki renkli bir camdan dünyaya baktığınızda kimi şeyler filtrelenir ve farklı görünür ise ön koşullanmalar da yaşadığımız deneyimleri bu şekilde etkiler. Ön koşullanmalar, önyargılarımıza uyan algısal ve bilişsel deneyimlerimizi öne çıkarırken uymayanları bozar veya yok eder. Erickson bu noktayı bir grup öğrenciye konferans verirken şöyle açıklamıştır:

> **Tıp öğrencilerine ders verirken onlara alanları dışında okumalar yapmaları gerektiğini söyleyip bir kitaplığa yönlendirirdim. Onlara kitaplığı işaret edip orada "İnsanların Taraflılığı" üzerine bir kitap olduğunu söylerdim ve birinden gidip bu kitabı bulmasını isterdim. Bu öğrenciye aradığı kitabın üzerinde açık bir şekilde "İnsan Taraflılığı başlığının yer aldığını ve kitabın parlak kırmızı renkte, kalın bir kapağı" olduğunu söylerdim. Daha sonra kitabı bulması için onun kitaplığa gitmesine izin verirdim ve sınıf da onu izlerdi. Bu sırada gözleri iyi olan bazı öğrenciler kitabın kitaplıktaki yerini fark eder ve arkadaşlarının kitabı nasıl da fark etmeden geçtiğini hayretle görürlerdi. Öğrenci, parlak kırmızı kapaklı, İnsan Taraflılığı başlıklı kitabı bulacağını umarak tekrar tekrar kitaplığı aradıktan sonra ona: "Kitaplığın sol üst köşesinden başla ve kitapların isimlerini *kırmızı* kaplı İnsan Taraflılığı' isimli kitabı bulana kadar oku." derdim. Öğrencim, İnsan Taraflılığı da dâhil olmak üzere tüm başlıkları tek tek okurdu. Aradığı kitabın ismini okuduğunu fark etmeden diğer kitaba geçer ve tek tek her kitabın ismini iki kez okurdu. Daha sonra sınıftan başka bir öğrenciyi kaldırır, "'İnsan Taraflılığı' isimli *mavi* kapaklı**

kitabı bul, kitap mavi” derdim. O da hemen bulurdu. Diğer öğrenci ise kafasında parlak kırmızı kapaklı, ‘İnsan Taraflılığı’ isimli bir kitap kriterini taşıdığı için bu kitabı bulamazdı. Bu sebeple başlığın İnsan Taraflılığı' olması yeterli değildir. Başlık, sadece aradığı özelliklerden birisidir. Bu yanılgıya hepimiz her zaman düşeriz. Bu yüzden de bazı şeylere kör ve sağır kalır, onları hissedemeyiz, koklayanlayız, tadanlayız ve hareketlerini fark etmeyiz. Bu da yaşamın bir parçasıdır. Yaşamımızda belli şeyleri seçeriz ve geri kalana kayıtsız kalırız. (Gordon *8c* Anderson, 1981, s. 183)

Erickson’un bu açıklamasının önemi şudur; (Erickson’un talimatıyla oluşturulan) görmesi gereken şeylere dair önceden belirlenmiş tasvirlere (algısal şablonlar) sahip olmak, öğrenciyi algısal şablonları göremeyen bir **“tepki körü”** haline getirdi. Onun için sadece başlığı bulmak yeterli olmamıştır; bu yüzden istediği kitabın başlığını okuduğunun bile farkına varmamıştır. **Muhakkak herkes kendi hayatından buna benzer bir örnek bulabilir. Her birimizin dünyaya bakışını etkileyen, deneyimlerimizi zora sokan, aslında mavi olan bir kitabı kırmızı diye aramakta olduğu gibi birçok önvarsayımı vardır.**

Bir insanın içsel tepkileri ve gösterdiği davranışlar önvarsayımlar tarafından fazlasıyla etkilenmektedir. Her şeyin eşit olduğu bir durumda farklı önvarsayımlara sahip iki insan, aynı konu hakkında farklı tepkiler vereceklerdir. Bizim buradaki amacımız Erickson’un psikoterapiye yaklaşımının doğasını anlamak olduğu için ve önvarsayımlar tebliğin etkinliğini etkilediği için Erickson’un yaklaşımlarını oluştururken bilişsel ve algısal filtre olarak (belki de bilinçsizce) gördüğü önvarsayımları belirlememiz önemlidir. Bu önvarsayımlardan özellikle beşi çok önemlidir:

[(sh.19-31)]

DEĞİŞTİRİLEMEYENLERDEN OLMAK

Erickson’un insan doğası, terapötik ilişkiler ve değişimin doğasıyla ilgili görüşleri göz önünde bulundurulunca birçok insanın onun herkesi başarılı bir şekilde tedavi edebileceğine inandığını söylemek şaşırtıcı olmayacaktır. **Bu yüzden bana bir seferinde terapist ne yaparsa yapsın asla değişmeyen bazı kişiler olduğunu söylediğinde bir hayli şaşırmıştım.** Söylediklerine ve daha sonrasında Erickson’un bazı kişileri kabul etmediğini, geri yolladığını ve onlara gelmemelerini söylediğini fark ettiğimde onun kendi sınırlarını bildiğine inanmakta zorluk çekmiştim. **Fakat bununla beraber yine de herkesin uygun yaklaşım bulunduktan sonra değişebileceğini zannediyordum.**

Tesadüfi bir olay benim bu inançlarımı değiştirdi. Başka bir terapist bir bayan hastasını bana yönlendirmişti. Terapistle bir diyalogum olmamıştı, bana yönlendirildiğini bu bayan söylüyordu. İlk seansta beni görmek için onca yolu geldiğini görmek beni çok etkilemişti. Ayrıca değişmeyi ne kadar çok istediğini anlatması da beni etkilemişti. Fakat daha sonra gördüm ki her konuda olumsuz fikirleri vardı ve konuşmak için çok zor fırsat buluyordum. Daha önce bir sürü terapiste gitmişti fakat hiçbirisi ona yardım edememişti. Başka terapistlerden yardım istemiş, beni konuşturmayan, olumsuz bakış açısına sahip hastaları daha önce görmüştüm. Fakat hiçbir hastamda bu özelliklerin hepsinin de yoğun bir şekilde buluştuğunu görmemiştim. Bu bayan acaba Erickson’un beni uyarmaya çalıştığı değiştirilemeyen kişilerden miydi? Bayan sadece bir kere daha geldi ve hiçbir açıklamada bulunmadan tedaviyi bıraktı.

En sonunda bu bayanı bana yönlendiren terapiste ulaştım o da bana bu bayana kendisini Richard Bandler’in yönlendirdiğini söyledi. Bandler bu bayanın daha önce Erickson’dan yardım talep ettiğini fakat Erickson’un bunu kabul etmediğini aktardı. Erickson onu tedavi edilemezler grubundan saymıştı.

Erickson, terapötik değişimin terapist ve hasta arasındaki bir ilişki içerisinde yer aldığını biliyordu. Hastamın etkileşim anlayışı aramızda işbirliği oluşturacak bir ilişkiye izin vermiyordu. Bununla beraber bazı insanların problemlerinden vazgeçmek istemediklerini de biliyordu. Erickson bana, kilo vermek için kendisine başvuran aşırı şişman bir adamdan bahsetmişti (kişisel iletişim, 1977). Fakat adam Erickson’dan günlük olarak tükettiği ekmek miktarına ve tedaviye gelirken yanında

getirdiği bir çanta dolusu yiyeceğe karışmamasını istemişti. Özetleyecek olursak Erickson o gün o adamı ofisinden yollamış ve yardım talebini de reddetmişti. Bunun yanında Erickson bir seferinde sürekli kötü şakalar yapan, susmak bilmeyen bir hastasına uyguladığı tedaviden bahsetmişti. Tedavi aylarca başarılı bir şekilde devam etmişti fakat hasta bir anda sebepsiz yere eski davranışına geri dönmüş ve bu konuda çok kaygısız görünmüştü. Bunun üzerine Erickson bile kaybını kabul etmiş ve bunu hastanın şiddetli bir patolojik rahatsızlığı olmamasına rağmen **"Başarısızlıkla Sonuçlanan Başarılı Hipnoterapi"** olarak açıklamıştı. (Rossi, 1980, 4. Cilt, s. 139-143)

[(sh.122-123)]

DAHA KÖTÜ BİR ALTERNATİF SUNMAK

Bu müdahale şeklinde semptomun bazı detayları uygunsuz hale getirilir ve hastadan semptomu devam ettirmesi istenerek semptom bozulur. Bu yönüyle bu müdahale şekli çelişkili formül oluşturma yönteminin özel bir versiyonu olarak kabul edilebilir. Örneğin Erickson uykusuzluktan şikâyet eden bir adamı tedavi etmişti (Zeig, 1980, s. 193).

> **Erickson bu adamdan ne kadar saçma veya absürt olursa olsun verilen her tavsiyeye uyacağına dair söz aldı. Daha sonra adama uykusuzluk çektiği zamanlarda yataktan kalkmasını ve yerleri fırçalamasını söyledi. Adamın uykusuzluk problemi aynı zamanda sona erdi.**
>
> **Benzer şekilde endişelendiği zamanlarda parmak emme alışkanlığı geliştiren bir çocuğa da Erickson parmak emmekten aldığı tatmini yaşamak için devam etmesini söyledi. Ayrıca çocuktan parmaklarını daha demokratik bir şekilde emmesini ısrarla istedi. Yani çocuktan sadece sol baş parmağını değil tüm parmaklarını emmesini istedi. Bunun yanı sıra çocuğa parmaklarını rast gele değil her parmağına eşit zaman ayırarak sistematik bir şekilde emmesini söylemişti.**
>
> **Bir seferinde de Erickson çok sigara içen kadın hastasını (Zeig, 1980, s. 185) canının istediği kadar çok sigara içmesi konusunda teşvik etmiş fakat sigaraları tavan arasına kibritleri ise bodruma koymasını istemiştir. Erickson'daıı örnek verdiğimiz bu vakaların her birinde hastalarla üzerinde anlaşılan formül o kadar sıkıcı hale gelmiştir ki alışkanlık veya semptom tümüyle ortadan kaldırılmıştır.**

Bu tip müdahaleler yeme veya uyku bozulduğu gibi hastanın sağlığına zararlı semptomların acilen çözümlenmesi için özellikle faydalıdır. Terapistin yönlendirmesine karşı çıkmayıp bunları uygulayan ve bu yüzden durumdan açıkça şikâyetçi olan hastalarda bu müdahaleler çok daha etkili olmaktadır. Tabii böyle müdahalelerin uygulanmasında samimi ve uyumlu olan terapistler muhakkak ki en çok etkiyi sağlamayı başaracaklardır. **Bu tip müdahalelerde hastanın yapılan yönlendirmeleri umursamaması ihtimalini ortadan kaldırmak için yaptığınız yönlendirmeleri en azından mantıklı görünen bir temele oturtun. Elbette bu teknik karşı koyan ve söylenenlere direnen hastalarda çok az etkilidir.**

(Ölümü gösterip sıtmaya razı etmek.)

[(sh.148-149)]

İTAAT MI? /KANDIRILMA MI ?/ İKNA MI?

Diğer uzman öğreticiler gibi Zen ustaları da metaforlardan ve anekdotlardan yararlanırlar. Aşağıdaki konunun başlığı, "İtaat"tir:

> **Bankei Ustanın konuşmaları sadece Zen öğrencileri tarafından değil her mezhepten ve her zümreden insan tarafından dinlenirdi. Usta hiçbir zaman Kutsal Kitaplardan alıntı yapmaz veya skolastik incelemelerin etkisi altında kalmazdı. Onun kullandığı kelimeler kalbinden gelir ve dinleyicilerinin kalbine aktarılırdı.**

Fakat ustanın geniş dinleyici kitlesi Nişiren mezhebinden bir rahibi rahatsız ediyordu; çünkü kendi taraftarları Zen ile ilgili şeyler öğrenmek için kendisini terk etmişti. Bankei ile tartışmaya kararlı bir şekilde bencil Nişiren rahip, tapınağa geldi.

"Hey! Zen hocası!" diye seslendi. "Bir dakika! Sana saygı duyan herkes dediklerine itaat edecektir. Ama benim gibi bir adam sana saygı duymuyor. Benim sana itaat etmemi de sağlayabilir misin?"

Bankei: "Yanıma gel. Sana bunu nasıl yapacağımı göstereceğim."

Rahip gururlu bir yürüyüşle kalabalığı yararak Bankei'in yanına gitti.

Bankei gülümsedi ve şöyle dedi: "Sol tarafıma gel."

Rahip Bankei'in söylediklerine itaat etti.

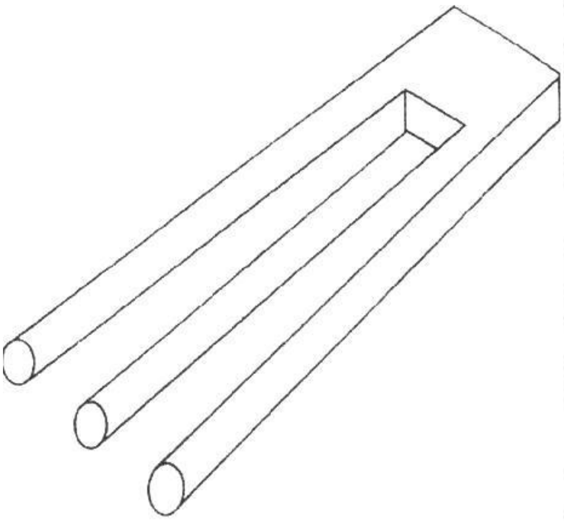
"Hayır" dedi Bankei, "sağ tarafıma geçersen daha rahat konuşuruz. Bu tarafa geç."

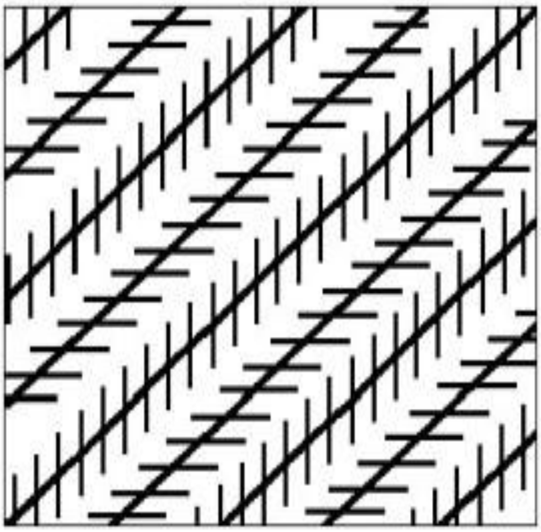
Rahip gururlu bir şekilde sağ tarafa geçti.

"Gördün mü" dedi Bankei, "bana itaat ediyorsun ve bence sen gayet kibar bir insansın. Şimdi otur ve dinle." *(Reps, tarihsiz*, s. 8-9)

[(sh.338-339)]

NEYİ, NASIL GÖRÜYORSUN?

ÇÖZÜM TUZAĞINA DÜŞÜRME İLLÜZYONU

Bir aile grubuyla veya bir karı kocayla veya bir anne ve oğulla mülakat yaparken yaptığım belli şeyler vardır.

İnsanlar benden yardım almak için gelirler fakat bir yandan da sahip oldukları eğilimlerin doğrulanmasını ve yüzlerinin aklanmasını isterler.

Ben buna dikkat ederim ve onlarla benim kendilerinin tarafında olduğumu düşündürecek bir lisanla konuşurum. Sonra asıl konudan ayrı başka bir konuya geçerim. Bu konu onların kabul edebileceği bir konu olur. Fakat bu durum onları nasıl bir beklenti içinde olmaları gerektiği konusunda kararsız bırakmaktadır. Benim konu dışı konuşmamı etmek zorundadırlar; konuşulan konu tamamen doğruluğu olan bir konudur fakat benden bunu yapmamı beklememişlerdir. Bununla beraber beklentiler konusunda kararsız kalmak da rahatsız edici bir durumdur. Temelini

atma noktasına getirdiğim asıl konuyla ilgili bir çözüm isterler. Çözüm istedikleri için de söylediklerimi kabul etmeye daha meyillidirler. Kararlı bir duruma gelmek için çok istekli olurlar. Eğer yönlendirmenizi hemen verirseniz konuyu bu yönlendirmeyle ele alabilirler. Fakat eğer konu dışına çıkarsanız asıl konuya geri döneceğinizi umarlar ve sizin sağlayacağınız kararlı bir durumu hoşnutlukla karşılarlar. (Haley, 1973, s. 206)

[(sh.340-341)]

Kaynak:

Ericksoncu Psikoterapi, Temel Yapılar I,
Editör: Jeffrey K. ZEIG, Ph.D.
Özgün Adı: Ericksonian Psychotherapy, Volüme I: Structures,
trc: Hayrünnisa Sayı KELPETİN, İstanbul-2008

A MAN FOR ALL SEASONS / Her Devrin Adamı (1966)

"Bu kadar dürüstlük de fazla Thomas More.
Eşi Alice**"**

**[Ancak seni rahmetle anıyoruz.
Üç kuruşluk dünyaya kendini satmadın]**

Yönetmen: Fred Zinnemann
Ülke: İngiltere
Tür:Biyografi | Dram
Vizyon Tarihi:10 Kasım 1969 (Türkiye)
Süre:120 dakika
Dil:İngilizce, Latin, İspanyolca, Fransızca
Senaryo:Robert Bolt | Robert Bolt
Müzik:Georges Delerue
Görüntü Yönetmeni:Ted Moore
Yapımcılar:William N. Graf | Fred Zinnemann Yönetmen:Fred Zinnemann

Oyuncular: Paul Scofield, Wendy Hiller, Leo McKern, Robert Shaw, Orson Welles, Susannah York, Nigel Davenport, John Hurt, Corin Redgrave, Colin Blakely, Cyril Luckham, Jack Gwillim, Thomas Heathcote, Yootha Joyce, Anthony Nicholls, John Nettleton, Eira Heath, Molly Urquhart, Paul Hardwick, Michael Latimer, Philip Brack, Martin Boddey, Eric Mason, Matt Zimmerman, Vanessa Redgrave, Raymond Adamson, Trevor Baxter, Sylvia Bidmead, Jack Bligh, Bridget Brice, Jan Carey, Gladys Dawson, Edwin Finn, Laura Graham, Raymond Graham, Gay Hamilton, Fiona Hartford, Drewe Henley, Walter Horsbrugh, Ross Hutchinson, Donald Layne-Smith, Graham Leaman, Patrick Marley, Julie Martin, Robert Mill, Robert Morris, Arnold Peters, Christine Pollon, Arnold Ridley, Iain Sinclair, Nick Tate, Michael Wade, Gina Warwick

Özet

Film 8 dalda oskara aday gösterilip bunun altısını almıştır. Çekildiği 1966 yılı ve de günümüz itibariyle tartışmasız bir başyapıttır.

Filmde İngiltere kralı 8. Henry ile Thomas More'un başta dinde reform olmak üzere bazı konularda ihtilafa düşmelere ana konuyu oluşturuyor. Şansölye wolsey'in ölümünün ardından onun yerine gelen Thomas More, zamanının en önemli düşünürlerinden biridir. Ayrıca kralı da çocukluğundan beri düşünceleriyle etkilemiştir. Kral onu çok sever ama bir konuda ihtilafa düşeceklerdir, o da kralın Katolik inancını reddetmesi ve yeni bir din ortaya çıkarmasıdır. Bildiğiniz üzere bu kral 8. Henry, karıya kıza düşkün bir adamdır. Bunun ilk evliliği Aragonlu Catherine iledir ki kendisi İspanyol sarayından gelmiş olup koyu bir katoliktir. Ama kral gönlünü bir gün Anne Boleyn'e kaptırır, bazı bahaneler uydurarak ilk evliliğini iptal etmek ister ama hem ispanya kralı hem de papa bu duruma karşı çıkar. Zaten geçmişte papa bu herif için bazı tavizler vermişti (ilk karısı, ölen abisinin hanımıydı, papa yasak olan bu evliliği onaylamıştı). Bu evliliği Katolik kilisesi inançları yasaklıyor o zaman bende yeni bir din kurayım diyen kral Henry'ye başta Thomas More olmak üzere herkes karşı çıkar ama nafile, kral kafayı boleyn kızıyla bozmuştur.

Kral kendi kafasından uydurduğu kuralları bir din haline getirmiş ve anglikanizmi çıkarmıştır. Thomas Cranmer isimli devlet adamının da sayesinde yeni din ülkede hızlıca yayılmış ve Katolik inanışını benimseyenler krala karşı gelmek suçundan idam ettirilmiştir. Şu an dünyada angkilanizmi benimseyen ülkeler arasında birleşik krallığa ait ülkeler ve Amerika yer almaktadır (Amerika'da nüfusun neredeyse yarısının Protestan olduğu düşünülmekte). Tabi bu arada papa da İngiltere yi

kutsal ittifaktan atmış ve Fransa ile İspanyayı sürekli İngiltere'ye karşı kışkırtmıştır. Gerçi baya bir sonra başka bir papa aforozu kaldırıp barışı sağlayacaktır.

Kral sadece evlenebilmek uğruna yeni bir din ortaya atmış ve bu dinde şuan en güçlülerin devletlerinde yaşanmakta. Bu İngiltere'nin dini masonlara çok uygun o yüzden onlar çıkarmış diyenler var, şimdi tamam din masonlara çok uygun niye, hiç bir ibadet yapmana gerek yok ayrıca bu dinde muhafazakar olan ile olmayan arasında da fazla bir fark yok, doğru düzgün kilise inanışları olduğu da söylenemez ama olayın masonlarla alakası olduğunu düşünmüyorum. Biraz evlenebilmek, biraz papanın himayesinden kurtulabilmek, biraz da milli bir din yapabilmek için verilen mücadelelerin sonucudur bu din.

Kralın tüm Katolik dünyasını karşısına almasına sebep olan Anne Boleyn de krala erkek çocuk veremez ve akabinde o da idam ettirilir, kralın bundan sonra 4 evliliği, yüzlerce metresi olacaktır ama asla huzura kavuşamayacaktır. Ancak bu adamın Anne Boleyn'den olan kızı 1. Elizabeth İngiltere tarihinin en başarılı hükümdarı olacaktır, onun zamanında en parlak devirlerini yaşayıp dünyanın süper gücü olacaklardır. (İspanyollara ait altın dolu gemilerin soyulması da buna katkı sağlayacaktır). Kralın ilk evliliğinden olan çocuğu Mary, her ne kadar Elizabeth'ten önce tahta geçip tüm Katolik karşıtlarını yaktırsa da bu İngiltere'nin dinini değiştirmeyecektir. Elizabethle de birlikte Anglikanizm iyice ülkeye yayılır. Hatta hanedan değiştiğinde bile din değişmez. İngiltere'yi bir 10 dan fazla hanedan sırayla yönetmiş. Bunlardan biri de Tudors hanedanı idi. Tudorslardan 8. Henry ile 1. Elizabeth İngiltere'nin en popüler iki hükümdarı olabilmişler ve getirdikleri kurallar onlar öldükten sonra bile devam ediyor.

Filmde daha çok Thomas More'un kendi mücadelesini görüyoruz. O koyu bir katoliktir ve kralın yanlış yaptığını anlatmaya çalışmaktadır ama nafile, kralın yeni sürüm adamları onu hiç sevmemektedirler. Thomas More, onurlu bir adam olduğundan şansölye görevinden istifa edip kendi izbe mekanına çekilir ama kral onun gibi sadık bir adamın kendisine (yeni dine) inanmamasını kabullenemez, ona şu teklif yapılır canın mı yoksa yeni din mi? Thomas More da inancından taviz vermez ve idam ettirilir. Kralın ölümüne en çok üzüldüğü adam bu Thomas More'dur.

Kaynak:

http://johncazale.blogspot.com/2011/08/man-for-all-seasons.html

Filmden

KANUNLAR İYİYİDE KÖTÜYÜDE KORUMAK İÇİN VARDIR.
Tutuklat onu!
-Niçin?
-O tehlikeli biri!
-İftiracı bir casus!
-Kötü bir adam!
-Buna karşı bir kanun yok.
-Tanrı'nın var!
-O halde onu Tanrı tutuklar.
-Sen konuşurken gitti! **Kanunları çiğnemediği sürece Şeytan da olsa gitmekte serbest.**
-Demek Şeytan da kanunların korumasında!
-Evet, sence olmamalı mı?
Şeytanı yakalamak için kanunları mı çiğneyelim? Tabii. Ben olsam bu uğurda bütün kanunları çiğnerdim. Peki son kanun da çiğnenip Şeytan peşine düşünce kanunlar ortadan kalktığına göre nereye sığınırdın Roper?
Bu ülke baştan başa kanunlarla kuruldu. İlahi değil, insani kanunlar. Bunları çiğnersen ki sen bunu yapacak adamsın o zaman rüzgar bizi oradan oraya savururken ayakta durabileceğini mi sanıyorsun?
Evet. **Kendi güvenliğim uğruna Şeytanı da kanunların korumasına alıyorum.**
--

DOĞRULUK BEDEL ÖDEMEK MİDİR?
-Sir Thomas Paget görevinden ayrılıyor. Yerine ben geçeceğim. Divan Mühürdarlığına mı?
Siz mi?
Çok şaşırtıcı, değil mi?
Aslında mantıklı olan buydu. Otur Rich. Törene, nezakete gerek yok Majestelerinin de dediği gibi. Gördüğün gibi sana çok güveniyorum. Böyle bir şeyi asla bir başkasına söylemem. Nasıl bir şeyi bir başkasına söylersin?
Dost meclisinde konuşulanları söylemem. Buna inanıyor musun?
-Evet, tabii ki.
-Aslında hayır. İnanıyorum. Doğruyu söyle Rich. Bu, bana ne teklif edildiğine bağlı. Bana yaranmak için böyle deme. Ama bu doğru. Bana ne teklif edildiğine bağlı. Açıkta bir memuriyet var. York Bölgesi Vergi Tahsildarlığı. Bu bana hediyeniz mi?
Kesinlikle. Karşılığında ne yapmam gerekiyor?
Karısını değiştirmek isteyen bir adam tanıyorum. Aslında bu önemsiz bir meseledir, ama söz konusu kişi Lord Henry, bu adı taşıyan sekizinci hükümdarımız. Bu da demek oluyor ki, karısını değiştirmek istiyorsa değiştirecektir. Memurlar olarak bizim görevimiz de bu olayın sebep olacağı tatsızlıkları asgariye indirmek. Tatsızlıkları asgariye indirmek bizim tek görevimizdir Rich. Sana zararsız bir uğraş gibi gelebilir, ama değildir. Biz memurları kimse sevmez Rich. Bizler sevilmeyiz. Sana teklif ettiğim York'taki memuriyeti kabul edeceğini düşünerek "biz" diyorum. Evet. Talihi dönmüş insanların canının sıkkın olması kötüye işarettir.
-Canım sıkkın değil.
-Öyle görünüyorsun. Yas tutuyorum. Ne de olsa masumiyetimi yitirdim. Masumiyetini yitireli çok oluyor. Yeni mi fark ettin?
Dostun, yani şu andaki Basmabeyincimiz, işte o masum bir adam. İşin tuhafı, gerçekten de öyle. Evet, kesinlikle öyle. Maalesef bu meselede masumiyeti ayağımıza dolanacak. Mesele şu: Boşanmadan karını değiştiremezsin. Papa izin vermeden de boşanamazsın. Bu anlamsız durumun sonucunda da bence biraz
-Tatsızlık mı çıkacak?
--

DOĞRULUK NEDİR?
Pekala Thomas, şu işi bana açıkla. Çünkü bana bu korkaklık gibi görünüyor! Açıklayayım. Bu reform değil, Kilise'ye karşı açılan bir savaş. Kralımız Papaya karşı savaş açtı, çünkü Papa
-Kraliçenin, onun karısı olmadığını söylemiyor.
-Karısı mı peki?
Karısı mı?
Söyleyeceklerimin aramızda kalacağına söz verir misin?
Veririm. Kral, konuştuklarımızı ona söylemeni emretse bile mi?
Sana verdiğim söze sadık kalırım. Peki Krala sadakat yeminine ne olacak?
Bana tuzak kuruyorsun! Hayır, içinde bulunduğumuz devir böyle. Papaya karşı savaş açtık. Çünkü Papa bir prens, değil mi?
Evet. Ayrıca Aziz Petrus'un soyundan, İsa ile tek bağımız. Sen buna inanıyorsun. Peki bir inanç uğruna her şeyini hatta ülkene duyduğun saygıyı silip atmayı mı göze aldın?
Çünkü asıl önemlisi buna inanıyor olmam, daha doğrusu, hayır buna inanıyor olmam değil, buna "benim" inanıyor olmam.
-Bilmece gibi konuşuyorum galiba.
-Kesinlikle. Bu hukukçu ağzıyla niye bana hakaret ediyorsun?
Çünkü korkuyorum. Sen hastasın. Burası İspanya değil. Burası İngiltere.
--
İnan bana sessiz kalmak benim hukuki güvenliğimi sağlıyor. Ayrıca sessizliğim tam olmalı, sana da bir şey söylememeliyim. Kısacası bana güvenmiyorsun. Diyelim ki ben Başhakimim, Cromwell'im, Londra

Kulesi'nin gardiyanıyım. Elini aldım İncil'e ve kutsal haça bastım ve sordum "kadın, kocan bu meseleler hakkında sana bir şey söyledi mi?
Doğru cevap vermezsen ruhun alevlerde yanar, cevabın nedir?
" Söylemedi. Bu durum değişmemeli. Meg'e bir şey söyledin mi?
Sana söylemediğim şeyi Meg'e söyler miyim?
Sen Meg'i çok seversin. Bunu iyi bilirim. Meg'e bir şey söylemediysen demek ki bu tehlikeli bir durum. Sanmıyorum. Hayır. Sessiz kaldığımı görünce beni sessizliğimle kendi halime bırakacaklardır.
--

SUÇ ÜRETİMİ
Sir Thomas'ın hakimlik yaparken rüşvet aldığına dair kanıtım var. Ne?
Lanet olsun! Cato'dan bu yana rüşvet almayan tek hakim o! Sorarım size, hangi Basmabeyincinin mal varlığı üç yılın sonunda 100 sterlin ve bir altın zincirden ibaret kalmış?
Dediğiniz gibi bu yaygın bir şey ama bir şey hem yaygın olup hem de suç teşkil edebilir. Bu suç da adamı Londra Kulesi'ne götürebilir. Buraya gel. Bu kadının adi Averil Machin. Leicester'dan geliyor.
-Bir davası varmış
-Mülk davasıydı. Kapa çeneni. 1528 Nisanında Halk Mahkemesinde mülk davası. Yanlış karar verilmişti! O da Sir Thomas'a başvurup kararı düzelttirmiş.
-Hayır efendim, öyle olmadı!
-Beye anlat. Hani hakime bir hediye vermiştin. Ona bir kupa verdim efendim. Leicester'da 100 şiline aldığım İtalyan gümüşünden bir kupa. Sir Thomas kupayı kabul etti mi?
Evet efendim, etti. Kupayı kabul etmiş. Bunu teyit edebiliriz. Sen gidebilirsin.
-Benim fikrimce
-Git dedim!
-Tanığınız bu mu?
-Hayır. Tuhaf bir rastlantı sonucu o kupa sonradan Bay Rich'in eline geçmiş. Nasıl?
-Onu bana verdi efendim.
-Sana mı verdi?
Niye?
Hediye olarak. Evet, sen onun dostuydun, değil mi?
Thomas onu sana ne zaman verdi?
Tam olarak hatırlayamıyorum. Peki onu ne yaptığını hatırlıyor musun?
-Sattım.
-Nereye?
-Bir dükkana.
-Kupa hala dükkanda mı?
Hayır. İzini kaybetmişler. Aman ne güzel. Bay Rich'in sözlerinden şüpheniz mi var?
Nedense evet. İşte satış makbuzu. O davanın nisan ayında görüldüğünü söylemiştiniz. Bu makbuzun tarihi mayıs. Yani Thomas kupanın bir rüşvet olduğunu anlar anlamaz onu önüne çıkan ilk lağım çukuruna atmış. Sanırım gerçekler de bu yorumu destekleyecektir. Mühürdar, bu deliller yeterli değil. Henüz işin başındayız. Daha iyilerini de buluruz.
-Bu işe bulaşmak istemem.
-Başka seçeneğiniz yok. Ne dediniz?
Kral, Sir Thomas davasıyla ilgilenmenizi özellikle istedi. Bana öyle bir şey söylemedi. Sahi mi?
Bana söyledi. Bakın Cromwell bütün bunların amacı nedir?
Beni yakaladınız. Bu bir vicdan meselesi sanırım. Kral, Sir Thomas'ın evliliğini onaylamasını istiyor. Sir Thomas düğün törenine katılsa, bizi pek çok zahmetten kurtarabilir. Törene katılmayacaktır. Yerinizde olsam, onu ikna etmeye çalışırım. Yerinizde olsam, gerçekten çaba gösteririm. Cromwell, beni tehdit mi ediyorsunuz?
Sevgili Norfolk, burası İspanya değil. Burası İngiltere.
--

TUZAK
Artık şu suçlamaları öğrensem.
-Suçlamaları mı?
-Sanırım bana bazı suçlamalar yöneltilmiş. Suçlamadan ziyade, açıklığa kavuşturulması gereken belirsiz davranışlar. Bunu kayda geçir, olur mu Bay Rich?
Suçlama falan yok. Kral sizden memnun değil. Çok üzüldüm. Farkında mısınız bilmem, şimdi bile Kilise'yle, üniversitelerle Lordlar ve Avam Kamaralarıyla fikir birliğine varsanız Majesteleri sizden hiçbir şerefi esirgemez. Majestelerinin cömertliğini bilirim. Pekala. Kralın aleyhine kehanetlerde bulunduğu için idam edilen sözde "Kent'li Kutsal Bakire"yi duydunuz mu?
-Evet, onunla tanışmıştım.
-Demek tanıştınız. Ama Majestelerini bu hain hakkında uyarmadınız. Nasıl oldu bu?
Söylediklerinde bir hainlik yoktu. Siyasi konular hakkında konuşmadık. Ama kötü bir şöhreti vardı. Buna inanmamı mı bekliyorsunuz?
-Neyse ki tanıklarımız var.
-Ona bir mektup yazmışsınız. Evet. Ona bir mektup yazarak devlet işlerine karışmamasını tavsiye ettim. Bu mektubun bir kopyası bende. Tanıklarım da var.
-Çok ihtiyatlı davranmışsınız.
-Titiz çalışmayı severim. 1521 Haziran'ında Kral bir kitap yayımladı. İlahiyatla ilgili bir eser. Eserin adı, Yedi Ayinin Savunusu idi. Bu sayede Papa Hazretleri Krala "İmanın Savunucusu" unvanını verdi. Roma Piskoposu. Yoksa "Papa" demekte ısrarlı mısınız?
Hayır. İsterseniz "Roma Piskoposu" olsun. Bu onun yetkisini değiştirmez. Teşekkürler. Hemen konuya girdiniz. Nedir bu yetki?
Mesela İngiltere Kilisesi üzerinde Roma Piskoposunun yetkisi tam olarak nedir?
Mühürdar Bey, Kralın kitabında bunun açıkça ortaya konup savunulduğunu göreceksiniz. Kralın adıyla yayımlanan kitap demek daha doğru olur.
-O kitabi siz yazdınız.
-Kesinlikle ben yazmadım. Sizin kaleminizden çıktı demedim. Kralın bana sorduğu hukukla ilgili bazı soruları görevim gereği elimden geldiğince cevapladım. Onu yazmaya teşvik ettiniz. Bu kitap, başından sonuna Kralın kendi tasarısıydı. Kral öyle demiyor. Kral işin aslını biliyor. Ayrıca size her ne söylemiş olursa olsun bu suçlamayı destekleyecek bir ifade vermeyecektir. Neden?
Çünkü yemin ederek ifade verilir, o da yalan yere yemin etmez. Bunu bilmiyorsanız, onu henüz tanımıyorsunuz demektir. Sir Thomas More. Kralın Kraliçe Anne ile evlenmesine ne diyorsunuz?
Bana bir daha bunun sorulmayacağını sanmıştım. O halde yanılmışsınız. Bu suçlamalar Bunlar ancak çocukları korkutur Mühürdar Bey, beni değil! O zaman bilesiniz, Kral sizi kendi adına nankörlükle suçlamamı buyurdu! Ayrıca sizin kadar kötü niyetli bir kulu, hain bir uyruğu olmadığını da size söylememi istedi. Demek sonunda bana bu layık görüldü. Layık mı görüldü?
Bunu siz kendiniz istediniz. Gidebilirsiniz. Şimdilik.
--
Konuşmamı daha sonra tamamlayacağım. Avam Kamarasının bu tasarıyı hızla kanunlaştıracağından şüphem yok. Zira tasarı, hem Kralın yeni unvanıyla, hem de Kraliçe Anne'le evliliğiyle ilgili. Her iki mesele de sadık bir uyruğu yakından ilgilendiriyor. Yalnız dikkat edin efendiler. Aramızda çok ihtiyatlı davranan Bazı hainler var ki Kral buna artık müsamaha göstermeyecek. Ve onun sadık avcıları olan bizler, artık bu kurnaz tilkileri yuvalarından çıkarmalıyız.
--

HER İNSAN YALAN YERE YEMİN EDEMEZ
Kralın evliliğini onaylamak için yemin etme zorunluluğu getiriliyor. Yemini etmemenin cezası ne?
-Vatana ihanet.
-Yeminin mahiyeti ne?
Sözcüklerin ne önemi var?
Anlamını biliyoruz. Sözcükleri söyle. Yemin, sözcüklerden oluşur. Belki bu yemini edebiliriz. Nasıl?

Eğer mümkünse, sen de yemin etmelisin. Olmaz! Bak Meg. Tanrı, melekleri ihtişamın tezahürü olarak yarattı. Hayvanları masumiyetleri için, bitkileri de basitlikleri için yarattı. Ama insanları, akıllarını kullanarak kendisine hizmet etsinler diye yarattı. Tanrı, kaçışı olmayan bir durum yaratarak bize acı çektiriyorsa o zaman elimizden geldiğince ilkelerimize asılabiliriz. Ve evet Meg, o zaman tükürüğümüz yeterse savaşçılar gibi bağırabiliriz. Ama kendimizi böyle bir çıkmaza sokmak bizim değil, Tanrı'nın işidir. Bizim doğal vazifemiz kaçmaktır. Bu yemini edebileceksem, ederim.
--

ŞUÇ BULMAK KOLAYDIR
Oturun. Majestelerinin Divani tarafından görevlendirilen Yedinci Komisyon, Sir Thomas More'u sorguya çekecektir. Söylemek istediğiniz bir şey var mi?
Yok.
-Bu belgeyi gördünüz mü?
-Pek çok kez. Vekalet Kanunu. Bunlar da yemin edenlerin isimleri.
-Dediğim gibi önceden görmüştüm.
-Siz de yemin eder misiniz?
Hayır. Thomas, bize cevap ver Açıkça cevap verin, Kraliçe Anne'in çocuklarını tahtın varisi olarak kabul ediyor musunuz?
Kralın parlamentodan geçen kararı böyle.
-Elbette kabul ederim.
-Buna yemin eder misiniz?
-Evet.
-O zaman niye kanun için yemin etmiyor?
Çünkü kanunda bundan fazlası var. Doğru. Kanunun önsözünde dendiğine göre, Kralın Leydi Catherine'le olan önceki evliliği yasadışıdır çünkü o ağabeyinin dul eşidir ve Papanın bunu tasvip etme yetkisi yoktur. Karşı çıktığınız şey bu mu?
Kınadığınız şey bu mu?
Şüphe ettiğiniz şey bu mu?
Başpiskoposun şahsında Majestelerine ve Divana hakaret ediyorsunuz! Hakaret etmiyorum. Bu yemini etmeyeceğim. Bunun nedenini de size söylemeyeceğim.
-O halde nedeni hıyanetle ilgili olmalı!
-"Olmalı" değil, olabilir. Bu makul bir varsayım! Hukuk varsayımdan fazlasına ihtiyaç duyar, hukuk gerçekleri arar. Elbette bu davayla ilgili yasal dayanaklarınızı bilemem ama itirazınızın sebebini öğrenemezsem ruhani dayanaklarınızı da ancak tahmin edebilirim. Eğer bunu tahmin etmeye razıysanız, itirazlarımı tahmin etmek de kolay olmalı. O halde kanuna itirazınız var. Bunu zaten biliyoruz Cromwell! Hayır, bilmiyorsunuz. Bazı itirazlarım olduğunu varsayabilirsiniz, ama tek bildiğiniz yemin etmeyeceğim. Bunun için de hukuken bana daha fazla bir şey yapamazsınız. Ama itirazlarım olduğunu varsaymakta haklı olsaydınız ve yine itirazlarımın hıyanet olduğunu varsaymakta haklı olsaydınız kanunlara göre boynum vurulurdu. Öyle mi?
Tebrikler Sir Thomas. Epey zamandır bunu hazretlerine anlatmaya çalışıyordum. Her neyse! Ben alim değilim. Evlilik yasal mı değil mi bilemem ama lanet olsun Thomas, şu isimlere baksana. Sen de benim yaptığımı yapıp cemaat ruhuyla bize katılsan olmaz mi?
Peki öldüğümüzde, sen vicdanına uyduğun için cennete gittiğinde bense vicdanıma uymadığım için cehenneme gittiğimde, cemaat ruhuyla bana katılır mısın?
Yani isimleri burada bulunan bizler lanetlendik mi Sir Thomas?
Başkalarının vicdanını görebileceğim bir pencere yok. Kimseyi yargılamam.
-Demek bu mesele tartışmaya açık.
-Elbette. Ama Krala sadakat göstermek zorunda olduğunuz tartışma götürmez. Mutlak bir şey, şüpheden ağır basmalı, hadi imzalayın. Kimileri dünya yuvarlak diyor, kimileri düz diyor. Tartışmaya açık bir mesele. Ama eğer düzse, Kralın buyruğuyla yuvarlak olur mu?
Ya da eğer yuvarlaksa, Kralın buyruğuyla düz olur mu?
Hayır, bunu imzalamayacağım. Demek Kralın buyruğundan çok kendi şüphenize değer veriyorsunuz.

-Kendi adıma şüphem yok.
-Neden şüpheniz yok?
Bu yemini etmeyeceğimden şüphem yok. Ama neden etmeyeceğimi ağzımdan alamazsınız Mühürdar Bey. Bunu size söyletmenin başka yolları da var. Bir sokak zorbası gibi tehdit ediyorsunuz. Nasıl tehdit edeyim?
Bir devlet bakanı gibi, adaletle! Zaten adaletle tehdit ediliyorsunuz. O halde tehdit edilmiyorum. Beyler, yatağıma dönebilir miyim?
Evet. Tutuklu istediği zaman çekilebilir.
-Tabii eğer siz
-Bu işi uzatmaya gerek görmüyorum. O halde iyi geceler Thomas. Bir iki kitap daha alabilir miyim?
Kitaplarınız mı var?
Evet. Bilmiyordum, buna izin yok. Ailemi görebilir miyim?
Hayır.
--

KÖTÜ GÜNDE TEK DOST AİLEDİR
-Ziyarete geldiler.
-Kısa kesin Sir Thomas.
-Günaydın kocacığım.
-Günaydın. Günaydın Will. Burası berbat bir yer! Sizden uzak kalmamı saymazsak, o kadar da kötü değil. Başka yerlerden farkı yok.
-Su sızıntısı var!
-Evet. Nehre çok yakın. Ne var?
Baba, çık buradan dışarı! Şu yemini et ve dışarı çık! Bu yüzden mi gelmenize izin verdiler?
Evet. Meg sizi ikna etmek için yemin etti. Aptallık etmişsin Meg. Beni nasıl ikna edeceksin peki?
Baba. "Tanrı, ağızdan çıkan kelimelerden çok düşüncelere değer verir."
-Bana hep öyle derdin ya.
-Evet. Yeminin sözlerini telaffuz et, içten içe de öteki türlü düşün. Ama yemin dediğin Tanrı'ya söylediğimiz sözler değil midir?
Dinle beni Meg. İnsan yemin ettiğinde kendi ruhunu bir avuç su gibi ellerinde tutar. O sırada parmaklarını aralayacak olursa, bir daha kendini bulmayı umamaz. Kimileri bunu umursamaz, ama babanın öyle biri olduğunu düşünmeni istemem.
-Bir de şöyle düşün.
-Ah Meg. Buranın yarısı kadar iyi bir ülkede, şimdiye kadar yaptıkların için, burada değil
-çok daha yüksek bir konumda olurdun.
-Pekala. Bu devletin dörtte üçü kötüyse bu senin suçun değil. Değil. Bu yüzden acı çekmek, kahramanlık etmek olur. Çok doğru. Ama dinle. Erdemin yarar sağladığı bir ülkede yaşıyor olsaydık sağduyulu davranarak aziz olurduk. Ama etrafımızda pintiliğin, öfkenin, gurur ve aptallığın cömertlik, tevazu, adalet ve düşünceden çok daha fazla yarar sağladığını görüyorsak belki biraz kendimizi zorlayıp dayanmalıyız. Hatta kahraman olmak pahasına. Ama makul ol biraz! Tanrı'nın makul oranda istediği kadarını yapmadın mı zaten?
Bu makul olup olmama meselesi değil. Nihayetinde bu bir sevgi meselesi. Yani evde bizimle olacağın yerde burada fare ve sıçanlarla
-kapalı olmaktan memnun musun?
-Memnun mu?
Su genişlikte bir delik açsalardı, kuş gibi içinden geçer, Chelsea'ye dönerdim. Evin sensiz neye benzediğini anlatmadım daha. Anlatma Meg.
-Akşamları sensiz neler yaptığımızı.
-Meg, kapat bu konuyu. Kitap okumuyoruz, çünkü mumumuz yok. Konuşmuyoruz, çünkü senin için endişeleniyoruz. Kral senden çok daha insaflı. O işkence etmiyor. İki dakikanız kaldı efendim.
-Bir haber vereyim dedim.
-İki dakika mı?

-Gardiyan!
-Afedersiniz. İki dakika kaldı. Bakın, ülkeden ayrılmalısınız. Hep birlikte ülkeden ayrılın.
-Sizi terk mi edelim?
-Hiç fark etmez. Bir daha görüşemeyeceğiz zaten. Hepiniz ayni gün gitmelisiniz, ama ayni gemiyle gitmeyin.
-Farklı limanlardan farklı gemilere binin.
-Mahkemeden sonra. Mahkeme olmayacak, ortada bir dava yok. Yalvarırım size, bunu benim için yapın.
-Will?
-Peki efendim.
-Margaret?
-Peki. Alice?
-Alice, sana emrediyorum!
-Peki. Bu harika.
-Bunu kimin paketlediğini anladım.
-Ben paketledim. Evet. Yaptığın çörekler hala enfes Alice. Sahi mi?
Üstündeki elbise de çok güzel. En azından rengi çok hoş. Tanrım, beni küçümsüyorsun! Belki aptalım. Ama elbiselerimin haline üzülüp çöreklerimin methedilmesine sevinecek kadar değil. Ağzımın payını aldım.
-Alice
-Hayır! Bana yapabilecekleri en kötü şeyleri düşündüğümde korkuyla titriyorum. Ama bundan da kötüsü, neden böyle yaptığımı senin anlamaman olur. Anlamıyorum ki. Beni anladığını söyleyebilirsen, gerekince içim rahat ölebilirim.
-Senin ölmenin bana ne yararı var?
-Bana anladığını söylemelisin. Anlamıyorum ki! Böyle olması gerektiğine inanmıyorum! Sen böyle dersen, ölümü nasıl göğüslerim?
Ama gerçek bu!
-Çok dürüst bir kadınsın.
-Bana hiçbir yararı olmadı. Ben neden korkuyorum biliyor musun?
Ölüp gittiğinde bu yüzden senden nefret edeceğim. Etmemelisin Alice. Etmemelisin. Anlama meselesine gelince, karşima çıkan en iyi adam olduğunu anlıyorum. Ve eğer öleceksen, Tanrı bunun nedenini biliyordur herhalde, ama inan olsun Tanrı bu konuda çok sessiz kaldı. Ayrıca Kral ve Divanı hakkındaki fikrimi merak eden varsa da bana sorması yeter! Bir aslanla evlenmişim meğer. Bir aslan. Tam bir aslan. Güzel. Çok güzel. Özür dilerim Sir Thomas!
-Tanrı aşkına!
-Zamanınız doldu efendim.
-Bir dakikacık daha.
-Çok şey istiyorsunuz.
-Bizimle gelin bayan.
-Tanrı aşkına. Yapmayın efendim. Madam, sorun çıkarmayın. Lütfen bizimle gelin Leydi Alice. Çek şu pis ellerini üstümden! Pis, lağımcı kılıklı gardiyan! Bunun cezasını çekeceksin! Hoşçakal.
--

MAHKEME
Sir Thomas More, Kral Hazretlerine ağır hakarette bulunmuş olsanız da şimdi bile hala tekrar düşünüp inatçı fikirlerinizden döneceğinizi umuyoruz. Böylece Majesteleri sizi bağışlayabilir. Lordlarım, size teşekkür ederim. Bana yöneltebileceğiniz suçlamalara gelince maalesef çok zayıf düştüğüm için, ne zihnim ne de hafızam gerekli cevabı verecek durumda değil. Mümkünse oturmak istiyorum. Tutukluya bir sandalye getirin. Mühürdar Cromwell, ilam yanınızda mı?
-Yanımda lordum.
-O halde suçlamayı okuyun. "Hükümdarımız Lord Henry'nin şüphesiz ve mutlak unvanını "İngiltere Kilisesi'nin Başı olmasını kasten ve kötü niyetle inkar ettiniz." Ama ben bu unvanı asla inkar etmedim

ki. Westminster Manastırı'nda, Lambeth'te ve sonra Richmond'da yemin etmeyi inatla reddettiniz. Bu inkar değil midir?

Hayır, bu sessiz kalmaktır. Sessizliğim için de hapse atılarak cezalandırıldım.

-Tekrar çağrılmamın sebebi nedir?

-Vatana ihanet suçlaması Sir Thomas. Bunun cezası da hapis değildir. Ölüm hepimizin kapısını çalacak lordlarım. Evet, krallar bile ölür. Söz konusu olan kralların ölümü değil Sir Thomas. Suçlu olduğum kanıtlanana kadar benimki de değil. Hayatın ta başından beri senin ellerinde Thomas! Öyle mi lordum?

O halde onu sıkı sıkı tutayım. Demek Sir Thomas sessiz kalmakta ısrar ediyorsunuz. Evet. Ama sayın jüri sessizliğin pek çok türü vardır. Öncelikle ölmüs bir adamın sessizliğini düşünün. Diyelim ki onun yattığı odaya girdik ve kulak kabarttık. Ne duyarız?

Sessizlik. Bu sessizlik neyi gösterir?

Hiçbir şeyi. Bu saf ve sade sessizliktir. Ama bir başka örneği ele alalım. Diyelim ki belimden bir hançer çıkardım ve tutukluyu öldürmek üzere yaklaştım. Buradaki lordlar da beni durdurmak için bağıracakları yerde, sessizliklerini korudular. Bu bir şeyi gösterir işte! Bu işi yapmamı istediklerini gösterir. Kanunlara göre benim kadar onlar da suçludur. Demek ki bazı durumlarda sessizlik konuşabilir. Şimdi tutuklunun sessizliğini ele alalım. Ülkenin her yanındaki sadık uyruklar bu yemini etti. Hepsi Majestelerinin unvanını hakli buldu. Ama sıra tutukluya gelince, o reddetti! O buna "sessizlik" diyor. Fakat bu mahkemede bu koca ülkede bir kişi var mi ki Sir Thomas More'un bu unvan hakkındaki fikrini bilmesin?

Ama bu nasıl olabilir?

Çünkü bu sessizlik bir şeyler anlatıyordu. Hayır, bu sessizlik falan değil, düpedüz inkardır! Hayır. Bu doğru değil Mühürdar Bey. Hukukta bir düstur vardır. Yani, "sessizlik, kabul etmek demektir." Sessizliğimin anlamını yorumlamak istiyorsanız inkar ettiğim değil, kabul ettiğim sonucuna varmalısınız. İnsanların bundan çıkardığı sonuç bu mu gerçekten?

İnsanların varmasını istediğiniz sonuç bu muydu?

İnsanlar akıllarını kullanıp bir sonuca varmalı. Bu mahkeme de kanunlara göre bir sonuca varmalı. Lordlarım, tanık olarak Sir Richard Rich'i çağıracağım! Richard Rich, mahkemeye buyurun. "Mahkemede vereceğim ifadede gerçekleri ve doğruyu yalnızca doğruyu söyleyeceğime yemin ederim." "Tanrı yardımcım olsun" deyin. Tanrı yardımcım olsun. Pekala Rich, 12 Mayıs'ta Londra Kulesi'ne gittiniz mi?

-Evet.

-Ne amaçla?

Tutuklunun kitaplarını almak için gitmiştim.

-Tutukluyla konuştunuz mu?

-Evet. Kralın Kilise'den üstünlüğü hakkında da konuştunuz mu?

Evet. Ne söylediniz?

Ona şöyle dedim: "Diyelim ki parlamentodan bir kanun geçti. Buna göre ben, Richard Rich, Kralım. O zaman beni kral olarak kabul etmez miydiniz Bay More?

" "Ederdim" dedi. "Çünkü o zaman kral olurdun." Evet?

Sonra şöyle dedi: "Ama sana daha zor bir örnek vereyim. "Tanrı'nın Tanrı olmadığını belirten bir parlamento kararı çıksaydı ne olurdu?"

-Bu doğru, sen de dedin ki

-Susun! Devam edin. Ben de şöyle dedim: "Size ikisinin arasında bir örnek vereyim. "Parlamento Kralımızı Kilise'nin başı yaptı. "Neden bunu kabul etmiyorsunuz?

" Evet?

O da şöyle dedi: "Parlamentonun bunu yapmaya gücü yoktu." Tutuklunun sözlerini birebir söyleyin. Dedi ki "Parlamentonun buna yetkisi yoktu." Ya da bu anlama gelecek bir şeyler. Unvanı reddetmiş! Evet. İnan bana Rich, başıma geleceklerden çok senin yalan yere yemin etmen üzdü beni.

-Bunu inkar mi ediyorsunuz?

-Evet! Biliyorsunuz ki yeminleri ciddiye almayan bir adam olsaydım burada olmazdım. Şimdi bir yemin edeceğim. Bay Rich'in söyledikleri doğruysa eğer Tanrı'nın yüzünü asla görmeyeyim. Durum gerektirmeseydi, böyle bir yemini hiçbir şey için etmezdim!
-Bu bir kanıt değil.
-Bu mümkün mü?
Bir düşünün, beni bu kadar zorladıkları halde bu konuda bunca zaman sustuktan sonra düşüncelerimi böyle bir adama açmam mümkün mü?
Sir Richard, ifadenizi değiştirmek istiyor musunuz?
Hayır lordum. Geri almak istediğiniz bir söz var mı?
Yok lordum. Ekleyeceğiniz bir şey var mı?
Yok lordum.
-Ya sizin Sir Thomas?
-Ne gerek var ki?
Ben artık ölü bir adamım. Sizin istediğiniz oldu. O halde tanık çekilebilir. Tanığa sormak istediğim bir şey var. Şu boynunuzdaki bir memuriyet nişanı. Bakabilir miyim?
Kızıl Ejder. Nedir bu?
Sir Richard, Galler Adalet Vekilliğine atandı. Galler demek. Ah Richard, insanın ruhunu satması kar getirmez, koca dünyayı verseler bile. Hele Galler için. Lordlarım! Sorgulamamı tamamladım. Jüri çekilip kanıtları değerlendirecek. Kanıtlar ortada olduğuna göre, çekilmelerine lüzum olmasa gerek. Lüzum var mı?
O halde tutuklu suçlu mu, suçsuz mu?
Suçlu lordum! Sir Thomas More, vatana ihanetten suçlu bulundunuz.
-Mahkemenin kararı
-Lordlarım! Ben hukukla uğraşırken, kararı açıklamadan önce tutukluya söyleyeceği bir şey olup olmadığını sormak mahkeme adabındandı. Söyleyeceğiniz bir şey var mı?
Evet. Mahkeme beni cezalandırmaya karar verdiğine göre Nasıl olduğunu da Tanrı bilir ben de şimdi suç ilamı ve Kralın unvanı hakkında düşüncelerimi açıklamaya karar verdim. Suç ilamı, bir parlamento kararına dayandırılmış ki bu karar, Tanrı'nın kanunlarına ve Kutsal Kilise'sine tamamen aykırı. Çünkü Yüce Kilise'nin idaresini, fani bir insan bir yasa çıkarıp kendi üstüne alamaz. Bu yetki bizzat kurtarıcımız Isa tarafından henüz kendisi yaşarken, dünyada şahsen varolduğu sırada Aziz Petrus'a ve Roma piskoposlarına verilmişti. O halde bir Hıristiyan'ı buna riayet ettiği için suçlamak kanuna sığmaz. Üstüne üstlük Kilise'nin dokunulmazlığı, hem Magna Carta'da hem de Kralın kendi taç giyme yemininde güvenceye alınır. Şimdi gerçekten kötü niyetli olduğunuzu görüyoruz! Kesinlikle hayır. Ben Kralın sadık bir uyruğuyum ve onun için, ülkem için dua ediyorum. Bir kötülük yapmadım. Kötü bir şey söylemedim. Kötü bir şey düşünmedim. Eğer bunlar bir adamı yaşatmaya yetmiyorsa o zaman inanın, artık yasamak istemiyorum. Fakat başımı istemenizin nedeni Kralın Kilise'den üstünlüğü meselesi değil aslında ikinci evliliğine rıza göstermemem! Vatana ihanetten suçlu bulundunuz. Mahkemenin kararına göre Londra Kulesi'ne götürülecek ve günü geldiği zaman infaz edileceksiniz!
--

İDAM İYİLER İÇİN KURTULUŞTUR

Kral bana lafı uzatmamamı emretti. Ben de Kralın sadık uyruğu olduğum için lafımı uzatmayacağım. Majestelerinin sadık bir kulu olarak ölüyorum. Ama önce Tanrı'nın kuluyum. Seni şimdiden bağışlıyorum. Görevin seni korkutmasın. Beni Tanrı katına yolluyorsun. Bundan emin misiniz Sir Thomas?
Böyle güle oynaya ona koşan birini Tanrı reddetmez. Thomas More'un başı, Hainler Kapısı'nda bir ay asılı kaldı. Sonra kızı Margaret onu oradan aldı ve ölene kadar sakladı.
More'un infazından beş yıl sonra, vatana ihanetten Cromwell'in boynu vuruldu. Başpiskopos kazıkta yakıldı. Norfolk Dükü de vatana ihanet suçundan idam edilecekti ama infazdan bir gece önce Kral frengiden öldü. Richard Rich, İngiltere Basmabeyincisi oldu ve yatağında öldü.
****

ÜTOPYA

İngilizleri hiç sevmem, sokakta görsem selam vermem belki de döverim ama bu Thomas More beni çok etkilemiştir. Özellikle ütopya isimli eseri yazıldığı tarih itibariyle bir başyapıt bir zekâ abidesi. İlk ütopyayı kendisi yazmamıştır, yunan düşünürlerin eserlerinde ütopya görülmüştür, özellikle Platon'un devleti buna en uygunudur ama ütopya isminden ilk defa bahseden(kitap ismi olarak) kendisidir. Ütopya isimli kitapta ; More, Antwerp'te elçilik görevindedir. Peter Giles adında bir arkadaş edinir, bu adamda onu Raphael Hythladay adlı yenidünyada ütopya adası diye bilinen bir yerde yaşayan ve oradan yeni dönmüş yanık tenli bir denizci ile tanıştırır. More, Giles ve Hythladay; More'un evindeki bahçede bulunan bir yeşilliğe otururlar ve Hythladay'ın yolculuğundan bahsederler. Kitaptaki bu hayali konuşmalarda ütopyadan şu şekilde bahsedilir;

"Ütopyada kimse özel mülk nedir bilmemektedir. Herkes aynı kıyafetleri giymektedir, yaşadıkları şehirler ve evler birbirine benzemektedir. Öyle bir düzen var ki çalışma ve dinlenme saatleri bile programlanmıştır. Hiçbir zaman aylaklık yapmazlar, boş vakitlerinde bile kendilerini geliştirirler. Kumar oynamazlar sadece iki çeşit oyun bilirler. Birinde sayılarla kavga ederler ki; bu kapitalizmin kritiği gibidir. İkinci oyunda ise iyilikle, kötülük savaşır. Her iki oyunda eğiticidir. Ütopyalılar zamanlarını olabildiğince toplum içinde hep birlikte geçirirler. Yemekler büyük halk evlerinde beraber yenir. Devlet politikası hakkında uluorta, yerli yersiz konuşmak yasaktır, cezası idamdır; zira kimsenin kimseyi galeyana getirmesine müsaade edilmez. Hastalıklı fikirlerin ne kadar çabuk yayılabileceğinin farkındadırlar. Genelde saat sekizde yatıp, sabah gün doğmadan kalkarlar. Her yurttaş çeşitli görevlerle uğraşır. Kimisi bilim dersleri alırken, kimisi çeşitli zanaatler ile uğraşırlar, ancak halkın çoğu tarımla ilgilenir.

Ütopyalılar pasif insanlardır, sadece savaşmak zorunda olduklarında savaşırlar. Kendi yurttaşlarından ziyade paralı asker kullanırlar, bazen de özel yetişmiş katiller tutarak düşman liderlerine suikast düzenlerler. Bu bütün orduyu yok etmektense ki çoğunun hiçbir günahı yoktur; belanın kökü olan lideri yok etmek daha mantıklıdır. İlk bakışta ütopya gibi bir yerde kölelik insana barbarca gelebilir ama onlar köleliği disiplin altına almış ve yararlı işlerle uğraşan; bir gün özgür olabilecek insanlardan oluşan bir kurum haline getirmişlerdir. Ütopyalıların zevk anlayışları Avrupalılar ile bağdaşmaz. Ütopyalıların zevkleri daha basit ve tatmin edicidir. Onlar Avrupa'da zevk diye bilinen şeylerin insanların ruhlarını öldürdüğüne inanırlar."

More, ütopyayı öylesine ironik yazmıştır ki, sonunda ütopyayı güzel bulmaktan ziyade Avrupa ve İngiltere'yi kötü bir yer olarak görürsünüz. Okurlar yaklaşık 400 yıldır ütopyayı nükteli bulmuşlardır; ayrıca More'un da kitabı yazarken oldukça eğlendiği şüphesizdir; zira isimler yunancadan gelmektedir. Hythladay'ın anlamı yunanca saçmalama ustasıdır. Ütopya, Yunancada hem hiçbir yer hem de güzel bir yer manasına gelmektedir.

Kitabı iyi okumuş bir okuyucu için belirgin not: "**Hıristiyan Avrupa'sı için iyilikler"** şeklinde olacaktır. More, bu manayı verirken her zaman ütopyada mükemmel işleyen bir sistemden bahsetmiştir. More'un niyeti Avrupa'da komünizmi falan görmek değildir; fakat Hıristiyan Avrupa'sının daha iyi noktalara geldiğini görmektir. Kitabın sonunda More, Hythladay'ın anlattıklarını kritize eder. Bu, Rönesans zamanında bütün yazarlarca kullanılan iyi bir taktiktir. Amacı bütün kitap boyunca doğru şeyleri anlatıp sonunda bunlar yanlış ve saçma şeylerdir diyerek kilisenin hışmından korunmaktır. Filmin bir başyapıt olduğunu söyledik ama bu 8. Henry, Thomas More ve Tudors hanedanlığıyla ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak isterseniz "The Tudors" dizisini izleyebilirsiniz.

Kaynak:

http://johncazale.blogspot.com/2011/08/man-for-all-seasons.html

SCHOPENHAUER'IN AHLAK FELSEFESİ

[**Schopenhauer, düşünce ve edebiyat dünyasında, en fazla ahlak öğretisiyle etkili olmuş ve ün kazanmıştır. Bu öğretinin dayandığı temel düşünceleri şöyle özetleyebiliriz:**

İrade, genel olarak bir yaşama iradesi, var olma iradesidir (isteğidir); sürekli olarak «yaşamaya yönelir ve akar». Çünkü yaşama isteği ve iradesi, özü gereği, kendini nesneleştirmeye yönelir. **Gölge, insanın bedenini nasıl izliyorsa, fenomenler dünyası da iradeyi öyle izler.** Var olmak için birbiriyle mücadele edip duran sayısız varlık da böylece ortaya çıkar. Bu varlıkların her biri, kendi İdeasını gerçekleştirmek, somutlaştırmak zorundadır. Ama onun bu amaç doğrultusundaki çabaları, bütün öteki varlıkların aynı tür çabalarıyla engellenir ve sınırlanır. Bundan ötürü İdealar, tam anlamıyla, kusursuz bir biçimde hiçbir zaman gerçekleşemez. Yine bundan ötürü her yanda kusur ve eksiklik, sınırlama ve yok etme görürüz. Başka bir deyişle, her yanda, sürekli bir ortaya çıkış ve yok oluş gerçekleşmektedir. Doğadaki bu sürekli hareket ve kaynaşmanın benzerini bilinçte de buluruz. **Bilinçli istekler, dürtüler, içtepiler, bu sürekli kaynaşmaya yol açar. Bilinçli isteğin amacı, bireyin isteklerini ve dürtülerini doyuma ulaştırmaktır.** Başka bir deyişle, düşman doğa güçleri ve öteki bireylerin sınırlayıcı ya da yıkıcı etkileri karşısında, bir bireyin kendisini koruması ve varlığını sürdürmesi söz konusudur burada. Bundan ötürü, bilinçli irade tam anlamıyla bencildir; bende başlar ve bende biter. İsteğin doyuma ulaştırılması ve sona ermesi ise, mutluluktur.

Ama mutluluğa ulaşılabilir mi?

Schopenhauer, bu soruya olumsuz cevap veriyor. Çünkü irade, yöneldiği amaçlara ulaşmış olsaydı, tam bir hareketsizlik haline girecek; dürtü, içtepi (tepki), istek ortadan kalkacak ve böylece irade, yaşama iradesi olarak ortadan silinip gidecekti. Demek ki, doyuma ulaşmanın imkânsızlığının, yaşama iradesinin doğasında ve özünde bulunması gerekir.

Schopenhauer'm kötümserliği, işte bu temele dayanır. Tedirginlik ve iç rahatlığının bulunmayışı acı duyurur bize; mutluluk ise, iç rahatlığı ve dinginliktir. Ama iradenin hiçbir zaman dinginlik içinde bulunmaması, sürekli olarak hareket etmesi, bütün varlıkların temelidir; varolanların hepsi bu kaynaşmadan doğmuştur.

Mutluluk ulaşılması imkânsız bir amaçtır, ama insanoğlunu sürekli olarak peşinde koşturur. Bundan ötürü de dünya, çok kötü bir dünyadır; hatta kötülerin kötüsüdür. Ama dış etkilerden ve güdülenmelerden sıyrılarak bu kötülükten kurtulmanın bir yolu vardır. Bu tür bir özgürlüğe ise ancak **«iradenin olumsuzlanmasıyla»** ulaşabiliriz. **Yani bütün isteklerin, içtepilerin, dürtülerin ortadan kaldırılması özgürlüğe ulaştırır bizi ve bu dünyadan sıyırır.** (Terk, Terk-i terk) İnsanoğlunun iradesi, tam anlamıyla güdülenmelerin nedenselliğine bağlı olduğuna göre, isteğin olumsuzlanması (ortadan kaldırılması), felsefî ve estetik sezgiye benzeyen bir edimle (zeminle) olanaklıdır ancak. Böyle bir edim (yüzle), sonlu dünyayı, yani fenomenler (görünüşler) dünyasını aşacak ve özneye, mutlaktaki özgürlüğü ve huzuru kazandıracaktır.

Yaşama iradesinin olumsuzlanmasının birinci aşaması, başkalarına merhamet ve şefkat duymaktır. Bu duygular, insanın, kendi bencil bireyselliğini unutmasına ve genel yarar doğrultusunda davranmasına yol açar. Schopenhauer'a göre **"Toplumsal ahlaklılığın ve adaletin temeli merhamettir"**.

Yaşama iradesinin olumsuzlanmasının **ikinci aşaması** ise, bütün isteklerin sona ermesi; her çeşit kişisel ve toplumsal yarar düşüncesinin ortadan kalkması ve öznenin tam bir iç rahatlığına ve dinginliğe kavuşmasıdır. **İntihar, iradenin kendisini, özünü ortadan kaldırmadığı ve ancak bir görünüşünü, yani bireyi yok ettiği için bir çıkış yolu değildir. Demek ki, gerçek ahlaklılık dünyadan el etek çekmek, her türlü istek ve hazdan yüz çevirmektir.** Bu görüş, Buddha'cılığın Nirvana kuramının işlenip geliştirilmesinden başka şey değildir.

Demek ki, Schopenhauer'ın felsefesi, Kant ve Fichte'nin transandantal felsefesinin [Deneyle kazanılması imkânsız, akılla ilgili olan], Locke'un ampirizminin, Spinoza ve Schelling'in tümtanrıcılığının, Platon'un idealizminin ve Buddha'cılığın karamsarlığının birleştirilmesidir. Özgün yanı ise, özne ile iradeyi özdeşleştirmesidir.] **Kaynak: A. Schwegler, A History of Philosophy, New York, 1899, s. 427-443.**

Kaynak:

Schopenhauer'ın Felsefesi Ve Aşkın Metafiziği, trc: Selâhattin Hilâv, Yazko, 1983, İstanbul, sh: 30-33

SCHOPENHAUER'DAN SEÇMELER

AHLAK

Tıpkı deha gibi, erdem de öğretilemez. Erdem konusunda edinilen bilgi kısırdır; sanat konusundaki teknik yanlar gibi, sadece bir araç olarak kullanılabilir. Ahlak felsefelerimizin ve ahlak sistemlerimizin, erdemli, yüce ve ermiş insanlar yaratacağını sanmak, estetik üzerine yazdığımız kitapların, şairler, heykeltraşlar, ressamlar ve müzisyenler yaratacağını sanmak kadar saçmadır.

İnsanların hareketleri, üç temelden kaynaklanır. Bu temellere dayanmaksızın üzerimizde etkili olabilecek bir güç düşünülemez.

Bunların **birincisi bencillik** (kendi iyiliğinden başka şey düşünmez ve sınırsızdır), **İkincisi kötü ruhluluk** (başkasının kötülüğünü ister ve gaddarlığa kadar varabilir), **üçüncüsü de acımadır.** Acıma, başkasının iyiliğini istemektir ve iyilikseverliğe, ruh yüceliğine kadar ulaşabilir. İnsan davranışlarının hepsi, bu üç temelden birine ya da aynı zamanda ikisine bağlanabilir.

Bencillik öylesine tiksindiricidir ki, bu utanç verici hali saklamak için nezaket dediğimiz şeyi icat etmişizdir. Ama yine de bu konuda başarıya ulaştığımız söylenemez. Bencillik, hayattaki sayısız tasarılarımızı gerçekleştirecek bir fırsatla karşılaştığımız zaman, ne kadar belli etmemeye çalışırsak çalışalım, kendini yine de açığa vuran bir güçtür. Birisiyle karşılaştığımız zaman aklımıza gelen ilk düşünce, bu adamın belli bir konuda bize yararlı olup olamayacağıdır. **Yararlı değilse, değer vermeyiz ona.**

Bencillik, özü gereği sınırsızdır. İnsanın bir tek mutlak isteği vardır sadece; bu da, her acıdan hatta her yoksunluktan sıyrılmak ve elden geldiğince mutlu ve rahat olmak; elden geldiğince zevk duymaktır. Ama zevk ve haz duydukça, bu zevk ve hazları daha değişik daha ince hale getirmekten de geri kalmaz insan. Bencilliği ile gerçekleşmesini istediği şeyler arasına dikilen her engel, öfkesini ve nefretini körükler; hemen ezilmesi gereken bir düşman gibi görünür.

Acıma, vicdanın inkâr edilmez bir özelliğidir. Acımanın, vicdanla doğrudan doğruya ilintili olduğunu ve onun özünden geldiğini söyleyebiliriz. Bu duygu, doğanın, dolaysız, kendiliğinden ve yabancılaştırılamaz bir ürünüdür. Her yerde ve her zaman görülür. Acımayı duymayan kimse, insanlığın dışındadır. Hatta, insanlık sözcüğü bile, acıma sözcüğüyle eşanlamlı olarak kullanılır.

Her çeşit ahlaklılığın temeli olan acıma, hayvanları da koruyucu bir nitelik taşır. Oysa, başka birtakım Avrupa ahlak sistemlerinde, hayvanlara hiç önem verilmez (di) ve onlara karşı herhangi bir sorumluluk duyulmaz. Hayvanların, bu konuda hiçbir hakları olamadığını ileri sürmek ve onlara karşı davranışlarımızın ahlaksal bir değer taşımadığını sanmak, Avrupa'nın insanı rahatsız eden bir kabalığıdır ve kaynağı da Judaizm'dedir. (Antisemitizm-Yahudilik, Musevilik)

Judaizm'e kapılmış şu Batılılara, hayvanları küçük gören şu beylere, kendileri nasıl analarının memesini emdilerse, bir köpeğin de anasının memesini emerek büyüdüğünü hatırlatmak isterim.

Hayvanlara karşı duyulan acıma, karakterin iyiliği ile öylesine ilintilidir ki, hayvanlara kötü muamele

eden bir kimsenin iyi bir insan olduğu görülmemiştir.

Dinsel düşüncelerden doğan her çeşit iyi hareketin, bir ödül beklendiği için ya da bir cezadan korkulduğu için yapıldığını söylemek ve bu çeşit hareketlerin tam anlamıyla ahlaksal sayılmayacağını ileri sürmek kabildir. Ama buna karşılık, her yerde ve her ulusta, hayatın her durumunda, her çeşit kargaşada ve önemsiz olayda, acıma duygusunun iyi sonuçlarını nasıl ortaya koyduğunu; haksızlıkları nasıl önlediğini ve ödül alma düşüncesi söz konusu olmaksızın iyi davranışlara nasıl yol açtığını gören kimse, katışıksız ahlak değerinin, bu duyguda bulunduğunu nasıl kavramaz?

Kaynak:

Schopenhauer'ın Felsefesi Ve Aşkın Metafiziği, trc: Selâhattin Hilâv, Yazko, 1983, İstanbul, sh:107-109

Faydalanılacak Kaynaklar

1 — Ahmet Mithat, Schopenhauer'ın Hikmeti Cedidesi, İstanbul, Tercumanı Hakikat Matbaası, 130 4/1887, 8, 55 s.

2 — Talat Hamdi, (Çevirisi:) Aşkın Metafiziği, İstanbul, 1935, Selamet Basımevi, III s.

3 — Selâhattin Hilâv, (Çevirisi:) Aşkın Metafiziği, İstanbul, 1963, 1. ve 2. basım Oluş Yayınları, 67 s.

4 — Selâhattin Hilâv, (Çevirisi:) Aşkın Metafiziği, İstanbul, ?, 3. basım, Süreç Yayınları, 88 s.

5 — Sadi Irmak, (Derleme) İrade Felsefesi,İstanbul, 1962, İkbal Kitabevi, 136 s.

6 — İounna Kuçuradi, Schopenhauer ve İnsan, İstanbul 1968, Yankı Yayınları, 159 s.

Ampirizm

Fls. (Deneyci felsefe) Her çeşit bilginin kaynağının duyu organlarının kullanılması sonucu kazanılan tecrübe olduğunu, duyu organlarının kullanılmadan hiçbir bilginin akılda yer alamayacağını savunan felsefe. Akılcı felsefe gibi bu felsefenin de aşırı iddiasının yanlışlığını, tenkitçi felsefe ve psikoloji göstermiştir. Bilgi için ne sadece tecrübe, ne de düşünme gücü (akıl) yeterlidir.

****

Panteizm

Panteizm ya da **Tümtanrıcılık** (**Doğatanrıcılık Kamutanrıcılık**) Evrenin bütününü Tanrı olarak kabul eden felsefî görüştür. Panteizm'de, pan-enteizm'den (kamusaltanrıcılık) farklı olarak her şeyi tanrının bir parçası olarak kabul edilir, tanrı her şeydir ve her şey tanrıdır. Panteizme göre Tanrı'nın evrenden ayrı ve bağımsız bir varlığı yoktur. Tanrı doğada, nesnelerde, insan dünyasında vardır. Her şey Tanrı'dır.

****

İdealizm

İdealizm, felsefede, en geniş anlamıyla, tinsel güçlerin evrendeki tüm süreçleri ya da olup bitenleri belirlediğini savunan tüm felsefe öğretilerini içerecek biçimde kullanılan terim. Varolan her şeyi "düşünce"ye bağlayıp ondan türeten; düşünce dışında nesnel bir gerçekliğin varolmadığını, başka bir deyişle düşünceden bağımsız bir varlığın ya da maddî gerçekliğin bulunmadığını dile getiren felsefe akımını niteler.

SCHOPENHAUER'DAN SEÇMELER

HAYATIN ACILARI

Varlığımızın dolaysız amacı acı çekmek olmasaydı, yeryüzünde bulunuşumuzun hiçbir nedene dayanmadığını kolayca söyleyebilirdik. Çünkü hayatın derinlerinde yatan ve düşkünlüğümüzden doğarak dünyayı dolduran acıların, gerçek bir amaç değil de bir rastlantı olduğunu ileri sürmek saçmadır. Tek tek ele alındıklarında, her mutsuzluğun bir kural-dışılık olarak görülmesi kabildir, ama genel olarak ele alındığı zaman mutsuzluk ve acı, kuraldışı değil kuraldır.

Çekilen her acının ve mutsuzluğun en etkili avuntusu, bizden daha fazla acı çeken ve mutsuz olan kimseleri düşünmektir. Herkes bu çareye başvurabilir. Ama bütün bunlardan genel olarak ne gibi bir sonuç çıkıyor?

Kasabın keseceği hayvanı göz ucuyla aralarından seçtiği sırada, çayırda dolaşıp duran koyunlar gibi biz de, mutlu günlerimizde, belli bir saatte, alınyazısının bize hazırladığı kötü oyunun ne olduğunu bilmiyoruz. Hastalık mı, zulüm mü, mahvolup gitmek mi, sakatlanmak mı, kör olmak mı, delirmek mi, bilmiyoruz!

Yakalamak istediğimiz her şey başkaldırıyor bize; her şeyin, yenmek zorunda olduğumuz, düşmanca bir iradesi var. **Halkların hayatında, tarih, bize savaşlardan ve ayaklanmalardan başka şey göstermiyor.** Barış yılları rastgele gerçekleşmiş, kısa sessizlikler ve aralar gibi görünüyor. Nitekim insan hayatının, yoksulluk ve can sıkıntısı gibi soyut felaketlere karşı açılan bir savaş olmakla kalmayıp, aynı zamanda öteki insanlara karşı açılan bir savaş olduğu da anlaşılıyor**. Her yerde bir düşman çıkıyor karşımıza; hayat, silah başında öldüğümüz sürekli bir savaştan başka şey değil.**

Güneşin ışıklarıyla aydınlattığı zavallılıkları, acıları, sıkıntıları düşünen bir kimse, bu göksel cismin de, yeryüzünde hayatı doğurabilme gücünden tıpkı Ay gibi yoksun olmasını özleyebilir. Güneşin yüzü, Ay'ınki gibi buzlu ve camsı bir halde olsaydı, çok daha iyi olurdu diye düşünebilir.

Hatta hayatımızı, hiçliğin kıpırdamazlığını ve mutluluğunu bozan bir olay gibi ele alabilir. Her ne olursa olsun, hayata belli bir ölçüye kadar dayanabilen bir kimse bile, giderek yaşlandıkça, her şeyin bir hayal kırıklığı ve hatta bir aldanış olduğunu kavrar. Bir başka deyişle, koskoca bir aldanıştan başka bir şey olmadığını öğrenir.

Hayatın birinci yarısı, mutluluğa karşı duyulan yorulmak bilmez bir özlem olduğu halde, ikinci bölümü acı dolu bir korku duygusuyla kaplıdır. Çünkü, mutluluk denilen her şeyin kuruntu olduğu ve acıdan başka gerçeğin bulunmadığı fark edilmiştir artık. Aklı başında insanların, yakıcı zevklerden çok acısız bir hayata yönelmeleri bundan ötürüdür.

> Gençliğimde, kapımın zilinin her çalınışında, gönlüm sevinçle doluyor ve kendi kendime, **«Oh ne iyi! İşte yeni bir olay!»** diyordum. Ama yıllar geçip de olgunlaştığım zaman, her zil sesinden sonra şöyle düşündüm: **«Yine ne var?»**

İnsan yaşlanınca; tutkuların ve isteklerin nesnesi farksızlaştıkça, bu isteklerin ve tutkuların bir bir ortadan kayboldukları, duyarlığın güdükleştiği, hayat gücünün zayıfladığı, görüntülerin solduğu, izlenimlerin etkilemeden gelip geçtiği, günlerin gittikçe daha hızlı aktığı, olayların önemlerini kaybettiği ve her şeyin renksizleştiği görülür. Günlerin yükü altında sallanarak yürür insan ya da bir köşeye çekilip dinlenir. Geçmiş varlığının gölgesi ya da hayaleti haline girer. Kendinden geçme, sonsuz uyku haline dönüşür bir gün.

Hayatın, önemsiz şeylerde olduğu gibi, önemli şeylerde de, sürekli bir yalan olduğunu kabul etmek zorundayız. Verdiği sözü tutmuyor hayat; tutsa bile, özlediğimiz şeyin özlenilmeye değer olmaktan ne kadar uzakta bulunduğunu göstermek için yapıyor bunu. **Kimi zaman umut, kimi zaman da umulan şey aldatıyor bizi.** Bir eliyle verdiğini öteki eliyle alıyor. Uzaklığın büyüsü, cennetler gösteriyor bize. Ama büyülenir büyülenmez, bu cennetlerin uçup gittiğini görüyoruz. Demek ki, mutluluk ya gelecekte ya da geçmişte; şimdiki an, güneşli ovanın üzerinde dolaşan bir küçük buluta benziyor; önü

arkası pırıl pırıl bu bulutun; ovaya yalnız onun gölgesi düşüyor.

Hayat, tadını çıkaracağımız bir armağan değil; canla başla çalışarak yerine getirmemiz gereken bir ödev. En önemsiz işten en önemlisine kadar hepsinde, genel bir düşkünlüğün, öldürücü bir didinmenin, sürekli bir yarışmanın, sonu gelmez bir savaşın, kafa ve vücut güçlerinin ortaya koyduğu bir çabalamanın görülmesi bundan ötürü. Uluslar halinde toplanmış milyonlarca insan, kamu yararına yapılan işlere katılıyor, böylece kendi çıkarı için de çalışmış oluyor. Ama **ortaklaşa kurtuluş için milyonlarca insanın ölmesi de gerekiyor.** Kimi zaman saçma önyargılar, kimi zaman da sinsi bir politika insanları savaşa sürüklüyor; **birkaç kişinin aklına esenleri gerçekleştirmek ya da hatasını tamir etmek için kitlelerin kurban edildiği görülüyor.**

•

İnsanların biricik kaygısı, hayat kavgasını gerektiği gibi yapabilmektir. Ama hayatını güven altına alan kimse, bundan sonra ne yapacağını şaşırır. İnsanların ikinci kaygısının, yaşama yükünü hafifletmek; duyulmaz hale getirmek ve zaman öldürmek olması bundan ötürüdür. Yani buradaki asıl amaç, can sıkıntısından kurtulabilmektir. Nitekim, maddi ve manevi sıkıntılardan kurtulmuş kimselerin, zaman harcayarak geçirdikleri her saati, bir çeşit kazanç saydıklarını görüyoruz. Oysa bu saatler, onların kendi öz hayatlarından harcanmaktadır.

Can sıkıntısı, önemsenmeyecek bir bela değildir. İnsanın yüzünde nasıl da belirir! Can sıkıntısı, birbirini pek az seven insanoğlunun, yine de birbirini aramasına yol açar. Bu bakımdan, can sıkıntısının, toplumsal içgüdüye kaynaklık ettiği söylenebilir. Devlet, can sıkıntısının toplumsal bir felaket olduğunu bildiği için, karşı önlemler almaktan geri kalmaz.. Bu felaket, yani can sıkıntısı, kendisinin tam karşıtı olan düşkünlük (sefalet) gibi, insanları en aşırı davranışlara sürükleyebilir.

Philadelphia' da uygulanan sert ceza sistemi, can sıkıntısını öyle korkunç bir işkence aracı haline getirmiştir ki, bundan ötürü birçok mahpusun intihar ettiği bilinmektedir. Düşkünlük, halkı nasıl rahatsız edip durursa, can sıkıntısı da seçkinleri öyle rahatsız eder. Toplum hayatında, pazar günü, can sıkmtısını dile getirir; haftanın öteki günleri de düşkünlüğü.

•

Dante, dile getirdiği cehennemin örneğini ve konusunu, bizim gerçek dünyamızdan başka nerde arayabilirdi?

Nitekim, bize çok eksiksiz bir cehennem görüntüsü sundu. Ama cenneti ve cennetin mutlu hayatını dile getirmesi gerektiği zaman, aşılması olanaksız bir güçlükle karşılaştı. Çünkü içinde yaşadığımız şu dünya ile cennet arasında, hiçbir benzerlik yoktu. **Cennetteki mutlu hayatı anlatacağı yerde, atalarının, sevgilisi Beatrice'in ve çeşitli ermişlerin verdiği bilgileri iletti bize.** İçinde yaşadığımız dünyanın, ne biçim bir dünya olduğu, böylece, açık bir şekilde anlaşılıyor, değil mi?

Şu dünyayı Tanrı yarattıysa, onun yerinde olmak istemem doğrusu. Çünkü, dünyanın düşkünlüğü yüreğimi parçalar.

Yaratıcı bir ruh düşünülürse, yarattığı şeyi göstererek ona şöyle bağırmak hakkımızdır: **«Bunca mutsuzluğu ve boğuntuyu ortaya çıkarmak uğruna, hiçliğin sessizliğini ve kıpırdamazlığnıı bozmaya nasıl kalkıştın?»**

•

İstemek, temeli bakımından acı çekmektir ve yaşamak, istemekten başka bir şey olmadığına göre, hayatın tümü, özü bakımından acıdan başka şey değildir. İnsan ne kadar yüceyse, acısı da o ölçüde fazladır. İnsanın hayatı, yenileceğinden hiç şüphe etmeksizin, var olmaya çalışmak için harcanmış bir çabadır.

Kaynak: Schopenhauer'ın Felsefesi Ve Aşkın Metafiziği, trc: Selâhattin Hilâv, Yazko, 1983, İstanbul, sh:93-98

SCHOPENHAUER'DAN SEÇMELER

SANAT

Her istek, bir gereksinimden, bir yoksunluktan, bir acıdan doğar; giderildiği zaman insan yatışır. Ama yatışmış bir kişiye karşılık, nice yatışmamış ve doygunluğa erişmemiş insan vardır. Üstelik, istek uzun sürer, gerekli olan şeylerin ardı arası kesilmez; oysa duyulan zevk kısa ve ölçülüdür. **Yeryüzünde hiçbir şey yoktur ki, şu iradeyi yatıştırabilsin ya da belirli bir biçimde olduğu yerde durmaya zorlayabilsin.** Alınyazısından kopardığımız her şey, dilencinin ayağı ucuna atılan paraya benzer: verilen sadaka, duyduğu acıların sürüp gitmesini sağlayabilmek için, dilencinin hayatını biraz daha uzatmaktan başka bir iş görmez.

İşte bundan ötürü, isteklerin ve iradenin boyunduruğu altında kaldığımız; varlığımızı, bizi sıkıştırıp duran umutlara, acı çekmemize yol açan korkulara bıraktığımız ölçüde, ne durup dinlenmek ne de mutluluk söz konusudur. İster bir amacı gerçekleştirmek için canla başla çalışalım, ister bir tehlikeden sakınmak için çabalayalım, sonuç değişmez: iradenin istek ve gereklerinin başımıza açtığı belalar ne biçimde olursa olsun, hayatımızı berbat etmekten ve acı çekmemize yol açmaktan başka bir sonuç vermez. Böylece, isteklerin tutsağı olan insanoğlu, İksion'un çıkrığına ebediyen bağlanmış-tır; bitimsiz susuzluğun kemirdiği bir Tantalos'tur o.

İksion:

Yunan mitolojisinde; Teselya'nın en eski kabilesi olan Lapithler'in kralı, Theseus'un arkadaşı Peirithoos'un babası.

Deioneus'un kızı Dia'ya talip olmuş ve babasına birçok armağanlar vermeye yemin etmiş, ancak evlendikten sonra armağanları vermemek için Deioneus'u kor kömürlerin içine atarak öldürmüştür. Yemin bozma suçuna ailesinden birini öldürme suçu da eklenince, kimse İksion'u günahlarından arındırma törenlerini yapmaya yanaşmamıştır. Bunun üzerine Zeus ona acımış ve Olimpos'taki tanrılar sofrasına davet etmiştir ama İksion nankörlük edip bu sofrada Hera'ya kur yapmaya başlamıştır. Bunu farkeden Zeus, bulutlardan Hera'ya benzeyen bir görüntü yapmıştır ve İksion bununla birleşmiştir. Bu birleşmeden at adamlar soyu meydana gelmiştir.

Zeus İksion'a korkunç günahları ve nankörlüğü sebebiyle Tartaros'ta alevler saçan bir tekerlek üzerinde bağlı olarak sonsuza dek dönme cezası vermiştir. İksion tanrılar sofrasında ambrosia içtiği için ölümsüz olmuş, bu yüzden bir kerede yanarak ölmemiş ve Tartaros'taki tekerlek üzerinde sonsuza dek yanmıştır.

Tantalos:

Yunan mitolojik kahramanı. Batı Anadolu'da bir Lydia kralıdır. Zeus ile Plouto'nun oğludur. Sipylos (Manisa) dağında hüküm sürüyordu. Atlas'ın kızı Dione ile evlenmişti. Paktolos ırmağının kızı Eurnassa da onun karısı idi. Pelops ve Niobe onun çocuklarıydı. Tantalos, tanrıların hoşgörüsünü kötüye kullandı ve müthiş bir azaba çarptırılır.

Ama kimi zaman, dış bir gerçek, ya da iç uyumluluğumuz, bizi, bir an isteklerin bitimsiz selinden kurtaracak; ruhu, iradenin boyunduruğundan sıyıracak, iradenin yöneldiği nesnelerden uzaklaştıracak ve çevremizdeki varlıklar, **istek ve umutlarımıza** değer şeyler olmaktan çıkarak hiçbir menfaat duygusuna yer verilmeden düşünülebilen nesneler halinde görülecek olursa; o zaman isteklerin peşinden giderek gerçekleştirmeye çalıştığımız ve hiçbir zaman ulaşamadığımız iç rahatlığı boy gösterir ve huzur duygusunu bütün dolgunluğuyla yaşarız. **Epikuros'un, iyiliklerin en iyisi ve tanrıların bahtlılığı olarak gördüğü şey, işte bu acılardan kurtulma haliydi.** Gerçekten de, böyle bir

durumda, bir an için de olsa, iradenin ağır baskısından kurtulmuş, isteğin zorbalığından sıyrılmış oluruz; İksion'un çıkrığı durur o zaman... **Gün batımının, bir saray penceresinden ya da bir hapishane parmaklığı ardından görülmesinin önemi kalmaz.**

•

Katışıksız düşüncenin, istek üzerindeki egemenliği; bu iç bağdaşıklık, her yerde gerçekleşebilir. Küçük nesneleri, bunca nesnellikle görebilen ve böylece düşüncelerinin ne kadar bağımsız olduğunu açıkça ortaya koyan o eşsiz Hollandalı ressamları düşünelim. Bu resimlere bakan bir kimse, duygulanmadan edemez. Bu önemsiz nesneleri, bunca dikkatle canlandırabilmesi için, sanatçının ruhça ne kadar dingin ve yatışmış bir halde bulunması gerektiğini düşünmekten alamaz kendini. Üstelik, kendisine dönünce, günlük hayatının endişeleri ve istekleri yüzünden karmakarışık ve anlaşılmaz hale gelen duyguları ile bu dinginliğe erişmiş ressamların ruh hali arasında ne büyük bir fark olduğunu daha iyi görür.

•

Nesnelerin çekiciliği, bize dokunmadıkları ölçüdedir. Hayat hiçbir zaman güzel değildir; güzel olan, hayat üzerine yapılmış betimlemelerdir sadece. Özellikle, şiirin ışığı bu görünüşleri aydınlatıp ışıttığı zaman ve yaşamanın ne olduğunu bilmediğimiz gençlik yıllarında kavrarız bunu.

•

Kaçamak esini yakalamak ve onu mısralara dökerek tenleştirmek, lirik şiirin işidir. Lirik şairin dile getirdiği şey, insanlığın en iç varlığıdır. Geçip gitmiş milyonlarca kuşağın ve gelecek kuşakların, belli koşullar içinde her zaman duydukları ve duyacakları şeyleri dile getirmek ve onlara, aslına uygun canlı bir anlatım kazandırmak şiirle kabildir.

Şair, evrensel insandır: bir insanın yüreğini kabartan bütün duygular, insan doğasının her koşul içinde duyduğu ve ortaya koyabildiği bütün şeyler, ölümlü bir insanoğlunun gönlünde yer etmiş olan ve oluşup duran bütün izlenimler, onun kendi öz alanıdır. Bundan ötürü şair, şehveti de, mistik duyuşu da anlatabilir. **Angelus Silesius ya da Anacreon** (Yunan lirik şairi) alabilir; trajediler ya da komediler yazabilir. Yatkınlığına ya da ruhsal durumuna göre, soylu ya da bayağı duyguları dile getirebilir. **Soylu, yüce, ahlaktan yana, dindar, Hıristiyan olmasını; kısacası şu ya da bu olmasını ona kimse söyleyemez.** Çünkü şair, insanlığın aynasıdır ve insanlığın ne duyduğunu, aslına uygun bir biçimde insanlığa gösterir.

•

Trajedinin eğilimi ve son amacı, bizi; razı olmaya yöneltmek, yaşama iradesini olumsuzlayacak hale getirmek olduğu halde, komedi, bunun tam tersine, yaşamaya yöneltir ve yüreklendirir bizi. Gerçi komedinin de, bütün öteki hayat betimlenimleri (tasvirî) gibi, gözlerimizin önüne bir yığın acıyı ve iğrençliği serdiği doğrudur. Ama komedi, bütün bunları geçici kötülükler gibi gösterir bize. Sonunda, hepsinin, neşe ile biten şeyler olduğunu, her zaman yengi kazanan umutlar gibi görülmeleri gerektiğini anlatır. Bundan başka, hayatın sayısız terslikleri arasından sadece gülünebilecek ve neşelenmeye yol açacak yanları seçer. Böylece, koşullar ne olursa olsun, sevincimizi ve iyimserliğimizi sağlamak ister. Bütün olarak ele alındığı zaman, hayatın çok iyi olduğunu ve her şeyden önce, eğlenilecek garip bir yanı bulunduğunu ileri sürer. **Ne var ki, daha sonra neler olup bittiğini görmememiz için, mutlu ve sevinçli bir olayla perdeyi kapamak gerekir. Oysa trajedi, artık başka bir olayın ortaya çıkamayacağı biçimde sona erer.**

•

Müzik, hiçbir zaman fenomeni (görünüşleri) dile getirmez. Müziğin dile getirdiği şey, bütün fenomenlerin iç özü ve kendinde varlığıdır; yani iradenin ta kendisidir.

Bundan ötürü, müziğin belli bir neşeyi, şu ya da bu hüznü, şu ya da bu tutkuyu, iç rahatlığını dile getirdiği söylenmez. **Müzikte dile gelen şey, her çeşit dürtünün ve koşulun dışındaki genel ve soyut**

özdür. Ve müzikte, bu soyut özü, kolaylıkla ve eksiksiz bir biçimde kavrarız.

•

Melodinin yaratılması, insan duyarlığının ve iradesinin en derin sırlarının keşfedilmesi, dâhinin gerçekleştirdiği temel iştir. Dehanın çalışması, burada her yerdekinden daha bağımsız, daha kendiliğinden, daha bilinçsizdir. Burada gerçek bir esin (ilham-yaratıcı düşünce) söz konusudur. Olumlu ve soyut şeylerin önceden edinilmiş bilgisi, yani fikir, sanatın her alanında olduğu gibi, müzikte de yetersizdir. Çünkü müzikçinin dile getirdiği şey, dünyanın en iç özü ve en derin bilgeliktir. **Müzik bunları kendisinin de kavrayamadığı bir dille anlatır. Bu bakımdan, uyandığı zaman hakkında hiçbir şey bilmediği nesneler üzerine sorulanlara şaşırtıcı cevaplar veren bir uyurgezere benzer.**

Müziğin özü üzerinde uzun zaman düşündükten sonra, artık, bu sanattan zevk duymanın en tatlı bir haz olduğunu söyleyebilir ve bu hazzı tatmanızı öğütleyebilirim, size. İnsan ruhunu daha dolaysız ve daha derin biçimde etkileyen bir başka sanat yoktur. Çünkü hiçbir sanat, dünyanın gerçek özünü, müzik gibi dolaysız ve derin bir biçimde dile getiremez. Güzel ve yüce melodiler duymak, ruhu yıkamak gibidir; insanı bütün pisliklerden, bütün zavallılıklardan ve bayağılıklardan arıtır.

Kaynak:

Schopenhauer’ın Felsefesi Ve Aşkın Metafiziği, trc: Selâhattin Hilâv, Yazko, 1983, İstanbul, sh:101-105

JOHANNES SCHEFFLER (Angelus Silesius) (1624-1677)

Alman şair ve filozof. 1653'te katolikliği kabul etti. Yazınsal biçimiyle dikkati çeken ve duyguları yücelten mistik şiirler yazdı. Bir yandan da katolikliği savunmak için Lütercilerle sert bir tartışmaya girdi. Breslau asıllı, Johannes Scheffler (Angelus Silesius) (1624-1677), doğum yeri olan Silezya’ya dönmeden önce Avrupa’nın birçok üniversitesine devam etti. Luther yanlısı Scheffler, katolikliği kabul ettikten sonra yayınladığı Kerubin’lu Gezginci isimli eserinin iki mısralık şiirleri içinde mistik tecrübesini ifade eder.

“Mesih bin defa Beytlehem’de doğsaydı bile, sende doğmamış olsaydı Ebediyen mahvolmuş olarak kalırdın.

Ne yazık! Biz insanlar, neden ormanın küçük kuşları gibi değiliz, Her birimiz sevinçle kendi havasını vererek hep birlikte çığlık atmıyoruz.

Gülün niçini yoktur, açtığı için açar, Kendine dikkat etmez, onu görüp görmediklerini sormaz. Eğer Cennet daha önce sende değilse, İnan bana, hiçbir zaman oraya giremezsin.

Ey soylu ruh, kopart bağlarını, bırakma kendini böyle zincire vurulmuş olarak, Tüm azizlerden daha ihtişamla Allah’ı bulabilirsin. Çiçek aç, ey donmuş Hristiyan, Mayıs ayı kapındadır, Ebediyen ölmüş olacaksın, eğer burada ve şimdi çiçek açmazsan.

(Angelus Silesius, Kerubin’li Gezginci, çev. Henri Plard, Aubier, 1946).

"Biliyorum ki ben olmadan, tanrı bir an bile yaşayamaz. eğer ki ben yok olursam, o da tinini çaresizlikten ötürü ortadan kaldırmak zorunda kalır."

er ist mein mittelpunkt, wenn ich ihn in mich schließe, mein umkreis dann, wenn ich aus lieb in ihn zerfließe

“Kendime kapadığımda onu, merkezim; aşktan eridiğimdeyse içinde, çemberimdir.”

****

"Ben tanrı gibiyim ve tanrı benim gibi ben tanrı kadar uluyum ve o benim kadar ufak o benden daha üstün değil ve ben de ondan aşağı değilim" [Ben de tanrı kadar büyüğüm, o da benim kadar küçüktür"]

*****

'Ben o bildiğim şey değilim, ben de bilmiyorum neyim? bir nesne mi, hayır o değil, bir noktacığım ve daireyim.'' (angelus silesius, kerubin'li gezginci, çev. henri plard, aubier, 1946)

Kaynak: http://www.estanbul.com/johannes-scheffler-angelus-silesius-244495.html

SCHOPENHAUER'DAN SEÇMELER

ÖLÜM

İnsanların çoğunun hayatı öylesine sefil, öylesine önemsizdir ki, öldükleri zaman herhangi bir şey kaybettikleri söylenemez. Bu çeşit kimselerde, değerli bir nitelik taşıyan biricik yan, yani insanlığın genel özellikleri ise, onlar ölseler bile, öteki insanlarda var olmaya devam eder. **Devamlılık, bireylerin değil, insanlığın bir özelliğidir.** İnsana sonsuz hayat verilmiş olsaydı, durmadan yaşayacağı için, en sonunda karakterinin değişmezliği ve zekâsının dar sınırlarından ötürü, öyle bir yeknesaklık duygusuna kapılacak ve öyle tiksinecekti ki, sonunda hiçliği tercih etmek zorunda kalacaktı. **Bireyin ruh ölümsüzlüğünü istemek, bir yanılgıyı sonsuz olarak tekrarlamayı istemekle birdir.** Çünkü aslında her birey, özel bir yanılgı, zavallı bir şey ve var olmaması gereken bir varlıktır. Ve hayatın gerçek amacı, bizi bundan kurtarmaktır. Bunu açıkça gösteren şey, birçok insanın, hatta bütün insanların, hayal ettikleri bir dünyada olsalar bile, mutluluğa ulaşamayacak bir biçimde yaratılmış olmasıdır. **Hayal ettikleri bu dünya, düşkünlük ve acıdan sıyrılmış olsa, can sıkıntısının avucuna düşecekler ve can sıkıntısından kaçabildikleri ölçüde de düşkünlüğe, acılara, sıkıntılara, yeniden yöneleceklerdir.** Demek ki, insanı daha iyi bir duruma ulaştırmak için, onu daha iyi bir dünyanın içine yerleştirmek yetmez; asıl yapılması gereken iş, onu tepeden tırnağa değiştirmek ve o ana kadar ne ise, artık öyle olmamasını ve ne değilse o olmasını sağlamaktır.

Bütün hayat etkinliklerinin sona ermesi, bu etkinliği sürdüren gücün bir yük altından kurtuluşu gibi görünüyor. Ölülerin yüzlerinde görülen o yumuşak durulmuşluk, belki de bunu dile getirmektedir.

Köpeğinize bakın: ne kadar uysal, ne kadar uslu değil mi?

Bu köpek, yeryüzüne gelene kadar, binlerce köpeğin ölüp gitmesi gerekti. Ama bu binlerce köpeğin ölümü, köpek İdea'sına hiç dokunmadı bile. Bu İdea, onların ölümleri ile kararmadı. Köpeğinizin, sanki bugün dünyaya gelmiş gibi canlı ve diri olması ve hiçbir zaman ölüp gitmeyecek gibi görünmesi bundan ötürüdür. Onun gözlerinde, varlığında taşıdığı ölümsüz ilke yani archeus pırıldamaktadır.

Peki, binlerce yıl içinde ölüm neyi ortadan kaldırdı?

Ölüm köpeği ortadan kaldırmadı. Çünkü köpek, işte şurada gözlerinizin önünde ve kılına bile dokunulmamış halde duruyor. Ölümün yok ettiği şey, bilincimizin güçsüzlüğünün, ancak zaman içinde algılayabildiği biçimi ve gölgesidir onun.

Hayatın kısa rüyasına karşılık sınırsız zamanın gecesi ne kadar uzun!

Kaynak:

Schopenhauer'ın Felsefesi Ve Aşkın Metafiziği, trc: Selâhattin Hilâv, Yazko, 1983, İstanbul, sh:99-100

THRONE OF BLOOD, KUMONOSU-JO/ KANLI TAHT

Yönetmen: Akira Kurosawa
Türü: Dram, Tarihi, Savaş
IMDB Puanı: 8.2
Yapım Yılı: 1957
Ülke: Japonya
Yayınlanan Tarih: 22 Kasım 1961
Senaryo: Shinobu Hashimoto, William Shakespeare, Akira Kurosawa
Oyuncular: Toshirô Mifune, Isuzu Yamada, Takashi Shimura, Akira Kubo, Hiroshi Tachikawa, Minoru Chiaki, Takamaru Sasaki, Kokuten Kôdô, Kichijirô Ueda, Eiko Miyoshi, Chieko Naniwa, Nakajiro Tomita, Yû Fujiki, Sachio Sakai, Shin Ôtomo, Yoshio Tsuchiya, Senkichi Ômura, Yoshio Inaba, Takeo Obugawa, Akira Tani, Ikio Sawamura, Yutaka Sada, Seijiro Onda, Shinpei Takagi, Masao Masuda, Akifumi Inoue, Kyoro Sakurai, Kamayuki Tsubono, Takeshi Katô, Hitoshi Takagi, Higuchi, Shirô Tsuchiya, Takaeo Matsushita, Jun Ôtomo, Fuminori Ohashi, Seiji Miyaguchi, Nobuo Nakamura, Gen Shimizu, Isao Kimura

Özet

Akira Kurosawa'dan bir Shakespeare'in Macbeth uyarlaması. Kazanılmış bir savaş dönüşü iki büyük kumandan Taketoki Washizu (Toshirô Mifune) ve Yoshiteru Miki (Akira Kubo) Örümcek Ağı kalesine dönmektedirler. Kaleyi gizleyen ormandan geçerlerken iplik örmekte olan tuhaf, yaşlı birini görürler. Bu yaşlı kadın bir kehanette bulunur.

Entrikalarla dolu bu son derece güçlü öykünün yanı sıra önermesi de çok ilginçtir:

Kehanet kendiliğinden mi olmaktadır yoksa bunu öğrenip ona göre bir plan gibi uygulamaya koyan kahramanlar mı gerçekleştirmektedirler?

Belki de, geleceği bilememek, zaman çizgisi üzerinde yol alırken sıçrayışlar yapamamak, bir denge unsuru olarak insanın ve bütün canlıların varoluşsal kaygılarını gidermesi bakımından gereklidir. Aynı anı yaşarken, başımıza geleceklere aynı tepkileri vermek ve ona göre davranmak bakımından bu geleceği bilememezlik gerekli görülüyor.

Kurosawa'nın karakterleri, bir Japon olmanın da verdiği ağırbaşlılıkla her türlü felaketi olgunlukla karşılıyorlar. Sanki her birini başkalarının bilmediği sırlara vakıf olan bilgelerin sakinliği sarmış.

Shakespeare'in kandırılan, yoldan çıkarılan iyilerin başına gelen kötü şeyler üzerinden ilerleyen eserleri ve iyilere kötülüğü yaptıran kötülerin de bu kaderi paylaşması üzerine ilerleyen kurgusu incelendiğinde, neden hala günümüzde de birçok filme uyarlandığı görülüyor. **Etkisinin bir sebebi de olaylar sona erdiğinde, iyiler ve kötüler yenildiğinde geride kalan üçüncü bir kişinin edilgen bir varlık olarak, bizim gibi bir izleyici konumundayken yönetime/tahta geçmesi ve bunun üzerinden biz izleyicilerin de potansiyel olarak bu olanağa sahip olabileceğimiz ihtimalinin bizi keyiflendirmesi.**

Filmden

Aldanışın kalesinin ardındaki kalıntılara bak! Artık sadece yok olanların ruhları uğruyor buraya. Bir katliam sahnesi Tüketme arzusu asla değişmiyor. ÖRÜMCEK AĞI KALESİ BURADA YATIYOR. Şimdi ve sonsuza dek.

--

Dünya ne garip insanlar neden hayatı karşılıyorlar?

Tıpkı böceklerin hayatı gibi, insanların hayatı anlamsızdır.

Bu çekilen korkunç ahmaklık. İnsan yaşar. Ancak ömrü bir çiçek kadar kısadır.

Pis kokan vücudu çürüyene kadar kaderini kendisi çizer.

İnsanoğlu her gününü kendi vücudunu yakmak için çabalıyor.

Tutkularının alevinde kendini açığa vuruyor.

Kaderin Beş Felaketi'ne yığınlar halinde ilerliyor. Yolculuğunun en sonunda insanı bekleyen leş gibi kokan çürümüş bir cesettir. Kötü kokusunu hoş bir parfüme dönüştüren bir çiçek gibi çiçeklenecektir. Etkileyici. İnsanoğlunun yaşamı gerçekten etkileyici.

--

İnsanoğlu çok garip. Kalplerinin derinliklerine bakmaya korkuyorlar.

Bekleyin. Bu, ruhani bir yaratık olmasına rağmen kalbine hedeflenmiş okun ona komik gelmeyebilir.

--

Miki, Büyük Efendi'ye kehanetten bahsederse Büyük efendi sana yine de güvenecek mi?

Miki benim Miki ile çocukluktan beri beraberiz. İhanet edemez o. Bu dünyada kendi çıkarı için aileler çocuklarını, çocuklar ailelerini öldürür. Bu yozlaşmış devirde, ölmemek için öldürmen şart. Miki'nin, Büyük Efendimizi bilgilendirip bilgilendirmediğini merak ediyorum. Bu korkum hiç bitmiyor.

--

"Dünyayı riske edecek misin?

" Bana da öyle geliyor. **Erkeği erkek yapan, hırsıdır.** Kalenden -Örümcek Ağı'ndan-   tüm dünyayı idare edebilirsin.

--

Cinayet için adalet olmaz.

--

Konumumu onun Miki'nin dostluğuna borçluyum. Sadakatine karşılık vermeliyim.

[Ben öyle düşünmüyorum. Miki sana arkadaşlıktan başka birşey vermedi. Bunu sen de biliyorsun. Böyle konuşma.]

Miki cesurdur. Zeki bir stratejisttir. Düşman olarak korkulacak, dost olarak güvenilecek biridir. Eğer oğlunu varisim olarak tayin edersem benim her işimi görebilir.

--

Bir kötü ruhun kehanetlerine inanmayı reddediyorum. Ruh, kehanetlerinin doğru çıkacağına dair sizi tuzağa düşürdü ve sen de buna inandın. O halde kehanetlere inanma.

--

Bir ulusa hükmetmek istiyorsun fakat bir hayaletten korkuyorsun.

--

Ne olursa olsun artık bu kalenin yenilmezliğine güvenilmez. Kuledeki nöbetçilerden biri, kale arazisinde bir sürü sıçanın kaçıştığını söyledi. Derler ki: **"Ev yanmadan önce sıçanlar evi terk eder."**

--

Korkakların tavsiyelerine ihtiyacım yok.

--

Sapkınlıklarının sonuna geldin. İyi ettin, İyi ettin. Korkularını dinlendir. Örümcek Ağı Kalesi'ndeki ağaçlar Örümcek Ağı Kalesi'ne yürümedikçe savaşçı kaybetmeyeceksin, Eğer kötülüğün zirvesine ulaşmak istiyorsan kanlı yolu seç. Eğer cesetlerden bir dağ oluşturacaksan doruğunu, yapabildiğin kadar yüksekte tut. Eğer kan akıtacaksan bir nehir kadar akıt hayır, bir okyanus kadar.

--

Savaşta son kalan, her şeyi alır.

Çarpışmalar manasızdır.

Can alın. Ben, sizden bana güvenmenizi istiyorum.

Ben hiçbir savaşı kaybetmem. Eğer bana inanmıyorsanız size sebebini söyleyeyim. Bu olay ben Birinci Kale'yi komuta ederken gerçekleşti. Fujimaki'nin isyanını bastırıp kaleye dönüyordum ki Örümcek Ormanı'nda bir ruha rastladım.

Kehanetine göre önce Kuzey Garnizonu'na, sonra da bu kaleye Efendi olacaktım. Kadere bakın. Kehanet tam anlamıyla kaderimle aynı çıktı. Ve bugün bir kez daha geleceğimi sormak üzere atıma atlayıp ormana gittim. Sevinin. Cennet yeryüzüne inse, yer yarılsa bile kimse beni yenemez. Ruh bana ormandaki ağaçlar kaleye saldırmadıkça savaşı kaybetmeyeceğimi söyledi.

--

Ancak ağaçlar kamuflaj statüsünde saldıracaklarını niçin anlayamadım.

--

Aldanışın kalesinin ardındaki kalıntılara bak. Artık buraya sadece yok olanların ruhları uğruyor. Hayat bir katliam sahnesi. Şimdi ve sonsuza dek insanda, **Tüketme arzusu asla değişmiyor. ÖRÜMCEK AĞI KALESİ BURADA YATIYOR**

****

“Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak kötülük ve iyilikle deneyeceğiz. Hepiniz de, sonunda bize döndürüleceksiniz..”

(Kur'ân-ı Kerim: 21 / ENBİYÂ – 35)

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Bütün işlerinizde ölçülü olunuz; doğruluktan ayrılmayınız”. (402)

“Âdemoğlu ihtiyarladıkça, onda iki şey gençleşir: Mal hırsı ile ömür hırsı!”. (386)

“Âdemoğlu! Sana yetecek kadar varlığa sâhip olduğun hâlde, sen, yine de azdıracak şeyler peşinde koşuyorsun. Âdemoğlu! Ne aza kanâat ediyor, ne de çokla doyuyorsun”. (398)

“Âdemoğlunun iki vâdî dolusu malı olsa, ona bir üçüncüsünü katmak ister. Âdemoğlunun gözünü ancak toprak doyurur. Allah, tövbe edenlerin tövbesini kabul eder”. (867)

“Âdemoğlunun kalbinin, her vâdîde bir şûbesi vardır. Şâyet onun kalbi, bütün bu şûbelerin peşine takılırsa, Allah, onu hangi vâdîde helâk edeceğini hiç umursamaz”. (719)

“Kıyâmet yaklaştıkça, insanların dünyaya karşı hırsları artar; bu durum, onları (Allah’dan) daha da uzaklaştırır”. (385)

[ŞİHÂB’ÜL AHBÂR]

DİYALEKTİK DAVRANIŞ TERAPİSİNDE YOL GÖSTERİCİ FELSEFİ PRENSİPLER

Psikolojik Değişimin Diyalektiği:

Diyalektiğe, sürecin mantığı ve dünyayı inceleyip anlamakla ilgili tutarlı bir sistem olarak işaret edilmiştir. Diyalektik, DDT (Diyalektik Davranış Terapisi) içinde, psikolojik vaka kavramsallaştırması için önemli bir bağlam sağlar. **Gözden geçirilen bakış açılarına zıt bir şekilde, diyalektik dikkati sadece danışandan, danışanın etkileşimde bulunduğu bağlama kaydırır.**

> Diyalektik bakış açısına göre, formüle edilen bir "vaka", **tek başına danışan değildir, daha ziyade danışan, danışanın toplumu, terapist ve terapistin toplumu arasındaki ilişkilerdir. Terapisti etkileyen faktörler, danışanı etkileyen faktörler kadar önemlidir.**

Bir dünya görüşü olarak, diyalektiğin birkaç önemli ilkesi vardır ki birinci ilke şudur:

"Bütün"; "sentezleri" yeni bir takım "parçalara" ve dolayısıyla yeni bir "bütüne" evrilen, "tez" ve "antitez" kutuplaşması içindeki heterojen parçaların bir ilişkisi olarak düşünülür.

Kendi içlerinde ve daha önceden bir önem taşımayan parçalar, sadece birbirleriyle olan ilişkilerinde ve tanımladıkları bütünle ilişkilerinde önemlidirler. Görüngülerin (fenomen) heterojen (cinsi ayrı olan) bir şekilde bir araya gelmiş olduğunu düşünmenin vaka formülasyonu için önemli anlamlan vardır. Parçaların sadece farklı değil, aynı zamanda birbirleriyle çelişkili ve karşıt olmaları olgusu, gözlemciyi; parçaların sınıflandırman tarzda tespitine değil daha ziyade parçalar çözüme doğru ilerledikçe onların ilişkisine odaklar.

Diyalektik durumların **ikinci ilkesi**, parçaların sadece belirli bir bütünün bileşenleri olarak özellikler kazanmasıdır. Aynı parça, farklı bütünlerin yönleri olarak görüldüğünde farklı özelliklere sahip olabilir. Farklı bütünlerin parçaları farklı *çelişkiler* ve diyalektik sentezler içereceklerdir. Vaka formülasyonu için bu noktanın önemi, **'hiçbir klinik görüngünün meydana geldiği bağlamdan ayrı bir şekilde anlaşılamayacağı'** sonucunu doğurmasıdır. Sistemin kendisi dinamik olduğundan, klinik görüngüler ve onların bağlamları arasındaki sürekli değişen ilişkiler de değerlendirme, kavramsallaştırma ve değişimin odağı olmalıdır.

Üçüncü ilke parçaların ve bütünlerin karşılıklı ilişki içinde oldukları, onların sabit özellikleri ve değişmez sınırları olan nesnelerin sadece bir çarpışması olmadığıdır. Öyle ki, parçalar aynı zamanda bütün tarafından etkilenmeden bütünü oluşturmaya katılamazlar. Bu görüşün önemli bir gizli sonucu şudur; eş zamanlı olarak sistem tarafından etkilenseler de içinde etkileşimde bulundukları (ve onlarsız var olmayacakları) terapi sistemini değiştirmemek, danışanlar için imkansızdır. Bu yüzden danışanın dışında, "parçalara" dikkat etmek, danışana dikkat etmek kadar önemlidir.

Dördüncüsü, daha önce bahsedildiği gibi diyalektik, değişimin tüm sistemlerin bir yönü olduğunu ve bir sistemin tüm seviyelerinde mevcut olduğunu kabul eder. **İstikrar nadir bir olaydır, idealleştirilmiş hedef değildir.** Diyalektik ne zıt güçlerin dikkatli bir dengesi ne de iki açık akıntının birbirine karışmasıdır, bunun yerine zıt güçlerin karmaşık etkileşimidir. Güçler arasındaki denge bulunduğunda, daha yüksek bir gözlem seviyesinde, yani yeni, daha kapsamlı bir sentez ileri sürme, müzakere etme ve oluşturmayla ilgili genel sürece bakarak keşfedilir.

Diyalektiğin temel metaforunun incelenmesi **(diyalektik materyalizme karşı diyalektik idealizm)** diyalektiğin DDT vaka formülasyonuyla nasıl ilişkili olduğunu gösterir. Diyalektik materyalizmde, nihai olarak zıtların yaratılması ve sentezini harekete geçiren "enerji" ya da güç, insanların dünyalarındaki değişimi zorlama çabalarıdır. Buna karşıt olarak, diyalektik idealizmde bu süreç evrensel hakikat

aracılığıyla harekete geçer (yani, evrenin kendisi süreci harekete geçirir).

Diyalektik Davranış Terapisi vaka formülasyonu, insan etkinliğini örneğin, bir kültür içinde yaratılan ve desteklenen idealler ile bireylerin gerçek vücut tipleri arasındaki çelişkiyi göstermek gibi bazı durumlarda motive edici bir şey olarak ve örneğin, insan müdahalelerinin sonucunda şans ve becerinin etkileşimi gibi başka durumlarda daha büyük ve doğal bir çelişki olarak kullanarak, iki görüş arasında gider gelir. DDT ile ilgili Diyalektik materyalizmin felsefesi (ki DDT'nin bir temeli olan davranış kuramıyla örtüşür) insanlara **"düzensiz bir dünyaya bir düzen getiriyor"** şeklinde bakarken, Zen psikolojisindeki DDT'nin temellerine karşılık gelen diyalektik idealizm, evrenin düzeninde doğal olarak var olan bir birliği ve örüntüyü fark edebileceğimize ve hissedebileceğimize inanır. Diyalektik materyalizm terapiyi ve terapisti değişim prosedürlerinin uygulanmasına odaklar ve vaka formülasyonu hem neyin değişmesi gerektiğini hem de hangi prosedürlerin en etkili olacağını belirler. Diyalektik idealizm terapi ve terapisti bütünün -başlangıç, orta ve son- radikal kabullenilişine odaklar.

Diyalektik Davranış Terapisi vaka formulasyonunun kavramsal çerçevesini özetlersek; tedavi evresi, terapide hedeflenen problemli davranışların ne olduğunun yanında kişinin ulaşmak için çalışacağı hedefleri de etkiler. Biyososyal kuram, problemli davranışın gelişim ve sürdürülmesi için hangi değişkenlerin merkezî olduğu hakkındaki temel hipotezi çerçevelendirir. Öğrenme prensipleri, hem davranışsal analizlerin metotlarını hem de değişimi önerir. BKB (Boderline Kişilik Bozukluğu) davranışsal örüntüleri ve diyalektik açmazlar, işlevsel olarak hem kendi başına problemli davranışa hem de bu örüntüleri değiştirmedeki zorluklara bağlı olan ikincil davranışsal örüntüler sunar. Değişim ve kabullenme arasındaki diyalektik -materyalizm ve diyalektik idealizm arasındaki diyalektik- DDT'nin temel diyalektiğidir ve vaka formülasyonunu, tedavinin her seviyesinde bilgilendirir.

Kaynak:

Tracy D. Eells, Psikoterapi Vaka Formülasyonu El Kitabı, Özgün Adı: Handbook of Psychotherapy Case Formulatîon, trc: Gülçin Melodi Bağcı, Litera Yayıncılık, İstanbul-2009, sh.442-445

(Herhani bir "millî mesele", tek başına devletin, milletin ve kurumlarına ait değildir. Daha ziyade bu durum devletin, tarihî geçmişin, iktidarın ve milletin arasındaki ilişkilerin neticeleridir. Kasıtlı olarak oluşturulan farazî gündemler ancak günü kurtarmaya yaramaktadır. Sorunları, tek pencereden bakarak çözmenin zorluğu yanında afakî meselelerle, düğümler çözmeye çalışmak, çözmemek için atılan adımlardır.)

ÖLECEKLERİNİ UNUTMUŞLAR İÇİN TEKRAR [Bab'Aziz/Baba Aziz Film]

Filmin Yönetmeni: Nacer Khemir

Filmin Türü: Dram

IMDB Puanı: 7.0

Yapım Yılı: 2005

Ülke: Almanya, Fransa, İngiltere, İran, İsviçre, Macaristan, Tunus

Yayınlanan Tarih: 11 Mayıs 2006

Senaryo yazarı: Tonino Guerra, Nacer Khemir

Oyuncular: Parviz Shahinkhou, Maryam Hamid, Golshifteh Farahani, Mohamed Graïaa, Hossein Panahi, Nessim Khaloul, Hessam Hassanipour, Hamed Hassanipour, Morteza Zare, Mohsen Ghazi Moradi, Ali Asghar Nejat, Kaveh Khodashenas, Jahan Souz Fouladi, Abdelmajid Lakhal, Razi Amiri, Soren Mehrabiar, Shahab Tabrizian, Pouria Bahremano, Salimeh Mobakkari, Khazir Moavizadeh, Emnanaoui, Intidhar Kamarti, Hayet Trabelsi, Lilia Gharsallah, Nouridine Chiba, Ramona Shah, Alireza Wasibi, Reza Najifi, Negar Atash Afrouz, Naim Shahmovad Khan

Özet

Yaşı ilerlemiş ve kör bir derviş olan Baba Aziz, çölde sufilerin her otuz yılda bir gerçekleştirdikleri toplantının bilinmeyen yerini aramaktadır. Küçük torunu Isthar da, ona yardım ve eşlik etmektedir. Hayat dolu olan ve dedesini çok seven Isthar, dervişlerin toplantı yerini asla bulamayacaklarından korkmaktadır. Çıktıkları uzun çöl yolculuğunda ilginç insanlarla karşılaşırlar ve Baba Aziz torununa hikâyeler anlatır. Derviş olmak için tahtından feragat eden prensin hikâyesi Aziz Baba'nın yol boyunca anlattığı hikâyeler arasındadır. Dervişlerin toplantı yerini bulduklarında ise, bu uzun yolculuk Baba Aziz için son bulmuştur…

Yazar, şair, ressam ve yönetmen Nacer Khemir'in son filmi Baba Aziz, zamana bağlı olmayan ve görsel açıdan etkileyici yepyeni bir masalla yine sinemaseverleri büyülemeye devam ediyor. Bu yalın ve mistik yol hikâyesi, müziği ve eşsiz görüntülerinin yanı sıra, tasavvufi öğelerle bezenmiş ve Mevlana'dan esinlenmiş diyaloglarıyla da dikkatleri çekiyor

'Bab Aziz Film Eleştirisi'

Bab'Aziz "Herkesin cenneti, diğerininkinden farklıdır"

Yönetmen Nacer Khemir **"dinime atılan çamuru temizlemek için bu filmi çektim"** diyor Bab Aziz için. Bab'Aziz'in yere düşen Ishtar'ın yüzünde ki kumları temizlediği sahnede bu sözü hatırlattı bana. Khemir 'in düşüncesi, çabası takdire şayan gerçekten. Ve mükemmelde bir eser vermiş bizlere. Filme geçersek..

Filmin başında okunan ayetler Ali İmran suresi 33-34-35-36 Ayetler. Meallerini yazının sonuna ekledim, filmin hikâyesi de bu ayetlerle benzer kanaatimce.

Bab'Aziz; daha masalın başında (masal diyeceğim çünkü bir şark masalı bence bu film) torunun Ishtar'ın bir diriliş mucizesi gibi kumların altından çıkışı, cahiliyede gömülen kız çocuklarını hatırlattı bana. Diğer bir diriliş mucizesini de o mahşer şehrine varmadan hemen önce Bab'Aziz'in selamı ile kumlardan doğrulan dervişler gösterdi bize. Allah Teâlâ'nın Selamı onları sura üflenmiş gibi doğrulttu ve mahşer şehrine yöneltti. Ishtar, çıkar çıkmaz yegane arkadaşın ve koruyucun dedeni aradı gözlerin. Kumun altından secde etmiş vaziyette çıktı bu bilge insanda. Söyle Ishtar, dedenin senin için anlamı nedir. Hani o hasta olduğunda elini yüzünde gezdirip sana dualar eden deden. Öyle değil midir bizim

içinde hayatta, somut bir açıklaması yoktur ama hepimizin ihtiyacı vardır üzerimizde gezinecek bir ele. Masalın başına şu bilge sözler damgasını vurur, **"Dünyada ki ruhlar kadar Allah'a giden yol vardır"** Aslında bu sözü Ali İmran 37'de Meryem'in Zekeriya (as)'a **"Muhakkak ki Allah dilediğine sayısız rızıklar verir"** sözüyle de ilişkilendirebiliriz. Masal boyunca çölde oradan oraya savruluşun, aynı hedefe gitmenize rağmen diğer yolculardan ayrı yollara gidişin ve nihayetinde aynı yere gelişinde bunu söylemiyor mu zaten. **"İnancı olan kişi asla kaybolmaz"** dedin ve yürüdün Bab'Aziz, **"yürümek yeterli, davet edilenler yolu bulacaktır"** deyip yoluna devam ettin o görmeyen ama hep gökleri süzen gözlerinle. "Herkes yolunu bulmak için en değerli hediyesini kullanır, senin ki sesindir" dedin Zeyd'e. Peki senin hediyen neydi Bab'Aziz Rabbine giden yolda. Ishtar'dı değil mi? Sen güzel torununu hediye ettin bu yolculukta. Belkide Ali İmran suresinin masalın başında verilişinin bir sırrı da buydu. Torunun Ishtar, İmran'ın hanımı tarafından Allah'a bir armağan sunulan Meryem gibi senin bu yolda ki hediyendi.Çölde o muhteşem müzik eşliğinde Ishtar'ın **"ama kaybolursan"** uyarısıyla arkanda izler bırakarak gözden kayboluşun zihnimden gitmiyor.

Sonra masallar başlıyor bize dair. Bize ama unuttuğumuz, kaybettiğimiz bize dair masallar. Sen ey prens, eğlence rahat ve rehavetin içinden, gözlerinin güzelliğini aldığın bir ceylanın peşine sürüklendin. Halkın seni kandillerle aramaya koyuldu bir çöl gecesinde. Bulduklarında Leyla'sını yitirmiş bir Mecnun misali dalmıştı gözlerin suya. O ahu gözlerin ne görüyordu suda prensim. Kendin mi yoksa kendinden özge bir can mıydı gördüğün? Hangi dünyalarda geziyordun?

Hangi âlemeydi yolculuğun İbrahim Ethem misali. Anlat prensim, bir dünya güzeli miydi gördüğün yoksa bir ukba terennümü müydü sudan dinlediğin?

"Sadece âşık olmayanlar kendi yansımalarını görürler" sözü de senin orada neleri temaşa ettiğini söylüyor aslında. Bir tek dervişin unutmadı, terk etmedi seni Rabbinden başka. Kıyafetlerini ve asasını miras bırakır sana ve senin deyişinle **"kaybettiklerini bulma zamanına"** Hz. Mevlana'nın deyişiyle "Şebi Aruz" vaktine kadar sürecek yolculuğun başlar. Prensim, yoksa Bab'Aziz mi demeliyim artık, zira daha masalımızın başında o ceylanı severken Ishtar'a "biz uzun zamandır tanıyoruz birbirimizi" deyişinle anlamalıydım o prensin senden başkası olamayacağını.

Sen Osman. Kum taşıyıcılığı yaparak bu baba mesleğini bırakıp uzak, kumların olmadığı diyarlara gitmek için para biriktiren Osman. Sen yasak aşkın elçisi Osman. Gözlerinde şehveti gördüm o mektubu okurken. Kadının kocasının gelmesiyle kuyuya düşen, kendini bir rüya âleminde sevgilin Zehra'nın yanında bulan Osman. Sevgilini kaybettikten sonra bir damla suyun peşinde dolanıp duran Osman. Senin hikâyen nerede bitti? Buldun mu sevgilini, ya da vardın mı Bab'Aziz'in seni davet ettiği nehre.

Ve sen Zeyd. Aslında bu senin değil, seninle birlikte birde Nur'un hikâyesi. Nur'un önünde babasının şiirini okuyunca bunu bir işaret bilip kendini sana sundu Nur. Senin aşkın bir kızaydı Zeyd. Çünkü herkesin bahtına ilahi sevda düşmez. Bab'Aziz kaybettiği Mevla'sını ararken, sen Nur'un peşinde koştun. Pervanelik herkesin nasibi değildi çünkü.

Mevla'sının peşinde koşturan Hüseyin'in, meyhanede zevk eden kardeşi Hasan. Hüseyin dervişin yardımıyla ölmeden evvel ölmüştür. Sonra sen çıkarsın sahneye Hasan. Çöllere düşersin kardeşinin intikamı için. Onsuz sen bir hiçsindir çünkü. Arka planda okunan dizeler sizin bütünlüğünüzü anlatır bize; **"Zaman neşelidir/Biz ikimiz vuslata erince/Sen ve Ben/Sen ve Benden kayıtsız/Aynı neşenin sevinci."** Siz ruh ve nefssiniz Hasan, kardeşinle. Ruh elden gidince sen çaresizlik ve ölüm korkusuyla dolu çöllere düştün. İkiniz tek bir candınız. Seni çölde bulup motosikletine alan yolcu bir söz eder; **"Allah beni seni kurtarmam için gönderdi"** Sonrasında ise seni soyar. Çıplak kaldıktan sonra iyice Mecnun'a dönüp yalınayak çöllerde dolaştın ta ki bayılana ve kızıl saçlı derviş tarafından bulunana kadar. Senin kıyafetlerini çalmamıştı aslında değil mi o yolcu? Sadece sana yeni bir yol açmıştı zira senin asıl kıyafetlerin Bab'Aziz'inkilerdi ve esas yolculuğun O'ndan sonra başlayacaktı. Gerçekten Allah onu sana yardım etmesi için göndermişti bu yolculukta. Bab'Aziz'in hikâyesinin bitmesiyle Senin hikâyen başlar Hasan, O'nun kıyafetleriyle..

Kızıl saçlı derviş. Ah sen Mecnun musun dervişim. Nasıl bir aşktır senin ki, bir tarif et bize. Daha masalın başında o kubbenin altında ayetlerin müthiş ahengiyle dönüp dururken bir elindede süpürgen, sanki kainatı süpürüyordun o tertemiz kalbinle. Kendini **"Canınla süpür Cananın eşiğini, ancak o zaman aşka erersin"** diyerek sevgilinin kapısında bir kıtmir eylemişsin. Kainatta o Sevgilinin kapısının bir önü değil midir zaten. Canından Canan için vazgeçmiş, çölde bir caminin bahçesinde ki kumları temizliyorsun. Bitmez o kumlar çekmekle dervişim ama senin umurunda bile değil bu. Aramakla bulunmaz lakin bulanlar yine de arayanlardır sözüne muhatap sensin belkide. Aşk'ınlığınla teksin Sen bu masalda.

Sona gelinirken o muhteşem diyalog geçiyor Hasan'la Bab'Aziz arasında;

"Hasan… Seni bekliyordum."

"Beni mi bekliyordun?"

"Ölümüme şahit olman için."

"Neden ben? Ben ölümden çok korkarım…"

"Biliyorum. Anne karnında karanlıktaki bebeğe denseydi ki:

> **"Dışarıda aydınlık bir dünya var, yüksek dağlarla dolu, büyük denizleri olan, dalgalanan düzlükleri olan, çiçekleri açmış güzel bahçeleri olan, dereleri olan, yıldızlarla dolu bir gökyüzü ve alevli güneşi olan… Ve sen, bu mucizelerle yüzleşmek yerine, karanlıkla çevrilmiş oturuyorsun… "**
>
> **Doğmamış çocuk, bu mucizeler hakkında hiçbir şey bilmediği için, hiçbirine inanmayacaktır. Tıpkı ölümü karşılarken bizim gibi. İşte bu yüzden korkarız. Ölüm nasıl olur da son olur Hasan oğlum, benim düğün gecemde mutsuz olma. Sonsuzlukla olan evliliğimin artık zamanı geldi."**
>
> **"Ölüm nasıl olur da başlangıcı olmayan bir şeyin sonu"**

Bab'Aziz'in şu sözleriyle bitirelim;

Ishtar, **"ama o bir derviş değil ki"** diye itiraz eder Bab'Aziz'e.. Zeyd'i göstererek. Bab'Aziz ise;

> **– "Kim bilir, bu dünyada herkesin tamamlaması gereken bir görevi vardır. Bunu unutmadığın sürece diğerleri çok da önemli değildir. Ama bundan başka her şeyi hatırlıyorsan, hiç bir şey bilmiyorsun demektir."**

diye cevap verir. Herkes kendi hikâyesini anlattı bu masalda aslında. Sonrası ise yolcuların birer birer geldikleri o mahşer şehri…

Ali İmran Suresi 33-34-35-36

"Gerçek şu ki Allah Âdem'i, Nûh'u, İbrâhim ailesi ile İmran ailesini, birbirinden gelen tek zürriyet halinde bütün insanlardan süzüp onlara üstün kılmıştır. Allah semî'dir, alimdir (her şeyi hakkıyla işitir, mükemmel tarzda bilir). Hani bir vakit İmran'ın hanımı şöyle demişti:

"Ya Rabbî, karnımda taşıdığım çocuğumu sana adadım, her türlü bağdan âzade olarak seninyoluna hizmet edecektir. Adağımı lütfen kabul buyur. Şüphesiz(duaları işiten, niyetleri bilen) semî ve alîm yalnız Sen'sin!" Derken onu doğurunca da:

"Ya Rabbî, dedi, ben bir kız doğurdum. -Zaten Allah ne doğurduğunu pek iyi biliyordu-, erkek evlat, elbette kız gibi değildir. Ben onun adını Meryem koydum. Onu da, onun neslinden gelecekleri de o mel'un şeytanın şerrinden korumanı niyaz ediyorum."

Kaynak Alıntı

http://justwerther.wordpress.com/tag/bab-aziz-film-elestirisi/

http://www.createhane.com/search/label/Bab'Aziz

Filmden

Ey gün, yüksel! Zerreler raks etmede…

Ona şükretmek için kâinat raks etmede.

Ruhlar raks ediyor, vecde geliyorlar.

Kulağına fısıldayacağım, Rakslarının onları götürdüğü yeri

Semadaki ve sahradaki tüm zerreler

İyi bil ki, onlar mecnûn gibi görünürler.

Mutlu yâhut sefil her zerre, her sözü kifayetsiz bırakan,

Şems'in aşığı olurlar. Hepsi ayrıldı Yalnızca o ve ben, başbaşa kaldık

***

Canınla süpür, cananının eşiğini. ancak o zaman gerçek âşık olursun

Canınla süpür, cananının eşiğini. ancak o zaman olursun gerçek bir âşık.

Zaman seviniyor İkimiz birleştiğimizde.

Sen ve ben, iki farklı beden, tek ruh!, sen ve ben Hüseyin!

Canınla süpür, cananının eşiğini. ancak o zaman gerçek âşık olursun

***

Bu dünyadaki insanlar bir mum alevinin önündeki üç pervane gibidirler.

İlki aleve yaklaşır ve şöyle der: Ben aşkı biliyorum.

İkincisinin kanatları yaklaşarak aleve değdi ve o dedi: en aşkın ateşinin nasıl yaktığını bilirim.

Üçüncüsü kendini hiç tereddüt etmeden ateşin kalbine attı ve ateş onu eritti. Yalnızca o bildi:

***

Zaman seviniyor, İkimiz bir araya gelince.

Sen ve ben iki farklı beden, tek ruhuz, Sen ve ben.

Sen ve benden müstesna, aynı neşenin sevinci.

Nafile sözcüklerden dingin ve hür, Sen ve ben.

DAVA, The Trial, Le Proces [Franz Kafka]

Filmin Yönetmeni: Orson Welles
Filmin Türü: Dram, Suç, Fantastik
IMDB Puanı: 7.8
Yapım Yılı: 1962
Ülke: Fransa, Batı Almanya, İtalya
Yayınlanan Tarih: 30 Mart 1963
Senaryo yazarı: Franz Kafka, Orson Welles, Pierre Cholot
Oyuncuları: Anthony Perkins, Jeanne Moreau, Romy Schneider, Elsa Martinelli, Suzanne Flon, Orson Welles, Akim Tamiroff, Madeleine Robinson, Arnoldo Foà, Fernand Ledoux, Michael Lonsdale, Max Buchsbaum, Max Haufler, Maurice Teynac, Wolfgang Reichmann, Thomas Holtzmann, Billy Kearns, Jess Hahn, Naydra Shore, Carl Studer, Jean-Claude Rémoleux, Raoul Delfosse, William Chappell, Guy Grosso, Paola Mori

Özet

Bir sabah odasında uyandığında karşısında polisleri bulan ve onlardan hakkında bir dava açılmış olduğunu öğrenen, ancak ne ile suçlandığını bir türlü öğrenemeyen **banka memuru Josef K**'nın gerçek dışı ve absürd durumunun anlatıldığı film, toplum içinde bireyin var oluş yalnızlığını ve paranoyak kâbuslarını romana sadık kalarak yansıtmaktadır. Bir yandan insanın gizli kalmış korkuları, diğer yandan da bürokrasinin çıldırtan yapısı gözler önüne serilmektedir…

Yönetmen Orson Welles, Paris'te terk edilmiş bir tren garı olan Gare d'Orsay'ı çekimler için dev bir yargılama salonuna dönüştürmüştür. Bu ürkütücü görünümlü gizemli mekânın siyah beyaz çarpıcı görüntüleri filmin iç karartıcı atmosferini yaratmada çok etkili olmuştur. Çekimlerden hemen sonra da bu tren garı sanat müzesi haline dönüştürülmüştü…

Dava | Kitap İnceleme

Ebru Gürhan ve Gülşah Seyhan'ın birlikte hazırladıkları ve Franz Kafka'nın eserlerinde sistem, iktidar ve bireyin incelendiği yazılara devam ediyoruz. **Der Process / Dava** hakkındaki aşağıdaki metin, görünmeyen mahkemenin en alt katındaki temsilcilikleri ile bireyin iletişimsizliği üzerinden, otoritenin ihtişamlı mimari kurgusuyla birlikte yönetim anlayışına dikkat çekiyor. **[Yazı, kitabı okumamış ve filmini seyretmemiş okurlara tavsiye edilmez.]**

Ulaşılamayan otoritenin aldığı keyfi ve adaletsiz bir karara karşı verilen mücadelenin romanı: Dava

Dava'nın hemen girişinde, birilerinin Josef K.'ya iftira etmiş olasılığını hatırlatır yazar bize, öyle ki Josef K. bir sabah, kötü bir şey yapmadığı halde tutuklanır. Tutuklanmasına rağmen, banka memuru olan Josef K.'nın işine gitmesine ve normal hayatına devam etmesine izin verilir. Tutuklama günü görevli olan ve makamın en alt kademesi olduğunu belirten bir kişi, Josef K.'ya, makamın suçluyu değil, suçlunun makamı seçtiğini vurgular. Değişim romanında, böcek Gregor aradığı besini bulamadığı için hiç bir şey yemediği işlenirken, Dava'da ise bürokrasinin yarattığı sorumsuzluk duygusunun şekillendirdiği makamın en alt kademesi olduğunu belirten bu görevlilerin Josef K.'nın kahvaltısını iştahla yediklerini görürüz. Roman boyunca K.'nın karşısına, görünmez mahkemenin, sadece en alt kademesinde olanlar yani temsilcilerinin temsilcileri çıkar. Bütün mücadelesine rağmen K., görünmeyen mahkemenin dilini çözemez ve onu baştan yenilgiye uğratan iletişimsizliğe sonunda teslim olur.

Mimari üslubu kullanarak, ikili ilişkilerde kendini yüceltme isteği içerisinde olan bir otorite çıkmıştır.

Josef K. suçunu öğrenebilmek her türlü mücadeleye girer. **Nerede olduğu bile söylenmeyen mahkemeyi bulmak için araştırmalar yapar.** Avluların etrafına yayılmış yoksul evlerinden birinin içinde, K'nın karşısına duruşma salonu çıkar. Romanda, duruşma salonunda, locadakilerin, aşağıdaki Josef K.'ya tepeden baktıkları vurgulanılır. Yine karşımızda mimari üslubu kullanarak, ikili ilişkilerde kendini yüceltme isteği içerisinde olan bir otorite çıkmıştır.

Roman içerisinde cezaevi rahibi tarafından bir katedralde Josef K.'ya anlatılan **'Kanun Kapısı'** meseli, otoritenin hem mimari aracılığı ile hem de kişilere kabul ettirilen yanlış bilinçle kendisini yüceleştirmesini göstermektedir. Aynı zamanda bürokratik engeller bu kurgu içerisinde de sunulmaktadır. Mesel, mahkemeye girmek için çok uzun bir yoldan gelen taşralı adam ile karşısına çıkan ve ona yol vermeyen kapıcı arasında mahkemenin kapısının önünde geçmektedir. İçeri girip giremeyeceğini soran taşralı adama kapıcı, **'istersen beni geçip girmeyi deneyebilirsin'**, der. **Ardından da ilk kapıdan sonra birçok kapının olduğunu ve her kapıda kendisinden çok daha güçlü kapıcıların olduğunu belirtir.** İçeri izinsiz girmeye teşebbüs etmeyen taşralı adam, içeri alınması için her yolu dener ve içeri alınacağı günü kapıcının verdiği tabureye oturarak beklemeye başlar. Taşralı adam gittikçe yaşlanır. İçeri girebilmek için, her türlü yolu denemiştir, rüşvet bile vermiştir. En sonunda ölmeden önce kapıcıya, bunca yıldır mahkemeye kendisinden başka girmek isteyenin neden olmadığını sorar. Ve kapıcı başkasının giremeyeceğini çünkü bu girişin sadece onun için olduğunu söyler. Bu sözler aslında mahkemenin sadece taşralı adamın bakışlarında mevcut olduğunu göstermektedir

'Kanun Kapısı' meseli, otoritenin hem mimari aracılığı ile hem de kişilere kabul ettirilen yanlış bilinçle kendisini yüceleştirmesini göstermektedir.

Kanun önünde bekçi ayakta dururken, taşradan gelen adam bir iskemleye çöker. Aynı mekânda bile bir alt-üst ilişkisi kurulur. Bu ilişki meselin anlatılış anında da geçerlidir. Çünkü bu meseli anlatan cezaevi rahibi yüksekte dururken, Josef K. aşağıda durmaktadır. Meseldeki kanunnun yayıldığı mekan sınırsız gibidir; kapıların kapıları izlediğini öğreniriz kapı bekçisinden.

Zaman bu meselde, kanun önünde bekleyen taşralı adamı yaşlandırır, ama kapıda bekleyen bekçide en ufak bir değişiklikten söz edilmez. Kafka'da, taşralı adamı kuşatan bir durumdur zaman.

Roman boyunca suçunu öğrenmek için mücadele eden Josef K. sonunda idam edilir. Fakat infaz sırasında, bitişik binanın üst katında birden yanan ışığı ve açılan pencereden kollarını uzatabildiği kadar uzatan bir insanı fark eder. Herhangi bir yararı olmasa da, bir an için Josef K.'nın umudu olur. Sanki bu sahne ile, tüm karamsarlıklara rağmen Kafka bize birey için bir hala ümit ışığı olduğunu belli etmek istemektedir.

Ruhbilimsel çözümleme yöntemi açısından romana baktığımızda süper egonun yani mahkemenin birey üzerindeki hakimiyetini ve bireyin yine onun dilini bilmediğini ve bu nedenle iletişim kuramadığını görmekteyiz. Ancak bu romanda süper ego, Freud'un bakış açısı ile nevrotik tavırlar sergilemektedir. Çünkü, toplumsal hayatta var olabilmek için bastırılan cinsel isteklere karşı yeterince güçlü değildir. Mahkeme, cinselliğin ve keyfiliğin ön plana çıktığı bir yapı sergilemektedir. **Önlerinde kanun yerine pornografik kitaplar olan hâkimler, duruşma salonunda oynaşan ve bu nedenle K.nın savunmasını engelleyen çiftler…**

Sentez çözümleme yöntemi ile romandaki baktığımızda **'Kanun Kapısı Önünde'** meseli dikkat çekmektedir. Otorite karşısında pasif kalması için edindiği yanlış bilinçle hayata bakan taşralı adam, bir ömür boyunca herhangi bir aktif rol üstlenememiştir. Eleştirel bakış açısını kaybettiği için gerçeği ancak ölmeden hemen önce anlayabilmiştir.

Söylem analizi açısından romana baktığımızda karşımıza, Foucault'un iktidara karşı koymanın, onu meşrulaştırmaya yarayan, zaten iktidarın bir parçası olan hukuk aracılığı ile sağlanamayacağına yönelik görüşleri çıkmaktadır. Josef K. bir hukuk devletinde yaşadığını vurgular ve suçunu kabul etmez ve suçsuzluğunu mahkemeye çıkarak, avukat tutarak ispatlayabileceğini düşünür. Ancak karşısında öyle bir sistem vardır ki, romanın sonunda kendi kendisine sorduğu gibi **'ne yargıcın ne de**

yüksek mahkemenin nerede olduğunu’ bile öğrenemez. Tuttuğu avukat ise, bir dilekçe bile yazamayacak durumdadır. Josef K. hukuki yolları kullanarak kendini kurtaramamıştır.

Ebru Gürhan – Gülşah Seyhan

Kafka'nın Dava'sı Neydi?

Kafka, tüm eserlerinde baş kahramanlarına bu zayıflık, itilmişlik, güçsüzlük, çaresizlik vs. gibi psikolojik durumları giydirir. Kafka'nın karakterleri, felsefi ve psikolojik bir tartışmanın aktörleridirler. Kafka yine bir özdeyişinde **"Kafesin biri, bir kuş aramaya çıktı."** diyerek insanoğlunun içine doğduğu toplumun tüm kurumlarıyla birlikte bireyi nasıl esirleştirdiğini vurgular. Şato adlı romanında kendini kabul ettirebilmek için kafese girmek için rıza gösterir başkahraman K. Onun için yaşam, sorumluluklar yumağı içinde ve bireylerin özgürlük yanılsamaları ile avunduğu kocaman kafesten başka bir şey değildir. Aslında bu özdeyişi 'Dava'nın da diğer tüm eserlerinin de ana düşüncesini oluşturur. 'Dava'da, insanlarıyla, işyeriyle, mahkemesiyle, akrabalarıyla, diniyle ve memurlarıyla bireyin çevresini kaplamış olan toplum otoritesi adeta avını aramaya çıkmış kafesi andırır. Kafka, kendinden on yıllar sonra Jean Paul Sartre'ın söylediği ve varoluşçuluğun sloganı olan **'Başkaları Cehennemdir'** düşüncesini tüm eserlerinde olduğu gibi **'Dava'**da da daha 1914-1915 yıllarında işlemiştir. Dava'nın yazıldığı dönemde dünyanın birçok ülkesi, başka ülkeleri avlamaya çıkmış kafes gibidir ve Kafka, ölümünden hemen sonra ortaya çıkacak Hitler'in, Mussolini'nin ve Stalin'in dünyayı kafesleme emellerini görmüş gibidir.

Hepimiz gibi Kafka için de toplumsal otorite ailede başlar. Birey zaten bu yönüyle kafesin içine doğar ve kafesten kaçtığını sandığı her an bir başka kafes onu çevreler. 'Dava'nın kahramanı K. tutuklandığını öğrenir. Başlangıçta tutuklanma nedenini merak etse de bu saçmalığı merak etmeyi anlamsız bulur. Ancak tüm yaşamı da davasına odaklanır. Artık yaşamının geriye kalan bir yılında her şeyi bu davadır. Gerçekte, K.'nın tutuklandığını öğrenmesi, zaten toplum içinde tutuklu olmuş olmasının farkına varmasından başka bir şey de değildir. Bundan sonra yaşayacakları, tutuklanma öncesinde yaşayacaklarından çok da farklı değildir. Tek farkı ise K.'nın içine kapatıldığı kafesin farkına varmış olması ve onun dışına çıkabilme çabasıdır. K. dışındaki hiç kimse de bunun farkına varmaz ve bu dava onlara anlamsız gelmez. Farkına varmamak onları huzurlu kılarken farkındalık, K.'nın mutsuzluğunu belirler. Herkesin K.nın davasını biliyor olması, herkesin bir davası olmasından kaynaklanmaktadır. **Ayrıca herkesin onun davasından haberdar olması, ki bu onlara iktidar da sağlar, K'nın çevrelenmişliğinin bir dışavurumudur.** Suçlanan, tutuklanan ve özgürlüğü elinden alınan biri olarak K. davalıdır. Suçlayan, tutuklayan olarak davacı ise toplumdur. Rahip K.ya davanın yapısı hakkında bir bilgi vererek varoluşçuluğa gönderme yapar: **"Mahkeme senden bir şey istemiyor ki! Geldiğin zaman niye geldin demiyor, gitmek istedin mi, koyveriyor gidiyorsun."** Bu yaşama ilişkin bir bilgidir. Yaşamda kendi varoluşumuzu kendimiz belirleme hakkına sahibizdir ancak sonuçlarına katlanmak şartıyla. Örneğin işe gitmeme hakkı bizde saklıdır ama buna karşılık verilecek ceza bizim dışımızdadır. Aynı durum din için de geçerlidir. İnanıp inanmama özgürlüğüne sahibizdir eğer cehennemi göze alabiliyorsak, cezası bizim dışımızda örgütlenir. K'nın davası da aynı sorunu içinde barındırır. K. kendini savunma hakkına sahiptir, bunun için Amcası Max aracılığıyla bir avukat da tutar. Böylece K. amcasının ısrarı ve avukat yoluyla toplumun istemlerine boyun eğdirilecektir. Ancak K. kendi varoluşunu kendisi belirlemek ister ve avukattan vekaletini alır, kendini savunma ihtiyacı duymaz. K. kararını vermiştir ve sonuçlarına da katlanacaktır. K.'nın sonu toplum kurbanı olmaktır. O toplum ki kurumlarıyla, baskısıyla, bürokrasisiyle bireyi kafesin içine alır. Bireyden beklenen tek rol zayıflıktır. Ünlü Kafka çözümlemecisi Ernest Fischer, bürokrasi üzerine Kafka'dan şunları aktarır:

> **" Bürokrat için insanca ilişkiler değil, yalnızca nesne ilişkileri vardır. İnsan evraka dönüşür. Evraka verilen sayı ile belirgin kılınan, ölmüş bir varlık olarak evrakın akışına girer. Bu varlık şahsen çağrıldığı zaman bile bir kişi değil, yalnızca 'olay'dır. 'Konu' ile ilgili olmayan ne varsa akıp gitmiştir. Resmi dairelerin koridorları aşağılanma kokar. Sigara içmek kesinlikle yasaktır. Bu yasağın kapsamına soluk**

> **almak da girer. Buna karşılık yürek çarpıntısına izin vardır, dahası çarpıntı olması istenen bir şeydir. Her türlü ümit uçup gider. Kapıdan kapıya gönderilen kişiye suçluluk duygusu aşılanır. Buraya giren, yalnızca bir vizite kağıdı ya da pasaportunun uzatılmasını istese bile kendini suçlu duyumsar. En iyi olasılıkla bir dilek sahibidir, aslında ise suçludur."** (Fischer,1998,33)

Hangimiz paylaşmayız ki bu düşünceleri. Birey olarak Kafka'dan farkımız olmadığı gibi, onun içinde bulunduğu zayıflığı, güçsüzlüğü ve çaresizliği de içimizde barındırırız. Dolayısıyla Kafka, eserlerinde kendini yazarken aynı zamanda bizleri de yazmıştır. Bu nedenledir ki, çağımızı ve kendimizi tanırken Kafkasız çözümlemeler hep eksik kalacaktır. Kafka kendisinin eksikliği içinde yarattığı yapıtlarıyla bizleri tamamlar.

http://www.toplumdusmani.net/v2/franz-kafka/3451-kafkanin-davasi-neydi.html

http://www.franzkafkatr.com/2012/05/futuristika-dava.html

Filmden

(Alıntılar film seyredildikten sonra daha iyi anlaşılacaktır.)

“Kanun önünde bir kapıcı durmaktadır. Bu kapıcıya taşradan bir adam gelir. Adam kanundan içeri girmek ister. Ama kapıcı izin vermez
“Sonra girebilir miyim?” diye sorar adam
“Belki,” der kapıcı. Adam aralıktan içeri bakar:
“Kanun kapısının herkese açık olması gerekmez mi?”
“Ben izin vermeden içeri giremezsin! “
“Ben çok güçlüyüm. Gene de kapıcıların en küçüğüyüm “
“İçerde başka kapılar, her kapının önünde başka kapıcılar var “
“ her kapıcı bir öncekinden daha güçlüdür”
Kapıcının izniyle adam oracığa oturur ve beklemeye başlar. Yıllar geçer. Adam, belki kandırırım umuduyla elinde ne varsa kapıcıya verir. Kapıcı;
“Bunları alıyorum ki sonradan "keşke şunu da yapsaydım" demeyesin” der.
Uzun yıllar boyunca kapıcıyı gözetleyen adam, sonunda. Kapıcının kürkündeki pireyi bile tanır ve yaşlanıp çocuklaşınca, kapıcıyı ikna etmesi için o pireye bile rüşvet verir. Yaşlılıktan gözleri iyice körelen adam kanun kapısında bir parıltı fark eder. Parıltı kapıdan dışarı sızmaktadır. Ölmeden önce adamın tüm hayatı bir tek soruya dönüşür. Daha önce hiç sormadığı bir soruya, kapıcı;
“Amma da arsızmışsın, gene ne var?” diye çıkışır Adam soruyu sorar:
“Her insan kanun kapısından içeri girmek ister. Öyleyken, neden bu kapıdan girmek isteyen benden başka kimse olmadı?”
Yaşlılıktan adamın kulakları sağırlaştığı için kapıcı bağırır:
“Senden başka kimse bu kapıdan giremezdi,” “ çünkü bu kapı sadece senin içindi “
“Gideyim de kapatayım bari! “

- Neyle suçlanıyorum?
- Bunu söyleme yetkim yok
- Şef
- Evet.
-Neyle suçlanıyorum?
- Temel haklarıma tecavüz ettiniz.
- Yavaş, not alıyorum. Avukat tutacağım. Aile dostumuz olan ünlü bir avukat var. Bizi mi suçluyorsunuz?
Evet. Ayrıca benden rüşvet istediler. Arkadaşınız Bn. Burstner geliyor. Arkadaşım sayılmaz. Bundan size neyse, Parmak izi almayacak mısınız?
- Karakolda alırız.
- Karakolda mı?

Şikâyette bulunmayacak mıydınız?
Boş verin. Artık kaydettim. Tehdit kelimesini kullanmışsınız.
- Hayır.
- Pornografo nedir?
Hiç bir anlamı yok. Yanlış anlaşılmış. Hayır kalın, Bn. Grubach. Bütün bunlar yazdığım raporda iyi bir izlenim bırakmayacak. Adamlarımın şu kelimeyi yazmasına engel olmak istemişsiniz. Yanlış yazdılar da ondan engel oldum. Ovular ne anlama geliyor?
Böyle bir kelime yok. Bn. Grubach'ın kocası dişçiymiş. Sizinle ne ilgisi var?
- Evet yok.
- O halde neden söylediniz?
Odamdaki ovular şekli açıklamak için. Ovular şekil. Bunları cidden yazıyorsunuz. Rapor rapordur. Ama sizin lehinize olmayacak. Bu gereksiz ifadeleriniz yüzünden kötü bir izlenim bırakacaksınız
---
Masasından bir şey eksilse, öğretmen sorardı:
"Kim aldı?" Suçluluk duygusundan kıvranırdım. Masadan bir şey kaybolduğundan haberim bile yoktu oysa kimse masum değildir. Azizlerin bile aklını şeytan çeler.

Neyle suçlanıyorsun?
- Söylemediler. Tutuklandığını söyledin ya.
- Öyle dediler.
- Suçun ne?
Söylemediler. Tek bildiğim sorgulama komisyonuna çıkacağım.
- O halde durum ciddi.
- Galiba öyle.
- Bunu söylediler mi?
- Hayır. Belki de sana şaka yaptılar. İlkin benim de aklıma bu geldi. büroda şakacı kimseler var. Eşek şakası. Ama emin değilim. Moralim ne kolay bozuluyor. Amaçları da bu. Ne aptalım. Mutlaka birşey yapmışsındır.
- Lütfen böyle söyleme.
- Biri iftira atmış olmalı.
- Dedikoducu kimseler var.
- Neden?
- İş dedikoduları.
- Nasıl yani?
Benim durumumda biri için.
- Hiç bilmiyorum.
- Sen politik suçlu musun?
- Hayır, değilim.
- Sakın beni bulaştırma. Ben suçlu değilim. Sen suçlusun. Odamda ne arıyorsun sen?
- Siz çağırdınız.
- Hiç de değil. Sorunların varsa üzüldüm. Ama beni karıştırma. Çok uğraştım, ama dinlemediler. Annenizin fotoğrafına dokundular.
- Annenizin.
- Kim dokundu?

Lütfen kürsüye çıkın.
- Boyacı mısınız?
- Hayır. Sorgu yargıcının sorusu bu mahkemenin saçmalığının bir kanıtıdır. Sorgu yargıcının elindeki not defteri sözlerimi doğrulayacaktır. İşte sayın Yargıç'ın evrakları. Bana yapılanlar önemli değil ama başkalarına nasıl davranıldığının kanıtıdır. Onlar hesabına buradayım, kendim için değil. Kendini ön plana çıkarma. Tutuklandım. Belki de bir boyacıyı tutuklayacaklardı. Yanlışlıkla beni tutukladılar.

Benim kadar suçsuz biriydi o da Ajanlar beni soydu gömleklerimi çaldılar. Katlandım. Tutuklama nedenimi sordum onlara Ne cevap verdiler dersiniz?
Şef burada olsaydı sözlerimi doğrulardı Ne cevap verdi dersiniz?
"Bilmiyorum" Yargıç salondaki adamına gizli bir işaret verdi. Bu işaret ne anlama geliyor?
"Alkışlayın" mı "Islıklayın" mı?
Sayın Yargıca izin veriyorum. adamlarına açıkça emretsin Hiç kuşku yok tutuklamamın ardında büyük bir örgüt var. Öyle bir örgüt ki hizmetinde görevliler, polisler, şefler ve hatta cellâtlar var. Demek hepiniz memursunuz. Ahlaksızlar sürüsü! Bir grup alkış tuttu Diğer grup ıslık çaldı. Çekilin yolumdan. Suçsuz insanlarla eğlendiniz. Adalet peşinde olduğunuzu zannetmemle eğlendiniz. Bir dakika. Şunu bilin ki Bugün, sorgulamanın size sağlayacağı avantajlardan kendinizi yoksun bıraktınız. Bekle de gör.

Davanı merak ediyordun değil mi?
- Makineye sor.
-İzin vermezler. Sen bir yolunu bulursun?
Ona ne soracağım ki Daha suçumu bile bilmiyorum. Sen de makineye sor. Veriye ihtiyacı var. Ekonomik, psikolojik Gene de yanıt veremeyebilir. kişilik testi yapmalı.
- Sonsuz bilgiye ihtiyacı var.

Yeğenim. Josef K. Kim?
Demek buraya geldin. Güç fakat ilginç bir dava.
- Yanına git Josef.
- Davamı duydunuz mu?
- Özür dilerim. Anlamadım.
- Asıl ben anlamadım. Davanız hakkında görüşmeye gelmediniz mi?
Tabii ki. Neyin var senin?
Bay Hassler davamı önceden duymuş. İlginç davalar mesleki çevremizde tartışılır. Hele bir de dava bir dostun yeğeni ile ilgiliyse
- Gayet mantıklı. Demek siz de mahkemenin bir parçasısınız. Yargıçları tanıyor musunuz?
Düşmanı tanımak gerek değil mi?
Bence avukat haklı. Son günlerde mahkemeye gidemiyorum. ama mahkemedeki dostlarım beni ziyaret ediyor. Her akşam bir ikisi gelir. Tam şu anda onlardan biri beni ziyaret etmekteydi. Siz gelmeden önce kendisiyle davanız hakkında konuşuyorduk. Çekingen bir tabiatı olduğundan sandalyesini şu köşeye çekti. Mahkemenin Katip Şefi ile tanışın.

- Resimdeki mi?
- Benim yargıcım belki budur.
- Onu tanıyorum. O kadar uzun değil. Kısa boylu. Neredeyse cüce. Buradaki herkes gibi gösteriş düşkünü. Ben de öyleyim. Beni daha çok sevmeni istiyorum. Yüksek mahkeme yargıçları buraya gelir mi?
Hayır. O sadece bir sorgu yargıcı. Yüksek mahkeme yargıçları kendilerini iyi saklıyorlar. Bu taht uydurma. Gerçekte bir mutfak sandalyesinde oturuyor.

Uzlaşmacı olmalısın. Uzlaşmacı değil miymişim ben?
Daha neler! İlk fırsatta itiraf etmelisin. Kanunun pençesinden ancak böyle kurtulabilirsin. ve başkalarından yardım almalısın.

Bunlar kanun kitapları olmalı. Eminim kimse okumuyordur. Amma da pismiş! Gerçekten de pis. Beni yargılayanlara da bak!
--
Hiç bir şeyden korkmam. Ama onların nüfuzu var. Onlardan çekiniyorum çünkü bana karşı önyargıları var. Kimseye karşı önyargıları yoktur. Ben öyle düşünmüyorum.

- Sen burada ne arıyorsun?
– Bekliyorum. Neyi?
Uzun zaman önce dilekçe vermiştim.
- Hala yanıtı bekliyorum.
- Dilekçe vermekle davan ilerlemeyecek.
- Öyle ama dava bu.
- Ben de sanığım. Dilekçe falan vermiyorum. Ne yararı var?
Bilemiyorum Tutuklu olduğuma inanmıyor musun?

- Sen diyorsan öyledir.
- Neden şüphelendin?
Beni kim sandın?
Yargıç falan mı?
--
Bağırmayın! Müfettişleri başımıza toplayacaksınız. ya sizi görürlerse onlara ne diyeceksiniz?
- Onlardan kaçan yok.
- Ne diyeceksin ki onlara?
- Gerçeği Bu mahkemenin içinin de dışı gibi iğrenç olup olmadığını merak ettiğimi söyleyeceğim ve artık öyle olduğunu biliyorum ve buradan bir an önce gitmekten başka isteğim yok.
--
Bir resim üzerinde çalışıyorum. Daha bitmedi.
- Bir yargıç olmalı.
- Yargıç uzmanıyım. Şu neyi simgeliyor?

- Belli değil mi?
Adaleti.
- Evet. Belli. Gözlerinin bağlı olmasından anlaşılıyor. Ama neden kanatları var. Benim fikrim değil. Öyle yapmamı istediler. Adalet kaya gibi sağlam olmalı. Ama bu kanatlarla dengesini kaybedip şaşırmaz mı?
Adalet tanrıçası ile zafer tanrıçasını birleştirmemi istediler.
- Peki, sizce bu neyi simgeliyor?
-Av tanrıçasını.
--
Her şey mahkemeye aittir. Ama perde arkasında başka işler döner. Ne tür bir aklanma istiyorsunuz?
Sözde aklanma, gerçek aklanma, sürüncemede bırakma?
En iyisi gerçek aklanmadır, ama benim nüfuzum buna yetmez. Hayatımda hiç bir gerçek aklanma vakası ile karşılaşmadım. Pencere yok mu burada?
Aralıklardan hava geliyor ama isterseniz şu arkadaki kapıyı açabiliriz. Resmini yaptığım yargıç oradan gelir. Stüdyoda olmam diye ona bir anahtar vermiştim. Ben uyurken gelir daima. Uyanıp yargıcın giyinmesini gözlerim Görmeye değer manzaradır. Tunç zırhını kuşanıp yatağın etrafında yürür.
- Ceketini çıkardı.
- Senin resmini yapacağımı sanıyorlar.
- Öteki seçenekler neydi?
- Gerçek aklanma dışındakiler mi?
Sözde aklanma ve Sürüncemede bırakma. Başınız mı dönüyor?
Burası çok sıcak. Kapıyı açarsak cadılar içeri dolar.
- Hayır. Açmayın.
- Sözde aklanmada sizin masumiyetinizi beyan eden bir belge hazırlarım. Bunu tanıdığım bütün yargıçlara imzalatırım. En başta da resmini yaptığım yargıca Ona senin masum olduğuna dair kişisel garantimi veririm. Ya inanmazsa?
Mümkündür. Ama karamsar olmaya gerek yok. Çoğu inanacaktır.

- O zaman özgür olacak mıyım?
- Sözde özgür olacaksınız. Biz en önemsiz yargıçları tanırız. Kesin aklanma kararını yalnızca yüksek mahkeme verir.
- Yüksek mahkemeye nasıl ulaşırım?
- Yüksek mahkeme bizlere kapalıdır. Yüksek mahkemenin nasıl iş gördüğünü kimse bilmez. Bilmek de istemeyiz. Umarım anlıyorsunuz. Hayır anlamıyorum. Sözde aklanma kararı ile davadan kurtulursunuz. elde edilen özgürlük belirsiz bir süre içindir. Kesin bir özgürlük sayılmaz. Kesin aklanmada bütün dava dosyaları ve belgeler yok edilir. Ama sözde aklanmada dosyalar yok edilmez. Mahkemenin çeşitli düzeyleri arasında gider gelir.
- Bütün çabalar boşuna mı yani.
- Öyle. Sözde aklanma kararı çıkar, eve gidersiniz bir bakarsınız ki tutuklama görevlileri sizi beklemekteler. Ama ikinci bir aklama kararı çıkarmak mümkündür. Bu da kesin aklanma olmaz değil mi?

İkinci aklanmayı üçüncü tutuklama izler.
- sonra üçüncü aklanma ve tutuklanma
- Vesaire Sürüncemede bırakmayı da anlatayım mı?

Bilemiyorum. Sürüncemede bırakmada sürekli olarak dikkatinizi davaya vermelisiniz Sorgulamalar, ifade vermeler, temyizler tekrar sorgulamalar, testler
- Gidiyor musunuz?
- Sonra gene gelirim.
- Hangi aklanmayı seçtiniz?

--

Sanık Josef K mısınız?
- Evet benim. Davanız kötü seyrediyor. Daha ilk savunmamı yazmadım ki. Kişiler suçsuzluğu ispatlanıncaya kadar suçlu sayılır. Ama ben suçlu değilim. Bir insan insan olur da nasıl suçlu olabilir. Hepimiz insan değil miyiz?

Suçlular böyle söyler hep. Şimdi ne yapacaksın?

Daha fazla yardım bulacağım.
- Yardım mı?
- Daha bütün imkânları tüketmedim. Herkesten yardım bekliyorsun, özellikle de kadınlardan. Kadınların mahkeme üzerinde etkisi var. Sorgu yargıcına baksanıza Kadın görünce mahkemeyi erteliyor. Mahkemenin bu yönünü bilmiyordunuz değil mi?

Kapı nerde?

İşe geç kalacağım. Ben bankanın baş şefiyim Josef. Burada ne işin var?

Yoksa kilise de mi mahkemeye bağlı?
- Hasta yatağımdan kalktım.
- O halde oraya geri dön. Kendini savunabileceğini mi sanıyorsun?

Başka seçeneğim yok. Direneceğim.
- Mahkemeye mi direneceksin?
- Bu da ne?
- Vaaz için kullanılan bir araç.
- Bıktım bunlardan. Mahkeme yazmalarında senin gibilerin durumuyla ilgili bir mesele anlatılır. Kanun kapısında bir kapıcı beklemektedir. Taşradan bir adam gelir ve bu kapıdan içeri girmek ister. ama kapıcı adamı içeri bırakmaz.
- "Sonra geleyim mi?

" diye sorar adam.
- Gene mi aynı hikâye Adam bütün hayatı boyunca bekliyor. Tam öleceği zaman kapıcı adama gerçeği açıklıyor. Kapıcı adama der ki: "Kimse bu kapıdan içeri giremezdi " "Bu kapı sadece senin içindi. Gideyim de kapatayım bari! " Bazı yorumculara göre adam kapıya kendi isteğiyle geliyor.
- Demek kapıcı adama yalan söylemiş. Doğru olması önemli değil. Bu bir mecburiyet. Ne zavallıca. Yalanı gerçeğin üstüne yerleştirmek.

Mahkemeye direnmekle eline ne geçecek?

Deli olduğunu mu kanıtlamaya çalışıyorsun?
Deli numarası yapma. Bırak şu komplo teorisini.
- Ne komplosuymuş bu?
- Baskı ve kovuşturma fantezileri.
- Evet.
- Şehit rolü oynamıyorum ben. Kendini toplumun kurbanı olarak görmüyor musun?
Ben toplumun bir üyesiyim. Demek deli numarası yaparak kurtulmaya çalışıyorsun.
- Bence mahkeme beni deli olduğuma inandırmak istiyor. Evet. İşte komplo bu. Bana dünyanın saçma ve çıldırmış olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. Saçma, kaotik, biçimsiz, absürt Tamam, davayı kaybettim. Ne olmuş! Siz de kaybettiniz. Her şey kaybedildiyse ne olmuş yani! Demek bütün evren çıldırmış.
- Hala gerçeği göremedin mi?
- Elbette. Ben suçluyum. Ben de oğlum. Ben senin oğlun değilim. Bıçağı kapıp kendim yapayım diye bekliyorsunuz. Kendiniz yapmak zorundasınız. Siz. Sizi korkaklar! Beni öldürmek zorundasınız.
--

"NE VARSA ESKİLERDE VAR"

Yeni nesilleri küçük gören ve önlerini tıkayan bu meyândaki sözler hakkında **Câhız** şöyle demektedir:

> **"İnsanların ağzında dönüp dolaşan, çok zararlı ve acı meyveli birçok söz vardır. Bunların en zararlılarından biri de "Öncekiler sonrakilere hiçbir şey bırakmadı" sözüdür. Şayet her dönemin âlimleri bu kelime kulaklarına düştüğü günden beri öncekilerden kendilerine ulaşmayan konularda çıkarımlar yapmayı bir yana koysalardı ilmin bozulduğunu görürsün. Bilesin ki ilim, bir madene benzer. Bir altın madeninden bin deve yükü altın çıkarıldığını görmüş olmak senin orayı şöyle bir yoklamana ve misket büyüklüğünde bir şey de bulsan onu almana engel olmaz. İşte ilim öğrenmek konusunda da tavrın bu olmalıdır.**
>
> **Allah'tan başarıya ulaştırmasını dileriz.**

Kaynak:

Abdülkâhir el-Cürcânî, Sözdizimi ve Anlambilim, Özgün Adı: Delâilü'l-İ'caz, trc. Osman Güman, Litera, 2008, sh. 257

İBNÜ'L-BEVVAB'A AİT BİR ŞİİR

Hiçbir çarem kalmayınca senden yine sana sığınarak kapına geldim.
Aşkım beni bir hale koydu ki eridiğim için dillere düştüm.
Canım sizin için hayatta kaldıysa da duçar kaldığım musibet çok büyüktür.
Şayet aşk birini öldürdüyse işte ben o adamım.

Kaynak:

Abdülkâhir el-Cürcânî, Sözdizimi ve Anlambilim, Özgün Adı: Delâilü'l-İ'caz, trc. Osman Güman, Litera, 2008, sh. 90

HAK – HUKUK ve TAKDİR MESELESİ

Muhammed b. Mesleme el-Ensârî ile İbn Ebî Hadred el-Eslemî yolda karşılaşmışlardı. Şükür ve iyilik üzerine sohbet ettiler. Muhammed dedi ki:

Bir gün Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin yanındaydık. Hassân b. Sâbit'e

> ***"Bize Câhiliye şiirinden bir kaside okuyuver. Allah bizden Câhiliye şiirini okumanın ve rivayet etmenin günahını kaldırdı"*** buyurdu.
>
> > [Olayın Hizânetü'l-edep'teki nakline göre Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **"Bize Cahiliye şiirlerinden Allah'ın bizi affettiği içerikte bir şiir oku"** buyurdu. Kanımızca şayet böyle bir olay gerçekleşmişse doğru olan ve Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kelâmına yakışan bu rivayettir.]

Bunun üzerine Hassân, A'şâ'nın, **Alkame b. 'Ulâse**'yi hicvettiği bir kaside okudu.

عَلْقَمُ مَا اَنْتَ الي عَامِرٍ   النَّاقِضِ ٱلْأَوْتَارِ وَٱلْوَاتِرِ

Türkçesi: **Alkame! Sen, yay kirişi çözüp bağlayan Amir (b. Tufeyl) yanında nesin ki!**

Bunun üzerine Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem ***"Hassân! Bu kasideyi bundan sonra bir daha okuma"*** dedi. Hassân

"Ey Allah'ın Resulü! Benim, Kayzer'in yanında ikamet eden putperestin teki hakkında söylenmiş bir hiciv şiirini okumamı mı yasaklıyorsun" diye sordu. Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem:

> **"Hassân! Başkalarının iyiliğine en çok teşekkür eden kişi, Allah Teâlâ'ya en çok şükreden kişi demektir. Kayzer, Ebû Süfyan'a benim nasıl biri olduğumu sorduğunda Ebû Süfyan bana dil uzatmıştı. 'Alkame ise kendisine aynı soru yöneltildiğinde benim hakkımda iyi şeyler söyledi"** *buyurarak Alkame'ye şükran borçlu olduğunu ifâde etti. Bir rivayete göre Hassân, Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin bu sözü üzerine* ***"Ey Allah'ın Resulü! Sana iyiliği dokunan kişiye teşekkür etmek bizim boynumuzun borcudur"*** *dedi.*

Bu konuda meşhur bir rivayet de Hz. Aişe radiyallâhü anhadan nakledilen şu haberdir: O şöyle demiştir: Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem sıklıkla bana **"beyitlerini okusana"** derdi ben de şu beyitleri okurdum:

" إرفَع ضَعيفَكَ لا يُحرِ بِكَ ضَعفُه
يَوماً فَتُدرِكَهُ العَواقِبُ قَد نَما "
"يَجزيكَ أَو يُثني عَلَيكَ وَإِنَّ مَن
أَثنى عَلَيكَ بِما فَعَلتَ فَقَد جَزى "

Türkçesi: **Çevrendeki zayıfları yükselt ki onların zayıflığı bir gün gelip seni eksiltmesin. Gün gelir onun hali iyileşir ve senin iyiliğinin karşılığını verir veya sana sena eder. Yaptığına karşılık seni öven kişi sana vermesi gereken karşılığı vermiş demektir.**

Bir defasında bu şiiri okuyunca Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu:

"Allah Teâlâ, (kıyamet gününde) kullarından birine ***"Kulum sana iyilik yapmıştı. Sen onun bu iyiliğine teşekkür ettin mi?"*** *diye sorar. Kul*

"Rabbim! O iyiliğin Senden geldiğini bildiğim için Sana şükrettim" *der. Allah Teâlâ,* ***"Sen böyle***

yapmakla bana şükretmiş olmadın. Çünkü nimetimi sana eliyle ulaştırdığım kişiye teşekkür etmedin" *buyurur."*

Kaynak:

Abdülkâhir el-Cürcânî, Sözdizimi ve Anlambilim, Özgün Adı: Delâilü'l-İ'caz, trc. Osman Güman, Litera, 2008, sh. 37-38

Not: Haram işlemek için adalet ve hukuk formu aranmaz ve yoktur. Hakk'ın ve hukukun izâlesini talep eden ve kul hakkına girenlerin akıbeti hüsrandır. **"Zerre küllün aynasıdır !"** Küçük görülen hakların gasbı büyük hakların kaybedileceğine işarettir. Hak ve hukuk meselesinde hassas olmayanların durumu vahim bir gerçektir.

"Elektrikte yıllık kayıp-kaçak oranı 7 milyar liraya ulaştı. Sadece kaçağın bedeli 4.5 milyar lirayı buldu."

Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de buyurdu ki;

"Eğer bir topluluğun anlaşmaya hıyanet etmesinden korkarsan, sen de onlara karşı anlaşmayı bozarak aynı şekilde davran. Doğrusu Allah hainleri sevmez." [8 / ENFÂL – 58]

"Kim *zerre* ağırlığınca hayır işlerse, onu görür." "Kim de, zerre miktarı bir kötülük işlerse, onun cezasını görecektir." Kur'ân-ı Kerim, 99 / ZİLZÂL, 7-8

“BÜTÜNCÜL PSİKOTERAPİ” İSİMLİ ESERDEN

Çağımız insanı ciddi manada bunalım içinde ve kendine yabancılaşmaktadır. Süratli bir şekilde insan olma özelliklerinden uzaklaşmakta, mekanikleşmektedir. **Globalleşme ve kapitalist tüketim tarzı; kişiyi, tüketim yapan bir sistemin aracı haline dönüştürmektedir.** Kişi kendi yaratılışına ters böyle bir konumda varoluşsal bir bunaltı ve derin bir yabancılaşma hissetmektedir. Refah seviyesinin yükseldiği, gelecek kaygısının büyük oranda ortadan kalktığı ve her şeyin güzelliklerle dolu olacağını ümit ettiğimiz bir ortamda bireyler, bunaltı ve sıkıntının doruklarını yaşayabilmektedirler. Sonuç beklenildiği gibi olmayabilmektedir.

BUGÜN BİRLEŞİK DEVLETLER’DEKİ HASTANELERDE ACİL SERVİSLERE MÜRACAAT EDEN HASTALARIN YÜZDE ELLİDEN FAZLASINI PSİKİYATRİK VAKALAR OLUŞTURMAKTADIR.

İnsanın tüm bunaltı ve sıkıntısına çare olmaya çalışan ilaç firmaları; her duygunun karşısında bir ilaç üreterek İnsanî duygularımıza da el atmışlar, insanı mekanikleştirme konusunda bir adım daha ileri gitmişlerdir.

İnsan organizmasının bilinmezliği, yapılan bilimsel araştırmalarla bilinir hale gelmiştir. Gelişmiş ülkelerde bebek ölüm oranı binde yedilere kadar düşürülmüş, ortalama yaşam süresi seksenlerin üzerine çıkarılmıştır. Bu, istenen mutlu bir tablodur. Ancak ne yazıktır ki insanın organizmasıyla ilintili hastalıkların kontrol altına alınması ruhsal yapıyı hep ikinci planda bırakmıştır. Hâlbuki bir insanı insan yapan temel özellik, beyninin fonksiyonel hususiyetleri ve onun üzerine bina ettiği kimlik ve kişilik örüntüsüdür. Ruhsal yapının oluşması, gelişmesi ve tamamlanması organik yapıdan daha karmaşık, daha kompleks ve daha çetrefillidir. Bugün gelinen noktada ruhsal yapının ne kadar hayati bir önemi haiz olduğu ve ihmal edildiği idrak edilmiştir. İnsanın biyolojik rahatsızlıkları alanındaki temel sorunlar halledilmiş, koruyucu hekimlik geliştirilmiş ve bedensel sağlığın korunmasıyla ilgili ileri tedbirler alınmıştır. Teknolojinin süratle ilerlemesi, toplumların kültürel yapılarının yoğun bir şekilde devinim arz etmesi ve kültürler arası mübadelenin hızlanması, sosyal ve bireysel kimliklerde ciddi uyuşmazlıklara, kod karmaşalarına ve sonuçta bunaltı, sıkıntı hatta anarşiye neden olabilmektedir.

İşte böyle bir ortamda bireyler ruhsal bir çaresizlik, ruhsal bir yabancılaşma, ruhsal bir açmazın ve ruhsal bunaltının içine düşmüşlerdir. Bireyler bu problemlerini halledebilmek için çözüm aramaktadırlar. Bugün medeniyetin getirmiş olduğu yalnızlaşma ve yabancılaşma sorunlarına karşı, sistem, mutluluk hapları dağıtmaktadır. Bu durum mekanikleşmeyi ve insanın kendine yabancılaşmasını daha da artırmaktadır. Her duygusal eksikliğe, her haldi bunaltıya bir ilaç önerme çözümü alda uygun bir çözüm değildir. Böyle bir öneri, biyolojik yapının bozulduğu, acilen müdahale edilmesi gereken durumlarda mutlaka uygulanması gereken, alternatifi olmayan bir tedavi olarak önümüzde durmaktadır. Ancak öyle klinik tablolar vardır ki, bu tablolarda ilaç önermek, ilaç kullanmak tabloyu daha da karmaşıklaştırmakta, bireyi insan olmaktan daha da uzaklaştırabilmektedir.

İşte bu gerçeğin farkına varmış çok değerli klinisyenler ve araştırmacılar insanın biyolojik yapısının ötesinde kimliğini ve kişiliğini oluşturan sanal programın, nasıl kurgulandığını incelemişlerdir. Bir kimliğin ve kişiliğin oluşumunda aşama aşama hangi girdilerin, ne tür süreçlerde, ne tür işlemlere tabi tutulduğunu incelemişler ve sonuçlarını bilimsel çalışmalarla ortaya koymuşlardır. İnsan kendini yapılandırabilen, kendini algılayabilen, kendini değiştirebilme yeteneğinde olan tek canlıdır. Kimliğinde ve kişiliğinde yer alan bir takım hatalı öğeler nedeniyle, sinyal veren bunaltı ve sıkıntı uyaranlarını ilaçlarla baskılamak yerine, o sinyallerin göndermiş olduğu kodları deşifre edip çözüm yollarına yönelmek gerekmektedir. İşte bir takım değerli klinisyen ve araştırmacılar, insanın bu sanal programındaki yapının nasıl değiştirilebileceğinin ön çalışmasını yapmışlardır. Her birisi kendi zihinsel becerisine göre insanı tanımlamaya çalışmış, o insanın belli bir alanını aydınlatma gayreti içerisine girmişlerdir.

Pavlov'la başlayan şartlı refleks çalışmaları insanın birçok davranışının nasıl oluştuğunu izah ederken hastalıklı bir takım davranış örüntülerinin kaynağını bize göstermiştir. Bu çalışmalar bununla da kalmayıp davranışçı tedavi teknikleriyle problemler halledebilir noktaya gelmiştir. Birçok rahatsızlıkta kişiye ilaç yerine davranışçı tedavi teknikleriyle terapiler uygulanmış, insanlar şifaya kavuşmuştur.

Bir diğer grup bilim adamı, insanı hayvandan ayıran temel niteliğin düşünmesi ve yorumlaması olduğunu fark etmiştir. Bir takım klinik tabloların; insan beyninin hatalı ve çarpık algılaması veya yorumlaması sonucu ortaya çıktığını tespit etmişlerdir. Bu süreçlerin nasıl geliştiği, beynin bilgiyi nasıl işlemlediği ve nasıl çıkarımda bulunduğunun detaylarını bize göstermişlerdir. Bu değerli bilim adamları klinik uygulamalar sayesinde bu çarpık tabloların nasıl düzeleceğini bize öğretmişlerdir. Aaron T. Beck ile zirveye ulaşan bu klinisyen ve araştırmacılar, dünyanın dört bir tarafında çalışmalarını samimiyetle sürdürmektedirler.

Freud ile başlayan dinamik yaklaşım tarzını benimseyen bilim adamları, insanın geçmişten bugüne taşınan özelliklerini ve ruhsal aygıtın ana yapılarını bize göstermiştir. Birçok klinik tablonun ödipal ve prc-ödipal kaynaklarını tespit etmiş, bu yapıların nasıl oluştuğunu en ince ayrıntılarına kadar bize göstermişlerdir. Daha da ötesi bu yapıların nasıl tedavi edileceğini birçok alternatif dinamik psikoterapi yaklaşımlarıyla izah eunişler ve ispat: etmişlerdir.

Heidegger, Kierkegard, Sartre ve Neitsche ile yola çıkan egzistansiyalist felsefe, psikiyatride kendisini Irving Yalom'la temsil etmiş, insanın ruhsal bunaltılarının varoluşsal krizlere de dayanabileceğini göstermiştir. Hayatın anlamını sorgulayan, belirsizlikten ürken, ölüm karşısında çaresizliği hisseden, sorumluluktan kaçan ve yalnızlığı reddeden insanın; temel gerçeklerle yüzleşmesi gerektiğini ve bunun süreçlerini bize anlatmıştır.

Yukarıda saymış olduğum tüm psiko-terapötik yaklaşımlar ile bilim adamları bireysel terapi, grup terapisi, bilgilendirme, telkin, ikna, tavsiye, eğitim gibi birçok tedavi teknik ve usulleriyle hastalarına yardımcı olmaya çalışmaktadırlar. Bunların hepsine birden bakıldığında bu çalışmaların her birinin çok değerli, üstün ve takdire değer çalışmalar olduğunu görmekteyiz.

…………

Organik rahatsızlıkların ruhsal yapıyı etkileyeceğinin ve bozacağının, ruhsal bozuklukların da organik yapılara tesir edeceğinin şuuru içerisindeyiz. **Yıllardır süren klinik çalışmalarımızda bunun binlerce örneğini bizzat gözlemleme imkânına sahip olduk. Çok iyi bir hekim olma zorunluluğu ile organik bozuklukların nerede başlayıp nerede bittiğini, ruhsal bozuldukların nerede başlayıp nerede sona erdiğini ve birbirlerine olan etkileşimlerinin ne oranda olduğunu tayin etmek çok önemlidir**.

Kendimizi tanımak ve nasıl bir hayat sürdüğümüzün farkına varmak istiyorsak ve insanı insan yapan temel özellikleri fark etmek istiyorsak bu kitabı dikkatli bir şekilde okumanızı tavsiye ediyorum.
[sh:13-18]

Klinik Örnek Vakalar

Klinik Örnek 1:

Otuz yaşlarında yüksek tahsilli, sosyo-kültürel ve sosyoekonomik düzeyi yüksek bekâr bir hastamız bize müracaat ettiğinde şu şikâyetleri dile getirmişti: **"Evlenme kararı veremiyorum, çeşitli partnerlerle beraber oldum biseksiiel bir yapım var, dikkat ettim ki statü olarak kendimden aşağı gördüğüm hanımlarla birlikte olduğumda büyüle bir keyif alıyor ve rahatlıyorum. Statü olarak bana eşit veya benden yüksek olduğuna inandığım hanımlarla beraber olduğumda hemen ardından büyük bir sıkıntı hissediyorum. Bu sıkıntıdan kurtulmanın tek yolu olarak da pasif eşcinsel ilişkiye girme mecburiyeti hissediyorum. Statü olarak bana eşdeğer birisiyle birlikte olduğumda hemen ardından en kısa süre içerisinde bir başka erkek buluyor ve onunla pasif olarak ilişkiye giriyorum. O zaman rahatlıyorum."**

Bu mekanizmada kendisine eşit veya yüksek statüdeki birisiyle birlikte olma, anne ile beraber olmayı simgelemektedir. Bu da yoğun suçluluk duygularını gündeme getirmekte ve baba tarafından cezalandırılacağı (kastre edileceği) kaygılarını artırmaktadır. Babanın veya baba türevlerinin kendini cezalandırmasının önüne geçmenin tek yolu kendi kendini cezalandırmaktır. Bunun da en sağlam yolu kendi cinsel kimliğinden vazgeçme şeklinde tezahür etmektedir. Statü olarak kendinden daha düşük birisiyle birliktelik bu partneri anne türevi olmaktan çıkarmakta ve bu da herhangi bir tehlike doğurmamaktadır.

Klinik Örnek 2:

Otuz beş yaşlarındaki orta tahsilli erkek bir hasta obsesyon şikâyetiyle bize müracaat etti. Temel obsesyonu (takıntısı) makat bölgesinde bir duyu hissedip hissetmediği ile ilintili idi. Ona göre makat bölgesinde bir duyu hissetmek eşcinsel olmaya delalet edebilirdi. Hissetmemek ise normal cinsel kimliğinin erkek olduğunu ispat ederdi. Bu hastanın ödipal çatışması sanal dünyasında makat bölgesinde bir duyu hissedip hissetmediği ile ilintili olarak geçmektedir. Kişi vücudunun herhangi bir yerine odaklandığında her bölgede kan damarlarının atmasını duyabilir. Bu hastamız da makat bölgesine odaklandığında arteriollerin/damarların vuruşunu hissetmekteydi. Bu ona göre kendisinin eşcinsel olabileceğine delalet edebilirdi. Bunun için saaderce konsantre olarak bu damar atmasını duymamaya çalışıyordu. Bu yogan konsantrasyon o kadar yoğun bir enerji tüketiyordu ki bitkin düşebiliyordu. Eğer damar atma duyumunu düşüncesiyle kontrol altına alamazsa, ikinci bir savunma düzeneği devreye giriyordu. Damar atıyor ama ben bundan zevk almıyorum. Bu kez zevk almadığını ve damar atmasını hissettiğinde bir acı duyduğunu kendine ispat etmeye çalışıyordu ve bunun için saaderce konsantrasyona giriyordu. Acı ya da sıkıntı duyduğunu gerçek olarak hissederse rahadıyordu. Bu ödipal çatışma obsesif-kompulsif bir dinamik yapıyla bu gencin hayatını perişan etmişti. Obsesyonlar (takıntılar)sadece bununla sınırlı kalmayıp yüzlerce alana dağılabiliyordu. Her alanda mekanizma çok basitti. Otoriteye karşı bir başkaldırı isteği ve hemen ardından oto kastrasyon sisteminin devreye girmesi. Maço bir erkek olarak toplum içinde tanınmak isterken bir erkek arkadaşıyla karşı karşıya kaldığında iki otomatik düşünce zihninden geçiyordu. Sen onun cinsel bölgesine baktın niçin baktın. Ona bakarken nefes alışverişin değişti, neden değişti? Mekanizma basitti erkekliğini ve gücünü hissettiği yerde hemen suçlayıcı bir düşünce ona eşcinsel olacağını ima ettiriyordu.

Klinik Örnek 3:

Dini inançları kuvvetli olan yirmi beş yaşındaki bir genç, dinî obsesyonlar nedeniyle bize başvurmuştu. **Tanrıya ibadet ederken mastürbasyon yapma şeklinde imajinasyonları geliyordu. Kur'an okurken Kurana yanlış manalar yüklemek gibi düşünceleri aklına geliyordu.** Burada hem mutlak güç ve iktidara karşı boyun eğme sürdürülürken, hemen ardından bir başkaldırı simgeleniyordu. Bu yüzlerce dinî obsesyon motifi içerisinde çok net görülüyordu. Bir tarafta mutlak güç ve iktidar sahibi Tanrıya ibadet edilirken ibadet kavramı içerisinde hep isyan ve başkaldırı gündeme geliyordu. Kutsal şeylere (ibadethane, peygamber, kutsal kitaplar) tecavüze kalkışıldığında hemen ardından, Tanrının, çevredeki insanların, babasının, öğretmenlerinin, doktorun makat bölgesine tecavüz ettiği, hastanın bunu içine aldığı, bunu daha da ileri götürerek oturduğu sandalyenin, mahallenin ve hatta şehrin makatına girdiği şeklindeki bir obsesyonla kendini dengeye getiriyordu ki bu bir oto kastrasyon şeklidir. Bu da ödipal çatışmanın farklı bir görüngüsü olarak değerlendirilebilir. [sh:143-145]

Klinik Örnek 4:

Elektra kompleksi klinikte özellikle ergenlik dönemde çok farklı görüngüler olarak karşımıza çıkabilmektedir. 14 yaşında muhafazakâr bir ailenin bir çocuğu olarak annesi tarafından bize getirilen fazımızın şikâyeti babasıyla ilintili idi. İki yıl öncesine kadar babası ile arasından su sızmayan, çok yakın sevgi ve ilgi gösterilerinin yaşandığı bir aile ortamı var idi. Son iki yıldır kızımız yavaş yavaş kendi kabuğuna çekilerek babasıyla iletişimini en aza indirgedi. Artık babasına sarılmıyor, dokunmuyor, babası ile aynı mekânda bulunmaktan rahatsızlık duyuyordu. Hastamızı incelediğimizde babasının kendisine sarılmasının cinsel içerildi olduğunu, onu öpmesinin dokunmasının hep cinsel tatmin

taşıdığını, hatta ona bir takım kıyafetler ve elbiseler alarak onu ayartmaya çalıştığını, kendisini yoldan çıkarmaya çalıştığını ve babasının çok ahlâksız birisi olduğunu iddia ediyordu. Babasıyla görüşmemek için odasından çıkmıyor ve sadece annesiyle görüşüyordu. Babadan aşırı bir uzaklaşma ve anneye aşırı yaklaşma söz konusuydu. Anneyi babadan ayırma ve babanın kötülüğü konusunda ikna etmeye çalışıyordu. Baba çok sevdiği kızının kendinden uzaklaşmasına anlam veremiyor, onun gönlünü yapmak için daha çok yakınlaşmaya ve daha çok hediye almaya çalışıyordu. Bu da çocuğun panik hissini daha da kuvvetlendiriyordu. Baba yaklaşmaya çalıştıkça, kızımızın korkusu ve tedirginliği artıyor, korunma refleksleri daha yoğunlaşıyordu.

Aile yapısı incelendiğinde babanın kızını aşırı seven koruyan ve kollayan bir baba olduğu, kızının da babasına karşı aşırı sevgi dolu olduğu anlaşılmış olup ergenlikle beraber bu sevginin içine cinsel dürtülerin girmesi kızımızda panik hissi doğurmuştur. Bundan kurtulmak için de babaya yönelik bilinç dışındaki cinsel dürtülerini kontrol altına alabilmek için suçlamayı babaya yansıtıp babanın bunları istediği olayın etkisinden kurtulmak için de **reaksiyon-formasyon** tavırla babadan nefret hisleri geliştirdiği gözlemlenmiştir. Bu dürtüler ancak bu şekilde kontrol altına alınabilmektedir. Bu vaka da göstermiştir ki kız çocuğu ile baba arasındaki yakınlaşmanın derecesi fazla olduğunda ve ensestin sınırları net çizilmediğinde, ergenlik döneminde dürtüler aktive olup kontrol dışına çıkma tehlikesi yaratabilmektedir. Babaların kızlarıyla ilişkilerinde bir dengeyi korumaları gerekmektedir.

Klinik Örnek 5:

Bir başka klinik örneğimiz ise ergenlik dönemine kadar babasıyla çok iyi ilişkisi olan **üç kız kardeşten en küçüğü ergenlikle beraber babasından nefret etmeye** başlamıştır.

Annesinin babasından daha çok çalıştığını iddia ederek babasını tembellikle suçlayan kızımız, annesi gelene kadar babasını eve almamaktadır. Baba kızının bu tepkisel davranışı karşısında çaresiz kalmış eve zorla girmektense eşi eve gelene kadar vaktini kahvehanelerde geçirme yoluna gitmektedir. İlginçtir ki evli olan kardeşlerden birisi eve geldiğinde babanın eve girişi sorun olmamaktadır. Burada da mekanizma, annenin geç saatte eve dönmesi nedeniyle ve ablaların ev dışında bulunmaları nedeniyle baba ile aynı mekânda yalnız kalma durumuyla karşı karşıya kalma şeklindedir. Baba ile yalnız kaldığında bilinçdışı cinsel dürtüler aktive olmakta ve kendini kontrol edemeyeceği kaygısı ortaya çıkmaktadır. Bunun için de babayı kendisinden uzak tutacak bir mantıklı formül bulmaya çalışmıştır. Babanın anne kadar çalışmadığı iddia edilmekte ve en azından anne eve gelene kadar dışarıda para kazanması gerektiği iddia edilerek baba eve alınmamaktadır. Bu şekilde baba ile yalnız bir arada kalma tehlikesi bertaraf edilmiştir. Çünkü bu durumda dürtülerini kontrol edebildiğini ispat edebilecek şahitler mevcuttur.

Erkeklerde kastrasyon ve oto kastrasyon anlamlı görülmektedir. Var olan bir penis, güç ve iktidarın simgesel temsilcisidir. Güç ve iktidarı göstermek, babaya başkaldırışı simgelemektedir. Bu da baba veya baba türevleri tarafından her an cezalandırılabilir. Bu cezalandırılma korkusu kastrasyon anksiyetesi olarak hissedilir. Bu büyük cezadan kurtulmak için erkek çocuk kendi kendini kontrollü bir kastrasyona tabi tutarak az bedel ödeyip kastrasyonun yoğun anksiyetesinden daha az zararla kurtulmuş olacağını düşünür.

Kız çocukta ise kastre edilecek ne bir cinsel organ vardır ne de kız, o güç ve iktidarın temsilcisidir. Ancak güç ve iktidarın sahibi olan babaya sahip olmak, hem güce hem de karşı cinse sahip olmaktır. Ayrıca bu sahip olma rakip anneyi dışlamak anlamına gelir. Burada temel evrensel yasak ensest yasağıdır. Güç ve iktidara ulaşmak insanoğlunun en temel haz kaynaklarından birisidir. Bu nesneyi de kimseyle paylaşmak istemez. Dolayısıyla kız çocuğu babaya yönelik çok yoğun libidinal (şehvetli) yatırım içerisindedir. Baba tarafından reddedilirse libidinal yatırım yerine saldırganlık yatırımı ön plana geçer. Babaları tarafından sevilmeyen, itilen, aşağılanan kız çocukları babalarının şahsında tüm erkeklere karşı öfke ve nefret doludurlar, karşımıza her an bir erkek düşmanı olarak çıkabilirler.

Babaya çok yakın olan, libidinal yatırımını babaya yapmış kız çocuklarında ergenlikle beraber işin içine cinsel dürtüler de girmeye başlar. Babayı cinsel bir partner gibi algılayan kız çocuğu süperegonun baskısıyla yoğun bir suçluluk duygusu içine girer ve bu arzu ve istekten kurtulmanın yollarını arar.

Karşımıza birçok klinik tabloyla gelebilir. Partner seçiminde bilinçdışı süreçlerle baba türevi bir partnere yönelen bir kız çocuğu, evliliğinin çok mutlu ve huzurlu olduğunu eşini çok sevdiğini beyan ederken evliliğinden bugüne cinsel ilişkilerinin hiç olmadığından bahsedebilir. Sebep olarak da birçok şey ifade edilebilmektedir. Vajinismus, cinsel isteksizlik, arzu duymamak, tahrik olamamak, vd. Bunların her birinin klinik gelişim öyküleri farklıdır. Eşlerine bir baba gibi sarılırken cinsellik boyutunda olayı bloke etmektedirler. Karşı tarafın da bir ödipal çatışması var ise yıllarca bu ilişki sorun yaratmadan patolojik bir şekilde devam edebilmektedir.

Klinik olarak annesine karşı düşmanlık hisleriyle dolu ve bunu bilinçdışına bastırmış olan hastalarımızda bir rcalcsiyonformasyon tavrı gözlemlemek mümkündür. Evlenmemiş ve hayatını annelerine adamış, onların hastalanabilecekleri konusunda aşırı hassasiyetleri olan birçok hanım bilinçdışı öfkelerini ve suçluluk duygularını bu şekilde tamir etmeye çalışmaktadırlar. Ergenlik döneminde anneleri ölen ve babalarıyla beraber yaşamı devam ettiren bir kısım hastalarımızda yoğun panik atakların oluştuğu ve bir takım ölümcül hastalıklara ilişkin hipokondriyak şikâyetlerin geliştiği gözlemlenmiştir. Yapılan incelemelerde bu hastalarımızın annelerinin ölümlerinden bilinçdışı olarak kendilerini sorumlu tuttuğu ve bunun bedeli olarak da kendilerini mükerrer defa sanal olarak öldürdükleri kanaatine varılmıştır. Yalnız kalma korkuları yaşayan birçok hanımın klinik incelemesinde enseste yönelik cinsel dürtülerini kontrol edememe kaygısının hâkim olduğu ve bunun için mutlaka yanlarında bu anksiyeteyi yatıştırıcı birisinin bulunmasını arzu ettikleri gözlemlenmiştir.[sh:148-151]

Klinik Örnek 6:

Hastam karşımda oturuyordu. Kısa hayat hikâyesini aldığımda üniversite tahsili yapmış ve iyi bir işe girmiş evli ve bir çocuk babasıydı. Oturuşu, jest ve mimiklerinin bana verdiği intiba karşımda ezilen, sıkıntıya girmiş, korkan bir görünüm arz etmekteydi. Hastamın bu tavrını bilişsel süreçler açısından incelediğimde temel kabulünün, yetersizlik ve değersizlik üzerine kurulmuş olduğunu tespit ettim. Daha sonraki yaptığım incelemelerde hastanın çok çocuklu ailesi içerisinde devamlı horlandığını, aşağılandığını, özerkliğinin tanınmadığını ve bu duygularla dolu travmatik bir çocukluk hayatı geçirdiğini gördüm. Bu yetersizlik ve değersizlik hislerini aşabilmek için hayat mücadelesine girmiş, imkânsızı başarmış, büyük şehre gelerek üniversiteyi bitirmiş, bir işe girmiş, ancak bunların hiç birisi kendisinde önemli ve değerli biri olduğu duygusunu oluşturamamıştı. Çevresindeki insanların onu aşağıladığı, ona önemsizmiş gibi baktığı şeklinde ön yargıları vardı. Bu önyargılar perspektifinde o arkadaşlarıyla ilintili olarak birçok olumsuz otomatik düşünce zihninden geçiyordu. Arkadaşları kendisine yalanlık göstermese bunu adam yerine konmadığının ve değersiz olduğunun kanıtı olarak kabul ederken; kendisine yakınlık gösteren arkadaşları karşısında ise onların kendisinin bu durumunu fark ettikleri ve ona acıdıkları için yakınlık gösterdikleri şeklinde bir düşünceye sahip oluyordu.

Bu örnekte de görüldüğü gibi düşünce zinciri çok basittir. Çocukluk döneminde bir ebeveynin yanında kendilerini önemsiz ve değersiz hissedenler onların da aşağılamalarıyla birlikte çok daha önemsiz ve değersiz olduğu hissine dayanan bir temel kişilik yapısı oluşmuştur. Kırsal kesimdeki insan ilişkilerinde birey olarak varlığının tanınmaması her ortam ve mekânda aşağılanmanın ve dışlanmanın mükerrer defa ortaya çıkması, diğer insanlar hakkında temel yargıların ve ön kabullerin netleşmesini getirmiştir. Başkaları onu sevmezdi onu değerli görmezdi. Eğer böyle bir yaklaşım söz konusu ise bunun altında başka bir şey aranmalıydı.

Bu iki yapıyı doğrulayabilmek için ömür boyu düşünce sistematiğini bu çerçevede çalıştırmıştı. Bilgi işleme süreçlerini istediği gibi yanıltarak içteki yapıyı doğrulamaya yönelik farkındalık oluşturuyordu. Nerede negatif olgu var, nerede negatif yorum imkânı varsa, dikkat ve algı otomatik olarak o yöne kayıyordu. Temel kabulleri ve önyargıları değiştirme imkânı olan tüm yaşantılar eşik değerin altında kalıyor, dikkat ve konsantrasyon bunlar üzerine odaklanmıyor ve mecburen algılanan pozitif materyal de hatalı yorumlarla çarpıtılıyordu. Gerçek yapıya baktığımızda yakışıklı, zeki, üniversite mezunu, çok iyi bir evliliği, çok iyi bir işi ve çok iyi bir geleceği olan insan bunları değerlendirmekten ve algılamaktan çok uzaktaydı. Burada zihin tamamen kendini aldatmakta, reel ve objektif yapıyı çarpıtmakta, temel kabullerine uygun bir kişiliğin devamına imkân tanımaktaydı. Ancak bu yapı

kişinin ruhsal enerjisini tükettiğinden dolayı birey depresyona girmiş, mutsuzluk ve hüzün doruklara ulaşmıştı. Bize geliş nedeni depresyonuyla ilintili idi.

Böyle bir klinik yapıya yaklaşırken klinik tabloda temel kabuller, afonksiyonel şemalar ve otomatik olumsuz düşüncelerle ilintili bir yapılandırma ağırlıklı ise tedavi uygulamamızı daha çok bilişsel terapiler üzerine odaklamamız gerekir. Bilişsel terapileri bu klinik tablolarda uygulayabilmek için birçok strateji geliştirilmiştir.[sh: 223-225]

Kaynak:

Bütüncül Psikoterapi, Tahir ÖZAKKAŞ Md., PhD. Psikiyatrist-Psikoterapist, Litera Yayıncılık, 2011, İstanbul

VAROLUŞÇU PSİKOTERAPİ

Varoluşçuluk son yüzyılımızda felsefî bir akım olarak kendini ortaya koydu. Ekzistansiyalist felsefe bir anlam arayışından yola çıktı, insanın, kendini ve maddeyi sorgulaması sonucunda karşılaştığı açmazları anlamaya çalıştı. **Varoluşçu felsefenin oluşmasına tek bir filozofun katkısı yoktur.** Birçok filozof varoluşçu felsefî akımın gelişmesinde rol almışlarıdır**. Kirkegaard, Heidegger, Sartre, Neitsche** gibi filozoflar bu akımın öncülerinden kabul edilir. Varoluşçu felsefeyi bir bağlamda değerlendirmek, tanımlamak oldukça zordur. Herhangi bir filozof da ortaya çıkarak **'ben varoluşçuluğun temsilcisiyim'** iddiasında değildir. Özellikle Sartre'ın etkisiyle toplumsal hayata açılan varoluşçu felsefe birçok alanda etkiler yaratmıştır. İnsanı izah etmeye çalışan ve insanın sorunlarına yaklaşım getiren varoluşçu felsefe elbette ki psikoloji içinde de temsilcilerini bulacaktır. Varoluşçuluk bu manada insanın zihinsel yapısının ve dünyayı algılama şeklinin bir başka izah tarzıdır. Psikoloji ve psikiyatride varoluşçuluğun çok etkin bir takım sonuçlarını görmekteyiz.

Psiko-terapötik yaklaşımlar insanın sorunlarına katman katman çözüm bulmaya çalışmaktadır. Davranışçı, Kognitif, Dinamik ekoller bu sorunları çözme iddiasında bulunan psiko-terapötik ekollerdir. Ancak klinik uygulamalarda bu terapötik yaklaşımların tıkandığı, çözüme ulaşamayan ve yolların bittiği yerler ve zaman dilimleri mevcuttur. İşte bu aşamada varoluşçuluk akımı psikiyatriye ve psikoterapiye yeni bir nefes aldırmış, yeni bir açılım sağlamıştır. Psikiyatrik klinik tabloların ekseriyetinde karşılaştığımız temel sorun anksiyete ve korkudur. **Anksiyete yani bunaltı, iç daralması bir sinyal niteliğindedir.** Normalde reel hayatın uzantıları, bir tehlike arz ediyorsa birey bunaltı içine girer. Bir yakının kaybı, ekonomik felakeder, yaşanılan bir takım ağır travmalar, reel olarak bireyde bunaltı doğurur. Gerçek bir olaya karşı kişinin hissettiği bunaltı normaldir, olması gerekir. Çünkü bir sinyal niteliğinde olan bu bunaltı sayesinde birey bir takım koruyucu tedbirler alır. Bu tedbirler sayesinde de canlığını ve pozisyonunu korur. Aksi takdirde hayatın gerçek yüzü onu saf dışı bıraka-bilir. Fakat bazı bunaltılar vardır ki bunlar, kaynağına indiğiniz de ya davranışsal bir öğrenme ya bilişsel bir çarpıtma ya da dinamik bir alt yapıya dayanmaktadır. Ancak bazı bunaltılar davranışçı bilişsel ve dinamik yaklaşım tarzlarıyla izah edilememektedir. Zaman zaman klinik uygulamalarımızda bu tıp tablolar karşımıza gelebilmektedir.

Bazı klinisyenler kendilerini varoluşçu psikoterapist olarak isimlendirmektedirler. Bunların başında psikanalist okulundan yetişmiş **Irving Yalom** gelmektedir. **Psikoterapi geleneğinde Irving Yalom varoluşçu psikoterapinin temsilcisi gibi kabul edilmektedir.**

Yalom geniş klinik tecrübelerinden yola çıkarak kendini bir psikanalitik yaklaşımla sorgulamış, sonuçta varoluşçu psikoterapi anlayışında karar kılmıştır. Varoluşçulara göre insanın psikolojik rahatsızlıklarının temelinde, özünde varoluşçu bir takım etmenler bulunmaktadır. Tabloların karmaşıklığı, kompleksliği veya kaotik olması insanı yanıltmamalıdır. İnsanlar birbirlerinin aynısıdırlar. İnsan, elinde olmadan bu dünyada var olmuş bir yaratıktır. **Varlığını fark edebilen tek yaratıktır. Varlığını fark etmeyle beraber varlığının neden ve niçinlerini sorgulamak durumundadır.** Bu durum, insanın varlığına anlam arama sürecidir. Varlığa anlam aramak doğuştan gelen bir ihtiyaçtır. Kendini sorgulayan insan, sorgulamanın sonucunda bir takım açmazlara düşmektedir. Bu açmazlarla karşılaşan birey büyük bir bunaltı, sıkıntı ve korku hissetmektedir. Hissettiği bu derin bunaltı halini tekrardan anlamlandırma ihtiyacı duymakta ve bundan da bir takım klinik tablolar ortaya çıkmaktadır. Her birey varoluşuna anlam arayışıyla birlikte sorgulamaları sonucunda bir takım sorulara ve sonuçlara ulaşmaktadır. **Cevabını bulamadığı temel birkaç soru vardır. Bu soruların cevapsızlığı ve çözümsüzlüğü insanı yalancı bir dünyaya mahkûm bırakmaktadır. İnsan oyun içinde oyun oynamakta ve kendi kendini kandırmaktadır.** Varoluşuna anlam arayan insanın cevaplamaya çalıştığı temel beş soru şöyle sıralanabilir:

- **Hayatın anlamı nedir?**
- **Geleceği bilmek ve belirlemek mümkün müdür?**

- **Ölümden başka bir hakikat var mıdır?**
- **Kaderimizin sorumluluğu kime aittir?**
- **Hayatta yalnız mıyız?**

Bu sorular, özünde çok büyük hakikatleri barındıran, insanı açmaza düşüren sorulardır. İnsanın varlığı ve gizemi bu soruların içeriğinde yatmaktadır.

HAYATIN ANLAMI NEDİR?

Herhangi bir insan başka birine hayatın anlamını sorduğunda yüzlerce cevap alır: Hayat çok anlamlıdır, yapılacak çok iş vardır, hayat amaçlar ve hedeflerle doludur. O kadar büyük amaçlar ve hedefler vardır ki bunları bir ömre sığdırmak mümkün değildir. Her insanın hayat hikâyesini ayrı ayrı alıp incelediğimizde hayata anlam yüklemelerinin çok farklı olduğunu görürüz. Herkes kendi anlamını kurgulamakta, o anlamın peşine koşmaktadır. Her bir dakikanın, her bir saatin, her bir günün, her bir haftanın, her bir ayın, her bir yılın ayrı hedefleri ve anlamları vardır. Ölesiye uğrunda mücadele edilen amaçlar gerçekleştiğinde, hedefler geride kaldığında, geriye dönüp bakıldığında ilginç hisler yaşanır. Uğruna büyük mücadeleler verilerek elde edilen amaçların daha sonraki dönemlerde çok gülünç durduğu fark edilir. İnsanoğlu geriye doğru bakıp bebekliğinin, çocukluğunun, oyun çağının, okul hayatının, meslek hayatının her bir evresinden amaçladığı hedeflerini zihnen irdeleyebilir. Hepsine tatlı bir gülümseme ile bakar.

> **“Ne kadar da çok önemsemişti! Ne de büyük anlam yüklemişti. Ama onların hepsi boş ve hayalden ibaretmiş, anlam yüklenecek şeyler değilmiş...”**

Esas anlam şu an önüne hedef olarak koyduğu şeydir. Ancak ne kadar ilginçtir ki tekrar tekrar yaşadığı hatayı yine tekrarlamaktadır. Şu anda çok önemsediği, büyük anlam yüklediği amaçlar da bir müddet sonra geçmişin çöplüğüne atılacak ve daha sonraki yıllar gülünecek hatta alay edilecektir. **İnsanoğlu bu kısır döngüyü görmekten acizdir. Daha doğrusu bu kısır döngüyü görmek insanoğlunun işine gelmez.**

Buradan nasıl bir sonuç çıkarabiliriz. Detaylı bir şekilde incelendiğinde hayatın, özünde hiç bir anlam taşımadığı gerçeği suratımıza şamar gibi vurulur. Hedef ve amaçlarımız ne kadar büyük, ne kadar yüce ve ne kadar kutsal olursa olsun insan, özündeki anlamsızlığı kapatmak için alınmış geçici tedbirlerden ibarettir. İnsan kendi varlığını sorgularken bu anlamsızlığı kısmen hissedebilir. Bu anlamsızlığı kısmen hisseden veya anlamsızlığın duygusal olarak yakınlarında dolaşan bir birey müthiş bir bunaltı içine düşer; çünkü hedeflerin veya amaçların hiçbir anlamı kalmamıştır.

Anlamsız olan bir yaşamı devam ettirmenin ne anlamı vardır?

Bu anlamsızlık insanda daha da büyük bir bunaltının oluşumuna neden olur. Kişi bu bunaltıyı hissettiğinde ego düzenekleri sayesinde bunaltının kaynağına inmek yerine farklı bir yerde anlam arar. İşte bu anlam arayışları klinik tablolar olarak karşımıza gelir. Hiçbir birey filozofik bir manada, Sokratik bir yaklaşımla sorgulama yaparak varoluşçuluğu irdelemez. **Hayatın anlamını bu manada sorgulayanlar ancak filozoflardır.** Ancak bazı bireyler sezgisel yolla, yaşadığı hadiselerin sebep-sonuç ilişkisindeki bağlantılarla bu anlamsızlığı derinden derine hissederler. Özellikle yaşamında anlam yüklediği amaçlara ulaşmış, yeni bir hedef geliştirme konusunda kısır kalmış bireylerde anlamsızlık hissi yoğundur. İşte bu durumda bunaltı çok fazladır.

Ekonomide arz-talep ilişkisinde piyasanın doygunluğunu belirten bir doyum noktası yani ‘işba’ noktası vardır. Doyum noktasının ötesinde piyasaya arz yaptığınızda fiyat büyük oranda düşer, arzı kıstığınızda ise fiyat yüksek oranda artar. Bu klasik arz talep kanunudur. Ruhsal yapımızdaki dürtülerin hedeflerine ulaşması da aynı mekanizmayla değerlendirilecek olursa hedeflerin bir bir elde edilmesi, dürtülerin kısa sürede amaçlara ulaşması bir müddet sonra bireyde doyum noktasını oluşturacak ve o noktadan itibaren sıkıntı başlayacaktır. Aç olan bir insana yemek sunduğunuzda bunu keyifle ve şükran İlişleriyle yiyecektir. Doyduktan sonra bireye yeni bir porsiyon yemek yeme konusunda ısrarcı

olduğunuz da bunu da yiyecektir. Üçüncü kez yeni bir porsiyonu önüne sunduğunuzda yemeyi reddedecektir. Ancak kişiye tehdide veya silah zoruyla yemek yedirmeye çalıştığınızda bu durumda korkuyla yemeği yiyecektir. Bunun üzerine tekrar yemek yemeye zorlarsanız sistem iflas edecek ve kişi kusacaktır. Bu doğal bir süreçtir.

Burada ne olmaktadır?

İnsan aynı insan, yemek aynı yemek olduğu halde tavırlar değişmektedir. Birinci porsiyon yemek hayat kurtarıcı iken ve keyifle yenirken son porsiyon yemek büyük bir zulümdür ve sonuçta kusmayla sonuçlanmaktadır. Birey doyum noktasını aşmış, aynı madde yoğun bir şekilde kişiye yedirilmeye çalışıldığında kişi küsmüştür. **Bu durum cinsellikte, şöhrette, parada ve eğitimde de kendini gösterebilmektedir.**

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz faktörlere bağlı olarak, amaçlanan hedeflere yönelen bireyler bunları elde ettiklerinde, doyum noktasının ötesine geçtiklerinde hayat anlamsızlaşmaktadır. Bu anlamsızlık, kişide büyük bir bunaltı yaratmakta ve sıkıntı içine düşmektedir. Bu, insanın varoluşundaki temel noktaya ulaşmasıdır. Yani anlamsızlığı idrak ettiği noktadır. İşte bu noktaya ulaşmış birçok ünlü zenginin, şöhretin, bilim adamının ve filozofun trajik intihar hikâyeleri oldukça sık rastladığımız bir sonuçtur, insanoğlu medeniyeti oluştururken hep bir hedefler silsilesi geliştirmektedir. Hedeflere ulaşma sürecinde alınan keyif, kişiyi anlamsızlığa karşı korumaktadır. Bir hedefe doğru giderken bireyin hissettiği varoluşsal zevk, hedefin bittiği noktada anlamını yitirebilmektedir.

İnsanlık tarihi, derindeki insanoğlunun temel yazgısı olan hayatın anlamsızlığına karşı alınmış tedbirlerden ibarettir. Tarihsel süreç insanın anlamsız bir hayatı kapatmaya yönelik tedbirleri nasıl aldığını bize göstermektedir. Doğuştan itibaren farkında olmadan anne-baba ve kültür bireye hep anlam pompalamaktadır. Öyle bir medeniyet geliştirilmiştir ki; doğudan batıya kuzeyden güneye her toplumda birey, her yaş kesitinde hayata belirli anlamlar yükletilerek yaşatılmaya çalışılmaktadır. Kişiler veya kurumlar şuursuz bir şekilde insanın anlamsızlık yazgısını örtmeye çalışmaktadır. Çünkü anlamsızlığı ruhumuzda hafiften de olsa hissettiğimizde dayanılmaz bir bunaltı ve acı yüreğimizi kavurmaktadır. İşte bu bunaltıdan kurtulmanın tek yolu hayata her an bir anlam yükleme gerekliliğidir. Hayatta sarıldığımız her şey bu anlamsızlığı kapatmaya yönelik alınmış tedbirlerden ibarettir.

Bir an oturup düşünün; bugün niçin yaşıyorum ve ne yapıyorum sorusunu araştırın. **Kimimiz para kazanmaya, kimimiz eğitimimizi tamamlamaya, kimimiz bir sınavda başarılı olmaya, kimimiz karşı cinse aşkımızı kabul ettirmeye, kimimiz yeni bir makama atanmaya ve kimimiz de başkaları tarafından tanınmaya yönelmiştir.** **Bunlar, bizim hayata anlam yüklediğimiz hedeflerimizdir.** Ve bunun için yüreğimizde büyük bir coşku ve istek bulunmaktadır.

Bunları gerçekleştirdiğimiz zaman ne olacaktır?

Bu hedefler tükendiğinde hayatın anlamı ortadan kalkacak mıdır?

Mantıksal düşünce bunu gerektirir. Bugün için hayata yüklediğim anlam, amaca ulaştığımda ortadan kalkmaktadır. Hayat yeniden anlamsız hale gelmektedir. İşte bu nokta medeniyetin veya insanın ruhunun çatırdadığı noktadır. Medeniyetin çökmemesi ve insanın varlığını sürdürebilmesi için bireyin hayatına yeni anlamlar yüklenmeli, yeni bir koşu başlatılmalıdır. Bu sanki bir kölelik harekâtıdır: Anlamsızlık efendimizin korkuttuğu benliğimiz, anlamsızlığın korkunçluğundan kurtulmak için kendisine hep yeni hedefler oluşturmak zorundadır. Bu şekilde derin katmanlardaki bunaltıyı benlik düzeyine çıkarmamaya çalışmaktadır. Hayata anlam yükleyen birey, anlamını gerçekleştirme sürecinde bir takım engellerle, bir takım problemlerle karşılaşır. Bunlar benlik düzeyinde hissedilen bunaltı ve sıkıntıya neden olur. Anlamsızlık bunaltısı karşısında hissedilen bu bunaltılar terazinin kefesinde fazla bir yer tutmamaktadır.

Birey, hedeflerinin bittiği ve tükendiği noktada hayatının anlamsız bir halde çoraklaştığını fark eder. Bu anlamsızlığı ortadan kaldırmanın diğer bir yolu, var olmayı hissetmektir. Hissedilen bunaltı, var oluşunun bir delili, bir karinesi olarak ele alınabilir. Bu durumda anlamsızlık karşısında hissedilen

bunaltı; yokluğa ve hiçliğe karşı var olduğuna, varlığının devam ettiğine dair bir delil olarak hep yanı başında tutulur. Bu tip bireylerin yaşamları, hissettikleri bu yoğun anksiyeteye yani bunaltıya bağlıdır. Bu bireylerin bunaltılarını kaldırmaya yönelik alacağınız tedbirler onların yok oluşunu meydana getirir. Burada paradoks bir tablo vardır. Bu tip bir tabloyla karşımıza gelen hastalarımız, bunaltıyı önleyici bir takım medikal veya terapötik tedbirlere başvurduğumuzda büyük bir boşluk hissi oluştuğundan bahsetmektedirler. Bu boşluğun dayanılmaz bir şey olduğunu ifade ederler. Bu boşluk ölü gibi, taş gibi, cansız bir dal gibi bir hiçlik halidir. Bu hiçliktense bunaltı ile birlikte bir var oluşu hissetmek tercih edilen bir yönelim olmaktadır.

Hayatın anlamsızlığı sadece bireyin hedeflerinin bittiği veya bunları derinden sorguladığı durumlarda değil, ölüm hakikati ve gelecekle ilgili belirsizliği ile ilgili suallerle birlikte ele alınmalıdır.

Aşağıda bahsedeceğimiz varoluşsal temel soruların açmazları, anlamsızlığı daha da kuvvetlendirmekte, kişinin bunaltısını daha da artırmaktadır. Bu durumda birey bu dünyada varlığını sürdürebilmek için her an anlam arayışını sürdürmek zorundadır. Etrafımızda veya kendimizde bu anlam arayışının yoğun telaşım her an gözlemleyebiliriz.

> **BUNU TEST ETMEK ÇOK KOLAYDIR.** Birey olarak hiç hareket etmeden, mümkün olduğu kadar düşünmeden sakin bir şekilde, hedefsiz bir şekilde kalalım. Bir müddet sonra içimize bir bunaltının çöktüğünü hissederiz. Bunu bir grupla beraber yaptığımızda, bu bunaltının daha da ağır olduğunu gözlemleriz. Çünkü yaşamları her dakika anlamlandırılmalı, zaman içerisinde hedefler belirlenmelidir. **Anlamsız, hedefsiz bir vakit kişiye büyük bir acı ve ızdırap verir.** Her an, hayata otomatik olarak nasıl anlam yükleyip ardından bunun ne kadar anlamsız olduğunu fark etmek ilginçtir. Bir ömür boyu bu şekilde kendimizi aldatmak ve kandırmak ve hayatımıza hep yeni hedefler koyarak kör-topal varlığımızı sürdürmek zorundayız. Bu süreç ölene kadar da devam edecektir.

GELECEĞİ BELİRLEMEK MÜMKÜN MÜDÜR?

Çevremizdeki herhangi bir insana: **'Gelecekte ne yapacaksın, neler planlıyorsun?'** dediğimizde çoğundan çok açık ve net cevaplar alırız:

> "Bir saat sonra şunu yapacağım", "Bir gün sonra şurada olacağım", "Bir ay sonra şu hedefe ulaşacağım", "Bir yıl sonra şunları halletmiş olacağım."

İnsanlar o kadar emin konuşurlar ki bir ömür boyu neler yapacaklarının plan ve programları zihinlerinde bellidir. Beş yıl sonra okul bitecek, on yıl sonra fabrika kurulacak, filan yaşa gelinince evlenilecek, filan senelerde çocuk sahibi olunacak, kışlık ve yazlık ev alınacak, yaşlılıkta şunlar şunlar yapılacak... Her şey güzel görünmektedir. Herkes mutludur ve herkesin geleceği garantidir.

Madalyonun bir yüzüne baktığımızda her şeyi planlı programlı yapmak, geleceği belirlemek, adım adım bu geleceğe yürümek ve hedefleri tek tek gerçekleştirmek insanı rahatlatmaktadır. **Belirsizliğe ve bilinmeyene karşı savaş açılmıştır.** İnsanoğlu ille günden beri belirsizlik ve bilinmezlik karşısında ürkmüş, korkmuş ve çaresizlik hissetmiştir. Bu belirsizlik karşısında hissedilen duygu, bilimi doğurmuştur. Bilim, belirsizliği ortadan kaldırmaya çalışmış ve geleceği tasarımlamaya gayret etmiştir. Geçmiş çağlarda belirsizlik karşısında hissedilen korku ve panik insanları bir takım inançlara sürüklemiş, felaketlerin önüne geçebilmek ve gelecekle ilgi tasarımların bloke edilmesini önlemek için bir takım kutsal güçlere karşı ibadet edilmiştir. Belirsizliği oluşturan bir nehirse nehre tapınılmış, bir dağ ise dağa tapınılmış; bu belirsizlik kaynağı bir orman ise bu kez de ormana tapınılmıştır. **Medeniyet geliştikçe, sebep-sonuç ilişkileri ortaya kondukça ve insanoğlunun madde üzerindeki hâkimiyeti güçlendikçe, belirsizlik ve bilinmezlik ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.** Bilim ne kadar gelişmişse belirsizlik ve bilinmeyen de o kadar azalmıştır. İnsanoğlu da bu durumda daha da rahata kavuşmuş, geleceğini garanti altına almıştır. Geleceği bilmek ve belirsizliği ortadan kaldırmak insanoğlunun hedeflerinin en büyüklerinden biridir. Falcılık, astroloji veya rüya incelemeleri bunun

için getirilen çözüm yollarıdır. Modern çağda bunun yerini bir takım bilimsel yöntemler almıştır. **Emeklilik, sigorta, kasko, sağlık taramaları ve güvenlik arayışları hep bu belirsizliği ve bilinmezliği ortadan kaldırmak için medeniyetin getirdiği yeni tedbirlerdir.**

Madalyonun bir yüzünde geleceği bilmenin ve belirlemenin rehaveti ve rahatlığı vardır. Her birimiz geleceğimizden emin ve huzurlu bir şekilde işlerimizi yapar, yatağımıza yatar ve uyuruz. Madalyonun öbür yüzüne bakacak olursak burası, bir saniye veya bir dakika sonraki, bir saat, bir gün ya da bir yıl sonraki geleceğimizdir. Her birimiz yatağımıza yatıp seksenli yaşlara kadar yaşayacağımızın garantisi ve duyumu içinde tüm plan ve projelerimizi bu bağlamda hazırlarken mutluyuzdur. Ancak çocuk, genç veya olgunluk dönemlerimizde madalyonun öbür yüzünde bilmediğimiz çok farklı şeyler vardır. O anda vücudumuzda bir kanser hücresi aktif hale geçmiş, bir yıl sonra ölümümüzü gerçekleştirmek için faaliyete başlamış olabilir. O anda vücudumuzun herhangi bir bölgesinde oluşmuş olan bir pıhtı, kalp damarlarımızı tıkayarak bizi ölüme götürebilir. Veya beyin damarlarından birini tıkayarak bizi kör, sağır veya felçli bırakabilir. O an, gündüz iş yoğunluğu nedeniyle bulaştırdığımız bir mikro-organizma tehlikeli bir şekilde vücudumuzda çoğalıyor olabilir. O an, yanı başımızda yatan eşimizin haince planlarının uykumuzun ortasında faaliyete geçtiği andır. O an, bir başka şehirde bulunan çocuğumuzun bir trafik kazası geçirdiği andır. O an, bir başka mekânda çok sevdiğimiz aile fertlerinden birinin ölüm anıdır. O an, prizlerdeki bir kontak sonucu başlayacak ve tüm binayı ateş yumağına dönüştürecek yangının başlangıç anıdır. O an, karşı binada silahını temizlemekte olan bir subayın yanlışlıkla ateşlediği silahından çıkan kurşunun bizim odamıza girip beynimizi parçaladığı andır. O an, yer kabuğu altında hareketlenmenin başlayıp sekiz şiddetindeki depremin binayı yerle bir edeceği andır. O an, tepemizden geçen uçağın motorlarının patlayıp binamızın üstüne düşeceği andır. O an, ülkemizin düşman ülkeyle savaş kararı alıp işgale uğradığı andır. Velhasıl bunlar bilinmezlikle dolu, bir saniye sonra olacak olanlardır. Hiç birimiz bunları bilmiyoruz. Bunları bilmek de mümkün değildir.

Teknolojinin getirmiş olduğu bilinmezi bilinir kılma, geleceği kontrol altına alma, aynı oranda tehlikeyi, bilinmezliği ve belirsizliği artırmaktadır. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz örnekler ve bunun milyonlarcası her an başımıza gelebilir. Dahası bunların hepsi şu an milyonlarca insanın başına gelmektedir.

Gerçek hangisidir; madalyonun birinci yüzü mü ikinci yüzü mü?

Gerçek, madalyonun ikinci yüzündeki yazgımızdır. Geleceği bilmemiz ve belirlememiz bu manada mümkün değildir. Gelecekle ilgili bu bilinmezlik ve belirsizlik insanın ruh dünyasında müthiş bir belirsizliğe ve bunaltıya neden olmaktadır. Bir dakika sonra kalp krizi geçireceğini, çocuğunu kaybedeceğini veya varlığını yitirebileceğini bilen hangi insan basit hesapların ve planların peşine düşer! İşte bu belirsizlik ve bilinmezlik karşısında ürken insan, bu belirsizlikle savaşır ve bilinmezliği bilinir hale getirmeye ve de geleceğini kontrol altına almaya çalışır. Hayatını belirleyen girdilerin ne kadarını kontrol altına alabilirse o kadar rahatlamaktadır. Bu durumda bilinmezliğin ve belirsizliğin alanı daralmış, bilinmezlik ve belirsizlik bilinen ve belirli bir hale dönüştürülmüştür. İnsanoğlu geleceğin belirsizliğini kabullenmektense bir takım zihinsel tasarımlarla ve maddeyi kontrol ederek, geleceği hep belirli hale dönüştürmeye çalışmaktadır. Başka türlü de yapması mümkün değildir.

İnsan ne zaman geleceği bilinir hale getirip belirlediğine inansa, karşısına yaşadığı bir travma geldiğinde şaşkına düşecek ve korunma kalkanının o kadar da güçlü olmadığını ve tamamen sanal bir programdan ibaret olduğunu fark edecektir. Böyle bir duyguya kapılmasına ölümcül bir hastalığa yakalanma haberi, feci bir trafik kazası, bir deprem veya sel felaketi neden olabilir. Bu durumda birey gerçekle yüz yüze kalmıştır. Yani hayatın belirsizliğini ve bilinmezliğini yalandan idrak etmiştir. Bu, kişide çaresizlik hissi doğurur. Bu his de bunaltı yaratır. Birey tekrardan, belirsizliği ortadan kaldıracak yeni çalışmalar üretirse bu sıkıntılı dönemini adatabilir. Belirsizlik duygusu bir kez yaşandığında geleceğe olan kuşku derinleşebilir. Bu durumu klinik tablolarda çok net görebilmekteyiz. **Kanser hastalığına yakalanan bir hastanın, oto parkta arabası çalınan birinin, evine hırsız giren bir kişinin veya cinsel arzu ve istekle partnerine yaklaştığında ereksiyon problemi yaşayan bir kimsenin hissettiği şey, güven bunalımı ve geleceğe olan kuşkudur.** Yani gelecek belirsizliğe ve bilinmezliğe

gebedir. Bu şekilde düşünmek de yaşamak da mümkün değildir. Kişi kendini korumak için abartılı bir şekilde korunma tedbirlerine başvurabilir, korunma kalkanını sağlamlaştırabilir.

ÖLÜMDEN BAŞKA BİR HAKİKAT VAR MI?

Kendimize veya yanı başımızdakine gelecekle ilgili sorular sorduğumuzda birçok cevap alırız; gelecekle ilgili beklentilerimiz, yapacaklarımız, garantide olanlar vb. düşüncelerimizi mutlak olarak gerçekleştirmiş gibi hisseder ve algılarız: Önümüzde duran yemeği biraz sonra yiyeceğizdir. Biraz sonra kalkıp uyumak için yatağa gideceğiz, sabah kalkıp işimize, hafta sonu yazlığımıza gideceğiz. Bu yıl tatilimizi deniz sahilinde geçireceğiz. Çocuklarımızı önümüzdeki yıl yeni bir koleje vereceğiz vs. Bunlar o kadar gerçek ki olmaması mümkün değildir. Bunların hepsi, gerçekleşecek olan mutlak gerçeklerdir. **Aklımıza her şey, ama her şey gelir, tek bir şey gelmez: ÖLECEĞİMİZ.**

> **Gelecekle ilgili tek bir gerçek vardır: Gelecekte mutlaka öleceğiz.** Gelecekle ilgili her şeyden bahsederiz, her şeyi netleştirmeye çalışırız. Ama öleceğimizden hiç bahsetmeyiz. Bu, paradoksal bir durumdur ve **'bilinen tek gerçeği inkâr edip belirsiz olan bir takım varsayımları gerçekmiş gibi kabul etmek'**tir.

Ölüm, doğan bir insanın yaşayacağı kesin olan tek gerçektir. Bilinen tek gerçektir. **'Şu anda gelecekle ilgili emin olduğunuz hangi gerçek var?'** diye sorulursa bunun cevabı çok basittir. **Emin olduğumuz tek gerçek ölüm gerçeğidir. Ölmek, yani yok olmak, yani ortadan kalkmak. Yani toprağın içine gömülmek veya yakılmak; insanoğlunun canlı iken tasavvur edemeyeceği bir hakikattir.** Ölümün gerçekliğini gerçekten hisseden bir insanın yaşamını sağlıklı bir şekilde devam ettirmesi hemen hemen imkânsızdır. Çünkü bu büyüle bir bunaltı ve sıkıntı kaynağıdır. Hayatın anlamsızlığı ve belirsizliği karşısında zaten savaş vermekte olan bir bireyin, bunun üzerine ölüm gerçeğiyle de yüzleşmesi mümkün gözükmemektedir. Ölüm, anlam yüklediğimiz anlamların bittiği bir duraktır. Ölüm, belirsizliğin karşısında hissettiğimiz çaresizliği ortadan kaldırmak için aldığımız tedbirlerin tükendiği noktadır. **ÖLÜM GERÇEKTİR VE HAKİKATTİR.**

Ancak insanlık tarihine ve kültürlere baktığımızda insanoğlunu yaptığı tek şey bir ömür boyu ölümü inkâr etmektir. **Her an ölümle iç içe olmamıza rağmen ölüm hep yok sayılır, yadsınır, inkâr edilir ya da kabul edilmez. Ölüm hep bizim dışımızdaki bir yerlerdedir. Ölüm bize asla gelmez. Ölümün bizle işi yoktur.** Bu duygulan derinden hissederiz, insanlar yaşadıkları süreçlerde zaman zaman ölüm hakikatiyle karşılaşırlar. Bu durumdaki insanlar mekanik davranış sergilerler. Medeniyetin kendilerine öğretmiş olduğu ölümü yadsıma düzeneklerini toplumsal olarak yaşarlar ve uygularlar. Ölümle ilgili tüm ritüeller ve toplumsal kurallar ölümü yadsıma (inkâr) üzerine oturtulmuştur. **Hergün yanı başımızda ölüm veya ölümler akıp gider. Hiç birimiz bu ölüm hakikatini görmek ve kabullenmek istemeyiz.**

Günün birinde ölüm tüm çıplaklığı ve gerçekliği ile karşımıza çıkabilir. Bu bir hastalık, bu bir kaza veya çok yakınımızın ölümü şeklinde olabilir. Bu durumda ölüm hakikatinin yanma yaklaşmışızdır. Hayatın anlamsızlığı ve belirsizliği, derinden idrak edilmiş ve insanoğlunun acziyeti doruk noktasına ulaşmıştır. **Ölüm hakikatiyle bu manada burun buruna gelen ve bu noktada yadsıma reaksiyonlarının işe yaramadığını fark eden birey hakikatle yüzleşmek zorundadır. Ölüm onun tek gerçeğidir. Ölüm her an kapının eşiğindedir.**

> **O halde yaşamın anlamı nedir?**
>
> **Bu kadar hırsın, öfkenin, kızgınlığın, dürtünün anlamı nedir?**

Bu sorgulamalar insanı tekrardan bir açmaza düşürür. Açmaz içinde açmazlar oluşturur. Bunaltı şiddetlenir, huzursuzluk artar. Kişi burada kısır bir döngüyü tekrar oluşturabilir. Ölüme karşı hissettiği çaresizlik karşısında bunaltı ve anksiyeteyi kalkan olarak ortaya koyabilir. Eğer bunaltı hissediyorsa ölüm hala ortalıkta yok demektir. O halde bunaltı hissedilmeye devam edilmelidir. Bunaltı ölümü öldüren şeydir, bunaltı varlığın ve canlılığın alametidir. İnsanın en büyük cehennemi hiçlik ve yokluktur; yani olmamaktır, var olmanın tersidir, var olamamaktır. Varlığı hissetmenin bedeli bunaltı

ise bu kabul edilir. Birey ya sanal bir dünya da yaşayacak, ölümü son ana kadar yadsıyacak, kurgusal bir zeminde varlığım devam ettirecektir. Ya da ölümle yüzleşecek ve varoluşunu bir başka bağlamda değerlendirecektir.

HAYATIN SORUMLULUĞU KİME AİTTİR?

Kendimize veya civarımızdakilere, **'şu anda bulunduğun konumdan memnun musun veya daha iyi şartlara sahip olmayı arzu eder miydin?'** diye soralım. Bu durumda çoğu insan mevcut durumundan şikâyet etmekte; mevcut durumundan memnun olanlar da daha iyi ve kaliteli bir yaşam umut etmektedir.

> **'Peki, niçin bu yaşama ulaşamadınız?'** dediğimizde cevaplar çok ilginçtir.
>
> Arzuladığı noktada olmayan veya daha iyi bir noktaya ulaşamayan bireylerin çoğunluğu bu durumda bulunmalarının nedenlerini bir takım faktörlere bağlamaktadırlar. Bu faktörler kendilerinin dışındaki, dış dünyaya ait nedenlerdir. Kimilerine göre bu kötü durumdan anne-babaları sorumludur. Kimilerine göre toplum, kimilerine göre devlet, kimilerine göre ülke, kimilerine göre de coğrafi bölge sorumludur. Kimileri ise yanlış zaman diliminde, yanlış yerde doğmuşlardır. Yani bulundukları konumda olmalarının nedeni, gerekçesi ya da sorumluluğu kendilerine ait değilmiş gibi algılanmaktadır. SORUMLULUK DIŞ DÜNYAYA AİTTİR. Dış dünya onlara engel olmuştur. İsteklerine ulaşamamalarının nedeni dış dünyadır, kendilerini anlamayan da dış dünyadır.

İnsan, bulunduğu mevcut konumundaki zayıflıklarından kendini sorumlu tutmaz; suçlu kendisi değildir. Suçlu dış dünyadaki bir takım faktörlerdir. Bunun adı farklı olabilir ama kesinlikle kendisi suçlu ve sorumlu değildir. Bu sorumluluk duygusu anne-babadan başlayan bir yapıyla Tanrının çizdiği kadere kadar geniş bir yelpazede ifade edilebilmektedir. Bu şekilde kişi rahatlamakta, vicdanen arınmakta ve sorumluluğu başka tarafa atmaktadır.

Yine bu madalyonun bir yüzüdür. Bu şahsı dinleyip gerekçelerini algıladığınızda mantıksal bir kurgunun çok güzel işletildiğini görürüz; kişi gerçekten haklıdır, suçlu ve sorumlu o değildir.

Madalyonun diğer yüzüne baktığımızda tablo çok farklı gözükmektedir. Kimliğin ve kişiliğin oluşum evrelerinde de üzerinde durduğumuz gibi insanoğlunun insan olma vasfı, onun irade kavramını oluşturmasıyla ortaya çıkmaktadır, irade, insanı insan yapan temel zihinsel faaliyetimizdir. İrade, alternatifler arasında tercih yapma güç ve iktidarıdır. Bu seçmeyi beceren canlı, insan olmuştur. Bir yaşından sonra başlayan bu süreç, iradenin kullanılmasını bize gösterir. İrade elimizde bir alet gibidir. İrademiz sayesinde zihinsel yapımızla dünyayı anlamlandırmaya ve tercihlerin nasıl kullanılabileceğini öğrenmeye çalışmaktayız. Almak-almamak, yapmak-yapmamak, gitmek-gitmemek bunların hepsi irademizin kararları doğrultuşunda ortaya çıkan yaratıcı eylemlerimizdir.

Bu durumda bir yaşından itibaren eylemlerimizin yaratıcı tek bir gücü vardır: İnsanoğlunun kendi iradesi. Fiziksel kapasitemiz, fiziksel sınırlarımız ve realitenin ölçüleri içinde tercih yapabilme güç ve iktidarı, ölene kadar bizimle beraber sürecektir.

Ergenlik dönemine kadar iradenin nasıl kullanılacağını öğrenen bir birey, ergenlikle beraber hayatına gerçek manada yön verebilecek bir kapasiteye ulaşmıştır. Yani eyleminin ne anlama geldiğini bilebilecek sorumluluk gücündedir. **Yani 'fârik' ve 'mümeyyiz' olmuştur**. Sanki bu, bir otomobilin nasıl kullanılacağını öğrenmek gibidir. Bir yaşından ergenliğe kadar bir otomobilin nasıl kullanılacağını, trafiğe kapalı bir alanda öğrenen birey, ergenlikle birlikte bu araçla yola koyulmaktadır. Bu andan itibaren nereye gideceğini, nasıl gideceğini, hangi süratle gideceğini ve hangi yolları tercih edeceğini kendi belirlemektedir. Aracının sürücüsü kendisidir.

Her insan kendi bedenini kullanan bir sürücü gibidir. Bu sürücü bu bedeni istediği gibi kullanabilir. Üzerinde mutlak bir tasarruf gücü vardır. O bedeni canlı da tutabilir, öldürebilir de. Bedenini istediği yöne kanalize edebilir. İstediği hedeflere yöneltebilir. Bu duygu, aslında küçük bir **Tanrılık**

duygusudur: Her şeyi siz belirliyorsunuz, her şeyi siz şekillendiriyorsunuz. İnsan her an milyonlarca alternatif yolun kavşağındadır. Her an bu yollardan birisini tercih edebilme kudretine sahiptir. Böyle bir kudreti kullanabilmek güçlü bir benliğe ve güçlü bir iradeye sahip olmayı gerektirir. Aksi durumda kişi kaosa, bilinmezliğe ve korkuya kapılacaktır. Nereye gideceğini, nasıl gideceğini bilmeyen bir sürücü gibidir. Hele hele kendi iradesiyle yöneldiği bir takım tercihlerinden sonra yaşadığı başarısızlıklar olumsuzluklar veya felaketler kişiyi korkutmuştur. Böyle bir yetisinin rastgele kullanımı çok ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Bunun acısını hem kendi yaşamakta hem de bu acının olumsuz sonuçları nedeniyle çevresi tarafından yargılanmaktadır.

Kişi böyle bir tercihi karşısında gerçeği kabul etmek yerine iki tür yönelim sergilemektedir.

> **Bunlardan birincisi** iradî kararının veya tercihinin kendine ait olmadığı iddiasıdır. Onu zorlamışlar, onu buna mecbur bırakmışlardır. O istemeyerek veya bilmeyerek bu yöne yönelmiştir. Sonuçta ortaya çıkan olumsuzluklardan o sorumlu değildir. Böyle bir birey, sürekli etrafı suçlayan, kendi yaptığı eylemlerden ve kendi bulunduğu konumdan hep başkalarını sorumlu tutan ve iç görüsü olmayan bir birey olacaktır.
>
> **İkinci davranış** şekli ise daha tehlikesizdir. Burada birey şoför rolünden vazgeçmektedir. İradesini başka iradelere emanet vermekte veya ipotek ettirmektedir. Hayatın her anında binlerce alternatif yolu olan kavşaklarda karar vermek çok zordur. Karar ve yönelimlerin sonucunda çok ciddi badireler karşısına çıkabilmekte ve felaketler yaşanabilmektedir. Bu durumda böyle bir tercih yaptığı için kendi benlik parçası kendisini yargılamakta ve dış dünya tarafından da yargılanmaktadır. Bu durumdan kurtulmanın toptan yolu kendi iradesini bir başka iradeye teslim etmektir. Yani kendi adına karar verebilecek yetkin mercilerden kendi adına karar vermesini istemektir. Bu, çoğu zaman bireyin ebeveyni olduğu gibi ebeveyni olmadığı veya yok olduğu dönemlerde çok çeşitli mecralara yönelebilmektedir.

Birey, özerkliğini ve bağımsızlığını kullanmaktansa kendi irade gücünü bir başka güç ve otoriteye teslim etmeyi yeğlemektedir. Bu, yaşadığı mekândaki ebeveyni olabileceği gibi bir ağabey, abla, öğretmen, imam, doktor, yaşlı bir insan olabilir. Daha da ötesi somut irade tesliminden soyut irade teslimine gidebilir. Hayatı kendisine rahatlatacak olan ve sorumluluğu üzerinden alacak olan bir takım ideolojik yapılanmaların içine girebilir. **Toptan bir ideolojiyi sahiplenerek, özerk düşünen iradesini ortadan kaldırıp o ideolojinin körü körüne peşine düşebilir. Artık kendi adına kendi karar vermemekte, hayatının akışını örgüt lideri, parti lideri veya siyasi organizasyon lideri belirlemektedir.** İşin içine kutsallık girdiğinde bu iradeye ipotek koyma ve iradeyi teslim etme arzusu inançlarla birleşerek bir cemaate mensup olma veya bir tarikat şeyhine bağlanma şeklinde tezahür edebilmektedir. Artık sorumluluk kendisine ait değildir. **Hayatında vereceği her türlü kararı örgüt liderine, parti başkanına, kulüp yöneticisine, tarikat şeyhine veya cemaat liderine sorarak belirleyecektir. Sonuçlardan artık o sorumlu değildir. Vicdanen rahattır. Olumsuz sonuçlarla karşılaşması durumunda da bir hikmet arayışına gidilecektir.**

GERÇEK İSE TAMAMEN FARKLIDIR, GERÇEKTE SORUMLULUK BİREYE AİTTİR. BULUNDUĞU KONUMUNDAN, SADECE BİREYİN KENDİSİ SORUMLUDUR. **Herkes kaderini kendisi yazmaktadır.** Herkes geldiği noktaya bireysel tercihleriyle gelmiştir. Bazı bireyler iradelerini başkalarına emanet ederek var olurlar. Emanet ettikleri insanlar onları olumsuz noktalara götürmüşlerse bunun suçlusu onları o noktaya götürenler değildir. Suç veya sorumluluk, iradesini onlara teslim eden bireydedir. Bu gerçeği gören ve irade gücünü fark eden birey, **'yaptıklarımla ve yapmadıklarımla tüm sorumluluk bana aittir'** diyebilen bir bireydir. Böyle bir duruş ve hissediş ancak güçlü bir benlikle mümkündür. Kişi, özerk bir birey haline gelmediği, iradesini serbestçe kullanabilir hale gelmediği müddetçe onu başkalarına emanet edecektir. **Bu da kişiyi kaygıdan ve bunaltıdan geçici olarak koruyacaktır. Çünkü sorumluluk ona ait değildir!**

HAYATTA YALNIZ MIYIZ?

İnsanoğlu doğduğu anda göbek kordonuyla annesine bağlıyken; doğumdan hemen sonra göbek kordonu kesilerek annesinden ayrılır. **İşte yalnızlığın hikâyesinin başladığı an! Kişi bir ömür boyu yalnız başına bir yolcuğa çıkmıştır.** Bilmediği bir zamanda, bilmediği bir mekânda ölümle kucaklaşana kadar yalnız seyahat edecektir. Zihni kendine özgü yapılanmış olan birey, zihinsel yaşantılarını kendi yaşayacaktır. Kendi dünyasında sübjektif algılarıyla kendi duygulanımını gerçekleştirecektir. Her birey iç dünyasında nesne tasarımlarını kendine göre şekillendirecektir. Dünyayı algılamak istediği gibi algılayacaktır. Her algımızın yanı başında bize bir duygu eşlik edecektir. Bu duygu hüzünle mutluluk arasındaki bir sarkaçta gidip gelecektir. Dış dünyada yaşadığımız olaylar ve etkiler ruhumuzda duygusal bir yansıma bulacaktır. Muhtemelen insanoğlunun yaratılışındaki yalnız olamama duygusu veya genetik açılımı, insanı hep birileriyle birlikte yaşamaya sürüklemiştir. **'Yalnızlık Allah mahsustur'** özdeyişindeki gerçek de herhalde buraya gönderme yapmaktadır. Yalnızlık ürkütücü bir şeydir. Yalnızlık çaresizliktir. Yalnızlık belirsizliktir, yalnızlık kaostur.

Çocuğun gelişim evrelerine baktığımızda, ilk bir yaşında nesnelerin dans ettiği kaotik ortamda bunları düzenli hale getiren, korkulur olmaktan çıkaran, onları bir anlam sırasına sokan bir bakıcı mevcuttu. Genellikle anne olan bu bakıcı bizi cehennemden çıkarmış, anne kucağıyla bütünleştirerek ve kaynaştırarak bir cennete ulaştırmıştı. Bu birleşme arzusu, birileriyle bir olma isteği içimizde ömür boyu hep süregelecektir. Gerçeklik ise ayrı olmak, birey olmak ve özerk olmak zorunluluğudur. Annenin göğsünden inmek ve hayatın içine yürümek gerekmektedir. Birileriyle beraber olurken hayatın zenginliğini ve birey olmanın mutluluğunu kaçırıyor, anneden uzak olduğumuzda ise annenin cennetini terk ediyoruz. Bu zıt duygular, bu ambıvalans (kararsızlık) bir ömür boyu ruhumuzda çeşidi nesnelerle olan ilişkilerde izdüşümlerini hep var ederek devam edecektir. Yalnızlıktan kaçıp anne kucağını arayacak, zaman zaman da özgür olmaya kanat açacağız. Üç yaşında kalabalık bir markette annesini kaybeden bir çocuğun o kalabalıklar içerisindeki yalnızlığı ve çaresizliği nasıl yüzünden okunuyor ve kalabalıklar derdine derman olamıyorsa, hepimiz de bunun izdüşümlerini bir ömür boyu yaşayacağız.

Yalnızlığı bir bağlamıyla bu şekilde ele alıp dinamik sürece gönderme yaparken diğer bağlamıyla duygusal yaşantımızın tekliğini ve biricikliğini ifade etmeye çalışacağım.

> **Herkesin hayatı kendine hastır. Herkesin yaşantısı kendi içindedir. Herkesin hissettiği kendi malıdır. Kendi iç dünyamızdaki yaşantıları, hissedişleri bir başkasına tam manasıyla aktarmamız, anlatmamız mümkün değildir.**

Duygu imgeye dönüşürken ve imge dc söze bürünürken orijinalinden çok şey kaybeder. Dahası sözü kavrayan karşı birey, kendi söz dağarcığıyla bilgiyi çaprazlar, sözleri kendi imgelerine çevirir. Kendi imgelerini kendi duyguları olarak anlamaya çalışır. Orijinal bir duygunun diğer bir kişi tarafından mutlak olarak anlaşılması mümkün değildir. Anlaşılamamasının yanında veya ötesinde bir başkasının duygusunu ondan almak, ona iştirak etmek ve onu değiştirmek, azaltmak veya artırmak mümkün değildir. Bütün bunlara ancak bireyin kendisi karar verip bunları yaşama geçirebilir. **Dolayısıyla insanlar yalnız başına duygulanan ve yalnız başına yaşayan zavallı yaratıklardır. Bu yalnızlık duygusu, içimizdeki yaşadıklarımızı başka tarafa aktaramama, anlatamama, içimizdekileri başkalarıyla paylaşamama çaresizliği insanda müthiş bir bunaltı ve kaygı yaratır.** İnsan bir ömür boyu bu yalnızlığını yaşayacaktır. Acılarını, çaresizliğini, bunaltısını, öfkesini, kızgınlığını, umutsuzluğunu mutlak manada sadece kendisi hissedecek ve yaşayacaktır. Karşı tarafın aynı şekilde bunları hissetmesi mümkün değildir. Hissettiği şeyleri karşı tarafın azaltması veya artırması mümkün değildir.

Yalnızlığını derinden idrak eden birey bu kaygıdan, bu bunaltıdan kurtulmak için, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi kendisini yalan bir dünyanın kollarına atacaktır. Hayatta yalnız olduğunu yadsıyacak, hep çevresinde eş-dost, arkadaş ve sevgililer oluşturacaktır. Tüm bu faaliyetler ve çalışmalar derindeki yalnızlığı kapatmaya yönelik alınan tedbirlerdir. Günün birinde yaşadığı bir travma karşısında, çok iyi tanıdığı çevresindeki insanların duygusal olarak kendinden ne kadar uzakta

olduğunu gördüğünde gerçeği biraz daha yakından idrak edecektir. Acıyı gerçek manada o yaşamakta ve çaresizliği gerçek manada o hissetmektedir. **Ve ölüm kapıya gelmiş, dayanmış, sadece onu beklemektedir. En yakın bildikleri dahi, onu ölüme uğurlamak için gelmişlerdir. Kimse onun yerine ölememektedir. Hayat boyu sınavlara kendi girmiştir. Kaygıyı kendi yaşamıştır. Başarısızlıkları kendi hissetmiştir. Hüsranları, hayal kırıklıkları ve acziyeti sadece kendisine aittir.** Öyle duyguları vardır ki kendisine dahi itiraf edememektedir. Bu kadar yalnız ve çaresizdir. Gerçeğin bu tarafını görmektense düşünmeden, idrak etmeden, farkında olmadan birçok insanla iletişim içine girip zamanı alelacele doldurmuş, telaşı ön plana çıkarmıştır, insanoğlu kendi kendini böyle kandırmakta ve çılgınca dostluklar ve arkadaşlıklar kurmaya gayret etmektedir. Ancak hayatta yalnız olduğuna dair yalın gerçek çoğu yerde yüzüne tokat gibi vurmaktadır.

SONUÇ

Yukarda bahsetmiş olduğumuz temel sualler insanoğlunun açmazlarıdır. Varoluşçu psikoterapi anlayışına göre bu ve benzeri suallere insanoğlunun cevap verememesi ve bu gerçeklerle karşı karşıya kalması onu bunaltmaktadır. Bu bunaltı ve kaygı çok değişik klinik tablolar altında karşımıza gelmektedir. **Ölüm korkularının arkasında ölüm kaygılarını bulmak, duygu durum bozukluklarında varoluşsal bunaltıyı hissetmek mümkündür.** Klinik tablolara baktığımızda, anksiyete bozukluklarında, somataform bozukluklarda, cinsel işlev bozukluklarında, yeme bozukluklarında ve diğer birçok klinik tabloda varoluşçu krizlerin izlerini görmek mümkündür.

Çözüm nedir?

Varoluşçu terapistlere göre kişi bu temel gerçeklerden kaçamaz. Yalancı ve kurgulanmış bir dünya yerine gerçeği kabul eden ve ruhuna sindiren bir oluşumu yaşamak zorundadır.

Elinde olmayan nedenlerle, kendine sorulmadan bu dünyada her birey var olmuş, varlığa fırlatılıp atılmıştır. Bu, varoluşun başlangıç hikâyesidir.

Bilmediğimiz bir süreçte, belirsizlik içinde, anlamsız olan bir hayatta, yalnız başına, sorumluluğun bize ait olduğu ve ölüm gerçeğinin her an kapımızın önünde olduğu bir gerçeği yaşamak zorundayız. Bütün bu gerçekleri yürekten kabul eden, bunu ruhuna sindiren güçlü bir benlik yapısıyla bu dünyadaki bilemediğimiz yolculuğumuzu var olmak için geçirebiliriz. Hedeflerden değil süreçlerden oluşan bir anlayışı ruhumuza egemen kılabiliriz. Bu kubbede, yaşamımızı hiç ertelemeden bir hoş seda bırakmak zorundayız.

Vücudumuz ve ruhumuz bir enstrüman gibidir. Elimizde olmadan bu enstrüman ile beraber var olmuşuz. Yapmamız gereken şey kendimizi kandırmak değil bu enstrümanla en güzel besteyi çıkarmaya çalışmak, kendimiz için kendi bestemizi oluşturmaktır. Bu, yaşamı ertelemeden her an keyif veren bir varoluşun hikâyesidir. Bu enstrümanımızı en maksimal düzeyde, en güzel dizaynda, en güzel besteyi yorumlayacak şekilde kullanmalıyız. Süreci olabildiğince içten, kaliteli ve özellikle yaşamı ertelemeden yapmalıyız. Bu, varoluşsal psikoterapinin temel dinamiğidir.

> **Gerçeklerden kaçarak hiçbir yere varamayız. Gerçekten var olmak istiyorsak gerçeklerle yüzleşmeli ve onlarla hesaplaşmalıyız.**

Bu güce erişmiş olan bireyler hayatta var olmayı anlamlandırmış, sorumluluğunu üzerine almış, belirsizlik karşısında o anı ve süreci yaşamış, ölümü kabullenmiş, kendi bestesini kendisi için terennüm eden bir oluş içindedir. Bu da bireye mutlak hazzı, mutlak keyfi yaşatmaktadır. Var olmaktan daha güzel ne vardır! [sh. 245-267]

Kaynak:

Bütüncül Psikoterapi, Tahir ÖZAKKAŞ Md., PhD. Psikiyatrist-Psikoterapist, Litera Yayıncılık, 2011, İstanbul

EKÜMENOPOLİS: UCU OLMAYAN ŞEHİR

Yönetmen: [İmre Azem](#)

Tür: Belgesel

Yapım Yılı: 2011 (93 dk)

Vizyon Tarihi: 4 Mayıs 2012 Cuma

Yapımcı Firma: Kibrit Film

Yapım Ülkesi: Türkiye, Almanya

Resmi Site: www.ekumenopolis.net/

Dağıtıcı Firma: M3 Film

Filmin Özeti

Her açıdan gittikçe büyüyen, ne büyümesi ne de nüfus artışı durdurulamayan bir şehir İstanbul. 1980'de yapılan ilk metropolitan planlamasında kentin kaldırabileceği nüfus 5 milyon olarak

belirlenmişken bugün İstanbul 15 milyonu aşan nüfusuyla, halen önlemeyen bir artışın ve iştah kabartan yeni uydu kentlerin merkezi konumunda.
İmre Azem imza attığı bu ilk uzun metrajlı belgeselinde, seyircileri yıkık gecekondu mahallelerinden gökdelenlerin zirvesine, son yılların büyük projesi Marmaray'dan ihale aşamasındaki üçüncü köprü projesine kadar İstanbul'un yeni rant mekanlarını, ve tüm bu senaryolar arasına sıkışan kent insanlarını beyazperdeye taşıyor.
2011 Saraybosna İnsan Hakları Ödülü'ne layık görülen film gezdiği çeşitli festivallerden sonra ticari vizyonda da gösterime girecek.

ELEŞTİRİLER

1- Ekümenopolis'in Ardı

Ekşi Sinema/ 6 Haziran 2012
Asri Zaman **23 Mart 2013**

Bu yazı ikisi de önemli ve değerli olan iki filmin birbirini tamamlayıcı özellikleri düşünülerek kaleme alındı. Yazının konusu olacak iki eserden ilki İmre Azem'in ***Ekümenopolis*'i (2010) ve Gary Hustwit'in *Urbanized*** **(2011)** adlı filmi.

2012'nin başından bu yana yürütülen fon toplama mekanizmasının, katılınan festivaller ve çeşitli kurumlarda yapılan gösterimler neticesinde kulaktan kulağa yayılmasının ve internette fragmanının sıklıkla paylaşılmasının neticesinde *Ekümenopolis*, Mayıs ayında İstanbul Cine Majestik ve Ankara Kızılırmak Sineması'nda gösterime girdi. Halen izleyici bekleyen filmin gösterimiyle birlikte son derece dikkat çektiğini ve hem akademi hem de aktivizm çevrelerinde destek bulduğunu, insanların Facebook ve Twitter'dan filmin izlenmesi için çağrılarda bulunduğunu gözlemlemek mümkün. Hatta filmle ilgili olarak çeşitli dergilerde ve gazetelerde, internet sitelerinde eleştiri yazılarının ve filmin yönetmeniyle yapılan görüşmelerin ard arda yayınlanması, kentsel dönüşümün görsel tezahürüyle ilgili tez yazan bir yüksek lisans öğrencisi olarak bulunmaz bir hazineye konmama vesile oldu. Tezime başladığım sıralarda filmle ilgili bulabildiğim çok az kaynağa kendim katkı yapmaya çalışıp [1] kara kara düşünürken, sayısına yetişemeyeceğim kadar bilginin bir anda kucağıma düşmesi, bilmediği bir akrabasından yüklü miktarda miras kalan kurmaca film karakterlerinden biri gibi hissetmemi sağladı kısa bir süreliğine.

Ekümenopolis'in son aylarda İstanbul'un, süregelen kentsel dönüşüm ve 3. köprü projeleri ve bunların yanında tarihi kamusal alanların yıkılıp şehrin dokusuna zarar verilirken rantsal dönüşüme meydan bırakacak uygulamalara gebe kalmasına karşı ses çıkarmak amacıyla yapılmış bir film olduğunu yönetmeni defalarca dile getirdi bu güne kadar. Filminin aktivizmle doğrudan bağlantılı olduğunu, kentlerin yapılandırılması ve yeniden üretilmesinde sakinleriyle ortak hareket edilmesi gerektiğini ve kentler üzerine yapılacak her türlü politikanın kamusal alanda tartışılıp üzerinde yaşayan insanlarca karar alınması gerektiğini söylerken de, filminin bu sürece hizmet etmesi için çekildiğini üstüne basa basa söyledi. Bu noktaya kadar filmin, izleyen insanların büyük bir kısmında **"İstanbul elden gidiyor, bir şey yapılmalı"** hissini çoğunlukla uyandırdığını son bir ay içerisinde gözlemlediğimi söylemeliyim. Yalnız filmin aktivizmini, ekibin duruşunu, yaptıkları işteki yetkinliklerini ve endişelerini saygıyla ve dostça selamlamakla birlikte; sosyal bilimler perspektifinden bakıldığında bazı noktalarda eksiklikleri olduğunu düşünüyorum.

Bu eksiklikleri üç başlıkta incelemek mümkün: İlki, filmin baştan sona oturtulduğu didaktik yapı. Film İstanbul'un özellikle 1980 sonrasında neoliberalizm sürecinde tüm dünyayla birlikte geçirdiği dönüşümü anlatırken, yönetmenin **"araştırmamı görsel olarak aktarmak istediğimden film yaptım"** demesi üzerine, görüştüğü akademisyenler ve uzmanların görüşlerini filminin merkezine alıyor. Öyle ki; filmi defalarca izlemiş bir insan olarak, uzman görüşleri çıkartılsa filmin anlatımında ve yapısında

sorunlar yaşanabileceğini düşünüyorum. Oluşturulan öğretici yapı, yönetmenin süreci bilmeyen bir insana 90 dakikada olayı anlatmak ve "öğretmek" için kullandığı bir araca dönüştüğü [2] için de, sosyoloji ve antropoloji gibi bilimlerde son yıllarda üzerinde çok tartışılan "araştırma alanında araştırmacı ve araştırılan arasındaki güç ilişkisi" meselesini ıskalıyor. Bu mesele sosyal bilimlerde araştırılan öznenin sürece halihazırda güçsüz başlamasından ötürü araştıranın sahaya daha eşitlikçi bir yerden girmesi desturuna son yıllarda daha çok sarılmış vaziyette iken film bunu hesaba katmıyor.

İkinci olarak film, İstanbul'un halihazırda çok fazla olan sorunlarının hepsine yetişmeye çalışmaktan dolayı odak noktasını bulamıyor ve oluşturamıyor. 90 dakika boyunca filmi izlerken kentsel dönüşümden 3. köprüye, Avrupa'daki sosyal konut projelerinin tarihinden(ve bu tarihin TOKİ konutlarına anakronik olarak bağlanışından) Türkiye'deki inşaat ve otomobil sektörünün güç kazanışına kadar 90 dakikaya sığmayacak bir sürü konuyu irdelemeye çalışıyor. Bütün ilmeklerin birbirine bağlı olduğu bir örgü gibi düşündüğü şehrin büyük bir mekanizma içinde devinip durduğunu göstermek istemesi kesinlikle takdire şayan bir çaba; fakat ağırlık merkezi bir odağa tutturulmuş olsa idi, karşımıza bizi bu kadar yoran bir belgeselden ziyade daha konsantre bir yapım çıkabilirdi.

Son nokta olarak da; İstanbul'un ve kentsel dönüşümle ilgili olarak gösterilen üç yerleşim biriminin **(Ayazma, Başıbüyük ve Sulukule'nin)** mahalli, sosyal ve demografik yapıları, ancak bu semtler hakkında bilgi sahibi olan kişilerin bileceği türden imâ edilen, yukardan bir bakışla incelenmiş. Böyle olunca da kentsel dönüşümün İstanbul'daki her semtte benzer ve gitgide homojen bir yapıya büründüğü, mahallelerdeki nüfusun kendi içindeki güç ilişkilerini, bölgelerde nüfusun büyük bölümünü oluşturan kesimin göç hareketlerini ve etnik kökenlerini dile getirmediğini gözlemlemek ve bu konuda yüzeysel kaldığını söylemek elzem hâle geliyor.

Yazının başlarında belirttiğim üzere; bu üç husustaki eksiklikleri bir kenara bırakırsak; belgeselin, Türkiye özelinde belgesel türünün hak ettiği değeri ve ilgiyi göremediği dönemlerden geçerken kamusal fonla gösterime girmiş olmasını, izleyicileri başından beri yapmak istediği şey olan kışkırtmayı son derece iyi bir şekilde kotardığını ve aktivizminin hakkını, başlangıç seviyesinde, verebildiğini söylemek boynumuzun borcu. Bununla birlikte, aktivizmin belgeselle birleşmesinin ne kadar büyük sonuçları olabileceğini deneyimlemek için *Ekümenopolis*'in bir adım ötesine geçebilmiş bir belgeseli, **Gary Hustwit'in *Urbanized*** adlı belgeselini dillendirmenin gereği geldi de geçiyor bile. [3]

Hustwit 2011 yılında bir üçlemenin parçası olarak çektiği bu filmde [4], kentlerin nasıl tasarlandığını kendine şiar edinmiş ve yola çıkmış. 85 dakikalık film; kent tasarımının gerçekleşmesinde gerekli ve birbirine bağımlı olarak rol alması gereken unsurları kamu desteği, devlet girişimleri ve mimari ve şehir planlaması olarak tanıtıyor. Bu unsurların kimi zaman birlikte hareket edip kimi zaman da birbiriyle mücadele içinde olarak kentlerin oluşma sürecine doğrudan katıldıklarını belirten uzman görüşlerinin ışığında; dünya üzerinde çok sayıda büyük kentin özgün özelliklerini kent sakinleri, uzmanlar ve politikacılar üçgeninde hareket ederek irdeliyor. Bu noktaya kadar filmin yapısı *Ekümenopolis*'le benzerlikler taşısa da filmin yapısına güç veren iki önemli etken devreye giriyor: birincisi; Mumbai'den, Santiago'ya, Brasilia'dan Phoenix'e ve Pekin'e kadar pek çok şehir gezen ve oldukça fazla kişiyle görüşme yapan yönetmen, her şehrin özgün haline ve yapısına olabildiğince ekonomik bir şekilde yer veriyor ve bütün bu şehirlerdeki yaşam koşulları, farklılıklarıyla birlikte bir bütünü tamamlayacak şekilde sunuluyor. Eldeki nebulavari malzemeden tutarlı ve içinde kaybolunmayan –böylelikle izlerken yorulunmayan- bir film çıkarken; ziyaret edilen her şehirdeki mevcut düzenin olumlu ve olumsuz taraflarından, didaktik bir yolla değil de farklı görüşler doğrultusunda, haberdar oluyoruz.

Filmin ikinci farklılığı; bahsi geçen şehirlerin ekonomik büyüme ve nüfus artışına ilişkin olarak devlet mekanizmalarıyla olumlu veya olumsuz şekilde şekillendirilmelerinin yanısıra, sakinlerinin bireysel ve kimi zaman müşterek katılımda bulundukları mahalle ya da semt bazlı kitlesel aktivist (ve direniş) hareketleri(ni) ekrana yansıtmadaki mahareti. Kentlerin sanıldığı ya da uygulanageldiği gibi her zaman tamamıyla politikacılar ve belli bir ekonomi pratiği üzerinden tasarlandığını iddia eden meta-anlatılara karşın; dünyanın farklı yerlerinde yaşayan kent sakinlerinin yaşadıkları ortamları

değiştirmek adına giriştikleri mücadele ve edindikleri yaşam tarzlarını yansıtıyor. Bu mücadeleler kimi zaman devlet desteğiyle tasarlanan altyapısal değişikliklerle, kimi zaman da kişilerin yaşadıkları çevrede kendi rızaları ve istekleriyle başlattıkları hareketlerle gerçekleşiyor. Sözgelimi; Kolombiya'nın başkenti Bogotá'da belediyenin bir hizmeti olarak yapılan **Trans Milenio (İstanbul'un Metrobüs'üne karşılık geliyor)** ulaşımının yanısıra halkla el ele verilerek bisiklet yollarının kullanımına teşvik etmek kentin alternatif ulaşım ağına ciddi bir katkı sağlamış. Yine Danimarka'nın Kopenhag şehrinde yıllardır süregelen bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması belediye destekli bir yapılanmayı işaret ediyor.

Bununla birlikte filmde, Kuzey Amerika'nın Georgia eyaletinde insanların sebze ve meyvelerini mahallelerinde kendilerinin yetiştirdiği ve bir pazar kurup paylaşıma soktuğu **"yeşil halk bahçesi"** şeklinde çevrilebilecek, kendini örgütleyen bir kent yaşamının temellerinin atıldığını görebiliyoruz. Ya da Almanya'nın Stuttgart kentinde **"Stuttgart 21"** adı verilen proje kapsamında şehrin demiryollarını düzenlemek için alınan ihale gereği şehrin yeşil alanlarının ve özellikle yüzyıllık ağaçlarının kesilmesine göz yummayan kent sakinlerinin direniş eylemlerini ve görüşlerini, proje yürütücüleriyle yan yana getiriyor film ve sürecin muhasebesini yapmayı izleyiciye bırakıyor.

Filmin en güçlü yanı şüphesiz; kentlerin tasarımının tepeden inme politikalar doğrultusunda ya da salt uzman görüşlerinin uygulanmasıyla değil, David Harvey'in tanımladığı haliyle **"kent hakkı"**nın kent sakinlerinin istekleri doğrultusunda, onların görüşleri ve halihazırdaki eylemleriyle desteklenmesi gerektiğini sade anlatımıyla gözümüze sokmadan verebiliyor oluşu. Direnişlerin ve olası olumlu değişimlerin filmdekine benzeyen ve hayal olmayacak kadar somut gerçekliklerde geçiyor oluşu gelecek için bize umut ve bir o kadar da şevk veriyor. Bu nedenle; İstanbul özelinde –şimdilik- *Ekümenopolis*'in açtığı değerli yolda ilerleyip *Urbanized*'ın gösterdiği hedefe durmadan yürümeye başlamak lazım, şimdi ve derhal!

Notlar:

[1] Altyazı dergisinin Kasım 2011'de çıkan 111. sayısında filmle ilgili olarak yazdığım yazıya bu linkten ulaşılabilir:http://docistanbul.blogspot.com/2011/11/altyaz-kasm-2011-docistanbul-sayfalar_15.html

[2] http://www.ntvmsnbc.com/id/25346073

[3] Bu filmle tanışmamın Mayıs ayında katıldığım bir sunumda bana konumla ilgili olarak önerildiğini, ve iyi ki önerildiğini, söylemeden geçmeyi istemiyorum.

[4] http://urbanizedfilm.com/about/

****

2- Neoliberal kentleşmenin öyküsü: Ekümenopolis

Sevda Aydın

Her şey Dünya Bankasının Türkiye'den birkaç kenti metropolleştirmesini istemesiyle başladı. Ve İstanbul bu emre karşılık verilen ilk kurban kentimiz oldu. Önce gökdelenlerden oluşan ticaret merkezleri ardından, 2. köprü derken, hızla yüz değiştiren asude İstanbul, artan nüfusuyla da varoşlarını yarattı. Taşı toprağı altın İstanbul'un ne taşı ne de toprağı kaldı. Erguvan ağaçlarının, ormanlarının yerine ithal edilen gübrelerden yeşillendirme çalışmalarının gülünçlüğü kaldı. Bunlar elbette hepinizin senelerdir hayıflandığı şeyler. Şimdi durum çok daha vahim ve katmanlı.

Özellikle son 10 yılda, Dünya Bankası'nın raporlarında İstanbul, finans ve hizmet kenti olarak görülüyor, diğer dünya kentleri ile yarışa soyunuyor. Bu yarış yabancı sermayeyi çekme yarışı. Buna son örnek geçtiğimiz günlerde İstanbul'da açılan Trump Towers'ın alışveriş merkezi Trump Towers Mall oldu. "Yatırım için en karlı kent burası" diye pazarlanıyor İstanbul. Buna bağlı olarak da sermayenin önüne engel olarak çıkabilecek hukuksal ve kamusal tüm denetimler yasa ve yetki değişiklikleriyle ortadan kaldırılıyor. Bu aynı zamanda kentin kullanıcılarında da bir değişimi

öngörmekte. İşte 'kentsel dönüşüm' denen olgu da tam burada devreye giriyor. TOKİ ve belediyeler, özel yatırımcılarla işbirliği içinde 'çılgın' dönüşümler gerçekleştiriyor. Bu 'vizyon'un oluşturduğu iş birliği, uyumsuz görünecek gecekondu halkını şehrin dışında kurulan yerleşimlere sürerek umutsuzluk ve çaresizlikle baş başa bırakıyor. Mahallelerimize giren buldozerlerin neden çıkmadıklarını son 10 yıldır sürekli sorguluyoruz. Bu sorulara biraz da olsa cevap olabilecek bir belgesel film önceki gün vizyona girdi. 'Ekümenopolis' neoliberal kentleşmenin hayatımıza yansımalarını, neden olduğu yıkımları ve bunların sonuçlarını ele alıyor. Ekümenopolis, 1967 yılında Yunan şehir plancısı Constantinos Doxiadis tarafından ortaya atılan, günümüzün kentleşme ve nüfus artışı hızları gözönüne alındığında, gelecekte dünyadaki bütün kentleşmiş alanların ve megapollerin kuşaklar halinde birbirleriyle birleşeceği ve tek bir şehir oluşturacağı fikrini temsil eden bir terim. 29 Nisan'da Taksim Gezi Parkı'nda sokak galası yapan belgesel, Beyoğlu Majestik ve Ankara'da Kızılırmak Sineması'nda gösterimde.

Ekümenopolis'in Yönetmeni İmre Azem kendisinin değil sadece filminden fotoğraf kareleri paylaşmamızı arzu etti.

İstanbul'un ana sorunları; şehircilik, mimarlık, sosyoloji, ekonomi, ulaşım sürekli tartışılıyor. Bütün bunları bir belgeselle anlattınız. Nasıl gelişti bu proje?

Kentsel dokunun tahribatı, kentsel dönüşümle tehdit altındaki mahalleler, trafik sorunu… bunları ben sorun olarak görmüyorum. Bunlar aslında kent üzerinden dışa vuran sonuçlar. Sorunlar ise sistemsel olarak daha derinde duruyor. Ben böyle baktığım için filmi yaparken maksadım sistemsel bir eleştiri getirmek ve bunu kent üzerinden yapmak. Çünkü kent, hepimizin yaşadığı bir yer ve sistem içindeki bozuklukları, saydığımız dışa vurumlar sayesinde net ve fiziksel olarak gözümüzün önüne seren yerlerdir. Uzun süredir kentlerin üzerindeki tahribatı gözlemliyordum ama bunların altında yatan dinamikleri ortaya çıkarma isteği beni filmi yapmaya motive etti.

NEOLİBERAL KENTLEŞME MAHALLE KAVRAMINI YOK EDİYOR

İstanbul varoşlarındaki gecekondu yıkımları ve geleneksel mahalleden sınıfsal farklılıkları öne çıkaran mahalleleşmeye geçiş hızla yayılıyor. Bu sizce nasıl okunmalı?

Yaşadığımız neoliberal kentleşme süreci mahalle kavramını yok eden bir süreç. Mahalle bakkalıyla, manavıyla, kasabıyla, sokakta oynayan çocuklarıyla oluşan ilişkiler mekanıdır. Siz o mahalleyi yıkıp, TOKİ konutlarına taşıdığınız zaman bu ilişkileri koparmış oluyorsunuz. Yaşanan deneylerde de gördük bunu. Sulukule örneğin, bin yıllık geçmişi olan bir mahalle. Dünyanın neresinde bu kadar eski bir mahalle var! İnsanları bu geçmişten koparıp, dikilen binalarla ilişki kurmaya zorlayamazsınız. Neoliberal kentleşme sınıfsal ayrılıkları, mekansal ayrılıklara da çevriyor. Yani kenti mekansal olarak sınıflara bölüyor. Şehir planlamasına aykırı olarak yapılan bir gökdelenler eninde sonunda yıkılır. Bunu Çin'de, Avrupa'nın bazı kentlerinde görüyoruz. Bizim ülkemizde de kesinlikle olacak bu. 10-20 sene sonra gökdelen yıkmak büyük bir endüstri olacak. Gökdelen yıkımı üzerine uzmanlaşmış şirketler olacak.

ÜNİVERSİTELER DE MEDYA GİBİ BU SÜRECİN ORTAĞI

Filmden bir ayrıntıda; kentin birçok noktasında araba hurdalıkları görülüyor. Araba reklamları ve araba satışlarındaki patlamalar nihayetinde, kentin büyük araba hurdalıkları ile dolma tehlikesinden bahsetmek için çok erken diyemeyiz o halde…

Bu artan araba sayısını işaret ediyor. İlk başta dediğim gibi, bunlar temel nedenlerin dışa vurdukları. Bu hurdalıklar neyin dışa vurumu? Başbakanımız övünerek meclis kürsüsünden rakamlar veriyor. 'bizim dönemimizde günde 700 araç trafiğe çıktı.' Bunu bir gelişmişlik göstergesi olarak söylüyor. Esas problem burada. Çarpık ve ilkel gelişmişlik anlayışında. Yapılan konut sayısını, satılan araç sayısını gelişmişlik göstergesi, hatta tek gelişmişlik kıstası olarak görürseniz, o zaman şehirler de hurdalığa döner. Buradaki bağlantı çok net. Çağdaş gelişmişlik anlayışı ülkedeki gelirin eşit bölünmesi üzerinedir. Ancak eşit ve adil bir gelir dağılımıyla daha yaşanılabilinir kentler inşa edebilirsiniz. TV ve

gazetelerde her gün boy boy konut ve araba reklamı yer alıyor. Medyanın reklamdan geçindiği bir ortamda bu kentleşmeyi kim, nasıl eleştirebilir?

Medyanın tam manasıyla bir eleştirisi yok, mimarlar ya da akademisyenler içerikli bir eleştiri getiremediler...

Evet. Akademisyenler, üniversiteler bile kentsel dönüşüm konusunda belediyelerle ortak proje üretiyorlar. Üniversite çatısı altında bu sürecin bir parçası haline geldiler.

İMECE USULÜ BİR FİLM OLDU

Belgesel birçok festivalden ödül aldı. Neden vizyona bu kadar geç girdi?

Birinci neden Türkiye'deki sinema sektörünün tekelleşmesi. Büyük filmlerin şansı daha fazla Türkiye'de. İkinci olarak, belgesele olan önyargı etken. Türkiye'de belgesel; hayvan, börtü, böcek gibi algılanıyor. Belgeselin de seyredilebilir olduğu, geniş kitlelere hitap edebileceği pek kabul edilmiyor. Biz biraz bunu da yıkmaya çalışıyoruz. 'İki dil bir bavul' belki bunu biraz yıkmıştır. Bir de tabii maddi sebepler var. Sinemaya çıkmak karlı bir iş değil. Zaten biz maddi bir gelir bekleyerek yapmadık bu filmi. Ama bir çok insan destek oldu. İmece usulü bir film oldu diyebiliriz. Sadece sinemaya çıkabilmesi için kitlesel fonlama yöntemiyle bir fon oluşturduk. Masrafları da oradan karşıladık, ancak o zaman çıkabildi vizyona. 2 dijital kopya giriyor. Beyoğlu Majestik, Ankara Kızılırmak Sineması. Bizim için önemli olan bağımsız sinemalarda girmesi. AVM veya zincir sinema salonlarında girmek istemedik.

KİM POLİTİKACI, KİM SERMAYEDAR BELLİ DEĞİL

Ayazma'da 'yaptım oldu' diyen Ağaoğlu'yla bugün yıkım ekiplerini mahallelere götüren belediyelerin 'yaptım oldu' demeleri bir niyet birlikteliğini mi gösteriyor?

Bizim için önemliydi Ağaoğlu'nun belgeselde olması. Ayazma ve İstanbul özelinde yaptığı projelerle bu konun bir parçası durumunda. Küçükçekmece Belediyesi bize röportaj vermedi. Bizde en azından Ağaoğlu'nun görüşlerini almak istedik. Zaten protokolü beraber yaptıkları için sermaye ve politikacıları birbirinden ayırt etmiyoruz. Beraber hareket ediyorlar, bir ittifak var. Çizgiler de belli değil; kim politikacı? Kim sermayedar? Nişantaşı'nda yeni yapılan rezidans projesine baktığımız zaman ortaklarının tamamı milletvekili. Böyle içiçe geçmişlik var siyasetçilerle sermayeciler arasında.

AKM VE EMEK SİNEMASI MİSYONLARINA KAVUŞACAK

AKM, Emek sineması, Beyoğlu'nun eski binaları yıkım tehdidiyle birlikte yaşıyor. Kent hafızası bu yıkımlardan nasıl etkilenir?

AKM ve Emek sinemasında gördüğümüz şey, Türkiye'deki genel özelleştirme eğiliminin sanata yansıması, yani sanatın özelleştirilmesi. AKM ve Emek sineması kamusal bir mekan ve kamusal görevleri var. Buraları ticarileştirdiğiniz zaman işlevlerinden tamamen kopartmış oluyorsunuz. Demirören'in yanında bir AVM sinemasına dönüşecek Emek Sineması. Bütün tarihi değeri kaybolacak. AKM'e de X şirketinin toplantılarına salon olacak. Aslında bu salonların sanat üretmesi lazım. Ben bütün bunların geri dönüşü olacağına inanıyorum. Eninde sonunda bu misyonlarına tekrar kavuşacaklar.

Kaynaklar:

- http://www.sinekolaj.com/makaleler/85/Belleksiz_mekanlar_Ekumenopolis.html
- http://www.sanatatak.com/view/Ekumenopolis-Ucu-Olmayan-Sehir/32
- http://sonayban.blogspot.com/2013/03/urbanized-2011-ekumenopolisin-ard.html
- Alver, Köksal. 2007. Siteril Hayatlar, Kentte Mekansal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler. Ankara: Hece Yayınları
- Gans, Herbert J. 2007. Popüler Kültür ve Yüksek Kültür, İstanbul: YKY.

- Kurtuluş, Hatice. 2005. İstanbul'da Kapalı Yerleşmeler: Beykoz Konakları Örneği. Yay. Haz. Hatice Kurtuluş. İstanbul'da Kentsel Ayrışma, (s. 161-187). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tekinalp, Şermin. 2006. İletişim Araştırma ve Kuramları, İstanbul: Beta.
- Işık, Emre&Şentürk, Yıldırım. Özneler, Durumlar ve Mekanlar. Toplum ve *Mekan: Mekanları Kurgulamak*. İstanbul: Bağlam Yayınları
- *"Paris, Caiptal of the Nineteenth Century", 1986, Reflections, New York, s 155
- ** http://www.doxiadis.org/files/pdf/ecumenopolis%20tommorow's%20city.pdf
- Artun, Nur. 2012. *Bellek ve Mekân*, Ders notları, Kadir Has Üniversitesi
- http://www.ekumenopolis.net/#/tr_TR
- http://www.evrensel.net/news.php?id=28442
- http://www.beyazperde.com/filmler/film-205968/elestiriler-beyazperde/
- http://yenidaktiloo.blogspot.com/2012/06/ekumenopolis-ucu-olmayan-sehir.html

Video: Tüm

http://www.youtube.com/watch?v=maEcPKBXV0M

1. Video
http://politikfilm.net/filmler/1101-ekumenopolis-ucu-olmayan-sehir-belgesel-filmi-izle.html
2. Video
http://politikfilm.net/filmler/1101-ekumenopolis-ucu-olmayan-sehir-belgesel-filmi-izle.html#tab2

SÜRYANİ MOR EFREM HAZRETLERİ (İ.S. 285- Haziran 373)

Kilise Ataları Tarafından "Kutsal Ruh' un Kavalı" Olarak Adlandırılan Süryani Mor Efrem'in Şiirleri

Bin yılların şahitliğini yapan maddi kültür katmanlarının yanı sıra, sayısız denetilecek birçok inanç sistemini bağrında taşımış, insanlık medeniyetinin ana merkezi olan Mezopotamya, günümüzde de birçok inanç, gelenek ve kültürün harmanlanıp birlikte yan yana durabilme yeteneği ile ortak kültürel değerler meydana getirmiştir. Süreç içerisinde farklı yorumlamalar ile varlığını sürdürmeye çalışan inanç sistemleri ve bunları temsil eden şahsiyetler, taşıyıcısı oldukları misyonları ile uzak diyarların halklarının hayat rotasına yön vermiş, duygu ve düşüncelerine renk katmışlardır. Bu şahsiyetlerin varlık nedenleri arasında önemli bir yere sahip olan anayurtları, onların yetişmesi ve mevcut potansiyellerinin açığa çıkarılmasında önemli bir role sahip olmuştur.

Mezopotamya'nın kadim halklarından olan Süryanilerin büyük şairi **Mor Efrem, tüm Doğu Hristiyan kiliseleri tarafından saygıyla anılan, Batı kiliselerince doğu adına tanınan ender simalardan birisidir.**

Bazı kaynakların verilerine göre **Mor Efrem, İ.S. 285** yılında putperest bir aileden Nusaybin'de doğmuş, öğrenimini Nusaybin ile Sincar Dağı arasındaki **Baarbeye (BethAraboye) episkoposun** yanında gördükten sonra bazı siyasi sebeplerden dolayı **303 yılında Nusaybin'i terk edip Urfa'ya yerleşmiştir. Şair Asuno**'nun yanında Süryani edebiyatı ile Kutsal Kitap'ın derinleşmesini özümsemiştir. Erken yaşlarında dünya nimetlerini terk edip ve 320'lerde tekrar Nusaybin'e geri döndüğünde **Mor Yakup**'a intisap ederek ruhi temizlik ve kutsallığı, ahlaki enginliği ve dinî bilgileri ondan öğrendi. Öğrencisi olduğu eğitim kurumunun yöneticiliğine kadar yükselmiştir.

Nusaybin'de bulunduğu yıllarda, şehir üç kez **338, 346 ve 350** yıllarında Perslilerce kuşatılır ancak ele geçirilemez. **Pers Kralı Şobur**, kenti ele geçirmeyi başaramadıysa da birkaç yıl sonra **İmparator Yulyanus**'un bozguna uğratılması sonucunda Pers Kralı Şobur'la Bizans **İmparatoru Yubinyanus** arasında varılan anlaşma sonucunda Nusaybin şehri Şobur'a teslim edilir. Kentin Hristiyan halkının büyük bir çoğunluğu göç ederek şehri terk eder. Kentlilerle birlikte göç eden Efrem önce Diyarbakır'a gelerek şehrin Batı cephesine yerleşen mülteciler arasında bulunur, daha sonra da Urfa'ya geçer. Hayatının son on yılını Urfa'da geçirir.

Efrem'in hayatının son yıllarında, Urfa kentinde meydana gelen kıtlık felaketi, inziva hayatını sürdürdüğü hücresinden çıkmasına neden olurken, servetlerinden fakirleri yararlandırmadıklarından dolayı da zenginleri kınar. Yaptığı çalışmalar sonucunda, zenginlerden topladığı yardımlarla binlerce aç ve sefil durumdaki insanlara yiyecek ve ilaç bulur. Devlet binalarının tümünü hastane olarak kullanıma açılmasını sağlar.

> **Vasiyetinde kendisini gösterişsiz bir törenle toprağa verilmesini, aziz kalıntısı diye kendisine ait hiçbir şeyin saklanmamasını ve pelerinsiz olarak, sadece rakiplik giysileriyle gömülmeyi ister.** Mezarına arkadaşlarının getirmek istedikleri armağanlara gelince, bunlara bir değer biçilmesini ve bedellerinin para olarak yoksullara ve hastalara ya da kiliseye verilmesini ister. Gömüleceği yer konusunda **"Mezarlıkta beni, kalbi kırık olanların bulunduğu yere yatırınız ki, Rab İsa Mesih geldiğinde beni kucaklayabilsin ve onların ortasında kaldırabilsin"** vasiyetinde bulunur.

Mor Efrem 373 yılının Haziran ayında öldüğü tahmin edilir. Mezarı Urfa şehrinin batı kapısında Kontrion denilen burcun yanındaki bir mezara konulur. Daha sonra bu mezarın üzerine **Deyro Tahtoyto (Aşağı Manastır)** adı ile anılan bir manastır inşa edilir. Süryani Ortodoks Kilisesi kendisini azizleri anma programında yıllık kil ise takvimine dâhil etmiştir. Her yıl Büyük Oruç un ilk haftasında adına anma törenleri düzenlenir.

Mor Efrem, tartışmasız iyi bir dil ustasıdır. Süryani şairleri arasında, birçok manaları az bir sözle ifade edebilenlerin en başarılısıdır. Anlaşılır dile sahiptir. İfadedeki derinliğine kimse ulaşamamıştır. Konuları seçerken çok dikkatli davranmıştır. Şiir ve kaside tarzını geliştirmiştir. Kasidelerinin güzelliği, konumunu daha da artırmıştır. Okuyucularını **barışa, ibadette deruniliğe, tefekkürde sonsuzluğa davet eden Mor Efrem, "Süryanilerin Güneşi", Süryanilerin Peygamberi, Kutsal Ruhun Kavalı , "Hikmetler Sahibi" gibi çalışılarak ulaşılabilecek üstün mevkilerin tanımlamaları ile ünlenmiştir.**

> VII. yüzyıla kadar olan dönem Süryani edebiyatının altın çağı olarak tanımlanır. Bu dönemin en verimli ve en yaratıcı dinsel şairleri arasında ilk sırayı alan Mor Efrem, tüm zamanların en çok bilinen dinsel şairidir. **Mor Efrem'e ait edebi eserler X. yüzyılda Nusaybinli bir başrahip tarafından Mısırda bir Süryani manastırında bulunmuş, ancak şiirleri XVIII. yüzyıla kadar kopyalanmamış ve fazlaca bilinememiştir.**

Bir yazar olarak olağanüstü üretkenliğe sahiptir. Bir çok manzum vaaz ve ilahi, Kitab-ı Mukaddes tefsiri, açıklayıcı dinî konuşmalar ve polemik eserler kaleme almıştır. Bunlar çok kısa bir sürede **Yunanca, Ermenice, Kıptice, Habeşçe ve Latinceye** çevrilmişlerdir. Etkisi, sadece Mezopotamya'da değil, tüm Hristiyanlık dünyasında kendisini hissettirmiştir. Yapıtlarının büyük bir kısmı günümüze kadar gelmiş olup Latin harfleriyle altı büyük cilt halinde basılmıştır.

Mor Efrem; Süryani şiirini geliştirip, kendi tarzı yüzyıllar boyunca varlığım sürdürmüş, ilahi ve söyleşileri Süryani Kilisesinin yıllık dua programların düzenlenmesinde etkili olmuştur. ***Mimro* ve *Madroşo*** adı verilen iki tarzda yazılmış şiirleri vardır.

> *Mimro,* konuşma tarzında olan yedi heceli şiir, *Madroşo* ise ezgisel çizgisi daha belirgin ve koro tarafından okunan bir tarzdır. Şiirleri mekânsal icra edilen tüm dua ve ilahi okumalarında sıkça kullanılır.

Kendisine ait 3 milyona yakın şiir cümlesi olduğu belirtilir. Ayrıca **"Sugitho"** türünü Hristiyan edebiyatına kazandıran, düzenleyen ve kullanıma sunan ilk Süryani şairidir. Sugitho'nun belli bir kalıbı vardır. Her Sugitko iki, üç ya da daha fazla kişi arasında söz düellosu şeklinde icra edilen bir yazım türüdür.

Eserlerinin en küyük özelliği uzun oluşlarıdır. Hayranlık verici çalışkanlığına ve kaleminin çok üretken olduğuna bizi inandıracak kadar yazısı günümüze kadar ulaşmıştır. Aslında Süryani anlayışı, düşünceleri genişletmeye ve yinelemelerle uzatmalara çok yatkındır. Diğer Süryani yazarlarda; **Antakyalı İskok, Narsay, Suruçlu Mor Yakup ve Menbecli Mor Filüksinos** vd. bu özelliği farklı derecelerde görmek mümkündür. Son derece hareketli hayal gücü, onun üslubunun en büyük özelliğidir. O, bir tarifi en küçük ayrıntılarına dek yaptıktan sonra diğerine geçerek uzun uzun anlatımlarda bulunur. Mor Efrem yazılarına bilgisini, şiirlerine ilhamını, vaazlarına hitabet sanatını yansıtabilmeyi çok iyi becermiştir. Yer yer felsefik ve mantıklı yazarak yer yer kalk diline inerek toplumun her kesimine kitap edebilmiştir. Üslubu açık, akıcı ve etkilidir.

Yazılarındaki birçok pasaj, Kutsal Kitap'ın nasıl okunması gerektiği konusunda yol göstermektedir. Bir taraftan kutsal kitapların gizli gücünün dibe ulaşılamayan bir derinliğe sahip olduklarını açıklarken, diğer taraftan Hristiyan kişinin Kutsal Kitap'ın ruhsal anlamını ve gizli derinliklerine ulaşma çabası için de iman gözüyle okuması gerektiğini ifade eder. Kutsal Kitap'ın literal (harfiyen) şekilde okunmasının kesinlikle yanlış olduğunu ve bu tür yaklaşımların yanlış anlaşılmalara neden olabileceğini ifade eder. Kutsal Kitap'la ilgili yaptığı tefsir çalışmalarının çoğunu düzyazı yerine şiir türünde yapmıştır.

Elinizde bulunan bu çalışma, Süryani Mor Efrem'in en önemli eserlerinden biri olup seksen yılı aşan bir zaman diliminde görmezlikten gel inen, unutturulmaya çalışılan, Anadolu'nun en kadim sakinlerinden olan Süryanilerin, sahip oldukları inanç ve kültürel motiflerini, bu topraklardan dünyaya armağan ettikleri ruhsal bir çağrının yazınsal ifadesidir.

Gabriyel AKYÜZ

***Horiepiskopos* Kırklar Kilisesi – Mardin**

Mor Efremin Hayat Öyküsü

Aziz ve büyük öğretmen Mor Efrem'in hayatı başından sonuna kadar **Beth-Nahrin**'ın **(Mezopotamya) Urhoy'unda (Urfa)** geçmektedir.

Aziz Mor Efrem Süryani kökenli olup iki hudut arasında (Roma ve Pers) yer alan Nusaybin şehrinde dünyaya geldi. Babası Nusaybinli, annesi de Omid (Diyarbakır) şehrindendi. Mor Efrem dünyaya geldiği zaman babası putperest inançlı olup **Abizil** olarak tanınan bir putun baş kâhiniydi. Bu putu sonradan Kral Yubinyanus yıktırmıştı. Mor Efrem, mümin ve muzaffer Kral Kustantinos'un döneminde dünyaya gelmiş ve Rab onu tıpkı Peygamber Eramyo gibi anne karnından seçmiştir ki, heretik (sapkın) inançların vahşiyeti onun aracılığıyla azarlansın ve tüm dünyayı da öğretmenliğinin parıltısıyla aydınlatsın. Tanrısal inayet tarafından seçildiği için babasının putlara düzenlediği törenlere ve putlara sunduğu kurbanlara katılmıyordu. Mor Efrem, iyi ahlak ve meziyetlerle donandığından dolayı şeytanlar da onu kendi babasının evinde görmek istemezlerdi. Mor Efrem'i koruyan Rab, onu kendi hükümranlıkları altına almaya izin vermezdi. Tıpkı **Pavlus** hakkında **Hananya**'ya söylenen; **"bu benim için seçkin bir alettir"** sözü Mor Efrem'de de vuku bulmuştu.

Mor Efrem Evden Kovuluşu

Günlerden bir gün şehirde bulunan Hristiyan biriyle konuştuğunu gören babası, oldukça sinirlenir, onu acımasızca döver ve kendisine yönelerek: **"Yaptığın bu terbiyesizliğe karşı tapmağa girip İlahlara kurban sunacağım ki seni affetsinler ve seninle barışsınlar."** Tapınağa girip adet edindiği gibi putlara kurbanlar sunarken, kendisine Şeytan görünür ve onunla konuşmaya başlar:

> **"Uzun bir süreden beri bu tapınağa önem verdiğini biliyorum, oğlun için takdim ettiğin talebi reddediyorum. Gök, yer olamayacağı gibi böylece benim de bu kişiyle hiçbir gönlüm yoktur. Eğer gönlümü almak ve irademi yerine getirmek istiyorsan, oğlunu evinden ve komşuluğumdan uzaklaştır. Çünkü gelecekte Tanrıların kovuşturucusu biri olacağından endişe ediyorum".**

Babası hemen oğlu Efrem'i çağırıp; **"sen Tanrıların düşmanısın ve seni artık evimde görmek istemiyorum, defol git yanımdan"** der kendisine. Efrem, babasının davranışına çok sevinir. Çünkü bu tür sözleri duymayı çoktan beri arzuluyordur. Yanına hiçbir şey almadan ve nereye gideceğini bilmeden babasının evini terk eder.

(Not: Hz. İbrahim aleyhisselâmın başından da buna benzer bir hadise geçmiştir)

Onu koruyan yüce Allah Teâlâ'nın inayeti Hıristiyanların kilisesine doğru yönelterek Nusaybin Episkoposu Mor Yakub'un yanma gider. Mor Yakub, Rab korkusuyla dolu, Allah Teâlâ'nın inayetiyle büyük mucizeler yapan ve Kutsal Ruh'un aracılığıyla gelecekleri ve gizlilikleri bilen bir şahsiyettir. Mor Efrem, durumunu kendisine arz edince onu sevgiyle kabul eder ve kilisede dinleyicilere özel olarak ayrılan bir yere yerleştirir**. Efrem de artık ker namaz vakti kiliseye girip dinleyenlerin safında durup ve kutsal kitapların sözlerini iştiyakla dinler. Düzenli bir şekilde orucunu tutar, namazını kılar ve günden güne olumlu yönden ilerler.**

Mor Efrem daha sonra Episkoposluk merkezine yerleşir ve Mor Yakup'la birlikte yaşamaya başlamış olur. Kendi yaşantısında kocasını örnek alır. Mor Yakup da bu tür güzel davranışlarını görünce onu daha da sevmeye kaşlar ve kutsal kitaptan kendisine ayetler okuyarak düşüncesini günden güne güçlendirir. Mor Efrem sadece Aziz Mor Yakup tarafından değil kütün kilise cemaati bireyleri tarafından sevilir. Mor Yakub'un yanında uzun bir süre Rab korkusuyla, alçak gönüllüğüyle ve akıllı davranışlarıyla kaldıktan sonra onu kakasının evinden kovalayan Şeytan mahcup kalır ve onu görmek

istemez olur.

Mor Efrem'in Zina İle İtham Edilişi

Şeytan, Efrem'e bir plan kurarak onu Mor Yakup'un ve cemaatin gözünde soğutmayı arzular. Aslında Şeytanın organize ettiği bu planın aracılığıyla Mor Efrem'in kutsallığı alenen ortaya çıkar, Mor Yakup'un ve cemaatin sevgisini daha da kazanmış olur. Efrem'in başına gelen olayın akışı aşağıda yazıldığı gibi cereyan etmiştir:

Nusaybin Kilisesinde zangoçluk yapan Efrem isminde kiri, kendi adaşının (Rakip) Efrem'in Episkopos ve cemaat tarafından çok sevildiğini görünce onu kıskanmaya kaşlar. Günün kirinde, **Kilise Zangocu Efrem**, kalkın bir liderinin kızıyla cinsel ilişkiye girer ve kıza şu tavsiyede bulunur: **"Şayet bu konudan baban haberdar olursa, benimle cinsel ilişkiye giren, kalkın aziz/sadık olarak gördükleri o Efrem, bana tecavüz etti"** dersin. Sonuçta kızın babası, kızının hamile olduğunu görür ve onu sorguya alır. Kız, daha önceden kendisine öğretildiği gibi durumu kendi kakasına anlatır. Kızın kakası koşarak, ağlayarak ve isyan edercesine durumu Episkoposa izah etmeye gider.

Episkopos bu çirkin konuyu duyunca hayrete düşer. Gerçi Tanrısal görüntüler Mor Yakup'a görünmüyor değildir. Bu tür muammalar görünür fakat bu olayın gerçekleri kendisinden gizlenmiş ve ne yapacağını bilemez duruma gelmiştir. Konu kalka da teşhir olunca herkes Efrem'in aleyhine tavrım değiştirir. Episkopos, Mor Efrem'i yanına çağırarak bu konu hakkında onu sert bir şekilde azarlar. Bu azarlamaya karşın Efrem şaşkınlık içinde kalır ve uzun bir süre suskunluğunu bozmaz. Derin derin düşündükten sonra suskunluğunu bozup: **"Evet, ey saygın peder olay doğrudur. Ben günah işledim, lütfen beni bağışlayınız."** der.

Mor Yakuk, Efrem'in yaşantısını yakından takip ettiği için olayın gerçekliğine inanmaz ve Allah Teâlâ'dan olayın açığa çıkmasını diler. Olayın sonucu Efrem'in lehine dönüşeceği için bu sır ondan saklanmıştır. Bir erkek çocuğu dünyaya getiren kızın kakası, çocuğu alıp Episkopos Mor Yakup'un yanma getirir ve: **"Alın çocuğunuzu siz büyütün"** der, Mor Yakup da, Efrem in hazır bulunmasını ister. Hazır bulunduğunda kızın babası Efrem'e; **"oğlunu yanma al ve onu sen büyüt"** der.

Aziz Mor Efrem ağlayarak: **"Günah işledim, kadasetine yalvarıyorum, ey saygıdeğer peder. Beni bağışlayınız."** Çocuğu kucağına almış o vaziyette kiliseye girdiğini gören halk hayrete düşer. Halkın bir kısmı çocuğa bakarak, bu adamın suçsuz olduğunu düşünürken, diğer kısım da olayı onun gerçekleştirdiğine inanmıştır. Efrem de balkın önünde gözyaşlarını dökerek: **"Günahkârım, bu günahı ben işledim. Ne olur benim için dua edin ki, Rab beni affetsin"** demiştir.

Belirli bir süre sonra bütün halkın onun aleyhinde olumsuz düşündüğünü görünce, İncil'de yazılı olan: ***Bana iman eden şu küçücük insanlardan birini tökeze/suç işlemeye sürüklerse vay başına"*** (Mat: 18: 5) ayetinden korkarak tavrını değiştirmeye karar verir. Allah Teâlâ da Efrem'in sabrını, tahammülünü ve kendisine yöneltilen eleştirileri, azarlamaları ve dedikoduyu alçak gönüllükle karşıladığını görünce, faziletini ve mütevazılığım ortaya çıkarmak ister ki, Şeytan'ı ve onu dinleyenleri mahcup etsin.

Pazar sabahı kutsal ayinin icrası esnasında Efrem, çocuğu cübbesinin altına saklayarak Episkopos Mor Yakup'un yanına yaklaşır ve bir ricada bulunur. Ricası, vaaz kürsüsüne çıkmak ve halk a seslenmektir. Mor Yakub kendisine izin verdikten sonra vaaz kürsüsüne çıktığında ne yapacağını herkes merakla gözlemeye başlar. Efrem, çocuğu cübbesinin altından çıkararak sağ eliyle yukarıya doğru kaldırıp çocuğa yüksek bir sesle seslenerek şunları söyler: **"Ey çocuk! göğü, yeri ve bütün kâinatı yaratan diri olan Allah'ın adıyla sana yemin ettiriyorum; gerçek baban kim olduğunu burada hazır olanlara bağırarak açıkla."**

Çocuk da ağzını açıp: **"Babam Kilise Zangocu Efrem'dir"** der. Bütün halk Episkoposla birlikte hayrete düşer. Hepsi Mor Efrem'den haykırarak özür dilerler. O an, çocuk da hayatını yitirir. Kızın babası da kendini azizin ayakları üzerine atıp özür dilemeye başlar. Daha sonra Aziz Mor Yakup bir konuşma yaparak herkesi bağışlar. O günden itibaren Mor Efrem halkın gözünde daha da büyümeye başlar ve

Mor Yakup ile birlikte hayatını sürdürmeye devam eder.

[**Anlatılan Menkâbe'nin doğruluğuna aşağıdaki hadis-i şerif işaret etmektedir.**
Ebu Hureyre'den radıyallahu anh, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz'den duyarak buyurdular ki:
"Üç kişi dışında hiç kimse beşikte iken konuşmamıştır. Bunlar: Hz. İsa İbn-u Meryem aleyhimasselam, Cüreyc ve bir başka çocuk.

(Birincisi: Hz. İsa aleyhisselam ki herkes bilir.) (ikincisi:) Cüreyc, kendini ibadete vermiş abid bir kuldu.
Çok eski dönemlerde "Cüreyc" isminde bir genç vardı. Cüreyc, dinine bağlı, güzel ahlâklı, namaz kılmayı çok seven bir kişiydi. İbadetini rahat bir şekilde yapabilmek için, evinin avlusunda kendine bir ibadet yeri yapmıştı. Orada devamlı ibadet ederdi. Namazlarını çok uzun kılardı. Bu, ona çok derin bir manevi haz ve lezzet verirdi.
Bir gün namaz kılarken annesi çıkageldi:
- Cüreyc! Cüreyc, diye seslendi.
Cüreyc, namazına daha yeni durmuştu. Ya namazını bozup çok sevdiği annesine cevap verecek ya da namazına devam edip annesini bekletecekti. İçinden: "Allah'ım! Annem ve namazım arasında kaldım." dedi. Sonra yarım bir namazla Allah'ın huzurundan ayrılmanın doğru olmayacağına karar verdi ve namazına devam etti. Annesi biraz bekledi. Baktı ki Cüreyc'ten bir ses çıkmıyor, çaresiz geri dönüp gitti. İkinci gün annesi tekrar geldi:
- Cüreyc, diye seslendi. Cüreyc yine:
- Allah'ım! Bir tarafta annem diğer tarafta namazım var, dedi. Yine namazına devam etti. Üçüncü gün Cüreyc'in annesi tekrar geldi. Cüreyc, yine namaz kılıyordu. Annesi, ona seslendi. Cüreyc, bu sefer de namazını bozmak istemedi. Üçüncü gün de oğlunun ibadet etmekte olduğunu bilmeyen ve onunla görüşemeden dönmek zorunda kalan annenin canı çok sıkıldı. Oğlunun bu davranışı onu çok üzmüştü. Bu sebeple ağzından oğluna karşı şu ifadeler döküldü:
- Evlâdım! Allah seni kötü bir kadınla imtihan etmeden canını almasın.
Aradan uzun zaman geçti. Cüreyc ibadetine devam ediyordu. Herkes Cüreyc'in namaz kılışını, Allah'a bağlığını ve günahlardan uzak bir hayat yaşadığını konuşuyordu. Hiçbir güç Cüreyc'i namaz ibadetinden vazgeçiremezdi. İnsanlar bu konuda bahse bile girebilirlerdi.
Günlerden bir gün güzelliği dillere destan olan ahlâksız bir kadın,
- Ben Cüreyc'i Allah yolundan uzaklaştırabilirim, diyerek bahse girdi.
Daha sonra, Cüreyc'in ibadet ettiği yere gitti. Onunla konuşmak ve gönül eğlendirmek istedi. Ne yaptıysa Cüreyc'i ibadetinden vazgeçiremedi. Cüreyc kadının yüzüne bile bakmadı. Bu duruma sinirlenen kadın oradan ayrıldı. Aklına başka bir fikir geldi. Gidip Cüreyc'in çobanıyla gizlice beraber oldu ve ondan bir çocuk dünyaya getirdi. Daha sonra "Bu çocuk, Cüreyc'in çocuğudur." deyip halkı Cüreyc'e karşı kışkırttı. Bu haberi duyan herkes Cüreyc'in başına üşüştü. Ona namazını bozdurdular ve onu tartaklamaya başladılar. Üstelik ibadet ettiği yeri başına yıktılar. Kendisine kurulan tuzaklardan haberi olmayan mazlum Cüreyc,
- Benden ne istiyorsunuz, beni niçin dövüyorsunuz, diye sordu.
Oradakiler:
- Sen ırz, namus düşmanı bir adamsın! Şu kadınla birlikte olmuş ve ondan bir çocuk sahibi olmuşsun. Bir de kendini Allah yolunda gösteriyorsun, dediler.
İftiraya uğrayan bu genç, büyük bir sabır gösterdi. Güçlü bir imanı vardı. Yüce Allah'a güveniyor, kendisini bu durumdan ancak O'nun kurtarabileceğini düşünüyordu.
İftira ve horlama dolu bu sözler üzerine Cüreyc,
- Çocuğu bana getirin, dedi.
Çocuğu getirdiler. Cüreyc, iki rekât namaz kıldı. En samimi duygularla Rabbine yönelip, O'ndan yardım istedi. Ardından yeni doğmuş bebeğin karnına hafifçe dokundu ve çocuğa sordu:
- Evlâdım! Senin baban kimdir?
Bebek cevap verdi:
- Babam, falanca çobandır.
Bebeğin konuştuğunu görenler, Cüreyc'in elini öpmeye ve ondan özür dilemeye başladılar. Kendilerini affettirmek için, Cüreyc'e altından bir ibadethane yapmak istediler. Fakat gösterişi sevmeyen Cüreyc, bunu kabul etmedi. Onlara:
- Bana eskisi gibi topraktan bir ibadet yeri yapın, yeter, dedi.

Ahlâksızlığı ile tanınmış birinin sözüne inanarak, dürüst bir insana kötülük edenler bu yaptıklarına çok pişman oldular. Özürlerinin kabulü için çalışmaya başladılar ve Cüreyc'in ibadethanesini hemen eski hâline getirdiler.

[113 Müslim, Birr 7, 8, (2550); Buhari, Enbiya 50, Amel fi's-Salat 7. Beşikte olmasa da, daha çocukken boyundan büyük sözler söyleyen çok küçük görünümlü büyükler olmuştur. Bkz. Müslim, Zuhd 73, (3005); Tirmizi, Tefsir, Büruc, (3337)]

Ariyus'un Sapkın Düşüncesi

Kısa bir süre sonra Ariyus isminde biri ortaya çıkıp Oğul ve Kutsal Ruh hakkında yanlış yorumlar getirerek ve yaratıcısına keskin bir dil uzatarak Mısır'ı karıştırmıştır. **Ariyus**'un heretik inancına karşı muzaffer Kral Kustantinos, dönemin bütün Episkoposlarını Nikiyaya/İznik e davet etmişti. Episkopos Mor Yakup da toplantıya davet edilmişti. Arkadaşlarıyla birlikte toplantıya gitmeye hazırlanırken, Mor Efrem'i de yanına alarak gerçek inancı savunmak üzere kutsal konsile gitmek üzere yola çıkarlar.

Ariyus ve yandaşları konsil tarafından aforoz edildikten sonra Mor Yakup ve arkadaşlarının dualarıyla gereken cezaya çarptırılmışlardır. Konsilin aziz üyeleri göstermiş oldukları bu başarıdan dolayı kendi memleketlerine geri dönerken, Mor Yakup ve Mor Efrem de galip ve muzaffer ordu liderleri gibi mutlulukla Nusaybin'e döndüler.

Aziz Mor Efrem, Allah Teâlâ'nın korkusuyla ve kutsal kitapları okumasıyla günden güne kendini geliştiriyordu. Episkoposun bütün emirlerine fiilen riayet ediyordu.

Nusaybin Perslerin Kuşatması Altında

Bir süre sonra muzaffer ve saygın Kral Kustantinos vefat eder ve yerine kendi çocukları hâkimiyeti devralırlar. Kustantinos'un vefatını fırsat gören Pers Kralı Şobur, kısa bir süre sonra Kustantinos'un çocuklarına hakaret ederek büyük bir askerî güçle, sayısız at ve fillerle Nusaybin'i kuşatır. Ordusunu gruplara ayırıp ve kendisi onları organize ederek yetmiş gün süreyle bu kuşatmayı sürdürür. Nusaybin'i fethedemeyeceğini gören Kral Şobur, şehrin ortasından akan nehrin suyunun önü büyük bir setle kapatmıştır. Suyun gücüne dayanamayan sur olduğu gibi çöker. Şobur, artık şehri suhuletle alacağını düşündüğünden çok mutlu olur.

Fakat madalyonun diğer yüzü daha farklıdır. Çünkü savaş devam ederken Episkopos Mor Yakub, Mor Efrem ve diğer kilise ruhanileri gece gündüz Allah Teâlâ'ya yakarmışlardır. Mor Efrem bütün şehrin halkına ve savaşan askerlere cesaret vererek yüreklendirmiştir. Onun telkiniyle ve teşvikiyle şehrin surunu yeniden inşa ederler. Surun başında nöbetçi askerler görevlendirilir ve hücuma geçenler püskürtülür. Mor Efrem bu tür faaliyetleri yaparken surun yakınında bile değildir. O, Allah Teâlâ'nın tapınağında hep dua eder ve yakarır.

Şobur, surun hızlı bir şekilde yeniden yapıldığına pek şaşırmamıştır. Onu en çok hayrete düşürense surlardaki tuhaf bir görüntüdür. Surun üzerinde kraliyet üniforması giyen ve giysisi güneş gibi parlak bir adam vardır. Şobur, bu görüntüden korkmuş ve adamı Roma hükümdarı zanneder. Hatta Roma Hükümdarı Kustantinos'un Antakya'da olduğu konusunda onu uyaranları azarlamıştır. Daha sonra: **"Bu, Romalıların Allah'ıdır, onların yerine savaşıyor"** diye düşünür. Yayını gerer ve surlarda gördüğü kişiye okunu fırlatır. Ancak fiziksel yapısı olmayan bir nesneye zarar veremeyeceğini bilemez. Şobur'un öfkesi diner.

Mor Efrem, Pers güçlerine lanetler yağdırabilsin diye surun başına çıkabilmesi için Episkopos Mor Yakup'tan talepte bulunur. Mor Yakup, ondaki tanrısal inayete güvenir. Gerçekleştirdiği kerametin görgü tanığı olduğundan, surun başına çıkmasına izin verir.

Mor Efrem, surun bir burcuna çıktığında on binlerce Pers askeri görür. Gözlerini Allah'a doğru kaldırıp o askerlere sinek ve sivrisinek göndermesi için yalvarır. Bu küçücük hayvanların aracılığıyla Şobor'un ordusu yenilsin ki, Allah'ın gücü görünsün. **Mor Efrem'in duasıyla birlikte havada sinek ve sivrisinek bulutları oluşur. Sinekler filleri sokmaya ve diğer hayvanların burnuna girmeye başlar.**

Atlar ve filler beklenmeyen bu duruma dayanamazlar. Gemlerini kırıp askerleri yere atıp kaçmaya başlarlar. Şobur un o güçlü ordusu dağılarak büyük bir yenilgiye uğrar. Şobur bu yenilgisinin Allah Teâlâ'ya iman edenlerin gücüyle değil, bizzat Allah Teâlâ tarafından gerçekleştiğini kabul eder. Böylece herkes, Nusaybin şehrinin Aziz Mor Efrem'in duasıyla kurtulmuş olduğuna kanaat getirir.

Mor Yakup'un Vefatı

Hayat toyu yaşantısını faziletlerle süsleyen Aziz Episkopos Mor Yakup, Şobur Nusaybin'i kuşattıktan bir süre sonra bayata gözlerini yumar. Mor Efrem, büyük bir üzüntü duyan ve onu saygın bir cenaze töreniyle toprağa verir.

Mor Yakup'un vefatından kısa bir süre sonra Kustantinos'un oğlu da vefat eder ve yerine Kustos geçer. Kustos'un döneminde zalim Yulyanus ortaya çıkar. Kustus'un vefatından sonra yerine geçen zalim Yulyanus'un döneminde Hristiyanlar büyük sıkıntı çekmeye başlar. Onlara zulmeder. Yulyanus, Persler üzerine sefer düzenler. Sefer sırasında öldürülmek suretiyle Allah Teâlâ'dan cezasını bulur.

Yulyanus un yerine geçen Yubinyanus, Yulyanus'un cenazesini yanına alır ve krallara yaraşır bir törenle toprağa verir. Yubinyanus, Yulyanus un cenazesini Nusaybin'den geçirirken daha önceden Perslerle anlaştığı üzere Nusaybin halkına Nusaybin'i terk etme emri verir ve yaptığı anlaşma gereği Nusaybin'i Şobur'a teslim eder. Mor Efrem, zalim Şobur'un döneminde meydana gelen zulümler hakkında yazılar yazmıştır.

Mor Efrem Nusaybin'i Terk Ediyor

Aziz Mor Efrem, Nusaybin Perslere teslim edilinceye dek orada yaşar. Sonra Beth-Araboye denilen yere gider. On sekiz yaşındayken vaftiz olur. Mezmurları öğrenir. Onu vaftiz eden pederden kutsal kitapları okuma imkânı bulur. Bu sırada kiliseler büyük bir baskı altındadır. Bu yüzden Omid e (Diyarbakır) kaçar. Omid'de kısa bir süre kaldıktan sonra Beth-Nahrin in Urfa'sına gider. Urfa'yı uzaktan görünce bile hayatını burada sürdürmeye karar vermeye başlamıştır bile. Çünkü orayı çok sevmiştir.

Şehrin girişinde şehri çevreleyen Dayson Nehri (Karakoyun Deresi) kenarında çamaşır yıkayan kadınları görür. Nehrin kenarında durur ve onları izlemeye başlar. Kadınlardan biri başını çevirip uzun bir süre Efrem'e bakar. Efrem, kadını sert bir şekilde azarlar: **"Bana bakmaya utanmıyor musun? Yere bakman gerekir.** Kadın da:

"Senin yere bakman gerekir, çünkü sen topraktan yaratıldığın için toprağa bakacaksın, ben ise senin etinden yaratıldığım için sana bakacağım" cevabını verir. Mor Efrem kadının bilgeliğinden hayrete düşer. Hemen orayı terk edip uzaklaşır ve kendi kendine: **"Bu şehrin kadınları eğer bu kadar büyük bir hikmete sahip iseler, kim bilir ki erkekleri ne kadar akıllıdır"** diye düşünmeye başlar.

Mor Efrem Urfa şehrine girer. Yabancı olduğu gibi meslek sahibi de değildir. Bu yüzden günlük bir iş yapmaya karar verir. Bir hamamcıyla anlaşır ve çalışmaya başlar. O tarihte Urfa'nın büyük bir kısmı putperestlerden oluşuyordu. Mor Efrem fırsat bulduğunda onlarla tartışıyor, kutsal kitaplardan bilgi veriyor ve aynı zamanda onları uyarıyordu.

Günün birinde Mor Efrem, çarşıda gezerken iyi ahlaka sahip bir rahiple karşılaşır. Rahip: Nerelisin delikanlı diye sorar. Mor Efrem de öz hayat öyküsünü rahibe anlatır. Rahip: **Nasıl olur da sen bir Hristiyan olarak putperest insanlarla muhatap oluyorsun, yoksa bu âlemde mi kalmayı tercih ediyorsun?"** Mor Efrem: **"Hayır, öyle bir niyetim yoktur"** cevabı verir. Rahip: **"Öyleyse sana nasihatim şu olsa gerek, kurada münzevi bir hayat yaşayan birinin yanına git, ne yapman gerektiğini o sana söyler"** der. Mor Efrem karşılaştığı rakipten bu sözleri duyunca onu takip eder ve Urfa'nın batısında yer alan dağa doğru giderler. Çünkü orada sayısız rakip yaşamaktadır. Mor Efrem bu dağa yerleşir. Gece gündüz dua eder, oruç tutar ve kutsal kitapları okuyarak züht bir hayat yaşamaya başlar.

Bir gece, o münzevi rakip, hücresinde terennüm ederken Mor Efrem dışarıya çıkar. Gece yarısı Allah

Teâlâ'nın bir meleği önü ve arkası yazılı bir defterle gökten iner, defteri göstererek:

"Bu defteri kime vereyim" diye sorar. Onlar da: **"Mısır sahrasında yaşayan münzevi Uricanus'a ver"** derler. Melek; **"hayır"** der. **"Bana öyle bir emir verilmemiştir."**

Melek tekrar sorar**: "Kime vereyim bunu, buna kim layıktır?"** Onlar da; **"münzevi Yuliyos müstehaktır"** cevabını verirler. Bunun üzerine Melek: **"İnsanlardan hiç biri ona müstahak değildir, ancak ve ancak Urfa dağında yaşayan münzevi Süryani Efrem müstahaktır"** der. Münzevi rakip şahit olduğu bu olayın hayal olduğunu düşünür ve bunu pek önemsemez.

Mor Efrem'in çocukluğu hakkında dilden dile şu söylenti anlatılmaktadır: **"Dilinde bir dal bitmiş, dal gün geçtikçe büyüyerek kütün yeryüzünü kaplamış ve salkımlarla dolup taşmıştır. Yeryüzündeki kütün kuşlar o üzüm salkımlarından yemelerine rağmen salkımlar tükenmemiş aksine çoğalmıştır".**

Bir sabah, o münzevi rakip odasından çıkıp Mor Efrem'in kendini kapattığı hücreye girer ve Mor Efrem'in, Peygamber Musa'nın ilk kitabını tefsir ettiğini görür. Birinci kitabı bitirince İkincisine başladığını görünce Mor Efrem'in bilgeliğine şaşırır. Böylece rakip daha önce Mor Efrem ile ilgili şahit olduğu mucizevi olayı kabul etmiş olur. Rab Allah, Mor Efrem'e büyük bir zekâ vermiştir. O günden itibaren Mor Efrem'i daha da sevmeye kaşlar.

Rahip, Mor Efremin tefsir ettiği kitabı almış ve onu şehirdeki okula götürmüştür. Kitabı kocalara, şehrin liderlerine ve ruhanilerine gösterir. Onlar, kitabı okuduklarında hayrete düşerler. Kitabı rahibin yazdığını düşünerek onu yanlarında tutmak isterler. O da yüksek kir sesle haykırarak: **"Hayır onu ben yazmadım, Nusaybinli münzevi Efrem onu yazdı** diye bağırır. Mor Efrem ile ilgili mucizeyi de kendilerine anlatır. Onlar da bunun gerçek olduğunu kabul ederler. Böylece Mesih'in **"Dağ başında inşa edilmiş bir kent asla gizlenemez"** sözü yerine gelmiş olur. Urfa müminlerinin yüreği Mor Efrem ile tutuşmaya kaşlar ve onu görmek için kaldığı dağa çıkmaya başlarlar.

Mor Efrem, ziyaretine gelenleri görünce hücresini terk eder, orada bulunan kir vadiye iner ve gözlerden kaybolur. Allah Teâlâ'ın meleği kendisine görünür ve ona seslenerek; **"Efrem nereye kaçıyorsun?"** diye sorar. Efrem: **"Efendim, sakin kir yerde kalıp bu âlemin problemlerinden kurtulmak istiyorum"** cevabını verir. Melek: **"Bak, dikkatli davran, Efrem benden kaçtı, tıpkı boyunduruğa karşı isyan eden dana gibi kaçtığı, söylenen o söz sakın sende gerçekleşmesin".** Efrem de ağlayarak: **"Çok zayıfım ve buna müstahak değilim** der. Melek:

Ey adam! Hiç kimse çırayı yakıp perde altına bırakmaz, onu rafta bırakır ki herkes ışığını görsün ve ondan faydalansın" der. Melek, Mor Efrem'le uzun bir süre konuştuktan sonra aniden ortadan kaybolur. Mor Efrem de daha sonra Urfa ya geri döner. Onu aramaya çıkanlar da onu görmeyince geri dönmek zorunda kalırlar.

Mor Efrem Urfa şehrinin kapısına ulaşınca ağlayarak şu şekilde dua etmeye kaşlar:

"Ey Allah'ım, aziz elçilerine Şeytan'a ve onun askerlerine karşı verdiğin yetkiyi bana da ver. Tanrılığın övgüsü karşısında dikilen kütün sapkın inançları yıkıver".

Duasını bitirdikten sonra şehrin kapısından içeri girerek surdaki kir savunma odasına sığınır ve geceyi orada geçirir. Onu aramaya çıkanlar ise sabahleyin çarşıda onu görürler. Onunla alay ederek:

"Gelin şu tipsiz adama kakın, bizler onu aramaya çıktık o bizden kaçtı ve kendini gizledi. Şimdi ise serbest dolaşıyor." Övünmek istedi diye düşünürler. Kalkıp onu yakalarlar ve teşhir etmek maksadıyla şehrin meydanına getirirler. Mor Efrem, bu muameleye karşı sinirlenmez. Büyük bir alçak gönüllülükle önlerinde eğilip der ki: **"Ey kardeşlerim, lütfen beni bağışlayınız ben fakir ve garibim."** Onlar da: **"Gelin, rezil ve deli adamı görün"** diye onunla alay ederler.

Mor Efrem de çarşıya gider ve birçok kişiye nasihat verir ve bazen de onları azarlar. Günün birinde ruh gözüyle gizlilikleri gören bir münzevi kendi ihtiyaçlarını almak üzere çarşıya indiğinde, Mor Efrem'in çarşıda gezdiğini görür. Ardınca yürüyüp gür bir sesle şunları söyler: **"Rabb'in elindeki kürek budur, sapkınların deliliklerini o temizleyecektir. Mesih şöyle der: Dünyaya ateş bırakmaya geldim, ateş**

işte budur." Şehir sakinleri heretik ve paganlar bu sözleri duyunca oldukça sinirlenirler. Mor Efrem'i yakalayıp onu şehir dışına çıkartırlar. Onu taşlayarak yarı ölü bir biçimde bırakıp giderler.

Mor Efrem sabaha karşı kendine gel ince tekrar dağa çıkar ve eski hücresine yerleşir. Orada heretiklere karşı birçok kitap yazar ve çok sayıda öğrenci edinir. Bu öğrenciler; Zunakis, Mor İskok, Asuno, Yülyane ve Şemun isimli zatlar olup **Urfa Kilisesinde diyakosluk görevi yaparlardı.** Bunlar, Mor Efrem'den iyi kir eğitim almışlardır. Hatta Mor Efrem'in seviyesine ulaşıp kocalık yapmışlar ve onlar da kendilerine öğrenci edinmişlerdir.

Mor Efrem, Mor Baseliyos'u Ziyaret Etmek İstiyor

Bu dönemde, Kapadokya'daki Keysariye Episkoposu Mor Baseliyos'un takdire şayan iyi ve olumlu haberleri duyulmaya başlanmıştı. Bu sebepten Mor Efrem onu görmeyi çok arzuluyordu. Mor Baseliyos'un nasıl kiri olduğuna dair kendisine bildirilmesi konusunda Allah'a yalvarıyordu. Günlerden bir gün isteği kabul edilir ve kendisine kaşı göklere ulaşan ateşli bir sütun Kutsal Sofra'nın önünde dikilmiş vaziyette görünür. Bu görüntüden hayrete düşer ve bu şaşkın hâlinde kendisine göklerden bir ses:

"Efrem! Efrem! Mor Baseliyos gördüğün bu ateşli sütun gibidir " demiştir.

Mor Efrem bunu gördükten sonra Yunanca bilmediği için yanma bir tercüman alarak denize doğru hareket eder. Denize ulaştığında Mısır'a gitmek üzere olan bir gemiye biner. Gemi seyir hâlinde iken çok güçlü bir dalgayla karşı karşıya gelir. Gemi oldukça sarsılır ve batma tehlikesi geçirir. Geminin yükünü hafifletmek için eşyaların çoğu denize atılır. Kaptanlar korkudan irkilirler ve gemiyi terk etmeye başlarlar. Mor Efrem onlara seslenerek:

"Korkmayın ey kardeşlerim! Pavlus'u ve beraberindekileri denizin hırçın dalgalarından kurtaran Rab Allah, bizleri de bu denemeden kurtaracaktır" der. Gemidekiler bu sözlerle alay ederler. Çünkü onun geri zekâlı olduğunu düşünmüşlerdir.

Mor Efrem eğilerek ve ağlayarak dua etmeye başlar. Haç işaretiyle denizi kutsayarak: **"Kurtarıcı Efendimiz İsa Mesih denizi azarladığında büyük bir sükûn olduğu gibi onun adıyla sana söylüyorum, dur!"** demesiyle birlikte denizde büyük bir sükûn bâkim olmuştu. Bu mucizeyi gören kaptanlar ve yolcular şaşırdılar. Hepsi yanma gelip başlarını saygıyla eğerek kendisine hürmet ettiler. Artık, Mesih'in sözlerini dinler gibi onu dinler olmuşlardı.

Denizde biraz daha ilerlerken yırtıcı bir deniz hayvanı onlara doğru hücum eder. Herkes korkuya kapılıp: **"Denizden kurtulduk fakat bu yırtıcı hayvandan kurtulmamız mümkün değildir"** diye bağırırlar. Mor Efrem onları haçın işaretiyle kutsar ve o hayvanı lanetler. Lanetlemesiyle birlikte yaratık, suyun üzerinde ölü olarak görünür. Yolculuk tamamlandıktan sonra yolcular Mor Efrem'den üzülerek ayrılırlar. Mor Efrem artık Mısır'dadır. **Antinu** denilen bir şehre gider. Oradakilere **"Iskıti sahrasında yaşayan münzevilerin yanına nasıl gidilir?** diye sorar. Sorusunun cevabını alınca saygın münzevi rahiplerin yanına gidip kendine boş bir mağarada yer bulur. Tercümanıyla birlikte oraya yerleşmiş ve uzun bir süre orda kalmıştır.

Mor Efrem'in Yaşantısı ve Fiziksel Yapısı

Mor Efrem rahip olduktan sonra ölünceye dek buğday ekmeği yemezmiş. **Buğday ekmeği yerine arpa ekmeği ve sebze gibi çok basit yiyeceklerle beslenir ve su içermiş.** Bu yüzden çok zayıfmış. Çömlekçinin yaptığı testiye benzermiş. Giysilerini de çöplüklerden topladığı değişik renklerden oluşan yamalardan yaparmış. **Kısa boylu, asık suratlı ve sürekli hazin bir haldeymiş. Saçları dökülmüş, sakalsız ve kamburmuş**.

Mısır'da sekiz yıl kalarak herkesin Allah Teâlâ korkusuna yönelme çağrısı yapar. O dönemde Ariyusçular Mısır'da ve diğer memleketlerde müminlere büyük bir zulüm gerçekleştirirler. Oradaki münzevilerin çoğu Ariyus taraftarı olmuştur. Ariyus, Mısır dilini iyi derecede bildiği için onlarla konuşmuş ve gösterdiği bilgelik aracığıyla birçok kişiyi imanından saptırmıştır. Ariyus taraftarı

münzevi yaşlı bir rahip vardır. Saygın, zahit ve imanlı gibi görünür fakat gerçekte öyle değildir. Bütün davranışları göstermeliktir. Özde kendisi sihirbazdı ve sihirbaz **Simon**'un yaptığı gibi o da Şeytanın etkisiyle bazı göz kamaştırıcı yapay mucizeler yapmaktadır. Bundan dolayı Mısır'da meşhur olmuştur.

Günün birinde bu meşhur zahit, Mor Efrem'le karşılaşır, kendisine büyük hakaretler yağdırır, eziyetler çektirir ve onu oradan uzaklaştırmak ister. Mor Efrem de geri dönüp: **"Allah'ın yarattığı içinde konuşmaya yetkin yoktur ey kötü ruh** der. Mor Efrem'in sözüyle birlikte adamın içindeki o kötü ruh, adamın ellerini, ayaklarını ve başını sıkıştırarak onu yere atar. Hâl ve vaziyetini duyan münzeviler toplanırlar ve düştüğü duruma şaşırırlar. Mısır da sahip olduğu şöhrete rağmen bu rahibin yanına kimse yaklaşmaya cesaret edemez.

Adamın trajik durumunu gören Mor Efrem yanma yaklaşıp elinden tutar ve içindeki kötü ruha seslenerek: **"Efendimiz İsa Mesih'in adıyla sana emrediyorum; adamdan çık ve buradan uzaklaş"** der. Kötü ruh hemen adamdan çıkar. Adam titreyerek ayağa kalkar ve Mor Efrem'in önünde başını eğerek secde edip: **"Ey yüce Allah'ın hizmetçisi beni Şeytan'ın işkencesinden kurtardığın ve Senin boyunduruğuna bağladığın için sana sonsuz şükürler sunuyorum"** der. O saatten itibaren adam davranışlarına iyi bir yön vererek gerçek inanca geri döner.

Mor Efrem, Mor Baseliyosun Ziyaretine Gidiyor

Mor Efrem sahrada kaldığı süre zarfında birçok yapıta imza atar, iyi meziyetlerden dolayı birçok kişi tarafından övüldüğünü görünce, orada yaşamaya tahammülü artık kalmamıştır. Mor Baseliyos'u görme arzusunda olduğu için Mısır'ın bir deniz limanına gidip, Kapadokya'nın Keysariye'sine doğru gitmek üzere gemiye biner. İsa Mesih'in Vaftiz Bayramı'na denk düşen, Şehit Mor Mama'nın anma gününde Keysariye'ye ulaşır. Mor Baseliyosun nerede olduğunu halka sorduğunda: **"Yarın onu kilisede bulacaksın"** cevabını almıştır. Onu kimse içeri almadığı ve misafir olarak kabul etmediği için o günü kendisine refakat eden öğrencisiyle birlikte, şehrin sokaklarında geçirmek zorunda kalır. Geceyi de şehrin bir otelinde geçirirler. **Ertesi gün namaza ve ayine katılmak üzere gizlice kiliseye girerler.**

Mor Efrem, Aziz Mor Baseliyos'u uzaktan görünce yanındaki tercümana dönüp: **"Sevgili kardeşim! Buraya boşu boşuna geldiğimizi tahmin ediyorum. Görmek istediğim Mor Baseliyosun bu vaziyette olmaması gerekirdi. Gördüğümüz gibi parıltılı beyaz bir elbise giymektedir. Halkın ortasında oturmuş ve onu büyük bir törenle methediyorlar"** demiştir. Bu görüntüden Mor Efrem büyük bir sıkıntıya düşmüş ve kimsenin onu görmemesi için kilisenin bir köşesinde kendini gizlemekte ve titremekteymiş çünkü işin içinden çıkamıyormuş.

Mor Efrem tekrar tercüman arkadaşına yönelerek: **"Eğer bizler günün sıcağını taşıyor olmamıza rağmen, herhangi bir faydasını görmemişsek, nasıl olur da o görmüş olduğum ateşli sütun Mor Baseliyos olabilir?"** der. **"Halk tarafından bu kadar yüceliyor olması beni şaşırtıyor, çünkü aziz kişinin bu konumda olmaması gerekiyor, diye düşünüyorum"** demiştir. Mor Efrem bu tür düşüncelerle çalkalanırken, Episkopos Mor Baseliyos kutsal kitaptan vaaz vermek üzere bimaya (vaaz kürsüsüne) çıkar. Vaaz vermeye başlarken, Mor Efrem, Kutsal Ruh'u Mor Baseliyosun ağzından konuştuğunu fiilen görür. Bu görüntüye çok şaşırır. Mor Baseliyos konuşurken yaptığı duraklamalarda halkın methine mazhar olmaktadır. Mor Efrem ise meth yerine iki kez onu yuhalamaktadır.

Mor Baseliyos da arkasına geri dönüp ona bakar, kendi başdiyakosunu Mor Efrem'in bulunduğu yere göndermek üzere çağırır ve kendisine şöyle der:

"Kilisenin falan köşesine git, orada rahiplik giysilerini giyen ve yamalı elbiseler giyinmiş bir rahip ile yanında bir arkadaşını bulacaksın. Ona de ki, Başepiskopos seni çağırıyor lütfen Kutsal Sofra bölümüne gel."

Başdiyakos güçlükle halkı ikiye yararak Mor Efrem'in bulunduğu yere ulaşır. Mor Efrem'e seslenerek; **"Başepiskopos seni çağırıyor lütfen kalk ve benimle gel"** der. Mor Baseliyosun bu mucizevî davranışı tercüman aracılığıyla öğrenen Mor Efrem, başdiyakosa cevap vererek;

"Barığmor Abun, (Beni bereketli kıl ey peder) yanlışlığın var, bizler yabancıyız, Başepiskopos bizleri

tanımıyor”.

Başdiyakos geri döner ve Mor Efrem’in söylediklerini Mor Baseliyos’a iletir. Bu sefer Mor Efrem yerini değiştirir ve kilisenin başka bir köşesine gider oturur. Mor Baseliyos başdiyakosunu tekrar gönderir ve kendisine;

“kilisenin falan köşesine git onları orda bulacaksın. Onları bulunca kendisine ‘Mor Efrem’ diye bitap edeceksin ve lütfen kalk ayin bölümüne gel, Başepiskopos seni görmek istiyor”

diyeceksin. Başdiyakos tekrar tarif edilen yere giderek Mor Efrem’in ayaklarına kapanır, ayaklarını öper ve ricada bulunur:

“Mor Efrem Başepiskopos seni görmek istiyor, lütfen benimle gel ve Kutsal Sofra’nın bulunduğu yere git.”

Başdiyakosun söylediklerine şaşıran Mor Efrem, Allah’a şükür ederek secde eder ve şunları söyler: **“Gerçekten ve gerçekten gördüğüm o ateşli sütun (kolon) bizzat Mor Baseliyos’tu ve Kutsal Ruh onun ağzında konuşuyordu”.** Daba sonra Mor Efrem Başdiyakos a şöyle cevap verir:

“Kutsal Ayinin bitiminde ‘Betb-Gazo’ denilen yerde kendisiyle görüşeceğimi söylersin”. Kutsal Ayinin bitiminden sonra Mor Baseliyos Betb-Gazo’ya girip kendi hizmetçisine Mor Efrem’i çağırmasını emreder. Hizmetçi, Mor Efrem’i çağırır ve birlikte Mor Baseliyos’un yanma gelirler. Mor Efrem’in giydiği yamalı elbiseler, hazin yüz ifadesi ve sessizliği Mor Baseliyos’un dikkatini çeker.

Mor Baseliyos, başını Mor Efrem’in önünde eğerek:

“Lütfen beni bağışlayınız, ben miskin ve günahkârım” der. Mor Efrem de kendini Mor Baseliyos’un önüne atarak saygılı bir şekilde ondan af diler. Daha sonra her ikisi birlikte ayağa kalkarlar. Aziz Baseliyos:

“Hoş geldiniz, ey çöl babası! Gelişiniz bizleri hoşnut etti. Sizler Mesih’in öğrencilerini çölde çoğalttınız ve Şeytanları kovdunuz. Neden günahkâr bir kişiyi görmeye geldiniz ki? Sizleri buraya getiren duygular nelerdir? Yüce Rab bu yorucu ziyaretinize karşı sizleri en iyi şekilde mükâfatlandırsın” der. Mor Efrem de kendisine yönelik alçak gönüllü bir konuşma yaparak, rahip arkadaşıyla birlikte onun (Mor Baseliyos’un) hakkında neler konuştuklarını ve düşündüklerini anlatır. Yaptığı bu konuşmadan hemen sonra Başepiskopos Mor Baseliyos tan Kutsal Kurbanı alırlar.

Birbirinin hatırını sorduktan sonra Mor Baseliyos Mor Efrem’e yönelik şunları söyler:

“Ey değerli peder Kutsal Ayin sırasında halk Rabb’i bir sefer överken sen iki sefer övüyordun, halk Yunancayla Rabb’i överken, sen Süryani kökenli olduğun için neler söylediğini bilmiyordun, ben buna çok şaşırdım. Bu konu hakkında neler düşünüyorsunuz? Mor Efrem:

“Evet doğrudur ey saygıdeğer peder, ben ağzınızda konuşan Kutsal Ruh’u övüyordum” cevabını verdiğinde, Mor Baseliyos kendini Mor Efrem’in önüne atarak:

“Keşke sen Mor Baseliyos olsaydın ve ben de Mor Efrem olsaydım ki, Rab Allah’ın sana bahşettiği bu eşsiz hediyeye ve lütfa sahip olsaydım” sözlerini kullanır.

Daha sonra Mor Baseliyos, Mor Efrem’den şu ricada bulunur:

“Ey sevgili kardeşim Allah’ın sana verdiği bu armağanı bizden esirgeme, burada kal ve senin öğretmenliğinden faydalanalım.” Mor Efrem: **“Ey değerli büyük baba! Benim de senden bir ricam olacak, ne olur onu bize yönelik uygulamaya çalış”** der. Mor Baseliyos:

“Buraya gelip bizleri ziyaret etmenizin karşılığını veremezsek de isteğinizi yerine getirmeye çalışacağız” der. Mor Efrem:

“Şuna inanıyorum ki, Rab’dan ne istersen sana verecektir. Yunanca dilini konuşabilmemi lütfen Allah’tan dileyiniz” der. Mor Baseliyos haykırarak:

“Gel ey sevgili peder! Uçsuz bucaksız çölü hidayet eden seninle birlikte bu dileği Allah’tan

isteyelim, çünkü bu isteğinizi yerine getirebilecek güçtedir. Yazılıdır ki; Allah'ın yanında hiçbir şey imkânsız değildir. Çünkü ona iman edenlerin isteğini yerine getirir, dualarını kabul eder ve onları kurtarır".

Her ikisi birlikte uzun Lir süre dua ettikten sonra Mor Baseliyos, Mor Efrem'e şöyle bir teklifte bulunur:

"Neden papazlık rütbesini kabul etmiyorsun? Bu kutsal göreve seni layık görüyorum". Mor Efrem tercüman aracılığıyla; **"Ey değerli saygın peder! Ben günahkârım bu kutsal göreve müstahak değilim"** cevabını verir. Başepiskopos Mor Baseliyos:

"Keşke senin günahların benim olsaydı" sözünü sarf ettikten sonra Mor Efrem'e emir vererek: **"Başını eğ, diz çök"** dedi. Mor Efrem diz çökerken, Başepiskopos elini üzerine koyup onu diyakosluk rütbesiyle kutsar. Daha sonra Süryani diliyle Mor Efrem'e seslenerek:

"Lütfen ayağa kalkalım" der.

Mor Efrem de Yunanca diliyle karşılık vererek;

"Ey yüce Allah beni inayetinle kurtar" der. Cümleyi söylerken orada hazır bulunan herkes şaşkınlığa uğrar. Mor Baseliyos, Mor Efrem'e papazlık rütbesini de vermek isteyince, ısrarla hu göreve layık olmadığını açıklar (hakikatte ise o göreve layıktı). Mor Efrem o anda tam anlamıyla Yunanca diliyle konuşmaya başladığını görenler hayrete düşerler ve olanaksızlıkları olanak hâline getiren Allah'a şükürler sunmuşlardır.

Mor Baseliyos, Mor Efrem'i iki hafta boyunca büyük bir coşkuyla misafir eder. Ayrıca Mor Baseliyos, Mor Efrem'in yanındaki tercümanı da ilkin diyakosluk ve daha sonra papazlık rütbesiyle kutsar. Her gün birlikte ruhsal öğretiyle hoşnut olurlar. Mor Baseliyos Mor Efrem'in öğretisinden çok bilgi alır. Halka seslendiğinde sık sık onun sözlerini dile getirir.

Günün birinde Başepiskopos Mor Baseliyos cemaate Kutsal Ruh hakkında vaaz verirken, cemaat onu eleştirmeye başladı, çünkü konuşmasında **Baba, Oğul ve Kutsal Ruh** cümlesini kullanmıştı. Daha önce **"Ve Kutsal Ruh"** kelimesini kullanmıyordu. Mor Baseliyos kendisine yönelik gelen eleştiriye karşı şu cevabı verir:

"Şaşmayınız ve heyecana kapılmayınız ey değerli kardeşlerim. Ben de bu kelimeyi Beth-Nahrin'de yaşayan bir adamdan öğrendim. Adamın dilbilgisi mükemmeldir. O kendi dilinde "Ve'yi bağlaç olarak kullanıyordu. Çünkü Ve' bağlacı kullanılmadan Üçlük ve Birlik'e övgüler sunulması mümkün değildir." Böylece cemaatin gönlü rahat oldu ve o günden itibaren hep birlikte aynı cümleyi Mor Efrem'in tarif ettiği gibi kullanmaya başladılar.

Yine başka bir gün Mor Baseliyos büyük orucun ikinci gününde vaaz kürsüsünden Altıncı Gün hakkında halka vaaz verirken **"Allah'ın Ruhu sular üzerinde uçuşuyordu"** dedikten sonra şu açıklamayı yaptı:

"Bu sözler benim değil Süryani kökenli bir adamın sözleridir. Bu zat dünyasal hikmetinden yoksun görünmesi dâhil, gerçek kültür ve eğitime daha yakın olduğuna dair gerçeklerden bir gerçektir. Bu cümleyi Arami diliyle açık bir şekilde ifade etmiştir.

Aramice, İhraniceye çok yakın bir dildir. Özellikle de kitabın düşünsel sözüne daha da yatkındır. Kitabın düşünsel sözü hundan ibarettir: "**Sular üzerinde gidip geliyordu."** *Uçuşturmasıyla suları kucaklıyormuş ve onları seviyormuş* anlamına geliyor. Örneğin; bir tavuk altına konan yumurtaları kucaklayıp sevdiği gibi onlara bir canlılık da vermektedir. Bu şekilde Allah'ın ruhu sular üzerinde uçuşturması ve onları kucaklaştırması, cinsiyetine uygun bir canlı nefis doğurmaya hazırlıktır. Bundan yola çıkara k, Allah' in ruhunun yaratıcı olduğu bir gerçek olup yaratıcılıktan herhangi bir eksikliği asla bulunmamaktadır.

Mor Efrem Keysariyeden Urfa ya Dönüyor

Yukarıdaki ilk konumuza dönecek olursak, Mor Efrem ve Mor Baseliyos birbiriyle yaptıkları uzun sohbetin neticesinde ruhsal bir haz almışlardır. Bu sırada Mor Efrem Urfa'da birbirinden farklı toplam dokuz heretik inanç ortaya çıkmış olduğu haberini duyar. Mor Efrem ve arkadaşı, Başepiskopos Mor Baseliyos'un hayır duasını aldıktan sonra Suriye'ye gitmek üzere yola çıkarlar. Onlar ayrıldıktan sonra Mor Baseliyos, yanında bulunan diyakoslara şunları söyler:

"Mor Efrem'in, kilisede durduğu ve ayakta dikildiği sıralarda sağında ve solunda iki melek durduğunu ve kendisine beyaz bir giysi giydirdiklerini görüyordum."

Mor Efrem ve yoldaşı rahip, Urfa güzergâhında yolculuk yaparken Şamişat'a (Samsat) ulaştıklarında, heretik inanca sahip bir öğretmenle karşılaşırlar. Öğretmene eşlik eden birçok çocuk vardır. Öğretmen onlara yaklaşıp **"Şlomo Şlomo"** yani **Selam Selam** der ve İsa Mesih'in yüzünü tokatlayan o hizmetçiyi örnek alarak, Aziz Mor Efrem'e bir tokat atar. Mor Efrem, sesini hiç çıkarmadan ve karşılık vermeden yoluna devam eder. Bunlar, verdikleri yemek molasında kendi aralarında Aziz Mor Efremle alay ederler. Bu esnada Mor Efreme vuran çocuğu, oturduğu taşın altından çıkan bir engerek yılanı sokar. Sokmasıyla birlikte çocuk yere yığılır ve hayatını yitirir.

Öğretmen ve öğrencileri bu ürkütücü olaya görgü tanığı olunca heyecandan yere yığılırlar. Öğretmen, Mor Efrem'e ulaşmak üzere arkasından koşar. Onları Urfa şehrinin giriş kapısının bir sokağında bulur. O sırada Mor Efrem ve yol arkadaşı hayırseverlerden ekmek dilenirler. Azizin ayaklarına eğilip ölen çocuğun yanma gelmesi ricasında bulunur. Mor Efrem isteğini kabul eder ve onunla birlikte ölen çocuğun yanına geri döner. Çocuğun yanına ulaştığında rükû edip ağlayarak dua etmeye başlar. Duasını bitirince ölen çocuğun elini tutar ve onu diriltir. Öğretmen ve çocuklar diz çökerek Mor Efrem'e secde ederler. Hepsi heretik inancından vazgeçerek gerçek inanca geri dönerler.

Mor Efrem Heretik İnançlarla Savaşıyor

Mor Efrem Urfa'ya geri dönerken dokuz heretik inancın ortaya çıktığını görür. Rabbin inayetiyle onlarla mücadele eder ve bütün heretik inançları yener. Özellikle de Bardayson'un, Ariyus'un, Mani'nin, Markiyun'un ve diğerlerinin...

Günün birinde Bardayson'un iğrenç öğretisiyle yazılı bir kitap Mor Efrem'in eline geçer. Kitapta şu bilgiye yer verilmişti:

(Bu bilgiyi Mor Efrem kendine özgün yedi heceli şiir ölçüsüne göre yazmıştır).

Bardayson un kitabıyla karşılaştım, onu okumaktan bir süre canım sıkıldı.
O tecrit ve hakaret dolu sözlerden, temiz kulaklarımı incitirim diye,
Onları geçit yapmayı düşündüm..
Koşarak duyurttum kulaklarıma,
Tanrısallığın kitaplarının, o temiz ve saf sözleri...
Yazdığı o kitapta, adaleti sövdüğünü duydum.
Adaletin eşi olan inayeti de, kirletmek için onu götürmüştür.
Adalete karşı bir küfür eylemidir, çünkü helak olmasına onu atmıştır.
Beden bozgunluğa uğramak üzere yaratılmış ve tekrar asla dirilmeyecektir.
İşte adil olana karşı küfürleri bundan ibarettir, Allah'ın yolunu da zulüm etmiştir.
Sevenler arasında düşmanlık yarattı, ebedi hayata kavuşma hususunda umutsuzluk inancım öğretti
İşte yazdığı o kitabın okuması, beden ve ruhu sıkar ve üzer,
Çünkü imanlı insanlar arasında, umutsuzluk düşüncesini uyandırdı.
Bedeni kıyametten mahrum bıraktı, ruhu da ortağından uzaklaştırdı.
Yılanın ortaya attığı fitneyi, Bardayson büyük yarar görmüştür".

Mor Efrem ilave olarak Bardayson un yazdığı 'Madroşo' isimli bir ilahisinde şu sözlere yer

vermiştir:

> *"Nefsin duygularını, birliktelik sağlayan konuları idrak edemez, Sadece tek bir şey mümkündür, o da terkiplerini çözmek,*
> *Sayılarını yıkmak, gizliliklerini açıklamak ve öğretilerini azarlamaktır"*

Aziz Mor Efrem, Bardayson'un heretik inancını ve haram olan öğretilerini tadınca irkilir. Bardayson un boş sözlerine o temiz ve saf koyun sürüsü aldanmasın ve talan edilmesin diye, onlara karşı Kutsal Rubun hediyesinin ışıltısıyla silahlanır. Yunanlıların çeşitli aldatmacılığını eleştirir. Heretiklerin kötü sanatının zayıflığını ifşa eder. Çünkü saf ve basit olan halk sürekli heretiklerin başıboş ve zulüm dolu sözlerine aldanmışlardır. Bardayson'un oğlu Hermiyanos**, "Teşipkotko"** olarak adlandırılan ilahileri önceden bestelemiştir. Kendisinin ve kakasının zulmünü ve kilesini koş nağmelerle bu ilâhilere katmıştır. Bunların aracılığıyla dinleyicilerin duygularını sömürür. Bu kötü gelenek o döneme kadar devam eder.

Mor Efrem in Hermiyanos ve kakası Bardayson'un hakkında yazdığı beyitler şunlardır:

> *"Madroşeler besteledi, onları nağmelerle seslendirdi.*
> *Şarkılar terkiplerdi (nazmetti), ölçüler kullandı.*
> *Sözcükleri tartılara ve ayarlara bölüştü,*
> *Mütevazılara, acıyı tatlılıkla kattı.*
> *Yemek hastası olanlar, iyileşmek istemediler,*
> *Davut'u örnek almak istedi.*
> *Güzelliğiyle süslensin diye, onun gibi övgü kazansın,*
> *O da yüz elli tane, şarkı nazmetti.*
> *Gerçeğini (Davut'un) bırakmıştır ey kardeşlerim! sadece sayısını örnek almıştır.*
> *Davut asla kâfirlerin şarkılarını seslendirmedi.*
> *Çünkü onların gitarı zulümdür ve hikâyelerle doludur".*

Bu sözcüklere gönül veren gençliği gören Mor Efrem de, Bardayson'un ve Hermiyanos'un nağmelerini örnek alır ve uyumlu kir üslupla ilâhiler besteler. Allah korkusunu bestelediği ilâhilere katıp, koş ve iyileştirici bir ilaç olarak dinleyicilere sunar. *Madroşe*ler olarak isimlendirilen bu ilâhiler hâlen şehitlerin anma günlerinde kullanılır.

Bu belagat üslubuyla Mor Efrem, Yunanlıların kütün hikmetini yener. Çünkü tek bir kelimeye birçok anlam verebilmektedir. Söz ettiğimiz heretik inançlara karşı savaşçı bir komite oluşturur. Sürekli dualara ve namazlara katılan rahibeleri organize edip bestelediği Madroşeleri onlara öğretmek üzere bu öğretmenleri görevlendirir. Bu Madroşe ilâhileri öğrendikten sonra **sabah ve akşam namaz vaktinden önce toplanırlar** ve onları terennüm ederler. Sadece kilisede değil şehitliklerde ve cenaze törenlerinde de seslendirirler. Bu eğitimi şehirde yaşayanlarla sınırlı tutmaz. Şehir dışında, dağda barınan ve köylerde yaşayanlara da aynı ilâhileri öğretir.

Kız kardeş rahibeler arasında dikilerek bestelediği değişik ilahileri onlara öğreten Mor Efrem'in duruşu ne kadar layık ve güzeldir. Onlar mütevazı keklik kümeleri gibi etrafında toplanırken, O da güvercinler arasına konan kartala benzerdi. Çünkü ondan temiz ve hoş bir müzik öğreniyorlardı. Bu kız kardeşlerin sesiyle gürleşen kiliseye bu ses çok yakışırdı. İşte Mor Efrem, bu zor ve trajik dönemde düşmana karşı kadınları yanına alarak savaşmaya çıkmıştır. Çünkü o zalim düşman bütün dünyayı kendi isyanıyla işgal etmiştir.

Mor Efrem'in yiğitlik savaşını ve öğretisinin güzel parıltılarını görmek isteyenler bestelediği "Madroşe" isimli ilahilerini okumalı ve onları derinlemesine araştırmalıdır. Mor Efrem aldatmacılığının büyüttüğü bu tür öğretilerle mücadele etmekten hiçbir zaman sıkılmaz ve vazgeçmez. Bu mücadelesini uzun bir süre sürdürerek onlara karşı sayısız kitaplar ve makaleler yazar. Ayrıca bunları Yunancaya da çevirmiştir. Göstermiş olduğu bu gayretli çabasından ötürü ünü tüm

dünyaya yayılmıştır.

Mor Efrem, bütün heretik inançları yıkıp ortadan kaldırdıktan sonra Bardayson'un hilesini de ifşa etmiş ve onu aforoz etmiştir. Sadece Bardayson'u değil onu takip eden herkesi aforoz ederken şunları söyler:

"Bardayson un iman ettiği yedi sayıya, bizler güvenmiyoruz.
Bu sayıdan yağmur yağdığım ve çiğ indiğini, söyleyenler aforozdur.
Bu sayıdan yağmur tanecikleri ve serpintilerin indiğini, iman edenler aforoz olsunlar.
Onlardan (yedi sayıdan) kar yağar ve don oluşur, diyenlere lanet gelsin.
Onlardan çiftçilere ürün gelir, onun gibi (Bardayson) vaaz eden aforoz olsun.
Onlardan işçilere meyve verilir, onun itiraf ettiği gibi itiraf eden aforozdur.
Onlardan açlık ve bolluk gelir, onun gibi düşünen aforozdur.
Onlardan kış ve yaz olur, öğrettiği gibi itiraf eden aforoz olsun.
Yağmurun inmemesi onlardan kaynaklanıyor diye, onun gibi umut eden aforoz olsun.
Bu tür sözleri söyleyen, ister erkek ister kadın aforoz olsun.
Keldaniye inanan, her eve aforoz insin.
Güvenini yedinci sayıya bağlayanın, öğretisini aforozdur.
Yediye güvenini bağlayanın, umudunu aforozdur.
Efendisinin gerçek umudunu terk eden aforozdur.
Yediye yetki vermiş diyene ve onlara güven getirene aforozdur.
Yaratıcısını kirleten ve yediye yetki vermiş diyen kişi lanetlidir.
Herkesi doyuranı değiştiren ve yediye idaresini bağlayan lanetlidir.
Kitapları okuyan ve onlara karşı direnen lanetlidir.
Peygamberleri okuyan ve onların sözlerini hiçe sayan lanetlidir.
Elçilerin kitaplarını okuyan ve onların sözlerinde sabit kalmayan lanetlidir".

Aziz Mor Efrem, işte bu tür aforozlarla, lanetlerle ve bunlara benzer ağır sözlerle Bardayson'u ve yandaşlarının öğretisini, onların aleyhine nazmettiği şiirlerle savuşturmuştur. Mor Efrem daha sonra kiliseyi şu sözlerle över:

(beş heceli şiir ölçüsüne göre)

"Her dilden sana mutluluk gelir, ey temiz ve pak kilise,
Sen yücesin, azgın olan Markiyun 'un çamurundan ve bataklık pisliğinden.
Mani nin tortusundan ve zulmünden daha safsın.
Bardayson un o çirkin hilelerinden ve kirliliğinden daha ince ve zarifsin.
Yahudilerin o murdar ve pis koku ölü kurbanlarından.
Efendin başını yüceltir, ey imanlı kilise! İşte her iki, Eski ve Yeni Ahitler,
Kralın ve kralın oğlu, sandıkta korunmaktadırlar.

(Yedi heceye göre)

Ne mutlu sana ey kilise! Çünkü kral ve kralın oğlu şendedir.
Temelin sarsılmayacaktır, Rab senin koruyucundur.
Kurtlar sana zarar vermezler, engerek yılanın o vahşi ve gaddar evlatlarını,
Kudretin ve başın yücedir ve çok süslüsün, ne güzelsin ey milletlerin kızı.

(Beş heceye göre)

Dua edip dedi ki; kâhinin işlerini zülüm görmesin,
Çünkü koyunu rahatsız etmedim.
Tüm var gücümle, kurtlan ondan kovaladım.
Gücüm yettiği kadar, kendisine Madroşe'lerden oluşan ağıllar inşa ettim.

Cemaatinin kuzularına...
Hastalıklar beni acıtıyor, günahlar korkutuyor,
Bunlar inayetinle yenilsin ey Rab!
Geri zekâlı ve tembeli, kendine öğrenci seçtin.
Bu yetmiyormuş da, liderlerin asasım,
Hekimlerin ilacı, tartışmacıların silahı,
Ve alçak gönüllülerin sükutu kendisine teslim ettin.
Tabak doldu taştı ve zayıf olduğunu itiraf etti.
İnayetinle durdur ey Rab! Armağanlarının taşmasını ve bolluğunu.

Mor Efrem Felçli Bir Adamı iyileştiriyor

Aziz Mor Efrem'in yapmış olduğu önceki mucizelerin yanı sıra Urfa şehrinde bir mucize daha yapmıştır. Sahipsiz felçli bir adam sürekli **Elçi Mor Tuma** Kilisesinin önünde oturur dilenirmiş. Bir gün Mor Efrem adı geçen kiliseye girmek istediğinde felçli adamla karşılaşır. Onu o kötü vaziyette gördüğünde hâline acır. Etrafına bakınır. Kimsenin olmadığını görünce yanına yaklaşır. İyileşmek ister misin? diye sorar. Felçli adam:

"Evet efendim isterim, elini başıma koy" der. Mor Efrem:

"Rabbimiz İsa Mesih'in ismiyle kalk" demesiyle birlikte ayağa kalkar ve yürümeye başlar. İyileştiğinden dolayı da Allah' a şükür eder.

Mor Baseliyos Kendi Öğrencilerini Mor Efrem'in Yanına Gönderiyor

Aradan dört sene geçtikten sonra Mor Baseliyos, iki saygın öğrencisini Episkoposluk rütbesine yükselmeleri için Mor Efrem'in yanma gönderir. Onları gönderirken kendilerine şu tavsiyede bulunur: **"Urfa'ya girdiğinizde yamalı elbise giyen o öğretmeni arayın, onu bulduğunuzda buraya getirin, O her ne kadar kendini hakir gösterse de onu bırakmayın ve bana getirin"** der.

Mor Baseliyosun elçileri Urfa'ya ulaştıklarında Mor Efrem'i aramaya başlarlar. Mor Efrem de bu konudan haberdar olunca hemen o çeşitlilik yamalı cübbesini giyip eline ekmek alıp ve salyasını indirerek çarşıda dolaşmaya başlar. Bu tür davranışlarda bulunmasını kehennütün (ruhbanlığın) yüce sorumluluğundan korktuğu için yapmıştır. Elçiler onu ararken birileri onu uzaktan tarif ederek: **"Aradığınız Mor Efrem işte o zattır der."** Onlar da onu bu vaziyette görünce patavatsız olduğunu düşünerek onunla muhatap olmadan Mor Baseliyos'a geri dönerler.

Mor Baseliyos onları görür görmez, durumu anlamış ve kendilerine: **"Neden onu getirmediniz"** dediğinde, onlar da: "**Ey saygın peder! Patavatsız biri olduğunu gördüğümüzden dolayı ondan vazgeçip bırakıp geldik.** Mor Baseliyos: **"O, paha biçilmez bir mücevherdir. Bu âlem onun değerini bilmiyor. O tekâmüle erişendir, bilgedir, ruhani filozoftur, bilimlerle donatılmıştır ve Allah'ın sevdiği bir zattır"** dedi.

Mor Efrem'in Eserleri

Meşkur ve aziz insanlar Mor Efrem'in sevdalısı oldu ğundan kendisi de bir vefa borcu olarak nazmettiği değişik ilahilerle bu tür kişilerin hayat öykülerini kaleme almıştır. Bunlardan;

1- *Mor Sobo:* Allah korkusuyla yücelmiş bir zat olan münzevi Mor Sobo vefat edince, Mor Efrem onun bakk mda "Madroşeler" nazmeder. Azizi yakından tanıdığı için bütün prensiplerini ve davranışlarım dile getirir.

2- *Episkoposlar ve Sadık /Saygın İnsanlar:* Kendi döneminde vefat eden birçok episkoposun ve sadık / saygın insanların iyi işlerini / faziletlerini överek Madroşeler yazar.

3- *Nikumidiya / İzmit:* Mor Efrem'in yaşadığı dönemde yıkılan Nikumidiya / İzmit şehrinin yıkılışını yazar.

4- *Nusaybin:* Kendi döneminde hudutlar şehri Nusaybin'de meydana gelen savaş hakkında yazar.

5- *Mor Yakup:* Nusaybin Episkoposu Mor Yakup hakkında yazar.

6- *Kral Kustantin:* Mümin ve muzaffer Kral Kustantinus hakkında yazar.

7- *Farklı Kişiler:* İsimleri yazmadığımız birçok kişinin hakkında yazar.

8- *Eski ve Yeni Ahit'*i tefsir etti.

9- *Felaketler ve Afetler:* Mor Efremin döneminde dünyada meydana gelen bazı felaketler ve afetler hakkında yazar.

10- *Şomuno ve Guryo:* Urfa'da şehit düşen saygın yiğitler Şomuno ve Guryo'nun özelliklerini ve yiğitliklerini dile getirerek Madroşeler nazmeder.

11- *Urfa Şehri:* (Mor Efrem'in döneminde Hunlar, herhangi bir direnişle karşılaşmadan Urfa'yı zapt ettiler. Şehri ve etrafındaki yerleşim alanları yıktılar. Manastırlarla dolu olan şehrin dışındaki dağa çıktılar. Bu manastırlar rahip ve rahibelerle doluydu. Rahipleri iztihat ettiler. Kimileri kaçmış kimileri de esir almış ve talanla götürmüşlerdir. Rahibelerin manastırlarına da girip talan ettiler. Bazı rahibeleri kovdular, bazılarına tecavüz ettiler, bazılarını da öldürdüler ve geri kalan rahibeleri de esir kafilesiyle götürdüler. Her yeri yakıp yıktıktan sonra geri çekildiler. Yaşanan bu olayları duyan şehir halkı mateme boğuldular. Mor Efrem, meydana gelen bu trajik olayları detaylarıyla kaleme almıştır.)

12- *Urfa Şehri:* Mor Efrem, zalim Kral Valis'in dönemine kadar yaşadı. Bu zalim kral, bütün episkoposları ve cemaatlerini iztihat ederek Urhoy'a ulaşır ve şehri bir vadiden kuşatır. Şehir halkıyla görüşmek isteyen kral kendilerine haber gönderir. Halk da o sırada çobanları Episkopos Barso ile birlikte Elçi Mor Tuma Kilisesinde namaz kılıyorlardır. **Namazı terk etmez ve yanına gitmezler.** Kral, bu tutumlarına karşı öfkelenir ve halkı kılıçtan geçirmek üzere büyük bir askerî birlik gönderir. Birlik başındaki komutan merhametli biri olduğu için kiliseden çıkmalarını ister. **Onlar ise oralı olmazlar ve namazlarını terk etmezler.**

Komutan çarşıdan geçerken iki oğluyla birlikte imanlı bir kadının namaz kılmak üzere kiliseye koşarak gittiğini görür. Kadın, komutanla karşılaşır ancak hiç korkmadan ve tereddüt etmeden birlikleri ikiye yarıp koşmaya devam eder. Kadının büyük bir cesaret ve hararetle kiliseye doğru koşarak gittiğini gören komutan şaşırır. Kadının durdurulması ve yanına getirilmesini emreder. Kadın bazır bulunduğunda, Komutan:

"Nereye gidiyorsun ey kadın? diye sorar. Kadın:

"Allah'tan korkanlara yönelik bir operasyon yapılacağı haber aldım. Ben de onlarla birlikte ölmeye gidiyorum" cevabı verir. Komutan:

"Peki, bu çocukları nereye götürüyorsun, çocukların mı bunlar?" diye sorduğunda, Kadın:

"Evet, bunlar çocuklarımdır. Birlikte kendimizi Allah'a kurban edeceğiz" der. Böyle bir halkın ölüme doğru hararetle ve sevgiyle gittiğine tanık olan Komutan hayrete düşer, geri döner ve gördüklerini krala anlatır. Kral da halk m gösterdiği bu cesarete şaşırır.

Halk namazını kıldıktan sonra çobanlarıyla birlikte kralın huzuruna çıkarlar ve arzularını kendilerine açıklarlar. İnançlarından vazgeçiremeyeceğini öğrenince kral onları serbest bırakır. Böylece onlara zarar vermeden oradan ayrılır.

Mor Efrem de şehir halkının güçlü imanını görünce, yedi heceli şiir ölçüsüne göre şehir hakkında şunları yazdı:

Urhoy, evlerini ve kapılarım, açık bırakarak çıkmıştır.
Barso ile birlikte ölüm vadisine gitti ki, kendi inancını terk etmemek şartıyla.
Şehri, suru, binaları ve evleri krala verilsin.

Bütün malı alsın, fakat imanımızı değiştirmeyelim.
İyi kâhin kendini ölüme, teslim etmeye hazırdı.
Geçici makam kürsüsüyle, gerçeğini krala satmadı.
Urhoy imanla doludur, akıllıdır ve mantık sahibidir.
Düşünce ve tatla kuşanırken, bel kuşağı da imamdır.
Silahı gerçektir ve herkesi yener, tacı da sevgidir herkesi ululanır.
Mesih, sakinlerim kutsasın, Urhoy un adı gururudur.
Isa nın adı onun güvenidir, vaazcının adı da onun övgüsüdür.
Ruh anı liderlerinin adını da tesellidir, şehir de arkadaşlarının sahibidir.
Hepsinin öncüsü oldu, Elçisinin elinde sevgi vardır.
Rabbm sevgisiyle ilki olmuştur, havarinin aracılığıyla yakalanmıştır.
Urhoy şehri, göklerdeki Kudüs 'ün gölgesidir.

İşte Mor Efrem, mübarek Urhoy şehrine bu tür övgüler yağdırır ve bereketler verir. Çünkü Hristiyanlığının inancını var gücüyle sevmiştir.

13- *Urhoy ve Şomrin:* Bir şiir de Urhoy ve Şomrin hakkında yazmıştır. Şomrin ile alay ederken, Urhoy'u da methediyor. Şehir halkı herhangi bir istekte bulunmak istediğinde anılan vadiye gider ve orada Allah'a yakarırdı.

14- *Abrohom Kaydunoyo:* Mor Efrem'in döneminde Urfa'nın en tanınmış insanlarından Ahrohom isminde tir adam vardı. Şehrin dışında bulunan dağın bir hücresinde kendini yıllarca hapsetmişti. Seçkin işlerle, meziyetlerle ve prensiplerle kendini eğitiyordu. Sabırlı olduğundan "Kayduno" denilen bir köye Incil'i müjdelemek üzere görevlendirildi.

Kayduno köyüne gittiğinde halkı irşat etmeye başlar. Üç yıl süreyle aynı görevi yapmasına rağmen halk onu kovar ve müjdesini reddeder. Sonunda köy halkı adamın mütevazılığını, sabrını ve iyi huyunu görünce yaptıklarından utanarak putperestlik inancından vazgeçerler, Hristiyanlığa geçer ve hepsi vaftiz olurlar. Onlara görkemli bir kilise inşa ettikten sonra tekrar bulunduğu yere geri döner ve inzivaya çekilir. Kısa bir süre sonra, geçirdiği iyi bir yaşlılık sonucunda Allah'ı hoşnut eden hayatına veda eder.

Mor Efrem ve şehir halkı Abrohom Kaydunoyo'nun intikaline oldukça üzülürler. Gereken bir saygıyla yabancıların mezarlığındaki giriş kapısının önünde toprağa verirler.

Mor Efrem, bu Azizin öz hayat öyküsünü kaleme alır ve bütün faziletlerini nazmettiği Madroşelerle över. Yazdığı öykünün sonunda da kendi kendini azarlar ve uyarır. Yazdığı bir Madroşo'da Abrohom'u ne kadar sevdiğine dair şu sözlere yer verir:

"Günahlarımın öyküsünü, sana anlatıyordum.
Namazda hep benim için gözyaşı döküyordun.
Şimdi de tam zamanıdır, senden dilemeye.
Hastalıklarım için dua et, çünkü tabipler çaresiz kaldılar."

Mesih'in hizmetçisi Mor Efrem'in, bütün heretik inançların Urfa'dan yok olduğunu ve gerçek inancın yeteri kadarıyla canlandığını görünce gönlü rahatlar. Tekrar şehri terk edip eskiden bul unduğu dağdaki hücresine yerleşir.

Mor Baseliyos Bir Kadının Günahlarını Affettiriyor

Aziz Mor Baseliyos döneminde, Keysariye'de, aşırı günah işleyen bir kadın varmış. Kadın yaptıklarından pişman olmuş. Utancından, Aziz Mor Baseliyos'un önünde günahlarını itiraf etmeye cesaret edememiş. Bütün günahlarını bir kâğıda yazıp kâğıdı mühürleyip onu Mor Baseliyos'a teslim etmiş. Günahlarının bağışlanması için büyük bir imanla ve ricayla kendisine yalvarmış. Mor Baseliyos

kadının ricasını kabul etmiş, kâğıdı elinden almış ve onun günahlarının bağışlanması için Allah'ın önünde yakarışta bulunmuş. Azizin dualarıyla ve imanıyla kadının bütün günahlarını -bir günah hariç Mor Baseliyos'a teslim ettiği o kâğıttan silinmiş. Geriye kalan o günah da diğerlerinden daha ağır ve daha önemliymiş.

Kadın, yazdığı kâğıdı açmış, günahlarının silindiğini yani bağışlandığını görünce oldukça mutlu olmuş. Kalan o günah için de tekrar Mor Baseliyos'a yalvarmış. Mor Baseliyos:

"Diğer günahlarını bağışlayan zat bu günahını da affetmeye muktedirdir. Eğer biraz daha sabredip ve gayret gösterirsen, sadece günah bağışlaması değil büyük bir nimete de nail olacaksın. Sana tavsiyem şu olacaktır: "Urfa Dağına git, Efrem isminde birini orada bulursun. O adam azizdir (kutsaldır) ve iyi meziyetlerle ünlüdür. Bu kâğıdı ona uzatıver ve ondan ricada bulun ki senin için dua etsin. İnanıyorum ki günahını Allah Teâlâ affedecektir".

Kadın, Aziz Mor Baseliyos'un nasihatini kabul etmiş. Yol uzunluğu onu tedirgin etmesine rağmen büyük bir gayretle yola çıkmış. Urfa'ya ulaştığında Efrem'i aramaya ve sormaya başlamış. İnziva odasını bulunca kapıyı çalıp haykırmış:

"Ey Allah'ın mukaddesi benim için dua et ve bana merhamet eyle".

O da pencereden bakmış, bir kadın olduğunu görmüş. Ruh gözüyle ne amaçla geldiğini görmüş. Mor Efrem: **"Ey kadın, lütfen buradan uzaklaş, ben bir günahkârım"** demiş kendisine. Kadın da kâğıdı pencereden içeriye atarak şunları söyler:

"Benim için dua etmeniz için Aziz ve Başepiskopos Mor Baseliyos beni yanınıza gönderdi. Kendisi de diğer günahlarım için dua etti ve sana attığım bu kâğıttaki yazılı günahım dışında diğer bütün günahlarım onun duasıyla affedildi. Lütfen sıkılma ve beni ihmal etme. Bu günahım için Allah Teâlâ' ya yakarıver ve dua et ki bağışlansın".

Aziz Mor Efrem içerden cevap vererek:

"Yok kızım yok, yanlışlığın vardır. Bütün günahlarını bağışlayan zat, bu günahını da bağışlatabilir. Hiç zaman kaybetmeden git ve ona yetiş çünkü kısa bir süre sonra bu hayata veda edecektir."

Kadın da hayır duasını ve selamını aldıktan sonra Keysariye şehrine acilen geri dönmüş. Şehrin kapısına girdiğinde Aziz Mor Baseliyos'un cenazesiyle karşılaşmış. Toprağa verilmek üzere kendisine cenaze töreni düzenlenilmektedir. Kadın gördüğü bu manzaraya karşı kendini yere atmış ve feryat etmeye başlamış. Kadın, Aziz Mor Baseliyosla konuşur gibi davranır ve şu sözleri söyler:

"Ey Allah'ın hizmetçisi, sen bu fani dünyadan ayrılacağını biliyor olmana rağmen beni uzaklara gönderdin. Sana rahatsızlık vermiyordum. Neden bunu bana yaptın, işte tekrar boş döndüm. Vay başıma! Ben ne yapabilirim ki, Allah ikimizin yargıcı olsun ve bizi hükmetsin. İnanıyorum ki kalan o günahımı da bağışlatabilirdin. Beni boynundan çıkarıp başkasına gönderdin" dedikten sonra kâğıdı cenazenin üzerine atmış. Başına gelen bu olayı olduğu gibi bütün şehrin halkına anlatmış.

Ruhanilerden biri kâğıtta neler yazılı olduğunu merak etmiş ve onu görmek üzere koşarak gitmiş, kâğıdı almış ve açmış. Kâğıdın boş olduğunu görmüş. Ruhani zat yüksek bir sesle bağırarak: **"Kâğıdın içinde yazılı bir şey yoktur ey kızım!"** demiş. Böylece Aziz Mor Baseliyos'un ve Aziz Mor Efrem'in dualarıyla ve o kadının da gösterdiği yoğun çabayla ve imanıyla bütün günahlarının affedildiğini herkesçe malum olunmuştur. Bu mucize vasıtasıyla Allah'ın ismi azizlerinin aracılığıyla ululanmıştır.

15- *Aziz Mor Efrem, Mor Baseliyos'un vefatına oldukça üzülmüştür.* Bütün iyi meziyetlerini överek onun hakkında gereken bilgileri yazmıştır. O dönemin meşhur yazarları da Mor Efremle kirlikte Aziz Mor Baseliyos hakkında yazmışlardır.

Mor Efrem Hastane Yapıyor

Aziz Mor Efrem ömür koyu sakin bir hayat geçirdi ve iyi meziyetlerle yaşar. Yanına gelenleri sürekli teselli eder. En sonunda yani hayatının sonlarına doğru şu sebepten dolayı hücresini terk etmek

zorunda bırakılmıştır: Urhoy şehrine büyük bir kıtlık sarar. Açlıktan ölenlerin sayısı çoktur. İnsanlık tabiatına acıyarak, hücresinden çıkıp ambarlarda her türlü tahıl ürünleri stok eden zenginlere hücum eder. Çünkü merhametsiz ve acımasız olduklarını görmüştür. Onlara seslenerek sert bir üslupla şu sözleri savurur:

"**Neden sizler Allah'ın merhametini ve şefkatini göz önünde bulundurmuyorsunuz? Sizleri zenginleştirenin Allah Teâlâ olduğunu bilmez misiniz? Sizin stok ettiğiniz bu servet, ruhunuzun ve nefsinizin hükmü olacaktır.**

Bu sözleri duyan zenginler kendi aralarında istişare ederek, Mor Efrem'e şu cevabı vermişlerdir:

"Açlıktan ölenlerin iaşesinde görevlendirilecek güvenli bir kişi görmediğimizden dolayı uzak duruyoruz. Çünkü insanlar hileci ve görevlerini kötüye kullanmaktadırlar". Mor Efrem:

"Bu konuda beni nasıl görüyorsunuz?" Zenginler:

"Seni Allah'tan korkan biri olarak görüyoruz" derler. Mor Efrem: **"Öyleyse bu konuda beni görevlendirin, ben de kendimi bu işe vereceğim"** der. Zenginler kabul ederler ve kendisine büyük bir miktar para teslim ederler. Gerçekten de Mor Efrem halk nezdinde büyük bir itibarı vardı. Herkes onu seviyordu ve ona güveniyordu.

Mor Efrem bu büyük parayı onlardan aldıktan sonra ilk başta üç yüz yataklı bir hastane inşa eder. Vefat edenleri toprağa vermek için komiteler kurar. Hasta düşenlerin tedavisine hızlı bir şekilde başlar. Şehrin dışından açlıktan hayat mücadelesi verenleri getirtip şehrin içine yerleştirir ve onlara da günlük ihtiyaçlarına göre mutlulukla yemek sunar. Bu konuda özel komiteler kurar kişiler görevlendirir ve onları sorumlu tutar. Kıtlık süresi bir yıl süreyle devam eder. Sonraki yıl büyük bir bolluk yaşanır. Bu süreden sonra herkes evine geri döner.

Mor Efrem'in bu görev süresi sona erdikten sonra kendi hücresine geri döner ve bir ay sonra da yaşamaya veda eder. Hayatının son günlerinde öyle önemli bir görevi Rab ona nasip eder. Vefat ettiği gün de bütün şehir halkı cenaze törenine katılır ve halk büyük bir mateme boğulur. Büyük ve görkemli bir törenle yabancıların mezarlığında toprağa verilir. Vefatından önce bıraktığı vasiyet şu iki maddeden ibarettir:

- **Giydiği elbise dışında mezarına hiçbir giysi ve değer taşıyan eşyanın konulmaması.**
- **Yabancıların mezarlığında defnedilmesi.**

Söylediği yerde defnedildikten bir süre sonra şehir halkı cenazesini oradan çıkartıp episkoposların defnedildiği bir mağaraya koydular. Hâlen de oradaki insanlar tarafından övülür ve saygı görür.

Mor Efrem'in, Mor Baseliyos'un, aziz arkadaşlarının ve özellikle Meryem Ana'nın dualarıyla ve şefaatiyle Efendimizin bereketi bütün insanlığın üzerine insin.

Âmin

BÜTÜN İLÂHİ DİNLERDE NAMAZ FARZDIR

اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

(Resûlüm!) Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.

(Kur'ân-ı Kerim, 29 / Ankebût – 45)

Bütün ilâhi dinlerde namaz vardır ve farzdır. Aşağıdaki gelen Mor Efrem Hazretlerinin İ.Ö. 350 yıllarında yazmış olduğu şiirlerde Süryanilerin namaz hakkındaki hassasiyetlerini açık şekilde dile getirmiştir. Bu şiirlerin işareti olarak namaz kılmayanlar için bütün dinlerde dindâr denilemeyeceğini bir kez anlamış bulunmaktayız.

Süryani Mor Efrem Hazretlerinin, Kilise Ataları Tarafından **"Kutsal Ruh'un Kavalı"** Olarak Adlandırılan şiirlerinde, namaz üzerinde hassasiyetini görünce namaza bağlılığımızı artırmamız hususunu ikâz mahiyetinde beyan etmeyi üzerimize borç bilmek mecburiyetindeyiz. **Bu nedenle Müslümanlar, Hristiyanlar, Yahudiler, Süryaniler** ve diğer ilâhî dinlerde namaz kılmanın Allah Teâlâ'ya kulluk görevlerinin başında gelmektedir.

Süryani Mor Efrem Hazretlerinin Şiirlerinden örnekler

(Birinci Şiir)

(7.Beyit)

Namaz kıl, ilahı söyle ve kutsal metinleri oku, bedenindeki duyguları temizle.
Günahların için ağla ve gözyaşlarını dök. Rab'den mağfiret iste.

(İkinci Şiir)

Allah'ın düşüncesini bırakana, Allah da her konuda zarar verecektir.
Eğer Allah ile ilgili olanlarla ilgilenirsen, Allah da seninle ilgilenecektir.
Eğer sadece nasıl yaşayacağınla ilgilenirsen, her iki tarafta da zarar göreceksin,
Kendi şahsına yetmiyorsun, yeteni de beklemedin.
Sadece tek bir konuyla ilgilenmedik, ilgimiz de bize karşı olumsuz olmuştur.
Eğer birçok konuyla ilgilenirsen, hiçbiri tamamlanmayacaktın.
Sadık insan tek bir konuyla ilgileniyorsa, o konu da, insanın bütün problemleriyle ilgilenir.
İncil'de yazıldığı gibi; bütün bunlar sizlere verilecektir.
Eğer evinde kral misafir olacaksa, evine saygınlık kazandım.
Nefsin o kadar yücelecek ki, Allah yüreğinde konaklanacak.
Sadece tek bir vakit onu düşünme, diğer vakitlerde onu ihmal edeceksen.
Fakat gece ve gündüz onu düşün ve onunla irtibat sağla.
Eğer ayakta kalırken yoruluyorsan otur ve oturarak onunla ilgili bilgileri oku,
Çünkü her vakit onun; Allah'ın olduğu, aklına bile gelmiyor.
Yaptığın bir işin, kayıp olduğunu düşünme,
Kötülüklerin ilerlemesi, bütün rezaletlerin kapısıdır.
Tövbe et ey günahkâr, günahlarının bağışlanması için rahmet dile,
Bakarsın aniden hırsız gelir, hayatını alıp götürür.
Zamanı bilemezsiniz, Kurtarıcının ne zaman geleceğini,
Rabb'imiz öğrencilerine söylemiştir, belki de aniden gelir.
Sizleri uykuda görebilir, uyanın, kalkın ve namaz kılın,
Denemeye girmemeniz için, yoksa onurdan mahrum kalırsınız.

(Dördüncü Şiir)

(46-49 Beyitler)

E ğ e r günahkârlarla, hükme ve işkenceye gireceksem,
Sunduğum bütün kurbanlarım ve yakarışlarım boşuna gitmiştir, sözlerim namazlarım da tükenmiş demektir
Ey Rab! Beni kötülerle birlikte dizme, seni kabul ettiğim gibi sen de beni öyle kabul et.
Beni sol tarafta yerleştirme, çünkü Şeytan 'a arkadaş olmadım.
Ateş içinden sesim duyulmasın, çünkü hep sözlerimle sana terennüm ettim.
Karanlık içinde haykırmayayım, çünkü gece yansı sana şükrettim.
Kâfirlerle beni sayma, tövbe edenlerle namaz kıldım.
Seni haça gerdirenlerle birlikte dikme, haçın bana iltica yeri olsun

(Altıncı Şiir)

(68-69 Beyitler)

Bunla r mantıkla ve sadakalarla hareket etsinler.

Paklıkla yıkansınlar ve namazla yücelsinler.
Günah işlemekten, önemle uzaklaşsınlar.
İyilikleri yapmaya, gayretle yaklaşsınlar.

(Dokuzuncu Şiir)

(19-23 Beyitler)

Zayıf olanların namazlarını, kabul edene övgüler olsun.
Tövbe edenlerin gözyaşlarını, kurban ve adaklar gibi kabul etmektedir.
Kırk günlük orucu tut ve ekmeğini de aç olanla paylaş.
Günde yedi vakit namaz kıl, İşay oğlundan (Davut) öğrendiğin gibi.
Musa kırk gün oruç tuttu, îliye de kırk gün oruç tuttu.
Rabb'imiz de k eza kırk gün oruç tuttu ve düşman olan Şeytan'ı yendi.
Üçlük ve Birlik'e övgüler olsun, çünkü her üçü de tektir.
Baba, Oğul ve Kutsal Ruh, tek bir gerçek Allah tır.
Namazları işiten ve dileklere cevap veren Rab,
Namazımızı kabul et ve bize şefkat kıl, rahmetinle isteklerimize cevap ver.

(Yirmi birinci Bölüm)

(37. Beyit)

O, her zaman onlardan sıkıntı görüyor, her gün yaptıkları süresiz ibadetle onu söndürdüler.
Onun gücünü imha ederken onlar güçlendiler, onlar namaz kılarken o ise sıkıntı çekiyordu.

(71. Beyit)

Kimi de namazını kılar vaziyetteyken, ölüm eceli onu yakalar.
Hasretler henüz düşüncesindeyken, ruhu göklere yücelmiştir.

(109. Beyit)

Düşünce ve endişe onları, namaz vaktinden aksatmıyor.
Tembellik de onları etkileyemez, çünkü zihinleri pak ve nezihtir.

(Yirmi ikinci Şiir)

(5. Beyit)

Onların yanına yaklaşanlara, namazlarının hâzinesi açıktır,
Şekillerim giyense, kendilerine özgün elbiselerle süslenmiş olur.

(15-19. Beyitler)

Yine gidip bu insanların bedenlerini görelim, onlar hep kendi saçlarıyla örterler.
Gidip kaval kemiklerini ve dizlerini görelim, hep yoğun namazlarla ezilmişlerdir.
Gidip sofralarını görelim, bağdaş kurarak dizlerinin üzerine koyarlar.
Gidip yüzlerini görelim, oruç tutmaktan kızarmış bulunmaktalar.
Yine gidip su dolu, kâselerini görelim,
Namaz kılarken gözlerinden akan gözyaşlarını, Tanrı katına bir sunu olarak sunarlar.
Gelin bedenlerini gidip görelim, bükülmüşlerdir kep eğilip dua etmekten,
Gidip yüzlerim de görelim, uykusuzluktan başka bir çehreye bürünmüşlerdir.
Yine gidip topluluklarım görelim, cismaniler ruhanilerle birliktedirler.
Koro takımlarını da gidip görelim, ruhaniler cismanilerle birlikte terennüm ederler.

(46. Beyit)

Günün on iki saatini, namaz ve ibadet için ayırıyorlar.
Gözbebeklerinin yaşlarını, yücelerdeki tapınak kapısına serperler.

(82. Beyit)

Kimi efendisinin önünde diz çökerken, uyuyup vefat eder ve diriliş gününe kadar bekler.
Kimi ayakta namaz kılarken, ölüm gelir onu götürür.

(88. Beyit)

Kimi Rabb'ın inayetinin yardımıyla, kalkıp namazım kılmış ve hayatını yitirmiştir.
Kimi adaletin desteğiyle, kalkmış bir övgüyü söylemiş ve intikal etmiştir.

(Yirmi üçüncü Şiir)

(121. Beyit)

Kendini koruyabilmen için sahrayı tercih et, açlık ve susuzluğu da ilaç olarak kullan,
İmanı bir güvence olarak gör, çünkü namazda güç kazandırıyor.

(Yirmi Beşinci Bölüm)

(1-3. Beyitler)

Efendin için yoksul ol ve onun sevgisi uğruna fakir kal.
Her gün onun için oruç tut ve kapısında uyumadan nöbet tut.
Huzurunda mezmurları oku, ondan talepte bulun ve namaz kıl.
Ayağa kalkarak önünde dur, ibadet sırasında ellerini kenetle.
Ağlayarak gözyaşlarını yanaklarına akıt, önünde göğsüne vur.
Yaptığın kusurlarına karşı hasret çek, rahmet ve şefkat talep et.
Günahlarına karşı yas ve hüzün tut ve günahlarının bağışlanmasını dile.

(Yirmi Yedinci Şiir)

(18.-56. Beyitler)

Eğer hizmet ikiye katlanmışsa, Şeytanın birlikleri namazın aracılığıyla vurulurlar.
Eğer de sayam insanlar uyumazsa, hileciler onlara karşı asla zafer kazanamazlar.
Özgürlük yatmazsa, aldatmacılık da baş kaldırmaz.
Eğer süresiz ibadetten güç almışsan, uyanık güç de seni korur.
Sağcı taraf zengin olduğu sürece, solcu taraf fakirdir.
Hizmet sunulduğu sürece, Şeytan ve askerleri yatmaktadır.
Eğer ışık kendini gizlemezse, karanlık kendini ortaya çıkaramaz.
Eğ er de ışınlarım geri çekmezse, akşam kanatlarım açamaz.
Ey süresiz ibadet eden sen! Eğer yatmazsan, karanlık sana dokunamaz.
Ey yiğit olan! Sen düşmedikçe, aldatmacılık sana musallat olamaz.
Dilin terennüm ettiği sürece, o necis sana yönelik ıslık çalamaz,
Dudakların ilahiler söylediği sürece, Şeytan 'ın yayı etkisizdir.
İbadette devam ettiğin sürece, aslanın azıdişi hücum etmez.
Eğer duan bitmişse, engerek dilini bilemiştir.
Namazı kıldığın sürece, İblis in vurduğu tokat zarar vermez.
Eğer uykuya yenilmişsen, engerek zehrini akıtmıştır.
Geceleyin savaşa birlikte girerler, Şeytan ve süresiz ibadet eden münzeviler.
Uyku da sis oluşur, kış da tersine hareket eder.
Bulutsuz kar yığılır, şimşeksiz de dolu yağar.
Kılıçsız kan akıtılır, öldürmeksizin de ölülerin cesetleri üst üste yığılır.
Uykuda tuzaklar kurulur, hayali görüntülerle kaymalar olur.
Uykunun mekânında, uyanışa zafer kılıcı konulmuştur.
Yiğitler uyuyunca, rüyalar gelip onları yok edeceklerdir.
Eğer uyumayıp sürekli ibadet etmişlerse, o uyanış İblis 'i süngülemiştir.
Çul ve kül kullandıkça, çaycıların başı kuduramaz.

**Eğer gözyaşları dökülmüşse, Sinharip topuzun üzerine dönmüştür.
Eller göklere açıldıkça, Hmolik başını kaldıramaz.
Eğer uykuya dalmışsa, Musa'nın partisi mağlup olmuştur.
Namaz kılınmasıyla İblis vurulur, Gülyad sapanla vurulduğu gibi,
Yapılan hizmetle güçleniyor, Şimşun kendi yiğitliğiyle.
Süresiz ibadetle iblis işkence görerek eriyor, Abişolum un aldığı zehirle eridiği gibi,
Süresiz ibadetle İblis öldürülüyor, Kral, Adunoyo'yu öldürdüğü gibi.
Namaz hizmeti takdim edildiği sürece, İblis de Hamnun gibi hastalanıyor.
Dua hizmeti sona erdiği an, İblis nefsi kışkırtmıştır, tıpkı Tomor gibi.
Davut'un mezmurlarını terennüm ettiğin sürece, Şeytanın müziği boşunadır.
Dilin susmadıkça, Ahtufil intihar etmektedir.
Namaz kıldığın sürece, sünnetsizler hayretle oturup seni izlerler.
Dilin okuduğu sürece, Gülyad ağzını açamaz.
Onunla birlikte sazın çaldığı sürece, Şovol'un ruhu seni rahatsız etmez.
Eğer de uyku, harpının kıllarım kesmişse, kötü ruh içinde terennüm etmeye başlar.
Uyurken iblis seni avlamaya çalışır, tıpkı Şovol'u yakaladığı gibi.
Her gün düşüncende barınır ki, onun eline düşmen için.
Şovol, Davut'u iztihat ediyormuş, seni de İblis iztihat etmektedir.
Sakın ola uykuya yenik düşme, yoksa seni iztihat eden teyakuzdedir.
Mağara uykudan daha iyi olmuş, yoksa Şovol, Davut'u öldürecekti.
Şovol'un arkadaşı seni uykuda yakalarsa, kanım akıtır.
Kartal havada uçtuğu sürece, gölgesine bile ulaşamazsın.
Göklerde yüzdüğü sürece, hayalini bile tutamazsın.
Göklerde yüreğin uyanık olduğu sürece, organların ele verilemez.
Namazda uçtuğun sürece, beşeriyetin yakalanmayacaktır.
Sakın ola yüreğin solmasın ve uykuya dalmasın, yoksa seni yakalarlar.
Düşüncen de dağılmasın ve kötülüğe dalmasın, yoksa zaferi kaybedersin.
Kalk namaz kıl ve kendine Davut'tan silah al ve onunla gururlu ol,
Gözlerin uykuya yenilmesin, çünkü savaş alelacele yaklaştı.
Nefsini uyandır ve sürekli ibadet et, çünkü savaş insan uykudayken kendisine karşı açılır.
Nasıl savaşacağını bilemezsin, çünkü tüm hızıyla muharebe başlamıştır.
Geceleyin Şeytan 'm borazanları çalar, savaşa kalkın diye,
Birlikler birbirlerine sorarlar, komutan neyi emreder.
İkinci Homon ağzını açarken, ondan duman tütmeye başladı.
Kalkın silahınızı kuşanın, uyuyanların rüyalarına girip onlarla savaşalım.
Eğer onlar uyanıklarsa bizleri yeneceklerdir, eğer uyuyorlarsa biz onları yeneceğiz.
Uyku aracılığıyla, onlardan uyanış zaferi alalım.
Gelin hileleri öğrenin ve bu şerefli ve saygın insanlarla savaşın.
Onlara karşı tepen silahı kuşanın ve bu cesur insanlarla muharebe edin.
Betülleri uykuda yakalayın, rüyalarda zina etsinler.
Saygın insan hayal görüntüyle aldansın ve istemeyerek ayağı sürçerek düşsün.
Değerli insan yüzsüz olsun ve sonradan tacı ondan alınsın.
İffetli de kötü görüntüyle yansın ve tövbe etmekle işkence görsün.
Oruç tutan, hissetmeden rüyada et yesin,
Adaklıya şarap içirin ve hüzünlüye de rakı doldurun.
Tuzaklarınızı uykuda kurun ve gizleyin, rüyalarla onları yakalayın.
Kendinize yüz binlerce tuzak alın ve bana yem insanlar yakalayın.
Karanlık, zifiri karanlık adaşından emir almıştır.
Bütün aldatmacılık toplandı, bedensellilerin tepelerine.
Tembeller yüzlerini uyku da sardılar ve kendilerini gömdüler.
Sabahtan akşama kadar, başıboş olan kişi harap bir evde yatıyordun
Uyumayıp da sürekli ibadet edenler uyanıktırlar, kendilerini namazla zenginleştiriyorlar.**

Akşam dan sabaha kadar uyumadılar ve hazinelerini hırsızlardan korumuşlardır.

(Yirmi Dokuzuncu Şiir)

(71.Beyit)

Günahkârlar için namaz kılar ki, tövbe etsinler,
Tövbe edenler için şefaatte bulunur ki, sadık kişiler olsunlar.

(85.Beyit)

Oruç zırhlı yeleğe benzerken, namazı da zırhlı bir giyim gibi gördüm.
Erdemliliğin eylemleri de, savaşta hızlı koşan bir araçtır

(Otuz birinci Şiir)

(33.Beyit)

KIRK GÜNLÜK ORUCUNU TUT, EKMEĞİNİ AÇ OLANLARLA PAYLAŞ,
GÜNDE YEDİ VAKİT NAMAZINI KIL, ÎŞAY OĞLUNDAN (DAVUT) ÖĞRENDİĞİN GİBİ

[Ey İnsanlar sizi yaratan Rabbinize kulluk işaretinizi açığa çıkarmak için namazınızı terk etmeyin.]

Kaynak:

SÜRYANİ MOR EFREM, **Kilise Ataları Tarafından "Kutsal Ruh'un Kavalı" Olarak Adlandırılan Süryani Mor Efremin Şiirleri,** ÇEVİREN: Gabriyel Akyüz, Orjinal Eser Adı: Duboko Kadmoyo Dmimre Dkadişo Mor Efrem Süryoyo Hav Dethkani Men Abohotho Abubo Druho Kadişo, T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ-3353 Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012

Kitabın PDF sini indirebileceğiniz adres

http://archive.org/details/KutsalRuhunKavali-MorEfreminSiirleri

NAMAZ KILAN ADAMLA KÖPEK

Mescidin birinde iyi bir adam konaklamıştı. Din yolunda birazcık derdi vardı, bir miktar derdi azık edinmişti.

O âşık adam, o gece sabaha kadar namazdan başka bir şeyle meşgul olmamak üzere mescide gitmişti.

Gece olup etraf kararınca bir ses duyuldu. Sanki birisi mescide girmişti. **Namaz kılan, bir kemal sahibi gelmiş, mescide konuklamış sandı.** Gönlünden, böyle bir yere bu çeşit adam, ancak Allah Teâlâ'ya ibadet etmek üzere gelir. **Bu iyi adam bana dikkat eder, namazımı görür, ibadetimi duyar**, dedi.

Bütün gece sabaha dek ibadette bulundu. Bir an bile ibadeti bırakıp dinlenmedi. Bir hayli duada bulundu, ağlayıp inledi. Gah tövbe etti, gah istiğfar etti.

Edep ve sünnetlerini yerine getirdi. Kendisini adamakıllı iyi göstermişti.

Tan yeri ışıyıp etraf ağarınca mescit de aydınlandı. **Adam bir baktı ki mescidin bir bucağında bir köpek yatıp uyumuş.**

Bu dertle canı yandı, kanı kurudu. Yağmur gibi gözyaşları kirpiklerinden damlamaya başladı...

Gönlü utanç ateşiyle öyle bir yandı ki içinden çıkan ahtan dili de yandı, damağı da.

Dilini açtı da kendisine dedi ki:

> **" A edepsiz herif, Allah seni bu gece şu köpekle terbiye etti. Bütün gece köpek görsün diye ve köpek için ibadette bulundun. N'olurdu, bir gececik de Allah için uyanık kalsaydın. Senin bir gece bile Allah için riyasızca ibadet ettiğini görmedim gitti."**
>
> **"Ey riyâkâr! Nice köpek var ki senden daha iyi, bir bak hele. Köpek nerde, sen neredesin?"**
>
> **"Utanmazlığın yüzünden riyalara gark oldun. Allah'tan utanmaz mısın sen? Öndeki perde düştü mü Allah Teâlâ'ya ne diyebileceksin ki?"**
>
> **"Kendi kadrimi, mevki ve derecemi şimdicek gördüm ya. Artık bir iş başaracağımdan tamamıyla ümidimi kestim."**
>
> **"Âlemde benim elimden bir iş gelmez. Gelse bile ancak köpeklere lâyık bir iş olur o."**

Kaynak:

Feridüddin ATTÂR, İlâhinâme, çev: Abdülbâki Gölpınarlı, MEB, İst. 1993, 291s. (s.121-123)

(Birçok kişi Allah Teâlâ'ya ve kullarına layık bir iş yapıyorum diye zannederken,

köpeklere dahi yaraşmayacak işlerde bulunur.

Bu da yetmezmiş gibi

Hakk Divanından silinmesine müncer olurda haberi olmaz."

AKBABA İLE ÇAYLAK

Akbaba bir çaylağa:

“Uzağı görmekte benden üstün mahlûk yoktur.” demişti. Çaylak:

“Bunu söylemek yetmez. Gel bakalım ovanın etrafında ne görüyorsun?" diye karşılık verdi. Akbaba bir günlük yol tutan bir yükseklikten aşağılara baktı:

“inanırsan, dedi**, ovada bir buğday tanesi görüyorum.”**

Çaylak, hayretinden sabredemedi. Yukarıdan aşağı doğru süzülmeye başladılar; fakat akbaba o tanenin yanına gelir gelmez, ayağına uzun bir tuzağın ipliği düğümleniverdi. Zavallı, taneyi yemek düşüncesiyle boynuna feleğin kement attığını bilememişti.

Her sedef inciye gebe değildir; nişancı her zaman hedefe vuramaz, değil mi?

Çaylak:

“Sen düşmanın tuzağını fark edemedikten sonra taneyi görmüşsün, ne faydası var?” dedi.

İşittim; akbaba, boynu kemendin içinde, söyleniyor:

“Mukadderattan kaçmanın imkânı yok ki....” diyordu.

Sözün kısası ecel, akbabanın kanına kastetmiş, kaza da onun keskin gözünü bağlamıştı. Kıyısı görünmeyen bir suda, yüzücünün gururu işe yaramaz.

Kaynak:

Sa'dî-i Şirâzi, Bostân, çev:Hikmet İlaydın, MEB, İst.1997, 485s. (s.226-227)

(Blöfü görmede kabiliyeti olmayan, neden kumarbazla masaya oturur ki.

Tarih üteceğim derken, ütülen insanlar ve milletlerle doludur.)

ÇEÇENLER

“Bunlar Çeçenler
vahşidir bu vadilerin kavimleri…
onların tanrıları özgürlük,
yasaları savaştır.
orada düşmanı yok etmek suç değildir.
dostluklar orada gerçektir.
ama, daha da gerçeği intikamdır.
orada iyiliğe iyilikle,
kana kanla karşılık verilir.
ve nefret de aşk gibi ebedidir”.

Lermontov

TÜRK ADI

Âleme yâr olsam yâr bana küser
Yârim bir tanedir yâdı neyleyim
Kalbimde kadimdir aşk ile eser
Ateşi kâfidir od'u neyleyim

Benim yârim güzellerden kıymetli
Tor şahin bakışlı arslan heybetli
Gülüşü cilveli sohbeti tatlı
Baldaki lezzeti tadı neyleyim

Benîm yârim güzellerin sultanı
Uğruna koymuşum bu tatlı canı
Evvel âhir olacağım kurbanı
Edebi hayayı udu neyleyim

Muhabbetin canda haslardan hastır
Avutur Veysel'i bir şen piyestir
Türk adı babamdan bana mirastır
Daha bundan başka adı neyleyim

Âşık Veysel

ECİNNİLER, The Possessed, Les Possedes, Possédés, Les (1988) Film

Yönetmeni: Andrzej Wajda
Türü: Dram
Yapım Yılı: 1988
Ülke: Fransa
Yayınlanan Tarih: 24 Şubat 1988
Senaryo yazarı: **Fyodor Dostoevsky, Edward Zebrowski, Andrzej Wajda**
Görüntü Yönetmeni: Witold Adamek
Müzik: Zygmunt KoniecznyTür : Dram
Süre : 116 dakika

Oyuncular: Isabelle Huppert, Jutta Lampe, Philippine Leroy-Beaulieu, Bernard Blier, Jean-Philippe Écoffey, Laurent Malet, Jerzy Radziwilowicz, Omar Sharif, Lambert Wilson, Philippe Chambon, Jean-Quentin Châtelain, Rémi Martin, Serge Spira, Wladimir Yordanoff, Zbigniew Zamachowski, Piotr Machalica, Bozena Dykiel, Bogusz Bilewski, Stanislaw Górka, Ryszard Jablonski, Józef Kalita, Eugeniusz Kaminski , Jerzy Klesyk, Jaroslaw Kopaczewski, Helena Kowalczykowa, Krzysztof Kumor, Tadeusz Lomnicki, Beata Niedsielska, Witold Skaruch, Alina Swidowska, Pawel Szczesny, Tadeusz Wludarski, Grzegorz Wons, Wojciech Zagórski

Film Özeti:

1870 yılı Rusya için bir yıkım ve anarşi yılı olacaktır. Bir grup genç devrimci, ülkede yeni bir düzen kurmak için planlar yapmaktadır. Kanlı devrim söylentileri halkta tedirginlik yaratmıştır. Bu belirsizlik ortamında, grup üyelerinden Şatov adlı bir matbaacı örgütten ayrılmaya karar verir. Ancak örgüt lideri Pyotr'a göre Şatov'un öldürülmesi gerekir. Onun gözünde bu ölüm, örgüt içindeki bağı güçlendirecek eşsiz bir fırsattır…

Oscar ödüllü yönetmen Andrzej Wajda, Dostoyevski'nin ölümsüz eseri "Ecinniler"den uyarladığı bu filmde, iki usta oyuncu Isabelle Huppert ve Ömer Şerif'i bir araya getiriyor. Ecinniler'deki politik dramın odak noktasını, Dostoyevski'nin eserinde olduğu gibi, nihilizm ve ateizme duyulan tepki oluşturuyor…

Roman Hakkında

Ecinniler (Rusça: Бесы, *Besi*), Fyodor Mihayloviç Dostoyevski'nin 1872 yılında yayımlanmış romanıdır. Türkçeye ***Cinler*** adıyla da tercüme edilmiştir.

Siyasi bir roman olan ***Ecinniler*** 19. yüzyılın ikinci yarısında ateizm, nihilizm ve sosyalizm gibi ideolojilerle birlikte Batı düşüncesinin Rusya ve Rus insanı üzerindeki etkilerini ele alır ve de eleştirir.

Dostoyevski kitabı 1870 ile 1872 yılları arasında Sibirya sürgününden döndükten sonraki dönemde yazmıştır. Bu nedenle Dostoyeski'nin son yıllarındaki muhafazakâr görüşleri kitapta fazlasıyla hissedilir. Kitapta sosyalizm ve nihilizm gibi aşırılıkçı ideolojilerin toplumsal yapı üzerindeki tahribatlarını ortaya koymaya çalışır.

Romanın Altyapısı

Dostoyevski ***Büyük Bir Günahkarın Hayatı*** adlı yapıtı ile uğraşırken, yazarı çok etkileyen bir olay gelişir. Rusya'daki nihilist gruplarından birinin başında bulunan *Sergey Neçayev*, kendi grubundan biri tarafından hiçbir yerden emir almaksızın ekibini kendi düşüncelerine göre yönettiği konusunda bir iddia ile itham edilir. Bunun karşısında Neçayev bu suçlamanın sahibini öldürterek bir havuza attırır. Ülke çapında farklı görüşlerden birçok kişinin tepkisini toplayan olay, Dostoyevski'yi de uğraştığı yapıtına *Neçayev*'i temsil edecek bir karakter ekleyerek protesto etmeye iter. Böylece eklenen Pyotr Stepanoviç karakteri ile birlikle yapıt Ecinniler başlığı ile yayınlanır.

Karakterler

- **Nikolay Vsevolodoviç Stavrogin** romanın ana karakteri. Çelişkiler, bunalımlar ve vicdan azabı içindeki Stavrogin anlaşılması oldukça zor bir karakterdir.
- **Stepan Trofimoviç Verhovenski** entelektüel bir baba karakteri. Tanrıtanımaz olmasına rağmen nihilizm, ateizm gibi akımların karşısında duran Stepan Trofimoviç yıllarca Stavrogin'in hocalığını yapmış, Stavrogin'in annesi Varvara Stavrogina'nın kanatları altında yaşamıştır.
- **Pyotr Stepanoviç Verhovenski** Stepan Verhovenski'nin oğlu. Rus devrimine gönülden bağlı ve Avrupa'dan gelen emirlerin uygulanması için canla başla çalışan bir nihilist gibi görünse de ütopik bir fikri kendi başına uygulamaya çalışan bir iktidar düşkünüdür. Dostoyevski'nin gerçek hayattan aldığı *Sergey Nechaev* in romana adapte edilmiş halidir.
- **Varvara Petrovna Stavrogina** Stavrogin'in annesi, eski general karısı. Ölen kocasının rütbesi ve geniş mal varlığı ile şehirde oldukça nüfuzlu bir kimliğe sahiptir. Dindar bir hristiyan ve sağlam bir karakterli bir anne figürü sergilemesine rağmen, o da daha sonra şehirdeki herkesin gözünü boyayan eğlencelerin ve materyalist düşüncelerin esiri olmaktan kendini alamayacaktır.
- **İvan Şatov** Varvara Stavrogina'nın eski serflerinden birinin oğlu. Varvara Stavrogina'nın koruyucu ve otoriter karakteri ile yaptığı tüm çağrılara karşı gelip, Stavroginler'in evinde yaşamaktansa, Avrupa'da sefalet içinde yaşamayı tercih etmiş, Stavrogin ile dostlukları sonucunda edindiği Panslavist düşüncelerin ve daha sonra bir arayış içindeyken kolunu kaptırdığı nihilist gruplar arasında kalmıştır. Gerçek hayatta *Sergey Nechaev* tarafından öldürülen üniversite öğrencisini temsil eder.
- **Yüzbaşı Lebyadkin** kentte yaşayan bir emekli asker. Sık sık içen ve kız kardeşi Lebyadkina'yı döven Yüzbaşı'nın daha sonra Stavrogin ile bir alakası ortaya çıkacaktır.
- **Fedka** şehirdeki kaçak. İşlenen cinayetlerden ve binaların yakılmasından sorumlu tutulmaktadır.
- **Lizaveta Nikolayevna** Varvara Petrovna'nın yakın dostu Praskovya İvanovna'nın kızı. *Liza* diye hitap edilen Lizaveta Nikolayevna Nikolay'a aşıktır.
- **Mavkiriy Drozov** Varvara Petrovna'nın dostlarından Drozovlar'ın oğlu. Kentte Stavroginler'in evinde konuk olarak kalmaktadır. Liza'yı sevmekte, onun her söylediğini yapmakta ve Liza'ya koruyuculuk etmektedir.
- **Aleksey Niliç Kirilov** Şatov'un yakın arkadaşı olan bir üniversite öğrencisi. Her ne kadar nihilist gruplara katılmış, yazarın muhafazakar ve nihilist karşıtı görüşlerine tezat oluşturan bir karakter olsa da Dostoyevski'nin sınır tanımayan insan sevgisinden nasibini almış; hikâyede gelişen olaylar, bu ateizmle inanç arasında gidip gelen karakterin iyi yürekli, dürüst ve yardımsever arkadaş imajını ortaya çıkarmıştır. Kirilov'un felsefi görüşleri kitabın en merak uyandıran yanlarından biridir.
- **Mariya Timofevna Lebyadkina** Yüzbaşı Lebyadkin'in kızkardeşi. Ağabey'i tarafından sürekli dövülen meczup genç kadın Nikolay Stavrogin'e hayranlık duymaktadır.
- **Piskopos Tihon** şehirdeki katedralin çok tanınan ve danışılan piskoposu. Nikolay Stavrogin ile diyaloğu Stavrogin'in tüm ilginç davranışlarının anahtarı olacaktır.
- **Andrey Antonoviç von Lembke** şehre daha sonra atanan vali. Muhafazar görüşün temsilcisi olmuştur. Çekingen kişiliğine rağmen nihilizmin ve olası bir devrimin engellenmesi için elinden geleni yapmıştır.

- **Yulina Mihailovna von Lembke** valinin eşi. Kocasının aksine nihilistleri ılımlı bir şekilde kontrol altında tutmayı savunan Yulina Mihailovna, kendince yaptığı iyi niyetli planlarla, Pyotr Stepanoviç'i yakından tanıyarak nihilistleri yola getirecektir. Saflığı ve gerçeklere gözünü uzun süre kapalı tutması nedeniyle gelişen olayların sorumlularından biridir.
- **Darya Pavlovna Şatova** İvan Şatov'un kız kardeşi. Ağabeyinin aksine Varvara Petrovna'dan hiç kopmayan Darya onun kanatları altında büyümüştür. Nikolay'a karşı, arkadaşlıkla karışık bir aşk beslemektedir. Her ikisinin de İsviçre'de olduğu bir sırada aralarında anlaşılamayan bir ilişki yaşanmıştır.
- **Karmazinov** kalemini bırakmak üzere olan, birçok kentlinin saygı duyduğu sözde büyük yazar. İvan Turgenyev'i temsil eder.

Roman Özeti

Roman Stapan Trofimoviç ve Varvara Petrovna'nın dostluklarına ilişkin bir girişle başlar. Stepan Trofimoviç, birkaç kez üniversitelerde ders verdiği için profesör diye anılan bir entelektüeldir. Nikolay Stavrogin'e ders vermek için yıllarca Stavroginlerin konağında yaşar Nikolay'ın eğitiminin ardından da Varvara Petrovna'dan tamamen ayrılamaz ve ondan aldığı maaş, verilen bir ev ile bir yardımcı sayesinde eski patronundan hiç kopmaz. Bu arada Stavrogina'ya karşı hiç itiraf edemediği ve saklamaya çalıştığı bir aşk da içinde büyümektedir.

Petersburg'a ve Avrupa'ya gidip gelen Stavron'i Varvara Petrovna çok nadir görebilmektedir. Bu arada Stepan Trofimoviç'in oğlu Pyotr Stepanoviç'le arkadaşlık kurmuştur. Şatov'un çalışmak için gittiği Amerika'dan dönmesi için ona yardım eden de Stavrogin'dir. Bu gençlerin birbirleri ile ilişkileri nihilist örgütlere dayanmaktadır.

Stavrogin, kente Petersburg'dan ilk gelişinde anlaşılmaz bir tutum takınır. Katıldığı toplantılarda saygın büyüklere hararet sayılabilecek davranışlarda bulunur. Herkes tarafından deli olarak görülmekteyken ortadan kaybolur. Bu arada İsviçre'de yaşarken Liza ile kimsenin çözemediği bir ilişki yaşamıştır.

Kentin en dedikoducu sakinlerinden Liputin Stepan Trofimoviç'in evine gelir. Yanında Kirilov'da vardır. Kirilov felsefesinden kısaca bahseder:

Açıklamada Tanrı'nın varlığı yokluğu konusundaki tartışma farklı bir boyut alır. Kirilov İsa'nın varlığını reddetmez. Ancak ona göre acı ve korkuyu yenebilen insan ancak insanlığın zaaflarının dışına çıkabilir. Bu insan duygusal ve fiziksel olarak değişir ve tanrı olur. **İnsanoğlunun geçirdiği evreler ve çağlar o zaman tanrı olan insana göre , insan-tanrı'ya, göre şekillendirilecektir. Tarih, gorillerden insan-tanrı'ya kadar olan çağ ve sonrası olarak ikiye bölünecektir. Tanrı ancak bu sayede varolabilir. Bu korkuyu yenebilmenin ve korkusuz olabilmenin tek yolu ise intihar etmektir. Kirilov'a göre o güne kadar intihar edenlerin hepsi umutsuzluktan veya yaşamın birtakım zorbalıklarından kurtulmak için intihar etmiştir. Korkusunu yenerek intihar eden tek kişi Kirilov olacaktır. Bu sayede tanrılığa ulaşacaktır.**

Liza Stavrogin'in ortadan kayboluşundan sonra kente gelir. Şatov'u bulup Mariya Lebyadkin ile ilgili bilgi almak ister. Mariya Lebyadkin ise bir kilisedeki bir ayin sırasında Varvara Petrovna'yı bulmuş, yardımsever Stavrogina tarafından Stavroginler'in konağına getirilmiştir. Anlatıcı (Stepan Trofimoviç'in dostu) ve Stepan Trofimoviç de konağa çağrılmıştır. Zira Stepan Trofimoviç Varvara Petrovna'nın teklifi ile Darya Pavlovna ile evlendirilmek istenmektedir (Stepan Trofimoviç bunu Darya ile Nikolay'ın İsviçre'de yaşadıklarının günahının kendisine yüklenişi olarak algılar). Liza ve Mavkiriy Drozov da konakta Stepan Trofimoviç ile birlikte Mariya Lebyadkin'in Stavroginler'le ilişkisini çözmeye çalışmaktadırlar. Tam bu sırada, Stavrogin yanında Pyotr Stepanoviç ile çıkagelir. Herkes Mariya Lebyadkina ile ilgili bilgi isterken Stavrogin, Lebyadkina'yı alıp götürür. Pyotr Stepanoviç bir açıklama yapar. Açıklamaya göre, Stavrogin Petersburg'da tanıştığı Lebyadkina'yı korumaya almıştır. Aralarında bir evlilik olmamıştır. Ancak Ağabey Lebyadkin, yıllardır bu dostça ilişkiden yararlanıp para

koparmaktadır. Asıl gerçek ise bu konuşmadan sonra ortaya çıkar. Stavrogin Petersburg'da Lebyadkina ile evlenmiştir.

Pyotr Stepanoviç Avrupa'daki örgüt yönetiminden emirler aldığını söyleyerek kentte bir beşli grup kurmuştur. Grubun üyeleri kendilerini gizlillik içinde yürütülen hücre sisteminin yüzlerce parçasından biri sanarken, aslında Pyotr Stepanoviç'in ütopik düşüncesinin uygulayıcılarının tamamını oluşturmaktadırlar. Pyotr Stepanoviç'in fikri geniş çaplı bir ihtilalle Rusya'daki yönetimi ele geçirmek, bunu yaparken de yokedecekleri tanrının yerine bir başka ikonu ,tam bir erkek güzeli olan Stravrogin'i getirmektir. Kentte yapacakları ise bu geniş çaplı ihtilalin yalnızca bir provasıdır.

Pyotr Stepanoviç bundan sonra hızla çalışmalarına devam eder. Valinin Karısı Yulina Mihailovna ile samimiyet kurup işi vali konağında kalmaya kadar götürür. Vali von Lembke ise bu nihilistin karısını kontrol altına almasına tahammül edememekte ancak çekingen karakteri ile suskun kalmaktadır. Pyotr bir süre sonra Yulina Mihailovna'nın aklına bir şenlik fikri sokar. Biletler satışa sunulur. Salon seçilir ve tüm kentin genç kızlarının ilgisini çeken bir eğlence tertip edilir.

Lebyadkin kızkardeşini de alıp kentin dışında bir eve taşınır. Pyotr Stepanoviç'in amacı ağabey-kardeşi azılı suçlu Fedka'ya öldürterek Stavrogin'i Liza ile evlenmesi için serbest bırakmaktır. Bu plan şenlik sırasında uygulanır. Tüm kent göz alıcı süslemeleri, içecekleri, yiyecekleri ile göz kamaştıran eğlence salonuna dolmuştur. Bu arada Pyotr Stepanoviç ortadan kaybolmuştur. Kentte bir anda birkaç koldan çıkarılan yangınlar başlar. Birçok ev kül olur ve yanan evlerden birinde Lebyadkin ile kız kardeşinin cesedi bulunur.

İyice kaosun hakim olduğu kentte Pyotr Stepanoviç'in planı başarı ile devam etmektedir. Oluşturduğu beşlisinin dördünü organize ederek, beşinciyi yani kendilerini ele vermek üzere olan hain Şatov'u öldürmek ve suçu yazdıracağı bir itiraf mektubu ile zaten intihar edecek olan Kirilov'un üstüne yıkmaktır planının son aşaması. Kirilov'la görüşür. Ertesi günü intihar etmesini bildirir. Bu arada Fedka ile aralarında bir diyalog geçer. Fedka ile beraber yaptığı ve Fedka'nın üzerine yıktığı kilise soygunu tartışma konularıdır. Tartışmanın sonunda planının uygulanmasına köstek olan Fedka da sözde ihtilalin uygulanışına kurban gider. Fedka'nın ölümü de Şatov cinayeti gibi ertesi gün intihar edecek olan Kirilov'un üzerine yıkılacaktır.

Ertesi günü Şatov'u ilgilendiren beklenmedik bir olay olur. Kendisini uykudan uyandıran bağırış çağırışın üç yıldır görmediği karısına ait olduğunu görür. Şatova'yı içeri alır. Hasta olduğunu fark eder. Kirilov'dan yiyecek ve buz gibi odada oturan Şatova'nın ısınması için çay ister. Ricası iyi yürekli dostu tarafından gecenin bu saatinde bile geri çevrilmez. Bir süre sonra gece karanlığında dakikalardır fark edemediği karısının hamileliğini fark eder ve gelip giden doğum sancıları karşısında ne yapacağını şaşırır. Silahını satarak bir ebe çağırır. Doğan çocuk Stravrogin'dendir. Şatov her şeye rağmen hala sevdiği karısı gibi kendisinden olmayan bebeği de benimser. Karı koca birbirlerine söz verip ayrılmamaya karar verirler. Artık bebeği beraber büyüteceklerdir.

Doğumun ve karısına duyduğu sevginin etkisi ile tanrıya bağlanan Şatov beşlilerden biri tarafından çağırılır. Devrim için kullanılan baskı makinesi alınacaktır. Şatov makinenin gömülü olduğu yere geldiğinde Pyotr Stepanoviç ve grubun diğer üyeleri üzerine atılırlar. Şatov tam her şeyin kendisi için rayına oturduğu sırada öldürülüp bir havuza atılır. Artık beşlileri ele verecek olan hain öldürülmüştür. Pyotr Stepanoniç son aşamanın da uygulanması için Kirilov'un evine gider. Uzun uğraşlar sonucu itiraf mektubunu yazdırır. **Fakat Kirilov insan-tanrı olma yolunda intihar etmekte şimdi kararsızdır. Kararını değiştirmek ister.** Yenmeye çalıştığı korku onu sarmış ve planından vazgeçmenin eşiğine getirmiştir. Sinirlenen Pyotr ile aralarındaki boğuşma sırasında Pyotr hafif bir sıyrık alır. Kirilov bu arada odasına kapanmış ve silahını başına dayayıp tetiği çekmiştir.

Pyotr Stepanoviç kenti terk eder. Planı başarıya ulaşmamıştır. Asla ayrılmayacaklarını sandığı beşlinin kalan üyeleri suçlarını itiraf ederler. Liza Mariya Lebyadkinler'in öldürüldükleri yeri görmek isterken, cinayetin kendisi yüzünden işlendiğini sanan halkın hışmına uğrar. Başına aldığı darbeler sonu ölür. Şatova kucağında bebeği kocasını ararken hastalanıp ölür. Bebek ise annesinden de önce soğuk alıp hayatını kaybetmiştir. Bu arada tüm bu olaylarla kent çalkalanırken Stavrogin Petersburg'a gider.

Tüm bu haberler daha Stavroginlerin evine ulaşmamışken, Darya hakkında düşündükleri yüzünden Varvara Petrovna ile ilişkisi kopan Stepan Trofimoviç yollara düşer. Amacı bir tüccarın çocuklarına öğretmenlik yapmak veya ilerleyen yaşında *bir duvar dibinde kendisine yaraşır soylu bir ölüm tatmak*tır. Bu düşünceler arasında köylü bir çifte rastlar. Çift kendisini rastgele istekleri doğruldutusunda bir kasabaya getirir. Stepan Trofimoviç, kasabada bir zamanlar yaşadığı kentte de gördüğü incil satan bir kadınla karşılaşır. Kadınla beraber bir başka kasabada konaklarlar. Stepan Trofimoviç burada kendidini günden güne tüketen bir hastalıkla boğuşmaya başlar. Bu arada bir inanç arayışına girmiştir. İncil satıcısı kadına derin bir sevgi beslemeye başlamıştır. Birkaç gün sonra kasabaya gelen Varvara Petrovna kendisini derin bir sevgi ve ilahi bir bağlılığa dönüşen inancı ile bulur. Stepan Trofimoviç tutulduğu hastalığa dayanamaz ve beslediği imanla ve başında dua okumak için bekleyen bir papazla can verir.

Stepan Trofimoviç defnedildikten sonra Stavrogin'in kente döndüğü haberi gelir. Odasına gelenler tavana bağlanmış bir halatla intihar ettiğini görürler.

Piskopos Tihon'la Stavrogin Aslında romanın olay örgüsüne göre önceki bölümlerin arasına koyulması gereken bölüm, Stavrogin'in Petersburg'da yaptığı ahlaksızlıkları yansıttığı için sansüre uğramıştır. Dostoyevski de bu sansüre başkaldırmamış ve bölümü romandan çıkarmıştır. Bölümün gerçek yerinin neresi olduğu tartışılmaktadır.

Stavrogin katedrale kabul edilir. Ünlü Tihon'un odasına çıkarılır. Tihon'a elindeki birkaç kağıdı verir. Kağıtlarda Stavrogin'in itirafları yazılır. Tihon dakikalarca kâğıtlarla ilgilenir: Stavrogin Petarsburg'da kaldığı evde evin kapıcılarının yoksul küçük kızları ile bir ilişki yaşamıştır. Küçük kız bu olayın ardından intihar etmiştir. Ardından Stavrogin sefil bir yaşamı seçer ve Lebyadkina ile bu sefil hayat için evlenir. Petersburg'un en berbat batakhanelerine girer. Kendisine işkence eder. Yazdıklarında her ne kadar küçük kızın intiharından etkilenmediğini kanıtlamaya çalışsa da piskopos Stavrogin'in aslında çektiği bu dayanılmaz vicdan azabını dindirmek için sefil bir hayat seçtiğini ortaya çıkarır. Bu vicdan azabının onun iyi yürekli biri olduğu sonucunu çıkararak imana teşvik eder. Stavrogin başta etkilenmişse de sonra tekrar kafasının dikine giderek kapıyı çarpıp çıkar.

Romanın Ölümsüzlüğü

Dostoyevski, Karamazov Kardeşler ve Suç ve Ceza ile birlikte en büyük yapıtlarından birini teşkil eden Ecinniler'de 19. yüzyıl Rusya'sının girdiği düşünsel ve dini açıdan sıkıntılı dönemleri okura sunmayı amaçlamış, 21. yüzyılda da geçerliğini ve güncelliğini kaybetmeyen bir eser ortaya çıkarmıştır. Yüzlerce yıl sonrasında bile dinmeyen liberal, muhafazakâr, ateist çatışmalarının en şiddetli döneminde ortaya konulan yapıt ölümsüz konusu ve her çağda ortaya çıkabilecek tipik karakterleri sayesinde 21. yüzyıla dahi seslenmeyi başarmıştır.

Yazınsal Anlamda Ecinniler

Romanın karakteristik özelliklerinden biri olan ilahi bakış açısına sahip ama aynı zamanda olayın içinde olan anlatıcı Dostoyevski'nin diğer birkaç romanında da kullanılmıştır. Kullanıldığı dönemde ilklerden olan bu yöntem daha sonra modernizmle beraber kullanılmaya başlayacaktır.

Romanın yazınsal anlamda olduğu gibi duygusal anlamda değerlendirilebilecek bir diğer tarafı da realizm'in vazgeçilmezlerinden olan doğrudan anlatımı benimserken bazı süslü cümleleri aralarda vererek okuru sanatsal açıdan doyurma geleneğinin aksine - zaman zaman kimi romanlarında ağır bir dil kullansa da - Dostoyevski sade ve süslü söyleyişten uzak bir anlatımı tercih etmiştir. Bu yönden eleştirilebilir olsa da, Ecinniler'in asıl özelliği kahramanın duygularının okura olduğu gibi ulaştırılabilmiş olmasıdır. Ruh tahlilleri ile sağlanan bu nitelik sayesinde okur kahramanın duyduğu her ürpertiyi, korkuyu, sevinci sanki kendisi birebir yaşıyormuş gibi hisseder. Dostoyevski'nin ilahi sesi sayesinde duyulan ürperti güçlenir ve okur istese de kendisini olaydan soyutlayamaz duruma gelir. Okur Şatov'un, karısını görünce yaşadığı sevinci, Şatov'un ölümüyle Şatova'nın yaşadığı düş kırıklığını,

Kirilov'un intihar etmeden önce kapıldığı korkuyu olay kendisiyle ilgiliymiş gibi hisseder. Bu yönden Ecinniler'de duygu yoğunluğu birinci sırada gelir.

Siyasi Yönü

Ecinniler çağının siyasi olaylarına duyarsız kalamayan bir yazarın ürünüdür. Avrupa'ya açılmacı bir politika tutmuş olan nihilistlere duyduğu öfkeyi muhafazakâr düşünceleri ile donattığı romanında gözler önüne serer. Liberal ve ateist olan bu hücre tipi örgütlerin karşısına, Avrupai düşüncelerin ülkeye hızla yayılışını protesto eden, gelişmeye ancak Ortodoks kilisesi ile barışık ve benliğini kaybetmemiş bir Rus ulusu ile gidileceğini savunan bir düşünce sistemi ile çıkmıştır.

Ecinniler, birkaç yönü ile Turgenyev'in Babalar ve Oğullar'ı için bir karşı savdır. (Eserdeki *Karmazinov* Turgenyev'i temsil eder.) Bir toprak ağası olan Turgenyev'in Avrupa'ya açılmacı, ateist ve bir taraftan da halkı hor gören düşüncelerine Dostoyevski şiddetle karşı çıkar. Panslavizmden de etkilenen **Dostoyevski'ye göre her ulus kendi öz benliği ile yaşar ve zaten var olan tanrısını kendi geleneklerinden esintilerle donatır. Bir süre sonra bu tanrı ulusun bir parçası haline gelir. Bu ulusal benlikte halkın da katkısı tartışılamaz.**

Ecinniler birçok eleştirmene ve edebiyat adamına göre dünyanın gelmiş geçmiş en iyi siyasi romanlarından biridir. Orhan Pamuk'a göre ise:

"Ecinniler dünyanın en iyi yedi sekiz romanından biri hiç kuşkusuz en iyi siyasi romanıdır."

Kaynak:
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ecinniler

Filmden Alıntılar

"Yapabileceğimiz tek şey tartışmak. Çar, Rusya ve aile haricinde her şeyden konuşabiliriz. Tartışabiliriz, ama sen yokken!"

"Biz halkı sevdiğimiz için böyle konuşuyoruz."

"Siz ne Rusya'yı, ne de halkı seviyorsunuz. Onlardan kopuksunuz. **Halkı olmayanın Tanrısı da yoktur!"**

"Bu yaşlı dünyayı siz mi değiştireceksiniz?"

"Haksızlığa karşı hiçbir taviz verilmemeli, derdin. Sert olunmalıydı."

"Kafa kesmek fikir üretmekten çok daha kolaydır. Ve saldıracağız."

"En önemli şey ilerlemektir. Shakespeare ve Victor Hugo, ilerlemeyi engellemezler! Kitaba ihtiyacımız yok artık. Victor Hugo yaşlının teki. Ve Shakespeare Köylülerin ona değil, pabuca ihtiyacı var. Onlara pabuç verecek misiniz peki?"

"İnsanlar neden kötü biliyor musun? İnsanlar iyi olduklarını bilmedikleri için kötüler."

"Acı çekmiyorsun ama çekmekten korkuyorsun. Acı taştan kaynaklanmıyor. Onun korkusundan kaynaklanıyor. **Korkuyu aşan kişi, Tanrı olur."**

"Bir maymun bile maymunu anlar. Beni neden kimse anlamıyor?"

"İçimde bir şair var ve domuzlarla yaşamak zorundayım. Çünkü Rusya aklın değil doğanın bir oyunudur."

"Bir valinin güçlü görünmesi gerekir. Ben de sakinleşmeye çalışıyorum.   İkona'nın incileri çalınmış. **Tanrı bile sağlam durmuyor.** Kiliseleri korumak zorunda olsak bile, bir valinin her şeye rağmen, Tanrıya inanması gerekir."

" Yaşam başka bir şey, ölüm başka bir şeydir. Yaşam vardır, ölüm yoktur."

“İnsan mutlu olduğunu bilmediği için mutsuzdur. Bunu bildiği an, mutlu olacaktır zaten.”

“ Eğer inandığını bilseydin, Tanrıya inanırdın. Henüz bilmediğin için, ona inanmıyorsun.”

“Yahni yapmak için bir tavşan lazım. Tanrıya inanmak için de bir Tanrı.”

“Her halkın tek bir hedefinin olduğunu, bunun da Tanrıyı bulmak olduğunu söylemiştin. O zamanlar tavşan yok demiyordun ama.”

“Neden ikimize farklı şeyler anlatıyordun? Kendimi ikna etmeye çalışıyordum herhalde.”

“İsa tekrar Rusya'da dirilecek.”

“Hem akıllı olup, hem de ona (Tanrıya) inanmak imkansız.”

“Yaşamalı mı, yoksa intihar mı etmeli?”

“Toprağı öp, onu gözyaşlarınla sula. Affetmesi için yalvar. Çok pişmanım”

“Hangi rolü oynamamı istiyorsun? Mesela, Yönetim Kurulu'ndansın! Öyle bir şey yok. **Sen ve ben.** Dinle. **Diğerlerine unvan veriyorum, sekreter, başkan yardımcısı gibi ve buna bayılıyorlar. Saf insanlar için işin duygusal boyutu çok önemli. Bir de saf ve bayağı insanlar var.** Hepsini bir arada tutan şey korku. Onları gerektiği kadar ilerici olmamakla suçlamak hep işe yarıyor. Hiçbir bireysel fikirleri yok. **Onlar, kendi başlarına düşünmekten utanç duyar.** Grubu birleştirmek için daha iyi bir yol var.

(Anlat. Kaç kişiler?

Beş? Altı?

Beş. <u>Aralarından dördünün, beşinciyi öldürmeleri gerekir. Hangi bahaneyle</u>?

“İhanet.” Birini ihanetle suçlayıp onu öldürmek lazım. **Kanı döken dörtlü de sonuna kadar birbirlerine bağlanır.**”

“Ben özellikle geceleri Tanrıya inanırım. Sabah olunca geçiyor.”

“Biz bile birbirimizi anlamakta zorluk çekiyoruz.”

“Kendimi, yerimize geçecek olan geleceğin toplumu konusunda çalışmaya adadım. Yarının dünyası. Size on bölümden oluşan örgütlenme sistemimi sunuyorum. Çalışmanın ne yazık ki henüz bitmediğini ve sonuç kısmıyla başlangıcın çeliştiğini belirtmek isterim. **Sınırsız özgürlükten yola çıkarak, sınırsız zorbalığa varıyorum. Bu çelişki, bende bir çeşit umutsuzluğa yol açtı. Ancak tekrarlıyorum, başka çare yok. Bu yüzden de size on gece boyunca çalışmalarımı okumayı teklif ediyorum. Yani, İnsanlığı ikiye ayırmayı öneriyor. İnsanların onda biri, diğerlerini yönetecek. Onlar da bir çeşit sürüye dönüşecekler. Ve bir dizi değişimden sonra, ilkel masumiyete erişecekler. Yani ilkel bir cennet gibi. Tabii bu arada hepsi çalışmaya zorlanacaklar. Bu şekilde Eşitliği böyle sağlayabiliriz. Kölelikte bütün insanlar eşittir ve köledir. Başka türlü eşit olamazlar. Aynı seviyede olmaları lazım. Eğitimin seviyesini düşüreceğiz. Ve yetenekli insanlar daima yükselmek isteyecekleri için de, maalesef Cicero'nun dilini kesmek, Copernic'in gözlerini oymak ve de Shakespeare'i öldürmek gerekecek. İşte benim sistemim. Önerdiğim şey cennet.”**

“Biz Rusya'yı kalkındıracağız. Yok edeceğiz, sorunlar çıkaracağız, yangınlar çıkaracağız. Asıl felaket o zaman başlayacak. Dünyada o güne kadar görülmeyen bir devrim yaşanacak. Rusya'nın üstünü kalın bir sis perdesi kaplayacak. **Toprak eski Tanrılarının yasını tutacak.** Mülkiyet arzusunu yok edeceğiz. Rus Tanrısı kendini zaten içkiye verdi. Herkesi sarhoş edeceğiz ve insanları görülmemiş bir çöküşe sürükleyeceğiz. Arzular bitti artık. Zaman, zaman biraz taze kan, o kadar.

[Siyasetçinin tekisin. Sadece kendini, kendi gücünü düşünüyorsun. Sosyalist değilsin.]

Tabii, ben bir suçluyum, ben kötüyüm. Ama bu kadar büyük bir anda bizi bırakıp gidemezsin. Ne kadar güçlü olduğumuzu bilmiyor musun? Güçlüyüz. Dinle haydutlar var, tamam. Ama henüz bizimle

olduklarını bilmeyen bir sürü insan daha var. Öğrencilerinin yanında Tanrıyla alay eden din adamı da bizimle. Korkusu olan herkes bizimle. Yeteri kadar liberal olmamak kaygısıyla suçluları aklayan savcı da yanımızda. **Yazarlar, gazeteciler bile. Henüz bilmiyorlar. Suç bir sapkınlık değil, ahlaki bir görev. Mütevazi bir karşı çıkış.**

[Benden ne istiyorsun? Peşimi neden bırakmıyorsun?]

Çünkü sen güzelsin. Güzelliği severim. İdolleri severim. Benim idolüm sensin. Sensiz ben bir hiçim. İdol olmak istemiyorum. **Sen şefsin, güneşsin, beklenilen kişisin. Her yere yaydım o geldi, o burada. Yeni gerçek o, artık. Ve eski bina çökecek. Çelikten bir bina inşa edeceğiz.**.”

“Biz sizin düşmanınız değiliz. **Size "tamam, yakın, yıkın, ateşe verin" diyoruz**. Gerekirse de sizi kontrol altına alırız. Sizi kendi kendinizden koruruz. Yani bizim için çalışıyorsunuz. Yolumuzu açıyorsunuz.”

“Lider abartılı bir tanım. Ancak bunu kısa sürede öğrenirsiniz. Biraz daha sert olmalısınız.”

“Tek sorun, Shakespeare'in bir petro varilinden daha önemli olup olmadığıdır. Bence daha önemli! Evet, Shakespeare. Raphael sosyalizmin ötesindeler. Kimyanın, her şeyin ötesindeler! İnsanlık İngilizlerden, Almanlardan, özellikle de Ruslardan vazgeçebilir. Ekmekten, bilimden vazgeçebilir. Ama güzellikten vazgeçemez! **Güzellik olmadan bilimin kendisi bir an bile var olamaz.** İşte büyük sır bu. **Güzellik olmasaydı, dünyada yapacak hiçbir şey olmazdı.**”

“Sadece nefret etmeyi, yakıp yıkmayı biliyorlar.”

“Evli olduğumuz için geri dönmedim. **Evlilik aptallıktır.**”

“Her şey ne kadar değişti bir bilsen. Bizimkiler beni hayal kırıklığına uğrattı. Kağıttan adamlar. Nefretle dolmuşlar. Eğer Rusya bir gün onların istediği gibi değişip refaha kavuşsaydı kendilerini çok kötü hissederlerdi. Nefret edecek kimseleri kalmazdı.”

“Hiçbirimiz doğuştan suçlu değiliz. Bu bir rastlantı, olayların bir çakışması.”

“Hepimiz mutsuzuz, ama onları affetmek gerekir. Affedelim”

“Bu nihilistlerin işi. Her şeyi yak, her şeyi yok et. Sonucu da bu işte.”

“Yeni bir insanın doğuşu. Çok gizemli bir olay. Anlaşılamaz. Bazen aniden insanlığın mükemmel olduğuna inanıyorum. Tam bir uyum içinde yaşadığımıza. Dört beş saniye süren, anlatılmaz bir his. Sonra da kendime bu çocuklar ne işe yarar diye soruyorum. Eğer insanlık kusursuzsa artık çocuk yapmamalı.?”

“İsa'nın çarmıhta, diğer adama ne dediğini hatırlıyor musun?

"Bugün, benimle birlikte cennete gideceksin." Günün sonunda öldü ve ne cennete gidebildi ne de yeniden doğabildi. Eğer doğanın kanunları onu bile kurtarmadıysa, onun yalan söyleyerek yaşamasına ve ölmesine yol açtıysa, o zaman bütün bu gezegen bir yalandan ibaret! Yaşamak ne işe yarar öyleyse?

Bir erkek gibi cevap ver. Doğru tabii yaşamak ne işe yarar?

Ne demek istediğini çok iyi anladım. **Eğer Tanrı bir yalansa, o zaman biz de bir yalanız ve özgürüz.** Dolayısıyla sen özgür olduğunu ve Tanrının var olmadığını kanıtlamak için intihar edeceksin.

…Ben dünya tarihinde ilk defa, Tanrıyı uydurmayı reddettim. Ve diğerlerine insanın yeni ve korkunç özgürlüğünü göstermek için intihar ediyorum. Bunu kim bilecek?

Herkes bilecek. Göreceksin, sır olan her şey bilinecek.

"Yaşasın Cumhuriyet! Çürüyecekler!" Evet. Yaşasın Cumhuriyet! Çok iyi. Hayır. Özgürlük, Eşitlik, **Kardeşlik ya da Ölüm**. Harika.”

“Domuz çığlıkları. İncil'in otuzuncu bölümdeki o harika sözleri hatırlıyor musun?

Orada, dağda otlayan büyük bir domuz sürüsü vardı. Cinler domuzların içine girmelerine izin versin diye İsa'ya yalvardılar. Adamdan çıkan cinler domuzların içine girdi. Sürü uçurumdan aşağı, göle atladı ve boğuldu. Çobanlar olanları görünce kaçtılar, köylülere haber verdiler. Halk koşup geldi. Biraz ötede, dağda cinlerden kurtulan o adamı giyinmiş kuşanmış, aklı başında, İsa'nın ayakları dibinde oturur buldular ve korkuya kapıldılar.

[Lisam bu muhteşem bölüm, benim için daima bir esin kaynağı olmuştur. Ama şimdi aklıma bir şey geldi.]

“Evet. Hastanın içinden çıkan cinler, yaralardır, pürüzlerdir, hastalıklardır. Rusya'dır. Ancak sorunlar çıkıyor ve domuzların içine giriyorlar. Yani demek istiyorum ki biz, oğlum ve diğerleri sanki bizi ele geçiriyorlar ve mahvoluyoruz. Ama hasta iyileşecek ve İsa'nın ayaklarının altında oturacak. Ve sonra Rusya yeniden ayağa kalkacak.”

DEVECİ İLE KARAYILAN

Devecinin biri sahrada kızgın kumda güç bela yürüyordu. Kum öyle ayaklarını yakıyordu ki, adam:

"Cehennem sıcağı böyle olmalı", diye düşündü.

- Neden sonra, devesine bindi ve yolculuğunu öyle sürdürdü. O kadar saf, o kadar şefkatliydi ki, devesine dahi sürekli binmez, ona acırdı. Derken çöle vardı.

Çölde yürümekten saçları ağarmış, doğrusu benzi bile sararmıştı. Böyle durup dinlenmeden yürümek ne işe yarardı ki?

"Biraz nefesleneyim." dedi, devesini durdurdu. Derken, henüz soluklanmıştı ki: Deveci, karşıda yalım yalım göğe yükselen bir ateş gördü. Gözlerini ovuşturdu, parmağını ısırdı;

"Serap mı görüyorum yoksa!" diye düşündü. Serap değil gerçekti. Çölde kızgın kumda çalılık kurumaz mıydı? Kuruyan çalılık ateş alıp yanmaz mıydı? Yanardı elbette.

Adamcağız, **"Ya Allah! Bismillah"** diyerek kalktı. Yangın yerine doğru gitti. O da ne! Bir karayılan ateş çemberi içinde kıvranıp duruyor. Devecinin kalbi buna dayanır mı? Hemen sopasının ucuna bir torba bağladı. Uzattı karayılana. Karayılan kıvrım kıvrım kıvrılarak torbaya girdi. Deveci onu ateşin ortasından çekip aldı.

Yılan bu ya, güven olur mu? Zavallı deveciye;

"İlle de sokacağım seni, sokup öldüreceğim!" diye tutturdu. Adam, yılanı kurtardığına mı sevinsin, çöl ortasında yılan zehriyle öleceğine mi üzülsün?

"Olmaz arkadaş" dedi. Deveci,

"Ben senin canını kurtardım, bu ne hayvanlığa sığar ne insanlığa." Karayılan**;**

"İnsanlığa sığar, istersen gidip danışalım" dedi.

Deveci kabul etti. Yola düştüler. O tepe senin bu tepe benim gittiler de gittiler. Vara vara bir çayıra vardılar, ineği çayıra salmışlardı; fakat gönlünü almışlardı.

"İnek kardeş inek kardeş durum böyle böyle", diye anlattı karayılan.

İnek düşündü taşındı,

"Yılan haklı", diyerek çıktı işin içinden.

Deveci neye uğradığını şaşırmıştı.

"Yahu ben ölümden kurtardım, nasıl beni öldürmekte haklı olur", diye çıkıştı Deveci ineğe,

"Senin suçun insan olmak", dedi İnek.

"Anlamadım?"

"Ben yıllarca sahibime hizmet ettim. Süt verdim. Gübre verdim, yün verdim. Sonunda beni yaşlandığım için semireyim diye bu çayıra saldılar, dün de bir kasap getirip baktırdılar, yarın mezbahaya götürüleceğim."

Karayılan:

"Görüyorsun ben haklıyım" dedi, deveciye.

Deveci itiraz etti:

"Tek şahit olmaz, birine daha danışmalıyız."

Karayılan kabul eti.

Düştüler tekrar yola. Az gittiler uz gittiler dere tepe düz gittiler. Sanki dersin bir kış bir de yaz gittiler. Gide gide, yazının yabanın düzüne vardılar. Oracıkta, tepede bir ağaç vardı, yapayalnız. Durumu anlattılar.

Ağaç:

"Yılan öldürmekte seni haklı", dedi.

Deveci şaşırdı.

"**Sen de mi öyle düşünüyorsun?"**

"Evet" dedi ağaç.

"Ben yıllardır buradayım. Kışın üstüme kar yağar, dolu düşer, yıldırım, şimşek iner. Dayanması güç fırtınalar hep benim üstüme eser, insanoğlu gelip halimi melalimi sormaz. Yazınsa, gelip geçenlere gölgelik olurum, altımda konaklarlar, giderken de "Bundan iyi balta sapı olur, iyi kereste olur" diye bir parçamı koparıp götürürler, işte insanoğlu böylesine nankör bir yaratık. Ben yılana hak veriyorum.

Deveci umutsuz umutsuz baş eğdi olanlara.

"Peki" dedi yılana, **"beni sokabilirsin".**

Karayılan tam davranmıştı ki, bir tilki göründü. Geldi, ne olduğunu sordu. Deveci olup biteni anlattı.

Tilki:

"Yılanın bu torbaya girerek kurtulduğuna inanmam", diye tutturdu. Karayılan.

"Deneyelim istersen", dedi.

Ve deveciden torbayı açmasını istedi. Deveci açınca torbanın içine kıvrılarak süzüldü. Tilki, alçak bir sesle, deveciye:

"Tam sırası, öldür onu", dedi

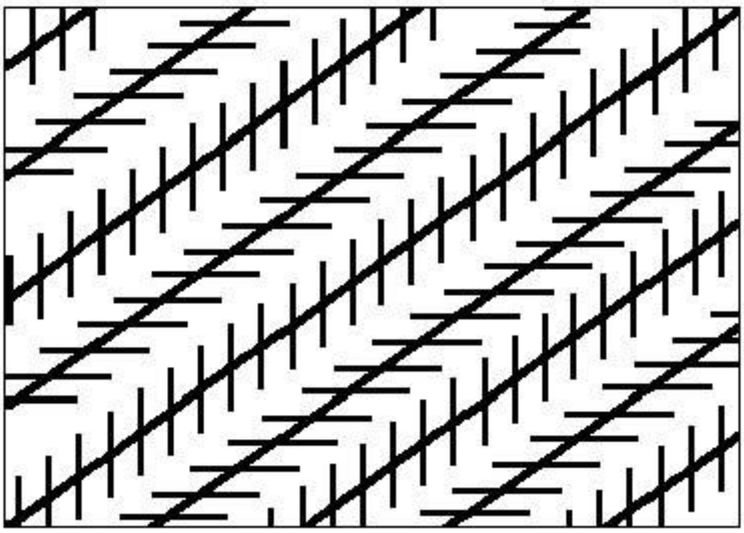
Ve deveci, hınçla yılanı taştan taşa çalarak paramparça etti.

Kaynak:

BEYDEBÂ, Kelile ve Dimne, Haz: Sadık Yalsızuçanlar, Timaş Yay, İst. 1998, 302s. (s. 139-149)

(Unutmayalım ki son söz ve oyun "Bay Tilki"ye aittir.)

KÜLÜMDEN KALANLAR

GERÇEK Mİ HAYAL Mİ?

ROMA İMPARATORU DİOCLETİANUS

Diocletianus'un İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki büstü	
Hüküm süresi	20 Kasım 284-286 (tek başına); 286-1 Mayıs 305 (Doğu'nun Augustus'u olarak, Batı'nın Augustus'u Maximian ile birlikte)
Önce gelen	Numerian
Sonra gelen	Constantius Chlorus ve Galerius
Tam adı	**Gaius Aurelius Valerius Diocletianus**
Doğum tarihi	Solin
Doğum yeri	245
Ölüm tarihi	312
Ölüm yeri	Split

Gaius Aurelius Valerius Diocletianus (d. 245–ö. 312) 20 Kasım 284 ile 1 Mayıs 305 tarihleri arasında görev yapmış Roma imparatorudur.

Diocletianus tarihçiler tarafında Üçüncü Yüzyıl Krizi (235-284) olarak bilinen döneme son vermiştir. Otokratik bir hükümet kurmuştur. Roma İmparatorluğu'nun Dominate, Tetrarşi ya da **"Roma İmparatorluğu'nun sonraki dönemi"** olarak bilinen (Augustus tarafından oluşturulan Principate sistemine karşılık) ikinci dönemi için zemini hazırlamıştır. Diocletianus'un reformları devlet yapısını temelden değiştirmiş ve imparatorluğun ekonomik ve askerî açıdan dengeye oturmasını sağlamış, bu sayede imparatorluk bir yüzyıl daha bütünlüğünü korumuştur.

Tetrarşi (Poliarşi), Romalıların 4. yüzyıl sonlarında devleti daha kolay idare edebilmek için uyguladıkları sistemin ismidir. Bu sisteme göre imparatorluk idari açıdan iki kısma ayrılıyor ve her birinde iki augustos hâkim oluyordu. Her iki augustos kendilerine birer sezar atayacaktı. Augustosların görev süreleri dolduğunda bu sezarlar yeni augustoslar olarak idarenin başına geçeceklerdi. 395 yılında imparator Theodosios, devletin doğu ve batı kanadının yönetimini iki oğlu Arcadius ve Honorius arasında paylaştırarak bu sistemi ilk olarak uygulayan kişi olmuştur.

Hayatı

İlk yılları ve iktidara gelişi

Alt tabakadan bir İlliryalı (Solin yakınlarındaki Dioklea) olarak dünyaya gelen Diokles ordu kademelerinde yükseldi. Aşağı Tuna'nın savunmasından sorumlu olarak Moesia kumandanlığı yaptığı biliniyor. 282'de yukarı Tuna'daki lejyonlar Carus'u imparator ilan ettiğinde Diokles de yeni imparatorun güvenini kazanmaya başladı. 283'de konsül oldu ve imparatorluk muhafızlarının süvari bölümünün kumandanlığına getirildi.

Roma İmparatorluğu'nun yükselen yıldızı Carus'un oğlu Numerian'ın kayın pederi Flavius Aper'di.283 yılında Carus Batı'yı en büyük oğlu Carinus'a emanet ederek Numerian, Aper ve Diokles ile birlikte Doğu'ya Sasani İmparatorluğu üzerine yürüdü. Carus Sasanilerin başkentini talan etti ve büyük bir zafer kazandı. Ancak anlatılana göre yıldırım çarpması sonucu Temmuz veya Ağustos ayında öldü. Böylece arkasında yeni Augustus olarak Numerian'ı ve imparatorluk topraklarına geri götürülmesi gereken bir ordu bırakmış oldu. Aper Numerian'ın hasta olduğunu iddia etti, bu yüzden de imparator kapalı bir arabada seyahate başladı. Askerler gelen kokudan şüphelenerek arabayı açtıklarında Numerian'ın ölmüş olduğunu farkettiler. Fırsattan yararlanan Diokles, Aper'i Numerian'ı öldürmekle suçladı ve askerlerin önününde bizzat kendisi öldürdü. Hemen akabinde askerler Diokles'i imparator seçtiler.

Ancak Batı'da bir başka meşru imparator daha vardı: Carus'un büyük oğlu Carinus. Carinus ve Diocletianus Belgrad yakınlarında Margus Muharebesi'nde karşılaştılar. Diokles Carinus'u öldürdü ve Diocletianus adıyla Roma İmparatorluğu'nun tek yöneticisi oldu. Kaynaklar muharebe sırasında yaşanalar konusunda çelişmektedir. Aurelius Victor'un anlattığına göre Carinus savaşı kazanmak üzereydi ancak karısının baştan çıkarttığı subaylarından biri kendisini arkadan vurmuştu. Eutropius ise ordusunun Carinus'u yüzüstü bıraktığını anlatmaktadır. Diocletianus alışılmadık bir merhamet göstererek Carinus'un *Praetorian prefect'*i ve konsülü Aurelius Aristobulus'u öldürmedi ve görevinde bıraktı. Daha sonra Aristobulus'u Afrika konsülü yaptı ve *Urban Praefect* mertebesine getirdi. 285'in Aralık'ında Diocletianus subaylarından Maximian'ı Sezar yaptı. 286'da Maximian Augustus konumuna yükseltildi.

235 ve 284 yılları arasında 20-25 imparator, yaklaşık olarak her iki, üç yılda bir yeni bir imparator başagelmişti. İkisi haricinde bunların hepsi ya suikaste kurban gitmişti ya da savaşta öldürülmüştü. Başlangıçta 284 ile 298 yılları arasında Diocletianus da selefleriyle aynı kaderi paylaşacakmış gibi gözüküyordu. İmparatorluğun bir ucundan öbür ucuna uzun savaşlarda yeralıyor, geniş sınırları muhafaza etmeye çalışıyor ve iç isyanları bastırmakla uğraşıyordu. Ancak 298 yılına gelindiğinde Tuna

ve Ren üzerindeki Germen istilacıları defetmiş, Suriye ve Filistin'deki Sasani saldırılarını durdurmuş ve siyasi düşmanlarını yenilgiye uğratmıştı.

Reformları

Roma İmaparatorluğu'nu neredeyse yıkılmanın eşiğine getiren elli yıldan uzun süren iç dengesizliklerin ardından Diocletianus konumunu güvenli hale getirerek kayda değer bir başarı sağlamıştı. **Diocletianus Roma'nın mevcut devlet yapısının sürdürülemez olduğunu düşünüyordu. Önceki nesillerde yaşanan kargaşaları engellemek ve imparatorluğun devamını sağlamak için bir dizi reform başlattı. Bu reformların arasında daha kolay yönetilir hale getirmek için imparatorluğun bölünmesi, imparator seçimi için yeni bir sistem, otokratik bir yönetim ve cumhuriyetçiliğin kalan tüm izlerinin temizlenmesi ve enflasyonla mücadeleyi amaçlayan ekonomik reformlar vardı.**

İmaparatorun konumu başlangıçta anayasal bir hükümdar olarak dikkatlice maskelenmiş bir diktatörlük mevkiiydi. Meşruiyetini büyük ölçüde karmaşık bir cumhuriyetçi unvan ve uygulamalar düzeninden alan imparator *Princep* haline geldiğinde ("eşitlerin birincisi", yani "Principate") gücünün büyük bölümünü lejyonlar ve imparatorluk muhafızlarına kumandanlık etmesinden alıyordu. Bu durum tüm imparatorluk unvanları içinde en önemlisi ve imparator kelimesinin kökeni olan *imperator* (En yüksek kumandan) unvanıyla yansıtılmıştır. Bu düzenlemeler imparatorluğun ilk iki yüzyılında işlemişti. **Ancak Septimius Severus döneminden itibaren yöneticiler cumhuriyetçi kuralları giderek zayıflatmaya ya da hepten yok saymaya ve anayasal hükümdardan ziyade daha fazla diktatör gibi hüküm sürmeye başladılar. Bu süreç makamın temellerinin ve meşruiyetinin altını kazmaya başladı.** Diocletianus makamın daha itibar sahibi ve daha dengeli hale gelmesi için askerî güçten daha fazlasına dayanması gerektiğini fark etmişti. **Bu yüzden imparatorluk meşruiyeti için dine dayalı bir temel oluşturmaya çalıştı.** Buna göre kendisi yarı ilahi bir hükümdar ve yüksek konumda bir rahip olacaktı. Eski cumhuriyet unvanı *Pontifex Maximus* yeni bir önem kazanmaya başlayacaktı.

Diocletianus kendine *Dominus et deus* ("Efendi ve Tanrı" yani *Dominate*) şeklinde yeni bir unvan seçti. Ayrıca kendisi Jovius, Maiximian da Herculius unvanını aldı. Böylece kendilerini Jüpiter ve Herkul ilişkilendirmişlerdi. Diokletian gerçekten bir tahtta oturuyordu. Halk içinde gözükmezdi ve şayet huzuruna çıkılacaksa ziyaretçi yere uzanmak ve kesinlikle imparatora bakmamak zorundaydı. Ancak belki cüppesinin eteğini öpebilirdi. **Bu şekilde Diokletian mesafeli, gizemli, teokratik ve otokratik bir makam yaratmıştı.**

Edward Gibbon'ın bir analizine göre Diocletianus bu törenleri kibirinden ötürü yaratmamıştı. İmparatora yönelik bu tip azamet Augustus'un döneminden beri vardı. Ancak Augustus bunu gizlerken Diocletianus bunu açıkça teşhir ediyordu.

Tetrarşi

Diocletianus başa geçtikten sonraki ilk dokuz yılın ardından imparatorluğun tek bir imparator tarafından yönetilemeyecek kadar büyük olduğu sonucuna varmıştı. Ren civarındaki barbar istilaları, Mısır'daki sorunlar ve imparatorluğun iç sorunlarıyla aynı anda başa çıkmak mümkün değildi. Getirdiği radikal çözüm haritanın tam ortasından, Roma'nın biraz doğusunda yukarıdan aşağıya düz bir çizgi çekip doğu ve batı olmak üzere imparatorluğu ikiye bölmekti. Bu bölünme kısa vadede kalıcı olmadıysa da 395'den sonra gerçekleşecek daimi bölünmeye emsal teşkil etmişti.

Roma sisteminde imparatorlarının neye göre başa gelecekleri hiçbir zaman çözülememişti. Net bir kural yoktu ve bu da genellikle iç savaşlara neden oluyordu. İlk imparatorlar evlat edinme yöntemini benimsemişlerdi. Buna göre bir oğul ve vâris evlat ediniyorlardı. Ordu evlat edinme yöntemini beğenmiyor ve imparatorun oğlunun vâris olarak kabul edildiği biyolojik veraseti tercih ediyordu. Senato yeni bir imparator seçme hakkı olduğuna inanıyordu. Dolayısıyla genellikle en azından üç vâris bulunuyordu.

Bu sorunu çözmek ve Doğu ve Batı olmak üzere bölünen imparatorlukta kimin imparator olacağı sorusunu yanıtlamak için Diocletianus Tetrarşi ya da "dörtlü yönetim" adı verilen sistemi kurdu. Buna göre Doğu'da bir kıdemli imparator, Batı'da bir kıdemli imparator başa geçecek, bunların yanında da

birer ast imparator olacaktı. Roma imparatorlarına verilen çok sayıda unvan içinde en önemlisi Augustus'du. Bu yüzden iki kıdemli imparator Augustus unvanını alacak, diğer iki ast imparator ise Sezar unvanını alacaktı. Diokletian'ın tasarladığına göre kıdemli imparatorlardan biri emekli olduğunda ya da öldüğünde Sezar onun yerini alacak ve yeni bir ast imparator seçecekti.

292 yılına gelindiğinde Diocletianus sistemi oturtmuş, kendisine Doğu İmparatorluğu'nu seçmiş ve Maximian'a da Batı İmapartorluğu'nu vermişti. İmparatorluk iktidarı artık iki kişinin arasında bölüştürülmüştü. İkisi de kendilerine yeni başkentler seçtiler. Diocletianus'un kendine seçtiğibaşkent Nicomedia (bugünkü İzmit)idi. Eski başkent imparatorluğun kaderinin orduların gücüyle belirlendiği yerlerden çok uzaktaydı. İki imparatorun imparatorluğu yönetmesini kolaylaşrıran bölünme Roma'da kalan senatoyu daha da kenara itmişti. 293 yılında Diocletianus ve Maximian birer Sezar atadılar (sırasıyla Galerius ve Constantius) ve vârisleri olarak belirlediler. Ancak bunlar yalnızca vâris değildi. Her birine kabaca imparatorluğun dörtte biri verilmişti.

Diocletianus'un başa gelmesinden önce neredeyse kesintisiz yarım asırlık iç savaş dönemi düşünüldüğünde Tetrarşi'nin dört imaparatorun açgözlülüğüne yenik düşmemesi kayda değerdir. Ancak Roma siyasetinin fırsatçı yapısı çok geçmeden Tetrarşi'nin çözülmesine ve monarşinin yeniden kurulmasına neden oldu. 305 yılında Diocletianus emekli oldu ve Maximian da aynı şekilde davranmaya ikna edildi. İki Sezar önceden tasarlandığı gibi kıdemli imparatorlar oldular. Ama iş yeni Sezarları seçmeye geldiğinde ordu ve senato araya girdi ve kendi adaylarını öne sürdüler. 306 yılında Konstantin batıda bir iç savaş başlattı ve 312'de bu savaşı kazandı. 324 yılı itibariyle Licinius'dan imparatorluğun doğu bölümünü aldı ve 337 yılında ölümüne kadar tüm imparatorluğu kendi yönetti. İkitidar tekrardan Konstantin'in oğulları arasında bölündü. Taht Julian, Valentinian I ve Theodosius I ve diğerlerinin yönetiminde sözde birleştirildiyse de 395 yılına gelindiğinde doğu ve batı kalıcı olarak bölündü.

Ekonomideki reformlar

Diocletianus başa geçtiğinde Roma ekonomisi çökmenin eşiğindeydi. Elli yıl süren iç savaş, Sasanilerle yaşanan çatışmalar, siyasi nedenlere dayalı hacizler ve halkın ordu tarafından yağmalanması geniş çaplı yoksulluğa neden olmuştu. Vergiler düşüktü ve ordunun maaşlarına veya askerlerin sadakatini sağlamak için verilen ikramiyelere gidiyordu. Bu durum malî yönden nefes alacak alan bırakmıyordu. En kolay ve hızlı çözüm gümüş sikkenin değerini düşürmek, daha fazla para basmaktı. Bunun sonucunda yüksek enflasyon, imparatorluk sikkelerine güvensizlik ve bazı yerlerde takas ekonomisi ortaya çıktı. Yaşanan gelişmelere rağmen imparatorluk halkının büyük bölümünün yaşantısında belirgin bir değişiklik yaşanmadı. Çatışma bölgelerinden uzak olanlar orduların yolu üzerinde yaşayanlardan haliyle daha iyi durumdaydılar. İmparatorluğun tarım merkezine erişim imkânı olan çiftçiler ve toprak sahipleri kur dalgalanmalarından fazla etkilenmiyorlardı.

Diokletian döneminden bir Follis

290 yılında Diocletianus kapsamlı bir madeni para sistemi reformu başlattı. 294 yılında on yıllar sonraki ilk saf gümüş sikke, *argenteus*u bastırdı. İçine gümüş katılmış büyüyk bronz sikke, *follis* ilk defa piyasaya çıktı. Yeni, daha ağır bir *aureus* basıldı. Daha sonra 301'de Diocletianus Maksimum Fiyat Fermanı ile enflasyonu dizginlemeye çalıştı. Bu fermanla binden fazla ürünün fiyatları sabitlenmiş, maaşlar sabitlenmiş ve fazla fiyat biçen tüccarlar ölüm cezasıyla tehdit edilmişti. Ferman enflasyonu dizginlemek yerine malların karaborsaya düşmesine ve kıtlıklara neden oldu. Bazı yerlerde ferman görmezden gelindi ve çok başarısız olarak kaldırıldı.

Diocletianus vergi tahsilatını ve buna mukabil kamu hizmetlerinin boyutunu artırdı. Kafa (*capita*) ve toprağa (*iugatio*) dayalı kapsamlı bir vergi sistemi 287'den beri her beş yılda bir yapılan sayımlarla bağlantılı olarak oluşturuldu. Kalifiye işçiler, yerel bürokratlar ve kiracı çiftçiler (*coloni*) vergi matrahını ve vergi tahsilatı düzenini dengelemek için miras bırakabilir hale getirildiler. Belediye meclisi üyeliği (*decurion*) Principate döneminde zengin aristokratların peşinde olduğu bir payeydi. Vergi tahsilatı her daim işin bir parçası idiyse de Diocletianus döneminde şartlar çok daha sert hale geldi. Decurionlar kendi bölgelerindeki sayımlara uygun vergi toplamakla sorumluydular ve bunu yapamadıklarında aradaki açığı kapatmak zorundaydılar. Bu konumun geçmişteki getirileri her ne idiyse decurionların çoğu malî yükümlülüklerin altından kalkamayarak görevlerinden vazgeçtiler ve kaçtılar. Yakalandıklarında verilen cezalar hacizden idama kadar varıyordu. Devrin Hıristiyan vakanüvisi Lactantius (anlaşılabilir biçimde Diocletianus'a düşmandı) yeni yükümlülüklerden ötürü "maaşlı kimseler arasında giderek daha az insan vergi vermeye başladı dolayısıyla muazzam dayatmalar yüzünden çiftçilerin imkânları tükendi, çiftlikler terkedildi, sürülmüş topraklar ağaçlık arazi haline geldi ve genel bir umutsuzluk hâkim oldu," şeklinde yazmıştır. Şüphesiz Lactanius'un betimlemesi biraz abartılı olmakla birlikte düzensiz ve etkisiz vergi tahsilatına alışkın olan Roma nüfusunun Diocletianus'un reformlarına ayak uydurmakta rahatsızlık çektiği kesindir. Diocletianus'un sisteminde vergiler modern standartlara göre düşüktü. Zirai kazancın yüzde 10'uydu. Köylü sınıflarının bu yükün altından kalkabilme becerisi sistemin uzun ömürlülüğünde görülür. Anadolu'da Diocletianus'un koyduğu vergi sistemi 20. yüzyılın başlarına, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışına kadar büyük ölçüde devam etmiştir.

Askerî reformlar

Diocletianus ordudaki asker sayısını 400.000 civarından 450.000'in üstüne çıkardı. Ordunun üçte ikisi sınır güçlerinden (*limitanei* ya da *ripenses*) oluşuyordu. Kalanlar Augustus ve Sezarların kendi bölgelerininin (*comitatenses*) merkezinde bulundurdukları hareketli birliklerdi. İktidar merkezlerine yakın olduklarından siyasi açıdan daha tehlikeliydiler, bu yüzden de sınır kuvvetlerinden daha fazla para alırlardı. Bu durum sonradan huzursuzluğa ve sorunlara yol açmıştı.

Vexillatio sistemindeki tecrübesi Diocletianus'a müzferelere ihtiyaç duymadan daha fazla stratejik ve taktiksel esneklik saplamak için arazi kuvvetlerinden oluşan lejyonlardaki asker sayısını 1.000'e düşürmeye yöneltti. Sınırdaki lejyonlar tam güçleriyle bulunuyorlardı (4.000-6.000 arası). Gerek hareketli gerek sınır kuvvetlerindeki birlikler genelde 1.000 adamdan oluşuyordu.

Ayrıca Diocletianus döneminde Praetorian prefect makamının gücü oldukça azaldı. Yerine her Augustu ve Sezar'ın iki baş askerî kumandanı bulunuyordu. Magister Militum (piyade komutanı) ve Magister Equitum (süvari komutanı). Bu yalnızca askerî sorumlulukları paylaştırarak siyasi tehlikeleri azaltmadı, aynı zaman da Roma ordusundan süvarilerin artan önemini de teslim etmiş oldu.

Diocletianus tarafından başlatılan askerî reformların çoğu halefleri tarafından da devam ettirilmiş ve büyük ölçüde Konstantin tarafından tamamlanmıştır. Konstantin Praetorian Guard'ı kaldırmış ve yerine daha küçük ve kontrol edilebilir 4.000 adamdan oluşan kişisel muhafızları (Scholae) getirmiştir.

Hıristiyanlara yönelik zulüm

303 yılında Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyanlara yönelik son ve en büyük zulmü başladı.

Hıristiyan kaynaklarına göre Diocletianus'a hükümdarlığının ilk yıllarında Galerius zulmün kışkırtıcısıydı. Ancak Diocletianus da zulüm politikalarını aynı şevkle benimsedi. 299-300 yıllarında verilen bir kurbanın uygun kehaneti çıkarmamasının sorumlusu olarak Hıristiyanların varlığı gösterildi. **Diokletian tüm Hıristiyan devlet memurlarının ve askerlerinin kurbanlarda yer almalarını aksi takdirde konumları kaybedeceklerini söyledi.** Bir süre sonra Didim'deki Apollon'dan bir kehanet Hıristiyanların sindirilmesi şeklinde yorumlandı.

24 Şubat 303'de Diocletianus'un Hıristiyanlara karşı ilk fermanı yayımlandı. Buna göre imparatorluk içindeki Hıristiyan kitapları ve ibadet yerleri yokedilecekti. Ayrıca Hıristiyanların ibadet için biraraya gelmeleri de yasaklanıyordu. Diocletianus'un Nicomedia'daki sarayındaki yangınlar ve Anadolu'daki ayaklanmalardan sonra imparator Hıristiyanlara yönelik daha sert yaptırımlara başvurdu ve tüm piskopos ve rahiplerin tutuklanmasını emretti. Bunlar Hıristiyanlıktan vazgeçmenin bir işareti olarak görülen kurban vermeyi kabul ettikleri takdirde serbest bırakılıyorlardı. Bu zulüm dalgası en sert biçimde imparatorluğun doğu eyaletlerinde uygulanıyordu ve 313 yılına kadar sürdü. Bu tarihte Konstantin ve Licinius tarafından Milano Fermanı yayımlandı.

Bir tahmine göre bu dönemde 3.000-3.500 kadar Hıristiyan öldürülmüştü. Diğer birçokları da işkence görmüş ve hapse atılmışlardı. Zulmün Hıristiyanlar üzerindeki etkisi o kadar büyük olmuştur ki İskenderiye kilisesi Diocletianus'un hükümdarlığının başlangıcını Şehitler Dönemi'nin başlangıcı olarak kullanmışlardır. Zulmün bir başka sonucu da Dalmaçyalı Marinus adında birinin Titano dağına kaçması ve ileride San Marino cumhuriyeti olacak ülkeyi kurmasıdır.

Emekliliği ve ölümü

Diocletianus 305 yılında bir hastalıktan ölmek üzereyken emekli oldu ve Dalmaçya'da Adriyatik denizi kıyısındaki Salona'daki sarayına çekildi. Vaktini lahana yetiştirmeye ayırdı. Sonradan gönüllü olarak bıraktığı görevine dönmesi istendiğinde "Salona'da ellerimle yetiştirdiğim sebzeleri görseniz böyle girişimde bulunmayı asla düşünmezsiniz," diye cevaplamıştır. Görevinden gönüllü olarak ayrılan ilk Roma imapartoruydu. Kendisinden öncekilerin hepsi ya doğal yollardan ölmüş, ya da zorla görevden uzaklaştırılmışlardı.

Diocletianus'un sarayı sonrada Hırvatistan'daki bugünkü Split'in temeli olmuştur.

Mirası

Genelinde Diocletianus'un reformları, özellikle de ordu, kamu yönetimi ve bürokrasi ile ilgili olanları sağlamdı ve imparatorluğun ömrünü biraz daha uzatmaya yardımcı olmuşlardı. A.H.M. Jones'a göre "belki de Diocletianus'un en büyük başarısı yirmi bir yıl hüküm sürmesi, gönüllü olarak tahttan inmesi ve ömrünün kalan yıllarını huzur içinde geçirmesidir." Ne var ki, kurduğu tetrarşi sistemi ölümünden önce tanık olacağı gibi iç savaşa yol açmıştı. Emekli olduktan sonra sistem çökmüş ve sonunda yeni, tek ve güçlü bir lider muzaffer olmuştu. İmparatorluğun doğu ve batı olarak ikiye ayrılması sonunda daimi bir bölünmeye yol açmıştı. Batı imparatorluğu yalnızca bir iki asır ayakta kaldıysa da Doğu Roma İmparatorluğu kısmen Diocletianus'un reformları sayesinde bin yıl daha yaşamıştır.

Hükümdarlığı ve başarıları büyük ölçüde Konstantin'in gölgesinde kalmışsa da Roma tarihinde dönüm noktası olmuşlardır. **Diocletianus hâlen tarihin en gizemli ve çelişkili karakterlerinden biridir.** Cumhuriyetin kalıntılarını ortadan kaldırmışsa da hayatının son dönemlerinde Cincinnatus gibi iktidarı bırakıp kendini çiftçiliğe vermiştir.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Diocletianus

MELANCHOLİA (2011) Film

Melancholia, Melankoli, Melancolia
Yönetmen: Lars von Trier
IMDB Puanı: 7.3
Filmin Türü: Dram, Bilim Kurgu
Yapım Yılı: 2011
Gösterim Tarih: 13 Ocak 2012
Senaryo yazarı: Lars von Trier
Ülke: Danimarka, İsveç, Fransa, Almanya
Filmin Süresi: 136 Dakika
Oyuncu Kadrosu: Kirsten Dunst, Charlotte Gainsbourg, Alexander Skarsgard , Brady Corbet, Cameron Spurr, Charlotte Rampling, Jesper Christensen, John Hurt, Stellan Skarsgard, Udo Kier, Kiefer Sutherland, James Cagnard, Deborah Fronko, Charlotta Miller, Claire Miller, Gary Whitaker, Katrine Sahlstrom, Christian Geisnæs

Özet:

Yeni evlenen çift Justin ve Micheal evliliklerini Justine'nin ablası Claire'nın malikanesinde, görkemli bir davet ile kutlarlar. Fakat bu iki kız kardeş yapı itibariyle birbirlerine ters karakterdedirler. Justine depresyona, drama ve melankoliye yakın ve yatkın bir kadınken, Claire kız kardeşine göre daha normal olan taraftır. Justine'nin düğün gününde ise ailede herkesin kendine has arızları bir bir ortaya çıkmaya başlar. Tam da bu kutlama esnasında Melankolia adlı bir gezegen, şimdiye kadar güneşin arkasında saklı kaldığı yörüngeden çıkarak dünyaya doğru gelmektedir. Şimdi herkesin kıyameti kendisine göredir…

Melancholia kararsızlığı, korkuyu ve karamsarlığı ele alan bir yapım kaldı ki işlediği karamsarlık yönü filminde temel atmosferi. Hal böyle olunca karşılaştığımız karakter psikolojileri süpriz olmuyor…

Filmini "**Bu bir düğün, melankoli ve psikolojik bir felaket filmi.**" sözleriyle nitelendiren sıradışı yönetmen Lars Von Trier'in son işi olan Melankolia'nın başrollerini Cannes'da bu filmdeki oyunculuğu ile En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü alan Kirsten Dunst ve yönetmenin bir önceki filmi Anti Christ (Deccal)'te de beraber çalıştığı Charlotte Gainsbourg üstleniyor. Senaryosu da Lars von Trier'e ait olan filmin eleştirmen notu ise, Cannes'da yarattığı tartışmaya rağmen oldukça yüksek…

Lars von Trier'in Malancholia hakkındaki bir röportajında "Filmin konusunun ne olduğunu söyleyebilirim ama nasıl ve niye yaptığımı söyleyemem. Böylece oturup filme kadar komplo teorileri kuracaksınız. Bir planım var ve bu planı asla anlamayacaksınız" demiştir… Konusu hakkında ise yönetmen şunları söylemiştir; "Bir düğün ve melankoli var. İki kız kardeş hakkında psikolojik bir felaket filmi. Melankolik kardeş, kaya gibi sakin, karanlık dünyasına baktığınızda kaderi bekler gibi davranıyor. Diğer kız kardeş ise giderek artan paniğine yenik düşüyor…"

Trier, filmine "Melankoli" ismini verip bu ismi bir gezegen adı olmaktan daha öteye taşımaya, hatta bu ifadeyi filmin tüm duygusal tarafını edinmeye çalıştığı bir "depresyon hırkası" haline getirmeye çalışmaktadır…

Film hakkında Dücane Cündioğlu'nun yazısı

Melankoli günahının Kıyamet esnasında Lars von Trier savunması: Melancholia

[DÜCANE CÜNDİOĞLU SİMURG GRUBU]

(Yazının son kısmı)

Lars izleyicisini şaşırtmaktan hoşlanır. *Melancholia*daki ata verilen isim de aynı derecede ilginçtir: *İbrahim*. Köprüyü geçmeye direnen *İbrahim*. Justine'nin biricik yoldaşı, tek dostu.

Ölüm karşısında bilimin çaresizliği muhayyilenin gücüyle dengelenmiş ve yaşamın bu kahredici çelişkisinden insanlık birkaç yorum denemesiyle uzaklaşmaya çalışmıştır. Mesela bedeni feda edip karşılığında ruhu kurtarmanın daha teselli edici olduğu kesindir. Ne de olsa ölüm, her defasında, karşılaştıklarının en korkuncu olarak çıkar insanın önüne.

Der Tod, wenn wir jene Unwirklichkeit so nennen wollen, ist das Furchtbarste, und das Tote festzuhalten das, was die gröβte Kraft erfordet.

Gayet sade bir söyleyişle, malumu i'lam eder Hegel, ve haklı olarak gayr-ı vaki'nin, gerçek-olmayan'ın bir diğer adı olmak itibariyle *ölüm*den daha dehşet verici ne vardır bu âlemde, diye sorar usulca. Ardından da ekler:

Ölüyü sıkıca tutup kavramak çok büyük bir güç gerektirir. Fevkalade bir güç.

Bir hamlede *ölüm*den (der Tod) ölü'ye (das Tote) geçer. Zihinden zihin-dışına.

Önerisi ise *aufhebung* yoluyla müdrike'nin (*verstand*) ikiliğe geçit veren o çözümleyici gücünün ötesine geçip sentezi kuran akl'ın (*vernunft*) maverasında mutlak'ın sözde sükunetine ulaşmak. İkilikten kurtulmaktan başka hedefi yoktur bu büyük ustanın. Efendi-köle diyalektiğinden. Tüm varlığıyla birliğin susuzluğunu çeker. Dizgede herşeyin çözüleceğine inanır. Sistem dahilinde. Bütünlükte. *Çözümleme* ile *çözme*yi birbirinden ayırt etmeyi bir türlü başaramaz.

Hegel'in bir tür yüksek bilinçlilik (*die höhere vernünftige Bewegung*) dediği, açıkça söylemek gerekirse, bizim geleneğimizde gafletin ta kendisidir. Aklın aldanışından ibarettir. Bilincin kibir ve gururu, çok ilginçtir, *faraziye uydurmuyorum* derken bile faraziyeler deryası içinde yüzdüğünü saklar insanoğlundan. Yanıldığını görebilmesi için herkesin biraz beklemeye gereksinimi vardır. Daha yeni ve daha keskin faraziyelerin zuhurunu beklemeye.

Yokoluşun kendisinden çok, duygusu sarsıcıdır. Algısı. İdraki. Bu sarsıcı hakikati aşmanın yollarından biri olarak *ruhun ölümsüzlüğü* teorisi, kabul edilmelidir ki en eski ve en etkin yorumlar arasında yer alır. Farklı bedenlerde dolaşan ölümsüz bir ruhun selametiyle yetinmek. Arındıkça kendine daha iyi bedenler bulmak. Her defasında. Sonsuza değin.

Bedenini arayan ruhlar kadar, ruhunu arayan bedenler de var. *Mumyalar*. Güya yokolmaz bedenler. Sihirli bir güç tarafından birgün canlandırılmayı bekleyen dondurulmuş cesedler. Buna mukabil, bir de öte-dünya inancı. Semavi dinlerdeki ahiret itikadı. Ruhun ölümsüzlüğü, bedenen dirilme, vb. semavi dinlerin kendi alimleri arasında bile tartışmalı konular olmakla birlikte, insan yaşamının ölümle sonuçlanması ihtimaline en güçlü başkaldırış en nihayet bir öte-dünya inancından ibaret. Hangi koşullarda olursa olsun öte-dünyada (cennette veya cehennemde) varolmaya duyulan güçlü inanç. Ne tuhaf değil mi, bir bakıma, yaşamı küçümsemenin farklı bir tarzı.

Miguel de Unamuno ruhun ölümsüzlüğü sorununu uzun uzun tartışan çağdaş yazarlardan biri, belki de en önemlisidir. *Del sentimiento trágico de la vida* (1913) adlı eserinde, yaşamın en trajik duygusu, insanın ölmeye yazgılı oluşunu bilmesinden ibarettir, der. Nitekim Heidegger de daha sonra insanı *Sein-zum-Tode* olarak tanımlayacak ve varoluşçuluğu Kuzeyli Germenlere özgü bir ölüm-felsefesi haline getirmekten çekinmeyecektir.

İnsan... katlanması çok zor ama, öleceğini bilen tek canlı! Trajedinin kökeninde de bu var, *önceden bilmek.*

Trajedinin, yani Prometeus olmanın kökeninde. Önceden bilmenin. Prometeus'un sözcük anlamı, *önceden bilen, öngören* demek. O bir erkek bilici'dir. Kassandra'nın yoldaşı. *Prometheus desmotes*. Zincire vurulmuş ve hergün yeniden ölmeye mahkum edilmiş adam. Prometeus'un bir de kardeşi vardır, adı Epimeteus. İlginçtir onun da anlamı, *sonradan gören* demek, ancak her şey olup bittikten sonra gerçeği kavrayabilen manasında. Epimeteus gafili temsil eder. Aymazı. Mankafayı.

Tehlikeyi gerçekleşmeden önce görmek zorundayız. Önceden görmek, yani bedeli ne olursa olsun Prometeus olmak ve Epimeteus'un düştüğü çukura düşmemek. Gaflet çukuruna.

Bilmek, ıstırapların yegane kaynağı. Gafletse ezeli şifa. Ahmakların tesellisi. Her daim önüne bakmak. Şimdiye. Unutmak. Yadsımak. Uyurduk uyardılar, diriye saydılar bizi, diyememek. Rıza lokmasını kusup farklı formlarda sunulan çağdaş prozac'lardan medet ummak. Melankoli, *imdat* demenin modern karşılığı. Çökkünlüğün. Haz kaybını telafi etmek uğruna bini-bir-para tekniklerle oyalanmak. Olmazsa, Justine'in o derme çatma kulübe müsveddesine sığınmak, ve kendine tutacak/tutunacak bir çift el aramak.

Bu *ölüme-doğru-varlık*ın yokoluşa direnişinin hiç kuşkusuz ki başka yolları da var. Daha seküler biçimleri. Bunların en yalın olanlarından biri, İsveçli yazar August Strindberg'in *Fadren* (1887) adlı dramasında yer alır.

Kendisine ihanet ettiğinden kuşkulandığı karısı Laura'yla tartışan Yüzbaşı, teessüf içinde ona şöyle der:

Başka bir dünya inancı taşımadığımdan, benim için bu çocuk, ölümümden sonra benim hayatımın devamı olacaktı. Belki bu gerçekler dünyasında karşılığı olan tek *ölümsüzlük* kavramı.

Kimileri çocuklarında, kimileri eserlerinde ölümsüzlüğü ararlar. Başka bedenlerde bile olsa yok olmayı kabullenemezler. Yapılan her açıklama, yaşanan her çelişki, öne sürülen her yorum ölümü kabullenemeyişin bir sonucu. Öyle ki *ölüm* denince, Leonardo da Vinci bile şaşırtır insanı. Sanatçıya göre ölüm, ruhun değil, bedenin özgürleşmesi demekti, çünkü o, ruhun bedenin esareti altında olduğuna değil, bilakis bedeni asıl elinde esir tutanın ruh olduğuna (*per l'anima*) inanıyordu.

Kullandığı tüm sarsıcı tekniklere karşın, Lars'ın, ölüm karşısındaki tavrının, belki görünürde daha rijit ama daha sakin bir kabullenişin göstergesi olduğunu söyleyemez miyiz? Örneğin, Claire gibi çırpınıp direnmek yerine Justine gibi teslimiyet, panik yerine rıza. Bu-ara-da sıraya girmek, sürüye katılmak yerine çıldırmayı seçmek. Çıldırmayı, yani yakınlaşmakta olanın dehşeti karşısında ölmeden önce ölmeyi. Fakat en nihayet Batılı tarzda. *Ophelia* gibi. Bilinçsizce.

Malum, Dante Alighieri'nin *Divina Commedia*da (1308-21) inşa ettiği öte-dünya üç farklı kısımdan oluşuyordu: *paradiso, inferno, purgatorio*, yani cennet, cehennem ve araf.

Cehennemin ilk halkasına verdiği ad ise *limbo* idi. Hani şu, Lars'ın içinde yeraldığını söylediği 19. delik. Putperestler meclisi. Dante'nin sadece Homer, Virgil, Horace, Sokrates, Aristoteles ve Öklid'i değil, İbn Sina'yla İbn Rüşd'ü de içine koymaktan çekinmediği zindan. Tanrı'nın rahmetine asla nail olamayacakları düşünülen *suçsuz* ve fakat *günahkar* putperestlerin yurdu. Sırat köprüsünden düşmelerine bile izin verilmeyecek olanlar. Ortakkoşucular. Ellerinde, ihtiyaç duydukları o rehber (İncil) bulunmadığı için, hakikate sadece akılla, salt akılla ulaşmak için çırpınan zavallılar. Bu yüzden de bu dünyada esin ve sezgiden, öte-dünyada ise hakkın cemaline bir anlığına olsun nazar ve rüyetten mahrum bırakılanlar.

Anlamak çok mu zor, Lars'ın sanatı golf sahasındakilere seslenmiyor. Kurtulabilecek olanlara. Masumlara da, günahkarlara da. Sırat köprüsünden geçmek veya düşmek hakkı olanlara değil, bilakis sadece 19. deliğin sakinlerine.

Duvar diplerinden yürüyenlere.

Uğultulu sözcüklerin peşinden gidenlere.

En diptekilere.

(Sonuç: yok/yokluk)

ANTİCHRİST (DECCAL)

DÜCANE CÜNDİOĞLU

— "Doğa Şeytan'ın mâbedidir!" (Nature is Satan's church!)

Zihnim bu aforizmanın çağrışımlarıyla meşgul. Hem de fenâ bir hâlde. Çünkü son iki gecedir 'Antichrist'i seyrediyorum. Deccal'i...

Sinema tarihinin —saygıyla selâmladığım— en büyük meczublarından Lars von Trier'in son filmini...

Kim ne derse desin, Antichrist, daha şimdiden bir başyapıt!

Diliyle... tekniğiyle... ve konusuyla...

Dönüp dönüp bir daha... bir daha seyretmeli... bir daha...

Lâkin öfkeyle değil, hayretle...

Sonra da oturup tartışmalı!

İçtenlikle ve heyecanla...

* * *

İnsanın özüne o özü incitecek denli yakından dokunabilen nadir yönetmenlerden biri Lars von Trier!

Kiminle karşılaştırılabilir?

Elbette öncelikle Tarkovski'yle...

Tarkovski'yi büyük kılan, insanın en temel sorularını/sorunlarını hüzünle ve şefkatle dile getirmesini sağlayan sezgileriydi. Cesurdu çünkü.

Ah, o hakikate dokunmanın temin ettiği insanî coşku!

Cesaret adı da verilen direnç işbu coşkunun meyvesi.

Tarkovski bilmiyordu ama görüyordu. Açıklayamıyor ama ifade edebiliyordu.

Von Trier de öyle. Bilmiyor ama görüyor... hissediyor... anlıyor...

Evet, o da tüm sanatçılar gibi, açıklayamıyor ama anlatıyor...

Sorunun ikamet ettiği o meş'um küflü temeli terkedemeyişinin sebebi de bu!

Tarkovski gürültü çıkarmayı sevmez, insanın dramına onu anlamak gayesiyle değinir. Usulca... Hiç çekinmez, sanatını dua olarak adlandırır; bir çağrı... bir çığlık olarak...

Tanrı'yla başı belâdadır. Tıpkı Dostoyevski gibi. İnanmak ister. Evet, inanmak ve huzur bulmak ister, bütün içtenliğiyle... kuş ürkekliğiyle...

Aslâ arama/kavrama sürecini bitirmiş kendinden emin bir adamın şımarıklığı yoktur onda! Büyük resmi görmeye çalışmanın bedelini öder. Bütün tevazûu ile... olabildiğince...

Lars ise, huysuzdur, agresiftir, seyircinin acı'yı (acısını) görmesini değil, tatmasını ister. Tekmeler bu yüzden onu. Rahatsız eder. Huzurunu kaçırmak ister. Becerir de.

Katharsis umurunda bile değildir. Muhataplarını sağaltmaz, sağaltıma muhtaç hâle getirir.

Hâsılı, Tarkovski'nin dili hüzünlü, Lars'ın diliyse öfkelidir. En kökeninde sanatçının ızdırabı vardır; kehanetin... insanca acı çekmenin...

* * *

Filmin sonunda seyirciyi önemli bir sürpriz bekliyor:

Antichrist, Tarkovski'ye adanmıştır.

* * *

Filmin en önemli sahnelerinden biri...

Bu yüzden aşağıdaki diyalogları doğru okumak zorundayız, yani dikkatle ve hakettiği özenle...

> **ERKEK [sözde-akıldışılık]: Ben Doğa'yım... Doğa olarak nitelendirdiğin her şey.**
> **KADIN [sözde-akıl]: Peki Bay Doğa, ne istiyorsun?**
> **— Elimden geldiğince canını yakmak.**
> **— Nasıl?**
> **— Sence nasıl?**
> **— Beni korkutarak mı?**
> **— Seni öldürerek...**
> **— Doğa bana zarar veremez!**
> **— Sen altı üstü dışardaki yeşil yolsun.**
> **— Hayır! Ondan fazlasıyım.**
> **— Anlamıyorum.**
> **— Dışardayım, ama aynı zamanda.... içindeyim. Ben insanlığın doğasıyım.**
> **— Hımm, o anlamda doğa.**
> **— Şu, insanların kadınlara (cadılara) kötü şeyler yapmasına neden olan doğa, işte ben tam olarak oyum.**

Bu sahne, bence filmin mihveri.

Doğa'nın, yani kadının "Şeytan'ın mâbedi" olarak tefsir ve tafsil edildiği bu sahneyi bir kenara kaydedin, ve sonra Antichrist denince akla gelen XIX. yüzyılın Son Metafizikçisini, o Büyük Deli'yi hatırlayın!

İsyanın Efendisini... Nietzsche'yi...

* * *

— "Nachdem erst der Begriff 'Natur' als Gegenbegriff zu 'Gott' erfunden war, musste 'natürlich' das Wort sein für 'verwerflich'. **("Doğa kavramı, Tanrı'nın karşıt-kavramı olarak tayin edilince, doğa sözcüğünün şen'î anlamına gelmesi artık kaçınılmazdı.)**

Lars'ın filmini ilk seyredişimde hemen aklıma **Nietzsche'nin bu tesbiti geldi. Bu cümle, filozofun 'Antichrist' (Deccal) adlı risalesinde yer alır.** Nietzsche, kendisine lânetler yağdırdığı Hristiyanlığın kökeninde, doğal olana, yani gerçekliğe karşı iflâh olmaz bir nefretin yattığını iddia eder (... ihre Wurzel im Hass gegen das Natürliche — die Wirklichkeit!); ve **her şeyden evvel, Doğa'ya düşman bir Tanrı îcad ettiği için Hristiyanlığı bütün gücüyle lânetler.**

Doğa'ya ve Hakikate, yani insana düşman bir Tanrı îcad ettiği için...

* * *

Bir yanında Nietzsche, diğer yanında Tarkovski...

Lars'ın Antichrist'i, Doğa ile Tanrı'nın kıyasıya savaştığı bir bir zeminde varoluyor; kadın cinselliği üzerinde...

Doğa Şeytan'ın mabedi, kadın ise Şeytan'ın bedeni...

Kadın cinselliği, Hristiyanlık nazarında, ilk günahtan bu yana Şeytan'ın varoluş zemini... doğası... kendisi...

Antichrist, sözde bir tanrının sözde bir şeytanla savaşının hikâyesi...

Yanlış anlaşılmasın, erkeğin kadınla savaşı değil, kadının yine kadınla savaşı... kendisiyle...

Bu nedenle tam bir tragedya!

Not: Skandala hazır olun diyemiyorum, zira Türk intelijansiyası, her zaman olduğu gibi bu sorunu da görmezlikten gelecektir; ama utancından ve korktuğundan değil, yetersizliği yüzünden...

****

Antichrist – Deccal (2009) Film

Filmin Yönetmeni: Lars von Trier
Filmin Türü: Dram, Psikolojik, Gerilim
IMDB Puanı: 6.6
Yapım Yılı: 2009
Ülke: Danimarka, Almanya, Fransa, İsveç, İtalya, Polanya
Yayınlanan Tarih: 11 Haziran 2010
Senaryo yazarı: Lars von Trier
Başrol Oyuncuları: Willem Dafoe, Charlotte Gainsbourg, Storm Acheche Sahlstrøm

Not: Filmde +18 içerik mevcuttur…

Kendi ihmallerinden dolayı oğulları Nick'i kaybeden evli çift büyük bir yas içindedir. Oğlunun cenaze töreninde fenalaşan kadın, **atipik** (Düzensiz kabul edilen,normal olmayan) bir yas dönemi içine girer. Panik ataklarla doruk noktasına çıkan bu dönemde, psikoterapist olan kocası ona yardım etmeye çalışır. Karısının korkuları üzerine çalışmaya başlayan adam, onu korkuları yüzleşeceği dağ kulubelerine götürür. Gerçekte onu korkutanın ne olduğunu bulmaya çalışması, gözden kaçan karanlık bir sırrı aydınlatacaktır…

İzlemesi gerçekten çok zor bir film, ama sinemayı seven ve anladığını iddia eden herkesin izlemesi gereken bir film. Dogville'den çok daha hırpalayıcı, şoke edici ve sersemletici bir film. Ama sonunda "iyi ki sinema var diyeceğiniz" filmlerden…

Antichrist, 62. Cannes Film Festivali'nin olay filmi. Filmin başrolündeki Charlotte Gainsbourg, festivalde En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'ne layık görülmüştür…

Filmden Çıkarılmış Bazı Sorular

"Deccal nedir" ve "ne değildir"?

"Sanatın nihaî amacı haz (mı) dır!" (La fin de l'art est la délectation.)

"Bir sanat eserini (Erwin Panofsky) dediği gibi **"Tanımlama, Çözümleme, Yorumlama"** dığında maksaDI hâsıl oluyor mu?

"**Tanrı'nın ilk hatası, insanı can sıkıntısından kurtarmak amacıyla hayvanları yaratmasıdır; ikinci hatası ise kadını yaratması... "Kadın, Tanrı'nın ikinci hatasıdır. 'Kadın özünde yılan'dır, Heva'dır'** ("Das Weib ist seinem Wesen nach Schlange, Heva"), **'Dünyadaki tüm felâketler kadından gelir';** Her rahip tarafından bilinen Kitab-ı Mukaddes eleştirilerilerinin bir gerçeği var mıdır?

"Yılan simgesinin tıb'da kullanılması da sebebi nedir?"

"Doğa, Kadın ve Yılan... gerçekte 'hayat'ın en temel simgeleri midir?"

"Tek başına bir kadın bir anormallik midir?"

“Tek başına bir adam, normal midir?”

" Kadın gücü, erkeğin üzerinden mi yaratılıyor."

“Zevkin doruğunda iken büyük bir kaza veya hata olursa insan psikolojisinde kadın ve erkek aynı tepkiyi mi verir?”

“Çocukları ölen annelerin, babaların (ailenin) psikolojik durumlarını göz ardı etmek doğru mudur?”

“Bir annenin çocuğunu kaybettiğindeki acı ile baba aynı durumda mıdır?”

“Vicdan azabı nedir?”

“Bir şeyi anlamak için illâki bir şeylerin ters gitmesi mi gereklidir?”

“Korktuğun şeyler ile yüzleşmek ve söylemek, gerçekten zor mudur?”

“Korktuğun şeyleri bilmemek gibi bir hal var mıdır?”

“Korktuğumuz şeyler, bir nesne veya hedef mi olması gerekiyor?”

> “Korktuğun şeyin ne olduğunu söyleyemiyorsan belki nerede olmaktan korktuğunu söylemek senin için daha kolay olur. Kendini en çok nerede savunmasız hissederdin.
> En kötü mekan neresi olurdu?
> Apartman dairesi?
> Sokak?
> Bir dükkan?
> Park?
> Ya da söylediklerinin duyulabileceği bir yer?
> Orman. Orman mı?
> - Evet, orman.
> - İlginç çünkü ormana en çok sen gitmek isterdin. Ormanda seni korkutan ne var?
> Tüylerini ürperten şey nedir?
> Her şey.
> -Ormanda başına geleceğini düşündüğün şeyi söyle bana.”

“İnsanın korktuğun şeyle bütünleşmesi için sana biri yardım etmeli mi, yoksa kendisi mi başarmalıdır?”

“Kaosun hükümdârlığı nedir?”

“Kolayca başardığı bir şeyi yaparken, korku, acı ve histeri ile neden zorlaşır?

“Gördüğümüz ve duyduğumuz şeyler bir doğmanın mı, ölmenin mi işaretidir?

“Tabiat Şeytan'ın Kilisesi' midir?”

“Kötülük insanoğlunun doğasında varsa, dolayısıyla kadının doğasında da mı vardır?

“ Dişinin doğası. Kadın ırkının doğası farklı mıdır?”

“ Kadınlar neden bedenlerini yönetmiyor?

“ Doğa her şeyi yönetir mi?”

“psiko-terapide “İyiliğin ya da kötülüğün” temel ilgisi var mıdır?”

“Ağlayan kadın hile yapan kadın mıdır?”

“Kadın erkeği bacaklarıyla, kalçasıyla, göğüsleriyle, dişleriyle, saçı ve gözleriyle kandırmakta mıdır?”

“Bugünün sokağa fırlayan dindar kadını gibi modern kadında, üremeyi değil, salt zevki seçtiği için "göz göre göre" yavrusunu (geleceği) kaybetti; sonra da kendisini (şimdi'yi) mi kaybetti?

“Şehvet kadında daha çirkin midir?

“Her şeyin şehveti varmıdır?

“Yazı yazmanın şehveti nasıl olur?

“Bir kadın yavrusunu pencerede unutabilir mi?

“Kadının geleceği yok mu, kim tarafından yok ediliyor?

“Kadınlar erkeklerin yaptıklarını yapabilmesinin sınırı nereye doğru gidiyor?”

“Bir zamanlar, kadınlar, erkeklerin yaptıklarını değil, yapamadıklarını yaparlardı. Şimdi ise yapacakları ne işleri kaldı ”

Filmden Alıntılar

“Yas. Hastalık değildir. Gayet doğal bir tepkidir.”

“Sevdiğin birinin hatalara maruz kaldığını görmek kadar kötü bir şey yok.”

Anksiyete veya endişe, canlılarca deneyimlenen kaygı, korku, gerilim, sıkıntı halidir. Canlıların dış ortama uyum çabasında koruyucu bir tepkidir. Denetim dışına çıkıp kişinin işlevselliğini aksattığında Anksiyete bozuklukları olarak incelenir. Psikiyatride bir grup hastalığın genel adıdır.

Bu fiziksel bir durum yas sürecin nasıl tehlikeli değildir. Ancak anksiyete bazı fiziksel etkileri vardır. Bulanık görme. Ağzın kuruması. Duyma bozukluğu. Titreme. Nefes darlığı. Nabız yükselmesi. Bulantı.

“Bırak korku istediği gibi gelsin. Sakın unutma, aklın uydurduğu ya da inandığı her şeyin üstesinden gelebilirsin.”

“**Buradaki durum, korkunu tetikleyen bir katalizör gibidir.** (Duyduğun ses veya hissi hakkında) Yargıya çabuk varıp yaşadığın duygusal olayla mekânla bağdaştırmışsın.

Tehdit altında hissettiğin zaman böyle tepkilerin oluşması gayet doğal. Tehlike gerçek olsaydı korkun hayatını kurtarabilirdi. Çünkü oluşan adrenalin direnmeni ya da kaçmanı sağlar. Ama yaşadığın tecrübe panikten başka bir şey değil. Ağlama sesi gerçek değildi. Ama sonsuza kadar böyle devam etmeyebilir. Bu hiç aklına geldi mi?” (Filmin sonunda karga çığlıkları olduğu anlaşılıyor)

“Meşe ağaçları yüzyıllarca yaşar. Tek yapmaları gereken soylarının devam etmesi için her yüzyılda bir tek ağaç üretmektir. Sana sıradan gelebilir ama yanımda ölen çocuğum varken bunu fark etmek benim için önemliydi. Meşe palamutları çatıya düşüp duruyor. **Sürekli düşüyor ve ölüyorlar.** Anladım ki eskiden ormanla ilgili bana güzel gelen her şey meğer çok çirkinmiş. Artık eskiden duyamadığım şeyleri duyabiliyorum. **Ölmek üzere olan şeylerin çığlıkları gibi.”**

“Meşe palamutları ağlamaz. Bunu sen de benim kadar iyi biliyorsun. İşte korku böyle bir şey. Gerçeği farklı algılamanı sağlayan kendi düşüncelerin.”

“Doğa Şeytan'ın Kilisesi'dir.”

“**Rüyalar psikolojinin eskisi kadar ilgisini çekmiyor artık. Freud öldü ne de olsa, değil mi?”**

“ Kaos hüküm sürecek.”

Antichrist'in odağa taşıdığı üç kavram var: Keder (grief), elem (pain), yeis (despair)...

Bu üç duygu durumunun, dolayısıyla ceylanın, tilkinin ve karganın yorumlanması açısından

“ÜÇ DİLENCİ: ACI- UMUTSUZLUK – YAS”

“Bir egzersiz daha yapmak istiyorum. Rol yapma oyunu gibi. Benim rolüm korkunu kışkırtan tüm düşünceler. Seninki ise rasyonel düşünce. Ben doğayım. Doğanın kapsadığı her şeyim.
Pekala, Bay Doğa. Ne istiyorsunuz?
- Elimden geldiğince sana zarar vermek.
- Nasıl?
- Sence? Beni korkutarak olabilir mi?
Seni öldürerek. Doğa bana zarar veremez. Sen sadece dışarıdaki yeşilliksin.
- Hayır, ondan fazlasıyım.
- Kafam almıyor. **Ben dışarısıyım ama aynı zamanda da içerisiyim.**
- Tüm insanoğlunun doğasıyım.
- Öyle doğa diyorsun. **İnsanların kadınlara kötü şeyler yapmasına neden olan doğa diyorsun yani.**
-Tam o dediğin kişiyim. Daha önce buraya geldiğim sıralarda doğanın o yönü ilgimi çok çekiyordu.

“Kadınların (doğanın) kötü olması veya kötülük bir takıntıdır. Takıntı somutlaştırılamaz. Bu bilimsel bir gerçektir.”

Materyallerimin arasında beklediğim bir şeyle karşılaştım. Kötülük insanoğlunun doğasında varsa, dolayısıyla kadının doğasında da mı vardır?

-Dişinin doğası.

-Kadın ırkının doğası. Kadınlar bedenlerini yönetmez. Doğa yönetir. Kitaplarımda da yazdım bunu. Araştırmalarında kullandığın kitaplar kadınlara yapılan kötü şeylerle ilgiliydi. Ama sen bunları kadınların kötü olduklarına dair kanıt olarak mı anladın?

Olayı eleştiren tarafta olmalıydın. Tezinin konusu buydu. Benimseyen tarafta olmamalıydın. Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu?

“İyiliğin ya da kötülüğün terapiyle hiçbir ilgisi yok. 16. yüzyılda sadece kadın oldukları için kaç masum kadının öldürüldüğünü biliyor musun? Bildiğine eminim. Çok fazla çünkü. Kötü oldukları için değil. Senin bahsettiğin kötülük bir takıntıdır. Takıntı somutlaştırılamaz. Bu bilimsel bir gerçektir. Korkuların asla yapmayacağın bir şeyi sana yaptıramaz yoksa bu hipnoz olurdu. Normalde yapmayacağın bir şeyi de yani doğana aykırı bir şeyi de hipnoz aldında zaten yapamazsın. “

“- Beni öldürmek mi istiyorsun?

- Daha değil.

- Üç dilenci daha gelmedi.

- Üç dilenci mi?

- Üç dilenci ne demek?

- Üç dilenci geldiğinde biri ölmeli. Anladım. Ağlayan kadın hile yapan kadındır. Bacaklarıyla, kalçasıyla göğüsleri, dişleri, saçı ve gözleriyle kandırır. Sarıl bana. Sarıl bana.”

"ÜÇ DİLENCİ: ACI- UMUTSUZLUK – YAS"

ANTİCHRİST: Cennet, Cehennemdir

Zeynep Özen 08.12.2009

Kadın. Doğanın kendisi. Hayatın başlangıcı. Yaratıcı beden. Doğuran, var eden, hayata sunan. Bir anlamda ölümün, çürümenin, yok olmanın karşıtı.

> **Kadın. Doğanın kendisi. Bilinemezlik. Öngörülemez olan. Sırlarla ve uçurumlarla dolu bir vücut. Kaybolmak mümkün. Tahmin edilemeyen, meşum ve tekinsiz bir arzu nesnesi. Yasak elmanın tadına ilk varan. Belki de bunun için örtülmeli, kapanmalı, himaye edilmeli, zaptu rapt altına alınmalı; bastırılmalı. Tehlikenin, kuşkunun, korkunun ta kendisi. Şeytanın kız kardeşi.**

Doğanın çevrimsel döngüsü içinde hayat bulan organik toplumlarla, artık doğallığını yitirmiş sentetik toplumların iki farklı kadın yorumu. Biri ilahi ve Tanrısal, diğeri kötücül ve yabani; tek bir vücutta birleşmiş iyilik ve kötülük. **Kibele ve Pandora. Yaratan ve yok eden. İsa'yı da doğuran o, Antichrist anlamındaki Deccal'i de.**

Zihni tam bir Gayya kuyusu; Ortega Y. Gasset'nin kastettiği gibi, en iyisi onu kendi bilinemezliği içinde, olduğu haliyle bırakmak. Kendi cenneti içinde. O cennet ki, cehennemlerin en büyüğüne dönüşebilmesi an meselesi.

İşte Antichrist; Lars von Trier'in Tarkovski'ye adadığı en irkiltici, ürkütücü, tüyler ürpertici filmi, artık içinde yalnızca ölümün kol gezdiği terk edilmiş cennete geri dönüyor. Ancak dikkatli olun; bu yolculuk şimdiye kadar başınıza gelecek en travmatik sinema deneyimlerinden biri. **Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayabilir.**

Hayli dindar bir müzik adamı olan Handel'in *Lascia Chio Pianga* adlı eseri eşliğinde, pornografinin kendisi diyebileceğimiz görüntülerle başlayan Antichrist, bir ihmalin nasıl günahlarla örülü olduğunu anlatan bir korku filmi belki. Bir yönden Munchausen by Proxy Sendromu'nun en dehşete düşürücü hallerini gösteren bir gerilim, diğer taraftan Possesion'u andıran bir şizoidliğin hakim olduğu rahatsız edici bir trajedi. Bütün bunları içinde barındırsa da, bundan çok çok daha fazlası. **İsimlerini hiçbir zaman öğrenemediğimiz bir kadın ve bir erkeğin hikayesi değil sadece: O, Havva ile Adem'in ; kadınla erkeğin öyküsü...**

Çocuğunu kaybettikten sonra, yarı uykulu, yarı bilinçli bir uyur gezer haline gelen kadının yasla depreşen anksiyetesi, karabasanların ardından gelen panik atakları... **Neden korktuğunu bilmeden korkmak.** Bulanıklığın, heyecan krizlerinin, nefes darlığının ardındaki korku ne?

Bir ölümün ardından yaşanan suçluluk duygusu ile beslenmiş post travmatik stres bozukluğu olabilir mi tek sebep?

Bu sorunun cevabı saklı cennette gizli. Eden adlı ormanın o huzur veren yeşilliğinin ardındaki korku, tüm gizi açıklayacak.

Karısına uyguladığı hipnoz seansları ile *en büyük korku*ya ulaşmaya çalışan psikoterapist koca ve onun eşliğinde sürüklenen kadının öyküsü, aslında Eden'la başlar. Kocasının, ölüm karşısındaki soğukkanlılığından ve kendisine karşı hissettiği mesleki kibirinden şikayetçi olsa da, sürüklenmeye devam eden kadının ve duyduğu kuşkuları aşırı sevgisiyle ört bas etmeye çalışan bir adamın öyküsüdür ilk başta. Ama Eden'a ayak basılmasıyla ve tepesine meşe palamutu yağan –kadın için ölümle eşdeğerdir bu- o kulübeye girilmesi ile birlikte, evli çiftin öyküsü bir anda yeniden yorumlanmış bir Hıristiyan mitolojisine döner.

Bu kez mit tersten yazılmıştır: Kadın belki yine şeytanla işbirliği yapmış ve erkeği baştan çıkarmıştır, ama erkek de saf Adem değildir artık. Örtük kibri, soğukluğu ve kendini beğenmişliği ile kadını buna

yönlendiren o değildir de kimdir? Kocası samimiyetsiz buldu diye kendi tez çalışmasını bırakan, bastırılan, iyinin ne olduğunu ona bağlayan, ama içten içe bunu sabote eden, yok etmeye çalışan, kendisine biçilmiş anne kimliğinden sıyrılmak için farklı bir yola başvuran bu kadın, cennetten kovulmuş Havva'nın ta kendisi değil midir? Özgürlüğünü cennette yaşayan kadının dünyaya düştüğündeki travmasının adıdır Antichrist; geri dönüşü bu nedenle çok tehlikelidir ve işte bundan dolayı şeytanla özdeştir.

Hz. İsa'nın doğumunu muştulayan Üç Bilge Kral'ın yerini artık Üç Dilenci alır: Yas- Acı- Umutsuzluk. Onlar ne bilgeliğe sahiptir, ne de Mahşer'in atlılarının sahip olduğu karizmatik güce. Yalnızca iğdiş ederler, taşlaştırırlar, dekarakterize eder ve zararın ardından gelen korkunç pişmanlığa sürüklerler. Ama onlar geldiğinde ölüm artık kaçınılmazdır.

Özellikle Epilog ve Prolog bölümlerinde Tarkovski'ye saygı duruşunda bulunan, ama onunla aynı yerde durmayan Trier, uygarlığın kadına biçtiği rolün kandırmacadan ibaret olduğunu gösterir bize. Onu özünden başka bir varlığa dönüştürmek demek, kadının içindeki kayıp cenneti öldürmek demektir. Ve o bir kez öldü mü, kadının gizli nefreti günün birinde geri dönecek ve başa gelmiş en büyük sefaleti yaşatacak demektir. Bu esrime, kendinden geçiş, şuursuzluk anı, bir kez daha, ama bu kez kadının kendisinden duyduğu nefrete dönüşecek, yine bastırılacak ve yine dönecektir. Trajedi işte buradır: Cehennemi bir kısır döngü.

Tüm bunlar erkek aklın şefkatle maskelenmiş baskısının sonuçları değildir. Aslında kadının gerçek cellatı, yine kendisidir. Bu cennetten en çok korkan, içindeki şeytandan kurtulmanın yolunu erkek aklında arayan odur. En çok da kendisinden, kendini yaşamaktan korkar. Nefes alamamanın, bulanıklığın, ölüm hissinin ardındaki hep yaşam korkusu olarak kalır.

Erkek, kadını yok ettikçe, korkular ona geçer. Dev bir seçenekler ormanında artık yapayalnız, siyah beyazdır. Peki ya, o zaman şeytan nerededir? Zevkin, aşkın, cinselliğin, yasağın olduğu her yerde, tam ortada gözümüzün önünde, deyim yerindeyse "o ağacın altında".

Antichrist, kadın ve erkeğin, Tanrısal olanın ve yaşamın en büyük semptomudur.

Not: Filmle ilgili olarak Dücane Cündioğlu'nun aşağıdaki yazılarını da öneririz.

http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/Default.aspx?i=18759&y=DucaneCundioglu
http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/Default.aspx?i=18776&y=DucaneCundioglu
http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?t=13.06.2010&y=DucaneCundioglu

http://film.com.tr/ozeldosya.cfm?aid=11800

http://www.rehabasogul.com/2009/10/04/lars-von-trier-charlotte-gainsbourg-williem-dafoe-antichrist-deccal/

Bu filmdeki "haz unsurunun makasla kesilmesi" ile ilgili İslâm Dünyasını konu alan bir filmi hatırlamak uygun olacak zannediyorum.

DESERT FLOWER/ÇÖL ÇİÇEĞİ (2009)

Yönetmen: Sherry Horman
Ülke: İngiltere, Almanya, Avusturya
Tür: Biyografi | Dram
Vizyon Tarihi: 05 Eylül 2009 (İtalya)
Süre: 120 dakika
Dil: İngilizce, Somali, Fransızca
Senaryo: Smita Bhide | Waris Dirie | Sherry Horman |
Müzik: Martin Todsharow
Görüntü Yönetmeni:Ken Kelsch
Yapımcılar: Martin Bruce-Clayton | Gerhard Hegele | Peter Heilrath |

Oyuncular: Awa Saïd Darar, Soraya Omar-Scego

ÇÖL ÇİÇEĞİ'NDE KIZ SÜNNETİ

Waris Dirie (Somalice : Waris Diiriye, Arapça : 1965) (واريس ديري doğumlu) bir olduğunu Somalili model , yazar , oyuncu ve insan hakları aktivisti .

Süpermodel **Waris Dirie** 1965 yılında okuma yazma bilmeyen bir Somalili ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Dirie, 6 yaşında ailesinin keçilerine bakmak amacıyla çobanlığa başlamış. Evlendirilmek üzere satılacağını anlayınca da 13 yaşındayken evden kaçmış. Bu, Dirie'nin öyküsünün yalnızca küçük bir bölümü. Şimdi bu öykü bir sinema filmi. **"Çöl Çiçeği"** adıyla sinemalarda gösterime giren film büyük ilgi görüyor. Film, Dirie'nin otobiyografisi ve onun Somali'deki zor çocukluğunu ve bir o kadar da zor olan Londra'daki gençliğini anlatıyor. Çöl Çiçeği'nde bir başka süpermodel, ilk oyunculuk denemesinde Etiyopyalı Liya Kebede, Waris Dirie'nin gençliğini oynuyor.

Göçebe bir kültürde kadınların sünneti kaçınılmaz. Dirie de çıkış yolu olmadığı için dayanmış. Ancak 13 yaşındayken babası onu çok yaşlı biriyle evlendirmeye kalkınca kaçmaktan başka çaresi kalmamış. Çölde günlerce yürümüş, insanlar ve hayvanlardan kaynaklanan birçok tehlikeyi geride bırakmayı başararak Mogadişhu'daki akrabalarına ulaşmış. Büyükannesi, onu Somali Büyükelçiliği'nde hizmetçilik etmek üzere Londra'ya uğurlarken **"Nereden geldiğini hiçbir zaman unutma"** diye nasihat etmiş. Somali Büyükelçiliği'nde tam dört yıl haftanın yedi günü bulaşık yıkayan, temizlik yapan Dirie, televizyon izleyerek kendi kendine İngilizce öğrenmiş, okuma yazmayı da sökmüş. Dirie, büyükelçi geri çağrılınca Somali'ye dönmek zorunda kalacağı korkusuyla tekrar kaçmış. 18 yaşındaymış o zaman. Bir lokantaya temizlik işçisi olarak girmiş. Orada ünlü bir fotoğrafçı tarafından keşfedilmiş. Sözleşme imzaladığı modellik ajansının sert yöneticisi ona defilelerde yürüme dersi vermiş. İngilizce bilgisinin yetersizliği filmde de görüldüğü gibi çoğu zaman traji-komik durumlara yol açmış. Örneğin neden model olmak istiyorsun sorusuna, Dirie **"hizmetçilikten çok daha iyi de ondan"** diye yanıt vermiş. **"Yürümeyi biliyor musun?"** diye sorulduğunda- ki burada podyumda yürümek kastediliyor- Dirie, **"Elbette biliyorum, ben çölü geçip ta Mogadishu'ya kadar yürüdüm"** diye yanıtlıyor. Dirie beyaz insanları ilk kez Mogadishu'dan Londra'ya giderken görüyor, alafranga tuvaleti ilk kez uçakta kullanıyor.

1997'de modellik yaşamının zirvesinde Dirie kendi deneyimini anlatarak kız çocuklarının sünnetinden açıkça söz eden ilk ünlü olmuş. Önce bir gazeteciyle, ardından da Birleşmiş Milletler'de konuşmuş. Sonra da kendisini bu davaya adamak amacıyla mesleğinin zirvesinde modelliği bırakmış. Waris Dirie'nin hayatını oynayan 32 yaşındaki Liya Kebede filmin Dirie'nin mesajını bütün dünyaya duyuracağını umuyor. Kebede, filmin çok duyarlı ve son derece dürüst bir anlatımı olduğunu söylüyor. **"İzlemesi harika bir hikaye, hem üzülecek, hem eğlenecek, buarada özellikle Afrika'da çok yaygın olan ciddi bir sorunu öğreneceksiniz"** diyor. Çöl Çiçeği Avrupa ve Güney Amerika'da büyük ilgi gördü. Amerika'nın yanısıra da Gana, Nijerya ve Güney Afrika'da büyük ses getirdi. Şimdi 46 yaşında olan Waris Dirie Avusuturya'da yaşıyor ve Çöl Çiçeği Vakfı için kadın haklarını savunduğu kampanyalar düzenliyor.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre dünyada 100 ile 140 milyon kız çocuğu sünnet deneyimi yaşamış. Afrika kıtasında dokuz yaşın üstündeki yaklaşık 92 milyon genç kız ve kadın zorla sünnet edilmiş. Her yıl en az 3 milyon kız çocuğu sünnet edilme tehlikesiyle karşı karşıya. Üstelik sorun sadece Afrika'yla sınırlı değil. Arap ülkelerinde, örneğin Irak'ta, Mısır'da, ayrıca Hindistan'da sünnet vahşeti çok yaygın. Çoğu yerde törensel bir niteliği var bu şiddetin ve kız çocukları kendi babaları dahil bir grup babanın ve ailelerinin gözleri önünde bu dehşeti yaşamak zorunda kalıyor.

Kız çocukları kadar anneler de çaresiz, çünkü onlar da bu acıyı yaşamış zamanında. Dünyada kız çocuklarına, kadınlara şiddetin durdurulmasını bütün ülkeler öncelik sıralamasında daha yukarılara çekmeli. Bu kabul edilir bir durum değil. Çocuklara ve kadınlara karşı şiddet derhal durmalı!

Benim gibi kız çocuğu olan anneler için bu vahşeti düşünmek bile çok zor, değil görmek ve yaşamak! Siz olsanız çocuklarınızın bu acıyı çekmesine razı olur muydunuz? Bu çok can acıtan konuda görüşlerinizi bekliyorum.

(Hülya Polat: Cumartesi, 28 Mayıs 2011 http://blogs.voanews.com/turkish/gokkusagi/tag/waris-dirie/)

KADINLARI SÜNNET ETMENİN DİNİ YÖNDEN İZAHI

Bazı toplumlarda, kızlarda erkekler gibi sünnet edilirler. Daha çok gizli olarak icra edilen bu sünnet Mısır, Arabistan ve Cava'da yaşayan müslümanların bir kısmında halen mevcuttur. Bu toplumlarda İslamiyet öncesi de sünnetin varlığı bilinmektedir. İslâmiyetin zuhuruyla İslâmi bir anlam kazanmıştır. Bütün İslam dünyası dikkate alınırsa azınlıkta kalan yerel bir âdet olarak görülür (A.J. Wensinck, Hiton, IA, VII, s. 543).

Klitoris üzerindeki küçük bir parçanın kesilmesi olan, kadınların sünneti rivayete göre Hz. İbrahim zamanından kalmıştır ve ilk sünnet olan hanım Hz. Hacer'dir (Taberi, Milletler ve Hükümdarlar Tarihi, çev. Z. K. Uğan, Ankara 1954, I, 371).

Hz. Peygamber, **"Sünnet (hıtan), erkeklere sünnet, kadınlar için fazilettir"** (Ahmed b. Hanbel, V, 75; Ebu Davud Edeb, 167; el-Fethu'r-Rabbânî, XVII, 1312) buyurur. Bu sünnet, Ebu Hanife ve İmam Malik'e göre mutlak sünnet, Ahmed b. Hanbel'e göre erkeğe vacib, hanımlar için sünnettir. Şafiî erkek ve kadın arasında vucûb bakımdan bir fark görmemiştir (el-Fethu'r-Rabbanî, XVII, 1312). **Çoğunluğu Hanefi olan Türklerde kadınlar sünnet edilmezler.** Ebu's-Suud Efendi kendisine yöneltilen; **"Diyar-ı Arap'da avratları sünnet ederler. Bu fiil sünnet midir?"** sorusuna **"el-Cevap: Müstehaptır"** şeklinde cevap vermiştir (M. Ertuğrul Düzdağ, Şerhul-İslam Ebu's-Suud Efendi Fetvaları, İstanbul 1972, s. 35).

Kadınların sünnet edilmesi konusunda İslâm âlimleri farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bir kısmı, Maşrık kadınları ile Mağrib kadınlarının fizyolojik bakımdan farklı olduklarını kabul ederek Maşrık kadınlarındaki yaradılıştan gelen fazlalık sebebiyle, sünnetle yükümlü olduklarına, öbürlerinde ise böyle bir fazlalığın bulunmayışı sebebiyle sünnetle yükümlü olmadıklarına hükmetmişlerdir.

Rivayetler Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem zamanında, bizzat Medine'de, kızların sünnet edildiğini ve sünnet etmeyi kendilerine meslek edinmiş kadınların bile bulunduğunu ifâde etmektedir. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin kızların sünnet edilmeleriyle ilgili olarak sağlığa uygun bir tarzda olması için tâlimât verdiğini de öğrenmekteyiz.** Ebû Davûd'un rivayeti şöyle:

"Medine'de bir kadın (ki ismi Ümmü Atiyye'dir) kızları sünnet ediyordu. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) ona: **"Fazla derin kesme, çünkü derin kesmemen, hem kadın için ahzâ (en ziyâde haz ve lezzet vesîlesi) hem de kocası için daha hoştur"** der. Hz. Ali kerremallâhü vecheden gelen bir rivayette sünnetci kadına Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem birisini yollayarak (çağırttığını) ve **"Sünnet ettiğin zaman üstten hafifçe kes, fazla dipten kesme..."** dediğini öğreniyoruz.

Münâvi, bu hadisi şerh ederken, kadınlardaki sünnet mahallinin derin kesilmesi hâlinde, kadının cinsî arzusunun söneceği, bu nedenle de kocası ile cinsel ilişkiden nefret edebileceğini belirtir.

Bu açıklamalardan, kızların sünnet edilmesinin biyolojik yapısına göre değişebileceğini, eğer fazlalık varsa alınması daha uygun ise de, alınmamasında da dini bir sakınca olmadığını söyleyebiliriz.

(**Sorularla İslamiyet**

http://www.sorularlaislamiyet.com/qna/7879/kiz-cocuklarinin-sunnet-edilmesi-gerekir-mi.html)

Sonuç olarak Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin buyurduğu üzere "Sünnet (hıtan), erkeklere sünnet, kadınlar için fazilettir" babından kadınların sünnet edilmesi kültür ve adetler kapsamına girmektedir. Dini hiçbir vecibesi ve mecburiyeti yoktur. Bu nedenle terk edilmesi gereken adetlerdendir.

(Unutmayalım ki; modernlik, bilim, din, örf veya ne adına olursa olsun,

kadının mazlum olma durumu, çağlar boyu devam edecek gibi görünüyor.

Allah Teâlâ'dan bütün insanlığı affetmesini diliyoruz.)

CİTİZEN KANE /Yurttaş Kane (1941)

Yönetmen: Orson Welles
Ülke: ABD
Tür: Dram | Gizem
Vizyon Tarihi: 01 Mayıs 1941 (ABD)
Süre: 119 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo:Herman J. Mankiewicz | Orson Welles | Roger Q. Denny |
Müzik:Bernard Herrmann
Görüntü Yönetmeni:Gregg Toland
Yapımcılar: Orson Welles | George Schaefer |
Nam-ı Diğer:Ciudadano Kane | American | John Citizen, U.S.A.
Oyuncular Joseph Cotten, Dorothy Comingore, Agnes Moorehead, Ruth Warrick, Ray Collins

Özet

Orson Welles'in zamanın ötesine geçmiş bu başyapıtı, Amerikan Film Enstitüsü tarafından "Tüm Zamanların En İyi Amerikan Filmi" seçilmiş, İngiliz Film Enstitüsü'nün yaptığı ankette de eleştirmenler ve yönetmenlerce **"Tüm Zamanların En İyi Filmi"** ünvanına layık görülmüştür. **"Yurttaş Kane",** bu ünvanları yarım yüzyıldan uzun süredir gururla taşımaya devam ettirmekte iken İngiliz Film Enstitüsü'nün **"Sight and Sound"** dergisinin yaptığı ankette, İngiliz yönetmen Alfred Hitchcock'un "Vertigo" filmi en fazla oyu alarak tüm zamanların en iyi filmi seçildi.

İngiliz Film Enstitüsü'nün 10 yılda bir düzenlediği ve en iyilerin belirlendiği, tüm zamanların en iyi filmi anketinde bu sene bir ilk yaşandı. Elli yıldır listede birinciliği kimseye kaptırmayan Orson Welles'in "Yurttaş Kane" isimli filminin yerini Alfred Hitchcock'un 1958 yapımı "Vertigo (Ölüm Korkusu)" filmi aldı.

2 bin 45 filmin, 846 film eleştirmeni ve yönetmen tarafından değerlendirildiği ankette 34 oy farkla Vertigo filmi üst sıralara tırmanarak birincilik koltuğuna otururken, Welles'in ilk uzun metraj filmi "Yurttaş Kane" ise ikinci sıraya düştü. Çekim teknikleri ilgi çekmişti

Vertigo filminin başrollerini James Stewart ve Kim Novak paylaşıyor. Yükseklik korkusu nedeniyle meslektaşının çatıdan düşerek ölümüne sebep olan bir polis memurunun emekliye ayrılmasının ardından meydana gelen olayları anlatıyor.

San Francisco görüntüleri eşliğinde devam eden film, ayrıca Alfred Hitchcock'un, baş dönmesi ve yükseklik korkusu etkilerini beyaz perdeye yansıtabilmek için başvurduğu yeni çekim teknikleri ile de çok konuşulmuştu.

Tüm zamanların en iyi filmleri listesinde ilk 10 şu şekilde:

1. Ölüm Korkusu (Vertigo) (Hitchcock, 1958)
2. Yurttaş Kane (Citizen Kane) (Welles, 1941)
3. Tokyo Hikayesi (Tokyo Story) (Ozu, 1953)
4. Oyunun Kuralı (La Regle du jeu) (Renoir, 1939)
5. Şafak: İki Kişinin Şarkısı (Murnau, 1927)
6. 2001: Uzay Macerası (2001: A Space Odyssey) (Kubrick, 1968)
7. Çöl Aslanı (The Searchers) (Ford, 1956)
8. Kameralı Adam (Man with a Movie Camera) (Dziga Vertov, 1929)
9. Jeanne d'Arc'ın Tutkusu (Dreyer, 1927)
10. 8 ½ (Fellini, 1963)

25 yaşındaki "dâhi çocuk" Orson Welles, ilk uzun metrajlı filmi Yurttaş Kane, sinemaya getirdiği **"net alan derinliği"** gibi teknik yenilikler, Welles'in incelikli senaryosu ve karakteri derinlemesine işleyişiyle sinema tarihinin en önemli filmlerinden biri haline gelmiştir.

Dönemin en büyük medya patronlarından William Randolph Hearst, kendi hayatını anlattığını düşündüğü bu filmin gösterime girmesine şiddetle karşı çıkmış, hatta yapımcı RKO'ya, filmin imha edilmesi için prodüksiyon giderlerinin çok üstünde bir para teklif etmiştir.

Filmde, zengin medya patronu **Charles Foster Kane, Xanadu'**daki görkemli malikânesinde hayata gözlerini yumar ve son nefesini verirken, başucundakilere kimsenin anlam veremediği bir sözcük fısıldar**: "Rosebud"**. Bütün medya, Kane'in son sözünün anlamını bulmak için harekete geçer ve konuşulan her kişi, Kane'in hayatının farklı bir yönünü ortaya çıkartır. Ancak "Rosebud" gizemini korur.

Citizen Kane - Yurttaş Kane Film hakkında

Belki de Orson Wells'in 1941 yapımı Citizen Kane bir devin yükselişini ve çöküşünü geniş bir özet vererek başlıyor.

Hayatının özeti Haber bülteni şeklinde sunuluyor.

XANADU'NUN SAHİBİ Kubilay Han, Xanadu'ya görkemli bir saray diktirmişti. Xanadu bir efsaneydi. Kubilay Han'ın görkemli sarayını inşa ettirdiği yerdi. Bugün Florida'nın Xanadu'su, dünyanın en büyük özel sarayı da en az o kadar efsanevi. Burada, Körfez kıyı şeridinin çöllerinde bir dağ özel olarak inşa edildi. Yüz bin ağaç ve yirmi bin ton mermer Xanadu dağının yapımında kullanıldı. Xanadu sarayının içindekiler: Tablolar. Resimler. Heykeller. Çeşitli saraylardan taşlar. Her şeyi içeren bir koleksiyon. O kadar büyük ki ne sınıflandırılabilir ne de paha biçilebilir. On müzeyi doldurmaya yeter. Bütün dünyanın ganimedi. Xanadu'nun canlıları Gökyüzünün kuşları. Denizin balıkları. Karanın ve cangılın yaratıkları Her birinden ikişer adet. Nuh'tan beri en büyük özel hayvanat bahçesi. Aynı firavunlar gibi Xanadu'nun efendisi de mezar yerini belirtmek için birçok taş bırakıyor. Piramitlerden bu yana Xanadu bir insanın kendisi için yaptırdığı en pahalı anıttır. Geçen hafta Xanadu'da 1941'in en büyük ve en tuhaf cenaze töreni gerçekleştirildi. Burada geçen hafta Xanadu'nun sahibi istirahata çekildi.

Yüzyılımızın önemli bir siması Amerika'nın Kubilay Han'ı: Charles Foster Kane.

CHARLES FOSTER KANE, HİZMETLE GEÇEN BİR YAŞAMIN ARDINDAN ÖLDÜ
KANE, XANADU'DA ÖLDÜ.
"DEMOKRASİNİN SPONSORU KANE ÖLDÜ"
HABER DÜNYASININ LİDERİ KANE, XANADU'DA ÖLDÜ
BÜYÜK GAZETECİ KANE'İN ÖLÜMÜ

44 milyon Amerikan gazete okuru için manşetlerindeki isimlerden daha fazla haber değeri taşıyan Kane, gelmiş geçmiş en büyük basın patronuydu. Bu harap, binada alçakgönüllü bir başlangıç yapan Kane'in imparatorluğu, zirvedeyken 37 gazete, iki basın grubu ve bir radyo ağına hükmediyordu.

İmparatorluk üstüne imparatorluk. İlk market zincirleri. Kağıt fabrikaları apartmanlar. Fabrikalar. Ormanlar. Transatlantikler.

50 yıl boyunca kesintisiz bir akıntıyla yol almış bir imparatorluk Dünyanın en büyük üçüncü altın madeninin zenginliği. Kane'in servetinin özünü oluşturuyor.

Nasıl mı?

1868'de hesabı ödeyemeyen bir müşterisi, pansiyon sahibi Mary Kane'e, terk edilmiş bir maden kuyusunun değersiz tapusunu vermişti: The Colorado Lode. Bundan 57 yıl sonra, hükümet soruşturmasından önce, Wall Street'in en önemli isimlerinden yaşlı Walter P. Thatcher Kane'in gazetelerinin tröstlere açtığı savaşın baş hedefi gençliğinde yaptığı bir yolculuğu hatırladı. Bayan Kane, üzerine yeni konduğu büyük bir servet için şirketimi yeddi-emin olarak seçmişti. Bu çocuğun, Charles Foster Kane'in sorumluluğunu üstlenmem onun isteğiydi. Efendim, Charles Foster Kane karnınıza tam da o sırada bir kızakla vurmadı mı?

Komiteye önceden hazırladığım ve yanımda getirdiğim bir açıklama okuyacağım, soruları cevaplamayı reddediyorum. Bay Charles Foster Kane, toplumsal konulardaki görüşleriyle ve tehlikeli tavırlarıyla Amerikan özel mülk geleneklerine özel teşebbüs ve serbest rekabete saldırmaya devam etti. . o aslında tam anlamıyla bir komünisttir. Aynı ay, Union Square'de. Charles Foster Kane kelimeleri bu topraklardaki her çalışan için bir tehdittir. O, hep olduğu ve olacağı gibi bir faşisttir. Ve bir başka görüş. Bugün, geçmişte ve gelecekte sadece tek bir şey olacağım:

Bir Amerikalı." - Charles Foster Kane.

1895 - 1941 arası Bütün bu yıllar boyunca yaptığı haberlerin çoğu savaş haberleriydi. Kane ülkesinin bir savaşa girmesini desteklerken bir başkasınaysa karşı çıktı. En az bir başkanın seçim kazanmasını sağladı. Milyonlarca Amerikalı adına konuştu. Çok daha fazlasının nefretini topladı. Kane'in gazetelerinde 40 yıl boyunca taraf olmadığı tek bir toplumsal olay şahsen desteklemediği ya da saldırmadığı tek bir kişi yer almadı. Genellikle destekledi. Ardından saldırdı. Özel hayatı daha fazla ilgi çekiyordu. İki kez evlendi. İki kez boşandı. Önce, bir başkanın yeğeni Onu 1916'da terk eden Emily Norton. 1918'de oğullarıyla birlikte bir trafik kazasında öldü. İlk evliliğinden 16 yıl ve ilk boşanmasından da iki hafta sonra Kane şarkıcı Susan Alexander'la Trenton, New Jersey belediye sarayında evlendi. İkinci eşi, sadece bir kere operada söyleyen Susan Alexander için Kane Chicago Şehir Operası'nı inşa ettirdi. Maliyet: 3 milyon dolar. Susan Alexander Kane için yapılmış, o Kane'i boşamadan önce yarısı tamamlanmıştı. Hala tamamlanmamış Xanadu. Maliyet: Kimse bilmiyor.

Politikada hep ikinci adam oldu, asla esas adam olamadı. Kane. Kitlelerin düşüncelerini şekillendirse de ülkesinin oyverenleri onu hayatı boyunca asla iktidara getirmedi. Ama Kane'in gazeteleri bir zamanlar gerçekten güçlüydü ve bir keresinde ödüle neredeyse ulaşıyordu. 1916'da bağımsız vali adayıydı Eyaletin en güçlü isimleri arkasındaydı Beyaz Saray, yükselen politik kariyerin sıradaki kolay basamağıydı Derken bir anda. Seçimden önce bir haftadan kısa sürede yenilgi. Utanç verici. Küçük düşürücü. ABD'nin reformunu 20 yıl geciktiren yenilgi Charles Foster Kane'in politikadaki şansını sonsuza dek sildi. Derken Büyük Buhran'ın ilk yılında Kane'in bir gazetesi kapandı. Kane için dört yıl içinde çöküş. 11 Kane gazetesi birleşti. Daha fazlası satıldı ve kapatıldı. Ama Amerika hala Kane'in gazetelerini okuyordu ve Kane de hala haberlerdeydi.

Bu doğru mu?
Radyoda duyduğunuz her şeye inanmayın.
- Inquirer'ı okuyun.
- Avrupa'da iş koşulları nasıldı?
Avrupa'daki iş koşullarını nasıl mı buldum, Bay Bones?
Çok zor buldum. Döndüğünüze memnun musunuz?
Dönmek beni hep mutlu eder delikanlı, ben bir Amerikalıyım. Hep bir Amerikalı oldum.
Başka bir soru?

Biz muhabirken soruları daha hızlı sorardık.
Avrupa'da savaş olasılığı üzerine ne düşünüyorsunuz?
İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya'nın liderleriyle konuştum. Medeniyetin sonu anlamına gelecek bir projeye girişmeyecek kadar zekiler. Benim sözüme güvenebilirsin, savaş olmayacak.

Kane dünyanın değişmesine yardım etti Ama Kane'in dünyası şimdi tarih oldu Büyük gazetecinin kendisi tarihe geçti ancak tarihi yazabilme gücünü erken kaybetti. Asla bitmeyen, şimdiden çürümeye başlayan zevk sarayında yalnız Herkesten uzakta. Nadiren ziyaret ediliyor, fotoğrafı hiç çekilmiyor Basın imparatoru, çöken imparatorluğunu yönetmeye devam etti. Boşuna kurtarmaya kalkıştı. Daha önce de yaptığı gibi onu dinlemeyi bırakan ulus ona güvenmekteyi de bırakmıştı. Ve geçen hafta. Ölüm, herkes gibi Charles Foster Kane'in de kapısını çaldı.

Kane'in o kadar büyük bir serverete sahip olmasına rağmen sadece **Inquirer gibi küçük bir gazeteyle işe koyulması ve ezilenlerin sesini duyurma, halkın ilgilenmediği ya da belirli bir kesimin halka vermediği olayları halka göserme çabası kane'in gençlik yıllarındaki en büyük arzusu, özelliği.** Belki de sadece bu durum Kane'e sonradan vurulan Komünist damgasını destekler nitelikte. Fakat Kane'in geleceği bu durumla bağdaşlaşmıyor.

Kane'in ölmeden önce söylediği son bir söz **''Rosebud''** işte hikâyenin çıkışıda burada. Kane'in çöken imparatorluğundan geriye kalan ve merak edilen belki de son şey. **''Rosebud ne?''**

Kane'imiz işin başına geçtiğinde yasal nedenlerden ötürü 25 yaşında dinamik, devamlı bir şeyler peşinde koşan bir genç. Yapmak, yaratmak istiyor. Adeta girişimcilik saçıyor. Bu da ne demekse. Ancak Kane büyüdükçe, geliştikçe ağırlaşıyor. Yoruluyor. **Ancak bu yorulma fiziksel anlamda değil. Öyle bir yorgunluk ki Kane'in konuşmasından ve davranışlarından anlayabiliyorsunuz. Belki de bu durum paranın, sorumluluğun altında kalmak, kalkamamak. Belki de Kane kendini bulamıyor. Zaten tam bir egoist.** Bu nedenle görülmemiş bir koleksiyon yapıyor ve bu koleksiyonu piramitlerden sonra görülen en büyük kişisel mabedine koyuyor. **Mabed ki ne mabed.** Kane adeta kendi dünyasını kuruyor. **İsmini de Xanadu koyuyor.**

XANADUİ: Egzotik ve harikulade yer, harikalar diyarı

Dikkat edebildiğim kadarıyla Kane oldukça sakin mizaçlı. Ancak bu durumu hikayenin yarısına kadar geçerli. Ardından belki de farklı bir insana dönüşüyor. Şöyle düşünün ki ilk eşinden ayrılmasına neden olan ve valilik seçimlerini kaybetmesine neden olan rakibi James Gettys'e bu nedenleri ortaya çıkardığı skandal sahnesinde yalnızca arkasından hiddetle bağırıyor ve peşinden gidiyor. Fakat ikinci eşinin ondan ayrılması sonucunda tokatı indiriyor.

Bu hareket Kane'den beklenir mi? Artık beklenir çünkü Kane'i para ezdi bitirdi.

Kane hayatı boyunca devamlı servetine servet ekliyor. Büyüyor, alıyor yapıyor da yapıyor. Anca aldığı birçok şey o kadar boş ki artık Orson Wells bile filminin bir sahnesinde şu şekilde söylüyor.

''Bana ihtiyacım olandan başka her şeyi verdin.'' ki sona geldiğimizde görüyoruz gerçekten her şeyi vermiş. Geriye bir şey kalmamış.

Ayrıca başlardaki dürüst gazeteci imajı zaman geçtikçe değişiyor. Tıpkı Kane'in şehrin en iyi yazarlarını kendi gazetesinin bünyesine geçirdiği sahnede Leland'ın söylediği gibi:

''Peki ya onlar Kane'i değiştirirse.'' Aynen de öyle oluyor. Hem yazarların tutumu hem de Kane'e yaranma çabaları Kane'in o büyük skandal sonrasında seçimleri kaybetmesiyle iki farklı gazete manşetiyle ortaya çıkıyor. Birinde **''Kane seçimleri kazandıı!''** diğerinde **''Kane seçimleri kaybetti, seçimlerde hile!''**.

İşte Orson Wells bugün bile devam eden **yandaş ve candaş medya muhabbetini** o gün bile bize göstermiş. Gerçi o gün bile ne demek. İnsan her zaman insan ve bunları yapmaya devam edecek.

Orson Welles film dünyasına Citizen Kane filmi ile girmiş ve film büyük sansasyon yaratmış ve sinema tarihini etkilemiş ve değiştirmişti. Sonrasında ise Hollywood'dan aforoz edilmesine neden oldu. Filmin yorumunu okuduğunuzda, filmi yeniden daha dikkatli seyretmek isteyecek olabilirsiniz. Belki de hepimizin bir Xanadu'su ve Rosebud'ı var olabilir. Sizinki hangisi? Seneler ve seneler önceydi. Karanlık bir gecede tel örgü üzerinde yazan bir yazı ve pencereden dışarı sızan ışıkla, başlıyor ve 1941 yılında Citizen Kane filmi gösterime giriyordu. Sinema tarihinin hala en önemli filmlerinden biri sayılan film, hem sinema tarihinin gidişatını ve hem de Orson Welles'in kaderini değiştirecekti. Tel örgü üzerinde yazan **"No Trespassing"** (Girmek Yasak) yazısı ile başlayan film yayını sonrasında, Hollywood'da Orson Welles'e "No Trespassing" diyecekti. Bu belki de Hollywood'un sermay ile ilk bütünleşmesi sayılabilir, hem de bir kişiye karşı. Hem simgesel ve hem de sosyal açıdan önemli olan bu filmde, çok önemli bilgileri aktardığının kendisi de farkında değildi, Orson Welles'in. Mercury Productions adı gösterilen filmin başında oynayanları görmüyoruz. Bu gün film sonun da akan isimlerin başlangıcı da Citizen Kane filmi sayılabilir.

Filmdeki Citizen Kane sözlerinden

- "Inquirer'ın sahibiyim. Görevim gereği, size küçük bir sır vereceğim. Bu toplumun çalışanlarının para çılgını korsanlar tarafından soyulmadığını görmek bana mutluluk verir. onların çıkarlarını kollayan yok diye soyulmalarına seyirci kalamam.

Size bir sır daha vereyim, Bay Thatcher: Bunu yapacak adam benim. Param ve mülküm var. Yoksulların çıkarlarını ben gözetmezsem bu işi bir başkası yüklenmeye kalkabilir. Malsız mülksüz biri de olabilir bu. Bu da çok kötü olur."

****

[Bay Thatcher:Biliyor musunuz, Charles. Tek bir yatırım bile yapmadınız. Paranızı hep. Bir şeyler almaya harcadınız, diyen]

-"Bir şeyler almaya. Annem biraz daha az güvenilir bir banker seçmeliymiş. Paradan hep boğulacakmışım gibi hissederdim. Biliyor musunuz, Bay Bernstein bu kadar zengin olmasaydım gerçekten büyük bir adam olabilirdim. Bu koşullar altında gayet iyi idare ettiğimi düşünüyorum. Ne olmak isterdiniz? **Sizin nefret ettiğiniz her şey.**"

****

-. "Neden Inquirer'ın üç sütunluk başlığı yok? Haberler o kadar büyük değildi. Bay Carter, **eğer başlık büyük olursa haber de büyük olur."**

[Bay Carter; Bizim görevimiz ev kadınlarının dedikodularını iletmek değil. Bu tür şeylerle ilgilenseydik günde iki gazete çıkarırdık!]

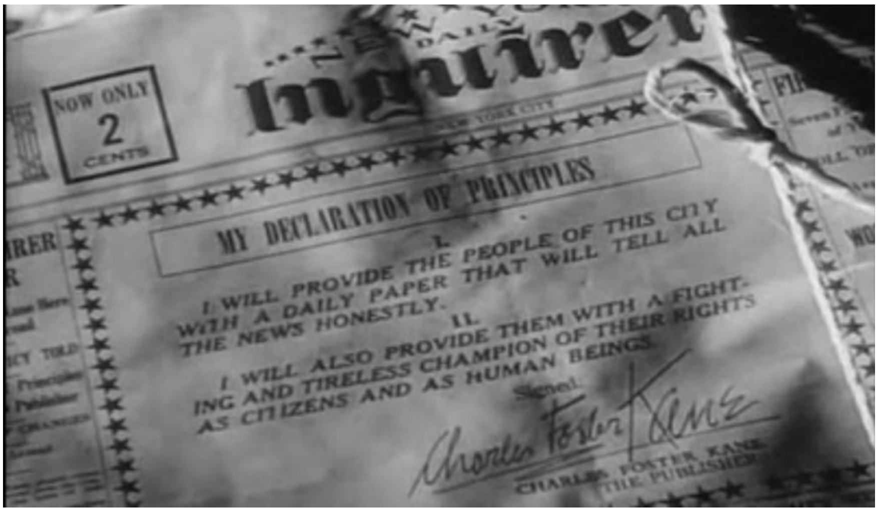
-**"Bundan böyle bu tür şeylerle ilgileneceğiz."**

****

- Bu gazeteye bir şey daha katmam gerek. Fotoğrafların, yazının dışında bir şey. New York Inquirer'ı New York için şu lambadaki gaz kadar vazgeçilmez kılmalıyım.

"Yayıncılık ilkelerim. **Bu şehrin sakinlerine bütün haberleri dürüstçe veren bir gazete sağlayacağım."**

"Ben ayrıca, İnsanlar kimin sorumlu olduğunu bilecek ve Inquirer'da gerçeği süratle, basitçe ve eğlenceli bir şekilde öğrenecekler. Gerçeğin önüne kimsenin özel çıkarlarının geçmesine izin verilmeyecek. Ayrıca halka, hem yurttaş hem de insan olarak haklarının yorulmaz. bir savunucusunu sağlayacağım."İmza: Charles Foster Kane.

****

- (Eşine) **"Sevgilim, senin tek rakibin Inquirer'dir."**

****

-"İnsanlar, Ben ne dersem onu düşünürler."

****

-" Benim ne yapacağıma dünyada yalnız bir kişi karar verebilir. O da benim!"

-- Benim için endişelenmeyin, Gettys. Benim için endişelenmeyin! Ben Charles Foster Kane'im! **Suçlarının sonuçlarına katlanmaktan kaçan adi, düzenbaz bir politikacı değilim!** Gettys! Seni Sing Sing'e gönderteceğim! Sing Sing, Gettys."

*****

[Arkadaşı Jedediah: **İnsanlardan sanki senin malınmış gibi bahsediyorsun. Sanki sana aitlermiş gibi bahsediyorsun.** Tanrım! Hatırlayabildiğim kadarıyla, insanlara haklarını sağlamaktan bahsederken. Sanki verecekleri hizmetlerin karşılığında onlara bir özgürlük hediyesi sunabilirmişsin gibi! İşçileri hatırlıyor musun? Sendika denen şeylerde toplanmaya başlıyorlardı. Çalışanlarının bazı şeyleri verdiğin hediyeler değil hakları olarak görmesi anlamına geldiğini anlayınca hiç hoşuna gitmeyecek. Senin değerli yoksulların birleşmeyi gerçekten öğrendikleri gün eyvah eyvah. Senin ayrıcalığından daha büyük bir şey ortaya çıkacak. . o zaman ne yaparsın bilmiyorum. Belki ıssız bir adaya kaçıp maymunlara hükmedersin. Bunun için o kadar endişelenmezdim. Orada da hatalarımı gösterecek birkaç tanesi çıkardı. Hep bu kadar şanslı olamayabilirsin. Kendin dışında hiçbirşeyi umursamıyorsun. İnsanları senin onları çok sevdiğine, onların da seni sevmesi gerektiğine inandırıyorsun. Ancak sevgiyi kendi koşullarında istiyorsun. Senin kurallarına göre oynanması gerekiyor.]

-"Kendi kurallarıma uygun aşka içelim. Herkesin bildiği tek kural budur zaten: Kendi kuralları."

****

-(Şarkıcı Eşine)"Sebeplerim bana yeterli Susan. Anlamışa benzemiyorsun. Bunları sana yeniden söyleyecek değilim. Şarkı söylemeye devam edeceksin.**"**

Rosebud hakkında Gazeteci Thompson diyor ki;

-"Bay Kane istediği herşeye sahip olmuş ve hepsini kaybetmiş bir insandı. Rosebud, belki de hiç ele geçiremediği ya da kaybettiği birşey. Hiçbir şey açıklamazdı. Hiçbir kelime bir insanın hayatını açıklayamaz. Hayır. Sanıyorum Rosebud yapbozun bir parçasıydı. Kayıp bir parça."

Modern Özneye Yönelik Bir Çözümleme: Yurttaş Kane

1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesiyle birlikte dünya ikinci büyük savaşa girerken 1940 yılının başlarında Amerika'da *Yurttaş Kane* (*Citizen Kane,* 1941) filminin senaryosu üzerinde çalışılmaya başlanır. Almanlar Avrupa boyunca ilerlerken ve Avrupa faşizme yenik düşerken, ABD'de de müdahalecilik ile tecrit politikası arasındaki çatışma tüm şiddetiyle sürer. Artık kamuoyunun en sıcak gündemidir savaş. Başkan Roosevelt'in müdahaleci politikasına ve anti-faşist mücadeleye bağlı bir isim olan Orson Welles, filmde dönemin arka plânını keskin bir şekilde dile getirmese de savaş sorununa, özellikle dönemin hâkim temaları olan faşizm tehlikesi ve komünizm korkusuna gönderme yaparak sıradışı bir Amerikan yurttaşının kaderinde ABD'nin sosyo-politik bilinçaltını beyazperdeye yansıtır.

Hem Muktedir Hem Muhtaç...

Welles, bu filmde zamanı ve parası tükenen yaşlı bir kapitalistin portresinden çok, tükenişin eşiğine gelmiş bir dünyanın son çırpınışlarını, bencilliğin ve yalnızlığın güdümündeki modern bireyi oldukça çarpıcı bir biçimde perdeye yansıtır. Bu açıdan filmi modernite eleştirisi olarak okumak da mümkündür.

Modernitenin görünür olanı yüceltmesi ile imajın öze ve içeriğe göre öncelik kazanması, imaja takılıp kalmanın sonucu olarak ortaya çıkan yüzeysellik, güce tapınma, tüketim ve mülkiyet hırsı, yabancılaşma, samimiyet yoksunluğu, anlamsızlık, spontanlık kaybı, memnuniyetsizlik; sistemi değiştirmektense sistem içinde hâkim konuma geçme arzusu, açgözlülük, başarı hırsı, şöhret arzusu vb. özellikleriyle mükemmel olduğunu düşünen ve kendisini başkalarından üstün gören büyüklenmeci; amacına ulaşmak için başkalarını kullanan, egosantrik ve etrafına karşı aldırmaz tavır takınan; her yaptığını kendisi için yapan ve sonuçta yalnızca kendi arzularının tatmini için çalışan kişilik yapısıyla Kane, modernitenin özne tasavvurunu cisimleştirir.

Kane'in herkesin bildiği tek aşkın kişinin **"kendi öz aşkı"** olduğu şeklindeki değerlendirmesi, narsist kişiliğini ele verir. Nitekim yakın arkadaşı Leland da Kane'i anlatırken hayatta sevdiği tek şeyin Charles Foster Kane olduğunu, hayattan istediği tek şey aşk/sevgi iken bunu hiçbir zaman elde edemediğini çünkü kendisinin insanlara verecek sevgisi olmadığını söyler. Bu noktada gelenekle/geçmişle bağları kopartıp pozitif olana yönelen ve mutluluğu, sahip olmakla eşanlamlı hâle getiren modernitenin en büyük açmazı bir çocuğun sevgiden/anneden koparılıp yarınlarını kurtarmak adına (!) bir bankacıya teslim edilmesi ve çocuğun hayat boyu çırpınışı/hazin sonu ile somutlaştırılmıştır.

Film boyunca aranan ancak filmin sonunda da onu arayanların asla bulamayacağı, yalnızca izleyicinin küçük Charles'nin kızağının markası olduğunu anlayabildiği **"rosebud"** sözcüğü de bu açıdan anlamlıdır. Kelimenin sırrını çözmeye çalışan gazeteci Thompson'ın en sonunda**"*rosebud*, belki de Kane'nin hiç ele geçiremediği ya da kaybettiği bir şeydi"** açıklaması seyirciye ipucu verir. *Rosebud*'un bilinen anlamı **"gül goncası"** dışında argoda **"ana rahmi"** anlamında da kullanılması, bu sözcüğün rastgele seçilmiş olmadığını düşündürür. Ana rahmi, hem bir cennet hem de boğucu, kaçıp kurtulmak istenilen bir mekândır; bir kez kaçıp gidince tekrar ulaşılamayacak, insanın hayatı boyunca sürekli geriye dönüp içine girmek isteyeceği büyülü bir mağaradır.

Kane, bu sözcüğü filmde iki kez kullanır ve ikisinde de elinde, içinde karlı dağ evi olan cam küre vardır. Karlı dağ evi, yani annesinin mekânı/anne özlemi, kaybettiği çocukluğu ve bütün iktidarına rağmen bulamadığı her şeyi simgelemektedir bir bakıma.

Welles'in modern özneye yönelik önemli bir çözümlemesi de, aklın ve bilimin ön plâna çıkarılıp metafizik ve aşkın değerlerin dışlandığı **"Aydınlanma Düşüncesi"**nin temel argümanlarıyla ilintili olarak Tanrı'nın ölümünün ilânıyla birlikte modern benlikte öne çıkan, Sartre'ın **"TANRI OLMA ARZUSU"** dediği şeyin -hayatı boyunca kendisinden başka hiçbir şeye inanmayan ve muktedir olma hevesi ağır basan- Kane'nin en belirgin özelliği olmasıdır. Nitekim kendisinin ölüm ilânını veren haberlerde, dünyanın bütün nimetlerine sahip bir imparatorluk kuran, çağın en kudretli simgesi, piramitlerden beri bir insanın kendisi için yaptırdığı en pahalı anıt olan Xanadu'nun sahibi olarak **"firavun"** benzetmesiyle anılan Kane, sahip olma arzusu ve kaybetme korkusunun bir yansıması olarak, neredeyse her şeyin koleksiyonunu yapmaktadır. Öyle ki Xanadu sarayı tam bir koleksiyon yuvasıdır; tablolar, heykeller, resimler ve bir dünya hazinesi dolduracak sayıda birçok eşya… Kane'in hayatının kayıp parçası "rosebud" sırrının en sonunda bu yığınlar arasından çıkması da modern insanın kudret ve acziyet dikotomisini yansıtır.

Welles *Yurttaş Kane* filmiyle modern kültürde merkezi bir konuma sahip olan **medyayı da iktidar bağlamında irdeler.** En önemli niteliklerinden birinin **"MEDYA MERKEZLİLİK"** durumu olan modern dönemde, medyanın sanal dünyasıyla kurulan simülasyonlar neticesinde taklitler gerçeğin yerini almış, toplumsal gerçeği yansıtmaktan ziyade yaratan konuma geçen medya, toplumsal ilişkilere simülatif bir boyut kazandırmıştır. Böyle bir dönemde medya patronu olan Kane, tam da bu doğrultuda çalışmakta, insanların ne düşüneceği konusunda -gazeteleri sayesinde- yetkili olduğunu iddia etmekte ve spekülatif davranmaktan geri durmamakta, gazete yazarlarını/haberlerini de bu şekilde yönlendirmektedir. **Nitekim eşi Susan şarkı söylemekte her ne kadar yeteneksiz olsa da Kane, öyle bir ortam yaratır ki bütün basın/yayın camiası Susan Alexander'ı sanatçı (!) olarak takdim etmek durumunda kalır.** Aynı şeklide gazetesinin yazarlarını kendi malı gibi gören Kane, haberlerin gerçekten ziyade kendi istediği gibi yazılmasını sağlayarak iktidarı üzerinden gerçekliği üretme konumuna geçer. Welles böylece özne üzerinden gerçekleştirdiği modernite eleştirisinin yanı sıra dönemin Amerikan toplumu özelinde, günümüz dünyasındaki medya-bilgi-iktidar bağlamı ve aynı zamanda iktidarın gücü/doğası üzerine de düşünmeye sevk eder.

[bkz:Orson Welles ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Rekin Teksoy, *Sinema Tarihi,* Oğlak Yayıncılık, s.317-320.]

İKTİDARIN YURTTAŞ KANE MODELİ

Ulus Baker & Ege Berensel

1. İktidar ile "tutku" arasındaki bağın önemsizleşmesi Max Weber gibi birisini "rasyonelleşmenin", iktidarın kimliksizleşmesinin modernlik sürecinin bir özelliği olduğunu varsaymaya götürmüştü. Michel Foucault da, aynı düşünceyi devam ettirerek **"iktidarın deli ettiği"** türünden bir varsayımın **"disiplin toplumlarının" ve "iktidar teknolojilerinin"** yaygınlaştığı modern yaşamda artık tutulamaz olduğu fikrine varıyordu. Böylece kurumlar ve dayandıkları teknolojiler –fabrika, hastane, tımarhane, hapishane, kışla gibi yerlerde yoğunlaştıkları ölçüde—**Michel Crozier'nin** yerinde bir deyişiyle **"artık insanların arzularına boyun eğmeyi bırakarak kurumların emrettiklerini yerine getirmeye başladığımız"** iktidar çatılarına çoktandır dönüşmüş görünüyorlar.

Foucault böylece açıklamalarını asla **"deli"** falan olmayan, tam aksine aklın ve bilginin bütün olanaklarından faydalanan bilgi-iktidar mekanizmalarının varlığına bağlamakta gecikmeyecektir. Belki de Foucault'nun, **"iktidar" ile "tutkular"** arasındaki bağın çoktan çözülmüş olduğunu varsayması kendine ait özel nedenlere bağlıdır: özellikle deliliğin ve tutkusal insanın **"söndürülen sesini",** işitilmeyeni bulgulamak uğruna yaptığı yoğun araştırma böyle bir varsayımı zorunlu kılıyordu onun için. İktidarın **"arzulanır"** bir şey olduğu doğrultusundaki günlük, olağan düşünce kuşkusuz bir Yurttaş Kane modelini gözler önüne getirecektir. Belki de Foucault ile birlikte Welles'den daha da öteye geçerek tutkuyu zaten **"arzunun iktidarı"** olarak yeniden tanımlamamız gerekir. Oysa modern kapitalizm arzuları da denetlemekte, yönlendirmekte daha az iktidar sahibi değildir –tüketim toplumu

ideolojilerinin, iletişim kolaylıklarının ve günlük yaşamı kontrol eden **"arzu rejimlerinin"** ışığında da düşünmek zorundayız. Yurttaş Kane, evet, iktidar **"sahibi"** olabilmiştir... Ama tutkuları onun üzerinde muazzam, kaçamayacağı bir egemenlik kurdukları ölçüde... Ama biraz daha ilerlemek ve Yurttaş Kane'in tutkularının da (psikanalitik terimlerin baskısından biraz uzakta durursak) modern, endüstriyel kapitalizmin gereklerince nasıl kurgulandıklarını tahlil etmeye girişebiliriz. Böylece birey üzerinde **"yoksulluğun iktidarından", "atomlaşmış bireyliğin iktidarından", "arzulanır şeylerin aristokratik iktidarından"** bahsedebiliriz. Psikanalitik çözümlemelerin genellikle pek değerli kıldığı şu **"Rosebud"** sembolünün önemini inkâr edemiyoruz.. Ancak onun da ne ise o olarak, yani Orson Welles'in dehası sayesinde bahsettiğimiz üç dereceli iktidarlar sisteminin kristalleşmiş bir metaforu olduğunu söyleyerek tanımlanması mümkündür.

Yurttaş Kane tutkuludur ve film boyunca Spinoza'nın **"tutkular fenomenolojisinin"** programını aynen takip eder: Her şey bir **"sevilme talebi"**yle başlar. Bu talep, ikinci safhada bir tutkuya dönüşür. Oysa Spinoza'ya göre yalnızca tutkularımıza bağlı olarak yaşamayı sürdürdüğümüz sürece sevdiklerimizin, bağlandıklarımızın da bizi sevmesini isteriz. Bu aynı zamanda bir dışlayıcılığı da içinde taşımaktadır: yalnızca sevdiklerimize bağlanmamız, başkaları karşısında kayıtsız olmamız, dolayısıyla onları **"keyiflerine göre yaşamaya"** geri göndermemiz sonucuna varacaktır**. "İktidarın deli ettiği"** söylenir – Foucault'nun bu varsayıma nasıl karşı çıktığını, iktidar teknolojilerinin modern aklın tezgâhıyla nasıl içiçe geçtiklerini betimlediğini bu noktada hatırlamak gerekir. Spinoza için **"salt tutkulara bağlı olarak yaşamak"** bir nevi delilik hali olduğuna göre, bu durumun iktidardaki öznellik için nasıl cereyan edeceğini iyice incelemek gerekiyor.

> Salt tutkularıyla yaşayan biri, son tahlilde, yalnızca tek bir kişiye bağlanacak, aradığı iyiliğin yalnızca onda bulunduğunu düşünecektir. Sadece tek bir kişiye bağlanmak, ötekileri **"dışlamaktır".** Buna karşın, akla uygun yaşayan birisi, yalnızca tek bir kişide yoğunlaşmayı bırakacak ve herhangi birinin dostluğuna açık olacaktır. Buna Spinoza'nın **honestas, onur** ilkesi adını verebiliriz.

Böylece onursuzluğun tanımı da ortaya çıkar: herhangi birinin dostluğuna elvermeyen kimselere onursuz derler. Böylece akla uygun yaşamak demek, kendine benzeyen herkese mümkün olduğu kadar yoğun ve fazla sayıda bağlarla bağlanmak, sosyal varlık olmak anlamına gelmektedir.

[Bu yazı 1999 yılı sonlarında Ulus Baker'le Yurttaş Kane filmi üzerine elektronik iletiyle yapılan tartışmalardan bir bölümdür.].

Kaynaklara bakınız:

http://filminkotuadami.blogspot.com/2011/01/citizen-kane-yurttas-kane.html

http://www.turkcealtyazi.org/mov/0033467/citizen-kane.html

http://www.sinemalar.com/film/1363/yurttas-kane

http://www.korotonomedya.net/kor/index.php?id=21,266,0,0,1,0

http://www.haberler.com/yurttas-kane-koltugunu-kaptirdi-3835868-haberi/

Değinilen Kitaplar:

André Bazin, *Orson Welles*, Okuyan Us Yayın, 2005, 222 s.

Laura Mulvey, *Yurttaş Kane*, Om Yayınevi, 2000, 110 s.

Orson Welles, *Yurttaş Kane,* Bilgi Yayınları, 1995, 191 s.

" Güçlü adamlar ancak kadınlar ile devrilir."

INHERİT THE WİND [Maymun Davası/ Rüzgârın mirası] (1960) Film

Senaryo : Jerome Lawrence, Robert E. Lee, Nedrick Young

Görüntü Yönetmeni : Ernest Laszlo

Müzik: Ernest Gold

Oyuncular: **Spencer Tracy**,Fredric March, Gene Kelly, Dick York, Donna Anderson, Harry Morgan, , Claude Akins, Elliott Reid, , Paul Hartman, Philip Coolidge, Jimmy Boyd, Noah Beery Jr, Norman Fell, Gordon Polk, Hope Summers,

Yapım : 1960

Ülke : Amerika

Süre : 128 dakika

Özet:

Bertram Cates dinci bir Güney kasabasında Evrim Teorisini öğreten bir öğretmendir. Bu durum, dinî duyarlılığı fazla gibi görünen toplulumda büyük bir huzursuzluk yaratır. Hatta çok ünlü aşırı dinci bir avukat olan **Matthew Harrison Brady** savcılık yapmak üzere küçük kasabaya gelir. Ama öte yandan aynı derecede **(Tanrıya inanan fakat ateist fikirleri olan)** ünlü avukat **Henry Drummond** onu savunmaya karar verir. Sonuçta iki usta avukat mahkemede kozlarını paylaşırlar. Yüzeysel dinî bilgilere haiz olan halk ve mahkeme tarafından karşısına türlü zorluklarlar çıkartılan, tüm tanıkları reddedilen Drummond sonunda tanık sandalyesine Brady'i oturtur. Ölümüne sebep olacak derecede tartışmalar ile mahkeme Bertram Cates'in ceza alması ile sonuçlanır.

"BU ŞEHİRDE DÜŞÜNEN BİR KİŞİ VARDI. O DA HAPİSTE"

Gürkan Kılıçaslan/Salı, 28 Eylül 2010

Gerçek bir hikâyeye dayalı bir tiyatro oyunundan uyarlanan ve 1920'lerde Birleşik Devletler'de evrim teorisini öğreterek kanunu ihlal etmekle suçlanan bir öğretmenin yargılandığı davanın hikayesi.

Filmi birkaç farklı kavram üzerinden değerlendirmek mümkün; mahalle baskısı, düşünce özgürlüğü, hukuk sistemi, dinsel fanatizm ve (siyasi ve ekonomik sistem olarak) liberalizm. Bu kavramları tartışmaya açmaya çalışan senaryo farklı tiplemeler üzerinden karşımıza getiriyor bunları; yerleşik değerlerden farklı bir fikri öğreten bir genç öğretmenin maruz kaldığı mahalle baskısı, insanların farklı olma hakkını ve düşünce özgürlüğünü savunan bir avukat, rahip ve savcının örneği olduğu her türlü fanatizm, **"girişimcilik ve serbestlik"** üzerinden (ve aslında sadece bu nedenlerle) öğretmenin yanında olan bankacı ve kalabalıkları (ve yerleşik değerlerine körü körüne sadık olan) ve çoğunluğu temsil eden kasaba halkı. Tüm bu kavramlar ve tiplemeler oyunun/filmin anlatmak istediklerine birer araç görevi görüyorlar ve bu da zaman zaman belki özellikle tiplerin karaktere dönüşememesi şeklinde kendini gösteriyor.

Senaryo düşünce özgürlüğüne adanmış görünüyor ve bu konuda da yeterince dürüst ama eleştirilerini herkese eşit ölçüde dağıttığı konusunda şüphelerim var. Örneğin, nerede ise nihilist bir tip olarak filmde yer alan gazetecinin bu inançsızlığı dolaylı da olsa eleştiri konusu yapılırken, kasabanın imajının bu dava nedeni ile bozulması ihtimalini düşünerek hareket eden ve bunun belki de oğlunun Harvard'a gitmesine engel olacağını düşünen bankacı veya davanın kasabada yaratacağı hareketliliğin getireceği ekonomik yararları düşünen girişimci bu eleştiriden nerede ise hiç nasibini

almıyor. Filme bakınca hak etmediklerinin söylenmesi zor olan **"yasaları yapan bu aptal çoğunluk"** ifadesini kasaba halkı için kullananın gazeteci olması da bu taraflılığın bir göstergesi. Tüm bunlar da aslında liberal bakışlı Amerikan filmlerin genel tercihini bir kez daha tekrarlıyor bize: Sistemde değil uygulanışında ve uygulayıcılarında sorun vardır, ve sorunlar bu sistem içinde bir şekilde çözülür.

Ağırlıklı olarak mahkeme salonunda geçen film, her ne kadar bir oyundan uyarlanmış olsa da laf cambazlıkları, espriler ve akıllı bir mizansen ile tiyatro havasını rahatça aşmış. Bunu destekleyen elbette bir de Spencer Tracy var. Amerikan sinemasının bu dev oyuncusu tam bir oyunculuk şovu yapıyor ve filme damgasını vuruyor. Frederic March ise bazen abartıya kaçsa da etkili olmayı başarıyor.

Sonuçta düşünce özgürlüğü için verilen bir mücadeleyi savunması, fanatikliğin dozunu artırarak eleştirisinin gücünü zayıflatsa da katı muhafazakârlığın karşısında durması ve belki kastettiği bu olmasa da filmin sonunda mahkemenin bir **"sirk kaosuna"** dönüşmesini göstererek hukuk sistemini eleştirmesi ile kesinlikle ilgiyi hak eden bir film. Mahalle baskısı üzerine düşünmek, özgürlüklerden verilen ilk tavizin nasıl sonraki tavizleri doğurabileceğini görmek ve düşünce özgürlüğünün kendimiz için değil bizden farklı düşünen başkaları için savunulması gerektiğini hatırlamak için.

http://www.gurkankilicaslan.com/?tag=inherit-the-wind

IMDB sayfası: http://www.imdb.com/title/tt0053946

Filmden

Savunma avukatı Henry'nin film sonundaki bağlayıcı sözleri çok manidardır.

> **"Her şey sizin için değirmeninizde, öğütülecek tahıl, öyle değil mi?**
>
> **Güzel, öğütmeye devam et. Brady geçmiş, Cates gelecek.**
>
> **Tanrım, bugün burada olanların manasını anlamıyor musunuz? Belki sizin için bir anlamı olmayabilir.**
>
> **Boş gömlek kolunu gösteren, insanların hissettiği, arzuladığı, mücadele ettiği her şeye yılışık yılışık gülen, bir hayalet gibisiniz.**
>
> **Sizlere acıyorum. Size dokunan, sizi ısıtan bir şey yok mu?**
>
> **Her insanın bir rüyası vardır. Siz neyi düşlüyorsunuz?**
>
> **Neye ihtiyacınız vardır?**
>
> **Hiçbir şeye ihtiyacınız yok, öyle değil mi?**
>
> **İnsanlara, aşka, bir fikre, sıkıca sarılmak;**
>
> **Sizi zavallı serseriler. Yapayalnızsınız. Öldüğünüzde mezarınızın üzerinde biten, otları yolacak kimse olmayacak. Ne kimse yas tutacak, ne de beddua okuyacak. Yapayalnızsınız."**

[Aykırı fikirler **"statik toplumu/ları"** rahatsız eder. Hiçbir kimse/toplum rahatının bozulmasını istemez. Olgun tanelerin müşterisi her zaman bir yerde bulunduğundan, eğer birilerinin başı, düşünceyle olgunlaşmışsa, onu koparmak için harekete geçerler. Bunlarda yetmezse bir şeyleri vesile ederek davalar açılır. Bu şekilde dava açanlar kahraman olurlar. Toplumda gündem olmak, para/makam/şöhret kazanmak en önemli kazançlarıdır.

"Maymun Davası" bizlere Darwin'i ve ateistleri savunmaktan çok, düşünmenin ve düşündüğünü söylemenin önündeki engelleri anlatan bir film olarak gün yüzüne çıkarken, fikir hürriyetinin birçok ülkede az olduğuna işaret ediyor.

(Filmden) **İlkeli insan için, bedeninin özgür bırakılması karşılığında zihnini hapsetmesini istemek kadar zor bir durum yoktur.**

Zihinlerin hapsedildiği yerlerde hatalar başlamış demektir. Hapsetmek kavramı denilince dört duvardan oluşan hapishaneler akla gelmemelidir. Asıl hapishaneler dolaylı yollardan konulan engellemeler ve sansürlerdir. Telif hakları bahane edilerek konulan sansürler, düşünce dünyasına vurulan zincirlerdir. Mesela internetteki, kütüphane vasfı taşıyan sitelerin her biri, bir şekilde zaman içerisinde kapatılmaktadır. Örnek: bkz: http://www.scribd.com/ ; http://www.4shared.com/;

Bu siteler artık yurdumuzda faaliyet gösteremiyorlar. İçeriklerinde kitap çoğunluğu olduğu halde birileri yurt insanların kitap okumasına engel olmaya çalışıyor. Zannediyorum ki; yakın zamanda birçok site bu şekilde ablukaya alınır ve kapatılır. **Neticede yurdumuzun kitap okunması yasak/kütüphaneleri kapatılan, bir ülke gibi olacağı aklımıza geliyor.**

(Filmden**) "İnsan davranışının üzerine, ahlak taşını koyarak, böylece insanın her hareketinin, dakika, derece ve saniye kesinliğinde, doğrunun enlemi ve yanlışın boylamı kıyaslanarak, tartılmak zorunda olması, zamanımızın en tuhaf, embesilliklerinden (ahmak, budala, geri zekâlı) biridir."**

Bu nedenle, insanları putlaştırmak yerine, insan olarak görmeye başlamak ve sorunların çözülmesine yardımcı olmak için, bilgiden başka bir gücümüzün olmadığını düşünmekteyiz.

50 yıl boyunca FBI'ı yöneten J. Edgar Hoover'in meşhur bir sözü vardır. **"Bilgi güçtür."** Bu güce ulaşmanın tek yolu düşünce sığınakları olan kitapların/kütüphanelerin serbest bırakılmasıdır. Bilmeyen ve cahil kalan toplumların, tek bir geleceği vardır. Köle olmak veya yok edilmek. Birilerinin dümen suyunda olmakla mesele çözenlere karşı tek yardımcımız/kuvvetimiz kitaplarımız/kütüphanelerimizdir.

Ey Allah Teâlâ'm, zatının insanlara kitapları niçin vahyettiğini, bir daha anlamış oluyoruz.]

"AYDINLARIN İHANETİ"

Prof. Dr. Şahin UÇAR

Akira Kurosowa'nın Raşomon filmini gördünüz mü?

Bir adam ve karısı Japonya'da bir ormandan geçerken haydudun biri bunlara saldırıp, adamı öldürüyor ve kadına tecavüz ediyor. Bir köylü de bunları görüyor ve iş olup bittikten sonra, ölen adamın yanına gidip üzerindeki değerli hançeri aşırıyor. Haydut yakalanıp mahkemede yaptıklarını itiraf ediyor.

Ancak mahkemede yaşadıklarını anlatması istenen kadının anlattıkları ile haydudun anlattıkları ve köylünün anlattıkları, hatta (bir şaman vasıtasıyla ruhu davet edilen ve bu medyumun ağzından) öldürülen adamın anlattıkları, her biri vakayı kendi açısından anlattığı için, hiç birbirine benzemiyor.

Filmi kasten böyle kabaca hulasa ediyorum ve demek istiyorum ki insanlığın tarih malumatı da bunun gibidir. Tabii ben bu kadar kısaltarak hulasa edince, filmin neye benzediği hakkında pek fikir vermiyor.

Buna benzer bir "özlü" anlatım da Woody Allen'dan. Üstada hızlı okuma kursları hakkında fikrini sormuşlar. **"Haa, ben hızlı okuma kurslarına gittim, gerçekten çok işe yarıyor. Tolstoy'un Harp ve Sulh'unun 4 cildini yarım saatte okudum: Aklımda kaldığına göre olay Moskova'da geçiyordu"** demiş.

Bizim tarih hakkında bildiklerimiz de böyledir işte: Dört cildi dolduran sayısız cümlenin yukardaki bir cümlelik özeti gibi. Ben şimdi Raşomon'un konusunu anlattım, ama filmi görmeyenler, acaba görmüş gibi mi oldu?

Yaşanan Irak harbinin yıllardır sürdüğü ve bütün dünyada konuşulduğu malum; bu yaşanan rezaletin tam teferruatını bir Allah'ın kulu bilemez ve anlatamaz. Bu işin tarihini yazacağız diye bir kitap yazmaya kalkışsak, yaşanan hadiselerin tam teferruatına nisbetle (askerlerin yaptığı işkenceler hakkındaki dedikoduları da hatırlayın) yazacağımız kitapta verebileceğimiz tafsilat, yukardaki **"Raşomon filminin özeti"ne benzemeyecek mi? İlerde tarihler bunu, "2002 yılında Irak'ta savaş oldu"** diye yazacak. Yani **"olay galiba Moskova'da geçiyordu"** yerine **"olay galiba Bağdat'ta geçiyordu"** demiş olacağız.

Şu anda yaşadığımız bir gerçeklik bu: ve bunun tam teferruatını ve içyüzünü, bu mesele ile ilgili bütün sırları, yalnızca Allah Teâlâ bilir. Şu anda bütün insanlık eline kalem alıp bu hadisenin tarihini yazmaya kalkışsa, hadiseyi birebir bütün teferruatı ile anlatmak gene mümkün olmaz ve elimizde bu hadiseye dair kala kala bir takım **"gerçek mahiyeti ve içyüzü anlaşılmaz bilgi kırıntıları"** kalır. Üstelik tarihten bize kalan bilgi kırıntıları kabilinden malumat bile, o kadar hacimlidir ki, hepsini okumak imkansız. Cambridge Ünivesitesi'nin neşrettiği **'Tarih'e bakın: sadece İlkçağlar Tarihi kısmı, 15 kalın cilt. Yani tarihi bilgilerin tamamını okumak imkansızdır.**

Hatta tarihi bilmek mümkün değildir. Şu halde niçin tarihle bu kadar meşgul oluyor insanlık? Fransız İhtilali'nden beri ideolojik sebeplerle; yani bir din karikatüründen ibaret olan ideolojiler adına saçmalamak için.

Tarih Tasavvuru

Bunu biraz daha izah etmeliyim; çünkü maksadım bütün dünyada ve bazen tarihçiler arasında dahi yaygın olan bir yanlışı tashih etmek: Her tarihçi sadece kendi ihtisas alanı için birinci elden tecrübeye sahiptir ve kendi ihtisas sahasına mensup meslektaşları arasındaki bütün ihtilafları da bilir ve kendi ihtisası hakkında kafasında oluşmuş bir "tarih tasavvuru" vardır. Elbette tarihi bilgilere dayalı bir "tasavvur", ama bir tasavvur kesin bilgi değil.

Bu hususta Will Durant'ın deyişini nakletmek benim hoşuma gider: **"Tarihin çoğu tahmin, geri kalanı da peşin hükümdür"** Bir tarihi araştırma tecrübesine ve bilgi birikimine ve tahminlere müstenid olarak inşa edilmiş **"bir tarih tasavvuru";** yoksa kesin, objektif, isbatlanabilen, tecrübe edilebilen ve müsbet ilimlerdeki gibi bir otorite ile, verilen hükümleri kabul etmeye bizi mecbur eden "bilimsel" bir bilgi değil...

Bizim, kendi ihtisas alanımıza ait olmayan**, "tarihi hadiseler hakkındaki ve o alanın uzmanları arasındaki"** ihtilafları bilmemiz imkansızdır. Söz gelişi, ben Osmanlı tarihi hakkında yalnızca bu sahanın uzmanlarının anlattıklarını okuyarak bir fikir sahibi olabilirim. Ama bakalım ki bu alanın uzmanının anlattıkları doğru mudur? Bu sahanın uzmanları arasındaki sayısız ihtilaftan haberimiz olacak kadar, yani uzman olacak kadar, inceleme imkânımız olmadığı için; bize bir uzman tarafından verilen bilgileri, onun o alandaki ihtisasına güvenerek, uzmanlarca üzerinde uzlaşılmış bir gerçek zannedebiliriz.

Bu hususta ancak o sahanın uzmanları fikir serdedebilir, çünkü o mevzuda elde mevcut olan tarihi materyalleri ve onlar hakkındaki münakaşaları ancak o alanın uzmanı bilebilir. Mesela ben talebe iken rahmetli **Şihabettin Tekindağ'**a Fatih'in ölümü hakkında Yılmaz Öztuna'nın yazdıklarını nakletmiş ve onun verdiği **"Fatih'in Ölümü Meselesi"** ismli makalesinin ayrı basımını okumuştum. Yılmaz Öztuna'ya göre Fatih Venedik'le işbirliği yapan hekimler tarafından zehirlenmiştir. Şehabettin Tekindağ'a göre ise hekimlerin böyle bir kastı yoktu...

Entelektüel, Tarihten Ne Anlar?

Entelektüeller veya belli bir tarihi sahanın uzmanı olmayanlar, ancak bir tarihçinin otoritesine ve yazdıklarına güvenmek, yani anlatılanları doğru ve gerçekten olmuş hadiseler zannetmek durumundadırlar. Ve böylece, ancak ikinci elden ve çok şüphe götürür bir bilgiye sahip oldukları için (bu tarihi bilgilerin ve tasavvurların pek çok yönünün o alanın uzmanları nezdinde şüpheli/ tartışmalı bir mevzu olduğunu bilemedikleri için) anlatılanları, anlatanın otoritesi ve ilmi şöhreti ve yazılı metin fetişizmi gibi tesirlerin telkin ettiği bir inançla, **"tarihi gerçek"** zannederler. Halbuki işin uzmanları arasında hiç bir tartışmaya mevzu olmayan bir tarihi mesele olamaz.

Bu entelektüeller, tarihi mevzular hakkında hangi çeşitten bir bilgiye sahiptir? Sadece diğer tarihçilerin yazdığı ikinci elden tarih kitaplarını okumuş olabilirler. Yani başkalarının tarih tasavvurlarını konuşuyorlardır, hepsi bu. Peki acaba bu tasavvurların doğru olup olmadığını bilebilirler mi? Asla... Tahkik edebilirler mi? O sahanın uzmanı olacak kadar çalışmadıkça, bu da mümkün değil.

Eski zamanlarda tarih bu kadar popüler bir mevzu değildi; ama son iki asırdır bütün dünyada ve nerdeyse bütün entellektüeller, aydınlanma çağından sonra zuhur eden ideolojik saikler ile tarihi meseleler hakkında, biteviye, sonu gelmez bir biçimde konuşmak hastalığına yakalanmıştır.

> **Sayısız entelektüelin hiç bir ihtisas bilgisine sahip olmadıkları tarihi bahisler hakkında böylesine koyu bir cehaletle ahkam kesip durması modernitenin bence en iğrenç ve en zararlı hastalıklarından biri. Öyle konuşuyorlar ki, üç beş kitap karıştıran herkes, sanki tarihi olayları bizzat görüp yaşamışlar. Tamamen şüpheden vareste ilmi hakikatlerden bahsediyorlar sanırsınız. O sahanın uzmanlarının bile hiç bir zaman erişemeyeceği bir takım kati ve şüphe edilemez bilgilere acaba bu arkadaşlar nasıl ulaşıyor?**

Tarih bir gaib zamandır, geçmiş zamandır. Kimse tarihi tecrübe edemez, müşahede de edemez; hatta bahsi geçen tarihi devirde yaşayanlar için bile, tarihi müşahede etmek imkânsızdır; onun hakikatini, eksiksiz kusursuz şekilde, kimse bilemez. Çünkü bu mümkün değildir.

Ey modern dünyanın saf entelleri!

Tarihçilik zordur: kitapları okuyarak veya bir şekilde tarihte vaki olduğu söylenen hadiseler hakkında malumat edinerek, **"TARİH ÖĞRENMEK"** imkansızdır Ben **"TARİH ÜZERİNE"** isimli bir konferansımda (bkz: İnsanın Yeryüzü Macerası, Gelenek yy.,2003), demiştim ki: **"Historia est terra incognita": Yani**

tarih henüz bilinmeyen, keşfedilmemiş meçhul bir ülkedir, Tarihte kesin bilgi yoktur: "Tarihçinin tarih tasavvuru" vardır. O tarih tasavvuru bahsedilen spesifik tarih alanının uzmanları arasında bol bol tartışılabilir; fakat tarih ihtisası dışında bir ihtisasa sahip olan diğer entellektüellerin tarihle ilgilenmesi bile abesle iştigaldir.

Tarih, İdeoloji Ve Siyaset

İdeolojik saiklerle ve aydınlanma çağının doğurduğu bu modernite hastalığı sadece saçma olsaydı, hoş görülebilirdi; fakat siyasi kavgalara gevezelik malzemesi ve mazereti üretmek için istismar edilmesi sebebiyle yaşadığımız dünyanın en saçma ve en zararlı hususiyetlerinden biridir. Mesela bazıları diyor ki **"Türkler Ermenilere katliam yapmış?"** Ben de bunu söyleyenlere karşı safiyane bir soru sormak isterdim. **"Sen orada mıydın, o katliamı yaşadın mı, gördün mü? Nerden biliyorsun böyle bir şey olduğunu?" "-Efendim tarihçiler söylüyor, yazıyor belgeler filan..."** Ben de diyorum ki bir takım tarih tasavvurları hakkındaki münakaşaları tarihçilere bırakın. Bırakın, tarihçileri yalnızca tarihçiler okusun. Tarih kitapları okumak enteller için sadece faydasız değil, ayrıca çok da zararlıdır. Hoşça vakit geçirme maksadıyla bile okunması caiz değil; çünkü üzerimizdeki menfi tesiri dünyamıza fevkalade kötü ve tahrib edici zararlara mal olmaktadır.

> **Üstelik, aydınlar bunu safiyetle, samimi kanaatleri olarak ve iyi niyetle tartışıyor olsalar, haydi neyse. Son üç asır boyunca bu entelektüel zümreler siyaset meraklısı da oldular. Politikacılar gibi güç sahibi olmak sevdasındalar. Politikacılarla işbirliği yaparak, her biri kendi mensub olduğu siyasi kampın hedeflerine göre, halkı politik maksatlar için yönlendirmek istiyorlar, böylece kendileri de politikacılara ve materyalist kitlelere benzediler. Ortaçağ'ın hakikati arayan tahsil-i maarife yönelmiş ilim ve marifet adamlarına hiç benzemeyen, şu veya bu istikametde bir çıkarcılık peşinde, önce kendilerini sonra da halkı aldatmaya yönelmiş bir entelektüel sınıftan söz ediyoruz.**

Tolstoy bir yerde demiş ki: **"Kimseye zarar vermediği sürece budalalık sevimli bir şeydir."** Halbuki çağdaş entellektüellerin tarihle uğraşıp durması sadece zararsız bir budalalık değil. Kendi fikirlerini **"samimi kanaat"** zannedebilir; ama çağdaş entellektüellerin bu aşırı tarih merak ve istismarının arka planında yalnızca çok zararlı bir budalalık değil, ideolojiler ve politik menfaatler tarafından kullanılan ve yönlendirilen bir samimiyetsizlik ve kötü niyet de var.

İşte bunun için yıllardır, **"yeni bir tarih felsefesi"**ne ihtiyacımız var diyorum. Çünkü aşırı safiyetle inşa edilmiş eski tarih anlayışları, sadece yetersiz ve faydasız değil, aynı zamanda dünyamızda cirit atan saçma sapan ideolojiler ve savaşların da motivasyonu olmakta; motivasyonu değilse bile, fikri temelini teşkil etmekte, yalan yanlış bir **"dünya tasavvuru"** yahut **"dünya görüşü"** inşa etmek için kullanılmaktadır.

Hulasa, entelektüellerin kendi kafalarında oluşturdukları bu tarih putları hakkında konuşup durmaları ve bunun sonucu olan kavga ve savaşlar, modern devirlerin ideolojik saçmalıkları cümlesindendir. Kendi kafamızda ürettiğimiz "tarih putları": ideolojiler... Entelektüalizmin deli gömlekleri...

Kaynak:

Prof. Dr. Şahin Uçar Tarih Felsefesi Yazıları, Şule Yayınları Kasım 2012, sh.270-275

Rashômon (1950) Film

Yönetmen :Akira Kurosawa

Senaryo: Ryunosuke Akutagawa, Akira Kurosawa, Shinobu Hashimoto

Görüntü Yönetmeni :Kazuo Miyagawa

Müzik :Fumio Hayasaka

Oyuncu Rol

Toshirô Mifune-Tajômaru

Machiko Kyô- Masako Kanazawa

Masayuki Mori-Takehiro Kanazawa

Takashi Shimura- Woodcutter

Minoru Chiaki- Priest

Kichijiro Ueda-Commoner

Fumiko Honma-Medium

Daisuke Katô- Policeman

Özet:

Jponya'da geçen filmin konusu, bir kadın, kocası öldürüldükten sonra tecavüze uğrar. Olayı gören bir kaç kişi vardır fakat herkes farklı birşey söylemektedir. Önce maktülün katilini aramaya zorlanıyoruz çünkü, filmde oynayan hemen hemen her karakter de şüphelidir aslında. Çünkü hepsi bir şekilde maktülü görmüş, yolunun üzerine çıkmıştır. Maktül ölü olarak bulununca bunu kimin yaptığı sorusu filmin bitimine kadar cevapsız kalıyor. Fakat polisiye bir filmin bütün muhteşem özelliklerini bir Rashomon filminde görüyoruz. Her karakterin şüpheli olmasını sağlayan harika deliller, kendilerini kurtarmak için ortaya attıkları iddialar bir film için çok zekicedir…

Akira Kurosawa'nın daha çok tiyatral bir hava verdiği, özellikle ifade verme sahnelerinde ve yıkık bir malikanede bu havayı sezdiğimiz muazzam bir eser. Gerek içerik, gerekse teknik olarak döneminin çok çok ilerisinde bir yapım şüphesiz. Filmi izlerken bu yapıtın gerçekten bir sinema ürünü mü, yoksa bir tiyatro gösterisinin kayda alınmış hâli mi diye birkaç kez şüpheye düşebilirsiniz. Fakat filme genel itibariyle bakıldığı zaman Kurosawa size o harika yönetmenlik zekasını gösteriyor. Kamera hareketleri olsun, açıları olsun çok zor sinemasal yöntemlerin üstesinden ustaca gelmiştir…

TARİHE DAİR BİR MÜLÂKAT

Yeni Düşünce 1987-Sorular Mümtazer Türköne'ye aittir.

Mümtazer Türköne: *Bulunduğumuz yerin neresi olduğunu kestirebilmek için geriye bakmak gerekir. Zannederim tarih de bu. Ama bulunduğumuz yer, beraberinde* ***"ben kimim?", "ben neyim?"*** *sorularını da getiriyor. Çoğu zaman da bunun için tarihe müracaat ediyoruz. Ama bulunduğumuz yerin şartları da geriye bakışımızı sınırlıyor ve tayin edici rol oynuyor. Bir yazınızda, "Tarih beşeriyetin tecrübelerinin mecmuudur" diyorsunuz.* ***"Ama hangi tarih? Galiba yapılan arzularımızın, imanlarımızın, kişiliklerimizin meşrulaştırılması için tarihi alet etmek..."*** *bu yapılıyor gibi.*

Nedir sizce Tarih, ne işe yarar?

Şahin Uçar: Bütün sosyal ilimler insanı inceler; tarih de bunlardan biri. Ve benim telâkkime göre; diğer ilimlerin temin ettiği malzeme tarih için hazırlanmış mu'talar olarak kullanılmak suretiyle, insanı anlama gayretimizin çok yönlü bir şekilde -Alman sosyal ilimcilerinin tabiriyle **"tarihî ve mânevî ilimler"** (geistenwissenschaften) tarzında, ele alınması daha muvafık bir usul olacaktır. İhtisaslaşmanın hattâ bir nevi körleşmeye yol açtığı tarzında modem düşüncede sert tenkidler de vardır. Biz sosyal realiteyi maddî ilimlerdeki gibi parçalara ayırarak, tahlil ederek, (Reductionist tarzda) incelemeye kalkıştığımız zaman muvaffakiyetsizliğe uğrarız. Bunun için, bütün hâlinde incelemek, terkîbî tarzda (holistik tarzda) incelemek gerekir. **"Tarihî"** olmayan bir düşünce tarzı olduğunu sanmıyorum. Maddî ilimlerin de tarihî gelişmesi bilinmezse, bugün hangi noktada olduğumuz, hangi meselelerle yüz yüze bulunduğumuz bilinemez. Dolayısıyla maddî ilimler üzerinde de spekülasyon yapmak mümkün olmaz.

Eski Yunan'dan beri bir ayırım var: Hâdisâtı mekânî plânda maddîleştirerek incelemek veya zaman plânında incelemek. **İnsan zekâsı mekânı idrâk etmeye daha müsaittir.** Dolayısıyla maddî ilimler ellerinden geldiği kadar zamanı saf dışı bırakmaya çalışırlar. Meselâ, modem relativite teorisindeki, zamanın uzayın sadece bir dördüncü boyutuna indirgenmesi hâdisesinde gördüğümüz gibi. Bu eski Yunan'dan beri var olan bir şey. Aristo tarafından bile, **"Tarih ve Teori"** arasında bir zıddiyet olarak da değerlendirilmiş. Heraklit demiştir ki; **"insan aynı ırmakta iki defa yıkanamaz."** Bununla kasdettiği şey, **bütün realite devamlı bir değişme içindedir; yani tarihîdir ve böyle olduğu için de, devamlı değişen şeyler idrâk edilemez'** demektir. Heraklit düşüncesinin, metafiziğinin, Eflâtun'unkine ve diğer düşünce ekollerine o kadar ters düşmesinin asıl sebebi de budur. Toplumu, bir mekân plânında, zamanın getirdiği değişmeleri yok sayarak, incelemek var; bir de, zaman içinde, esas itibariyle **"zamânî bir tekevvün",** geriye dönülemez bir oluşum, diye incelemek var. Bunlar tamamıyla zıt temayüllerdir. Tarihçi, esas itibariyle hâdisâtı bir zaman içerisinde değerlendirmek durumunda. Yani tarih, değişmenin ilmidir; zamanla ilgili olduğu için. Onun için de, tarihte teori inşa etmek kolay değildir. Tarihî hâdiselerin "unique" (benzersiz, emsalsiz) liği problemi de bu mesele ile ilgilidir.

Mümtazer Türköne: *Ancak bütün totaliter düşünceler temelde tarihin durdurulabileceği varsayımına dayanır. Acaba nedir totaliter düşüncelerden mülhem tarih anlayışı?*

Şahin Uçar: Meselâ bizim Osmanlı'da da vardır. "STATİK TOPLUM İDEALİ" şundan doğuyor. İnsan zekâsı ve ruhiyatı değişmeyi sevmez. Şunu da kabul etmek gerekir ki; statik bir toplum, huzurlu bir toplumdur. Eğer ideal bir toplum, değişme oranının düşük olduğu bir toplum veya **'statik bir toplum'** (ne kadar mümkünse o kadar) inşa edebilseydik; o zaman herkes kendi yerini, mevkiini bilecekti; hâdiselere karşı tepkilerini denetleyebilecekti ve statik bir toplumun cemiyete verdiği şey huzurdur: Diktatörlerin o kadar başarılı olmalarının ve seçim yapıldığında halk tarafından da o kadar rağbet edilmelerinin sebeplerinden biri de bu. İnsan hayatını yaşarken huzuru tercih ediyor. Yahut batılı tabirle konformizmi tercih ediyor. **KONFORMİZM, mevcut statükoya uyumlu olmak demektir.** Ama

realite, değişen bir realite.

Bu, esasında maddî ilimlerde de böyledir. Maddî ilimlerde de (maddî cansız nesneler plânında da) değişme vardır. Ama, zaman içerisinde maddî nesnelerin değişmesini ihmal ettiğimiz takdirde, cansız hâdiseler plânında kaldığımız müddetçe, bu fazla tahrip edici olmuyor. Genellemeler inşa ederken, teoriler inşa ederken, maddî ilimler tarzında incelemek ve zamanın tesirini yok farz etmek veya bütün hâdisâtı statik olarak değerlendirmek, maddî ilimlerde az çok başarılı teori inşalarına yol açabilir. Ancak tarihçilikte ve diğer sosyal ilimlerde de, bu problemlere yol açıyor. Şimdi tarihçilikte diğer sosyal ilimlerin malzemesini mu'ta olarak kullanıp, tarihî ve mânevî ilimler (Geistenwissenschaften) diye topyekûn değerlendirmenin daha esaslı olacağına işaret etmiştim. Ama, meselâ sosyoloji ne yapıyor, tarihî hâdiselerin "unique" hususiyetlerini görmezlikten geliyor, genel hususiyetlere bakıyor. Yani mekân içinde incelemeye çalışıyor. Bütün İlmî temayüller, hâdiselerin "unique" olmadığını farzederek, statikleştirmeye, modeller inşa etmeye yöneliyorlar. Çünkü, teori inşa etmek için böyle şeylere ihtiyaç var.

Şimdi tarihte hâdiselerin "unique" olması problemi de şundan doğuyor. Biz alışılmış **'tarihî tahkiye'** geleneği içinde, hâdiselerin zamanı ile mekânını belirtiriz. İster maddî bir hâdise olsun, ister sosyal bir hâdise olsun, herhangi cinsten bir hâdisenin hem zamanını hem mekânını, yani koordinat sistemi içinde üç boyutunu ve diyelim bir T zamanını işaret ettiğimiz zaman, bütün hâdiseler unique olur. *Hâdiselerin ilmi olamaz*. **Genelleme yapamazsınız.**

Genellemeleri biz benzerliklerden hareketle yaparız. Benzerlikler ise, az çok ihmal edilen farklar sayesinde mevcut olan şeylerdir... Nominalist'lerin (adcı) benzerliklerden hareket eden insan düşüncesine, (universal dedikleri) '**küllî isimler**' ve genellemelere umumî itirazları burdan çıkmaktadır.

Burada çok enteresan bir şey var. Kur'ân-ı Kerîm'in Bakara sûresinde bir âyet vardır: **"Allah Teâlâ Adem'e her şeyin ismini öğretti"** diyor. **İnsanlar hâdiselere, mefhumlar olarak bakar.** Hâdiselere isimler vererek anlayışı temin eder. Meselâ, elma ağacı diyoruz, birbirine tamamen benzer iki elma ağacı yoktur yeryüzünde ama elma ağacı veya daha genel olarak ağaç kategorisi şeklinde bir mefhum var. Bu sayede düşünebilmek mümkün olmaktadır. Nominalistlerin tenkitlerinin haklı olduğunu ben de kabul ediyorum. Ben de tercihlerim itibariyle nominalist sayılabilirim; ama, katı prensipler çerçevesinde kaldığımız takdirde 'anlayış' mümkün olmaz.

Genel olarak ilim adamlarının kusurlarının başında şu geliyor: Kendi beşerî idrâklerini ve anlayışlarını (ki beşerî düşüncenin temelinde kusurlar var ve bu benzerliklerden hareketten kaynaklanan bir hâdise) putlaştırıyorlar: Beşerî idrâkin dâimâ hatalı olduğunu, az çok yaklaşık ma'nâlar ifade ettiğini görmezlikten geliyorlar. ***Tarihte, biz hem zamanı hem de mekânı belirttiğimiz için, hâdiseler "unique" karakter kazanıyor ve dolayısıyla, bir hâdise ile başka bir hâdise arasında hiçbir benzerlik bulmak mümkün olmuyor.*** **Sosyolog, işin zaman boyutunu bir tarafa bırakıyor. Fakat bu, *"tarihte genelleme yoktur"*** şeklinde katı bir prensibe dönüştürülmemelidir; çünkü o zaman, tarih sırf bir tahkiyeye, bir hikâyeciliğe, bir nevi sanata dönüşecektir. Bunun da kendine göre meziyetleri ve kusurları olabilir.

Şimdi, **"bulunduğumuz yer beraberinde 'ben neyim', ben kimim?' sorularını da getiriyor"** diyorsunuz: **Sen ve ben Müslümanız, aynı zamanda Türküz. Nereden geliyor bunlar?** 'Tarihî miras'tan. Bir cemiyet içinde doğduk. O cemiyeti biz seçmedik, vâkıa, yani Türkiye'de doğduk. Türkiye'nin bir tarihi var. Şu anda Türk milletinin elinde bulunuyor Türkiye. Bunun bir tarihi var. Müslüman olmuş bu millet vaktiyle. Bu kültürün, yani tarihî mirasın, içinde doğmak ve yetişmek itibariyle, elbette biz de, bu hususiyetleri de taşıyoruz. Ama, çoğu zaman da bunun için tarihe müra-caat ediyoruz biz. Doğru ve "asıl tarihi inceleme"nin faydası da bu:

Kendi kültürümüzü, sırf bir kültürel şartlanma (sırf bir beyin yıkama hâdisesi) şeklinden farklı olarak, yani aile ve eğitimdeki yetiştirilme tarzının dışında görebilmek; kendi kültürümüzün nasıl geliştiğini, hususiyetlerinin neler olduğunu, kaabilse meziyetlerinin ve kusurlarının neler olduğunu yeniden değerlendirebilmek için tarihi öğreniriz. Kimliğimizin, içinde bulunduğumuz mekânın ve

zamanın şartlan içerisinde, toplum tarafından, aile tarafından, kültür tarafından belirlenmiş ve şuursuzca (an kovanındaki işçi arının verilen vazifeyi yapması gibi) bir kimlik olması yerine; kimliğimizi kendi şuurumuzla tetkik edebilme meselesi çıkıyor. Fakat bunun bir meziyet olduğu kadar, bir kusur olduğu da âşikârdır. Çünkü tarihçiler tabiatıyla bir dünya görüşüne sahiptirler; bir kültüre sahiptirler ve tarihe de bu kültürün perspektifinden bakmaktadırlar. Dolayısıyla tahrif etmektedirler. **"Kendi kültürlerine göre bir değerlendirme"** yapmaktadırlar. Tarihî hâdiselerin bir diğer ciheti de şu ki, insanın kültürel hâdiseleri öğrenmesi çok zordur. Eliot bir yerde diyor ki *(Kültür Üzerine Düşünce-lerde):* **"Tam ma'nâsıyla kültürlü bir insan mümkün olamaz. Çünkü kültür o kadar geniş bir kavram ki, bütün yönleriyle, öğrenmek, hazmetmek, anlamak insanüstü bir hâdisedir."**

***Mümtazer Türköne:** "Hangi tarih?" Tarihi alet etmek olmuyor mu bu?*

Şahin Uçar: İşte bu kaçınılamaz bir netice oluyor. Çünkü insan kendi kültürünün perspektifiyle bakıyor tarihe ve insanlar da bencildirler; dâimâ kendilerine hak veriyorlar. Bu insanların bencillikleri, kültürlerde de medeniyetlerde de vardır. Veya mahallî devletlerin politikalarında da vardır. Herkes kendi menfaatini hesaplıyor tabiî: **Ve arzularımızın, imanlarımızın, kişiliklerimizin meşrulaştırılması için de tarih âlet ediliyor.** Bu, esasında, bilhassa 1. Dünya Savaşından sonra yayılmış bir hâdise ve yine sanayileşmenin getirdiği bir hâdise. Tarihçilerin de sanayileşmenin istediği ma'nâda bir milliyetçiliğe sahip olması, sanayileşmenin taleplerine cevap verecek bir tarzda tarihe bakması istenmiştir. Tabiî olarak gelişmiştir bu hâdiseler. Bu yapılıyor doğru...

Mümtazer Türköne:** Ülkemizde tarih kronolojik bilgileri, özellikle de inkılap tarihi çerçevesinde, Cumhuriyetin temellerini ve ideolojisini açıklamaya yönelik. Bundan bir popüler tarih anlayışı çıkıyor. Akademik seviyede de "**Ranke'ci (dalavere, entrikalar, dolaplar) ***tarih anlayışı**" sürdürülüyor: Yani tarihçilerimizin görevi sadece belgeleri bulup gün ışığına çıkartmaktan ibarettir. Kritik tarih anlayışının, tarih felsefesinin, embriyon hâlinde bile ülkemizde izine rastlanmıyor. Zannederim bunu sadece azgelişmişliğimizle açıklayamayız. Acaba bu bir tesadüf müdür? Yoksa kültür mirasımızla, sosyal şartlarımızla ve resmî ideolojiyle ilişkisi var mı?*

Şahin Uçar: Türkiye'de hâkim olan anlayış, tabiî olarak bir milliyetçi tarih anlayışıdır. Bir bakıma şu da söylenebilir: Bugünkü ma'nâsıyla millî devlet dediğimiz mefhuma en yakın Türk devleti tarihte belki de bu Türkiye Cumhuriyeti sadece; öbürleri eski ümmet anlayışına, hanedanlık anlayışına ve ortaçağın tagallüble kurulan devletleri kategorisine girer bir ma'nâda. Meselâ, devlet dediğimiz şey nedir? Oppenheimer meseleyi, **"Devlet tagallüble kurulur."** diye noktalamış. İncelemiş ve İbni Haldun ile Makyavelli ile aynı noktaya varmış. "Devlet tagallüble kurulur" dediğimiz zaman, **"tagallüble de devam eder"** ma'nâsını tazammun eder. Yani, o zaman, **"her devlet, belirli bir ölçüde, sun'î bir zorlamadır; hâkimiyeti, elinde bulunduranların empoze ettiği bir sistemdir"** fikrini tazammun eder. Şimdi, cumhuriyetin bir ideolojisi olacaktı elbette; çünkü saltanatı yıkmıştır; herhalde saltanatı devam ettirseydi Cumhuriyet olmazdı. Sonra, cumhuriyetin yıktığı saltanat, İslâmî ideallere bağlı bir Osmanlı hanedanlığı idi.

Şu veya bu ölçüde de olsa, en azından meşru İslâmî hukuku kabul etmek durumundaydı ve padişahın hakları da bu hukukla sınırlı görülüyordu. Tabiatıyla, bu eski Osmanlı hanedanının 6 asırlık tarihini cumhuriyet noktai nazarından değerlendirmek durumunda kaldı tarihçiler. Çünkü şartlar değişmişti ve tarihçiler de bulundukları noktadan bakmaya başladılar tarihe. Meselâ, bir Osmanlı tarihçisi, bir vak'anüvis, hanedanı ve etrafındaki siyasî hâdiseleri önemli görür. Bunlar önemli olmasalar bile, açarsınız bir vak'anüvis tarihçiyi bakarsınız ki, padişahın çocuklarının sünnet düğünü 40-50 sayfa tarif edilmiş. Yani, o ideolojinin, devlet yapısının, bünyesinin, cemiyetin icabı her neyse, orada hanedan merkezi teşkil etmektedir. Dolayısıyla tarihçi de hanedana öyle bakacaktır. Cumhuriyet tarihçileri ise, Celali isyanlarını, Osmanll'nın sosyal hayatını, tımar sistemini incelemiş. Yalnız buradaki azgelişmişlik meselesine gelince... **aslında modern tarih anlayışı yenidir, bütün modern tarih anlayışları henüz çok yenidir.**

__Mümtazer Türköne:__ Fakat 19. asır bile bana daha ileri geliyor. Meselâ, Osman Turan gibi ciddi bir tarihçi ‘__Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi’__ni yazıyor; sonra, __‘Türk Devlet Geleneği’__ ile ilgili tarihler yazılıyor. Bunlar metodolojik problemlerden ziyade ideolojik problemler__;__ hattâ politik problemler koyuyorlar diyorum, ilâveten de, son zamanlarda Cumhuriyet ́le moda olan, Türk Tarihinin Bütünlüğü iddiası var. Bu herhalde daha önceki tarihçilerin hiç aklına gelmedi. Ne dersiniz?

Şahin Uçar: Şimdi efendim, bu, yine ‘millî devlet’ fikrinden ve milliyetçilik düşüncesinden doğan bir telâkkidir. Ben İbni Haldun’un şâkirdi sayılırım bir noktai nazardan; yani, **devletin tagallüble kurulduğunu ve tagallüble devam ettiğini kabul ederim.** Çünkü eski hanedanlar, Selçuklu hanedanlığı, Osmanlı hanedanlığı ve benzerleri, bir hanedanın kurduğu bir devlettir, bir milletin kurduğu devlet değil. Millet vardı tabiî; fakat, bu hanedanlar sadece bir millete de hükmetmezlerdi ve bir millet sayesinde de yükselmezlerdi. Erol Güngör, hatırlarsanız, **‘Aşiretten Devlete Geçiş Problemi’** diye makaleler yazmıştı. İbni Haldun da, dikkat ederseniz, **“Aşiret kurar devleti”** diyor, **“asabiyetle kurar”** diyor; yani **“kavmiyetçilikle kurar”** diyor. Bir adam vardır, etrafında adamları, kavmi vardır, kurar devletini; bunun karşısına, ister aynı kavmin mensubu veya aynı milletin mensubu olsun ister olmasın, herkes karşısına çıkar. Karamanoğlu Osmanlı ’nın karşısına çıkmıştır meselâ; o da Türk’tür, bu da... Yani, devlet kurulur ve devam eder. Şimdi bu bütünlük fikri tabiatıyla eski tarihçilerimizin bu yüzden hiç aklına gelmemiştir.

Her devlet bir hanedanın devleti idi.

__Mümtazer Türköne:__ İbni Haldun, “Asabiyetin gayesi mülktür” diyor.

Şahin Uçar: Tabiî... Şimdi bir Osmanlı tarihçisi kendini, bir Osmanlı olarak görüyordu ve Osmanlı devletinin, hanedanın tarihini yazıyordu. Selçuklu tarihçisi, Selçuklu tarihi yazıyordu. Mukaddemâtını da yazıyordu, Orta Asya’yı da yazıyordu belki, fakat böyle bir devamlılık fikri eski tarihçilerde yoktu; çünkü eski tarihçilerde ‘milliyetçilik zihniyeti’ yoktu. **Bu, modern ma’nâsıyla milliyetçilik endüstri devriminin sonucudur ve Türkiye’ye de ancak endüstri devrimiyle birlikte gelmiştir.** Yani biz sanayileşmeye Sultan Hamid döneminde başladık ve bu modem akımlar da bu suretle girdi Türkiye’ye. Bunlar tesadüf de değil: Sanayileşmenin telkin ettiği şeyler.

__Mümtazer Türköne:__ Kutadgu Bilig var, Orhun Abideleri var diyorlar...

Şahin Uçar: İşte onlar tabiî milliyetçilik anlayışındandır ve o tip tabiî milliyetçilik her millette, her devlette, her zaman görülür. Bundan kaçınmak da mümkün değildir. Akrabalık tesânüdü makamında, ona benzer... İbni Haldun’un tabiriyle söyleyeyim, **“o bir asabiyet hâdisesidir”** ve her devirde, herkeste vardır; esasen modern dünyada da vardır.

Kaynak:

Prof. Dr. Şahin Uçar Tarih Felsefesi Yazıları, Şule Yayınları Kasım 2012, sh.27-34

Günümüzde eski zamanı tenkit eden tarihçiler için bir nasihat.

(Kürt Meselesinde Türk Tarihini hırpalayanlar için bu eki ilave ettim.)

Şahin Uçar:

Bundan ne çıkıyor? Bundan şu çıkar: Ben herhangi bir hâdise hakkında bir kronoloji veririm, filan tarihte olmuştur derim; ona bağlı olarak cereyan eden başka bir hâdisenin de ondan sonra olması gerektiğini söylerim. Halbuki verdiğim kronoloji gerçekte yanlış olduğundan, hâdiseleri tam tersine tefsir etmiş olabilirim. **Sebebi netîce, neticeyi de sebep gibi gösterebilirim. Biz tarihî vak’aları ‘kesin ve mutlak ma’nâda’ bilemeyiz.** Bunun diğer ilimlerin usullerinde de hiçbir zaman mümkün olmadığını biliyoruz. Tarihte de böyledir. Önemli olan tarih filozofunun tarihî vak’aları nasıl değerlendireceği ve

nasıl kullanacağıdır. Yoksa tarihî hâdiselerin, gerçekten tam bir kesinlikle, şu suretle mi veya bu suretle mi cereyan ettiği kimseyi ilgilendirmemesi gereken bir hâdisedir.

Toynbee güzel bir misal veriyor; "***Tarih Hakkında İki Konferans***" kitabında:

> 'Birtakım münevverler bir kokteylde bir araya toplanmışlar. Bir de kadın varmış içlerinde. Münevverlerin hepsi de tarihe meraklı âlim adamlar, meraklı, bilgili adamlar. Birtakım Roma imparatorlarından bahsedip duruyorlar. Kadıncağız dinliyor, dinliyor, bu Roma imparatorlarının isimleri garip anlaşılmıyor. Bunların anlattıklarına bakılacak olursa, bunların kimisi kaatil, kimisi hırsız, ***"Ne var beyler?"*** diyor, "***Yani sizin bu bahsettiğiniz adamların hepsi çoktan ölmüş gitmiş değil mi?" "Evet"*** diyorlar tebessüm ederek. ***"Peki bu adamların hepsi de kötü adamlarmış değil mi?" "Evet"*** diyorlar, yine tebessüm ederek. Kadınla dalga geçiyorlar. Ve kadın, ***"Peki, ne diye iki saatten beri bunlardan bahsediyorsunuz?"*** diyor.
>
> Hakîkaten böyledir ve avamın bu tesbiti son derece yerindedir. Yani, ne demeye ben Roma İmparatoru Neron'un bilmem ne halt ettiğini inceleyecekmişim? Eğer tarihî hâdiselerin ma'nâsını anlamayacak ve sırf nakletmekle iktifa edeceksem, tarihin ma'nâsı nedir?

Kaynak:

Prof. Dr. Şahin Uçar Tarih Felsefesi Yazıları, Şule Yayınları Kasım 2012, sh.61-62

[Yorum: Tarih, günümüzdekileri uyarmak için olmayacaksa eskilerin esâtirlerini anlatarak, kim, kimi, haklı çıkarmaya veya hak dağıtmaya çalışır ki.

Eskileri tenkit edenlerin, neden günümüzdekileri tenkit edecek bir sözleri bulunmuyor.

Tabiki edemezler, ölülerin kudreti yoktur. Dürüstlük ve doğruluk eskilerde aranması kolaydır. Dirilerdeki kusurları dile getirecek bu hal sahiplerinden kaç tane cesur âdem vardır?(iha)]

MEPHİSTO [Şeytan, İblis, Kötü Ruh, Ecinni] (1981) Film

"Ben sadece bir aktörüm. Beni sahneden uzaklaştırmasınlar diye benliğimi almalarına izin verdim, geri dönemiyorum. Perde kapanıncaya kadar onlarla bu oyunda yer alacağım. Onlar için Hendrik Höfgen, Mephisto'dan başka bir şey değil. Size tavsiyem zamanlar, dönemler ve iktidârlar için kişiliğinizden ödün vermeyin."

HENDRİK HÖFGEN

Yönetmen: István Szabó
Ülke: Batı Almanya, Macaristan, Avusturya
Tür: Dram
Vizyon Tarihi: 01 Ekim 1990 (Türkiye)
Süre:144 dakika
Dil: İngilizce, Macarca, Almanca
Senaryo: Péter Dobai, Klaus Mann, István Szabó,
Müzik: Zdenkó Tamássy
Görüntü Yönetmeni:Lajos Koltai
Yapımcılar:Manfred Durniok

Oyuncu	**Rol**
Klaus Maria Brandauer	Hendrik Hoefgen
Krystyna Janda	Barbara Bruckner
Ildikó Bánsági	Nicoletta von Niebuhr
Rolf Hoppe	Tábornagy
György Cserhalmi	Hans Miklas
Péter Andorai	Otto Ulrichs
Karin Boyd	Juliette Martens
Christine Harbort	Lotte Lindenthal
Tamás Major	Oskar Kroge, színigazgató
Ildikó Kishonti	Dora Martin, primadonna
Mária Bisztrai	Motzné, tragika
Sándor Lukács	Rolf Bonetti, bonviván
Ágnes Bánfalvy	(as Bánfalvi Ágnes)
Judit Hernádi	Rachel Mohrenwitz, drámai szende
Vilmos Kun	Ügyelõ

Özet

Hendrik Hoefgen, çok başarılı bir tiyatro sanatçısıdır. Dünyanın hızla yeni bir dünya savaşına savrulduğu 1930'lu yıllarda, büyük kitleleri coşkuyla tiyatro salonuna çeken temsillerde rol almakta ve büyük başarılar elde etmektedir.

Nazi'lerin iktidara gelmesi sonrası ülkede yaşanan kargaşa ve dikta rejiminde, pek çok arkadaşı ve sevdiği insan Nazi terörüne maruz kalırken Hendrik, sadece kariyerini düşünerek çok politik bir tavır alır. Ama zaman ilerledikçe içinde yaşadığı baskıcı ortam sanatına da müdahale etmeye başlar ve sanat, politika, bireysellik ve hayatı üzerine önemli sorgulamalara girer.

Usta Macar yönetmen István Szabó'nun baş yapıtlarından biri olan Mephisto, Taraf Tutmak ve Hanussen'de olduğu gibi politika ve sanat arasındaki ayrımlar ve politik baskılara maruz kalan bir

sanatçının yaşadığı çelişkiler üzerine oldukça etkileyici bir film. Usta oyuncu Klaus Maria Brandauer'un da, unutulmaz bir performans ortaya koyduğunu eklemeyi unutmayalım.

Mephisto`nun Düşündürdükleri

Esra Sezer- 19 Ocak 2013

Sürgün edebiyatın önemli temsilcisi olarak kabul edilen ünlü alman yazar, Thomas Mann'ın oğlu, Klaus Mann'ın 1936 yılında yayınlanan romanı, "Mephisto: Bir Kariyer Romanı" Macar yönetmen Istvan Szabo ve Peter Dobai tarafından senoryalaştırılarak, sinemaya uyarlandı.

1938 yılında, bir savaş zamanı çocuğu olarak doğan Istvan Szabo, Macaristan'ın geçirdiği çeşitli evrelere ve faşizmden komünizme karşıt ideolojilerin her iktidara geldiklerinde uyguladıkları baskı politikalarına tanıklık ettiği için, filmlerinde sanat ve politika ilişkisini irdeleyen, **"baskı dönemlerinde sanatçının tutumu ne olmalıdır"** gibi sorularla karşımıza çıkar. Özellikle bu konu ile karşımıza çıktığı filmlerin başında da "Mephisto" gelir. Her ne kadar bu konuyu bir başka filminde, **"Taraf Tutmak"**, ele almış olsa da bu filmde Mephisto'dan daha yumuşak bir tutumla, sanatçıyı kendisini iktidara ve düzene satan biri olarak değil de, seçim yapmanın sıkıntısıyla cebelleşen biri olarak perdeye yansıtmıştır.

Politika ile sanatın birbirinde ayrılamayacağını savunan, Szabo bu anlamda Mephisto'yu filme çekmekle doğru bir tercih yapmıştır. Zira filmde, **Hendrik Höffgen** adlı karakter, başarılı bir tiyatro sanatçısıdır.

Dünya'nın hızla yeni bir dünya savaşına savrulduğu 1930'lu yıllarda, büyük kitleleri çoşkuyla tiyatro salonuna çeken temsillerde rol almakta ve büyük başarılar elde etmektedir. **Nazilerin iktidara gelmesi sonrası ülkede yaşanan kargaşa ve dikta rejiminde, pek çok arkadaşı ve sevdiği insan Nazi terörüne maruz kalırken Hendrik Höffgen, sadece kariyerini düşünerek çok politik bir tavır alır.** Ama zaman ilerledikçe, içinde yaşadığı baskıcı ortam sanatına da müdahale etmeye başlar ve sanat politika ve hayatı üzerine önemli sorgulamalara girer.

Szabo, benim esas temam her zaman çağımız nedeniyle yazgısal hale gelen insan karakteridir, derken adeta Hendrik Höffgen'den bahsediyor gibidir. Zira Hendrik Höffgen, tek tek başarı basamaklarını çıkarken, içinde bulunduğu dönem itibariyle, ülke Nazi yönetiminin baskısı altındadır. **Höffgen'in etrafındaki insanlar, sevdikleri, bir bir bu baskının kurbanı olurlar, Nihayetinde de sıra Höffgen'e gelir.** Hayallerinden git gide uzaklaşan bir hayatın içinde kendini bulan, Höffgen dört bir yanı saran baskı rejiminin etkisini, kendi hayatında hissedene kadar bencilce davranır. **Filmin sonunda, beni neden izliyorlar, ben bir şey yapmadım ki. Hem ben sadece sıradan bir oyuncuyum diyerek, vicdan muhasebesi yapar.** Başkalarının üstünde yükselen bir insanın kendi kendine yenilip ezildiği de, filmin son sahnelerinde Höffgen'in hayatını karartan, baskı ışıklarının altında izleyiciye göz kırpar.

Hendrik Höffgen rolüyle karşımıza Alman aktör Klaus Maria Brandauer çıkar ki performansının gözden kaçması gibi bir şey asla söz konusu değildir. Brandauer'in olağanüstü mimikleri, Szabo'nun sıklıkla tercih ettiği yakın çekimlerle, seyirciyi, karakterin gerçekliğine inandırmakta hiç zorluk çekmez; Hendrik Höffgen'in hırsı, çelişkileri, yalnızlığı, iktidarla ilişkisi perdenin dışına taşarak izleyiciye kadar başarıyla ulaşır. Bu başarı da karşılıksız kalmaz ve filmin gösterildiği 1981 yılında, en iyi yabancı film dalında Oscar, Cannes'da Fipresci ödülünü alır. Mephisto'dan sonra Edes Emma Draga Böbe/ Tatlı Emma Sevgili Böbe ile Berlin Altın Ayı Jüri özel ödülünü alan Szabo, diğer filmlerinde Mephisto'daki başarıyı yakalayamamıştır. Ancak yıllarca hafızalardan silinmeyecek bir film yaratmıştır.

Kaynak:

http://www.zls.web.tr/2013/01/19/mephisto-film-elestirisi.html

http://www.sineterapi.com/2013/01/19/mephisto-film-elestirisi.html

Hendrik Höfgen ile yapılmış iki ayrı dönem röportajları:

(Naziler İktidara gelmeden önce yapılan röportaj)

Bir aktör olmak ne demektir?

Bir aktör, insanların arasında bir maskedir. Tek meselen insani ifadeden yoksun olan kendi yüzün.

O bir maske ise, duyuyor musunuz?

Benim de senin gibi derim, kemiklerim, ağırlığım kaşlarım ve tırnaklarım var. Ben de soğuyu hissediyorum. Acıkıp susayabiliyorum. Ben de annemi düşünüyorum. Ve de Filistin'in ve Komünistlerin olduğunu biliyorum. Fakat gözlerim benim gözlerim değil. Bacaklarım benim değil, yüzüm benim değil. Adım benim adım değil, çünkü ben bir aktörüm!

**-

Gerçek tiyatro ve düşünceleriniz nedir?

Hamburg Sanat Tiyatrosu'nun geleceği benim. Yani ikimiziz. Buradaki çoğu oyuncu yüzeysel burjuva tiplerdir. Fakat biz tiyatronun herkesi kapsadığını düşünebiliriz, işçileri, rıhtım işçilerini, herkesi.

Bu tiyatroyu nerede oynayacaksınız?

Hiç farketmez. Rıhtımlarda, fabrikalarda, mahzenlerde. Bana oyunu sordular. Geçen hafta buna söz verdik. Bırak ilk önce açılış gecesini yapalım. Tiyatronun politik bir işlevi olduğunu kanıtlamalıyız. Ama oyun politik ya da devrimci olmaktan önce, öncelikle iyi olmak zorunda.

Bu tarz bir tiyatroda hangi aktörler oynar?

Bizim gibi düşünen herkes. Hatta işçiler bile. Ne söylediğimiz önemli, nasıl söylediğimiz değil.

**-

Sizi ürperten hatıralarınız oldu mu?

On iki yaşımdayken okul korosuna katılmıştım. Çok sevinçliydim. Diğer oğlanlardan daha iyi şarkı söylediğimi düşünüyordum. Kilisede bir düğünde şarkı söyleyecektik. Gösteriş yapmak istedim. Soprano sesimle çok gurur duyuyordum. Harika bir fikir düşünmüştüm. Diğerlerinden bir oktav yüksek söyleyecektim. Orada dikilmiş gururla söylerken müzik hocası onaylamamaktan öte iğrenir bir ifadeyle bana baktı .ve yumuşakça dedi ki: "Sen sadece sus." Anlıyor musun?

Yumuşakça ve kuru bir şekilde, **"sen sadece sus"** dedi. Bense bir melek gibi şarkı söylüyorum sanıyordum. Sizilerinde böyle anıları var mı? Belki yoktur veya hayatınızda hiç utanç hissetmediniz. Ben çok fazla hissettim. Bu ilkiydi. Sıkça kendimi kendimden müthiş utanır hissederim. Öyle bir utanç ki, cehennemin dibine gidebilirim. Beni anlıyor musunuz?

**-

Tiyatro salondaki her şey konuştuğumuz şeyi ifade etmeli midir?.

Seyircilere dik dik bakarlar. Ve bu pasif izleme sonunda, aktörler ve halk birbirlerinden izole olurlar. Halk aktif rol oynamalı. Dikizleme günleri sona erdirmek gerekir. Aktör bu oyunun sadece tek bir ögesidir merkez noktası değildir. Salon, ışıklar, duvarlar, hareketler, sesler, hepsi bütün haline gelmelidir. Sadece o zaman gerçek bir tiyatromuz olur. İşçilerin tam bir tiyatroya gereksinimi var. **Şok eden ve harekete geçirene.**

**-

Devrimci Tiyatro nasıl olmalıdır?

Devrimci Tiyatro taşralı amatörlerle yapılamaz. Amatörlerle herhangi bir tarz tiyatro yaratamazsın. Devrimler bile profesyonellere ihtiyaç duyar!

**-

Zamanımızda Naziler iktidâr kavgasında var olmaya başladılar?

Bütün Nazi'ler katildir. Onlarla arkadaşlıktan kaçınmalıyız. Pislilikleri üstüne bulaşır. Anlayamıyor olabilirsinzi. Mesela sizlerin ailenin meşhur liberalistirler. Onların politik inançları yok, sadece merakları vardır. Aslında İdeolojiler pisikolojik gariplikler dir ("izmler idrakimize giydirilmiş deli gömlekleridir." Cemil Meriç). Rezil bir piç için ne çok anlayış bu. İktidara gelseler bizi nasıl ezeceklerini biliyor musun?

Sizler, burjuva toleranslılığı, düşmanına anlayış göstermek iktidârın faşist terörizmi bile mazur görebilirsiniz. Öyleki liberalizmin diktatörlüğe bile alışabilirsiniz. Diyebilirim ki yumurtayı tuzlayıp kabuğundan yemek genel adettir.

**-

Ne olmak sizin için daha önemlidir?

Bir gün adımı dikkate almak zorunda kalacaklar. Anlamaya çalışın. Kendimi kısıtlayamam ve kısıtlamayacağım. Kontrat altında olmak çok zorlayıcı bir şey. Özgür olmak zorundayım. Özgür. Taşralı bir matine idolü olamam.

**-

Sahnede daha değişik bir hal içerisindeniz.

Gerçek yaşamda biraz tuhaf görünebilirim ama sahnede öyle değilim. Beni anlmasa da kayınpederim bir kez yerinde bir tespitle yeteneğimin beni dönüştürdüğünü söylemişti.

**-

Şu an hüküm süren Bolşevik kültüründen etkilenmiş gibisisniz. Ne demek istiyorsunuz?

Alman kültürü sadece ulusal köklerine dönerse yenileştirilebilir öz ırkına ve öz yurduna dönerse. Rus saçmaları ya da Fransız komedileri ulusal ihtiyaç ve ruha yabancıdır. Doğrudur. Her kültür kendi orijinal kökünü bulmak zorundadır. Alman kültürü şu anda güçlü bir ulusal bilinç taşıyor Neyse, Hölfgen olmadan da sanırım Alman kültürü emin ellerde..

**-

Bir zamanlar meşhur olmuş Hendrik Höfgen olarak Devlet Tiyatrosu'nun en ünlü aktörlerindendiniz. O zamanlar hangi düşünceler sizi etkiliyordu?

Devlet Tiyatrosunu da şöhreti de unutun. Ben sizin yoldaşınız Hendrik Höfgen'im.

İşçi sınıfı ne ister?

Kimse hükmetmemeli! Kimse emretmeyecek Kimse köle olmayacak Özgürlük ve eşitlik tüm insanlar için biz ulusumuzun gücüyüz!

**-

Mephisto'yu oynamak için doğdunuz diyorlar.

Bunu kötü niyetle söylemiyorsunuzdur zannediyorum. Ben oldukları şeyden dolayı insanlardan nefret etmem.

**-

Hamburg'daki yabancılar da Almanya için çok endişeliler bir numaralı papağanı olduğun Alman kültürü için de sanki bir tehdit varmış gibi. Mesela Yahudiler Almanya'ya karşı planları olabilir mi?

Fahişeler bile merak ediyorlar, ki onlar için fermuarı olduktan sonra pantolonun rengi fark etmez.

Çoğunluğun görüşü benimkinin tersidir. Kelimeler her şeyi söylemez.

**-

(Naziler İktidara geldikten sonra yapılan röportaj)

Nasyonal Sosyalistler seçimi kazandılar. Başkanın kim oldu biliyor musunuz?

Bohemya'lı bir onbaşı mı Başkan oldu diyorlar.

Nahoş sonuçları olabilir mi veya şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Aklımızı toplayıp, panik içinde olmamalıyız. **Avusturya'lı soytarı Reich'ın başkanı oldu yani**. Fakat halen bir muhalefet var değil mi?

Komünistler, Sosyal Demokratlar.

Onlar Onun boyundan büyük işlere kalkışmasını engelleyeceklerdir. Belki de silahlı bir direniş bile olabilir. Ayrıca Naziler hep güçlü kalsalar bile bu beni neden endişelendirsin? **Ben Rhineland'lıyım. Ailem de öyle. Bize ne olabilir ki? Her şeyin ötesinde, ben bir aktörüm, değil mi?** Tiyatroya giderim, oyunumu oynarım, sonra evime dönerim. Hepsi bu.

Bugün sanatta bir kariyer yapmanın mümkün olmadığı bu ülkeyi bazı insanlar terk ediyor.

İnsanlar spot ışıklarının dışında hiçbir şeyi önemsemediğini düşünecekler. Demokratik bir ülkede seçimler yapıldı ve bir parti kazandı, hepsi bu. Politikayla hiç ilgim olmadı, şimdi niye olsun?

Bu bir çözüm mü? Kendini içeri kilitlemek, gizlemek, bir şeylere karışmamak? Kesin bir tavır almaktansa düşünebildiğiniz tek şey bu mu?

Kesin benim cevabım bu! Hamlet! Shakespeare! Taraf tutalım ya da gidelim, özgürlüğümüz tehlikede. Benim için, bir aktör için özgürlüğün tek şekli bu.

Sahnede Shakespeare'in, arkasına saklanabilirsiniz, fakat…

Ben bir aktörüm. Her zaman için Almanya'da bir aktör. Herkes birşeyler yapabilir. Fakat benim Almanca'ya gereksinimim var! Anavatanıma ihtiyacım var, bunu göremiyor musunuz?

**-

Size bu günlerde ne teklifler geldiğini söyleyebilir misiniz?

Evet, muhalif arkadaşlar tekrar bizimle oyna diyorlar. Bu olaylara sadece böyle cevap verebiliriz. Hepimiz ortak bir cephede görünerek. Böylece geleceğimizi yitirmeyiz. Bende

“Seyircileri bölmek mi istiyorsunuz?” dedim. Onlar,

“ Taktiklerimizi geliştirmeliyiz. Taktikler bizi dize gelmeye zorlayacak. Bu ezici demagoji ile savaşmalıyız. Tereddütü olanlara bunu söylemek bizim görevimiz. Şimdi diktatörlüğe karşı direnme zamanı!” dediler. Bende;

“Arkadaşlar, öncelikle biz birer aktörüz. Hayır, caddelerde bir protestodan değil, sahneden söz edelim. Yine birşeyler yapmak istiyorsanız biraz beklemeliyiz. Hemen bir şeyler yapmamalıyız. Eğer siz bir şey yapacaksınız **“yedek olarak kalmayı tercih ederim”** dedim.

**-

Lotte Lindenthal isimli aptal bir inek bir aktriste “aptal bir inekmiş” diyordunuz şimdi onunla sahne yapacağınız söyleniyor?

Bilmiyorum, fakat öyle. Onu bu iktidardan aşağıladığı biliyorum. Fakat O, Nasyonal Sosyalist liderin arkadaşlarından birisi ile ilişkili. Şimdi Alman sanatını icra ediyoruz. Lotte Lindenthal sahnelenecek komedisinde beni partner olarak istedi. Onu gücendirmek istemedim.

**-

İktdidâr sizin için bizim Mephistoteles'imiz diyor.

Evet, Mephistoteles'imiz diyorlar. Bu maske **“Kutsal kötülüğün” “mükemmel kötülüğün”** ta kendisidir. Size öyle garip görünebilir. Oyunculuğun sırrı, zayıf olsanız da güçlüyü canlandırabilmek. Tüm hayatım boyunca bu role çok uzun bir süre hazırlanmıştım. Tek yol bu işte. İyi işler yapmaya devam etmenin ve büyük oyunculuğun sırrı da bu. Aktörler çok yaşamalı! Tiyatromuzun bir çok unsuru var ki, bunların Almanya ile ilgisi yok. (Yeni iktidâr gözümüzü açtı) Alman edebiyatını ve tiyatrosunu zehirleyen yabancı unsurları durdurmalıdır. Kültür kaçakçılığına karşıda bir gümrük kontrolü oluşturmalıyız. Bu büsbütün sınır muhafızlarına bırakılamaz. Herkes bu kontrol mekanizmasında işbirliği yapmalıdır. Anlatabiliyor muyum? Öyle ya her Alman'da bir parça Mephisto'luk yok mu? Eğer Faust'un ruhundan başka bir şeyimiz olmasaydı düşmanlarımız buna bayılmazlar mıydı? Evet Mephisto aynı zamanda bir Alman ulusal kahramanıdır. Sadece bunu herkese söylememeliyiz. İşte bu oyunculuk.

**-

Sizin sahnedeki halinizde bir sırrınız var gibi. Sürpriz etki, diyorlar. Her **zaman farklı. Bazen hızlı, düzensiz. Sonra yavaş, sonra ani, seyirci sessizleştiğinde. Fakat daima şaşırtıcı ve ne yapacağın belli olmaz şekilde. Böylece orijinal bir şey olduğu duygusu yaratıyorsunuz hatta seyirciler oyununu ezbere bilseler bile. Ve ikna edici dilin, kasıtlı susuşların, kusursuz vurgularınız var. Sanırım sizden yeni bir şeyler öğreniyoruz gibi oluyoruz. Ne yapacağının belli olmaması önemli bir şey. İzleyicilerin bir sonraki adımını ya da nereye gideceğimi bilmelerine gerek yok. Hazır olmadıkları için, bu bir şok oluyor.**

- Kesinlikle. Bu sadece bir adım değişikliği veya biraz uzayan bir duraklamayla oluyor. Tiyatroda kralı kral yapan diğerleridir. En önemli şey rolü inşa etmek; çok güçlü sesten çok hafif sese dalgalı geçiş gibi. Doğal olarak, belli bir beceri ve sanatsal yeteneğiniz olmalı ve her zaman söylediğim gibi, yüksek

bir kültür düzeyiniz olmalı. Dünya kültürü hakkında ne zaman bir şey duysam, tabancama uzanırım. Burjuva saçmalığı! Boşevikler öğretmenleri kendi taraflarına çekmek için vaaz verirler. Sanatçılar bir yana. Öyle değil mi? Ben de Bolşevik eğilimine bulaşmamış değilim. Ve itiraf etmeliyim, bir süre için sol ile flört ettim. Herkes bazı aptallıklar yapabilir. Onlar huzursuz zamanlardı. Benim yaptığım aptallığı yapmış olan başka değerli sanatçılar da var. Ben cömertçe bağışlanmışken, onların suçlarının cezasını ödüyor olmalarını unutamıyorum.

**-

Bu fikirlere sahip iken niçin onlarla görünmek zorundasınız?

Çünkü bunu benden istiyorlar. Başkalarından da isterler. Reddedemezsin, hiç birimiz reddedemeyiz. Yapabileceğini söyleyen yalan söyler. Bunun yanında, uslu olmayı seviyorum. Korkuyorsun, diyebilirsin. Tiyatroyu seviyorum. Farklı olmamak için yapabileceğim hiçbir şey yok. Sokakta insanlar yüzüme tükürebilir. Bunun için hiçbir şey yapamam. Başka bir şey istesem bile, burnum, saçlarım aynı kalır.

**-

Bu günlerde bir şeyleri protesto ediyor musunuz?

Haklarımızı önemsemeyen liderliği. Fakat görüşüm ne olursa olsun, bugün Alman aktörlerine liderlik ediyorum. Şunu söyleyeyim ki kimsenin beni kışkırtmasına izin vermeyeceğim. Zayıflığın yok olduğu yerde insanlık sağlığına kavuşur. Politika da tiyatro gibi bir mücadeledir. Nitekim, her yeniden yapılanma yeni bir savaşın başlangıcıdır. Fakat şimdi konumuz bu değil. İktidârın bana ihtiyaçları var. Göç etmeyi düşünüyordum ve Prusyalı başbakan benden tiyatroyu kurtarmamı istedi. Besbelli Tanrı'nın benim için büyük planları var.

**-

Siz diğer yöneticiler gibi değilsiniz. Siz bir aktörsünüz.

Anlarsınız. Sanki önemli bir şeyler söylemiyormuş gibi davranmalıyım. Tüm bunları niçin yapıyorum, biliyor musunuz? Çünkü bundan zevk alıyorum. İkdidarın isteği olsun diye amatör oyunları oynadık ve çoğu tamamen yeteneksiz, sarışın ama yeteneksiz aktörleri kullandık.. Frankfurt seyircisi Markiz Posa'nın **"bize düşünce özgürlüğü verin"** sözlerini alkışladı diye gösterim durduruld, oyun iptal edildi. Münih'te "Haydutlar" iptal edildi. Schiller, ulusal şairimiz! Alman yazarlarının oyunlarının oynanmasını istiyorlar. Ama hangi yazarların? Göç etmemiş olanların yazmalarına izin verilmiyor veya verilmeyecek. Birkaç eski kaba güldürüyü, bütün o Rococco perukları ve beyaz yüzleri deşip çıkarmadıkça, tiyatroda değerli isimleri teklif etmek gerçekten mümkün değil. Şaka şu ki, rejim Shakespeare'i bizimkilerden biriymiş gibi görüyor. Birisi daha iyi bir dünya için değerlerimizi korumak zorunda. Ben Hamlet'i oynuyorum. **İktidardakiler Shakespeare'den hoşlansın ya da hoşlanmasın.** Shakespeare onlar için **"düşündüğünüz kadar kötü değiliz"**i kanıtlayan bir süs. Bence kıskanılması gereken biriydi. Danimarka Prensi, mevkiinden, gençliğinden ve aşkından vazgeçer. O Kuzeyin kurtarıcısıdır. Yüce ülkülerin ve ideal kan ve ırk saflığının Yalnız Şövalye'sidir. Hamlet aynı zamanda karmaşık bir karakterdir. Büyük ve sade bir adamdır. Tekrar etmek olacak; o kuzeyin bir insanıdır. O öldürür. Ve bu intihara eş savaşında bize geleceğin yolunu gösterir. Saf bir yaşama ulaşmamız için bize komuta eder. Bu bugün bize onun mirasıdır. O zayıf değildir, ama aktörler sıklıkla onu nevrotik

biri olarak, marazi bir devrimci olarak canlandırırlar, böylece gözden düşen bir tip olur. **Hamlet çetin bir adamdır.** Onu enerjik ve azimli bir kahraman olarak göreceksiniz. **O aynı zamanda Almanlar için bir tehlikedir.** Onu sürekli analiz ediyoruz. Sadece düşüncelerini değil tüm eylemlerini de. En azından ayartılmış hayallerini de. Hamlet eylem ve hareketsizlik arasında bir çatışmadır. "tereddüt", "düşünme" ve "yapma" arasında bir çatışmadır. Ve biz, Alman kültürünün taşıyıcıları bundan ne yaratacağımızı biliyoruz. **Hamlet halkçı bir oyundur. Ne dinci, ne aristokrat ne de burjuvadır. Fakat Yunan Tragedyaları gibi bir yapıttır.**

Hendrik Höfgen, bu spotlardan zevk almak nasıl?

“Ben sadece bir aktörüm, Bunlar hakiki ışık değil, yaratılış zevkim budur. Beni sahneden uzaklaştırmasınlar diye benliğimi almalarına izin verdim, geri dönemiyorum. Perde kapanıncaya kadar onlarla bu oyunda yer alacağım. Onlar için Hendrik Höfgen, Mephisto’dan başka bir şey değil. Size tavsiyem zamanlar, dönemler ve iktidârlar için kişiliğinizden ödün vermeyin.”

NEREDESİN AY YÜZLÜM

Zaman hancı bulut yolcu
Şimdi gitti en son yolcu
Bitmedi mi hasretin borcu
Neredesin ay yüzlüm

Gece çöker güller solar
Gözlerime yaşlar dolar
Hatıralar bende ağlar
Neredesin ay yüzlüm

Karakollar mı kuruldu
Kelepçeler mi vuruldu
Bak bugünde akşam oldu
Neredesin ay yüzlüm

Şiir
Gençliğim dizleri üstüne çökmüş
Kapaklanınca sevda yoluna
Bir doğuş yaratıldı çırılçıplak
Ve sen.. Ve sen Ay yüzlüm

Kurumuş yaprak gibi düşerken dalından
Bir aah uzun sesli koptun dudaklarımdan
Dön Ay yüzlüm dön, neredeysen dön

Sensiz olmuyor
Kan damlıyor gözlerimden kan
Gücün varsa gel, gel de sen dayan

Çünkü ben son nefes gibi titrek
Çünkü ben çırılçıplak
Çünkü ben sensizim
Çünkü ben... Çünkü ben...

Murat GÖĞEBAKAN

ULÂİKE KEL-EN'ÂMİ BEL HUM EDALL(U)?

(İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha sapıktırlar.)

"And olsun ki, cehennem için de birçok cin ve insan yarattık; onların kalpleri vardır ama anlamazlar; gözleri vardır ama görmezler; kulakları vardır ama işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha sapıktırlar. İşte bunlar gafillerdir." (Kur'ân-ı Kerim: Araf, 179)

Hakikatte insan, ne kadar özgür?

Hayatın şartları altında inleyen insanlar, istedikleri/istemedikleri şeyleri yaparken neden zorlanmaları mı gerekiyor?

İnsan hayatı, hayvanlar kadar bireysel, özgür veya sosyalleşme imkânları var mıdır? Veya olmalı mıdır?

………….

Özgürlük dediğimiz unsur nedir?

İçeriği boşaltılmış düşünce ve fiili dünyamızda, **"Kontrol sende!"** diyerek algılarımızı kaybettiğimiz bulamadığımız insânî kimliğimiz neredEdir?

Her yeni günümüz birilerine mahkûm olmamak için, gerçeklerimizden kaçındığımız, yapmacık hareketler, sevgiler ve eylemler içinde, planlar üreterek mi geçmeli?

Hayatımız gerçek mi / gerçekte var mı?

Paylaşamadığımız dünyada neler hangimizin/kimin, yaşam/özgün hakkıdır ?

Yoksa, fıtraten getirdiğimiz hâkimiyet/iktidar arzularımız veya "Alıcılar" [Zorla hükmedenler/gasp edenler] tarafından ele geçirilmiş köleleştirilmiş varlığımız mıdır?

……

İnsanlığın iyiliği adına hırslarımızla, dünya bataklığının çamurundan, heykeller ve putlarımızın sayısı neden artıyor?

Bu soruların cevabı yok mu?

Gerçek tarihte var.

"Uydurması yok, yalanı yok, olan insanlığın gerçek tarihinde var. İki milyon yıl önce, insanlar Afrika'daydı. Teknoloji denen bir şey de yoktu. Sonra taşındılar. Göç ettiler. 10.000 yıl önce ki Uygarlığı kurdular. Kabile toplumları, avcılar, toplayıcılar, çiftçiler.

Onlar yaşamaları için sadece gerektiği kadar hayvan öldürdüler. İhtiyaçlarından fazla toprak sürmediler. Mücadele ettiler ama hiç savaşmadılar. Soykırım yapmadılar.

Onların Dünyada bir yerleri vardı. Onun parçasıydılar ve paylaştılar. Fakat günümüzde modern denilen bizler bütün bunları nasıl değiştirdik?

Ne için değiştirdik?

Tabii ki, **"Hakimiyet"** için.

Sonra kan ve zulüm her yeri sardı.

Daha sonra "Ne oldu?"

Bir şey olmadı.

Dünyanın sahibi olamadık.

Kral da olamadık; Tanrı değiliz.

Fakat hırsımız/hırslarımız oluştu!

"Hâkimiyet ve kontrol etmek"

Kontrol çok mu değerli/ yeryüzü Tanrısı olmak çok mu cazip?

Cevap yok, olumsuz..

Öyleyse bu yanlışlardan neden vazgeçmek istemiyoruz?

Cevabı var.

"Oyun"

> **"Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Elbette ki ahiret yurdu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?"** (Kur'ân-ı Kerim, Enâm, 32)

Allah Teâlâ dünya hayatı için "oyun" diyor.

Evet, insanlar, her gün oyunun dışında kalmamak/yer almak için yalan / doğru olsun kendilerini zorluyorlar. Hayvanlarda dahi bulunmayan bir düzen/sistem/hayat içinde kendilerini korumak/hâkim olmak için komplolar düzenleyip insanları birbirine düşürüyorlar.

Unuttuğumuz bir şey var. "Hepimizi bir ölüm beklemektedir."

> **"Her can ölümü tadacaktır. Bir imtihan olarak size iyilik ve kötülük veririz. Sonunda Bize dönersiniz."** (Kur'ân-ı Kerim: Enbiya, 35)

Bazı gerçekleri anlamak için bu filmi seyretmenizi istirham ediyoruz.

INSTİNCT "Içgüdü" (1999)

Yönetmen: Jon Turteltaub

Vizyon Tarihi: 12 Kasım 1999 (2s 3dk)

Tür: Macera , Gerilim

Ülke: ABD

Senaryo: Gerald Di Pego, Daniel Quinn

Görüntü Yönetmeni: Philippe Rousselot

Müzik: Danny Elfman

Oyuncu	**Rol**
Anthony Hopkins	Ethan Powell
Cuba Gooding Jr.	Theo Caulder
Donald Sutherland	Ben Hillard
Maura Tierney	Lynn Powell
George Dzundza	Dr. John Murray
John Ashton	Guard Dacks
John Aylward	Warden Keefer
Thomas Q. Morris	Pete
Doug Spinuzza	Nicko
Paul Bates	Bluto
Rex Linn	Guard Alan
Rod McLachlan	Guard Anderson
Kurt Smildsin	Guard
Jim R. Coleman	Guard
Tracey Ellis	Annie

Özet:

Dr. Theo Calder saygıdeğer bir psikologdur. Uzmanlık alanı ise akıl hastalarıyla kurduğu ilişkidir. Onları çok iyi anlamakta ve onlarla anlaşabilmektedir. Bir gün eski dostu Ethan Powell'ın cinayet nedeniyle yattığı bir Afrika hapishanesinden çıktığını öğrenir. Konu ilgisini çeker zira Ethan birkaç sene önce goriller ile ilgili bir araştırma yaparken aniden ortadan kaybolmuştur. **Theo fark eder ki Powell yaptığı araştırmalar esnasında insanî içgüdülerini kaybettiğini zannetmektedir. Görünüşte tıpkı bir hayvanlaşmış gibi reaksiyon göstermektedir. Aslında Powell, hayvanların yaşamındaki gerçekleri görmüştür.** Powell beraber çalışacağı kız kardeşiyle beraber bu vakayı derinlemesine incelemeye karar verir.

Nicholas Cage'in başrolünü üstlendiği National Tresure serisinin de yönetmeni olarak tanıdığımız Jon Turteltaub'un yönetmenliğini üstlendiği Instinct'in başrolünde **Anthony Hopkins**'i görmek mümkün.

YAHYA KEMAL BEYATLI VE TÜRKLÜK MESELESİ

Bu eğitimciler arasında Yahya Kemal'i en çok etkileyen, **TARİH BİLGİNİ ALBERT SOREL** olur. Onun derslerinden zevk alarak yararlanır ve Sorel'in, zaman zaman öğrencilerine verdiği çay partilerine gider. Zamanın toplumsal bilim ve tarih konularının tartışıldığı bu toplantılarda genel olarak Sorel konuşur, öğrenciler de ara sıra sorular sorarak tartışmalara katılırlar. [Bu toplantılar Yahya Kemal'i pek etkilemiş olmalı ki, o da yaşamı boyunca dostlarıyla yemek ve çay masalarında bir araya gelerek, bir öğretmen edasıyla hep kendisi konuşmayı, çevresindekilere daha çok kendi görüşlerini aktarmayı gelenek edinmiştir.]

> ***"Albert Sorel, giinün birinde kendisine harikulâde bir tesir icrâ eden*** [etki yapan] ***bir cümlesini söylemiş. Bu Fransızca cümleyi Yahya Kemal 'in ağzından aşağı yukarı şimdi şöyle hatırlıyorum. Zira, kırk yıl kadar devam edecek bir müddet içinde hâtırasından Yahya Kemal 'e bir kaç defa bahsetmiştim ve kendisi de hâtırasından, Albert Sorel'in şöyle dediğinden bahsetntişti. O, 'Dans le monde on n 'a pas encore decouvert des choses: lepöle dans la geographie et le Turc dans l'histoire!', yani, 'Dünyada daha keşfolunmamış iki meçhul var: Bunlardan biri, coğrafyada kutup, diğeri de tarihte Türklük! ' demiş olacak"*** Hisar, 184-185).

Sorel'in düzenlediği bu toplantılarda, dönemin ileri gelen tarihçilerinin tarihi inceleme yöntemlerini, bu konudaki yenilikleri ve tartışma konularının neler olduğunu öğrenir.

O sıralarda Fransa'da en sıcak tartışma konularından biri de, ulusçuluğun kaynaklan, yurt toprağının önemi, ulusun ve ulus kavramının oluşum süreci gibi sorunlardır. Ünlü ***Fransa Tarihi*** yazarı Michelet'den başlayıp, Fustel de Coulanges ve onun öğrencisi Camille Julian'ın geliştirdiği **"tarih içinde Fransızlığı arama"** sorunsalının ilkeleri ve yöntemleri, Yahya Kemal'in çok ilgisini çeker. Çünkü, bu dönemde Fransız düşüncesinde, ulus kavramı ırk kavramından ayrılmış, bunun yerini toprak, gelenek, dil ve din gibi toplumsal ve coğrafî kavramların bireşimi (terkibi) almıştır. Bu dizge içinde din, **"şeriat"** yanıyla değil, yalnızca toplumsal, halkbilimsel ve göreneksel yanıyla vardır. Genel olarak ümmetçi niteliklerin belirlediği bir toplum ve kültür yaşamından gelen Yahya Kemal için bu görüşler, ilginçtir. Onun, ileriki sayfalarda değineceğimiz **"tarih içinde Türklüğü arama"** çabasının kökeninde de elbette bu dönemde edindiği bilgi ve ilkeler vardır; hem eski hem de yeni biçemdeki şiirlerinin düşünsel temelini, bu görüşe dayandıracaktır. Yahya Kemal, ne Tanzimatçıların, özellikle Şinâsi ve Nâmık Kemal'in ileri sürdüğü **"ÇEKİNGEN OSMANLI MİLLİYETÇİLİĞİ"**ne ne de sonrakilerin kozmopolitliğine bu nedenle ilgi duyar.

Fransız tarihçinin bu düşüncelerini bizim tarihimize uyarlamayı düşünür; bunun için önce "bir başka gözle" tarihimizi öğrenmesi gerektiği kanısına varır. Ne var ki, bu konuda yazılmış Türkçe kaynak hemen hemen hiç yoktur. Çünkü bizim tarihçilerimizin hepsi, yalnızca olay anlatıcısıdır; tarih deyince, kültürün, ulusun, dilin, toplumsal yaşamın vb. değil, **"padişahların ve olayların kaydı"**nın anlaşılması söz konudur. Bir başka deyişle, ulusun ve kültürün oluşumunun, bizim tarihçilerimizin bilmediği bir tarih sorunsalı olduğunun farkına varır. Bunun nedeni, belki de, bizim, Avrupa uluslarının geçirdiği eytişimsel (Diyalektik) gelişmeleri bilmeyişimiz, toplumsal ve dolayısıyla tarihsel alanda, onların yaşadığı çatışmaları yaşamayışımızdır. Bu da Osmanlı'nın toplumsal ve özellikle ekonomik alanda kendisine özgü bir yapısı olmasından dolayıdır. O zaman, tarihimize, Sorel ve öteki tarihçilerin yöntemini kullanarak, ama kendi geçmişimizin özgül koşullarını göz önünde bulundurarak bakmak zorunluğu doğmaktadır. Yahya Kemal'in ilerde yapacağı da budur.

Yahya Kemal, bu öğrenme açlığını duyunca, bir yandan da Paris'in toplumsal yaşamına karışır, tiyatrolara, konserlere gider:

> ***"Henry Becque 'in*** Parisli Kadın ***"nın üç gece sırayla görmüştük; sanat ateşimizin ne derecede olduğu bundan anlaşılabilir. Tiyatroyu, sahne arkasında ömrünü geçiren meraklılar gibi seviyorduk.***

> "***Mounet-Sully, Le Bargy, Feraudy, Leloir, Trophier, Paul Mounet, Ogne, De Max, Guitry, Geemier, Bernard, Sarah Bernardt, Bartet, Pierre Souna, Lecomte, Berthe Cerny âdetâ rüyâlarımıza girerdi; bu sanatkârların bilmediğimiz bir sırları kalmamıştı. Boulevard piyeslerini ve artistlerini sevmezdik. "Comedie Française" ve "Odeon "dan sonra, sevdiğimiz yerler Lune Russe gibi Fransız zekâ ve zarâfetinin en hâlis ayarıyle tecellî ettiği*** [göründüğü] ***bir "cabaret" idî'*** (Beyatlı, 1960:85).

Bu tiyatro gezmelerini, orada tanıştığı, Hâlid Râşid adlı bir öğrenci arkadaşıyla birlikte yapar; İstamos adlı bir Rum ve Guy (de) Rober de Costal adlı bir Fransız genciyle de yakın arkadaşlıklar kurar. Dostluklarının temelinde, üçünün de şiiri sevmeleri vardır.

Bir yandan da çeşitli kütüphanelere giderek elde edebildiği yazma ve basma yapıtları okumaya; bunları bilincine yeni vardığı görüşle değerlendirmeye başlar; özellikle "***Osmanlı tarihini, yeni baştan, lâkin yeni bir usûlle yıl sırasıyla iyi okumaya***" (Banarlı, 1960:45) yönelir. Bir Balkan taşrasından sönük bir doğu başkentine gelen ve oradan da Paris'e "kaçan" genç Yahya Kemal'in gözleri, bu düşünce, sanat ve bilim başkentinde kamaşacak; 1912'de Türkiye'ye döndüğünde, sudan çıkmış balığa dönecek;

> "***Burada şu itirafta bulunayım ki, Fransa 'dan İstanbul 'a döndüğüm zaman, ilk manzarada, İstanbul bana köy gibi göründü. İçimde hâlâ Paris 'e karşı bir nostalji vardı. Bir zaman bu hissin tesirinden kurtulamadım,"***

diyecektir (Banarlı, 1960:50). Yahya Kemal'in her zaman böyle doğulu görünerek batılı oluşunun nedeni bu göz, beyin ve ruh kamaşması olmalıdır.

Kütüphanelerde yalnız tarihle ilgili kitapları değil, yazınla ilgili olanları da okur; özellikle Fransız şairlerinin kitaplarına, onun için okul olacak denli tutkuyla bağlanır. (sh:25-26)

Siyasal düşüncelerinin değişimi

Vehbi Eralp'ın belirttiğine göre, "On dokuz yaşında Paris 'e ayak bastığı zaman daha çok Osmanlıcılık görüşünü benimsemiş gibi idi; bu görüş sayesinde Osmanlı imparatorluğunun dağılmaktan kurtulacağını ileri süren yaygın kanaate o da kapılmış görünüyordu. Ama Paris 'te meselâ bir Fransız milliyetçiliğinin, daha garibi bir Rum, bir Bulgar, bir Sırp milliyetçiliğinin de bulunduğunu hayretle gördü. Bu milletlerden olan kimseler orada sık sık toplanıyorlar, kendilerinin ayrı bir millet olduklarını söylüyorlar, yazıyorlar, haykırıyorlardı. ***Osmanlı imparatorluğu içinde kendi milliyetinden bahsetmeyen, bunun sözünü bile etmekten âdetâ utanarak çekinen yalnız Türkler kalmıştı.*** *Bu aykırı durum, Yahya Kemal 'e bir Türk milliyetçiliğinin de bulunduğunu, bulunması gerektiğini anlattı" (H. Vehbi Eralp, YKSD, 50). [Bugünde Kürd'ün hakkını savunuyorum diyerek, Türk'ün hakkını görmekten kaçınanlar gibi.)*

Siyasal düşünceleri konusunda, Yahya Kemal ise şunları söylemektedir: "Bir aralık Turancı oldum. (...) Leon Cahun 'un A l'Histoire des Peuples de Asia [Asya Halklarının Tarihi] ismindeki eserini okumak beni Turancı yaptı. Türk ırkının zaman ve mekân içindeki vüs'ati [genişliği] karşısında gözlerim kamaşmıştı. O sıralarda havada böyle bir şey vardı. Fakat benim Turancılığım uzun sürmedi. Baktım bunun bir sonu, bir neticesi olmayacak. Milliyetçiliği tahdid etmek [sınırlandırmak] lâzım. Zaten o zamanlar, Turan'a gayr-ı müslim Türk kavimleri de ithal ediyorlardı [katıyorlardı]. [Macarlar, Finliler gibi kavimleri Turan çerçevesine sokanlardan biri de Mehmet Emin Yurdakul'dur], (...) İşte o sıralarda (...) Camille Julian 'ın bir yerde tesadüf ettiğim şu cümlesi imdadıma yetişti: ***"En mille ans le sol de la France a cree le peuple français" [Fransız halkını, binlerce yılda, Fransız toprağı yarattı].*** *(...) Bizi de yaratan Anadolu ve Rumeli toprağı idi. Milliyeti zaman bakımından da tahdit etmek lâzımdı. Tarih kitaplarını karıştırdıktan sonra kanaat getirdim ki, bu bakımdan Malazgirt muharebesi mebde [başlangıç] olarak kabul edilebilir" (Adile Ayda, "Neşredilmemiş Mülâkat", Cumhuriyet, 1-2 Mayıs 1958; ay bk. Yücebaş, 1962:30). Yahya Kemal'in Turancı görüşlerinin kökeninde, Ziya Gökalp'ın ilk dönem görüşlerinin de etkisi vardır.*

Eralp'ın sözünü ettiği Osmanlıcı görüşün kökeni, Osmanlı devletinin toprak yitimlerinin iyice arttığı dönemde başım Namık Kemal'in çektiği aydınların görüşüdür; buna göre, İmparatorluğun yönetiminde yaşayan, azınlıkların **"milliyetçilik dâvâsına"** kapılmaları, çok uluslu imparatorluğun dağılmasına yol açar. Bu nedenle onları, "Osmanlı olduklarına inandırarak, onlarda Osmanlı bilincini uyandırarak" bu dağılmanın önüne geçilebilir. Hele Türk ulusçuluğu gütmek felâket getirir. Bununla birlikte, dönemin, Osmanlı aydınlarının farkında olmadıkları siyasal ve ekonomik koşulları yaratması nedeniyle, bu görüşün hiç bir etkisi olmamıştır. Yahya Kemal'in de, düşünen bir genç insan olarak, etkileri hâlâ sürmekte olan Osmanlıcılık görüşüne kapılmış olması doğaldır.

Ancak, Paris'in canlı siyasal ve kültürel ortamında, Yahya Kemal'in düşüncelerinde köklü değişikliklerin olması da kaçınılmazdır; Fransa, özellikle Paris, o dönemde her ülkeden siyasal muhaliflerin özgürce toplandığı, düşünce alışverişinde bulunduğu, siyasal eylemlerini yürüttüğü, bir yandan da Fransız sosyalistlerinin ve anarşistlerinin sık sık toplantılar ve gösteriler düzenledikleri, zaman zaman da ürkütücü çatışmaların yaşandığı, canlı hareketli bir kültür merkezidir. Yahya Kemal, bu coşkulu siyasal ve kültürel havaya kendisini çabucak kaptırır. Jön Türklerin siyasal toplantılarına, söyleşilerine katılmaya başlar; ama, Jön Türklerin, "oldukça dar kafalı" olduklarını da düşünmektedir. **Osmanlı azınlıklarından muhalifler; Ermeniler, Rumlar, Bulgarlar yeni bir ulus yaratmak peşinde koşarlarken, Jön Türklerin yalnızca II. Abdülhamid'i tahttan indirerek anayasayı yürürlüğe koymakla her şeyin düzeleceğini sanmaları, kısır çekişmelerle zaman yitirmeleri, ona göre, tam bir aymazlıktır.**

Yahya Kemal'e göre, bütün bu bocalayışların, yanılgıların temelinde, aydınların, bir ulusun ve o ulusun kültürünün, dilinin nasıl oluştuğu konusunda bilgisiz olmaları yatmaktadır. Camille Julian'ın, **"FRANSIZ ULUSUNU BİN YILDA FRANSIZ TOPRAĞI YARATTI"** diye özetlenen düşüncesi, onun kafasında **"vatan" [yurt] ve "vatan toprağı" kavramlarını** yeniden biçimlendirmiştir. Artık onun için yurt, Namık Kemal'in **"AŞİRETTEN İMPARATORLUK YARATAN"** ataların uğruna can verdiği kutsal topraklar olmaktan öte bir kavramdır. Bu onda, tarihimizi gerçek anlamda bilmediğimiz düşüncesini yaratır. Turan ve Osmanlıcılık görüşlerinin, birer düşlemden başka bir şey olmadıklarını, ulusu, dili, kültürü yaratanın, eskilerin "iklim" dedikleri "toprak" olduğunu, bunların belirli özellikleri taşıyan yurt toprağında çok uzun bir süreçte biçimlendiğini düşünür. Kütüphanelerde Türk tarihiyle ilgili ne bulursa okumaya, okuduklarını kafasında tartmaya, değerlendirmeye başlar.

Amacına ulaşmak için Selçuk ve Osmanlı yüzyıllarını, daha önceki görüş ve kuramları göz önünde bulundurmadan, yıl yıl, o olmazsa dönem sırasıyla, olaylar sırasıyla öğrenmesi gerektiği sonucuna varır. Okumadığı "Frenk" ve Türk yapıtlarını ve yeni araştırmaları inceleyerek, düşlemini gerçekleştirmeye karar verir: ***"İşte o zaman, kafamın içince Malazgird bir başlangıç gibi tecellî etti. 1071'den sonra Anadolu 'ya, sonra Rumeli 'ye, daha sonra İstanbul 'a yerleşerek*** **yepyeni ve yaratıcı bir millet** ***oluşumuzu hayâl meyâl görmeye başlamıştım"*** (Banarlı, 1960:46). Vardığı sonuca göre Türk ulusu, kültürü ve dili, asıl 1071'den sonra ulusal kimliğini bulmuştur. Malazgirt meydan savaşıyla Anadolu'ya giren Türkler, bir süre sonra, artık doğudan gelen, göçebe toplum özellikleri taşıyan insanlar olmaktan çıkarak Anadolu kokusu ve rengini taşıyan, Türk dilini ve kültürünü yaratmışlardır. Buna, Trakya'ya geçişten sonra, Balkan topraklarının getirdiği renk ve koku da eklenmiştir.

YAHYA KEMAL'İN BU SONUÇTAN ÇIKARDIĞI ŞUDUR:

Kültürde, yazında ve dilde bir devrim yapılacaksa, bu dönem sonrasının yazınının, şiirinin ve kültürünün incelenmesi, eskiyen yanlarının ayıklanması, "kültürel süreklilik"i sağlayan etken neyse onun anlaşılması gerekmektedir. Ona göre, bu kültürün beşiği Anadolu ve Rumeli'dir; bu toprakların oluşturduğu kültürün de en süzülmüş ve incelmiş biçimi İstanbul'dadır [Yahya Kemal'in İstanbul konusunda pek çok şiir ve düzsöz yazmasının, her fırsatta İstanbul hayranlığını ya da özlemini dile getirmesinin nedeni, kentin o zamanki güzelliği değil, ona göre Türk kültürünün bir simgesi olmasıdır.]

Bu konuda Yahya Kemal, **"Türkçe'nin, mimârînin, müziğin, güzel hat sanatının, kent görünümlerinin ve öteki büyük küçük sanatlarımızın ulaştıkları gelişmenin, en çok Rûm [Anadolu] Selçukluğu Anadolu'ya geçtikten sonra ve Osmanlı yüzyıllarında ortaya görkemli bir *terkîp*'i**

[bireşimi], Rumeli ve İstanbul ana vatanla yekpâre bir kitle olduktan sonra, kısaca yeni yurt, yeni koşulları içinde ulusumuza yeni bir biçim verdikten sonra ortaya çıktığını" belirterek İstanbul Türkçesini incelemeye, dilinde bu ağıza uymayan ne varsa ayıklamaya, dilbilgisi kuralları yerine İstanbul ağzım kullanmaya karar verir. Bu kararının bir başka nedeni de, gerileme dönemi divan şairlerinin; ne denli halka yaklaşmaya çalışırlarsa çalışsınlar bunu başaramayan Tanzimatçıların; zaten halka değil kendilerine yönelik bir dille yapıt veren Edebiyat-ı Cedîdecilerin; yazım ve şiiri makale gibi gören **Ziya Gökalp, Mehmet Emin** gibi **Türkçülerin; Ahmet Hâşim** gibi saf şiiri bulmak için kendi içine kapanarak köklerinden kopan şairlerin kesintiye uğrattıkları "gerçek Türk şiiri"nin dilini, edasını, deyişini bulmak düşüncesidir. Bu nedenle Ziya Gökalp'ın düşüncelerinden de uzaklaşır.

Ulusu ve kültürü oluşturan öğeler

Ona göre, ulusun oluşumunda temel olan "TOPRAK BİRLİĞİ"dir. Toprak, üzerinde yaşayan insanları biçimlendirir. Dil, din, halkbilim, tarih gibi ulusal özellikleri yaratan öğeler bu biçimlendirmenin sonucunda oluşurlar. Bundan dolayı, Türk ulusunu ortaya çıkaran etmenin, Anadolu ve Rumeli topraklarının "terkîb"i [bireşimi] olduğunu belirtir. Bu terim, Yahya Kemal'in tarih görüşünün sihirli sözcüklerinden biridir ve onun neden yeni Türk yazınının [yaklaşık XVIII. yüzyılın ikinci yarısından 1910'lara dek] gerçek anlamda Türk yazını olmadığını düşündüğünü de açıklar. Dil ve halkbilim, bu nedenle başka Türk asıllı halkların dilinden ve halkbiliminden; **din, bu nedenle başka Müslüman ümmetlerin Müslümanlığından** [Yahya Kemal bu konuda, Müslümanlıkta domuz etinin ve içkinin yasak olmasına karşın, Türklerin kendi Müslümanlık anlayışlarına göre, domuz eti yemediklerini ama içki içmeyi de sevdiklerini söyler]; uygarlık, bu nedenle başka ulusların uygarlık anlayışından farklıdır; bu farkları oluşturan etmenler de, ***"ulusal özellikler"*** diye adlandırılır. Yine bu nedenle, Yahya Kemal'e göre, yüzyılın dönümünde Ziya Gökalp'ın Türkçülüğü [Kurtuluş savaşından önce, bu Türkçülük enikonu Turancılıktır]; Mehmet Akif'in İslamcılığı [Âkif, sonuna dek, İslamlığın aslına, yani "asr-ı saâdet"e dönülmesini savunur] ve Prens Sabahattin'in Batıcılığı başarıya ulaşamamıştır: ***"Divan, Arab'ı meşketti; bu onun kaderi idi. Tanzimat ve Edebiyat-ı Cedide, Frenk 'i meşketti. Onun gücü de ancak buna yetiyordu. Divan, isterdi ki ve özenirdi ki, eseri Acem 'e benzesin ve şimdikiler özeniyor ki, eserleri hiç bir şeye benzemesin"*** (YKSD, 38). Bu görüşleri birbiriyle bağdaştırmaya çalışan İttihat ve Terakki politikalarının başarısız olmasının nedeni de budur; bu görüşlerin ortak yanları, çözümü Anadolu uluslaşma süreci dışında aramalarıdır. Bununla birlikte, Türk toplumunun evrimleşmesinde, yani Yahya Kemal'in "terkîb" dediği oluşumda, bütün bu görüşlerin etkisi olmamıştır denemez. (sh:32-36)

ZAMANDİZİM

(Yahya Kemal'in kendi anlatımı olanlar ve [Banarlı, 1960:130-134 ekleriyle]):

1884'te doğdu (2 Aralık).

1889 Yeni Mektep'e girdi.

1892 Mekteb-i Edeb 'e kaydolundum.

1897'de âilem Selânik'e nakletti. Annemin teverrümü, sonra ölümü, ilk dile teşekkülümüzün bozulması ve benim mukadderatımdaki istikamet bu senedendir.

1898 Karşıyaka 'da ikamet. Pederimin izdivâcı.

1899 Üsküp 'teki eski eve nakil. Benim Rufâî dergâhına devâmım.

1901 İlk şiiri İstanbul'da bir dergide yayımlandı.

1902 [Nisan] İstanbul'a gönderildiğim sene. -1903 İstanbul'da (Fazlıpaşa, Sirkeci, Sarı Yar [Sarıyer], Kadıköyü).

1903 [Ağustos] Paris’e firar. - 1912 Muttariden Paris’te (Gidip gelişlerim: Londra ’ya, Cenevre ’ye, Bolonya 'ya, Bretannya ’ya)

1904 Science Politiques Mektebi’ne kaydolunuşum.

1906 Londra ’ya, Belçika ’ya seyâhat. Londra’da Abdülhak Hâmid’i ziyaret.

1909 Biraz refah. Pederimin Paris ’e gelişi.

1910 İsviçre 'de seyâhat.

1911 Bretanya ’ya seyâhat.

1912 İstanbul’a avdet. Tevfik Fikret’le tanışma. -1922 Muttariden İstanbul (Sofya, Filibe)

1913 Dârüşşafaka 'da muallimlik. Basında ilk dözsöz yazısının yayımlanması.

1914 Medreset-ül-Vâ’ızîn’de ders vekâleti. Eyüp Rüşdiyesi’nde öğretmenlik.

1916 Dârülfünûn Müderrisliğine intihâbım. Aşkım.

1918 Paris’ten döndükten sonra ilk şiirlerinin “Bulunmuş Sâhife- ler" genel başlığıyla yayımlanışı.

1919 Aşkımın hâtimesi [bitişi].

1920-1921 Büyük Mecmua’da yazılar.

1921 Bulgaristan ’a seyâhat. Dergâh dergisinin yayımlanması.

1922 Atatürk’ü Bursa’da ziyaret. Ankara’ya gidiş. Lozan Konferansı ’na iştirak

1923 Mebus intihâb edildim [Urfa], -1925 Ankara (İstanbul, Adana, Payas, Dörtyol, Paris, Versay, Viyana, Budapeşte, Nis ve Côte d’Azur).

1925 Suriye sınırının düzeltilmesi için kurulan kurula üyelik.

1926 Varşova ortaelçiliği.

1926-1929 Muttariden Varşova (Bükreş, Danzig, Gdyna, Berlin, Leipzig, Viyana, Tuna, Sofya, İstanbul)

1929 Kötü tâlihle geçmiş bu hazîn senemde: Varşova'dan Prag ’a, oradan Cenevre'ye, Lozan’a, Bern’e. Madrid elçiliğine oradan gittim. İspanya içinde geziler.

1930 Madrid ortaelçiliği.

1930 İki defa Paris’de, bir defa Bern’e. Oradan Floransa, Roma, Napoli. Cebelitarık ve Elcezîre’ye gezi.

1932 Madrid elçiliğinden çekildim [Mart], Paris’e geldim.

1933 İki kez Cenevre’ye, bir defa Lozan’a, Bern’e, Hamburg’a. Yıl sonunda Bükreş. Aralık’ta Hamdullah Suphi ile birlikte Karadeniz yoluyla İstanbul’a, oradan da Ankara’ya.

1934 Yozgat milletvekilliği - Tekirdağ milletvekilliği.

1939 Atina’ya, Kahire’ye. Diyarbekir, Kayseri, Malatya, Adana, Mersin. Savaş başlayacağı sırada Erzurum hattının açılışına katıldım. Erzurum ve Sivas.

1941-1946 Park Otel’de, 75 numarada yaşadım. İzmir’e.

1945 İstanbul milletvekili.

1946 Mebus çıktığım vakit de Ankara'ya gittim. Ankarapalas’ta kaldım. Üç ay sonra İsmet Paşa seçimi iptal edince yapılan yeni seçime de girdi ama yitirdi.

1947 Karaçi elçiliğine atandı. Emeklilik işlemlerinin başlaması.

1948 Elçilik görevine başladı.

1955 Hastalandı ve Roma’da sağaltım gördü.

1957 Hastalığı yineledi.

1958 Ekim’de Cerrahpaşa Hastanesi’e yatırıldı; 1 Kasım’da Hakk’a yürüdü.

Yahya Kemal’in mezar taşma, vasiyetine uyularak, kendisinin en iyi şiirlerinden kabul ettiği *Rindlerin Ölümü’nün* ikinci kıtası yazılır:

Ölüm âsûde bahar ülkesidir bir rinde,
Ruhu her yerde bir buhurdan gibi yıllarca tüter;
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar, her gece bir bülbül öter

Yahya Kemal Beyatlı 2 *Aralık 1884 - 1 Kasım 1958*

Kaynak:

Kemal BEK, Yahya Kemal Beyatlı, Yaşam Öyküsü ve Yapıtlarını Okuma Kılavuzu, Tarih ve Özne 1 Araştırma, 2001, İstanbul

ATATÜRK'ÜN MUHAFIZ ALAYI KOMUTANI TOPAL OSMAN BEY NEDEN KATLEDİLDİ?

Tüm samimiyetimle bir kere daha belirteyim ki, **yakın tarihi tartışmak konusunda zihinlerimiz yeterince özgür değil!**

***Analiz* amacıyla yakın tarih tarlasına girmek, *mayın tarlasına,* girmekten farksızdır!**

Alışa geldiğimiz *övgü-sövgü* sarmalı dışında, gerçekleri arayış cehdiyle yakın tarihe yaklaşan tarihçi, mayın tarlasında yürümeyi göze almak mecburiyetindedir.

Birileri istediği kadar aksini söylesin, dilediği kadar ***"Aslında eleştirmek ve tartışmak yasak değil de, hakaret etmek yasak"*** şeklinde bir yorumla yasaklara ve yasakçılığa kılıf bulmaya çalışsın, olmuyor: Çünkü insan kendini ancak özgür hissettiği kadar özgürdür!

Ve bir kesimden övgüyle, bir kesimden sövgüyle söz etmeye şartlanmamış kalemler, yakın tarih konusunda, bilinen sebeplerden dolayı, kendilerini özgür hissetmiyorlar.

Esasen kimi etkili-yetkili çevrelerin zihinleri de, bu konudaki özgürleşmeyi taşımaya henüz hazır değil. Ne zaman yakın tarihe ilişkin farklı bir şey gündeme gelse, aba altından sopa göstermeye varan hassasiyetler ortaya çıkıyor.

Yakın tarihe bakışımız salt duygusal! Duygusal olanın bilimsel, tarihsel, mantıksal olmak gibi bir zorunluluğu yoktur! Yakın tarihe ilişkin derin analizlere rastlayamayışımızın en önemli sebebi bence bu dur. Derinleşme ihtiyacının gerekçesi oluşmamıştır. İnsanlar yasaklar sebebiyle kullanamayacakları bilgilere ulaşmak için çaba harcamazlar.

Bütün bunlardan dolayı ***gerçek tarihçi*** yakın tarihten kaçıyor. Öncelikle yanlış anlaşılmaktan, yanlış anlaşılıp süründürülmekten, hatta bazılarına *aykırı* gelebilecek bilimsel ve tarihsel yaklaşımından dolayı vatana ihanetle suçlanmaktan korkuyor.

Kimse durup dururken huzurunu bozmak istemez. Ayrıca da kimseden kahraman olmasını filan beklemeye hakkımız yok! O zaman da meydan ya tümüyle ***yakın tarih şaklabanları*** na kalıyor, ya da yakın tarihe tam bir ***mürit mantığıyla*** yaklaşan siyasi duygusallığa: Onlar da dönemin belli bölümünü övmek, diğer bölümüne sövmek dışında bir şey yapmıyorlar...

Sonuç olarak yakın tarihimiz ve yakın tarihi olumlu-olumsuz yönleriyle etkilemiş ***Topal Osman Ağa*** gibi isimler bir alaca karanlık kuşağının, övgü-sövgü sarmalında kalıyor.

Bu yüzden ne Sultan Abdülhamid'i yeterince tanıyoruz, ne Vahideddin'i; ne Cemal Paşa'yı, ne Atatürk'ü, ne İnönü'yü, ne Rıza Nur'u, vesaire...

Meçhuller diyarında gibiyiz. Henüz Atatürk'ü Samsun'a götüren Bandırma Vapurunda bile anlaşmış değiliz. Kimilerimiz çürük olduğundan söz ederken, kimilerimiz neredeyse transatlantik tanımlaması yapıyoruz!

Çocukluğumda okuduğum ders kitaplarına göre, Atatürk, asker olduğu hâlde ne komutanlarından, ne de Padişahtan izin almaksızın ***çürük Bandırma Vapuruna*** atladığı gibi işgal altındaki İstanbul'dan çıkıp sağ salim Samsun'a varmıştı...

Duyduklarım ise çok farklıydı: Güya Atatürk'ü Samsun'a Sultan Vahdettin göndermiş, (Rahmetli Üstad Necip Fazıl, ***"Vahidüddin"*** isimli eserinde bunu yazdığı için mahkûm oldu.) bunun için de, Osmanlı Devleti'nin elinde bulunan en iyi gemilerden biri olan *Bandırma Vapurunu* tahsis etmişti.

Dramın boyutlarına bakınız ki, Birinci İnönü Savaşının gerçekte olup olmadığını bile net olarak bilemiyoruz! **(İstiklâl Savaşımızın bazı kahramanlarına ve bazı tarihçilere göre, böyle bir savaş hiç olmamış, dolayısıyla böyle bir zafer de kazanılmamış.)**

Eğer bu bir *dedikodu* ise, böyle dedikodular sadece yasakların kol gezdiği ülkelerde olur. Yazılmasından korkulan şeyler kulaklara fısıldanır, tabiatıyla tarihe bir sürü yalan-yanlış şey karışır.

Sır tuta tuta, yüreklerimiz ***sır-küpüne*** döndü. Kafamızda cevapsız sorular cirit atıyor...

Özet olarak söylemek gerekirse, Türk milleti, yakın uzak tüm tarihini devlet ideolojisi giydirilmiş resmi tarihten öğreniyor. Bu yüzden, doğrulara ulaşmak bazen imkânsızlaşıyor.

Çünkü iktidarı kontrol edenler tarafından bazı *sakıncalı* tarihi belgeler değiştirilmiş, hatta yok edilmiş olabilir. Bu ihtimal *doğru tarihe* giden yolun üzerinde diken tarlası gibi duruyor.

Özellikle **Ali Şükrü Bey** ve **Topal Osman Bey vakası**, doğrudan Atatürk'le bağlantılı bulunduğu için, son derece hassas vakalardan birini teşkil ediyor.

> Tabii resmi tarihe (ve Ana Britannica Ansiklopedisine göre) Atatürk'ü (Cumhurbaşkanını) korumakla görevli Muhafız Alay Komutam Topal Osman, Atatürk'ü çok sevdiği için, ona sık sık muhalefet eden Trabzon Milletvekili (hemşehrisi) Ali Şükrü Bey'i öldürmüş. Olay ortaya çıkınca Atatürk Topal Osman'ı korumamış. O da Atatürk'e kinlenmiş ve Çankaya Köşkünü basmış. Neticede öldürülmüş. Keşke her şey bu kadar yalın, açık ve basit olabilseydi.

Bilinmelidir ki, hiçbir tarihi olayın gerekçesi bu kadar sade ve basit değildir. Tarih iç içe labirentlerden oluşur. Bir şey tarih içindeki her şeyle ilgilidir. Binaenaleyh, bir olay bu kadar sıradanlaştırılmışsa, mutlaka içinde giriftlikler vardır. Zira tarihte bu kadar tesadüf olmaz.

Artık ***Topal Osman Bey kimdir?*** sorusunu kendimize sorabiliriz. Öncelikle, çeşitli savaşlara katılmış, çeşitli yerlerinden yaralanıp *topal* kalmış bir savaş gazisi ve sözün tam manasıyla bir kahramandır.

> **Giresun'un varlıklı ailelerinden birine mensuptur. Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşında; gönüllü olarak, bir grup genci silâhlandırarak savaşa katılmış ve çok yararlılıklar göstermiştir...**

Bu savaşlarda ayağından yaralanmış, *Topal* lâkabı oradan gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonrasında, Karadeniz Bölgesi'ndeki Rum çeteleri ile boğuşup geri püskürtmüştür.

Mustafa Kemal Paşanın Samsun'a çıkmasından itibaren de, tüm gücüyle onu desteklemiş ve tüm imkânlarını Mustafa Kemal'in emrine vermiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında çeşitli cephelerde aktif görev üstlenmiştir. O kadar büyük ve görkemli hizmetler yapmıştır ki, gerek kendisi, gerekse *çetesi* âdeta efsaneleşmiştir. Şöhreti yaygınlaştığı için **Nisan 1919'da İstanbul Hükümeti tarafından hakkında tutuklama emri çıkarılmıştır.**

Tarihçi vicdanı, böyle birinin göğsüne rahatlıkla ve hiç çekinmeden *kahramanlık madalyası* takabilir. Ancak tarihçinin görevi kahraman belirlemek değil, doğru tespitler yapmaktır.

> **Birinci tespit: Topal Osman tam bir vatanseverdir...**
>
> **İkinci tespit: Topal Osman, yeri geldiğinde hayatım vatanı için hiçe sayabilen bir fedakârdır...**
>
> **Üçüncü tespit: Topal Osman, kendisi için bir şey istemeyen bir insandır...**

Tarih iç içe labirentlerden oluşur. Bir şey tarih içindeki her şeyle ilgilidir. Binaenaleyh, bir olay sıradanlaştırılmışsa, mutlaka içinde giriftlikler vardır. Zira tarihte bu kadar tesadüf olmaz.

> **Dördüncü tespit: Mustafa Kemal'e bağlıdır... (O kadar bağlıdır ki, Atatürk, ondan başkasına güvenememiş, kendisini koruma görevini ona ve arkadaşlarına vermiştir.** Mustafa Kemal'in 27 Aralık 1919'da, Erzurum Milletvekili ve Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi Başkanı olarak Ankara'ya geldiği zaman, hiçbir biçimde koruması yoktur...

Ankara Garı yanındaki küçük evde uyurken, silâhını yastığının altına soktuğunu duyan Topal Osman Ağa, hemşerilerinden kurduğu birliğiyle Mustafa Kemal'i korumayı üstlendi. TBMM'nin küçücük genel kurul salonunda, **"Muhafız Tabur Kumandanı"** olarak, ayrı bir yerinin olduğu bilinir.)

Bundan sonrasını *dönemsel* olarak tespit edelim...

Artık zafer (İstiklâl Savaşı) kazanılmıştır. Dolayısıyla, yönetici kadro, savaş esnasında gerekli gördüğü bazı isimlere, gruplara ve eğilimlere artık ihtiyaç hissetmemektedir...

Yani ileriki aşamalara geçilebilmesi için, bazılarının tasfiye edilmesinin vakti gelmiştir...

Birinci Meclis, yönetici kadronun rahatlıkla kontrol edebildiği bir Meclis değildir. Mustafa Kemal ve kadrosu, Birinci Meclis'teki muhalif İkinci Grub'un (Mustafa Kemal Birinci Grubun lideridir) zaman zaman çok sertleşen muhalefetiyle karşılaşmaktadır. **Grubun önder isimlerinden biri de eski bir asker olan Trabzon Milletvekili Ali Şükrü Bey'dir. Ali Şükrü Bey, diğer pek çok milletvekili gibi, Lozan Antlaşmasının Türkiye'yi kayba uğrattığına inanmakta ve antlaşmanın imzalanmamasını istemektedir...**

Bu bağlamda Mustafa Kemal'i ağır biçimde eleştirmektedir. Bazen tartışma o kadar sertleşmektedir ki, Mustafa Kemal ile Ali Şükrü birbirlerinin üzerine yürümektedirler.

Tabiatıyla da Mustafa Kemal, düşündüklerini hayata geçirebilme açısından yeni bir Meclis istemektedir... Yeni Mecliste Ali Şükrü Bey ve fikriyatı asla yer bulamayacaktır. Fakat bunu gerçekleştirebilmek pek o kadar da kolay iş değildir. Zira Ali Şükrü, Mecliste ve basında tanınan, hatta taraftarı olan lider isimdir.

Hem dinî, hem de millî konularda son derece hassas, son derece atak, cesur, liderlik vasfı olan bir insandır. Mustafa Kemal'in **Hakimiyet-i Milliye Gazetesi**'ne karşılık, **Ali Şükrü** de ***Tan Gazetesi****'ni* çıkarmakta, her alanda Mustafa Kemal ile rekabete giriştiği izlenimi vermektedir. Ayrıca hilâfetin kaldırılmasına da taraftar değildir. Üstelik Mustafa Kemal ile TBMM çatısı altında dişe diş tartışmayı göze alabilen biridir.

İşte bu gergin günlerde Ali Şükrü Bey birden bire ortadan kayboldu. Kayboluşunun ancak üçüncü günü, Mühye Köyü civarında koyunlarını otlatan bir çoban tarafından cesedi bulundu. Boğularak öldürülmüştü...

Cinayeti araştırmak üzere kurulan komisyon, pek bir şey bulamadı. Sadece **Ali Şükrü Bey'in**, sıkılmış yumruğunun içinde hasır parçaları bulunduğu zapta geçirildi...

> **Derhal Topal Osman'ın evini bastılar. Her nasılsa, cesedin avucundaki hasır parçalarının Topal Osman'ın evindeki sandalyeye ait olduğunu tahmin etmişlerdi!**
>
> **Sonra bu mealde bir açıklama yaptılar: Hemşehrisini Topal Osman öldürmüştü!**

İdddiaya göre, Topal Osman, hemşehrisi Ali Şükrü Bey'in Mustafa Kemal'e muhalefet etmesine dayanamamış ve bir gece evine çağırıp öldürmüştü. (27 Mart 1923)

En mühim delilleri, cesedin avucunda tuttuğu, cinayetten sonra konulup konulmadığı bilinmeyen hasır parçalarıydı. Güya o parçalar, boğuşma esnasında, Osman Ağa'nin evindeki hasır sandalyelerden koparılmıştı.

Ama Topal Osman böyle bir cinayet işlemediğini söylüyor, hemşehrisini öldürmesi için deli olması gerektiğini öne sürüyordu. Üstelik aralarında cinayet sebebi olabilecek bir düşmanlık da yoktu. Birbirlerinin evine girip çıkacak derecede de samimiydiler.

Bunları Atatürk'e anlatıp masumiyetini ispatlama çabasına girdi. Fakat talebi reddedildi. O zaman iktidar kavgasının ortasına düştüğünü ve iyi hazırlanmış bir komploya kurban gittiğini düşündü.

Kahramandı, korkusuzdu, ama pek çok kahraman gibi o da saftı. Cepheden cepheye mertliğini vuruşturduktan sonra, enva-i çeşit siyaset tilkisinin cirit attığı Ankara havasına alışamamıştı. İntikam hevesine kapıldı. Arkadaşlarıyla birlikte, Çankaya Köşkü'nü kuşattı. Atatürk içerideydi. Yanında eşi Latife Hanım ve Latife Hanım'ın kız kardeşi Vecihe İlmen vardı. ***"Latife Hanım"*** isimli kitabın yazarı İpek Çalışlar, Latife Hanım'ın kız kardeşi Vecihe İlmen'e atfen şunları anlatıyor:"Beklenen oldu. Topal Osman çetesi Çankaya'yı kuşattı. Latife'nin kız kardeşi Vecihe de oradaydı. Vecihe İlmen yıllar sonra bir dost meclisinde o gün yaşadıklarım anlatmıştı. Bu anlatım Topal Osman olayının bilinmeyen bir yönünü gün ışığına çıkartıyor: **Milli Mücadelenin lideri tehdit altındaydı. Kısa bir tartışma yaşandı. Önemli olan Mustafa Kemal Paşa nın yaşamıydı.** Ona bir şey olursa zaten hiçbiri hayatta kalamazdı. Dışarıdakilerle pazarlık başladı. Adet olduğu üzere**, 'Kadınlar ve çocuklar önden çıksın,'** dediler. Plan şuydu:**Mustafa Kemal Paşa, kılık değiştirerek kadınlar ve çocuklarla birlikte dışarı çıkacaktı. Fakat evin içinde de birilerinin kalması gerekiyordu.**

> *Latife muhafızlarla birlikte evde kalmaktan yanaydı.* ***'Ben onları oyalarım,'*** *diyordu. Mustafa Kemal Paşa önce şiddetle itiraz etti. Ancak Latife'nin inadını bilirdi. Vecihe bir çarşaf buldu, getirdi. Mustafa Kemal çarşafı giydi, baldızı Vecihe ve hizmetkâr kadınlarla dışarı çıktı. Latife de bu arada onun kalpağını kafasına takmıştı.*
>
> *Erlerden birine,* ***'Mutfaktaki portakal sandıklarını getir,'*** *dedi. Sandıkları pencerelerin önüne dizdiler. Evde ışıklar yanıyor ve bahçeden bakıldığında içerdekiler fark ediliyordu. Boyunun kısalığı dışarıdan fark edilmemeliydi. Latife, portakal sandıkları üzerinde bir ileri bir geri yürüyor, dışarıdan gelen habercilerle iletilen mesajları evde Mustafa Kemal varmış gibi alıp cevap veriyordu. Ölüm tehdidi altında çeteyi oyalamayı sürdürüyordu. O sırada Mustafa Kemal, Topal Osman'a karşı yürütülecek harekâtı planlıyordu. Sonunda Topal Osman'ın adamları eve kurşun yağdırmaya başladı. Ardından eve girdiler. Mustafa Kemal'in gittiğini anlayınca çılgına dönüp ne buldularsa parçaladılar. Onların aradığı Mustafa Kemal'di. Ama ellerinden kaçırmışlardı. O sırada Topal Osman müfrezesi Muhafız Taburu tarafından sarıldı."*

Tabii teslim olmadı. Ankara'da Ayrancı Bağları'ndaki evinde girdiği çatışma sabaha kadar sürdü. Hemen hemen bütün adamları öldürüldü. Kendisi de ağır biçimde yaralandı. Ve ancak yaralı olarak ele geçirilebildi. Fakat hazindir; ağır yaralı olarak hastaneye götürülürken, yolda öldüğü söylenerek başı kesildi**... (1923 yılının 1 Nisanını 2 Nisana bağlayan gece)** Sonra alelacele gömüldü. Daha sonra ise Meclis kararıyla mezarı açıldı. Cesedi çıkarılıp TBMM önünde bacaklarından darağacına asıldı ve ceset kokuşuncaya kadar orada bekletildi. **Böyle bir kini anlamak, bugün için çok zor!**

O dönemde **TBMM zabıt kâtibi olan Mahir İz, *"Yılların İzi"*** adıyla yayınladığı hatıralarında, bu operasyonla hem Ali Şükrü Bey'in yıpratıcı muhalefetinden, hem de artık hizmetine lüzum kalmayan Topal Osman ve arkadaşlarından kurtulmak isteyenlerin kurtulduğunu, böylece bir taşla iki kuş vurulduğunu söyler. Atatürk'e sonuna kadar sadık kalmış isimlerden Falih Rıfkı Atay, ***"Topal Osman da en sonunda nizamî ordunun kıta kumandanlarından İsmail Hakkı Tekçe tarafından ve Mustafa Kemal'in emriyle Çankaya sırtlarında vurulmuştur."*** der...

Atatürk'ün eski silâh arkadaşlarından **Ali Fuat Cebesoy** ise, Topal Osman yok edilirken Mustafa Kemal'in oturup beklemesini ***manidar*** bulur.

Her neyse. Bu olaylardan sonra Birinci Meclis, Meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile alması gereken seçim kararını, Anayasaya aykırı olmasına rağmen, basit çoğunlukla aldı. Seçilecek isimleri bizzat Atatürk belirledi. Böylece İkinci Meclis teşekkül etti. TBMM'nde dikensiz gül bahçesi oluşmuştu. Tarihçi vicdanı, ***"Amaç bu muydu?.."*** diye düşünmeden edemiyor.

*****

Bu acı hikâye burada bitmeliydi aslında, fakat bitmedi. Bu kez Gazi Topal Osman ismi etrafında dönen

başka bir hikâye çıktı yolumuza...

1925'de bizzat Atatürk'ün emriyle Topal Osman'ın naaşı Giresun Kalesinde ilk gömüldüğü yerden alınıp, yine kale içindeki anıt mezara nakledildi.

1981'de Giresun mülki amirleri kendisini kahraman ilan etmek için **Türk Tarih Kurumu**'ndan görüş istediler, ama olumsuz bir cevap aldılar...

1983'de Kenan Evren, Giresun'u ziyareti sırasında, Gazi Topal Osman'dan övgüyle söz etti. 1987'de yerel yöneticiler 2 Nisanlarda Topal Osman'ı anmaya başladılar. Derken, **bir emekli tuğgeneral**, Topal Osman Ağanın hayatından çok etkilendiğini söyleyerek adına bir heykel yaptırıp dikilmek üzere Giresun'a gönderdi. Ne var ki, dönemin **CHP'li belediye başkanı Mehmet Işık** buna mani oldu. Başkanın talimatıyla heykel depoya kaldırıldı. Bu da böyle bir hikâye işte.

Gazi Topal Osman'ın hayat ve ölüm hikâyesi, son günlerde çokça sorulduğu için, yazılmalı diye düşündük.

Kaynak:

Yavuz BAHADIROĞLU, Tarihimizin Gizli Odaları Hayat Yayıncılık,2012, Bayrampaşa / İstanbul, sh:72-80

Yorum:

Tarihine hükmedenlerin özelliklerinden biri, insan psikolojisini iyi bilmeleri, doğru ve hakikat unsurlarını amaçları ve iktidarları için kullanmaktan çekinmeyişleridir. Günümüzde aynı şekilde siyasî çizgileri olan kişilerin varlığında bu hususları görmek mümkündür.

Atatürk'ün Fedaisi Topal Osman (Film)

Vizyon Tarihi: 12 Nisan 2013

Yönetmen: Atilla Akarsu

Oyuncular: Reha Beyoğlu, Mehmet Tokat, Ali Yaylı devamı...

Tür: Tarihi , Epik , Dram

Ülke: Türkiye

Özet & detaylar

Gün gelecek Tarihin Hiçbir Sayfası gizli kalmayacak diyerek güçlü bir söylemle sinema severlerle buluşmaya hazırlanan film Kurtuluş döneminde bu mücadelenin içerisinde önemli rol oynamış olan **Milis Yarbay Osman Ağa nam-ı diğer Topal Osman**'ın ölümüne yol açan karanlık olayların vugulandığı özellikle 1. Meclis dönemini yani mücadelenin başladığı ilk zamanları anlatan bir tarih filmi. Kurtuluş mücadelesi uğruna kendi hayatını hiçe sayarak savaşan bir çok isimsiz, kenarda köşe de kalmış bilmediğimiz insanlar ve bunlarla ilgili bilgiler su yüzüne çıkmış filmle birlikte. Karakılıç Film, filmin yapımcılığını üstlenirken Atilla Akarsu'yu hem yönetmen hem de senarist koltuğunda görüyoruz.

Sinemamız açısından bereketli günler yaşıyoruz, her konu masaya yatırılıyor, kıyıda köşede kalmış olaylar sinemaya aktarılıyor. Bu sene Çanakkale ve Sarıkamış üzerine yoğunlaşıldı, aradan Taş Mektep'e uzanıldı, kahramanlıklar döküldü ortaya teker teker...

Eleştiri

Kör topal bir film../Banu Bozdemir

Atatürk'ün Fedaisi Topal Osman da tarihi detaylarda gerçeği aramak, aslında yönetmenin kafasında var olan gerçeği ortaya koymak için yola çıkmış bir film. Bu anlamda Topal Osman'ın farkı, boyut değiştiren bir hikâyeye sahip olmasında... Filmin genel anlamdaki başarısızlığını bir kenara bırakıp olayın tarih içindeki konumuna bakmakta fayda var!

Topal Osman aslında gayet özerk bir yapılanma içeren, Karadeniz bölgesinde özellikle de Giresun'da sivil örgütlenmeleri organize eden, hatta yaratan bir adam. Değişik bir otonom yarattığı için hem saygı uyandırıyor, hem de başına burukluğu zaman zaman başına işler açıyor. Bölgedeki azınlığa epey çektiren, Atatürk'ün gözde adamlarından biri. Balkan Savaşı'nda aldığı yara sebebiyle topal kalıyor, o yüzden lakabı topal olarak kalıyor. Tabii ne oluyor da Topal Osman Atatürk'ün muhafız alay komutanlığına kadar yükselmişken ve yöresel bir kahraman ilan edilmişken birdenbire katil damgası yiyip arananlar listesine giriyor?

Atatürk'le tartışan Trabzon mebusunu öldürdüğü gerekçesiyle katil damgası yiyor, arananlar listesine giriyor ve yakalanacağını anlayınca Çankaya Köşkü'nü basıyor. Bu arada Atatürk'ün baskından çarşaf giyerek kaçtığı da, kalpağı giyen Latife Hanım'ın onları karşıladığı da söylentiler arasında. Film tüm süreci anlatmaya çalışıyor, hatta Atatürk'ün Samsun'a çıkışının sebebi olarak da Topal Osman gösterilmekte! Yani onun özerk yapılanmasının, devleti takmayan davranışlarının bir son bulması için! Karadenizlilere özgü 'uşak' kıyafetiyle ortalıkta arz-ı endam eyleyen Osman'ın çevresindeki saygınlığı tartışılmaz. O yüzden filmin bir kısmında yerel kıyafetler içindeyken, sonra düzenli orduya geçiyor ve askeri kıyafetler giymeye başlıyor ve devletle arası bozulunca tekrardan siyahlara bürünüyor.

Filmin genel anlamda başarısız olduğunu başta belirttim. Çünkü bir özensizlik hâkim filmde. Oyunculuklar da bu amatörlüğü epey destekliyor, kimi yerler müsamere kıvamında hatta. Hep bir ağızdan söylenmeye çalışan gaz cümleleri hiçbir şekilde seyirciye etki edecek düzeyde değil! **Topal Osman'ın evin içinde yaralı bir halde kendisini yakalamaya çalışan dışarıdaki subayla konuşmasından (sanki karşılıklı sohbetteler), arada bir yarıda kesilen ve beş kişinin kendisini ileriye atıp anında öldüğü sahnelere kadar her şey gerçekten de tatminsiz.** Eğer karşımıza maddi sorunlar vardı mazereti gelecekse, o zaman çekilmese daha iyi olurdu yanıtını vereceğim. Film zaten derdini çok iyi anlatamıyor, karakterin hikâyesini çok iyi kuşanamıyor. Bari onu çevreleyen oyunculuklar iyi olsa diye umut ediyor insan. Topal Osman'ın askerlerinden biri neden kadın mesela? Hep yanında, yakınında ve onun varlığı bile belirtilmiyor!

Gelelim Topal Osman'ın sonuna. **Kafası kopartılarak hayatına son verilen Osman böyle bir sona nasıl geldi?** Karşılıklı baskınlar sonuncunda konuşmasın diye Topal Osman'ın hayatına son veriliyor. Film bu sonu biraz ikircikli veriyor. **Sonuçta Atatürk'ün yıllarca yanında olmuş, onun muhafız alayında görev yapmış bir adamın ipini çekmek kolay değil ama Atatürk'ün gözyaşları ve filmin sonunda Topal Osman'ın oğluna söylediği cümle aslında olayı ucundan bucağından yakalamaya çalışıyor.** Zafere giden yolda bazı kayıplar verilebilir, hatta verilmelidir gibi bir mesaj! Karadeniz insanının hırçınlığını, asabiyetini kuşanmış bir karakter Topal Osman, milliyetçi ve yerel karakter. O yüzden kendi bölgesinden ayrılmıyor, yerel bir mücadele veriyor ve bunun bedelini de kellesiyle ödüyor!

Film bu hayat hikâyesini daha dolu dolu anlatabilirdi, sonuçta tarih içinde farklı bir yere oturan bir karakter Topal Osman. Ama özensiz bir yönetim, bölük pörçük ve olayı tam da kapsamayan bir senaryo kötü oyunculuklarla birleşince ortaya tatminsiz bir film çıkmış ve tabii bir de yanlı!

twitter.com/BanuBozdemir

FATİHİN MEZARI SONRADAN AÇILDI MI?

Bugünkü Fatih Camii'nin bulunduğu yerde, vaktiyle İstanbul'un ilk Hıristiyan mabedi ***Havariyun Kilisesinin*** olduğunu biliyoruz...

Kilisenin altında ise başta Bizans'ın kurucusu sayılan I. Konstantin olmak üzere, birçok Bizans İmparatorunu mezarları vardı.

Fatih, Latin işgali sırasında yağmalanıp harabeye döndürülen Havariyun Kilisesinin kalıntılarını temizletip kendi camiini inşa ettirdi.

Vefat ettiğinde de camiinin bahçesine defnedilmesini vasiyet etti.

Böylece, hem **"Son Roma İmparatoru"** olduğu yolundaki iddiasını pekiştiriyor, hem de Bizans'ın İstanbul'a dönüşme sürecini tamamlıyordu.

> Tarihe meraklı şairlerimizden **Yahya Kemal ile birlikte başka bazı araştırmacıların iddia ettiği olay işte bu mekânda cereyan etti.**

Bir rivayete göre, **1800**'lü yıllarda İstanbul'a yağan aşırı yağmurlar yüzünden, bir başka rivayete göre ise Fatih Camii çevresindeki su borularının patlaması sonucunda, Fatih Sultan Mehmed'in türbesi sular altında kalmış...

Bu olaydan sonra pek çok Fatihli, yemin billâh ederek, Fatih Sultan Mehmed'i rüyalarında gördüklerini, ***"Boğuluyorum, beni kurtarın!"*** diye bağırdığım ifade etmişler...

İstanbul günlerce bu söylentilerle çalkalanmış...

Nihayet iddialar, dönemin padişahı Sultan İkinci Abdülhamid e kadar ulaşmış...

Bunun üzerine Sultan Abdülhamid, Şerif Paşa (amcası Sultan Abdülâziz'in damadı) ile Fatih ve Aksaray taraflarının itfaiye kumandanı Mehmed Paşa'yı, Fatih'in Türbesine giderek mezarın su baskınından zarar görüp görmediğini kontrol etmekle ve tedbir almakla görevlendirmiş.

Ancak paşalar Fatih'in mezarında ne ile karşılaşırlarsa karşılaşsınlar, kimseye tek kelime söylemeyeceklerdir.

Bu hususta Kurana el bastırıp yemin ettirmiş.

> Mehmed Paşa ile Şerif Paşa, irade-i seniye (Padişah emri) ile Fatih Camii'nin yanı başındaki türbeye girmişler ve sandukayı kaldırmışlar... Önlerine demir bir kapak çıkmış... Kapağı açtıklarında taş bir merdiven görmüşler...

Ellerinde lambalarla merdivenden inmişler. Daha derine uzanan bir tünelle karşılaşmışlar... Tünel boyunca yürüyüp bir odaya gelmişler. Odanın ortasında musalla taşına benzeyen bir mermer, mermerin üzerinde de kabartmalarla süslü bir tabut görmüşler.

Dualar, Fatihalar eşliğinde tabutun kapağını açmışlar. İçinde bozulmamış bir cesetle karşılaşmışlar: Bu Fatihin çürümemiş cesedi imiş. Yüzü aynen, yaşadığı devirde **Gentini Bellini**'ye yaptırdığı resme benziyormuş.

Eserin Adı: Fatih Sultan Mehmed

Yapım tarihi: 1480

Orijinal Ebadı: 69,9 × 52,1 cm

Tekniği: Tuval Üzeri Yağlıboya

Bulunduğu Yer: National Portrait Gallery, / Londra - İngiltere

Şaşkınlıktan şaşkınlığa düşen paşalar, yine dualar eşliğinde tabutu kapayıp hürmetle huzurdan çıkmışlar...

Mezarı eski hâline getirmişler, sandukayı da üstüne yerleştirmişler ve saraya dönüp gördüklerini Sultan İkinci Abdülhamid'e anlatmışlar.

Sultan II. Abdülhamid büyük ceddinin su baskınından zarar görmemesine çok sevinmiş. Gördüklerini

kimseye anlatmamaları konusunda paşaları tekrar ikaz etmiş. Kimsenin Fatihin mezarının bulunduğu mahzene girememesi için de demir parmaklıklı kapının bulunduğu yere beton döktürüp kapattırmış.

Ne var ki, Fatihin mezarına giren paşalardan **Damad Şerif Paşa**, yıllar sonra yeminini bozmuş...

Fatihin kabrinde gördüklerini, 1940'larda müdavimi olduğu **İbnülemin Mahmud Kemal İnal**'ın Mercandaki konağında musikili sohbete katılanlara anlatmış. Olay da böylece duyulmuş...

Yahya Kemal, bir yazısında bu olayı naklettikten sonra, şöyle bir soru soruyor:

"Madem ki Fatih'in mezarı II. Abdülhamid tarafından kapatıldı, bugün Fatih'in türbesinde yatan kim?"

Fatih'in türbesinde başka birinin yattığı dedikodusu, Yahya Kemal'in bu kuşkulu sorusundan kaynaklanıyor.

Oysa türbeler semboliktir. Gerçek mezar türbenin herhangi bir yerinde olabilir.

Biliyorsunuz, Fatih, 27 Nisan 1481 'de yeni bir sefere çıkmak için 300 bin kişilik ordusuyla İstanbul'dan ayrılmış, 03 Mayıs günü Maltepe civarındaki Hünkâr Çayırında vefat etmişti.

Şehzade Bayezid gelip tahta çıkana kadar, kargaşa çıkması ihtimali göz önüne alınarak, daha sonra Kanuninin ölümünde de yapıldığı gibi, ölümü saklanmıştı. Bu süre içinde cesedin bozulmaması için cesedi tahnit edilmişti.

Şöyle bir iddia var: **Güya, Fatih'in vefatının duyulması bütün çabalara rağmen önlenememiş...**

Asker ayaklanmış. İstanbul yağmalanmış...

Hâlbuki Fatih'in cenazesi ölür ölmez tahnit edilmiş ve İstanbul'a getirilmişti...

Hemen ardından da Anadolu'da valilik yapan iki oğluna, Şehzade Bayezid ile Cem'e babalarının vefat ettiği bildirilmişti...

Kader Bayezid'e hükmetti ve II. Bayezid unvanıyla atalarının tahtına cülus etti.

II. Bayezid'in tahta geçmesinden sonra, babası Fatih için çok büyük bir cenaze merasimi yaptırdı, sonra da Fatih Camii'nin avlusundaki türbesine tekbirler eşliğinde defnettirdi.

Kaynak:

Yavuz BAHADIROĞLU, Tarihimizin Gizli Odaları Hayat Yayıncılık,2012, Bayrampaşa / İstanbul, sh:242-244

Gentile Bellini -1429-1507

Rönesans döneminde Venedik'te yaşamış İtalyan bir ressamdır. 1478 yılında Venedik Cumhuriyeti tarafından Fatih Sultan Mehmed'in portresini yapmak üzere İstanbul'a gönderilmiştir.

Gentile Bellini, ressam bir ailenin çocuğu olarak 1429 yılında Venedik'te dünyaya geldi. Babası Jacopo Bellini ve özellikle erkek kardeşi Giovanni Bellini de o dönemin çok ünlü ressamlarındandı. O dönemde yetenekli ressamlar çok saygı görmekteydiler. İtalyan yarımadasının kuzeyindeki Floransa ve Venedik gibi kentlerinde yaşayan sanatçılar Rönesans döneminin çekirdeğini oluşturmaktaydılar.

Gentile ve Giovanni o dönemde özellikle birçok dinsel temaları tablolar yaptılar. Venedik'teki Scuola Grande di San Marco binasının içindeki tabloları da iki kardeşler birlikte yapmışlardı. Gentile Bellini Venedik'teki Dükler Sarayı'nda da birçok tablolar yaptı ama 1577 yılında çıkan yangında bu tablolar yok oldu.

Gentile Bellini'nin döneminde Osmanlı-Venedik İlişkileri

İtalyan yardımadasında o dönemde tek bir devlet yerine birçok kent krallıkları bulunuyordu. Bunlardan en güçlülerinden biri de yarımadanın kuzeydoğu bölgesinde yer alan Venedik Cumhuriyetiydi.

Venedik ilk önceleri Bizans İmparatorluğunun bir parçasıyken bağımsızlığını kazanmış, güçlü filosuyla başta Girit ve Kıbrıs olmak üzere birçok Ege ve Akdeniz adalarını eline geçirmişti. Venedik 1204 yılında Konstantinopolis'i talan eden dördüncü Haçlı seferi'nde önemli bir rol oynamıştı ve Fatih Sultan Mehmed İstanbul'u fethettiğinde kentte büyük bir Venedikli toplumu yaşamaktaydı.

İstanbul'un Osmanlıların eline geçmesi Venedik'e büyük bir zarar verdi. O yüzden 1453-1479 yılları arasında Venedik ile Osmanlılar arasında birçok çatışmalar yaşandı. Sonunda Venedik Senatosu'nun Osmanlıların yaptığı barış önerisini kabul etmesiyle bu çatışmalar sona erdi. Barış anlaşması Venedik'in Osmanlılara büyük bir miktarda ödeme yapmasını öngörmesinin yanısıra olağanüstü başka

bir koşul daha içeriyordu. **Fatih Sultan Mehmed portresini yapmak üzere Venedik'in en yetenekli ressamlarından birinin İstanbul'a gönderilmesini öngörüyordu.**

İşte Bellini bu koşullar altında 1479 yılında İstanbul'a geldi, kaldığı 16 ay boyunca Fatih Sultan Mehmed'in ünlü portresinin yanısıra birçok tablolar ve çizimler yaptı.

Gentile Bellini'nin İstanbul Seyahati

Fatih Sultan Mehmed tablosunu yapmasına izin vermeden önce Bellini'nin yeteneğinden emin olmak istemişti. Bu nedenle Bellini İstanbul'daki ilk aylarını sarayda çeşitli insanların tablolarını yaparak geçirdi. "Oturan Katip"" adıyla anılan tablosu da bunlardan biridir. Boston'daki İsabella Gardner Müzesinde bulunmaktadır.

Gentile Bellini'nin Fatih tablosu en önemli tablolarından biridir. **Tablonun sağ alt köşesinde latin harfleriyle 25 Kasım 1480 tarihi atılmıştır.** Tablonun gerçekçiliği dikkat çeker. Bellini Fatih'in kanca burnunu aynen olduğu gibi yansıtmıştır. Fatih'in Bellini'ye bu tablosunu yaptırtması onun zamanına göre açık görüşlü bir insan olduğunu gösterir. **Ne yazık ki ölümünden sonra yerine geçen II. Bayezid tutucu ve bir padişahtı. Babasının ölümünden sonra bu tabloyu ve Bellini'nin İstanbul'da yaptığı diğer tabloları pazarlarda sattırdı.**

Venedikli tüccarlar ucuz fiyatlara bu ve diğer tabloları satın alarak Avrupa'ya götürdüler. Bugün Fatih Sultan Mehmed'in Bellini tarafından yapılmış bu tablosu **Londra'daki National Gallery**'ye aittir.

BİR RÜYA

Bezm-i âlem Vâlide Sultan yağmurlu bir havada faytonla saraya giderken, bir su birikintisi içerisinde boğulma tehlikesi ile baş başa kalmış, çırpınmakta olan bir kedi yavrusu görür...

Hemen faytonu durdurur. Ve titremekte olan kedi yavrusunu alır, üzerindeki suları elleriyle silerek ayaklarının arasına alır ve onu büyük bir anne şefkatiyle ısıtmaya çalışır.

Daha sonra saraya geldiklerinde kediyi güzelce doyurur ve ona gereken bütün ihtimâmı gösterir; böylece zavallı kediciğin ölümden kurtulmasına vesile olur.

Vefatından sonra sevenlerinden biri, kendisini rüyasında görür. Merakla sorar:

> ***"Valide Sultanım, siz dünya hayatında büyük hayır-hasenat sahibi bir kimseydiniz. Kim bilir Cenâb-ı Hakk, sizlere ne büyük ikram ve ihsanlarda bulunmuştur!"***
>
> ***Valide Sultan şöyle cevap verir:***
>
> ***"Evet, yaptığım bu hayır ve hasenata karşılık Cenâb-ı Hakk, bana büyük ikramlarda bulundu. Fakat asıl büyük ikramı, boğulmakta olan bir kedi yavrusuna gösterdiğim şefkat dolu hizmetimden dolayı bahşetti."***

Ayrıca, Bezm-i âlem Valide Sultanın sık sık kullanmış olduğu mühründe kazınmış olan aşağıdaki ibâre, Onun bu manevi şahsiyetinin kaynağını ortaya koyan güzel bir örnektir:

> ***"Muhabbetten Muhammed oldu hâsıl,***
>
> ***Muhammed'siz muhabbetten ne hâsıl?***
>
> ***Zuhurundan Bezm-i âlem oldu vâsıl."***

Kaynak:

Yavuz BAHADIROĞLU, Tarihimizin Gizli Odaları Hayat Yayıncılık,2012, Bayrampaşa / İstanbul, sh:293

Yorum:

Adım kalsın diye devasa camiler için kafa yoranlar için ibretlik mevzu.
Milletin parası ile cami yapılamaz. Yani, devlet ve millet parası ile camii yaptırmanın helal olmadığını bir kez daha anlamış olduk.

Unutmayalım ki, Osmanlı Padişahları adlarını verdikleri camilerini kendi keselerinden yaptırmış ve idâmesi için vakıflar kurmuştur.
Kulların hakkı varken Allah Teâlâ adına bina dikmeye çalışanlar hırsızlarla beraber haşrolacaktır.

FAUST (2011) Fim

Yönetmen: Aleksandr Sokurov
Ülke: Rusya Rusya
Tür: Dram | Fantastik
Vizyon Tarihi:29 Haziran 2012 (Türkiye)
Süre:140 dakika
Dil: Almanca
Senaryo: Aleksandr Sokurov
Müzik: Alexander Zlamal
Görüntü Yönetmeni: Bruno Delbonnel
Yapımcılar: Andrey Sigle |
Vizyon Tarihi: 29 Haziran 2012 (2s 14dk)
Oyuncular: Johannes Zeiler, Anton Adasinskiy, Isolda Dychauk

Özet:

Efsanevi bir klasiğin etkileyici yorumu olan Altın Ayı ödüllü Faust, usta Rus yönetmen Sokurov'un **"gücün yozlaşması"** nı inceleyen dizisinin **Moloch**, Boğa ve Güneş'i takip eden son filmi. Goethe'nin bilginin arayışı hakkındaki trajedisinden esinlenen Faust 19. yüzyılda geçiyor ve yapıta adını veren, ruhunu şeytana satan kahramanını izliyor. O bir düşünürdür, fikirlerin sözcüsü, haberleri yayan kişidir; entrikacıdır, hayalperesttir. Açlık, açgözlülük, şehvet gibi temel güdülerin yönlendirdiği adsız bir adamdır. Goethe'nin Faust'una meydan okuyan mutsuz, peşine düşülmüş bir varlıktır. İlerlemek mümkünse neden olduğun yerde durasın ki?

Filmden Alıntı cümleler ve soru/cevaplar

Şeytanla Doktor Faust'un diyalogları

(Not: Sorular/cevaplar bazen şeytan, bazen Doktor Faust tarafından soruluyor. Ayrıca veciz mana taşıyan cümleler, diyaloglarda geçiyor.)

Ruh nerede?

Bize insan vücudunun yapısıyla ilgili çok şey anlattın fakat insan ruhuyla ilgili tek söz etmedin.

Onu bulamadım.

Ruhu nerede aramalıyız?

Tenimizin altında olabilir, yahut ciğerlerimizin hava keseciklerinde

Ruhumuz ve hayat O nereye saklanmış?

Kafamızın içine mi?

Orada yalnızca çöplük vardır! Yoksa kalbimizde mi?

Bazen onun ayaklarımda olduğunu hissediyorum.

- Ne demek istedin?

- Eğer biri korkarsa birden ayaklarında tüm hayatı hisseder.

****

Ruh nedir ve nerede ikamet eder?

-Bunu yalnızca Tanrı bilir. Bir de tüm insanlığın hasmı(Şeytan).

-Peki bu iki beyefendiyi nerede bulabilirim?

- Tanrı her yerdedir.

- Öyleyse hiçbir yerde.

- Ve dediklerine göre para neredeyse, Şeytan da orada bulunurmuş.

****

Şeytan nerede?

-Dediklerine göre para neredeyse, Şeytan da orada bulunurmuş.

- Benim hiç param yok.

- Öyleyse sen Şeytan değilsin.

- Peki kim bu Şeytan?

- Kimse bilmiyor. Dediklerine göre, meydandaki şişman adammış. Gerçekten mi?

Şeytandan ne dilemek isterdin?

İki şey. Öncelikle, kendimi tüm bu dünyadan kurtarmayı, Sonra da seni daha sık görebilmeyi. Eğer bu dünya yok olacaksa beni nasıl daha sık göreceksin?

Basit. Sen ve ben hariç, dünyada geri kalan her şey yok olursa. Başka biriyle uğraş. Ben insanlıktan umudu kestim. Hepimizin iyiliği için.

****

"Her şey yaşar ve ölür, doğanın kanunu budur"

"Kader içinde bocalayıp duran yalnızca kararan insan hayatıdır;

****

Tanrı kim?

Şu göğsümde ikamet eden ruhumun derinliklerini titreten tüm güçlerimin üstünde olan benimle olmadıkça güçsüz olan Tanrı'dır.

****

Amaç:

- Biri olmadan diğeri olmaz.

- Emin olduğum tek bir şey varsa

- Nedir o?

- O da yaptıklarımın bir anlamı olmasıdır.

****

Para nedir.

Yalnızca kendi mütevazi kaderini yazandır.

Kendi mütevazi kaderini. İnsan çalışmalı ve asla dilenmemelidir. “

****

Ruh:

Delikte Siyah, bir cisim.

- Kimse ruhu olmadan yapamaz.

Neden işleri zorlaştırıyorsun?

Mutluluğu, öfkeyi şefkati hissetmiyorum.

Eğer ruhum bir boşluktan ibaretse bunun neresi iyi?

****

Şeytanın hayatın anlamını ve verecek hiç parası yoktur.

****

İyi Adam

Senin baban iyi bir adamdı. İyi bir adam, en karanlık arzularda “ kaybolmuş bile olsa doğru yolu bulur.

“Onsuz yapmalısın. Onsuz yapmalısın.” Bu ebedi müzik**.**

*****

“Ebedi müzik.” “Ebedi müzik.” “Ebedi müzik”

****

Takdire şayan bir ikili

Siyah. Sanki bir ölü gibi. “Ya da Ölü gibi gri?”

****

Takdire şayan bir ikili “Ölüm ve bir rahip. “

****

Ruhlar ağır mı?

- Hayır, bir bozukluktan daha ağır değil.

****

Felsefe taşı!

Doğada olan şeyleri açıklar.

- Öyleyse değerli bir şey olmalı

- Aksine. Beş para etmez. Hayatın değeri düşüyor ölümden bahsetmeye bile değmez.

-Anlayamadım.

-Bunun hiç değeri yok mu yani?

****

Zaman ve Sanat yerlerde sürünendir.

****

“Sözcükler kalemi terk etmeden evvel can verir.”

****

Şeytanın kalbini insanlığın bu berbat yolları beni tüketti.

****

Şeytana verdiği Rehin:

-Beş para etmez çöp, hayatın anlamı hakkında bir kitapçık, devir daim makinesi, Aziz Sebastian'ın yazıtları, zaman, para,

****

İşte böyle (insan) büyük bir iştahla, hepsini silip süpürecektir Hepsi tükenir!

Zaman da! Para da yok!

****

Her şey koku gibi uçucudur!

“Hukuk, Tıp, Felsefe ve ne yazık ki teolojiyi büyük bir azimle ve tutkuyla okusan da tam bir aptal gibi yerdesin. Eskisinden daha bilge değilsin.

****

Ölü insan ve domuz karşılaşırsa

“Domuzların geçmesine izin verin!”

****

Söz ve düşünce (irade)

İlk önce Söz vardı

İlk önce Söz vardı ve Söz, Tanrı ile birlikteydi.

- Belki başka bir şekilde çevirmelisin. Belki de **"Düşünce"** olmalı?

İlk önce her şeyi yaratan ve olduran Düşünce vardı.

****

İlk Önce Ben vardı.
- "Ben" kim?

- Ben işte.

****

Baldıran Otu!
Şeytanın içeceği

****

Şeytanın kim olduğunu bilmek!
Bilseydim bile bunun sana yararı olur muydu?

****

Ebedi İkilem
****

Bilgi
Bildiğimizin bize hiç faydası yoktur. Ya da: Bize yarayacak olanı bilmiyoruz.

****

“İnkâr eden ruhlar bu dünyada hayatta kalabilir.”
****

Şeytan Fitnesini nereye bırakır?
Doğrusu kilisenin içi daha uygundur, kilisenin dibine olmaz!

****

Şeytanla her anlaşmaya gelir?
Saygın bir adamın saygın imzası bir anlaşmada elzemdir.

****

Şeytana tapanın mantığında
İyilik yok, kötülük vardır!

Öyle ise; Eğer iyilik yoksa kötülük de yoktur.

****

İlk önce Eylem vardı?
- Eylem! İlginç bir çözüm yolu

-Ben onu Anlam olarak varsaymıştım. Ya da Güç.

-Hayır. Anlam, Eylemlerin sonucunda meydana gelir.

****

İstekler

İnsan soğuk sudan başka hiçbir şeyleri olmamasına rağmen, hala çalışır gece gündüz mutluluğu ister

****

Şeytanın Önü neredir?

Yaşlı keçi ve maymun götlü gibi arkasındadır.

****

Bir Profesör olmuş, ama hala bir oğlan çocuğu gibi dolaşıp duruyor!

****

Ölüm Sebebi

Yanlış bir tedavi insanı öldürse de insanlar " tanrı vadesi dolanı alır", derler

****

Neden herkes gençliği arzular ki?

****

Şeytanın Barış teranesi

Domuz ahırında söylenen şarkılar ve şaraptır.

****

Astroloji bilgisi cahil için nedir?

Herkes Kuyruklu yıldız hakkında konuşuyor, anlamı ne olabilir?

-Hiçbir şey.

-Hiç mi? -Bir gaz topu.

Bir gaz topu mu? Evet gökyüzü osurunca kuyruklu yıldız oluşur. Öyleyse kuyruklu yıldız osuruk gibi bir gaz topudur.

****

Şarap

Şarabı, şeytan insanlara dünyanın kanı der, Meryem adına içerir, ancak eşek sidiğidir..

****

Yardım

Birilerinin yardıma ihtiyacı varsa, ortadan kaybolma zamanı geldi demektir. Unutma ki Yardıma ihtiyacı olan sensin başkası değil.

****

Şeytan sevdiklerine ve anlaşma yaptıklarına yardımı, kaosla ve ölümle öder veya ödetir.
****

Günah şeytan ile yeni yapılmış bir anlaşma ve hayattır.
Yeni hayatınızı tebrik ederim! Ne yaptın sen?

- Öyle yapmak istememiştim. Bir anda oldu. Bu çatalı oraya Şeytan'ın kendisi koymuş olmalı!

Bu ölümcül bir günah!

Eğer kendi ruhuna dikkat etmiyorsan, en azından benimkine minnettar olmalısın. O kadarcık yaradan kimse ölmez! (Musa aleyhisselâmda öyle söylemişti)

Sen öyle san, zavallı oğlan. Neredeyse ölüyordu. Bakıyorum hâlâ çok soğukkanlısın.

****

Günahı şeytan başlatır görünmez.
Kim başlattı bunları?

Sen mi yoksa ben mi?

Bunu sen kendi ağzınla söyledin. Öyleyse sorumuz hâlâ cevaplanmadı.

****

Hakaret şeytanın gıdasıdır.
Sen bir soytarısın! Soytarı?

*****

Şeytanla olan arkadaşlık dönüşü olmayan yoldur.
- Sence senin için bu gülüşümden vaz mı geçmeliyim? Söyle bana, her şeyi nasıl düzeltebilirim?

****

Günah borcunu ödemek için ikinci günahı işlemek
- Onun (kişinin)yarasını iyileştirebilir misin?

- Hayır.

Akrabalarına bakabilir misin?

Hayır.

Ailesi kaç kişi ki?

Yalnızca iki kişi, annesi ve kız kardeşi.

Ne zavallı bir soy.

Her şeylerini kaybettiler.

****

Güven şeytanın silahıdır.
Güvenemediğin şeyin, doğru olduğuna da inanamazsın.

****

Şeytan hazinesini ve "Altın" nasıl kokar?
Hazinesinin kokusu döküntü ve sefalet gibidir. Altının kokusu pasta kreması. Kremalı kek gibi kokar

****

Şeytan tedavisini altınla yapar.
Parlak bir altın iyi bir tedavidir.

****

Tanrı'nın verdiğini yine Tanrı alır.
****

İnsanın iki eli var: Biri almak, bir diğeri vermek içindir.
****

Şehvet bir asalet maskesinin arkasında saklıdır.
****

Ölü ve Ölüm
Ölüm hoş karşılanan bir misafir değildir. Mezara giderken bile, ölüden hemen kurtulmak için acele ediyorlar.

****

Bazıları Dünya'nın kendi etrafında döndüğünü sanıyor.
****

Cehennem
Kimse cehenneme gitmek istemez. Herkes cehennemin iyiler için değil sadece kötüler için olduğunu varsayıyor. Ve bu yanlış. Bir insanı cehenneme doğru götüren bilgisini şehvetine bağlı kılandır.

****

"Kadınlar her koşula dayanıklıdır: Onları bu özelliğinden dolayı takdir etmek gerekir.
****

"Bütün yollar şehire çıkar.
****

Şeytana göre eşitlik Cehennemdedir.
Şeytan: "Yanacağım o günün hayalini kuruyorum. Bütün insanların, cinsiyet yaş, sınıf, meziyet ayırmaksızın yanacağı o gün. Eşitlik diye buna derim."

****

Ölüm insana ne yapar?

O gerçekten öldü mü?

Bilim, ölümün var olduğunu iddia ediyor.

- Ama hayat da bize aynı cevabı veriyor.

- Evet, doğru.

****

Öyleyse senin bilimine ne ihtiyacımız var?

Bilim, eksikleri gidermek için yapılan şeylerdir. Muhtemelen boş zamanlarında örgü örmek gibidir. Bilim de örgü örmek gibidir muazzam şeyleri beni cezbeder. bana göre değil. Bilimi bir sürü arkadaşa ve dünyevi sadelike değişmemeyiz..

****

Yaşam ve ölüm

Ölüm ölümdür.

Evet, ölüm hâlâ var. Fakat yakın bir zamanda yok olacak.

- O ne demek?

- Gelecekten bahsediyorum. Ama bazı insanlar zaten doğru yoldalar.

****

“Öbür dünyada hiç mutsuz insan olmayacak mı?

“Hayır. Mutsuzluk tehlikelidir. Çok tehlikeli.

****

Kadınlarla dalga geçmemek gerekir.

****

Bir kadını bir erkeğe bağlayan nedir?

Gülünç bir döngü, Üç şey para şehvet ve ortak bir ev,

****

Yabancı kadınla uzun süre kalmak onu baştan çıkarmak içindir.

****

Kızların hoşlandığı şeyler

Aklını okuyamasan bile bir kızı etkilemen için ona, aklını okuyabildiğini söyle.

****

Şeytanın en çok kullandığı oyuncaklar din adamlarıdır.

****

Din adamlarının ayaklarının kaydığı yerde Hayırseverlerin bağışları vardır.
****

Şeytan Tanrıya inanıyor mu?
Bugünlerde **"Tanrıya inanıyorum"** diyen kaç kişi doğruyu söylüyor ki?

- Ben.(şeytan inanıyormuş)

****

“Tanrı aşktır. Ama aşk kural tanımaz.”
****

Hayatın kitabını da okuyabilir misin?
- Hayatın kitabı değil ama belki belirli birinin kitabını(aklını) okuyabiliyorumdur.

****

Şeytanın anlaşma şartı nedir?
İnsanın ruhunu satın almaktır.

****

Şeytanın ambarında neler vardır?
Korkak ruhlar vardır. bütün genç ruhların acı çektiklerinde geldiği yerdir.

****

Bütün katillerin suçları affedilmez. Bunu haketmek gerekir.
****

Biz insanların kaderinde büyük şeyler yapmak vardır.
Hiç doğmamış olmayı dilerdim. Hiç doğmamış olmak en iyisi olurdu, dostum!

****

Bir talih olarak görünen ölmekten çok daha iyidir. Hayır, yaşamalısın.

****

- Hep aynı şey İnsan daha baş dönmesini kontrol edemeden uçmayı ister.

Sen bir erkeksin. Bir asker.
****

Neyim ben?
Nihayetinde, neysen "O"sundur.

****

Buradaki hiçbir şeyi tanıyamıyorum.

Ama durduk yere, onlar yok oldu.

- Çok basit.

- Anlamıyorum.

****

Ne demek, yok oldu?

****

Şeytanın isimlerinden Mauricius? (Morisyus) Ne anlama geliyor?
Ender bir isimdir, "Karanlık olan" demektir. Bazen bu, bir şehidin veya bir tüccarın ismi de olabilir.

****

Zaferi sen mi elde etmek istiyorsun?
"Eylem" her şeydir. "Zafer" değil.

****

Ebedi yalnızlık ve kurtuluş için umut yok.

****

Her şeye kendim karar verme hakkım var.

Kaynak, senin değil ki karar veriyorsun!

****

Şeytan insana kendi kanınla imzalattığı anlaşmasını bozmaz.
"Ruhun artık ona ait olur."

****

"Bitti", ne aptalca bir kelime!

****

"Nereye gidiyorsun?

Oraya! Oraya! Uzağa ve daha uzağa!

****

Eleştiri/Kaan Karsan

Sinema değişiyor, sinema dönüşüyor... Günümüz sinemasının en tuhaf, en yaratıcı ve en büyüleyici yönetmenlerinden biri olan Alexandr Sokurov ise bu karşı konulamaz dönüşümün alevini iyiden iyiye körüklüyor. Goethe'nin üzerinde elli yıldan fazla çalıştığı manzumesi, sanatı kökünden etkilemeye, varoluşun tüm dünyasını sorgulamaya, değişmeye, değiştirmeye ve yepyeni evrenler yaratmaya devam ediyor.

Baştan söyleyelim. Alexander Sokurov'un Faust'u kolay takip edilebilen, hatta müthiş bir yoğunlaşma ile izlenilse bile, sizi içine çeken ve kolayca anlaşılabilen akıcılıkta bir eser değil. Hatta tam olarak bahsetmek gerekirse, bilindik kalıpların tamamen dışında seyir eden, sinemanın klasik formüllerinden sadece öyküsel olarak değil görsel olarak da uzak duran ve yepyeni yollar arayan bir film. İşin ilginci bu aradığı yolları buluyor da...

Goethe'nin klasik metnindeki **"ruhunu şeytana satan" ve "lanetlenen"** insan çıkış noktasından hareketle günden güne daha fazla yitip giden varoluşsal mânaya ve buna karşılık derin bir arayışa sürüklenen insanoğluna doğru yol alıyor. Yitip giden anlam ve bunun peşindeki zavallı insan Sokurov'un kendine has dünyasında, bugüne kadar pek de aşina olmadığımız fotoğraflarla görselleşiyorlar.

Sokurov'un Faust'unda bulanık olmayan tek yargı, her şeyin bulanık olduğu yargısı. Zira Sokurov, kimi anlarda diyalogları, edebiyattaki bilinç akışı tekniğine yakın seyir ederek takdim ediyor ve seyircisi bu diyalogların içerisinde mantıklı bir çıkış yolu arıyor. Yanınızda ya da zihninizde varoluşa ve yok oluşa dair bir el kitabı olmadan, bu filmden düzenli bir anlam silsilesi çıkarmak neredeyse imkânsız gibi. Bu da Sokurov'un Goethe'nin Faust'unu tekrar yaratırken ana metni ne denli iyi anladığının ve olan biteni ne kadar iyi özümsediğinin net bir kanıtı.

Sokurov'un aynı anda hem çekici hem de ürkütücü olabilen görsel evreni ise sinemada nadiren tadabileceğimiz bir yabancılaşma efektini, arı bir büyülenmeyle birlikte, beraberinde getiriyor. Filmin sinema perdesini farklı bir şekilde kullanan görüntü formatından tutun da, başından sonuna sanki hiç kesilmeyen bir tiyatro oyunu izliyormuşuz hissini yaratan tavrı gerçekten sinemada daha önce rastlamadığımız türden. Tamamen özgün bir görsel yaratı ile seyircisini her an güzelce pataklayan Sokurov, aynı anda hayata dair her şeyi çağrıştırabilen bu eseri en tuhaf yollardan, en özgün biçemle peliküle döküyor.

Sanatı ve sinemayı, bu işin ortalama yönelimine göre çok daha farklı bir algıyla ele alan Sokurov, beklendiği gibi oldukça sabırlı bir seyirci bekliyor salonlara. Faust, salonda yaşayacağınız saniyelik bir kopmayla büsbütün uzaklaşabileceğiniz bir deneyim. Zaten olay şu ki: Faust bir filmden çok, bir deneyim. Öyle bir deneyim ki ortada her kişinin farklı şekillerde zihninde tekrar tekrar canlandıracağı ve yepyeni sonuçlara varacağı bir anı vaat ediyor. Bu da içinde bulunduğumuz on yılın en akılda kalıcı sinema olaylarından biriyle yüzleşmemizi sağlıyor.**kaankarsan@gmail.com**

Faust (Goethe) 1808

1749-1832 yılları arasında yaşamış olan ünlü Alman ozanı, oyun yazarı Johann Wolfgang von Goethe'nin **Faust** adlı şiirsel oyunu dünya klasikleri arasında önemli bir yer tutar. Faust, Goethe'nin bütün eserlerinin bir birleşimi olarak kabul edilir

Faust, Goethe'nin neredeyse tüm yaşamı boyunca yazarak tamamladığı bir yapıttır. ***Urfaust*** adıyla onsekiz yaşında başladığı oyunu, 1806de *Faust I* ve 1832de ***Faust II*** adıyla iki büyük bölüm halinde yazarak seksen üç yaşında ölümünden kısa bir süre önce bitirebilmiştir.

Goethe, Faust'un konusunu çok eski bir öyküden almıştır. **Şeytanla bahse giren insanoğlu teması önceki yüzyıllarda da birçok öyküye ve oyuna konu olmuştur.** Goethe'den önce birçok yazar tarafından defalarca işlenmiş bir konu olan Faust, daha önce de usta bir İngiliz yazarı olan Christopher Marlowe (1564-1593) tarafından Doktor Faustus adıyla işlenmiştir. Aynı konudan hareket etmelerine karşın iki oyunun olay örgüsü çok farklı biçimde gelişir ve sonuçlanır. **Marlowe, Faust'u şeytanla girdiği anlaşmayı kaybeden biri olarak ele almıştır.** Oysa Goethe Faust karakterini Şeytan

Mefistofeles'e yenilmeyen bir insan olarak incelemiştir. Goethe, Faust'unda evrensel bir insan tragedyası ortaya koymuştur.

Goethe'nin Faust I eseri bir oyun şeklinde görülmekle beraber çok derin ve karmaşık içeriği dolayısıyla genellikle okumak için hazırlandığı ve sahnelenme istenmediği kabul edilebilir. Buna rağmen, Goethe'nin Faust'u içeriğinin çok zengin felsefi derinliği nedeniyle pek çok farklı yorumla yüzlerce kez yeniden incelenmiş, dünyanın birçok ülkelerinde çok farklı yorumlarla sahnelenmiştir.

Faust'un ilk bölümü ya da Faust I olarak bilinen "Faust. Eine Tragödie", Johann Wolfgang von Goethe'nin 1808 yılında yayımladığı bir trajedisidir. Alman Edebiyatı ve Faust geleneğinin en önemli ve çok alıntılamalı eserlerinden biridir. Drama, birçok kez tarihi Doktor Faustus hikâyelerini oluşturan diğer yazarlar tarafından ele alınmakta ve bu hikâyeleri, insanlığın temsili konusunda Faust II' de genişletmektedir.

Konu

Olay, tarihi Faust'un yaşadığı dönemleri, yani Ortaçağ'dan Yeni Çağa geçiş dönemini kapsamaktadır. Bugünkü Almanya'da, Leipzig ya da Harz bölgesinde geçmektedir.

Oyunun baş kahramanı Faust, felsefeyi, tıbbı, doğa bilimlerini, teolojiyi araştırmış, gençlik ve olgunluk çağını yeryüzünün sırlarını çözmek için tüketmiştir. Yeni Çağ'ın başlarında tarihi Faust (1480–1538) gibi itibarlı bir araştırmacı ve öğretmen olan **Heinrich Faust**, hayatının bilançosunu çıkarır ve oldukça sarsıcı bir sonuçla karşı karşıya kalır: Bir bilim adamı olarak derin bir araştırmadan ve gerekli çıkarımlardan yoksun kaldığını ve hayatını dolu bir şekilde yaşamayı beceremediğini anlar. **Bu ikilem arasında sıkışıp kalırken, memnuniyetsizlik ve huzursuzluktan kendini kurtarmayı başarırsa, ruhunu şeytana satacağına dair ona söz verir.**

Faust'u tekrar hayata bağlayacağına, kendisinin, yani Faust'un beşeri zevk ve hazlarda anlam bulacağına dair bir antlaşmaya varırlar, şeytan Faust'u gençleştirerek dünyayı gezmek üzere onu yanında götürür. Ve Gretchen olarak adlandırılan genç Margarete ile olan aşkı için Faust'a yardım eder. Faust'un bu arayışı Şeytan'ı (Mefistofeles) rahatsız etmektedir. Çünkü pek çok insanı felaketlerle yok etmesine, pek çok insanı dünyasal hazlarla uçuruma düşürmesine karşın, yeryüzündeki **Faust adındaki doktor, akıl ve bilgi ile kendisine direnmektedir. Tanrı'dan** Faust'u doğru yoldan çıkarmak için izin isteyen Mefistofeles, onun bunalımlar içinde olduğu bir gece karşısına çıkar ve Faust'a dünya hazlarını vaad eder. Bir iddiaya girerler. Mefistofeles, **onun bilgi hastalığından kalbini kurtaracak, yaşatacağı en güzel hazlar karşısında Faust "Dur ey zaman, ne güzelsin!" diyecek olursa iddiayı Mefistofeles kazanmış olacaktır.** Mefistofeles, Faust'u gençleştirir ve ona aşk duygusunu tattırır. Faust, bu duyguyu sadece Gretchen adlı genç bir kızdan çok ötede Helene idealine kadar hissedecek, ama her şeye karşın Mefistofeles'e beklediği cevabı vermemekte diretecektir.

Oluşum tarihi

Johann Faust'un hayatı, kişiliği ve kaderi çerçevesindeki efsaneler, 1587 yılında hikâyelerin oluşumundan bu yana, birçok kez ele alınan, ünlü bir edebi kaynak olmuştur.

Urfaust

Goethe, çocuk katili Susanna Margaretha karşı açılan dava sürecinden etkilenerek, 1770 yılında Faust çalışmasına başlamıştır (idamı Goethe'yi muhtemelen etkilemiştir.), bu yüzden Urfaust'da arka planda Gretchen çevresinde gelişen aşk trajedisi bulunmaktadır. Urfaust, çalışma odasında Faust'un monoloğu ile başlamaktadır. Mefisto ortaya çıkmaktadır; fakat şeytanla antlaşma yoktur. Auerbachs

Keller'daki sahneden sonra, Gretchen trajedisi onun yerini alır; Büyücü mutfağı (*Hexenküche*) ve Cadılar Bayram (*Walpurgisnacht*) yer almaktadır. Bu versiyon, Goethe'nin eserinin tümünün ve özellikle Faust'un önemi vurgulandığında, bir el yazısı örneğinin ardından ilk olarak 1887 yılında basılmıştır.

Faust Bir Fragman

Goethe Urfaust'dan yola çıkarak, 1788 yılında tamamlamış ve 1790 yılında basılmış olan Faust. Bir Fragman (*Faust. Eine Fragment*)'ı oluşturmuştur. Faust fragmanı Urfaust'un aksine, içeriğinde şeytanla antlaşmanın üstü kapalı kaldığı, Mefisto ile geçen bir diyalog şeklinde genişletilmiştir. Büyücü Mutfağı (*Hexenküche*) sahnesi yeni eklenmekte, bu yüzden Gretchen'in zindandaki sonu yer almamaktadır. Gretchen'e olan aşk trajedisinin yanı sıra ikircimli ve çekingen bilim adamının trajedisi de kendini göstermektedir.

Faust Bir Trajedi

Goethe 1797 yılında fragmana, ithaf, tiyatroda ön gösteri ve gökyüzünde konuşma sahnelerini eklemiştir. Urfaust ve Fragmanda kesinleşmiş olan metin birçok sahne içermektedir, bununla birlikte 1806 yılına kadar olan zaman diliminde Cadılar Bayramı (*Walpurgisnacht*) sahneye koyulmuştur. Eser 1808 yılında, sergiler için Faust. Eine Trajedi olarak basılmıştır. Mutsuz bir kızın ve ikircimli bir bilim adamının hikâyesinden, gökyüzü ve cehennem arasında geçen bir insanlık dramı ortaya çıkmıştır.

Goethe, 21 yaşından 57 yaşına kadar, Faust'un ilk bölümü üzerinde çalışmıştır. Bu üç versiyon, içeriksel bir gelişmenin yanı sıra önemli bir stilistik gelişmeyi de belgelemektedir. Goethe, bu projenin gerçekleşebileceğine inanmamasına rağmen, Faust I'in çalışmasında oluşturduğu taslak ve sahneleri, Faust'un ikinci bölümüne de aksettirmiştir.

ÖLÜM VE BİZ

Yeşerecek ağaçlar umutlarımız gibi
Dalları göğe, yaprakları düşlerimize yaslanacak
Baktığımızdan ileriyi görmeyi
Önce tanıyıp sonra sevmeyi
Ve sevilmeden önce sevmeyi öğreneceğiz
Almadan verecek
Konuşmadan dinleyeceğiz
Mavi gökyüzünü ekmek kavgasına
Yıldızlı semaları kargacık burgacık yazılara
İçi boş sözcüklere,
Feda etmeyeceğiz

Hastalık hep "başkalarının " hastalığı
Ölüm "başkalarının " ölümüdür,
Herkes kendi aynasında kendini büyük görür
Oysa kapıya yanaştığında ölüm

İnsan olsun, hayvan olsun,
Küçülür, küçülür, küçülür…

Bu yıl yeni kıyılara yelken açma
Bugün uykudan uyanma günüdür.

(2004)

Prof. Dr. Nurdan TÖZÜN

MARİFET DURANDA DÖNENİ DÖNENDE DURANI GÖRMEKTİR…

03 Nisan 2013 /
Rita ENDER

Dücane Cündioğlu "Mimarlık Ve Felsefe" isimli kitabında şöyle söylüyor: "Mimari, mekândaki sükûn kadar hareketi de inşa eder.

Hareketi, yani akışı. Hareketi ve akışını değil sadece, melodisini de, uyum ve ahengini de. Taşın uyumu, taşların."

Taşların mabetlerdeki uyumu, insan ve güvenlik duygusu arasındaki ilişki ve başka şeyler üzerine Dücane Cündioğlu ile söyleştik…

Bir yazınızda diyorsunuz ki; "Medeniyet'in temelinde medine, yani şehir var." Peki, şehrin temelinde ne var?

Şehrin temelinde mabed var. Mabedin temelindeyse ölüm. İlk mabedler birer türbeydi çünkü. Birer tümülüs. Göbeklitepe mesela. Dile kolay, 12 bin yıllık geçmişi var. Mabedler hep ölülerin defnedildikleri, muhafaza edildikleri yerlerde inşa edilmişlerdir. Örneğin piramitler, mesela Kâbe. Hacer ile İsmail'in mezarı, Kâbe'nin içindeydi, şimdi kenarında. Öyle inanılır. **Önce Kâbe, sonra Mekke**. Ölüyle ev, ölümle yaşam arasında kopmaz bir bağ vardır. Nitekim XVIII. yüzyıla kadar Avrupa'da ölüler kiliselerin zeminlerine gömülürdü. Bizde ise daha yakın zamana kadar cami hazirelerine. Ölüler ve hastalar.

Asklepieia Yunanlılarda bir şifa mabediydi. İspanya'da ise manastırlar birer *şefkat mabedi* (templos de piedad). Mabedin var olması demek, mekânın kalıcılık ve süreklilik kazanması demekti. Mabed, mekâna süreklilik, topluma ise birlik ve bütünlük kazandırıyordu. Bir de ayin, yani ritüel, yani ibadet. **Önce 'mythos' (inanç), sonra 'ritus' (ibadet), en nihayet 'sophos' (bilgi).** Birlik ve düzen ritüelin ritminde aranıp bulunacak şeyler. Sırf güvenliğe, kendisine değilse bile duygusuna kavuşmak için. Bu, insanın en temel ihtiyacıdır çünkü.

Güven nasıl bir duygudur?
Güvende olma ihtiyacı nasıl belirir?

Yaşamı sürdürme isteği. Spinoza'nın deyişiyle *conatus*. Gazalî de aynı gereksinimi *devam-ı vücud* olarak tanımlar. Sevgiyi açıklarken, önce, insanın ilk sevdiği şey (mahbub-ı evvel) nedir, diye sorar, ardından da bu soruyu, insanın ilk sevdiği şey kendisidir, diye yanıtlar.

Neden?

İnsan, varlığının devamını ister de ondan! İnsan varlığını sever, yokluğundan ise nefret eder. Gazali'ye göre, varlığının devamını istemekle yetinmez insan, ayrıca varlığının kemalini de ister. Tamamlanmasını. Çünkü yokluğun bir parçası gördüğü eksiklikten de nefret eder. Kısacası insan var olmak istediği için var olma güvencesi de ister. Güven duygusunu kaybeden insan toplulukları her fedakârlığa razı olurlar ve öncelikle özgürlüklerinden vazgeçerler. Dünyanın her yerinde yöneticiler insanın bu zaafını iyi bilirler, iyi kullanırlar. Siyasal güvenlik tehlikeye girdiği an, o ülkede her türlü yasa, ilke, temel insan hakları hemen teferruata dönüşür. Korku salmak, güvenlik talebini ortaya çıkarmak için en etkili tekniklerden biridir bu yüzden. İnsan için en büyük tehlike, en yok edici korku hep ölümdür, ama her zaman ölüm! İnsan, yokluğa karşı kendisini nasıl güvende hissedebilir?

Elbette ritmik davranmak suretiyle. Düzenli, vakitli, ölçülü. Belirli bir zaman ve mekânda ve belirli sayıda. 'ritus' belirli zamanlarda belirli davranışları belirli sayıda tekrarlamaktır.

Mabette, yani bir mekânın içinde ve örneğin bir ayin sırasında 'ritus' nasıl belirir, görünür olur?

Filan zamanda, örneğin seher vaktinde, filan istikamete, örneğin Kudüs'e veya Mekke'ye *yönelmek* (Arapça *salat*, İbranice *salut*), kutsal olan belirli bir sözcük grubunu tekrarlamak (zikr) veya istekte bulunmak (dua)... Minnettarlığı izhar etmek (şükran)... Sözcükleri belli bir uyumla söylemek (ilahi okumak)... Bedenen belli hareketleri ritmik olarak tekrarlamak, ayakta durmak, eğilmek, sallanmak, secde etmek... Kısacası en temelde olan, lafzen ve bedenen tecessüm etmiş bir *harmonia mundi*, yani raks ve musiki. Bütün dinlerde ilahi sözler bir ritimle söylenir, davranışlar bir ritimle yapılır. Ritmin özü doğada saklıdır. Doğada ve dolayısıyla insan bedeninde ritim vardır çünkü. İnsan bu ritme, bu düzenliliğe gereksinim duyar. Güvenliğe. Yaşamı sürdürmeye. Dini ayinler ritmin hakikatinin birtakım düşünce ve inançlarla birlikte teşekkül etmesinden ibarettir. Değişik toplumlarda, değişik coğrafyalarda değişik ayin türleri vardır, Vikinglerin ayinleri başka, Afrikalıların veya Asyalıların ayinleri daha başka. Ancak hepsi özünde harmonidir. Uyum. Yaşamı birliğe getirme. Dünyaya yasallık kazandırma. Kutsama yani.

Kutsama nedir, nasıl ifade edilir?

Kutsama, değişen dünyada değişmeyen kaideler ihtiyacından doğar. Marifet duranda döneni, dönende duranı görmektir. Dolayısıyla insanın subutiyete ihtiyacı vardır. Sabit kalana, değişmeyene. Merkeze. Çevre döner, dönmeyen merkezdir. İki sözcüğü hatırlamanın tam da sırası: ***huzur* ve *sükûn***. Bu iki sözcük de psikolojik açıdan olumlu vurgulara sahiptir ve ne ilginçtir ki ikisinin de anlamında hareketsizlik saklıdır. Hareket etmek değil, *durmak*. Huzur insanın meskenindedir. Tevrat'ın tabiriyle *Mişkan*. İçinde durulan/kalınan barınağın adıdır mesken. Mabedin bir niteliği. Kadim toplumlar, hareketi, dolayısıyla değişimi oluş ve bozuluşun, yani çürümenin nedeni, sürekliliğin ve kalıcılığın karşıtı olarak görüyorlardı. Bu nedenle huzur ve sükûn arıyorlar, dönende duranı görmek istiyorlardı. Kısaca kendilerini güvende hissetmek istiyorlardı. O bakımdan ibadetin ve mabedin bir maksadı da toplumsallık yetisini güçlendirmek suretiyle bireyler arasında bağlılık duygularını tesis etmektir.

Bugün 'bireysel özgürlük' olarak da tanımlanan 'din ve vicdan hürriyeti', bu bahsettiğiniz toplumsal güvenlik kavramına dâhil midir?

Güvenlik duygusunun akıl düzeyinde karşılığını bulduğu şey yasadır. Töre. Tora. Şehir varsa yasa vardır. Yasa kavramı, insanı zorunlu olarak eşitliğe zorlar. Şehir, doğal bir mekân değildir, toplumsal bir mekândır. Aklın inşa ettiği bir mekândır. Kurumsaldır bu yüzden. Şehirde eşitlik yasa ile sağlanır. Ne ki eşitliğin olduğu yerde bu sefer özgürlük ihtiyacı baş gösterir. Eşitlik özünde ne kadar toplumsalsa, özgürlük de o denli bireyseldir. Üstelik eşitliğin aksine doğaldır da. Çünkü özgürlük farklılık talebiyle görünür hale gelir. Bireysellik talebiyle. Tuhaf ama, özgürlük ve eşitlik taleplerinin eşzamanlı olarak birbirlerini yadsıma eğilimi vardır. Şehirlilerin ikide bir taşraya kaçma isteği duymalarının nedeni de budur. Eşitliğin olduğu yerde farklılıklar azalır. Azaldıkça da kıymet kazanırlar. Farklılıklar, özgürlüğün olduğu yerdedir, eşitliğin olduğu yerde değil. Farklılıkların olduğu yerde hiyerarşi oluşur. Seçkinlik. Toplumsal olanın iki karşıtı vardır: doğal ve bireysel. Köyümüze kaçamazsak kendimize kaçarız. Bireyselleşiriz. Şehirlilerin yazgısı budur: bireyselleşmek. Akıldan duygulara kaçmak. Yasadan yasasızlığa. Vicdana. Eşitliği sağlayan yasa. İtaati. Boyun eğmeyi. Oysa özgürlüğün dünyasında yasa yok gibidir, insan başına buyruktur. Kendini farklı hissetmenin hükümranlığı özgürlüktedir. Ergenler niçin evlerinden kaçsınlar ki!

Bağımsızlıklarını ilan etmek için mi?

Elbette. Çünkü insan doğuştan bağımlı olarak doğar. Öncelikle anneye bağımlıdır, hem de göbek bağıyla. Ceninin göbek bağıyla annesine bağlanmasına Latinler *religare* derler. *Religio* (din) kelimesi de bu fiilden türemiştir. Bağlanmaktan. Medeniyet'in temelinde medine (şehir), medine'nin temelinde de *din* vardır. Bağlılık. İnsan göbek bağıyla annesine, inanç bağıyla Tanrı'ya bağlıdır. Bu bağın kopmasıyla dirlik ve düzenin bozulacağına inanıldı yüzyıllarca. Kur'an'ın kendisini "Allah'ın ipi" (hablullah) olarak tanımlamasının ardında da bu mana saklıdır. İnsan yavrusu göbek bağı kesilir kesilmez, bu sefer annenin memesine bağlanır (şefkat). Ardından babayı fark eder, babaya bağlanır (iktidar). Sonra vücudunda denetleyemediği güdülere bağlanır (doğa). Sonra ergen, yeter artık, der, anneye, babaya, topluma, güdülere itaatten kaçınmaya başlar, birey olmak ister, özgürleşmek ister.

Ne tuhaf değil mi, insan an gelir zor bela oluşan bu güvenlikten sıkılır ve tekin olmayan vadilere kaçmayı tercih edecek hale dahi gelir.

Kaçanlar kendilerini nasıl güvende hissediyorlar?
Yeni mekânlar, yeni mabetler mi yaratıyorlar yoksa hafızalarına mı sığınıyorlar?

Sözgelimi, Yahudiliğin kendisini güvende hissedebileceği en temel şey nedir, **Tora! Tora, yani hiç değişmeyen hafıza kaydı.** İnanç bağı. Birliğe getirici en güçlü ilke. Mensuplarını kendi içlerinde eşit hale getiren, aidiyet ve mensubiyet duygularını sürdürmelerini sağlayan yegâne yasa! Eğer Tora olmasaydı, Neviim, Ketuvim, yani peygamberler, kutsal metinler olmasaydı, onları nesilden nesle aktaran hahamlar bulunmasaydı, toplumsal hafızanın sürekliliği nasıl sağlanacaktı? Birlikteliği muhafaza edebilmek için belleğe ihtiyaç vardır. Muhayyile, bellek adını aldığında geçmişe doğru tahayyüldür. Geçmişi hatırlamak, aslında geçmişi tahayyül etmek demektir. Bir de geleceğe doğru tahayyül vardır. Muhayyile tarih üzerinden topluma güvenlik duygusu kazandırır. Hatırlanması gerekenler hatırlanır, unutulması gerekenler unutulur ve tarih toplumsal birlik adına icat edilir. Güvenlik duygusunu kazanmak için, öncelikle birlik ve beraberliği sağlamak lazım. **Kutsal metinlerin bir yararı da bilince geçmişe dair birlik kavrayışı kazandırmak suretiyle şimdiyi muhafaza altına almasıdır. Hakikatte tüm kutsal metinler 'zamansız'dırlar. Zamanla kaim değildirler. Varlık ile yokluk arasında salınanlara, yani güveni arayanlara, eğer talep edilirse, yol gösterebilirler. Unutmamalı, inanmak güvenmektir.**

http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=86447#.UWa7s5zQMg4

KAVGAM'IN YAZILIŞ ÖYKÜSÜ

Yakup BAROKAS
10 Nisan 2013

Geçtiğimiz hafta Holokost'ta kurşuna dizilen, gaz odalarında, gettolarda açlıktan ve hastalıklardan yitirilen 6 milyon Yahudi'yi andık. Hitler denilen tarihin bu en acımasız canavarının adını bile anmaktan, Kavgam kitabını kimi zaman vitrinlerde görmekten elem duymaktayız. Ancak Mein Kampf'ı Führer'in yazdığını söylerken gerçeği aktarmış oluyor muyuz?

Yirminci yüzyıla üç kitap damgasını vurdu; Marx'ın Kapitali, Mao'nun küçük Kırmızı Kitabı, Hitler'in Kavgamı… Her üçü de on milyonlarca kişinin ölümüne neden oldular.

Geçtiğimiz hafta Holokost'ta kurşuna dizilen, gaz odalarında, gettolarda açlıktan ve hastalıklardan yitirilen 6 milyon Yahudi'yi andık, hep birlikte '***bir daha asla!***' dedik.

Hitler denilen tarihin bu en acımasız canavarının adını bile anmaktan, ortaya koyduğu çarpık ideolojinin simgesi gamalı haçın günümüzde dahi fütursuzca kutsal mekânlarımıza çizilmesinden, tüm dünyada olduğu gibi 1930-2000 yılları arasında Türkiye'de de 30 kez yayınlanan '***Kavgam***' kitabını vitrinlerde görmekten elem duymaktayız.

Peki, Kavgam'ın yazılışının öyküsü nedir? 1945 yılında Nuremberg Mahkemesi'nde yargılanan 1500 Nazi'nin yerleştirildikleri **Landsberg** hapishanesi sonradan yeniden düzenlenerek sıradan suçlular için kullanılmaya başlandı. Bir odası ise bizleri özellikle ilgilendiriyor; **Führer**, 9 Kasım 1923'de Münih'te hükümeti devirmek için '*Birahane Darbesi*' diye anılan girişimde bulundu, ancak ordu ve polisin desteğini almayınca beş yıl hapis cezasına çarptırılarak Landsberg'e kondu. İsteri krizleri içinde, yetkilileri, koşulların iyileştirilmemesi durumunda intihar etmekle tehdit etti.

Hitler'in görüşlerinden derin şekilde etkilenen hapishane müdürü **Otto Leybold** ilkin dostları **Rudolf Hess** ve **Emil Maurice**'in de aynı yere getirilmelerini sağladı, kendisine her türlü konfora sahip bir oda tahsis etti, taraftarlarının ziyaretine gelmelerine izin verdi. Hitler tahliye edilene kadar geçen dokuz ay boyunca tam 489 ziyaretçi kabul etti.

Yaş günü olan 20 Nisan 1924'te, hapse girdikten sadece 19 gün sonra, hapishane odasına ellerinde çiçek ve pastalarla gelen otuzdan fazla dostuna yemek düzenledi. Hitler'in özel fotoğrafçısı **Heinrich Hoffmann** onu demir parmaklıklar arkasında, pencerede, gözlerini gökyüzüne dikmiş, son derece titiz giysileri içinde görüntüledi.

Artık eyleme geçmenin zamanı gelmişti; bir daktilo makinesi, kâğıt, kalemler, karbon kâğıdı ve yazı masasına gereksinimi vardı. Nasyonal Sosyalist Parti'nin önemli destekçilerinden ve Deutsche Bank Müdürü **Emil Georg von Stauss** kendisine son model bir Remington armağan etti. Ünlü bestecinin güzel kızı **Winifred Wagner** söylediklerini daktiloda yazarak ona yardımcı oldu. Führer kendini felsefeye verdi; **Nietzche, Bismarck** ve **Marx**'ın eserlerini okumaya çalıştı.

Gecenin geç saatlerine kadar kaleme alınanları gündüzleri yemek odasında bir araya gelen işbirlikçileri ile tartıştı. Çok parlak bir hatip, konuşmacı olarak dikkati çekiyordu.

Mahkûm olduğu beş yıl yerine dokuz ay sonra hapishaneyi terk ettiğinde bavulunda sayfalar dolusu daktilo ve el yazması vardı. Ancak bunlar imla ve cümle hataları ile dolu, başı sonu belirsiz karalamalardan ibaretti. Haftalar boyunca on iki kişilik bir ekip düşüncelerine dokunmaksızın metnin düzenlenmesi için çalıştı.

Ancak yine de Kavgam son bir kişinin katkısı olmasaydı çekmecede kalmaya mahkûmdu. Bu kişi o sıra otuz beş yaşında olan, partinin gazete ve bültenlerini hazırlayan yayınevinin sadık editörüydü.

Editör, Führer'i kitabın ilk ismi '***Yalanlara, alçaklığa karşı dört yıllık mücadele***' başlığını bir yumruk kadar çarpıcı '***Mein Kampf***'e dönüştürmeyi başardı.

Peki Führer'in bu sadık editörü kimdi? **Max Aman**…

Megilat Ester'de yer alan ve Yahudi soyunu yok etmek isteyen Aman'ın adı bir kez daha karşımıza çıkıyor. Kafaları bulandıran bir rastlantı değil mi?

Bu da günümüzde dahi Aman'ların soyunun tükenmediğini, '*bir daha asla!*' derken bir imkânsızlığı değil olası bir tehdide karşı her daim uyanık olunması ve güvenlik önlemlerinin elden bırakılmaması gerektiğini bize anımsatıyor.

ÂKİLİ DELİ, DELİYİ ÂKİL YAPMAK

Kime göre?

Neye göre?

"Medeni ve bilge insanlar kendinizi hiç yüceltmeyiniz; övündüğünüz bu sözüm ona bilgeliğin dağılıp yok olması için bir an yeter; beklenmedik bir olay, şiddetli ve ani bir ruh hali, dünyanın en aklı başında ve en akıllı insanını bir çılgına veya eblehe çevirecektir." [Matthey, Nouvelles recherches sur les maladies de l'esprit, Paris, 1816,1. bl., s. 65]

[Delilik zamanda siyasal bir sorun da olduğundan kuşku duymak mümkün değildir. Suçlularla birlikte masumların, çılgınlarla birlikte akıllılarının kapatıldığına kesin olarak inanılması, uzun zamandan beri devrimci mitolojinin içinde yer almaktaydı:

"Bicêtre (deli sığınma hastanesi-hapishanesi) hiç kuşkusuz canileri, haydutları, yırtıcı adamları kapalı tutmaktadır... ama kabul etmek gerekir ki, keyfi iktidara, ailelerin tiranlığına, ataerkil ceberrutluğa kurban olanların oluşturduğu kalabalığı da barındırıyor... Hücrelerde, ışığı daracık yarıklardan görebilen kardeşlerimiz ve eşitlerimiz olan insanlar yatıyor." [Gazette Nationale, 12 Aralık 1789.]

Masumların hapishanesi Bicêtre, tıpkı eskiden Bastille'in olduğu gibi hayallere musallat olmuştur:

"Laf dinlemeyen bazı adamlar hapishanelerdeki katliam sırasında, delilerle akıllıları karıştıran eski-tiranlığın bazı kurbanlarını kurtarma bahanesiyle Bicetre düşkünler yurduna sızmışlardır. Koğuştan koğuşa silahlı olarak gezmektedirler; tutukluları sorgulamakta ve aşikâr delilere rastladıklarında kulak asmamaktadırlar. Fakat zincire vurulmuş bir tutuklu, sağduyu ve akıl dolu sözleriyle ve acı yakınmalarıyla hemen dikkatleri çekmektedir. Bu adamı zincire vurulmuş olarak tutmak ve delilerle bir arada bulundurmak iğrenç değil miydi?..

Bunun üzerine bu silahlı grubun içinden şiddetli homurtular ve yönetime karşı bağırışlar yükselmiştir; yönetimden hesap sorulmaktadır." [Zikr. Semelaigne, op. Cit]

Konvansiyon [Bir anayasa yapmak veya bir anayasayı değiştirmek için toplanan olağanüstü geçici meclis (Akil adamlar)] döneminde yeni bir saplantı.

Bicetre hâlâ muazzam bir korku haznesidir, ama mademki burası kuşkuluların bir sığınağı olarak görülmektedir **-yoksulların arasında saklanan aristokratlar, deli numarası yaparak komplo düzenleyen yabancı ajanlar-**, o halde masumluğun, ama aynı zamanda iki yüzlülüğün açığa çıkartılması için deliliğin burada da ifşa edilmesi gerekmektedir. Böylece Bicetre'i tüm Devrim süresi boyunca kuşatan ve onu Paris'in sınırlarındaki bir cins korkutucu ve esrarlı güç haline getiren bütün bu korkuların içinde Düşman, burada ayrılması mümkün olmayan bir şekilde akıl bozukluğuna karışmakta, delilik sırasıyla iki yabancılaştırıcı rol oynamaktadır: tiranlık etmekte veya aldatmaktadır **-aklı başında insanla deli arasında aracılık yapan bu tehlikeli unsur bunların her ikisini de yabancılaştırabilir ve her ikisinin de özgürlüğünü kullanmasını tehdit edebilir-.** Gerçeğin ve aklın kendi oyunlarına geri dönebilmeleri için, deliliğin ***oyununun*** her halükârda ***bozulması*** gerekmektedir.

…..

Deliliğin aynı anda hem nesnel, hem de masum olan saf bir gerçeklik içinde açığa çıkacağı bir alanın oluşturulması, ama bu alanın hep belirsiz bir uzaklığa itilen ideal bir tarza göre oluşturulması ve delilik çehrelerinin her birinin deli- olmama'ya, fark edilmesi olanaksız bir yakınlık içinde ka-rışmaları. Delilik, bilimsel tasviri içinde kesinlik namına ne kazanıyorsa, bunu somut algılamanın içinde güç olarak kaybetmektedir; gerçeğine kavuşacağı tımarhane onu, onun gerçeği olmayan şeyden ayırmaya olanak vermemektedir.

Delilik ne kadar nesnel olursa, o kadar az kesin olmaktadır. Onu gerçek hale getirmek için

özgürleştiren jest, aynı zamanda onu tüm somut akıl biçimlerinin içinde dağıtan ve saklayan işlemdir.

[Deliliğin Tarihi/Michel Foucault, trc: Mehmet Ali KILIÇBAY, sh. 659-671]

HERKESİN İÇTİĞİ SU

(İfham Gazetesi - 1919)

Ling-Yu gayet akıllı, gayet ihtiyar bir imparatordu. O kadar ilerlemeyi severdi ki halkın geçmiş ile hiçbir alakası kalmamasını temin için bütün Çin'in eski kitaplarını, eski kütüphanelerini yaktırmıştı. Çinliler adeta onun tanrılığına bile inanır gibi oluyorlardı. Derlerdi ki:

"Ling-Yu, Dünyada Allah'ın dehasından bir örnektir. "

Devri; rüyasız, yorgun bir uyku gibi geçiyordu.

Bir gün huzuruna bir soylu girdi. Secdeye kapandı.

- Efendimiz, baş müneccim geldi, mutlaka size bir şey arzetmek istiyor, dedi.

İmparator Ling-Yu, dehası sayesinde gelecekte ne olacağını bilirdi.

Derdi ki: "Sebepleri doğru görebilenin sonuçtan şüphesi kalmaz." Onun için baş müneccimden daima kendi tahminlerini dinlerdi. Şimdiye kadar o, hiç böyle habersiz gelip bir şey söylememişti.

- Tuhaf, diye başını salladı, acaba ne söyleyecek?

- Gayet mühim bir şeymiş efendim.

İmparator düşündü, işler tıkırındaydı. Öyle mühim bir şeyin olabileceği yoktu.

- Gelsin, buyurdu.

Huzura giren başmüneccim, resmi secdesinden kalktıktan sonra:

- Ah efendim, gayet korkunç bir felaket bizi tehdit ediyor, dedi.

İmparator, dünyanın her şeyine vakıftı. Şaşırdı. Görünürde savaş, kıtlık, ihtilâl gibi bir şey yoktu. Badem gözlerini süzerek:

- Yanılıyorsun, dedi.

- Hayır efendim, muhakkak bir felaket!

- Savaş mı?

- Hayır.

- Ya ne?

- Bir yağmur, efendim.

- Yani taşkın.

- Hayır, yalnız yağmur…

İmparator, liyakatli başmüneccimin saçmaladığına ihtimal vermezdi. Tekrar onu bir süzdü. Merakla sordu:

- Yağmur niçin bir felaket olsun?

- Bu yağmur çok sürecek.

- Sürsün.

- Suyundan kim bir damla içerse deli olacak!

İmparator düşündü. Hakikaten felaket korkunçtu. Tahmininde yanılıp-yanılmayacağını başmüneccimine tekrar sordu. Zavallı alim bundan son derece emindi. Korkusundan tir tir titriyordu. Saraya hemen bütün soylular toplandı. Günlerce süren görüşmeler, toplantılar sonunda daha bu uğursuz yağmur başlamadan sarayın bütün sarnıçlarının, küplerinin, vazolarının, mahzenlerinin yedek olarak temiz sularla doldurulmasına karar verildi.

Aradan bir hafta geçmedi, başmüneccimin haber verdiği yağmur hafif yağmaya başladı. Bir gün, iki gün oldu. Dinmedi, hızlandı. Bardaktan boşanırcasına yağdı-durdu. Her tarafı sel aldı. Nehirler, çeşmeler, oluklar taştı. Adeta mini mini bir tufan! Başmüneccimin haber verdiği felaket hakikaten, aynen meydana geldi. Kim bu yağmurdan bir damla karışmış bir suyu içerse hemen çıldırıyordu. On beş- yirmi gün içinde bütün halk çıldırdı. Yalnız imparatorla yanındakiler, sarayda saklanmış sulardan içiyorlar, akıllarını başlarında tutabiliyorlardı.

Uğursuz yağmur dinmedi. Memlekette çıldırmayan kimse kalmadı. Umumiyetle deliren halk, işi öyle azıttılar ki; artık ne soylular, ne hâkimler; saraydan sokağa çıkabiliyorlar, ne de içeriden-dışarıya meram anlatabiliyorlardı. Bir curcunadır gidiyordu.

İmparatoru o zaman bir düşünce aldı. Bunun sonu ne olacaktı. Evet, bir kere deli olan artık akıllanamıyordu. Zırdeli halk bahçe surlarının etrafında toplanmış, gece-gündüz , sabah-akşam zurnalarla- davullarla kulakları yırtan bir gürültü koparıyorlar:

- Delilere bakın, yuha, yuha…, diye yedek sulardan içip akıllı kalanlara dillerini çıkarıyorlardı.

Bir gün geldi ki yiyecek filan almak imkansızlaştı. Laf anlayan, söz dinleyen kalmadı. İdare bozuldu. Uğursuz yağmurun suyundan içmeyip akıllı kalanların felaketi çok dehşetliydi. Hayatları tehlike içinde geçiyordu. Bir avuç kişiydiler. Milyonlarca delinin maskarası oldular…

Fakat Ling-Yu gayet akıllı, gayet ihtiyar bir imparatordu. İşe yaramayan zarar getiren aklın, delilikten hayırlı bir şey olamayacağını bilirdi. Bir sabah çılgın halkın tecavüzünden, eğlencesinden ürkmüş yakınlarına:

- Herkesin içtiği sudan hemen içiniz, emrini verdi.

Soylular, hekimler, filozoflar, hakimler:

- Aman efendim, akıllarımıza, ilimlerimize yazık olur, diye karşı gelmek istediler.

İhtiyar imparator:

- Herkes deli olduktan sonra birkaç kişinin aklına lüzum yoktur, dedi.

Uğursuz yağmurun sularından doldurttuğu ilk kadehi kendi yuvarladı. O anda ufukları sarsan kahkahaları attılar. Surun dışındaki curcunaya katıldılar.

Gel zaman-git zaman bu umumi curcunanın adı "sosyal düzen" oldu. Halk içinde tekrar akıllananlar "delidir" diye tımarhaneye tıkıldı.

ÖMER SEYFETTİN

ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST/ Guguk Kuşu (1975)

Yönetmen: Milos Forman

Ülke: ABD

Tür: Dram

Vizyon Tarihi: 01 Nisan 1981 (Türkiye)

Süre: 133 dakika

Dil: İngilizce

Senaryo: Lawrence Hauben | Bo Goldman | Ken Kesey |

Oyuncular: Jack Nicholson, Louise Fletcher, William Redfield, Michael Berryman, Peter Brocco, Dean R. Brooks, Alonzo Brown, Scatman Crothers, Mwako Cumbuka, Danny DeVito, William Duell

Müzik: Jack Nitzsche

Görüntü Yönetmeni: Haskell Wexler | Bill Butler

Yapımcılar: Michael Douglas | Martin Fink | Saul Zaentz

Özet

Guguk Kuşu, 1975 ABD yapımı dramatik filmdir. Özgün adı One Flew Over the Cuckoo's Nest olan filmin yönetmeni Milos Forman'dır. 1962'de Ken Kesey tarafından yazılan aynı isimli romandan sinemaya uyarlanmıştır.

"Guguk Kuşu", 1993 yılında Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi tarafından "kültürel, tarihi ve estetik olarak önemli" filmler arasına seçilerek ABD Ulusal Film Arşivi'nde muhafaza edilmesine karar verilmiştir.[2]

Film, Türkiye'de aynı isimle dans tiyatrosuna uyarlanmıştır.

Orijinal ismi "One Flew Over the Cuckoo's Nest" ve aynı isimli kitaptan sinemaya uyarlanan film, akıl hastası numarası yaparak güvenlik önlemleri daha az olan bir akıl hastanesine sevkedilen bir mahkumun (Jack Nicholson) geçirdiği zamanı konu alıyor. Mahkum, bu süre içerisinde hem kaçma planları yapıyor hem de akıl hastanesindeki diğer hastalarla farklı bir diyalog kuruyor. Terapilerdeki kendi başına buyruk hareketleri ve özgürlüğe olan düşkünlüğü nedeniyle diğer hastalara kötü örnek olduğunu düşünen baş hemşire Mildred (Louise Fletcher) ile de büyük sorunlar yaşıyor. Milos Forman tarafından yönetilen film, tüm zamanların en iyi filmlerinden biri olarak gösteriliyor.

Jack Nicholson'ın ustaca sergiledigi rölü onun bugün geldiği noktanın tesadüf olmadığını göstermektedir.

Filmden

Bence bütün bu süre boyunca bizi kandırmaya çalışıyordunuz. Baksanıza, ne yapmamı bekliyorsunuz? Yani Anlatabildim mi?

Bu mu yani?

Size göre yeterince deli miyim şimdi?

Yere pisleyeyim ister misiniz?

Tanrım! Hiç şu eski deyimi duydunuz mu? ''Yuvarlanan taş yosun tutmaz.'' Evet. Bu size bir şey ifade ediyor mu?

''Kirli çamaşırlarını herkese gösterme'' ile aynı şey. Ne demek istediğinizi anladığımdan emin değilim. Ondan daha zekiyim, değil mi?

İşte şunun gibi bir anlama gelir hareket eden bir şeyin üstünde bir şeylerin büyümesi zordur. Dün olanlarla ilgili ne hissediyorsunuz?

Siz hepiniz deli misiniz?

İşte hepsi bu.

İyisi mi vazgeç bu sevdadan.

Seni yine deliğe tıkacaklar, farkında mısın?

Hayır, tıkmayacaklar. Biz deliyiz!

Yalnızca bizi tımarhaneye geri götürecekler, anladın mı?

Deli falan mı?

Değilsiniz işte.

Değilsiniz! Sokakta dolaşan ortalama gerzeklerden daha deli değilsiniz.

Aman Tanrım, inanasım gelmiyor!

DELİLİK ÜZERİNE

Her kralın bir soytarısı olurmuş, sanırım daha sonra bu her köyün, şehrin, kentin delisine dönüştü…

İnsanın kendine sorası geliyor; ne kadar deliyiz?

Ancak ne kadar akıllı olduğumuza deliliğimize bakarak karar verebiliriz. Onun için sorun ne kadar akıllı olduğumuzda değil, ne kadar deli olduğumuzda yatar gibi geliyor bana.

Deliliğin ölçüsü-boyutu, çağa, mekâna, kişiye göre değişiyor.

Araçlara ayrılmış bir yolda yürümeye kalkarsanız, görenler deli olduğunuzu düşünecekler. Oysa yakın tarihe kadar araç diye bir şey yoktu, daha sonra kaldırımlarla birlikte oluştu ve siz kaldırımlarda yürümek zorundasınız.

Delilik modernizemle birlikte gelişen bir kavramdır, bana göre önemi artarak sürmektedir.

Ancak söylemek istediğinizi delilik kisvesi altında rahat söyleyebilen durumuna gelme acı bir şey, akıllı olunca insana laf söyletmiyorlar…

Kralın soytarısından farklı bir durum yani, kral soytarının konuşmasına istediği zaman izin verir, soytarı için kelle hep koltuktadır.

Oysa delilik farklı bir şey, başta dokunulmazlığınız var, kelle zaten yok ki koltukta olsun…

Delilik ayrıcılık demektir…

Yerine göre bir erdem.

Yerine göre ise zulümdür.

Bilgelik yönü zevklidir…

Konuş konuşabildiğin kadar…

Bir insanın deliliğini bilip bilmemesi de çok önemlidir.

Deliliğini bilmek erdemli bir kişi, bilmemek sizi meczup yapar…

Roza Luxemburg' un bir sözü var;

"Harekete geçmeyenler zincirlere bağlı olduklarının farkına bile varmazlar."

Harekete geçmezseniz delilik sınırlarını bilemezsiniz…

Bir " deli " de İspanya' dan çıktı; Juan Manuel Sanchez Gordillo, adamın işi Marinaleda Belediye Başkanlığı. Bildiğimiz Belediye Başkanlarının dışında bir tip, marketleri soyup halka dağıtıyor, bu yönünü popülist bulabilirsiniz ama adam yoksullara kurduğu çadırlarda yaşıyor. Sorumlu olduğu insanların suni bulduğu küresel krizin faturasını ödemelerini istemiyor.

Biz de ödemek istemiyoruz …

Müslüm Yaşargün/
muslumyasargun@gmail.com

MARİFET DURANDA DÖNENİ DÖNENDE DURANI GÖRMEKTİR…

03 Nisan 2013 /
Rita ENDER

Dücane Cündioğlu "Mimarlık Ve Felsefe" isimli kitabında şöyle söylüyor: "Mimari, mekândaki sükûn kadar hareketi de inşa eder.

Hareketi, yani akışı. Hareketi ve akışını değil sadece, melodisini de, uyum ve ahengini de. Taşın uyumu, taşların."

Taşların mabetlerdeki uyumu, insan ve güvenlik duygusu arasındaki ilişki ve başka şeyler üzerine Dücane Cündioğlu ile söyleştik…

Bir yazınızda diyorsunuz ki; "Medeniyet'in temelinde medine, yani şehir var." Peki, şehrin temelinde ne var?

Şehrin temelinde mabed var. Mabedin temelindeyse ölüm. İlk mabedler birer türbeydi çünkü. Birer tümülüs. Göbeklitepe mesela. Dile kolay, 12 bin yıllık geçmişi var. Mabedler hep ölülerin defnedildikleri, muhafaza edildikleri yerlerde inşa edilmişlerdir. Örneğin piramitler, mesela Kâbe. Hacer ile İsmail'in mezarı, Kâbe'nin içindeydi, şimdi kenarında. Öyle inanılır. **Önce Kâbe, sonra Mekke**. Ölüyle ev, ölümle yaşam arasında kopmaz bir bağ vardır. Nitekim XVIII. yüzyıla kadar Avrupa'da ölüler kiliselerin zeminlerine gömülürdü. Bizde ise daha yakın zamana kadar cami hazirelerine. Ölüler ve hastalar.

Asklepieia Yunanlılarda bir şifa mabediydi. İspanya'da ise manastırlar birer *şefkat mabedi* (templos de piedad). Mabedin var olması demek, mekânın kalıcılık ve süreklilik kazanması demekti. Mabed, mekâna süreklilik, topluma ise birlik ve bütünlük kazandırıyordu. Bir de ayin, yani ritüel, yani ibadet. **Önce 'mythos' (inanç), sonra 'ritus' (ibadet), en nihayet 'sophos' (bilgi).** Birlik ve düzen ritüelin ritminde aranıp bulunacak şeyler. Sırf güvenliğe, kendisine değilse bile duygusuna kavuşmak için. Bu, insanın en temel ihtiyacıdır çünkü.

Güven nasıl bir duygudur?
Güvende olma ihtiyacı nasıl belirir?

Yaşamı sürdürme isteği. Spinoza'nın deyişiyle *conatus*. Gazalî de aynı gereksinimi *devam-ı vücud* olarak tanımlar. Sevgiyi açıklarken, önce, insanın ilk sevdiği şey (mahbub-ı evvel) nedir, diye sorar, ardından da bu soruyu, insanın ilk sevdiği şey kendisidir, diye yanıtlar.

Neden?

İnsan, varlığının devamını ister de ondan! İnsan varlığını sever, yokluğundan ise nefret eder. Gazali'ye göre, varlığının devamını istemekle yetinmez insan, ayrıca varlığının kemalini de ister. Tamamlanmasını. Çünkü yokluğun bir parçası gördüğü eksiklikten de nefret eder. Kısacası insan var olmak istediği için var olma güvencesi de ister. Güven duygusunu kaybeden insan toplulukları her fedakârlığa razı olurlar ve öncelikle özgürlüklerinden vazgeçerler. Dünyanın her yerinde yöneticiler insanın bu zaafını iyi bilirler, iyi kullanırlar. Siyasal güvenlik tehlikeye girdiği an, o ülkede her türlü yasa, ilke, temel insan hakları hemen teferruata dönüşür. Korku salmak, güvenlik talebini ortaya çıkarmak için en etkili tekniklerden biridir bu yüzden. İnsan için en büyük tehlike, en yok edici korku hep ölümdür, ama her zaman ölüm! İnsan, yokluğa karşı kendisini nasıl güvende hissedebilir?

Elbette ritmik davranmak suretiyle. Düzenli, vakitli, ölçülü. Belirli bir zaman ve mekânda ve belirli sayıda. 'ritus' belirli zamanlarda belirli davranışları belirli sayıda tekrarlamaktır.

Mabette, yani bir mekânın içinde ve örneğin bir ayin sırasında 'ritus' nasıl belirir, görünür olur?

Filan zamanda, örneğin seher vaktinde, filan istikamete, örneğin Kudüs'e veya Mekke'ye *yönelmek* (Arapça *salat*, İbranice *salut*), kutsal olan belirli bir sözcük grubunu tekrarlamak (zikr) veya istekte

bulunmak (dua)... Minnettarlığı izhar etmek (şükran)... Sözcükleri belli bir uyumla söylemek (ilahi okumak)... Bedenen belli hareketleri ritmik olarak tekrarlamak, ayakta durmak, eğilmek, sallanmak, secde etmek... Kısacası en temelde olan, lafzen ve bedenen tecessüm etmiş bir *harmonia mundi*, yani raks ve musiki. Bütün dinlerde ilahi sözler bir ritimle söylenir, davranışlar bir ritimle yapılır. Ritmin özü doğada saklıdır. Doğada ve dolayısıyla insan bedeninde ritim vardır çünkü. İnsan bu ritme, bu düzenliliğe gereksinim duyar. Güvenliğe. Yaşamı sürdürmeye. Dini ayinler ritmin hakikatinin birtakım düşünce ve inançlarla birlikte teşekkül etmesinden ibarettir. Değişik toplumlarda, değişik coğrafyalarda değişik ayin türleri vardır, Vikinglerin ayinleri başka, Afrikalıların veya Asyalıların ayinleri daha başka. Ancak hepsi özünde harmonidir. Uyum. Yaşamı birliğe getirme. Dünyaya yasallık kazandırma. Kutsama yani.

Kutsama nedir, nasıl ifade edilir?

Kutsama, değişen dünyada değişmeyen kaideler ihtiyacından doğar. Marifet duranda döneni, dönende duranı görmektir. Dolayısıyla insanın subutiyete ihtiyacı vardır. Sabit kalana, değişmeyene. Merkeze. Çevre döner, dönmeyen merkezdir. İki sözcüğü hatırlamanın tam da sırası: ***huzur*** **ve** ***sükûn***. Bu iki sözcük de psikolojik açıdan olumlu vurgulara sahiptir ve ne ilginçtir ki ikisinin de anlamında hareketsizlik saklıdır. Hareket etmek değil, *durmak*. Huzur insanın meskenindedir. Tevrat'ın tabiriyle *Mişkan*. İçinde durulan/kalınan barınağın adıdır mesken. Mabedin bir niteliği. Kadim toplumlar, hareketi, dolayısıyla değişimi oluş ve bozuluşun, yani çürümenin nedeni, sürekliliğin ve kalıcılığın karşıtı olarak görüyorlardı. Bu nedenle huzur ve sükûn arıyorlar, dönende duranı görmek istiyorlardı. Kısaca kendilerini güvende hissetmek istiyorlardı. O bakımdan ibadetin ve mabedin bir maksadı da toplumsallık yetisini güçlendirmek suretiyle bireyler arasında bağlılık duygularını tesis etmektir.

Bugün 'bireysel özgürlük' olarak da tanımlanan 'din ve vicdan hürriyeti', bu bahsettiğiniz toplumsal güvenlik kavramına dâhil midir?

Güvenlik duygusunun akıl düzeyinde karşılığını bulduğu şey yasadır. Töre. Tora. Şehir varsa yasa vardır. Yasa kavramı, insanı zorunlu olarak eşitliğe zorlar. Şehir, doğal bir mekân değildir, toplumsal bir mekândır. Aklın inşa ettiği bir mekândır. Kurumsaldır bu yüzden. Şehirde eşitlik yasa ile sağlanır. Ne ki eşitliğin olduğu yerde bu sefer özgürlük ihtiyacı baş gösterir. Eşitlik özünde ne kadar toplumsalsa, özgürlük de o denli bireyseldir. Üstelik eşitliğin aksine doğaldır da. Çünkü özgürlük farklılık talebiyle görünür hale gelir. Bireysellik talebiyle. Tuhaf ama, özgürlük ve eşitlik taleplerinin eşzamanlı olarak birbirlerini yadsıma eğilimi vardır. Şehirlilerin ikide bir taşraya kaçma isteği duymalarının nedeni de budur. Eşitliğin olduğu yerde farklılıklar azalır. Azaldıkça da kıymet kazanırlar. Farklılıklar, özgürlüğün olduğu yerdedir, eşitliğin olduğu yerde değil. Farklılıkların olduğu yerde hiyerarşi oluşur. Seçkinlik. Toplumsal olanın iki karşıtı vardır: doğal ve bireysel. Köyümüze kaçamazsak kendimize kaçarız. Bireyselleşiriz. Şehirlilerin yazgısı budur: bireyselleşmek. Akıldan duygulara kaçmak. Yasadan yasasızlığa. Vicdana. Eşitliği sağlayan yasa. İtaati. Boyun eğmeyi. Oysa özgürlüğün dünyasında yasa yok gibidir, insan başına buyruktur. Kendini farklı hissetmenin hükümranlığı özgürlüktedir. Ergenler niçin evlerinden kaçsınlar ki!

Bağımsızlıklarını ilan etmek için mi?

Elbette. Çünkü insan doğuştan bağımlı olarak doğar. Öncelikle anneye bağımlıdır, hem de göbek bağıyla. Ceninin göbek bağıyla annesine bağlanmasına Latinler *religare* derler. *Religio* (din) kelimesi de bu fiilden türemiştir. Bağlanmaktan. Medeniyet'in temelinde medine (şehir), medine'nin temelinde de *din* vardır. Bağlılık. İnsan göbek bağıyla annesine, inanç bağıyla Tanrı'ya bağlıdır. Bu bağın kopmasıyla dirlik ve düzenin bozulacağına inanıldı yüzyıllarca. Kur'an'ın kendisini "Allah'ın ipi" (hablullah) olarak tanımlamasının ardında da bu mana saklıdır. İnsan yavrusu göbek bağı kesilir kesilmez, bu sefer annenin memesine bağlanır (şefkat). Ardından babayı fark eder, babaya bağlanır (iktidar). Sonra vücudunda denetleyemediği güdülere bağlanır (doğa). Sonra ergen, yeter artık, der, anneye, babaya, topluma, güdülere itaatten kaçınmaya başlar, birey olmak ister, özgürleşmek ister. Ne tuhaf değil mi, insan an gelir zor bela oluşan bu güvenlikten sıkılır ve tekin olmayan vadilere kaçmayı tercih edecek hale dahi gelir.

Kaçanlar kendilerini nasıl güvende hissediyorlar?
Yeni mekânlar, yeni mabetler mi yaratıyorlar yoksa hafızalarına mı sığınıyorlar?

Sözgelimi, Yahudiliğin kendisini güvende hissedebileceği en temel şey nedir, **Tora! Tora, yani hiç değişmeyen hafıza kaydı.** İnanç bağı. Birliğe getirici en güçlü ilke. Mensuplarını kendi içlerinde eşit hale getiren, aidiyet ve mensubiyet duygularını sürdürmelerini sağlayan yegâne yasa! Eğer Tora olmasaydı, Neviim, Ketuvim, yani peygamberler, kutsal metinler olmasaydı, onları nesilden nesle aktaran hahamlar bulunmasaydı, toplumsal hafızanın sürekliliği nasıl sağlanacaktı? Birlikteliği muhafaza edebilmek için belleğe ihtiyaç vardır. Muhayyile, bellek adını aldığında geçmişe doğru tahayyüldür. Geçmişi hatırlamak, aslında geçmişi tahayyül etmek demektir. Bir de geleceğe doğru tahayyül vardır. Muhayyile tarih üzerinden topluma güvenlik duygusu kazandırır. Hatırlanması gerekenler hatırlanır, unutulması gerekenler unutulur ve tarih toplumsal birlik adına icat edilir. Güvenlik duygusunu kazanmak için, öncelikle birlik ve beraberliği sağlamak lazım. **Kutsal metinlerin bir yararı da bilince geçmişe dair birlik kavrayışı kazandırmak suretiyle şimdiyi muhafaza altına almasıdır. Hakikatte tüm kutsal metinler 'zamansız'dırlar. Zamanla kaim değildirler. Varlık ile yokluk arasında salınanlara, yani güveni arayanlara, eğer talep edilirse, yol gösterebilirler. Unutmamalı, inanmak güvenmektir.**

http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=86447#.UWa7s5zQMg4

300 AYDIN'DAN TÜRK MİLLETİ'NE ÇAĞRI BİLDİRİSİ ANAYASADAN TÜRK'Ü SİLEMEZSİNİZ...

Tertip komitesinde Prof. Dr. Mustafa Kafalı, Prof. Dr. A. Bican Ercilasun, Prof. Dr. Ümit Özdağ, Prof. Dr. İskender Öksüz ve Sadi Somuncuoğlu'nun bulunduğu "Türk Milletine Çağrı" başlıklı bildiri Ankara Sümer Otel'de kamuoyuna duyuruldu

Gazetecilerin sorularını yanıtlayan,Sadi Somuncuoğlu PKK'la müzakeleri ihanet süreci olarak gördüklerini Türk Devletini yıkmak için yürütülen bir proje olduğunu ve kendilerinin buna izin vermeyeceklerini dile getirdi..

Gazetecilerin herhangi bir imza milyonları bulan imza kampanyası varmı sorusuna,İmza toplamaya başlayacak olan STK kuruluşlarımız var yakında imza kampanyası balşatılacaktır dedi..

Toplantının en manidar görüntüsü açıklama yapan Bilim adamlarının arkasında bulunan Türk Bayrağı Salonda bulunan izleyiciler tarafından dakikalarca ayakta alkışlandı...

"Türk Milletine Çağrı" başlıklı bildiri şöyle:

"AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN BİZLER, TÜRK MİLLETİ'NİN AKLI SELİMİNE SESLENİYOR, TARİHİN BU DÖNEMECİNDE TÜRK MİLLETİ ADINA HAREKET EDENLERİ AŞAĞIDAKİ HUSUSLARDA UYARIYORUZ!

1- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu ve sahibi olan Türk Milleti'nin adı, vatandaşlık tarifinden ve Anayasa'dan çıkarılamaz.

2- Devletimizin eşit ve şerefli üyeleri olan aziz vatandaşlarımız, ırklara ve mezheplere ayrıştırılamaz.

3- Anadolu coğrafyasında Selçuklu ile başlayıp Osmanlı ile devam eden Türk Milleti'nin kesintisiz egemenliğini esas alan büyük Atatürk'ün kurduğu milli devlet yapısı ortadan kaldırılamaz."

İşte alfabetik sırayla o 300 isim:

Alev Alatlı- Yazar
Prof. Ahmet Bican Ercilasun
Prof. Ahmet Gökçen
Prof.Dr.Ahmet Çolak
Prof. Dr. Öğretim Üyesi
E. Tuğgeneral Ali Aydın
Devlet eski Bakanı Prof. Abdülhaluk Çay
Prof. Atilla Aydınlı- Bilkent Ünv.
Dr. Abdülkadir Sezgin- Diyanet İşleri Başkanlığı eski Başmüfettişi
Prof. Ayşe Filiz Yavuz Avşar
Prof. Dr. Ahmet Yörük- İstanbul Üniv.
Prof. Anıl Çeçen
Anıl Çeçen
E. Tümgeneral Alaettin Parmaksız
Aziz Bozatlı- Eski Orman Böl. Md.
A. Yağmur Tunalı- TRT Programcı, Yazar
Abdülkadir Baş- Eski Nevşehir Milletvekili,
Adil Aşırım- Eski Iğdır Milletvekili,
Ahmet Yabuloğlu- Yeniçağ Gazetesi İcra Kurulu Başkanı
Ahsen Batur- Yazar, yayıncı

Arslan Bulut- Gazeteci, yazar, hukukçu
Doç.Dr. Alp Aslan Kıraç
Aslan Küçükyıldız- TRT Programcı
Dr. Aslan Tekin- Gazeteci,Yazar
Ali Er- Eski İçel Milletvekili,
Op.Dr. Ali Bektaş
Aygutşat Selçuk- Kocaeli Türk Ocağı Başkanı
Adnan Adıvar Ünal- Emekli Öğretmen, Eski Alaca Belediye Bşk.
Ali Rıza Kaplan- Avukat, İMAG Bşk.
Aslan Ali Hatipoğlu- Eski Amasya Milletvekili,
Ahmet Çetinkaya- Erciyes Ün.Hastaneleri Kurucu Baş Müd.
Ali Şahin Fevzioğlu- İnş.Yük. Müh.-Kayseri Tic.Odası Meclis Bşk.V.
Adnan Öztürk- Erciyes Ün.250 Üyeli Öğr.Üyeleri Der. Bşk.
Prof. Dr. Aydın Durmuş
Prof. Dr. Abdurrahman Güzel- Başkent Ünv.
Prof. Dr. Ali Pancar- Prof. Dr. 19 Mayıs Ünv.
Ali Bademci- Araştırmacı Yazar
Prof. Ahmet Saltık- Ankara Üniversitesi
Opr. Dr. Aytekin Ertuğrul
Alper Tunga Bacalan- Avukat, Antalya Barosu Bşk.
Prof. Dr. Ali Ercan- Savunma Sanayi E. Müsteşarı
Ali Nejat Ölçen- E. İstanbul Milletvekili
Ahmet Erdem- E. Teftiş Kurulu Bşk.
Baki Tuğ- E.Hak.Alb. Eski Bakan, Ankara Milletvekili
Bahattin Atila- E. Genel Müdür M.E.B. MASTÖB Bşk.
Prof. Dr. Bilge Ercilasun
Bayram Dede- Avukat
Barış Bilgin Dilmen- Yurt Partisi Genel Bşk. Yrd.
Prof. Dr. Beşir Şahin- Çukurova Ünv.
Doç. Dr. Bayram Durbilmez- Kayseri Türk Ocağı Şubesi Bşk.
Prof. Bige Sükan- Ankara Ünv.
Behiç Çelik- E. Vali ve Eski Milletvekili
Cemalettin Durmaz- Emekli İmam
Cengiz Atak- Eski MTA Genel Müdürü
Prof. Dr. Cevat Geray
Cemil Karababa- Ressam
Doç.Dr.Cüneyt Çırak
Prof.Dr. Cemal Kurnaz- Gazi Üniversitesi
Cevdet Saral- E. Emniyet Müdürü
Prof. Dr. Çetin Çelenk
Çınar Çoşkunserçe- Gazeteci
Durhasan Koca- Türk Boyları Konfederasyonu Genel Başkanı
Prof. Dr. Doğan Kargül
Dursen Gürgür- Türk Ocakları Gn. Mrk, Hanımlar Kolu
Dursun Dağaşan- E. Posta Genel Müdürü
Duran Aydoğmuş- Şair-Yazar
Edip Özbaş- E. K.Maraş Milletvekili, Hukukçu
Dr. Erhan Aktaş
Emine Işınsu- Yazar, edebiyatçı
Prof. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı- Eski Muğla Üniv.Rektörü, Prof. Dr.
Prof. Enis Öksüz- Eski Ulaştırma Bak.
Doç.Dr. Ezgi Günay- Gazi Üniversitesi

Ekrem Aksoy- Mühendis, Ülkü-Tek Genel Başkanı
Erol Gürsoy- Eğitimci, Aydınlar Ocağı Sakarya
Doç.Dr. Ertan Sait Kurtar- 19 Mayıs Ünv.
Ergül Ünal- Harita Mühendisi, TPB İzmir Şubesi Bşk.Yrd.
Erol Günsoy- İş adamı
Erdal Karademir- 22. Dönem İzmir Milletvekili
Ertuğrul Toygar- Samsun Yörükleri Day.ve Kült.Der. Bşk.
Prof. Dr. Erdem Koç
Esat Bütün- K.Maraş E. Milletvekili
Doç. Dr. Fatma Gülşen
Fahrettin Beşli- Yörük Türkmen Der.Federasyon Bşk.
Fahrettin Fidan- Gazeteci
Gökhan Çapoğlu- ANSAY Genel Başkanı, eski Milletvekili, Prof. Dr. Öğretim Üyesi
Gürsel Yıldız- Gemi İnşa Mühendisi
Prof. Dr Güzide Turanlı
Prof. Dr. Güler Somer
Hakan Paksoy- Milli Düşünce Merkezi Yön. Kur. Üyesi
Prof. Hanım Halilova- Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Halil Turgut
Hasan Ali Tutkun- Eski Amasya Milletvekili,
Hasan Celal Güzel- Eski Milli Eğitim Bakanı, Milletvekili, Başbakanlık Müsteşarı, Yazar, yayıncı
Prof. Dr. Hasan Ünal
Hüsamettin Cindoruk- TBMM eski Başkanı, Hukukçu
Prof. Hüsnü Yusuf Gökalp- Tarım eski bakanı
Hüseyin Özbek- İstanbul Barosu Genel Sekreteri
Hasan Salih Akkurt- Büyük Çekmece Türk Ocağı Bşk.
Hüsnü Sıvalıoğlu- Balıkesir eski milletvekili
Hüseyin Avni Güler- Eski Milletvekili
Hasan Hüseyin Namaz- Kütahya Yörük Türkmen Dernekleri Bşk.
Prof. Dr. Haluk Tokuçoğlu- Dekan, Sağlık Bak. eski Müsteşarı
Halil İbrahim Oral- Bitlis E. Mv.
Hamit Köse- Şehit Aileleri Federasyon Bşk.
Halit Can- Maltepe Türk Ocağı Bşk.
Hicabi Koçak- Emekli Memur
Prof. Dr. Halil İnalcık- Bilkent Ünv.
Hamit Sekman- Erzincan Baro E. Bşk.
Prof. Hasan Önder
Dr. Hakan Kızılaslan- Ufuk Ünv.
Hamit Saraç- Bursa Türk Ocağı Şubesi Bşk.
Hüseyin Rahmi Tan- İnş Müh. İşadamı
İbrahim Doğan- Türkiye Sağlık Çalışanları Eğitim ve Dayanışma Vakfı Genel Bşk.
Prof. İbrahim Öztek
İbrahim Metin- Araştırmacı, Yazar
Prof. Dr. İlber Ortaylı
Prof. Dr. İskender Öksüz
İbrahim Okur- Makine Yük. Mühendisi, İş Adamı, Yazar
Prof. İbrahim Tellioğlu- 19 Mayıs Üniversitesi
İsmet Atik- Eski YÖK Gen. Sekreter Yrd.
İbrahim Yaşar Dedelek- Devlet eski Bakanı, Eskişehir E. milletvekili

İkbal Vurucu- Yazar
İlhan Aküzüm- Turizm ve Devlet eski Bakanı
İlhan Kesici- Bursa eski Milletvekili-İktisatçı
İlker Tuncay- Tarım eski Bakanı, Ankara/Çankırı E. Milletv.
İsrafil Çelik- Türk Aydınları Vakfı Genel Bşk.
Prof. İnan Güler- Gazi Ünv.
İsmail Bozkurt- Kayseri Milli Eğt.E.Müd.-Yazar
İbrahim Yılmaz- Kayseri E. Milletvekili
Prof. Dr. İbrahim Uzmay
Prof. Dr. İsa Özkan- Gazi Ünv.
İzzet Polat Arolat- ADD Genel Sekreteri
Prof. Dr. Kazım Kopraman
Prof. Dr. Kaan Aydos
Kamil Aydın- Emekli Müftü
Doç. Dr. Kenan Kırkpınar
Kerim Taş- İşadamı
Kerim Yılmaz- Avukat E. Ağır Ceza Reisi
Doç. Dr. Kutluk Kağan Sümer
Kürşat Karacabey- Avukat
Prof. Dr. Kenan Erzurumlu- 19 Mayıs Ünv.
Prof. Dr. K.Tuncer Çağlayan- Türk Ocağı Samsun Şubesi Bşk.
Kürşat Şendal- Yazar
Prof. Dr. Kemal Üçüncü- KTÜ
Prof. Dr. Kadir Aydın- 19 Mayıs Ünv.
Dr. Levent Başyiğit- Isparta Türk Ocağı Bşk.
Prof. Dr. Lütfi Çakmakçı- E. Dekan
Dr. Metin Sancaktar
Prof. Dr. Metin Karaörs
Mustafa Gazalcı- Denizli E. Milletvekili
Prof. Dr. Mahir Nakip- Erciyes Ünv.
Prof. Dr. Mehmet Öz- Türk Ocakları Genel Başkanı
Miraç Akdoğan- Malatya E. Milletvekili
Mesude Öney- Emekli Öğretmen
Mehmet Ceylan- Sivas E. Milletvekili, İş Adamı
Doç. Dr. Murat Hatipoğlu
Macit Güngör- Eğitimci, Türk Eğitim Sen Yöneticisi
Prof. Dr. Mümtaz Soysal- Dışişleri E. Bakanı
Prof. Dr. Mahmut Şahin- 19. Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Kafalı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aksoy
Mustafa Arslan- Gazeteci, yazar
Müge Gülses- E. Bankacı
Prof. Dr. Mustafa Erkal- İstanbul Aydınlar Ocağı Gen. Bşk.
Mehmet Gündüz- Emekli Öğretmen
Mehmet Karataş- Konya Ülkü Bir Genel Bşk.
Mustafa Kemal Yurttutan- İşadamı
Mustafa Turgay Tüfekçioğlu- Araştırmacı-yazar
Prof. Dr. Mustafa Arıca
Mustafa Erkal- E. Vali
Müfit Öner- Milli Düşünce Merkezi Gen. Bşk. Yard.
Müyesser Yıldız- Gazeteci – Yazar
Münire Akat- İngilizce Öğretmeni

Meriç Coşkun- Eskimeyen Dostlar Genel Koordinatörü
Mustafa Öztürk- Bilgiyurdu Eğt.Kültür Der.Bşk.
Mustafa Dağ- Dağder Genel Bşk.
Müfit Özdeş- E. Büyükelçi
Doç. Dr. Mustafa Çağatay Tufan
Mustafa Mutlu- Vatan Gazetesi Yazarı
Mehmet Saral- Yazar
Mehmet Soyipek- Avrasya Metal İşçileri Send. Gnl Sekrt.
Mesut Erdoğan- Avukat, Nevşehir Türk Ocağı Şubesi Bşk.
Nevin Çelik- Emekli Öğretmen
Nurullah Aydın- Öğretim Görevlisi, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nurullah Çetin- DTCF.
Nuh Mete Yüksel- E. DGM Savcısı
Nejat Eslen- E. Tuğgeneral, yazar
Necdet Bayraktaroğlu- E. Savcı
Prof. Dr. Necdet Altuntop- Erciyes Ünv.
Dr. Nefi Demirci
Nesrin Günel İçay- Diş tabibi, Yörükler Türkmenler KültürDerneği Genel Başkanı
Necdet Özkaya- M.E.B.Emekli Müsteşar Yard
Doç. Dr. Nergiz Biray- Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Nizamettin Aktay- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri Aydın Kama
Nihat Gökbulut- Kırıkkale E. Milletvekili
Nihat Harmancı- Konya E. Milletvekili
Nihat Kula- Ertuğrul Gazi Kültür Derneği Başkanı
Dr. Niyazi Altunya
Nuray Palancıoğlu Kaplan- Avukat
Osman Kaçmaz- Avukat E. Ağır Ceza Hakimi
Orhan Sungur- Adalet Bakanlığı E. Personel Gnl Mdr.
Oğuz Çetinoğlu- İşadamı, Yazar
Osman Doğan- Şanlı Urfa E. Milletvekili
Osman Pamukoğlu- HEPAR Genel Başkanı
Oğuzhan Buhur- Avukat
Osman Seyfi- Nevşehir E. Milletvekili
Prof. Dr. Özcan Yeniçeri- MHP Ankara Milletvekili
Ömer Ay- Öğretmen- MDM Genel Sekreteri
Prof. Dr. Ömer Aksu
Ömer Öksüz- Gemi İnşa Mühendisi
Ömer Faruk Beyceoğlu- Töre Dergisi
Ömer Lütfi Taşçıoğlu- E. Kur.Alb.
Doç. Dr. Özgü Günay- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Özkan Hüseyin- Batı Trakya Türkleri Arş.Mer Bşk.
Pehlivan Uzun- Öğretim Görevlisi Kırıkkale Ünv.
Prof. Dr. Peruze Çelenk- 19 Mayıs Üniv.
Rifat Uğrar- İller Bankası E. Gnl. Md. Yard. Milli Düşünce Merkezi Yön. Kur. Üyesi
Rahmi Sezgin- 21.Dönem İzmir Mv.-TPD İzmir Şube Bşk.
Prof. Dr. Reşat Genç- Atatürk Yüksek Kurulu Eski Bşk.
Rıza Zelyut- Gazeteci, Yazar
Prof. Dr. Ramazan Mirzaoğlu- Devlet eski Bakanı
Prof. Dr. Rıza Ayhan- Gazi Üniv. Eski Rektörü
Prof. Dr. Ruşen AYTAÇ
Ruşen Yaşlıoğlu- Milli Düşünce Merkezi Yön. Kur. Üyesi

Doç. Dr. Reyhan Ersoy- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan Amanvermez
Prof. Dr. Selahattin Sarı- Beykent Ünv. Rektör Yard.
Prof. Dr. Sacit Turanlı- Dekan
Dr. Sami Narter- Avukat
Sadi Somuncuoğlu- Milli Düşünce Merkezi Genel Bşk. Devlet eski Bakanı.
Sevgi Kafalı- E. Öğretim Görevlisi
Doç. Dr. Sait Yılmaz
Saffet Arıkan Bedük- Ankara E. Milletvekili, E. Vali
Prof. Dr. Sabri Sümer
Prof. Dr. Sabri Çaklı- İzzet Baysal Ünv.
Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay
Prof. Dr. Saleh Sultansoy- TOB Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sakin Öner
Yrd. Doç. Dr. Sevil Sargın
Prof. Dr. Sina Akşin
Şenol Uğurlu- Ülkü Ocakları E. Genel Bşk. Yrd.
Satılmış Erdal- Gazi Ü. E. Genel Sekreteri.
Suzan Çataloluk- E. Hakim
Sacit Frengiz Somel- E. Büyükelçi
Savaş Özdağ- Avukat
Doç. Dr. Soner Çankaya- Ordu Ünv.
Doç. Dr. Serkan Şen- 19 Mayıs Ünv.
Şamil Ayrım- Iğdır E. Milletvekili,
Şamil Kazokoğlu- Bolu E. Milletvekili
Şahin Mengü- Manisa E. Milletvekili, Hukukçu
Şerafettin Demir- Ankara Seymenler Kulübü Dern. Gnl. Bşk.
Şekip Mehan- Avukat
Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel- Dışişleri E. Bakanı
Şimal Aral- Muhasebeci
Şakir Altıntaş- Afyon Oğuz Boyu Yörük Türkmen Der.Bşk.
Prof. Dr. Tuncer Gülensoy- Yazar
Talat Şalk- E. DGM. Savcısı
Prof. Dr. Taciser Konuk- Ankara Üniversitesi
Talat Şimdi- Mali Müşavir
Türkan Hacaloğlu- Ankara Türk Ocağı Şubesi Bşk.
Ufuk Söylemez- Eski Bakan, yazar
Prof. Dr. Umay Türkeş- Girne Amerikan Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit Özdağ- 21. YY Türkiye Enstitüsü Başkanı
Üçler Uğurlu- Türkiye Sağlık Çalışanları eğitim ve Dynş. V
Ünsal Aktaş- Avukat
Dr. Veli Kılıç- MEB. TTK E.Üyesi
Vural Savaş- E. Yargıtay Cum. Başsavcısı
Prof. Dr. Yümni Sezen
Yavuz Bülent Bakiler- Şair,Yazar
Yaşar Okuyan- Çalışma ve Sosyal Güvenlik E. Bakanı, Yazar, Gazeteci
Yaşar Yazıcoğlu- Başbakanlık E. Müsteşarı
Yaşar Karagöz- E. Tümgeneral
Yakup Atasıtürk- Dünya Kargın Türkmenleri Dern. Gnl. Bşk.
Yılma Durak- İşadamı, Yazar, Siyasetçi
Yılmaz Dikbaş- Mühendis, Yazar
Yıldırım Ak- Avukat, Türk Hukuk Kurumu Bşk.

Yusuf Kırkpınar- İzmir E. Milletvekili
Yusuf Yılmaz- Konya Yörükleri Der. Bşk.
Prof. Dr.Zeki Arslantürk
Prof. Dr. Zekeriya Beyaz

İMZA FORMU

http://imza.la/300-aydin-dan-turk-milleti-ne-cagri-bildirisi-anayasadan-turk-u-silemezsiniz

İLBER ORTAYLI TAVRINI NET ORTAYA KOYDU. NEDEN TÜRKÜM DİYOR?

“300 aydının "Türk ifadesi Anayasa'dan çıkmasın" açıklamasının yankıları sürüyor... “Atilla Güner’le Akşam Postası”na katılan tarihçi İlber Ortaylı, "Türkiyeli" kavramının kabul edilemeyeceğini söyledi.

Aralarında akademisyen, siyasetçi ve emekli askerlerin bulunduğu 300’ü aşkın imzası bulunan “Türk Milleti’ne Çağrı” adlı bildiri konuşulmaya devam ediyor.

Aralarında Prof. Dr. Halil İnalcık, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Alev Alatlı, Hasan Celal Güzel, Emekli Orgeneral Edip Başer, gibi isimlerin bulunduğu 300’dan fazla bilim, devlet, siyaset ve edebiyat insanı geçtiğimiz günlerde kamuoyuna bir çağrıda bulunmuştu. “Türk Milletine Çağrı” adını taşıyan bildiride 'Türk ifadesi Anayasa'dan çıkmasın' denilmişti. Bu çağrının ardından Taraf gazetesinden aydınlara **"Brakisefal Türkleri"** şeklinde eleştiri gelmiş, dün ise Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı, eleştiri oklarını Taraf Gazetesi'ne yöneltmişti.

“Atatürk’ün kurduğu milli devlet yapısı ortadan kaldırılamaz” ve “Türk kelimesi anayasadan çıkarılamaz” şeklinde kampanya yürüten grupta imzası bulunan tarihçi İlber Ortaylı, “Atilla Güner’le Akşam Postası”na konuk oldu. “Türkiyeli” gibi bir kavramın kabul edilemeyeceğini vurgulayan Ortaylı “Birileri ben Kürt’üm diyecek diye ben Türklük’ten çıkamam” dedi.

Atilla Güner:

İçinde “Türk” sözcüğü bulunmayan ve kapsayıcı bir şekil verilmek istenen bir anayasal vatandaşlık tartışması var. Siz bugün Türkiye ve Türkmeniya isminin çok yerinde bir tespit olduğunu ve Türk kelimesi olmayan bir Türkiye’nin olmayacağını vurguladınız. Türk yerine Türkiyeli sözcüğü karşılığı olmayan bir sözcük mü oluyor?

İlber Ortaylı:

Coğrafyayla kimlik edinilmez. Mesela Fransa memleketin adıdır. Hiç kimseye Fransa’dan türeme bir isim verilmez. Bizim adımızın da Türkiye’den mülhem olması şart değil. Türkiye bir memleketin adıdır. “Türkler’in ülkesi” demektir. Eskiden Türkmen de denildiği için Anadolu’ya “Türkmenya”, “Turkia” veya “Türkmeniya” diye 12. asrın İtalyanları ad koymuştur. Bu coğrafyadaki etnik grupların kendi kimliklerini, dillerini, kültürlerini yaşatmak haklarıdır. Tabii bunu yapmak için de bilhassa onların münevverlerinin çok gayretli ve çalışkan olmaları gerekir. Önemli olan bu değil. Mühim mesele herkes kendi kimliğine sahip olur, kendi adını söyler, kendi dilini öğrenir, kendi kültürüne sahip olmaya çalışır. Fakat siz kalkıp da bu yüzden öbürünün kimliğini kaldırmasını isteyemezsiniz. Bu gülünç olur, mantık dışıdır bir kere.

Atilla Güner:

Kendini Kürt olarak ifade eden ne diyecek peki? "Ben Türkiyeli Kürdüm" mü desin?

İlber Ortaylı:

Türkiye’de yaşayıp ‘ben Türk değil Kürt’üm’ diyebilir, ne var bunda. Şimdi o Kürt oldu diye ben mi Türklük’ten çıkacağım. Öyle bir şey olabilir mi?

Atilla Güner:

Bu tartışmanın en nazik noktası bu herhalde?

İlber Ortaylı:

En nazik nokta budur. Böyle bir şey olabilir mi? Ne kadar anlamsız bir çıkış bu ve bunu çıkartan da maalesef birkaç tane orijinal olmak isteyen münevverler. Coğrafya bilmiyorlar, hiçbir şey bilmiyorlar ve aslında kimliğini saklamak isteyen belki de rahatsız olan adamlar bunlar. Önce kendi kimliğine kendisi sahip çıksın o zaman zaten mesele kalmaz. Siz hiç Ruslarla didişen bir Azerbaycanlı ya da Kazan'lı bir Tatar gördünüz mü o coğrafyada? Kendi milliyetini inşa etmek içini başkasına saldıran var mı? Varsa da bu sağlıklı bir davranış değildir. Sloganımız başka kültürleri sevin ya da sevmeyin ama saygı duymak zorundasınız. Bu saygıyı da Türkler de bekliyor. Bütün mesele bu.

Fazla söze gerek yok:

İlber Ortaylı'nın twitter'da neden kendisini iftiharla "Türk" lüğünü şu şekilde izah buyurdular.

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti, binlerce yıllık kadim Türk devlet geleneğinin mirasını devralmıştır...

- 66 yaşında bir tarihçi olarak, bu memleketin Türk ismini ve kimliğini taşımasını istemeye ve bununla onur duymaya hakkım vardır.

- Birilerinin hayran olduğu Fransa'da aydınlar Fransız vatandaşlığıyla iftihar ederler. "Gururluyum, memnunum ve mutluyum" derler.

- Sevin ya da sevmeyin başka kültürlere saygılı olmak zorundasınız ve bu saygıyı Türkler de bekliyor. Tüm mesele bu.

- Türk olmayan "ben Türk değilim" diyebilir, kendi kimliğini rahatlıkla söyleyebilir ama birisi Kürt'üm diyecek diye ben Türklükten çıkmam.

- Herkes kendi kimliğine sahip olabilir ama öbürünün kimliğini kaldırmasını isteyemezsiniz. Fransa'da, Rusya'da bunu derseniz gülerler adama.

AYTUNÇ ALTINDAL: TÜRKİYE'YE ADINI VEREN KELTLERDİR

Bilinmeyen-gizli kalmış tarih, inançlar ve komplo teorileri üzerine araştırmalarıyla tanınan yazar Aytunç Altındal, Habertürk'te Pelin Çift'in sunduğu Öteki Gündem programına konuk oldu.

"TÜRKİYE'YE ADINI VEREN KELTLER"

Aytunç Altındal, yine çok tartışılacak konulara değindi. Anadolu tarihinde Keltler'in yerinin pek bilinmediğine değinen Altundal, Türkiye adının Türkler'den önce kullanıldığını ve bu adı Anadolu'da ilk Keltler'in kullandığını söyledi.

Altındal'ın araştırmasına göre M.Ö 13. yüzyıldan itibaren Kuzey-Batı Avrupa'da (Britanya Adası, İrlanda, Fransa, İspanya'nın bir bölümü ve Kuzey İtalya) dağınık kabileler halinde göç eden Kelt toplulukları, M.Ö. 7. yüzyılda batı Anadolu'yu işgal edip bir dönem yaşıyor, yaşadıkları bölgeye eski başkentlerinin adı olan **"Turkije"** adını koyuyorlar.

Altındal'ın kaynak gösterdiği İskoçya ve İrlanda'da muhafaza edilen Kelt rahibi-rahibeleri Druidler'in yazdığı belgelere göre, işgal ettikleri bölgeye "Galatia" adını verip, kurdukları yeni şehre de **"Turkije"** adını veriyorlar

Aytunç Altındal: Türkiye'ye adını veren Keltlerdir

KELTÇE'DE TURKİJE'NİN ANLAMI NE?

Yazar Altındal, Kelt dilinde Turkije'nin Kelt aristokratlarının yerleştiği **"medeni alan"** olarak tabir edildiğini söyledi. Bu aristokratların Keltler'in yöneticisi olduğunu ekleyen Altındal, Turkije'nin **"alüvyonlarla oluşan bölge", "tarıma müsait alanlar"** anlamlarına da geldiğini belirtti.

"KELT PARASINDA KELİME-İ TEVHİD VAR"

İngiltere'de M. S. 7. yüzyılda Northumbria bölgesinde hüküm süren Kral Offa'nın, Druidler'in de etkisiyle, ada daha Hristiyanlıkla tam tanışmadan, üzerinde Kelime-i Tevhid'in olduğu sikkeler bastırttığını anlatan Aytunç Altındal, kralın diğer inançlardan ziyade İslam'dan nasıl etkilendiğine de değindi.

"KELİME-İ TEVHİD'İN ŞİFRESİ VAR"

Altındal, Masonlar'ın da Kelime-i Tevhid'i, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin peygamberliğini ilan etmeden önce kullandıklarını belirtirken, Keltler'in Kelime-i Tevhid'in barındırdığı tek Allah'a inanma olgusundan etkilendiklerini vurguladı.

Aytunç Altındal: Kelt sikkesinde Kelime-i Tevhid yazılıdır

"KELT HAÇINDA BESMELE-İ ŞERİF VAR"

Yazar Altındal, bir başka ilginç objeyi, üzerinde Besmele-i Şerif yazan Kelt haçını anlattı. Altındal, haçın British Museum'da saklandığını söyleyerek. Kültür Bakanı'ndan bu haçın serbest gösterime sunulması için başvuruda bulunması çağrısı da yaptı.

"TAVİZ ÇÖZÜM DEĞİL"

Yücel KOÇ / RÖPORTAJ – OZEL
17 Kasım 2012 Cumartesi

Araştırmacı-yazar Aytunç Altındal, Kürt meselesi ve idam konusunda ezber bozdu: "Kurulacak Kürt devletine toprak vermedikçe istekler bitmeyecek. İstanbul'u da versek, tazminat isterler. Öcalan vatan hainliğinden idam edilebilir. İç karışıklık çıkarmış... Bundan daha kötüsü ne olabilir? Türkiye artık karar noktasında."

- Araştırmacı-yazar Aytunç Altındal. 11'i çeviri, 27 kitabı var. Yurtdışında yüzlerce makalesi yayınlandı. ABD, Avrupa ve Rusya'da birçok düşünce kuruluşunda görev aldı. Kimi KGB, kimi CIA, kimi MİT'in ajanı olmakla suçladı. Son beş yıldır Avrupa'da yaşayan, gerçek kimliğiyle Aytun, bilinen ismiyle Aytunç Altındal Türkiye'ye kesin dönüş yaptı. Şimdi terörün finansmanıyla ilgili çok kritik çalışmalar yapmaya hazırlanıyor. Altındal'la "Onursal Başkanı" olduğu C.E.D.S.'nin (Centre Detudes Diplomatiques et Strategiques) Türkiye'de yürüteceği faaliyetleri, terörü, idamı, Turgut Özal'ı, derin devleti, ABD'deki seçimleri, Türkiye ve Orta Doğu'nun geleceğini konuştuk. Çok çarpıcı tespitler yaptı.

PKK bunca yıldır nasıl ayakta?

Avrupalı lojistik veriyor. "Siz burada oturun, ben sizi korurum" diyor. Avrupa'da toplanan para yılda 300 milyon euro. Türkiye içinde toplanan para ise yıllık 1.5-2 milyar dolar. Yani Türkiye kendi terörünü

kendi besler hâle getirildi. Şirketler var, ihaleler aracılığıyla örgüte para aktarılıyor. Her yerden Kandil'e para gidiyor. Haraç, uyuşturucu, kokain, silah... Her yol var. Yoksa günde 10 bin kişiyi dağda beslemek kolay mı? Asıl finansman kaynağı Türkiye'de.

"C.E.D.S. Türkiye" bunu önlemek için mi kuruldu?

Teröre paranın nereden gelip gittiğini bilmek gerekiyor. Lozan Üniversitesi'nde uluslarüstü terörizmle ilgili, yani teröre para aktaran bankalar, finans şirketleri, büyük gruplar üzerine dersler veriyordum. C.E.D.S. aracılığıyla şimdi Türkiye'de de finansal istihbarat dersi verilecek. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü ile birlikte yapılacak.

Bu neyi değiştirecek?

C.E.D.S bundan sonra kara para aklama operasyonlarına el atacak. Kim? Şu. "Gel bakalım arkadaş, senin defterlerine devlet bir baksın" denilecek. Bu parayı aldın. Nereye gitti bu ihale parası? Bütün bunlar incelenecek. Meselâ ihracat yapmak istiyorsun. Nereye? Zambiya'ya... Ne yapacağını biliyor musun? Hayır. O zaman gel; şu adamla konuşacaksın, şu garantiler, paranı şuraya yatıracaksın, şöyle şöyle yapacaksın denilecek. Bunlar anlatılacak ki, Türkiye'nin parası teröre gitmesin.

Bunu doğrudan neden devlet kontrol etmiyor?

Bu çalışmayı devlet istiyor tabii ki ama, doğrudan devletin işi değil. Özel teşebbüste kimseye "Falan ülkeye yatırım yapma" diyemezsin. Serbest ticaret. Ama ne oluyor? Mesela İran'dan geliyor birisi, diyor ki "Sizden şu kadar buzdolabı alacağız". Getir Eximbank teminatını. Getiriyor. İran'da hangi banka diyorsun? "X bankasına paranız yattı" diyor. Sen malı yolluyorsun. X bankasına gidiyorsun, paranı istiyorsun. O sırada CIA'dan bir telefon geliyor. Diyorlar ki "Bu banka terör parası aklayan bir banka. Sizin istediğiniz para nedir?" O banka CIA'nın kontrolü altında. Giren 10 kuruş bile hesaba gidiyor. Biz burada diyeceğiz ki "Bu banka ile değil, şu banka ile çalışacaksın, -ki paranı kurtarabilesin. Önümüzdeki yıllar Türkiye'nin en kritik yılları. Türkiye teröre giden parayı kesmedikçe bu işi önleyemez.

PKK biter mi?

Hayır. Çünkü o biter, başkası çıkar. Batı dünyası ve İsrail bu bölgede sorunsuz ülke istemiyor. Sen sürekli kendi sorununla uğraşacaksın ki gelişemeyesin, güçlenemeyesin. Bu bölge kendi hâline bırakılabilir mi? Orada bir Kürt terör örgütü bulunacak. İran, Türkiye, Suriye, Irak, Lübnan, hatta Azerbaycan'ın bile kendilerini tedirgin etmesine izin vermezler. Bu bölgeyi rahat bırakamazlar. Almanya-Fransa sınırında bir şey olmaz, bu saydığım ülkelerin sınırında olur. PKK ile mücadele için bugüne kadar harcadığımız para ne kadar? 400 milyar dolar. O para Türkiye'de kalsa ne olurdu? İki tane Güneydoğu çıkardı ortaya. Ya bir de bu para üretime dönseydi. Sokakta işsiz mi kalırdı? Afrika'dan işçi getirmek zorunda kalırdık.

Peki Türkiye nasıl çözecek bu meseleyi?

Akıllı bir siyasetle çözer. Ama sonuçlarını bilerek. Yani bilecek ki, PKK bitince yerine başka bir isimle yeni bir örgüt kurulacak. Hattı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır. Sen bu işi Brüksel'de, Berlin'de, Paris'te durdurmak zorundasın. Adamlar senin sınırına dayandıktan sonra iş bitmiş oluyor. Dolayısıyla demokrasi ve insan hakları ile uğraşmak boşuna. Geldiğimiz nokta bu. Halbuki **"Bu politika bitti arkadaş ! Ben artık seni sadece terörist olarak görüyorum. Terörle mücadele hakkım var"** deyip bu yönde ilerlemelidir.

İdam geri gelebilir mi?

Özellikle iki konuda olabilir. Birincisi vatana ihanet. Bunun cezası dünyanın her yerinde idamdır. İkincisi küçük çocuklara tecavüz.

Ama AB'de idam yok...

Amerika, Japonya gibi pekçok gelişmiş ülkede var. Ayrıca onlarda olmayan da bizde olabilir.

İdam AB üyeliğimize sıkıntı olmaz mı?

Bırakalım artık Avrupa Birliği'ni. AB mi kaldı? Kendi içinde çökmüş durumda. Şundan korkuyordum; gelin girin derlerse **Yunanistan'ın bütün borçlarını bize yıkacaklar. Ödeyin, girin derler.** Onun için AB'nin kenarından bile geçmemek lazım.

İstedikleri verildiğinde ne olacak?

İstanbul'u bile verseniz talepleri bitmeyecek. Kürt devleti kurulduğunda diyecekler ki **"Bize tazminat öde."** O Kürt devleti nasıl ayakta duracak? Ben buna birebir şahit oldum. Amerika'daki Ermenilerin avukatları geldi. Oturduk, konuştuk. **"Bu soykırım meselesini çözmek çok basit. 85 milyar dolarlık bütçe yaptık. Ermenistan'a sınır kapılarını açın, her sene 8-10 milyar ödeyerek 10 yılda bitirin, rahat edin"** dediler. "Peki bunu Türkiye verince bitecek mi? Toprak isteyecekler mi?" diye sordum. "Onu isteyebilirler" dedi. Sanki Ermenistan'ı biz kurduk.

Türkiye en zayıf zamanında bölünmemiş, güçlendiğimiz bir dönemde bölünme korkusu yaşıyoruz. Bu durum tuhaf değil mi?

Çok güzel bir tespit. Zayıf zamanda bölündüğünde alacakları bir şey yok. Yoktan yok çıkar. Sen zengin olursan ben senden para alabilirim. Zayıfken bölsen ne olacak?

PKK'NIN PARA KAYNAĞI TÜRKİYE

Aytunç Altındal, terörün finansmanını kesmek için kurulan C.E.D.S. Türkiye'nin Onursal Başkanı. Altındal, **"PKK, Türkiye'den yılda 1,5-2 milyar dolar topluyor. Kendi terörümüzü besler duruma gelmişiz"** diyor.

'Öcalan vatana ihanetten asılabilir'

Teröristlere, "vatana ihanet" suçu ile idam tekrar gelmelidir. Abdullah Öcalan'ın durumu da vatana ihanettir...

İdamın geri gelmesi teröre çözüm olur mu?

Teröristler vatana ihanetle suçlanarak idam edilirse çok etkili olur.

Öcalan idam edilebilir mi?

Elbette. Apo'nun durumu da vatana ihanettir.

Öyle bir durumda iç savaş çıkmaz mı?

İç savaş çıkarsa ne olur? BM Güvenlik Konseyi'nde 5 ülke var. Aslında İsrail de var da, adı yok. Bunların hepsi iç savaş yaşamış ülkeler. Bugün dünyanın en güçlü ülkeleri. Şimdi PKK ve başkaları, iç savaşla Türkiye'nin gözünü korkutuyor. İç savaş zaten var. Bundan daha ötesi ne olur? Adam geliyor bombayı koyup çoluk-çocuk öldürüyor. İç savaş çıksa bundan daha öte ne yapar?

BÖLÜNME TARTIŞMASI

Kritik noktaya geldik, şimdi karar zamanı!

Demokrasi ve insan hakları taleplerinin kılıf olduğunu savunan Altındal'a göre "40 bin kişiyi öldürdüm" diyen PKK, toprak koparmadan silah bırakmaz.

Öcalan asılırsa, bütün Kürt vatandaşlarımızı kaybetmez miyiz?

Bunları geçelim. Böyle bir şey olmaz. **Bütün Kürtler PKK'nın arkasında değil ki...** Öyle bir şey yok. Dolayısı ile iç savaşla göz korkutulamaz ve şantaj aracı olarak kullanılamaz. Türkiye sadece dış destekli bir saldırıya muhatap. Yeter artık. 30 senedir giden canlara, harcanan paraya bak. **Koskoca Sakarya muharebesinde 240 kişi ölmüş. Bir de buradaki duruma bak. 10 binden fazla asker, polis, sivil şehit olmuş. Artık kesin çözümlere gitmeliyiz. Bunlardan gözümüz korkmamalı.** Onu da verelim, bunu da verelim... Vermenin sonu yok. Artık "yeter" demeliyiz.

Bu noktaya geldik mi?

Tam o noktada. Başbakan'ın idamdan bahsetmesi, "Artık bunlarla görüşmüyorum" demesi, Türkiye'nin o noktaya geldiğinin çok açık göstergesidir.

Ya herru, ya merru mu diyoruz?

Diyeceğiz tabii ki... Yeni bir İstiklal Harbi yaşayacağız. Bunları yaşamadan 2023 hedefine falan da gidilmez. Başkanlık da olmaz. Bu iş belli. Bunu burada kesmek için girişimlerde bulunacaksın ve yepyeni bir anlayışla bakacaksın. Çünkü Türkiye herşeyi denedi. Bugün **"Ceketime varana kadar al, yeter ki adam öldürme"** desek, o, gömleği de isteyecek, **"Ben bunun için 40 bin kişiyi öldürdüm"** diyecek. Yani bu işin sonu yok.

Bölünme tehlikesi görüyor musunuz?

Bölünme artık gündeme geldi. Hâlen zannediliyor ki, demokratikleşme sağlanırsa bu mesele biter. **Adamın kafasında tek şey var; Türkiye'yi bölmek ve Batı'nın istediği şekilde bir Kürt devleti oluşturmak. Bunlara tek hedef konmuş, şu bölgeleri silah zoru ile koparacaksın ve sizi İsrail yönetecek.** Her şey bu kadar açık. Bunun dışında bir problem yok. PKK'nın da bunun dışında hiçbir talebi yok. Bunun görülmesi lazım. Bu silahla olacak. Adam ölecek, her türlü üç kâğıtçılık yapılacak, bunun kılıfı da demokrasi, insan hakları olacak.

Avrupa'da demokrasi olduğu palavra!

Bu anlattıklarınızdan çözüm görüşmelerinin boşuna olduğu sonucu mu çıkıyor?

Şu bilinçle davranmak gerekiyor; PKK diye bir terör örgütü kurulmuş. Kuran kim; batı. Hangi ülkeler? Almanya, ABD, Fransa ve Brüksel v.s. Hangi amaçla? Bu bölgenin rahatsız edilmesi ve Türkiye topraklarının bölünmesi için. Kimin lehine kurulmuş?

İsrail'in güvenliğini temin etmek için. Bu ne istiyor?

Görünüşte demokrasi ve insan hakları. Bu isteklerin hepsi palavra. Karşılığında ne veriyorlar? Avrupa Birliği üyeliği. Meclis'e gelsinler, çalışmalara katılsınlar falan... Boşverin gitsin. Adamlar zaten oraya sana küfretmeye geliyor. Bu bilinçle bakarsak PKK ile mücadele ederiz. Adamlar demokrasi istiyor, biraz daha genişletelim demek boş bir laf. Başkalarında var mı demokrasi?

Fransa'da var mı? Çık Şanzelize'ye, yanında otomatik silahlı asker dolaşıyor. Türkiye'de olsa denilmedik laf bırakılmaz. De Gaulle (Fransa'da beşinci cumhuriyetin mimarı), 68 olaylarında Almanya'daki işgal gücü ordusundaki paraşütçüleri Paris'in göbeğine indirdi, **"kıpırdayanı vuracağım"** dedi. Bunun adı da demokrasi oldu. Bizde olsa bunun adı faşizm. O yüzden bırakın bu çifte standart palavraları. Türkiye bunlarla zaman kaybediyor. Teşhisi tam koymak lazım.

Suikastler de bölme planının parçasıydı

Türkiye'de Kürt sorunu diye bir şey yok mu yani?

Türkiye'de Kürt sorunu değil, dış destekli terör sorunu vardır. Bu terör de beslenmek için gerekli parayı Türkiye'nin kendi kaynaklarından çekiyor. Yani Türkiye'nin üretimi, terörü beslemek için dışarı gidiyor. Bu kadar basit. Çok karmaşık bir durum yok. Bu tezimi daha sonra Başbakan ve Genelkurmay da söyledi. Türkiye için bir üst tasarım yapılmış, çıkış tarihi de 1993 yılı. Bunun içinde Turgut Özal suikasti de var, Eşref Bitlis de var, Adnan Kahveci de var, Uğur Mumcu da...

KELTLER KİMLERDİ?

Zaman: İÖ 600-İS 100

Mekân: Avrupa

Belki de geçmişin ve günümüzün bir avuç bilimadamı dışındakilerin çoğu için "Kelt"... içine herhangi bir şeyin konulacağı ve herhangi bir şeyin çıkarılabileceği bir tür sihirli torbadır... Ünlü Kelt alacakaranlığında her şey mümkündür ve bu tanrılarınkinden çok mantığın alacakaranlığıdır. J. R. R. TOLKİEN, 1963.

Günümüzde bizler Keltler'i Avrupa'nın Atlas Okyanusu kıyıları halklarından biri olarak düşünürüz ama Keltler bir zamanlar (İÖ 2. binyıl ile İÖ 1. yüzyıl arasında) Avrupa kıtasının en çok yerine dağılmış insanlarıydı. Tarihte ilk bilinen Keltler'e İÖ 5. ve 6. yüzyılların Yunan tarihçilerinin yazılarında rastlıyoruz.

"Kelt" terimi (Yunanca Keltoi, Latince Celta, çoğulu Celtae] ilk önceleri Yunan Massalia (çağdaş Marsilya) kolonisinin iç taraflarında yaşayan insanları tanımlamak için kullanılırdı. Terim daha sonra Latince Galli (Galyalılar) ve onunla ilişkili Yunanca Galatoi (Galatyalılar) kelimesiyle eşanlamlı olarak, İÖ 3. yüzyılda Atlas Okyanusu'ndan Karadeniz'e kadar geniş bir Avrupa kuşağına hâkim olup İspanya, İtalya ve Anadolu'da kolları olan güçlü bir insan grubunu tanımlamak için kullanıldı.

Klasik yazarlar bu kıta insanları ile Kelt ya da Galyalı olarak tanımlamamalarına rağmen Britanya ve İrlanda sakinleri arasında da yakın benzerlikler bulmuşlardır.

Yenik düşen bir Kelt savaşçısı esir düşmek yerine karısını öldürdükten sonra intihar ediyor. Keltler bu tür eylemlerin kendilerine herhalde öteki dünyada şerefli bir yer sağlayacağını düşünüyorlardı. Türkiye Bergama'dan, İÖ 3. yüzyıl Helenistik orijinalinden Roma kopyası. (Sağda) Almanya'da Glauberg'de bir mezarda bulunmuş İÖ 5. yüzyıla ait zırhlı bir Kelt savaşçısı heykeli. Kızıl kumtaşından yontulma heykelin boyu 1,86 metredir.

KELT KİMLİĞİ

Klasik çağdakiler için bu insanları birleştiren şey, ortak gelenek ve inanç ve hepsinin üstünde de ortak bir dildi. Çünkü bu insanlar şimdi büyük Hint-Avrupa diller ailesinin bir parçası olan ve şimdi Kelt Dilleri denilen bir dili konuşuyorlardı. Bu dillerin çağdaş temsilcileri Galce, Brötonca, İrlanda Dili ve İskoç Galce'sidir, ancak eski ve hatta daha yakın tarihi zamanlarda başka Kelt dillerinin de konuşulduğu bilinmektedir.

Kıta Avrupası'nın Keltçe konuşan insanlarının hepsinin değilse de bir kısmının kendilerini Kelt diye tanımladıkları bilinmektedir. Ancak, Britanya ve İrlanda halklarının kendilerini böyle adlandırdıklarını gösteren herhangi bir kanıt yoktur. Bu durum Kelt kimliğini, çağdaş Britanya'nın arkeolojisinin en tartışmalı konularından biri yapmıştır: Britanya ve İrlanda'nın tarih öncesi sakinleri, kendileri ya da çağdaşları kendilerini öyle adlandırmamış olsalar bile, Keltler olarak tanımlanabilirler mi?

Kelt Dilleri, herhalde 5000 yıl önce gelişmeye başlamıştır. Yakın zamanlara kadar bunların Orta Avrupa'nın küçük bir bölgesinde ortaya çıkıp sonra göç dalgalarıyla yayıldıklarına inanılıyordu. Batı Avrupa, Britanya ve İrlanda'da tarihöncesi büyük göçler konusunda arkeolojik ve genetik kanıtlar bulunamadığı için, bu görüş artık evrensel kabul görmemektedir. Bunun yerine ortaya uzun vadeli etnik ve kültürel süreklilik tablosu çıkmıştır ki, bu da Britanya ve İrlanda tarihöncesi hakkındaki çok uzun zamandır devam eden varsayımların yeniden gözden geçirilmesine neden olmuştur.

Britanya ve İrlanda'da kendilerine Kelt adım veren eski insanlar yaşamadığı gibi, kıta Keltler'inin adalara büyük çaplı göçleri de olmamıştır. Bu durumda Keltler'i, Britanya ve İrlanda tarihöncesinden çıkarmak sözkonusu olmuşsa da, günümüz Keltler'i buna şiddetli bir tepki göstermişlerdir: Öyle ya, eğer geldiğinizi iddia ettiğiniz tarihi topluluklar Kelt değillerse, Kelt olmak ne anlama gelmektedir? Bu konuda etnik temizlik suçlamaları bile yapılmıştır.

Şu halde Britanya ve İrlanda tarihöncesinden çı-karmayacaksak, Keltler'i nasıl tanımlamalıyız? Etnik kimlik temelinde kültürel olduğu için eski Keltler'i genetik bir toplum (bir "ırk") olarak tanımlayanlayız. Genetik araştırmalar Avrupa halklarında binlerce yıllık önemli bir süreklilik göstermiştir. Kimlikler değişmiş ama halk büyük ölçüde aynı kalmıştır.

Daha iyi bir yaklaşım, eski Keltler'i, Kelt Dilleri konuşan topluluklar olarak tanımlamak olacaktır. Kendilerine ne ad verirlerse versinler, Britanya ve İrlanda halkları geç tarihöncesi dönemde -hepsi değilse de, çoğu- Kelt dilleri konuşuyordu. Britanya ve İrlanda tarihöncesinin göç temelli yorumları bir kenara atılırsa o zaman adaların Kelt dillerinin ilk geliştiği yerler olduklarını söylemek mümkündür. Zaten bu dillerin adaya ticaret aracılığıyla ya da fatih bir aristokrat seçkinler yoluyla geldiğini gösteren pek fazla kanıt da yoktur.

İngiltere'de Dorset'te Hambledon Tepesi. Bunun gibi savunulan tepe kaleler, önemli reislerin ikametgâhları ve savaş zamanında kabilenin sığınağı olarak hizmet görüyordu.

BİR EFSANE DOĞUYOR

Eğer eski Keltler antik dünyanın muammaları arasındaysa, bunun nedeni modern romantiklerin onları oraya koymuş olmasıdır. Modern arkeolojinin doğumuna kadar eski Keltler konusundaki tarihi bilgi Klasik Roma ve Yunan yazarlarının eserlerine dayanıyordu ve bunlar da onlardan korkuyla, nefretle ve hor görmeyle söz etmişlerdi. Bu yazarlar eski Keltler'i güçlü bir rahip sınıfı olan mağrur savaşçı bir ırk olarak gösterirler.

Kelt savaşçıları disiplinsiz ve haşin, yemeye içmeye düşkün, şerefleri ve statüleri açısından kıskanç insanlardı. Şiir ve kelime oyunları takdir edilirdi, Druidler'in rahip sınıfı yalnızca tanrılarla aracılar olarak değil, yirmi yıllık çıraklık dönemlerinde ezberledikleri kabile gelenek ve yasalarının bekçileri olarak da saygı görürlerdi, hepsi etkinlik ve güce sahiptiler.

Druidler, ayinlerini kutsal meşeliklerde yaparlar, insan kurban ederlerdi. Çizilen bu tablonun amacı, Keltler'i Yunan ve Roma uygarlığının düzenli dünyası karşısında küçük düşürmekti. Ancak zamanla birlikte değerler de değişir.

18. yüzyıl sonlarında Avrupa tarihinin en etkili kültürel gelişmelerinden biri başladı: Romantik hareketin başlangıcı, bilimsel rasyonalizmin karşı konulmaz yükselişine karşı entelektüel bir başkaldırı. Romantikler için Romalılar'ın ve Yunanlılar'ın kötülük olarak gösterdikleri şeyler erdemdi. Keltler'in şiddete düşkünlükleri ve disiplinsizlikleri tutkulu bir bağımsızlık ve bireycilik, körinançları ruhsallık ve doğa sevgisi oldu.

Çoğunlukla Ortaçağ'ın İrlandalı keşişleri tarafından kaydedilmiş Kelt efsane ve folkloru hakkındaki yeni bilgiler, Klasik klişeye bir başka dünya havası verdi ve buna zamanla "Kelt alacakaranlığı" adı verildi. Aradan geçen iki yüzyılda Keltler'in kahraman, şair ve maneviyatçı -yani modern sanayi toplumunun antitezi- oldukları görüşü Kelt milliyetçileri ve "New Age" taraftarları gibi çok farklı insanlar tarafından hâlâ eleştirilmeden kabul görmektedir. Ancak bu eski Keltler'den çok, modern toplumun değerleri ve kaygılarıyla ilgili bir şeydir. Keltler gerçekte nasıl insanlardı?

Roma ordusuna şarap taşımak için kullanılan bu fıçıları Keltler icat etmiştir.

KELT GERÇEĞİ

Gelişmiş Kelt dünyasına, zirvede olduğu İÖ 3. ile 1. yüzyıllar arasında bakarsak Keltler'in çağdaşları Romalılar'dan, eski Yunanlılar'dan ve ilk Cermenler'den pek farklı olmadıklarını görürüz. Keltler bu sırada krallıklar, seçilmiş yargıçlar ve meclisler {"Senatolar") gibi Klasik dünyadakilere paralel siyasal kurumlar geliştirmişlerdi. Artık oppida adı verilen ve kimi tam gelişmiş kasabalar olan iyi planlanmış yerleşim birimlerinde yaşamaktaydılar.

Yunanlılar ve Romalılar gibi Keltler de değiş tokuşun yerini nakit ekonominin aldığı bir sistemde para kullanmaktaydılar. Yazı da başlamıştı. Keltler teknolojik olarak o kadar çağdaştılar ki, Romalılar fıçı, gemi inşa tekniği, örme zırh ve lejyoner başlıkları tasarımı gibi onların yeniliklerinden çoğunu benimsemişlerdi. Keltler kesinlikle savaşçıydılar ve kelle avcılığı gibi bazı âdetleri kendilerine özgüydü.

Kelt toplumu yüksek derecede rekabetçiydi ve seçkinlerin prestij ve servet kazanmaları için savaş önemli bir alandı. Bu bakımdan çağdaşlarından hiç farklı sayılmazlardı. Roma imparatorluğu da genişlemesini aynı emeller peşinde koşan aristokratlara borçluydu.

Keltler'e ilişkin en eski arkeolojik kanıtlar, Avusturya'da Salzburg yakınlarındaki Hallsstut'ta bulunan İÖ 700 dolaylarından kalma kabile şefleri mezarlarıdır. Demir Çağı kültürünün ilk örneklerinden biri olan mezarlarda, Eski Yunanlılar'la ticaret sonucunda edinilmiş bronz ve çömlek kaplar gibi eşyalar bulunmuştur. Soyut geometrik desenler ile stilize kuş ve hayvan biçimlerinden oluşan, ayırt edici bir sanat üslubu olan La Tene kültürü de Keltler'in ürünüdür.

Keltler'in dini inançlarında öyle özel bir manevi-yatçılık yoktu. Korular, pınarlar ve nehirler gibi doğal yerlere saygıyı Cermenler, Yunanlılar ve Romalılarla paylaşmaktaydılar. Bu saygıları onları çevreleriyle insanlık tarihinde başkalarından daha uyumlu yaşamaya itmiş değildi: Tarım alanı açmak için Avrupa'nın ormanlarının büyük bir kısmını temizlemişlerdi.

Keltler de çağdaşları gibi, sanayi öncesi toplumlarda tek servet kaynağı olan toprağı işlemeleri karşılığında en çok şeyi almak isterlerdi. Druidler'in tapınması Klasik dinin resmiliğinden dünyalar kadar farklıysa da, İÖ 1. yüzyılda tapınaklar yapmaya başlamış olmaları onların da daha biçimsel tapınmaya döndüklerini göstermektedir, insan kurban etme uygulamaları da onları diğer çağdaşlarından ayırmamaktadır, ilk Cermenler'de de bu âdet vardı ve Romalılar'ın o kadar zevk aldıkları öldürücü gladyatör karşılaşmaları da bir cenaze töreninin parçası olarak başlamıştı.

Şu halde eski Keltler günün standartlarına göre gelişmiş, rasyonel ve çağdaş insanlardı. Onlar ne önyargılı Klasik yazarların barbarlarıydı ne de modern romantiklerin alacakaranlık kuşağı insanları. Roma tarafından fetihlerini (İÖ 3. yüzyıl - İS 1. yüzyıl) hem cazip hem pratik yapan şey de Keltler'in Roma sistemine kolayca uyum sağlayabilecek yapıda olmalarıydı.

Kelt dünyasının Roma hâkimiyetinden kurtulan tek yerinin -Kuzey Britanya ve İrlanda- aynı zamanda sosyal ve ekonomik açıdan en az gelişmiş bölgeleri olması da ilginçtir. http://tarih.sitesi.web.tr/keltler-kimlerdi.html

KELT DİNİ

Kelt politeizmi veya **Kelt dini**, Keltlerin inandıkları politeistik inanç, gelenek ve dinî düşünce ve uygulamaların bütününe verilen isimdir. Kelt dini kendine özgü ve zengin bir mitolojiye sahiptir ki bu mitoloji de Kelt mitolojisi olarak anılmaktadır. Kelt politeizminin zaman zaman Druidizm veya Kelt paganlığı olarak da anıldığı olmuştur. Keltik dinî uygulamaları, Galya'nın Romalılar tarafından işgal edilmeye başlandığı zamandan itibaren bir Romalılaştırmanın işaretlerini taşısa da, bu Romalılaştırmanın etkisi, önemi ve derinliği akademik tartışma konusudur.

Tapınaklar

Genellikle Keltlerin tapınak yapmadığı ve dışarıda korularda tapındıkları söylenir. Fakat arkeolojik bulgular bunun doğru olmadığını göstermiştir; Kelt dünyasının farklı bölgelerinde çeşitli tapınak

yapıları keşfedilmiştir. Romalıların Kelt dünyasını fethiyle, ayrı bir Kelto-Roman tapınak tipi ortaya çıkmıştır. Bu tipe *fanum* denir.

Keltlerde Tapınma

İlk Keltler bazı ağaçların kutsal olduğuna inanırlardı. Ağaçların Kelt dinindeki önemi Eburonian kabilesinin isminde görülebilir; bu isim porsukağacı ile ilişkilidir. Ayrıca İrlanda mitlerinde sıkça geçen Mac Cuilinn (çoban püskülü oğlu) veya Mac Ibar (porsukağacı oğlu) gibi isimler de bunun bir göstergesidir.

Romalı yazarlar Keltlerin insan kurban ettiğini belirtmiştir ve İrlanda kaynaklarında bu fikre uzaktan da olsa bir destek var olsa da, bu bilgilerin çoğunluğu ikinci elden ve söylenti şeklindedir. Kurban etme işlemini doğrulayan çok az sayıda arkeolojik bulgu vardır, bu nedenle çağdaş tarihçilerin çoğu Kelt kültürlerinde insan kurban etmenin çok nadir olarak mevcut olduğunu düşünmektedirler.

Kelt kültüründe bir savaşçı kültü de bulunmaktaydı. Bu kültün merkezinde düşmanların kesilmiş kafaları vardır. Ayrıca Keltlerin ölülerini silahlar ve diğer aksesuarlarla birlikte gömdükleri bilinmektedir ki bu onların bir tür ahiret inancına sahip olduklarını göstermektedir. Definden önce ölü kişinin kafasını keserler ve kafatasını kırarlardı; bu belki de hayaletin çıkıp dolaşmasını önlemek içindi.

Druidler

Özellikle modern kültürde olduğundan çok farklı bir şekilde lanse edilen ve modern literatürde fazlasıyla romantikleştirilen druidler aslında Keltlerin mitolojik ve dini geleneklerini uygulayan, bunların devamından sorumlu rahip sınıfıdır. Büyük oranda verasete dayalıdır, yani atalardan miras yoluyla yeni fertlere kalan bir görevdir. Druidlerin görevleri ve pozisyonları Hindistan'daki Brahmin kastı veya İran'daki magi ile karşılaştırılabilir, bu sınıfların hepsi de büyük oranda büyü, kurban ve kehanetle iştigal etmişlerdir. Hint-Avrupa kökenli bu toplulukların barındırdığı bu tip sınıfların birbirlerine olan benzerliklerinden dolayı, en başta proto-Hint-Avrupalılarda da bu tür bir sınıfın var olduğu öne sürülmüştür.

Druidler özellikle meşe ağacı ve ökseotu ile özdeşleştirilmişlerdir; belki de ökseotunu ilaçlar veya halusinojenik karışımlar hazırlamakta kullanmaktaydılar. Çoğunlukla druid kelimesinin "meşe" anlamına gelen bir kökten türediğine inanılsa da bu büyük ihtimalle proto-Hint-Avrupalı kök genel olarak "sağlamlık" anlamına gelmekteydi.

Keltler'in üç spiral sembolü

Bardlar ise Kelt topluluklarında yönetici vasfındaki ailenin tarihini veya kabilenin savaşçılarının cesaretini anlatan şarkılar söyleyen bir tür ozandı. Kelt kültüründe tarihi bir kültür mevcut değildi, Akdeniz uygarlıklarıyla karşılaşana kadar Keltlerin herhangi bir yazılı tarihleri veya yazılı tarih kültürleri yoktu. Fakat sözel tarih gelenekleri vardı ki bu bardların hafızalarından topluluğa yayılırdı. Benzeri

yazma geleneği olmayan kültürlerdeki gibi bardlar bu tür tarihi bilgileri ezberlerken şiir ölçüleri ve kafiye kullanmışlardır.

Ayrıca, ilaveten bir "kahin" veya "peygamber" sınıfı bulunmuş olabilir. Strabo bunları "vate" olarak anar; bu isim Keltik "esinlenmiş" veya "esrik" anlamlarına gelen kelimeden türemiştir. Buradan Kelt toplumunun druidlerin ayinsel ve tomaturjik dini dışında, öteki dünya ile iletişime geçmeye dayanan şamanizm-vari bir öğe de barındırığı sonucu çıkarılabilir.

LİLİTH (1964) Film

Yönetmen: Robert Rossen
Senaryo: Robert Rossen
Oyuncular: Warren Beatty, Jean Seberg, Peter Fonda, Kim Hunter, Jessica Walter, Gene Hackman
Müzik: Kenyon Hopkins
Sinematografi Eugen Schüfftan
Yayın tarihi : 27 Eylül 1964
Süresi: 114 dakika
Ülke: Amerika Birleşik Devletleri
Dil İngilizce

Hakkında özet bilgi

Senaryosunu Robert Rossen'ın yazıp ve yönettiği bu film, JR Salamanca tarafından yazılmış olan Lilith (1961) romanından uyarlanmıştır.

Long Island North Shore (Locust Valley) yapım şirketi filmi, Amerika Birleşik Devletlerinde Maryland-Rockville psikiyatrik kurum olarak hizmet veren **Chestnut Lodge** (eski Woodlawn Otel olarak da bilinir) tarihi bir binada çekimine izin verilmeyince, **Centur Productions** tarafından kiralanan boş bir konakta gerçekleştirmiştir. Dış çekimler, Great Falls Nehri'nin iki yakasında, karnaval görüntüleri ve Barnssville (nişan) oyunu sahneleri, Virginia'nın Potomac kasabasında ve şehir alanında çekildi.

Robert Rossen (d. 16 Mart 1908; ö. 18 Şubat 1966), ABD'li film yönetmeni, senaristi, yapımcısı. Hollywood kara listesi'ndeki isimlerden biridir. All the King's Men ve The Hustler filmleri ile En İyi Yönetmen Akademi Ödülü'ne aday gösterilmiştir.

Robert Rossen, 1961 JR Salamanca romanından uyarladığı Lilith, Ulusal Katolik kilisesinin seks konusundaki sansürü ve tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Cinselliği kendine keşif kararı yapmamaya çalışırken Rossen bu girişimi 70'li yıllara, ışık tutuğunu tahmin edebiliriz. Ancak bu son filmi oldu.

Filmin Konusu:

Film, bir süre orduda çalışmış olan **Vincent Bruce** (Beatty)'in özel bir akıl hastanesine stajyer-terapist olarak gelişi ve genel sorumlusu Bayan Brice'in zorlu, tehlikeli bir baştan çıkarıcı, çok güçlü, saplantı şizofren hastası Lilith Arthur (Seberg) ile sorumlu kılması ile başlar.

Lilith Arthur'un kardeşine karşı cinselliği çağrıştıran eğilimi yanında ölümüne sebep oluşu nedeniyle hastaneye yatırılmıştır. Hastanede bulunan **Steven Evshevsky** (Peter Fonda) yi kardeşi gibi sevmektedir. Steven ise Lilith'ya aşk derecesinde ve sonucu intihar olabilecek olan duygularla bağlıdır. Lilith ise ona bu karşılığı hiçbir zaman sunmamaktadır.

Vincent Bruce'un annesini çağrıştıran Lilith'e karşı duygularında, personel ve hasta ilişkisi düzeyini koruyamayarak, akıllı, seksî dayanılmaz cazibesi tarafından tuzağa düşmüş ve neticede âşık olmuştur. Vincent Bruce'un içindeki ruhsal tepkimeleri harekete geçirmek için harekete geçmiştir.

Narsiste duyguların baskın olduğu Lilith bunu fark eder. Lilith Vincent Bruce'a gerçekten âşık değildir, onun ilgisini çekmesi ve tavizkârlığı, alay eden bir açık bir cinselliktir. Vincent Bruce'sa vurucu darbeyi Bayan Meaghan ile olan lezbiyen/cinsel ilişki düzeyinin farkına varmasını sağlayarak, kıskandırması, bardağı taşıran son damla olmuştur.

Gizliden gizliye seven Steven (Peter Fonda) ise birçok şeyin farkına varmıştır. Kıskançlıkları ve karşılıksız aşkını ispat etmek için sonunda intihar etmiştir. Bu olay Lilith için ikinci kardeş ölümü şoku yaşatmıştır. Lilith, sinir krizleri geçirir ve intihar eder.

Bayan Brice tarafından Vincent Bruce'un (fahişe olan) annesine duyduğu ilişkisindeki sevgi /nefret çizgilerini tam sağlayamadığı ve rahatsızlığı fark edilmiştir. Vincent Bruce bütün bu olaylar sonunda

hastaneden tam ayrılacağı zaman, hastanenin doktoruna kendisinin de bir hasta olduğunu itiraf ederek tedavi olmayı ister.

Filmin başlarında Lilith'nın Vincent Bruce'a **"Sen Ordu'da, bir kasap dükkânında bir iş bulabilecekken, bakkalda veya benzin istasyonunda çalışabilecekken, bu hastanede ne işin var?"** derken ne demek istediği anlaşılmasa, onunda hasta olduğunu söylemek istiyordu.

Lilith'ya göre herşeyin tek bir çözüm vardı. Hastane odasının duvarına yazdığı şifreli sözlerde saklıydı.

"Hıara pırlu resh kavawn" Tam anlaşılmasa da bu ölümü çağrıştıran bir cümleydi.

[Kavawn: öldür demektir. "Herkes ölüyorsa öleceksin. Bitirmek için öldür."]

Film boyunca Lilith'a pisiko-patolojik durumu narsiste duyguları belirgin şekilde **"bir melek demoness (kadın şeytan) cinsel mutluluk ve ölümcül cazibe**" arasında gidip gelmektedir..

Ayrıca, bu filmin içeriği daha sonra çevrilmiş olan **Shutter Island [Zindan Adası] (2010)** ilham kaynağı olduğunu söyleyebiliriz. Yine eleştiriler için, eleştirmen David Thomson'a bakabilirsiniz. [http://www.imdb.com/reviews/50/5061.html]

Lilithi: dişi iblis, dişi şeytan

Lilith: (loloh) Musevilik ve Hristiyanlık inançlarında Âdem'in ilk eşidir. Tevrat'ın ilk bölümü olan Yaradılış bölümünün 1. Bab'ında Âdem ile beraber bir dişi yaratıldığından, 2. Bölümde ise Âdem'in kaburga kemiğinden bir dişi yaratıldığı yazılıdır.

Tevrat'ta açıkça yer almamasına rağmen; birçok Musevi dini kaynağı 2. Bölümde sözü geçen dişinin Âdem'in 2. karısı olduğu, birinci bölümdekinin ise ilk karısı olan Lilith olduğuna inanırlar.

İnanışa göre Lilith, Âdem ile aynı zamanda ve aynı anda yaratıldıklarından Âdemin kendisine eşit olduğu görüşündedir (Tarihin ilk Feministi) bu sebeple de Âdem'e tabi olmayı şiddetle reddeder Tanrı'ya asi olur ve cennetten uzaklaştırılır. Bundan sonra Tanrı Âdem'in kaburga kemiğinden Havva'yı yaratır Havva sonuçta erkeğinin bir parçasından yaratıldığından ona tabi olur.

Biyografi

JR Salamanca Petersburg, Florida 10 Aralık 1922 tarihinde doğdu. Raul, bir Kolombiyalı mühendis ve Lucy (kızlık soyadı Nuttall), bir yazar, oğlu orta 1920'lerde Duitama, Boyacá ilçesi yakınlarında Babası ve ailesi ile Kolombiya kısa bir süre yaşadı. Onun çocukluk ve erken ergenlik en sırasında yaşadığı Daha sonra, merkezi Florida yaşamak ABD'ye geri döndü. Salamanca ergenlik boyunca, New York'tan Virginia o sonuçta lise bitmiş Washington DC, için geri dönmüş. 1939-1941 itibaren o George Washington Üniversitesi'nde okudu ve tiyatro alanında kariyer peşinde başladı.

1942'de, Pearl Harbor Japon saldırısından sonra, Salamanca ABD Ordusu katıldı ve Noumea, o 1942 ile 1945 hizmet Yeni Kaledonya (Güney Pasifik), radyo operatörü görevi atandı. Savaştan sonra, Salamanca Kongre Kütüphanesi kısa bir süre çalıştı ve daha sonra daha sonra eşi olacak oyuncu Mimi Norton, bir araya geldi Maryland bir tiyatro şirketi için çalıştı.

1940'ların sonlarında, Salamanca Chestnut Lodge, Rockville, Maryland bulunan özel bir akıl hastanesinde de istihdam edildi. Orada çalışan Salamanca hayatındaki en ilginç ve verimli deneyimlerinden biri olduğu ortaya çıktı. Mesleki terapi bölümünde bir yardımcısı olarak çalışırken, Salamanca **Joanne Goldenburg** adında bir kızla tanıştı; onunla arkadaşlığını ve onun akıl ve yaratıcılığından etkilendi. Bu etki Salamanca'nın en çok satacağı Lilith romanına ilham olacaktır.

1950 yılında, Salamanca ve eşi Avrupa'ya taşındı. Bir süre Paris'te yaşadıktan sonra, onlar Salamanca Drama Sanatları Kraliyet Akademisi'nde kabul edildi. Londra, taşındı. 1953 yılında, Salamanca RADA mezunu ve bir yıl sonra **Londra Üniversitesi'nde Drama Diploması** aldı. Salamanca tiyatroda

çalışırken, akademik çalışma ve seyahat ortasında olmasına rağmen, yine de The Lost Country /Kayıp Ülke başlıklı ilk romanı yazmaya başlamak için zaman bulmak başardı.

Salamanca hayatının en coşkulu dönüm noktalarından birida 1954 yılında Londra'da oğlu Richard'ın doğumu oldu. Birkaç ay sonra, Salamanca ve ailesi Lindsey-Hopkins School öğretirken onun ilk romanı tamamladı Florida, ABD, devlet yeniden tesis. Salamanca en şaşkınlık ve zevk için, **Simon & Schuster** romanı satın aldı ve 1958 yılında yayınladı. The Lost Country /Kayıp Ülke roman sonunda Elvis Presley ve Umut Lange oynadığı, Wild in the Country Ülkedeki Vahşi başlıklı bir film için düşündü.

Salamanca ilk romanı başarısı, mali bağımsızlık kurulmuş, sonuç olarak, onun yazı ile devam ve sahne için kendi emelleri terk etmeye karar verdi. Lilith, 1961 yılında Simon & Schuster tarafından yayımlandı en çok satan romanı oldu.

Lilith daha sonra ünlü yönetmen, üretilen ve 1964 yılında filmin yönetmenliğini Robert Rossen, yapıldı. Detroit ve Connecticut Üniversitesi'nde Wayne State Üniversitesi'nde öğretim sonra, Salamanca Maryland yerleşti ve o 30 yılı aşkın için İngilizce departmanında çalışan Maryland Üniversitesi, katıldı. Salamanca tekrar yazdı önce romanlar yazdıktan sonra bir Sea Change (1968) ve Biniş (1973), 13 yıl geçti.

1980 yılında Salamanca daha sonraki romanı, Southern Light, Tuskegee Southern Light (1986 yılında yayımlanan) için yoğun araştırma başladı. Amerika Birleşik Devletleri Sağlık Hizmet yönetimi altında, çalışma araştırma amacına yönelik olarak okuma yazma bilmeyen ve hastalıklı siyah insanlar kötü muamele oluşuyordu. Yeni vaka ile ilgili belgelerin sıkıcı tıbbi ve tarihi araştırma 6 yıl gerekli, cesareti kırılmasına rağmen bu yorucu ve yazmak için, Salamanca onunla üzerinden takip etmek ahlaki bir zorunluluk hissetti. Southern Light, için kendisini eleştirenler iyi yorumlarda bulundular.

Salamanca en son romanı, Bu Yaz Trance Knopf tarafından 2000 yılında yayımlandı. Halen Potomac, Maryland bulunur.

Bkz: [http://www.jrsalamanca.com/biography.php]

Narkissos (mitoloji)

Kendine âşık olanlara aldırmayıp, onları karşılıksız bırakan ve çok güzel bir peri kızı olan Ekho, bir gün avlanan bir avcı görür. Narkissos adındaki bu avcı çok yakışıklıdır. Ekho bu genç avcıya ilk görüşte âşık olur. Ancak Narkissos bu sevgiye karşılık vermeyerek, peri kızının yanından uzaklaşır. Ekho bu durum karşısında günden güne eriyerek, kara sevda ile içine kapanarak ölür. Bütün vücudundan arta kalan kemikleri kayalara, sesi ise bu kayalarda 'eko' dediğimiz yankılara dönüşür.

Olimpos dağında yaşayan tanrılar bu duruma çok kızar ve Narkissos'u cezalandırmaya karar verirler. Günlerden bir gün av izindeki Narkissos susamış ve bitkin bir şekilde bir nehir kenarına gelir. Buradan su içmek için eğildiğinde, sudan yansıyan kendi yüzü ve vücudunun güzelliğini görür. O da daha önce fark edemediği bu güzellik karşısında adeta büyülenir. Yerinden kalkamaz, kendine âşık olmuştur. O ana dek kimseyi sevmediği kadar, sevmiştir kendi görüntüsünü . O şekilde orada ne su içebilir, ne de yemek yiyebilir, aynı Ekho gibi Narkissos da günden güne erimeye başlar ve orada sadece kendini seyrederek ömrünü tüketir. Öldükten sonra da vücudu nergis çiçeklerine dönüşür.

Narsis'in öyküsü kısaca şöyle anlatılır:

Narsis, ırmak ilahı Kephissos ile arındırıcı suların bekçi perisi Liriope'nin oğlu olarak doğar. Bir kahin, ebeveynine Narsis'in dünyada, kendi yüzünü görmediği sürece yaşayacağını bildirir. Narsis bir gün bir su birikintisine dökülen bir kaynağın yanına gelir ve su birikintisine doğru eğilerek oradaki sudan içmeye başlar. Doğal olarak, bu sırada, birikintide yansıyan yüzünü görür. Kendi yüzünü görünce önce şaşkınlığa düşer, sonra kendini hayranlıkla seyre dalar ve kendisine âşık olur. Bu seyirden kendisini bir türlü alamayan Narsis gitgide hissizleşir, dünya yaşamına gözlerini yumar ve bulunduğu yere kök

salarak açılmış bir çiçeğe dönüşür. Bu çiçek, güneş gibi, sarı göbekli, beyaz yapraklı, çevresine güzel kokular yayan bir çiçektir. Ölümünden sonra Styx nehrinin sularına katılır.

Narsis'in öyküsündeki sembolizm şöyle açıklanır:

Narsis'in suda kendisini görmesi ve kendisine âşık olması, inisiyenin önceden dışarıda aradığı en büyük sırrın, hâkimiyet asasının, bilgelik anahtarının kendi içinde olduğunu farketmesini, içindeki "spiritüel tesir" kanalını keşfetmesini simgeler.

Narsis'in gitgide hissizleşmesi ve dünya yaşamına gözlerini kapamasında, dünyasal isteklerden tümüyle uzaklaşması, başka insanların önem verdiği dünyasal, maddi değerlerin kendisi için artık hiçbir şey ifade etmemesi simgelenir.

Çiçek ve çiçeğin açılması varlığın "spiritüel tesir"i kendi başına (inisiyatörü olmadan) çekip aktarabilecek duruma gelmesini simgeler. (Çiçek tüm ezoterik ekollerde aynı anlamda kullanılmıştır; nergisin yerini kimi ezoterik ekollerde gül, kimilerinde lotus almıştır.) Aldığını çevresine yayması, rengi ve biçimi küçük bir güneşi andıran nergis çiçeğiyle ifade edilmiştir.

Aldığı spiritüel tesir, burada, tesirin tüm tradisyonlarda en çok kullanılan sembolü olan, içtiği su ile simgelenmiştir.

Ölen çiçeğin ırmağa katılmasında ise, spiritüel tesirin kaynağı ile özdeş olma, spiritüel tesir zincirinin bir halkası olma simgelenir.

Narsist nedir?

Narsist kelimesi, narsistik kişilik bozukluğu olan kişileri nitelemeye yarayan sıfat olarak kullanılmaktadır. Halk arasında kendini beğenmiş kişilere kullanılan terim olarakta bilinmektedir.

Narsist kişiler her zaman, tüm ilgiyi kendi üzerlerine çekmeye çalışırlar, sürekli her konuda kendi laflarının geçmesini isterler. Narsist kişilerin her zaman amacı en mükemmele ulaşmak, toplumda parmakla gösterilen nadide insanlardan olmaktır. Narsistler kendilerini her zaman büyük bir özveriyle en ufak ayrıntısına kadar mükemmele ulaştırmak için çalışır. Bu şekilde sadece ilgiyi kendi üzerinde toplayan narsistler başka insanları görmezler, onların haklarına saygılı olmazlar. Kısaca iş birliği gerektiren işlerden her zaman kaçınırlar. İş birliği yapamazlar.

Narsistler başkalarının hak ve gereksinimlerini göz önüne almadan kendilerini öne çıkarmaya ve her şeyi istedikleri gibi yönlendirmek için başkalarından yararlanmaya çalışırlar. Gerçek dışı güç, para, başarı, güzellik ya da ideal aşk fantazileri geliştirirler. Hiç bir zaman doymazlar. Bunun sonucunda kendine önem verme duygusunun yerini depresyon ve değersizlik duyguları alır. Çünkü sergiledikleri bu üstünlük tavırları derin bir güvensizliği gizler.

Narsist insanlar eğer bir şeye ulaşmak isterlerse o şey uğruna başkalarınının haklarını hiçe sayabilirler. Çünkü narsist insanların istekleri her şeyden öndedir. Narsistlerin bir diğer özelliği de şöhret ve para uğruna herşey yapabilmeleridir.

Narsistlerin özellikleri nelerdir?

1- Egoist insanlardır. Dünyada sadece kendilerinin olduklarına inanırlar.
2- Kendilerini başkalarının yerine koyamazlar. Empati yapma özelliğine sahip değillerdir.
3- Şöhret, para ve toplumda üst düzey bir yerde olma gibi hayalleri vardır.
4- Başarılı insanlara karşı kin beslemek ve nefret duymak.
5- Eleştiriye açık olmama durumu.
6- Eksiksiz yaratıldığını, mükemmel olduğunu düşünmesi.

Narsistliğin belirtileri nelerdir?

1- Kritize edilmeye karşı öfke, utanç ve aşağılanma hissi duyar.

2- Kendi çıkarları için başkalarını kullanır.
3- Sadece kendini düşünmek.
4- Yeteneklerini ve başarılarını abartır.
5- Başarı, güç, güzellik, zeka ya da ideal aşk ile ilgili fantaziler kurar.
6- Başkalarının kendisine farklı davranması gerektiğine dair beklentiler.
7- Sürekli insanların dikkatinin ve beğenisinin üzerinde olmasını beklemek.
8- Başkalarını kıskanmak ve haset etmek.
9- Aşırı gurur ve mükemmel olduklarına dair inanç.
10- Suçunu kabul etmez ya da eleştiriyi kaldıramaz.
11- Fedakârlık ya da iyilik yapmaz ama gösteriş amacı ile küçük davranışlarda bulunabilir.
12- Empati yapamaz.
13- Herşeye hakkı olduğuna inanır.
14- Yüzeysellik.
15- Sürekli şöhret, zenginlik ve başarı hayalleri kurar.
16- Dikkat çekmek, ilgi odağı olmak ve övülmek arzusu.

Kişinin narsisist davranışlar göstermesi neye bağlıdır?

Narsisist kişiliğin altında, paradoksal olarak, derin bir kendine güvensizlik yatar. Nitekim bu kişiler çok alıngan, eleştiriye oldukça tahammülsüz insanlardır. Şuuraltı bu kendine güvensizliği bir nevi bastırarak kendini aşırı beğenen insanı üretir. Narsisistler ayrıca empati kuramayan, başkalarının duygularını anlayamayan kişilerdir. Kendine güvensizlikle başkalarını anlayamama birleşince, narsisistik kişilik gelişir.

Narsisist davranışların eğitim ile bağlantısı var mıdır?

Narsisistler övgüyle beslendikleri için, çok çalışırlar. Dolayısıyla hayatta başarı kazanma, iyi bir yere gelme ihtimalleri yüksektir. Başarı, kendini beğenmişliklerini iyice besler, böylece narsisistin yakın çevresiyle ilişkisi iyice bozulur. Parlak bir statüsü olan, ama yalnız bir insan vardır tepelerde bir yerde. Çalışkan olmayan, başarı kazanamayan narsisistlerin de hayatları kötüdür, çünkü çok ihtiyaç duydukları övgüyü bir türlü elde edemezler.

Narsisist kişiler çevresine zarar verirler mi?

Önemli özelliklerinden biri empati eksikliğidir. Başkalarının duygularını anlayamazlar. Zaten başkalarını önemsemezler. Başkaları, ancak kendilerini övmek, onaylamak için vardır. Bu yüzden yakın ilişkileri; evlilik ve yakın dostlukları sürdüremezler. Fedakarlığı hep başkalarından beklerler, çünkü onlar uğruna her türlü fedakarlığın yapılacağı insanlardır. Vermezler, alırlar. Aşkta bile, beğenilmek için vardırlar. Başkalarının hakkını çiğnemekten çekinmezler, hatta hak çiğnediklerinin farkına bile varmazlar, zaten her şeyin kendi hakları olduğuna inanırlar. Çıkarcıdırlar.

Narsistliğin tedavisi nasıldır?

Narsistik kişiler genelde psikoloğa ya da psikiyatriste kişilik problemleri dışında başka sorunlar için gelirler. Genelde başka insanlar ile yaşadıkları problemleri kendi davranışlarının bir sonucu olarak düşünmezler aksine dış etkenlerin ya da o insanların hataları sonucu olduğuna inanırlar. Bu kişiler çoğunlukla duygusal problemlere tahammül edemezler ve depresyon yaşadıklarında terapiye gelirler. Çoğunlukla gerçekler ile hayalleri arasında fark olduğunu gördüklerinde yada mükemmel olduklarına dair inançlarını sarsacak bir kriz yaşadıklarında (eşlerinin terketmesi, iş kaybı gibi) depresyona girerler.

Terapiye girmek genelde bu kişiler için zor olabilir çünkü yardıma ihtiyaçları olduğu fikri onlar için aşağılayıcı bir olaydır. Fakat ciddi bir kriz yaşıyorlarsa, kendilerine olan güvenlerini kazanmak, mükemmel oldukları inancına ve fantazilerine yeniden kavuşmak için tedaviye gelebilirler. Kendileri hakkındaki düşünceleri, geçmişleri, şu anki durumları ve tedavinin ne için gerektiği konusunda ki

fikirleri itibarlarını yükseltme arzusu ile çarpıtılmıştır. Dolayısıyla gerçeklere dayalı yorumları ret ederler ve yeterince egoları beslenmezse terapiyi bırakabilirler. Dolayısıyla belli bir ölçüye kadar kişinin gururunun okşanması tedavinin devamını sağlamak açısından önemli olabilir.

Psikoterapi başkaları ile ilişkilerinde daha pozitif ve faydalı şekillerde davranmayı öğrenmesi, kendisi ve başkaları hakkında daha gerçekçi düşünceler geliştirmesi açısından faydalı olabilir, fakat doktorun hasta ile oldukça dengeli bir iletişim geliştirmesi çok önemlidir.

GÖRMEDİKLERİNİZE İNANIN

Gördüklerinizden çok, görmediklerinize inanın.

Şüphe, görmediklerinizde, her hâlükârda aklınıza ve kalbinize gelir ve uyarılabilirsiniz. Fakat gördüklerinizde kendinize güvendiğiniz için bir şekilde aldatılır/aldanabilirsiniz.

Hayatın illüzyonlarından kurtulmanız için açık kapılarınız her konuda, her zaman bulunsun.

Unutmayın ki; görmedikleriniz konusunda daha emniyettesiniz.

Yasalar ve deliller gördüğünüz şeyleri korumak için hazırlanmıştır. Görünmeyenlerin yasalara ve kabullenme/kabul ettirme şartlarına ihtiyaçları yoktur..

Keza, birçok insanın hür olduğunu zannederiz. Aslında mahkumdurlar.

Yapılan iyilikler yumağı ise arkaplanında değersiz işlerin göz boyamasıdır.

JACK REACHER (2012) Film

Yönetmen: Christopher McQuarrie

Ülke: ABD

Tür: Aksiyon | Suç | Gerilim

Vizyon Tarihi: 21 Aralık 2012 (Türkiye)

Süre: 130 dakika

Dil: İngilizce

Senaryo: Lee Child | Christopher McQuarrie | Josh Olson

Görüntü Yönetmeni: Caleb Deschanel

Yapımcılar: Tom Cruise | David Ellison | Dana Goldberg |

Nam-ı Diğer: One Shot

Web Sitesi: Paramount [us]

Çekim Yeri: Saltsburg, Pennsylvania, USA

Oyuncular: Tom Cruise,Rosamund Pike, Robert Duvall, Richard Jenkins, Jai Courtney

Özet

Pittsburgh kentinde sakin ve güneşli bir sabah, mesai saatinden hemen önce insanlar işlerine doğru koşturmakta, günlük telaşlarını yaşamaktadırlar. Tam bu sırada 10th Street köprüsüne bakan parkta, nehrin karşısı yakasından gelen 6 el silah sesi duyulur ve birkaç dakika içinde 5 masum insan kanlar içinde yere yığılarak hayatını kaybeder. Usta bir nişancının elinden çıktığı belli olan bu olayı Pitsburg polis departmanının çözmesi ve katil zanlısını yakalaması fazla sürmez; daha 24 saat dolmadan 5 cinayetin faili yakalanır. Fakat sorgu esnasında hiçbir şey söylemeyen genç adam bir kağıda sadece **"Jack Reacher'ı bulun!"** yazar. Tüm kanıtlar gün gibi ortadayken eski bir asker olan Jack Reacher olayın görünmeyen yönlerini açığa çıkartacağı bir davanın içine girecektir. Bu arada zanlı Jason Barr'ın avukatı Helen Rodin de Bölge Savcısı olan Alex Rodin'in kızıdır. Baba-kız arasındaki hesaplaşmanın boyutları ise çok farklıdır…

Olağan Şüpheliler filmiyle 1996'da En İyi Senaryo dalında Oscar almış olan senarist ve yönetmen Christopher McQuarrie'nin yönetmenlik koltuğunda oturduğu ikinci filmin başrolü ise Tom Cruise.

Filmden

“Beş masum insan. Rastgele öldürüldü, evet. Bu ülkede yılda kaç kişinin öldüğünden haberin var mı? 2,5milyon kişi, yani günde ortalama 7000 Amerikan son kez uyanıyorlar. Geçen cuma, beş tanesi aynı noktada birlikte öldüler.

Bu rastgele mi?”

——

“Sana Zack diye hitap ettiklerini duydum. Bu mahkum anlamın geliyor, değil mi? Bu insanları öldürmek için aldığın paranın yeterli olmadığın inanıyorum öyle bir şey yok. – Alabileceğimizi alırız. İşimiz bu. Zach, mahkum demek.

Gerçek adın ne?

Jiloviak. İnsan demek. “Mahkûm İnsan”.

- Gerçek adın bu mu?”

——

“O güçler “Şehirlerde tek tek çalışıp, yerel inşaatlar edinirler en çok kentsel gelişimle ilgilenirler kimsenin ihtiyacı olmayan köprüler, kullanılmayan otobanlar yaparlar kanser gibidirler büyümesi durmayan bir hücre. 15 yıl içinde on iki kez taşındılar. Atlanta, Albuquerque, Austin Oklahoma, Sacramento her zaman yozlaşma iddialarıyla beraber kamu fonlarından milyonlarca kayıp dolar da dahil ve hiçbir zaman bir araştırma, soruşturma yapılmamış. Sanki onların Şirketi’nin dokunulmazlığı var. Belki de bu, suçlamaların rakipten gelmesinden dolayıdır. Hoşnutsuzluktan, Onlar gibi ya da güçlerin önemli memurlarla işbirliği vardır ve bu **işbirliği yetersiz olduğunda satın alınamayan insanlar öldürülüyor.”**

PSİKİYATRİ, PSİKOLOJİ, POLİTİKA

Sezgisel materyalizmin, yani maddi dünyayı pratik eylem olarak kavramayan materyalizmin vardığı en üst nokta, ***"sivil toplum"*** *içinde tek tekele alınmış bireylerin bakış biçimidir.* **[K. Marx]**

Hâlihazır **psikiyatri/psikoloji** pratiğine içkin temel iddialardan birisi, adı geçen disiplinlerin insan davranışlarının genel bir **açıklamasını/teorisini** oluşturdukları iddiasıdır. Anılan pratiği yürütenlerce mümkün ve anlamlı kılan da, zaten o genel teorinin, handiyse bir **'birey bilimi'** nin içinden konuştuklarına dair besledikleri inançtır. Söz konusu genel çerçevede bireyin temel ve hikmetinden sual olunmaz bir kavram olarak işlev gördüğü, o pratiğin ve bilgisinin özgül kurucu ilkesi olarak tanımlandığı söylenebilir.

Normal/anormal özellikleri, artıları/eksileriyle birey, bir insan (=dünya) görüşü için de ihtiyacı duyulan ekseni teşkil eder. İddia böyle devam eder. Toplumun geri kalanından ancak yaman bir soyutlama ile elde edilebilen **'sivil toplum içinde tek tek ele alınmış'** bu soyut birey, ardında gizlediği bir toplum imgesi ile süreklilik kazanır. Toplum, kabaca bireylerin kendi içinde toplaşmasından müteşekkildir.

(Bu anlamda toplum bir cam kavanoz metaforuyla eksiksiz açıklanabilir. Örneğin; kavanozun biçimi gereği alttakiler ve üsttekiler tabii ki vardır; alttakilerin şansı yoktur, canları çıkar hatta yukarıya tırmanmak için birilerini kaydırmak gerekir vb.)

Bireylerin toplum içindeki karşılıklı **ilişkileri/etkileşimleri** asıl olarak o bireylerin sahip oldukları **değişmez/ mutlak** özelliklerinden gidilerek ancak anlaşılabilen yapılardır.

Besbelli ki bir felsefe tavrıdır sözkonusu olan ve bugünkü hâkim yönelimleri itibariyle psikiyatri/psikolojinin felsefeyi 'aştığı' savlarının eşliğinde aslında onun ortasında oluşunun resmidir.

1845'te söylenmişti, aktarıyorum:

"Feuerbach, dinsel özü, insan özünde çözümlüyor. Ama insan özü, tek tek her bireyin doğasında bulunan bir soyutlama değildir. Gerçekliği içinde o, toplumsal ilişkilerin bütünüdür."

Bu gerçek varlığın eleştirisine girmeyen Feuerbach, dolayısıyla şunları yapmak zorunda kalmıştı.

1. Tek başına soyut bir insan bireyinin varlığını önceden kabul ederek tarihin akışını hesaba katmamak ve dinsel düşünüşü değişmez, kendinde bir gerçeklik olarak ele almak.

2. Bunun içindir ki, insansal özü ancak 'tür' olarak, içkin, dilsiz ve çok sayıda bireyi doğal biçimde birbirine bağlayan evrensellik olarak kabul etmek. (Tez 6)

İşte bu nedenledir ki, Feuerbach, **"dinsel düşünüş"**ün kendisinin bir toplumsal ürün olduğunu ve incelediği soyut bireyin belirli bir toplum biçimine ait olduğunu görmüyor. (Tez 7)

Eski materyalizmin bakış açısı sivil toplumdur, yeni materyalizmin bakış açısı ise, insan toplumu, ya da toplumsallaşmış insanlıktır." (Tez 10)

Ve 11. Tez...

Psikiyatri/psikolojinin 'birey'i farklı söylemlerde ortaya çıkan bir dizi birey kavramı ile aynı **teorik/ideolojik** arkaplânı paylaşıyor olmasının ötesinde; nihai anlamı asıl olarak birey kavramının orada kullanılabiliyor olmasıyla kurulan, o söylemlere bir tür **'bilimsellik', 'hakikate uygunluk'** özelliği kazandırmaktadır. Örneğin, **'devletin küçülmesiyle eşanlı olarak ortaya çıkan özgür bireyin karakterize ettiği modern toplumlar'** cümlesindeki **'özgür birey'** kadar, liberalizm için bir üstünlük yanılsaması yaratan kavram az bulunur herhalde.

Üstelik eşine az rastlanır bir **'dönme'** fiili eşliğinde zuhur e den malum

kavrayış gücüyle **'solcu dangalaklığı'** keşfeden bütün soytarılar liberalizm methiyelerine **'özgür birey'le** başlamıyorlar mı, liberal söylemin dolaşımını sürdürme garantisi 'özgür birey'e ilişkin oluşmuş ortak bir fit olma hali değil mi vb..

Psikiyatri/psikolojinin 'birey'inin **toplumsal/politik** davranışları yönelimlerini anlamaya çalışırken, örneğin **ideoloji/ideolojik** aygıtlar, medya düzeni, tüketim toplumu vb. analizler artık gereksizdir.

Velhasıl, **psikiyatri/psikolojinin** birey bahsinde (temel bir varsayım olarak) taşıdığı felsefi bağlamın burjuva düşünme biçiminin temel dayanaklarından birisini oluşturduğu, toplumsal eylemin/dönüşümün odak noktasına 'birey'i yerleştirerek bir anlam kaydırıcı vazifesine memur olduğu, toplumsal bütünlüğe dair analizler karşısında epistemolojik bir mevzi olarak işlev gördüğü ileri sürülebilir.

Temel bir inançlar ve değerler sistemi; orada hızla cereyan e den değişiklikler ve bu değişimin nasıl tanımlanmakta olduğu fazlasıyla kayda değer diye düşünüyorum. Biraz da şu yüzden:

Psikoterapi (hangi türü olursa olsun) pratiğinde karşı karşıya gelen iki insanın ('hasta' ve terapist) **politik/toplumsal** kavram ve kategorileri; keza 'hasta'nın içinde yer aldığı bu süreci anlamaya ve sorgulamaya çalışırken tutunduğu inanç ve değerler sistemi yine bizzat bu sürecin temel öğelerinden birini oluşturduğu için. Manzara aşağı yukarı şöyle:

Sanki bütün inanç ve değerler bir hayli karmaşık ve oynak ama tek bir bütün içinde vaziyet **almış/alabilirmiş** ve meşhur şu 'ideolojilerin silindiği' modern (postmodern mi demeliydi yoksa) zamanlarımızda o inanç ve değerler skalaları toptan ve hayata uygun biçimde **değişiyormuş/değişebilirmiş** gibi. Tek tek her birimizin bahtına düşen ve kaderimizi çizen şey böylece, o ortak değerlere (epeydir yükselen değerler olarak anılıyor) adapte olabilme kabiliyeti oluyor. Bu manzara da geriye doğru **hükmedenler/ezilenler** yapısal ayrımının iptal olduğu kaynaşmış bir kitle halindeki toplum imgesiyle tamamlanıyor. Çok iyi biliniyor: O imgenin hayatı bazıları için kendi hayatlarına denktir neredeyse.

Kestirmeden söylemek lazım:

Temel bir **değerler/inançlar** sistemi **farklılığı/değişimi,** toplumun sınıflara bölünmüş yapısına atıf yapılmaksızın tarif edilemez. Asıl olan o sınıfların bakış açılarının **(öyleyse inanç/değer sistemlerinin)** birbirlerini dışlayan, bir arada düşünülmesi gayri-mümkün karakteridir. O düzeyde de sürüp giden topluma içkin bir kavgadır. O kavganın bu toplum yapısı içinde çözümü imkânsız doğası uyarınca bir dizi seçenek mevcuttur. **Kadercilik/tevekkül etmek**, **çözüme aktif olarak katılmak** vb. Birisini seçmek tabii ki serbesttir. O tavırlardan bütünüyle arınmış bir **psikiyatri/psikoloji** pratiği yürütmek iddiası ise geçersizdir.

Kaynak:

Erdoğan ÖZMEN, Psikiyatri, Psikoloji, Politika, Zed yayın,1. baskı: Aralık 1995, İstanbul, s.7-9

Ben Biyolojik Psikiyatriden Korkuyorum

Gerçekliğin bütünselliği fikrinin bir yanılsama olduğundan hareketle, hayatın ancak **gerekli/uygun sektörlere/bloklara** ayrılması halinde anlaşılabileceği ileri sürülür. Giderek karmaşıklaşan ve incelen iş bölümü düzeni ve değişik faaliyet alanlarında sürdürülen araştırma ve analizlerin konularını artan biçimde mikro düzeylerde tanımlama çabaları bu tezin gerekçeleri olarak tartışılır. Sonuç:

Şiddetini ve tahakkümünü giderek artıran bir bilgi yığını ve hayatın kırıklara ayrılmasıyla koşut gelişen, kendi kaderimize ilişkin var etmeye çalıştığımız inisiyatif duygusunu yitirmemiz, öyle tanımlanmış olmasıyla o hayati değiştirme umut ve imkânlarının sürekli bir örselenmeye maruz

kalmasıdır.

Sistematik bir hal alan hayatın medikalizasyonu (tıbbileştirilmesi) işlemlerinin anlaşılması gereken zemin de burası galiba. İşlemlerin birbirini tamamlayan iki farklı süreç halinde cereyan ettiği söylenebilir.

1. Herhangi bir **toplumsal/politik/kişisel** sorunu tıbbın kavram ve teknikleriyle tanımlama, her türden insan ıstırabını tıbbileştirme gayretleri.

2. Sağlığa ve hastalığa ilişkin bütün durumlarda **toplumsal/politik/kişisel** bağlamın sürekli bir represyona (bastırmaya) uğratılması.

Tıbbi pratiği yürütenler bakımından İkincisinin değişik özellikleri ve sonuçları itibariyle bir hayli önemli olduğunu düşünüyorum. (Bu cümle birinci özelliğe bir **"önemsizlik"** sıfatı tabii ki yüklemiyor.)

Toplumsal/politik/kişisel bağlam **tanı/tedavi** süreçlerine (bizim o süreçleri anlamlı kılmaya matuf yorumlama tekniklerimize) sardırıldığı ölçüde, onca biyolojik-bilimsel donanıma sahip profesyoneller için hiç hesapta olmayan (hazırlığı yapılmamış) bir **yetersizlik/çaresizlik** duygusuna kaynaklık etmektedir. O duygu ile derindeki yüzleşme korkusu, anılan bağlanım çoğun farkında olunmayan mutlak bir **represyonuna** (Uygun olmayan görüş ve düşünceleri şuur altına atma) neden olmaktadır. Represyonun sıkılığıyla **huzurlu/kendinden** emin klinisyenler olma hali arasında tam bir korelasyon mevcuttur ve klinikteki bazı fenomenlerin anlaşılmasını yöneten ilkedir. Aynı sürecin izini daha dar bir çerçevede de sürmek mümkün. Eğer hastalık bizim bir norm olarak bellediğimiz biyolojiden sapma ise, hastanın tepkisi ve o haliyle var olma tarzı anlaşılması gereken ve geçerli bir tepki değildir. Hatta kalıcı olmaya yüz tuttuğu ve direndiği ölçüde bize karşı bir tür meydan okumadır ve **"düz"** edilmesi gerekir. Tam sistemlerinin fiili mantığı da bu süreci beslemeye hizmet edecek tarzda kurulur: Tanı, bazı davranış, düşünce ve duygu örüntülerinin anlaşabilir olma ve anlaşılma potansiyellerini iptal ederek, geçersiz kılma işlevini üstlendiği (ya da belki biraz önce anılan o yüzleşme korkusu nedeniyle o işleve memur edildiği) ölçüde; toplumsal kuruluşun başka düzeylerinde **zorun/şiddetin** oynadığı role benzer bir konuma kilitlenir. Besbelli ki bütünüyle sınıflandırma sistemlerinin temel motivasyonlarına ait bir özellik değil sözü edilen: Daha çok o zeminde yürütülen bütün bir pratikler sisteminin açığa vurduğu temel bir refleks.

Burada herşeyin bir karşılığı vardır ve asıl anlamını o norm normdan sapma problematiğinde bulur. Bu anlamda örneğin, **"Ben hasta değilim"** ifadesine, aynı zamanda hastalığı altetmeye de çalışan sağlıklı yanın, bütün bir tarih, toplum, insanlar arası ilişkiler ve aile dinamiklerinin biçimlendirdiği somut bir birey olma özelliğinin **ihmaline/ıskalanmasına** karşı yapılmış bir uyarı değil de, **"içgörü yokluğu"** buyurulur. O aynı "düz etme" saikleriyle harekete geçmenin kategorik çerçevesidir varılan yer. Bundan sonrası bazı hastalara **2xECT/gündür**. David Ingleby'ın biyolojik psikiyatrinin fiziksel tedavi başarılarına ilişkin argümünlarını tartışırken söylediği **"ÖLÜM HERŞEYİN ÇARESİDİR"** (death 'cures' everything) cümlesi alegorik bile olamaz, artık.

Sağlık ve hastalığın böylesi bir biyolojik/bilimsel norm normdan sapma problematiği içinde tanımlanması, hükmedenler tarafından toplumsal bütünlüğün yapısal dinamiklerinden kaynaklanan çatışmaları adlandırmak için kullanılan aynı norm-normdan sapma söylemine, benzer organik biyolojik çağrışımları yükler. Sistemin yapısal bölünmesinin uzağında aynı biçimde yeniden üretilebilmesinin selameti, egemen söylemin böylesi **"sarsılmazlık sorgulanamazlık"** duygusuna yol açan çağrışımlar eşliğinde okunmasıyla bir hayli ilgilidir: "Bilim", saf politik tavırlar ve politik sonuçları ciddi olabilen pratiklerin yeterince bulunduğu bir faaliyet alanıdır.

Klinisyenin **toplumsal/politik/kişisel** bağlamı da önüne koyması ancak bir engellenme yaşantısı eşliğinde tecelli ediyorsa, bu kendisine ilişkin bilgisinin kuruluşu gereğidir biraz da: Anılan bağlamın verili bir şey gibi anlaşılmasını vaaz eden ve uzun eğitim yıllarında ona bahşedilmiş belirli bir soyutlama düzeyinde (teknik bir sahada) iş görmeye uygun ve muktedir insandır klinisyen. Deyim yerindeyse bu kendilik bilincidir ki, aynı zamanda herhangi bir eleştirel yaklaşıma izin vermeyerek döngüyü tamamlar.

Binlerinin çıkıp, duygu yüklü, anlamlı, bir amaca yönelik bütün arzu ve fantezilerimin bir kimyasal formülden ibaret olduğunu ispat gayreti içinde olmasını (öyle varsaymasını) çok yönlü, zengin insan varoluşuma ve bunun mutlak gerçekleşme imkânlarına işaret eden ütopyama bir saldırı addediyorum. O ütopyayı kitapta yazıldığı gibi anlıyorum:

"Özel mülkiyetin (insanal kendinin yabancılaşmasının ta kendisi) olumlu kaldırılışı ve bunun sonucu insanal özün insan tarafından ve insan için gerçek temellükü, öyleyse kendisi için insanın, toplumsal, yani insanal insan olarak bütünsel dönüşü, bilinçli ve daha önceki gelişmenin tüm zenginliğini koruyarak yapılmış dönüş olarak... İnsan ile doğa, insan ile insan arasındaki karşıtlığın gerçek çözümüdür, varoluş ile öz, nesnelleşme ile kendini olurlama, özgürlük ile zorunluluk, birey ile tür arasındaki savaşımın gerçek çözümüdür. O, tarihin çözülmüş bilmecesidir ve kendini bu çözüm olarak bilir."

O ütopyaya dayanılmaz bir negatif hassasiyet gösteren birisinin benim o **"sözü edilen kimyamı"** kendininkine benzetme talebinin örneğin (bu söylemek istediğimi söyleyebildiğim bir örnek yalnızca), bugünkü paradigmaya göre adı artık normalleştirmedir. Biyolojik psikiyatriye haksızlık etmiş olmamak için eklemek lazım, aynı normalleştirici saik ve yönelimleri tıbbın diğer branşlarında da (hatta psikanalizde) gözlemek mümkün. Sağlıklı (=normal) olanın ne olduğunun gösterildiği ve o malûmata tâbi olursak, haldeki ve olası bütün davranış ve düşüncelerimizin hastalıklı olana karşı bir tür dirence kavuşacaklarının bildirildiği bir pratikler ağı kastedilen. Tek tek her birimizi bitmez tükenmez bir kurallar, yasaklar, öğütler, analizler, gruplar kıskacında kendi kendini normalleştirmeye çalışan ama yalnızca bunu yapan bireyler kılma operasyonlarının toplamı.

Çoğu zaman derin bir **"bana ait"** duygusu eşliğinde yaşadığınız, sizin anlam dünyanızda doğrudan var kalma kavgasına ilişkilenen birçok yaşantı, benzer bir kaderi paylaşarak, bütün numarası beyninizde bir biyokimya değişikliği husule getirmek olan bir ilaçla ikame edilmesi gereken bir "belirti" haline geliverir artık. Bir sendrom oluşturmaya kalkışan psikiyatrik bulguların, o bağlam içinde ilgili anlamlarını edinmek için ilk plânda birbirine gönderme yapan göstergeler olarak değil de, somut gerçeklikle bir tekabüliyet ilişkisi içinde olan, bir özü temsil eden gösterenler olduğu saçmalığına düşülür.

İnsan kutsal ve sonsuzdur. Biyolojik psikiyatri o sonsuzluğun açıkça ihlâl edilmesidir. Bereket ki bu lânet olası dünyada doğrudan o sonsuzluğu açığa vuran ve gösteren yeterince örnek var:

John Berger'ın "Che" Guevara adlı yazısında yazdığı şu:

> **"Aşkıncı bir çağrıda bulunmaması koşuluyla, kendisi için bilinebilir olan şeylerin en yüksek olası bilinciyle davranması koşuluyla, onun önceden gördüğü ölümü ben ile dünya arasında şimdi artık var olabilecek eşitliğin ölçüsü olmuştur. Onun topyekün kendini adamışlığının ve topyekün bağımsızlığının ölçüsüdür bu".**
>
> Şunlar da Guevara'nın sözleri:
>
> **"Şimdi, zayıf, güçsüz bacaklarıma ve yorgun ciğerlerime, bir sanatçı titizliğiyle bilediğim iradem destek olacak. Başaracağım"**

Evet. İyi ki onlar var...

Kaynak:

Erdoğan ÖZMEN, **Psikiyatri, Psikoloji, Politika,** Zed yayın,1. baskı: Aralık 1995, İstanbul, s.11-14

Şizoid Bozulma, Kapitalizm Ve Sosyalizme Dair

Psikanalitik nesne ilişkileri kuramı;

1) Kişilerarası ilişkilerin kaynağı ve doğasına;

2) İntrapsişik yapıların kaynağı ve doğasına ve bunların hali-hazır kişilerarası ilişkiler bağlamında başkalarıyla kurulmuş tarihsel (tarihsel/içselleştirilmiş) ilişkilerin yeniden aktive olması, modifiye ve fikse olmasından kaynaklanıyor olmasına ilişkin psikanalitik çalışmayı temsil eder. Aynı kuram; kişilerarası ilişkilerin içselleştirilmesi ve bunun normal ve patolojik ego ve süper-ego gelişmelerine yaptığı katkı ve intrapsişik (ruh içinde meydana gelen, zihin içinde var olan) ve kişilerarası nesne ilişkilerinin karşılıklı etkileri üzerinden çalışır.

Sözkonusu kurama göre; insan egosu doğumda bütünlüklü haliyle vardır ve henüz farklılaşmamış nesnesi (=öteki) ile göreli basit bir ilişki içindedir. Giderek nesnelerle, özellikle de anneyle yaşanan erken deneyimlerdeki engellemelerin kötü deneyimlerin bir sonucu olarak o nesneyi kontrol etmek kaygısıyla nesneyi içselleştirmek şeklinde bir defansif (savunmaya dayalı) tavır geliştirilir. Daha sonra yine defansif amaçlarla çeşitli nesneler ve nesne ilişkileri biçimlendirmek için nesne deneyimleri iyi ve kötü olarak bölünür. Bu bölünmüş nesnelerle ilişkilerini sürdürmek için egonun karşılık gelen parçaları arasında da bir bölünme meydana gelir ve ego baştaki içsel **birliğini/bütünlüğünü** yitirir.

O bütünlüğün yeniden gerçekleştirilemeyişi ve egoda süre giden bu bölünmelerin varlığı şizoid **duruşun/varoluşun** temel özelliği ve meselesidir. Dolayısıyla şizoid varoluş en önce önemli nesnelere ilişkin olarak id'den kalkışan tehdit edici itkilerin (impuls) kontrolünden daha ziyade, kendi bütünlüğünü yeniden oluşturarak bütünlüklü nesne ilişkileri kurmaya muktedir bir egoya sahip olamayışla malüldür. Bu zayıf, frajil ve infantil ego nedeniyledir ki; nesne sürekliliği sağlanamaz ve bütünlüklü nesne ilişkileri kurulamaz. Burada karşılıklı bir ilişkinin yürürlükte oluşunu not etmek gerekiyor: Bir yandan nesneler dünyasıyla başedemeyen bu infantil ego nedeniyle, emosyonel hayatındaki asli nesnelere ilişkin bir tutarsızlıkla bölünen ve içsel bütünlüğünü kaybeden şizoid, sözkonusu bu çaresizliğinin/yazgısının kurbanı haline gelirken; diğer yandan içselleştirdiği nesneleri iyi ve kötü yanlarıyla birleştiremediği ölçüde mutlak iyi ve kötü nesneler halinde bölüp nesnelerindeki bu bölünmeye koşut olarak kendi egosunda da bir bölünmeye uğramaktadır.

Mental bozuklukları sınıflandıran DSM sisteminin son versiyonunda (DSMIV) bir tanı kategorisi olarak yer alan şizoid kişilik bozukluğu için oluşturulmuş tanı ölçütleri şunları kapsamaktadır:

Gençlik erişkin döneminde başlayan ve değişik koşullar altında ortaya çıkan, sürekli, toplumsal ilişkilerden kopma ve başkalarıyla birlikte olunan ortamlarda duyguların anlatımında kısıtlı kalma örüntüsü. Ve aşağıdaki özelliklerden en az dördünün bulunmasıyla karakterize durum.

1- **Ailenin bir parçası olamadığı gibi, ne yakın ilişkilere girmeyi ister, ne de yakın ilişkilere girmekten zevk alır.**

2- **Hemen her zaman tek bir etkinlikte bulunmayı yeğler.**

3- **Başka biriyle cinsel deneyim yaşamaya karşı ilgisi varsa bile çok azdır.**

4- **Alsa bile çok az etkinlikten zevk alır.**

5- **Birinci derecede akrabaları dışında yakın arkadaşları ya da sırdaşları yoktur.**

6- **Başkalarının övgü ya da eleştirilerine karşı ilgisiz görünür.**

7- **Duygusal soğukluk, kopukluk ya da tekdüze bir duygulanım gösterir.**

Belki zaten biliyorduk. Şimdi daha çok farkediyoruz:

İdealize edilmiş bir özel hayatın kapitalist toplumun temposu, **düzensizliği ve kıyıcılığı/vahşiliği** karşısında ve bir teslimiyet duygusu eşliğinde bir seçenek gibi algılanması ve sunulması; ters bir etkiyle özel ve kamusal alanlar arasındaki ayrımda bir silinmeye neden olurken, diğer yandan da bizi nesneler dünyasında açık bir bölünmeye maruz bırakıyor. **Kamusal hayata ilişkin olarak duyulan yoğun korku nedeniyle o özel hayatın bir kaçma reaksiyonu olması ve dolayısıyla idealize edilmesi ölçüsünde, adı geçen iki alan arasındaki sınırın güvenliği de paradoksal bir biçimde tehlike arzediyor.**

Sonuç olarak; **toplumsal hayatın alanı olarak kamusaldan bu korku/endişe yüklü çekilme, kendi içinde ötekilerle ilişkinin bir hayli mesafeli ve kontrollü hale geldiği özel bir toplumsal etkileşim tarzı ve alanı yaratıyor.** Nesneler dünyasındaki bu bölünme bizi kişiselliği ve özel olarak da kişisel mahremiyeti koruyarak toplumsal yaşama katılmanın handiyse olanaksız hale geldiği netameli bir eşiğin önüne savuruyor. Ötekilerle ilişkide güdülen o kontrol ve mesafe **kaygısı/zorlantısı**, kapalı ve bütün referanslarını sonsuz bir bükülmeyle kendi içinde bulan minik **çevrelerin/ grupçukların** harcı ve zemini oluyor. Bu mesafeli ve kontrollü temas çok fazla da çok doğal olarak sürdürülemiyor. Çünkü o zeminde ve o harçla oluşturulan bir toplumsallık (yalancı toplumsallık demeyi deniyorum) içinde **kişiselliğin/tinselliğin**, artık sadece mimiklerden, beden hareketlerinden, giysilerden, davranış stillerinden, eğlenme biçimlerinden, yemek ve müzik alışkanlıklarından okunabilir bir şey olduğu yazılı (o çerçevede fazla seçeneğiniz de yok zaten). Ötekilerin bilgisini onlarla yaşanan bir ilişkiden değil de onların gözleminden çıkarsanabilir sanmaya başlıyoruz: Bir klinik durum ve hâkim belirti olarak böylesi bir yanılsama.

Böyle olunca, ama galiba daha çok neden böyle olduğuna gelince: Artık inancın ve ütopyanın herhangi bir anlam ifade etmediğini, sadece olguların ve **"şimdi/burada"** bulunanın kendi başına yegâne gerçek addedildiği **görüntünün/görünenin zaten/her zaman** anlamı deklare ettiği ve gözlenebilir olanın ötesinde bir şey olmadığını vaaz eden bir **felsefi/ideolojik** tavrın uzantısında duruyor olma halimiz sanki. O tavır; ürtok başkalarıyla empatik bir titreşim içinde olmayı, yani başkalarının yaşadıklarına/deneyimlerine ait içsel referans çerçevelerini, duygularını tanımayı, **"sanki oymuşsun gibi tanımayı",** halden anlamayı imkânsız ve gereksiz kılıyor.

Yukarıda sözü edilen o sürekli **gözlenir/görünür** olma kâbusuna karşı geliştirilebilen biricik savunma çekilme ve sessiz kalma oluyor. Artık birbirimize hakikaten **el olma/yabancı** olma halini de içeren bu sürecin sonunda ötekine doğrudan **seslenme/söyleşme** hakkını ve imkânını da yitiriyoruz. **Nihayet kamusal alan; içinde izole bireylerin umutsuzluk ve çaresizlik içinde bir özel mekândan bir diğerine koşuşturdukları bir koridorlar ağına dönüşüyor.** En vahimi de belki şu:

Diğerleri tarafından sürekli bir **okunma/gözlenme** kipinde yaşıyor olmanın bilgisiyle bizatihi duygulanım kapasitemizi habire buduyor, boğuyoruz. Kamusal bir hayat kendi gerekleri uyarınca sürdürülemez oldukça özel olanın bir projeksiyonu olarak var olabiliyor. Böylece kamusal hayatın ağını giderek artan ölçülerde kişilik kültlerince işgal edilmeye müsait hale geliyor. Artık örneğin; **kibarlık/nezaket** gibi bir insani erdem, bir başkasının gerektiğinde sorumluluğunu duymak ve yükünü omuzlamaktan, başkalarının acısını hissetmek ve o acıyı onarmaya çalışmaktan (bunların eksikliğinde ne kalır ki bizden geriye) bir kaçışın gerekçesi yapılabiliyor. Psişik hayatı karakterize eden şey artık nesne ilişkilerinden dehşet verici bir çekilme sürecidir.

Bu sürecin sonundaki yıkıcı tehlike; bütün nesne ilişkilerinin kaybı ve böylece bir yok olmadır. Yok olmadır; çünkü insani deneyim ve davranışın temel koşulu/motivasyonu başkalarıyla kurulacak teması arama ve sürdürme halidir. Keza; benzer bir biçimde sağlıklı bir olgunlaşmanın tayin edici kertesi ötekiyle çok yönlü ve yakın bir **ortaklığı/karşılıklı** olma **halini/birlikteliği** var etme kapasitemizdir.

Burada aynı anda ve çok doğal olarak egoyu koruma kaygısıyla yönlenen bir başka süreç başlar: Gerçeğe kaçış şekline bürünen savunmacı bir tavırla karakterize bu süreç o umutsuz izolasyon duygusunu tolere etmeye ve savuşturmaya matuf özellikleriyle somut nesneler dünyasına ilişkin zorlantılı (kompulsif) bir ilgiyi kışkırtır ve şekillendirir.

Anılan özellikleriyle gerçeğe kaçış tavrının olağanüstü bir esneklik edinerek yöneleceği dünya, öncelikle bildik metalar dünyası olacaktır. Handiyse (Yakın zamanda, neredeyse, hemen hemen) bir mal öforisi halini alan malların **biriktirilmesi/istif edilmesi** o tavrı temsil etmesi itibariyle bir hayli tipiktir. Zamanımızda büyük çoğunluğun yaşadığı o müthiş değersizleşme ve aşağı olma duygusunun biricik telafisini tüketim olanaklarına sahip olmaya eşdeğer görmesinden söz ediyorum.

Öfori: Kişinin hoşnutluk duyduğu ve kendisini iyi hissettiği bir ruhsal durumdur. Psikiyatride öfor: her zaman patolojik anlam taşır

ve çok kere organik serebral hastalığın önemli bir erken belirtisidir. Bulaşıcı değildir, kişinin neşeli halnin sebebi yoktur; çünkü hoşnutluk duygusu bilinç yoksunluğuna ve üzüntü yahut anksiyeteyi duyamamaya dayanır.

Rollo May'in söylediklerini aktarıyorum:

"...duygusuzluk, dünyanın baskısı altında kişinin içe dönmek zorunda kalmasıyla gündeme gelir; birey bu yüzden yeni bir kimlik problemiyle yüzyüzedir: ... Böyle başlayan sürecin bir adım ötesi duygusuzluk, daha sonrası ise şiddete başvurmaktır. May, duygusuzluğu seks olgusu içinde incelediğinde, kişinin "ölü" olmadığını kanıtlamak için sekse abandığını anlatır. İç yaşam kuruduğu, duygu azaldığı zaman duygusuzluk artar, kişi dokunamazsa, şiddet, iblisçe bir zorunlulukla olası olan en dolaysız dokunma itkisi halinde ortaya çıkar.

...Cesaret, daha çok umutsuzluğa rağmen ilerleyebilme yetisidir... Bu cesaretin başlıca özniteliği bizim kendi varlığımız içinde onsuz kendimizi bir boşluk olarak hissedeceğimiz merkezileşmişliği gerektirmesidir. İçteki 'boşluk', dışla bir duygusuzluk ilişkisidir; ve uzun vadede, bu duygusuzluk korkaklık olarak birikir". *(Yaratma Cesareti, 56).*

Bir diğer kompulsif **ilişki/bağlanma** cinsel ilişkiler alanında zuhur eder. Kompulsif cinsel deneyimler diğer yandan, şizoid patoloji içinde bir gerçek duygusu yaşamanın, o duygunun bir tür gaspının imkânını sunar.

Ancak; bu biçimde girişilen gerçeğe kaçışlar iki nedenden ötürü sık olarak başarısızlığa mahkûm olacaktır:

1) İçsel dünyaya temel bir inançsızlığın sürüp gidiyor olması;

2) İhtiyacını duydukları nesne ilişkilerine ait yatırımları, o ilişkinin tecellisi halinde şizoid bir paniği uyarmaya bir hayli müsait olduğundan. Dolayısıyla; yoğun, rekabete dayalı veya cinsel bir ilişki korkusu bir kavşağa işaret eder.

Söz konusu bu şizoid ikilemin yaygın ve akut olduğu ölçüde hangi tarzda çözüleceğini büyük ölçüde halihazır sosyokültürel bağlam belirler ve giderek o çözümler ait oldukları sosyokültürel ortamı şekillendirmeye koyulur. Bugün belki de **dini/mistik ilgilerin/cemaat** yapılarının bu denli çoğalmasının ve patlamasının dinamiklerinden birisi bu çerçeveye oturuyor. O ilgi ve yapılar deyim yerindeyse yukarıda anılan gerçekliğe kaçma savunmasını ters yüz ediyor ve bizzat o savunmadan bir kaçış seçeneği işlevi görerek şizoid daireyi tamamlıyorlar. Bir yenilgi olarak da görülebilir olan şizoid ikilem için bir mazeret kodlayarak iş gören bu seçenek, diğer yandan regresif bir tarzda destekleyici alt kültürlerin yaratılması yoluyla egoyu ayakta tutmaya yarayan bir ilişkiler matrisi sunuyor.

İlişki ve davranışlarımızın kararlaştırılması ve örgütlenmesinde kompulsif bir akıcılık tavrının benimsenmesi bir diğer gerçekliğe kaçış örüntüsünü temsil eder. Bu nokta tam da pazar akılcılığının ve bürokratik aygıtın bireysel psikolojilerimizin nazik alanını işgal edişinin hikayesidir. Artık bireysel dünyalarımızda her daim hükmünü yürüten bir dizi psikolojik savunma düzeneği piyasadan ve bürokrasiden devşirilen materyalle düzenlenir. Marksizmden sonra biliyoruz ki; kapitalist üretim koşullarında ürünün somut kullanım değerlerinden değişim değeri soyutlanır ve üretimin ürünlerinin değerleri olası kullanım değerleriyle yeni pazardaki değerleriyle belirlenir. Değişim değeri bir soyutlamadır ve ürünün **somut/yararlı** özelliklerinden rasyonel olarak soyutlanmıştır. Şu da söylenmiş oluyor:

Aynı anda ve böylece ürünlerin kullanım değerleri bu soyutlama sürecinde bastırılmıştır (represe edilmiştir). Bu soyutlama ve represyon süreçleri aynen kullanım ve değişim değerlerinin mantığı

uyarınca tek tek bizleri bu hayata uydurarak hizaya sokar. Artık her şeyin değerinden, piyasada belirlendiği ve geçerli olduğu ölçüde söz edilebilir olacağını esas kabul ederiz. Bütün hayatımızı o lanet olası değişim değerlerimizi çoğaltmak eksenine oturturuz. **Bedensel/zihinsel** bir bütün olarak hayatımızın somut ihtiyaç ve duyumları (id dünyası) bastırılarak onlardan piyasanın makul, akılcı, hesaplı dünyasında yerini almasını hak edecek (aynı zamanda o bastırma fiilinin amili olan) rasyonel bir ego soyutlanır. Yani egonun rasyonalitesi/geçerliliği piyasanın değişim ilişkilerindeki hakim rasyonalite ile uyumlu olduğu kadardır, o ölçüdedir. **Sonuç olarak id'den doğan ve id'i bastıran ego kapitalist toplumsal koşullara teslimiyetimizi de garanti eden güçtür.**

SONSÖZ

Öyleyse iki bildik toplumsal kuruluş:

Bir yanda temel bir kapitalist dinamik olarak; mevcut bütün ayrım çizgilerini kişisel, cinsel, mesleki, bölgesel vb mutlaklaştıran atomizasyon süreçleri ve halihazır yabancılaşmış **iş/faaliyet** sistemleri;

diğer yanda o yabancılaşmış **iş/faaliyet** sistemlerine ikame edilecek, aynı zamanda tek tek her bireyin kendi **üretici/yaratıcı** potansiyellerini özgürce dışa vuracakları topluluklar ve o toplulukların temel bir ön şartı olarak o atomizasyon süreçlerine direnç ve belki de **ben/öteki** ayrımını bir hayli silikleştirmeye aday bir **ben/öteki** ilişkisi.

Bir yanda bireycilik, bencillik, sadece kendi çıkarlarını çoğaltmaya ayarlanmış bir kişilik yönelimi; diğer yanda dayanışma, özveri, diğerkâmlık, dostluk dostluğu kendi gerekçemiz yapabilme insani kapasitesi, kendi varoluşumuzun kaçınılmaz koşulu olarak ötekilerle gerçekleştirdiğimiz etkileşimler ve bu etkileşim alanına ait arzularımızın aktüelleşmesi ölçüsünde ötekilerin bağımsız varoluşları ve haklarına ilişkin saygı. Ben böyle anlıyorum: **Düpedüz; bir yanda kapitalizm, bir yanda sosyalizm.**

Freud'un yaşamının sonlarında dürtü kuramında yaptığı değişiklik uyarınca; libido eros ile yer değiştirir. Kuramın başlangıçtan itibaren sebat eden ikili yapısı uyarınca eros'un (yaşam dürtüsünün) karşısında da Thanatos (ölüm dürtüsü) yer alır. Buna göre yaşayan bir varlık kendi içsel hareketiyle sadece ölüme varır, bu nedenle ölüme karşı duran şey, artık yaşama içsel bir şey değil, iki ölümlü varlığın birleşmesidir. Eros bu birleşmenin adıdır. Eros'un ortaya çıkışıyla ima ettiği şey, ötekine duyulan arzudur. **Yaşayan varlık daima ötekiyle birleşerek, birlik içinde ölüme karşı, kendi ölümüne karşı savaşır.** Tekil eylemimizin varacağı yer ölümdür ve yaşam dürtüsü doğamızda yazılı bir yaşama arzusunda değildir.

Öyleyse; yukarıda anılan karakteristikleriyle kapitalizmin oturduğu eksen ölüm eksenidir. Yaşam ekseni sosyalizmdir.

Kaynak:

Erdoğan ÖZMEN, **Psikiyatri, Psikoloji, Politika,** zed yayın,1. baskı: Aralık 1995, İstanbul, s.67-73

KALSIN BENİM DAVAM AÇILIN KAPILAR

Ben de şu dünyaya geldim sakinim
Kalsın benim davam divana kalsın
Muhammed ali'dir benim vekilim
Kalsın benim davam divana kalsın

Yorulan yorulsun ben yorulmazam
Derviş makamından ben ayrılmazam
Dünya kadısından ben sorulmazam
Kalsın benim davam divana kalsın

Hızır paşa bizi berdar etmeden
Açılın kapılar şah'a gidelim
Siyaset günleri gelip yetmeden (çatmadan)
Açılın kapılar şah'a gidelim

Çıkarım bakarım kale başına
Mümin müslümanlar gider işine
Bir ben mi düşmüşüm can telaşına
Açılın kapılar şah'a gidelim

Yaz seli gibiyim akar çağlarım
Hançer alıp çiğerime dağlarım
Garip kaldım şu arada durur ağlarım
Açılın kapılar şah'a gidelim

CENK ŞARKISI

Sebilürreşad cerîde-i İslâmiyesinin
kahraman askerlerimize armağanı

Yurdunu Allah’a bırak, çık yola:
“Cenge!” deyip çek ki vatan kurtula.
Böyle müyesser mi gazâ her kula?
Haydi levend asker, uğurlar ola.

Ey sürüden arkaya kalmış yiğit!
Arkadaşın gitti, yetiş sen de git.
Bak ne diyor, cedd-i şehîdin, işit:
“Durma git evlâdım, uğurlar ola.

“Durma git evlâdım, açıktır yolun…
Cenge sıvansın o bükülmez kolun;
Süngünü tak, ön safa geçmiş bulun.
Uğrun açık olsun, uğurlar ola.

“Yerleri yırtan sel olup taşmalı!
Dağ demeyip, taş demeyip aşmalı!
Sendeki coşkunluğa el şaşmalı!

Haydi git evlâdım, uğurlar ola.

“Yükselerek kuş gibi Balkanlara,
Öyle satır at ki kuduz Bulgar’a:
Bir daha Osmanlı’ya güç sırtara!
Git de gel evlâdım… uğurlar ola.

“Düşmana çiğnetme bu toprakları;
Haydi kılıçtan geçir alçakları!
Leş gibi yatsın kara bayrakları!
Kahraman evlâdım, uğurlar ola.”
* * *
Balkan’ı bildin mi nedir, hemşeri?
Sevgili ecdâdının en son yeri.
Bir sıla isterdin a çoktan beri
Şimdi tamam vakti… uğurlar ola.

Balkan’ın üstünde sızan her pınar
Bir yaradır, durmaz içinden kanar!
Hangi taşın kalbini deşsen: mezar!
Gör ne mübârek yer… uğurlar ola.

Eş hele bir dağları örten karı:
Ot değil onlar, dedenin saçları!
Dinle: şehid sesleridir rüzgârı!
Durma levend asker, uğurlar ola.

Ey vatanın şanlı gazâ mevkibi,
Saldırınız düşmana arslan gibi.
İşte Hudâ yâveriniz, hem Nebi.
Haydi gidin, haydi, uğurlar ola.

Müzik: Ahmet Kaya

KORKUYU YENİP ZAFERE KAVUŞANLAR

İnsanın dört temel direği vardır.

Fiziksel, zihinsel, duygusal ve ruhsaldır.

Korku ve panik, farklı iki duygudur.

Korku sağlıklıdır, panikse ölümcüldür.

Ölümden korkuyorsun veya panik yapıyorsun. Öyle ise hayatında korkuyu ve korktuğun şeyi tanı.

Belalar dalgalar gibidir. Eğer hayatında bir durgunluk baş gösterdiyse ve uzun zamanda geçtiyse, gelecek dalganın büyüdükleri anlamına gelir.

Unutmayalım ki, bizler O'ndan dünyaya geldik. Ancak bütünüyle dünyaya ait değiliz. Bütün insanlar gibi, gelgitlerin çocuklarıyız. Öncekiler gitti ise, bizlerde O'na tekrar geri döneceğimizden korkumuzu yenip, bir şeyler başarmanın zamanını kaçırmayalım.

CHASİNG MAVERİCKS /Dalgaların Peşinde (2012) Film

"Başarısızlık korkusunu yenemeyen gençlerin seyretmesi gereken bir film."

Yönetmen: Curtis Hanson
Ülke: ABD
Tür: Dram | Spor
Vizyon Tarihi: 25 Ekim 2012 (Kuveyt)
Süre: 116 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: Brandon Hooper | Kario Salem
Görüntü Yönetmeni: Bill Pope
Yapımcılar: Gerard Butler | Kathleen M. Courtney | Curtis Hanson |
Oyuncular: Gerard Butler, Jonny Weston, Elisabeth Shue
Nam-ı Diğer: Of Men and Mavericks
Çekim Yeri: Half Moon Bay, California, USA

Özet

Efsanevi sörfçü Jay Moriarty'nin gerçek yaşam öyküsünden esinlenilmiş olan filmde, Moriarty'nin Mavericks'te sörf yaparak efsane oluşu ve diğer bir yerel efsane Frosty Hesson ile aralarındaki ilişki konu alınıyor. İki sörfçünün hayatlarını değiştirecek bu arkadaşlık ve zamanla kırılacak bir rekor olmaktan daha da başka bir anlama gelmeye başlamış olan Mavericks 'te sörf yapmak ve imkansızı başarma arzuları onları bambaşka bir yere taşıyor. Yönetmenliğini Michael Apted ve Curtis Hanson'ın üstlendikleri, senaryosunu Brandon Hooper ve Kario Salem'in yazdığı "Chasing Mavericks" filminin başrollerini Jonny Weston, Gerard Butler ve Elisabeth Shue paylaşıyor.

[Bizler denizden geliriz ancak bütün denize ait değiliz. Öyle olanlarımız; biz medcezirin evlatları usanmadan tekrar tekrar yuvamıza dönmeliyiz ta ki yol boyunca, izlerimizden başka bir şey bırakmadan geri dönmeyeceğimiz güne kadar. Sahip olduklarınız için minnettar olmalısınız**. Bana göre hayattaki en önemli şey sahip olduklarının değerini bilmektir. Çünkü hayata bir kez geliriz. Uzun bir süremiz de yoktur, o yüzden tadını çıkarmaya bakın.]**

Jay Moriarty, kralların sporundaki gerçek bir prens. Çocukluk aşkıyla evlendi ve ömür boyu sadakât yemini etti. Sonuç olarak sınırları zorlayanlar bazen sınırların geri teptiğini görürler. Jay, efsanevi sürüşünden 7 yıl sonra 22 yaşında Maldivler'de serbest dalış esnasında boğularak yaşamını yitirdi.

Gerçek Sörfçüler Kendi Hikâyelerini Anlatıyor

19 Aralık 1994'te sörfçü Jeff Clark, Hi Moon Körfezi, California'daki derin bir uçurumun kenarında durmuş, 12 metre yüksekliğindeki dalgaların **Mavericks** adı verilen noktaya çarpışını izledi. Denizin açıklarındaki dalgalar korkutucu derecede çalkantılıydı ve yirmi yıldır burada sörf yapan Clark, denize girmek için beklemenin daha doğru olacağını hissediyordu. Aralarında 16 yaşındaki Jay Moriarity'nin de bulunduğu pek çok arkadaşı denizdeydi. O sabahın en büyük dalgası geldiğinde, rüzgâr Moriarity'nin sörf tahtasını bir uçurtma gibi havaya kaldırdı. Moriarity beş kat yukarıdan düşmüş gibi hissetti ve suyun 12 metre aşağısına daldı. Yakınlardaki bir kayıkta olan fotoğrafçı Bob Barbour, olan biteni dehşet içinde izliyordu.

Bir röportajda, **"Annesini arayıp oğlunun öldüğünü söylemem gerektiğini düşündüm"** dedi. Gerilimli bir yarım dakikanın ardından Moriarity yüzeye çıktı, kırılan tahtasını yenisiyle değiştirmek için kayığa yüzdü ve kıyıya geri döndü. Şaşkına dönen Barbour, spor tarihinin en büyük sörf kazası olarak kabul edilen olayı kaydetti.

Bu görüntü şimdi **"Dalgaların Peşinde"** (Chasing Mavericks) isimli yeni filmin afişinde görülüyor.

Film, 22 yaşında bir dalış kazasında hayatını kaybeden Moriarity'nin hikâyesini ve önce kız arkadaşı, daha sonra da karısı olan Kim'le ve Frosty olarak anılan akıl hocası Rick Henson'la ilişkisini anlatıyor. Moriarity'nin korkusuz sörf tarzı ve sıcak kişiliği, onu yerel bir kahramana dönüştürmüştü. Hesson, Clark ve diğerleri, filmin yönetmenleri Curtis Hanson ve Michael Apted'ın ender karşılaşılan bir şeyi başardığını söylüyor: Sörfçüler ve sörfle ilgili doğru bir tablo çizmek. Yapımcılardan biri olan Brandon Hooper, Hollywood'un sörfle ilgili özgün bir bakış açısına sahip olmadığından haberdar olduğunu söylüyor.

Mickey Muñoz'un 1959 yapımı "Gidget"ta bikini l i dublörlük yapması; 1964 yapımı "Ride the Wild Surf" filmindeki gülünç fonlar; "Point Break" (1991) filminde tahtanın üzerinde akla mantığa sığmaz bir şekilde ayak değiştiren sörfçüler ve "Blue Crash" filminde Kate Boswor th'un vücut hatlarını büyüten bilgisayar grafikleri buna örnek. Hooper,

"Büyük dalgaları sevenleri , büyük dalgalarla birlikte yakalamak zorundaydık. Sörf yapan bir kızın, aslında bikini giymiş bir erkek olduğu 'Blue Crash' gibi yapımlar da gördük" diyor.

Filmin yapımcıları, sörfle ilgisi olmayan Gerard Butler'ı Frosty rolüne, Jonny Weston'ı ise Jay rolüne uygun gördü. Ama aynı zamanda tanınmış sörfçü dublörlerini koordine etmesi için Mavericks sörfçüsü Grant Washburn'le de anlaştılar. Hesson'ın akranlarını, sörf dünyasının en iyi üç ismi olan Mavericks sakinleri oynadı: Zach Wormhoudt, Greg Long ve Peter Mel. Mel seçmelere katıldığında, ilk olarak yapımcılara bir konuşma yaptı.

"**Bu sörf noktası benim kariyerimi inşa etti ve Jay'in hikâyesi bana çok ama çok yakın. Lütfen tüm detaylara özen gösterin ve lütfen buradaki insanları dinlediğinizden emin olun"** dedi. Hooper gözünün korktuğunu söylüyor. Sörfçülerle ilgili,

"Bu adamlar canavar. 15 metrelik dalgaların içine düşüyorlar. Ama çok nazik, yardımsever ve profesyoneldiler. Tek düşündükleri Jay'di ve hikâyeyi doğru anlatmaktı" diyor. Bunu yapabileceklerine herkes inanmıyor. Sam George kısa süre önce **"Hollywood Sörf Yapmaz"** adında bir sörf belgeselini tamamladı. En başarılısı olan "Surf's Up" da dâhil neredeyse bütün sörf filmleri, tıpatıp aynı olay örgüsüne (sörfçülerden birinin en büyük dalgayı yendiği filmin kopma noktası) sahip. Ancak Hesson "Dalgaların Peşinde" filminin ilişkilere bakmak için sörfü bir araç olarak kullandığını söylüyor. "Spor bir araçtı ama hikâye bundan ibaret değildi. Bu filmleri ilginç kılan sadece spor değildi" diyor.

CHRIS DIXON

http://www.sabah.com.tr/NewYorkTimes/2012/11/05/gercek-sorfculer-kendi-hikyelerini-anlatiyor

I AM (2010) Film- Belgesel

Yönetmen: Tom Shadyac

Ülke: ABD

Tür: Belgesel

Vizyon Tarihi: 01 Ekim 2010 (ABD)

Süre: 76 dakika

Dil: İngilizce

Yapımcılar: Jennifer Abbott , Dagan Handy , Nicole Pritchett ,

Özet:

Yönetmen Tom Shadyac, dünyamızın neyi var ve biz nasıl yaşanır bir hale getirebiliriz diye entelektüel ve ruhani liderler ile konuşuyor. Tom Shadyac'ın hayata bakışında sizi demeşgul edecek sorulara cevap arıyor.

Belgeselden

"Dünya, sergilediği şaşaanın ötesini görebilenlerindir... Onun bir yalan olduğunu görenler, ona ölümcül darbeyi vurmuş olur."
(RALPH WALDO EMERSON)

Tom Shadyac:

Film yönetmeniyim. Filmlerimin çoğu komedi. Şu dans edemeyen adam benim. Jim Carrey'yi kıçından konuşturdum, Eddie Murphy'ye şişman kostümü giydirdim. Steve Carell'i ZZ Top'un beşinci üyesine döndürdüm, Robin Williams'a palyaço burnu taktırdım. Ama bu seferki bambaşka bir hikaye. **Bu benim hikâyem ve akıl hastalığını konu alıyor.** Ama acele etmeyelim. Bruce Almighty ve Ace Ventura'nın yönetmeni belgesellerin ciddi dünyasında ne arıyor?

İnanın bana, memnuniyetle bir kahkaha tufanı daha çekip hayatıma olduğu gibi devam edebilirdim. Ama başıma hiç beklenmedik bir şey geldi ve beni önceliklerimi düşünmeye ve bilinmeyene doğru ani bir yönelişe itti. Kırık bir el ve kötü bir beyin sarsıntısı, sarsıntı sonrası sendromunun baş göstermesiyle ciddi bir hal aldı. Bu sendromda, sarsıntı belirtileri aylarca, yıllarca, bazense hiç geçmiyor. **Bu tip baş yaralanmalarını genellikle depresyon izler, depresyon da kişiyi intihara meyilli hale getirir.** NFL savunma oyuncusu Andre Waters, sahada yaşadığı beyin sarsıntıları nedeniyle depresyona girerek Kasım'da intihar etmişti. Belirtilerim çok şiddetliydi. Işığa ve sese karşı müthiş bir hassasiyet, aşırı ruh hali değişimleri ve kafamın içinde hiç geçmeyen bir çınlama. **Geleneksel tıp işe yaramayınca biyo-geribildirim ve hiperbarik oksijen gibi alternatif tedavilere başvurdum.**

Fakat acı bir gerçekle karşı karşıyaydım, hiçbir şey işe yaramıyordu. Ancak işkence olarak tarif edebileceğim birçok aydan sonra ölüme kucak açtım. Çoğu sarsıntı sonrası hastası gibi intihara meyilli değildim ama işimin bittiği gün gibi ortadaydı. Kendi ölümümle yüzleşmek, bana bir aydınlanma ve amaç hissi getirdi. Gerçekten öleceğimi düşününce, kendime şunu sordum: Gitmeden önce ne söylemek istiyorum?

Bu, kafamda çok basit ve açık hale geldi. İnsanlara, farkına vardığım şeyi anlatmak istiyordum. O da yaşadığım dünyanın bir yalan olduğu, başarılı olduğum ve dünyayı iyileştireceğini düşündüğüm işin ise muhtemelen onu yok oluşa sürüklediğiydi. Hiç ziyaretçi kabul etmediğim ve dış dünyayla neredeyse hiç iletişim kurmadığım aylar süren inziva sürecinde, birden, hiç beklenmedik bir şekilde, sarsıntı sonrası belirtilerim gerilemeye başladı. Yolculuğa tahammül edebilecek noktaya geldiğimde, yanıma bir kamera ile dört kişilik bir film ekibi alıp hayatımı sorgulamama yardım edenleri bulmak, daha fazlasını anlamaya çalışmak ve hem zor hem de nadiren sorulan iki sorudan yola çıkarak onlarla konuşmak için bir yolculuğa çıktım.

-Dünyamızda yanlış giden ne?

-Bununla ilgili ne yapabiliriz?

Hiç bir filmimi izlediniz mi?

-Sadece merak ettim. Bilmem. Mesela?

-Dünyamızda yanlış giden ne ve bununla ilgili ne yapabiliriz?

-Daha önemlisi, bununla ilgili ne yapabiliriz?

-Diğer tüm sorunların kaynağı olan bir ana sorun var mı?

-Mutlu olmak istiyorsan, zengin olmalı mı, bir şeyler almalı mı, birçok şeye sahip olmalıyız?

-Mal ve mülkle olan ilişkimize dair temel düşünceler, kültürümüzdeki bir gerçeğe ve bir yalana dayanıyor. Gerçek şu, eğer geceleyin bir ormanda çıplaksanız ve üşüyorsanız, yağmurun altında yapayalnızsanız, mutsuzsunuz?

-Herhalde Bill Gates mutluluk denizinde yüzüyordur. Bu psikolojik bir sorun, çünkü haklısınız, gerçek değil. Gerçek şu ki, bir milyar yerine iki milyarı olan biri, iki kat fazla mutlu olmaz. Ama insanlar hırs yapıp durmadan biriktiriyor, biriktiriyor ve durup kendilerine şunu sormuyor: Bu beni mutlu edecek mi, etmeyecek mi?

-Mevlana, isteklerinize kuşkuyla yaklaşın der. Ama bu tüketici bir topluma çok zarar verir mi?

-**Kızılderili dilinde WETİKO** diye bir kelime **Yamyam anlamına geliyormuş. Başka bir insanın etini değil de, “hayatını” yiyen demekmiş.**

“Siz Avrupalılar topraklarımıza geldiğinizde wetiko hastalığına mı kapıldınız?

-Mesela ekonomi ne işe yarar?

-Ne kadarı yeterli?

-Tek bir tahmin yürütebilirim, o da 200 yıl sonra dünyada hala insanlar varsa bizim gibi yaşamıyor olacaklardır. Ya dünyayı etkileyecek değişimler yapılacak ya da neslimiz tükenecek.

-Farklı kültürlerin hepsi de sonuca çok farklı şekillerde varmışlarsa, genelde ortak fikirleri, ihtiyacının ötesinde kişisel mal mülk biriktirmeyi akıl hastalığı saymalarıdır. İnsanlara yiyecek ve uyuyacakları güvenli bir yer nasıl sunarız?

- Ekonomileri, insanların refahını sağlayacak şekilde nasıl yönetiriz?

Çünkü artık ekonomileri rekabetçi bir para yarışına dönüştürdük.

Bir gün en yetenekli avcı dedi ki: **"Ben en iyi avcıyım. "**Payıma düşenden daha çok geyik öldürüyorum. **"Neden avımı paylaşayım?**"

O günden sonra, etini yüksek bir dağdaki mağarada depolamaya başladı. Sonra diğer yetenekli avcılar da **"Payımıza düşenden daha çok geyik öldürüyoruz**. "Avımızı kendimize saklamaya hakkımız yok mu?" dediler. Onlar da etlerini yüksek dağlardaki mağaralarda depolamaya başladı. Sonra kabilede daha önce hiç olmayan bir şey olmaya başladı. Bazıları iyi beslenirken, diğerleri, özellikle yaşlılar, zayıflar ve hastalar aç kalmaya başladı. Hatta bu durum o kadar kanıksandı ki bazıları açlıktan ölürken bazılarının ihtiyaçlarından fazlasına sahip olması normal karşılanır oldu. Daha da tuhafı, kabilenin büyükleri, çocuklarına bu biriktirme alışkanlığını yaymalarını öğretmeye başladı. **Bu hikâye, geçmişte yaşandığı için değil, şu anda yaşandığı için gerçek. O KABİLE BİZİZ. Doğa bu konuda gayet açık. Hatta tüm doğanın uyduğu, insanlığın ise her gün çiğnediği temel bir kanun var. Milyarlarca yılda geliştirilmiş olan bu kanun şöyle der:**

DOĞADAKİ HİÇBİR ŞEY İHTİYACINDAN FAZLASINI ALMAZ, ALDIĞI TAKDİRDE DE BU KANUNA TABİ OLUR VE ÖLÜP GİDER. Bir okyanus, bir yağmur ormanı ve insan vücudu ortak yaşar.

BİR SEKOYA AĞACI, TOPRAKTAKİ TÜM BESİNLERİ ALMAZ, BÜYÜMEK İÇİN İHTİYAÇ DUYDUĞU KADARINI ALIR.

Aslan bütün ceylanları öldürmez, sadece birini öldürür.

Vücutta payına düşenden fazlasını alan bir şey için kullandığımız bir terim var. Ona kanser diyoruz.

Wetiko hastalığına kapılmış bir kültürle karşılaşan bir kültürün işi çok zor çünkü ya sizi yok etmelerine izin verirsiniz ya birçok grup gibi kaçarsınız ya da onlara benzersiniz. Eski kabile kültürlerinden birçok kişinin umut ettiği dördüncü seçenek ise, bu akıl hastalığını iyileştirmektir.

"Zor olsa da "Para", ejderhasına hükmetmeli. Koca nesiller yanlış ilkeleri benimsedi ve fakirleştirdikleri ülkeyi zenginleştirdiklerini sanarak mezarlarına girdi."

-Peki biz sadece bundan mı ibaretiz?

-Temelde sadece gezegenini ve birbirini mahveden hırslı, saldırgan ve vahşi yaratıklar mıyız?

- Sevgi, merhamet, nezaket, empati yok mu?

Bu bana en önemli soru gibi geldi, ben de sordum.

-İnsanlığın temel doğası nedir?

Şu soruyla karşı karşıyayız:

İnsanların doğasının özünde işbirliği yapmak mı, hükmetmek mi var?

-İnsanların doğasının özünde krallık mı, demokrasi mi var?

-doğal düzen budur, değil mi?

-Ne yapacağımıza kimler karar veriyor?

Bir gün bahçede otururken izlediğim bir sığırcık sürüsü ise havada birden yön değiştirip bir o tarafa, bir bu tarafa uçuyordu.

-Bunu nasıl yapıyorlardı?

-Kültürler ve dinler **"Komşunu da kendin kadar sev" , "düşmanını bile sev" diyor hiç kimseye siyasi görüşlerini sormuyorsunuz?**

"Hastaysan, seni severim" diyorsunuz. Bence bu, daha sık görülmesi gereken bir örnek. Neden hırs yaygınlaşmıyor?

-Kalp stresli ya da olumsuz bir mesaj ya da işaret gönderirse beynimiz gerçek anlamda kısıtlanır. Net düşünemeyiz. Biri sizi kızdırır, tepenizi attıran bir şey söyler, sonra siz öyle bir şey der ya da yaparsınız ki bir dakika sonra "Aman Tanrım, öyle dediğime inanamıyorum. Beynim hiç çalışmıyor muydu?" diyorsunuz.

-Mevlana'nın tüm şiirleri kalbi açmak üzerinedir. **"Güle açması için fısıldanan söz, "benim burama, göğsüme fısıldandı"** der.

Peki bu ne demek?

-Hava bizi bir arada tutuyor, birleştiriyor, göz alabildiğine geçmişe ve geleceğe bağlıyor. Bir nefeste alınan havaya ne olur?

-Bir nefeste alınan havayı nasıl takip edemiyoruz?

[Açıklama:

Havanın %1'i **ARGON** denen bir elementten oluşur. **Bu element, kibirli aristokratlara benzer, başka hiçbir elementle tepkimeye girmez. Etkisizdir. İçinize bir nefeslik hava çektiğinizde o havanın içinde kaç argon molekülü olduğunu hesaplayabilirsiniz.** O nefesteki hava ciğerlerinizden çıkıp odada sürüklenir, sonunda dışarı çıkar ve zamanla dünyanın öbür ucuna varır. Ne kadar argon atomu soluduğunuzu hesaplayabilirsiniz, ki bunları bir zamanlar **Büyük İskender ve Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemde solumuştu. Aldığınız her nefeste, bir zamanlar Jeanne d'Arc'ın ve Hz. İsa'nın içlerine çektiği milyonlarca argon atomu bulunur.** Aldığınız her nefeste, 65 milyon yıl önce dinozorların içlerine çektiği milyonlarca argon atomu bulunur. Aldığınız her nefes, geleceğe alabildiğine yaşam saçar. Asırlardır, zamanın ve uzayın ötesinde, birbirimize argonla bağlıyız. **Aborjinler çok haklı. Tüm canlılar bizim biyolojik akrabamız.**

İnsan Genom Projesi'nin en muhteşem yanı, insandaki genlerin %99'unun büyük maymununkilerle aynı olduğunu, yine genlerimizin büyük çoğunluğunun **evcil kedi ve köpeklerimizdekilerle aynı olduğunu, ve binlerce genimizin balıkların, böceklerin, kuşların, mantarların ve ağaçlarınkilerle aynı olduğunu ortaya çıkarmasıydı.** Onlar bizim akrabalarımız. Minnettar olmalı ve akrabalarımıza, Dünya'daki diğer canlılara bağımlı olduğumuz için şükretmeliyiz. Yaşamamızı mümkün kılan havaya, suya, toprağa, güneş ışığına şükretmeliyiz.

Mevlana'ya göre, sırf bedene ve hissiyata sahip olmak bile büyük bir saadettir. Sırf burada olmak bile şükretmek için bir vesiledir. Kederlenmemize de vesile olur ama sonuçta keder, neşenin şekil değiştirmiş halidir.

Gül, dökülerek şükreder. Teker teker yapraklarını yere döker. Bulut ise ağlayarak şükreder.

Şu anda yerli kültürlerin, geleneksel kültürlerin ve Doğu dinlerinin başından beri hep farkında olduğu tüm sezgisel fikirleri destekleyen ve açıklayan tarzda bir bilim keşfediyoruz. Artık bilim nihayet din ve maneviyatla arayı kapatarak **"Evet, doğruymuş. Başından beri haklıymışsınız. Biz yanılmışız"** diyor. Bilimin, kim ve ne olduğumuza dair ürettiği hikâye sorgulanıyor. Ve bu hikâye, davranışlarımızı yönlendirme açısından çok önemli.

Diyelim ki etten yapılmış robotlardan başka bir şey olmadığımızı ve özümüzde hiçbir anlam, erdem ya da değer olmadığını öğrendik. Diyelim ki sadece dünyaya geldik ve her şey mekanik bir sistemden ibaret. Buna yürekten inanırsanız, farklı davranırsınız. Öte yandan bunun ötesinde bir şey olduğuna inanırsanız, dini, hatta manevi bile olmasa olur, yalnızca yürekten inandığınız ve yaşadığınız bir şeyin, bir tür bağla tüm dünyaya yansıdığına ve başkalarını etkilediğine inanırsanız, daha farklı davranırsınız. **Yani buna yürekten inanırsam, dünyada aç ve kızgın insanlar varsa, haberim olsun ya da olmasın bunun beni etkilediğine inanırım.** Devamlı insanlara yardım etmeye daha meyilli olurum. Yalnız bir evrenin yalnız bir gezegenindeki yalnız insanlar gibi hissediyoruz ama bize söylendiğinden çok daha önemliyiz.

Bilim, hepimizin bağlantılı olduğunu, hiçbir zaman yalnız olmadığımızı gösteriyor. Her zaman bütünün bir parçasıydık. **BÜTÜNÜ KUCAKLAMALI, TÜM DOĞAYI, TÜM İNSANLIĞI AİLEMİZ GİBİ GÖRMELİYİZ.**

Bu hikaye yeni yeni filizleniyor. Aslında eski bir hikâye. Daha önce de anlatılmıştı ama sanırım teknoloji ve iletişimin bu çok eski hikâye ile kesişmeye başladığı bir noktaya geldik. Acaba bunca zaman dünyaya, birbirimize, gerçekliğe yanlış bakmış olabilir miyiz?]

Acaba her şey ayrı değil de, bağlantılı mı?

Eğer öyleyse, bir şeyleri nasıl değiştiririz?

Bir şeyleri değiştirebilir miyiz?

Bir şeyleri nasıl değiştiririz?

Bir şeyler nasıl değişir?

Burada durup tarihe bakmak ve kendimize şunu sormak gerek:

-**"Bir şeyler ne zaman ve nasıl değişmiş?**"

-Değişim nasıl olur?

Asıl soru şu,

-Kültürlerin denge içinde yaşamayı ve iyi bir yaşama geçmeyi öğrenmesini sağlayan nedir?

"Düşmanlarını sev, Sana sövenleri öv, senden nefret edenlere iyilik et ve seni acımasızca kullananlar için dua et..." HAZRETİ İSA (MATTA 5:44)

Bu, son derece zor bir emir. Bu, ütopik bir hayalperestin göstermelik emri değil, medeniyetimizin ayakta kalması için mutlak bir zorunluluktur. Evet, dünyamızı ve medeniyetimizi kurtaracak olan sevgidir, düşmanlarımızı bile sevmeliyiz.

"Güzel olan her şeyde Tanrı'yı sevmek kolaydı. Fakat bilgim derinleştikçe, Tanrı'yı her şeyde kucaklamayı öğrendim." ASSİSİLİ AZİZ FRANCIS

Eğer bu anlayış geçerli olsaydı, herkes birbirinin dostu, sevdiği olsaydı hiç kimse savaşamazdı. Birkaç yıl önce Dalai Lama **ya**

"Şu an yapabileceğimiz en iyi meditasyon nedir?" diye sordu. Hiç düşünmeden cevap verdi:

"Eleştirel düşünceyi takiben eyleme geçme." "Dünyanızı iyice kavrayın, "insan dramının hikayesini, senaryosunu öğrenin, "sonra daha iyi bir dünya için yeteneklerinizi nerede kullanabileceğinizi düşünün."

Sonuç:

Her birimiz yüreğimizi titreten bir iş yapmalıyız çünkü tutkulu ve hevesli olmazsak kimse bizimle çalışmak istemez. Bir insana söylediğiniz her sözün bir etkisi vardır ama siz bilmezsiniz. İnsanlar değişimin, önemsiz görünen milyonlarca küçük eylemin sonucunda gerçekleştiğini anlasaydı, o küçük eylemleri başlatmakta tereddüt etmezdi. Bir laf vardır, bilir misiniz?

"Bir fil ancak tek bir şekilde yenebilir. "Lokma lokma."

Dünyadaki açlıkla ilgili bir şey yapamayacağını düşünüyorsan, yanılıyorsun, yapabilirsin. **Mesela şu adamla ilgili bir şey yapabilirsin. Çünkü unutmayın, deniz bir araya gelmiş su damlalarından ibarettir. Bu gayet açık. Siz bir şey yapmazsanız, etrafınızdakiler bir şey yapmazsa, her şey olduğu gibi kalır.**

BİR KİŞİNİN GÜCÜ.

Tanrı der ki, **" Biliyor musunuz, "sizden başka kimsem yok."**

Bunun bir akıl hastalığı hikayesi olduğunu söylemiştim ve muhtemelen böyle bir şey bekliyordunuz. Bunun yerine, böyle bir şey izlediniz. Bu, genel delilik tanımınıza uymayabilir ama sokağın karşısında bunlar yaşanırken başka ne diyebilirim?

Ya da tüm ülkede?

Ya da sınırın ötesinde?

Ya da tüm dünyada?

Birlik ve bağlılığı konu alan bilim, merhamet ve empatinin evrensel yapısı, insan kalbinin gizemi ve sihri.

-**"Dünyada yanlış giden ne?"**

"Seyir halindeki bir trende nötr olunmaz" der. Doğru. Hiçbirimiz nötr değiliz. Her gün yaptıklarımızla ve yapmadıklarımızla oyumuzu veriyoruz. Evet, günümüzde hala açlık, insan hakları, savaş ve doğanın yok edilmesi gibi **"seyir halinde trenler"** var ama yola çıkan bir başka tren daha var. O da doğmakta

olan yeni dünya. Küçük eylem diye bir şey yoktur. **Biriyle selamlaşmak, ailenizle, arkadaşlarınızla ve yabancılarla doğada yaşadığınız sevinç. Hepsi önem taşıyor.** Bilim gayet açık. **Her birimiz ve bizi oluşturan yüz trilyon çılgın, tuhaf ve mucizevi hücre gerçekten dünyayı değiştirecek güce sahip.** Ölümle karşı karşıyayken öğrendiklerimi size anlatmak istedim. İşte bu. Her şey birbirine bağlı bir bütün. Birbirimize, hatta düşmanlarımıza ayrıymışız gibi davrandığımız sürece şimdiki gibi bir dünyada yaşamaya devam edeceğiz.

“”””””””” SEVGİ “”””””””””

İşte bu ütopya değil, gerçek. Bilimsel. DNA'mızda var. Şimdi bir soru daha soracağım:

"Dünyamızda doğru giden ne?”

John Lennon aptal değildi, **"Sevgi her şeye yeter"** diye boşuna demedi.

“Ne, sevgi her şeye yeter mi?”

“Yeter mi?”

“Evet. Başlamak için yeter.”

“Hadi başlayalım.”

"İnsanlık varlığını sürdürmek istiyorsa, düşünme tarzını tamamen değiştirmeli."
[ALBERT EİNSTEİN]

SEZAİ KARAKOÇ: ULUS DEVLETTEN BÜYÜK BİR COĞRAFYA TASAVVURUNA

Kenan Çağan

İDEOLOJİK ARAYIŞ

Türkçülük ideolojisinin en önemli kurucu ideologlarından olan YUSUF AKÇURA, *Üç Tarz-ı Siyasette* (1976) imparatorluğun kurtuluşu için reçeteler ararken, Osmanlıcılık siyasetinin büsbütün geçersizleştiğini beyan etmede yaşadığı çabukluğu, İslamcılık ve Türkçülük arasında bir tercihte bulunurken yaşayamaz. Aksine bu iki siyaset arasında tam bir ikilemde kalır. **Her ne kadar İslamcılık siyasetinin makul ve geçerli birçok gerekçesini anıyor ve bunları kabul ediyorsa da, ona göre Türkçülük daha da makul ve geçerli bir siyasettir. Bu nedenle de nihai tercihi Türkçülükten yana olur. Çünkü ona göre Türkçülük çağın ideolojik yönelimleriyle paralel bir ideolojidir. Artık dünya, dinin hükümranlık sahası olmaktan çıkmaya başlamıştır. Kimlikler ve aidiyetler dinî algılarla değil, ulus bilinci üzerinden yürütülmektedir.**

Fransız İhtilali'nin bir getirisi olarak şekillenmeye başlayan milliyetçilik ideolojisi, ihtilalin hemen akabinde Fransız topraklarından diğer Kıta Avrupası ülkelerine ve oradan da dünyanın diğer ülkelerine yaygınlaşmaya başlamış, gittiği her ülkede yeni milliyetçiliklerin doğmasına sebep olmuştur. Dönemin en önemli imparatorluklarından olan Osmanlı'nın bu gelişmelerden sakınması mümkün olmamıştır. **Çok milliyetli yapısıyla, milliyetçilik ideolojisi için verimli bir uygulama sahası olan Osmanlı, kısa zamanda bünyesindeki birçok milletin milliyetçilik ideolojisi etrafında şekillenen arayışlarıyla karşı karşıya kalmıştır.** Başta gayri Müslim milliyetlerin bu arayışları sonuç vermiş, 19.yy'ın ilk yarısından itibaren de bu milletlerin ardı ardına bağımsızlık ilanları gelmiştir.

Osmanlı imparatorluğu ise kendisi için zaten kötü olan şartların, milliyetçilik ideolojisinin getirdiği yeni yükle ağırlaşmasına tanık olmuş ve bu gittikçe ağırlaşan şartlardan sıyrılmanın ve imparatorluğu güvenli sulara taşımanın arayışına girmiştir. Bu arayış bir yandan devlet eliyle somut tedbirlerle yürütülmeye çalışılırken, bir yandan da dönemin entelektüelleri tarafından fikri düzeyde sürdürülmüştür. Devlet, yaşadığı somut sorunları yine somut tedbirlerle aşmaya çalışmış, bu anlamda da başta askeri ve ekonomik olmak üzere, sosyo-kültürel tedbirlere başvurmuştur. Devlet bu somut tedbirleri almaya çalışırken, ülkenin çoğunluğu elit-bürokrat olan aydınları ise bu somut tedbirlerin yaslanacağı, ideolojik çerçeveyi belirlemeye çalışmıştır.

Bu doğrultudaki arayışlar Osmanlının son dönemine damgasını vuran, ideolojik-siyasi varyasyonların gündeme taşınmasına sebep olmuştur. Batılılaşma siyaseti, düşmanın silahıyla silahlanma anlayışının bir uzantısı olarak ve bu anlamda da bir zorunluluk olarak, hayat bulmaya başlamış, ama zaman içerisinde bu anlayışın çok ötesinde boyuüara taşınmıştır. Özellikle de dönemin diğer ideolojileri olan İslamcılığın ve Türkçülüğün kimi düzeylerde batılılaşmaya pirim vermesi, batılılaşmanın her düzeyde toplumda yerleşmesine ve yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

Batılılaşma ideolojisinin alttan alta yaygınlaşmasını sağlayan temel gerekçe, diğer ideolojilerin ona karşı takındıkları uzlaşmacı ve hoşgörülü tavırdır. Elbette bu uzlaşmacı ve hoşgörülü tavrın rasyonel bir takım gerekçeleri vardır. Özellikle batılılaşmanın ilim ve teknoloji gibi evrensel ve nesnel olduğu varsayılan kimi öğelerle anılması, diğer bütün ideolojileri batılılaşmayla kısmi uzlaşmalara mecbur kılmıştır. Batılılaşma tam bir onay almamış olsa da toplumsal nüfuz alanını gün geçtikçe artırırken, Osmanlıcılık siyaseti ise zaman içerisinde, özellikle milliyetçilik ideolojisinin önlenemez yükselişinden dolayı geçerliliğini kaybetmeye başlamıştır.

> **Dönemin en etkin ideolojik çıkışı İslamcılık olarak kabul edilebilir. Zira İslam baştan itibaren eksik ve yanlış birçok uygulamalarına rağmen imparatorluğun dünya**

görüşü olarak temayüz etmiştir (Mardin, 1992: 42).[1]

İslam imparatorluğun görkemli yıllarının yol haritası olduğu için, gerileme ve çöküş yıllarında, eski mutlu ve müreffeh dönemlere dönmenin ilk şartı olarak anımsanmıştır. İslam'a dönüş çağrıları, kendini dönemin şartları içinde revize etmekle mümkün görülmüştür. Bu doğrultuda bir yandan sahih din arayışları gündeme taşınırken, diğer yandan da çağın şartlarıyla uzlaşma imkânları araştırılmıştır. Bu maksatla bir yandan teorik İslam ile klasik Osmanlı İslam'ı birbirinden ayrıştırılmaya çalışılmış ve klasik Osmanlı İslam'ına karşı olunduğu açık edilmiş, diğer yandan da İslam'ın 'mani-i terakki' olmadığı, aksine, bilimi, düşünceyi telkin ettiği halde, zamanla Müslümanların bu yolu bırakıp sko-lastik düşünceye kapılarak geri kaldıklarını anlatmaya özellikle özen gösterilmiştir (Ocak, 2001: 88).

İslamcılık bir tecdit, bir ihya ve ıslah; bir öze dönüş hareketidir. Yüzyıllardır din adına yürürlükte olan birçok yanlış inanç ve pratik, bu öze dönüş hareketiyle temizlenmeye çalışılmıştır. Bu anlayışa göre İslam, zamanlar üstü niteliğiyle her dönemin şartlarına yetebilecek özelliklere haizdir. Yapılması gereken tek şey, dini günün şartlarında yeniden yorumlayabilmektir. İslamcılık tam da bu anlayıştan dolayı batılılaşma meselesini ele almak cesaretini göstermiş ve bu maksatla batılılaşmanın temel dinamikleri karşısında kendince kimi yeni anlayışlar ve stratejiler geliştirmiştir.

İslamcılığın özeleştiri bağımlı bir ihya ve ıslah hareketi olarak belirginleşmesi ve bununla birlikte bir yandan çağı anlama gayreti olarak temayüz etmesi, öte yandan da tarihsel ve toplumsal şartların motivasyonu ve ayrıca çok kimlikli bir imparatorluk yapısını, milliyetçilik ideolojisinin kurduğu şartlarda muhafaza edebilecek bir dünya görüşüne sahip olması, onun geçerli ve kabul edilebilir bir siyaset olmasını kolaylaştırmıştır. Hem devlet ricalinin hem de kimi entelektüel çevrelerin bu doğrultudaki kabulleri İslamcılığı son dönem Osmanlı siyasetinde resmi ideoloji düzeyine çıkarmıştır. **Örneğin II. Abdülhamit'in İttihad-ı İslam fikrine sıkı sıkıya bağlı olması ve bu doğrultuda siyaset yapması, İslamcılığın resmi ideoloji kılınmasına iyi bir örnektir.** Kaldı ki İslamcılık doğrudan devletin resmi ideolojisi olarak tasarlanıp yürürlüğe konulmadığı dönemlerde bile, gündelik siyasi gereklilikler yüzünden, sıklıkla başvurulan bir siyaset olmuştur. Bu konuyu ittihatçıların tutumlarında ya da daha sonraki dönemlerde cumhuriyetçilerin politikalarında mülahaza etmek mümkündür.[2]

İslamcılık her zaman siyasi arenadaki varlığını bazı nitelik ve nicelik farklılıklarına rağmen koruyup sürdürme becerisi göstermiştir. **Ancak yirminci yüzyılın başında, özellikle de ikinci meşrutiyet yıllarında entelektüel düzeyde yakaladığı başarıyı, sonraki yıllarda bir daha yakalayamamıştır.** Çünkü cumhuriyet dönemi İslamcılığı, asla Osmanlı dönemi İslamcılığının sahip olduğu bütünselliği yakalayamamıştır (Çiğdem, 2001: 112). İslamcılığın güç kaybı sadece entelektüel düzeyde değil, siyasi nüfuzunda da ortaya çıkmıştır. Cumhuriyetle neticelenen siyasi süreç dinin merkezi konumunu bitirirken, İslamcılığın da gücünü zedelemiştir. Çünkü Cumhuriyet, sıkı bir radikal laisizm politikasıyla İslam'ın siyasi, hukuki, toplumsal ve kültürel bütün geleneksel kuramlarını ortadan kaldırarak İslam'ı kamusal alanın dışına itmiş ve onu yalnızca halkın inancında saklı bir kült olarak sınırlamaya çalışmıştır (Ocak, 2001: 123).

Tamamen batılı bir paradigmaya yaslanarak, imparatorluktan bir ulus devlet inşa eden Cumhuriyet, Osmanlının Türk tebaası arasında en son ilgi uyandıran milliyetçilik ideolojisine yaslanarak kurulmuştur. Türk milliyetçiliği, bütün diğer milliyetçilik akımlarından çok daha geç bir tarihte ortaya çıkmış (Ahmad, 2005: 97), ama bütün geç kalmışlığına rağmen nihai netice olmayı başaran bir ideoloji olmuştur. İslam'dan laik milliyetçi kimliğe doğru olan bu süreçte dönüşümü belirleyen inkılaplar adım adım gerçekleştirilmiştir. Öncelikle saltanat (1922) ve hilafet (1924) kaldırılmış, daha sonra İslam'ın devletin resmi dini olduğu maddesi anayasadan çıkarılmıştır. Ardından *Tevhid-i Tedrisat Kanunu* ile din eksenli eğitime son verilmiştir. Onu da *Şer'iye ve Evkaf Vekaletinin* ilga edilmesi izlemiştir. 1924'te kurulan diyanet işleri başkanlığıyla da din işleri devletin denetimine verilmiştir. Tekke ve Zaviyelerin kapatılması bu sürecin belki de en önemli olayıdır. Zira İslam'ın halkla buluşma mekânları kapatılmıştır. Alfabenin değiştirilmesi, medeni kanunun kabulü gibi değişiklikler de en az o kadar önemli değişiklerdir. Bu süreç 1937 yılında laikliğin resmen kabulüne dek sürmüştür (Ocak, 2001: 108-109).

Türk milliyetçiliğinin kurucu ideologları her zaman bir sentez vurgusu içinde olmuşlardır. Örneğin Cumhuriyetin en önemli ideologlarından olan Ziya Gökalp'in meşhur kitabının adı ***Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak.'*** tır. Ancak Türk milliyetçiliğinin teorik düzlemdeki bu sentez arayışları, Cumhuriyet pratiğiyle bambaşka bir düzeyde tecelli etmiştir. Cumhuriyet Türkleşmeyi ve Muasırlaşmayı onaylayan, ama İslamlaşmayı kesin bir biçimde reddeden bir ideolojik tutum içinde olmuştur. Ancak Cumhuriyet'e doğru giden mücadele sürecinde; yani Milli Mücadele'de cumhuriyet önderleri ve ideologları dinin işlevselliğini de görerek, İslamcı ideolojiyi salt pragmatik bir yaklaşımla birleştirici ve direnişçi bir toplumsal motivasyon öğesi olarak kullanmışlardır (Ocak, 2001: 107). **Bunu yapmak zorundaydılar, çünkü, ÇERKESLER, LAZLAR, ARAPLAR, KÜRTLER VE TÜRKLERDEN oluşan karma bir nüfus içinde, İslâmî söylemin, kendi davaları için seferber etmek istedikleri cemaatler arasında azami birlik sağlamak için ne kadar önemli olduğunun farkındaydılar** (Ahmad, 2005: 64).

Milliyetçilik doğası gereği, herhangi bir etnik kimliğin önceliği etrafında şekillenen, söz konusu etnik kimliği yücelten bir ideolojik tavra sahip olmuştur. Türk milliyetçiliği de, tıpkı tüm diğer milliyetçilikler gibi, kendi etnik kimliğini önceleyen bir ideolojidir. Türklüğün devletin kurucu öğesi olarak kabul edildiği Cumhuriyet dönemi, Osmanlının çok kimlikli toplumsal mirası açısından bakıldığında yeni, ama bir o kadar da dar bir açılıma sahip olmuştur. Cumhuriyet, devleti bir yandan Türk kimliği üzerine bina ederken, öte yandan da milliyetçiliğin çağdaşı ve zorunlu çağıranı olan laisizmi de bu kurucu öğe arasına katma bilinci ve gayreti içinde olmuştur. Neticede Misak-ı Millî sınırları içinde, muasır medeniyet seviyesine ulaşmak hedefinde olan, ulusal ve laik bir devlet inşa edilmiştir.

Bütün bu yaşananlar, Osmanlıyla başlayan ideolojik mücadelenin; özellikle resmi milliyetçilikle İslam arasındaki köklü mücadelenin nasıl bir seyir izlediğini göstermektedir. **Zafer; milliyetçilik, pozitivizm, rasyonalizm ve laisizm gibi alt ideolojik öğeleriyle batılılaşmanın olmuştur.** Dine dayalı Osmanlı toplumsal yapısı sonlandırılmış, dinle biçimlenen geçmişin kültürel mirası reddedilmiştir. **Çok kimlikli ve kültürlü yapıdan, tek kimlikli bir yapıya geçilmiştir.** Milliyetçilik hâkim söylem alanını işgal eder olmuştur. Milliyetçiliğin kurulması ve geliştirilmesi için yoğun çabalar sarf edilmiştir. Örneğin 1930'larda ortaya atılan '**Türk Tarih Tezi'** ve **'Güneş Dil Teorisi'** gibi tezler bu maksatla geliştirilmiştir (Mardin, 1992: 68). Modern bir olgu olarak Milliyetçilik, akılcı ve özgürleştirici bir güç olmanın yanı sıra, mevcut dünya görüşünü değiştirebilecek bir proje olarak telakki edilmiştir. Laiklik ise milliyetçiliğin kültürel ve siyasi alanda hedeflediği dönüşümü destekleyecek bir araç olarak görülmüştür (Cizre, 1999: 87-88).

Ancak zafer batılılaşma ideolojisinin olsa da, düşünsel ve siyasal anlamda karşıt görüşlerin mücadelesi sürmeye devam etmiştir. Osmanlının yıkılmasıyla Osmanlıcılığın atıl bir ideolojiye dönüşmesi, mücadeleyi, bütün alt başlıkları ve yönelimleriyle bir bütün olan batılılaşma ideolojisi ile İslamcılık arasına sıkıştırmıştır. Ancak güçlü ve baskın taraf olan batılılaşma yanlıları, ilerleme, çağdaşlaşma gibi nosyonlarla, geçmişe ait gördükleri dini ve ona ait her şeyi mahkûm etmişlerdir.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE İSLAMCILIK

Batılılaşma yanlılarının devlet iktidarına yaslanarak pratize ettikleri, İslamcılığın sinmesine sebep olmuştur. Kendilerini devletin ve toplumun gerçek varisleri ve hamileri olarak gören İslamcılar, yeni Cumhuriyetin uygulamalarını gördükçe hayal kırıklığına uğramışlardır. Siyasal anlamdaki bütün taleplerinin reddedilmesi ve hatta gerektiğinde zorla bastırılması bu hayal kırıklığını büyütmüştür. Özellikle de 1925'teki **Şeyh Sait İsyanı**'nı takip eden süreçte olup bitenler (Takrir-i Sükun kanunun çıkartılması ve İstiklal mahkemelerince en şiddeüi bir biçimde uygulanması) İslamcıların sindirilip bastırılmalarında ve korkutulmalarında, dolayısıyla da içe kapanmalarında önemli bir rol oynamıştır (Ahmad, 2005: 76).

Ahmet Çiğdem'in de (2001: 31) ifade ettiği gibi, bahsi geçen nedenlerden dolayı, Cumhuriyet rejiminin toplumu denetlemek ve ehlileştirmek maksadıyla 1950'li yıllara kadar kullandığı bütün teknikler totaliter ve otoriter nitelikte olmuştur. Söz konusu siyasal atmosferden dolayı İslamcılık, çok partili hayata geçilen yıllara kadar tam bir nekahet dönemi yaşamaya mahkûm edilmiştir.

Ahmet Yaşar Ocak (2001) de o dönemi şöyle ifade ediyor; **"Cumhuriyet döneminin 1950'lere kadar olan devresi, basının da yardımıyla, her alanda İslâmî düşüncenin ve yaşantının devletin sıkı takip ve hatta zaman zaman müdahalesine maruz kalmasıyla karakterize edilebilir. Bu dönemde gerçek bir İslâmî düşünce faaliyetinden söz edilemez. Bu devre, halkın, jandarma korkusu ve hapis tehlikesiyle yüz yüze kalma pahasına İslam'ı gizli kapaklı öğrenmeye, üzerinde düşünmeye ve yaşamaya çalıştığı bir devredir."** Bu nedenle II. Meşrutiyet yıllarının dinamik İslamcılığından neredeyse eser kalmamıştır. Ancak 1945 yıllarından itibaren değişmeye başlayan siyasal yaşam, kısmi demokratikleşme, İslamcı taleplerin sesini yükseltmiştir. Özellikle Demokrat Parti iktidarı yeni bir dönemi işaret eder olmuştur. Bu dönemdeki İslamcılığın en belirgin vasfı, Cumhuriyetin dinî olanla dünyevî olan arasında yaptığı ayrıma bir reddiye olmasıdır (Çiğdem, 2004: 26).

Ali Bulaç (2004: 65-67) **İslamcılık cereyanının 1950'lerden sonra İslami hareket deyimiyle yer değiştiğini belirterek, 1950'den sonraki İslami hareketi ikinci nesil İslamcılık olarak tasnif etmektedir.** Ali Bulaç'a göre birinci nesil İslamcılık cumhuriyetin kuruluşuna kadar süren Osmanlı dönemi İslamcılığıdır. Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'li yıllara kadar olan dönemi ise bir fetret dönemi olarak niteler. 1950'den sonra ortaya çıkan ikinci nesil İslamcılık, birinci nesil Osmanlı İslamcılığından kimi nitelikleriyle farklılıklar arz eder. Bulaç'a göre bu farklar şöyledir:

Birinci nesil İslamcılık devletin şemsiyesi altında bir reform ve ıslahat hareketi iken, **ikinci nesil** İslamcılık devletin çok uzağında, hatta karşısında bir noktadan devlete yönelme hareketidir. Birinci nesil İslamcılık merkezi ve resmi bir reform programıydı, ama fikri ve teorik vurgusu siyasi vurgusundan önemliydi; ikinci nesil İslamcılık ise toplumsal çevrenin önemsiz addedilen siyasi tepkisi ve talebidir. Birinci nesil İslamcılığın temsilini yürütenler ulema, aydın-ulema veya geleneksel ve modern iyi eğitim almış bir zümreyken, ikinci nesil İslamcılığın temsilini yürütenler ise seküler bir eğitimden geçmiş aydınlardı. Birinci nesil İslamcılığın geleneğe karşı tepkiselliğini, ikinci nesil İslamcılık daha da derinleştirmiş, kapanması güç mesafeler koymuştur. Birinci nesil İslamcılık fikri ve siyasi bir ideoloji olarak daha homojen iken, ikinci nesil İslamcılık daha heterojen bir karakterdedir.

Osmanlı dönemi İslamcılığı ile cumhuriyet dönemi İslamcılığı arasındaki fark bunlarla da sınırlı değildir. İlave farklardan bahsedilebilir; bu anlamda, belki de en önemli fark, Osmanlı İslamcılığının bir imparatorluk vizyonu çerçevesinde inşa edilmesine karşın, Cumhuriyet dönemi İslamcılığının bütün direnişine rağmen daha yerel nitelikli olmasında açığa çıkar (Çiğdem, 2001: 143). Cumhuriyetin ilk dönemlerinde İslam, tamamıyla geleneksel ve muhafazakar kalıplar içinde, tam anlamıyla bir halk Müslümanlığı niteliğiyle, şu iki zümre aracılığıyla; taşradaki son Osmanlı medreselerinin bakiyesi olan taşra uleması ile, yeni rejime rağmen gizli gizli devam eden sufi çevrelere mensup taşra şeyhleri aracılığıyla yeni nesillere aktarılmaya çalışılmıştır (Ocak, 2001: 124). Böylesi kaynaklarla beslenerek oluşturulan dinî ortam, ilerleyen yıllar içerisinde başka yeni kaynakların ortaya çıkmasıyla yeni boyutlar edinmiştir. Dinî bilgilenmenin ve düşünmenin yeni kaynağı, Ali Bulaç'ın da yukarıda ifade ettiği gibi, geleneksel Osmanlı ulemasından farklı nitelikler arz eden yeni bir aydın tipinin ortaya çıkmasıyla izah edilebilir. Bu yeni aydın tipi eski Yüksek İslam Enstitülerden veya İlahiyat Fakültelerinden ya da formel hiç bir dinî eğitim almayan; dahası laik eğitim sisteminin pozitif öğretileri içinde yetişen, ama dinî referansla hayatı anlamaya çalışan bir gruptan müteşekkildir.

Ahmet Yaşar Ocak'a (2001: 126-127) göre bunlar dünyayı ve Müslümanlığı, babalarından ve dedelerinden daha değişik bir zihinle değerlendiriyorlardı. Bunlar, seleflerinden farklı olarak modern şehirli hayatın getirdiği siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel problemlerin farkına varıyor, kendilerini bu yolda aydınlatacak referanslar arıyorlardı. Aradıkları referansları içeride bulamadıkça dışarıda, özellikle de Mısır, Pakistan, İran gibi İslam ülkelerinde arıyorlardı. Geleneksel İslâmî tavrın dışında bir anlayışa sahip oldukları için, hem geleneksel İslam'a, hem Batı'ya, hem de ülkelerindeki siyasi iktidara eleştiriler getirdiler. İslam'ı sadece bir kült dini olarak değil, aynı zamanda bir siyaset, bir sosyal düzen, bir iktisat modeli olarak yorumladılar. **Ahmet Yaşar Ocak'ın neo-selefist** olarak adlandırdığı bu aydınlar, aynı zamanda modernizmle irtibatlı bir İslamcılığın da temellerini atmış olmaktadırlar.

Ahmet Çiğdem (2001: 79) modern İslam düşüncesinin tam da bu irtibatı nedeniyle var olabildiğini

iddia ediyor. Çiğdem'e göre, modernliğin izleri kaldırıldığında, modern İslam düşüncesinden geriye kalacak olan, İslam düşüncesinin tarihsel ürünlerinin estetize edilmiş geleneksel-söylemsel kalıpları olacaktır. Aynı şekilde Nuray Mert (2004: 412) de İslamcılık tartışmasının en önemli ekseni olarak modernleşmeyi işaret ediyor.

Yine bu dönem İslamcılığının başka bir özelliği tepkiselliğidir. Yeni rejimin baskılarına duyduğu tepki nedeniyle İslamcılık bu dönemde, geleceğe yönelik atılımcı, yaratıcı ve üretici olmaktan çok, gelenekselci ve muhafazakâr bir karakterde olmuştur (Ocak, 2001: 93). Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarından sonra, özellikle de 60'lardan sonra; ağırlıklı olarak tercüme hareketi vesilesiyle daha yenilikçi bir aydın tipi oluşmaya başlamıştır. **Özellikle Mısır ve Pakistan'dan yapılan tercümeler, yeni müslüman aydın tipinin şekillenmesine katkıda bulunmuştur.** Bu katkı Türkiyeli müslüman aydının toplumsal meselelerle daha ilgili olmasına; bu durum da müslüman aydının gittikçe artan düzeyde siyasallaşmasına sebep olmuştur (Mardin, 1992: 125). **Müslüman aydının ya da genelde Müslümanların siyasallaşmasının, andığımız tarzda toplumsal nedenleri varken ve Müslümanlar bu siyasal tutumlarının oluşmasında iradi bir rol oynuyorken, bütün bu nedenleri göz ardı edip, Ümit Cizre'nin (1999: 81) yaptığı gibi İslam'ın rolünü ve siyasetteki yerini belirleyen tek unsur olarak Türk devletini ve onun manipülatif tavrını göstermek çok makul gözükmemektedir.** Yani İslamcılık, Cumhuriyet tarihi boyunca da kendisi dışında kendine biçilen rollere rağmen var olmaya çalışmış; her şeye rağmen kendi olma özgünlüğünü koruyabilmiş, en azından bu yönde bir irade ortaya koyabilmiş bir siyasal tutum olmuştur.

Cumhuriyet tarihi boyunca, bazı nitelik ve nicelik değişimlerine uğramış olsa da ve Osmanlı İslamcılığından önemli ayrışma noktaları belirginleşse de, nihayetinde bütün farklılıklarına rağmen, her iki dönem İslamcılığında da temel ilkelerin aynen sürdürüldüğü kesindir. Örneğin Cumhuriyet dönemi İslamcılığını yürüten yeni entelektüel tipin -en azından bir kısmında-, temel değerlere bağlılığı, İslamcılığın ulus kimliğine itirazında çok belirgin olarak ortaya çıkar. İslamcılık baştan itibaren bütün Müslümanların kardeşliğinden ve birliğinden bahseder. Dolayısıyla İslamcılığın vatan anlayışı ulusalcılığın vatan anlayışından farklıdır. Misakı Millî sınırları İslamcıların vatan algısı için yeterli değildir. İslamcılık açısından kuşatıcı üst kimlik etnik kimlik değil, din kimliğidir.

İslamcılığın muhafazakarlık ve sağcılıkla irtibatlandırıldığı durumlarda, bazı zorlama yorumların yapıldığı da görülmüştür. Ancak kendini muhafazakarlıktan ve sağcılıktan arındırma başarısı gösterdiği her durumda İslamcılık, milliyetçilikten, dolayısıyla da milliyetçiliğin sınırladığı daraltıcı vatan algısından uzak durmuştur. İslamcılığın ulus devletçi, sağcı, muhafazakar ve milliyetçi tasavvurlardan uzak durup, pür İslâmî bir kimlik kurmayı becerdiği dönem 1970'lerin ortalarına tekabül eder (Türkmen, 2008a: 43).

Bu yılların en önemli İslamcı aydınlarından biri olan Sezai Karakoç, böylesi pür İslâmî bir arayışın peşinde olmuş önemli simalardan biridir. Her ne kadar Hamza Türkmen (2008b: 51) Sezai Karakoç'u o dönemin birçok İslamcı aydını gibi milliyetçi ve mukaddesatçı olarak nitelese de -Sezai Karakoç'un, millet, devlet, medeniyet, Osmanlı, Türk, sağcılık, solculuk gibi bazı kavramları bilindik siyasi literatürün dışında anlamlarla kullandığı ve kimi zamanda bu kavramlar üzerinden yanlış anlamaya müsait yorumlamalarda bulunduğu açık olsa da esasında o, İslamcılığı diriliş teorisiyle muhafazakarlıktan, sağcılıktan, milliyetçilikten farklılaştırmaya çalışan ve bu nedenle de kayda değer kabul edilmesi gereken bir aydındır (Çiğdem, 2001: 137).

SEZAİ KARAKOÇ VE YİTİK ÖZÜLKE

...size söylüyorum; dört direk var, dört sütun, dört umde, dört ilke...
Birincisi, İslam inana ve dünya görüşü, İslam ahlakı ilkesi.
İkincisi, İslam milleti ilkesi.
Üçüncüsü, İslam devleti ilkesi.
Dördüncüsü İslam medeniyeti ilkesi.
Bu dört taştan bir taş eksik kalırsa, Süleymaniye çöker.
Sezai Karakoç

Cumhuriyetin kurulmasıyla, biraz da zorunlu nedenlerle, girdiği nekahet döneminden çıkmaya başlayan İslamcılığın, önemli temsilcilerinden biri Sezai Karakoç'tur. Esasında önemli bir edebiyat adamı olan Karakoç'un düşünsel serüveni de tıpkı edebiyat serüveni gibi 1950'li yıllarda başlar. Düşüncesinin ana çizgilerini 60'larda ve 70'lerde verdiği eserlerinde çizer. Bu yıllarda Karakoç diriliş başlığı altında, **"bir dinî düşünce, adeta felsefi bir okul, dünya görüşü bağlamında ve bütünlüğünde bir düşünce sistemi, bir paradigma, insani bir terbiye yöntemi... olarak kapsayıcı ve kuşatıcı kavramsal bir yapı"** (Su, 2003: 10) kurmaya başlar. 70'li yıllar kimi açılardan İslamcılık düşüncesinin, Cumhuriyet tarihi açısından en canlı dönemine karşılık gelir. Karakoç'un bu dönemlerde verdiği eserlerinde, temel amacı diriliş fikrini inşa etmektir. Ona göre diriliş, bir öze dönüş (bir tecdit, bir ihya ve ıslah) hareketidir. Öz İslam'dır, diriliş de İslam'ın dirilişidir. İslam'ın dirilişinden kastı, kaç yüzyıldır üzerlerine ölü toprağı serilmiş olan Müslümanların dirilmesidir. Zira ona göre İslam zaten diridir. Müslümanlar İslam'ı anlamaktan ve yaşamaktan uzaklaştıkları için, gerilemeye, yoksullaşmaya, devletlerini ve toplumsal düzenlerini kaybetmeye başlamışlardır. Onun için yapılması gereken Müslümanları İslam'ın diriltici ruhu ve nefesiyle yeniden buluşturmaktır.

Bu amacını şöyle ifade ediyor: **"Bin yıllık ömrüm olsa, ömrüm boyunca konuşmam ve yazmam nasibimde varsa, hep Müslümanların birleşmesinden, bir araya gelip şuurlu birliklerini oluşturmalarından bahsederim. Bundan bıkmam ve yılmam. Çünkü: bundan daha büyük bir dava bilmiyorum. Tüm faaliyetim, İslam'ın bir savunması ve bu savunmanın özü de, Müslümanların uyanıp dirilmeleri, birleşmeleri ve kendilerini dış aleme karşı koruma gücüne ermeleri yönündedir zaten"** (Karakoç, 1996a: 92). Karakoç Müslümanların birleşip güç oluşturmalarını, onların tevhid inancını yaşatmaları açısından çok önemli görür. Ona göre Allah'ın birliği prensibi olan tevhid, İslam'ın hayatı, can damarıdır. Bu nedenle de tevhid inancını yaşatmak için Müslümanlar güçlü; güçlü olmak içinse birlik olmak zorundalar.

Kaıakoç'a göre (2007b: 63) Müslümanlar, coğrafyalarını, tarihlerini, politikalarını, ekonomilerini birleştirmek, bu yolla da tek bir kültüre ermek zorundadırlar. Bu, İslam medeniyetinin dirilişi için gerçekleştirilmesi zorunlu olan şeydir. Karakoç'a göre, bu maksatla, bütün Müslümanların yüreğine ve zihnine birlik ideali yerleştirilmelidir. **Birliğin gerçekleşeceği yer özülke'dir. Özülke Müslümanların vatanı, toprağı olan Dar-ül İslam'dır.**

Sezai Karakoç bu doğrultuda yazılar kaleme almış bir aydındır. Düşünsel üretiminin büyük bir kısmı dinin doğru anlaşılmasına ve İslam toplumlarının yeniden dirilişine ayrılmıştır. Bu bağlamda, din, tarih, kültür, siyaset, ekonomi, gelenek, medeniyet ve devlet gibi temel meseleler üzerine düşünceler ileri sürmüştür. Karakoç'un meseleleri ele alışına hakim olan dinî bakış, geniş bir perspektifle yine geniş bir coğrafyaya bakmayı zorunlu kılmıştır. Bu nedenle onun için sorun İslam milletinin uyandırılması, onarılması, yenilenmesi ve diriltilmesiyle ilgilidir. **O'nun bakışı Cumhuriyet'in inşa ettiği ulusal sınırlarla kayıtlı değildir. O bütün İslam coğrafyasına bakar (Uzak Asya'dan Balkanlara, Afrika'dan Ortadoğu'ya vs.) ve o coğrafyanın bütününü vatan, o coğrafya üzerindeki bütün insanları tek millet sayar. O millet, İslam milletidir. O milleti ortaya çıkaran ise İslam'ın, "bütün müminler kardeştir" ilkesidir. Bu ilke Allah'a inanmıştık dışındaki bütün faktörleri devre dışı bırakır.**

Karakoç millet kavramını, tamamen dinî bir kavram olarak algılar ve milliyetçiliklerle asla irtibatlandırmaz: İslam milleti, Yahudi milleti kavramlaştırmalarında olduğu gibi. Karakoç (1996a: 87-88) **tek ırk, tek dil, anlayışına dayanan batılı millet kavramına, dolayısıyla da milliyetçiliğe şiddetle karşı çıkar.** Çünkü ona göre batılı anlamda milliyetçilik hem insani erdemleri insanlar arası değerlendirme ölçütü kabul eden dinî öğretiyle bağdaşmaz, hem de batılı anlamda milliyetçilik çoğulluktan tekilliğe (dil/ler, ırk/lar, kültür/ler, gelenek/ler vs.) doğru bir indirgeme biçimidir; bu nedenle o insanlık eğrisinde bir tekamüle karşılık gelmez. Aksine batılı anlamda millet fikrini keşfediş tam bir geri gidişe, bir ilkelliğe karşılık gelir (Karakoç, 1998b: 72). Karakoç bu bağlamda Batı medeniyetinin yaşadığı buhrana da bir açıklık getirme çabasına girişerek, Batı toplumlarının krizini bu etnosentrik ve tekil dayatmacılığa bağlar. Bütün bu gerekçeler dışında Karakoç'un batılı anlamda milliyetçiliğe karşı çıkmasının daha somut gerekçeleri de vardır. Karakoç'a göre bu somut gerekçelerden başta geleni, batılı anlamda milliyetçiliğin, İslam'ın merkez bölgesi olan Ortadoğu'ya

parçalanma ve felaket getiren bir hastalık olmasıdır. Üstelik bu öyle bir hastalıktır ki, İslam toplumlarının kendi ürettikleri bir iç araz değildir. Aksine o tamamıyla dışarıdan Avrupalılarca İslam toplumlarına zorla şırınga edilen bir garabettir. Karakoç İslam toplumuna musallat olmuş bu hastalığın gün geçtikçe İslam toplumlarında palazlanmasından üzüntüyle bahseder.

> Karakoç (2000: 103-104) **İslam'ın millet anlayışını açıklarken, onun insanlık anlayışını ortaya koymakla işe başlar**. Karakoç'a göre İslam, insanları iç içe geçmiş dairelerden ibaret görür.
>
> Bunlardan birincisi ve en büyüğü olan, insanlık dairesidir. Bu anlayışa göre insanlar, bir tek asıldan gelmişlerdir ve aralarındaki dil ve gelenek farkları, sırf, bir varlık çeşitliliğinden ileri gelmektedir. Renk, dil, vücut yapısı, erkeklik ve kadınlık hep birbirinden seçilebilmeleri, birbirlerine daha çok yardımcı olabilmeleri için kendilerine verilmiş özelliklerdir.
>
> İkinci daire ise millet dairesidir ki, bu da, İslam milleti ve küfür milleti diye ikiye ayrılan iki milletten meydana gelir. Bu anlayış, ırk, kan, renk, dil ve gelenek farklılıklarını inkar etmek değildir. Aksine milletin meydana gelişinde esas faktörün inanma ve inanma şuuru, irade ve eşyaya işleme özelliklerini taşıma olduğunu bildirmektedir.
>
> Üçüncü daire ise ümmet dairesidir. Ümmet, milletin oluşturduğu o büyük tarihi topluluğun, kronolojik bir sıra takip eden bölümlerine denk düşen, topluluk başlarına, peygamberlere izafe edilmesinden doğan bir kavramdır.

Karakoç, millet kavramının ümmet kavramını da içeren daha üst bir dinî kavram olduğu iddiasındadır. Bu bakışıyla klasik İslamcılığın bakışını belirleyen ümmetçiliği daha da geniş sınırlara taşımış olur. Klasik İslamcı tutum, ümmetçidir. Karakoç da elbet ümmetçidir. Ancak ona göre ümmet bir tek peygamberin bağlılarını ifade eder; tıpkı Muhammed ümmeti, İsa ümmeti, Musa ümmeti kavramlaştırmalarında olduğu gibi. Oysa millet kavramı, tüm bu peygamberler çizgisinin bütününü kapsayan bir kavramdır ona göre. Başka bir ifadeyle **"İslam milleti, ilk insandan başlayarak, bugüne kadar, Allah'ın varlık ve birliğine inanan, peygamberleri ve kutsal kitapları tanıyan, kendi dönemlerindeki peygamberlerin getirdikleri vahiy gerçeklerini benimseyerek onların istediği bir düzeni gerçekleştiren bütün insanların meydana getirdiği büyük inanmışlar topluluğudur"** (Karakoç, 2000: 104).

Karakoç'un bu yaklaşımı İslam'ın temel öğretisiyle bağdaşır bir durumdur. BİLİNDİĞİ GİBİ İSLAM, SADECE HZ. MUHAMMED'LE BAŞLAYAN BİR DİN DEĞİLDİR. İSLAM İNANCINA GÖRE ALLAH KATINDA TEK DİN OLAN İSLAM, İLK PEYGAMBER OLAN HZ. ÂDEM'DEN BU YANA VAAZ EDİLEN DİNDİR. Dolayısıyla bütün peygamberlerin tekrar tekrar ilan ettikleri şey, İslâmî öğretilerden başka bir şey değildir. Bu nedenle de Karakoç (1996a: 88), ümmeti, millet kumaşının iç tarafı olarak betimler. Ona göre millet, İslam toplumunun objektif ifadesi, ümmet ise sübjektif ifadesidir. Ancak Karakoç'a göre bu iki kavram nihayetinde İslam topluluğunun iki adından öte bir şey değildir. Aralarındaki tek fark, birinin bu inanmışlar topluluğunu mümin ve inanç, öbürünün ise peygamber ve tarih açısından değerlendiriyor olmasıdır. Birisi inanmışlar topluluğunun muhitten merkeze, ötekisi ise merkezden muhite doğru ifadesidir.

Karakoç İslam milletinin birliğinden bahsederken, bu birliği salt duygusal bir birliktelik olarak düşünmez. Aksine daha somut atılımlar bekler ve bu doğrultuda önerilerde bulunur. Tarihi derinliği ve aktüel stratejik çözümlemeleriyle (Emre, 2003: 42) Karakoç, yeryüzündeki tüm Müslümanların bir araya gelip askeri, ekonomik, kültürel ve tarihi bir birliktelik kurmalarını önerir: Tıpkı Avrupa Birliği tecrübesinde olduğu gibi.[3] Karakoç'a göre eğer Müslümanlar böylesi bir girişimde bulunmayıp, ulus devletçiliğin dayattığı biçimde küçük üniteler halinde kalmaya devam ederlerse, esaret, eziliş ve sefalet onların alınyazısı olur; bu durumda da hiçbir zaman emperyalizmden kurtulamazlar. Oysa Müslümanlar buna layık değillerdir. Karakoç'a göre Müslümanlar, dünyanın en hür olması gereken halkı ve milletidir. Bu hür ve birlik olmuş milletin tesisini başlatacak ilk hamle ise aydınların uyanışıyla olacaktır (Karakoç, 1996a: 93).

Karakoç'un bu bağlamda ele aldığı diğer bir önemli kavramı ise medeniyettir. Burhanettin Duran (2004: 144, 149) aydınlar düzeyinde ele alındığında Türkiye'deki İslamcılığın bir medeniyet perspektifi olarak değerlendirilebileceğini ifade ediyor. Karakoç'un da bağlı kaldığı bu medeniyet perspektifinin kendi modernliğini üretmeye çalışan bir çabanın ürünü olduğunu belirten Duran, medeniyetçiliğin esasında muasır medeniyet seviyesine ulaşma ideali olduğunu, dolayısıyla da modernlikle irtibatlı, yani modernlik içre olduğunu iddia ediyor. Bu iddianın yarattığı tartışma alanına ve kısmi haklılığına rağmen Karakoç'un da medeniyet kavramım merkeze aldığı ve ileri sürdüğü tezlerin ana referanslarından birini medeniyet kavramına dayandırdığı açıktır. Ancak Karakoç'un bütünüyle batılı anlamda bir medeniyet perspektifine sadık kalmaktansa, kendi medeniyet perspektifini dinî bir bakışla kurmaya çalıştığı da ortadadır.

Karakoç'a göre (2005: 18) millet ve medeniyet mefhumları birbirinden ayrılamaz. Ona göre medeniyetsiz bir millet düşünülemez. Bir millet, kendi medeniyetini kurmuşsa, ancak bir millet olabilmiştir. İslam milleti, kendi milletliğini kurduğu muhteşem İslam medeniyeti vasıtasıyla gerçekleştirebilmiştir. İslam medeniyeti, İslam dininin temel ilkeleri çerçevesinde bütün İslam toplulukları tarafından üretilmiş bir medeniyettir. Yaşadığı görkemli yılların ardından bugün itibariyle bir krizle karşı karşıyadır. Ancak bu kriz aşılabilir bir krizdir. Çünkü İslam medeniyetinin motivasyonunu temin eden manevi dinamiklerin hepsi her zamanki gibi capcanlıdır. İslam medeniyetinin son büyük devleti Osmanlı'nın yıkılmış olması, İslam medeniyetinin ilelebet tarih sahnesinden silindiği anlamına gelmez. Elbette Osmanlı önemli bir temsildir. Ama nihai temsil değildir.

Karakoç'a göre (1998a: 66-71) İslam medeniyetinin bugün yaşadığı kriz, tarih boyunca yaşadığı ilk kriz değildir. Bundan önce de kimi krizler yaşamış, ama tümünü atlatmayı başarmıştır. Örneğin Karakoç'a göre İslam medeniyetinin ilk krizi Hz. Peygamberin ölümüyle ortaya çıkmıştır. Daha sonra Hz. Osman'ın şehadetiyle başlayıp Sıffın savaşıyla tırmanan siyasi bunalımdır. İslam medeniyeti daha büyük krizini ise zihni ve fikri düzeyde, Yunan medeniyetiyle karşılaşınca yaşamıştır. İslam medeniyeti bunlardan sonra da kimi krizler yaşamıştır. Son büyük krizi ise birkaç yüzyıldır yaşadığı krizdir. Son krizin büyüklüğü, bir kimlik krizi olması nedeniyledir. Başka bir ifadeyle bu krizle yaşanan İslam medeniyetinde kalma ya da onu terk edip yeni bir medeniyete (Batı medeniyetine) dahil olma tercihinde bulunmak zorluğudur. İslam medeniyeti son birkaç yüzyıldır, böylesi yapay bir tercih durumunda bırakılmıştır. Bu tercih bir mücadele alanı oluşturmuş olsa da, olumlu ya da olumsuz neticelenmiş değildir. Mücadele devam etmektedir. Ama devam eden bu mücadelede İslam medeniyetinin büyük bir güç kaybı yaşadığı da kesindir. Çünkü İslam medeniyeti, medeniyetinin hamisi ve varisi niteliğinde olan devletini kaybetmiştir. Karakoç (1998a: 87), **medeniyette devleti özdeşleştirmenin doğru olmadığını belirtmekle beraber, yine de, bu ikisini birbirinden ayrı düşünmenin imkanı olmadığının da altını çizmektedir.** Karakoç'a göre devlet İslam medeniyetinin büyük dayanağı, desteği, eşsiz meyvesi ve devamının en büyük garantisi, medeniyet de, devletin varoluş sebebi, hikmet kaynağı, yaşama kuvveti, üzerine oturduğu kaidedir.

Karakoç'un bu bağlamda ileri sürdüğü görüşlerini irdelerken, zorunlu olarak gelenek ve devlet kavramlarına da bakmakta fayda vardır. Karakoç medeniyetin içerdiği bir öğe olarak geleneği önemser ve geleneğe İslam milletinin ortak üretimi olarak bakar. Karakoç'a göre gelenek aynı zamanda, İslam milletinin ortak toplumsal ve tarihsel tecrübesidir. Bu nedenle de değerlidir. İslam'ın özüne zarar vermediği sürece korunmalıdır.

Tıpkı gelenek bakışında olduğu gibi, Karakoç'un devlet anlayışında da olumlayıcı bir taraf vardır. Burhanettin Duran (2004: 130), bu olumlayıcı yaklaşımın İslamcılığın geneline şamil bir şey olduğunun altını çizdikten sonra, sebebini Sünni İslam'ın devlet algısına bağlamaktadır. Duran'a göre Sünni İslam'da devlete yüklenen ahlaki amaç, şeriat ve ümmet atıflı bir aşkın devlet anlayışı ortaya çıkarmaktadır. Ancak yine de bu bağlamdaki bir tartışmanın hemen başında Sezai Karakoç'un devlete bakışıyla ilgili bir parantez açmakta fayda vardır. Bilindiği gibi siyaset literatüründe devlet, baskının, gücün ve zorbalığın eşdeğeri olarak anılmaktadır. Karakoç'un idealize ettiği devlet, bu nitelikleriyle temayüz eden bir devlet değildir. Karakoç'un zihnindeki devlet, İslam'ın temel ilkelerinden beslenen

devlettir. Bu devlet adaletin, hukukun, özgürlüğün ve düzenin teminatı olan ve bunun yanı sıra iyiliğin yaygınlaşmasında ve kötülüğün azaltılmasında aktif rol oynayan devlettir (Karakoç, 2007b: 50). Karakoç'un **DEVLET ANLAYIŞI, DEVLET OTORİTESİNİ PUTLAŞTIRMAYAN, FERDE BİR 'ÖLÇÜ' DAHİLİNDE İLİŞKİDE OLAN BİR DEVLET ANLAYIŞIDIR** (Karataş, 2004: 983).

Karakoç'a göre (2000: 106) İslam'ın beraberinde bir hukuk ve devlet düzeni getirmesi, İslam'ın millet anlayışını bütünleyen, dahası onu zirveye taşıyan bir durumdur. Karakoç bu yanıyla klasik İslamcılığın söylemini sürdürmüş olmaktadır. Çünkü bu cümlenin içerdiği şey İslam'ın sadece bir inanç sistemi değil, aynı zamanda bir hukuk ve devlet düzeni de getirdiğine yönelik vurgudur. Karakoç'a göre (1996b: 51) devlet, insanların mutluluğu için kurulmuş ulu ve kutlu bir kuruluş ve tanrısal bir lütuftur. Bu nedenledir ki **İslam medeniyetinde devlet, her zaman "devlet-i âli" ve "devlet-i ebed müddet" olarak tasavvur edilmiştir.** Karakoç da bu kadim devlet anlayışını paylaşmakta bir beis görmemiştir. Karakoç'un bu konudaki rahat ve teslimiyetçi tavrı, İslamcılığın birçok versiyonu açısından eleştiriye çok açık bir tavırdır. Zira Karakoç Müslümanların bütün geçmiş devlet tecrübelerini eleştirmeksizin kabul etmektedir. Oysa İslamcılık kimi düzeylerde, Osmanlı'yı da kapsayan bu devlet tecrübelerini gayri İslâmî niteliklerinden dolayı mahkum edebilmektedir.[4]

Bu nedenle de Abbasiler, Emeviler, Selçuklular, Osmanlılar Karakoç tarafından İslam devletleri olarak kabul ve lanse edilmektedirler. Bunların içinde özellikle Osmanlı imparatorluğu Karakoç'ta çok ayrı bir yer edinmektedir. Çünkü Osmanlı sadece bir İslam devleti değildir; o İslam milletinin son güçlü devletidir. Karakoç' taki Osmanlı vurgusu kuşkusuz sadece, Türkiye'nin Batı karşısındaki yenilgi ve ezikliğini, parlak bir geçmişle telafi etme gayreti (Mert, 2004: 416) değildir. Karakoç'taki bu vurgu bir hatırlatma ve ikaz olarak okunmalıdır: Siyaseten güçlü bir devlete sahip olmanın lüzumuna dair bir hatırlatma ve eğer güçlü bir devlete sahip olunmazsa ne olabileceğine dair bir ikaz. Ayrıca bir imparatorluk mirasına yaslanmanın verdiği bilinçle, tepkisel olmaktan çok kuşatıcı olmanın gerekliliğine olan vurgu (Emre, 2003: 41). Karakoç, Müslümanların eliyle inşa edilmiş ve az ya da çok İslam'ın ilkeleri etrafında biçimlenmiş her tür devleti, İslam milletinin bir başarısı olarak görür. Üstelik bu sadece geçmişe yönelik bir tespit ve gurur vesilesi olsun için anlatılmaz Karakoç'un metinlerinde. Karakoç aynı zamanda, bugün için de böylesi bir devletin gerekliliğine önemle vurguda bulunur. Çünkü Karakoç İslam devletini, müslüman toplumların ve onların din eksenli yaşamlarının garantörü olarak görür.

Bunun yanı sıra Karakoç'a göre güçlü bir devlet, İslam birliğini sağlayacak ve onun korunmasını üstlenebilecek yegâne güçtür. Karakoç'a göre güçlü bir devlet, aynı zamanda zayıf İslam halklarının haklarını da koruma altına alabilecek tek kuvvettir. Karakoç bu bağlamda Osmanlıyı örnek vererek, eğer bugünkü şartlarda güçlü bir Osmanlı olsaydı der, İslam coğrafyası malum kötü şartlarda olmazdı. Ona göre Doğu Avrupa'nın şu elli yıllık esareti, Filistinlilerin başına gelenler ya da İran Irak savaşı hep güçlü bir İslam birliğinin ve İslam devletinin olmaması nedeniyledir. Dolayısıyla Karakoç 20. yüzyılda Müslümanların en büyük problemi olarak güçlü bir devlet kuramamalarını gösterir (Karakoç, 1996a: 93).

Bu bağlamda Cumhuriyet tecrübesini de değerlendiren Karakoç (2000:163, 170), yeni kurulan devletin bir dünya imparatorluğu olan Osmanlı'nın büyük devlet mirasını reddedip, bölgesel sınırlara mahkûm olmuş küçük bir devlet olmayı kabullenmesini eleştirir. Nitekim konferanslarının birinde bu kanaatini şöyle dillendirmiştir: **"bizim alınyazımız Misak-ı Millî hudutlarıyla sınırlı değildir. Çünkü: bu coğrafya parçası, milletimizin, memleketimizin, ülkemizin sadece bir parçasıdır. Bir yanıyla Avrupalıların çizdiği sınırlardır ülkemizin bugünkü sınırları. Bu sınırlar bizi İslam âleminden tecrit etmektedir. Bizi güçten düşürmektedir"** (Karakoç, 2003: 55). Karakoç, bahsi geçen nedenlerden ötürü, redd-i miras tavrı içinde olmanın tarihsel gerçeği değiştirmeyeceğini ifade ediyor. Ona göre yapılması gereken yeniden büyük devlet olma idealine ve ülküsüne kavuşmaktır. Bu ülkü, İslam inancıdır. Büyük devlete götürecek ülkü budur.

Karakoç'a göre (2007a: 16, 23) bu doğrultuda yapılması lazım gelen önemli işlerden biri, 1918 yılında yıkılan Osmanlı'nın yerine kurulan yeni devletin öngördüğü sistemin sorgulanması ve kökten gözden

geçirilmesidir. Çünkü ona göre yeni devlet Misak-ı Millî sınırlarını asgari hudutlar değil de, azami hudutlarmış gibi korumaya çalışmaktadır. **Oysa Misak-ı Millî sınırları silah zoruyla kabul ettirilmiş sınırlardır.** Üstelik bu sınırlar milletimizin bütününü içermemektedir. Yapılması lazım gelen şey, bütün milletimizi gerçek sınırlarından haberdar etmek, onu o sınırlar içinde kardeşçe yaşatmaktır.

SONUÇ

Cumhuriyet dönemi İslamcılığının en önemli simalarından olan Sezai Karakoç, milliyetçiliğin en şiddetli bir şekilde hüküm sürdüğü ve her şeye rengini vermeye yetenekli olduğu bir zaman aralığında, İslamcılığını İslam milleti idealine yaslamasını becerebilmiş bir aydındır. O her zaman pür İslâmî bir bakış açısının peşinde olmuştur. Zaman zaman kullandığı literatür (devlet, millet, medeniyet vs) ve yaslandığı entelektüel miras açısından (muhafazakar, mukaddesatçı vs), görüşleri üzerinde bir sis perdesi belirse de, dikkatle incelendiğinde İslâmî tavrında çok net olduğu rahatlıkla fark edilecektir.

Onun tek ideali, bütün renkleri ve dilleriyle İslam coğrafyasının her tarafına dağılmış olan Müslümanları birleştirmek ve onları geçmişte olduğu gibi güçlü olacağı günlere taşıyacak yolu açmaktır.

Sezai Karakoç, kalbi İslam coğrafyasıyla birlikte atan bir aydındır. O, İslam coğrafyasının, bütün acılarına, sevinçlerine, ideallerine ve ümitlerine duyarlı, telaşlı, yapılabilecekler konusunda gayretli bir aydındır. Nitekim bütün eserlerinde bu ideal ve ümidin sesi yankılanmaktadır. Hem bir entelektüel olarak, hem de bir sanatçı olarak yaptığı tek şey, bu ideal ve ümit doğrultusunda gayrette olmaktır.

NOTLAR

1 Ahmet Yaşar Ocak'ın bu konudaki yaklaşımı, İslam'ın Osmanlı imparatorluğundaki merkezi önemini göstermek ve ayrıca İslamcılığın tarihi serüvenini yeni bir perspektifle değerlendirmek açısından yol gösterici olacaktır. Ocak'a göre, "Tanzimat'la birlikte başlayan köklü batılılaşmacı yenileşme hareketlerine bir tepki olarak doğduğu kabul edilen, fakat II. Abdülhamit devrinde daha da belirginleşmeye başlayarak, ondan sonra da özellikle fikri alanda devam eden İslamcılık ideolojisinin tarihi arka planı, yani yenileşme dönemi öncesi klasik Osmanlı İslam'ı ile ilgili olacaktır. Bu konuyu seçmemizin temel sebebi, klasik Osmanlı İslam'ının yahut başka bir deyişle, Osmanlı merkezi yönetiminin ideolojisinin temeli olması hasebiyle aynı zamanda politik bir araç haline dönüşmüş siyasallaşmış devlet İslam'ının, sanıldığının aksine, İslamcılık meselesiyle çok yakından ilişkili olmasıdır. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda İslamcılık meselesi ele alınırken, daima Tanzimat'la işe başlanılmış, Tanzimat öncesi dönemin bu meseleyle herhangi bir alakasının olabileceği pek düşünülmemiştir. Oysa, dikkatle bakıldığı zaman, bu ideolojinin esasında, yalnız Batılılaşmacı yenileşmeciliğe değil, belki daha da temelde, geleneksel bir nitelik kazanmış klasik Osmanlı İslam'ına da bir tepki olarak doğduğu ve bu yüzden de haddi zatında yenileşmeci (modernist) bir nitelik taşıdığı dikkat çekmektir." Bkz. Ahmet Yaşar Ocak, *Türkler, Türkiye ve İslam,* 4. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001, s. 73. Ocak, aynı çalışmasında konuyu şöylece detaylandırmaktadır: **"Yıldırım Beyazid (1389-1402) döneminden itibaren toprakların genişlemesine paralel olarak siyasi ve idari yapının kompleksleşmeye başlaması, dolayısıyla Osmanlı sultanlarının ve bürokrasinin daha çok kitabi İslam'a dayalı Sünni Müslümanlığın hakimiyetine tabii bir şekilde geçmeleri sonucunda farka dönüşmeye başladı. Yani başlangıçta her iki kesimi kendinde birleştiren kabilevi halk İslam'ı, farklılaşan yönetici kesimde yerini, giderek merkeziyetçi bir nitelik kazanmaya başlayan yapı gereğince, artık birkaç yüzyıldır siyasallaşma sürecini tamamlamış kitabi Sünniliğe bıraktı. XV. Yüzyılda bu geçiş süreci tamamlandı. Bunda, daha başlangıçta Osmanlı bürokrasisine ihtiyacı olan elemanları yetiştirmek üzere planlanan ve geliştirilen medreselerden yetişme ulemanın rolü her türlü tartışmadan varestedir. Çünkü bu siyasallaşmış Sünniliğin tam bir devlet ideolojisi haline gelmesi, onların katkısıyla gerçekleşebilmiştir... Özellikle XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, yani Fatih Sultan Mehmed (1451-1483) zamanından itibaren geçerli olmak üzere, Osmanlı İslam'ı denildiği zaman, bundan anlaşılması gereken, XVI. Yüzyılda artık her alanda olduğu gibi ideolojik alanda da doruk noktasına çıkan bir devletin merkezi yönetim ve iktidar çevrelerinin tam anlamıyla**

siyasallaşmış Sünniliği, diğer bir deyişle, Osmanlı Sünniliği'dir." Bkz. Ahmet Yaşar Ocak., a. g. e., s. 80-82

2 Feroz Ahmad İttihatçıların bu konudaki yaklaşımlarını ve sebeplerini şu şekilde anlatıyor: "İmparatorluk, Libya'nın 1911-1912'de İtalya'ya kaptırılması ve 1912-1913'te Balkan vilayetlerinin alınması nedeniyle önemli ölçüde küçülmüştü. İmparatorluk artık daha homojendi. İttihatçılar bütün ideolojilerini ve idari siyasetlerini gözden geçirmek zorunda kaldılar**. İdeolojilerindeki üç unsuru - Osmanlıcılık, İslamcılık ve Ulusçuluk terk edemezlerdi.** Değişiklik ancak bunlardan birinin vurgulanması şeklinde olabilirdi. Sayısal bakımdan en önemli grup olan Türklerin önemlerinin artmasına rağmen en çok vurgulanan ulusalcılık değil, İslam'dı. Türk ulusalcılığını sadece başkentteki bazı entelektüeller ciddiye alıyorlardı. Ancak komite, kendi iç çevrelerinde Ziya Gökalp gibi önemli Türkçülerin yer almasına rağmen, İslam'a olan bağlılığını korudu... İslam, özellikle savaşın yaklaşmakta olduğu bir sırada, İttihatçı dış politikanın önemli bir faktörü oldu." Bkz. Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* çev. Yavuz Alogan, 3. Baskı, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2005, s. 52-53.

3 **Karakoç bu idealini kendi edebi üslubuyla *Bir İslam Haritası* adlı yazısında şöyle anlatır:**

> "Cebelitarık'tan Cava adasının sonuna kadar tek devlet. Sınırlarında tel örgü yok; fakat, her yerde aynı hızla atan, şuurlu kalplerin zinciri var. İnanmış, öteye inanmış, ahlaklı, sıhhatli, çalışkan bir halk: İslam Milleti. Sulhta fevkalade yumuşak, savaşta son derece şiddetli. Abadan, Musul, Kuveyt ve Uhut petrollerinin tek boruda toplanarak büyük ve mesut İslam devletinin motörüne aktığı. Nil boyu, Dicle-Fırat arası, Maverai'ınnehir, Konya Ovası ve Pencap bölgesi baştan başa bereketle dikili ve yemyeşil. Kafa kadar iri başakların arasında yüzlerce sıhhatli buğdayın gülümsediği. Karabi'ıkte olduğu gibi, İslam haritasının her köşesinden yükselen bacalar ve bu bacalardan tüten mesut dumanlar. Mekke, Medine, İstanbul, Konya, Diyarbakır, Bağdat, Şam, Halep, Basra, Kahire, Tahran, Semerkant, Tunus, Fas, Cezayir, Nijerya, ve Pakistan Üniversitelerinden yükselen aynı ideal, aynı ilim ışığı. Ve gönlü bu idealle aydınlanmış ve alnına bu ışık vurmuş gençlerden İslam dünyasının en ücra köşelerine kadar yayılmış idareciler kadrosu ve teknisyenler ordusu. Bütün İslam ülkesini bir örümcek ağı gibi saran demiryolu ve binlerce kilometrelik tek çizgi halinde asfalt. Mesut kadınları, sıhhatli çocukları ve çalışkan erkekleriyle mamureler haline gelmiş, gazeteleriyle tek asil hakikatin başka başka açılardan alınan fotoğrafı ve bu manzaralardan örülü manevi ve nurani orman. Başka kültürlere karşı başı dik bir kültür. Yabancı kültürleri her an hallaç pamuğu gibi atarak içlerinde sadre şifa ne bulursa alıp eriten bir kültür. Bütün geyiklerin ve av kuşlarının, dışarıdaki vahşi deliliğin elinden kaçarak sığındığı emin ülke: İslam ülkesi. En son silahlarla donatılmış her an düşmanı kollayan, kalpleri ilahi sevgiyle titreyen bir ordu. Dirilmiş bir geçmiş, aydınlık bir gelecek, altın bir şimdiki zaman. Verimli ve canlı toprak, bir toprak; **Mümin ve üstün insan, bir insan. Size bir harita açtık. Bir rüya haritası.** Gerçekleştirilecek tek rüya." Bkz. Sezai Karakoç, *Dirilişin Çevresinde*, 5. Baskı, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2000, s. 136-137

4 Karakoç'un Osmanll'yla sonlandırdığı olumlayıcı devlet anlayışı, Ümit Cizre'ye göre Cumhuriyet döneminde de siyasal İslam'ın pek çok türü tarafından sürdürülmektedir. Cizre'ye göre bu tutumun temel nedeni, devlet bünyesinde yer alarak var olagelmiş ulema mirasıdır. Bkz. Ümit Cizre, *Muktedirlerin Siyaseti,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 115.

KAYNAKÇA

Ahmad, Feroz (2005), *Modem Türkiye'nin Oluşumu*, çev. Yavuz Alogan, İstanbul: Kaynak Yayınları.

Akçura, Yusuf (1976), *Üç Tarz-ı Siyaset,* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Bulaç, Ali (2004), "İslam'ın Üç Siyaset Tarzı veya İslamcıların Üç Nesli", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce 6: İslamcılık,* Edt. Yasin Aktay, İstanbul: İletişim Yayınları.

Cizre, Ümit (1999), *Muktedirlerin Siyaseti,* İstanbul: İletişim Yayınları.

Çiğdem, Ahmet (2001), *Taşra Epiği,* İstanbul: Birikim Yayınları.

Çiğdem, Ahmet (2004), "İslamcılık ve Türkiye Üzerine Bazı Notlar", *Modem Türkiye'de Siyasi Düşünce 6: İslamcılık,* Edt. Yasin Aktay, İstanbul: İletişim Yayınları.

Duran, Burhanettin (2004), "Cumhuriyet Dönemi İslamcılığı", *Modem Türkiye'de Siyasi Düşünce 6: İslamcılık,* Edt. Yasin Aktay, İstanbul: İletişim Yayınları.

Emre, Akif (2003), "Bir Dünya Tasarımı ve Ortadoğu", *Hece Dergisi,* Sayı: 73, Ankara.

Karakoç, Sezai (1996a), *Yapı Taşlan ve Kaderimizin Çağrısı II,* 2. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (1996b), *Çağ ve İlham TV,* 2. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (1998a), *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I,* 2. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (1998b), *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III,* 2. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2000), *Dirilişin Çevresinde,* 5. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2003), *Çıkış Yolu I,* 2. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2005), *Çıkış Yolu III,* 2. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2007a), *Tarihin Yol Ağımda,* 3. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları.

Karakoç, Sezai (2007b), *Diriliş Neslinin Amentüsü,* 10. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları Karataş, Turan (2004), "Sezai Karakoç: Bir Medeniyet Tasarımcısı", *Modem Türkiye'de Siyasi Düşünce 6: İslamcılık,* Edt. Yasin Aktay, İstanbul: İletişim Yayınları.

Mardin, Şerif (1992), *Türkiye'de Din ve Siyaset,* 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

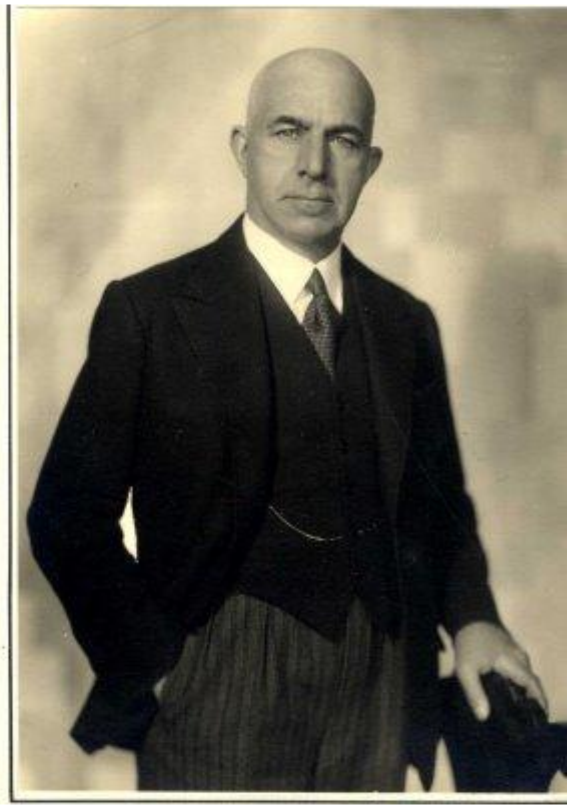
Mert, Nuray (2004), "Türkiye İslamcılığına Tarihsel Bir Bakış", *Modem Türkiye'de Siyasi Düşünce 6: İslamcılık,* Edt. Yasin Aktay, İstanbul: İletişim Yayınları.

Ocak, Ahmet Yaşar (2001), *Türkler, Türkiye ve İslam,* 4. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları. Su, Hüseyin (2003), "Diriliş Düşüncesi ve Yöntemi", *Hece Dergisi,* Sayı: 73, Ankara. Türkmen, Hazma (2008a), *Türkiye'de İslamcılığın Kökleri,* İstanbul: Ekin Yayınları. Türkmen, Hazma (2008b), *Türkiye'de İslamcılık ve Özeleştiri,* İstanbul: Ekin Yayınları.

Kaynak:

Sempozyum Bildirileri-[15 Kasım 2008)Şair ve Düşünür: Sezai Karakoç SempozyumuKasım, 2008 Editör: Saadettin Acar / Vahdettin Işık, Fatih Belediye Başkanlığı, II. Baskı: 2011, Bağcılar/İstanbul,s.261-282

BEHİÇ ERKİN (1876 – 11 Kasım 1961)

Bilgili ve çalışkan bir subay..

1876 İstanbul doğumlu. Harp Akademisi'nden kurmay subay olarak çıkışı 1897.

1902 yılının başında Kurmay Yüzbaşı olarak, merkezi Manastır'da bulunan III. Ordu bölgesindeki Selanik'e tayin olur.

Burada iken 1904 yılında Kurmay Kolağası, 1907 yılında Kurmay Binbaşı rütbelerine terfi eder.

Burada Demiryolu Muhafaza Kuvveti Komutanlığı, Demiryolu Muhafaza Kuvvetleri Müfettişliği gibi görevlerde bulunur.

Demiryolculukla tanışır, öğrenir, konunun önemini fark eder. **'Bir Osmanlı subayı tarafından demiryolları hakkında yazılmış olan ilk rapordur'** denecek olan bir rapor yazar. Raporunda, ***"Demiryolu işletmesinde gayrimüslimler değil, Türk memurlar kullanılmalıdır ve işletme lisanı Fransız dili yerine Türk dili olmalıdır"*** demektedir.

1907 yılında Mustafa Kemal Kurmay Kolağası olarak Şam'dan Selanik'e tayin olur..

Tanışırlar.. Aynı sokakta, bir ev arayla oturmaktadırlar. Mustafa Kemal'in saygısını ve dostluğunu kazanır. Mustafa Kemal ile sohbetlerde bulunurlar, ama onun renkli sosyal hayatına ayak uydurmaz. Akşamlarını genellikle evinde geçirir. Zaten ciddiyeti ve geniş bilgisi ile tanınan bir subaydır. Zaman zaman Mustafa Kemal'e kitaplar tavsiye etmektedir. Siyasetten uzak durur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılmaz. Aralarında karşılıklı saygıya dayanan bir ilişki gelişir. Behiç Bey, Mustafa Kemal'in ileride çok farklı noktalara geleceğini öngörmüş, Mustafa Kemal ise Behiç Bey'in şahsında güvenilir ve sağlam karakterli bir dost bulmuştur.

Behiç Bey, Mustafa Kemal'in 1911 yılında Trablusgarp'da İtalyanlara karşı savaşırken mektup yazdığı nadir insanlardan biridir. Aynı şekilde, 1914 yılında Sofya'da Askeri Ateşe iken, 1918 yılında Viyana yakınlarında senatoryumda yatarken de Behiç Bey'e mektuplar yazmıştır.

Mustafa Kemal, ilk eseri olan ***'Takımın Muharebe Talimi'*** adlı eserini, beraber katıldıkları bir manevrada, Behiç Bey'in ısrarlı tavsiyesiyle yazar.. Behiç Bey, rütbece büyük olmasına rağmen, Mustafa Kemal'in askerlik bilgisinden etkilenmiş ve kendisine anlattıklarını yazmasını istemiştir.

1910 Yılında İstanbul – Selanik Demiryolu Müfettişliğine tayin edilir..

Hat muhafızlığı önceleri sadece demiryolunun Bulgar çetecilerin sabotajlarına karşı koruma amaçlı iken zamanla hattın askerliği ilgilendiren tüm işlerinden sorumlu hale getirilmişti. Bu durum hattı işleten yabancı şirketin direnciyle karşılaşmış ise de zamanla oturmuştu.

Bu arada Mustafa Kemal, katıldığı tatbikatlara Behiç Bey'i de davet eder. Mustafa Kemal bu tatbikatlarda rütbesini aşan şekilde insiyatif almakta ancak bunu üst rütbeli subayları gücendirmeden başarabilmektedir. Bu tatbikatlardan çıkardığı dersleri de kaleme alır. ***'V. Kolordu Erkan-ı Harbiye Tabiye ve Tatbikat Seyahati – Selanik 1327 (1911)'*** isimli bu eserini yine Behiç Bey'e hediye eder.

1911 Yılında Mustafa Kemal ile yolları ayrılır. Mustafa Kemal Libya'ya, İtalyanlar'a karşı yollanan subaylar arasındadır.

1912 Balkanlar'da bozgun yılıdır..

Bu arada Behiç Bey bir Osmanlı tarafından demiryolları hakkında yazılmış ilk ve tek eser olan ***'Demiryolunun Askerlik Açısından Tarihi, Kullanımı ve Teşkilatı'*** adlı eserini yazar. Eserinde Fransız, Alman, İngiliz ve Rus demiryolculuğunu inceler. Osmanlı sistemi ile karşılaştırır. Son kırk elli yılda demiryollarının harplerin kaderinde belirleyici rol oynadığını vurgular.

Balkan Harbi başlar. Selanik Yunanlılara savaşmadan teslim edilince, 1912 yılında Behiç Bey de Yunanlılara esir düşer.. Esareti 11 ay 8 gün sürmüştür.

18 Ekim 1913'de İstanbul'a döner. Genel Kurmay Başkanı İzzet Paşa'yı görür. 3 Aralık 1913'de Genelkurmay 3. Şube Şimendifer Kısım Amiri olarak tayini çıkar.

Enver Paşa'nın ordudaki reformları..

1913 ve 1914 yılları, Enver Paşa'nın Alman teknik, mali ve personel desteğiyle yürüttüğü, ordunun yenilenmesini ve güçlendirilmesini amaçlayan reformlarını hayata geçirdiği yıllardır. Alaylı subayların tamamı emekli edilmiş, ordu baştan aşağıya tekrar yapılandırılmış, genç subayların önü açılmıştır.. Başka konulardaki tutum ve politikaları ne kadar eleştirilse de, Balkan Savaşı'nın düşmanla her karşılaştığında yüzgeri eden, aciz ve zavallı Osmanlı Ordusu'nu, I. Dünya Savaşı'nın dört yıl boyunca sekiz cephede başarı ile savaşan Osmanlı Ordusu haline getiren Enver Paşa'dır. Enver Paşa'nın bu baştan aşağıya yenileme gayretleri; seferberlik planlarını, askere alma kurallarını, ikmal sistemlerini de kapsıyordu.

1914 yılı.. Enver Paşa ile yıldızı barışmaz..

Behiç Bey bu yıl Kaymakam (Yarbay)'lığa terfi eder. Enver Paşa artık İTC'nin siyasi gücü ile edindiği Tuğgeneral rütbesi ile Harbiye Nazırıdır. Behiç Bey'den oldum olası hoşlanmaz. Onu 'Askere Alma Kısım Amiri' olarak tayin eder. Behiç Bey bu görevde, Alman kurmay subaylarıyla birlikte yeni askere alma kanununu hazırlar. Öte yandan Osmanlı Ordusu'nun seferberlik planları Almanların gözetiminde yenilenmektedir. Ordu Dairesi'nin başına, İkmal Şubesi Müdürlüğü de uhdesinde olacak şekilde Alman Albayı Kannengiesser getirilmişti. Behiç Bey Kannengiesser'e bağlı olarak İkmal Şubesi Müdür Yardımcısı'ydı.

1914 Sonunda I. Dünya Harbi'ne girilir.. 18 Mart, 1915'de Müttefik donanması Çanakkale'ye dayanır..

Çanakkale Cephesi'nden sorumlu olan V. Ordu'nun Komutanı Liman von Sanders Paşa'ydı. Müttefikler Çanakkale'yi denizden geçemeyeceklerini anlayınca, karaya asker çıkarmaya başlarlar. Liman von Sanders, Başkumandanlık'tan Albay Kannengiesser'in Gelibolu'ya tümen komutanı olarak tayin edilmesini talep eder. Böylece onun boşalttığı Ordu Dairesi Reisliği vekâleten Yarbay Behiç Bey'in üzerinde kalır.

Çanakkale Savaşı – Yarbay Behiç Bey, üstün başarısıyla milletin bu ölüm – kalım sınavında önemli rol oynar..

Yarbay Behiç Bey Çanakkale Savaşı'nın neresindedir? Cephesi hariç her yerinde. Cephede tüketilen her türlü ihtiyaç maddesi, gıda maddesi, silah, cephane, sağlık malzemesi ve maalesef içlerinde binlerce şehit ve gazimizin de olduğu askerlerimiz hep Behiç Bey'in yaptığı planlara göre ve yönettiği ikmal teşkilatı tarafından cepheye ulaştırılmıştır.

Yarbay Behiç Bey'in seferberlik planlarına katkısı..

Behiç Bey, bilgisi, karakteri ve çalışkanlığıyla birlikte çalıştığı Alman kurmaylarını etkilemiş ve güvenlerini kazanmış bir subaydı. Bu sayede Alman usullerine göre yapmaya çalıştıkları planların yürümeyeceğini, Balkan Savaşı'ndan çıkardığı derslerle anlatabilmiş ve kendi görüşlerini kabul ettirebilmiş, bu sayede özellikle Marmara Bölgesi, İstanbul ve Çanakkale Cephesi'ni ayakta tutacak seferberlik ve ikmal planları Behiç Bey tarafından önerildikleri şekilde kabul edilmişlerdir.

Örnek olarak şu olayı anlatabiliriz: Alman subayı Baare Bey'in hazırladığı karmaşık seferberlik plan taslağına göre, o zamanki mevcut demiryolunun sağlı sollu 22,5 km, yani bir yürüyüş mesafesinde yaşayan yükümlüler, yanlarına beşer günlük yiyeceklerini alarak en yakın istasyonda toplanacaklardı. Behiç Bey, Balkan Savaşı'nda, erlerin değil taburların bile orada burada unutulduğunu, bu tip planların bizde çalışmayacağını savunur, Almanları ikna eder. Sonunda Albay Kannengiesser "Peki. O zaman bu planın bir alaturkasını sen yap bakalım" der. Behiç Bey'in yaptığı plan hem Almanlar, hem Genel Kurmay tarafından beğenilerek kabul edilir. Behiç Bey planında İstanbul, Çanakkale ve bölgenin savunmasında görev almak üzere Marmara sahillerinde konuşlanacak altı kolordunun her birisine 300,000 nüfuslu askere alma daireleri tahsis etmiştir.

Behiç Bey'in planlarında Anadolu tarafında Soma – Bandırma, Trakya tarafında İstanbul – Uzunköprü demiryolu hatlarından geniş şekilde istifade ediliyordu. Demiryolu ile ulaşılabilen en yakın noktadan itibaren ulaşımın kağnı, at arabası, at ve hatta eşeklerle nasıl yapılacağı detaylarıyla hesaplanmıştı.

İkmal işlerinin başında..

Bunun gibi pek çok meselenin çözümünde o kadar başarılıdır ki, isteğine rağmen cephe görevi alamaz. İkmal işlerinin başında tutulur. Hatta bu durum kıdem almasını geciktirdiği ve terfisine mani olduğu için, Almanların teklifiyle ve Almanya'da uygulanan bir usul yürürlüğe konur. Yarbay Behiç Bey, bir Ordu Kurmay Başkanı ile eş tutularak kendisine bir yıl dokuz ay kıdem verilir. Bu surette 1917 yılında Miralay (Albay) olacaktır.

Çanakkale'nin ikmali..

Cephe gerisinden yapılan sevkiyat ilk olarak başında Liman von Sanders'in bulunduğu V. Ordu'ya yapılıyordu, oradan da V. Ordu Menzil Müfettişliği'ne. Kullanılan ikmal hatları şunlardı:

1. **Hat: Uzunköprü – Keşan – Gelibolu**
2. **Hat: Biga – Lapseki – Çanakkale**
3. **Hat: Balıkesir – Ezine – Çanakkale**

Ordu bölgesinde, Menzil Müfettişliği emrinde, Menzil Bölge Müfettişlikleri, Menzil Hat Komutanlıkları, Menzil Yiyecek ve Donatım Ambarları, Menzil Hastaneleri, Menzil Hayvan Hastaneleri, ulaştırmayı sağlayacak 'kol katarları' vardı.

Bu kuruluşlar, seferberlik planına göre, kolordularca Menzil Nokta Komutanlıkları, Menzil İstasyon Komutanlıkları, Menzil Hayvan Depoları, Menzil Ulaştırma Kolları gibi kademelere ayrılarak kurulmuşlardı.

Cepheler için ikmal noktaları gayet yakın ve uygun yerlere kurulmuşlardı. Gelibolu'daki muharebeyi iki cepheye ayıracak olursak, Arıburnu için işin başında Eceabat – Kilye hattında dağıtım noktaları

açılmışken, bu iskeleler düşman gemileri tarafından bombalanınca bunların yerini Akbaş iskelesi almıştı. Seddülbahir için ikmal hattı ise Soğanlıdere'ydi.

Zeytinburnu Fişek ve Mermi Fabrikası, Bakırköy Barut Fabrikası ve Mühimmat Depoları, Haliç'deki Karaağaç Tapa Fabrikası ve Mermi İmalathanesi, Maçka Silah ve Mermi Deposu ve Gülhane'deki Cephane Ambarı'ndan, bu ikmal hatları üzerinden cepheye sevk edilen cephane, yeterli bolluğu sağlayacak düzeyde değilse de, Gelibolu'daki birliklerimizin efsanevi direnişine yardımcı oldu..

Ölüme sevkiyat..

Yarbay Behiç Bey vazifesini elinden gelen en iyi şekilde yapmaya çalışırken aslında bir dram yaşamaktadır. Cephe, kaybettiği askerin yerine yeni askerler geldikçe ayakta durabilmektedir. Bu da sürekli olarak yeni askerlerin ölüme yollanması demektir. Behiç Bey çalışırken sürekli olarak bunun sıkıntısını çekmektedir.

Örnek olarak, V. Ordunun, III. Kolordu ile beraber, iki kolordusundan biri olan XV. Kolordu o kadar zayiat verir ki, asker mevcudu tam iki kere nerede ise sıfırdan başlayarak yenilenir.

ATASE ***(Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih Araştırmaları Strateji Etüdler Daire Başkanlığı)*** yayınlarından, savaş boyunca Çanakkale Cephesi'ne tam 310,000 asker sevk edildiğini, bunların içinden 595'i subay, 56,145'i er ve erbaş olarak toplam 56,740'ının cephede şehit düştüğünü biliyoruz. Bu rakama 100 – 101,000 yaralımızı ve kayıplar, esirler ile hastalanarak cephe gerisine sevk edilenleri ekleyince toplam cephe zayiatının 252,000 kişi civarında olduğu görülüyor.

I. Dünya Savaşı boyunca Osmanlı Ordusu'nda üç milyonu civarında insanımızın görev yaptığını, bunların içinden 500,000'den fazlası şehit olmak üzere, gazi, esir ve kayıp olarak verdiğimiz toplam kaybın 1,2 milyon kişiye ulaştığını göz önüne alınca Behiç Bey'in yaşadığı çelişki kolayca anlaşılıyor.

Bu arada Behiç Bey'in elinde olmayan bazı gelişmelerin ikmali kesintiye uğrattığını da biliyoruz. Bunların başında Çanakkale'den Marmara'ya sızan İngiliz ve Fransız denizaltıları gelir. O kadar ki, bunlar tarafından batırılan ikmal gemilerinde ciddi asker ve malzeme kaybedildiğini biliyoruz. Hatta bir keresinde Karaköy rıhtımının hemen açığında asker dolu vaziyette torpillenen gemimiz dahi olmuştu..

Madalya yağmuru..

Çanakkale Harbi zaferle sonuçlanınca, Yarbay Behiç Bey, üstün hizmetlerinin karşılığını bir madalya yağmuru ile alır.

Önce, Çanakkale ve V. Ordu Komutanı Liman von Sanders'in teklifi ile, Alman İmparatorluğu'nun II. Derece Demir Haç Nişanı..

Ardından Osmanlı'nın 3. Rütbeden Kılıçlı Osmani Nişanı ve 3. Rütbeden Kılıçlı Mecidi Nişanı.

Sonra, 3. Rütbeden Avusturya Demir Haç Nişanı.

1918 yılında II. dereceden Alman Demir Haç Nişanı'na ilave olarak kendisine aynı nişanın I. dereceden olanı da verilmiştir.

I. Derece Demir Haç Nişanı, Alman İmparatorluğu'nun en yüksek madalyasıdır ve çok az sayıda yabancıya verilmiştir.

Azerbaycan Jandarma Teşkilatını kurar..

1917 yılında kendisine verilen görev uyarınca Azerbaycan Jandarma Kararnamesi'ni hazırlar. Bu çalışma onaylanır. Azerbaycan'a giderek teşkilatı kurma görevi kendisine verilir. O sırada Azerbaycan'da Enver Paşa'nın kardeşi Yarbay Nuri Bey Ferik (Tümgeneral) rütbesiyle İslam Ordusu Komutanı olarak bulunmaktadır. Azerbaycan yönetiminde geçici bir hükümet vardır. Enver Paşa, harp bittiğinde Azerbaycan'ın kendiliğinden Osmanlı'ya katılmasını planlarken, Almanlar buna karşı çıkarak, Osmanlı ile Azerbaycan'ın, Avusturya – Macaristan örneğindeki gibi bir birlik oluşturmasında israr etmektedirler.

Niyet edilen, önce jandarma ve polis teşkilatının kurulması, ikinci merhalede ise 'Harbiye Nezareti' (Savunma Bakanlığı) ve Ordu teşkil edilmesiydi.

Behiç Bey, 19 Temmuz, 1918'de, Batum'a gitmek üzere İstanbul'dan yola çıkar. Vapur bulunamadığından Murat Reis Gambotu Behiç Bey ve yanındaki genç subaya tahsis edilmiştir. Oradan özel bir trenle Tiflis'e ve Azerbaycan'ın Gence şehrine ulaşır.

Behiç Bey'in hazırladığı kararname, 3 Ağustos, 1918 günü, Azerbaycan yetkilileri tarafından, hiçbir değişikliğe uğramadan imzalanarak yürürlüğe girer.

Behiç Bey, aynı yoldan İstanbul'a döner.

Harbin sonu.. Osmanlı teslim olur.. Mondros Mütarekesi (Silah Bırakışması)..

1918'in Eylül sonlarına doğru, okullardaki tarih derslerinde Türk çocuklarına ***"Müttefiklerimiz mağlup olmuştu.. o yüzden biz de yenik sayıldık.."*** klişesi ile öğretilen durum ortaya çıkar.. Müttefikimiz Bulgarların, Selanik'e 250,000 asker çıkarmış olan İngilizlere karşı savaştıkları 'Selanik Cephesi' çöker. Bulgaristan teslim olur.. Osmanlı'nın Almanya ile olan bağlantısı kesilmiştir. Savaşa devam etmenin imkanı kalmamıştır. Büyük savaş böylece kaybedilir.

7 Ekim'de Talat Paşa başkanlığındaki İTC hükümeti istifa eder. İzzet Paşa Hükümeti kurulur.

30 Ekim'de Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda 'Mondros Mütarekesi' imzalanır..

2 Kasım'da Enver, Talat ve Cemal Paşalar bir Alman denizaltısı ile ülkeyi terk ederler..

13 Kasım'da Mustafa Kemal Adana'dan İstanbul'a döner..

CUMHURİYET YILLARINDA

Yeni Türk Büyükelçisi

31 Ağustos 1939 yılında Fransa'daki bütün gazeteler baş sayfalarında Türkiye'nin Fransa'ya atadığı yeni Büyükelçi'yi başlıklarına taşımışlardı.

"Yeni Türk Büyükelçisi: Behiç Erkin."

Bu yıl dünya insanlık tarihi açısından çok büyük bir önem taşıyordu, çünkü bir gün sonra, 1 Eylül 1939'da, Nazi Almanya'sı Polonya'ya savaş ilan etti ve İkinci Dünya Savaşı başladı.

Dünya tarihinin en karanlık günleri başlıyordu ve Behiç Bey'i hayatının en zorlu görevi bekliyordu. Gazetelerin neredeyse tamamı **"Yeni Türk Büyükelçisi"** diye başlık atarken, bir tanesi **"Olağandışı Büyükelçi" (Ambassador Extraordinaire)** tanımıyla Behiç Bey'in kim olduğunu okurlarına anlatmıştı. Behiç Bey herhangi bir diplomat değildi: O, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde çok önemli bir yere sahip, Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın arkadaşı, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında en önemli görevlerden biri olan cepheye asker sevkiyatını başarı ile gerçekleştiren komutan, tüm dünyaya Türklerin demiryollarını işletebileceği dersini veren ilk Türk'tü. Türk demiryolculuğunun babası diye anılıyordu. Büyükelçi olmadan önce ise genç Türkiye Cumhuriyeti'nde İstanbul Milletvekilliği ile iki sene de Ulaştırma ve Bayındırlık Bakanlığı görevini üstlenmişti.

Erkânı Harp Subayı (Kurmay Subay) olan Behiç Bey, 1903 yılında Selanik'e tayin edildiğinde, kader ona Fransa'daki binlerce Yahudi'nin hayatını kurtaracağı bir ağ örmeye başlamıştı.

Selanik'te Üçüncü Ordu'da kendisine verilen görev, Demiryolları Hat Komiserliği oldu. Demiryolları ile bu tanışması ona, Osmanlı'da askeri açıdan yazılan ve ordu açısından demiryollarının değerlendirildiği ilk ve tek eseri yazma fırsatı verdi. Yabancılar tarafından kurulan ve özellikle de Almanlar tarafından işletilen yurdumuz üzerindeki demiryolları ile ilgili yazılan bu eser' [**Behiç Erkin, Demiryollarının Askeri Açıdan Tarihi. Kullanımı ve Örgütü**], Almanların dikkatini çekti. Behiç Bey'in demiryollarındaki başarılı çalışmaları ve Almanlarla Birinci Dünya Savaşı sırasında mecburi teşriki mesaisi Alman Hükümeti tarafından kendisine tam 5 kere madalya verilmesine sebep olacaktı.

O tarihlerde bu 5 madalyadan özellikle 1918 tarihinde verilen son madalyanın, yani Almanların çok ender bir yabancıya verdikleri 1. dereceden Demir Haç Nişanı'nın, aradan 25 yıl geçtikten sonra, Behiç Bey'in binlerce Yahudi'nin hayatını kendisine bu madalyayı veren Almanların elinden kurtarmasındaki en önemli kozlarından biri olacağını kim tahmin edebilirdi.

ANKARA, 1939

Behiç Bey bakanlıktan istifa ettikten sonra tam 11 yıl Budapeşte'de Büyükelçilik yaptı. Ancak Avrupa'da sert esen rüzgârları sezen Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Kurtuluş Savaşı'ndaki komutanlardan biri olan, hatta kendisi Genelkurmay 1. Başkanı iken 2. Başkanlığı teklif edecek kadar güvendiği silah arkadaşı Behiç Bey'e şu teklifi yaptı:

"Avrupa'da durum gün geçtikçe daha vahim bir vaziyet almakta; bu durumda ben iki kritik şehir olduğuna inanıyorum, birincisi Berlin, öteki de Paris. Sizin önümüzdeki dönemde bu iki yerden birinde görev almanız ülkemiz açısından son derece önemlidir."

Behiç Bey'in bu teklife cevabı şu oldu: **"Ben Almanca bilmem, Osmanlı'da da bir Türk subayının Alman subayından emir almasını içimize sindiremediğimizi padişahın nezdinde bile dile getirerek Alman tarafının bütün şimşeklerini üzerime çekmiştim. Oysaki Fransızcam gayet iyidir, orada daha faydalı olabileceğime inanıyorum."**

Bu konuşmanın ardından Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Behiç Bey'i Türkiye'nin Paris Büyükelçisi olarak Fransa'ya atadı.

Behiç Erkin hatıratının 119. sayfasında Almanlarla ilgili şu yorumu yapmıştı:

"Kannengisser Paşa, kitabında, benim Almanları kalpten sevip sevmediğimden şüphe ediyor ve diyor ki: Behiç Bey'in Almanları samimi ve kalpten sevip sevmediğini bilemedim. Enver Paşa Türk ordusunu Alman metotlarına göre teşkilatlandırmak istiyordu, Behiç Bey'in ise bu fikre gönülden taraftar olduğunu zannetmiyorum."

> [Behiç Bey aralarında Enver Paşa ve Talat Paşa'nın da bulunduğu bir tören sırasında **"Bir Türk subayının bir Alman subayından emir almasını hiçbirimiz içimize sindiremiyoruz Padişahım!"** diyerek, ilk defa tüm Türk Erkânı Harp subaylarının duygularını sesli olarak Padişah'a dile getirmişti.
>
> Ayrıca bir Alman Generali olan Kannengisser Paşa, 1934 yılında Paris'teki Payot Kitabeyi tarafından basılan "Gelibolu" adlı kitabında Behiç Bey'le ilgili şu yorumlan yapmıştı: "Behiç Bey beraber çalıştığımız seneler esnasında, Türk subayları arasında hepsinden fazla temasta bulunduğum zattır. Gayet makul, derin görüşlü, gayet geniş umumi kültür sahibi, memleketinin tarihi, mazisi, ahlakı ve âdetleri hakkında esaslı bilgilere sahip bir zattı ki, emsali Türkiye'de epey nadirdir. Behiç Bey'in değerli bir meslek tecrübesi, hayret verici bir iş kapasitesi ve hakiki bir yaratıcı dehası vardı."]

Behiç Bey şöyle devam ediyor: **"Alman milletinin her sahada yüksek kabiliyetini takdir edenlerdendim. Fakat toplu olarak Almanları sevmemde bir sebep yoktur ve memleketimizde bulunanlardan bazılarının yaptıkları münasebetsizlikler benim biraz, Alınanlara karşı soğukluk hissetmeme neden olmuştu."**

152. sayfaya ise **"Almanlarla Münasebetim"** şeklinde bir başlık atmıştı. Başlığın altında kaleme aldıkları ise çok ilginçti: **"Karargâhtaki ve Alman Büyükelçiliğindeki yüksek rütbeli Almanlar, dairemize intikal eden işlerde çok defa istediklerini yapmadığım için beni sevmezlerdi. Hatta bir gün Enver Paşa'nın bekleme salonunda rast geldiğim Alman askeri ataşesi 'Sizin icraatınız Alman-Türk ittifakını bozabilecek dereceye varıyor,' demişti. Ben de 'Benim bu kadar büyük salahiyetim varsa bununla gurur duyarım,' diye cevap vermiştim."**

PARİS, 1939

Behiç Bey 13 Ağustos Pazar sabahı Paris'e vardı. Fransa Dışişleri namına protokolden Bay Dulignier, Büyükelçilik çalışanları ve o dönemde görevli olarak Paris'te bulunan Kâzım Orbay Paşa tarafından karşılandı.

Ertesi gün Fransa Dışişleri Bakanı Georges Bonnet ile görüşerek itimatnamesini Fransa Cumhurbaşkanı'na ne zaman sunabileceğini sordu. Cumhurbaşkanı tatildeydi, bu nedenle ancak eylül ortası gibi müsait olabileceğini öğrendi. Behiç Bey çok şaşırdı bu rahatlığa, çünkü kendisi savaşın pek yakında çıkabileceğini düşünmekteydi.

Behiç Bey bir küçük çalışma yapıp Paris'teki elçilik kadar kâtibi az olan bir elçilik olmadığım anlayınca hemen Dışişleri'ne başvurdu, Beşir Balcıoğlu ve Melih Esenbel'i 3. kâtip olarak Paris'e getirtti. Elçilikte Leon Mandil isimli bir Yahudi kâtip çalışmaktaydı. Leon Mandil'in Fransızcası mükemmeldi, akıllı ve çok çalışkan bir kişiydi. Elçiliğin bütün Fransızca yazışmalarını Leon Mandil yapmaktaydı. Bu arada Büyükelçilik'teki Müsteşar Salih Zeki Örs, Başkâtip Fatin Rüştü Zorlu, üçüncü kâtipler Melih Esenbel ve Beşir Balcıoğlu, Mahalli Kâtip Sadi Eldem ve Reşat Temizer, hepsi Galatasaray Lisesi mezunuydular.

> [Leon Mandil Osmanlı'nın Hicaz'daki 3. Ordusundaki Sağlık Komutanı Mandil Paşa'nın oğludur ve **Atatürk** kendisine **"Özel Ataşe"** payesi vermiştir.
>
> Bir de Bodo isimli biri gelmişti Behiç Bey'le beraber Fransa'ya, ona bu ismi Atatürk vermişti. Esas ismi Prodromos Stamadiades idi, fakat bu ismi uzun bulan Atatürk, **"Senin ismin Bodo olsun,"** demiş ve hep öyle kalmıştır. Atatürk Konya'ya gittiğinde ona orda hizmet eden, geceleri paspasa kıvrılıp Ata'nın kapısında yatan uşaktı. Atatürk Mübadele Kanunu'nu çıkardığında yakın arkadaşı Behiç Bey'den bir ricada bulunur. **"Bu Rum'dur Rum olmasına ama, hem öksüzdür hem de ne Rumca konuşur ne de orada bir akrabası ya da tanıdığı vardır. Mevkim itibarıyla Mübadele Kanunu'nu çıkartıp da Bodo'yu tutabilmem imkânsız olduğundan, sizden rica etsem bu emanetimi kabul eder misiniz?"** O tarihten itibaren Bodo, Behiç Bey Türkiye'ye dönene kadar, hep Behiç Bey'e hizmet etmiştir.]

Siyasette durum tehlikeli bir hal aldığından Fransız Cumhurbaşkanı Albert Lebrun 29 Ağustos'ta Paris'e dönmüştü ve Protokol Şefliği'nden Behiç Bey'e ertesi gün kendisini kabul edeceği bildirildi. 30 Ağustos günü saat 11.30'da Behiç Bey maiyeti ile beraber Elysee Sarayı'na gitti ve itimatnamesini Cumhurbaşkanı'na sundu. Bu tarihte Fransa'da 61 büyükelçilik bulunmaktaydı.

1 EYLÜL 1939, 2. DÜNYA SAVAŞI

1 Eylül sabahı Almanya Polonya'ya savaş açtı, iki gün sonra da İngiltere ve Fransa Almanya'ya savaş ilan etti. Diplomatik olarak ortalık toz duman oldu. Behiç Bey'in yaşadıklarından edindiği çok önemli bir tecrübe vardı: **"Savaş olsun olmasın en önemli silah istihbarattır."** Tarafların ne yapacaklarını önceden haber alabiliyorsanız ya da az bir bilginiz dahi olsa atacağınız adımları daha iyi belirler, risklerinizi en aza indirebilirsiniz. Bu nedenle Behiç Bey hemen tanışabildiği kadar çok elçiyle tanıştı ve Fransa Hükümeti nezdinde birçok ilişki kurdu. Türkiye'de Fransa Büyükelçisi iken tanıştığı M. Sarraut'nun İçişleri Bakanı olması Behiç Bey için büyük bir şanstı.

4 Eylül gecesi herkes uykudayken bir anda şehrin bütün sirenleri çalmaya başladı, herkes korku içinde uyandı, tedirgin bir bekleyiş sonucunda uykusuz geçen bir gece oldu. Sonraki günlerde Paris'te alarmlar o kadar çoğaldı ki, uyumak iyice zorlaştı. Ancak 1940 senesi 3 Haziran'ına kadar kente düşman bombası düşmedi.

Ekim sonuna kadar Behiç Bey karşılıklı ziyaretlerle hem resmi görevini yerine getirdi hem de oldukça insan tanımış oldu. Mısır Elçisi Fahri Paşa'nın verdiği bir davette Madame Georgette Jean Brunhes ve Madame Abrami ile tanıştı. Madame Brunhes adlı dul ve zengin kadın evinde sürekli bakanları, diplomatları, akademi üyelerini, generalleri, aristokratları kabul ederdi; diğeri Fransa'nın en

meşhur doktorlarından M. Abrami'nin karısıydı, o da evine önemli kişileri kabul eder, Fransa'daki bütün siyasi olayları öğrenirdi. Behiç Bey bu iki hanım sayesinde Fransa siyasetine hâkim birçok kişiyle tanışma fırsatı buldu. Fransa siyasetindeki bu ağır toplarla tanışması ve ahbap olması ileride işine çok yarayacaktı!

Bunların arasında Başbakan Daladier, Başbakan Paul Reynaud, Dışişleri Genel Sekreteri A1exi Leger, Fransa Meclis Başkanı Herriot, General Mougin, son Berlin Büyükelçisi Monsieur Coulondre, Dışişleri Bakanı Georges Bonnet, sonraki Dışişleri Bakanı Champetier de Ribes gibi isimler bulunmaktaydı.

Kurulan ilişkilerin ne işe yaradığının faydası ilerde daha net ortaya çıkacaktı, ama Behiç Bey en ufak bir işte çıkan pürüzü hemen bu sayede gideriyordu. Örneğin savaş zamanında "sauf conduit" denilen özel bir seyahat izin vesikası vardı. Bu vesika olmadan seyahat etmek imkânsızdı. Elçilik ve konsolosluk personeli için gerekli olan bu belgeyi Dışişleri Protokol Şefliği düzenlemekte problem yarattı, **"Sizde Türk çok, ama ecnebi de çok,"** denince Behiç Bey derhal Budapeşte'de büyükelçilik yaptığı dönemde Fransa'nın askeri ataşesiyken tanıştığı General Jauard'a giderek meseleyi halletti. Behiç Bey inandığı bir konuyu çözmeden işin peşini bırakmazdı.

Fransa'nın harp ilan ettiği 3 Eylül 1939 tarihinden Almanların Fransa'ya girdiği 10 Mayıs 1940'a kadar **(bu döneme Beyaz Harp Dönemi denir)** ilk başlarda yoğun olan sirenler yavaş yavaş azalmıştı, ancak geceleri karartma uygulanıyordu.

Bu arada Büyükelçilik, Ankara ile ciddi bir yazışma, daha doğrusu cevap alamama ya da bilgilendirilmeme sorunu yaşıyordu. Mesela: Arnavutluk maslahatgüzarı, Arnavut Kralı'nın eniştesi, ama aynı zamanda da Sultan Abdülhamid'in oğlu Abid Efendi idi. Behiç Bey bunun hassas bir konu olduğuna inandığı için Dışişleri'ne bu kişiye göreve başladığına dair herkese gönderdiği tamimi gönderip göndermeyeceğini sormuştu, ama hiçbir cevap alamadı. Behiç Bey'in hatıratında bu konu ile ilgili "âdetleri olduğu üzere cevap vermediler" yazılıdır.

Başka önemli bir örnekte 19 Ekim 1939'da ABD Büyükelçisi Mr. Bullitt Behiç Bey'i telefonla arayarak tebrik etti. Behiç Bey sebebini anlayamayıp neden diye sorduğunda, Mr. Bullitt İngiliz ve Fransızlarla ittifak anlaşmasının Ankara'da imzalandığı cevabını verdi. Behiç Bey hayretler içinde kalıp imzalandığını bize haber vermeleri gerekirdi, diye düşündü ve Mr. Bullitt'e mahcup oldu. Hemen ardından Dışişleri Genel Sekreteri Leger arayıp tebrik etti. Böyle bir anlaşma Paris Büyükelçiliği'ne tebliğ edilmemişti. Aradan bir ay geçti ve 24 Kasım'da ekonomik işbirliği anlaşmaları yapmak üzere Dışişleri Genel Sekreteri Numan Menemencioğlu geldi. Behiç Bey, Numan Bey'e bu durumu anlattı, Numan Bey hayret bile etmeyerek, soğukkanlılıkla, **"Unutulmuş olabilir,"** dedi.

Uzun komutanlık dönemi; Atatürk'le 1907'de başlayan, aynı çadırda ikisinin sabaha kadar devlet meselelerini konuşmaları; Atatürk'ün Behiç Bey'e 1912'de Derne'den yazdığı özel mektuplar; Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara Hükümeti'nin Bakanlar Kurulu'nda söz alıp istifasını vermek suretiyle yanlışların giderilmesini sağlaması; Kurtuluş Savaşı'nda üstlendiği, ordumuzu savaş alanlarına taşıma sorumluluğunun tecrübesi; demiryollarının ilk genel müdürlüğü sırasında mücadele ettiği zorluklar; İstanbul Milletvekilliği ve Bayındırlık Bakanlığı sırasında edindiği tecrübeler... Behiç Bey çok engin devlet tecrübesine sahip bir devlet adamıydı, yaşadığı bu ender cevap alabilme meselesini hiç sorun etmeyip hemen her konuda inisiyatifi ele almış ve Fransa'da resmi görevi ve vicdanı ne gerektiriyorsa yapmış, Ankara'ya da her yaptığını bildirmişti.

Bütün bu tecrübeler aslında kısa bir süre sonra Vichy hükümeti ve Almanlarla yaşayacağı birçok zor durumdan kendisini ve beraberindeki binlerce kişiyi kurtaracaktı.

KADER AĞLARINI ÖRMEYE BAŞLIYOR... Fransa'daki Yahudiler

İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı günlerde Fransa'da 330.000 civarında Yahudi yaşamaktaydı, bunların aşağı yukarı 10.000'i Türk vatandaşıydı. Bu rakama Fransız tabiiyetine geçmiş Türk Yahudileri dahil değildi.

Fransız tabiiyetine geçmiş olan Türk Yahudi nüfusu ile ilgili bir rakam ise şu şekildeydi:

Almanlar 1940 sonbaharında Fransızlara Paris'te bir nüfus sayımı yaptırdılar. Amaçlan Paris'teki Fransız kimliği taşıyan Yahudi nüfusunu tespit etmekti. Bu sayımda Paris sınırları içerisinde 15 yaşın üstünde 113.467 Fransız vatandaşı Yahudi olduğu tespit edildi. Bu 113.467 kişinin 26.158'i Polonya, 7.298'i Rus, 4.382'si Rumen, 3.38l'i Türk, 1.926'sı Macar, 1.703'ü Alman ve 1.642'si Yunan kökenli Fransız vatandaşı Yahudilerdi. Bu rakamlar 15 yaş üstünü ve sadece Paris şehrini kapsamaktaydı. 3.381 Türk Yahudisine, 15 yaşın altındakiler de eklendiğinde, sadece Paris'te 5.000'in üzerinde Fransız vatandaşlığına geçmiş Türkiye kökenli Yahudi'nin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bütün Fransa'da ise bu rakam 10.000 civarındadır.

Özetlemek gerekirse 10.000 civarında Türk vatandaşlığını kaybetmemiş, 10.000 civarında Türk vatandaşlığını bırakıp Fransa vatandaşlığına geçmiş, toplam 20.000 civarında Türkiye kökenli Yahudi Fransa'da yaşamaktaydı. O dönemde bu duruma muntazam Yahudiler ve gayri muntazam Yahudiler denirdi.

Fransa'da yaşayan Türk Yahudilerinin bazılarının babaları ya da büyükbabaları Osmanlı'nın son dönemlerinde Fransa'ya gelip yerleşmişlerdi. Bunların bir kısmı özellikle 19. yüzyılda Paris'te bulunan **"Alliance Israelite Üniverselle"** kurumunun Osmanlı'da açtığı Fransızca tedrisatlı okullarda okumuş insanların çocukları ya da torunlarıydılar. Bir kısmı ise azınlık haklarına titizlikle saygı göstermiş 2. Abdülhamit'in tahttan indirilmesinden sonra gelecek olan padişah aynı olmaz kaygısı ile Fransa'ya göç etmişti. Başka bir Fransa yolculuğu yapan Yahudiler ise 1. Dünya Savaşı'nda Fransız ordusu İstanbul ve Anadolu topraklarından çekilirken, onlarla beraber gittiler Fransa'ya. **Son olarak da 1920'de İzmir'e saldırıp Anadolu'nun içlerine doğru ilerleyen Yunanlıların Müslüman demeden Yahudi demeden herkesi öldürdüğünü duyan bir kısım Yahudiler Fransa'ya göç etti.**

Paris'te yaşayan Yahudiler genellikle 11. bölgeye, Fauburg Saint Antoine civarına yerleşmişlerdi.

> 1923 ANAYASASI'NIN 88. MADDESİNDE TÜRK VATANDAŞLIĞI İLE İLGİLİ AYNEN ŞÖYLE YAZMAKTAYDI:
>
> **"Türkiye'de devamlı olarak yaşayan herkes Türk vatandaşıdır ve yurtdışında yaşayan vatandaşlar ise en yakın konsolosluğa kayıtlarını düzenli olarak yaptırdıkları müddetçe, ne kadar uzun süre yurtdışında yaşarlarsa yaşasınlar Türk vatandaşlıklarım korurlar."**

Ancak yurtdışında yerleşik birçok vatandaşın hiçbir kayıt yaptırmadığı ve yaşadıkları ülkelerin vatandaşlıklarını almaları eğiliminde oldukları anlaşılınca, 1935 senesinde Vatandaşlık Kanunu'nda yeni bir düzenleme yapıldı. Buna göre; Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere veya takip eden 5 sene içerisinde ülkesine dönmeyenler otomatik olarak vatandaşlıklarını kaybedecekler, ancak 5 yılda bir konsolosluğa gidip kayıtlarını tazeledikleri müddetçe vatandaşlıkları devam edecek, aksi takdirde vatandaşlıktan çıkartılacaklardı.

Bu kanunun ardından birçok kişi kayıt yaptırdı, Fransa'da yaşayan birçok Yahudi vatandaşımız ise buna gerek duymadı ve kayıt yaptırmadı. Zaten çoğu çok uzun yıllardır Fransız vatandaşıydı.

> **Kanunun değiştiği 1935 ve takip eden ilk 5. yıl olan 1940 itibarıyla kaydını yaptırmayan herkesin vatandaşlığı düşmüştü. Buna göre 10.000 civarında Türk vatandaşı Yahudi kayıtlıydı, neredeyse bir o kadarı ise kayıtsızdı (kaydı olanlar muntazam, kaydı silinenler gayri muntazam).**

16 Mayıs 1940'ta Fransa'da tam bir panik havası hâkimdi. Sabah Başbakan Paul Reynaud'nun özel kalem müdürü elçiliğe telefon ederek Alman ordusunun akşam saatlerinde Paris'e girmesinin muhtemel olduğunu ve elçiliğin Paris'i terke hazırlanmasını bildirdi. Ancak Alman ordusu istikametini kısa bir süre için Manş Denizi'ne doğru çevirince Paris'e girmesi birkaç gün ertelendi. Bunun üzerine Behiç Bey derhal Başbakan'dan randevu talep etti ve 17 Mayıs saat 19.30'da Başbakan Paul Reynaud'ya gitti. Karşılaştığı manzara son derece üzüntü vericiydi, her tarafı titremekte olan

Başbakan'a, Behiç Bey **"Vaziyet nedir?"** diye sordu, Başbakan ise **"Çok tehlikeli olmakla beraber, ümitsiz değildir,"** dedi.

24 Mayıs'ta ABD Büyükelçiliği'ne giden Behiç Bey, Büyükelçi Bullitt ile konuşurken bir şeyi fark etti, bütün binanın camlarına kum torbaları yığılmıştı. Büyükelçi Bullitt, kent civarında Almanların 30 km'lik bir gedik açtığını masanın üstündeki haritadan Behiç Bey'e anlattı. Eski bir komutan olduğunu bildiği Behiç Bey ile harita üzerinde epey fikir alışverişinde bulundular.

Behiç Bey 3 Haziran 1940 sabahı saat 13.30'da tam öğle yemeğine oturmuşken, müthiş bir bombardıman başladı. Elçiliğin tüm pencereleri sarsıldı. Elçiliğin karşısındaki 7 katlı binanın altında mahalle polisi elçilik personeli için bir oda hazırlamıştı, çünkü Fransa'da sığınaklar bir bodrum katından ibaretti, ancak Behiç Bey sükûnetini bozmadan yemeğini yemeyi tercih etti. Balkan Savaşı, Kurtuluş Savaşı, alışıktı bomba seslerine ve bu seslerin kentin çok yakınında, ama içinde olmadığını tecrübelerinden anlamıştı. Bombardıman şiddetini artırarak 40 dakika sürdü. Bu bombardımanla Almanlar Renault ile Citroen fabrikalarını ve civarını bombalamışlardı. 200 Alman savaş uçağı 40 dakikada iki önemli fabrikayı ve çevresini yerle bir ederken arkada bin küsur ölü ve iki bin küsur yaralı bırakmıştı. Savaşın ayak sesleri bomba olup gelmiş, ölüm kusup gitmişti 40 dakikada. Bu daha başlangıçtı.

Bu arada Bolonya Ormanı'na giden Behiç Bey bir bombanın elçiliğe yaklaşık 300 m mesafeye düştüğünü tespit etti.

> UZUN YILLAR ÖNCE FRANSIZ VATANDAŞLIĞINA GEÇMİŞ BİRÇOK YAHUDİ, FRANSA DEVLETİNİN ALMANYA'YA TESLİM OLMASININ YARATTIĞI PANİKLE TÜRK BÜYÜKELÇİLİĞİ'NE GELMEYE BAŞLAMIŞTI. BU İNSANLAR TÜRKİYE'NİN VATANDAŞLIKLARINI KAYBETMEMELERİ İÇİN ÇIKARDIĞI TÜM KANUNLARA DUYARSIZ KALMIŞLAR VE TÜRK KİMLİĞİNE İTİBAR GÖSTERMEMİŞLERDİ. **ALMANLAR GELENE KADAR TÜRK YAHUDİSİ OLMAKTANSA FRANSIZ YAHUDİSİ OLMAYI TERCİH ETMİŞLERDİ.** (Ah……………)

Başkâtip Fatin Rüştü Zorlu, Büyükelçi Behiç Bey'e gelerek durumu bildirdi, ne yapılması gerektiğini sordu. Behiç Bey tereddüt etmeden

> **"Her kim, gerek Osmanlı ve gerekse de Türkiye Cumhuriyeti'ne ait kimlik, belge ya da tapu ibraz ederse, vatandaşlık başvurusu doldurtup vatandaşlık ilmühaberi kâğıdı verin," dedi.**

Fatin Bey bunun üstüne **"Sayın Büyükelçim, hiç belgesi olmadığı gibi, bırakın belgeyi, Türkçe bile bilmeyen, ama babasının, dedesinin uzun yıllar önce bizim topraklarımızda yaşadığını iddia eden birçok Fransız var aralarında!"** dedi. Bunun üzerine Behiç Bey

> "O zaman 6 kelime ezberlesinler kâfi: **'Ben Türküm, akrabalarım Türk topraklarında yaşıyorlar.' Bunu ezberletin ve verin gerekli evrakları, Almanlar Türkçe anlamaz nasıl olsa,"** dedi ve ilave etti: **"Bunu konsolosluklara da böylece bildirin."**

İşte henüz hiçbir şey başlamamışken Behiç Bey'in çok net bir tavır alarak inisiyatif kullanıp verdiği bu karar, daha sonra da Ankara'nın Başkonsolosluğu kapatın emrine uymayarak Paris'te Başkonsolosluğu tutması kararı, binlerce Yahudi'nin hayatını kurtaracaktı.

> [Behiç Bey herhangi bir büyükelçi değildi, kendisi de Bakan sıfatı taşıyordu, ayrıca Kurtuluş Savaşı esnasındaki askerlik kariyerinde bile karşısındaki kim olursa olsun, yanlış olduğuna inandığı emirleri uygulamadan önce doğrusunun ne olduğunu söyleyen bir yapıya sahipti.
>
> Mesela: Kurtuluş Savaşımızın en can alıcı yerinde, Başkumandan Mustafa Kemal'den **"Dakika tehiri idamla cezalandırılacaktır"** başlıklı bir telgraf aldı, telgrafta Mustafa Kemal cepheye asker sevkıyatının hızlandırılmasını istemek-

teydi Behiç Bey'den. Behiç Bey Mustafa Kemal'in bu kesin ve hayati emrini uygulamadı ve Mustafa Kemal'e cevabi telgraf çekti:

"Hat daha süratli gitmeye uygun değildir, lokomotifin 40 km'den daha süratli gitmesi raydan çıkmaya sebep olacağından tek sevkıyat bile yapılamayabilir, ikinci bir emrinizi bekliyorum." Mustafa Kemal'den gelen cevap Behiç Bey'i onaylıyordu: **"Siz nasıl uygun görürseniz."]**

Behiç Bey 3. Kâtip Melih Esenbel'i çağırtıp bir emir verdi: **"Almanlarla uzun zaman çalıştım, onları çok iyi tanırım, burada bizi çok zorlu zamanlar bekliyor olacak, özellikle Yahudiler için tüm personele ve konsolosluklara bildirdiğim kararımın onların hiç hoşuna gideceğini zannetmiyorum. Anlayacağın burada her geçen gün her şey daha zorlu ve belki de tehlikeli olacak bizim için. Bu durumda evli olanların eşlerini ve çocuklarını memlekete göndermeleri zaruri gözükmektedir."**

Melih Bey Büyükelçi'nin bu kararını akşam eşi Emine Esenbel'e söyledi.[Bin Renk, Bir Ömür, Sefire Emine Esenbel'in anıları sf. 80.]

9 Haziran Pazar günü saat 20.00'de Fransa'nın eski Ankara Büyükelçisi elçiliğe gelerek Behiç Bey'e hükümetin sabahleyin Paris'i terk ettiğini, elçiliklerin Paris'i terk etmeleri için yazılan bildirimin gönderilmesi için Dışişleri Bakanlığı'nda adam bulunmadığından, birisini gönderip genelgeyi aldırtmasını istedi.

Behiç Bey'in bir huyu da önceden olacaktan tahmin etmeye çalışıp gerekli önlemleri almaktı. Mesela Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal'in isteği üzerine demiryollarının başına geçtiğinde ilk yaptığı iş İstanbul'dan köprü yapımı ve tamirinde kullanılan çok özel bir teçhizatı bulup getirtmek oldu. Bu önemli teçhizata sahip olduğumuzu ise bir tek Mustafa Kemal'e söyledi. Nitekim bu teçhizatın kullanım tarihinin yaklaştığını Mustafa Kemal'in Büyük Taarruz'dan hemen önce, 17 Ağustos'ta Konya'ya Behiç Bey'in kaldığı yere gelmesiyle anlamıştı Behiç Bey. Çünkü Mustafa Kemal gizli gelmişti, Ankara'da programı açıklandığı halde o gizlice Behiç Bey'in evine gelip **"Taşları yan yana koydum, taarruza geçmenin vakti geldi,"** dedi. İki gün, gündüzleri Behiç Bey'le cepheye asker sevkıyatının nasıl yapılacağını çalışıp geceleri ise Akşehir'e giderek cephe komutanlarına ne zaman hangi cepheye kaç asker sevk edileceğini açıklayarak cephede ne yapacaklarını anlattı. Bu çalışma sonrası başlayan Büyük Taarruz'da orduyu cepheye şevkte karşılaşılan en büyük problem geri çekilen Yunan ordusunun tahrip ettiği köprülerdi. Yunanlılar nasıl olsa Türkler hiçbir zaman Osmanlı'da demiryollarını işletmedikleri için ne nasıl yapılır bilmezler diye düşünüyorlardı. Oysa demiryolları alanındaki yanlışlıkları dört ülkenin demiryolları ile karşılaştırarak bu konuda 1912'de 300 sayfalık ilk ve tek eseri yazan bir Osmanlı subayını, Behiç Bey'i hesaba katmamışlardı.

Savaşın ilanından birkaç hafta sonra, Melih Esenbel bir öğleüzeri tüm sefaret mensuplarını topladı ve Büyükelçi'nin tüm hanımları ve çocuklarını Türkiye'ye geri göndermelerini istediğini açıkladı. Kimsenin itiraz edecek bir hali yoktu. Emir büyük yerden olduğundan, kimse itiraz edemedi.

Behiç Bey Paris'ten taşınma işini 9-10 Haziran gecesi olarak planlamıştı bile, her şey hazırdı. Gerekli emirleri verdi, Paris'teki elçilikte İkinci Kâtip Şevket Utkuman ile bir kapıcı, bir de İsviçreli Emest isminde bir hizmetkâr kalacaktı. Paris Başkonsolosu Cevdet Dülger elçilikle beraber gitmek istedi, hatta Dışişleri Bakanlığı Cevdet Dülger'in gitmesine müsaade ettiyse de, Paris'teki vatandaşlarımızın himayesi için Behiç Bey Başkonsolosluğu Paris'te bırakma kararı aldı. Talimatı vermek üzere gece Cevdet Dülger'i çağırttı. Cevdet Bey, Behiç Bey'in Ankara'dan yazılı onay olmasına rağmen bu kararı vermesine, geride bırakıldığım düşünerek çok bozuldu. Oysaki Behiç Bey Cevdet Dülger'in aksine, Paris'in en emin yer olduğunu düşünmekteydi ve zaman Behiç Bey'i haklı çıkartacaktı.

Behiç Bey, müsteşar, başkâtip ve eşi, ikinci kâtip, iki üçüncü kâtip ve eşleri, askeri ataşe, muavini

ve eşleri, mahalli kâtipler ve diğer çalışanlarla birlikte 20 kişilik bir ekip Vichy'ye doğru yola çıktı.

11 Haziran gecesi Başkâtip Fatin Rüştü Zorlu Behiç Bey'i uyandırdı ve Başbakan Paul Reynaud'nun telefonda olduğunu söyledi, telefona gelen Behiç Bey'e Başbakan, İtalya'nın gece yarısından itibaren Fransa'yla harp haline gireceğini tebliğ ettiğini, bu kötüleşen durum karşısında Fransa'nın Türkiye'nin dostluğuna ihtiyaç duyduğunu söyledi.

Dışişleri Genel Sekreteri Büyükelçi Charles Roux'yu ziyarete giden Behiç Bey'le Roux arasında tarihi bir konuşma gerçekleşti. Roux neden Türkiye'nin savaşa girmediğini sitemkâr bir şekilde dile getirip arkasından ülkesinin içine düştüğü durumdan dolayı ağlamaklı oldu, teselli etmek Behiç Bey'e düştü:

> **"1918 mütarekesinden sonra Türkiye'yi ne hale getirdiğinizi bilirsiniz. Dört-beş sene içinde memleketim kendisini kurtardı. Siz büyük ve zengin bir milletsiniz, daha çabuk kurtulursunuz; milletlerin ve bilhassa sizin tarihinizde böyle şeyler çok olmuştur."**

12 Haziran günü Başkomutan General Weygand, Vichy yolunda olan Fransa Hükümeti'ne Tours şehrinde kötü haberi verdi; Cumhurbaşkam'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'na askeri durumun ne kadar vahim olduğunu izah edip Fransa'nın mütareke yapılsın ya da yapılmasın tamamıyla düşman işgalinden kurtulamayacağım bildirdi. Ertesi gün Tours şehrine gelen Churchill'e de Fransa'nın durumu aktarıldı. Bu haberleri öğrenen Behiç Bey oldukça endişelendi, zamanında Osmanlı ordusunda beraber çalışmak zorunda kaldığı Almanları çok iyi tanıyordu, 1. Dünya Savaşı'nda da Almanların hırslı, disiplinli oldukları ve dur durak bilmedikleri anlaşılmıştı. Bu, pek yakında nereye giderse gitsin Almanlarla karşılaşması anlamına geliyordu. **"İsmet Bey'in Berlin teklifini kabul etmedik, bak şu başımıza gelenlere, Almanlar alınyazısı olmuş bana galiba,"** diye düşündü.

Bu arada Mareşal Petain Başbakan, İçişleri Bakanı da Pomaret olmuştu. Behiç Bey derhal ikisini de ayn ayrı ziyaret ederek Almanlarla ilgili bilgi almaya çalıştı. Behiç Bey'in özellikle 23 Haziran'da ziyaret ettiği İçişleri Bakam Pomaret'nin çok neşeli olduğu dikkatini çekmişti. Hâlbuki durumları içler acısıydı, Almanlarla mütareke imzalanmış, Almanlar mütarekenin mürekkebi dahi kurumadan Pas de Calais, Nord ve Alsace-Lorraine'i de içine alan geniş bir bölgeyi Almanya'ya ilhak etmişlerdi. Bu şu demek oluyordu: Fransa'nın önemli bir kısmı işgal altındaydı. İşin acıklı tarafı mütarekenin 18. maddesinde Fransa'yı işgal eden Alman kuvvetlerinin masraflarının Fransa Hükümeti tarafından karşılanacağı yazıyordu, rakam bile tespit edilmişti: günlük 6 milyar frank (sonradan bu miktar günlük 400 milyon franka indirilmiştir).

Almanlar malum emellerinden dolayı 19. maddeye Alman tebaasından Fransa'ya iltica etmiş olanların iadesini koymuşlardı.

Almanlar General Huntziger başkanlığındaki Fransız delegasyonuyla 25 Haziran 1940 günü imzaladıkları mütarekeyi, 1918'de, savaşı kaybettiklerine dair kendilerine imzalatılan antlaşma ile aynı yer olan Retheondes Ormanı'nda ve daha da ileri giderek aynı vagonda imzalamışlardı.

> [Bir de misal vermiş hatıratında Behiç Bey: "Dostumuz General Mougin'in oğlu olan bir topçu alayı yaveri, Alay Komutanı'nın yanına gitmiş, Alay Komutanı mütarekeden dolayı memnuniyetini dile getirerek **'Çok şükür bu beladan kurtulduk,'** demiş. Küçük Mougin buna tahammül edemeyerek alay komutanına itiraz etmiş, bu itiraz dolayısıyla Yüzbaşı Mougin'i divan-ı harbe vermişler. Fakat babasının müdahalesiyle bir ceza almamış."]

Adolf Hitler kısa bir süre için vagona binmiş, sonra ayrılmış, mütarekeyi ise generaller imzalamıştı.

Bu delegasyonda bulunan Dışişleri erkânından Lagarde Behiç Bey'e bunu anlatırken beraberinde şunu da eklemişti: General Hutzinger, General Keitel'e **"İngiltere'nin işi de birkaç haftada biter değil mi?"** sualini sormuş; Keitel bu işin bu kadar basit olmadığını söylemiş. Keitel Huntzinger'e bir soru olarak da **"Rica ederim bana söyler misiniz, İtalya sınırında kaç tümeniniz vardı?"** demiş. Fransız

General 3.5 tümen deyince Keitel İtalyanlar için **"Vay edepsizler, bize 25 tümen dediler,"** demiş.

25 Haziran mütareke günü Fransa'da matem günü olarak ilan edildi. Ancak herkesin evlerine çekileceğini, perdelerini indirerek matem bayraklarını asacaklarını, kiliselere koşup dua edeceklerini, ağlayıp sızlanacaklarını zanneden Behiç Bey gördüğü duruma çok şaşırdı; bütün halk sokaklarda, kahvelerde güler yüzle gezmekteydi.

Behiç Bey aynı gün Müsteşarı Salih Örs ile Fransa Meclis Başkanı Herriot'a gitti. Herriot gayet soğuk davranıp başını pencere tarafına çevirdi. Birçok ahlar ohlar çekip adeta bir aktör gibi rol yaparak, **"Beni aldattılar, beni aldattılar!"** diye arkası dönük söylenip durdu. Behiç Bey **"Sizi kim aldattı?"** diye sorunca dönüp bağırarak ve ellerini Behiç Bey'e uzatarak **"Siz ve Ruslar,"** dedi. **"Niçin?"** dedi Behiç Bey. Herriot İtalya harbe girer girmez Türkiye'nin harbe girmemesine kızmıştı. Behiç Bey **"İtalya harbe girdiği günlerde mütareke istemeyi düşünüyordunuz, biz kiminle harbe girmeliydik? Değil biz, Amerika dahi harbe girseydi, bu günlerde bir şey değişmezdi,"** dedi. Herriot **"Hayır, siz girseydiniz her şey başka türlü olurdu,"** diye ısrar etti. Herriot o kadar hiddetliydi ki, bir dövmediği kalmıştı Türk heyetini.

> Bu görüşme üç sene sonra bir İspanya gazetesinde şu şekilde yer alır:
>
> TÜRKİYE NE YAPIYOR?
>
> Fransa'nın trajik günlerinde Reynaud Hükümeti Paris'ten kaçıp Bordeaux'da görevini sürdürdüğü sırada Türk Büyükelçisi Behiç Erkin yanında müsteşarı ile Fransa Meclis Başkanı Herriot'u ziyaret etti. Herriot bu ziyareti fevkalade soğuk karşıladı ve gecikmeden Türkiye'ye karşı siteme başladı, nedeni Türkiye'nin Müttefiklerle savaşa girmeyişiydi. Herriot'un kızgınlığı giderek artmakta ve Türk diplomatları neredeyse kendilerinin camdan atılacaklarından endişelenmekteydiler. Fakat Behiç Erkin, İnönü ile aynı ekolden gelmesi dolayısıyla soğukkanlılığını muhafaza ederek Herriot'a sordu: **"Eğer harp ilan etmiş olsaydık Fransa'nın silah bırakmaya ve teslim olmaya hazırlandığı anda, Türkiye'nin hali ne olurdu?"**
>
> Herriot kıpkırmızı oldu, "O zaman durum tamamen farklı olurdu," dedi.
>
> Paris'ten Vichy'ye kadar 1 ay süren yolculuk sırasında Üçüncü Kâtip Beşir Balcıoğlu ile Melih Esenbel çok fedakârca, bazen uykusuz, bazen aç, gece gündüz çalışmışlardı. Behiç Bey bu insanların terfilerini temin etmek için aylarca Dışişleri Bakanlığı ile mücadele etti.
>
> Bu esnada Vichy Fransa'sında siyasette her gün şoke edici gelişmeler yaşanıyordu. Cumhurbaşkanı Albert Lebrun kendisine gönderilen bir heyet artık gitmesi gerektiğini söyleyince, istifa bile etmeden Vichy'yi terk etmişti. Mareşal Petain 10 Temmuz 1940'ta Devlet Başkanlığı'nı ilan etmişti.
>
> Türk Büyükelçisi fevkalade yumuşak, fakat ironiden uzak olmayan bir diplomasi içinde cevap verdi: "Bizim için evet. Fransa için hayır!"
>
> O günden bugüne şartlar hayli değişmiş bulunmaktadır. Mesele şudur ki; bütün değişikliklere rağmen Türk siyasileri acaba Behiç Erkin kadar cesur cevaplar verebilmişler midir?
>
> Zira şüphesiz ki, her gün Herriot'unki kadar emrivakilerle dolu şiddetli suallerle karşılaşmaktadırlar.

ÖLÜMÜN AYAK SESLERİ

Büyükelçi bu gibi konularla uğraşırken Fransa'daki Yahudiler kendilerini nelerin beklediğini henüz bilmiyorlardı. Almanya'da 1933 yılında Nazilerin iktidara gelmesiyle başlayıp 1945'te şartsız teslim olmalarına kadar geçen 10 yılı aşkın dönemde 6 milyon erkek, kadın, çocuk, genç, bebek, ihtiyar

sadece dinlerinden dolayı insanlık tarihinin en trajik katliamını yaşayacaklardı. Sistematik olarak planlanan ve 6 milyon insanın diri diri öldürülmesiyle sonuçlanan bu olay bugün Birleşmiş Milletler tarafından her detayıyla tanımlanmış ve tanınmış, dünya insanlık tarihindeki tek soykırımdır. Hangi ülkede oldukları fark etmiyordu, Nazilerin işgal ettiği bütün topraklarda Yahudileri "Nihai Çözüm" bulacaktı.

[Nihai Çözüm, Hitler'in, Avrupa'da yaşayan milyonlarca Yahudi asıllı insanı, ihtiyar, kadın, erkek, çoluk, çocuk, bebek demeden, sistematik bir şekilde, sadece bu soykırımı için inşa edilmiş ölüm kamplarında yakmak ve gaz vermek suretiyle canlı canlı imha etme planına verdiği isimdir.]

ADOLF HİTLER 1941 EYLÜL'ÜNE KADAR TAM OLARAK YAHUDİLERE NE YAPACAĞINA KARAR VERMEMİŞTİ, HATTA 1940'TA İŞGAL EDİLMİŞ ÜLKELERDEKİ YAHUDİLERİN 4 YIL İÇİNDE MADAGASKAR'A GÖNDERİLMELERİNİ AMAÇLAYAN PLAN İLE İLGİLİ BELGELER BULUNMAKTADIR. ANCAK NAZİLERİN "NİHAİ ÇÖZÜM"DE KARAR KILMALARI ÜZERİNE 10 ŞUBAT 1942'DE BU PLANDAN VAZGEÇİLMİŞTİR.

18 Eylül 1941 günü Hitler'in "Nihai Çözüm"ün başı olarak görevlendirdiği Himmler, Wartheleand Gauleiteri Arthur Greiser'e gönderdiği mektupta şöyle yazmaktadır:

"Führer, eski Reich'ın (Alman İmparatorluğu) ve himaye altındaki devletlerin batıdan doğuya yürütülecek bir hareketle Yahudilerden mümkün olduğunca çabuk arındırılmasını istemektedir."

Bu emirden hemen sonra 1941 Ekim başında Einsatzgrupen'in Yahudileri kitle halinde kurşuna dizmeleri sorun yaratmaya başladığında 6 milyona yakın insanın en acımasız şekilde katledilmesi kararını veren dört kişi bir araya gelmiştir: Nazi Partisi Irk Politikası Bürosu Müdürü Erhard Wetzel, Führer Şansölyesi Müdür Yardımcısı ve Ötanazi Programı'nın baş sorumlusu Victor Brack, İşgal Edilmiş Doğu Topraklan Reich Bakanı ve Yahudi İşleri Danışmanı Alfred Roenerg ve SS-Oberstrumbannfiihrer (Yarbay) Adolf Eichmann.

Karar: Yahudiler için kurulacak ölüm kamplarında hepsi büyük odalara alınacak, bu insanlara canlı canlı karbon monoksit ve hidrojen siyanürü (Zyklon B) verilecek ve 7-8 dakika can çekişerek öldürülen cesetler yakılmak suretiyle imha edilecektir.

Fransa'da Behiç Bey'in Vichy Hükümeti'nin seri olarak Yahudilerle ilgili çıkardığı kararlarla uğraşmaya başladığı sırada doğuda bir soykırım planı çerçevesinde sistematik ölüm ve imha merkezleri olan Chelmno, Belzec, Treblinka ve Auschvvitz kampları inşa ediliyordu.

FRANSA, EYLÜL 1940

Vichy Hükümeti kısa bir zaman içerisinde kanun ve kararname fabrikası haline gelmişti. Bu sırada Fransa Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Mr. Charles-Roux 11 Temmuz günü saat 11.30'da Behiç Bey'i hükümetin yerleştiği Park Otel'e çağırdı. Behiç Bey otele vardığında gördüğü manzara karşında irkildi, lobi mahşer günü gibiydi! Asansörün kapısına gelen Behiç Bey'i nöbetçi asker engelleyerek yukarı çıkmasına engel oldu. Holün ortasında ufak bir masanın başında oturan bir subayı gösteren asker, oraya gidip matbu bir kâğıdı doldurması, kimi, ne için görmek istediğini yazması gerektiğini söyledi Behiç Bey'e. Ancak bu prosedürden sonra kâğıt yukarı gidecek, onay alınacak, uygunsa yukarı çıkılabilecekti!.. **Behiç Bey derhal nöbetçiye haddini bildirdi:**

"BENİM BURADA HİÇBİR İŞİM YOK, MR. CHARLES-ROUX BENİ DAVET ETMİŞTİ, BEN GERİ DÖNÜYORUM, İSTERSEN HABER VER; TÜRKİYE BÜYÜKELÇİSİ GELDİ, BEN YUKARI ÇIKARMADIM!"

Behiç Bey çıkıp gitti. Kısa bir süre sonra Dışişleri Bakanlığından telefon edip özür dilediler ve saat 17.00'de gelmesinin mümkün olup olmadığını sordular. Behiç Bey bu şartlarda gelemeyeceğini bildirince kendisine kapıda onu bir yetkilinin bekleyeceği ve yukarı şahsen çıkartılacağı sözü verildi.

Saat 17.00'de randevusuna giden Behiç Bey, Fransa Dışişleri Bakanı Müsteşarı'na **"Eğer biz**

buraya serbest girip çıkamazsak, ben bir daha buraya ayağımı basmam!" dedi.

Behiç Bey'in ne kadar tavizsiz bir mizaca sahip olduğunu bilen Fransa Dışişleri Bakanı ve diğer diplomatlar aralannda toplanarak bu meseleyi konuşup bir renkli vesika vererek Behiç Bey'in bu problemle karşılaşmaması için işi hemen çözdüler.

Fransa Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Behiç Bey'den, bir iş olsun olmasın, hiç olmazsa haftada bir defa kendisi ile görüşmesini rica etti ve bundan çok memnun ve müstefit olacağını (yararlanacağını) beyan etti. [Behiç Erkin, Hatırat sf. 460.]

Yeni Dışişleri Bakanı Baudoin elçileri hiç kabul etmezdi, daima Genel Sekreteri ile görüştürürdü. Ancak 31 Ağustos 1940 günü Behiç Bey'i Park Otel'in hemen bitişiğindeki Chante-Claire isimli lokantada yemeğe davet etti. Behiç Bey yemeğe giderek yeni Dışişleri Bakanı ile tanıştı.

Behiç Bey de Dışişleri Bakanı Baudoin'i Türk Elçiliği'nde ağırladı 18 Eylül akşamı. Böylece hem Müsteşar ile hem de yeni Dışişleri Bakanı ile iyi bir diyalog tesis etmişti. İleride çok ihtiyacı olacak diyalogları!

27 Eylül 1940 günü Alman askeri yetkilileri işgal altındaki Fransa topraklarında Yahudilere karşı seri şekilde kararlar almaya başladılar. Aynı ay içerisinde de Yahudi nüfus sayımı yaptırdılar.

[Les Juif Sous L'Occupation: Recveil des Textes Officiels Français et Allemands 1940-1944 (Centre de Documantation Juive Contemporaine, Paris, 1982) sf. 18-19, bundan sonra bu kısaca LJSO diye geçecektir. Ayrıca: Warren Green, "The faith of Oriental Jews in Vichy France".]

16 Ekim 1940 gazeteleri "Le status de juifs" (Yahudilerin statüleri) başlıklı bir kanunu yayımladı. Bu kanuna göre Fransa Devleti'nin Legion d'Honneur madalyası ile onurlandırdığı ve askeri madalya alanlar istisna olmak kaydıyla, geri kalan tüm Yahudiler devlet memurluğu, öğretmenlik, subaylık ve daha birçok özel işlere girmekten men ediliyorlardı. [Behiç Erkin, Hatırat sf. 463.]

23 Ekim 1940 günü Laval, Hitler'le Montoire-sur-Loire'da buluştu ve Fransa'nın Almanlarla işbirliği (collaboratin) başladı. Hitler'in Laval'a teklif ettiği ve Mareşal Petain'in haberdar edildiği işbirliği bu toplantıda konuşulmuş, fakat tümüyle Almanların istediği şekilde gerçekleşmemişti. Mareşal Petain bunu iktisadi anlamda benimsemiş, oysa Laval ikinci defa iktidara geldiğinde tam anlamıyla gerçekleşmiştir.

Laval Almanlarla işbirliğini daha iyi idare etmek için Dışişleri Bakanlığı'nı kontrolü altına aldı ve Müsteşar Charles Roux'yu istifa ettirerek yerine Rochat'yı Büyükelçilik payesi ile Müsteşar yaptı.

17 Ekim'de yeni bir karar açıklanmıştı, buna göre her Yahudi mahalli olarak kendini ve evini kaydettirecek, izinsiz evini terk edemeyecek, işgal edilmemiş Fransa'ya giderse geri gelemeyecekti. Karar devam ediyordu: Yahudiler artık hiçbir ticari faaliyette bulunamayacak, sahip oldukları işletmeler yönetilmek üzere Hıristiyanlara devredilecek, işletmenin görünür bir yerine hem Almanca hem Fransızca "Bu bir Yahudi işletmesidir" levhası asılacaktı!

Bu işletmeler işgal kuvveti iktisadi ilişkiler Yahudi bölümü yetkilisi Dr. Blanke tarafından yürütülecek operasyonlarla ilk olarak Fransızlara devredilecek, sonra da asgari bir fiyata satılacak, alınan paralar, Caisse des Depots et Consignations denilen bir kurumda eski Yahudi sahipleri adına muhafaza edilecekti. Eski sahipleri anaparaya dokunamayacak, ancak senelik % 2.5 faizini çekebilecekti. [LJSOsf. 17-18,114-127.]

İşgal altındaki Fransa'da Alman Ordu Kumandanlığından Otto von Stulpnagel imzası ile 12 Kasım 1940'ta işletmelerin devri ile ilgili detaylı bir bildirim yayımlandı.

YAHUDİ İŞLETMELERİN GEÇİCİ YÖNETİCİLERİNİN TALİMATLARI

Yahudi işletmelerindeki geçici yöneticiler her şeyden önce Fransa ekonomisine Yahudilerin girmesini engellemek için Yahudilerin sahip olduğu her geçerli belgeyi

imha edeceklerdir. Böylece normal seyrindeki Fransa ekonomisi engellenmemiş olacak, işletmelerde oradaki insanlar işlerini kaybetmeden ve sadece Fransız ve Alman müşterilerle ilgilenilerek çalışmaya devam edecektir.

Geçici yönetici hiçbir Yahudi'nin, eski işletme sahibi dahi olsa, işletmede söz sahibi olamayacağını sağlamakla yükümlüdür. Şayet çok acil bir durum olursa Yahudiler işletmeden para alabilecek, ancak geçici yöneticiler kesinlikle insanların Yahudilerin bu işletmelerde söz sahibi olduğu intihasını edinmemelerine özellikle dikkat edeceklerdir.

Yahudi çalışanlar işletme onlarsız çalışabildiği an işten çıkartılacaklar. Geçici yöneticiler hiç unutmamalıdırlar ki, kendileri bir dönem için sadece işin başındadırlar, işletmelerle ilgili nihai ayarlamalar mümkün olan en kısa zamanda yapılacaktır.

Yahudilerin katılımı olmadan işletmelerin operasyonunun devamı 3 şekilde sağlanabilir:

1- *Yahudiler işletmelerini Yahudi olmayanlara satabilirler ya da haklarını devredebilirler. Bu yöntem hiç zaman kaybı olmaması açısından yararlıdır. Ancak geçici yöneticiler çok dikkat etmelidirler ki, satın alan kişi kesinlikle Yahudi etkisi altında olmayan bir kişi olmalıdır. Eğer bir şüphe söz konusu olursa ve bu kişi ikinci bir anlaşma ile bir kukla ise veya daha değişik bir yöntemle sonradan Yahudilerin işlerinin başına dönmesini sağlarsa, tüm anlaşmalar geçersiz sayılacaktır. Bir anlaşma yapıldığında derhal ilgili Bakanlığa bildirilecek, şüphelenilen anlaşmalar geçersiz sayılacaktır.*

2- *Yahudiler işletmelerini satmak ya da devretmek istemezlerse ki birçok durumda bu olacaktır, bu durumda geçici yöneticiler işletmeyi ya bir bütün olarak ya da parça parça Yahudi olmayanlara satmaya yetkilidirler. Bu satışlarında kontratları derhal askeri karargâha getirilecektir. Bu, bir işletmenin en hızlı şekilde devir yoludur. Rekabetin olduğu alanlarda Yahudi işletmeleri Yahudi olmayan rakiplere satılmalıdır.*

3- *Bazı işletmeler Fransa ekonomisi için gerekli ve önemli olmayabilir, bunlar envanter satışı ile derhal bir bütün olarak veya tek tek satılmalıdır. Bu işletmelerin kesinlikle yeni mal almalarına izin verilmeden tahliye satışına geçilmelidir.*

İhtiyaç olmayan bu işletmeler askeri karargâhlara bildirilerek onay alınacaktır. 4 hafta sonra tüm geçici işletmeciler rapor verecek ve başarısız olanlar hemen işlerinden el çektirilecektir.

Geçici yöneticiler hiçbir şekilde eski sahiplerine karşı sorumluluk taşımazlar.

Fransa ikiye bölünmüştü, Alman, işgali altındaki Fransa ve işgal edilmemiş Fransa. İşgal edilmemiş Fransa'yı yöneten Vichy Hükümeti hiç gecikmeden yukarıda bahsi geçen yasaları daha da ağırlaştırarak uygulamaya başladı. Birçok Yahudi işgal olmamış topraklara Almanlardan kaçarak gelmişti ama nafile, Almanların çıkarttıkları Yahudi kanunlarını uygulamada Vichy Fransa'sı Alınanlardan bile beterdi ve bu durum Behiç Bey'in canını iyiden iyiye sıkıyordu.

Bu arada Fransız bankaları da Almanların emriyle bütün müşterilerine Yahudi olmadıklarına dair bir belge getirmelerini, getirmeyen herkesin kasasına el konulacağını bildirdi. Hemen ardından Almanlar bütün bankalardaki Yahudilere ait kasaları açmaya başladılar ve içinden ne çıkarsa çıksın el koydular.

ALMANLARIN FRANSA'YA GELMESİ İLE BİRLİKTE UZUN SENELERDİR FRANSA'DA YAŞAYAN ÇOKTAN FRANSIZ VATANDAŞI OLMUŞ BİNLERCE YAHUDİ, **30-40 YIL ÖNCEKİ TAŞIDIKLARI OSMANLI VE TÜRK KİMLİKLERİNİ HATIRLAMIŞLAR, TÜRK BÜYÜKELÇİLİĞİ'NE VE ELÇİLİĞE BAĞLI KONSOLOSLUKLARA GELMEYE BAŞLAMIŞLARDI.**

Büyükelçi Behiç Erkin kesin talimat vermişti, başvuran ve bir zamanlar Türk ya da Osmanlı tebaası

olduğunu iddia eden herkese vatandaşlık ilmühaberi verilecekti. Böylece o insanların canlarını koruma altına alabileceğini düşünüyordu. Ama gerek işgal altındaki Fransa topraklarındaki Alman kanunları, gerekse de Alman'dan çok Alman olmaya çalışan Vichy Hükümeti'nin bu insanlarının mallarına, mülklerine, paralarına ve hatta işyerlerine el koyacakları hiç aklına gelmemişti. Fakat daha 1-2 ay önce 29 Temmuz'da Laval ile yaptığı görüşmeyi hatırladı.

Bu görüşmede Laval kendisine siyasi ve askeri vaziyeti anlatarak Avrupa'nın rahat etmesi ve Fransa'nın istiklali için İngiltere'nin mağlup edilmesi lazım geldiğini ve bu işi ancak Almanya'nın yapabileceğini, İngiltere İmparatorluğu mevcut oldukça Fransa'nın istiklalini muhafaza edemeyeceğini, bunun için kendisinin bütün elinden gelen vasıtalarla Almanya'ya yardım edeceğini açık bir lisanla söyledi. Mareşal Petain'le beraber Fransa'nın en güçlü iki kişisinden biri olan Başbakan Yardımcısı Laval, Almanlara "her vasıta ile" yardım edeceğini alenen söylüyordu. Behiç Bey bu **"her vasıta"** ifadesinin açılımı olarak, Yahudilerle ilgili Almanların çıkardığı her kanundan sonra, aynısının daha da ağırlaştırılmışının Vichy Hükümeti tarafından çıkartılmasına şaşırmıyordu. Sadece bu işin her geçen gün daha kötüye gideceğini görüyordu.

"İyi ki Paris'te Başkonsolosluğu bırakmışım, daha neler göreceğiz kim bilir?" dedi kendi kendine.

Paris Başkonsolosu, Büyükelçi Behiç Bey'e Almanların Yahudilerin mallan ile ilgili çıkarttıkları emir ile ilgili ne yapılması gerektiğini sordu. Behiç Bey "**Çıkartılan kanuna uymak gereklidir, ancak maddi herhangi bir zarar söz konusu olursa bizim himayemizin söz konusu olduğunu derhal ilgili makama bildirin,"** dedi. Ayrıca, **"Her Yahudi Türk vatandaşı işyerine ve evine Türk olduğuna dair bir yazı asacak!"** diye ekledi.

25 Kasım 1940'ta bu sefer Başkonsolos, Büyükelçi'ye yazdığı yazıda Almanların çıkarttığı ikinci kanunla ilgili ne yapılması gerektiğini sordu.

Behiç Bey Birinci Dünya Savaşı'na Almanlarla müttefik olarak Osmanlı'nın katılması dolayısıyla Osmanlı ordusuna getirilen Alman komutanlarla 4 uzun sene çalışmak zorunda kaldığından, onları çok iyi tanıyordu. Onları iyi tanıması, dünyadaki gelişmeleri çok iyi takip etmesi, 11 yıl boyunca Budapeşte'de Büyükelçilik görevi yaparken, tüm Macaristan'ın yakından takip ettiği Almanya'da olup bitenleri, Nazi Partisi'nin iktidar yolunu ve politikalarını gayet iyi biliyordu. Tüm bilgilerini ve yaşadıklarını yan yana koyduğunda Almanların özellikle **"sadece Yahudilerle ilgili"** çıkardıkları bu kanunlar Behiç Bey'i çok rahatsız etmişti.

Bu meseleyi Melih Esenbel konsolosluklara bildirdi. Bu arada kişisel görüşmelerle yürütülmesini istedi işin. Paris Başkonsolosu Cevdet Dülger, Behiç Bey'e 3 Mart 1941'de bir yazı gönderdi, bu yazıda Alman otoriteleri ile görüştüğünü ve kendisine bugün yazılı olarak Almanlardan cevap geldiğini, kanunların Fransa'da yaşayan tüm yabancı uyruklu Yahudiler için geçerli olacağını yazmakla beraber, son cümlede Türk Başkonsolosluğu'nun yapacağı münferit başvuruların memnuniyetle değerlendirileceğini yazdı. Behiç Bey hem şaşırdı hem de planının Almanlar nezdinde en azından şimdilik geri tepmediğini görmekten dolayı mutlu oldu.

Behiç Bey olayları dikkatle izliyordu. Bu arada yine değişen Fransa Dışişleri Bakam ile de hemen temasa geçmişti. 30 Kasım'da Mr. Flandin ile teferruatlı ve güzel bir toplantı yaptılar.

Bu arada Vichy Fransası da tam bir kaos içindeydi. 13 Aralık günü Mareşal Petain, politik bir kurnazlıkla Laval'ın istifa etmesini sağladı. Hatta Otel de Parc'a dönen Laval'ı buraya bile almayıp Vichy'den 15 km uzaklıktaki Chateldon'daki ev hapsine gönderdi.

Hitler'e bir tegraf yazan Mareşal, Fransa'nın politikasının değişmeyeceğini, ancak Laval ile çalışmayacağını ifade etti. Ertesi gün Paris'teki Alman Büyükelçisi Abetz ile birkaç general silahlı bir kıta himayesinde Vichy'ye gelip Mareşal ile görüştü. Görüşme olduça hararetli geçti, fakat Laval hiçbir bakanlık teklifini kabul etmedi. Bunun üzerine Abetz Laval'ı da yanına alıp generalleri ile beraber Paris'e döndü.

Savaş başlamadan sayıları 61 olan Fransa'daki yabancı büyükelçilikler, Vichy'de 40'a kadar

düşmüştü.

Paris'te Yahudi işletmelerini Almanlar ya da Fransızlar sebebi belli olmayan şekilde bir anda mühürleyebiliyorlardı. Bu mühürleme olayları Türk Yahudilerinin yerlerine olduğunda, konsolosluk hemen harekete geçiyor ve gerek Alman otoritelerine gerekse de Fransızlara ilgili mülk ya da işyerinin mührünün kalkması doğrultusunda hem protestoda hem de talepte bulunuyordu. Bu talep Alman tarafında Adolf Eichmann'm Fransa'daki temsilcisi Büyükelçi Abetz'e yapıldığı gibi, işgal altındaki Fransa'da Alman güvenlik polisinin başı olan Theodor Dannecker (1942 sonrasında da Heinz Röthke) (82 Avenue Foch, Paris) ve Paris'teki Alman Enformasyon Bürosu Başı Dr. Schmitt'e (11 Rue de Saussieres) yapılmaktaydı.

Şayet bir ay içerisinde bir cevap alınamazsa iletişim daha yoğunlaştırılıyor, konsolostuktan bir görevli şahsen gidip ilgili kişinin Türk vatandaşı olduğunu belgelemek suretiyle mührü kaldırtmaya ve/veya kampa götürüldüyse de o şahsı, kamptan çıkartmaya çalışılıyordu.

Bazen Fransız otoriteleri topu Almanlara atarak, **"Bu düzenlemelerin uygulamaları Alman işgal güçleri otoriteleri tarafından yürütülmektedir,"** diyorlardı. Muhatap bulabilmek de ayrı bir dertti, bulup anlatabilmek ayrı bir dert. Bu arada da unutmamak gerekiyordu ki, her geçen saat aleyhte çalışmaktaydı. **Türk diplomatlarına güvenmek zorundaydı Türk vatandaşı olan Yahudiler, ama diplomatların da işi açıkçası çok zordu.** Hele karşındaki tavizsiz bir Nazi subayı ya da Alman uşağı olmuş bir Fransızsa.

Bu itirazlarla ilgili neredeyse matbu hale gelen bir form yazısı bile oluşmuştu.

"Türkiye Başkonsolosluğu, Paris, no. 605

Türkiye'nin Paris Başkonsolosluğu, Türk kanunlarında vatandaşlar arasında dinlerinden dolayı hiçbir ayrım yapılmadığı tezine dayanarak, Alman Büyükelçiliği'nden Türk vatandaşlarının mülklerini etkilemeye başlayan 18 Ekim 1940 düzenlemeleri ile ilgili yetkili birimlere talimat verilmesini saygıyla rica eder. " [Prof. Stanford Shaw, Tıırkey and the Holocaust, sf. 88.]

Alman otoriteleri yabancı uyruklu Yahudilerle beraber tek tük de olsa Türk Yahudilerini de tutuklamaya başladılar. Olaylar her şekilde daha kötüye gidileceğinin sinyallerini veriyordu.

1940 senesinin sonunda Büyükelçi Behiç Erkin'in görev süresi sona ermişti. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Behiç Bey'e devam edip etmeyeceğini sordu. Cevap kısa ve netti:

"Sayın Cumhurbaşkanımız, lütfen görev süremi uzatınız." Bunun üzerine Behiç Erkin'in görev süresi bir sene daha Paris Büyükelçisi sıfatı ile uzatıldı.

[Birçok yerde Vichy Büyükelçisi ve yanlış tarihler yazmaktadır, doğrusu: Behiç Erkin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün imzaladığı resmi evrakta 1939-1940-1941-1942-1943 senelerinde "Türkiye Cumhuriyeti Paris Büyükelçisidir. Sadece yazışmalarda Paris Büyükelçisi (Vichy) diye geçer.]

"BÜYÜKELÇİ GİTSİN" BASKILARI ARTIYOR

Behiç Erkin'in Yahudiler için yaptıkları Almanlar ve Vichy Hükümeti tarafından, rahatsızlık boyutunu çoktan aşmıştı zaten, ama en son olanlar artık bu iki ülkenin Türkiye üzerinde bu sefer çok daha yoğun baskı kurmalarına sebep oldu. Artık kesinlikle bu Büyükelçi'nin gitmesini istiyorlardı.

Bu arada Behiç Erkin vatandaşı olan Yahudileri Türkiye'ye göndermek için son tarih olan 31 Ocak 1943 tarihini de değiştirmeyi başarmıştı, tahliye 31 Mart 1943'e ertelendi, ancak sonra tekrar ertelendi, tekrar ertelendi. Behiç Erkin 1942'den başlayarak, özellikle 1943 senesinde çok yoğun olarak kafileler düzenledi İstanbul'a.

[Ankara'daki Amerikan Elçisi Laurence G. Steinhardt 9 Şubat 1944 senesinde İstanbul'daki Yahudi Ajansı'nm başındaki Chaim (Hayim) Barlas'a yazdığı mektupta 42 senesinde, 43 senesinde çok teşvik edici bir tahliye artışı

gözlendiğini yazar.]

Behiç Bey, Fransa'daki görevinden, Nazilerin milyonlarca Yahudi'yi ölüm kamplarına taşıdıkları esnada, Yahudi dolu tren kafilelerini ters istikamette yaşama taşıma işlerini başlatması ve bir düzene sokması, bu olaya izin verdikleri halde kabullenemeyenlerin Ankara'ya yaptıkları büyük baskılar sonucunda 1943 Ağustos'unda ayrılmak zorunda kaldı.

Ama içi rahattı, önce 10.000 Yahudi'ye Türk vatandaşlık vesikası verilmesini sağlamış, savaş ortamından onları tahliye edip Türkiye'ye dönmelerinin onayını resmi olarak her iki ülkeden de almayı başarmış ve vatandaşlıktan hiç çıkmamışlarla beraber toplam 20.000 civarındaki Yahudi'nin hayatta kalmasını sağlayabilecek seferleri başlatmıştı. O artık burada olmasa bile arkada kalan herkes ne yapılacağını çok iyi öğrenmişti.

Behiç Erkin Yahudilere yaptığı yardımları, her şeyden önce vicdanı olan biteni kabul etmediği için yapıyordu, insan olduğu için yapıyordu. Bir büyükelçi olarak Ankara'ya Fransa'daki Yahudilerin yaşadığı facianın insanlık boyutunu anlatabilmek için yazdığı raporda bile, bir anne ile 7 aylık minik bebeğinin başına gelenleri anlatmıştı.

Bir diğer gönderdiği yazıda şu cümleler özellikle dikkat çekmektedir:

"Çocuklara, kadınlara, erkeklere, babalara ve annelere basit bir sürüymüş gibi davranılması, aynı ailenin fertlerinin birbirlerinden ayrılması ve sonu belli olmayan bir yola gönderilmesi..." İşte Ankara'ya gönderdiği bir yazıda geçen bu cümle, Behiç Bey'in vicdanının sesini en iyi yansıtan tanımlama olsa gerek.

Diğer bir sebep ise mantığı ve olayları değerlendirme kabiliyeti idi. Nazi Almanya'sının ve Vichy Fransa'sının Yahudilere yaptığını doğru bulmuyordu, insanlık dışı buluyordu. Ne zaman yanlış bir durumla karşılaşsa, müdahale etme kararını derhal alıp uyguluyordu.

Atatürk Soyadı Kanunu'nu çıkarttığında 37 yakınına soyadlarını kendi el yazısı ile yazıp şahsen göndermek suretiyle bildirmiştir. Bu 37 soyadını da Türk Dil Tarih Kurumu'na verip saklamalarını istemişti; memleketin ilk soyadları olarak, **dokuzuncusu Behiç Bey'e lütfettiği Erkin soyadıdır.** Açıklamasını da şöyle yapmıştır: içinde bulunduğu şartlar ne olursa olsun, o şartlardan etkilenmeden doğru düşünebilen, bağımsız kalabilen.

Alman subaylar Enver Paşa zamanında Osmanlı ordusuna getirildi, itiraz edenlerin başında Behiç Erkin vardı. Alman komutanların sonradan çıkarttıkları her kitapta yer aldı Behiç Bey'in işlerine nasıl müdahale ettiği.

Kurtuluş Savaşımızın başında Mustafa Kemal demiryollarının başına geçmesini istediğinde, **"İşime karışılmamak şartıyla,"** dedi ve sonra işine karışılınca istifa etti. Behiç Erkin'siz zaferin kazanılamayacağını söyleyen **FEVZİ ÇAKMAK PAŞA**, onu geri getirebilmek için zamanın Bayındırlık Bakanı'nın değişmesine kadar giden bir mücadele verdi.

Kurtuluş Savaşı'nın en önemli yerinde Başkumandan Mustafa Kemal'den gelen cepheye asker sevkıyatının hızlandırılması ile ilgili emri, yanlış olduğuna inandığı için uygulamadı. Mustafa Kemal'e uygulamama nedenlerini açıklayarak cesaretini ortaya koydu ve cepheye sevkıyatı dakikası dakikasına planladığı gibi gerçekleştirmeyi başararak cephe gerisindeki, yani perde arkasındaki en önemli başarıya imza attı.

Cumhuriyet kurulur kurulmaz îsmet İnönü Başbakan ve Behiç Erkin ise sadece Demiryolları Genel Müdürü iken, İsmet Bey'e, Başbakan'a, demiryollarının yabancı işletmecilere geri verilmesi fikrine müdahale ederek millileştirilmesini sağlayan konuşmayı yapma cesaretini gösterdi: **"İsterseniz Türklerin de trenleri mükemmel bir şekilde işleteceğine dair size senet imzalayıp vereyim."**

Mustafa Kemal'le bir sohbet esnasında istihbarat işlerinin resmi olması gerektiği konusunda

fikrini beyan ederek, MİT, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın kurulmasının fikir babalığım yaptı ve **MİT'in kurucu kararnamesine bakan olarak imza attı.**

Bakanlıktan istifa sebebi bile İsmet İnönü'nün kendi sorumluluk alanı olan Bayındırlık Bakanlığı'na bir bürokratın atanması konusundaki ısrarlı talebiydi. Behiç Erkin yanlış olduğuna inandığı bu atama talebini Başbakan'a, kendi fikrini savunarak yapmadı.

"Benim bakanlığımdaki işlerle ilgili sorumluluk bana aittir, kimseye müdahale ettirmem, bakanlığımı layığı ile idare edemezsem o zaman hesap sorarsınız, ben de hesap veririm, ama işime kimseyi müdahale ettirmem," demişti Başbakan İsmet İnönü'ye ve İsmet Bey'le bu konuda anlaşamayınca, bakanlık görevinden o anda istifa ederek o odadan çıktı.

Belki de doğru olmadığına inandığı konularda, karşısındaki kişi ya da güç ne olursa olsun, doğruları savunmadaki kararlılığı ve gücünü aldığı yaradılışından olsa gerek, Behiç Erkin'e 1939-1940-1941-1942-1943 senelerinde insanlığın gördüğü en büyük dramda kader, Nazilerin Yahudilere uyguladığı o korkunç soykırımda, en azından 20.000 Türk asıllı Yahudi'nin hayatta kalmasında başrol oynama görevini yüklemişti. Belki de Allah tarafından gönderilmişti bu göreve.

Fakat Behiç Erkin'in insanlık namına, zaten Türk kimliği olan muntazam Yahudi tebaası vatandaşları ve sonradan altı kelime ezberleterek verilmesine izin verdiği kimliklerle gayri muntazam Yahudi tebaası için yaptıkları, artık Almanlar ve Vichy Hükümeti tarafından, rahatsızlık boyutunu çoktan geçmişti.

> **Ayrılmasına bir ay kala Behiç Erkin, uzun zamandır üstünde çalıştığı ve Yahudi mal varlıklarının hepsinin karşılıklı anlaşmalar gereği Türkiye Cumhuriyeti servetinin bir parçası olduğunu ispatlayan, kelimenin tam anlamıyla mükemmel denebilecek bir çalışmayı Vichy Hükümeti'nin önüne koydu.**
>
> **Türkiye ile Fransa arasında imzalanan ve hâlâ yürürlükte olan 1923 Lozan Antlaşması, 1929 Denizcilik Antlaşması ve 1931 tarihinde Denizcilik Antlaşması'na ilave kararnameyi bularak Türk Yahudilerinin servetlerine el koyamayacaklarım kanıtlaması Behiç Bey'in dönmeden önce Vichy Fransa'sına indirdiği ikinci en büyük darbeydi.**

Büyükelçiliğe ve konsolosluklara başvuran, Fransa vatandaşı olan, ama zamanında Türk ya da Osmanlı topraklarında doğanlara vatandaşlık vererek koruma altına alıyordu. Çıkan her Yahudi kanununa resmi olarak karşı çıkıp arkasından tüm nüfuzunu kullanarak ısrarla vatandaşlarını koruyordu. Ama onun gözünde insan olan bu vatandaşlar, Vichy Hükümeti'nin ve Nazilerin gözünde sadece Yahudi'ydiler, Nihai Çözüm için ölüm kamplarına gönderilmesi gereken Yahudiler. Bu Yahudileri koruması, sonuç alamadığında Vichy Hükümet Başkanı Laval'ı bile köşeye sıkıştırarak istediğini kabul ettirmesi, Adolf Eichmann'ı sinirlendirerek Otto Abetz'e Yahudileri ülkesine trenlerle taşıma kararım kabul ettirmesi, gerek Vichy Hükümeti'ni ve gerekse de Almanları çok sinirlendirdi ve iki ülke ile Türkiye arasında çok ciddi krize sebep oldu. **Bir de muhtemelen son durağı Auschvvitz olacak trenden Necdet Kent'le 80 Yahudi'yi Alman karargâhını terk etmemek suretiyle trenden aşağı indirtmesi!**

Vichy Fransa'sı ve Nazi Almanya'sı Behiç Erkin'i bu yardım çalışmalarından dolayı suçlayıp şikâyet ederek Türkiye'ye bu büyükelçiyi geri çekmesi için büyük baskı uyguladı. Bu baskı Amerika'da ***Washington Post*** gazetesinde bile **"Büyükelçinin suçlanan aktivitelerinde kuvvetli Nazi engeli"** başlığı ile yer buldu. Bu başlığın altında, **"Türkiye Fransa'daki Büyükelçisi Behiç Erkin'i Almanlar tarafından Vichy'deki Elçiliği üzerinde uygulanan baskılar yüzünden geri çağırdı"** diye yazarak duyuruyordu Amerikalı okurlarına *Washington Post* 17 Haziran 1943'te.

Behiç Erkin Yahudilere yapılanın yanlış olduğunu tespit ettiği an, Türk Büyükelçisi olduğu için, kendi vatandaşlarının haklarını ve canlarını korumak için karşısındaki Vichy Hükümeti'ne ve Nazi Almanya'sına sonuna kadar direndi. Çünkü geçmişinden sahip olduğu stratejik yerlerdeki askerlik tecrübeleri, yaşadığı savaşlar ve devlet adamlığı tecrübelerinin ona kazandırdığı çok önemli bir

meziyeti vardı: muhakeme gücü. İşte bu muhakeme gücü onun, hem Fransa'nın hem de Almanya'nın Türkiye'yi karşısına almak istemediği ve/veya alamayacağı sonucuna ulaşmasını sağlıyordu. Bu sonuca ulaşması ise, hayatını riske etme pahasına dahi olsa, şahsen hiç tanımadığı binlerce insanın, tek hayatta kalma umudu yapmıştı onu.

Almanlar Fransa'yı işgal edince, binlerce insan için ölümle yaşam arasındaki tek fark üstünde damga olan bir kâğıt parçasıydı.

Üstünde AY ve YILDIZ taşıyan bir kâğıt parçası ve yine üstünde AY ve YILDIZ olan bir resmi damga.

Bu kâğıda sahip olunduğunda, bu hakları kendi hayatı pahasına koruyan bir Büyükelçi vardı o sırada Fransa'da; hem de en yüksek Alman makamının karşısına çıkıp haklarını savunacak kadar inancı ve en yüksek Fransız makamına gidecek kadar da yüreği olan bir Büyükelçi.

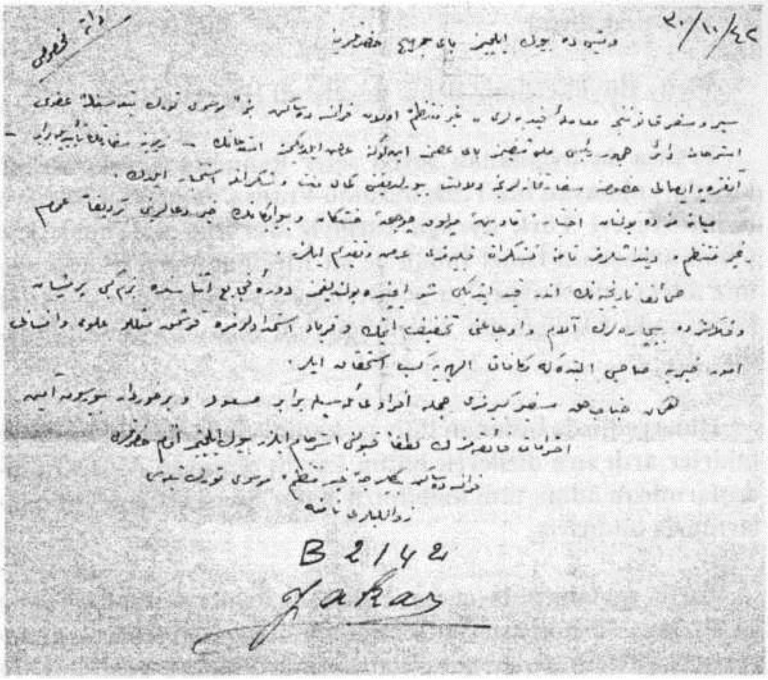
İŞTE O BÜYÜKELÇİ BEHİÇ BEY'Dİ...

Ama o sadece bir büyükelçi değil, Çanakkale Harbi'nde cepheye asker sevkıyatının aksamadan yapılmasını sağlayan Kurtuluş Savaşımızın lojistiğinin başındaki komutandı, Türkiye Cumhuriyeti'nin sağlam temeller üstüne kurulmasında büyük emeği geçen bir bakandı.

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ
Vatandaşlık İlmühaberi
CONSULAT GÉNÉRAL DE TURQUIE
MARSEILLE
Marsilya Baş Konsolosluğu
Bu ilmühaberi taşıyan Kolomba Behmaras Türkiye Cümhuriyeti vatandaşıdır.
Certifions que Mr Kolomba Behmaras est citoyen Turque.
20 / 4 / 1942
Baş Konsolos
Kütük № 1940
Cilt № 636
Hane № 153

İkinci Dünya Savaşı esnasında binlerce Yahudi'yi soykırımdan kurtaran belge.

Yahudilerin sahip oldukları varlıkları üstlerine geçirdikleri Türk vatandaşlarının listesi. Müslüman Türk vatandaşlarının Yahudi tebaası olan Türk vatandaşlarına yardım eli uzatmasının belgesi.

B 2142
Yakar

Behiç Erkin'in 30 Ekim 1942 tarihinde Fransa'daki o dönemin Türk Musevi cemaati adına Bay Yakar'ın binlerce gayrı muntazam Yahudi adına gönderdiği mektubun orijinali.

(Bu mektubun orijinali Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Enstitüsü içinde yer alan İnkılâp Tarihi Müzesi'nde bulunmaktadır.)

Zata mahsustur 30.10.1942

Vichy Büyükelçimiz Behiç Beyefendi Hazretleri'ne;

Fransa'da uygulanan seyr-i sefer kanununa göre düzenli kayıtları olmayan biz Türk uyruklu Fransa'da oturan Musevilerin, Musevi Türk uyruğu isteğiyle durumu anlatmak için Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye alt Elçiliğin onayı ile yazdığımız dilekçenin Ankara'ya gönderilmesi ve gösterilen uğraşlar konusunda Elçiliğinizin üstlendiği rolü memnuniyetle öğrendik.

Himayemizde bulunan ihtiyar, kadın, çoluk-çocuk, hasta ve fakirler ardı sıra dizilerek bütün kayıtlı olmayan Musevi dindaşlarımızın adına tüm kalbimizle hayır duası ettiğimizi saygılarımızla bildiririz.

Tarih sayfalarında ender bulunan, içinde bulunduğumuz acıklı facia dönemi esnasında, bizim gibi perişan felaketzedelerin, zavallıların acılarını ve hanelerinin yükünü azaltmak ve yardım çağrılarımıza koşan yüce insan Behiç Bey; hayır işleri sahibi elbette ki mükâfatı kazanır, mükâfatı hak eder.

Tanrı Büyükelçimize bütün aile efradı ile beraber iyi günler göstersin, mutlu olsunlar. Amin...

Ulu Büyükelçimiz lütfen üstün saygılarımı kabul ediniz.

Fransa'da yaşayan binlerce kayıtsız zavallı Musevi Türk Halkı adına...

B2142

YAKAR

Behiç Erkin'in 19 Haziran 1943 tarihinde Av. Haim Karabiber'e yaptırdığı ve bu çalışma sayesinde Fransa'da o tarihte yaşayan ve/veya yurda dönmüş olan tüm Yahudilerin mallarının, mülklerinin, paralarının ve işyerlerinin Türkiye Cumhuriyeti serveti olduğunu ispatlayan çalışmada göze çarpan önemli birkaç cümle alttaki gibidir:

Yahudi tebaasından Türk vatandaşlarının ticari aktivitelerine getirilen yasaklar doğrultusunda Dışişleri Bakanlığınca el konulan mallan Türkiye'ye iade etmenin yasal olup olmadığını sordunuz.

Fransa tarafından ırkçı uygulamalarla cezalandırılan vatandaşlarımız için 41 Temmuz'unda başlayıp birçok kere 42 ve 43 yıllarında da en uygun çözümleri bulup Fransa Dışişleri Bakanlığı ile muhatap olarak onları korumayı unutmadınız...

24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan'da Türkiye ve diğer yetkili antlaşma sahipleri arasında imzalanan... öngörülen kusursuz karşıtlık koşulunca Türkiye'de anlaşmayı imzalayan diğer ülke vatandaşlarının mallan kamulaştırılamaz veya kullanma haklan ellerinden alınamaz.

Hiçbir kamulaştırma tazminat açıklığı getirilmeden yapılamaz.

29 Ağustos 1929 tarihinde Ankara'da imzalanan Ticaret ve Denizcilik Antlaşması 25 Ağustos 1931'de bir kararname ile değiştirilerek genişletilmiş ve anlaşmaya dâhil tüm ülkeler ithalat ve ihracat veya ticaret özgürlüğüne getirilen her türlü yasaklamalar ve kısıtlamalar hakkında mutabakata varmışlardır. Antlaşmanın 20. maddesinde öngörülen karşılıklılık esasına göre **Türkiye'de yaşayan Fransızlar, Fransa'da yaşayan Türklerden daha elverişli konumlarda bulunamazlar.**

Kesinlikle gereklidir ki, taraf devletlerin vatandaşlarını alakadar eden uluslararası anlaşmalarda, bütün vatandaşlar için, uluslararası iyi niyetten dolayı çeşitli kategorilerle vatandaşlar elenerek bir antlaşmanın içeriğinin boşaltılması yasaktır.

Ekselanslarının başından beri karşı durduğu Fransa'daki ırksal kanunların uygulanması tezine dair hukuksal kanıtların desteklediği üzere, yapılan incelemeler sonucu elde edilen Fransız-Türk antlaşmaları ve özellikle Fransa'daki Türklerin ve Türkiye'deki Fransızların mükemmel bir karşılıklılık yasası durumlarına göre... Türkiye'deki Fransızlar herhangi bir ayrıma maruz kalmazken, tek taraflı olarak ihlal edilmemesi gerekmektedir.

Sayın Elçi en yüksek ve derin saygılarımı sunarım.

CHAİM CARABİBER

Merhum Behiç Erkin'in Kabri Saadeti

Kaynak:

Bu yazı Behiç Erkin'in torunu Emir Kıvırcık'ın 'Cepheye Giden Yol' ve 'Büyükelçi' kitaplarından yararlanarak yazılmıştır.

http://tevfikizmirli.com/archives/11756

TURKİSH PASSPORT- (2011) Film "Türkler Mazlumların Her Zaman Yanındadır."

Yönetmen: Burak Arliel
Ülke: Türkiye Türkiye
Tür: Belgesel | Dram | Tarihi
Vizyon Tarihi: 21 Ekim 2011 (Türkiye)
Süre: 91 dakika
Dil: Fransızca, Türkçe, İngilizce
Senaryo: Deniz Yesilgun | Gokhan Zincir
Müzik: Alpay Göltekin | Alp Yenier
Yapımcılar: Bahadir Arliel | Guneş Celikcan | Cemal Noyan |
Firma: Interfilm Istanbul
Çekim Yeri: Bucharest, Romania

Özet

"Kim Bir Hayat Kurtarırsa Bütün Dünya'yı Kurtarmış Sayılır"

(Kur'ân-ı Kerim: Maide Suresi 32. Ayet Talmud, Sanedrin 37A)

"Ay, güneşe; bazen de güneş ay'a bakar" demiş atalarımız. II. Dünya Savaşı sırasında Türk diplomatlarının Osmanlı kökenli Musevi yurttaşlara pasaport sağlayarak, trenlerle Türkiye'ye kaçırmalarına odaklanan belgesel film, 66 yıllık sırrı da açığa çıkarıyor.

Projenin tarih danışmanlığını İstanbul 500. Yıl Musevi Vakfı Başkanı Naim Güleryüz, proje direktörlüğünü Yael Habif üstlenirken, Bahçeşehir Üniversitesi, Tekfen Vakfı, Türkiye Musevi Cemati sponsorluğundaki filmin çekimleri Fransa, Romanya ve Türkiye'de gerçekleşti..

İkinci Dünya Savaşı'nda Avupa'da Yahudilerin hayatlarını kurtaran Türk Diplomatları'na ithaf olunmuştur.

TÜRK DİPLOMATLARI

Numan Menemencioğlu Dışişleri Bakanı, 1942-1944
Behiç Erkin Paris Büyükelçisi, 1940-1943
Fruzan Çelik Belgrad Konsolosu, 1940-1943
İ. Cemal Özkaya Atina Başkonsolosu, 1942-1944
Saffet Arıkan Vichy Büyükelçisi, 1942-1944
Pertev Şevki Kandemir Budapeşte Konsolosu, 1940-1945
Aldülhalit Birden Budapeşte Konsolosu, 1940-1945
Kudret Erbey Hamburg Başkonsolosu, 1940-1945
Galip Evren Hamburg Konsolosu, 1940-1945
Fuat Aktan Costanza Başkonsolosu, 1940-1945
Ragıp Rauf Arman Costanza Başkonsolosu, 1940-1945
Necdet Kent Marsilya Konsolosu, 1940-1945
Bedii Arbel Marsilya Başkonsolosu, 1940-1945
Mehmet Fuat Carım Marsilya Başkonsolosu, 1940-1945
Cevdet Dülger Paris Başkonsolosu, 1940-1945
Fikret Şefil Özdoğancı Paris Konsolos Yardımcısı, 1940-1945
Namık Kemal Yolga Paris Konsolos Yardımcısı,1940-1945
İrfan Sabit Akça Prag Konsolosu, 1940-1945
Selahattin Ülkümen Rodos Konsolosu, 1940-1945

Burhan Işın Varna Konsolosu, 1940-1945

Filmden

“Kötülüğün zaferi için gereken tek şey iyi kişilerin hiçbir şey yapmamasıdır."

Edmund Burke 1729-1797

[Filmde birçok şahıs hatırasını anlatmıştır. Biz burada tek bir şahıstan dinlenilmiş gibi aktarmaya çalışacağız.]

İşgal Altındaki Fransa, 1942

Ben bu savaşı yaşadım ve savaştan canlı çıktım. Şimdi bu anılarım bana roman gibi geliyor. Sizin için bunların hiçbiri gerçek değil, çünkü olayları sadece kitaplardan okuyarak öğrendiniz. Sizin için farklı, ama benim için gerçek. O zamanlar 20 yaşındaydım, bebek falan değildim. Anlatacaklarımın hepsini yaşadım sinema salonlarında, lokantalarda. Sokağa çıkma yasaklarını, bombardımanları sokakta dolaşan askerleri hep gördüm. Baskınları, insanların tutuklanıp, götürüldüklerini gördüm. Metrolarda, binaların duvarlarında insanların idam edildiklerini anlatan bildirileri gördüm. Bir gün, babam koltuğunun altında bir gazeteyle eve gelip, anneme, **"Savaş ilan edildi!"** dedi.

1939 Eylül'üydü. Savaş yıllarını hatırlıyorum da, sokaklarda koşuşturuşumu bombardımanları ve sığınaklarda saklanmamızı. Kardeşlerimden birinin bacakları felçliydi. Çok iç karartıcı, zor zamanlardı.

12 Aralık 1941'de Şanzelize'de metrodan çıkıyordum. O zamanlar bilmiyorduk ama ilk büyük toplu Yahudi gözaltına almalarından biriydi. Polise o gün 1000 tane Yahudi almaları emredilmişti. Ellerinde listelerle, evlerinden Yahudileri topluyorlardı. Ama evleri basarak 1000 kişi toplayamamışlar. Öğleden sonra saat 4-5 gibi sokaklardaki Yahudileri almaya başladılar.

11 Aralık 1941'de Sen Nehri kıyısında bir Alman albayı öldürülmüştü. Almanlar hemencecik akşam 6'dan sonrası için sokağa çıkma yasağı ilan ettiler. Ertesi gün Place de la Republique'deki bir lokantada bir arkadaşımla buluştum. Lokantaya geldik, oturduk. Birden bir ses duyduk. Lokantanın önünde jipler ve motorsikletler durdu. SS içeri girdi ve herkesin evraklarını görmek istedi. Kimliklerimizi çıkardık. Benimkinde büyük kırmızı harflerle "Yahudi" yazıyordu. Kimliğimi gösterdim ve Türk Konsolosluğu'ndan aldığım evrakı çıkardım. Asker bana Fransızca: **"Türk olabilirsin ama yine de Yahudi'sin."** dedi. Beni tutukladı. Arkadaşım Katolik'ti. Ondan anneme gidip, tutuklandığımı söylemesini rica ettim. Metrodan çıkarken, Alman inzibatı evraklarımı istedi. "Yahudi" ibaresini gördüler ve onları takip etmemi söylediler. Ne kadar zaman sonra bilmiyorum, gecenin köründe Compiegne istasyonuna vardık. Trenden indik. Ellerinde silahlar tutan askerlerle çevriliydik. 5'li sıra halinde uygun adım yürüyorduk. Nereye gittiğimizi bilmiyorduk. Öylece uygun adım yürüdük.

Aralık 1941 kışıydı. Hava çok soğuktu. Üstümde sadece ceketim vardı. Baskınlar kabus gibiydi. Sanırım 11. Bölgedeki en büyük baskın 1943'te olmuştu. Baskınlar ve tutuklamalar hergün durmaksızın devam ediyordu. O dönendeki atmosfor bu şekildeydi. Uyarılar oldu ama tutuklamalar hiç bitmedi. Daha büyük baskınlar da oldu ama bu baskın işgalin bariz göstergesiydi. Mahallede birkaç akrabamız vardı. Çok acıklı olaylar yaşadık. Kuzenim yeni evlenmişti ki, kocası düğünden hemen sonra sürüldü. Savaş atmosferi çok ağır ve zordu. Alman işgali, baskınlar Birçok insan Auschwitz'e gönderilmişti. Ama o zamanlar orasının ölüm kampı olduğunu bilmiyorduk. Almanya'daki çalışma kamplarından biri zannediyorduk. Korku sonradan geldi. Bize ne olacağı hakkında hiçbir fikrimiz yoktu. Bizi Drancy'e gönderdiler. Drancy kabus gibiydi. Drancy'de hayat kabus gibiydi. Barakalarda ısıtma yoktu. Orada çok az bir yiyecekle 6 ay yaşadık. Çok zordu. Sonra Almanlar, tabi Nazileri kastediyorum, bu sıkıntıları Paris'teki herkese yansıttılar. Kız kardeşim dışarıdaydı. Her hafta Haussmann Bulvarı'ndaki Türk Konsolosluk'una gidip görevlilere acaba ellerinden birşey gelir mi diye sorarmış.

Türk Devleti, Türk vatandaşlarını korumak ve kurtarmak istiyordu. Ne insancıl bir davranış.

1940-43 yılları arasında çok acı çektik. Ekmek ve ayakkabı karne ile dağıtılırdı. Her şey sıkıca kontrol ediliyordu ve şartlar çok zordu. Naziler Paris'e girdiklerinde devlet Nazilerin emirlerine boyun eğmek zorunda kaldı.

Türk kimlik kartlarımıza zorla, "Yahudi" yazan mühürler vurdular. Türk Yahudiler olarak tanındığımız için, o aşağılayıcı Yahudi Yıldızı'nı taşımak zorunda değildik. Yaşadıklarımız korkunçtu. Sürekli bize neler yapabileceklerini düşünerek korkuyorduk.

Sokakta Almanlarla karşılaşırsak, annem çocuklara; **"Sana şeker verirlerse sakın alma. Zehirli olabilir."** derdi.

Hep korku içinde yaşıyorduk. Okulda bile. Bize birçok şey yasaktı. Parklara, sinemalara, tiyatrolara girmemiz, birçok işte çalışmamız yasaktı. Tabi çalışma yasağı o yaşta beni etkilemiyordu. Metro'da trenin sadece en son vagonunda seyahat edebiliyorduk. Geceleri sokağa çıkma yasağı vardı. Radyolarımızı Nazilere teslim etmek zorundaydık. Yahudilerin radyo dinlemesi yasaktı. İşgal boyunca sürekli devam eden bir antisemitist kampanya vardı. **Meşhur bir tanesi Palais Berlitz Hall'daki büyük bir billboard'daki korkunç bir Yahudi karikatürüydü.** Yahudi karşıtı teşhirler nasıl **"bazı insanların"** Fransızların hayatına sızdığını anlatıyordu. Bununla kastedilen insanlar Yahudiler'di. Bir Fransız bir keresinde: **"Onların Yahudi olduğunu bilmiyorduk."** demişti. Bir keresinde, küçük bir çocuk beni göstererek annesine "Anne Bak! Küçük bir Yahudi!" demişti. Ne yapabilirdik ki? Ceketlerimizi alıp kaçsa mıydık? Geceleri Almanların gelip kapıları kırışını, sonrasında insanların ağlayışlarını duyuyordum. Kapıları kırıp, evlere giriyolar ve **"RAUS, RAUS (DIŞARI, DIŞARI)"** diye bağırıp, insanları sürüklüyorlardı.

Bunları duydukça korkuyor ve ağlıyordum. Dört yıl boyunca korku içinde yaşadık. Hergün sürgün edilen insanların haberlerini duyuyorduk. Londra radyosundan savaş haberlerini dinleyip yatağın altında uyurduk. En yoğun hatırladığım şeylerden biri hava saldırılarını bildiren sirenlerdi. Çalmaya başladıklarında paniklerdik. Anne-babamızın bizi gecenin ortasında uyandırıp, battaniyelere sarışını çok iyi hatırlıyorum. Beni engelli kardeşimi ve diğer bir kardeşimi. "Çabuk Çabuk" diye bağırırlar ve hep birlikte bodruma koşardık. Paris bombalandığında gaz maskelerimizi alıp bodruma koştuğumuzu hatırlıyorum. El feneri ve mum alıp sirenler susana kadar saklanırdık. Hava çok ama çok soğuktu. Çocuklar ağlıyor ve ben soğuktan titriyordum. Sadece korktuğumu hatırlıyorum, hep endişe içindeydim. Sesler beni korkutuyordu. **Sirenleri hiç sevmem.** Bombalama sesi yüzünden şoka girerdim. Çok korkardım. Alarmlar çaldığında yanımıza gaz maskeleri, biraz şeker ve su alarak metroya koşar alarm susana kadar metroda uyurduk.

Temmuz **1942'deki Vel d'Hiv** baskını sırasında insanlar çocuklara ve yaşlılara ne yapıyorlar diye sorgulamaya başladı. Çocuk ve yaşlıları sedyelerle Drancy'e götürüyorladı. O zamana kadar Naziler çocukları tutuklamıyordu, ama ondan sonra herkesi toplamaya başladılar. **Çocukları ailelerinden ayırıyorlardı. 100'e yakın çocuk Pithivier ve Beaune-la-Rolande'teki kamplara gönderilmişti.** Bu çocukların (ki içlerinde ağlayan bebekler bile vardı) ilgilenecek kimseleri yoktu. İnsanlar sonunda bu zalimliği farketti. Bu kamplar şehrin göbeğindeydi..

Temmuz 1942'de Fransız polisinden bir arkadaşım, ertesi gün mahallemize yapılacak olan bir baskını haber verdi bize. Annem beni tren istasyonuna götürüp: **"Ellerimi tut, ancak beni tanımıyormuş gibi görün. Sana göstereceğim kadınla git"** dedi.

Annem hiç kimseye hiçbirşey söylememi tembih etmişti. Babam o sıralar saklanıyordu. Ama ben hiçbir şey söylemedim. Kimseyle konuşmuyordum. 1942'deki büyük baskında ailemden 17 kişi götürüldü. Hiçbiri dönmedi. Hiçbiri dönmedi.

Savaşta tarafsız olan Türkiye'nin vatandaşları olarak koruma altındaydık fakat yine de herhangi kötü bir şey başımıza gelebilirdi. 1940-1941 yılları arasında Türk Devletini koruması altındaydık.

Fransız ve Alman kanunları Yahudilerin sarı yıldız takmasını zorunlu kılmıştı. Yabancılar konsolosluklarına ve büyükelçiliklerine gidip korunma talep ettiler. Kayıtlı olanlar "yasal" Yahudi olarak tanınıyordu. Evraklarını yenilemeyenler, Türklerle evli olanlar veya büyükelçiliğe kayıtlı olmayanlar **"yasa dışı"** kabul ediliyordu. Bu durumdakiler Türkiye'nin koruması altına girmek istiyorlardı. Her sene babam Türkiye Büyükelçiliğine gidip, Türk vatandaşlığını devam ettirmek için gerekli kayıt ücretini öderdi. Ama yine de 1939-1943 yılları arasında 3 kere tutuklandı. **Her defasında Türkiye Konsolosluğu sayesinde serbest bırakıldı**. **Kayıtlı olmayan Yahudiler, Türk vatandaşlığını belgeleyemiyorlardı.** Bunlara birkaç kelime Türkçe öğretiliyor, kayıp olan evrakları sorulduğunda daha birkaç dakika önce ezberledikleri kelimeleri ve cümleleri tekrarlıyorlardı.

Bu birkaç cümle ile büyükelçi, Türkçe konuştuklarını teyit ediyordu. Bu Türk soyundan geldiklerinin kanıtı sayılıyor ve vatandaşlık evrakı alabiliyorlardı.

Bu evrak onları kamplardan ve Paris'te Yahudi'lere karşı yapılan baskınlardan koruyordu. Ailem bana hep: **"Asla, asla Yahudi olduğunu söyleme." "Sen Türk'sün" "Sen Türk'sün"** derdi. Hep bunu tembihlediler. Okulumdaki tek Yahudi bendim. Ailem ağzımdan birşey kaçıracağımdan korkardı. Bana sürekli, yıldızım olduğunu kimseye söylemememi tembihlediler. Asla. Bu benim mahallede korunmamı sağladı.

Teyzem, Alman işgali sırasında Limoges'da yaşıyordu. Polis ailesini tutuklamaya geldiğinde sahip olduğu Türk pasaportu onu ve iki çocuğunu kurtarmış. **Kocasının Türk pasaportu yoktu.** Tutuklandı ve sürüldü. Daha sonra ona ne olduğunu hiç öğrenemedik. Almanlar tutuklama emri yayınlayınca **SELAHATTİN ÜLKÜMEN adadaki SS Generaline gidip, orada yaşayan Türk Yahudileri'nin Türk vatandaşı olduğunu ve Türkiye anayasasının ırk ve inanç ayrımı gözetmediğini söyler.** Alman General'ini ikna etmek kolay olmaz. Sonunda General insafa gelir ve 42 Yahudi kurtulur. Ben hiç sarı yıldız takmadım, çünkü biz Fransa'nın işgal altında olmayan kesimindeydik ve Türk Yahudileri olarak tanındığımız için sarı yıldız takmak zorunda değildik. Ama ailemden birkaç kişi, Türk olmalarına rağmen sarı yıldız takmadıkları için Paris metrosunda tutuklanmışlardı. Bizim durumumuz biraz daha ayrıcalıklıydı. Kimliklerimizde "Yahudi" damgası olmasına rağmen sarı yıldızı takmak zorunda değildik. Bu bizim için büyük bir ayrıcalıktı. Alman yetkililerle konuşup gerekli izni alan Türk Devleti sayesinde. İşgal sırasında, diğer Yahudilere göre daha fazla korunmadaydık ve sarı yıldız takmak zorunda değildik çünkü ailem Türk vatandaşlığında bulunmaya devam ediyordu.

Bir gün Gestapo kapımızı çalıp evraklarımızı istedi. Babam evrakları gösterdi. Türk damgasını görünce "Tamam, Tamam." deyip gittiler. Biz 5. katta oturuyorduk. Gestapo binaya geldiğinde katları çıkıp bizim daireye gelmezdi. Çünkü kapıcı onlara: **"Mizrahi Bey büyükelçilikte çalışan bir Türk."** derdi. Ki bu doğru değildi. Türk konsolosluğu bize, bizleri koruduklarını ama Almanların neler yapabileceklerini kestiremediklerini söylemişti. Bize **"partilere gitmeyin ve yaptıklarınıza dikkat edin"** dediler. Atmosfer çok ağırdı. Toplama kamplarında olanları düşünmeden edemiyorduk. Tasavvur edilemez bir durumdu. Sonra Yahudileri gözaltına almaya başladılar.

Yahudi iseniz, toplama kamplarına giderdiniz. Çok yazık! İçimizden bazıları açlıktan öldü. İnsanlar hasta, yaşlı ve şeker hastasıydı. Soğuğa dayanamazlardı. Günlük sayım dondurucu soğukta yapılırdı ve 3-4 saat sürerdi.

O zamanlar ben 20 yaşında olduğumdan bu muamelelere katlanabiliyordum. Orada yaklaşık 15 gün birçok sıkıntı içinde yaşadık. Sonrasında sürüklenler için de durum kalanlarınkiyle aynı oldu. Yiyecek hiçbir şey yoktu. Yaşamaya devam ettik, tabi buna yaşamak denirse hiç birşey yapmayarak. Drancy'de her gün baskı görüyorduk. Drancy'de günlük sayım bahçede günde birkaç kere yapılırdı. Çünkü kaçmamızdan ya da kurtarılmış olmamızdan korkuyorlardı. Saatlerce o soğukta ayakta kalmak çok zordu. Hergün birilerinin Auschwitz veya diğer kamplara gönderildiği ya da öldüğü haberi gelirdi. Savaşlar olur, fakat sadece bir ırkın saldırıya uğraması dehşet verici. Birini inancı yüzünden öldürmek insanlık dışı Sanırım insanlar sonradan böyle bir şeye izin verdikleri için utanç duydular. Aç olmak ayrı birşey, ama açlıktan öldüğünü hissetmek yaşamayanlar için anlaşılması çok zor birşey. Açlıktan hasta olmuştuk. Korku içinde yaşamak çok zordu. Mutsuzduk. Çok mutsuz. Sıradan bir kamp değildi. Özel

bir kamptı. Seçilme kampı. Almanlar herkesi bir anda öldürmek gibi bir yanlışa düşmek istemediler. Beni öldürebilirlerdi. Ya da Auschwitz'e gönderebilirlerdi. Bu kamp seçilme yeriydi. İnsanlar seçiliyor, ayrıştırılıyordu. Öldürülmeyecek olanlar bir kenara ayrılıyordu.

Drancy'e 75000 Yahudi gönderildi, en fazla 2500'ü canlı dönmüştür. Tutuklandıktan yaklaşık 15 gün sonra Türk Konsolosluğu bizi almaya geldi. 2.5 aydan sonra Türk olarak tanındığım için serbest bırakılmıştım.

Sonra öğrendim ki, annem konsolosluğa gitmiş. 6 Şubat 1941 günü, sabah sayımından sonra hücremdeyken, bir Alman askeri beni çağırdı. Onu takip etmemi ve kaşığımı, battaniyemi ve demir plakaya basılı numaramı yanımda getirmemi söyledi. Numaram 3233'tü. Daha üst rütbeli bir askerin olduğu bir odaya girdik. Elinde uzunca bir liste vardı. **"Lazare Rousso"** dedi. "Evet." dedim. "Şurayı imzala." dedi. Kağıdı mühürleyip bana verdi. "Özgürsün" dedi. "Paran var mı", diye sordu. Fazla olmadığını söyledim. Bana 3. sınıf bir Paris bileti verdi. Konsolosluk Yahudilere yapılan baskınları biliyordu. Baskın tarihlerini araştırmışlar. Yahudilerin alıkonulduğunu biliyorlardı. **Bu Yahudilerin arasında bir de Türk vardı. İşte o Türk bendim. Bu Türk Yahudi salıverilmeliydi.** İşgal altındaki Avrupa'da hiçbir ülke vatandaşlarını koruyacak durumda değildi. Fransa devleti için de durum aynıydı. Türkiye, Yahudiler öldürülmek üzere kamplara gönderilirken buna karşı ayakta duran tek devletti. Her fırsatta, cesurca ve gücünü göstererek vatandaşlarını korumaya çalıştı. O zamanın **Marsilya Konsolosu Necdet Kent** ile tanışma şerefine eriştim. Kendisi Türk Yahudilerini tutuklama ve sürgünlerden kurtarmak için çok şeyler yapmıştı. Bana Yahudilerin tutuklanıp, zorla trenlere doldurulup, ölüm kaplarına sürüldüğü bir olayı anlattı. Kendisi Yahudilerle birlikte trene binip Almanlara: "**Bunlarla birlikte kampa gidiyorum. Eğer bu Yahudileri salmazsanız Türkiye ile sıkıntı yaşarsınız."** demiş. Almanlar sonunda bu Türk Yahudilerini serbest bırakmışlar. Babam hep bana o zaman yaşadıklarından çok şey öğrendiğini ama dünya'nın yeterince ders almadığından korktuğunu söylerdi.

Bu diplomatlardan biri Marsilya Konsolosu Necdet Kent'di. Marsilya'daki bir baskında 81 Yahudi tutuklanmış ve ölüm kamplarına gönderilmek üzerelermiş. Bu Yahudi'ler Türk vatandaşı olduğu için Necdet Kent onlarla birlikte trene binmiş. Naziler Konsolos Bey'in açıklamasını dikkate almamışlar çünkü onlara göre Türk olsun ya da olmasın, onlar Yahudiydi ve bütün Yahudiler sürülmeliydi. İşte bu noktada Necdet Kent ve yardımcısı trene binerler ve "Yolculuk boyunca onlara eşlik edeceğiz." derler. Diplomatik bir skandala mahal vermemek için Almanlar bir sonraki istasyonda treni durdurmuşlar. İki Türk diplomatı ve beraberindeki Türk Yahudileri salmak zorunda kalmışlar. Necdet Kent'in bu davranışı 81 Türk Yahudi'sinin hayatını kurtardı.

Bu olaylardan en meşhuru babamın trene bildiği olay olsa da Herkes şunu bilmelidir ki sadece babam değil bütün diplomatlar, Paris Büyükelçilik'indeki görevliler, büyükelçi, yardımcısı Namık Yolga, diğer konsoloslar, **Selahattin Ülkümen** ve birçoğu hayatlarını ve kariyerlerini riske ederek Türk Yahudilerini kurtardılar. Bir gün bir otobüs bizi almaya Drancy'e geldi. Nereye götürüldüğümüzü bilmiyorduk. Auschwitz'e mi yoksa başka bir kampa mı Otobüs bizi Paris'te Hotel Lutetia'dan alınca sertbest bırakılacağımızı ve Türkiye'ye gönderileceğimizi biliyorduk. Çabalarıyla bizim ve birçoklarının serbest kalmasını sağlayan Türk Konsolosluk'una gittiği için kardeşime teşekkür ettim. Biz iki milletliydik. Fotoğraflarımız ailelerimizin Türk pasaportlarına işliydi ve böylece biz de Türk çocuklar olmuş oluyorduk. Ailemiz dolayısıyla Türk kabul ediliyor ve Türk vatandaşı olarak seyehat ediyorduk. Türk Konsolos'u annemi 1933'te babamla evlendiğinden beri tanıyordu. Ailesindeki Türklerin Türkiye'ye dönebileceğini duyunca kayıt yaptırmak üzere konsolosluğa gitti. Ama ben Fransa'da doğduğum için sadece Fransız vatandaşlığım vardı ve konsolos benim kaydımı yapmadı. Annem benim Türk olarak tanınıp, Mart 1943'te hareket edecek olan trenle Türkiye'ye gidebilmem için birçok kez Türk Konsolosluk'unu ziyaret etmek zorunda kaldı. Birgün kız kardeşim bana Türkiye Konsolosu'nun kendisine eğer Türkiye'ye dönmezsek Fransızlar gibi Nazilerin merhametine kalacağımızı söylediğini anlattı Bir sene sonra Türk idaresi tarafından çağırıldım. Bana: "**Askerliğini yapmak üzere Türkiye'ye**

dönmelisin" dediler. Ailemi arkamda Fransa'da bırakmak zorunda kalacaktım. Ama serbest kalırsam, ailem artık tehlikede olmayacaktı.

Hayatımı Türkiye'ye borçluydum. Hiç düşünmeden: "Emredersiniz Komutanım!" dedim.

Cevdet Dülger Paris Konsolosu'ydu. Namik Kemal Yolga da onun yardımcısı. 180 ila 200 kadar Yahudi'nin fotoğraflarını Müslüman Türk öğrencilerin pasaportlarına yapıştırarak, kurtardılar.

Yaptıkları kanunlara aykırıydı. Ama yapılması gerekiyordu. Bir diğeri ise 1940-1943 yılları arasında Vichy büyükelçisi olan **Behiç Erkin**'di. Yaptığı müdahaleler birçok kayıtlı ve kayıt dışı Türk Yahudi'yi kurtarmıştır. Türk diplomatları tarafından kurtarılan Avrupa'lı Yahudilerin çoğu aslında Türk değildi. Kendilerini Fransa'da yaşıyorlarsa Fransız, İtalya'da yaşıyorlarsa İtalyan sayarlardı. Kurtuluşlarından 3 ay önce babam Türk Konsolosluk'una gitti. Konsolos: "İsterseniz trenle Türkiye'ye gidebilirsiniz" demiş. Konsolos ya da büyükelçi arkadaşı babama: **"Issac, Almanya'ya savaş ilan etmek üzereyiz. Eğer Şubat 1944'te Türkiye'ye hareket edecek olan trene binmezseniz artık sizi koruyamayız"** Babam eve gelip bize "**Çocuklar, hepimiz birgün öleceğiz. Öleceksek de bu yolculukta birlikte ölelim. Hadi bu trene binelim."** dedi.

1943'ün sonlarına doğru Konsolos Bey, eğer Türkiye'ye gitmezsek artık bizi koruyamayacağını söyledi. Bunun üzerine biz de Fransa'dan ayrılmaya karar verdik. Bu kararı almak kolay değildi. Ama tek çıkar yol buydu. Yolculuk Şubat 1944'te kışın tam ortasında yapıldı. Elçilik bize bir mektup yollamıştı. Bizim de böyle haberimiz oldu. O zamanlar telefonumuz yoktu. Haberler Türkler arasında fısıltı yoluyla yayıldı. Türk olarak tanınanların konsolosluğa başvurmaları istenmişti.

Ocak-Şubat 1944'te, ailem Yahudilerle dolu bir trene binip Nazi Avrupa'sını boydan boya katetmeye nasıl cesaret edebildi. Türk pasaportları ve Türkiye tarafından korunmalarına rağmen, böyle bir karar alma cesaretini nereden buldular?

Haussmann Bulvarı'ndaki Türk Konsolosluk'una yaptığımız birçok ziyaretten sonra, Mart 1944'te bir sabah, elimizde Türk belgeleriyle Gare de l'Est (Fr. Doğu Garı)'den hareket ettik. Çok kasvetli bir havaydı. Lokomotifin buharını, istasyondaki az sayıda insana rağmen bir sürü Alman askerini, çok iyi hatırlıyorum. İstanyonda kompartımanlı normal bir yolcu treni vardı. Ama bizim için ayrılmış sadece bir vagon vardı. Babam beni trene oturttu ve anneme ve bana veda öpücüğü verdi. Öptüğü zamanki ıslaklığı ve bıyığının verdiği hissi hatırlıyorum. Sonra trenden indi. Bu onu son görüşümdü. İstasyona vardım. Tren Mitropa'ydı. Lüks bir Alman treni. Vagonlardan birinde ay yıldız vardı. Gare de l'Est'den trene bindik. Çok iyi hatırlıyorum. Ama bavullarımız bizimle miydi yoksa ayrıca mı geldi, bunu hatırlamıyorum. Vagonları olan normal bir yolcu treniydi. Bir vagonda 40 ila 60 kişiydik. Şubat 1944'te Türk Devleti tarafından İstanbul'a gidecek tren ayarlanana kadar Fransa'da kaldık.

Yolculuk 10 gün sürdü. Bu kadar sürmesinin nedeni 300-500 km'lik kısımdı. Bu kısımda tren başka bir lokomotife bağlanmak zorunda kaldı ve bir süre yeni gelecek lokomotifi bekledik. Lokomotif gelene kadar vagonlar depoda bekletildi. Biz çocuklar çok sıkılmıştık. Çok soğuk ve korkutucu bir ortamdı. Birkaç vagonlu trenimiz Balkanları geçip alevler içindeki Sofya istasyonunda durdu. Orada sıkışıp kalmıştık. Trende çok üşüdüğümü hatırlıyorum. Balkanları geçtiğimizde aylardan şubattı. Pencereler buzla kaplıydı, dışarıyı göremiyorduk. Alarm çalınca, tren durdu. Benimle birlikte, ben yaşlarda birkaç çocuk daha vardı. Beraber oyun oynardık. 7.5 yaşındaydım. Yani, benim için bu anılar o kadar da acıklı değil. Birçoğumuz için macera gibiydi. İstasyona götürüldüğümü hatırlıyorum. 6 gün boyunca trendeydik. Bir kısmımız kalkıyordu ki, değerlerimiz uyuyabilsin. Yiyecek ve su almak için istasyonlarda duruyorduk. Bütün yolculuk boyunda hep endişe içindeydim. Atmosfer çok gergindi. Her istasyonda birbirinden çelişkili emirler veren Almanlar vardı. Treni durdurmamızı ya da bir depoya gitmemizi söylüyorlardı. Ne olacağını bilmeden saatlerce bekliyorduk. Trenin birden bir toplama kampına dönüşebileceğinden korkuyorduk.

Herşey mümkündü. Birgün tren Macaristan'da durdu. Trenden indik ve birkaç adım ilerledik. Hemen yanında bebekli genç bir hanım vardı. Birden tren hareket etmeye başladı. Macaristan'da savaşın ortasında kollarımda bir bebekle ne yapardım? Konsolosluk görevlisi sayım yaptı. Yolcu listesinde olduğumuz için bir sorun yoktu ama görevli yine de bizi takip ediyordu. Bir anne-baba Alman yetkililere bizim Türk Yahudi grubu olduğumuzu söyledi. Hemen sonrasında **"Dışarı Dışarı"** diye bağıran Almanları duyduk. Ve kendimizi karlı tarlada bütün gece başımızda nöbetçilerle beklerken bulduk. Hepimiz çok korkmuştuk. "Fuhrer" lakabını taktığımız rehberimiz Mr. Gabaille, durumu Almanlara açıkladı ve biz de yolculuğa devam edebildik. Her gece, her duruşumuzda Almanlar köpekleriyle gelip, başınız kim diye soruyordu. Babam esas duruşa geçer, asker selamı verir ve kendini Almanca tanıtırdı. Trendeki Yahudilerin listesini gösterirdi. Annem: **"Babanıza güle güle deyin. Bu onu son görüşünüz olabilir."** derdi. Bu olay her gece tekrarlandı. **Türkiye'ye dönen Yahudiler olmamız Alman yetkililerin aklını karıştırıyordu.** Kimileri bizim geri dönmemizi istiyordu. Bu endişe verici bir durumdu, ama her şey ayarlanmıştı ve yolculuğa devam edebiliyorduk. Yolculuk hiç rahat değildi. Isıtmamız yoktu. Askeri bir trendeydik. **Suyumuz da yoktu. Tuvaletler taşıyordu ve nasıl tamir edeceğimizi bilemiyorduk.** Trenden inip teneke kutularla, eritip su yapmak için, kar topluyorduk. İnsanlar birbirleriyle muhabbet edip, yardımlaşıyordu. Birçok kişi koridorda oturuyordu. Sanırım Sofya civarında durduk. Hangisi olduğunu bilmiyorum ama Balkan ülkelerinden biriydi. Uzaklarda alevler görüyorduk. Raylarda birçok insan vardı. Alman askerlerini gördük. Rehberimiz, ne yaptığımız, Yahudi olduğumuz hakkında Almanlarla konuştu. Sarı yıldız takmadığımız için insanların kafası karışıyordu. **Ama hepimizin yazılı izni ve Türk pasaportu vardı.** Bir gece ve bir gündüz bekledikten sonra trenimiz tekrar hareket etti. Vagonda 2 ya da 3 gün bekledik. Çok sıkılmıştık. Benimle birlikte 2 çocuk daha vardı. Çok sıkıldığımız bir sırada içimizden biri alarm kolunu gördü. Kolu çeksek ne olur diye düşündük. Vagon trene bağlı değildi. Herkes birbirine kim çekmek ister diye soruyordu. En son "Tamam. Ben yaparım." dedim. Vagon bağlı olmadığı için bir şey olmadı. Ama ertesi gün vagon bağlandığında kolu tekrar çektiğimde alarm çaldı. Askerler panikledi. Silahlı askerler, Alman'ların istasyonu, Yahudilerin treni ve Yahudi vagonunda alarm çalıyor. Sanırım Münih'teydik. O zamanlar daha çocuk olan Albert Carel alarmı çaldığında, ses kulaklarımızı yırttı ve trendeki bütün yolcular telaşlandı. Ne olduğunu anlamak için Almanlar rüzgar gibi vagona girdi. Trendeki herkes çok korkmuştu. Bu yolculuk normalde 3-4 gün sürer ama bizimkisi 10 gün sürdü. Stuttgart'ta bombalama yüzünden 2 ya da 3 gün durduk. Sofya civarında bombalandık. Çok korkutucuydu. Vagonun çatısı patlamalardan etkilendi. Tüm bavullarımız patlamada tamamen harap olan arka vagondaydı. Herkes çok korkmuştu. Kompartımana ağır bagaj getirmememizi tavsiye ettiler çünkü Bulgaristan sınırında raylar bombalanmıştı ve en az 3-4 km yürümek zorunda kalmıştık.

Sofya'ya vardığımızda raylar bombardıman yüzünden kopmuştu. Tren daha fazla ilerleyemedi. Trenimiz Bulgaristan'da ilerlerken başörtülü Bulgar kadınlar bize ekmek ve yiyecek getirdi. Şarkı söylemeye bayılırdım. Aile bir araya geldiğinde babam Boğaz'ı özler ve gözyaşları içinde Türkçe şarkı söylerdi. Bir tanesi hafızamda yer etmişti ve trende o şarkıyı söyledim. Annem çıldırdı. Türkçe olarak bana: "Sen nasıl şarkı söyleyebiliyorsun?" dedi. Şarkıyı yine de söyledim. Sürekli duyduğum bir şarkıydı. Şarkı söylemeyi çok sevdiğim için, o şarkıyı söylemiştim.

"Çadırımın üstüne şıp dedi damladı." "Allah canımı almasın almasın."

Bu yolcukta hep hatırlayacağım bir şey soğuk ve sisin sebep olduğu ızdırap ve korkuydu. Her şey gri ve sisliydi. Olağanüstü bir şeydi. Asla unutmayacağım bir şey. Gökten düşen bir hediye gibiydi sanki. Müthişti. Türkiye'de kendimizi tamamen özgür bulduk ve orada olmak çok eğlenceliydi. O müthiş şehir İstanbul'a geldik, bizim için müthiş bir keşifti, özgürlüğü bulduğumuz andı. Türk diplomasisi hayatımı kurtardı.

Eğer Türk Konsolosluk'u Nazilerle anlaşma yapmayıp bize pasaport vermeseydi, asla Türkiye'ye seyahat edemezdik ve tutuklanıp sürülürdük.

Hayatımı onlara borçluyum, bu kesinkes böyle. Kesinkes. Sonra öğrendik ki Paris'ten böyle toplam 8 tren kalkmış Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs'ta ikişer tane. Sonuncusu Mayıs'ta kalkmış. Biz sonuncu ya da ondan bir öncekindeydik.

Avrupa'da Yahudilerin kurtarılmasına katkıda bulunan birçok kişi vardı. Bunlar kendilerini terfi ettirdiler. Halbuki Türk Diplomatlarını bunu yaparken kendilerini çok ön plana çıkarmadılar. Sanırım bu Türklerin karakteri.

Sonunda birgün İstanbul'a vardık. İstanbul'da korku yoktu. Fransa'dan korku içindeki küçük bir kız olarak ayrıldım. Sıcak bir ülkeye gelmiştik. Kelimenin her anlamıyla ferahlatıcıydı. Hiç unutamayacağım bir 2 yıl geçirdim orada. Artık korkmuyorduk. Hayat yine kelimenin tek manasıyla Normal'di. Yaşam herkes içindi.

Kimse size Yahudi mi, Katolik mi, Protestan mı, Müslüman mısınız diye soru sormuyordu. Özgürdünüz. Sonsuza kadar Türklere minnettarım.

24 April 1944'de kardeşim ve ben yeniden doğduk ve hayatlarımıza yeniden başladık.

Türkiye'ye olan borcumu asla unutamam. Orası benim ikinci vatanım. Ben Türk ve Fransız'ım. Fransız ve Türk değil. Çünkü 24 April 1944'te yeniden doğdum. Eğer Fransız olsaydım, şimdi hayatta olamazdım. Türk olmak hayatımı kurtardı. Buna kesinkes eminim.

Minnettarım çünkü ailem Türkiye'nin koruması altında olmasa ve biz o trene binmemiş olsak son baskınlardan birinde alınabilirdik. Şimdi hayatta olamazdık.

Babam bana hep: **"HAYATINIZ BOYUNCA ŞUNU UNUTMAYIN Kİ TÜRKLER HAYATIMIZI KURTARDI."** derdi. Eğer annem ve Türk Konsolosluk'u Almanlara karşı çıkmasalardı, ben şimdi ölü olurdum ve size bu olayları anlatamazdım. Benim için hayatta olmak bir mucize. Çektiğim acılara bakarsanız diğer Yahudiler gibi ben de ölmüş olabilirdim.

TEŞEKKÜRLER.

Tarihe ettiğim bu tanıklık gelecek kuşaklara olayları aktarmış olacak. İnsanlara gerçekten bu olayları yaşadığımı ve hiçbirinin hayal ürünü olmadığını anlatacak. Herkes bilmeli ki şimdi burada olmamızı Türk Devleti'ne borçluyuz.

BUNU ÇOCUKLARIMIZA VE TÜM İNSANLIĞA ANLATMAK GÖREVİMİZ.

Herkes bilmeli ki, Türk Devleti Türk Yahudilerin hayatını kurtardığı için şimdi biz buradayız.

Size neler yaşadığımı anlattım. Trenlerin Paris'ten ayrılışını, alevler içindeki Avrupa'yı geçişini ve bizi cenneten bir köşe olan İstanbul'a getirişini anlattım. Çok az kişi bunları bilir, ama hiç kimse anlayamaz. Daha fazla birşey söyleyemeyeceğim.

ÇOK TEŞEKKÜRLER.

Çeviri: Hamza Apaydın - apaydinhamza@gmail.com

HİTCHCOCK (2012) Film

Yönetmen: Sacha Gervasi

Ülke: ABD

Vizyon Tarihi: 29 Mart 2013 (Türkiye)

Süre: 98 dakika

Dil: İngilizce

Senaryo: John J. McLaughlin | Stephen Rebello

Müzik: Danny Elfman

Görüntü Yönetmeni: Jeff Cronenweth

Yapımcılar: Alan Barnette | Ali Bell | Joe Medjuck |

Özet

Dünya sinema tarihine adını ölümsüz harflerle kazımış olan ustaların ustası sinemacı Alfred Hitchcock'un sıradışı filmi Sapık (Psycho)'ın çekim sürecinde geçen film Hitchcock ve eşi Alma'nın aşklarına odaklanıyor.

Filmde ustayı yine bir başka usta Anthony Hopkins canlandırırken karısı Alma rolünü ise Helen Mirren üstleniyor. Hitchcock'un çığır açan filmi PSYCHO'nun yapım sürecinde geçiyor.

Projenin yönetmen koltuğunda Sacha Gervasi otururken, senaryo ise John McLaughlin'e ait. Filme kaynaklık eden kitap ise Stephen Rebelloizamlı "Alfred Hitchcock and the Making of Psycho" adlı eser.

Eleştiri babında:

Bu film, başarılı, devrimci, özgür ve yaratıcı düşünceye sahip kişilerin, diğer insanlardan gördükleri tepkileri; baskıcı tutumlarını ve geri kafalı eziyetlerini; bunların yanı sıra da aile hayatındaki destek ve güvenin o kadar önemli olduğunu; erkek başarısının temelinde **"Gerçek Bir Kadın"**a bağlılığını (her kadına değil), en ince detayına kadar gözler önüne sermektedir.

Unutmayalım ki; Âdem kaybettiği cennetini ancak Havva'sının desteğini alarak bulabilecektir. Bu meyanda "Hitch" (Bay Hiç)in **"var olma savaşı"** nı ve hayata tutunabilmesi için eşi **"Alma"** ya muhtaç oluşunu itiraf ederken, bizlerin ve bütün insanlığın **"Gerçek Kadın"** faktörüne çok muhtaç olduğumuzu hatırlamak vechesinden filmi seyretmenizi tavsiye ediyorum.

[Büyük usta, Alfred Hitchcock'un, eşi "Alma"ya itirafı çok güzeldir.]

> **"Zavallı yaşlı Whit, seninle çalışmazsa bir hiç. Ben de öyle. Bu seferki filmde başarılı olamadım. Öylece durup canlanmayı reddediyor. Başka türlü nasıl söyleyeyim bilemiyorum. Ölü doğdu. Seni hayal kırıklığına uğrattım, aşkım."**
>
> **"Sapık filmi en büyük başarılarımdan biri oldu ve evimizle havuzumuz eşim sayesinde bana kaldı. Fakat Hollywood'da ne derler bilirsiniz. Yalnızca son filminiz kadar başarılısınızdır. Şimdi izin verirseniz, sonraki projemin teferruatlı araştırmasına başlamam için gitmem icap ediyor. Ne yazık ki kendimi yine ilhamdan yoksun bir hâlde bulmuş durumdayım. Amma velakin, yakında bir şeyler çıkacağını umuyorum."**

Filmden "Alfred Hitchcock" sözleri

"Tarz" dediğin kendinden çalmadır."

"Hepimiz içimizde, vahşi ve karanlık bir yön ve korku barındırırız."

"İzleyiciler şok olmak istiyor, Barney. Değişik bir şey istiyorlar."

"Patronlar sürekli aynı şeyi istiyorlar. Şimdi beni bir tabutun içine koydular ve şimdi de kapağına çivi çakıyorlar."

"Sırf birçok kişi sana "olmaz" dediği için değil, değil mi?"

"Denerdik."

"Film çekmenin yeni yollarını bulurduk çünkü buna mecburduk. Eskiden olduğumuz gibi, o tip bir özgürlüğü tekrar hissetmek istiyorum."

" Müthiş olacak. Emin misin?"

Eşi: " Film konusunda zerre kadar değilim. Ama senden zerre kadar şüphem yok."

"Hollywood'daki herkes bana içerlemiş. Onlara milyonlarca dolar kazandırıyorum ve her sene şu rezil ödül töreni yemeklerinde oturup birinin "başarılısın" demesini bekliyorum. Bana o minicik anı çok görmekten sadistçe bir zevk alıyorlar."

"Son derece, incinmiş olmalısın. Kusura bakmayın fakat bu yönteme pek alışkın değilim."

" Beni arkadaşınız olarak görün. Bir süredir gitgide daha da yoğunlaşan dürtülerim var. Ne tür dürtüler?, derseniz; Güçlü"

[Eşine] "Alma, buraya gel. Canım, Bizim bu kariyerindeki en büyük başarı olabilir.."

"Alma hiçbir zaman senin kadar güzel bir Hitchcock sarışını bulamayacağım.

(Alma: Bunu söylemeni otuz yıldır bekliyorum.)

"İşte hayatım bana bu yüzden "gerilim filmlerinin ustası" diyorlar."

I AM BRUCE LEE (2011) Film

"İşte bu benim Bruce Lee'm. Bundan bağlıyım."

Yönetmen: Pete McCormack
Ülke: Kanada
Tür: Belgesel | Biyografi
Vizyon Tarihi: 09 Şubat 2012 (ABD)
Süre: 94 dakika
Dil: İngilizce
Müzik: Schaun Tozer
Görüntü Yönetmeni: Ian Kerr
Yapımcılar: John Barbisan | Paul Gertz | Derik Murray

Özet

Bruce Lee, filmlerdeki dövüş sanatlarını bir sanat biçimine yükselten bir öncü olarak kabul edilmiştir ve bu belgesel, niye Bruce Lee'nin yıldızının bugün otuz sene önce öldüğü günden daha fazla parladığını ortaya koyacak. Bugünün en büyük dövüşçüleri, sporcuları, aktörleri, yönetmenleri ve eğlence sektöründeki yapımcıları bu öncü hakkındaki hislerini paylaşacaklar. Hayatları, kariyerleri ve inanç sistemleri efsanevi **'Dövüş Sanatları Sineması'nın Babası'** tarafından sonsuza dek değişen bu insanlarla röportaj yapacağız. Kişisel yorumlarla birlikte nadiren görülen arşiv görüntüleri ve klasik fotoğraflarda gösterilecek. İlham almaya hazır olun.

Bruce Lee

Doğumdaki adı: Lee Jun Fan

Rumuzları: Ho Chung Tao, Ho Tsung Tao, Hsia-Lung Lei, Little Dragon Lee, Shao-Lung Lee, Siu-Lung Lee, Xiaolong Li

Uyruğu: Çinli

Doğum: 27 Kasım 1940

Vefat: 20 Temmuz 1973 32 yaşındayken

http://tr.wikipedia.org/wiki/Bruce_Lee

Belgesel Filmden

Birisi "Ben hiç Bruce Lee filmi seyretmedim" derse, onunla işim olmaz.

Bruce Lee, evrenin mücadelesinin simgesidir.

O, 61 kiloluk ölümcül bir silahtır.

Bruce'un dövüş stili her şeyi değiştirdi.

> **Başlangıçta ne yaptığımdan haberim yoktu. Ve şu an hala yaptığım şey, beni buna yönlendirdi.** [Bruce Lee]

Bruce Lee, Bob Dylan, Ali, Jay-Z, Tiger, Kobe, Jordan. Hepsi aynı ruha sahip. Hiç dublör kullanmadı. Her şeyi tek başına yaptı. Bruce'un fimlerinde gördüğünüz adam, Bruce'un içindeki kişidir. Çileden çıkabilirdi.

Bruce Lee benim idolümdür. Kendisi yazdı, yönetti, oynadı. O'nu Asyalı olarak dahi görmüyorum. O benim idolüm.

Bruce Lee'i düşündüğünüz zaman, Asyalı karateci adam olarak görmezsiniz. Bıraktığı mirası aklınıza getirirsiniz. Onun yaptığı hareketleri, kamera mı hızlı gösteriyordu diye merak ediyorsunuz. Bruce Lee Asyalı milletlerin süper kahramanı gibiydi.

Muhammad Ali'ye sahiptiniz. Malcolm X'e sahiptiniz. Bruce Lee kökten yenilikçiler ile aynı şeyi temsil etti.

Teknik olarak zeki koreografi. Gizemi, aşırı erkeksiliği buluyorsunuz. Bu adam şey gibidir, beng! Çinli erkeklerin popülaritesini arttırdı. Birkaç harika hareketi var. "Vay be, bu süper harika adam benim babam"

- Asla başka Bruce Lee olmayacak.

- Bebeğim işte geldim, dostum. Küçük bir Çinli adam nasıl tüm zamanların en harika dövüşçüsü haline gelir?

Vefatı hakkında;

Eşi:

Bana karşı ihtilaf vardı, onu Amerika'ya geri getirdiğim için. Ama O, tüm bu olanlardan önceki Seattle'daki yaşamını sevmişti. Çocuklarımın babalarının yaşadığı yeri bilmeleri önemliydi.

Öğrencisi:

Ağlamaya başladım. Galiba abartısız cenazeden sonra Seattle'dan, Kaliforniya sınırına.. .oradan Sacremonta'ya kadar tüm yol boyunca ağladım. O'nu Hong Kong'dan ayırmak çok zor zamanlardı. En sevdikleri oğullarını alıp götürmek.

Ölümsüzlüğün anahtarı, ilk olarak hatırlanmaya değer bir hayat yaşamaktır.
[Bruce Lee]

Bruce'un çocukluğu başladığı yerden bittiği yere kadar gözden geçirince ilginçtir.

İlk olarak, 2.Dünya Savaşı'nda 1940'ların başlarında, Hong Kong, Japonlar tarafından işgal edilmişti. Bu Bruce üzerinde bir etki bıraktı. Kızı: Bu en başından kendi kendine yeten olmayı öğrenmek için çok önemliydi. Bunu yaparken de biri sürü kişisel sorumluluğu omuzlamalısınız. Çin, Hong Kong ve Japonya arasında çok kötü, kanlı bir tarih vardır. Annesi eskiden bana Bruce'un Hong Kong'a uçaklarıyla gelen Japonlara balkondan nasıl yumruğunu salladığını anlatırdı. Birisi Çin'e karşı bir kelime etse, o asileşirdi.

Bruce babasının Çin operasında ve sonra Kanton filmlerde de rol alıp oynayan bir aktör olmasının etkisiyle çocuk oyuncu oldu.

Tarihçi:

Çoğu insan bunu bilmez. O Hong Kong'taki en büyük çocuk yıldızdı. Çocuk yıldız oyuncu olarak 20 üzerinde filmde rol aldı. O dönemin Macaulay Culkin'i gibiydi. Daha sonra Hong Kong, İngiliz boyunduruğu altına geçti. O nedenle filmlerde İngiltere'yi hedef aldılar. Delirmişsin sen. Orada yaşayan İngilizler ile Çinliler arasında çok fazla rekabet vardı. Aynı zamanda beyaz ırktandı. Çok ayrımcılık gördüğünü düşüyorum. Sadece etrafındakilere değil, bizzat kendisi de yaşardı. İngiliz okul çocuklarıyla münakaşalar falan ederdi. Yani diğerlerinin onun geleceğini belirlediği duygusu hep çok zoruna giderdi. O zaman, 13 yaşındayken, tabii Yip Man'a ders almaya gitti.

Kendimi güvensiz hissetmeye başladığımda, sadece Kungfu çalışırım. Çetem yanımda olmasaydı, ben ne yapabilirdim diye hep merak ederim.

[Bruce Lee]

UFC Başkanı:

İnsanoğlunun DNA'sında kavga vardır, onu anlayıp, sevmeliyiz. Yip Man, Bruce'u Wing Chun dalında eğitti. Yip Man, efsanevi bir kungfu ustasıydı. Bruce'un kanunla, Hong Kong'taki diğer gençlerle çok tartışmaları oldu. Kavgalara karıştı. Sokak dövüşlerini severdi. Sokak dövüşü yapan insanları severdi. Bruce'un dövüş stili, sokakta hayatta kalmaktan doğdu. Hong Kong çatılarında kavgalar ederek büyüdü. Bruce'un eskiden bize gösterdiği birkaç 8 mm filmi vardı. Onların geleneksel kavgalarının olduğu bir film. Bir adam gelirdi, birkaç yumruk atardı. Diğeri geri kaçar, ve kıç üstü düşerdi. Genellikle iki klan vardı. Choy Li Fut klanı ile Yip Man ve öğrencilerinden oluşan Wing Chun klanı. Birbirleriyle kavga ederlerdi. Bütün bu Choy Li Fut ve Wing Chun arasındaki çatı kavgaları gerçekleşmiş bir efsanedir. Ben Hong Kong'taydım. Wing Chun ve Choy Li Fut arasındaki bu düşmanlık duygusu hala var. Yip Man'in Bruce üzerinde büyük etkisi oldu. Onu felsefenin derinliklerine yöneltti. Yip Man, Bruce Lee olmasaydı, efsane olamazdı. Wing Chun, küçük çapta bir dövüş sporu stiliydi. Şimdi Bruce Lee sayesinde dünya çapında yer edindi.

Sonuç olarak dövüş sanatı demek, kendini dürüstçe ifade edebilmektir. Şimdi, bunu yapmak çok zor.

[Bruce Lee]

Bana göre savaşçıların çoğunun düşünce tarzı gerçekten onurludur. Gerçekten saftır. Her kültür, her dil, her renk ayrımcığını aşar. Bütün mesele tekrar saygı görmek için, bilirsiniz. Bana zarar vermek istiyorsan, bunu hak edeceksin, pislik. Ben 3 biraderin en küçüğüydüm. Bruce Lee ve dövüş sporlarına kafayı taktım. Biraderlerimin kıçlarını tekmeleyip, büyüdüğümü göstermek istiyordum. Birden sağlam bir kavga çıkarsa, heyecanlanmaktan başka bir şey yapamazsınız. Duygularınızı göstermekten başka bir şey yapamazsınız. Bu biraz zaman aldı, çoğu kez benim kıçım tekmelendi. Ama ikisinin de kıçını tekmeledim. Hepsi buydu. Karşılık vermeyi o kadar iyi beceremezdim. Meseleyi anlamazdım. Oradan uzaklaşırdım. Ama sonradan kötü hissedersiniz, utanç duyarsınız. "Bu çocukçaydı." "Daha iyisini yapabilirdim." Ama aynı zamanda iyi hissedersiniz. Cinsel ilişkiye giremiyorsanız, kavgaya girersiniz. Pataklayayım şu çirkin pisliği.

Youngstown şehri yaşamak için güzel bir yerdi. Kavgalar aklımı başımdan alır. Ne yaptığım değil, kim olduğum önemlidir**. Babam dövüşçü doğulur, olunmaz** derdi. Bruce Lee dövüşçü doğandı.

Yumruk atacağım zaman, çok az öne eğilirim. Umarım kamera açısını bozmuyorum. Tüm bedenini kullanmalı ve saniyesinde yumruğu atmalısın. Bütün enerjini oraya boşalt. Vücudunu bir silaha dönüştür.

[Bruce Lee]

Bruce Lee Wing Chun eğitimi aldığı genç çocukluğunda, belki 13-14 yaşında Bruce Lee'nin beyaz ırktan olduğunu öğrendiler.

- Çeyrek Alman olduğunu öğrendim.

[Bruce Lee]

- Ee?

Diğer öğrenciler ona Wing Chun öğrenmeye izinli olmadığını söylediler. Çünkü [Bruce Lee] saf kan Çinli değildi.

Farklıysanız, kimse sizi orada istemez. Çünkü sizden dayak yemek istemezler, bu dünyada en büyük yalnızlık duygusudur. Hayattan kesinlikle öğrendiğim tek şey beni kötü yaptığı. Hemen şiddete başvuran birisi yaptığı.

[Bruce Lee]

Tüm yaşamı Doğu-Batı kültürleri arasındaki çatışmalarla geçti. Japon işgalinde, Çin'e yabancı kuvvetler girince yabancı karşıtı isyan grubu oluştu. Her yerde gördüğü bu ırkçı küçük insanların baskısından nefret etti. Tüm bunların yanlış olduğunu düşündü. İstediği hayatı yaşamak için bununla savaşmak zorundaydı. Yaşayacağı hayatı yok sayıp, bunun için mücadele etmeliydi.

Demek istediğim, benim için bir gösteri sunmak kolay. Kendini beğenmiş olmak, bu beğenmişlikle havalara girmek sonra kendini çok müthiş falan gibi hissetmek kolay. Ya da tüm bu şarlatan şeyleri yapabilirim, anlıyor musunuz? Kendimi körleştirebilirim. Ya da bayılacağınız hareketler gösterebilirim. Ama kendini dürüstçe ifade etmek, kendine yalan atmamaktır. Kendimi dürüstçe ifade etmek işte budur, arkadaşım.

[Bruce Lee]

Bir bakıma bu öfkenin tam zıttıdır. Güzelliktir, tutkudur, sanattır. Malzemen olmadan bir resmi boyamaktır.

Bruce Lee'nin Çaça şampiyonu olduğunu öğrenmek şaşırtıcıydı ama anlaşılır bir şeydi. Çünkü dövüş stili içinde bunun yansımalarını görüyorsunuz. **1957 yılı Hong Kong Çaça şampiyonuydu.** İnsanlar bunu bilmez. Ayak hareketleri kusursuz, inanılmaz bir sambacıydı. Diğerleri gibi hareket etmezdi. Kendi stili vardı. Bir dövüşte ayak hareketleriniz vardır, bir stiliniz vardır. Br duruşunuz, sizi iten bir güç vardır. İşte bu yüzden dans ve dövüş sporları birbirine çok yakındır. Siyahların hep Bruce ve onun dövüş stiliyle kendilerini özdeşleştirmesinin sebebi Bruce'un ayak hareketlerini dansla desteklemesindendir. Bruce'tan bir müzisyen olarak öğrendiğim şey. Bilirsiniz, çoğu sanatçı böyle durur, değil mi?

Cidden. Ben ise yan dururum. Bruce'tan hep alışık olduğumuz gibi. Savaşmaya hazır vaziyette. Dürüstçe kendini ifade etmek, bana göre dansçı olmaktır. Her şey onun içinde var. Bu bugün hala kullandığım başka büyük, büyük felsefesidir. "Bam, bam! Bam, bam, bam, bam!" gibi dans ederim. Hala kendi içimde derinlere, daha derinlere inmeye çalışırım. Kimsenin aynısını yapamayacağı kıvraklığı bulmak için. Bu Bruce Lee'nin bana öğrettiği bir his. Bunu hep taşıyacağım. Bu Bruce'dan öğrendiğim bir şey.

[Bruce Lee] Bir taraftan çetelerle, diğer taraftan polislerle küçük münakaşalar yaşadı. Bir çocuğu dövdü ama bu çocuğun Hong Kong'taki yüksek rütbeli bir polisin oğlu olduğunu bilmiyordu. 18 yaşındayken bir sürü sokak kavgasına karıştı, babası ona $100 verip Amerika'ya gönderdi. Göçmenlik yasasıyla Amerikan vatandaşı olmak istediyse de, sonra 18'inde geri dönmek zorunda kaldı. Hala bir film yıldızıyken ayrılması çok tuhaftı. Çünkü hala film çevirebilirdi ama onu gitmesini istediler. Çünkü geleceği için en doğru karar buydu.

Amerika 1959

Eşi: "Gemiyle ülkeyi terk eden çoğu Çinli çocuklar gibi onun da ilk işi temizlik ve bulaşık yıkamaktı. Seattle'dayken babam bana dövüş öğretmeye başladı. Hayatta hiç kimseye ırkına mevkisine göre davranmadı. Dövüş Sporlarına içten ilgiliyseniz. o size öğretirdi. Taky Kimura gerçekten onun en iyi arkadaşıydı. Taky onun ilk açtığı okulda ilk yardımcı eğitmeni oldu. Jun Fan Gung Fu Okulu, Seattle, Washington. Bruce eskiden liseme gelirdi. Çin felsefesi öğretirdi. Bizden 5 yaş büyüktü, kalbimin çarpışını hatırlıyorum. "Pır, pır, pır" bilirsiniz. Kesinlikle sevimliydi. Çok sonra değildi. Ondan gung fu dersleri almaya başladım. Onunla ilişkim bir öğrenciden daha öteye gerçek hislere dönüştü. Belki de aramızda zaten bir elektrik vardı. Her ikimiz de Washington Üniversite'sine yazıldık. Kampüse birlikte giderdik. Aynı derslere girerdik. Arasıra gung fu ya da başka bir şey yapmadığımız zamanlar her ikimizin de dersi bittiğinde hemen stüdyosuna geri koşardık. Üniversitenin hemen dibindeki stüdyosuna. Televizyonu açar, her gün "General Hospital" seyrederdik. "Acele etmeliyiz, Saat 3 olmak üzere." 1960'larda, sadece California'da evlenebilirdiniz. Ülkenin geri kalanında ırklar arası evlilik yoktu. Zor zamanlardı. Evlenmeye karar verdiğimizde, annem çok sevinmedi. İnsanların olumsuzluğundan kızının acı çekmesini istemedi. 1968'de ırklar arası evlilik yasağı kaldırıldı. Ama bu

insanların kalplerinden kaldırıldı demek değildi. Bruce söylerken çok netti. **"Linda'yla evlenmek istiyorum. Ruh eşi olduğumuzu biliyorum."** Ve böylece evlendik. Annem için gerçekten zordu. Ama Bruce'u çok geçmeden çok sevdi.

[Eşi Linda'nın onun tarafında olduğunu bilmesi çok önemliydi. Eşi onun dayanağıydı. Karı-koca olarak insanların önyargısından muzdarip olmadık. Sanırım bu Bruce'un güçlü karakterinden kaynaklandı. Amcamı kesinlikle harika bir adam olarak tanımlayabilirim.]

[Bruce Lee] Kasıntılıydı. Onun stilini sevdik. Muhammad Ali'nin ringteki stili gibi onun da bir stili vardı. Dövüş sporlarının Elvis'i gibiydi. Bir film yıldızı gibi görünürdü. Hep yerine göre giyinirdi ve çok yakışıklıydı. Çinli erkeklere yön verdiğini duydum. Çinli erkeklerin de seksi, sıcak cazibeli olabileceğini gösterdi. (Dünya Boks Şampiyonu) Saçımı onun gibi yapmaya uğraşıyorum. (Dünya Boks Şampiyonu) O nedenle saçım uzundur. Bruce Lee'den sonra Çinli erkeklerin kendini tanımak için bir modeli vardı. Onlar görünmezdiler. O nedenle dönüşüm şaşırtıcıydı. Türünün tek örneğiydi, çok çekiciydi. Tanıdıdığım birçok gey ve normal kadınlar da bunu kanıtlıyordu. Şu şekilde özetleyeyim. Bence hayatımda şu an eksik olan tek şey Bruce Lee'dir. Bruce Lee gibi bir adam.

1964

İlk Uluslararası Karate Şampiyonası Long Beach'teydi. Bruce Lee'yi bilgilendirmek için ben eşlik ettim. Çünkü o misafirdi. Yani onun bir tür tur rehberiydim. Hatta o siyah kuşakların önünde benimle gösterisini yapmadan önce onun tekniğini gösterdi. Hotel odasında demişti, "Her şeyi kullanabilirsin, yan yekme döner tekme yapabilirsin, ama ben parmak yumruğu kullanacağım. " Gösteride beni yere indirdiğinde, kroşe gibi bir vuruş yaptı. Böyle yandan gelen bir vuruştu. O yaparken kolaydı. Bana vururken açıklaması daha kolaydı. Bu benim için akıllara durgunluk vericiydi. Kötü bir rüya gibiydi, kaçamadığınız rüyalar gibiydi. Bruce Lee oraya çıkıp, gung fu performansını gösterdiğinde daha önce hiç görmediğim bir şeyler yapmıştı. Dedi ki

"Özgünlük herhangi bir stilden, teknikten daha önemlidir. "

[Bruce Lee]

Ben de dedim ki, "Böyle bir adamla antreman yapmam gerek." O zamanın çok ötesindeydi. Long Beach'te Ed Parker'ın galasına gitmişti, ona Tanrı gibi davrandılar. Tek parmağıyla şınav çekerken, salonda yere iğne atsan duyulurdu. Hızını gösterdi, gücünü gösterdi. 2 buçuk santim mesafeden yumruğunu gösterdi. İnsanlar **"Bruce Lee dünyanın en hızlı insanı"** diyordu. O kadar gerçekçi bir şekilde yaptı ki. İnsanlar gösteri mi gerçek mi değil mi kimse anlayamadı.

Bruce 1964 yılında gösterisini yaptığı zaman, o an yaşadığımız Oakland'a geri dönmeden önceydi, William Dozier'in ofisinden bir telefon aldım. Jay Sebring, ünlü saç stilisti Long Beach şampiyonasında babamla orada tesadüfen tanıştı. William Dozier'in saçını kesti. Dozier'e dedi ki "Bu adamı görmelisin. Hayret verici birisi." Bruce eve döndüğünde, ona dedim. "Bu adamı, William Dozier'i, geri aramalısın. " "O Hollywood'ta bir yapımcı, seninle görüşmek istiyor. " İlk defa o zaman fark etti. "Vay be, Hollywood'ta bir şeyler yapabilirim. " Direk kameraya doğru bak. Çok şıktı. Üzerinde takım vardı bilirsiniz, kıravat, beyaz gömlek. Çok zarifti. Ama kendini kobrayla sarılmış gibi hissediyordu.

24 yaşındaydı, oraya girdi. Şöyle bir duruşu vardı. "Beni burada ağırladığın için sen çok şanslısın." Tek parmak yumruğunu gösterdi. Normal yumruğunu gösterdi. Hep söylediği duruş şeklini gördük. Dirsekten elinin tersi vuruşu gösterdi. O konuşurken her an patlayacak gibi bir doğası olduğunu hissedebilirsiniz. Elbette sonra ayakları kullanırsınız, kasıklara ya da yukarı doğru. Kendine has bir enerjisi vardı.

Şov dünyasında devam etmeye amacında değildi. **Onun amacı kendi dövüş sanatını tanıtmaktı. O nedenle Seattle'te okul açtı ve ikinci okulunu Oakland'ta.** Planı ülkenin her yerinde bir sürü okullar açmaktı. Açıkçası Wing Chun gibi klasik Çin sporlarıyla başladı. Sonra. 1964'te Oakland'taki herkes onun dövüşünü öğrendi.

1965

Kızı: Oakland'taki Çin Komitesi tarafından O'na meydan okunulduğuna dair meşhur bir hikaye vardır. Çinli olmayan insanlara da sanatını öğretmek için hakkını savunması gerekir. Sen ve tüm cemiyetin bu ülkede işe yaramazsınız. Siz antikasınız. Kendini bizden soyutlamayı düşündüğün için sen bir aptalsın. Çünkü sen sadece seçilebilirsin. Bruce Lee'lin hilekar, sahtekar, haksız olduğunu kanıtlamak için Çinli gelenekçiler onunla dövüşmesi için birini gönderdiler. Çinliler okulu kapatması için ona birini gönderdiler. Kapa ya da meydan oku. Bruce meydan okumayı seçti. Dövüş, Bruce'un okulunda ayarlandı. Bruce kaybederse, Çinli olmayanlara öğretmeyi bırakacaktı. Sizin inançlarınızı sorgulamaya zorlayan herhangi bir şeyi. ..çoğu insan çok iyi karşılamaz. Ben oradaydım, Brandon'a 8 aylık hamileydim. Meydan okumada Bruce ile karşılacak Wong Jack Man liderliğindeki bu büyükler heyeti San Fransisco'dan geldiler. Onlar geldiler ve bu büyük maçı seyrettiler. Maçın nasıl sonuçlanacağı hakkında bir gram kuşkum yoktu. Wong Jack Man, Bruce'tan uzak kalabilmek için sürekli kaçtı durdu. Bruce'un onu yakalayıp yere sermesi 3 dakika sürdü. Ve dedi "Pes ediyor musun? " Böylece **Wong Jack Man** ve tüm adamları salonu terk etti. Gözümümün önünde çok net hatırlıyorum. Bruce stüdyosunun arkasında merdivenlerde oturuyordu. Başı ellerinin arasındaydı. Annem dedi "Sorun ne?

" Bu klasik sanatların onun işine yaramadığını anladığı bir dövüştü. Daha kısa zamanda adamı yere sermeliydi. Bruce Lee onu yeteri hızlı deviremedi. O nedenle her şeyi yeniden düşündü. Efsanenin temeline dair tüm masalları. Ustalar hakkında küçük hikayeleri. Dedi ki

> **"Wing Chun eğitimim, benim klasik sanatım beni bu tür dövüşler için hazırlayamaz."**

[Bruce Lee]

Evolution (Evrim) 1965

Bu dövüş sporlarında, onun kendi tekniğindeki evrimin başlangıcıydı. 1965'te yazmaya başladığı geriye kalan notlarını okursanız.

> **"Benim stilim batı eskrimi, Batı Boksu ve Wing Chun karışımıdır. "**

[Bruce Lee]

Wing Chun'tan öğrendiklerine borçlu olduğunu söyledi. Ama Wing Chun geliştirelemezdi. Bruce Lee bokstan çok şey öğrendi. Boksun daha gerçeğe uygun olduğunu hissetti, yumruklaştığınız için. Boks ayak çalışmasını severdi. Canlı, kıvrak ve değişkendi. Boks maç kayıtlarını izlerken tamamen kendinden geçerdi. Eski Jack Johnson, Gene Tunney, Dempsey maçlarını seyrederdi. Dempsey'den doğru duruşun, bütün kasları, sinirleri çalıştırarak.. .güçlü bir yumruk için gerekli gücü ürettiğini öğrendi. Bu enerji ancak bedenin doğru duruşuyla sağlanabilirdi. Bruce kocaman bir boks filmleri koleksiyonuna sahipti. Muhammad Ali'nin onu eşsiz yapan dünyasının ne olduğunu düşündü. Bir defasında içeri girdim. Tüm ışıklar kapalıydı. 8mm bu filmi izliyordu. Geri sarıp tekrar izliyordu. Ali'nin sol ayak önde bir duruşu var. Bruce'un sağ ayak önde. O nedenle filmi geri sarıp titizlikle bunları çalışıyordu. İzlerken kendi de hareketleri yapıyordu. Aynı anda geri sarıp bir daha gözden geçiriyordu. Enter the Dragon'da başrolü paylaşan John Saxon'un dediğine göre. John ona sorar,

> **"Neden Ali'nin bütün bu filmlerini aldın? "** Bruce cevap verir**, "Çünkü birgün O'nu yeneceğim."**

Bruce Lee ile dövüşmem gerekse, Bruce Lee çok hızlı, çok esnektir. Ama bir dövüşçünün hızını etkiliyen bir şey vardır, baskı. Bende de o baskı var. (Mickey) Bruce Lee ile dövüşeceksen, içine girip, onu boğazlamalı ve onu yenmelesin. Ama sokakta birisiyle böyle dövüşemezsin. Bruce'un kıç seviyesi uzun tekmelerle dövüşe başladığını biliyorum. Bu Boom Boom'u sinirlendirecektir. Hemen yumruklara başlayacaktır. Ona yakınlaşırsanız, O zaman Bruce, eminim, kafanıza tekme ve diz vurmayı deneyecektir. O anda ben de çenesine aparkat atar, dirseğimle kendimi korurdum. O da

bana yumruk atmaya başlayacaktır. O nedenle kafamla zigzag çizmeliyim. Bruce koluyla sararak idam ederek dövüşü bitirir. Harika bir zaman geçirmiş olurduk. İnsanlar şöyle diyecektir.

"**Düşündüğünden daha beter pataklayacaktır."**

"Bruce Lee'nin karşısına çıkmayı düşündüğü için tamamen aklını yitirmiş olmalısın."

Ray iyi cüsseye sahip. Eninde sonunda kroşesini yersiniz. Ama bu Bruce'un dövüşü durdurmasına sebeb değil. Niye? Çünkü hiç pes etmedi.

Sana ben iyiyim dersem, muhtemelen kendimi övdüğümü söyleyeceksin.

[Bruce Lee]

Bruce Lee gerçek miydi? diye hep sorulur.

Ama sana ben iyi değilim dersem, yalan söylediğimi bilirsin.

[Bruce Lee]

Bruce göz kamaştırıcıydı. Bir adamı Enter Dragon'da perişan edişini gördüm. Ona sıkıntı vermeye başlayan Çin gizli örgütünün bir çete üyesiydi. Bence muhtemelen kendi ağırlığındaki en iyi dövüşçülerden biriydi. O hızı ve ayak hareketiyle bir sürü sokak kavgasına karıştı. O, 61 kilonun cehennemi olurdu. O, 61 kiloluk ölümcül bir silahtı.

Şu şekilde özetleyeyim, ben karşımda duran rakipten korkmam. Benim rahatımı bozmazlar.

[Bruce Lee]

İyi bir savaşçıda olması gereken tüm yeteneklere sahipti: **Çeviklik, denge, koordinasyon, ustalık.**

Dövüşmek zorunda olduğuma karar verdiğimde bebek önce sen beni öldürsen iyi olur.

[Bruce Lee]

İnsanlar soruyor, Bruce gördüğümüz en çetin adam mıydı? O, 60-62 kiloydu. Onu yakalayıp, pencerenin dışına fıydıklayabilirdiniz. Ama bu onu yere sermezdi. O bir göstericiydi, ve en iyisiydi. O bugün bir MMM dövüşçüsü olmak isteseydi, kolaylıkla herbirimizin korktuğu o dövüşçülerden olurdu. Tekniği harikaydı, kusursuz bir teknik. 61 kiloda ne kadar iyi olduğun benim için önemli değil, Brock Lesnar ile dövüş, kaybedeceksin. Eşit eğitimli iki adamdan hep kısa boylu olan dayak yer. Ama gerçek şu ki, mesele kütle değildir. Çünkü o seni cüssene, boyuna bakmadan yere serecektir. Fakat sonra bir bakarsanız, çeneniz değişmiş, anlıyorsunuz? Bruce Lee harika bir dövüşçüymüş, değilmiş bu önemli değil. Bu onun yazılan tarihini, kültürünü değiştirmez. Çünkü onun filmleri dünyayı değiştirdi.

1965-1967

Çocukken Bruce için Green Hornet filmini seyrederdik. Green Hornet'la daha az alakalıydık. Uçan bir arabası vardı, ona arabasından dolayı saygı duysam da Kato inanılmaz olandı. Mahalledeki herkes Bruce Lee olmaya çalışıyordu. Green Hornet değil. O filmdeki çoğu dublör, o vuruşlara karşı nasıl rol yapacağını bilmiyordu. John Wayne'e karşı oynarsınız. Bir yumruk atar, kendinizi yere atarsınız. Onunlayken anında kendinizi yere atamazsınız, vuruşları ışık hızında. Bruce'un tekme attığı bir sahnesi var. Göğsüyle kalçasının düzken bir tekmesi. Biz sadece tekmeye bakakalırdık, "Benimle dalga mı geçiyorsun?”

Kızı: Babamın Hollywood'taki kısa macerasında dediği aklıma geliyor. Orada rolünü oynayan deneyimli aktörler vardı. Kendini odada bir robot olarak hissetmişti. Bu benim de hayatımda deneyimlediğim bir şey, rolümü oynuyorken belli kişileri etkilemek için uğraşıp duruyorsun. **"Green Hornet filminde, kendim olamıyordum. "Güvenli bir şekilde fazladan kendi tekniklerimi ekleyerek**

göstermeye uğraşıyordum" "Ama hiç sorulmadı, Bruce ne yapmak istiyor diye" O an hemen, **"Artık ben yokum"** demesi harikaydı. Onun için bir tür uyanış anıydı. Sözü açılmışken, söylemem gerekir ki, orada gerçekten berbat bir iş yaptım. Gerçekten mi?

Kendini beğenmedin mi?

Anlayamadım. Dizi bittiğinde, kendi kendime sordum. **"Ben ne halt yiyeceğim şimdi?"**

O her zaman tam bir dövüşçü, tam bir filozof, daha iyi bir insan olmaya çalıştı. Çok kültürlü birisiydi. Çok okurdu. Çok çalışırdı. Çok düşünürdü.

"**Şu adamın nasıl inanılmaz tekme attığına bak."**

[Bruce Lee]

Felsefesi

Yerden tavana kadar kocaman bir kütüphanesi vardı. Aldığım her kitapta uyarılar vardı. Yararlı, pratik, iyi değil diye sayfalara notlar almıştı. Bruce'un **"Tao of Jeet Kune Do"** kitabında yazıların çoğu Batı kaynaklıydı. Doğrudan eskrim ve boks kitaplarından alıntıydı. Bruce'un kitabındaki paragrafların çoğuna bakıp harfi hafine nereden alındığını bulabilirdiniz. Eskrimci yerine dövüşçü konulup, geri cümle aynen yazılmıştı. İnsanlar diyecektir, **"Hey, bu Bruce'un görüşü değilmiş. " "Burası şu yazarınmış, şurası bu yazarınmış."** Ama önemli olan bu değil. O insanlar kitabın amacını kaçırıyor. Bruce'un yazıları okumak için eğlenceliydi ama onlar nottu. Bir kelimeyi değiştirdiği yerde tırnak işareti görüyordunuz. **"Tao"** yerine **"Jeet Kune Do"** kullanıldı.

(Talebeleri) Bruce Lee'den dolayı, **Alan Watts okurdum. JD Krishnamurti, elbette Lao Tsu Tao Te Ching** okurdum. Bruce Lee bütün kitapları analiz etti. Bütün kitaplardaki düşünceleri doğru, düzgün sıralayıp sonuca vardı. Her gün yaşamınızda. yaralanacağınız şeylerin gerçek felsefesi böyle oluştu. Bruce Lee'nin yaptığı buydu. İşte bu şekilde deha oldu.

Yani Bruce Lee, bir filozof olarak yeni hiçbir şey getirmedi. Ama dövüş sanatlarınına kökten değişimi getirdi. Kültürler arası ayrımcılığın gereksizliğini gösterdi. Zamanın ruhundan bahsetti. O nedenle herkes Budizm, Yoga gibi Doğu sanatlarıyla ilgilendi. Bruce Lee size hızlı yaşamda zindeliğinizi korumayı gösterdi.

Turnuvalar

Turnuvalarda dövüşen büyük büyük isimler, Bruce'a yeteneklerini geliştirmek için geldiler. Joe Lewis, Bob Wall, Chuck Norris. Chuck Norris herhalde şimdiye kadar gördüğüm en iyi tekmecidir.

- Chuck Norris inanılmazdır.

- Bruce acemilere öğretmek istemedi. Okullarında iyi öğrenciler vardı. En iyilerini aldı. Onları daha iyi yapmaya uğraştı. "Bir kez daha söylüyorum. Hareketi sürekli geliştireceğimizi anlamıyorsun." "Anladın mı?

" Bu şekilde öğretirdi. Çok şey biliyordu. Bana gung fu öğretti. Joe Lewis, Bruce Lee'den aşırı etkilendi. Joe Lewis, Bruce'la tanıştığında bir dünya şampiyonuydu. Bruce'un, gidip Joe'nun eğitmeni olması çok öte bir şeydi. Onun Bruce Lee ile tanışasıya kadar iyi bir yumruğu olduğunu sanmıyorum. Ama yan tekmesi olağanüstüydü. Joe günde 1000 yan tekme atardı. Dinleyin, Joe Lewis, günümüz dünyasında zaten her şeyi öğrenebilirdi. Ama o zamanki dünyada bu kadar iyi olamazdı. Bruce puanlı karateyi, puanlı dövüş müsabakalarını hiç faydalı görmedi. Ben kesinlikle aynı fikirde değilim. Bruce karateyi izledi ve gerçekliğine inanmadı. O hep ful-kontak dövüşü savundu. Bruce Lee sonuna kadar izledi, ve dedi,

"Bu dövüş sporu değil." "Saçmalık bu. Bu kurallardan kurtulmalıyız."

[Bruce Lee]

Onun mücadele görmek istemesine saygı duyuyorum. Çünkü karete gerçek bir mücadele değildi. O, kendinizi tanımak için ya da kendiniz için dövüşmüyorsunuz, hakemler, juri, kurallar için dövüşüyorsunuz, derdi.

Dövüşün gerçekçiliği nedir?

Sizi yere sermek isteyen birisinin olması.

[Bruce Lee]

O derdi:

Yüzmeyi öğrenmek istiyorsan, kuru yerde yüzemezsin, suya girmelisin. Dövüşmeyi öğrenmek için de dövüşe girmelisin.

[Bruce Lee]

Turnuvalar kazanan o günün dövüş ustaları tarafından çok büyük saygı görürdü. Gerçek kavga ve dövüş sanatları hakkında farklı bir felsefesi vardı. Okuluna "Jun Fan Gung Fu" adını verdi. Arabaya biniyorduk. Eskrimde neyi beğendiğinden bahsetti. Vuruşu durdurma. Bruce asla defans yaparken kapanmazdı. Defansı da vuruş şeklindeydi. Bruce Batı Eskriminde gördüğünüz stratejiye göre ayak değiştirmeyi aldı. Rakibi vuruş yaparken, defans yapacağına aynı anda vuruş yapardı. Rakibin düşüncesinin, vuruşunun yolunu kesip durdurmalıyız, derdi. Daha çok eskrim gibiydi. Yakala ve vur. İşte bu yüzden şöyle söyledi:

"Ben buna yolunu kesip durdurma, ya da durduran yumruk, diyeceğim."

[Bruce Lee]

Hadi, dokun bana. İstediğin şekilde. Bana yakınlaşmak için, bana doğru gelmen gerekiyor. Senin atağın, senin geleceğin yolu kesmem için bana bir fırsat sağlar.

"Buna ne ad vereceksin?" diye sordular O, **"Jeet Kune Do"** dedi. Jeet Kune Do, Kantonca adıdır. O zaman Dan'ın söylediği: **"Buna kısaca JKD diyelim."** Bruce da dedi,

"Bunu sevdim."

- Durduran yumruğun yolu.

- Durduran yumruk?

Bu Çince gelebilir ama aslında Amerikan Dövüş Sporudur.

Jeet Kune Do, dövüşü en kısa zamanda en etkili bir şekilde nasıl sonlandırabileceğinizdir.

“Jeet Kune Do, herhangi bir organize sporun bir üyesi değildir.“Ya bunu bilin ya da hiç anlamayın, hepsi bu.

[Bruce Lee]

Bruce Lee'nin felsefesinde:

Münkün olduğu kadar basit, doğrudan rakibe en etkili biçimde.

- Diğer anlamları Hollywood uydurması.

- Öğretilebilirdi.

- Anladın mı?

- Ama belli bir kalıba sokulamaz. Bu değiştirilemez demek değildir. Ama onun için çok kişiseldi. Bütün düzenbazlar, bütün sahtekarlar kurdukları okula Jeet Kune Do tabelası da astılar. Jeet Kune Do'nun ne

olduğu hakkında hiçbir fikirleri yoktu. Bir dövüş stili olduğunu sandılar. O günlerde bu okulları gördü mü bilmiyorum fakat bu Bruce'u üzerdi.

> **“Stiller yüzünden insanlar ayrılıyor. “O nedenle birlikte hareket etmiyorlar. Çünkü stilleri yasalaştırmışlar.**
>
> [Bruce Lee]

Bruce Lee tüm otoriteye orta parmağını kaldırmıştı. Bütün dogmalara, bütün geleneklere karşı. Hepinizi alt edeceğim, diyordu. 6O'larda bu adam bir stile bağlı kalamazsınız diye öğütler veriyordu. Hiç kimsenin stili en iyisidir. Her şeyden bir parçanız olsun. 1968'de demişti, "JKD 1969'da farklı olacak. " Ben dedim, "Ama şu an yaptığımız gerçekten çok iyi." O dedi, "JKD 1969'da farklı olacak, JKD 1970'de farklı olacak." Dövüş sanatları son on yılda daha fazla evrim geçirdi. Son 10 bin yılda olduğundan. Çünkü Bruce'un felsefe ve öğretilerinde bahsettiği her şey inandığı her şey sonunda kanıtlanmıştı. Artık bu yeni dövüş sanatı geliştirilip, evrimleştirilebilecekti.

Karma Dövüş Sporlarının Babası.

Dövüş sporlarının tuhaf tarafı insanların tartışıp, kavga etmesi. Tartışacak bir şey yok. Bruce Lee kesinlikle karma dövüş sporlarının babasıdır. Bağlantısı olduğunu sanmıyorum. Jeet Kune Do ve MMA aynı şeyler değildir. Dana White, Bruce Lee karma dövüş sporunun babası diyorsa, .ben eklerim, Bruce yakın zaman için babasıdır. Gene LeBell karma dövüş sporunun babasıdır. 1963'te Gene profesyonel boksçu Milo Savage'i yenişini görecektiniz. Bruce 1963'te karma dövüş sporları içinde değildi. Ben onu boğuyorken, o elimi yakaladı ve ısırmaya başladı. Ona dedim. "Milo, elimi ısırıyorsun, senin gözünü çıkaracağım." Ağzını açtı, elimi çektim ve onu boğazladım. 22 dakika gibi onu yendim. Gene LeBell, Bruce Lee'ye yakalama hareketlerini öğretti. Onu havaya fırlatırdım, o yine ayağının üzerine düşerdi. Sonra dönerdi ve bana hilal şeklinde bir tekme atardı. Ya da bir judo vuruşu yapardı. Muhteşem bir sporcuydu. Karma dövüşün babası diyorsanız, o Bruce olmalıdır. O herkesden öncedir. O her şeyi bir arada kullanmaya karar veren ilk kişidir. Kısa şort bile giymişti. UFC ve MMA'nın doğuşu 25 yıl sonraydı. 1947'de, ilk Kajukenbo vardı. Farklı dövüş sporlarını bir arada toplayan: KArate, JUdo, KENpo, BOks. Bruce Lee gibi onlar da bütün uygulanabilir şeyleri biraraya topladılar. Bunu ilk Kajukenbo yaptı. Dana White ile aynı fikirdeyim. O karma dövüş sporunun öncülerinden biridir. Gerçek şu ki, herkes bu evrimimin bir parçası oldu. Benny "the Jet" Urquidez'den Joe Lewis gibi tüm adamlara kadar. Joe Lewis aynı zamanda bir boksördür. Bu liste uzayıp gider. UFC doğduğunda, insanlar Bruce Lee'yi konuşmadılar.

- Royce Gracie'yi konuştular.

- Royce Gracie! Gracie ailesi, sadece UFC'nin değil, evrim geçiren dövüş sanatları tarihinin de bir parçasıydı. Kısa bir süreliğine Gracie ailesi UFC'nin patronu oldu. Gracie ailesinin yaptığı, yerde pes ettirme oyununu alıp diğer bütün dövüş sporlarını yenecek hale getirmekti. Bruce, Brezilya Jijutsu'sunu severdi. Sanırım, o Gracie'leri görseydi, onlarla da çalışırdı. O gerçekten güreşi kabul ederdi, gerçekten judoyu benimserdi. Gracie ailesi ve Bruce Lee arasındaki fark. Bruce Lee asla köşeye sıkışmaz, asla pes ediyorum demezdi. Bence herkes Jiujitsu öğrenmeye başlasaydı o zaman orada onları daha fazla insan alkışlardı. Aman Tanrım! Sonradan bence Bruce Lee'den söz etmeye başladılar. Oh, adamım. Bu Karate Kid.

Kafes karma dövüş sporları bir yarışmadır, bir spordur. Ona tam olarak karma dövüşün babasıdır, diyebilirmiydim bilmiyorum. Çünkü altını çiziyorum, o bir spordur, hala kuralları vardır. Bruce Lee müsabaka dövüşçüsü değil, tam anlamıyla sokak dövüşçüsüdür. Brezilya'da Vale Tudo dövüşlerinde hemen hemen hiç kural yoktu. Kafa atma, kasıklara tekme gibi bütün şeyleri yapabilirdiniz. Bruce'un sokak dövüşünde favori silahı parmak yumruktu. Bu el dikkat dağıtacak, o nedenle rakip yaklaştığında. Bunu yaparsanız, görme gücüne hayati zarar verecektir. Karma dövüş sporu, dövüşün en saf şeklidir. Çünkü onu her gün yaşamınızda görürsünüz. Oh! Bir tekmeyle. Ben onu hep gerçek işlenmemiş bir spor gibi hissettim. Ve bir gün boksu geçeceğini biliyorum. O gün geldi gibi görünüyor. Dövüş! Bu rekabet ve dürüstlüğün bulabildiğim en uç saf şekliydi. Ve olmaya can atığım türden bir

şey. Carano, ağır yumruklu bir dövüşçü. Korku vardır. Bazen oraya çıkmak istemezsiniz. Size o an korktuklarınızla yüzleşmeyi öğretir. Korku yakıp yok edilmesi gereken bir şeydir. En büyük korkum canımın yanması değildir. Carano yumruklamaya başladı! En büyük korkum, kendimi gerçekleştirememek ve kendimi dürüstçe ifade edememektir. Gerçek dövüşte kendinizi ifade etmeye uğraşmazsınız, hayatta kalmaya çalışırsınız. O anda kendi kendinize, kendimi dürüstçe nasıl ifade edebilerim diye nasıl sorabilirsiniz ki? Birisini yumruklarken ona yardım ediyor gibi hissediyorum.

- Shogun'dan ciddi yara.

- Jon Jones! Onları daha iyi insan yapmak için zayıflıklarını dövüyorum. Fikrimce bu kendini ifade etmenin en üst noktasıdır. İşte bu kendimi dürüstçe tanımlamadır. Gövdeye çalışıyor. Ve son! Jon Jones, görün, bu gibi adamlar için kendine böyle güveni olması çok önemlidir. Ben buna rakibime, düşmanıma zarar veriyorum gibi bakmıyorum. Bizler birlikte resmi boyamaya çalışan kardeşler gibiyiz. Elbette bu onların gelişimine yardım ediyor, ta ki geçmişte hep gördüğümüz gibi, sonunda ne olduğunu anladığımız yere kadar "Oh, bu eğlence değilmiş." "Bu gerçekmiş. Orada bir yerimizi sakatlayabilirdik." Peki birkaç yıl sonra ne olacak?

Dövüşün kalan etkilerini biliyorsunuz?

Nörolojiye gitmem gerektiğinde ellerim çalışmıyordu. Sabah arabayı nereye park ettiğimi hatırlayamıyordum. Bunun yönetmelikleri, hakemleri olmalı. Orada uzman tıp ekibi bulunmalı. İnsanların yaralandığını görmek istemezsiniz. Bence babam, dövüş sanatlarına saf ilgisi bakımından dövüşe bakışa açısı bakımından Ufc izlemeyi severdi. Bruce Lee'nin büyük bir hayranı olacağına inanıyorum. Bizim kadar heyacanlanıp, oturduğu koltuktan havaya fırlardı. Galiba karma dövüş sanatının babası olarak adlandırılmasından gurur duyardı. Tamam, dışarıda insanlar var. Bunu anladılar. Diyorlar ki, Bruce Lee karma dövüş sporlarının babasıydı. Bu beni rahatsız ediyor.

> **[Judo Gene Lebell] O karma dövüş sporlarının babasıysa ben, karma dövüş sporlarının büyükbabasıyım. Bana inanmıyorsanız, sizi boğazlarım. Güzel bir boyun giyotini alırsınız.**

Bütün bu dövüş sanatları hikayesini öğrendiğinizde Bruce Lee'den bahsederseniz, çoğu kişi savunmaya geçecektir. İnsanlar kızıp, öfkelenecek, sizi bombalayacaktır. Fakat Bruce yüzde yüz karma dövüş sporunun babasıdır.

> **"Dövüş sanatçısısı olmak, aynı zamanda yaşam sanatçısı olmaktır.**
>
> [Bruce Lee]

Kızı:

Düşünce ve inançları konusunda o kadar somut ve o kadar samimiydi ki dışarıya çıktı ve onun arkadaşı George'a ufak bir mezar taşı yaptı. Çok edebiydi ve yazıyordu,

> **"Bir zamanlar klasik karışıklık içinde sıkıştırılmış ve saptırılmış, bir akışkan adam anısına. "**

Klasik karışıklık demek, bütün bu geleneklerin bir klasik karışıklık olmasıydı. "Sağ yumruk geliyor. 30 derece yana kayacağım. " "Sonra eğileceğim. " Bu çok karmaşık. Gerçek yaşamda bunu uygulayamazsın. İşte bu yaptığı mezar taşı. Aslında bu taş geriye baktığında akışkan olmayı kendine hatırlatması içindir.

Eşi:

Motivasyon kitaplarından oluşan çok büyük bir kütüphanesi vardı. Her gün orada motive edici düşüncelerini yazardı. Bunun için tuttuğu küçük bir günlüğü vardı.

İnsanlar ona hep derdi, kendine bir hedef bulup, bunun üzerine çalışmalı oraya başaracağın hedeflerini yazmalısın.

[Bruce Lee]

Bunun sonucunda yazdığı meşhur satırlar:

Kesin Baş Hedefim. "Ben, Bruce Lee, Amerika'da en çok ödenen Doğulu süper star olacağım. "Bunun karşılığında en heyecanlı performansımı sunacağım, bir aktörün yapabileceği en yüksek kapasiteye ulaşacağım. "1970 başlarında dünyaca ün kazanacağım, 1980 sonlarında elimde 10 milyon dolarım olacak. "Mutluluk ve huzur içinde başaracağım, keyif alacağım bu hayatı yaşayacağım

1969 onun için çok zor zamandı.

Yaşamına birçok sorun girecekti. Hatırladığım kadarıyla, parası bitmek üzereydi. Bruce çok gelenekçiydi. Çalışmaya başladığım için çok utandı. Bu onun düşündüğü bir yol değildi. O bu zor durum için belki Hong Kong'a geri dönerim diye düşünmüştü. Ve sonra 69 yazında bu korkunç cinayetler başladı. Anlaşılamaz bir katilimiz var. Manson cinayetleri zamanı, dehşet verici, ürperticiydi. Bir müfettiş tarafından olay yeri tarif ediliyordu. Tuhaf dini ayinleri andıran bir şeymiş gibi. Bruce, Jay Sebring ve Sharon Tate ile çok yakın arkadaştılar. Oyuncu Sharon Tate'in de içinde olduğu 5 kişi ölü bulundu. Görüntü yönetmeni Roman Polanski'nin eşi Bayan Tate kendi evinde bulundu. Babam cinayetlerden önceki yaz Sharon Tate ile çalıştı. Wrecking Crew filmi için. Bayan Tate öldüğünde 8 aylık hamileydi. Diğer kurbanlardan biri Hollywood'un ünlü kuaförü Jay Sebring. Jay Sebring babamı William Dozier'le tanıştırmıştı. Batman ve Green Hornet filmlerinin yönetmeni olan. Cinayetler ardarda diğer geceler de devam etti. **Kabus gibiydi. Bruce için de çok korkutucuydu.** Çünkü Bruce'un tüm amacı bizi korumak, bize bir şey olmamasıydı. Bir memur cinayetleri özetliyordu:

"Tüm görev hayatım boyunca hiç böyle bir şey görmedim."

1970

60'ları bitirip, 70'lere girmek zor zamanlardı.

Her gün, dövüş sporu çalışırım.

[Bruce Lee]

Maddi açıdan güçlüklerle boğuşuyorduk. Parasına gücümüzün yetmediği ilk evimizi almıştık. Sırtının tam ortasını incitti. Çok tehlikeli olan bir sabah gerilme egzersizi yapıyordu. Fizik uzmanları o hareketi sever. Görüyorsun?

- Dikkatli bak. Herhangi bir sebebten ısınmamıştı. sebebi buydu. Dayanılmaz bir ağrı içindeydi. Dedim, "Bruce nerede? " Belini incittiğini söylemek istemediler. Ben onu senaryo üzerinde çalışıyordur, sanıyordum. **Ona bir daha asla düzgün yürümeyeceğini söylediler. Ve Kungfu yapmayı unutmasını söylediler.** Kartvizitinin arkasına şunu yazdı.

"Yürümeye devam et".

[Bruce Lee]

Banyosunun aynasına, duvarlara, kapıya her yere bunu asardı. Böylece gittiği her odasında bunu görürdü. **"Yürümeye devam et".** Sonra aşağı eğildi ve gerilme hareketleri yapmaya başladı. Bruce dikkatli rehabilatasyon süreciyle kendisini iyileştirdi. Ben benzer bir deneyim yaşamıştım. Her hafta Jiujitsu dersim için Torrance'e doğru araba sürüyordum. Onun sözü "Yürümeye devam et". Benimki **"Ön kapıya yürü"** idi. Derse gitmemek için için her türlü bahaneye sahiptim. Karnım ağrıyor, kolum ağrıyor, dizim acıyor, gibi. **"Ön kapıya yürü. Ön kapıya yürü "** demeye alıştırdım kendimi. 16 yıl ön

kapıya yürümenin neticesinde siyah kuşak oldum. Bu hayatımın en büyük başarısıydı bana göre, çocuklarımdan sonra. Sırt problemi, incindiği ilk günden film çekimi boyunca yaşadığı daimi bir problemdi. Dikkatli olmak zorundaydı. Herbir gün işini bitirince tedavi olmalıydı.

Fazlasıyla çok çalışırdı. Çoğumuz sanırım neden çok çalışması gerektiğini anlamıyoruz.

Babam Hindistan'a gitti.

Yanında James Coburn ve yazar Stirling Silliphant vardı. The Silent Flute filminini çekmek için yer keşfine çıktılar. Senaryosunu babam yazmıştı. Bir araya gelmekten çok umutluydu. Çünkü sonunda işleyecek bir projeyle uğraşıyordu. Silent Flute, Bruce'un Hollywood'ta büyük patlamasına sebeb olabilirdi. Bu proje büyük bir adım olacaktı. Mortage gibi şeyleri ödemek için bankaya para yatıracaktı. Fakat istedikleri çekim yerini bulamadılar. Stirling ve Jim, Warner Bros'a geri döndü ve dedi, "Çekim yerinde aradığımızı bulamadık. " Her şey bir anda suya düştü. Bruce için ümidin boşa çıktığı andı. Çünkü abartısız her şeyi buna bel bağlamıştık.

> **“Etrafıma bakınca, Hep aynı şeyi öğrenirim. “Ve öğrendiğim, her zaman kendin olabilmektir. “Yapabileceğine inanmak için kendini ifade edebilmektir. “Dışarıya çıkıp, başarılı kişiliği arama ve onu kopyalama.**
>
> [Bruce Lee]

Hong Kong – 1971

Bruce, Amerika'dan göç izniyle Hong Kong'taki annesine yardım etmek için kısa bir seyahata çıktı. Brandon'ı yanında götürdü. Brandon beş yaşındaydı. İşi yoktu, parası yoktu. Her şeyi arkasında bıraktı. Onun okullarını kapattı. "Hong Kong'a gideceğim. " Green Hornet dizisi o zamam Hong Kong'ta TV'de oynuyordu**. Tek farkı dizinin ismi Kato Show idi.** Van Williams'ı önemsemiyorlardı. Orada en önemlisi Bruce'tu. Bir yıldızın geri dönüşü olarak onu karşıladılar. Düşündüğü ilk şey şuydu, **"Vay be, insanlar beni burada tanıyorlar." "Onlar beni hatırlıyorlar. "**

Televizyon şovlarında birkaç röportaj yaptı. Oh, evet, o adam. O şu an Hollywood'ta büyük bir yıldız. O yüzden bu Hong Kong'ta bir geleceği olabileceğinin ilk ipucusuydu. Ancak Bruce rol oynamaya tam hazır değildi. Bruce Lee'nin küçük bir rolü ya da yardımcı bir rolü vardı.

Longstreet ile çok gurur duyuyordu, Dizide, sanatı ve düşüncelerini ifade edebilmesi onun için çok önemliydi. Ondan anladığım benim en çok, güvendir. Her bir durumda yeteneklerinin varlığına güvenmek. Çoğu zaman oyun gelir, tıkanır. Oyun tıkandığında ileriye dönük planlar yapmaya başlarsınız işte o zaman zayıf olduğunuzu düşünürüm. Onun söylediği şudur,

> **Çevrenizdekilere, etrafınızdakilere uyum sağlamak zorundasınız.**
>
> [Bruce Lee]

James Coburn dedi, **"Bak adamım, yapabileceğin en iyi şey Hong Kong'a dönmek, en iyisini yapıp, geri gelince dünyayı sallamaktır. "** James Coburn, Bruce'a TV'de oymamayı bırakmasını söyledi. Bu onun dahiliğini yiyip bitirecekti. Onda dünyaya sunmak için çok daha fazlası vardı, başrol için beklemeliydi. Jimi Hendrix rock yıldızı olmak için, zincirlerini kırıp İmgiltere'ye gitmesi gerekti. Clint Eastwood, Rawhide filmi ile kariyer sahibi oldu. İtalyan bir kovboy filmi ile onun gerçek kariyerini yaptı. Bruce'un insanlara kendini bir film yıldızı olarak kabul ettirebilmesi için eninde sonunda Hong Kong'a dönmek zorundaydı. İşte uçuş bileti. Birkaç yıllığına Hong Kong'a dön. Problem istemezsin, değil mi?

Bu onda en çok hayran kaldığım şeylerden biridir. O dedi,

> **"Tamam, tanınmışlık işime yaramayacak. " "Başka bir şekilde çaresine bakacağım."**

[Bruce Lee]

O zaman artık arka kapıyı gitti.

“**Sadece bekleyin. Ben dünyada en büyük Çinli yıldız olacağım.**

[Bruce Lee]

1971

Bruce ilk iki filmini bağımsız yönetmen Raymond Chow ile çevirdi. Her biri 15 bin dolar bütçeliydi. O film. Tayland'ın küçük bir kasabasında çekildi. Bruce Lee işci sınıfının kahramanını oynuyordu. O oralıydı. O halktan biriydi. Ama aynı zamanda, hiç o toplumun düşüncesinden değildi. İşte bu yüzden o film, harika koreografisi kadar çok başarılı oldu. Bruce Lee aksiyon sahnelerine bakış açısını tamamen değiştirdi. Şiddet yapmak güzel gibi göründü. Muhtemelen kulağa paradoks gibi gelecektir. John Woo gibi bir yönetmen, dövüş filmi gibi silahlı film çekiyor. Bu baledir. Usta film yapımcıları açısından kocaman bir değişimdir. Batı filmleri beni çok uyuz eder. Filmi çok fazla keserler. Sahnelerin çoğuna zum yaparlar. O yüzden olanları göremezsiniz. Bu adamlar geçmişe dönüp, Bruce Lee filmlerini izlemek zorunda. Bütün yanlarıyla onların tüm harika hareketlerini görebilirsiniz. Yarım saniye bile sürmeyen bir vuruşu tam gösterebilirsiniz. Haywire filmini yapasıya kadar bunu daha önce hiç fark etmemiştim. Şimdi hep film izliyorken, şöyleyim, "Kesmeyin artık. " "Oh, işte bu dublör. " Onları izlemek harikaydı. İpler yok, hile yok, hızlı kesim yok. Rolünü yapabilen bir aktör buluyosunuz, sonra da filmi kırpıyorsunuz. Bruce Lee yeni bir temel oluşturdu. Filmin dövüş koreografisinin her parçasını Bruce Lee oluşturmuştur. Deneyimli çalışanlar olsa da olmasa da.

Biz Hong Kong'a gittik. Big Boss'un galasının olduğu zamandı. Salon tıka basa doluydu. Bruce ve ben arkada oturduk. Bruce Lee'nin ilk filmi Hollywood'ta gösterildiğinde, ben çok gururlandım, çok duygulandım. Çünkü arkadaşlarımı, öğretmenlerimi sahnede görüyordum. Film bittiğinde etraf çok sessizdi. İğne atsan duyulurdu. Bruce şöyleydi, hani **"Oh, hayır. Nefret ediyorlar "** Ve durup dururken kocaman bir alkış koptu. İnsanlar tezahürat yapıyor, gülüyor, alkışlıyorlardı. Bu harikaydı. Ne zaman çıkıp bir dövüş filmi yapsa, insanlar alkışladı. İşte o zaman anladık, o artık bir film yıdızıydı. Ve sonra seyirciler orada olduğunu fark ettiler. Onu omuzlarının üstünde taşıdılar. Oh, heyecan verici bir andı. Onun için de heyecan verici bir andı.

"Nihayet yaptığım işte takdir edildim. "

[Bruce Lee]

Bu harikaydı, yaşamında doruk noktasıydı.

Bruce Lee'nin, "The Warrior" adında bir TV şovu vardı. Sonra hepimizin bildiği ve sevdiği "Kungfu" dizisi haline gelen. David Carradine iyi iş çıkarırdı. ama Kung Fu dizisi hep Bruce Lee'nin rolü olmalıydı. Film endüstirisinde her zaman en iyi olan iş bulamaz. Bir çok politik nedeni vardır.

Bruce Lee daha büyük bir yıldızdı, Asya ve Amerika'nın her ikisinde. O birinci sınıf bir dövüş sanatçısıydı. Daha önce Green Hornet'ta oynamıştı. Ama sonra fazla Asyalı olduğu için rol bulamadı. O Hollywood'ta hep böyle küçümsemeler yaşadı. Bütün eski filmlerde Çinli rolünü oynayan doğulu olmayan beyaz insanlar vardı.

Bir filmde birden birkaç klişe sahnenin başlaması kadar kötü bir şey yoktur. "Ama neden?

[Bruce Lee] Varolma Savaşı

Hemen geçin burayı. Çabuk atlayın" "Böyle ahmakça dünyam olacağına bırak olmasın daha iyi. " Birçok tanınmış öğrencisi vardı. Onlara felsefe ve dövüş sporları öğretiyordu. Yani onlara bildiklerini sattı. Ama zaman Hollywood ve Bruce'un buluşmasına geldiğinde, onu anlamadılar. Bruce'un kim olduğunu anlamak için vakit ayırmadılar. Bu onun savaşıydı.

İlerlemek ister misin? Kendini işe verirsen, burada parlak bir geleceğin olur.

"Yapacağım, efendim."

[Bruce Lee]

Hollywood onun için korkunç bir hayal kırıklığıydı. Hele o zaman ırk faktörü de ilave edilince stüdyolar eski büyük bir Çinli yıldızı istemedi. Asyalı kadın şablonu oldukça kötüdür. Erkeleri içinse daha kötüdür. Bence bütün yaşamında bundan yakındı. Bu film dünyasındaki saygısızlığın küçük bir kısmı yeniden yaşamımda belirse şalterlerim atardı. Bu şok edici değil mi, 40 yıldan fazla bir zaman geçti ve hala Asya

-Amerikan bir romantik başrol oyuncusu yok. Ya da hatta o mertebede bir Asya

-Amerikan bir film yıldızı?

Hiç kimse. Sanmıyorum bir Asyalı erkek romantik başrol oyuncusu söyleyebileceğimi. Amcam burada olduğu zamandan beri hiç kimse olmadı, özellikle Hollywood'ta. Açıkçası Çin dışından Jet Li, Donnie Yen. Harika bir Asyalı seksi erkek başrol oyuncusu olmadı Hollywood'ta. Iı, erkek başrol, Asya

-Amerikan? …. Iıh. Ben ona hiç Asyalı olarak bakmadım. O Bruce Lee'dir. İdolum olan bir şey. Bu üzerinde çok düşünmediğim böyle bir şey, evet. Çinli ulustan birisi Bruce Lee filmi seyrederse, Çinli Milliyetçiliği görecektir. Ama batılı bir beyaz o filmdeki etnik yapının farkına bile varmaz. Belki Dean Cain, doğru mu?

O biraz Asyalı değil mi?

Belirli zamanlarda, tenime karşı kesin hükümler vardı. Ama bunun beni etkilemesine hiç izin vermedim, çünkü hep bilinçaltım: "Bana karşı çıkarsan, kıçını tekmelerim" şeklindeydi. Bruce Lee kendi ülkesinde film yaparak tam bir yıldız haline geldi. 40 yıl sonra, düşünceler değişmedi. Yani onun gibi başka bir yıldız görmek istiyorsanız, o kişinin yine sistem dışı film çevirmesi gerek.

1972

Bruce Lee'den aklımda kalan ilk şey Chinese Connection filmindedir. Filmdeki son sahnede bir atış mangası var. O ortaya çıkıp, koşup, atladığında, filmi donduruyorlar. "Anneciğim, ne oldu?" der gibiydim. Ve annem dedi, "O bırakmak istedi artık. " Bu o andı. Beni ekrana yapıştırdı. Chinese Connection filmini seyrederseniz, kültürel milliyetçiliği aksiyon sahneleri ifade eden Kuğu Gölü'nden farksız bir film olduğunu görürsünüz. Kungfu filmi ile bale arasında hareket yoluyla duygu ve düşünceleri ifade etmek bakımından fark yoktur. Japonlar, Asya'nın hasta adamını sinemaya taşıdığında, bu Çinli'lere uzun yıllar yapılan baskı ve boyun eğmek, 70'lerin Hong Kong Bruce Lee filmlerinde hala yaşayan bir anıydı. "Asya'nın Hasta adamı. İngilizce seslendirmeli film ile orjinal Kanton dilindeki iki aynı filmi seyrederseniz. Göreceksiniz ki ikisinin temeli farklı filmler. Örnekte olduğu gibi, Çinlilerden biri çevirmen Bay Wu'nun yanına gider. İngilizce seslendirmeli versiyonunda Çinli şöyle der: Bak, burada, bu görüşmenin amacı nedir şimdi?

Çevirmen der: "Sadece Çinli'lerin zayıf bir ırk olduğu, Japon'larla karşılaştıralamayacağı. Kantonca altyazılı versiyonu ise: Çinli misin?

- Evet, ama sizden farklıyım. Yani ingilizce versiyonunda çevirmen Çinli değil, ama altyazılı Kantonca versiyonunda "Evet, ben Çinli'yim ama gücünden dolayı Japonları seçtim. " Yani arada dağlar kadar fark var. Çevireceklerin hangi dilde sunacağına karar verdiğine göre, farklı filmleri izliyoruz. Batılar, bu filmleri abartılı komedi olarak izliyor, ama Çinliler son derece politika yüklü bir film olarak izliyor. Çünkü Japonlara kin ve düşmanlık beslemelerinin üzerinden çok geçmedi.

Şimdi, beni dinleyin, bunu sadece bir kez söyleyeceğim. Biz hasta adamlar değiliz.

[Bruce Lee]

Batıyı Yenen Adam- Ezilenlerin Sesi olmak

Verdiği düşünce çok açık ve netti. Çünkü yaşamının her günü bununla yaşadı. Bruce, ilk iki filminin yönetmeni, Lo Wei ile yıldızları barışmadı. Lo Wei, Bruce'u basit aktörlerden biri gibi parmağında oynatabileceğini sandı. O eski kafalıydı, Bruce'nin hiçbir fikrini dinlemek istemedi. Uzun lafın kısası, Bruce hala istediği özgürlüğü alamadı. Raymond Chow'a dedi**,**

"Bu filmi yapmak istiyorum, The Way of the Dragon. "

[Bruce Lee]

Bu filmi yazmak, yönetmek, yol vermek istiyorum. Bunları yapıp, filmde oynayabilirim. O film köylü bir gencin gerçekte basit bir hikayesidir. Dilini konuşamadığı bir yere gider. Ama bir şekilde zirveye çıkar. “Çünkü kendini basit ve dürüst bir şekilde ifade etmiştir. İtalya'ya gider, ve mafya onu dövemez, O nedenle mafya Amerika'yı arar, Amerika onlara Colt'u gönderir. Colt için Amerika'yla görüşmeliyiz.

- Bu Colt iyi mi?

- Colt iyi mi?

Colt, Chuck Norris'tir. Bruce Lee gerçek bir Amerikan ile dövüşecek. Bilirsiniz. Çilek modeli sarışın saç. Vücudun her yeri kıllı. Bruce kıllarını ona karşı kullandı. Yani Chuck Norris ile dövüşürken batının baskısı altındaki tüm ırkları temsil ederek dövüştü. Kolezyum Arena'da Bruce Lee ve Chuck Norris arasındaki mücadelede ölümüne klasik bir dövüştü. Ve Bruce Lee onun kıçını tekmeledi. Beyaz ırktan olmayan biriyseniz, bu harikadır. Ufak adam, Amerika'nın yetiştirdiği en iyi adamı yeniyor. Size söyleyebilirim ki, St Louis'de Fox Tiyatrosu'ndaki yüzde yüz siyahların hepsi onu alkışladı. Bizlerden bazılarının politik duyarlılığı vardı. Ama herkes espriyi anladı. **Etnik neden veya farklı nedenden dolayı hep baskı altında kalmış herhangi birisine çok çekiciydi. Bruce'un yüceldiği o zamanlar, güçlüye karşı savaşacak karşı kültürden bir kahraman arıyorduk. 40 yıl oldu. İnsanlar onu şimdiye kadar unutamazdı mı?**

Hayır, bence birçok kültür onu kendilerinin bir tür kahramanı yaptı. Muhammad Ali'ye sahiptiniz. Malcolm X vardı. Kara Panter Partisi'ne sahiptiniz. Hala birçok radikalistlerimiz var. Bruce Lee kökten radikalistler ile aynı şeyi size sundu. **Amerika, Vietnam'da çok kötü zaman geçiriyorken, Bruce Lee ortaya çıktı. Vietkong birliklerini yenemediği zamanlarda. Şu küçük sarı pijamalı adamları. O nedenle Bruce Lee söz sahibi oldu. Nereye giderseniz gidin, her biri Bruce Lee'dir, onun arkasında toplanır.**

O ezilen kişidir.

Yani halkı gaza getirmek için siyasi ve kültürel bildirimlere başlaman gerekmiyor. Kolezyum dövüşü çok kesindi. Chuck Norris'e bir zararı olmadı. Ama bence gerçekte de Bruce Lee galip gelirdi. O dövüş sahnesi Chuck Norris'e oldukça büyük bir kariyer sağladı. İnsanlar deseydi, gerçekte Bruce Chuck Norris'i döverdi, Ben de derdim "Ne kadarına bahse girersin?" Arka cebimde avuç dolusu yeşillik var. Chuck o filmde tam orada yaka paça edildi. O sahne favorilerimden biridir. 70'lerde giyotin boğması. Yani çağın, zamanın ilerisinde. Bruce, Way of the Dragon filmini yapmaya başladığında yükselişte olan, olayların akışını değiştiren büyük bir stardı. Sanırım etrafındaki insanlara güvenmekte zor zamanlar başladı.

Seni piç!

[Bruce Lee]

Şöhret

Şöhret bir katildir, tam manasıyla. Buna tüm paramla bahse girerim. Birden insaların iyi olan niyetine karşı güveninizi yitiriyorsunuz.

“Şu günlerde "arkadaş" zor bulunan bir kelime haline geldi size arkadaşlık sunan uyanıklığın hastalıklı bir oyunu.”

[Bruce Lee]

Bana arkadaşlarını tanıyamadığını söylemişti. Kime güveneceğini bilmediğini söylüyordu. Şöhretin bedeli olduğunu bilmek, kötü bir uyanıştı.

“Peki, şöyle açıklayayım, dürüst olmak gerekirse. “Ben diğer insanlar kadar kötü değilim, ama kesinlikle aziz olduğumu söylemiyorum.

[Bruce Lee]

Bunun için okula gidemezsiniz. Her gün bununla uğraşmak zorundasınız.

“Artık önceki gibi özgürce konuşamıyorum çünkü her şey yanlış yazılıp, çiziliyor .

[Bruce Lee]

Şöhret aklımı başımdan aldı. Az kalsın ailemi, kariyerimi yok ediyordu. Kendi abartılmışlığıma kendimi kaptırdım. Düşündüm, kendimi kendimden korumak için tek yol geçmişimdeki halime dönmek için bir şeyler yapmaktı. Sağlıklı bir seçim yaptığımı düşündüm. Çünkü viski şişesi gibi sizi batıran şeylerden daha iyiydi. Mesele, insanların onu takip etmeden, evin dışına neredeyse hiç çıkamadığı can alıcı noktaya geldi. Azıcık daha huzurlu bir hayat yaşayabileceği bir insan olmak için can atıyordu. “Bu tuhaf bir duygu, çünkü hapiste gibiyim.

“Hayvanat bahçesindeki bir maymun gibiyim insanların gelip bana baktığı.

[Bruce Lee]

Pekala, normal bir yaşamınız olmayacak ya da normal hatalar yapamayacaksınız. Çünkü herkesin sürekli, bilirsiniz, gözü üzerinizde. Açık büfe restoran gibiydi. Bir seferde 10 tane bulabilirdi, hatta isterse uzaktan.

Süper star kelimesi gerçekten canımı sıkıyor, nedenini açıklayayım. Çünkü süper star kelimesi, dostum, bir göz aldanmasıdır. Halkın seni adlandırdığı bir şeydir.

[Bruce Lee]

Game of Death-1972

Hakikaten filmi sevmiştim. Ben bir sürü saçmalığı kabul edebilirim, ama Game of Death, böyle sonu yok gibi olmamalıydı. Farklı türden rakiplere uyum sağladığı, onlarla dövüştüğü bir mücadele sergiliyordu. Kareem Abdul-Jabbar, Hong Kong'a ziyarete geldi, Bruce'un müthiş bir fikri vardı.

"Bir sahneyi birlikte çekelim. Harika olacak, müthiş bir dövüş sahnesi "

Bruce'la onun kavgası hakkında Kaream'la konuştum, o dedi: **"Onunla maç yaptım ve o çok hızlıydı. "** "Bu yöne dönüyorum, bir bakıyorum, orada yok. " "Kafanın arkasında seni tekmeliyor. " "Sonra o yöne dönüyorum. Bu sefer, orada yok. " Onu yakalayamadığını söyledi. Onu kilitleyebilmesinin imkanı yoktu.

O bir tavşan gibiydi. Cidden kuşak seviyelerini severim, sonraki kuşağa geçip farklı teknikler ile dövüşmek. Diğer dansçılarla kapışan bir dansçı olarak, mentalitesi tamamen aynı. Üçüncü katta silahla eğitim almış birisiyle dövüşülmesi planlandı. O nedenle üçüncü kat dövüşü için beni seçti. Gezegendeki en harika Filipinli'lerden biri olan Dan Inosanto, .aslında Bruce Lee'ye nunçakuyu getiren kişidir.

Nunçaku

1964 yılında Bruce Lee'yi nunçaku ile tanıştırdım. O zaman O değersiz bir çöp parçası olduğunu düşündü. Los Angeles'a taşındığı zaman, ona nasıl kullanılacağını öğrettim. Dedi ki,

"Bunu kesin Green Hornet'ta kullanacağım."

[Bruce Lee]

Nunçaku hep birkaç annenin evi süpürürken çöpe attığı bir şeydi. Sonra gider birisinin kasıklarında son bulurdu. 3 ay içinde, onu yıllardır yapıyormuş gibi sallıyordu. Onlar geldiğinde, ben Miami'de yaşıyordum. Kasabadaki her çetenin nunçakusu vardı, biliyorlarmış gibi davranıyorlardı. Etrafımda döndürmek, haraketleri öğrenmek için saatlerimi harcadım. Tam buraya omzunun altına aldığı gibi aynısını deniyordum. Ve elimi çıkarmayı. Kısa bir zamanda sanırım neredeyse her çoçuk onu kullanıyordu. Normal bir ev eşyası oldu. Kaliforniya'da şimdi yasaklandı. O filmi izledikten sonra, ben de kullanırdım. Ama hep dirseğime vururdum. Whaaa! En başından çok sert salladım. Hatta Bruce Lee gibi ses çıkardım. Gittim, "Whoo!",kafama vurdum. Büyük bir fındık tanesi çıktı, belki 2 buçuk santim. Ondan sonra, gürültü yapmayı bıraktım. Ve nunçakuyla oynamayı bıraktım. Ailemi, bana gerçeğini almaları için ikna etmeye uğraştım. İyiki almadılar. Nunçaku yapıyorum. Kafamı tamamen patlatıyorum. Ben lastik olanlarından aldım, bu yüzden iyiyim. Kullanmayı öğrendim çünkü silah taşımayı bıraktım. Yıllarca silah taşımıştım. Bunu itirat etmekten utanmıyorum. Sanırım kendimi tedavi edip, düşündüm. "Başka bir şey taşıyayım." Bunun benim için ayrı bir yeri var. Bu Game of Death filminde kullandığımız aynı nunçakudur. O bana bunu evde tutmam için verdi. Bu benim için çok özel anıları çağrıştırıyor.

Warner Bros

Warner Bros'un yöneticisi; Fred Weintraub, Hong Kong'ta Game of Death filminin setinde ona ziyarete gelir. Derki "Hey, dostum, yapabileceklerinin farkındayız. " "Seninle bir film yapmak istiyoruz. Warner Bros'ta yapmak istiyoruz." Eline bu kadar fırsat geçtiği zaman, tam zamanıydı. Enter the Dragon'u ortak yapmaktan çok heyecanlanmıştı. Dedi ki, "Bu benim Hollywood'a yeniden açılışım olacak. "

“Benim saplantım, affedersiniz kelime için, .en kahrolası aksiyon filmini yapmaktır.

[Bruce Lee]

Onların hepsi oradaydılar, Hong Kong'ta. Yapımcılar, Fred Weintraub, Paul Heller. Bütün ekibi almaya hazırdılar, Batılı çalışanları, Çinli çalışanları. Hatta çok zor durum yaşatan acemileri de. Ve setler kurulur, Bruce çalışmaya gelmeyecek. Hikayeye uyması için biraz daha Çin felsefesi koymak istiyordu. Bruce, Dragon filmini nasıl çekeceğini biliyordu. Ama onun görüşüne katılmayan insanlarla sorunu vardı. Son derece sertti. Sete gitmeyecekti. Bruce o kadar engellenmiş olduğu için evde sert rüzgarlar esiyordu. Gözü kararabiliyordu. Yaptığn bir şeyi beğenmezse, hemen söylerdi. Linda inanılmaz bir eşti. Ona nasıl öğüt vereceğini, nasıl konuşacağını biliyordu. Sahnelerin arkasında Fred, Paul, ve diğerleriyle konuşuyordum. Diyordum. "O ne söylerse, dinlemelisiniz, çünkü o haklı." Kariyeri için savaşıyordu. Her şey üst üste geldi, evet, Bruce o filmde istediğini aldı.

-Düşüneyim.

-Düşünme. Hisset.

[Bruce Lee]

Enter the Dragon

Onlar daha iyi duruma geldiler, zaman harcadığı görüşü için dünya daha iyi duruma geldi.. Başla. Enter the Dragon, dövüş sporları türü için Hollywood'un suya ilk ayak ucunu batırmasıydı. Bruce Lee,

kimsenin şimdiye kadar anlamadığı yolda patlamaya hazırdı. Açılış sahnesinde, Bruce Lee filmine başlangıçta karma dövüş sporu koyar. Kenpo eldilevenleri ile dövüş. Açık parmaklı karma dövüş sanatları eldivenleri. Kol yakalama hareketini yaptı. Düz bir kolu yakalmasının çok karizması yoktu. O öyle bir adamdı. Bob Wall'u yere serip, onu öldürdüğünde hepsi bir seferde olan birçok komplike duyguyu görüyorsunuz. Ben bir aksiyon filminde kavga sahnesinin ortasında bütün bu düzeyleri ve ince ayrıntıları yansıtabilen bir aktör görmedim. Ayna sahnesi., bilirsiniz, orada amaçsızca yürüyüp küçük parçalara ayrıldığı zaman, kafasının içinde ustasının sesini duyar.

Görüntüyü yok edersen diyen sesini. Görüntüyü yok edersen düşmanını yeneceksin. Düşmanını yenersin.

[Bruce Lee]

O. o sahne bende yankılanan bir heyacan oldu, çünkü bütün göz aldanmalarının anlaşılmasını sağladı. Bu onun beklediği bir andı. Bu Hollywood'ta Bruce Lee'nin filmiydi.

Hastalanması- 1973

Bruce stüdyoda Enter the Dragon'un seslendirmesini yapıyordu. Tuvalete gitti, yere yığılmıştı. Hastaneyi gelmeleri için aradım. Bilinci yerinde değildi. Onunla konuşuyordum. Sonra **bana bir kuyunun dibinde gibi olduğu**nu söylendi. Ona seslendiğimi duyabiliyordu, "Cevap ver, cevap ver." Sonra kendine geldi. Beyin ödemiydi, beyin içindeki sıvının baskısı. Nedenini hiç bulamadılar. Ted Wong eskiden bana hep derdi,

"Bruce Lee asla hiçbir şeyden korkmaz, bir şey hariç, o da yaşlanmak."

Amerika'ya geldi, tamamen incelendi. Onlar O'nun kusursuz sağlıklı olduğunu açıkladılar. 18 yaşındaki bir gencin vücuduna sahip olduğunu. Doktorlar çok güvence veriyordu. Sadece bir baygınlık geçirdi. Sık baş ağrıları yoktu. Açıkçası o zaman doktorlar beyin dokusunu çekeceği MR'a sahip değildi. Onu haziranda görmüştüm. LA üniversitesinden onay aldığını, bedenin sağlıklı olduğunu söyledi. Kendisi için endişeli değildi, kendine çok iyi bakıyordu.

20 Haziran 1973

Raymond Chow beni aradı ve söyledi, "Hastaneye gitsen iyi olur." "Bruce'u hasteneye götürüyorlar." Bruce hastaneye varmadan önce, ben orada yoldaydım. Sonunda ambulans geldi. Uzun sürdü. Her şey çok uzun bir zaman aldı. Hastaneye geldi, onu orada yatarken gördüm. Onları kalbine doğru büyük bir iğne yaparken gördüm. Orada ayakta duran bir sağlıkçıdan yardım istediğimi hatırlıyorum, dedim. Soramadım,

"O öldü mü?" diye. Dedim, **"O hayatta mı?**

Başlarını sallıyorlardı, ve dedi "Hayır."

Bu inanılmazdı. **Bir hata olmalı, bilirsiniz, gerçek olamaz.** Ne diyebilebilirim?

Oldu.

Kızı:

Dünyaya gözlerini yumduğu anın nasıl olduğunu anlarsınız, bilirsiniz. Ne kadar zor olduğunu bilirsiniz. Babam için ne kadar zor olduğunu. Babamı şimdiye kadar ağlarken gördüğüm ilk zamandı. Evet, bu doğru. O gerçekten babaydı. Şey, evet. Dedim, "Dan, bu doğru mu?

Bruce Lee öldü mü?

" "Hatta bir sürü arayan vardı." Ve o dedi, "Evet, Rich. " Linda onu Hong Kong'tan aradı, Kendi kendine transa geçmişti, Bruce Lee'yi anıyordu. Çok acılıydı, Bruce'un ölümünden dolayı çok acı çekiyordu. O gerçekten benzersiz bir şekilde herkesten farklı idi. Anılarım daha çok bir anlık görüntü gibi. İlk olarak Hong Kong'ta cenazeyi hatırlıyorum, Çünkü çok büyük çaptaydı, etraf karman çorman

olduğundan oradan oraya sürükleniyordum. Annemin babasının bizi şeker almaya götürdüğünü hatırlıyorum. Buna çok sevinmiştim. Bruce Lee öldüğü zaman, doğrusu ben sınıftaydım. Orada çocuklar hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Yani, Bruce Lee, O işte. Ölen O'ydu.

Ustanın neden öldüğünü anlatacak mısınız?

[Bruce Lee]

Dünya çapında adli tıpçılar bir sonuca vardılar. Baş ağrılarını tedavi etmek için verilen ilaca aşırı duyarlı reaksiyon göstermişti. Ve bu beyindeki sıvının baskısına neden olmuştu. Buna karşı koyamamıştı. Bu insanların hala inanamadığı bir şeydir.

Sağlığı yerindeydi. Hiçbir sorunu yoktu.

[Bruce Lee]

Sağlıklı birisi nasıl ölebilir?

Ve sonra bütün bu saçmalıklar vardı, nasıl öldüğü hakkında kötü ölüm şekli haklında. Damar genişlemesi oldu ya da ölüm onu istedi veya bilirsiniz.

O öldürüldü.

Ona dim mak verdiler, ona **ölüm dokunuşu** verdiler. Kesinlikle tuhaf bir şey var nasıl öldüğüne dair. Bu yaşta nasıl vefat edebilirdi, ama oluyor. Böyle olunca bununla baş edebilmeyi üstesinden gelmeyi öğrendim. Ama bu hep beni hayrete düşürtür. Hakikat, ailemin lanetli olduğudur. Kardeşimin öldüğü çok üzücü, çok trajik durumu da düşünürsek. Bunlar birden ortaya atılan ana fikirler.

Bir sürü aptal hikayeler yazdılar, **Çin Gizli derneğinin onu öldürdüğü gibi.** O dergilerin sattığı ilaçlardan öldü. **O Betty Ting Pei'nin dairesinde öldü, yani bu inkar edilemez.**

Yapımcılar tarafından evde öldüğünün açıklanması kararlaştırıldı. Onun evde ölmediği haberleri dışarı sızdırıldığında, magazin basını çıldırdı. Ama annem toplantıda olduğunu, film çevirdiğini sanıyordu. Bir yandan ölümüyle, bir yandan çoçuklarlarıyla ilgileniyordu. Ve o an bütün bu dedikodular, magazin basının bu olayı olduğundan daha büyük, daha çarpıcı yapmaya çalışmasıydı.

Eşi:

Hong Kong'un gazetecileri ve insanlarından dileğim kocamın ölümü üzerine yapılan spekülasyonların durdurulmasıdır. Lütfen onu sanatı ve düşünce şekliyle hatırlayın. Ve de bizim herbirimize getirdiği sihirle.

[Küçük ejder Bruce hastaneye gittiğinde ölüydü.Acil müdahalede kalp ve solunuma müdahale edildi..Ama bir hayat belirtisi yoktu. Bruce'nin nasıl öldüğü aslında tartışma konusu oldu.Ölümünün beynindeki tümörden olabileceği söylendi. Bunun doğuştan mı yoksa daha sonra mı ortaya çıktığı meçhuldu ama kafasında her an patlamak üzere olan hasar görmüş bir damarla birlikte de çok vakti yoktu. Hatta ölümünden 2 ay önce bir beyin travması geçirdi. Bruce Lee'nin ölümüyle Hong Kong yasa boğuldu..

Binlerce insan sokaklara dökülüp, son yolculuğunda onu yalnız bırakmak istemediler.Kalabalığı durdurmak için polis tarafından barikatlar bile kuruldu.. Diğer bir trajedide oğlu **Brandon Lee'**nin 31 Mart 1993'te Amerika'nın Kuzey Carolina eyaletinde "The Crow" filminin çekimleri sırasında karnından vurularak ölmesidir.]

Bruce Lee Amerika'nın Seattle eyaletinde Lake View mezarlığına gömülmüştür. Daha sonra 3 Mart 1993'te Brandon Lee'de babasının yanına gömüldü..Hergün kendisinin ve oğlunun mezarı dünyanın dört bir tarafından gelen insanlar tarafından ziyaret edilir.

Enter the Dragon, Bruce'un ölümünden bir ay sonra galası yapıldı. Elbette gidecek, filmini görecek ve onu alkışlayacaktım. Ona hayran olan insanlarla olacaktım. Bu hep benim kafamdaki düşüncemdi, "Bunu Bruce için yapmam gerekir." Eşi gerçekten inanılmaz bir kadındı. Eleştirilere karşı ağırbaşlılığı ve inceliğiyle inanılmazdı. Bruce'u yeniden görmek müthişti. Ama bir ay sonra bile anılarım çok tazeydi, bilirsiniz. O zaman sevinçten çok acı vericiydi.

850 bin dolar bütçeli Enter The Dragon 90 milyon dolar hasılat yaptı.

Hakkında

Talebeleri, arkadaşları:

Herkesin bunca yıldır dediğini bilirsiniz, Marihunaya alerjisi olduğu, beyin anevrizması geçirdiği. Önemli olan onun nasıl bir hayat yaşadığıdır. Onu gördüğünüz her zaman, hala duygusallaşırsınız. Arkadaşı özlüyorum. Ben şimdi 74'üm, ama şu ana kadar günde en az bir kez belki iki kez onu düşünmeden geçirdiğim kesinlikle bir günüm olmadı. Ya da gün içinde üç kez, dört kez vaya beş kez. Bruce Lee'nin yerini doldurabilecek biz hayatteyken kimse olmadı. Olmayacaktır da. Bu deha zamansız göçüp gitti. Ona sahip olduğumuz 32 yıl için ona minnettar olmalıyız. Bruce Lee her küçük çocuğun olmak istediği her şeyin bir ikonuydu.

Sen ailemi gücendirdin ve sen Şaolin tapınağını utandırdın. Whoo!

[Bruce Lee]

Şu ana kadar yaptığı ve başardığı en önemli şey insanları biraraya getirmesidir. Bruce yaptı. O kültürleri biraraya getirdi. Lütfen onu çok fazla güçlü olmasıyla hatırlayın. Sınırları olmamasıyla. İnsanların onu çarmıha gerdiğinde ayakta kalmasıyla. Hangi ülkeden, hangi renkten olduğunun önemi yok.

Sen bir Bruce Lee hayranı oldun. O insandı. O gerçekti. O kadar çok insanı birbirine bağlaması şaşırtıcıydı. Sadece dövüş sporcularını değil, bütün mesleklerden herkesi de. Bruce bugün burada olsaydı, Yetenek Sizsiniz'de olurdu. Ve çok kolaylıkla kazanırdı. Lanet olsun, bir insanın temel ihtiyacı budur. Nalları dikmeden önce bunun da tadını çıkarbilirim. Bu gibi düşünürdü. Bugün Bruce'u izlemesi çok eğlenceli olduğu için hatırlıyoruz. O mitolojik bir kahraman gibiydi. Benim gücüm Bruce sayesinde bana aktı, o nedenle. Bana bu hediyeyi bıraktıktan sonra gitti.

O anlaşmaya varmazdı. İnsanlar kesimlikle onun yapısını, ondan gelen etkiyi hissetti. Onlar ona bir şekilde bağlanmak istediler. İnsanlar onunla bağ kurmaya çalıştığında dedikleri, **"İşte bu benim Bruce Lee'm. Bundan bağlıyım."** Bruce Lee'yi izlerken, Ben Bruce Lee'yim.

- Dragon onun kuyruğunu kıstıracak.

- Dragon onun kuyruğunu kıstıracak. Ben Bruce Lee izliyorum, sen Bruce Lee izliyorsun, ikimiz Bruce Lee oluyoruz. Bruce kendini dürüstçe ifade ettiği için bizim de bunu anlamamızı isterdi.

Eşi:

Tabuya boyun eğmezdi. İnsanları yaşamını sorgulamaya teşvik ederdi. Uğraşıların sizi nasıl kendinize getireceğini görün. Gücünüzü bulun, hayatta bir şeyler deneyin. Sadece öyle oturup, ağırdan almayın. Anlıyorsunuz?

Şimdi onu görmek için geçmişe bakınca, daha komik bile geliyor. Oh! Ne hayret verici biriymiş.

Saygı ile anıyoruz ve seviyoruz.

BRUCE LEE İLE YAPILAN RÖPORTAJ

Çekim 263-05-224-10. Test X1, kayıt 1.

-Pierre Berton Şov'dasınız. Dünyanın büyük başkentlerinde yayın yapmaya devam ediyoruz. Bu yayın size Hong Kong'tan ulaşıyor. Ve Pierre'nin bu geceki konuğu Çin'in en son süper starı. Onun adı Bruce Lee, hatta o Çin lehçesi konuşamıyor.

-Karşınızda Pierre.

-Bruce, şimdi kameraya doğru bak ve bize adını, yaşını, nerede doğduğunu anlat.

-Benim soyadım Lee, Bruce Lee. 1940 yılında San Francisco'da doğdum. Şu an 24 yaşındayım.

Hong Kong film endüstrisinde çalışıyorsun?

- **Evet, yaklaşık 6 yaşından beri.**

Hong Kong'ta ne zaman fotoğraf çekebildiğinizi anlatır mısın?

-Hong Kong'ta görüntü kirliliği olduğundan çoğunlukla sabahları. Yaklaşık 3 milyon insan yaşıyor. O nedenle her zaman, bir resim çekeceksiniz çoğunlukla gece 12, sabah 5 arası olmalı.

- Hong Kong'tan ne zaman ayrıldın?

- 1959 yılında, 18 yaşındayken.

- Yeni bebeğiniz oldu?

- Evet. Bundan dolayı biraz uykuzsun, değil mi? 3 gecedir.

Biraz gösteri yaptı.

-Yada biraz geri çekilip, Tamam burada bırakalım. sonra tekrar yaparız.

- Pekala.

- Bizim iş de böyledir.

-Green Hornet dizisinde Şöför Kato'yu oynadınız. Rolü almanızın ana nedeni başroldeki Britt Reid'in adını söyleyebilen tek Çinli görünümlü kişi olmanız.

-Bunu bir şaka olarak alıyorum, tabii ki. Ne lanet isimdi öyle adamım. O zaman hep demişimdir, Ben de ne süper dikkat varmış.

"Green Hornet filminde, kendim olamıyordum. "Güvenli bir şekilde fazladan kendi tekniklerimi ekleyerek göstermeye uğraşıyordum" "Ama hiç sorulmadı, Bruce ne yapmak istiyor diye" Sözü açılmışken, söylemem gerekir ki, orada gerçekten berbat bir iş yaptım.

-Gerçekten mi? Kendini beğenmedin mi?

-Anlayamadım. Dizi bittiğinde, kendi kendime sordum. "Ben ne halt yiyeceğim şimdi?"

-Dövüş sanatları hayatımda gördüğüm kadarıyla çok çok derin bir anlamı var.

-Sonuçta her tür ilim kendinizi tanımanızı sağlar.

-Bir aktör olarak, bir dövüş sporcusu olarak, bir insan olarak bütün bunları dövüş sanatlarından öğrendim.

-Yani mesele saf doğal olmak ya da hiç doğal olmamak değil. Amaç doğal olurken, doğal olmamak. İkisinin yarı yarıya birleşimi.

- Yin yang.

- Doğru dostum, bütün olay bu.

-Bu çok felsefi gelebilir ama hayatta rolünüzü oynarken rol yapmamak yahut rol yapmadan rolünüzü oynamak.

- Seni takip edemiyorum.

- Öyle mi yaptım, ha?

-Hollywood'ta James Garner, Steve McQueen gibi ünlüler için bir okul kurdunuz. Neden onlar Çin Dövüşü öğrenmek istediler? Filmdeki rolleri için mi?

- Gerçekte değil. Onların çoğunun kendilerine öğretip öğretemeyeceğimin sorma sebebi kendilerini korumak değildi. Kendilerini tanımayı öğrenmekti. Birkaç hareket yoluyla öfke, azim gibi unsurları kontrol edip anlamayı öğrenmek istediler. İnsan bedenini tanıma sanatını, dövüş yoluyla onlara göstermem için bana ödeme yaptılar. Arka bahçemiz her zaman bir arka bahçe okulu oldu. Bir baktın Jim Coburn çıkagelmiş. Yahut Steve McQueen uğramış. Tabii bunlar büyük bir sorun değildi.

-Öğrencilerinin hepsi meşhurdu. **James Garner, Steve McQueen, James Coburn, Roman Polanski**. Hangisi en iyiydi?

- Bu değişir? Dövüşçü olarak bakarsanız Steve McQueen, o silahın oğlu. Doğasında bu var. James Coburn barışçıl bir adam.

- Onunla tanıştım.

- Onu tanıyorsun. Gerçekten çok hoş birisi. Süper cana yakın, yumuşak, neyi kastettiğimi biliyorsun? Onun bir parçası felsefeye yatkındır. Bundan dolayı onun kavrayışı Steve'den daha derindir. Aslında anlıyorsunuz, ikisinin birleşimi. İnsanda bir doğuştan içgüdü, bir de kontrol mekanizması vardır. İkisini ahenk içinde birleştireceksiniz. İçgüdülerinize aşırı sahipseniz, bilimden çok uzaksınızdır. Yanlış sonuca varırsınız. Kontrolcülüğe aşırı sahipseniz hemen makineye dönüşürsünüz. İnsanlıktan çıkarsınız.

-Elinle ya da ayağınla 5-6 parça tahtayı kırabilir misin?

-Tahtalar sana geri vuramaz. Muhtemelen elimi ya da ayağımı kırarım.

-Artık stile inanmıyorum. Demek istediğim şu tip stillerin var olduğuna inanmıyorum. Çin dövüş stili gibi. Ya da Japon dövüş stili. Dövüşün herhangi bir stili yoktur. Herhangi bir stilniz yoksa, kendi kendinize şöyle sorarsınız: "Kendimi bir insan olarak en iyi hangi stille ifade edebilirim?

" Bu şekilde bir stil oluşturamazsınız. Çünkü stil bir saflaştırma yöntemidir. Kendine has özelliklerin bulunduğu sürekli geliştirilen bir süreçtir.

-Çin boksu diyorsunuz. Bizim boksumuzdan ne farkı var?

- İlk olarak bizde ayak da kullanabilirsiniz. Sonra dirsek kullanabilirsiniz. Oh! Harika dirsek!

- Başparmak da kullanır mısınız?

- Öyle diyorsun, dostum, kullanıyoruz.

- Bütün parmaklarını kullanıyorsun.

- Öyle yapmak zorundasın. Çünkü hepsi insan bedenine aittir. Yani,her şey. Yani sadece eller değil.

-Müsabakadan bahsediyorsanız. Yani spordan, konumuz ayrı bir şeydir. Yönetmelikleriniz vardır. Kurallarınız vardır. Ama kavgadan falan bahsediyorsanız,

- Kuralsız?

- Hiç kuralsız. Gerçek dövüş. O zaman bebek, vücudunun her bölümünü eğitsen iyi olur.

-Yumruk atmak istiyorsam, yapacağım dostum, yapacağım, diye ifade ederim. Yumruk atmak istemezsiniz, sadece yumrukları savuşturmaya uğraşırsınız. Rakibe karşı koyup, kendinizi ifade etmeyi istemezsiniz. Yani bunlar rakibe karşı koymak için kendinizi eğitmek zorunda olduğunuz bir tür yoldur. Bu belki değişik gelebilir.

-Dışarı itiyoruz, ama her zaman sürekli harekete devam ediyoruz. Büküyoruz, geriyoruz.

-Longstreet dizisinde. İzleyici üzerinde muazzam bir etkisi oldu. Nasıldı?

- Sanırım onun başarısındaki faktör benim Bruce Lee, kendim olmamdır.

- Kendin olman?

- Kendim, doğru. Şu kısmını yaptım, sadece kendimi ifade ettim, hep söylediğim gibi, o zaman dürüstçe kendimi ifade ettim.

-Dizide Stirling Silliphant'in senaryosunu hatırlıyor musun?

- Öğrencilerimden biridir.

- O da mı?

- Evet.

- Herkes öğrenciniz olmuş. Orada bazı replikler, senin felsefeni betimliyor.

- Hatırlıyor musun bilmiyorum.

- Aklımda. Dedim. Şöyle bir şeydi, tamam mı?

- Düşünmekle zaman harcarsan, kaybedersin. Düşüncelerini boşalt, dedim. Şekilsiz, biçimsiz ol. Su gibi. Şimdi suyu bir kupaya koyarsanız, o zaman su bir kupa olur. Bir şişeye koyarsanız, şişeye dönüşür. Çaydanlığa koyarsanız, çaydanlık haline gelir. Bak su akabilir, ilerleyebilir, akabilir, gürleyebilir. Su ol, arkadaşım.

- Bu gibi. Anlıyorsun?

- Anlıyorum. Ana fikri anladım.

- Aha.

- Arkasındaki gücü anladım.

- Sinema harekettir.

- Evet. Demek istediğim, diyalogları minumum seviyede tutmalısınız.

-Oldukça çok şanslısın. Amerika'da "Warrior" adında bir TV programı çekeceksin. Batılı bir ortamda dövüş sanatları mı kullanacaksın?

-Film endüstirisinde çıkıp, şöyle diyen insanlar var mı, "Seyircinin Amerikan olmayanlara nasıl tepki vereceğini bilmiyoruz?"

-Böyle sorular hep soruldu. Aslında, hala tartışılan bir konudur. İşte bu yüzden Warrior muhtemelen TV'ye çıkmayacak.

- Anlıyorum.

- Anlıyorsun?

- Çünkü maalesef dünyada hala böyle şeyler var.

-Çoktan kararımı verdim şu konuda. Bence Amerika'da doğulu şeyler canlandırılacaksa, demek istediğim, gerçek doğulular oynatılmalı.

- Hollywood tabii bunu yapmaz.

- Bundan emin olabilirsin, dostum. Mesele hep at kuğruğu saçlı, oradan orayan sıçrayan çekik gözlü olmak ve bunun gibi şeylerdir.

-Süper star kelimesi gerçekten canımı sıkıyor, nedenini açıklayayım. Çünkü süper star kelimesi, dostum, bir göz aldanmasıdır. Halkın seni adlandırdığı bir şeydir.

- Anafikir, akan su asla yosun tutmaz. O nedenle sen akmaya devam etmelisin.

-**Kendine dürüstçe ifade etmek, kendine yalan atmamaktır. Kendini dürüstçe ifade etmek işte budur arkadaşım, yapılması çok zordur.**

Gücünüzü bulun, hayatta bir şeyler deneyin. Sadece öyle oturup, ağırdan almayın.

-Yaşam bundan ibaret değildir. "Yarın ölmem gerekirse Pişmanlık duymayacağım. "Yapmak istediklerimi yaptım. Hayattan çok fazlasını bekleyemezsin.

-Bruce Lee zor bir ikilemle karşı karşıya. O Amerika'da yıldızlığın eşiğinde, ama zaten Hong Kong'ta aktör olarak burada süperstarlığı elde etti. Peki onun seçimi hangisi: **Doğu mu yoksa Batı mı?** Bu gelişmekte olan çoğu aktörün hoş karşılayacağı bir tür sorun.

-Kendini Çinli mi yoksa Kuzey Amerikalı mı olarak düşünüyorsun?

-Kendimi ne olarak düşünmek istediğimi biliyorsun?

- Bir insan olarak. Çünkü, "Konfiçyus'un dediği gibi" görünmesini istemiyorum ama gökyüzün altında, cennetin altında tek aileden başkası yoktur. Şu işe bak ki adamım, insanlar başka başka. Zihnini boşalt. Şekilsiz ol, biçimsiz ol. Su gibi. Şimdi suyu bir fincana koy, su fincan olur. Şişeye koy,

şişe olur. Demliğe koy, demlik olur. Mademki su akabalir ya da büyük bir gürültü yapabilir.

Su ol, arkadaşım.

THRİVE "Gelişim" (2011) Belgesel

thrive(f.) (-d, -d; veya throve, thriven) **işi iyi gitmek, muvaffak olmak; kuvvet bularak büyümek; zenginleşmek, refah bulmak; mamur olmak, bayındır olmak.** thriv'ingly (z.) başanyla.

Yönetmen: Stephen Gagne , Kimberly Carter Gamble
Ülke: ABD
Tür: Belgesel
Vizyon Tarihi:11 Kasım 2011 (ABD)
Süre:132 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: Mary Earle Chase , Foster Gamble , Kimberly Carter Gamble ,
Müzik: Dan Alvarez , Gary Malkin
Görüntü Yönetmeni: Stephen Gagne
Yapımcılar: Claire Darling , Foster Gamble , Kimberly Carter Gamble

Özet

Gelişim.. Tüm Dünya gelişseydi ne olurdu?

İnsanların ne kadar kazanacağına, ne yiyeceğine ve ne giyineceğine kim karar veriyor?

Aslında bunların hepsine parasız sahip olunabilir mi?

Bu güç hangi insanların elinde?

Aklınıza takılan bir çok sorunun cevabını bulabileceğiniz güzel bir belgesel.

BELGESELİN METNİ

Bu filmdeki bütün olaylar bağımsız olarak değerlendirilmiştir.

Kaynaklar thrivemovement.com'da belgelenmiştir.

Belgeler Özgür İnsanlık Eylemcileri tarafından deşifre edilmiştir:

http://freehumanity.net/

Sevgili gezegenimizde yaşayan her sistem Evren'in mükemmel dengeye ulaşması ve hayatın yapması gerekenin güzel bir sözle ifadesidir: **THRİVE Gelişmek.**

Gelişmek hayatın doğal akışıdır. Harikaların en büyüğü olan küçücük bir yumurta ve zapt edilemez derecede cesur bir spermin başlattığı süreçle yeni bir bireyi oluşturmasını düşünün. Bu sürecin, muazzam yetenekleri ve sınırsız potansiyeli olan karmaşık ve kendisini sorgulayabilen bir beyni dans edebilen ve koşabilen bacakları sepet örebilecek, keman çalabilecek bir yüzü okşayabilecek kıvrak parmakları oluşturmasını düşünün. Eğer doğa bize bir şey öğrettiyse o da hayatın amacının iş yapmak olduğu ve diğer yaşayan şeyler gibi, bizim amacımız da gelişmek. Buna rağmen, gezegendeki çoğu insana göre hayat gelişmekle alakalı değil hayatta kalmakla ve dayanmaya çalışmakla alakalıdır. Gerçekten de yapabileceğimizin en iyisi bu mu?

Evren 14 milyar yıldır hayatın kendisine ve kendi evine düşman olacak bir tür ortaya çıkarmak için mi çalıştı?

Hiç sanmıyorum!

"Benim adım Foster Gamble" ve ben neredeyse hayatımın tamamını, ne olduğunu anlamak gezegendeki bu büyük mutsuzluğun ve yoksunluğun nedenlerine bir açıklama getirmek için çalıştım.

Genç bir adam olarak gördüğüm o sefaletten hareketle hayatta kalma mücadelemiz için duyduğum endişeden dolayı bazı cevaplar aramak için bir yolculuğa koyuldum. İnsanlar için gelişmek mümkün müdür?

Eğer öyleyse, neden gelişemedik?

Yaptığım araştırma, beni gitmeyi düşünmediğim yerlere yönlendirdi. Başta alakasız görünen, ama sonra ciddi bir şekilde birbirine bağlı oldukları anlaşılan sizin de birazdan göreceğiniz şaşırtıcı keşifler açığa çıkardı.

Bir Şifre buldum. Yüzyıllar boyunca sanat ve simgelerde gömülü olan bir şekil. Bu şifrenin insanların yaşama şeklinde devrim yaratacak temiz, sürdürülebilir yeni bir enerji kaynağının anahtarı olduğuna inanıyorum. Ekonomik sistemimizin hileyle nasıl yönetildiğini anladım ve bu konuda ne yapabileceğimizi buldum. Yolculuğum, dünyanın her yerinde özgür sağlık sistemi yaratmak için gücümüzü nasıl geri kazanabileceğimizin yollarını gösterecek. Birer hata olmadığımızı fark ettim sadece hataya düşürüldük!

Kendi dehamıza karşı körleştirildik. Gücümüzü garantiye almadık, kendi zekamızdan bihaberdik ve gerçek gücümüzün ve saltanatımızın farkında değildik. Ama bütün bunlar değişmek üzere!

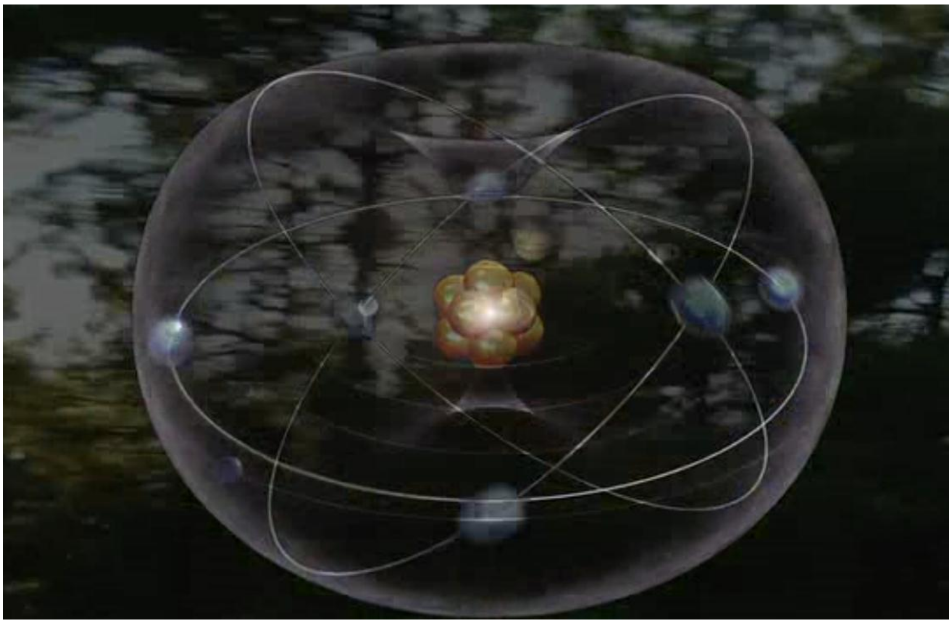
Sizi alışılmadık yolculuğumun önemli noktalarını paylaşmaya davet ediyorum. Bizi zaman ve uzayın içinde gezdirecek bir navigasyon cihazı yarattım. Size onları tanıtayım!

Bu ekrandan, **"yaşam değerlerimiz"** dediğim kurumsal medyadan alamadığımız kritik verilere ulaşabiliyoruz. Bu kurumsal medya, Amerika'da 25 sene içinde 50 şirketin birleşmesiyle 5'e düştü. Bunu, gerçekte durumun nasıl olduğunu kontrol etmek için kullanacağız. Sağdaki ekran, Dünya'nın herhangi bir yerinde yaşamak için sağlıklı sürdürülebilir bir yolu nasıl bulabileceğimizi kaydediyor. Ben bunlara **"navigasyon öngörüsü"** diyorum. Ve bu bizim pusulamız olacak. İğnenin, dünyamızın manyetik alanında kuzeyi araması yerine bizim pusulamız manyetik alanın şeklinde. Bu şekil, yakında göreceğiniz gibi şaşırtıcı teknolojik ve sosyal dallanmalara sahip. Yaşam boyu bir arayışın ardından bu şeklin aslında herkes için ideal olan bir dünyaya anahtar olduğu sonucuna vardım. Öyleyse başlayalım!

Öncelik ve güç dünyasında büyüdüm seçkin özel okullarda ve sonrasında da Princeton Üniversitesi'nde okudum. Procter & Gamble kurucularından birinin doğrudan soyundan gelmiş biri olarak Procter & Gamble'da bir lider olmak için yetiştirildim ama ben farklı bir yol seçtim.

"Şifre'yi çözmek"

İlkokuldayken duruma uyanmaya başladım. Yetişkinler, nükleer patlamadan kendimi korumamın tek yolunun masanın altına girip, kafamı korumam olduğunu öğretiyorlardı. Ciddi sorgulamalarım o zaman başladı. Birkaç sene sonra, evrensel enerjiyle doğrudan tecrübem oldu. Bu bir gün, okul otobüsünden dışarıya bakarken oldu. Dünya havuzu şeklinde görüşüm vardır ve gördüğüm enerjinin akışının atomunkiyle ve Güneş Sistemi'nin tamamıyla aynı olduğunu anladım. Kalbimin derinliklerinde, benim de aynı şekilden yapıldığımı hissettim. Bu görüş, benim bilime başlama sebebimdir. Evrenin nasıl çalıştığını anlama ve bizim, bütün bu yaşam enerjisi şekline nasıl uyum sağladığımızı anlamaya çalışma sebebimdir. Yıllar sonra, gördüğüm bu şeklin bilim dünyasından bazı insanlar tarafından bilindiğini öğrendim.

1921'de Albert Einstein Evren'de enerji açığa çıktığında küçük desteler halinde bütünlüğün belirdiğini keşfederek Nobel ödülü almış. Bu şekil bize, hayatın aslında nasıl evrildiğiyle ilgili çok şey söylüyor. Evren üzerindeki yaratılışın kalıcı harikalarını ve insan sistemlerinin pek çoğunun ne kadar sürdürülemez oluşunu düşününce evrenin hayatı nasıl yaratıp sürdürdüğünü öğrenmenin aslında oldukça yararlı olacağına karar verdim. Einstein'in keşfettiği, bütünün her bir küçük destesine kuantum denir. Tıpkı suyun içindeki girdap gibi etrafındakilerden yapılır ama kendi içinde onlardan farklıdır. Büyüklüğü ne olursa olsun, bu paketler her zaman aynı şekildedir ve şaşırtıcı şekilde, birbirine bağlı olmayan olaylarla örneğin, Orta Doğu'daki savaşlarla, küresel mali çöküşle ve herkes için adaleti nasıl sağladığımızla bağlantılıdır. Nasıl olduğunu keşfetmek üzereyiz.

$$V=2\pi^2Rr^2$$

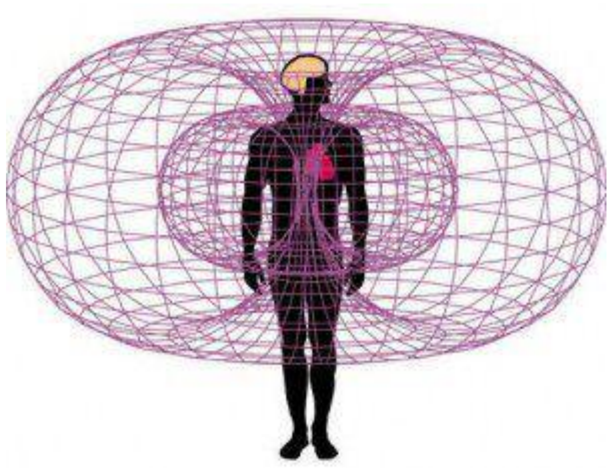
Matematikçiler, bu şekle Torus derler.

Torusun içindeki enerji bir uca akar merkezin etrafında daireler çizer ve diğer uçtan çıkar. Dengelidir, kendini ayarlar ve her zaman tamdır. Torusla ilk resmi tanışmam bilim adamı ve mucit Arthur Young sayesinde oldu. Gelecekçi Duane Elgin doğanın, Torusu her boyutta nasıl ilk şekil olarak kullandığını açıklıyor. Evrim, katları açmak ve büyük resmi göstermek demektir. Sorumuz şu, Evren neyin büyük resmini gösteriyor?

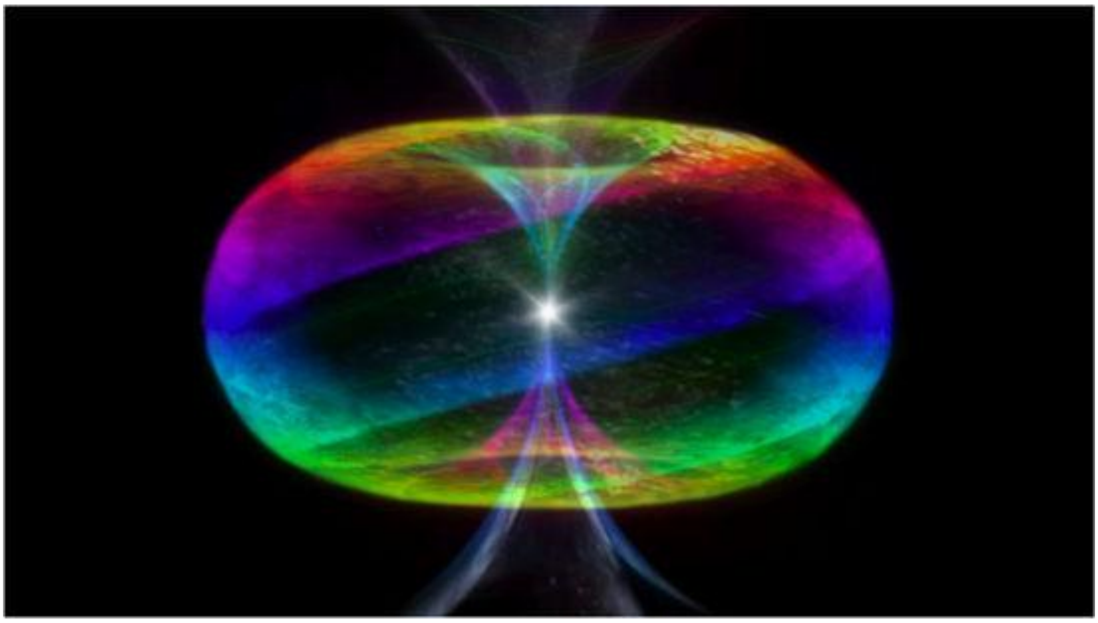
Evren'in büyük resmini gösterdiği şey "kendinden organize" olan sistemlerdir ve onları her boyutta görebilirsiniz. **"Kendinden organize"** sistem teknik terimdir ve anlamı sistemin kendine tutunması özünde, sistemin kendini bilmesidir. Eğer doğaya bakarsak bu "kendinden organize" formları her yerde görebiliriz. Onu, bir portakalın kesitinde bir elmanın kesitinde görebiliriz. Kasırganın dinamik doğasında görebiliriz. Dünyanın etrafındaki manyetik alanda benzer bir manyetik alan olan, bir bireyin etrafında görebiliriz. Onu Girdap Gökadası yapısının tamamında görebiliriz. Küçük bir atomun yapısında görebiliriz. Tarih boyuca, bütün boyutlarda Evren'in tek bir projesi oldu. Büyüyen Torusları!

Evren, bir Torus büyütme fabrikası. Bu Toroidal dinamikler çeşitli boyutlarda gözle görülür. Bunlardan biri Galaksi boyutudur. Galaksi, içinde milyarlarca yıldızla dönen büyük yapıdır. Galaksilerin büyük kolları kendi etrafında döndükçe merkezde girdap oluşturur bu da kendisini çevreleyen galaksi halesinin merkezinden kıyısına gidiyor gibi görünür. Yıldızlar, bu Galaksi diskinden harekete başlayıp halenin dışına çıkarlar girdaba girip, geri çıkarlar. Mesela, Arcturus gibi yıldızların bu yoldan geçtiklerini biliyoruz. Kendi gezegenimizin atmosferi için bile en uygun tanım budur. Hava, Kuzey Kutbundan Ekvatora doğru aşağı hareket eder ve sonra yükselir ve Güney Kutbundan Ekvatora doğru yukarı hareket eder ve sonra alçalır. Güneş'in yüzeyindeki dinamik bile buna çok benzer. Tabii burada,

duruma dışarıdan küçük boyutta bir modelden bakıyoruz. Galaksiye gömülü olan kümelere gömülü süper kümelere gömülü olan Güneş Sistemi'ne bakarsak sonsuz Torus akıntısının içinde gezmiş oluruz. Torus, Evren'in nefesi gibi her boyuttaki var oluşun enerji akışının formudur. Bir de, olayın altında yatan bir yapı vardır ki bu, akıntıların birbirine uyumudur tıpkı iskelete benzer. Buna vektör eşitliği denir. Bu terim, 20. Yüzyıl'ın büyük düşünürlerinden Buckminster Fuller tarafından icat edilmiştir.

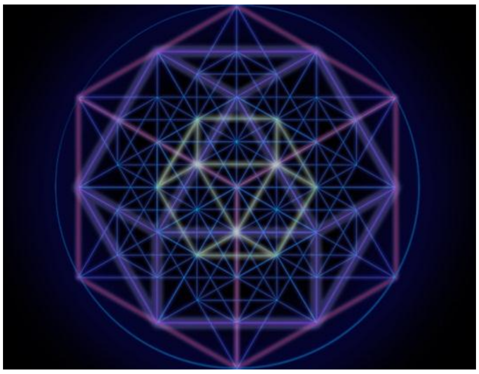
Fuller'ın göze hitap eden çalışmasından esinlenip yıllarımı vektör eşitliği dinamiği ve Torus üzerine araştırma yapmaya harcadım. Torodial enerji formunun potansiyelinden o kadar etkilendim ki onun şeklini çalışmak ve uygulamalarını keşfetmek için 1997 yılında, adı **"Sequoia Sempozyumu"** olan çok disiplinli düşünme havuzunu kurduk. Bu birlikte çalışmamız, beni Torus ve vektör eşitliğinin ilk şekiller olduğuna ve ve Evren'in her boyuttaki yaratılışının özü olduğuna inandırdı. **"Sequoia Sempozyumu"** buluşmalarında makine yapımında Torus dinamiğini temel alarak yanmasız enerji oluşturduklarını iddia eden mucitler olduğunu öğrendim. Bu devrimsel gelişme sıfır noktası, radyan ya da serbest enerji olarak bilinen şimdi kısaca yeni enerji teknolojisi diye bildiğimiz yerlere ulaşır.

Dünyamızdaki acının çoğunun enerjiye ulaşamamaktan kaynaklandığını düşününce serbest, limitsiz, temiz enerjinin dünya tarihinin en önemli buluşlarından biri olabileceğini anladım. Bu, gezegendeki hayatın kalitesini sadece geliştirmekle kalmaz, dönüştürür de. Ben de, bu şekli bu güçlü potansiyel enerji kaynağını başka kimin bildiğini merak etmeye başladım. Sempozyumdaki bazı bilim adamları,

bana Torusun binlerce yıldır değişik kültürler tarafından nasıl kodlandığını gösterdi. Görünen o ki, eski kültürler bu kodu en kalıcı formlara gömmüş, sonra da mümkün olan hikayelere, simgelere alfabelere, yapılara.

Dünyanın en eski kutsal yerlerinden birindeyiz. Abydos, Mısır'daki Osiris Tapınağı. Osiris Tapınağı'nda çok az yazılı kaynak bulundu. Fakat, bu tapınakta çok önemli bir bilgi var. Zar zor görünen, ama temiz ve kesin bir çizim. Bir kayanın kıyısında değil, oyulmamış kayanın atomik yapısına sıra dışı bir şekilde kaydedilmiş.

Nassim, bu Osiris sembolünü üç boyutlu olarak çözdü. Dünyamız iki boyutlu olmadığından dünyamız hakkında bilgi taşıyan bu şifrenin yassı tasarımla kısıtlandırılamaz oluşu mantıklı. Nassim'in üç boyutlu Osiris sembolü 12 eşit enerji hattıyla mükemmel şekilde dengelenmiş bir güç alanının yayılmasıyla başlar. Bunlar, tıpkı bir tekerin 12 parmaklığı gibi, merkezi sabitleştirir. Dengelenmiş enerjinin bu yapı etrafından akan ilk şekil, Torusdur. Şimdi, 64 piramidin birleşmesiyle oluşan adı dört yüzlü olan, daha büyük bir boyuta geçiyoruz.

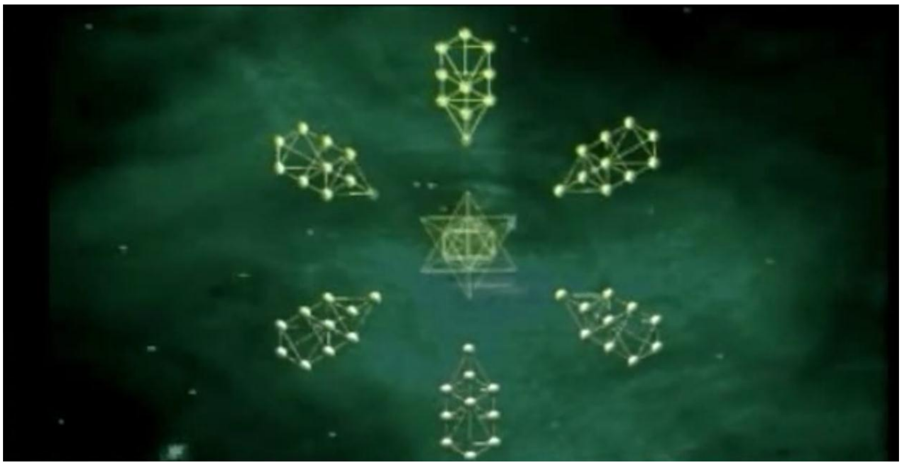

Toroidal enerji alanlarını temsilen her piramide bir küre eklersek ve piramitleri tek tek çıkartırsak elimizde bir matris kalır. Bu da, şaşırtıcı bir şekilde, Osiris simgesinin birebir aynısıdır. Binlerce yıl önce Mısır tapınağının duvarına kaydedilen aynı şeklin üç boyutlu hali. Şimdi, kıta aşıyoruz ve Mısır'dan Çin'e geçiyoruz. 1420 yılında başka bir kutsal alanda... Güneş Tanrıları'nın bulundukları ve eski **"Foo Köpeklerini"**, yani bilginin bekçilerini bulabileceğiniz yer olan Yasak Şehir'e gidersiniz. Foo Köpekleri bilgiyi patilerinin altında korurlar.

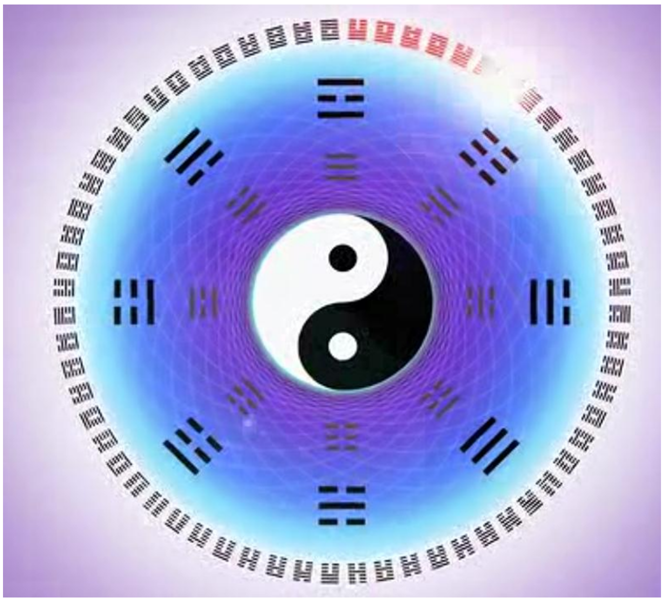

Aynı şekil, 64 enerji ünitesi buraya da kodlanmış. Merak etmeye başladım, birebir aynı tasarımın iki farklı kıtada, önemli yerlerde görülmesi acaba sadece bir tesadüf mü?

Sonra Nassim bana, bu 64'lü şeklin zamanı kodladığını ve yüzyıllar boyunca dünya çapındaki kültürlerde göründüğünü gösterdi. Yahudi Kabala Hayat Ağacı her seviyesinde gömülü olan vektör eşitliği ile gördüğümüz şeklin aynısını oluşturur. I-Ching diye bilinen, eski bir Çin Bilge Sistemi bir sette bazıları devamlı bazıları kırık olan 6 çizgiyi sembolize eden 64 tane altı köşeli yıldıza dayalıdır. Bunları bir dörtyüzlünün 6 köşesi olarak yerleştirerek 64 çokyüzlü kristali oluşturabiliriz.

Efes, Türkiye Sihlerin Altın Tapınağı, Amristar, Punjab, Hindistan, XVI. Yüzyıl Aynı şekil, modern bilimsel araştırmada da görülür. Çift sarmalın, 64 kodondan oluşan bir alfabesi vardır bu da insan DNA'sını kodlamak için kullanılır.

Evren'in yaşayan şekliyle ilgili ileri bilginin inlerce yıl önce var olduğunu gördüm. Ama onlar bunu nasıl öğrendiler?

Eski Mısır, Maya ve İnka hikayeleri Dünya'ya gelen Güneş Tanrıları'ndan ve Tanrıların onlara mühendislik, yazarlık ve bilimlerini öğrettiklerinden bahseder. Merak etmeye başladım acaba bu Güneş Tanrıları Galaksimizin başka bir yerinden gelen ileri medeniyetler olabilir miydi?

Bütün bu metinler ve eski kültürler onları, uçan gemilerle ya da Vedik geleneğine göre, uçan makinelerle gelenler olarak tanımlıyor. Zaman içinde Güneş Tanrıları'nın geldiklerinden pek çok yerde bahsedilir. Acaba Şifrenin bilgisini paylaşmanın sorumlusu dünyamızın dışından gelen bu pilotlar olabilir miydi?

Kendilerini kâinatta gezdirmek için güç bağlantısı yapıyor olabilirler miydi?

Araştırmamın beni buraya getireceğini hiç düşünmemiştim ve bu bulgular dünyamı sarsıyordu. Nassim'in, etkileyici kanıtları, teorilerini destekler nitelikteydi. Ve 3000 yıl önce ileri matematik ve fizik kavramlarının kaydedilmiş olmasını mantığım almıyordu. Bu konuyu en bilgili araştırmacılardan biriyle tartıştım. Dünya Dışı Zekâ Çalışmaları Merkezinin kurucusu Dr. Steven Greer. Kendisi üst düzey devletler ve askerlerden oluşan görgü tanıklarıyla yüzlerce röportaj düzenledi. Dünya dışı zekâdan bahsediyorsak medeniyetten bahsediyoruz demektir. En az bizim kadar bilinç düzeyine sahip ama teknolojileri ve sosyal yetenekleri onları yıldızlar arası ya da gezegenler arası düzeye ulaştırmış olan medeniyetlerden bahsediyoruz. Ve Samanyolu Gökadası'na baktığımızda en azından 10.000'e yakın üzerinde zeki hayat olan dünya benzeri gezegen olduğunu ve bunların en azından yarısının bizim kadar gelişmiş ya da bizden daha ileri akıllı yaşam formları olduğunu tahmin ediyoruz. Orada zeki bir hayat olduğu neredeyse kesin ve onlar Evren'in kurallarına hâkimler. Şu anda MIT ve Caltech'de öğretilenin ötesinde onlar, zaman ve mekân içinde gerçek zaman diliminde gezerek yıldızlar arası engin mesafelerde hareket ediyorlar. Bu cisimlerin yeryüzüne indiğini ve fiziksel kanıt bıraktığını gösteren 4,000'den fazla vaka var. 3,500'den fazla rehber vakamız var. FAA'nın yüksek rütbeli araştırmacılarından John Callahan'ın operasyonlarlarının da içinde bulunduğu sayısız diğer operasyonlarla, bu cisimlerin saatte on binlerce km hızla radara takılması ya da maddesellikten çıkıp sonra gökyüzünün başka bir yerinde tekrar göründüğünü gösteren binlerce vakamız var. Evet, dünya dışından ziyaretçilerimiz geldi uçaklar kırıldı malzeme ve parçalar ortaya çıkarıldı. Yabancılarla iletişimimiz oldu başka bir ülkeden değil başka bir Güneş Sistemi'nden gelen yabancılarla. Ve ben buna şahidim. USS Roosevelt'in, özellikle nükleer silahları kabul ettikten sonra birkaç UFO olayına bulaştığından bahseden bazı belgeler gördüm. Ve CEO'm günlüğündeki bu olayın hiç yaşanmadığını

söyledi. Görev başı yapan mürettebat da görevini bitiren mürettebat da UFO'nun havada asılı kaldığını gördü. Metalden, daire şeklinde bir cisimdi ve benim anladığım kadarıyla füzelerin hepsi durdurulmuştu. Füzeler işlevini yitirmişti. Bir şeyler füzeleri durdurmuştu. Hatırlayın, bütün set saatte birkaç bin km hızla uçuyordu. Yani, bu şey savaş başlığına ışın yollayıp onu vuruyor ve uçuyor bu sırada biz böyle gidiyoruz, başka bir ışın yolluyor ve buraya geçiyor, biz de böyle gidiyoruz, başka bir ışın yolluyor o da buraya geçiyor, bir ışın daha yolluyor ve geldiği yönde uzaklaşıyor. Ve savaş başlığı uzayda yuvarlanıyor. O an hissedilen duygu, dünya dışı olmalı. Filmi alıp UFO'lu kısmını sildiler bir makas alıp o kısmı kestiler onu ayrı bir makaraya sarıp çantaya koydular filmin geri kalanını Binbaşı Mansmann'a teslim ettiler ve "Güvenlik ihlalinin ciddiyetini size hatırlatmama gerek yok, Binbaşı Mansmann. Bu dosyayı kapanmış sayıyoruz" dediler. Kimse sana deliymişsin gibi bakmadan bir UFO olayına karıştığını kime söylersin?

Meksika Askerisi sözde UFO fotoğrafları yayınladı. Fransızlar, ulusun UFO dosyalarına baktılar.

Vatikan, uzaylı hayatı olabilir dedi. UFO'ların olduğuna dair olan bütün bu kanıtların içinde bir sıradışı olay beni şaşırtmaya ve bana esin kaynağı olmaya devam eder: Dünya'nın her yerinde görünen **"Hasat Çemberleri".**

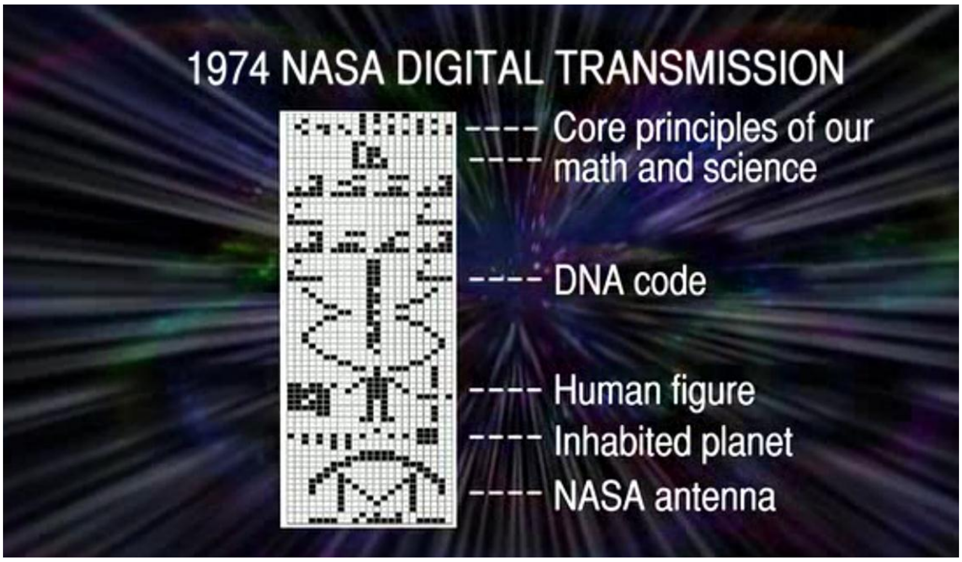

Bu ayrıntılı tasarımlar, gizemli bir şekilde girdap şeklinde bükülmüş tahıl hasatları şeklindeler öyle ki, bu hammaddeler eğiliyor, buna rağmen canlı kalıyor. 5,000'den fazla olan bu şekiller, çoğu İngiltere'de olmak üzere 30'dan fazla ülkede görüldü. Medya, başta beni olmak üzere, birçok kişiyi bu hasat şekillerini bir oyunmuş gibi birkaç oyuncunun gece yaptığı bir işmiş gibi yazmaya yöneltti. Elbette, sahte olanları da var ama insan eliyle yapılmış olanlar büyük çoğunlukta olan bu zarif eserlerin yanında ilkel kalıyor. Bu oyuncular bütün bu 5,000 şekli yapmış olabilirler mi?

Birkaç insan, halatlarla ve tahtalarla bunun gibi karmaşık ve güzel bir şeyi gecenin bir yarısı, şiddetli yağmurun altında toprakta hiçbir ayak izi bırakmadan yapmış olabilir mi?

Hasatların yarattığı simgenin üstündeki bölgenin elektromanyetik alanı genellikle elektrostatik olarak yüklü. Bu alanların bazılarında manyetik ilginç parçalar var. Bu çok ilginç hasat tasarılarından birisi daire değil, dikdörtgen şeklindedir. Bu mesaj, 1974 yılında uzaya gönderilen bir mesaja gönderilen bir cevaba benziyor. Bu mesaj gezegenimizin Güneş Sistemi'ndeki yerini ve Dünyalıları gösteren ve bir dünya dışı akıl tarafından görülüp anlaşılmasını umduğumuz bir radyo dalgasıydı. 27 yıl sonra, 2001'de bu hasat tasarısı gönderenin portresi olabilecek bir resimle birilikte İngiltere'de gözüktü. Bu mesaj NASA sinyalindeki formatla uyumluydu ve bizimkinden farklı bir Güneş Sistemini tarif ediyordu mesajda, gönderenin bir resmi, insana ait olmayan DNA ve bizim kullandığımız radyo anteninden

farklı olarak onların iletişim için kullandıkları belli olan bir mikrodalga anteni vardı. Anten sembolü, bir yıl önce, aynı alanda tıpkı NASA'nın ilk sinyali gönderirken yaptığı gibi çalışan bir radyo dalgası anteninin tam yanında gözüktü.

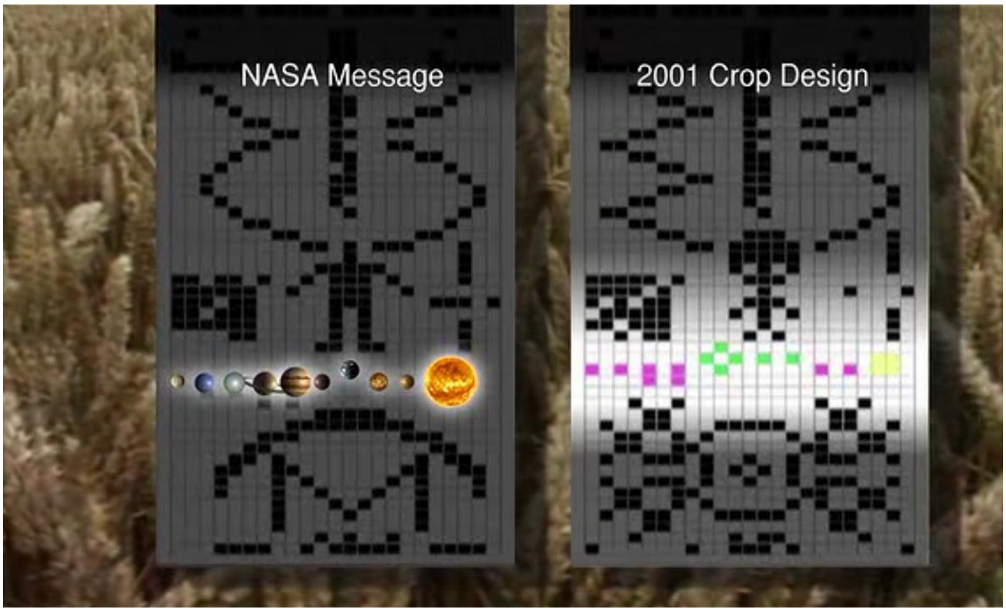

NASA, dünya dışı irtibatı resmi olarak sürekli reddediyor. Buna rağmen, sürekli bu olağanüstü eserler gözüküyor.

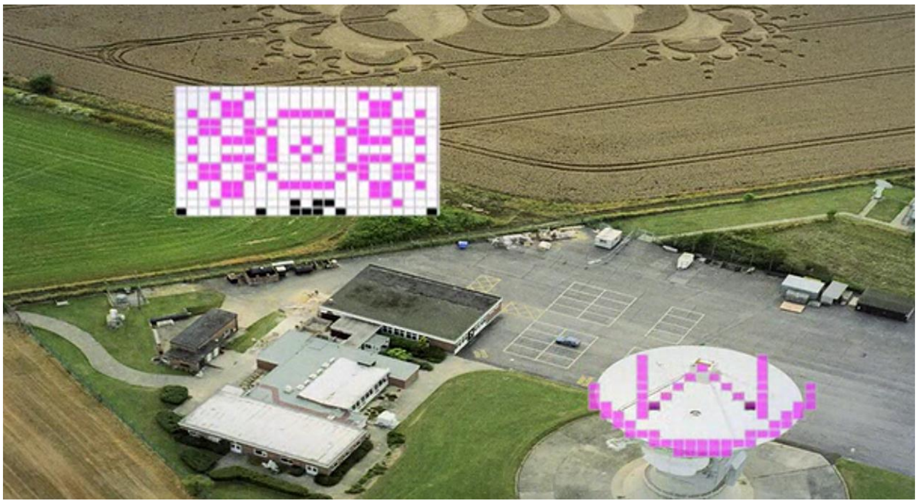

Öyleyse, bu müthiş tasarımların anlamı ne olabilir?

İşte, Torusu üç boyutlu olarak gösterdiği anlaşılan iki boyutlu versiyonlardan bazıları. Ve bu da vektör eşitliği. Ve sanata ve pek çok eski kültüre kodlanmış olarak gördüğümüz 64'lü şeklin bir benzeri. Hasat çemberleri ve eski kodlananlar arasındaki tutarlılığı görünce onları kimin yarattığı ya da yaratanların nereden geldiklerini değil bu tasarımların önemli bir sebebi olmalı diye düşündüm. Birbirlerine o kadar uyumlular ki!

Torus ve vektör eşitliği şeklinin özellikle de 64 adet dörtyüzlü formundaki kristalin Evren'de enerjinin nasıl işlediğini bize gösterdiğini sanıyorum. Böylece biz de onunla uyumlu olmayı öğrenebileceğiz.

Temiz, güvenli ve limitsiz enerjiye ulaşabilmemiz için bize bir model ve yeni sevk şekilleri gösteriyor olduklarını düşünüyorum. Bize ulaştıracakları daha önemli nasıl bir mesaj olabilir!

Özellikle, onların gözünden gezegenimizin ötesine uzanmaya başlamışken?

Dr. Jack Kasher'la tanıştığımda bu kavram üzerine bir tasdik daha aldım kendisi Nebraska Üniversitesinde görevli eski bir fizik profesörüdür ve UFO olayını araştırmıştır. Sequoia Sempozyumundaki sunumunda Dr. Kosher, dünya dışı uzay gemisine davet edildiğini iddia eden Lane Andrews adında bir kadının olağanüstü çizimler serisini gösterdi. Toroidal enerji alanının detaylı çizimlerini görünce irkildim dediğine göre, Toroidal enerji alanı aracı ilerletip yolcuları koruyordu. Bunun ardından, James Gilliland'la görüştüm. James'in, Washington Adams Dağı'nın yakınlarındaki çiftlik evinden çekilmiş saatlerce uzunlukta UFO görüntüleri var. Ayrıca, kendisi uzay gemisine bindiğini de iddia etti. Aklımı başımdan alan ise James'in, Lane Andrewsla hiç ama hiç tanışmadığı ve Lane'in deneyimini bilmediği halde olayı çok benzer bir şekilde anlatmasıydı: Dönen daire ışıklarıyla çok sayıda gemi. James ve Lane'in aynı Torus dinamiğini tasvir etmeleri ve ikisinin de devlet ve askeri ajanlar tarafından sürekli taciz edilmesi basit bir tesadüf olabilir mi?

UFO düşüncesi bazılarına çılgınca gelebilir ama başka bir açıdan tamamen akla yatkın. Dünya yaklaşık 4,5 milyar yaşında yani 4,500 milyon yaşında. Ya 4,501 milyar yaşında olan neredeyse bizimki gibi, başka bir gezegen varsa?

Bizden bir milyon yıl öndeler ve Galaksi boyutunda onlar neredeyse bizim ikiz kardeşlerimiz. Bir milyon yıl sonra olacağımız yerdeler. Bütün bu problemleri çözüp başka bir yol bulacağımız yerdeler bu yer solucan deliği de olsa, eğri boşluk da olsa. Enerji üretmek için bir yol olmalı böylece onu havasız yerden çekebileceğiz. Ve onlar burada, bize bu yolu bulduklarını gösteriyorlar. Bu, insan sistemi için büyük bir şok ve şu anda bu şoku yaşıyoruz. Bizim neslimizden insanların neden politik liderlik gibi pozisyonlara hevesli olduğunu ve o soruya asla yaklaşmadığını anlayabiliyorum çünkü bu bir dünya görüşü mücadelesi önemli bir dünya görüşü mücadelesi. İşte biz, görece olgunlaşmamış bir tür olarak kendimize zarar vermekle mücadele ediyoruz!

Torusla uyumlu olursak temiz, güvenli enerjinin yeni formuna ulaşmamızın anahtarını tutmuş olacağız. Olabilecekleri siz düşünün!

Bu, çağımızın en önemli teknolojik buluşu olabilir!

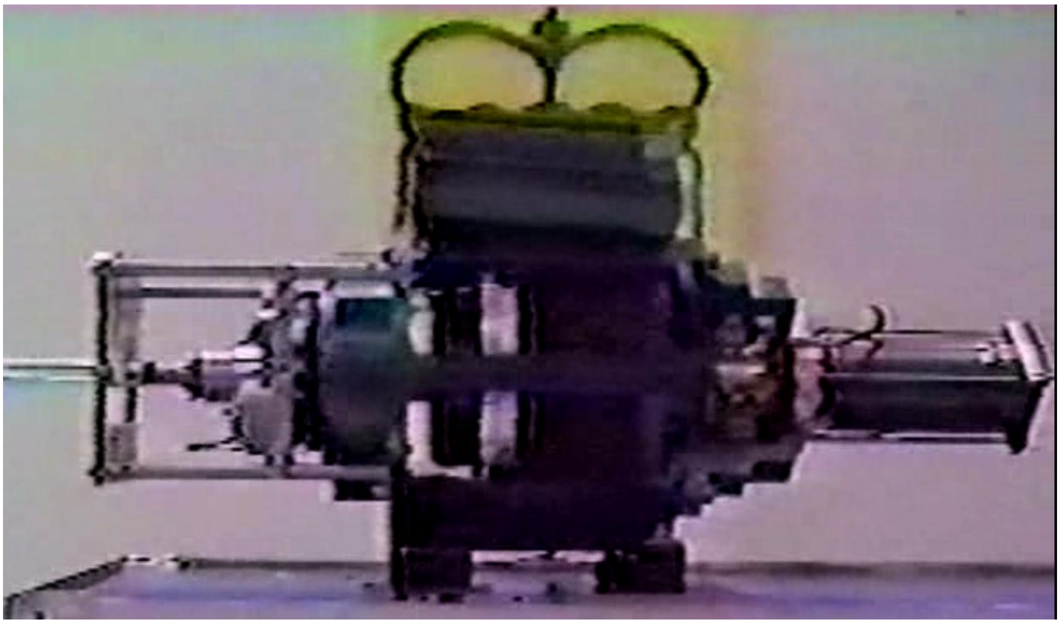
Bu durumda, kim limitsiz ve her yerde bulunabilen bir enerji kaynağı istemez ki?

Bu, hem anahtar sorumuz hem de beni bir diğer çıkmaza yönlendiren soru oldu. Meğer bilim adamları 1900'lerin başından beri yanmayan elektriğe ulaşmak için alternatif yöntemler geliştiriyorlarmış.

Nikola Tesla **"ışıyan enerji"** dediği enerjiden faydalandığına inanıyordu. Pek çok bilim adamı Tesla'nın, şimdilerde "serbest enerji" denen enerjiye ulaşmış olduğuna inanıyor. Ama Tesla, projesini bitiremeden finansçısı ve bankacı JP Morgan kendisi elektrik hatları için bakır kullanımının tekeliydi Tesla'nın icadının kablo kullanmadan nasıl elektrik iletebildiğini fark etti ve Tesla'nın fonunu kesti. Tesla'nın laboratuvarı yakıldı ve herkes için limitsiz enerji görüşünü hayata geçirmeye çalıştığı için Tesla dernekten çıkarıldı. Günümüz mucitlerinden Adam Trombly, Tesla'nın yaptığı işten ve Torusla yapabileceklerinden esinlendi. Trombly havadaki elektrik enerjisine erişerek doğrudan akım üretebilen bir dinamo kurdu. Gezegendeki manyetik alanı taklit ederek ve bu makineyi döndürerek çalışabilecek bir dinamo yaratabildiğimizi göstermeye çalışıyoruz. Ve çalıştı, çalışıyor. Doğayı veya Jüpiter'i ya da uzayda dünya gibi dönen bir dinamoyu düşündüğümüzde aslında uzayda manyetik alanı Torodial şekilde olan dönen bir mıknatısımız ve mıknatısın altından ve etrafından geçen akış çizgilerimiz olduğunu görürüz. Hem de genişliyor ve kasılıyor. Nefes alıyor. Uzayın enerjisini gerçek anlamda alıyor ve dönüştürüyor. Burada, bu Toroid'de, Dünya'yı değiştirecek yeterli enerji var. Ve bu sadece teorik bir açıklama değil, gerçekten doğru!

Bunun olası sonuçlarını ele alacak olursak, şu demek olur: Dünya'nın her parçasının bir gücü var. Dünya üzerindeki her insanın bir gücü var. Evrensel bolluğumuz var!

Trombly, güç üreticilerinden birini göstermesi için BM'ye ve Birleşik Devletler Senatosu'na davet edildi ama bu üreticiler 1. Bush hükümetince küçük görüldü sonra da bu makineye devlet el koydu. **Trombly**'nin başına gelenler eşi benzeri görülmemiş şeyler değildi. Tanıştığım serbest enerji konusunda geleceği olan yeni bir teknoloji bulan neredeyse her mucit bastırılmaları konusunda benzer bir hikaye anlatıyor. Mucit John Bedini yıllar önce Tesla'nın yayılan enerji teorisini çalışmaya başladı ve çalışırken harcadığından daha fazla enerji üreten pil şarj eden bir makine tasarladı. Bunları düşük ücretle satışa sunacağını açıkladı. Bir süre sonra laboratuvarında saldırıya uğradı ve başka makine üretmeyeceğine yemin etti. Kendi güvenliği için, serbest enerjiyi piyasaya sürmekten vazgeçmek zorundaydı. Bunlar şahsen ziyaret ettiğim laboratuvarlardaki makineler.

Çekimler çok kötü olduğundan bunların sizi inandırmasını beklemiyorum. Anlatmak istediğim, mucitlerle orada olmak ve ustaların bize eşlik etmesi yeni enerji makinelerini işler halde görmek beni, böyle bir teknolojinin olduğuna inandırdı. Ve olabilecekleri düşünmek benim için çok heyecanlandırıcı. Kanadalı John Hutchison sadece serbest enerji pilleri üretmekle kalmadı ayrıca, yer çekimine karşı gelmek yani, cisimleri havada tutmak için Tesla'nın teorisini kullandı. Bu, kuvvet alanında devrim yaratabilir. Hutchison'ın laboratuarına dağıtıldı ve makineleri, hükümet görevlileri ve polis tarafından 1978 yılında 1989'de, ve 2000'de toplandı. Bu film için röportaj yapacak olan bir başka bilim adamı **Dr. Eugene Mallove** olacaktı. Kendisi MIT ve Harvard'da bir mühendis ve yeni enerji alanları üzerine teorik ve teknolojik gelişmeleri içeren "Sonsuz Enerji" dergisinin editörüydü. 2004 yılında Dr. Mallove gizemli bir şekilde dövülerek öldürüldü.

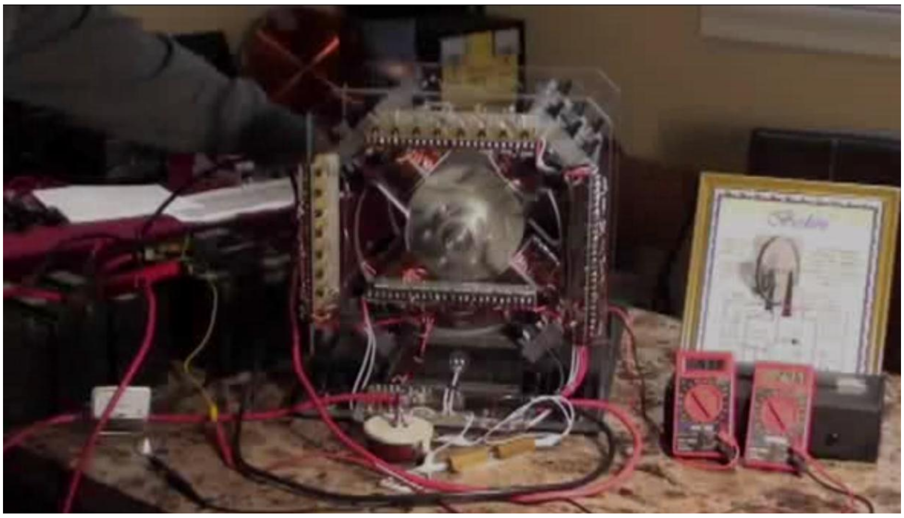

Eğer bu mucitlerin hepsi birer oyuncu ve şarlatansa neden sürekli ve sert bir şekilde bu kadar bastırılıyorlar, merak ederim. Serbest enerji mucidi Adam Trombly'ye bu teknolojinin neden engellendiğini düşünüyor olduğunu ve UFO olayının bununla bir ilgisi olup olmadığını sordum. Askeriyede önemli kişilerimiz var büyük bir risk alarak, evet, o şeyler gerçek diyorlar. Sizce neden askeri-sanayi kompleksi bu açıklamayı yapmak istemiyor?

Çünkü bunun arkasında nasıl bir teknoloji olabilir diye düşünmeye başlarsınız. Uzun lafın kısası bu. UFO olayının bastırılması ve serbest enerjinin bastırılması birlikte anılır. Enerji etrafımızdaki havadan yapılı kumaştan çıkarılır yani ölçülemez. Bu da, dünyanın tek en büyük sanayisine yani, enerjiye doğrudan tehdit oluşturur. Bu, Exxon Mobil'e güle güle demektir güle güle petrol, güle güle kömür güle güle elektriğin güç hatlarıyla doğrudan iletimi. Hepsi gider!

Ne yazık ki bu, bir başkasının kumbarasındaki 200 trilyon dolar. Bilinen petrol, gaz ve kömür rezervleri 200 trilyon dolardan daha pahalıya mal olur. Bu bilginin ortaya çıkması jeopolitik gücü kayıtlı insanlık tarihindeki her şeyden daha fazla değiştirir. Ve bu değişiklik sadece bir nesil zamanında olur!

Buluşların çözümlerini incelemeye başladım ve olay karşısında şaşırdığım şey, bu kavramların dünya çapında yüzlerce laboratuar tarafından kanıtlanmış olmasıydı. Buna rağmen, gün ışığına çıkmamışlar. Ortalığı mahvetmek ve patlamayı kontrol altına almak yerine bu yeni teknolojiler, uyum sağlamaya doğal olanla dans etmeye yönelikti. Gördüğüm serbest enerji makinelerinin ortak özelliği bir şekilde **Torus enerjisinin şeklini taklit ediyor olmalarıydı.**

Fikirlerin ve buluşların bastırılması hakkında endişelenmek için serbest enerji teknolojisine inanmak zorunda değilsiniz. Kendimi, petrole, kömüre, nükleere ve diğer zararlı ve kirli teknolojilere olan bağlılığımızı daha iyi nasıl ispat ederiz ve başka, daha iyi, ucuz alternatifler olmadığını nasıl iddia ederiz düşünürken buldum. Çok sevdiğim eşim ve yaratıcı partnerim Kimberly sürekli bilimsel araştırmama birilerini dâhil etmemi söyledi. Toruslar, dünya dışı yaşamlar ve serbest enerji ne kadar merakımı uyandırsa da en zor soru... **"Bunları anlamak birisinin acısının gerçekten hafiflemesine yardım eder mi?"** oldu. Görünüşe göre, edebiliyormuş!

Gezegendeki acının çoğu enerjiye ulaşamamakla alakalı. Isınabiliyor musunuz?

Yiyecek ve su alabiliyor musunuz?

Hastane ihtiyaçlarınızı karşılayabiliyor musunuz?

Bunların hepsi enerjiye ulaşmakla alakalı. Temelde bir düzen varsa ki evrim bu yönde yeterli olmalı. Problemleri çözecek ve bu sosyal tabu konularına beynimizi yormaya değecek yeni teknolojiler yaratmak için bu düzenle uyumlu olmalıyız. Eğer yeni enerji teknolojileri dünya çapında başlatılırsa değişim çok büyük olur. Bu herkesi etkiler ve her yerde kullanılabilir. Bu teknolojiler, kesinlikle dünya tarihindeki en önemli buluşlar. Tehlikesi bilinirken, sormak istiyorum**: "Bilimsel araştırmaları bastırmak kimin işine yarıyor?**

" Kimin zenginliği ve gücü, temiz ve serbest enerjiye ulaşabilmekle tehlike altına giriyor?

Kimin, çok az kişinin çok malı varken çoğunun az malı olan bir dünya kurmaya niyeti vardır?

Bağımsız bir araştırmacı olarak araştırmacı gazeteciliğin önemli kurallardan birini takip ettim. Eğer hikâye anlamsızsa, parayı takip et!

"Parayı Takip Etmek"

Petrole bağlılığımız enerji şirketlerinin çok büyük kâr etmesini sağlıyor. Enerji şirketlerinin, alternatif enerjileri baltalayarak küresel rezervleri kontrol ederek ve petrol fiyatlarını yüksek tutarak kendilerine büyük kaynaklar ayırdıklarını gördüm. Tekellerini tehdit edebilecek her şeyi bastırabilecek yeterli paraları ve etkileri var. Öyleyse, bu büyük enerji şirketlerinin arkasında kim var?

Rockefeller petrol krallığı **1870'de John D. Rockefeller Standard Oil**'i kurduğunda ve Amerika'nın ilk milyarderi olduğunda başladı**. Standard Oil, o zamanlarda Exxon Mobil** ve diğerlerine benzemeye başlamıştı. Rockefeller'lar yiyeceğimizi de kontrol ediyor!

Küresel anlamda her yerde petrol kaynaklı tarıma geçilmesinin de ilk sorumlusu onlar. 60'lı ve 70'li yıllarda sözde "Yeşil Devrim" olduğunu hatırlıyorum. Pek çok insan gibi, ben de bunun harika bir şey olduğunu düşünmüştüm. Hâlbuki bu yüksek oranda petrol kaynaklı gübreler, herbisitler ve pestisidler kullanarak büyük arsalara tek çeşit ürün ekmeye dayalıydı. Yeşil Devrim, büyük tarım şirketleri ortaklığında Rockefeller Kuruluşunun Doğal Bilim Bölümünün parlak buluşuydu. Petrol bazlı tarım petrol sanayisine çok büyük kârlar sağladı ama verdiği sözü tutarak ne açlığı bitirdi ne de sağlığı iyileştirdi. Evet, Yeşil Devrim verimi başta artırdı çünkü her bir toprak parçası acil üretim için kullanıldı ama olayın gerçek maliyetini şimdilerde görüyoruz. Vergi ödeyenler ödenek olarak büyük tarım şirketlerine milyarlar ödüyor. Küçük aile çiftliklerinin bir tek yok olmadığı kaldı. Biyolojik çeşitlilik yok edildi. Zararlı kimyasallar çiftçileri zehirledi toprağı, suyu ve yiyeceğimizi kirleterek hepimizin sağlığını tehlikeye attı. 2010 yılında, dünya çapında ortalama olarak yedi kişiden birinin yeterli yiyeceği yoktu. Büyük şirketler, kimyasal sanayi tarımı için bizi kimyasallarla tanıştırdılar. Ve bize besin zincirini birleştirecek üç yoldan bahsettiler. Birincisi, kontrol yolu olarak genetik mühendisliği. İkincisi, kontrol yolu olarak tohumu ve hayatı patentlemek. Tohumları özel mal ilan etmek ve sakladıkları tohumlar için çiftçilere suçlu gibi fikir hakkı hırsızıymış gibi davranmak. Ve üçüncüsü, sözde **"Serbest Ticaret Antlaşmaları".** Sıradan insanları, çiftçileri ve yetiştiricileri, özgürlüklerini bırakıp tohum korumaya yönlendiriyor. "Sonlandırıcı" teknolojinin amacı bizi, sayıca az olan şirketlere daha bağımlı hale getirmek için kısır tohum üretmektir, bu da bu iş için atılacak son adımdır. Bizler, tohumlarla ne yapıyorsak oyuz. Gerçekten, ilk defa sömürgeleştirme yaratılıyor, ben buna geleceğin sömürgeleştirmesi diyorum.

> **Yiyeceği kontrol eden, insanları kontrol eder, enerjiyi kontrol eden, bütün kıtaları kontrol edebilir, parayı kontrol eden, bütün dünyayı kontrol edebilir.**
>
> **Henry Kissinger**

1973 Enerji ve yiyecek gibi iki önemli alanda kontrol, aynı elit bankacı aileler ve onların şirketlerinin elinde ve sonuç çarpıcı. Böyle bir etki tekelini keşfetmek ilk başta, benim için fazlaydı; ama bunun önemli olduğunu biliyordum. Tıpkı zor, ama tedavi edilebilir bir hastalığınız olduğunu öğrenmek gibi. Amaç iyileşmekse, ona neyin sebep olduğunu ve hastalığın nasıl ilerlediğini öğrenmek yardımcı olur. Böylece, araştırmama devam ettim. Petrol ve yiyecek, büyük bankacı aileler tarafından kontrol ediliyorsa bu ailelerin etkileri başka nerede gözükebilirdi?

Parayı takip ettikçe, hayatımızın neredeyse her alanında aynı kontrol şeklini görmeye başladım. Hep aynı ailelerin, ya doğrudan bankaları ve şirketleri aracılığıyla ya da dolaylı yoldan büyük kurumlarıyla bu işin sorumluluğunda olduğunu gördüm. Önce Carnegie Kurumunun, sonra Ford Kurumunun yardımıyla Ulusal Eğitim Birliğinin yaratıcısı yine Rockefellerlardı. Sanayinin kaptanlarının, okullarımızdan istediği idare edilebilir işçiler ve istekli tüketiciler olmaya yatkın itaatkâr ve uslu iş gücüydü. Okullar, Otorite'ye belli bir cevap vermek için alışkanlıklar oluşturmaya yönelik kurulmuşlardır. Bu yüzden size ne yapacağınızı söylerken yöneten kişiye hemen cevap verebilmeniz 12 yıl sürüyor. Eğitim gibi sağlık da büyük para ve şirketlerin egemenliği altındaki başka bir alan. **Amerikan Sağlık Derneği (ASD)'nin hisselerinin büyük kısmı hisselerini ASD araştırmalarını ve fikir üretimini etkilemek için kullanan Rockefellerlara aittir.** Ortalama bir doktor, tıp fakültesinde 4 sene okur aldığı derslerden biri beslenmedir bu da, genellikle 2.5 saattir. Ders kaynakları olarak kullanılan kaynaklar Ulusal Süt Ürünleri Konseyi Ulusal Hayvancılık ve Et Komitesi ve Şeker Birliğini de içeren diğer sanayiler tarafından sağlanır. Bu ürünler, sağlığımız için zaten zararlı olan ürünlerdir. Maalesef, tıp sisteminin kuruluşunda tıp eğitim fonunun çoğunun ilâç şirketleri tarafından sağlanmış olması var. Bu da mümkün olduğu kadar fazla ilâç yapma ve satma niyetinin göstergesidir. Bu ayrıca, doktor, ilâç şirketi ve bütün tıp işletmesi için zaman tasarruflu bir para kazanma şeklidir. Ama bu, hafifletmesi gereken sorunu sürekli kılıyor.

> **Yan etkileri mide bulantısı, ağız kuruluğu ve kabızlık içerebilir.**
>
> **Beyaz kan hücreleri artırır ve bu ciddi olabilir...**
>
> **Cinsel yan etkiler, ishal, kusma ve uyku hali.**
>
> **Komaya ya da ölüme neden olabilir. Bu güçler kâr yapmak için daha ne kadar ileri gidecekler?**

Serbest enerji teknolojisini bastırdıkları gibi hastalıkların tedavilerini de gerçekten bastırıyor olabilirler mi?

Ne yazık ki, araştırmam gösterdi ki, cevap: Evet. Dr. Royal Rife'ın durumu bu konuda iyi belgelemiş bir örnek. Dr. Rife, 1920'li yıllarda zamanın en ileri mikroskoplarından birini icat etti. Kendisi, kanserli tümörleri ve virüsleri yok edebilen **"Düzenli Rezonans"** dediği yeni bir teknik de geliştirdi. 1934'te Güney Kaliforniya Üniversitesi'yle yapılan klinik denemelerde Rife'ın tedavisi 16 ölümcül kanser hastası üzerinde denendi. Üç ay içinde, bütün hastalar başarılı bir şekilde tedavi oldu. Çok geçmeden,

Rife'ın teknolojisini test eden bir laboratuar yakıldı ve ona saçma bir dava açıldı. American Medical Association dergisinin başkanı Morris Fishbein'in gayretleriyle Rife kapatıldı ve rezil edildi ama onun parlak ve umut veren işi unutulmadı. Benim için, birilerinin gerçekten tedaviyi engellediğini düşünmek çok zor. Kanser, benim ailemde öfkeli bir nehir gibi aktarılır. Bütün bunların patentlerle ilgili olduğunu öğrendim. Eğer bir ilâç firması tedaviyi patentleyebiliyorsa özellikle de kullanmaya devam etmek zorunda olduğumuz tedaviden para kazanıyorsa, o zaman, eldeki tek tedavi bu. Başka türlü, adını bile duymayız. Yaptığı durdurulan tek kişi Rife değil. Rene Caisse'nin, etkili olan Hindistan'lı ojibva formulü vardı. Harry Hoxsey ve Max Gerson işe yarayan doğal ilâçlar yapmışlardı. Ama bunu biliyorsanız ve onları araştırmışsanız ASD'nin onlardan tam bir dolandırıcı olarak bahsettiğini görürsünüz.

Parayı takip et'in yardımcı olduğu konu bu. Çünkü ASD'yi onların araştırmalarını ve fonlarını kontrol eden aynı güçler ilâçları da kontrol ediyor. Bu da patentlenemeyen tedaviyi engellemek için multitrilyon dolarlık finansal teşviktir. Tedavinin olduğunu bilmek sevdiğim birçok insanı kansere kaybetmemin acısını ortadan kaldırmıyor. Bu, acımla baş etmek için bana gerçekten tatmin edici bir şey veriyor. İnanıyorum ki, ölen ve gereksiz bir şekilde ölecek olanlara karşı hissettiğimiz aşk ve fedakarlığımızı alıp bu duyguları geliştirmeye ve bu tedavileri, ihtiyaç sahiplerinin almasına yöneltince bu kanser mirasını kırıp iyileşeceğiz. Benim için ne kadar zor olsa da kaçınılmaz ve son derece rahatsız edici bir sonuca vardım. Elit kişiler grubunun ve işlettikleri şirketlerin sadece enerji, yiyecek, eğitim ve sağlık hizmetleri üstüne değil hayatımızın, resmen her alanında da kontrole sahip olduklarına inanıyorum. Ve bunu, dünya ekonomisini kontrol ederek yapıyorlar daha fazla değer oluşturarak değil sadece paranın kaynağını kontrol ederek. Parayı takip ettiğimde, beni piramidin seviyelerine getirdiğini gördüm. Burada, en aşağıdayız ve günlük hayatımızı yaşıyoruz!

Üstümüzde devlet ve tekele güç veren insanlar var ve devlet, parayı, istesek de istemesek de bize vergi kesmek ve bizi kontrol etmek için kullanıyorlar.

Ama onları kim kontrol ediyor?

Bir sonraki seviyede kurumlar var. Çoğu kişi, bugün dünyayı yönetenin ulus devlet değil, kurumlar olduğunu söyler. Buna **"kurumsal demokrasi"** diyorlar. Dünyanın kaynağını elde edip pazarları kontrol edebilecek bu kurumsal demokrasi'nin ucuz paraya erişimi olmalı. Büyük kurumlar, kredilerini büyük bankalardan özel tarifeyle alırlar bu da demektir ki, büyük bankaları kontrol edenler yani paralı elitler esasında kurumları kontrol ediyorlar. Parayı takip ettikçe, öğrendim ki bir zamanlar para ile ilgili inandığım neredeyse hiçbir şey doğru değilmiş. Gariptir, her gün karşımıza çıkanlarla alakalı çok az sorumuz var.

Mesela, bankaya gittiğimizde ve bankadan 50,000 dolar ya da 50,000 pound kredi istediğimizde gerçekte ne oluyor?

Çok kişi, hayatını ne olduğunu bilmediği bir görüntüye dayanarak yaşar. Aslında, siz 50,000 pound istediğinizde onlar sizin hesabınıza 50,000 pound yazarlar. Tek yaptıkları bu!

Bozuk para da kağıt para da basmıyorlar değerli bir metali bir yerden bir yere taşımıyorlar sadece bilgisayar ekranından hesabınıza 50,000 pound yazıyorlar. O andan itibaren hiç olmamış ve hiç olmayacak olan paranızın faizini ödemeye başlıyorsunuz. Meğer, bankalar kredi olarak verdikleri paranın 9 katını kasalarında bulunduruyorlarmış. "Kısmi Rezerv Borcu" diye bilinen şey yüzünden bu mümkün. Şöyle işliyor, Federal Rezerv ya da herhangi bir ülkedeki Merkez Bankası kasasında olması gereken miktar için karar vermek konusunda yasal olarak izinli. Amerika'da bu miktar şu anda %10 civarı. Yani, eğer bankaya 10,000 dolar yatırırsanız banka %10'unu, yani 1,000 dolarını kendine ayırır ve geri kalan paranızı kredi olarak başkasına verir. İşleyiş şekli şöyle, diyelim ki biri bankaya geldi ve taşıt kredisi olarak 9,000 dolar istedi. O anda, banka sizin yatırdığınız 9,000 doları kredi olarak ona verir. Paranız artık orada değil!

Parayı alan kişi arabayı satan kişiye ödeme yapar ve arabayı satan kişi de, bu parayı aynı Merkez Bankası sisteminin bir parçası olan başka bir bankaya yatırır. Bu 9,000 dolar, yeni yatırım olarak değerlendirilir ve işlem devam eder. Para yeniden yatırılır ve yeniden kredi olarak verilir ta ki ilk başta yatırılan 10,000 dolar 100,000 dolar olana kadar. Banka sistemi, sizin paranızı kredi olarak vererek 90,000 dolar kazandı. Bu iş, 17. yüzyılda, insanlar altın ticareti yaparken kuyumcularla başladı. Altın, taşınmak için çok ağır olduğundan insanlar gerçek metali kasalarda tutuyor onun yerine, makbuz ticareti yapıyorlardı. Bu makbuzlar ilk kağıt paraydı. Pek çok kişi altınını hemen geri çekemeyeceği için kasa sahipleri, yani o zamanların yeni bankacıları elindekilerde olmayan altınlar için makbuzlar yazmaya başladılar. Bu makbuzları kredi olarak verip ellerinde olmayan altının faizini para olarak kesiyorlardı. İşte, Kısmi Rezerv Sistemi böyle doğdu. Bu sistemde, bankacı elinde olmayandan para kazanıyorken geri kalanımız, para kazanmak için çok çalışmak zorundayız. Bu, modern köleliği yarattı bu sistemde, toplumun çoğu bankaya borcunu ödemek için çalışıyor.

"Ulusumuzdaki insanların banka ve parasal sistemimizi pek anlamaması çok iyi eğer anlasalardı, inanıyorum ki, yarın sabahtan önce bir devrim olurdu."

Henry Ford

1922" Bu Kısmi Rezerv dolabı altında finansal elit yönetici sınıfının zorunlu borç köleleri oluyoruz. Herkesten daha iyi ya da zeki olduklarından değil gezegendeki çok insanın pahasına kendilerine yarar sağlayarak sisteme hile karıştırmaları yüzünden. Catherine Austin Fitts bu konuda bir uzman. Başbakan George Bush'un Ev ve Kentsel Gelişme konusunda Asistan Sekreteriydi sonrasında da Clinton yönetiminde bir danışman oldu. Bir Monopoly oyunu kuralım ve sen bir yer almak istiyor ol. Burada benim sürekli yapabileceğim sadece para basarak kendime daha çok para vermek ve senin paranın değerini, daha çok para basarak azaltmak. Ne kadar sıkı çalışıyor olursan ol ne kadar başarılı olursan ol sonunda, senin mallarını her zaman bedavaya alabiliyorum. Yani, nasıl biz para kazanırsak, buna sahtekârlık deniyor da bankalar yapınca para arzını artıyor?

Bankalar bu gücü nasıl buluyor?

Burası Jekyll Adası. 1910'da, Rockefeller ailesinin, Rothschildlar'in Morganlar'ın ve diğer özel bankacıların temsilcilerinin Federal Rezerv'ü yaratan yasa taslağını hazırlamak için gizlice toplandıkları yer. Ed Griffin, Jekyll adasında ne olduğunu anlatan kitap yazdı. Merkez bankaları itibarlı devletlerle, onların olduğu yerde çalışarak, ortaklık yapmak ve onlara ulusların para arzının yaratılması üzerine tekelcilik gücü veren bankacılık kartelleridir. Politikacılar bankalara, ortaklıkları için hediye olarak bunu verdiler. Peki, bunun karşılığında, bankacılar politikacılar için ne yaptılar?

Bankacılar, bunu yapacak yasal güçleri olduğu için devlet ne zaman isterse yoktan para yaratacaklarına söz verdiler. Ve 2008 yılından başlayarak yazılı tarihin en büyük sahte para basma olayına şahit olduk. Bu finansal aldatmaca eli, fiyatı maskeliyor kimin suçlu olduğunu saklıyor ve bizi borcumuzu ödemek için çalışan borç köleleri yapıyor. **Federal Rezerv**'in kurulduğu yıl olan 1913'te aynı yıl milli gelir servisinin de kurulmuş olması çok açıklayıcıydı. Gelen vergi artırılıyor böylece, biz politikacılara borç ve bankacılara faiz ödeyeceğiz. Problem, Amerika'da devletin sahip olduğu sistem olarak gösterilen özel sahipli bir Merkez Bankası Sistemimizin olması. Eğer Washington'daki telefon defterine bakarsanız Federal Rezerv'i mavi devlet sayfalarında ararsınız ama orada olmadığını görürsünüz. Beyaz sayfalarda Federal Express'ten sonradır. Federal Rezerv özel sahipli bir Merkez Bankası. Tam ilişki ne... Federasyon başkanı ve Amerikan Başkanı arasındaki ilişki tam olarak nasıl olmalıdır?

İlk olarak, Federal Rezerv bağımsız bir kuruluş. Ve bu aslında, şu demek başka bir devlet bürosu bizim eylemlerimizi geçersiz kılamaz. Başka bir devlet bürosu bizim eylemlerimizi geçersiz kılamaz. Hazine adına para basan özel bir bankamız var. Federal Rezerv borca dayalı sisteme para basıyor bu da yokluğu doğuruyor ve içeriden birileri biz ulaşamazken iktisat hakkındaki her veriye ulaşabiliyor. İktisatta paranın nasıl işlediğini bilen ve para basmanın hakkını verebilecek küçük bir grup bankacılarınız var öyle ki, içeridekiler korunacak ve geri kalan herkesin parası tükenecek. Catherine

sağlıklı ekonomiyi şimdiki ekonomide olanın aksine dengeli, özgürce akan ve içten dışa enerjik bir Torusla karşılaştırıyor. Dinamik bir sistemimiz var ve bu sistem mükemmelliğe ulaşmaya çalışıyor. Bu sistemin çekirdeğine sarılmış bir tenya var. **Tenya vücudunuza kimyasal salar böylece, tenyaya iyi, size kötü gelecek bir şeye muhtaç duruma gelirsiniz. Bir parazitimiz var ve bütünün zararına kendini fazlasıyla kandırarak oburca kanımızı emiyor.** Biz, finansal elitlerin tenya olduğu ve bizim üzerimizden beslendiği bir tenya ekonomisinde yaşıyoruz ve birileri onların kim olduğunu açığa çıkardığında bundan hiç hoşlanmıyorlar. Catherine, devletin yüksek seviyede yolsuzluğunu açığa çıkarmaya başladığında FBI, Catherine'in şirketine el koydu ve şirketin varlıklarını durdurdu. 10 yıl boyunca suçsuz olduğu anlaşılana kadar mahkemelerde süründü. Elimizde, para yaratmanın tekelini elinde tutan ama sayılabilirliği olmayan tekel iktidarına sahip bir devlet tarafından arka çıkılan özel sahipli bir şirket olan Federal Rezerv var. Devlet, Federal'in ekonomiyi sabit tutmaya yardım edecek bir enstitü olduğuna ve Federal'in politikadan bağımsız kalacağına inandı. Ama aslında yaşanabilir bir yüzyıla çok yakınken Federal Rezerv tam tersini yaptı. Başa onlar geçtiklerinden, enflasyon yoluyla soyulduk ve dolar satın alma gücümüz %96'dan fazla azaldı. Ayrıca varlık aralığı açıkça gösteriyor ki paranın çoğu, çok az insana gidiyor. Federal Rezerv'ün yalnızca 16 yıl iktidarda kalması sonucu Amerika, Ekonomik Bunalım günlerini gördü. Araştırmam gösterdi ki, 1929'daki büyük düşüş öncesi elit bankacılar borsadan paralarını çekmişler. Düşüş sonrası bu parayla ucuz sermayeler ve küçük batan bankaları çok az parayla satın almışlardı. Varlıklarını bu şekilde birleştiren bankacıların arasında Rothschildlar, Rockefellerlar ve Morganlar vardı. 2008'deki finansal çöküşte de yine aynı bankacıların yarar gördüğü aynı senaryo oynandı. Düşüşe giden yıllarda **Bank of America, City Group ve Chase'i** de içeren büyük bankalar **Rothschildlar, Rockefellerlar ve Morganlar** tarafından kontrol ediliyordu. Sonunda batacağını bildikleri kredileri paketleyip kötü bir ticaret yaptılar. Bu, tıpkı kutulara çürük portakallar koymak ve onları A sınıfı diye satmaya benzer. Borç paketlerini üretenler, birinin o kutuyu açıp içindekilerin değersiz olduğunu görmesinin an meselesi olduğunu biliyordu. Zaten kutuları en başta paketleyen onlardı. Bu çürük portakallar sağlam olmayan krediler, türevleri ve kredi temerrüt takasları sonunda keşfedildi ve bundan herkes etkilendi. Herkes evlerinden, işlerinden, iş yerlerinden ve emekliliklerinden oldu. O sırada, en büyük bankalar, yani, problemin yaratıcıları ilk kaçanlar oldu. Bu neden oluyor?

Amerikalıların çoğu onların kaçmasına karşıyken neden Federal Rezerv bankalara trilyonlar verdi?

Ve neden finansal çöküşün faillerindense yardıma ihtiyacı olana yardım etmiyoruz?

Araştırmam Federal Rezerv'in yaratıcılarının yani, **Rothschildlar, Rockefellerlar ve Morganlar**'ın hâlâ Federal Rezerv'ün kontrolünde olduklarına ve bizim zararımıza bu dolabı kaçmak için kullanıyor olduklarına inanmama sebep oldu.

"[Bankalar] hâlâ Capitol Hill'in en güçlü lobileri ve onlar, oranın resmi sahibi."

Senatör Dick Durbin

WJJG Radio 15:30, Nisan 2009 Çok güzel düzenlenmiş "dum tıs" dolandırıcılığıyla sonuçlanan neredeyse gerçekleşecek olan 2008 ekonomik çöküşünün büyük bankacılar tarafından varlık ve gücü birleştirmek için tasarlanıp uygulandığına eminim. David Icke, Federal Rezerv'ün sözde "iş döngüsü"ne hile karıştırılmasını nasıl gördüğünü açıklıyor. Sahne Bir, olta atmak gibi. Sahne Bir'de paranın çoğunu, yani değişim birimlerini sirkülasyona koyarsın. Bunu faiz oranını aşağı çekerek ve çok borca girerek yaparsın. Bu, döngünün "ani artış" dediğimiz parçasıdır. Çünkü, sirkülasyonda çok fazla değişim birimi olduğundan çok fazla para el değiştiriyor. Bu da çok fazla ekonomik aktivite olmasını sağlıyor, yani daha fazla iş oluyor daha fazla para harcandıkça, talep de artar. Bundan dolayı, şirketler üretimlerini artırmak için daha çok borç ve temiz hava parası verir. İnsanlar, günlük hayatlarında güven kazandılar. "Hey, biliyor musun, bu şirket için çalışıyorum, şirket çok sipariş aldı gerçekten çok iyi gidiyor, işim güvende, bence daha büyük bir ev alabiliriz." Sonra, işi değiştirmeye başlıyorlar!

Yaptıkları şey oltayı kendilerine çekmek. Faiz oranlarını yükseltiyorlar!

Böylece, çok daha az insan kredi çekiyor yine de bankadan kredi alma kriterini güçlü tutuyorlar. Ayrıca, şimdi, faiz oranları yükseldikçe insanlar gelirinin büyük kısmıyla ekstra faiz ödeyecek ve bir şeyler almak için sirkülasyona para sokamayacaklar. Böylece sirkülasyonda para benzeri bir şey kalmadı ve birkaç şey getirildi. Şirketler, kârları açısından batmaya insanları işten çıkarmaya ve iflas etmeye başladılar. İnsanlar işlerinden oldu iyi zamanda aldıkları büyük evin ipoteklerini ödeyemez hale geldi. Şimdi, bankaların yaptığı, oltayı kendilerine çekmek çünkü, şirketler ve kişiler iflas ettikçe bankalar kredi çekenlerin haciz olarak belirttikleri gerçek varlıklarını, mülklerini, arazi ve kaynaklarını yani bankanın ipoteklediği şeyleri alıyorlar. Bu olta ekonomik döngüsü yani, değişim birimleri çok olunca, oltayı kendine çekme sistemi yıllardır süregeliyor. Ve yapılan dünyanın çalınan ve biriktirilen gerçek varlığının birkaç insanın elinde olması.

" Bana ulusun para kontrolünü verin ben de, onun kanunu kimin yaptığını umursamayım."

Baron Mayor Amschel

Rothschild Merkez Bankacılar uluslararası seviyede daha fazla para kazanmak için Dünya Bankası'nı ve Uluslararası Para Fonu'nu kullanarak borç verdikleri ülkelerin kaynaklarını sömürürler bu sırada da, o ülkeleri iflas ettirirler. **Merkez Bankası'nın Merkez Bankası Rothschild tarafından kurulmuş olan Uluslararası Ödemeler Bankası'dır.** Elitler, yaşamak için ihtiyacımız olan neredeyse her şeye ulaşımımızı kontrol etmek için gerekli olanı yapıyorlar. Dünya üzerinde nereye giderseniz gidin para, bankacılık sistemiyle kontrol ediliyor. Birilerinin yemek yiyip yemeyeceğine kimin milyarder olup kimin bir dolardan az parayla yaşayacağına bankacılar karar veriyor. Parayı kontrol eden, dünyayı kontrol eder ve çok az kişi parayı kontrol ediyor. Bu noktada, dünya görüşüm tepe taklak oldu. Birçok insanın, başarısızlık ve acısının aslında birkaçının başarı ve icrası olmasının farkındalığıyla mücadele ediyorum. Elit merkez bankacıları onlara para kazandırması için dünyayı kandırıyordu. Zaten uçsuz bucaksız servetleri var. Öyleyse, son hamleleri ne?

Esas gündemleri ne? "Küresel Egemenlik Gündemini Ortaya Çıkarmak

"Dürüst biri hata yaptığını fark ederse ya hata yapmayı bırakır ya da dürüst olmayı."
Anonim

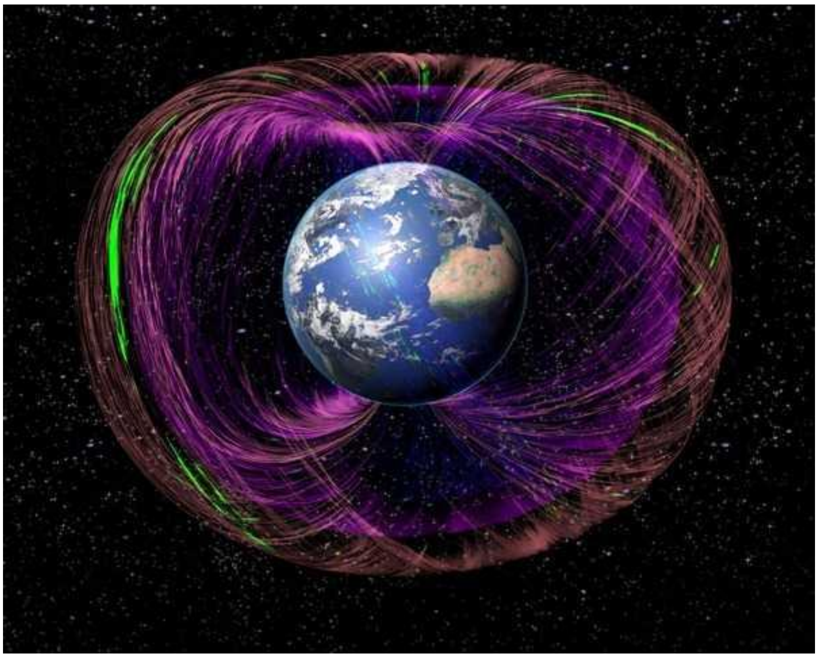
Bankacılık elitlerinin gizli gündeminin tam küresel egemenlikten daha azı olmadığını söyleyen inandırıcı kanıtlara ve güvenilir ustalarla hep karşılaştım. Başta, bu fikre direndim ama beni nereye yönlendirirse yönlendirsin kendimi, bizi gelişmekten alıkoyanın ne olduğunu bulmaya adamıştım. Bir gece saat 3'te çözüm bekleyen bir soruyla uyandım. Bu küçük grup, bütün dünyaya hükmedecek olsa başarmak için neyi kontrol etmeleri gerekir?

Yataktan fırladım ve bir liste yapmaya başladım. İlk ve en önemlisi, parayı kontrol etmeleri gerekir. Ve ediyorlar!

Parayı kontrol etmeleri, diğer her şeyi yapabilmelerine olanak sağlıyor. Enerjiyi kontrol etmeleri lazım. Ve ediyorlar!

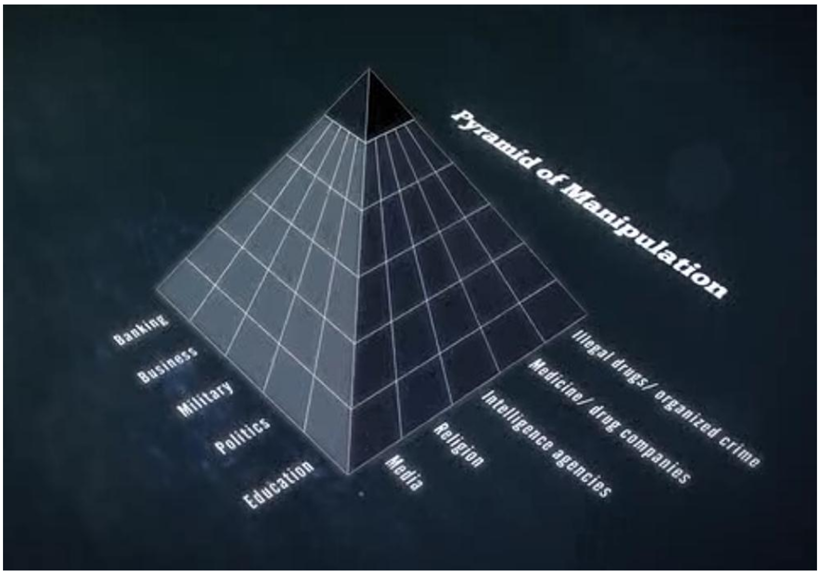
Büyük tarım ve dünya ticaretini zaten kontrol ediyorlar ve dünyadaki bütün su rezervlerini satın alıyorlar. Sağlık ceplerinde ve doğal seçenekleri engellemeye çalışıyorlar. Aslında, hangi bilgileri aldığımızı ve bu bilgilere nasıl tepki verdiğimizi kontrol ediyorlar. Amerika'da internet en büyük iletişim aracıdır ve halkı düzene sokar. İnternet bugünler kontrol edilip sansürlenmiyor ama internetin bu açık durumu her yönden saldırı alıyor. Devletler, şirketler ve Birleşmiş Milletler kontrolü almaya teşebbüs ediyorlar. Tam bir egemenlik için kontrol edilmesi gereken karşı fikirlerdir. Haklarımızı elimizden almaları, sıradan vatandaşları gizlice takip etmeleri ve hayatımızın her anını izlemeleri gerekir. Gün ağarırken güçlü bir elitin dünyayı yönetmek için çoğu şeyi hazır ettiğini biliyordum. Ve **Büyük Kardeş**'in sadece gelmediğine dair korkunç bir farkındalık yaşadım **Büyük Kardeş** buradaydı! (Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, George Orwell tarafından kaleme alınmış alegorik bir politik romandır. Hikayesi distopik bir dünyada geçer. Distopya romanlarının ünlülerindendir. Özellikle kitapta

tanımlanan Big Brother (Büyük Birader) kavramı günümüzde de sıklıkla kullanılmaktadır. Aynı zamanda kitapta geçen düsünce polisi gibi kavramları da George Orwell günümüze kazandırmıştır.)

Zaten bu matrisin içindeyiz. Peki, nasıl çıkacağız?

Bunu planlamak için onların yönetim şeklinin neye benzediğini ve nasıl işlediğini anlamak zorundaydım. Görece küçük aile grupları özellikle Rothschildlar, Rockefellerlar, Morganlar ve Carnegieler Harrimanlar, Schiffler ve Warburglarla birlikte nesiller boyu batıdaki kontrolcü elitlerin öncüsüydüler. Bu ailelerdeki her bireyin küresel egemenlik gündeminden haberi olduğunu ya da bu konuda aktif olduğunu ima etmiyorum. Ama, bu hanedanlıkların başlarının pek çok hayatı mahveden fesat dolaplar çevirerek şirket ve bankacılık faizlerini kontrol ediyor olduklarından eminim. Gündemi gizlice yönetenler pek çok isimle bilinirler. Son raporlar, onların dünyanın her yerinde kapalı kapılar ardında gündemlerini tartıştıklarını onaylıyor.

Sonra, tıpkı saat mekanizması gibi, planları medyada, ekonomide, şirketlerde, devlet ve askeri alanlarda gözükmeye başladı. Tabii ki, bu gruplardaki herkes karar verme aşamasına karışmıyor. Bunun için, bilgi ve katılım hiyerarşisi var. Elitlerin kontrolünün temel sembollerinden biri her şeyi

gören gözdür. Dolar banknotunun üzerinde önceden **"Tam Bilgi Farkındalığı"** olarak bilinen Amerikan kitle izleme sisteminde İngiliz istihbarat bürosu MI-5'de ve Rothschildlar'ın tasarlayıp parasını sağladığı deniz aşırı İsrail En Üst Mahkeme Kompleksinin üzerinde bu göz vardır. Görkemli Khufu piramidinin ve onun efsanevi metalik kapak taşının görüntüsünü aldıklarını sanıyorum.

Bunun anlamını değiştirerek yukarıdakileri temsil etmek ve altlarındakileri izleyerek kontrol etmek için kullanıldıklarına inanıyorum. Anti-semitizm'i geliştirmek isteyenler tarafından kullanılmış olması bu bilginin kullanımının acı şekillerinden biridir. Onlar buna, yanlış bir düşünceyle "Yahudi gündemi" diyerek pek çok hayatı önemsiz görüp yok eden bir ırkçılığı sürdürmektedirler. Açık konuşayım, bu kesinlikle bir Yahudi gündemi değil. Merkez bankacılarının, 2. Dünya Savaşı'nın iki cephesine de Hitler'in Yahudilere karşı acımasızlığıyla ilişkilendirilmiş bazı şirketlere de para sağladığı belgelenmiştir. Bu kişilerin ailelerinin nesiller boyu ihtiyacı olacağından daha fazla parası olduğundan ve para yaratacak güçleri olduğundan son hamlelerinin zenginlik olduğunu düşünmüyorum. Maddiyatınızı sağladıktan sonra, hayattan başka ne isteyebilirsiniz sizi heyecanlandıracak başka ne kalır?

Pek çok insan için cevap güçtür!

Küresel güç!

Onlar akılları ile elit oluyorlar ve herkesin planından daha iyi planları olduğunu düşünmeye başlıyorlar. Özgürlüğün zararlı olduğu fikrindeler. Eğer insanlara özgürlük verirsen, ne olur düşünebiliyor musun?

Muhtemelen akıllarını beklediğimiz kadar akıllı bir şekilde kullanmayacaklar. Onlardan daha akıllıyız ve onların iyiliği için onları biz yönetmeliyiz. Yöneten elit sınıfın tam küresel egemenliği planladığı fikrini kabul etmemle bu kişilerin, daha cesurca ve açık açık konuştuklarını duymaya başladım ama onlar buna **"yeni dünya düzeni"** diyorlardı.

Başardığımız zaman ve başaracağız yeni dünya düzeninde gerçek bir şansımız var.

Bu, ciddi anlamda farklı ve kökten yeni mücadeleleriyle yeni dünya düzeni.

Yeni dünya düzeni yaratılabilir, bu büyük bir fırsat!

" Gerçek bir dünya politik yetkilisine acil ihtiyaç var."

16. Papa Benedict

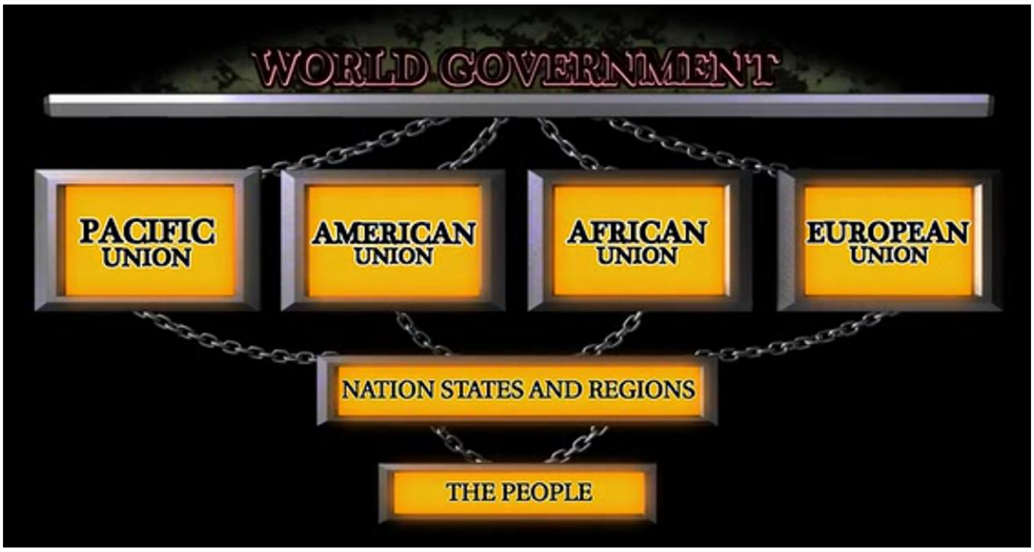
Dünyamızın durumunu ele alınca yeni dünya düzeni harika bir fikir gibi geliyor. Fakat küresel egemenlik hakkında keşfettiklerim yani, tek dünya devletinin birkaç elit tarafından yönetilmesi ve küresel olarak birleşmişliğimiz arasındaki farkı ayırt etmeliydim. Bu, önemli ve ruhsal seviyede farkındalık ayrı değil birbirimize bağlı olduğumuzdur. Ama küresel egemenlik gündemi bunun tam olarak zıttı. Bu, **"böl ve fethet"** stratejisi hepimizi birbirimize karşı getirecek. Aslında iki parti de aynı nihai plana hizmet ederken bizlere, sorunun Demokratlarda ya da Cumhuriyetçilerde liberallerde ya da muhafazakârlarda olduğunu düşündürecek. Bence bütün güce sahip ve bütün kuralları yapan küçük bir elit sınıfın yöneteceği tek partili dünya yönetimine, yani askeri diktatörlüğe doğru gidiyoruz. Eğer başarılı olurlarsa, kaçacak veya saklanacak hiçbir yer olmaz.

Düşünün bir! Komplo kavramı, o kadar dalga geçilir vaziyette ki onu düşünmek bile toplumsal mücadele olmuş durumda. Ve her bir olayı, tek tek açıklamak için her zaman mantıklı gelen bir hikâye var. Eskiden, nasıl olur da hep aynı kişi daha fazla para ve kontrol kazanır anlamaya çalışırdım. **"Durumun avantajından faydalanıyor ama buna sebep olmuyorlardır"** diye düşünürdüm. Ama neredeyse 10 yıl sorunları ve kanıtları birleştirdim ve bunun rastgele olmadığından ve birkaç çok güçlü bankacı elit ailenin ve onların politikacı ve şirket iş ortaklarının üzerimizde egemenlik kurmak ve hepimizi kontrol etmenin onların gündemleri olduğundan eminim. Gündemin gerçekliğini ve kapsamını anlayınca bunu bilmeyi ne kadar istediğimi düşündüm. İnsanların en kötü ne yapabileceklerine odaklanmak istiyor muyum?

Bu insanların kim olduğunu ve organizasyonlarının nasıl çalıştığını bilmeye değer diye düşündüm. Çünkü, gazap ve üzüntünün diğer tarafında belirginlik ve güç var. Sahip olduğumuz güç, çabamızı etkili bir şekilde odaklamamızı sağladı özellikle de şimdi, sorunun ne olduğunu anlamışken. Yaşadığımız, en büyük hapishane diğer insanların, hakkımızda ne düşündüğü korkusudur. İçine düştüğüm komik bir durum sonucunda diğer insanların hakkımda ne düşündüğü korkumu yendim. Ve yalnızca, bunu yaptığınız zaman önceden içinde yaşadığınız hapishaneyi fark ediyorsunuz. Bu bana az kişinin çoğunluğu kontrol etmesinin ne kadar kolay olduğu kişisel anlayışını kazandırdı. Yapmanız gereken tek şey, toplumdaki doğru ve yanlış, ahlaklı ve ahlaksız, iyi ve kötü mantıklı ve mantıksız, imkanlı ve imkansız olarak değerlendirilen standartları zorla kabul ettirmek. Benim **"itip kakma olmayan alan"** dediğim alanı kurarak yaşamınızı bu inanç algısı alanında yaşarsanız söylediğiniz ve düşündüğünüz şeylerden dolayı insanlar normalsiniz diye sizi rahat bırakacaklardır. O alandan bir kere çıktığınızda farklı olduğunuzu göstermeye başladığınızda Illuminati'nin yarattığı bütün insanların oluşturduğu hapishane müdürleri topluluğu standardın dışına çıkan kişilerin üstüne atlar. Ve ilginçtir, eğer söylediğinle ya da düşündüğünle itip kakma olmayan bu alanın kenarına gelirsen "Bunu yaparsam Dünya Bankası'nın başkanı ne diyecek?" diye düşünmezsin. Hayır!

"Annen ne düşünecek?" diye düşünürsün. Ya da bardaki çocuklar, iş yerindekiler, onlar ne der?

Ve Illuminati, bu standartları yaratarak onları birbirine zorla benimseten bir insan ordusu oluşturdu. Küresel Egemenlik konusundaki muhteşem taktikler zaten uygulanıyor. Dünyayı, ulusal sınırları aşacak süper devletlere ayırıyorlar böylece bizi yönetmeleri daha kolay olacak. Avrupa Birliği ve Afrika Birliğini zaten kurdular. A.B. Kanada ve Meksika'dan politikacılar Güvenlik ve Refah Ortaklığı başlığı altında toplanarak kuzey bölgede Amerika Birliği planları denebilecek bir şey üzerinde çalışıyorlar. Bu olay, vatandaşın veya kongre üyelerinin rızası alınmadan yıllardır süregeliyor. Pasifik Birliği şu anda işlemde.

Bu, küresel zorbalık örgütsel grafiğinin tam kontrol yapısı. Avrupa'nın iki önemli kişisi tek dünya devleti olmakla ilgili konuşuyor.

Bu yeni küresel devletlere sahiplik hali özellikle, Atlantik'in iki tarafında aynı kurallar, aynı şekilde uygulanıyorken son derece önemli. 2009, ekonomik krizin ortasında G20'nin kurulmasıyla birlikte küresel teşkilâtlanmanın da ilk yılıydı. Merkez bankacılık elitleri, uluslararası seviyede kendi politikalarını uygulamak için Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nu da içeren büyük organizasyonları kurdu. **John Perkins nam-ı diğer "ekonomik kiralık katil" bankaların, şirketlerin ve devletlerin gizli anlaşmalarının devletleri dünya çapında nasıl ele geçirdiğini onlarca yıldır biriktirdiği tecrübeden biliyor.** Bir çok teknik kullandık ama yaygın olarak petrol gibi kaynakları şirketler tarafından kullanılan ülkelere dünya bankasından veya onun kardeş kuruluşlarından büyük miktarlar kredi sağladık. Ama neredeyse bütün para o ülkeye değil **Bechtel and Halliburton General Motors, General Electric** gibi Amerikan şirketlerine gidiyor. Onlar bu ülkede, çok zenginlere hizmet verecek ve fakirlere nadiren ulaşabilecek santraller, otoyollar, limanlar, sanayi bölgeleri gibi büyük altyapı projeleri inşa ediyorlar. Hatta fakirler bu durumdan zarar görecek; çünkü onlar borçlarını ödemek zorunda ve bu büyük borçları ve ödemeleri yüzünden eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerini karşılayamayacaklar. Buna rağmen, devlet bile bile büyük borçlar bekleyecek.

> Ülkenin ekonomik katiline geri dönüyor ve diyoruz ki **"BAK, BİZE ÇOK BORCUN VAR, BORÇLARINI ÖDEYEMİYORSUN ÖYLEYSE BİZE CEZANI BAŞKA ŞEKİLDE ÖDE".** Anti-Amerikan Başbakanlarından biri seçildiğinde birimiz çıkıp "Tebrikler Sayın Başbakan!
>
> **Şimdi, siz başbakan olduğunuza göre sizi ve ailenizi çok zengin edebileceğimi söylemek istiyorum. Eğer oyunu bizim kurallarımızla oynarsan cebimdeki yüzlerce dolar senin. Eğer bizim kurallarımızla oynamazsan kampanya sözlerini tutup bizi dışarı atmaya karar verirsen bu cebimde sizin için ayrılmış bir kurşun var. Petrolümüzü, yani senin petrolünü çok ucuza sat ya da bir sonraki BM oylamasında bizimle oy kullan veya dünyanın bir yerine, mesela Irak'a asker ve yardımlarımızı gönder."** diyeceğiz.

Bir dünya krallığı kurmayı başardık, hem de bunu aslında bizim yaptığımızı sadece birkaç kişi biliyordu. Pek çok kişi gibi ben de, insanların çok yetenekli olmamasından dolayı küresel egemenlik komplosunun aslında işe yaramayacağını düşünürdüm. Gerekli seviyede kontrol ve gizlilikle böyle bir dolap çevirebileceklerini hiç düşünmemiştim. Boş umutlarımızdan biri, bütün bunların devlet yetersiz olduğu için gerçekleştiği ve devletin yetersizliği büyük bir hata, ama kimse bunun farkında değil. Ve tabii ki, devletin nereye gittiğini çok iyi bilmesi ve istediği yere giderek bu konuda başarılı olması

harika bir hava koruması. Bu kadar büyük ve yozlaşmış bir şeyin nasıl olup da bir sır olarak tutulabildiğini yine de merak ediyorum?

Bu basit bir yapı basit olmasaydı işlemezdi. Bu bölümlendirilmiş bir piramide benzetilebilir. Günümüzde uluslararası şirket, üniversite devlet, gizli topluluk gibi herhangi bir örgüte bakarsanız hepsi piramidin yapılarıdır. Bu örgütlerin, CIA ve diğer istihbarat bürolarının bahsettikleri gibi **"yeterli bilgiyi sağlama"** sistemleri vardır. SADECE İNSANLARIN KATKISINI ALACAK KADAR BİLGİ VERİR, DAHA FAZLASINI DEĞİL. Diyelim ki, kişisel bir banka aldınız, böyle bir şey yok aslında. En altta, bankada gişeden makbuzu uzatırken gördüğünüz insanlar var. Onlar, banka müdürünün ne bildiğini veya arkalarından ne konuştuğunu bilmiyor. Sadece, işlerini yapmak için ne yapmaları gerektiğini biliyorlar. Arkalarındaki ofisteki banka müdürü, bir sonraki seviyede ne olduğunu bilmiyor ve onlar da bir sonraki seviyede ne olduğunu bilmiyor ve sonunda bankacılık sistemi piramidinin tepesindeki birkaç insan bankanın gerçek gündemini gideceği yönü ve nedenini biliyor. Bu bölümlendirilmişlik, çalışan 130,000 kişilik bir ekibi olmasına rağmen 2. Dünya Savaşı'nda atom bombasının geliştirildiği Manhattan Projesi'nin nasıl olup da sır kaldığını açıklar. Gündemin boyutunu ve niyetlerini ilk öğrendiğimde iki haftadır gripmişim gibi hissettim. Ama sonra anladım!

Elimizde güzel planlanmış, güzel düzenlenmiş potansiyelimizi ezen bir girişim var buna rağmen, ihtişamımız parlıyor. Ne kadar dikkatimizi dağıtmış ve bizi engellenmiş olsalar da yüzleştiğimiz problemler için yenilikçi ve zeki çözümler bulundu. Oynanan oyunun ne kadar düzenli ve kasıtlı olduğunu fark edememememiz bizim suçumuz değil. Bu bizim mücadelemiz!

Kontrolcü elitlerin bize verdiği dünyaya baktım ve **"Herkes ve her yer üzerinde mutlak ve tam egemenlik olsaydı yaşadığımız dünya nasıl bir yer olurdu?** " diye sordum. Onların yeni dünya düzeninde çok az insan herkesin hayatı üzerinde, izinsiz izleme sistemiyle karşı fikirde olanlara şiddet uygulayarak ve onları borç kölesi yaparak engelleme yoluyla tam kontrole sahip. Askeriyenin görevinin, her şeye sahip olanları hiçbir şeye sahip olmayandan korumak olduğu küçük bir **"varlık"** adası ve etrafında mutsuzluk denizi olduğunu düşünün. Son hamlelerinin tamamen uğursuzluk olduğuna ve planlarını uygulamayı hiçbir şekilde bırakmayacaklarına inanmaya başladım. Amerikalılar için bunu kabullenmek ne kadar zor olsa da küresel elitlerin gündeminin Amerika'nın ekonomik gücünü ve bağımsızlığını yok etmek olduğuna ikna oldum. Amerika, konuşma özgürlüğü ve silahlı başkaldırı tarihiyle küresel güç takviyesine en büyük engeli temsil eder. Bu ülkeyi devirmeyi başarırlarsa David Icke'ın **"sessizce gelen bütünleştiricilik"** dediği gibi uluslararası elitlerin niyetinin hayatlarımızı yavaşça ele geçirerek Amerikalıların güç ve verimliliğini tek dünya diktatörlüğüne aktarmak olduğuna inanıyorum.

Bir düşünün!

Bizi ödeyemeyeceğiz borca batırdılar doları düşürüyorlar ve doları küresel IMF para birimiyle değiştirmeye niyetliler. Dünyanın her yerinde uygulanan parasız elektronik para birimi merkezi yönetimden birisinin herhangi birini ya da bir grubu ekonomik olarak kullanılamaz hale getirmesine olanak sağlar. Şimdi, tarihte ilk defa iklim değişikliğine hitaben gibi gösterilen uluslararası vergiler önerildi. Tıpkı Truva atı olayı gibi.. ...önerilen antlaşmayla 2008 Kopenhag İklim Konferansı çevre için endişemize hitap ederken bizi Dünya Bankasına ödeyeceğimiz ve polis tarafından zorunlu tutulacak olan benzeri görülmemiş karbon vergisi gerçeğinden uzaklaştırdı. Hava kirliliğini azaltma ihtiyaçlarımızla zorbalığa dayalı vergi yaratmadan ilgilenmenin başka yolları da var. Bir topluluğu öyle bir değiştirmek istiyorsunuz ki bunu açıkça yaparsanız, ters tepki alacağınızı biliyorsunuz. Böylece, bunu açıkça yapmıyor, problem-reaksiyon-çözüm oyunu oynuyorsunuz. Sahne 1: Bir problem yaratın. Bu problem terörist bombası, 11 Eylül, para birimini değiştirmek borsanın ya da hükümetin çökmesi olabilir. İnsanlara bunu kimin ve neden yaptığını kendi versiyonunuzla söyleyeceksiniz. Bu noktada gazetecilikle uzaktan yakından alakalı bir basınımız olsaydı problem-reaksiyon-çözüm çökebilirdi. Onun yerine, yaygın medya, olayların resmi versiyonunun halkla ilişkiler ofisidir.

Sesi açın, George W. Bush Saddam Hüseyin'in kitle imha silahlarını sakladığı konusunda haklıydı. Tam anlamıyla, olaylar hakkında halkın sahip olduğu bilginin tek yolu ve kaynağı yaygın medyadır. Ve onlar

problem-reaksiyon-çözüm oyununun sahne 2'sinde nefretin reaksiyonunun anahtarına korkuya yol açıyorlar ve halkın, devlete şunu demesini istiyorlar **"Bir şeyler yapılmalı. Bu iş böyle gidemez. Bunun için ne yapacaksınız?"**. Böylece, Sahne 3 başlıyor problemin yaratıcıları düzmece bir hikayeyle halkın tepkisini ortadan kaldırıp kendi yarattıkları probleme açıkça çözüm öneriyorlar.

Üretilmiş ya da basitçe yararlanılmış olması fark etmez trajedi kullanma fikri bu insanların, amacına ulaşmak için ne kadar ileri gideceklerini anlamam konusunda son derece önemlidir. VİETNAM SAVAŞI'NA SAHTE İDDİALARLA GİRDİĞİMİZ BELGELENMİŞ BİR GERÇEKTİR. Eski Savunma Bakanı Robert McNamara Tonkin Körfezi'ne gemilere saldırılmadığı onayladı. O gün, bize saldırdıklarını söylememiz yanlıştı.

Bu önemli!

Yakın geçmişte, eski Başbakan Bush var olmayan kitle imha silahlarıyla Irak'ı sözde istila etti. Böyle taktiklerden **"SAHTE BAYRAK"** operasyonu olarak bahsedilir. Pek çok insan, 11 Eylül olayının Orta Doğu'nun benzinlerini ele geçirmek ve Amerika anayasal korumasını parçalamak amacıyla küresel elitler tarafından hazırlanmış bir **"sahte bayrak"** operasyonu olduğuna inanıyor. Polis devleti için gerekenlerin birçoğu şimdiden mevcut. Şu anda Amerika devleti, yaptığımız şeyi kendi planları için tehdit olarak görürse herhangi birimizi uyarmadan ya da sebepsiz yere hapsedebilir kaçırabilir, yasal olarak katledebilir veya bize işkence edebilir. Tek yapmaları gereken sözde terör savaşlarında bize şüpheli demeleri. Her gün daha fazla izleniyoruz. **2010'da sadece Amerika'da bizi kaydeden 30 milyon güvenlik kamerası vardı.** Gösteri yaptığımızda üstü örtülü olarak **"konuşma özgürlüğü alanları"** denen yerlere gönderiliyoruz.

Özgürce konuşabileceğimiz alanlar mı?

Her telefon görüşmemiz ve gönderdiğimiz her e-posta toplanıp, arşivleniyor ve istenildiğinde incelenebiliyor. Her hareketimizi takip edebilmeleri için ehliyetlerimize ve pasaportlarımıza yerleştirilmiş bilgisayar çipleri var. Ve şimdi, hastaların derilerinin altına da aynı çipler yerleştiriliyor. Aslında, bu çipleri başta kendi ürünlerini takip etmek için geliştirenler Procter ve Gamble'dır. Bu, hep bir yardım şekli olarak önerilmişti. Ama CIA'in Müdür Yardımcısı bile hepimizi çiplemenin, daha iyi takip ve kontrol için ilk adım olduğunu kabul etti. Bunlar, Amerika Uzay Komutanlığının tasarladığı **"tam yelpaze egemenliği"** planı olarak bilinen denetleyiciler olabilir. Karmaşık uydu gözetimi ve çoktan geliştirilmiş olan yöneltilmiş enerji ve lazer silahları Dünya'nın her yerinden karşıt görüşlü kişileri hedef alabilecek özelliktedir. Ayrıca, bence her direnci etkili bir şekilde idare etmeye çalışıyorlar. Geçtiğimiz günlerde yetkililerin **"Yaygın ve halk rahatsızlığı zamanı"** dedikleri şey için Amerika'nın her yerindeki FEMA engelleme kampları ve zincirli demiryolu araçları kullanılmak üzere yapıldı ve yenilendi.

> **"Başkan Mao'nun liderliğindeki Çin'deki sosyal deney insanlık tarihinin en önemli başarılılardan biri oldu."**
>
> **David Rockefeller, 1973**

O "sosyal deney" 70 milyondan fazla Çinli'yi "barış zamanında" öldürdü. Küresel egemenlik gündemi hakkında paylaşmam gereken acımasız bir gerçek daha var. Bunu anlamak benim için korkunçtu ama o olmadan, ne bu araştırma ne de çözüm stratejilerimiz tam olacaktı. Araştırmamda, planlarının aslında dünya nüfusunun büyük bölümünü ortadan kaldırmak olduğu gerçeğiyle karşılaştım. Kulağa ne kadar hastalıklı gelse de tam kontrol arayışları üzerine, yönetilmek için daha azımız varken başarmaları çok daha mantıklı. **"Bunu yapmazlar"** diye her düşündüğümde hatalı olduğumu anladım. Irk ıslahının, planlarının en önemli parçalarından biri olduğuna dair endişelendirici belgeler buldum. Irk ıslahı çalışmasında kim üremeye değer, kim değmez, buna karar veriyorlar. Kısırlaştırma, bu gizli planın sinsi uygulanma yollarından sadece birisidir.

1904'te Carnegieler, ilk ırk ıslahı laboratuarını Cold Spring Harbor, Long Island'da kurdu. Rockefellerlar insanları istekleri dışında renklerine göre kısırlaştırmak için ırk ıslahı programları kurdular.

Daha sonra Hitler'in de uyguladığı üstün ırk gündemlerini daha ileri götürmek için Almanya'da Kaiser Wilhelm Enstitüsüne para yatırdılar. 2007'de, ABD Tarım Bakanlığı ve Kamu Güvenlik Teşkilatı Kuzey Kaliforniya'nın kentsel alanlarındaki 7 milyondan fazla insana havadan sprey püskürtülmesi projesine para sağladı. Vatandaşlar bu plana karşı örgütlendikten sonra yetkililer spreyin birçok zararlı madde içerdiğini ve bu maddelerin hastalığa sebep olup üreme sistemlerini etkileyeceğini açıklamak zorunda kaldı. Neyse ki, vatandaşların direnci projeyi durdurdu. Amerika hükümeti, 30'dan fazla seferdir zararlı kimyasalları gizlice askerlerden, mahkumlara kendi vatandaşlarının üstünde Amerikan Yerlisi yaşam alanlarında bütün kasaba ve ülkelerinde denerken yakalandı. Kadınlar ve kızlar genellikle aşılara eklenen gizli maddelerle Brazilya'da Puerto Rico'da, Nikaragua'da Meksika ve Filipinler'de gizli kitle kısırlaştırılmasına maruz kaldı. Bunlar, şu programların himayesi altında çalışır.

John D. Rockefeller'in Popülasyon Konsey'i Nelson Rockefeller müsteşarken Amerika Sağlık, Eğitim ve Refah Bakanlığı ve Rockefellerlar'ın kurduğu Dünya Sağlık Örgütü. Novartis ve Syngenta Amerika Tarım Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı işbirliğiyle erkek tüketicileri kısırlaştıracak spermatisid GDO ürünü mısır suşu arazi deneyi yaptı. BU, SESSİZCE "DÜNYA NÜFUS YOĞUNLUĞU PROBLEMİNE KATKI" DİYE DUYURULDU.

Liste uzar gider. Şimdi, küresel insan doğurganlığı yok oluyor. Bunun bir kaza olmadığından eminim. Bana göre doğrudan nüfus azaltılması gündemini değerlendirmek. ve onun araştırmasını yapmak, resmin tamamını görebilmem ve karşılaştığımız bu plana yeterli tepki üretmemiz açısından çok kritikti. Biliyorum, kulağa çılgınca gelebilir ama 1932 yılında, Almanya'da olduğumuzu hayal edin. Size önümüzdeki on yılda milyonlarca insanın öldürüleceğini söyleseydim "Bu imkânsız, kimse böyle bir şey yapmaz" derdiniz. Bugün, nüfus azaltılması böyle gözüküyor. Bu durumu abartmadığımdan eminim. Yanılıyor olabilir miyim? Mümkün. Ama ya yanılmıyorsam?

İnsan evrimi yolunun kritik çatalındayız. Yolların biri zorbalık ve olası kendine zarar vermeye çıkıyor. Diğeri ise huzurlu, sağlıklı gezegen üzerindeki herkesin, hak ve özgürlüklerini gözetmeye dayalı bir medeniyete çıkıyor. Bu yeni yönde başlamak için bu yolu temizlemek bize düştü. "Yeter" deme zamanı geldi. "Başka bir yol var!" İnanıyorum ki elimizdeki bilgiyle, kaynaklar ve çözümlerle bu mücadeleyi hep beraber kazanabiliriz.

“Çözümler Yaratmak”

Bu süreci, insanlık ruhu için savaştan daha azı olarak görmüyorum. Bu süreç dünya görüşünde bir değişmeyle ve **"BİZ GERÇEKTE KİMİZ?"** sorusunu yanıtlamakla başlar. İnsanın doğal hali nedir?

Biz insanlar, elitlerin bizi inandırdığı gibi aptal, açgözlü yaratıklar mıyız makinelerimizi bırakırsak, şiddet ve kaosa doğru mu evrileceğiz?

Öyleyse, kendi iyiliğimiz için kendi kendini tayin etmiş bir elit tarafından mı yönetilmeliyiz?

Yoksa, doğuştan şefkatli ve yaratıcı mıyız?

İnanıyorum ki, sağlıklıyken ve ihtiyacımız olana sahipken bütünlüğe özgürlüğe ve şefkate dayalı bir dünya yaratabiliriz. Herkesin içinde yaşayabileceği bir dünya yaratabiliriz. Bu iki görüntüden hangisi geleceğimizi şekillendirecek?

Bu bizim seçimimiz, şimdi!

Yöneten elit kesimin gündemi hiçbir şeyin bütün insanlara yetmeyeceği ve bazıların diğerlerinden daha fazlasını hak ettiği yıkıcı dünya görüşünün bir ürünüdür. Ve onların güvenliği, üzerinde kurdukları kesin hakimiyete dayanır.

> **Kısaca, onların dünya görüşü yokluk ve korkuya dayalı.Ama yeni dünya düzeni mimarları ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, bizim yardımımız olmadan istedikleri tehdit dolu dünyayı yaratamazlar.**

Onları durdurmak için ve onların gündemini kullanılamaz hale getirmek için uyanmalı ve harekete geçmeliyiz. Bu, tıpkı medeniyetin belli bir evresinin son çabası gibi olacak. Bu, onun gerçekten de son nefesi.

> Ve ben sık sık tırtılın kelebeğe dönüşmesi benzetmesini kullanırım. Çünkü tırtıl, ekosistemde kendi yolunu yapar ki bu gerçekten çok yıkıcı bir süreçtir. **Tırtıl bir günde ağırlığının 300 katı yer ve o kadar şişer ki, kendisini asar ve uyur sonra da vücudu kozaya dönüşür.** Sonra vücudunda Biyolojicilerin hayali hücreler dedikleri hücreler oluşur. Tırtılın vücudu bu hücreler için gerçek bir vitamin çorbası gibidir. Bu benzetmede önemli olan şey yeni ve eskinin bir süre birlikte var olmasıdır. Tırtılın işi, kendi hayatını korumaktır. **Şu anda sahip olduğumuz umutsuz devlet Orta Doğudaki petrolü ve nükleer enerjiyi iyileştirmeye ve daha iyi bildikleri diğer şeyleri kontrol etmeye çalışıyor ama kendilerini tahmin etmek rolünü oynamak zorundalar.** Onların işi bu. **EĞER KELEBEKLERİ SEVİYORSANIZ, TIRTILLARA BASMAZSINIZ.** Yani tırtırlardan faydalı olmadıkları için nefret edemeyiz. Fakat alternatif enerji istiyorsanız petrol ekonomi yönetiminden o enerjiyi üretmesini isteyemezsiniz. Biz üretmeliyiz ve hayali hücreler olarak, alternatif enerjinin daha ucuz, daha verimli ve daha etkili olduğunu göstermek zorundayız. Bizim işimiz yeni dünyayı kurmak.

"Krizimiz bir doğumdu" diyen görüşümüz ve dünya görüşümüz varsa herkes ihtiyacı olana ve gerçekten istediğinden daha fazlasına sahip olabilir. Bu umutsuz dünyayı insan yaratıcılığı ve sevgisi olan bir dünyaya çevirebiliriz. Bütün kartlar kontrolcü elitlerin elinde gibi gözükebilir ama bizim de avantajlı olduğumuz durumlar var. İlk önce rakamlardan konuşalım. Egemenlik gündemini bilinçli bir şekilde kurcalayanlar sayıca çok az. Planın uygulanmasına yardım eden pek çok kişi kendilerinin de parçası olduğu büyük olayı anlamıyor. Hesaplarıma göre, sadece Amerika'da 1 milyondan fazla vatandaşa 1 tane planın gerçek mimarı oranıyla sayıca onlardan fazlayız.

Girişimci ve çevreci Paul Hawken sosyal ve çevreci adalete yönelik çalışan bir milyondan fazla organizasyon olduğunu tahmin ediyor. Bu da insanlık tarihinin en büyük sosyal hareketini oluşturuyor. **Bu hareket, destekleyicilerini elektronik ortamda birleştirdiğinde değişim için şimdiye kadarki en büyük eylem gücü haline dönüşebilir.** Dünyayı güzelleştirmeyle zararı durdurmayla hasara karşı durmayla değişimi sağlamakla ilgilenen ve insan olmanın ne demek olduğunu yeniden düşündüren insanlara bakın. Ve eğer iyimser biri değilseniz, kalbinizi kontrol ettirmelisiniz çünkü bu dünyada, bu sorumluluğu üstlenen sıradışı, güzel, muhteşem ve kızgın bir insan grubu var ve onlar bu işin sorumluluğunu üstlenmiş durumdalar.

> BİZİM İÇİN İKİNCİ ÖNEMLİ AVANTAJ ELİTLERİN KONTROL ETTİĞİ BÜTÜN GÜÇ MERKEZLERİNİN BİZİM KATILIMIZA İHTİYACI OLMASI. **Eğer yeteri kadarımız desteğimizi geri çekersek planları işleyemez.** Bu, merkez bankaları, askeriye kurumsal medya, devlet ve diğerleri için geçerli.

Mahatma Gandhi ve Martin Luther King Jr'ın modelleri gibi bizim de şiddet uygulamadan katılmama gücümüz var. Diğerlerinin hayatına egemen olmak için fazlaca enerji, kaynak ve oyun gerekir. Diğer taraftan, özgürlüğe doğru yürürken bizim tarafımızda evrimsel hayat gücü ve GANDHİ'NİN **"SATYAGRAHA"** DEDİĞİ DOĞRUNUN BASİT GÜCÜ VAR. Hindistan'da şu anda binlerce köy özgürlük alanları diye adlandırılıyor. Patenti kabul etmeyeceğiz ve tıpkı Gandhi gibi yöneticilerle işbirliği kurmayacağız. Biyoçeşitliliği tehdit ettiği için kimyasalların ve genetiği değiştirilmiş ürünlerin ekosistemimize girmesine izin vermeyeceğiz. Sadece insanlar için değil bütün türler için geçerli olan bu özgürlük hareketi o kadar hızlı ki Avrupa'da GDO olmayan alanlar için olan harekette bunun etkileri görüldü. Arkamı döndüm ve başka bin tane GDO olmayan alan vardı. İtalya'nın %90'ı ve Avusturya'nın %90'ı GDO ürünü ekilmeyen alandır. Tohum ve yiyecek için olan özgürlük alanları

büyük değişikliğe sebep oluyor. Bolivya'da, halk hareketi kap kaçakları vura vura sokaklara taştı ve yabancı kurumların halkın su kaynaklarına el koyması durumunu durdurdu. Kurumsal medyada çok azı gösterilmesine rağmen dünyanın her yerinde, her gün, sayısız başarı öyküsü yaşanıyor.

Hawaii halkı, zorla aşılanmamaya kararlı.

Biri plastiği petrole dönüştüren makine icat etti.

Harvard Tıp Fakültesi öğrencileri Big Pharma ilişkisine isyan etti.

Küçük çiftçi, Monsanto'ya karşı manevi savaşı kazandı.

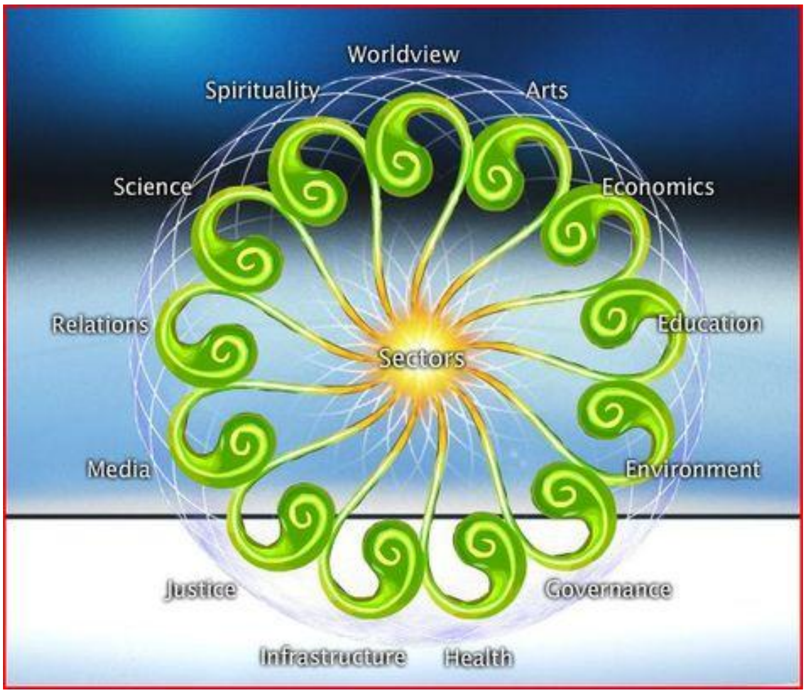
AB; Fransa ve Yunanistan'ın GDO'ya izin vermesini engelledi.

Bayer'e, Amerika pirinç olayı için 136.8 milyon dolar ceza kesildi.

Organik oluyoruz: Pek çok yetiştirici klasik sütçülük metotlarını değiştiriyor Kriz yaratacak kadar tepki olduğunu bilene kadar bu filmi yapmayı pek istemiyordum. Ve şimdi, internetin gücü bu araştırmanın genişlik ve derinliğini paylaşmamızı sağlıyor. Geniş bir web sayfası oluşturmak için yıllar harcadık. www.thrivemovement.com Bu site, her şeyi bir arada tutuyor bilgiyi getiriyor ve onunla yapabileceklerimizi gösteriyor ve bilgiye herkesin ulaşılabilmesini sağlıyor. Burada size ait bir navigasyon modülü var onunla, filmin kapsadığı ana konularda daha derine inebileceksiniz:

Şifre, problem ve çözüm.

Burada stratejileri ve taktikleri görebilir ve yüksek seviyede harekete geçmek için diğerleriyle bağlantı kurabilirsiniz. Bu filmdeki bütün olaylar bağımsız olarak onaylanmıştır ve referansları web sitemizde bulunabilir. Bu bölge navigatörü, sistemi bir bütün olarak düşünmeyi kolaylaştırır ve bir alandaki hareketin diğerlerini etkileyeceğini gösterir. Bölge navigatörün merkezinde dünya görüşü vardır çünkü o, içimizde ve etrafımızda olan şeyleri nasıl tecrübe ettiğimizi belirler.

Her bölümde gerçek değişimi barışsallıkla ve üretkenlikle etkileyen kritik konuları, kaynakları, grup stratejilerini ve kişisel eylemleri bulacaksınız. Kaynak ağacımız, sizi insanlara organizasyonlara ve en eğitimli olup işe hâkim olmanızı sağlayacak medyaya bağlayacak. Birlikte çalışarak, yapılabileceklerin en azını bulmak istedim tabii eğer yapılacakların bir sonu varsa. Büyük resmi görünce bu durumun üstesinden gelmek için, her birimizin ne yapabileceğine bakacağız. Onların ekonomik egemenliğine

karşı izleyebileceğimiz stratejilere bakalım. Banka ve şirketlerin kaçma teşebbüslerini durdurmalı ve Federal Rezerv'i kaldırmalıyız. IMF ve Dünya Bankası gibi bankalardan ve merkez bankacılık ajentalarından vergi ödeme desteğimizi geri çekmeliyiz. Alternatif para birimlerinin ve bağımsız bankaların gelişimine izin vermeli ve uluslararası vergiyi reddetmeliyiz. Asıl vurgumu Amerika için çözümler üzerinde yaptım çünkü en iyi bildiğim bu. Ama nasıl ki durum küreselse çözüm stratejilerinin dayandığı prensipler de öyle. Daha fazla zamanımızdan veya paramızdan olmadan gerçek fark yaratabileceğimiz birey olarak uygulayabileceğimiz bazı eylem taktikleri. Ne yapabilirim?

Bilgilen, sesini yükselt ve diğerleriyle bağlantı kur! Yerel bankacılık yap!

Paramızı büyük merkez bankalarından çekip yerel bankalara veya kredi kooperatiflerine yatırdığımızda tek bir hareketle, problemi geri çevirip çözümü sunmuş oluruz. Satın alırken ve yatırım yaparken sorumlu davran!

Harcadığınız her dolar, bir mesaj gönderir. Denetim eylemine katıl ve Federal Rezerv'in sonunu getir!

Bizi soyuyorlar!

İnterneti adil ve açık tutacak birleşmeye katıl!

Kimsenin interneti kontrol etmesine izin verme!

Bağımsız medyayı destekle!

Bilgini çeşitli kaynaklardan al ve izlediğin haberlerin finansını kimin sağladığını düşün!

Organik, yani GDO olmayan çiftçiliği destekle!

Seçimlerin dürüst olması için takip edilebilir gizli oylamayı içeren ve mali reform için mücadele veren eyleme katıl. Meclis, sadece şirketlerin para yardımını kesmesiyle bize bağlı kalabilir.

Yenilenebilir ve yeni enerji teknolojilerini savun!

Serbest enerji konuşmalarını gün yüzüne çıkar!

Bu, gezegendeki güç dinamiğini kayıtlı tarihteki her şeyden daha hızlı değiştirecek. Kritik kitle eylemine kaydol!

Bu, eyleme geçmeden önce çoğunluğun katılımını bekleyerek gücümüzü koz olarak kullanma stratejisidir. Bir milyon kişinin tek bir kişiymiş gibi davrandığını düşünün!

Sonra, daha da fazlasını düşünün!

Kesin çözümlerin sayıca çok fazla oluşundan ve problem çözen kişilerin aramızda oluşundan çok etkilendim. Aqeela Sherills, işi beni etkileyen kişilerden biri. Crips ve Bloods borsacı ekibi arasındaki ateşkese yardım etti. O civardaki barışı sürdürme sırasında keşfettiğim şeylerden biri çelişkinin yararlı bir şey olduğuydu. Çözümlenmemiş çelişki şiddete yol açar. Barış antlaşmasını ilk kurduğumuzda başarının çoğunu ilk yılımızda yakaladık. Yakın çevremizdeki çete cinayetleri, eylemimizin ardından %44 oranında azaldı. Aqeela, rakip çete liderlerinin ateşkesin ardından yaptıkları görüşmede neler yaşandığını tarif ediyor. İki kardeş buraya geldiler, biri diğerine **"Biliyorum, bana kırgınsın belki ben de sana kızgınımdır ama bu ateşkes sayesinde bunların hepsini bir kenara bırakmaya razıyım"** dedi. Ve biri, elini uzatıp ona sarılıp bunları söyledi. O gözlerini kapadı, çünkü kardeşini sırtından bıçaklamak için keskin bıçağını hazırlıyordu. Diğeri, karnından vurulmak için bir kurşun bekliyordu. Ama birkaç dakika sonra fark etti ki... Bu çok samimiydi. İnanıyorum ki, potansiyelimizin farkında olmak potansiyelimizi engelleyen şeyi ortaya çıkarmak kadar önemlidir. Geleceğin olası bir dünyasına sizi götürmek istiyorum. Elitlerin, sizi imkânsız hayal diye inandırdığı ama sonunda sıkı sıkı kavrayacağımıza inandığım bir dünya. İnsanların yaşayabileceği, kendilerini emniyette ve güvenli hissedecekleri bir dünya yaratabiliriz. Hava, su ve yiyeceklerin temiz olduğu bir dünya. Toplulukların

kendi enerji ve yiyeceğini üretebileceği ve ticaretin açık ve adil olduğu bir dünya. Cezaya odaklanmaktansa adaletin hayatları ve kayıpları yerine koyan. Sigortanın, insanların sağlığını korumak için doktorlara para ödediği bir dünya. Eğitimin gönüllü olduğu ve şirketlerin değil kişilerin ihtiyaçlarına hizmet ettiği bir dünya. **Gerçekleri, bağımsız medyadan öğrendiğimiz bir dünya.** Devlet desteği ve kaçma teşebbüsü yok. Düşünün, dürüst para sistemiyle, az vergi ödeyerek veya hiç ödemeyerek düşük elektrik ve yakıt ücretleriyle paranız ev ve araba harcamalarına birikim ve yatırım yapmaya kalacak. Daha çok varlığın, özgürlüğün ve güvenliğin keyfini sürebilirsiniz. Hepsine, aynı oranda belki de daha az çalışarak sahip olabileceğiz. Diyelim ki, yakın çevrem için karşılıklı sermaye başlattım ve çevremdeki herkes para sahibi.

Çevreyi iyileştirdikleri için paralarının değeri arttı. Yani, para kaybetmek şöyle dursun, para kazanıyorlar.

Çocuklarını güvende tutacak şeylerden para kazanıyorlar ve gezegeni ölmekten kurtarıyorlar. Yani, ne yardan vazgeçiyorsunuz, ne serden. Para kazanmak için bütün hafta çalışıp eve gelince de hafta sonu gezegeni korumaya çalışmaktansa Pazartesiden Cumaya hem para kazanıp hem gezegeni koruyabilir sonra plaja falan gidebilirsiniz. İçinde yaşayabileceğimiz dünya görüşü görüş serbestliği dediğimiz şeye dayanır. Bu yaklaşımın basit bir ilkesi var, o da şiddetsizlik. **Kimse, size ya da mülkünüze şiddet uygulayamayacak siz de kimseye samimi bir kendini koruma haricinde şiddet uygulamayacaksınız.** Herkesin, en azından kendisi için katıldığı benim bulduğum bir prensip bu. Şiddete başvurmadan yaşamanın insanlığın manevi pusulasının gerçek kuzeyi ve navigasyon görüşümüzün çekirdeği olduğuna inanıyorum. Bu öngörü, gönüllü ve kendinden organize sistemleri kurdukça bizi yönlendirir ve herkesi korur. Bütün kalbimle ve çekinmeden söylüyorum ki, bu bir yaşam şekli. Avusturyalı iktisatçı Ludwig von Mises'in işinden oldukça etkilendim kendisi felsefe ve ekonomi sistemini şiddetsiz çekirdek etiğine dayandırarak geliştiren kişidir. Avrupa'daki komünizm ve faşizmin yıkıcı etkilerine şahit olmasından dolayı hayatını adil bir gidişat bulmaya adadı. **Kendisi bu sistemlerde yani Sosyalizmde hatta Demokraside bile kolektiflerin ya da grupların haklarının, yanlış bir şekilde kişilerden daha önemliymiş gibi düşünüldüğünü fark etmiş. Eğer grubun ihtiyacını kişininkinin üstünde tutarsak her zaman daha çok insanın mutlu olacağı fikrini destekledim ama daha yakından baktığımda o işin aslında öyle yürümediğini gördüm. Grup için en iyisi adına devletler, savaşların çoğundan gezegenin ölümü ve yıkımından sorumludurlar. Sadece 20. Yüzyılda, 200 milyondan fazla kişi öldürüldü. Şiddetsizlik ilkesini uygulamak bu dinamiği nasıl mı değiştirecek?**

Bizi temelden kusurlu ve git gide değişen sistemden alıp bazısının ya da büyük çoğunluğun değil herkesin gerçek anlamda yetişmeye fırsat bulacağı tam dönüşüme götürecek. Şiddetsizlik ilkesini uygulayabilmek için geçmişimizi bir daha incelemek bana mantıklı geliyor çünkü sağlıksız olanın üstüne sağlıklı olabilecek yaşam sistemi inşa etmek işe yaramaz. Devletin üzerine kurulduğu, adaletsizliğin en temel hallerine bir daha bakmamız lazım. Birilerinin, topraklarına el konulması kadınlarının ve çocuklarının katledilmesi ve yakınlarının kalıntılarından mahrum bırakılmaları o kadar yanlış ki. Bizse bununla baş etmek zorunda olduğumuzu aslında, bu duruma hâkim olduğumuzu düşünüyoruz. 150 sene önce yaptıklarımızın ve olanların yanlış olmadığını düşünüyoruz. Olanlar yanlıştı, buna rağmen her gün devam etti. **Kuzey Amerika ve Amerika tarihiyle her biri şu anda katledilmiş olan yerlilerle imzalanan 500'den fazla antlaşma var.** Aslında, muazzam varlığımız yerlilerin topraklarından ve kaynaklarından oluşuyor. Ve her yıl, yerlilerin topraklarını ve kaynaklarını sürekli sömürme yoluyla Avrupa ulusları şirketlerinde milyarlarca dolar kazanılıyor. Büyük şirketlerimiz ve batı devletlerimiz olmasaydı aramızdaki ilişki nasıl olurdu şimdi, Kuzey Amerika'da nasıl birlikte yaşardık nasıl bir ilişkimiz olurdu ve nasıl bir fark yaratabilirdik. Bilinci değiştirmek ve görevi yerine getirmek zaman ve cesaret gerektirecek. Bu da bizi, bahsettiğim dünyaya yaklaştıracak. Buna rağmen biliyorum ki, gelecek nesillere bırakabileceğimiz bundan daha büyük bir hediye olamaz. Her şeyi bir kerede yapamayız. Çözüm süreci için üst üste üç evre öngördüm.

Birinci evrede, şimdiki sistemlerimize mümkün olduğu kadar sağlamlık getireceğiz. **AMERİKA'NIN ASKERİ BÜTÇESİNİ İKİYE BÖLSEK BİLE DÜNYANIN GERİ KALANININ SAVUNMAYA HARCADIĞI PARAYA NEREDEYSE EŞİT OLUR.** Bundan ve Federal Rezervden kurtulmakla yılda bir trilyon doların

üstünde para kurtarılır. Bu, gezegendeki herkesi beslemek sosyal sorunlarla uğraşmak ve çevremizi iyileştirmek için yeterli paradır. Pek çok kişi, açlık ve fakirliğin yaygın oluşunun kaçınılmaz olduğunu düşünür ama savaşla karşılaştırıldığında, fakirliği yok etmek ve çevreyi yeniden düzenlemek daha ucuzdur.

Lester Brown'ın **"Dünya Politika Enstitüsü"**ne göre dünyayı yeniden düzenlemek ve küresel sosyal amaçlarımızı yerine getirmek yılda 200 bin dolardan daha aza mal olur. Ama bu evre, özgürlükçü bakış açısının asıl amacı değildir.

Evre Bir'de Liberal Demokratik gündemle ilişkili çok fazla şefkat varken Evre İki geleneksel muhafazakâr dünya bakışının bilgeliğini yansıtıyor.

Evre İki'de kişisel özgürlüğü korumak için devletin rolünü küçültüyoruz ve hepimizin paylaştığı şeyleri devam ettiriyoruz mesela, ekosistemler ve iletişim için kullandığımız radyo dalgaları. Sistem bütünlük kazandıkça ve herkes gerçek paraya yöneldikçe insanların, elitleri etkileyen şeyler üstünde daha fazla kontrol sağlamak için yeterli paraları olacak.

Evre Üç artık daha fazla parası ve zamanı olan insanların Evre Bir ve İki'den kazandıkları özgürlükten oluşacak. İsteksiz vergi de, bunun sonucu olarak isteksiz devlet de yok. İktidarda hiçbir tekel yok. Kurallar var, hükümdarlar yok. Meğer, kişisel haklarımızın dikkatlice korunuyor olması bağımsızlığımız için şereflendirici bir anahtar öğeymiş. Hem farklı hem de bir arada olabiliriz.

Başta ütopik gelse de sağlık hizmetleri, suç ve eğitim gibi önemli konularda bu kadar çok düşünülmüş olması benim için çok heyecanlandırıcıydı. Bu üç evre uzun zamandır bizi bölmüş olan Liberal ve Muhafazakâr bakış açılarının en iyisini onaylar ve bunları, yeni bir seviyede şiddetsizlik çerçevesinde yani, hepimizin paylaştığı ahlâkın çekirdeğinde uzlaştırır.

Evre Üç, insan güdüsünü şereflendirir ve sonunda, pek çok kişinin değil çoğunluğun değil, herkesin hakkını savunur. **Torus, bütünlük ve tamlığa dayalı bir topluluk için şablon sağlar. Çalışanı korur. Geribildirimlerle yapılanır, böylece denge sağlamak için kendini düzeltebilir ve yenileyebilir.** Torus dinamiğinin bu ve diğer özelliklerini insan sosyal sistemine uygulayabiliriz. İçten inanıyorum ki temel hayat enerjisi şablonuna fiziksel, duygusal akılsal, insanlar arası ve çevresel düzeyde uyum sağlamak sanat, bilim ve aşkın kutlamasıdır. İşte, bunu öğrenmek için buradayız!

Birbirimize bağlılığımızın en önemli sezgisi her şeye yaklaşımımı değiştirdi. Kendi hayatımda, bu felsefenin pratik açıklamalarını modern ve şiddetsiz bir dövüş sporu olan Aikido'da buldum. Aikido, küresel egemenlik gündemine etkili bir şekilde ve saldırganlık yapmadan nasıl cevap verilebileceği konusunda güçlü bir yol göstericidir.

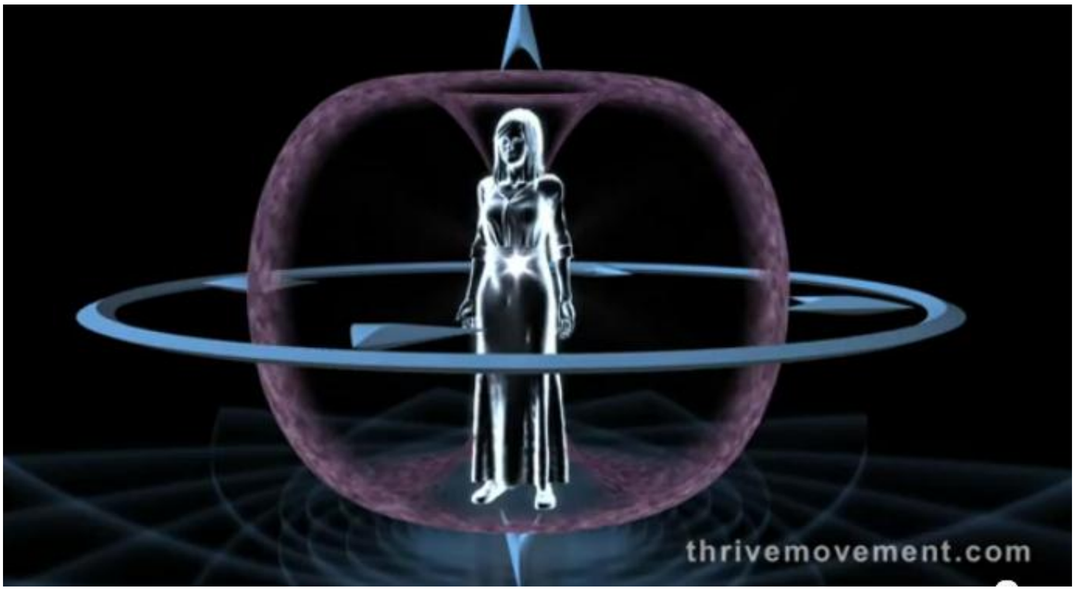
Aikido'nun kurucusu Morihei Ueshiba birinin, Aikido deneyimi için atomların ve galaksilerin hareketlerini taklit etmesi gerektiğini söyledi. **Limitsiz güce ulaşmak için, serbest enerji teknolojisi nasıl Toroidal şekille karışıyorsa Aikido, yani uyumun şekli saldırganın enerjisiyle karışır ve onu barışçıl bir çözüme yönlendirir.**

> **Aikido, kavga ve düşmanı yenme tekniği değildir. Dünyayı birleştirme ve insanları tek aile yapmanın bir şeklidir. Aikido'nun kurucusu Morihei Ueshiba Gandhi ve King bu saldırgan olmayan güç ilkelerini ekonomik ve sosyal seviyede uyguladı.**

Eğer egemenlik gündemine kendini korumak yerine saldırarak cevap verirsek bu ancak eskiden kalma **"bize karşı onlar"** olayını devam ettirir ve polis devleti tedbiri için daha fazla bahane yaratır. Hem manevi hem stratejik olarak, saldırgan olmayan yolu seçmenin gerekli olduğuna inanıyorum.

Torusun başka bir bakış açısı önümüzdeki mücadelelere karşı nasıl tepki vereceğimiz konusunda derin anlamlar taşımasıdır. Bu, bütün **toroidal sistemlerin merkezinde bulunan mutlak durgunluk, yani sıfır noktasıdır.** Bizim de, diğer herkes gibi Torus enerji alanlarından oluştuğumuza inanıyorum. Merkezimizde durgunluk var ve yaşayan evrenin sınırsız bilinci içinde birbirimize bağlıyız. Burada navigatör öngörülerinde altı çizildiği gibi diğerlerinin tecrübelerinden faydalansam da ve hayat değerlerinde gördüğümüz gibi dünyada gerçekten ne olduğuyla ilgili günlük geribildirimler ne kadar önemli olsa da kendi içsel rehberimizin, bizim pusulamız olduğunu fark ettim.

Paraziti kesmeyi ve içsel sinyali artırmayı öğrendikçe doğal olarak bilen ve bilgece yön gösteren sesi daha iyi duyabiliriz. Enerjik ve canlı olan içsel hayatımız var. Bu, aldığımız gerçek yolun dışarıdaki navigatörü. Eğer içsel hayatımız sizin dünyaya göründüğünüz sürücünüzse ve gideceğiniz yöne siz karar veriyorsanız bu mantıklı o içsel hayatınızla, o sürücüyle ilişki içinde olmalısınız demektir. Sürücü koltuğundakiyle ilişki geliştirdikçe orada birlikte çalışma, bir ortak yaşam ilişkisi olur. İçsel hayatımız, bizi hem gideceğimiz yere yönlendirir hem de oraya varmamızı daha olası yapar. Yarattığımız etkide, düşündüğümüz kadar önemsiz değiliz**. Dünyayı iyileştirmek için, kendimize farklı bir hikâye anlatmaya ve diğerlerinin hikâyesine katılmaya başlamalıyız.** Bu, adı dünya olan ortaklaşa bir hikayedir. İnsanlık, şu anda evrimin çok ilginç bir aşamasındadır**. Genç türlerin doğası olan düşmanca ve saldırgan yarıştan birleşme ve işbirliği oluşturma biçimine doğru olgunlaşıyoruz.** Bu ülkede pek azının elinde daha fazla bulunan para ve sermaye bilinen bir gerçek. Daha da güçlü olanlarda, bu para daha da fazlalaşıyor ama daha güçlü bir kudret var ki, o da insanların kudreti. Krize baktığımızda hayatı artık sevmemek karamsar ve umutsuz olmak çok kolay. **Ama benim bakış açımdan kriz öyle bir noktaya geldi ki bu, kitlelerin uyanması için gereken eşik değeridir.** Ve içimdeki bu duygu bana bilmenin canlılığını veriyor. Yaptığım şey bana bu büyük problemlerin önünde ne kadar küçük gözükse de evrimin nabzının küçük olmadığını gösterdi. Ve bu, uyanan herkesin içindeyse, çok önemlidir. Ve daha çoğumuz uyandıkça birleştikçe ve konuşmaya cesaret ettikçe küresel egemenlik dolabı açığa

çıkacak ve hak ederek kazandığımız dünyayı yaratabilecek çözümler keşfedeceğiz. **Tarih boyunca tekrar tekrar insanlar antlaşma tanıdıkça ve bu iş çözülmesi gereken acımasız bir problem haline geldikçe onlar bir araya gelip özgürlük için ayaklanacaklar.** İleride bu döneme bakıldığında, eminim ki görüp eyleme geçmiş oluşumuzdan gururlanacak.

Bizimle, bu yolculuğa çıktığınız için teşekkür ederim!

Gelişmek için ne gerekiyorsa sahibiz, eminim.

Haydi bunu gerçekleştirelim!

Çeviren: Jennifer Özgür İnsanlık Eylemcileri tarafından çoğaltılmıştır:

http://freehumanity.net/

Hayatın engellenemez gelişmeye sevk etmesinin şerefine;

Eziyet gören ve öldürülenlerin anısına;

Gerçeğe ve adalete bağlılıkları içinve hayatlarımızı savunmak için toplanmışken onların cesaretine sahip olmayı diliyoruz.

Görüşülen kişilerin, bu filmde sunulan sonuçların hepsine katıldıkları ya da bizim onlarla aynı görüşte olmamız söz konusu değildir.

Her biri, anlayışımıza büyük katkıda bulundu ve biz onlara minnettarız.

Foster ve Kimberly Gamble

Kaynaklar thrivemovement.com'da belgelenmiştir.

THE INVİSİBLE WAR/ Amerikan Ordusundaki “Görünmez Savaş” (2012) Belgesel

Yönetmen: Kirby Dick
Ülke: ABD
Tür: Belgesel | Suç | Dram | Tarihi
Vizyon Tarihi: 20 Ocak 2012 (ABD)
Süre: 93 dakika
Dil: İngilizce
Senaryo: Kirby Dick
Görüntü Yönetmeni: Kirsten Johnson | Thaddeus Wadleigh
Yapımcılar: Tanner Barklow | Douglas Blush | Nicole Boxer |

Özet:

Görünmez Savaş, Amerikan ordusunda yaşanan tecavüz olaylarının örtbas edilmesine karşı açılan soruşturmaları konu alıyor. Yönetmen, saldırıya uğramış kadın askerlerin, olayı cesurca rapor ettikleri zaman amirleri tarafından ihanete uğrama hikâyelerini aktarıyor. Saldırıya ve tecavüze uğramış yüz binlerce kadın ve erkek için, umut ışığı olmuş belgesel, askeri politikanın değişmesine yardımcı olmuş ender filmlerdendir.

“GÖRÜNMEZ SAVAŞ” BELGESELİNDEN KISMÎ ALINTI

Bu filmdeki bütün istatistikler Amerikan Devleti'nin araştırmalarından alınmıştır. Günümüzde son teknoloji silahlar Amerikan askerlerinin savaşma kabiliyeti ile birleşerek dünyanın her yerinde, bu ülkeyi ve sizi, Amerikan halkını tüm saldırılardan korumak üzere teyakkuz halinde bulunmaktadır. İşte "Büyük Resim". Size resmin bir kısmını anlatmak üzere karşınızda Başçavuş Stuart Queen. Amerika'ya üniforma içinde hizmet etme ayrıcalığı bundan böyle erkeklerle sınırlı değildir. Kadın Askerî Birliklerde, özenli bakım ve bayanların zarafetine verilen değer acemi askerlerin öğrendiği ilk derstir. Onlardan göstermeleri beklenen şartlar mükemmel fiziksel sağlık ve dayanıklılıktır. Eminim hepiniz şu deyişi duymuşsunuzdur:

"Doğru yol vardır, yanlış yol vardır, bir de askerî yol vardır."

* Görev Seni ve beni çağırıyor, Kaderle randevumuz var, Özgürleştireceğiz dünyayı ,

* Hizmetteyim

* Tüm kalbim ve ruhumla

* Tek hedefimiz zafer

* Herkese ihtiyacımız var; Bilgisayar uzmanları , Laboratuar teknisyenleri , Muslukçular, arangozlar , Elektrikçiler, sanatçılar, İstatistikçiler, Hava kontrolörleri, İnzibatlar, Oto teknisyenleri, itfaiyeciler

(Kadın asker anlatıyor)

Hep ordunun hazırladığı filmleri izlerdim. Bana göre olduğunu hissederdim. Bu işi yapmak istiyordum. Böyle biri olmak istiyordum. Köklü bir askerî geçmişi olan bir soydan geliyorum. Ailemin

her iki tarafında da, her nesilden biri İç Savaş'tan bu zamana silahlı kuvvetlere hizmet etmiştir. Sicilimdeki tüm notlar "mükemmel, harika" olarak veriliyordu. İşimi nasıl yapacağımı iyi biliyordum. Harika bir takım lideriydim. Karşılaştığım tüm zorluklar bana keyif veriyordu. Bir sürü ödül ve takdir aldım. Çoğunluk erkekti. Aralarına karışabilmeyi onlarla aşık atmayı ve elimden geldiği kadar sıkı çalışmayı seviyordum. Donanma akademisi çok zorluydu. En yüksek eğitimi alıyorduk. Mezun olduğum yıl, bölük subaylarımız tarafından en yüksek 30 liderlik mevkisinden birine seçildim. Temel eğitimden sonra Adak, Alaska'daki donanma güvenlik birliğine gittim. Oraya gidişimi ve parkamı alışımı hatırlıyorum. Odama yerleştim ve o beni "bar" dediğimiz kışlamıza götürdü. Sonra beni bir masaya oturttu, masada on erkek vardı. O anda kendimi tabaktaki bir et parçası gibi hissettim. Hayatımda hiç o kadar çekip gitmek istediğim olmamıştı ama bunu yapamadım. Bölükteki tek kadın bendim. Bir amirim vardı. Öyle bir noktaya geldi ki gece üçte bir bardan sarhoş halde beni arayıp onu almamı isterdi. Ben de "Gelemem, uyuyorum." derdim. O da beni tehdit ederdi. Eğitimden geldiğimde benim yatağımda uyuyor olurdu. Komuta zincirinde yukarılara gittiğimizde hepsi içki arkadaşıydı. Sırf birinden hoşlanmıyorum diye beni onun yanından uzaklaştıramayacaklarını söylediler. Akşam olmuştu ve ışık söndürme vaktiydi. Kapının kilidini açtı ve içeri girdi. Ereksiyon olmuştu. Bana kendini elletmeye çalıştı. Sağ elimi göğsüne yaslayıp onu itekledim. Ve diğerlerine seslenmeye başladım. Beni duymaları için bağırdım. Yüzümün sol tarafına vurdu. Dolaba tutunup şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: "Az önce ne oldu?" Yüzüm çok fena acıyordu. Konu hakkında komutanlarımıza gittiğimizde... O aşağılık subay yüzümü gördü... İşi sürüncemede bıraktılar. Hiçbir sorunla uğraşmak istemiyorlardı. Birkaç hafta sonra, temizlik yapmak için anahtara ihtiyacım oldu. Ben de kapısını çaldım ve o "Tamam, peki içeri gir. Anahtar içeride" dedi. Ben de, "hayır, hayır, burada bekleyeceğim" dedim. Bana avaz avaz bağırdı ve içeri girmek zorunda bıraktı. Kolumu tuttu ve ranza bölümünde bana tecavüz etti. Tecavüze uğradığım gün her şey tamamen değişti. **Oraya Şubat ayında gitmiştim. İlk olarak Nisan ayı civarında uyuşturulup tecavüze uğradım.** Soğuk algınlığı ya da zatürree gibi semptomlarım vardı bu yüzden beni muayene olmaya gönderdiler. Muayene olmak için beklerken adam içeri girdi ve işini gördü. Tuvalete gideceğini söyleyip odama geldi ve bana o zaman tecavüz etti. Tüm o zaman zarfında yardım çağırmak ve onu durdurmak için çığlık atıp bağırıyordum. Kapıya gelen kimse olmadı. Kimse yardımıma ya da kurtarmaya filan gelmedi. Bana oldukça net biçimde eğer tek kelime edersem beni öldüreceklerini söylediler. Ve pek tabii ki gidip konuşacak kimsem yoktu çünkü bunu bana yapan kişiler polisti. Benim için bir ilkti. Oldukça zor zamanlar geçirdim. Kendimi hâlâ bakire olduğuma inandırıyordum. Bu benim başıma geliyorsa, yani ben kesinlikle tek değilim. Ki daha sonra şikâyet sürecinden geçerken öğrendiğim gibi, bir tek ben değildim.

Eski kadın askerlerin %20'den fazlası görev yaparken cinsel tacize uğramıştır. Sabah saat 3'ü henüz geçiyordu. Üstümde bir insan başının gölgesini gördüm. Bir süre sonra uyandığımda o üstümdeydi. Bacaklarımı ayırıp üstüme çıktı ve tişörtümü çekiştirmeye başladı. Uyandım ve o tepemdeydi. Çoktan içime girmişti. Bana ilaç verilmişti. Sesleri, kokuyu hatırlıyorum. Emniyeti açık ve dolu olan 45'liğini ense köküme dayadı. Sürgüsünü çekti, böylece ben namluda bir mermi olduğunu anladım. Tek yapabildiğim nefes alıp vermeye odaklanmaktı. Başımı beton duvara çarptı ve şey, zorla benimle seks yaptı. Sadece çadırıma gittim, bir uyku tulumunu başıma kadar çekip uyuyana dek ağladım. Böylece, iki haftalık bir süre zarfında bana beş kez tecavüz etti. Test yaptırdığımızda triş ve bel soğukluğuna yakalandığımı öğrendim. Aynı zamanda hamileydim. Yaptı. Bana tecavüz etti.

1991 yılında, kongreye verilen raporda ABD ordusunda şimdiye kadar 200,000 kadının cinsel tacize uğradığı tahmin edilmiştir. Ters tepme korkusuyla bunu rapor etmeyen kadınları da dikkate alırsanız

ve bu, biliyorsunuz, 10 seneyi aşkın bir süre önceydi bu sayıyı kolayca iki katına çıkarabileceğinizi söyleyebilirim. Şu anda ABD ordusunda cinsel tacize uğramış muhtemelen 500.000'e yakın kadın bulunmaktadır. Savunma Bakanlığına göre son takvim yılında, 2009 takvim yılında 3230 kadın ve erkek taciz şikâyetinde bulunmuştur. Ancak Savunma Bakanlığının kendisi de cinsel tacize uğrayanların %80'ninin bunu bildirmediklerini kabul etmektedir. Yani hesap ederseniz 16,150 ordu mensubu tacize uğramıştır ki bu olağandışı bir sayıdır. Depresyon ilaaçları alıyordum. Bunların hepsi geçen üç dört ay içinde verildi. Bu **paroxetine. Bu seroquel. Citalopram. Xanax.** Bütün bu ilaçları içmekten bıktım.

Eski Muharipler Dairesinin çenemi düzeltmesini istiyorum sadece. Yüzümde korkunç bir ağrı vardı. Ama ben dişçiye gittim çünkü dişlerim olduğunu düşünüyordum ya da başka bir sorun vardı. Röntgenden sonra doktor geldi ve bir araba kazası geçirip geçirmediğimi sordu. Adam yüzüme vurduğunda çenemi yerinden çıkarmış ve eklemlerimin her ikisini de yüzüme geçirmişti. Yani yüzümde olması gereken çene eklemlerimin hiçbiri yerinde değil. Bana muhtemelen kısmi bir kemik nakline ihtiyacım olacağını söylediler. Kemik sinirler üzerine o kadar uzun süre dayanmıştı ki artık fiilen dağılmaya başlamıştı. Beş yıldan beri sulu bir diyet yapıyorum. Önceden yediğim yiyecekleri yiyemiyorum. Her şey patates piresi ve jöle oldu. Hazırım. Yaz boyunca ve hava sıcakken bahar aylarında dışarı çıkabiliyorum. Hava çok soğuk olduğunda, sanki... çenem kilitleniyor. Orada durup, pencereden izliyor ve içeri girdiklerinde hikâyelerini dinliyorum. Özür dileriz ancak yoğun aramalar ve olağandışı uzun bekleme süreleri nedeniyle danışmanlar şu anda çağrınıza cevap veremiyor. **Migrenim olmamasına rağmen migren için bana yazdıkları şeyler. Ben de internette araştırdım ve aslında 25 yaşlarında başka eski askerler de varmış ve bunlardan yani bunlar yüzünden cidden ölmüşler.** Çünkü bedenleri bunları kaldıramamış. Çünkü **seroquel karışımı, gabapentin, bazı anksiyete ilaçları ki biri xanax ve bir şey daha vardı. Bir de bir antidepresan.** Bu şeylerin karışımı ki burada olan her şey diğer eski askerlerin de almış olduğu şeyler. Ve o askerler ölmüş.

(Bir başka kadın asker anlatıyor)

Şubat ayıydı. Bir telefon aldık. 1 Şubat 2008 tarihinde Hannah bir görev arkadaşı tarafından bir otel odasına kilitlenip tecavüze uğradı. İşini bitirdikten sonra elleriyle tüm vücudumu ovuşturdu ve bana "bunların hepsi benim" dedi. Kesinlikle çok korkmuştum. Ne yapacağımı bilmiyordum. Babamı aradım. Söylediği ilk şeylerden biri "baba, ben artık bakire değilim" oldu. "Ne oldu?" dedim. "**Tecavüze uğradım" dedi. Ve ben de dedim ki "Hannah, sen bakiresin." "Çünkü o senden, senin ona vermediğin..." "...bir şeyi aldı." "Bu yüzden bakire olmadığını hiç düşünme"** dedim. Belkemiğimdeki ana sinirler üç yerde sıkışmış ve kalçam çıkmıştı. Güçlükle yürüyebiliyordum. Sırtımdaki kas spazmları nedeniyle yere yığılıyordum çünkü sırtım tecavüz esnasında yaralanmıştı. Unvanım, donanma için askeri planlar ve personel yönetmeliği direktörü. Özel eğitimli askeri savcılar donanma avukatları ve donanma adli soruşturma servisimiz var. Bu müfettişlerin hepsi cinsel taciz konusunda özel eğitimlidir. Herhangi bir cinsel taciz raporu Birleşik Devletler Donanmasında tam olarak araştırılır. Bunun icabına bakamadılar. Bir buçuk yıldır tanıkları bulmaya çalışıyorlardı. Tüm öğrenciler ellerinin altındaydı. Onları alıkoyabilir ve **"Hey, bu ifadeyi alana dek..." "...hukuki zapt altındasınız"** diyebilirlerdi ama yapmadılar. Hannah üç müfettiş tarafından sorgulandı. Sanki şöyle der gibi; **"tamam, bu davaya atandım."** İnsana aynen şöyle geliyor. "pekala, bu davaya verildim." "Bunu halletmem gerekiyor. Bu bir E-1 davası." "Gerçekten bununla uğraşacak zamanım yok." Kadınlar komutanlarına veya ast subaylarına gidip ya cinsel saldırıya ya da istismara uğradıklarını söyler ve ben bunun ciddiye alındığını sanmıyorum. Sanırım çoğunlukla alelacele bir soruşturma yapılıyor ve

onlara kısaca katlanın işte deniyor. Zalimce tecavüz edilmiş genç bir piyadeyi getirdiğimi hatırlıyorum. Onu komutanını görmesi ve bu genç kıza uygun şekilde bakılmasını sağlamak için getirdim. Ve o gerzek... O gerzek, ağladığı için kıza fırça attı. Boş yere ağlayıp sızlamayı kesmesini söyledi. Tanığın güvenilirliği pek çok kez sorgulandı. Olası mağdur, geçmişte de böyle iddialarda bulunmuş muydu? Sürüp giden bir sürü cadı avı var ortada. Bir mağdura, yalan söylemediğini bildiğim halde ona yalan ifade vermekten haklarını okumam emredildi. **Onu karakola getirttim ve adeta bir suçluymuş gibi ona haklarını okuyup, yalan ifade ile ilgili olarak sorguladım.** Tırnak içinde söylüyorum "gerçeği ondan alana kadar". Eğer bir kadın tecavüz şikayetinde bulunuyorsa "Orada ne yapıyordu?" "Ne giyiyordu?" "Erkek arkadaşı var mıydı?..." ...diye soran kişiler olur mutlaka. **Tecavüz davaları geldiğinde onları kesinlikle kadınlara vermediler.** Bu davalara hep erkekler baktı.

- Neden?

- Çünkü biz fazlasıyla anlayışlıydık. - Size böyle mi söylediler? - Bizim... Biz gerçekte olup biteni göremiyormuşuz çünkü hep kadının tarafını tutuyormuşuz. Bana polis yerine sosyal görevli olmam gerekirmiş dendi. Polislikte hiç işim yokmuş. Oldukça güçlü bir muhalefet vardı. Bir kurbana biraz duyarlılıkla yaklaşma fikrine karşı. Neredeyse, neredeyse bir şaka konusuydu. NCIS'e hem özel eğitim hem de sürekli eğitim verdik. Yani Donanma adli soruşturma birimine. Bu müfettişlerin, bu tip suçları en iyi şekilde nasıl ele alacağına ve soruşturacağına dair. **Bana tecavüz kanıt seti ve hemşire muayene raporu ile çürüklerin, kolumdaki çürüklerin resimlerini kaybettiklerini söylediler**. - Onları kayıp mı etmişler? - Bana söylenen buydu. Bana onları kaybettiklerini söylediler. Ve ben de ben olduğum için kendi araştırmamı yapmaya karar verdim Washington D.C.'deki NCIS Genel Merkeziyle konuştum ve kanıtların hepsi ellerindeydi. - Peki bu ne anlama geliyor? - Dosya zaten kapandığı için yapabilecekleri bir şey yokmuş.

Tecavüze uğramış askerlerden defalarca duyduğumuz şey; ...tecavüze uğramış olmak kadar kötü olanın eğer daha beteri değilse bile en az onun kadar kötü olan şeyin seçtikleri kariyerlerinde mesleki misilleme görmek olduğu. Sırf tecavüze uğramış oldukları için. Bir şeyi ihbar ettiğinizde alacağınız geri tepkilere de hazır olsanız iyi olur. Bir adam tecavüzle suçlanıyorsa bu bir tuzaktır. Kadın yalan söylüyordur. Suç duyurusunda bulunmayı seçebilirim ama işte söylediklerimin doğru olmadığına karar verilirse tenzil-i rütbe alabilirim. Sahte suç duyurusunda bulunursanız maaşınızı kaybedebilirsiniz, rütbenizi kaybedebilirsiniz, okulunuzu kaybedebilirsiniz. Bu durumda suç duyurusunda bulunmak istiyor musunuz?

Hatta tecavüz seti ve diğer şeylerle birlikte bile ve arkadaşım onu bana tecavüz ederken yakaladığı halde bana hâlâ inanmıyorlar. Bölük komutanıma farklı zamanlarda iki kez bildirdim. Ve bana hiç kanıtım olmadığı için bu konuda elinden bir şey gelemeyeceğini söyledi. Beni ciddi ciddi zina yapmakla suçladılar. Evli olan ben değildim, oydu. Beni birlik komutanının karşısına çıkardılar.

"Bu komik mi sence?" dedi, ben de "ne demek istiyorsunuz?" diye sordum. "Bütün bunlar senin için şaka mı?" dedi. Ben de "ne demek istiyorsunuz?" dedim. Dedi ki; "sen bu hafta tecavüz suçlamasında bulunan üçüncü kızsın." "Hepiniz işbirliği filan mı yapıyorsunuz?" "Bu bir oyun mu sizce?"

(Asker anlatıyor) uyuşturulup tecavüze uğradım. Birkaç arkadaşımla oturuyorduk birkaç kadeh içmiştim yalnızca derken birden bir gevşeme oldu. Pek iyi hissetmiyordum. Kendime geldiğimde kafamın üzerine yastık bastırmış olduklarını gördüm. Arkadaşımsa bana tecavüz ediyordu. Bu olay tekrar tekrar yaşandı. Dışarıyı arayabilmek için önce operatöre bağlanmak gerekiyordu yani telefon

görüşmelerimiz de dinleniyordu. Kontrol amaçlı. Babamı arar ve beni oradan çıkartması için ona yalvarırdım. Her seferinde "Tatlım, bir terslik mi var?" diye sorardı ama tabii yaşananları anlatamazdım çünkü telefonlarımızı dinleyen insanlar bana zarar verebilecek kişilerin ta kendileriydi. **Tecavüz suçluları genelde avcı gibidirler ve aynı onlar gibi avlarını iyice incelerler. Hareketlerini, davranışlarını, çevreyi özümserler.** Elinizde aç kurtlar gibi diğer insanları gözetleyen tecavüzcüler var. Sürekli bir takipten bahsediyorum. Suçlarını icra etmek için kurbanın en savunmasız olduğu anı beklerler. Genellikle de kurban, suçlunun çok yakından tanıdığı biri olur ve olup bitenin de çok güzel farkındadırlar.

> **Cinsel suçluların çoğu kurban hariç kimsenin göremediği gizli bir kişiliğe daha sahiptir. Bu nedenle de yakalandıklarında yahut şikayet edildiklerinde çoğu kişi bunun doğruluğuna inanamıyor çünkü cinsel suçlu tanımına uyan birileri olmuyor karşılarında. Eğer bu kişi subaysa, geçmişinde gönüllü bir askere göz diktiğine emin olabilirsiniz. Bir kez yapıp paçayı kolayca sıyırabiliyorlar. İşin kolaylığı hoşlarına gidince de tekrar yapmak için bahaneleri hazır oluyor. Özellikle de kurnaz bir suçlu için ordu gibi dışarıya nazaran daha kapalı bir sistemde çalışmak mükemmel bir... Böylesi bir yırtıcı için mükemmel bir av ortamı oluyor**.

(Erkek asker anlatıyor) Ordunun yaptığı bir araştırma, orduya katılan acemi erlerin %15'inin öncesinde tecavüze yeltendiklerini yahut tecavüzü fiilen gerçekleştirdiklerini ortaya koymuştur. **Bu değer sayıca orduya eşit olan bir topluma göre iki kat fazladır.** Ordudan terhis edildikten sonra işlerin hepten dibe vurduğu Seattle'a taşındım. Her şey elimden uçup gitmeye başladı. Evsiz kaldım. Sonra bağımlılık baş gösterdi. Uyuşturucu satmaya, silah taşımaya başladım. Evsiz eski kadın askerlerin %40'ı hizmet sırasında tecavüze uğramış kişilerden oluşuyor. **Öylesine büyük bir depresyona ve yıkıma uğruyorlar ki işe gidemez oluyorlar. Yaşamaktan yoksun bir hale geliyor ve kendilerini sokaklarda buluyorlar.**

Orduya yönlendirilen kişiler, hani şu **"Tek Kişilik Ordu"** olsun **"Olmak İstediğin Her Şey Ol"** olsun yıllar boyunca kullanılan bu sloganlar fazlasıyla erkeksiydi. Erkeksi duyguları sömüremezsin. Çünkü lider sizseniz erkeksi bir yapınız varsa ve bu sömürünün kurbanı olursanız bu zayıf olduğunuz anlamına gelir. İşte asıl sorun herkesin bu cinsel saldırıların kurbanı olabileceğidir.

Ordu hayatı yaşamak adına çok harika bir yer aslında. Dünyayı görme şansı edindim, eğitim aldım. Orduyu sevmiştim aslında. 19 yaşındaydım ve yemek salonuna tek başıma gitme gafletinde bulundum derken birden kendimi yerde buldum. Arkadan saldırmışlardı. İki kişi beni tutarken biri de pantolonumu çıkartmaya çalışıyordu. Sonrası malum işini halletmeye koyuldular. **Tabii ellerinden kurtulmaya çalıştım ama sürekli vurup bana çenemi kapamamı yoksa beni öldüreceklerini söylediler.** Bu olayın hayatımı nasıl mahvettiği gün gibi ortada aslında.

Yani tam üç kez evlendim ve şansıma şu an hâlâ 25 yıldır beraber olduğum bir eşim var. Sorular sormaya, olayların neden bu şekilde olduğu konusunda bahaneler bulmaya başlıyorsun. Uzun süreler hep çeşitli bahaneler türettim durdum. 30 yıl boyunca kimseye söyleyemedim. Ama nihayetinde karıma anlatmaya karar verdim. Hayatımdaki en korktuğum andı. Karıma anlatacaktım ve o beni terk edecekti. Ve onunla beraber her şeyimi kaybetmiş olacaktım. Yani yemin olsun ki sabah karım olmadan gözlerimi bile açabileceğimi sanmıyorum. İşte sonra da anlattım. Dehşete kapıldım, üzüldüm, kızdım. Ve o akşam boyunca da muhtemelen uzun süreler içine gömdüğü duygular birer birer ortaya çıkmaya başladı. Bana sarıldı ve orada öylece oturup ağladık. Omuzlarımdan sanki büyük

bir yük kalkmış gibi oldu. **Askeriye sebepli cinsel travmaların yalnızca kadınlara özgü olduğunu düşünmemek gerek. Hatta erkek sayısının kadınlara göre çok daha fazla olması gıyabında işi sayılara döktüğümüzde aslında çok daha büyük bir rakam çıkıyor karşımıza.** Yanılmıyorsam son yapılan bir araştırma, erkeklerin %1'inin geçtiğimiz yıl ordu içerisinde cinsel saldırıya maruz kaldığını ortaya çıkarmıştı. Ki bu da 20.000 kişi demek. **Kanka orospusu damgası çakıveriyorlar. Ki bu da sahip olmak isteyeceğiniz türde bir isim değil.** Hani öyle kolayca... Kolayca hakkında konuşabileceğiniz yahut insanlara söyleyebileceğiniz bir şey değil. Kendinize saklamaktan başka bir seçeneğiniz kalmıyor. Unutması çok zor olan bir durum. Yani hâlâ bile... Kafamın içindeler sanki, anlatabiliyor muyum? Gülüşlerini duyuyorum, yüzlerini görüyorum bana yaptıkları şeyi yaşıyorum. Korkmuştum. Arkadaşlarıma, beni ciddi anlamda tanıyan kişilere gerçekte neler olduğunu anlatmaya korktum. Utanç kadınlar için ne kadar çekilmez bir şeyse erkeklerde bu durum çok daha kötü çünkü homofobi de bu utanca dahil oluyor. **Tecavüz eden kişiler eşcinsel değiller.** Bahsedilen sorun bu değil ama kalkmış ordudaki eşcinseller konusunda endişeye kapılıyorlar. **Ekseriyetle heteroseksüel erkekler bu işten sorumlu. Bu cinsel dağılımla ilgili bir sorun değil, tamamıyla güç ve şiddet sorunu.** Erkek cinsel istismarcılar erkek ya da bayan fark etmeksizin gözlerine kestirdikleri herkese saldırmışlardır. Ne zaman bir başka bayanın cinsel istismara uğradığına dair bir kanıt olduğunu **görsem "Bu şeyin sonu ne zaman gelecek?"** diye kendi kendime sorarım.

……..

En nihayetinde soruşturma açıldı. Fakat 1500 kadar sorgudan sonra Donanma Müfettiş Generali raporunda, soruşturma memurlarına hiçbir şey söylenmediğini belirtti. Suçluları korumak için söz birliği yapılarak bir nevi sükûnet duvarı örülmüştü. Birleşik Devletler ordusu an itibariyle yeni ve büyüyen bir istismar-tecavüz skandalını açıklığa kavuşturmaya çalışıyor. **Bu yeni gelişme, Aberdeen'de orduya ait tecrübe sahasında 30 kadın askerin taciz ve fiilî livatanın da aralarında bulunduğu cinsel istismar şikâyetinde bulunmasıyla gün yüzüne çıktı.** Aberdeen tecrübe sahası, astsubayların çaylaklara saldırıp tecavüz ettikten sonra kurbanlarının isimlerini diğer astsubaylara yaydıkları bir yerdi. Bu davranış, askerimiz için kabul edilemez.

Ordu için kabul edilemez bir utanç. Ve bu konuda müsamaha gösterilmeyecek. 12 yıl önce gerçekleşen Tailhook seks skandalı Birleşik Devletler Donanmasında şok etkisi yarattı ve şimdi de Hava Kuvvetleri daha büyük sayılabilecek bir olayla karşı karşıya. Colorado Springs'teki Hava Kuvvetleri Akademisi'nde tecavüz ve cinsel istismar skandalı patlak verdi. Geçtiğimiz on yılda, kadınlara karşı taciz ve istismar adı altında 142 adet suçlama öne sürüldü.

Hava Kuvvetleri'nin en üst düzey generalleri dahi akademideki cinsel istismar sorunundan haberdar olduğu hâlde gerekeni yapmakta aciz kaldılar. Bu konuyu örtbas etmeyeceğiz. Bu konuyu çok ciddiye alıyoruz. Ve olanları herkesin önüne sereceğiz. Meclisteki öfke dolu milletvekilleri, kadınlara yönelik saldırıları görmezden geldiği için Hava Kuvvetleri kadrosunu suçladı.

Cinsel istismar raporları apaçık bir şekilde gözler önüne serildiği hâlde Hava Kuvvetleri Akademisi'nin, kurbanları suçlamayı yeğlediğini görüyoruz. Bu değişikliklere şu an başlamış bulunuyoruz. Değişikliklere başlamış mı bulunuyorsunuz?

Siz, ben ve bakanın anlaşmazlık içinde olduğu çok bariz bir şekilde ortada. Günümüz Yapılması gerekeni yapmak zorundayız, hele ki konu orduda cinsel istismara uğrayan kadınlarsa ve üstelik bu kadınlar adalete ulaşma konusunda bu kadar zorluk çekiyorsa. Düşüncelerinize kesinlikle katılıyorum.

Orduda her türlü cinsel saldırıya karşı kesinlikle müsamaha gösterilmemeli. **Meclis binasına bir mil uzaklıkta Washington Bahriye Kışlası. Washington'da ufak bir ordugâhta, Bahriyenin gururu, ... mazisi ve gelenekleri yaşıyor. 8. caddedeki Bahriye kışlası, kolordunun en köklü kışlalarındandır ve 1800'lerin başından beri, yaklaşık 100 senedir, Bahriye Kolordusunun merkezidir.** Washington'daki Bahriye Kışlası kolordunun bulup bulabileceğiniz en gözde birimidir. En iyilerin arasından en iyi olanların gittiği bir yerdir. Bahriye Kolordusunun gösterişli seremoni birimidir. Başbakanlarla, en üst düzey insanlarla bir araya gelir Beyaz Saray muhafızlığını üstlenmiştir... Sessiz Talim Ekibi'yle ünlüdür. 2008-9 yılları arasında Irak Özgürlük Operasyonu sonrasında birlik komutanım beni Washington Bahriye Kışlası'na önermişti. Müthiş sevinmiştim. Bahriye Kolordusu'nda zirve noktası sayılabilecek bir yerdi. Geç saatlere kadar çalışırdı, sonra eve giderdi ve beni arardı, mutluluktan aklı bir karış havada olurdu. Bana işini ne denli sevdiğini söylerdi. O gerçekten çok çabalayan, tatlı biriydi, üstelik başarılıydı. Geldiğimde bana söylenen ilk şey "sakın makyaj yapma yoksa bahriyeliler hepsiyle yatmak istediğini düşünür." oldu. Ben de kendi kendime bu çok saçma diye düşündüm. Washington'daki Bahriye Kışlasında ortam kesinlikle berbattı. İşlerimi yapabilmek için ne tür cinsel beceriler sergilediğimi sordular. **Kıdemli bir komutan benimle ilk konuştuğunda dedi ki "kadın bahriyeliler, erkekler için birer cinsel objesinden başka bir şey değillerdir."** Ortama yeni bir bayan katıldığı an üzerine çullanıyorlardı. Bütün bayanlara seks, kimlerle yattıkları tarzı sorular soruluyordu. Ve ben de sözüm ona herkesle yatmışım. Ki öyle bir şey olmadı. Her şey gittikçe daha kötü oldu. Standart boy üniforma eteğimi giydiğim ve koşu şortuyla koştuğum için bütün bunlara davetiye çıkardığımı söylediler. Oradayken alt dönem bayan bahriyelilerden yanıma gelenler oldu ve bana artık işe gelmekten utandıklarını söylediler. **Cinsel istismara müsamaha gösterilen birliklerde tecavüz oranı üç katına çıkmaktadır.** Washington'daki Bahriye Kışlası'nın bir görevi de seremonide talim yapmaktı. Akşam haberlerde gördüğünüz geçit törenleri filan. Sessiz Talim Ekibi, başbakan filan derken herkesin gittiği törenlerdendir. Geçit töreninin akabinde tüm askerler gece yarısına kadar Washington Bahriye Kışlası merkez binasında kalıp içmek zorundadır. Yani çarşamba günü 3 gibi başlayıp gece 2'ye kadar süren bir zaman aralığından bahsediyoruz. **Bu bir çeşit parti ve içki kültürü.** Ama ortam tamamen değişip içki ve taşkınlık formuna büründü. İçme emri aldım. İçki etkinliklerine katılma emri aldım. Patronum bunun zorunlu olduğunu bile söyledi. "Bu etkinliklerde elimizden geleni yapıyoruz." diyordu resmen. Çeşitli barlara uğradık ve amaç her birinde bir fırt içki içmekti tüm masraflar da kolordu tarafından karşılanıyordu. **Kıdemli askerlerin altlarına pisleyinceye kadar içtikleri, bahçelerde sızdıkları içki partilerinden bahsediyoruz.** Bu normal kabul ediliyor. Barın birinde su istemiştim, tabii içki her halükârda geldi ama sonrasında su içtiğim için bu kez iki fırt içmem gerektiğini söylediler.

(Kadın Asker anlatıyor.)

16 Mart 2006 Taksi çağırmak için bardan çıkınca grup komutanım beni takip etti ve "seninle konuşacağım şeyler var." dedi. Sonra beraber ofisine kadar gittik. Sonra bir karışıklık oldu ve beni gafil avlayıp öpmeye çalıştı. Ben çıkmaya çalışınca da kapıyı kolumun üstüne çarptı. Yere düştüm, yüzümü masanın kenarına çarptım. Sonrasına kendimi onun donuyla ve bütün kıyafetlerim çıkarılmış hâlde dayanılmaz bir ıstırap içerisinde buldum. Yolunda olmayan bir şeyler olduğunu anlamıştım. Ve tamamıyla kirlenmiş hissettim. Olayın ertesi günü, NCIS tarafından soruşturma başlatıldı ve üç gün sonra hiçbir adım atılmadan kapandı. İki gün sonra, üs komutanı kendi soruşturmasının başına geçti. Ve albay bir noktadan sonra dedi ki: "**Biliyor musun Teğmen Helmer, oğlanlar, kızlar ve alkol cidden bir arada olmuyor; ve ofiste neler olduğunu asla bilemeyeceğiz." "Sadece sen ve binbaşı biliyorsunuz ve o da konuşmuyor." "Yani soruşturma bu noktada delil yetersizliğinden kapandı ve**

senin hakkında bir subaya yakışmayan davranış ve halk içinde sarhoş olmaktan dolayı yeni bir soruşturma açtık." Bir bara gittiğimizi hatırlıyorum. Bize orada içki ısmarlayacak bir subay vardı. Birkaç kadeh içtikten sonra... Sadece bu kadarını hatırlayabiliyorum. Aynı subay onu takip edip farklı zamanlarda defalarca tecavüz etti. Bu subay arkadaşlarına beni **"düdüklediğini"** söyleyerek böbürlendi. Binbaşının ofisine çağrıldım. Binbaşı beni dostluk kurmak ve zina yapmakla suçladı. Evli olan oydu, ben değildim ama zinayla suçlanan ben oldum. Aşağılama ve söylentileri müfreze subayına söyledim. Bana; "**Biliyor musun, bir bahriye subayının yapması gerekeni yapmalısın." "Bu da onlara hiç aldırmamak ve yoluna devam etmektir"** dedi. Yatakta uyanık halde uzanır ve onun kurtulması için ne yapabileceğimi düşünürdüm.

Ağustos 2010'da haftalık bir içki içme etkinliğinden sonra Ariana, üstsubayı ve arkadaşı tarafından tecavüze uğradı. Eğer birine anlatırsam beni Indiana'dan arkadaşı Marv'a öldürtüp bir çukura attıracağını söyledi. Çünkü Indiana'da işleri böyle hallediyorlarmış. Savaşa gitti ve hayatının dokuz yılını verdi. Onlar ise bunu aldı ve geri dönüp "**Evet, sana fahişe dediler" "Evet, sana kaltak dediler" "Evet, sana yürüyen yatak dediler" "Bu defalarca belgelendi ama sen bunu hak ettin"** ve bundan şikayet ettiğinde "aslında bunu istiyordun" dediler. Üstlerimin hem saldırı hem de ardından gelen soruşturmadaki davranışları beni gerçekten yıktı. Eşiniz eve gelmediğinde evi bütün evi bir intihar notu arayarak altüst etmek. Bir elinizle polisi ararken diğer elinizle onun kendini öldürmesini engellemek. Sanırım beni en çok kızdıran şey tecavüzün kendisi bile değildi. Komutanların olan her şeyi örtbas etmekte suç ortaklığı yapmalarıydı.

(Not), Washingt on Bahriye Kışlasında görev yaparken bir subayın saldırısına uğrayan beş kadın denizciyle görüştü. Bu kadınların dördü ihbarda bulunduktan sonra soruşturuldu veya cezalandırıldı.

> Hiçbir subay herhangi bir saldırı için cezalandırılmadı. Bu, komutanlara inanılmaz ölçüde yetki veren bir kurum. Bunu Irak'ta bir teğmenken hissettim. **Korkutucu bir şey. Savcıyı siz atıyorsunuz. Savunmayı siz atıyorsunuz. Müfettişi siz atıyorsunuz. Polis kuvvetlerinin başında siz varsınız. Toplumun başında siz varsınız. Her şeyin sahibisiniz. Bir de yargıç sizsiniz. Jüri sizsiniz. Cellat da sizsiniz. Çoğu Amerikalı orada adalet sistemine erişmenin bir yolu olduğunu zanneder**.

Dolayısıyla, örneğin bir sivilseniz ve tecavüze uğramışsanız polisi çağırabilirsiniz. Sonra da savcılarınız olur. Saldırganı adalete teslim edecek federal savcılar, eyalet savcıları veya bölge savcıları. Ordudaki sorun ise bunun yerine kendi komuta zincirini izlemek zorunda olmaları. Askeri adalet sistemimizde kişi, soruşturmanın nasıl yürüyeceğini belirleyen komuta zincirinin başındaki komutandır. Kariyerimde bir komutanın bir olay üzerinde tek söz sahibi olmasından esef duyduğum sayısız defalar oldu. Bunların çoğu bir ağır suç soruşturmasında neyin uygun olduğuna karar verecek bilgi veya eğitime sahip değildi. Ordudaki sorun nihai kararı hukuki eğitimi olmayan adli amirliğin vermesi. Bana tecavüz eden adamın hâlâ görev yaptığı eski bölüğümde bir komuta değişikliği oldu. Komutaya geleli daha dört gün olmuştu ve soruşturmanın durdurulması emrini de o verdi. Gördüğüm şey komutanların ki bunlar saha subayları yarbaylar, albaylar, yani 20- 25 yıldır görevde olanlar bunlar kariyer subayları vakaları hasıraltı edenlerin bunlar olduğunu gördüm. Orduda bir bölük komutanının yapmak isteyeceği son şey müfreze komutanına telefon açıp "**bölüğümde bir tecavüz iddiası var"** demektir. **Bu, çoğu durumda bir komuta başarısızlığı, kariyerlerini olumsuz yönde etkileyecek bir şey olarak görülür.**

(Kongre üyesi)

Bazen birinin ufak miktarda uyuşturucu satmaktan 4-5 yıl yediğini görürsünüz. Sonra bir adamın tecavüzden iki hafta sıra dışı görev aldığını görürsünüz. **Ordu, bir tecavüzü soruşturmanın çok ama çok, neredeyse imkânsız olduğu görüşünün ardına gizleniyor.** Ancak 2010 yılı Savunma Bakanlığı Raporlarındaki tecavüz kovuşturma rakamlarına baktığınızda 2,410 kısıtlanmamış ve 748 kısıtlanmış ihbarla başlarsınız. Bu, 748 cinsel saldırı mağdurunu çoktan, ...kesinlikle hiçbir yargılamanın olmadığı bir sisteme havale ettikleri anlamına gelir. Sonra ihbar edilmiş olan 2,410 vakayı incelersiniz. Bu ihbarlardan 3,223 saldırganı teşhis etmişler. Şimdi, oraya bir saldırganı komutan olarak atarsanız ne olur? Komutanların istedikleri şeyi yapma konusunda tamamen serbest bir takdir yetkisi var.

Peki yaptıkları şey ne? **Öncelikle, bunların 910'unu düşürüyorlar. Hiç ama hiçbir şey yapmıyorlar. Sonra 1,025 vakadan gerçekten tedbir aldıklarına askeri mahkeme düzenliyorlar mı?**

Hayır. Bunlardan sadece yarısı, 529'u gerçekte askeri mahkemede yargılandı. Geri kalanlardan 256'sı Madde 15'e göre cezalandırıldı. 109'u idari terhis ve 131'i ise "diğer olumsuz idari tedbirlere" tabi tutuldu. Bu artık ne demek oluyorsa. Ve gerçekten hapis cezası aldıkları mahkumiyetlere gelince baktığınız rakamlar arasında sonuna kadar gittiğinizde 3,223 saldırgandan sadece 175'nin herhangi bir hapis cezası aldığını görürsünüz. 7 dönemdir kongredeyim ve hemen her dönemde Savunma Bakanlığı ile toplantılarımız oldu. Gelip bize "bu konuda ciddi olacağız", "Bunu halledeceğiz" "Bunu durduracağız, müsamaha yok" diyerek teminat veriyorlar. Ancak sözler ordumuzda, kadınlarımızın ve bazı durumlarda erkeklerin fiilen korunmasına dönüşmüyor. "**Ama SARC ve SAPRO programlarımız var" diyorlar. Biz de "Aman ne harika" diyoruz. Peki ne işe yarar bu? Orduya bir şeyler yapmaları için güçlü bir baskı yapabilirler.** Erkek ve kız kardeş takımı olarak cinsel saldırıyı önlemek bizim şahsi görevimiz. Onlara emir veremiyorlar. Emirleri uygulayamıyorlar. Artlarında durmuyorlar. Önleme stratejimizin bir parçası olarak bu yılın Nisan ayında bir sosyal pazarlama kampanyası başlatacağız. Cinsel saldırıyı önlemek görevimin bir parçası. Arkadaşımın çıktığı kızın sarhoş olduğunu gördüm ona "kıza ayık olduğunda sor" dedim. Bu gülünç bir şey. 2011 yılındayız ve "ayılana kadar bekle" diyen posterler görüyoruz. Yani, bunun günümüz ordusunda dolaşmasına izin verilmesi takdire şayan. Askeri hizmetin her seviyesinde eğitim programları uyguluyoruz. Bu onlara hizmete girdikleri andan, temel eğitimden itibaren veriliyor. Kampanyamız ise aslında birer eğitim aracı olan bir dizi posterden oluşuyor. Ve bu posterlerden her birinin farklı bir odak noktası bulunuyor. **Cinsel saldırıları şirin posterlerle önleyemezsiniz, tamam mı? Posterler, cinsel saldırganların ordudaki kadın ve erkeklere saldırmalarını engellemez. Gece yarısı odalara dalan kişilerden bahsediyoruz.** Hiçbir poster bir suçlunun odanıza dalmasını engellemez. Bunlar saldırgan insanlar. Önleme stratejimizde yaptığımız şeylerden biri görgü tanığı müdahalesine yoğunlaşmak. Bu stratejide ve bu eğitimde her bir asker, denizci, havacı ve bahriyeliden cinsel saldırının ne olduğu ve nasıl önleneceğinin farkında olmalarını istiyoruz. Cinsel Saldırı Müdahale Koordinatörlüğü, bir şaka gibi. Söyledikleri şeyler ya göz ardı ediliyor ya da onlarla dalga geçiliyor.

* Yok artık öyle affetmek...* *...gel taciz et sonra çek git demek* * İşte bu yüzden karanlıkta kalıp...* *...yırtıcılar çıktığında...* *...çıkacaksın karşısına...* *...ve haykıracaksın suratına...* *...sağlamız, ayaktayız...* *...dövüşür ve savaşırız...*

Bir video ya da 20 slayt olabilir. Yılda bir kez kontrolün olduğu yerde çok fazla askeri eğitim var. **Sapro hiçbir şeyi düzeltemez. Tek başına mı dönüyorsun? Evet, benim için çok kısa bir yürüyüş olacak. Peki. Ve bütün para, reklama harcanacak gibi görünüyor ki o da kurbanı suçlamayla dolu.** - Adın ne? - Hey, dur, dur. Hey, gel buraya. Gel buraya, bir saniye seninle konuşayım. Sadece konuşmak

istiyorum. İyi misin? Hayır, bir erkek var, bana sarkıntılık etti. Neden tek başınasın? Sorumlun nerede? Olması gerektiğini düşünmemiştim.

Cinsel saldırılar önlenebilir ama sen üstüne düşeni yapıyor musun? Bu düşünce, biliyorsunuz özünde herkesin tecavüzcü olabileceği gibi bir şey. Hepimiz tetikte olmak zorundayız. Tecavüzü önlemeye yönelik adımları atma fırsatı kaçıyor. Suçluları yargılayan ve hapse atan sorumluluk sistemleri gerçekten olsa birçok tecavüzden kurtulabilirsiniz.

Tipik cinsel suçluyu nasıl tanımlarsınız?

Savunma Bakanlığı'ndaki bilgiye bakarsam yaşları 18 ile 24-25 olan gençler. Çoğunun seri tecavüzcü olduğunu söyleyebilir misiniz? Böyle bir karara varmak için öyle ya da böyle bir bilgim yok. Peki, tecavüzcülerin yüzde kaçının seri sapıklardan çıktığını düşünüyorsunuz? Şey, benim- Elimde sayısal bir veri yok. Bilmiyorum nasıl- Böyle bir bilgi topladığımızı sanmıyorum. Orduya giren kişilerin, sivil hayattaki kişilerden tecavüze kalkışmaya iki kat daha fazla meyilli olduğunu gösteren araştırmalar var. Böyle bir araştırmadan haberim yok. Benim uzmanlık alanım öncelikli olarak koruma ve kurbanın bakımı üzerine. Ama koruma, suçlulara odaklanmayı da kapsamaz mı?

Sivil hayattaki kadınlarla görüştüm. Tecavüz, insanın başına gelen çok ama çok travmatik bir olay. Orduda seks travması yaşamış emekli bayanlarda gördüğüm gibisini hiç görmedim. Tecavüze ya da cinsel saldırıya uğramış genç bir bayan deniz piyadesinin bu kişilere ya da suçlulara kardeşi gibi baktığını kaç kere söylediğini hatırlayamıyorum. Ensest bir ailede olanlara benzer bir durum. Çünkü bilirsiniz, orduda elimizden gelenin en iyisini birlik olarak yaptığımızda erkek ve kız kardeşlerle birlikte bilirsiniz, erkek ve kız kardeşler grubu olarak bir aileyiz. Bu güven bağı zarar görünce yara, kişinin ruhunun ve aklının en derinine nüfuz eder.

(Kadın asker anlatıyor.)

Askeri üslerde büyüdüm. Babam ordu mensubuydu. Çocukken telefona cevap verdiğimizde "Albay Burke'un Konutu" demek zorundaydık. Ve bundan dolayı, belki de sivillerin hayatında olmayan askeri uygulamaların denetim seviyesine aşinayım. Feres doktrini, yüksek mahkeme tarafından geliştirilmiş adli bir doktrindir. İçerisinde; **"Eğer ordu mensubuysanız başınıza gelen bir şey için dava açamazsınız. Bu durum, ordu hizmetinizin içinde yer alır."** yazar. Eğer askeri doktorlar yanlış uzvunuzu keserse şansınız yok demektir. Bu yüzden, size verilen zarar yüzünden dava açamazsınız. Biz de eski bakan Rumsfeld'i ve Bakan Gates'i adalete teslim etmek için 16 erkek ve kadın adına federal mahkemede bir dava açtık. Dava'yı duydum ve bunun bir parçası olmaya karar verdim. Çünkü başka bir kadının, yaşadıklarımı yaşamasını istemedim. Bunu yapıyor olman nasıl hissettiriyor? Aslında çok hastaydım, midem rahatsızdı. Ama şu anda sadece oraya gitmeyi düşünüyorum. Oraya gidebilmek için kendimi uyuşturmuş gibiyim. Ve oraya vardığımda biliyorum ki... Aslında bilmiyorum. Bilemiyorum. Bu dava, tecavüz mağdurlarını anayasal haklarından mahrum eden sistemi gözden geçirmelerini sağlayabilir. Özellikle de bağımsız yargı süreçlerinin yargılama yöntemine ait yargı süreçlerinin, eşit korunma ve anayasanın ilk maddesinden gelen haklarından mahrum edildiklerini iddia etmekteyiz. **İnsanların hikayelerini ve birbirleriyle olan bağlantılarını görmek midemi bulandırıyordu.** Herkesin hikayesi bir şekilde ordunun bizim gibi insanlara yaptıklarıyla ilgiliydi. Devreye soktukları şeyler, aşağı yukarı tecavüze uğramış bir kadının bununla daha iyi başa çıkmasına yardımcı olmak için. Tamamen bununla alakalı. Orduya lise sonun yarısındayken katıldım. Ülkeme hizmet etmek, yeni şeyler yapmak ve kendimi farklı bir şekilde sınamak istiyordum. Başıma bir şey

gelmeden önce yaklaşık yedi, sekiz yıl orduda görev yapmıştım. **Başka bir Cezai Soruşturmalar Komutanlığı ajanı tarafından tecavüze uğradım. Benden kıdemli biriydi.** Fort Riley CSK'daki bir ajan benimle irtibat kurdu. Bana, birçok asker kadına tecavüz etmiş bir şüpheliyi araştırdıklarını söyledi. Hiçbir şey olmayacağını düşündüm. **Asla mahkum edilmeyecekti. Eğer herhangi bir şeyde zorlanırsam bu benim kendimi adadığım yaklaşık on yıllık kariyerim yüzünden olacaktı. Ben de bırakın yargılanmayı kayıtlara bile geçmediği için cinsel suçları bildirmeyi bıraktım.**

Muhtemelen şu an da aynı şeyi yapıyordur. Kadın bir teğmen vardı, bir gün beni kenara çekti ve başıma gelenleri duyduğunu ve kadın kadına konuşabileceğimizi söyledi. Sonra da bana: "Adam ne yaptıysa sen ona fırsat verdiğin için yapmış, bu tecavüz sayılmaz, bunu bilmen gerekir." dedi. Olaydan sanırım bir ay sonra beni onunla arazi yürüyüşüne gönderdiler. Gitmemem için herkesin beni müdafaa etmesine uğraştım çünkü onu görmeye dayanamıyordum. Onların çözümü ise, adamı sürekli görmem için gözümün önüne koymak oldu. Böylece nerede olduğunu bilecektim ve gözümün önünde olduğu için de bana bir şey yapamayacaktı. Tepede kamp yaptığımız süre boyunca kampta, tam tepenin zirvesindeydik ve daha da dikleşirse atlamayı düşündüm. Başka çıkış yolu yoktu. Demek istediğim, olanları düşündüğünüzde bundan kurtulmanın tek yolu, intihar ya da firar etmekti. Gerçek bu.

Sadece iki seçeneğin var: İntihar edersin, firar edersin ya da bununla yaşarsın. Şu an olanlardan çok memnunum. Tekrar kadın olmayı öğrenmekten memnunum. 11 yıl oldu. Bununla mutlu olmaya çalışıyorum kendimi mutlu olmaya zorlamıyorum. Ben... Ağlamamak için kendimi zor tutuyorum ama bu beni çok kızdırıyor. Sizleri görmek... Yaşadıklarım... Bende patlama isteği uyandırıyor. Burada olmak ve intiharı düşünmüş olmam bana kendimi yalnız hissettirmiyor. Dayak yedim, tecavüze uğradım. Yalnız değilim. Hiçbir şeyde yalnız değilim. Bana olan davranışlarıyla yalnız olmadığımı hissettiriyorlar. Ve hep birlikte burada, bildiğiniz şeylerle birlikte olmak... Yanımda olmanız falan... Bu harika. Gerçekten harika. Bence bu davada harekete geçen kadınlar çok cesur. Çünkü olanları kınamak için isimlerini veriyorlar. Oraya isimlerini yazarak, tecavüze uğramış kişiler olarak tarihe geçecekler. Kimse bunu yapmak istemez.

15 Şubat 2011 Askeri Tecavüz/Cinsel Saldırı Bugün burada, ülkesine orduda hizmet etmiş cesur kadın ve erkeklerle birlikte bulunuyorum. Nezdinde gördüğünüz davacılar ülkemizi korurken kendi silah arkadaşları tarafından cinsel istismara uğramış on binlerce askerin ve gazinin küçük bir bölümüdür. **Duyurmam gerekir ki: Bu dava ortaya çıktığında askeri yargı sistemi çökmüştür**. Benim adım Kori Cioca ve davamda üstüm bana yardımcı olmamıştır. Yardım için diğer astsubaylarla defalarca yanına gittim ama yardım talebim geri çevrildi. Diğer askerlerin "lütfen, onu uzak tutun" demelerine rağmen uzak tutulmadı. Benim adım Sarah Albertson. **İnsanlar bana "Kamuoyuyla paylaşma, bunu dışarı çıkarma yoksa ordunun imajı zedelenir."** diyorlardı. Bu konu hakkında konuşmayı topluma olan borcum olarak görüyorum. Özellikle araştırma yapma deneyimimi göz önüne aldığımızda şu gerçek ortaya çıkıyor ki: **Askeri yargı sistemi çoğu suçlunun adaletten kaçmasına olanak sağlıyor.**

Taciz edildim ve cinsel istismara uğradım. 9,5 yıllık hizmetimin sonunda, idare tarafından ücretsiz olarak görevden uzaklaştırıldım. Kadınlar bu yükü taşımamalı. Bu bize verilen görevin bir parçası değil. Burada suçtan bahsediyoruz. Ahlâksız saldırılardan bahsediyoruz. Bu bir suç. Bir saldırı. Bu davaların neredeyse hiçbiri askeri mahkemeyle ilgili değil. Ve askeri yargıya giden dosyaların hiçbiri de mahkumiyetle sonuçlanmamış. Bana öyle geliyor ki, bu olanlara baktığım bunca zaman boyunca

komutan hep sağduyuluymuş. Bence avukatlarımız gerçek siviller olmalı orduda görevli olanlar değil. Bence gerçek birimlerimiz, sivil birimlerimiz olmalı. Bunun, gidebileceği yere gittiği kadardır sürdüğünü düşünmek gerçekten içimi parçalıyor. Ve bunu hiçbir zaman işaret etmedik. Askeriyedeki herkes bilsin ki eğer askeriyeden başka birine karşı cinsel taciz davası sanığıysanız yazıklar olsun size. Mesul tutulacaksınız. Suç Araştırma Birimi ajanı olarak bir suçlunun suç işlediğini ispatlamayı ve bunu bir komutana götürmeyi ve komutanın karar verici merci olmasını çok sinir bozucu buluyorum. Komutanların, tarafsız bir karar vermeye muktedir olduklarını sanmıyorum. Bunu onların eline bırakmamalıyız bence.

- Yani önerin, takdir yetkisini ellerinden almak.

- Evet, kesinlikle. Kongre üyesi Bayan Davis ve ben silahlı hizmetler komitesindeyiz. Ortaya sürdüğünüz, geriye dönmemi ve özellikle tekrar bakmamı sağlayacak, duygusal ve bireysel kaynaklı bir sürü husus mevcut. Böyle bir suç işlendikten sonra ne yapılır diye konuşmak oldukça zor bir şey. Ve bilmediğimi sanmayın. Biliyorum. Hikâyelerinizi bana ilk elden anlatmaya gönüllü oluşunuz gerçeği geriye dönüp **"Değiştirmemiz gereken kurallar bunlar"** demeyi bizim için çok kolaylaştırıyor.

Geçen yıl ordu, servisteki diğer üyeleri de içeren 3000'in üzerinde cinsel saldırı suçlaması aldı. Bu hafta 17 emekli subay, faal görevdeyken ordunun cinsel saldırı dosyalarını yok saydığını söylüyordu. Daha geçen gün, caddede koşuşturan lise çağında bir kız gördüm. Birleşik Devletler Deniz Piyade Kolordusu tişörtü giyiyordu. **Ve düşündüm ki eğer katılırsa, o zaman tecavüzü ve hayatının yok olmasını kabul etmek zorunda kalacak. İyi niyetli davranamam kimseye, organizasyon şu an bu şekilde düzenlenmişken katılmalarını tavsiye edemeyeceğim.** Bunu kimse için dilemem. Bir kadından hizmete katılmasını isteyip ve arkasından da "Ha bu arada eğer bu tür dehşetli bir durum yaşarsanız size arka çıkmayacak veya yardım etmek için yanınızda olmayacağız" diyemezsiniz. Hava Kuvvetleri Akademisi için adaylar gösterdiğim zaman ailelerle konuşup onlara

> **"Merak etmeyin eğer onu buraya gönderirseniz, tecavüze uğramayacaktır" demek çok zordu. Hayır. Kızıma orduya katılmamasını söyleyeceğim. Sunacakları güzel şeyler var ama tecavüz onlardan biri değil. Ben yaşadığım sürece olmaz hayır, katılmayacak. Kızım orduya katılmak istemiş olsaydı dehşete düşerdim herhâlde.**

Kadın askerlerin % 33'ü tecavüze uğradıklarını rapor edecekleri kişinin tecavüzcünün arkadaşı olması nedeniyle bildirememiştir. Seninle eski komutanın gibi konuşacağım. Herhangi bir çıkar çatışması kesinlikle yok. Doğru bildiğin neyse onu yap. Kadın askerlerin % 25'i tecavüze uğradıklarını rapor edecekleri kişinin tecavüzcünün kendisi olması sebebiyle bildirememiştir.

Başka seçeneklerin de var. Komutanın tarafından yeterli ilgiyi görmediğini hissediyorsan, kongre üyesi erkek ya da bayanlara giderek bir şikayet formu doldurabilirsin. **Tecavüze uğradığınızda adaleti sağlaması için meclis üyenize gidemezsiniz. Yani ne kadar aptalca olduğunu düşünsenize. Bu durumu sivillere söylediğinizi hayal edin... "Vah vah, tecavüze uğramışsın, gidip meclis üyenle konuşsana!"** BİZE YAKIN OLAN NATO MÜTTEFİKLERİMİZİN ÇOĞU ARTIK KOMUTANLARA CİNSEL DAVALARDA ADLİ TAKİBAT YAPMA İZNİ VERİYOR.

Tecavüzcülerin çoğu mükerrer suçlulardır. Onlar saplantılı bir suç türüne sahiptir, bu yüzden mütemadiyen bunu tekrar ederler. Bunun kötü tarafı, bu adamların her birinin diğer kadınlara tekrar tekrar ve yıllarca yapacak olmasının yanlarına kar kalmasıdır. Yaşamları boyunca ortalama seks

suçlusunun yaklaşık 300 kurbanı vardır. Cinsel suçluların büyük çoğunluğu asla yakalanamayacaktır. Bir çok sivil bunu askeri bir sorun olarak görmektedir. Ama aslında öyle değil, çünkü ihbar edilen suçlulardan % 5 ya da daha azı mahkum edilmektedir. Bu yüzden neredeyse hiçbiri seks suçlusu olarak kayıtlara geçmez. Benim bildiğim askeri seks suçlusu listesi yok, ama mahkemede suçlu bulunursanız, cinsel suçtan mahkumiyeti kastediyorum, karşınıza ulusal bir liste çıkacaktır.

Ordu, insanlara dava açmayı ve onları ağır suçlu gibi tutmayı sevmez. Sık sık kendime sorarım, "neden, neden durdurmazlar?" Onları durduracak bir şey yoksa, hapsetme ya da yaşam kalitelerinde değişiklik gibi, devam edecekler. **Yargı sistemi aracılığıyla seks avcısı çalıştırıp sonra da eline yetki verirseniz, ...yaptığınız tek şey, yakalama ve serbest bırakmayı eşit hale getirmek olur.** Onu yakaladınız, onu ıslah ettiniz, ...şimdi de memleketi Amerika'ya geri dönmesine izin verdiniz. Artık o, hukuki yaptırım ve yargı sistemi hakkında ilk başladığında yaptıklarından daha fazla bilgi sahibi ki bu onu çok daha yetenekli ve çok daha tehlikeli bir suçlu yapıyor. Onlar tam anlamıyla Birleşik Devletler genelinde mahallemizdeki kadın ve erkekleri avlamaya devam ediyor. Yani, ordudaki kadın ve erkeklerle ilgilenmiyorsak, en azından kendi mahallemizde evine dönen kız ve erkeklerle ilgilenmemiz gerekir.

Aralık 2011'de, mahkeme mağdurların davasını reddetti resmi olarak tecavüz, askerlik hizmeti için mesleki bir risktir. Temyiz için başvuru yapıldı. İşte başlıyoruz. Kalbimin kırıldığı nokta, her şeyden çok bu hikayede gencecik kadınların ideallerinin boşa gitmiş olması. "Ülkeme hizmet etmek, karşılık vermek istiyorum." Vahşice ezilmiş bir gencin umudunu ve idealizmini görmek, ...bence kendi gençlerimize bundan daha fazlasını borçluyuz. Kadınlar ordumuzda artan oranda iyi eğitimli birer profesyonel haline geliyorlar. **Onlar harika askerler ve biz onları kaybetmeyi göze alamayız.** Evet, onu tekrar giymek zorunda olmadığım için mutluyum. İnsanlar ülkelerine hizmet etmeye tüm kalpleriyle inanırlar. Onlara bu şansın verilmesi gerek, saygı çerçevesinde. Yani bu bizim Amerikan tarzımızdır.

14 Nisan 2012'de, Savunma Sekreteri, Leon Panetta bu filmi izledi. İki gün sonra, birlik komutanları için kovuşturma kararı aldı. Ama bu yeterli değil. Bu salgını durdurmak için Washington'u daha fazla zorlayın. **Notinvisible.org** adresini ziyaret edin. Sitenin sohbet bölümüne katılın. Bizi koruyan kampanyanın bir parçası olun ki; Görünmez olmadıklarını bilsinler.

DÜNYA İNSANLARININ BAŞINA DERT OLSUN DİYE ZORLA KURDURULAN İSRAİL DEVLETİ

Kısa Bir Açıklama

Yahudiler, tarih boyu kendilerine has özellikleri ve dünyaya aşırı meyilleri yüzünden kullanılmaya müsait durumları ile sürekli mağdur duruma düşmüşlerdir. Bunun sonucu olarak ileri seviyede, Hristiyanların antisemitizm durumlarının gizli bir yüzü olarak, Yahudileri Müslümanlara karşı bir koz olarak kullanıldılar. Tarihe bir bütün olarak baktığımızda, İslâm dünyasına en çok zarar verenlerin Hristiyanlar olmasına rağmen, Yahudilerin, bahsedilen durumları ile ön planda olmaları ve ateşlenmiş kavgalarda ileri sürülmüş maşa vaziyetleri dikkatli bakılınca görülecektir. Yani, İslâm'ın öz planında içeriğine yapılan saldırıların asıl merkezi tarih boyunca hep Hristiyanlar olduğu halde, görünürde Yahudiler olmuştur. Bu husus Hristiyanların, Müslümanlardan gelecek olağan tepkiyi Yahudilere yönlendirmemelerinde ki başarılarıdır. En son olarak yüzyıllık proje olarak uygulamaya konan emperyalist komitenin aldığı karalar ile **Theodor Herzl** tarafından başlatılan Yahudi devleti kurma fikri ve zamanlamasının arkaplanında Yahudileri Ortadoğu'da çıbanbaşı haline getirilişi, Arap, Türk ve Müslüman yapının parçalanmasında kullanılmış olmasıdır. Günümüz ve daha sonraki dönemlere doğru, Yahudiler başlarına sardığı bu belayı ister istemez kabullenmişler, huzursuz hayatlarını da zamanımıza kadar devam ede getirmişlerdir. Yahudiler, Ortodoks (Sünni) Yahudi çizgisi üzerinden hareket etme imkânlarını bulmuş olsalardı, belki hem dünya ve hem ahiret için daha verimli bir düzeyde olacaklar, uzay çağı dediğimiz çağı yakalama imkânına, dünya daha erken kavuşma imkânı bulacaktı. Hala sınırlarını çizilemeyen İsrâil devleti bu gidişle, çok rahat yüzü geremeyeceği gibi, dönülmez siyasî düşüncesiyle insanlığa da rahat yüzü vermeyecektir. Global dünya devleri emperyalist emellerine hizmet için kullanadıkları Yahudiler, bir ileri gitseler de beş geri giden pozisyonları ile evin içinde olsalar da huzursuz hayatlarıyla her geçen gün daha mağdur olacaklardır. Bu gidişe dur demenin onlar için olabilme imkânı da, her geçen gün azalmaktadır. Aslında Yahudilerin Hristiyan gizli ittifaklarına karşı Müslümanlar ile birleşmesi ile Osmanlı dönemindeki muhteşem hayatlarına geri dönebilme imkânı vardır. Ancak emperyalist gizli komite onlara bu fırsatı vermemekte ve Yahudiler bu durumu bildikleri halde geri dönüş için gayret etmemekte direnmektedirler. Gizli Hristiyan İttifakı, destekçileri olarak **"Müslüman İseviler"** diye oluşturdukları guruplara yardım etmeleri, bir yandan İslâm dünyasını ve Yahudileri yok etme planlarının gerçek yüzüdür. Dünyanın Müslümanlardan arındırılması projesinde bir taşla iki kuş vurulması hedeflendiği gözlemlenmektedir. Ne zamanki Yahudiler "ütopik" masaların etkisinden kurtulup **"Ultra-ortodoks"** yolu benimseye başladıklarında dünya ve kendileri için en güzel etkinliğe ulaşmalarıyla, dünya insanlarına yardımcı oldukları gibi, kendileri de refah hayat seviyesine ulaşacakları düşünülmektedir. Bu açıklamaya söylenecek bir söz kalıyor, o da Yahudilerin kendilerine verdikleri zararı kimse vermemiştir. Ayrıca uyanma zamanları da gelmiştir.

Aşağıdaki yazılar okununca ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır.

İsrail Devleti, modern çağda kurulmuş tek Yahudi Devleti olarak karmaşık bir fikri ve demografik yapıya sahiptir. Son yüz yıl içerisinde Filistin bölgesine dünyanın çeşitli coğrafyalarından, farklı siyasi ideolojilerle ve dünya görüşleriyle göç eden Yahudilerin oluşturduğu İsrail, bu karmaşık fikir ve demografik yapıya rağmen sorunlarla çevrili bir coğrafyada doğmayı ve hayatta kalmayı başarmıştır.

Siyasî Arkaplan

İsrail iç siyasi yapısının anlaşılabilmesi büyük ölçüde Siyonizm tarihinin bilinmesini gerektirmektedir. Şüphesiz İsrail Devleti'nin var oluşunun fikri ve siyasi temellerini oluşturan Siyonizm akımı bu gün de İsrail'de mevcut partilerin fikri temelleri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Siyonizm akımının zaman içerisinde doğurduğu farklı yorumlar ve yaklaşımlar neticesinde bu gün de İsrail iç siyasi yapısında geniş bir fikri yelpazenin yer aldığı görülmektedir. Bugünkü İsrail iç politik düzende kutupları ve cepheleri belirleyen başlıca etken, 19. yüzyılda ortaya çıkan Siyonizm akımı merkezli olmak üzere, bu akımın kendi içinde doğan farklı yaklaşımları ve Siyonizm karşıtı düşüncelerin mücadelesinin bir özetidir.

Siyonizm'in Kısa Tarihi

Siyonizm'in herkes tarafından genel kabul gören bir tanımını yapmak çok zor olsa da en genel anlamda Filistin topraklarında bir Yahudi Devleti kurulmasını amaçlayan ve 19. yüzyılda ortaya çıkan siyasal bir akım olarak ifade edilebilir. İsrail topraklarına ve Kudüs'e Tevrat'ta verilen ismi ile Siyon'a dönmeyi, bu topraklarda bir Yahudi Devlet kurmayı amaçlayan milliyetçi bir harekettir.

16. ve 17. yüzyıllarda Mesih olduklarını ilan ederek Yahudileri kutsal topraklara (Filistin) dönmeleri konusunda ikna etmeye çalışan din merkezli denemelerden farklı olarak modern Siyonizm, Fransız Devrimi (1789) sonrası ortaya çıkan milliyetçilik akımının bir sonucu ve Avrupa kıtasında artan anti-semitik (Yahudi karşıtı) uygulamalara bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. **Fikri önderliğini Macaristan doğumlu bir Yahudi gazeteci olan Theodor HERZL yapmıştır.**

Viyana'da yayın yapan bir gazetenin (Neue Frei Presse) muhabiri olarak Dreyfus Davasını [1] izlemek üzere Fransa'ya giden Theodor HERZL, Yahudilere karşı bu ülkede gelişen anti-semitik uygulamaları ve önyargıları, Dreyfus Davası özelinde gördükten sonra Yahudilerin Avrupa kültürü içinde asimile olması ve kaynaşması yoluyla **"Yahudi Meselesi"**nin halledilebileceği fikrini terk etmiş ve kendi günlüğünde yazdığı ifadeleri ile **"Avrupa'da Yahudi karşıtlığı ile mücadele etmenin boş ve faydasız"** olduğuna karar verdiği söylenebilir.(?) **Theodor HERZL bu tespitinden sonra "Yahudi Meselesi" için tek çözüm yolunun Yahudilerin kendilerine ait bir devlete sahip olmalarından geçtiğine inanmıştır.** Bu yönde çalışmalarına başlayan HERZL, 1896 yılında **"Yahudi Devleti" (Der Judenstaat)** isimli kitabını yayınlamış ve 1897 yılında İsviçre'nin Basel kentinde Birinci Dünya Yahudi Kongresinin toplanmasını sağlamıştır.

> **Şüphesiz bu yıllarda özellikle ABD'de yaşayan Yahudiler arasında bir Yahudi Devleti'nin gerekli olup olmadığı tartışılmış, Yahudiliğin bir millet mi yoksa dini bir topluluk mu olduğu tartışmaya açılmıştır. Ancak I. Dünya Yahudi Kongresi Yahudi Devleti'nin kurulmasına yönelik organlar ve Filistin'e Yahudi göçünün organizasyonuna yönelik teşkilatların kurulmasıyla İsrail Devleti tarihinde önemli bir mihenk taşını oluşturmuştur.**

Siyonizm tam bir fikri birlik içinde olmamasına rağmen büyük oranda laik karakterlidir. Diğer devletlerin topraklarında ne kadar özgür yaşarlarsa yaşasınlar, kendi topraklarına kavuşmadan bir devlet olamayacakları gerçeği ile Filistin toprakları Yahudi siyasi varlığının kurulabileceği bir yer olarak seçilmiştir. Bu seçim 19. yüzyılın sonlarında çöküş dönemini yaşayan Osmanlı İmparatorluğunun paylaşımı kapsamında yaratacağı fırsatlar ve özellikle dindar Yahudilerin **"Vaat Edilmiş Topraklar"**

---

[1] *Dreyfus Davası:* Yahudi asıllı bir Fransız topçu subayı olan Alfred Dreyfus'un Almanya lehine casusluk yaptığı iddiası ile yargılanması ve mahkûm edilmesi (1894) ile başlayan, müteakiben yargılamanın usulüne uygun yapılmadığının ve Dreyfus'un masum olduğunun anlaşılması ile sonuçlanan (1899) dava. Bu olay Fransız kamuoyunda geniş yankı uyandırmış ve dava sürecinde yapılan usulsüzlükler Fransa'daki Yahudi karşıtlığı ile yakından ilişkilendirilmiştir.

söylemleriyle uyuşması nedeniyle de uygun düşmüştür.

Siyonistlere göre, Yahudi varlığının Avrupa'da geleceği yoktur. Yahudilerin de diğer uluslar gibi hakları vardı ve ulus olmak istiyorlarsa bu ancak kendi topraklarına sahip olmalarıyla gerçekleşebilir.

Ancak 1930'lu yıllara kadar Siyonistler, Yahudi toplumun genelinde azınlıkta kalmıştır. Avrupa'da gelecek göremeyen ve yükselen Yahudi karşıtlığı tehdidini hisseden bazı Yahudiler, Siyon (Filistin) yerine Kanada veya Amerika'ya göç etmeyi tercih etmişlerdir. Oysa Siyonizm 19. yüzyılda tek çözümün Filistin'e göç olduğunu savunmuştur. Siyonistler, içinde bulundukları yüzyılın temel akımlarına da uygun olarak dinsel bir topluluk değil "ulus" olmayı hedeflemişlerdir. Ancak binlerce yıl önce dağılmış bir ulusun uzak bir coğrafyada yeniden toplamasını ön görmesi nedeniyle Siyonizm başlangıçta Yahudiler arasında da bir ütopya olarak görülmüş ve azınlıkta kalmıştır. Siyonizm'in Yahudi toplumu içerisinde güç kazanmasının en önemli etkenleri Avrupa'da Yahudi karşıtlığının artması, ABD'nin göçe sınırlama getirmesi ve II. Dünya Savaşı'nda yaşanan **"Yahudi Soykırımı"** olmuştur. Kıskaca alınan Yahudiler için **"Ya öleceksin, ya öleceksin"** arasında bırakıldılar.

> **"Kötü insanlar kötü insanları yaratır,"** sözü, kısmen şu gerçeğe dayanmaktadır: kötüden nefret eden kişiler, kendilerini o kötüye benzetirler ve böylece, kötülük devam eder. Bu durumda fanatiklerin hem kendilerine benzetme hem de karşıt duruma getirme yoluyla dünyaya kendi benzerlerini yaydıkları açıkça görülmektedir. **Fanatik Hıristiyanlık** eski devirlerde, hem taraftarlar kazanmak hem de yeni bir gaddarlık örneği vermek yoluyla kendini devam ettirmiştir. Mesela Hitler, hem Nazizmi geliştirerek hem de demokrasileri hoşgörüsüz ve insafsız olmaya zorlayarak kendini dünyaya kabul ettirdi.
>
> Hitler, Yahudileri "düşman" olarak seçtiği zaman, Almanya'nın dışında bütün ülkeleri Yahudilerin veya onlara hizmet edenlerin istilasına uğramış olarak gösterdi. Hitler, **"İngiltere'nin, Fransa'nın, Amerika'nın arkasında İsrail vardır"** diye demeç vermişti. Stalin de düşmanını seçerken tek Tanrı prensibine uygun hareket etmiştir. Bu düşman önceki faşizm, sonradan da Amerikan plütokrasisi olmuştur.
>
> **Hitler Avrupası'nda yok edilmeye boyun eğmiş Yahudilerin, Filistin'e getirildikleri zaman cesaretle çarpışmış olmaları ilgi çekici bir olaydır. Her ne kadar onların Filistin'de çarpışmaktan başka çareleri olmadığı (yani ya çarpışacakları veya Araplar tarafından boğazlanacakları) söylenmektedir. Filistin'de onlar gerçekten, henüz olmayan şehirleri imar etmek ve henüz olmayan bahçeleri meydana getirmek için çarpıştılar ve öldüler. [Eric Hoffer/ THE TRUE BELIEVER-(Kesin İnançlılar / Gerçek İnananlar/Müminler)-trc: ERKIL GÜNUR, Tur Yayınları; 1978, (Kitabın sonraki baskıları; Akran Yayıncılık, 1993 ve İm Yayın Tasarım, 1998)]**

Yukarıda da belirtildiği gibi, Siyonizm içinde de farklı görüşleri ve yöntemleri savunan gruplar oluşmuştur. Özellikle Siyonist örgütlenmenin tamamlandığı 1920'li yıllardan sonra bu görüş ayrılıkları daha da belirginleşmiştir. Bu görüş ayrılıkları **Filistin'e Yahudi göçünün kapsam ve boyutlarından başlayarak, İngiliz Manda Yönetimi ve yerli Araplara karşı izlenecek politikalar, İsrail Devleti'nin sınırları gibi geniş bir yelpazeye yayılmıştır.**

1948 yılında İsrail Devleti ilan edilip Geleneksel Siyonistler (İşçi Partisi) iktidara geçince, Avrupa'da yaşanan Soykırımın da etkisiyle bu iki farklı görüş bazı noktalarda uzlaşmaya varmıştır. İşçi Partisi iktidar olup devlet sorumluluğunu aldıktan sonra; Yahudi göçünün serbest olması, Arapların Yahudilerin göç hakkına karşı çıkamamaları ve Yahudilerin kesinlikle kendi devletlerinde azınlık olarak yaşayamayacakları konularında revizyonistlerle aynı çizgiye gelmiştir.

SİYASAL DÜŞÜNCE AKIMLARI

Siyasi Siyonizm

Siyasi Siyonizm; Filistin topraklarında Yahudi egemenliğinin tekrar tesis edilebilmesi için siyasi bir eylem yürütülmesi gerekliliğini savunan, modern anlamda **Theodor HERZL** ile bağdaştırılan bir kavramdır. Yahudi meselesinin uluslararası alanda çözülmesi gereken siyasi bir mesele olduğunu savunmuştur. Birinci Siyonist Kongre (1897) sonucunda oluşturulan **"Basel Programı"** çerçevesinde Yahudi halkı için, Filistin topraklarında, kanunlarla düzenlenmiş güvenli bir ülke yaratmayı hedeflemiştir. Bu hedefe ulaşmak için **Dünya Siyonist Organizasyonu, Yahudi Ulusal Fonu, Yahudi Koloni Kredisi** gibi politik ve ekonomik teşkilatlar oluşturulmuştur.

Siyasi Siyonizmin temelinde, Theodor HERZL'in uluslararası hukuka göre tanınmış, zamanın büyük devletlerinin himayesini kazanmış bir Yahudi Devleti kurulması çabaları vardır. Yöntemi Filistin topraklarında bir Yahudi Devleti tesisi amacına uluslararası politika araçlarını kullanarak ulaşmaktır. Bu kapsamda Theodor HERZL önce Osmanlı İmparatorluğu Padişahı II. Abdulhamit sonra Almanya İmparatorluğu Kayzeri ve son olarak da Büyük Britanya İmparatorluğu nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Tüm bu çabalar Balfour Deklerasyonu [2] (1917) ile sonuçlanmıştır. Siyonizm kavramını siyasi gerekçeler yerine Yahudi halkının dili, kültürü ve tarihsel köklerinin yeniden güçlendirilmesi üzerine kuran bir düşünce akımıdır. Bu düşünce akımının kurucusu Ahad HAAM olarak bilinen Asher GINSBERG (1856-1927)'dir. 1889 yılında yayınladığı **"Yanlış Yol"** isimli makalesi ile Filistin'e ilk fırsatta göç edilmesi fikrini eleştirerek, öncelikle Yahudi kültürel eğitimine ağırlık verilmesi, sağlam ve kaliteli bir Yahudi kuşağının oluşturulmasını müteakip göçün gerçekleşmesi gerektiğini savunmaktadır.

HAAM, Yahudi ulusal hareketini, Yahudi halkı ile Musevi dinini birbirine tekrar bağlamak için bir araç olarak görmüştür. Theodor HERZL ve Siyasi Siyonizmden farklı olarak çözümün bir Yahudi Devleti kurulmasından önce, Yahudiliğin manevi değerlerini yeniden kazanmasından geçtiğine inanmaktadır.

Filistin'in tüm Yahudi halkına toprak sağlamakta yeterli olmadığı düşüncesiyle, orada kurulacak bir Yahudi Devleti'nin dünya Yahudilerinin sosyal ve ekonomik problemlerini çözemeyeceğini savunmaktadır. Bu nedenle Filistin'de kurulacak devletin sadece çok yüksek kalitede Yahudi yaşam tarzı ve kültürünü yaşatmaya yetecek çapta, elit bir Yahudi toplumunu ihtiva etmesi gerektiği, burada hayata geçirilecek örnek Yahudi yaşam tarzının ve kültürünün de diasporada yaşayan tüm Yahudiler için bir örnek teşkil etmesi gerektiğini savunmaktadır. Burada oluşturulacak yüksek kalitedeki ve elit Yahudi yaşamı çevresinde dünya genelindeki Yahudilerin problemlerine çözüm üretilebileceğini düşünmektedir.

> [Diaspora veya diyaspora, (Eski Yunanca: διασπορά – "saçılma, tohum saçma, zerreler halinde dağılma"; İng: diaspora) bir kavim veya ulusun anavatanından çıkarak başka ülkelere dağılmasına verilen addır. Sözcük hem dağılma eylemini hem de dağılmış olarak yaşayan toplulukları ifade eder.]

HAAM tarafından en doğru hareket tarzı olarak Filistin'e yoğun bir göç yapılması yerine, göç dalgasının kısıtlı tutularak bunun yerine tüm gayretlerin yoğun ve sürekli bir Yahudi kültürel eğitimine yönlendirilmesi görülmektedir.

Siyonist hareketin kurucularının ve önemli liderlerinin laik fikirli olduğu hatta bazılarının sosyalist karakterleri nedeniyle din karşıtı olduğu göz önüne alındığında, Dini Siyonizm akımının bir çelişki olduğu düşünülebilir. Ancak Siyonist hareket doğduğunda, dindar Yahudiler yaşadıkları ikilem

---

[2] *Balfour Deklarasyonu:* İngiltere Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'un Yahudi iş adamı Lord Rothschild'a hitaben yazdığı ve İngiltere Hükümetinin Filistin'de bir Yahudi Devletinin kurulmasına sıcak baktığı, bu amaca ulaşmak için de gereken kolaylıkların gösterileceğini ifade ettiği mektup (1917). Söz konusu mektup, Filistin'de bir Yahudi Devleti kurulması yönünde yapılan hazırlıklar ve gösterilen çabalar kapsamında önemli bir tarihi belge olarak kabul edilmektedir.

karşısında genel olarak izleyebilecekleri üç yol belirlemişlerdir. Bunlar;

1. Siyonist hareketin tamamen reddi ve bu hareketin karşısında yer almak,
2. Siyonist hareketi mevcut durumda herhangi bir dini karakteri olmasa da Yahudileri "selamet"in gelişine yaklaştıran gerekli ve faydalı bir politik hareket olarak görmek,
3. Siyonist hareketi ve bu hareketin içerisinde yer alan kişileri, kendileri farkında olmamalarına rağmen "selamet süreci"nin bir parçası olarak kabul etmektir.

Yukarıda listelenen seçeneklerden birincisi genel olarak Torah'ı takip eden Yahudiler tarafından II. Dünya Savaşı sonuna kadar savunulmuştur. Ancak soykırım sonucunda milyonlarca Yahudi'nin Avrupa'nın göbeğinde katledilmesinin **Yahudi toplumu üzerinde yarattığı etki, birçok dindar Yahudi'nin Siyonizm'e sıcak bakmasına yol açmıştır.** **Günümüzde sadece ultra-Ortodoks ya da Haredi diye adlandırılan dindar Yahudiler bu görüşü savunmaya devam etmektedir.** Siyonizm karşıtı bu gruplar Anti-Siyonist Dinci Akımlar başlığı altında müteakip maddelerde incelenmiştir.

İkinci ve üçüncü seçenekler ise Dini Siyonizm'in temeli ve asıl dayanak noktalarını oluşturmaktadır.[3]

Siyonist Yahudiler ile Dindar Yahudiler arasında fikri köprü kuran, uzlaşma ortamı yaratan ve Dini Siyonizmin ideolojik temellerini atan **kişi Haham Abraham Isaac KOOK** (1864-1935) olmuştur. Letonya doğumlu olan ve 1904 yılında Filistin'e göç eden KOOK, 1921 yılında Ashkenazi topluluğunun Hahambaşısı olmuş ve Filistin ile Siyonizmin, Yahudi dininin bir parçası olduğunu savunan yazı ve kitaplarıyla toplulukları etkilemiştir. KOOK'un öğretilerine göre Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmakta olan laik Siyonistler, farkında olmadan Tanrıya hizmet etmekte ve selamet sürecinin bir parçası olmaktadırlar. Bu nedenle KOOK'a göre, laik Siyonistler desteklenmeli veya en azından dindar Yahudiler tarafından engellenmemeleri gerekmektedir.

Dini Siyonizmin temelleri ile ilgili diğer önemli bir kuruluş da 1902 yılında kurulan "Mizrachi" (Merkaz Ruchani - Dini Merkez) dir. Mirzachi'ye göre Siyonizm "Torah" merkezli olmalı ve Yahudi milliyetçiliği dini amaçlara ulaşmak için bir araç olarak görülmelidir.

Mirzrachi, İsrail'deki ilk dini Siyonist parti olup, İsrail Din Bakanlığının kurulması, "Koşer" [4] kurallarının uygulanması ve "sabath"ın[5] tanınması konularında önemli rol oynamıştır. Mirzachi Partisi ile diğer dinci Siyonist grupların birleşmesi ile 1956 yılında Ulusal Dinci Parti (Mafdal) doğmuştur.

Mirzachililere tepki olarak 1912 yılında Agudat Israel (İsrailliler Birliği) Hareketi oluşturulmuş ve bu harekette 1923 yılında siyasi bir partiye dönüşmüştür. Parti, 2. Dünya Savaşı ve soykırıma kadar Siyonist karşıtı olarak kalır, ancak Hitler'in iktidara gelmesinin ve müteakiben de soykırımın yarattığı panik sırasında Agudat prensiplerini gözden geçirir.

Siyonizmle, İsrail'i bir din devleti yapmak maksadıyla işbirliği yapan **Agudat Israel**, İsrail Devleti kurulurken devletin Tevrat'a dayalı olmasını ister, bu reddedilir. BM tarafından tanınabilmesi için devletin laik olması gerekmektedir. Dış politika ve güvenlik konularında fikir beyan etmeyen parti bugün de bütün enerjisini İsrail'i bir din devletine dönüştürmeye ve ayrı eğitim sistemini başarıyla sürdürmeye harcamaktadır.

1984'te Agudat Israel'den ultra-ortodoks Safardilerin eşit olarak temsil edilmediği gerekçesiyle ayrılan Safardiler, Şa'as (Tevrat'ın Safardi Koruyucuları) partisini kurmuşlardır. Siyasi konularda Agudat Israel'in aksine açıkça görüş beyan eden Şa'as, İsrail'in seçim sisteminin özelliklerinden de yardımıyla

---

[3] MICHMAN Dan, "A Historical Look at Religious Zionism", Bar Ilan Üniversitesi web sitesi, http://www.biu.ac.il/Spokesman/Tolerance/michman.htm

[4] Koşer : Dini kurallara uygun yemek/yiyecek kuralları.

[5] Sabath : Yahudilerin Cuma günbatımından başlayarak cumartesi günbatımına kadar süren ve bu süre zarfında iş yapılmasını yasaklayan dini tatil/kurallar.

pek çok koalisyonda kilit parti rolünü oynamışlardır.[6]

1. Pratik Siyonizm

Pratik Siyonizm; siyasi koşullara bakmaksızın Filistin'e göç (aliyah) etmek, kırsal alanlarda Yahudi yerleşim yerleri kurmak, eğitim kurumları tesis etmek gibi Siyonist hedefleri fiili olarak uygulamayı öngören bir akımdır. Kökleri, Siyasi Siyonizmden çok daha öncelere dayanan Pratik Siyonizm akımı, 1880 yıllarında ortaya çıkan Hovevei Zion (Hibbat Zion) teşkilatı ile hayata geçmiştir.[7] 1882 yılında Filistin topraklarındaki ilk Yahudi yerleşim birimini kurmuş olan bu teşkilat, siyasi parti ve gruplardan uzak durmuş, fiili durumla ilgilenmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu yönetimi altında olan bölgeye Yahudi göçüne kısıtlı izin verildiğinden faaliyetleri çok kısıtlı olmuştur. Siyasi Siyonizmin ortaya çıkması ve gelişmesi neticesinde Dünya Siyonist Teşkilatı ile birlikte çalışmaya başlamışlardır.

2. Sentetik Siyonizm

Sentetik Siyonizm; Chaim Azriel WEIZMAN tarafından 8. Siyonist Kongrede (1907) üretilen bir tanımdır. Siyasi ve Pratik Siyonizmin birleştirilmesi ile Yahudilerin Filistin'de bir devlet kurmaları amacıyla somut siyasi hedefler belirlemelerinin yanı sıra uygulamada Yahudi yerleşim birimlerinin tesisine yönelik eylem planları yapılmasını öngörmektedir.[8] Siyasi hedeflerin, fiili adımlarla desteklenmesi olarak özetlenebilir.

3. Klasik (Sosyalist) Siyonizm

Siyonist hareketin sol kanadını oluşturan bu grup Yahudi İşçi Hareketi temellidir. Theodor HERZL tarafından oluşturulan Siyasi Siyonizmin uluslararası kamuoyunu ikna yoluyla veya büyük güçlerin desteğiyle bir Yahudi Devleti kurulmasının mümkün olmadığını savunmuşlardır. Bunun yerine Yahudi Devleti'nin tesisinin ancak Filistin kırsal kesiminde Kibbutzlar kuracak Yahudi işçileri ve şehirlerdeki Yahudi proletaryası tarafından sınıf mücadelesinin bir sonucu olarak kurulmasının mümkün olduğuna inanmışlardır.

Klasik Siyonizm gerek destekçilerinin miktarı gerek Yahudi toplumu üzerindeki etkileri açısından 1930'larda çok güçlenmiş ve hatta Siyasi Siyonizmi gölgede bırakmıştır. Klasik Siyonizmin güçlenmesindeki en önemli nedenlerden biri Filistin'e **1903-1914 yılları arasında ağırlıklı olarak Rusya'dan gerçekleşen ikinci Yahudi göç dalgasının çoğunlukla sosyalist ve anarşist düşünceden etkilenmiş topluluklardan oluşmasıdır.** Bu tarihten sonra gerek uluslararası arenada gerekse Filistin'de Klasik Siyonistlerin hakimiyeti başlamış, Yishuv ve Histadrut gibi önemli kurumlarda başat güç konumuna geçmişlerdir.

4. Değişimci (Revizyonist) Siyonizm

Revizyonist Siyonizm, Siyasi Siyonizm içinde milliyetçi ve sağ görüşlü bir akım olarak Ze'ev Jabotinsky (1880-1940) liderliğinde kurulmuştur. Esas olarak bu görüş, David Ben-Gurion ve Chaim Weizmann'ın Filistin'e bağımsız yerleşim birimleri kurulması yönündeki Pratik Siyonizm görüşlerinin revize edilerek Siyasi Siyonizm merkezli olarak, İngiliz Manda Yönetimi ile işbirliği içerisinde yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Jabotinsky liderliğindeki Revizyonist hareket, I. Dünya Savaşı sırasında İngilizlerin yanında yer almış, Joseph Trumpeldor ile birlikte Yahudi gönüllülerden oluşan Siyon Katır Birliklerinin kurulmasında rol oynayarak İngilizlerin yanında Gelibolu ve Ürdün'de Türklere karşı savaşmıştır.

Savaştan sonra İngiliz ordusundan ayrılmış ve Filistin'deki Yahudilerin silahlanarak Araplara karşı

---

[6] ÇAĞLAYAN Selin, İsrail Sözlüğü, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.385

7 http ://www.jewishvirtuallibrary. org/j source/Zionism/Practical_Zionism.html

[8] ÇAĞLAYAN Selin, İsrail Sözlüğü, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.386

kendilerini savunmaları maksadıyla gizlice eğitilmelerini savunmuştur.

1921 yılında Dünya Siyonist Kongresi İcra Komitesine seçilen Jabotinsky, başkan Chaim Weizmann ile aralarındaki görüş ayrılığı nedeniyle 1923 yılında bu görevinden istifa etmiş ve Değişimci Siyonist İttifakını kurmuştur. Bu ittifak, İngilizlerin desteği ile Ürdün nehrinin her iki tarafını da ihtiva eden, modern ve İngiltere'ye sadık bir Yahudi Devletinin kurulmasının hedef olarak alınması gerektiğini savunmuştur.

1920'lerin sonuna geldiğinde, Revizyonist hareket içerisinde oluşan ve İngilizlerden bağımsız bir şekilde hareket edilmesi gerektiğini düşünen gruplar Araplara, İngiliz idaresine ve Klasik Siyonistlere karşı mücadeleye başlamışlardır. Bu kapsamda 16. Siyonist Kongreye katılmak üzere (1929) Filistin'den ayrılan Revizyonist lider Jabotinsky'nin bir daha Filistin'e girmesine İngilizler tarafından izin verilmemiştir.

5. Anti-Siyonist Dinci Akımlar

19.yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında birçok dindar Yahudi, laik ve dini karakteri olmayan bir sosyalist Yahudi Devletinin Filistin'de kurulması fikrine karşı çıkmıştır. Ortodoks [9] Yahudilerden oluşan bu grubun Siyonizm karşıtlığı iki farklı karakterde görülmüştür. Bunlar;

1. **Filistin'de bir Yahudi Devletinin kurulmasını desteklemekle birlikte yeni devletin Yahudi kültürü, Musevi dini ve bu dinin kuralları gereğince şekillenmesi ve yönetilmesi gerekliliğini savunan, Siyonizmin dini liderler önderliğinde yürütülmesini savunan Ortodoks Yahudi görüşü,**

2. **Kutsal kitapta ve dini metinlerde geleceği müjdelenen Yahudi Mesih gelmeden, Filistin'e toplu göçe ve bir Yahudi Devletinin kurulmasına karşı çıkan, dolayısıyla Siyonizmi tümüyle ret eden Ortodoks Yahudi görüşüdür.**

Daha önce de belirtildiği gibi Siyonizm, 1930'lara kadar Yahudi toplumu arasında azınlıkta kalmış bir görüştür. İkinci Dünya Savaşı öncesindeki dönemde **Avrupa'da artan Yahudi karşıtı görüş ve politik hareketler ve bunların neticesinde savaş sırasında yaşanan soykırım, laik karakterli olsun, dini görüşlü olsun, birçok Yahudi'yi bağımsız bir Yahudi Devleti'nin gerekliliği konusunda birleştirmiştir.**

Ancak her şeye rağmen Yahudi toplumu arasında politik ve dini nedenlerle Siyonizm'e karşıtı pozisyonlarını koruyan azınlık durumunda gruplar mevcuttur.

Bu gruplardan en radikal olanı **"Neturei Karta" (Şehrin Muhafızları) isimli ultra-ortodoks Yahudi gruptur.** Küçük bir grup olmasına rağmen Siyonizme ve İsrail Devleti'nin varlığına aktif bir şekilde karşı çıkmaktadırlar.

Ultra-ortodoks Yahudiler arasındaki en önemli Siyonizm karşıtı grup yaklaşık 100,000 üyesi bulunduğu tahmin edilen **"Satmar Hasidism"** grubudur. Bu grubun manevi liderliği Haham Joel TEITELBAUM (1887-1979) tarafından yürütülmüştür. **TEITELBAUM'a göre Talmud öğretilerinde belirtildiği gibi Tanrı ile Yahudi halkı arasında Yahudilerin eski çağlardaki sürgünleri sırasında verilen karşılıklı sözler vardır.** Bu sözlere göre;

1. **Yahudi halkı kutsal topraklara toplu olarak ve zor kullanarak gelmeyecektir.**

2. **Yahudi halkı yaşadıkları ülkelerdeki hükümetlere karşı isyan etmeyecektir.**

---

[9] Ortodoks nedir?
yunanca "orthos" sözcüğünün karşılığı " doğru", "doksa" ise "inanç" demektir. böylece "orthodoks"un karşılığı da " doğru inanç" anlamına gelmektedir
batı dillerinde sünnî müslümanlar için de doğru inanç sahibi anlamında "ortodoks" terimi kullanılır. hristiyan dünyasında hatalı olduğunu ve doğru görüşten saptığını kabul etmeyen hemen her kilise, bir bakıma kendisini "ortodoks" diye tanıtır (bertholet, wörterbuch der religionen, stuttgart 1962, s. 202).

3. **Yahudi halkı günahları ile Yahudi Mesih'in gelişini geciktirmemelidir.**

Yukarıda listelenen ve Yahudilerin dini öğretilerinde yer alan Tanrıyla yapılmış bu anlaşma 2. Dünya Savaşı ve Yahudi soykırımı gerçekleşene kadar hemen hemen bütün dindar Yahudilerin Siyonizme karşı soğuk durmalarının nedenini oluşturmuştur. Bu gün bile bir çok Ortodoks Yahudi grubu -Agudat Partisi dahil- İsrail hükümetlerinin koalisyonlarında yer almış olmalarına rağmen bu yemine sadakatlerini korumaktadır.

Siyonizm karşıtı dini Yahudi gruplar Yahudilerin bireysel olarak Filistin'e göç etmelerine karşı (baskılar yüzünden karşı) çıkmamakla beraber, Filistin topraklarında bir Yahudi Devleti fikrine karşı çıkmaktadırlar.[10]

Etkin ve söz sahibi Yahudilerin son elli yıl içinde suikastlar sonucunda öldürülmesinde bu hususların olduğu, uzlaşmacı olanların ölümlerinde "dindar oluşlarını" hatırlamak gerekir.

AVENJELİZMİN YAHUDİLERİ KULLANMASININ ARKAPLANI

Aslında bu muhafazakâr grup Evanjelistlerin Yahudileri kollamalarının arkasında dünyanın Hıristiyanlaştırılması ideali yatmaktadır.

Ortadoğu'ya Yahudilerin yerleştirilmesi planlanarak o bölgedeki kaos ve kargaşadan da faydalanarak Hıristiyanların dünya misyonerlik faaliyetlerini rahatça yapmalarına katkı sağlanmak istenmiştir.

Evanjelik Hıristiyanların esas amacı, Yahudilerin dünya hakimiyetini gerçekleştirmek değil, bilakis Hıristiyanlığın ve Amerikalıların dünyaya tamamen hakim olabilmesi için Yahudilerden yararlanmaktır. Bunu Yahudiler biliyorlardı ama Yahudiler de Büyük İsrail'i gerçekleştirmek İçin Amerika'lıların desteğinden güç kazanıyorlardı. Bu sebeple Evanjeliklerle devamlı irtibat halinde oldular.

EVANJELİSTLER VE FUNDEMENTALİST GRUBLAR İÇİN ÖNEMLİ OLAN TEK ŞEY, BİR AN ÖNCE İSÂ MESİH'İN YERYÜZÜNE GELİŞİNİ GERÇEKLEŞTİRMEKTİR. Mesih'in yeryüzüne gelmesi ve **"Bin Yıllık Tanrısal Krallığın"** kurulması için ise dünyanın bir an önce Hıristiyanlaştırılması gerekmektedir. **Onlara göre dünya Hıristiyanlığının önündeki en büyük engeli Müslümanlar oluşturmaktaydı. Yahudilerin arz-ı mev'udu üzerinde bulunan Müslümanlarla en iyi mücadeleyi verecek olan da hiç şüphesiz Yahudiler olacaktır.** Kutsal Kitaba dayalı yenidünya düzeninin kurulması, İsâ Mesih'in dünyaya gelişi anlamına geleceği gibi beklenen kıyametin de kopuşu olacaktır. **Dolayısıyla bu zannedildiği gibi "Yahudi Kıyameti" değil, bilakis bir Hıristiyan "Armegedonu" (kıyameti) olacaktır**

11 Eylül 2001 tarihindeki ABD'ye yapılan terörist saldırılarından sonra yapılan istatistiklere göre Amerikan halkının % 50'si kıyametin kendileri hayattayken kopacağına inanmaya başlamıştır. Eskiden sadece marjinal gruplar bu arzu ve beklenti içerisindeyken, artık günümüzde dünyanın bilhassa da Amerika'nın yaşadığı bazı felaketler, insanları kıyametin kopacağına inandırmaya başlamıştır. Zaten Amerika Halkı devletin güttüğü siyaset yüzünden şu anda büyük bir kaos ve korku ortamı yaşamaktadırlar.

Hıristiyan yayılmasının önündeki en büyük engelin Müslümanlar, Müslümanlar içinde de Türkler olduğu düşünülmektedir.

Oysa bu dönemde Hz. İsâ'nın yeryüzüne gelebilmesi için dünyanın hızla Hıristiyanlaştırılması gerekmektedir. Zira dünyanın Hıristiyanlaşmasını sağlamadan İsâ Mesih'in gelişini beklemek hayal olacaktır. Bundan dolayı fundamentalist gruplar, Anadolu'nun parçalanmasını Armegedon (Kıyamet alameti) olarak algılamışlar ve bu düşüncelerini kutsal metinleri olan Yeni Ahit'in Vahiy Kitabı'nın 9. ve 16. bablarına dayandırmışlardır:

---

[10] Ozan YALÇIN, İsrail Devletinin Dış Politik Tercihlerinin İç Politik Dinamikler Çerçevesinde İncelenmesi, T.C.Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar Arası İlişkiler Anabilim Dalı, ,Yüksek Lisans Tezi, Ankara-2007

> **"Altıncı melek borazanını çaldı. Tanrının önündeki altın sunağın dört boynuzundan gelen bir ses işittim. Ses, 'elinde borazan olan altıncı meleğe, Büyük Fırat Irmağı'nın yanında bağlı duran dört meleği çöz' dedi. Tam o saat, gün, ay ve yıl için hazır tutulan dört melek, insanların üçte birini öldürmek üzere çözüldü ", "Altıncı melek tasını Büyük Fırat Irmağını boşalttı. Gündoğusundan gelen kralların yolu açılsın diye Fırat Irmağı kurudu... "**

Buradaki İncil ifadelerinden anlaşılan mana şudur ki, Tanrının bizzat meleklerini kıyametin kopmasında görevlendirmiş olmasıdır.

Dicle ve Fırat ırmaklarının görevli melekler tarafından kurutulması ve bu bölgedeki kaosun ve savaşların ortaya çıkartılması ise kıyametin başlaması olarak algılanmaktadır. **Türklerin Anadolu'yu fethi, İncil ifadelerinin kaleme alınışından bin yıl sonraya denk düşmektedir.** Dolayısıyla bu ifadelerden, doğrudan Türkiye'nin parçalanması gibi bir mana çıkarmak zordur.

> Ancak İncil'e göre kıyametin zuhurunda vuku bulacak hadiseler Anadolu topraklarında başlayacaktır. Anadolu'nun şu anki sakinleri Türklerdir. Günümüzde bazı Evanjeliklerin kıyametin kopmasını hızlandırmak için çırpınmalarının ülkemize zarar verme ihtimali vardır.

Büyük Ortadoğu Projesi, Evanjelik yenidünya düzenini gerçekleştirmede, Evanjelik Hıristiyanlarının Mesih planının en önemli sacayaklarından biridir.

Malum olduğu üzere Ortadoğu, büyük oranda Müslüman ülkelerden oluşmaktadır. **Evanjelik Hıristiyanlara göre yenidünya düzeni kurabilmenin yolu Ortadoğu'dan geçmektedir.** Çünkü İslam ülkelerinin gücü tamamen kırılmadan, güçsüz ve yetersiz hale getirilmeden, dünyaya şekil vermenin zor olduğu düşünülmektedir. Günümüzde Müslüman ülkelerin görünürde çok fazla güçlü olduklarını da söylemek zordur. Ancak Evanjelik kurguya göre, Müslüman ülkelerin İslam'dan aldıkları ilhamla kendilerine yeniden çeki düzen verebilmesi ve güç birliği yapmaları da ihtimal dâhilindedir; Yenidünya düzeni kurma arzusundaki Evanjelikler, bu ve buna benzer pek çok ihtimali de hesaplamaktadırlar, ince eleyip sık dokumaktadırlar.

Irakla başlayan sözde demokratikleştirme hareketi, dalgalar halinde bölge ülkelerine de kaydırılmaya çalışılmaktadır. Unutmamak gerekir ki Türkiye de bu ülkelerden birisidir. Dolayısıyla gönlümüz hiçbir zaman arzu etmese de Türkiye de, komşularının kaderini paylaşmak durumunda kalabilir. Temennimiz ülkemizin başına asla bir belanın gelmemesidir; ancak temenniler olacakları önlemeye yeterli de olmayabilir. Yani çok dikkatli ve tedbirli olmalıyız., böyle bir tehlike ile karşı karşıya kalmamamız için bütün alanlarda çalışmaya devam etmeliyiz.

Büyük ülkelerin tek bir sebep ve gerekçeyle Ortadoğu'ya çeki düzen vermeye çalışmaları da düşünülemez ve bu girişimi tek bir sebebe bağlamak da gerçeklerle bağdaşmaz. Dini gerekçeler de bu sebeplerden biridir. Ancak emperyalist emeller, dini arzuların önünde engel teşkil etmez. Siyasi, ekonomik, kültürel yatırım ve yaptırımları da dini dizaynlarına paralel olarak pekâlâ işleyebilirler. Nitekim tarihte emperyalizmin, bazı zamanlarda misyonerizmin öncü kolu olarak çalıştığını söylemek mümkündür. Hatta bu projede dinden ziyade Emperyalist emeller birinci sıradadır. Ortadoğunun petrol havzası olması, Ortadoğu'nun enerji kaynakları, bunları küresel pazarlara açan ulaştırma hatları, Ortadoğu'nun su kaynakları, bölgedeki insan kaynakları, Amerika'nın iştahını kabartmaktadır. Ayrıca üç kıtaya yakınlığı bulunan Ortadoğuda Amerika üssü olması Amerika'nın dünyanın jandarmalığını yapması açısından önemlidir.

11 Eylül süreci, daha çok imparatorluk iştahını kabartan bir rol oynamış; stratejinin siyasete dönüşmesini mümkün kılmıştır. Küresel kapitalizmin kutsal mabetlerini hedef alan eylemin çapı ve faillerinin "radikal İslâmcı" bir kimlikle ilişkilendirilmesi, Ortaçağ'ın karabasanı olan "Haçlı ruhu"nun

çağrılması için yeterli olmuştur.[11]

Bu sebeple tekrar hortlayan Haçlı zihniyetine yem olmamak için tüm Müslümanların birlik beraberlik içerisinde olmaları gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki Haçlı zihniyetinin, istedikleri ortamı oluşturabilmeleri için Müslümanların özelliklede Türklerin ilerlememesi gerektiğini düşünmektedirler. Daha doğrusu Türklerin yok olması gerekmektedir. **Bunu gerçekleştirmeleri için de Misyonerlik, Ilımlı ve Radikal İslam, İnsan Hakları, Kürt sorunu .... vb kavramlar altında sinsi planlar yapmaktadırlar.**.[12]

[11] Esat ÖZ : "Küresel İmparatorluk Stratejisinin Bir Aracı Olarak Din ve "Ilımlı İslâm" Projesi" 2023 dergisi 06 / 04/ 2005.

[12] Mehmet AKBEN; Hz İsâ'nın Nüzulü Meselesi: Dini Ve Politik Yaklaşımlar, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Master Tezi, Ankara - 2007

HZ. İSÂ ALEYHİSSELÂMIN NÜZULÜ MESELESİ: DİNİ VE POLİTİK YAKLAŞIMLAR

Hz. İsâ aleyhisselâmın Nüzulü meselesi, İslam öncesinde dinlerde, kültürlerde, Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam geleneğinde bulunduğu gibi, genel manada "Kurtarıcı Mesih" anlayışı bazında her din, toplum ve kültürde isimleri farklı olmakla birlikte olduğu görülmektedir.

İlâhî dinlerde **"Yahudilikteki Kurtarıcı"** Davut soyundan gelecek ve Yahudileri Mutluluğa ulaştıracak Tanrı Krallığını kuracaktır.

"Hristiyanlıktaki Kurtarıcı" ise Mesih İsâ'dır. Ve ahir zamanda gelip Tanrı Krallığını Deccal'i yok ederek kuracak Milenyumu başlatacaktır.

İslamiyet'te ise "Nüzulü İsâ" meselesi ile ilgili Kur'ân-ı Kerimde ise bilgi bulunmamaktadır. Hadis külliyatında ise bu konuda rivayetler olsa da, bu rivayetlerin hem sened hem de metin açısından birçok zayıf yönleri olduğu bulunmaktadır.

"Kur'ân-ı Kerim ve hadis birbirine muhalif olmaz" kuralından hareketle Kur'ân-ı Kerim son rasülün ve nebinin Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem olduğu, O'ndan sonra nebi ve rasül gelmeyeceği ve her canlının fani olduğu ilkelerinden hareketle **Nüzulü İsâ meselesinin olmayacağı belirtilmiştir**. Bu nedenle İslam geleneğine bu meselenin daha çok diğer din ve kültürlerden geçtiği şüphesini uyandırmakta ve bu konudaki ortaklıklar bu şüpheyi kuvvetlendirmektedir.

<u>Nüzulü İsâ Meselesini Siyasi ve politik olarak kullanan</u> günümüz Hristiyan cemaatlerinden **Evanjelizm,** bu teolojiyi Küresel amaçlar için Bush'un önderliğinde Evanjelistlerin ve Fundementalist Hristiyanların Mesih'i Söylemini kullanmaları birçok amaçlara müstenit olduğu görülmüş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Aslında bu muhafazakâr grup Evanjelistlerin Yahudileri kollamalarının arkasında dünyanın Hıristiyanlaştırılması ideali yatmaktadır.

Ortadoğu'ya Yahudilerin yerleştirilmesi planlanarak o bölgedeki kaos ve kargaşadan da faydalanarak Hıristiyanların dünya misyonerlik faaliyetlerini rahatça yapmalarına katkı sağlanmak istenmiştir.

<u>Evanjelik Hıristiyanların esas amacı, Yahudilerin dünya hakimiyetini gerçekleştirmek değil, bilakis Hıristiyanlığın ve Amerikalıların dünyaya tamamen hakim olabilmesi için Yahudilerden yararlanmaktır.</u> Bunu Yahudiler biliyorlardı ama Yahudiler de Büyük İsrail'i gerçekleştirmek İçin Amerika'lıların desteğinden güç kazanıyorlardı. Bu sebeple Evanjeliklerle devamlı irtibat halinde oldular.

EVANJELİSTLER VE FUNDEMENTALİST GRUBLAR İÇİN ÖNEMLİ OLAN TEK ŞEY, BİR AN ÖNCE İSÂ MESİH'İN YERYÜZÜNE GELİŞİNİ GERÇEKLEŞTİRMEKTİR. Mesih'in yeryüzüne gelmesi ve **"Bin Yıllık Tanrısal Krallığın"** kurulması için ise dünyanın bir an önce Hıristiyanlaştırılması gerekmektedir. **Onlara göre dünya Hıristiyanlığının önündeki en büyük engeli Müslümanlar oluşturmaktaydı. Yahudilerin arz-ı mev'udu üzerinde bulunan Müslümanlarla en iyi mücadeleyi verecek olan da hiç şüphesiz Yahudiler olacaktır.** Kutsal Kitaba dayalı yenidünya düzeninin kurulması, İsâ Mesih'in dünyaya gelişi anlamına geleceği gibi beklenen kıyametin de kopuşu olacaktır. **Dolayısıyla bu zannedildiği gibi "Yahudi Kıyameti" değil, bilakis bir Hıristiyan "Armegedonu" (kıyameti) olacaktır**

11 Eylül 2001 tarihindeki ABD'ye yapılan terörist saldırılarından sonra yapılan istatistiklere göre Amerikan halkının % 50'si kıyametin kendileri hayattayken kopacağına inanmaya başlamıştır. Eskiden sadece marjinal gruplar bu arzu ve beklenti içerisindeyken, artık günümüzde dünyanın bilhassa da Amerika'nın yaşadığı bazı felaketler, insanları kıyametin kopacağına inandırmaya başlamıştır. Zaten

Amerika Halkı devletin güttüğü siyaset yüzünden şu anda büyük bir kaos ve korku ortamı yaşamaktadırlar.

> **Hıristiyan yayılmasının önündeki en büyük engelin Müslümanlar, Müslümanlar içinde de Türkler olduğu düşünülmektedir.**

Oysa bu dönemde Hz. İsâ'nın yeryüzüne gelebilmesi için dünyanın hızla Hıristiyanlaştırılması gerekmektedir. Zira dünyanın Hıristiyanlaşmasını sağlamadan İsâ Mesih'in gelişini beklemek hayal olacaktır. Bundan dolayı fundamentalist gruplar, Anadolu'nun parçalanmasını Armegedon (Kıyamet alameti) olarak algılamışlar ve bu düşüncelerini kutsal metinleri olan Yeni Ahit'in Vahiy Kitabı'nın 9. ve 16. bablarına dayandırmışlardır:

> **"Altıncı melek borazanını çaldı. Tanrının önündeki altın sunağın dört boynuzundan gelen bir ses işittim. Ses, 'elinde borazan olan altıncı meleğe, Büyük Fırat Irmağı'nın yanında bağlı duran dört meleği çöz' dedi. Tam o saat, gün, ay ve yıl için hazır tutulan dört melek, insanların üçte birini öldürmek üzere çözüldü ", "Altıncı melek tasını Büyük Fırat Irmağını boşalttı. Gündoğusundan gelen kralların yolu açılsın diye Fırat Irmağı kurudu... "**

Buradaki İncil ifadelerinden anlaşılan mana şudur ki, Tanrının bizzat meleklerini kıyametin kopmasında görevlendirmiş olmasıdır.

Dicle ve Fırat ırmaklarının görevli melekler tarafından kurutulması ve bu bölgedeki kaosun ve savaşların ortaya çıkartılması ise kıyametin başlaması olarak algılanmaktadır. **Türklerin Anadolu'yu fethi, İncil ifadelerinin kaleme alınışından bin yıl sonraya denk düşmektedir.** Dolayısıyla bu ifadelerden, doğrudan Türkiye'nin parçalanması gibi bir mana çıkarmak zordur.

> Ancak İncil'e göre kıyametin zuhurunda vuku bulacak hadiseler Anadolu topraklarında başlayacaktır. Anadolu'nun şu anki sakinleri Türklerdir. Günümüzde bazı Evanjeliklerin kıyametin kopmasını hızlandırmak için çırpınmalarının ülkemize zarar verme ihtimali vardır.

Büyük Ortadoğu Projesi, Evanjelik yenidünya düzenini gerçekleştirmede, Evanjelik Hıristiyanlarının Mesih planının en önemli sacayaklarından biridir.

Malum olduğu üzere Ortadoğu, büyük oranda Müslüman ülkelerden oluşmaktadır. **Evanjelik Hıristiyanlara göre yenidünya düzeni kurabilmenin yolu Ortadoğu'dan geçmektedir.** Çünkü İslam ülkelerinin gücü tamamen kırılmadan, güçsüz ve yetersiz hale getirilmeden, dünyaya şekil vermenin zor olduğu düşünülmektedir. Günümüzde Müslüman ülkelerin görünürde çok fazla güçlü olduklarını da söylemek zordur. Ancak Evanjelik kurguya göre, Müslüman ülkelerin İslam'dan aldıkları ilhamla kendilerine yeniden çeki düzen verebilmesi ve güç birliği yapmaları da ihtimal dâhilindedir; Yenidünya düzeni kurma arzusundaki Evanjelikler, bu ve buna benzer pek çok ihtimali de hesaplamaktadırlar, ince eleyip sık dokumaktadırlar.

Irakla başlayan sözde demokratikleştirme hareketi, dalgalar halinde bölge ülkelerine de kaydırılmaya çalışılmaktadır. Unutmamak gerekir ki Türkiye de bu ülkelerden birisidir. Dolayısıyla gönlümüz hiçbir zaman arzu etmese de Türkiye de, komşularının kaderini paylaşmak durumunda kalabilir. Temennimiz ülkemizin başına asla bir belanın gelmemesidir; ancak temenniler olacakları önlemeye yeterli de olmayabilir. Yani çok dikkatli ve tedbirli olmalıyız., böyle bir tehlike ile karşı karşıya kalmamamız için bütün alanlarda çalışmaya devam etmeliyiz.

Büyük ülkelerin tek bir sebep ve gerekçeyle Ortadoğu'ya çeki düzen vermeye çalışmaları da düşünülemez ve bu girişimi tek bir sebebe bağlamak da gerçeklerle bağdaşmaz. Dini gerekçeler de bu sebeplerden biridir. Ancak emperyalist emeller, dini arzuların önünde engel teşkil etmez. Siyasi, ekonomik, kültürel yatırım ve yaptırımları da dini dizaynlarına paralel olarak pekâlâ işleyebilirler. Nitekim tarihte emperyalizmin, bazı zamanlarda misyonerizmin öncü kolu olarak çalıştığını söylemek mümkündür. Hatta bu projede dinden ziyade Emperyalist emeller birinci sıradadır. Ortadoğunun

petrol havzası olması, Ortadoğu'nun enerji kaynakları, bunları küresel pazarlara açan ulaştırma hatları, Ortadoğu'nun su kaynakları, bölgedeki insan kaynakları, Amerika'nın iştahını kabartmaktadır. Ayrıca üç kıtaya yakınlığı bulunan Ortadoğuda Amerika üssü olması Amerika'nın dünyanın jandarmalığını yapması açısından önemlidir.

11 Eylül süreci, daha çok imparatorluk iştahını kabartan bir rol oynamış; stratejinin siyasete dönüşmesini mümkün kılmıştır. Küresel kapitalizmin kutsal mabetlerini hedef alan eylemin çapı ve faillerinin "radikal İslâmcı" bir kimlikle ilişkilendirilmesi, Ortaçağ'ın karabasanı olan "Haçlı ruhu"nun çağrılması için yeterli olmuştur.[13]

Bu sebeple tekrar hortlayan Haçlı zihniyetine yem olmamak için tüm Müslümanların birlik beraberlik içerisinde olmaları gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki Haçlı zihniyetinin, istedikleri ortamı oluşturabilmeleri için Müslümanların özelliklede Türklerin ilerlememesi gerektiğini düşünmektedirler. Daha doğrusu Türklerin yok olması gerekmektedir. **Bunu gerçekleştirmeleri için de Misyonerlik, Ilımlı ve Radikal İslam, İnsan Hakları, Kürt sorunu .... vb kavramlar altında sinsi planlar yapmaktadırlar.** Bu sinsi planlara karşı uyanık olmak lazımdır. Ve kendimize ait değerlere sahip çıkarak küresel güçlerin oyunlarına gelmemeliyiz.

Kaynak:

Mehmet AKBEN; Hz İsâ'nın Nüzulü Meselesi: Dini Ve Politik Yaklaşımlar, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Master Tezi, Ankara - 2007

[13] Esat ÖZ : "Küresel İmparatorluk Stratejisinin Bir Aracı Olarak Din ve "Ilımlı İslâm" Projesi" 2023 dergisi 06 / 04/ 2005.

ROSENBERGLER HAKKINDA

5 NİSAN 1951 / ROSENBERGLER İDAM EDİLDİ

Julius ve Ethel Rosenberg çifti, Sovyetler Birliği lehine casusluk yapmaktan ve atom bombası yapımının sırlarını düşmana teslim etmekten ötürü yargılandı ve ölümle cezalandırıldı. Bu suçları işlediklerine dair somut bir kanıt hiçbir zaman elde edilemedi. İdamlarını engellemek için tüm dünyada protesto gösterileri yapıldı. ABD hükümeti, bu idamlarla ülkedeki muhaliflerine gözdağı vermiş oldu.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından devasa iki kapitalist kampa bölünmüş olan dünyada, "soğuk savaş" adı verilen bir dönem başlamıştı. Bu kampların başı çeken ülkelerinden biri olan ABD, 50'li yıllarda ekonomik durgunluğun, Kore savaşının, aşırı silahlanmanın ülkesiydi. Ülkede güçlü bir muhalif rüzgâr esmeye başlamıştı. ABD'nin yeni cumhuriyetçi hükümeti, duruma hâkim olabilmek ve yükselen muhalif sesleri bastırabilmek için, senatör McCarhty önderliğinde yeni bir kampanyaya başladı. Bu kampanya, ABD politikalarına muhalif olan bütün sesleri **"komünist ve vatan haini"** gibi bildik suçlamalarla karalama, susturma ve fiziksel olarak imha etmek üzerine kuruluydu. Yaşananlar tam bir

cadı avıydı. İşçiler üzerinde korkunç bir terör estiriliyor, işçi önderleri komünist oldukları gerekçesiyle hapse atılıyor, işten çıkartılıyordu.

Rosenberg olayı işte böyle bir arka plan temelinde yaşanıyordu. Julius ve Ethel Rosenberg, Yahudi kökenli Amerikalılardı. Her ikisi de çeşitli işçi eylemliklerine katılmış, Komünist Partisi'yle çeşitli seviyelerde ilişkiler kurmuş, sınıf mücadelesiyle ilgilenmiş insanlardı. 1936'da bir işçi toplantısında tanıştılar ve 1939'da evlendiler.

Julius Rosenberg, 1945'te Komünist Partisi'ne üye olduğu gerekçesiyle işten çıkartıldı. Ailenin ekonomik durumu bozuldu. **Julius, kayınbiraderi David Greenglass**'la birlikte küçük bir tamirhane açtı, ancak işler iyi gitmedi. Tam bu noktada ise kurulan komplo işlemeye başladı. 1945'te tutuklanan bir ABD Komünist Partisi üyesi, sorgulamalar sonucunda FBI'a Ethel'in küçük kardeşi David Rosenberg'in ismini verdi. David'in ifadeleri ise Rosenberg çiftinin casuslukla suçlanmasına neden oldu. Karısı Ruth da Rosenberg çifti aleyhine şahitlik yaptı.

David, gençliğinde ABD Komünist Partisi'nin gençlik örgütü üyesiydi. Askerliğini atom bombasının gizlice üretildiği yer olan Los Alamos'ta yapmıştı. Terhis edilirken uranyum ve bazı aletler çalmış ve yakalanmış, böylece FBI'in şantajları için uygun bir aday haline gelmişti. **Julius ve Ethel Rosenberg** çifti için yapılan suçlama da, Sovyet ajanı olmak ve atom bombasıyla ilgili bilgileri Sovyetler Birliği'ne sızdırmaktı.

1950'li yılların Amerikası aşırı silahlanmanın, Kore Savaşı'nın, ırkçılığın, faşistliğin ve gericilin en üst boyutlara ulaştığı bir ülkedir. Nagazaki ve Hiroşima'ya atılan atom bombalarıyla, silah gücünü tüm dünyaya kanıtlamıştır. Ancak Sovyetler Birliği'nin de atom bombası geliştirme ihtimalini hiçbir zaman gözardı etmemektedir. Sovyetlerin yeraltı atom denemesi yapmasının ardından, ABD dünyada "tek" olma özelliğini yitirdiğinin farkına varır. Bunun önüne geçebilmesi için, ülkesindeki komünist hareketlerin mutlaka bastırılması gerektiği düşüncesi yürürlüğe girer. **Komünist olanların bir şekilde var olan gizli bilgileri Sovyetler'e iletebileceği kuşkusu yaratılır.** Böyle bir şey olmasa bile McCarthy için "bu tehdit yaratılmalıdır".

McCarthy, aklına koyduğu oyunu sahneye koyar. Bir Sovyet casus teşkilatı yaratır. FBI ile birlikte çalışan McCarthy, üç yalancı tanık bulur. Onların ifadeleriyle, Rosenbergleri casuslukla suçlayacak bir hikaye uydurur ve iddianame hazırlatır.

İlk olarak 17 Temmuz 1950'de Julius Rosenberg yakalanıp tutuklandı, ardından da karısı Ethel. Rosenberg çifti, her duruşmada kendilerine yöneltilen suçlamaları kesin bir dille reddettilerse de 8 Mart 1951'de başlayan mahkeme sonucunda, yalancı tanıkların ifadeleri sonucu Rosenbergler idama mahkum olur.

İddianame ve Rosenberglere atfedilen suçlar çok gülünçtür. Bu konuda fizik profesörleri, her iki sanığın da atom bombası formüllerini taşıyacak, aktaracak veya krokisini çizecek yetenekte ve bilgide olmadığını söylemiştir.

Ancak yargıç Kaufmann, doğrudan Washington'dan aldığı emirlerle hareket etmekte ve adeta Rosenberglere açık kin beslemektedir. Bu nefret de jüriyi etkilemiştir.

29 Mart 1951'de jüri Rosenbergleri suçlu buldu, 5 Nisan'da da Kaufmann idam kararını verdi. Kaufmann, FBI'a ve başkanı Hoover'e teşekkürlerini de sunmayı ihmal etmedi.

Yıllar sonra her şeyin FBI tarafından düzenlendiği ortaya çıkmıştı, ama Rosenbergler geri gelemezdi.

29 Mart'ta Rosenbergler jüri tarafından "suçlu" bulundular ve 5 Nisan'da hâkim Kaufmann tarafından ölüme mahkûm edildiler. Morton Sobell "suç ortağı" olarak 30 yıl hapse mahkûm edildi. Aleyhte esas tanık olan David Greenglass 15 yıla mahkûm oldu, erken tahliye edildi ve kendisine yeni bir kimlik verildi. Casusluk faaliyetinde bulunduğunu ikrar eden karısı Ruth hakkında dava bile açılmadı.

Hâkim Kaufmann, davayı şu **"teşekkürname"** ile kapattı: **"FBI ve Bay Hoover'a duyduğum saygının ne kadar büyük olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum. Bu davada mükemmel bir çalışma**

sergilediler." Onyıllar sonra yayınlanacak olan belgeler tam da bunu acı bir şekilde tanıtladılar. Herşey baştan sona FBI ve devlet tarafından planlanmış, kotarılmış ve uygulanmıştı.

11 Nisan'da Ethel, idam edilinceye kadar bir daha terk etmeyeceği Sing Sing cezaevinin idamlıklar kanadına kondu. Daha sonra Julius da buraya **"nakledilecek"**ti.

Bir anda "normal" yaşamlarından koparılıp alınan, zindana atılan (her biri için konulan 100 Bin dolarlık kefaleti tabii ki bulamadılar) ve tam bir yalanlar ve iftiralar ağıyla karşı karşıya kalan Ethel ve Julius, bu davada masumiyetlerini kanıtlamak için muazzam bir güç gösterdiler. Sendika avukatı Emanuel "Manny" Bloch, bu konuda onların dostu ve avukatı haline geldi. Sonraki birkaç yılda tüm enerjisini ve çalışmasını Rosenberglerin savunmasına ayırdı.

Rosenberglerin idam kararında, komünist olmaları kadar Yahudi olmalarının da rol oynadığı söylenmiştir. Amerika'da yargıtay görevini üstlenen mahkeme, Rosenberg'lerin itirazını ve davanın yeniden görülmesi talebini beş kez reddetti. İnfaz ise dört kez ertelenerek, ayrı bir işkence uygulandı.

Rosenberglere, idama giden yolda hükümetle anlaşmaları ve suçu kabul etmeleri halinde cezalarının önce otuz, sonra yirmi yıla indirilmesi teklifinde bulunuldu. Kendilerine yönelik bu saldırının, ABD'de komünistlere karşı yürütülen politikaların bir sonucu olduğunu söylemelerine ve iddiaların tamamını çürütmelerine, suçsuzluklarını kanıtlamalarına rağmen 1953 yılında elektrikli sandalyede idam edildiler.

David Greenglass, yargılama sonucunda 15 yıla mahkûm oldu. Ancak bir süre sonra tahliye edildi ve kendisine yeni bir kimlik verildi. **Rosenberglerin** idamından on üç yıl geçtikten sonra, mahkemeye sunulan delillerin, gösterilen şahitlerin ve suçlamaların tümünün düzmece olduğu bizzat şahitler tarafından açıklandı.

Rosenberg örneği, köşeye sıkıştıkları anda toplumun dikkatini başka yöne çekmek için egemen sınıfın ne tür oyunlara başvurabileceklerini ortaya koyuyor. Türkiye'de de **"bu iş böyle gitmez"** diyenlerin vatan haini, komünist suçlamalarıyla yıllarca mahkemelerde süründürüldüklerini biliyoruz. Rosenberg çifti, kendilerini kurtaracak olanın işçi sınıfının kitlesel hareketi olduğunu biliyordu. Bunu yazdıkları mektuplarda da ifade etmişlerdi. Yığınların kitlesel mücadelesini örmek, öne çekmek, işte bu nedenle daha da büyük bir önem taşıyor.

Geride 6 yaşında Robby ve 10 yaşında Michael adında oğullarını öksüz bırakan iki kurban: Ethel Greenglass Rosenberg ve Julius Rosenberg.

Şu acıklı mektup, söylenecek son sözdü herhalde:

> **"Sevgili çocuklarım,**
>
> **Bu sabah, sanki tekrar birlikte olabilecekmişiz sandım. Ama bunun olmayacağını bildiğim halde, size ancak öğrendiklerimi aktarabilmeyi istedim. Ne yazık ki ancak birkaç kelime yazabilirim. Gerisini size yaşamınız öğretmeli. Bana öğrettiği gibi.**
>
> **Başlangıçta sizin için acılı olacak, ama üzülen yalnızca siz olmayacaksınız. Sonunda siz de yaşamın yaşamaya değer olduğu inancına varmak zorundasınız. Şimdi önüne geçilmez biçimde yaklaşan ölüm karşısında bile bunu bilmenin cellatları yeneceğinden kesinlikle emin oluşumuz size bir avuntu olsun.**
>
> **....**
>
> **Yaşamımızın sizle birlikte sonuna kadar yürütme sevinci ve mutluluğunun bize nasip olmasını dilerdik. Babanız size tüm yüreği ve tüm sevgisinin sevgili oğullarına ait olduğunu söylemek istiyor. Suçsuz olduğumuzu ve vicdanımıza aykırı hareket edemediğimizi hiçbir zaman unutmayın.**
>
> **Sizi bağrımıza basıyor ve hararetle öpüyoruz.**
>
> **Sevgiyle,**

Baba ve Anne"

ANI

Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil bu anılacak şey değil
Apansız geliyor aklıma
Neredeyse gün doğacaktı
Herkes gibi kalkacaktınız
Belki daha uykunuz da vardı
Geceniz geliyor aklıma
Sevdiğim çiçek adları gibi
Sevdiğim sokak adları gibi
Bütün sevdiklerimin adları gibi
Adınız geliyor aklıma
Rahat döşeklerin utanması bundan
Öpüşürken bu dalgınlık bundan
Tel örgünün deliğinde buluşan
Parmaklarınız geliyor aklıma
Nice aşklar arkadaşlıklar gördüm
Kahramanlıklar okudum tarihte
Çağımıza yakışan vakur, sade
Davranışınız geliyor aklıma
Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil unutulur şey değil
Çaresiz geliyor aklıma.

Melih Cevdet ANDAY

ROSENBERGLER ÖLMEMELİ/ Yakup BAROKAS-01 Şubat 2012

Geçtiğimiz hafta Şehir Tiyatroları Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde Alain Decaux'nun yazdığı, Orhan Alkaya'nın yönettiği 'Rosenbergler Ölmemeli' adlı oyunu seyrettim. Yıllar önce Dostlar Tiyatrosu'nda Ayla Algan ve Genco Erkal'ın sahneye koydukları insanlık tarihinin bu ibret verici, yüz karası ayıbının kitabını okudum, filmini izledim. Her seferinde isyan ettim, Ethel ve Julius Rosenberg için sessizce ağladım.

ABD vatandaşı olan Ethel ve Julius Rosenberg, Yahudi ailelerin çocukları olarak dünyaya geldiler. Ancak onlar antisemitizmin değil **McCarthy**'ciliğin kurbanı oldular. ABD senatörü Joseph McCarthy'ye göre sağcı olmayan herkes komünistti, vatan haini ve casustu.

Bir teknisyen olan Ethel'in öz kardeşi **David Greeenglass,** Los Alamos atom tesislerinde uranyum çaldığı gerekçesi ile 1950 yılının 15 Haziran gecesi tutuklandı. İftira, şantaj, tehditlerle alınan ifadesi sonucunda Rosenbergler aleyhine tanıklık yapmaya zorlandı. Rosenbergler Sovyetler Birliği'ne atom bombası ile ilgili bilgi sızdırmak ve ABD'ye ihanet etmekten suçlandılar.

Davalarını üstlenen Avukat **Emanuel Bloch**, Rosenbergler'in hesaplarına Sovyetler Birliği tarafından 70 ABD doları yatırıldığı, kendilerine bir sandalye ve saat hediye edildiği gibi gülünç ve uyduruk delilleri tek tek çürütmesine rağmen 29 Mart 1951'de jüri kararını verdi. Ölüm cezanın hafifletilmesi

için hem ulusal, hem de uluslararası platformlarda büyük bir kampanya başlatıldı, elli bin imza toplandı, yürüyüşler düzenlendi.

Pablo Picasso, L'Humanité dergisinde; **"Saatler önemli. Dakikalar önemli. İnsanlığa karşı bu cürmün işlenmesine izin vermeyin!"** çağrısında bulunurken **Jean Paul Sartre, Albert Einstein, Bertold Brecht, Jean Cocteau, Frida Kahlo** gibi pek çok aydın tepkilerini ortaya koydular. **Papa XII. Pius**, ABD Bakanı **Eisenhower**'dan infazın durdurulmasını talep etti.

ABD Yüksek Mahkemesi önce temyiz başvurusunu kabul, sonra da McCarthy'nin baskısı ile bu kararı iptal etti. Rosenberg'ler aynı günün akşamı, 19 Haziran 1953'de, geriye iki küçük oğlan çocuğu bırakarak, Şabat'ın girişinden sonra, California açıklarındaki ünlü Sing Sing Adası'nda elektrikli sandalyede can verdiler.

İnsanlık tarihinin bu kara lekesi 60 yıl geride kaldı. Bugün artık ABD özgürlük, adalet ve insan hakları yönünden çok yol aldı diye düşünebilirsiniz. Ben ise dünyanın her köşesinde **McCarthy**'ler var oldukça ideallerine inanan, yürekli kişilerin her daim hain bir kurşuna hedef olabileceklerine, ya da ömür boyu hapiste çürüyebileceklerine inanıyorum.

> ***"Türkiye'de ne zaman anti-demokratik kampanyalar ya da siyasi-ideolojik cadı avları gündeme gelse sol kesim hemen 1950'li yıllarda Amerika'da yaşanan McCarthy dönemine atıfta bulunur ve bu dönemin ünlü bir davası olan Rosenbergler Davası'nı zikreder"***

diye bir saptamada bulunmuş **Fikret Ertan** ta 13.Mart.2004 tarihli Zaman Gazetesi'nde. Yazarın bu iddiası günümüzde geçerli değil ki oyun İstanbul Belediyesi'ne bağlı İstanbul Şehir Tiyatroları'nın repertuarında yer alıyor.

Rosenbergler gerçekten suçsuz muydu? Eski Sovyetler Birliği Başkanı **Nikita Kruşçev** anılarında; **Stalin** ve **Molotov**'dan Rosenbergler'in atom bombasının üretiminin geliştirilmesinde çok önemli yardımları dokunduğunu öğrendiğini yazar. Soğuk Savaş sonrasında, 1996 yılında, Sovyet ajanı **Aleksandr Feklisov** da gazetecilere Rosenbergler'in atom casusluğu yapmadıklarını; ancak birtakım askerî sırları KGB'ye verdiklerini ileri sürer. Buna karşılık Sovyetler'de ilk atom bombasını üreten **Boris Brokhovich**, Rosenbergler'in boşu boşuna elektrikli sandalyeye gönderildiklerini belirtir.

Amacım bir tiyatro eleştiri yazısı yazmak değil, ne tarihi sorgulamak, ne de yılların bir '*mitos*'unu yıkmak. Ancak oyunun sahnenin altıya bölünerek özgün bir şekilde aktarılması ve akıcılığı beni oldukça etkiledi.

Oyunun yönetmenliğini üstlenen Orhan Alkaya hepimizin çok yakından tanığı bir sima, '***Öyle Bir Geçer Zaman ki***'nin balıkçısı… (Karcı Holding'in sahibi). Alkaya, 12 Eylül Darbesi sürecinde sıkıyönetim kanunu ile görevden alınan binlerce kamu çalışanı arasında yer aldı. 2008-2009 yıllarında İBB Şehir Tiyatroları '*seçilmiş*' Yönetim Kurulu Üyeliği ve Genel Sanat Yönetmenliği yaptı.

Alkaya, **'Rosenbergler Ölmemeli'** oyununda, kendisinin de yer aldığı farklı bir proje için 1976'da bestelenmiş bir müziği kullandı. O tarihte **Melih Cevdet Anday**'ın ***'Anı'*** şiirini **Tarık Öcal** bestelemiş, partisyonunu **Timur Selçuk** yapmıştı. Alkaya, yıllar sonra notaları almak için Tarık Öcal'ı aradığında; ***"Notalar bende yok, şu anda uğraşamam da, çünkü ölüyorum, şarkı senindir, istediğin gibi kullan"*** yanıtını aldı. Sonra da Tarık öldü.

Alkaya, notalar için şarkının en iyi yorumcusu **Esin Afşar**'a başvurduğunda kendisinden ; ***"Benim yapabileceğim bir şey olursa hemen ara"*** cevabını aldı, ancak olacak iş mi, kısa bir zaman aralığında Esin Afşar da öldü.

Alkaya **'Rosenbergler Ölmemeli'**nin tanıtım broşüründe şöyle yazar: ***"O ilk günden bir Timur kalmıştı bir de ben. Timur, aramızda adı 'Kod adı Milonga' olan şiirimi besteledi. Şaşırtıcı ama ikimiz yaşıyoruz ve 'dışarıda'yız."***

Geçmişi ve günümüzü değerlendirirken oyundan benim kadar etkileneceğinize eminim.

Yakup BAROKAS
http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=81389#.UVQy8sokRAI

MCCARTHY DÖNEMİ

McCarthy Kimdir?

Joseph Raymond McCarthy (14 Kasım, 1908 – 2 Mayıs, 1957) 1947 ve 1957 yılları arasında Wisconsin eyaleti Cumhuriyetçi parti Senatörüydü. Senatodaki 10 yıllık görev süresinde McCarthy ve çalışanları, komünist parti ya da komünist sempatizanları hakkında sorumsuz suçlamalarla kötü bir şöhret kazandılar.

David Schine, Joseph McCarthy and Roy Cohn (1953)

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kimi çevreler Sovyet ajanlarının ülkedeki varlığından ve gizli tertiplerinden dem vurmaya başladı. **29 Haziran 1940'da Amerikan Kongresi, Amerikan hükümetinin devrilmesini savunmayı ve bunun propagandasını yapmayı suç haline getiren bir yasayı kabul etti.** Çok açık ki, düşünce özgürlüğünü sınırlayan bu yasa Amerikan Komünist Partisi'ni hedef alıyordu. Ülkedeki komünist faaliyetleri araştırmak üzere kurulan Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi (HUAC), sendikacılardan yazarlara, müzisyenlerden eğitimcilere onlarca insanı sorguladı. Ancak bunlar arasında en çok gürültüyü Hollywood'un bilinen isimlerinin sorgulanması kopardı.

Soruşturmaların yoğunlaştığı bir dönemde, 9 Şubat 1950'de Wisconsin senatörü Joseph McCarthy, elinde hükümet için çalıştıklarını ve Komünist Parti'ye üye olduklarını iddia ettiği 205 kişinin listesi olduğunu söyleyerek kamuoyunun karşısına çıktı. Bu liste bir sır değildi çünkü 1946'da hükümet tarafından yapılan bir çalışma sonucu hazırlanmış ve kamuoyuna duyurulmuştu. Listedekilerden bir kısmı gerçekten komünistti. **Ancak listenin diğer üyeleri (yine hükümet tarafından sakıncalı bulunan) eşcinseller ve alkoliklerdi.** Dolayısıyla, listeyi elinde sallaya sallaya televizyonlarda arzı endam eden McCarthy de aynı sorguya muhatap kalmış olsa, listedeki yerini alabilirdi pekâlâ. İddiaları üzerine tanıklık yapmak için **Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi'ne çağırılan McCarthy, listeyi önce 80 kişiye, sonra da 50 kişiye düşürmesine rağmen tek bir sanığın dahi komünist olduğunu ispatlayamadı.** Ancak bütün bu iddialı ve hırslı tavırları McCarthy'e geniş bir kamuoyu desteği sağladı. Ve böylece tarihe "McCarthizm" olarak geçen karanlık dönem başladı. Sorgulamalar, eskisinden daha hızlı devam ediyordu…

"Cadı avı" sırasında bütün tanıklardan Komünist Parti'ye üye olup olmadıklarını, üye iseler, diğer üyelerin isimlerini ve artık bu işleri bıraktıklarını söylemeleri ve Komite üyelerine artık yalnızca **Amerikan çıkarları için çalışacak birer tövbekâr olduklarını kanıtlamaları istendi.** Sorulara yanıt vermeyi reddeden onlarca Hollywood çalışanı ya hapse atıldı ya da sürgüne gitmek zorunda kaldı. İşlerinden olmak ise, hepsinin ortak kaderiydi.. Komitenin karşısına çıkıp arkadaşlarının isimlerini birer birer sayanlar, kariyerlerine kaldıkları yerden devam ettiler.

Komitenin gazabına uğrayıp işlerini kaybedenler arasında **Bertolt Brecht, Charlie Chaplin, Arthur Miller, Orson Welles ve Pete Seeger** gibi ünlü sanatçıların yanı sıra daha kariyerlerinin başında olan ve gelecek vadeden pek çok kişinin yer aldığı sinemayla ilgilenen herkesin malumu. Ancak arkadaşlarının gelecekleri pahasına kendi kariyerlerini kurtaranlar bahsinde -belki de en meşhurları olduğundan- Elia Kazan'dan başkası çoğunun hatırına gelmez. Oysa bu isimler arasında nice enteresan insan yer alıyor. Edvard Dmytryk örneğin…

Sorgulamaların başladığı 1947'de soruları yanıtlamayı reddedip, kimsenin düşünceleri yüzünden yargılanamayacağı ilkesinden hareketle Amerikan Anayasası'nın çiğnendiğini belirterek direnen ve bu yüzden hapse atılan Hollywood Onlusu **(Herbert Biberman, Lester Cole, Albert Maltz, Adrian Scott, Samuel Ornitz, Dalton Trumbo, Edward Dmytryk, Ring Lardner Jr., John Howard Lawson ve Alvah Bessie)** arasında yer alan Dmytryk'in ekonomik sıkıntıları, karısından ayrılınca arttı. Bundan kurtulmanın tek yolu olarak arkadaşlarını ele vermeyi ve işine yeniden kavuşmayı gördü. Hollywood Onlusu direnişinden dört yıl sonra 1951'de bu kez kendi isteğiyle çıktığı mahkemede bütün soruları yanıtlamakla kalmayıp isimlerini verdiği komünistlerin kendisine baskı yaptığını iddia etti. Bunun ödülü olarak da kara listeden çıkarıldı ve tekrar çalışma fırsatı buldu.

Larry Parks komiteye isimleri verilenler arasındaki tek oyuncuydu. Aynı zamanda sinemaya ilgi duymayan herhangi birisinin de tanıyabileceği tek isimdi. Parks, komiteye ifade vermeyi kabul etti. 1941'de Komünist Parti'ye katıldığını ancak dört yıl sonra ayrıldığını itiraf eden Parks, arkadaşlarının ismi sorulduğunda yanıt vermek istemedi. Ancak komite onu muhbirlik yapmak ya da komiteye saygısızlıktan hapse girmek arasında bir seçim yapmaya zorladı. Parks da ilk şıkkı tercih etti. Verdiği isimler arasında yer **alan Leo Townsend, Isobel Lennart, Roy Huggins, Richard Collins, Lee J. Cobb, Budd Schulberg ve Elia Kazan** da **Larry Parks'**la aynı tercihi yaptılar ve komiteye yeni isimler verdiler.

Elia Kazan'ın bundan birkaç yıl sonra, 1954'te çektiği, başrollerini Marlon Brando, Karl Malden, Lee J. Cobb, Rod Steiger, Pat Henning ve Eva Marie Saint'in paylaştığı sekiz Oscarlı Rıhtımlar Üzerinde (On the Waterfront) pek çoklarınca McCarthy sorgulamalarındaki tutumunu savunmaya yönelik bir çalışma olarak kabul edildi. **Filmde liman işçisi Terry'nin öyküsü anlatılır.** Terry, çeteleşen sendika patronlarının işlediği cinayetlerden birinde istem dışı rol almıştır ve vicdanı rahat olmasa da susmaktadır. Ancak çetenin öldürdüğü işçilerden birinin kızkardeşi olan Edie'yle duygusal yakınlaşma ve ardından, çetenin adamı olan ağabeyi Charley'nin öldürülmesi Terry'nin yavaş yavaş değişmesine ve eski pısırık kişiliğinden sıyrılarak patronlarına karşı mücadele etmeye karar vermesine neden olur. Filmin sonundaki, arkadaşları tarafından dışlanan Terry'nin feci şekilde dövülmesine rağmen ayakta kalıp destekçileriyle beraber yürümeye devam etme sahnesi de Elia Kazan açısından otobiyografik öğeler taşıyor. Elia Kazan, sorgulamalardaki tavrı yüzünden pek çok arkadaşı tarafından suçlandı ve asla affedilmedi. 1972'de Cannes Film Festivali'nde Kazan'ın ödül kazanması güdeme geldiğinde sorgulamalar yüzünden ABD'yi terk edip İngiltere'ye yerleşmek zorunda kalan Festival Jüri Başkanı ünlü yönetmen **Joseph Losey (Uşak, Kaza Gecesi, Arabulucu),** Kazan'ı açıkça lanetleyerek ödülün verilmesine engel oldu. 1998'de ise, vaktiyle pek çok insanın işini bırakmasına neden olarak endüstrinin canına okuyan Kazan'a, **"endüstriye katkılarından dolayı"** Yaşam Boyu Onur Oscar'ı verildiğinde Ed Harris ve Nick Nolte gibi ünlü oyuncular töreni protesto edecekti. Kendisine muhbirliği hatırlatıldığında Kazan "Utanıyorum." demekle yetindi ve bu konuyla ilgili kimseyle konuşmadı. Anılarında bile: ismini verdiği arkadaşlarından olan Arthur Miller'ın sevgilisi Marlyn Monroe'yla yaşadığı aşk maceraları, sorgulamalardan çok daha fazla yer tutuyordu. Kazan'ın bu davranışı, Anadolu'dan gelmiş olması nedeniyle kendisini hiçbir zaman tam bir Amerikalı olarak kabul ettirememiş olmasına ve Amerikan egemenlerine bu şekilde yaranmaya çalışmış olmasına bağlandı sonraları.

McCarthy'nin kaybettirdiklerinin öyküleri ise çok daha acıklı… Hakkında soruşturma açılıp mahkemeye çağrılanlardan sessiz sinema ustası **Charlie Chaplin, ABD'yi terk ederek İsviçre'ye yerleşti.** Yönetmen Joseph Loosey ise İngiltere'ye yerleşti ancak, ABD'deki cadı avı İngiltere'ye sıçrayınca takma isimlerle çalışmak zorunda kaldı. Nazım Hikmet'in "**Türkülerimizden korkuyorlar Robeson.."** diye selamladığı siyahi şarkıcı Paul Robeson'un pasaportu iptal edilirken, senarist Ben Barzman'a Fransa'ya sürgün yolları gözüküyordu. Tom, Dick ve Harry filmiyle 1941'de Oscar'a aday gösterilen Paul Jarrico için de kariyerinin sonu anlamına geliyordu McCarthizm. Sonraları Kubrick'in filme aldığı Spartacus'ün senaristi Howard Fast de iş bulabilmek için yıllarca takma isim kullanmak zorunda bırakılıyordu. Dr.Jekyll and Mr. Hyde ile tanınan Rose Hobart, sırf Sinema Oyuncuları Sendikası'nda aktif olduğu için sinemadan kopartılanlar arasındaydı. Ünlü Alman şair-yazar Bertolt Brecht ise komiteye çağırıldığında ABD vatandaşı olmadığı için komitenin kendisini sorgulamaya hakkı

olduğunu belirterek çağrıyı kabul etti. Sorgulama sırasında ise, İngilizce'ye tam anlamıyla hakim olmamasını müthiş bir koza dönüştürerek komiteyle dalgasını geçti. Ancak onu da ABD'de fazla tutmadılar ve Doğu Almanya'ya yerleşti.

Bütün Amerika'yı kasıp kavuran McCarthy rüzgarı bu ihtiraslı senatörün eleştiri oklarını Amerikan ordusuna yöneltmesiyle son buldu. Amerikan ordusu için bu kadarı fazlaydı. Onlarca aydın ve sanatçı yargılanırken sesini çıkartmayan kamuoyu, sıra orduya gelince McCarthy'i harcamaya karar verdi. Ordu, gazetelere McCarthy'nin usülsüzlükleri hakkında bilgiler sızdırırken basında da senatörün alkolik ve eşcinsel oluşu sürekli gündeme getiriliyordu.

Nihayetinde McCarthy, senatodaki Operasyon Yönetimi Komitesi'nin başkanlığını ve bir sonraki seçimleri kaybetti. McCarthizm resmen sona ermiş olsa da ABD'yi esir alan antikomünist histeri Soğuk Savaş boyunca devam etti. Buna sinema sektöründen verilebilecek en iyi örnek Jean Seberg'e yapılanlardır. Jean D'Arc ile çıkış yapıp Günaydın Tristesse ile yıldızlaşan Fransız aktris Seberg Hollywood'a geldiğinde, kimileri rahatsız olmuştu. Sebebi, Seberg'in ırkçılık karşıtı Kara Panterler örgütüyle olan ilişkileri ve sol görüşleriydi. Atağa geçmek için fırsat kollayan FBI, Seberg'in Meksikalı yazar Carlos Fuentes'ten hamile kalması üzerine aradığı fırsatı buldu. FBI bu bebeğin Kara Panterler üyesi siyahi bir teröristten olduğunu iddia eden bir mektubu Hollywood dergilerine gönderdi. Bu iftiralar karşısında Seberg öylesine sarsıldı ki, erken doğum yapmak zorunda kaldı ve ertesi gün basın toplantısı düzenleyip gazetecilere ölü bebeğinin bedenini gösterdi. Bu, dedikodulara son verdi ancak Seberg kendini asla toparlayamadı. Çocuğunun her –ölü- doğum gününde intihara kalkışan Seberg, sayısız girişiminden sonra, bir gün arabasında ölü bulundu, boş bir ilaç kutusu ve veda mektubu ile... Irak Savaşı sırasında da ABD'nin tavrını eleştiren Michael Moore ve Jessica Lange gibi isimleri vatan hainliğiyle suçlayıp Hollywood'dan dışlanmalarını savunan kimi çevreler de McCarthizmin hâlâ biryerlerde pusuda olduğunu kanıtlıyordu.

Kaliforniya Üniversitesi müzikologlarından Richard Taruskin'in besteci John Adams'ı Amerikan karşıtı müzisyen olarak yaftalamasındaki dürtü de aynıydı. İyi ve Kötünün Bahçesinde Geceyarısı'nda zengin ve güçlü eşcinsel karakteri unutulmaz bir şekilde canlandırdığı için eşcinsel olduğu iddia edilen Kevin Spacey'nin **"Bu, McCarthy döneminin sürdüğünün açık bir kanıtıdır"** şeklindeki sözleri manidardır. alıntı

Kaynak:

http://www.arastiralim.net/ilk/2009/01/page/49

ON THE WATERFRONT/ Rıhtımlar Üzerinde (1954) Film

Yönetmen: Elia Kazan

Ülke: ABD

Tür: Suç | Dram

Vizyon Tarihi: 01 Ekim 1956 (Türkiye)

Süre: 108 dakika

Dil: İngilizce

Senaryo:Malcolm Johnson | Budd Schulberg | Budd Schulberg | tümü »

Müzik: Leonard Bernstein

Görüntü Yönetmeni: Boris Kaufman

Yapımcılar: Sam Spiegel |

Oyuncular: Marlon Brando, Karl Malden, Lee J. Cobb, Rod Steiger, Pat Henning, Eva Marie Saint

Özet

Filmin senaryosu Budd Schulberg tarafından yazılmış ve Elia Kazan tarafından yönetilmiştir. Film müzikleri Leonard Bernstein tarafından bestelenmiştir. Film işçi sınıfının organize olmasıyla gelişen sosyal konuları ele almaktadır. New York Sun muhabiri Malcolm Johnson tarafından yazılan bir dizi öykü temel alınmıştır.

Filmde Terry (Marlon Brando) ve ağabeyi (Rod Steiger) arasında bir taksinin arka koltuğunda geçen sahne, film tarihinin en başarılı oyunculuk sahnesi olarak kabul görmektedir. Brando'nun bu sahnede doğaçlama yaptığını ve sahnenin başarısında kendisini rahat bırakarak doğaçlamaya izin veren Elia Kazan'ın büyük katkısı olduğunu belirtmesine karşın, senaryo yazarı Schulberg, Brando'nun bir doğaçlama yapmadığını, olanları aynen oynadığını iddia etmiştir. Elia Kazan'ın da Brando'nun doğaçlama yapmış olmasına izin verdiğini, otobiyografisi "Bir Yaşam"da belirtmiş olması, Brando'nun doğaçlamadan kastının vücut hareketleri ve senaryoda yazılı olana orijinal bir yaklaşım olduğunu göstermektedir.

1993 yılında Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi tarafından **"kültürel, tarihi ve estetik olarak önemli"** filmler arasına seçilerek ABD Ulusal Film Arşivi'nde muhafaza edilmesine karar verilmiştir.

Terry Malloy (Marlon Brando) 20'li yaşlarının ortalarında olmasına rağmen yıpranmış limanlarda yerel çete patronu Johnny Friendly (Lee J. Cobb) için çalışan eski bir boksördür. Ringlerde servet yaparken birden düşüşe geçmesi onu depresyona sokmuştur. Bir çocukluk arkadaşının Johnny Friendly'nin emriyle öldürülmesi suçluluk hissine kapılmasına neden olmaktadır çünkü istemeden cinayete karışmıştır.

Terry öldürülen arkadaşının kız kardeşiyle karşılaşır (Eva Marie Saint) ve flört etmeye başlarlar. Kız ve yerel bir papaz (Karl Malden) çeteye karşı çalışması gerektiği konusunda ikna etmeye çalışırlar. Ama Terry ancak Johnny Friendly çete üyesi olan ve Terry'nin hainliği ortaya çıktıktan sonra öldürülmesini reddeden kardeşinin (Rod Steiger) ölümünü emrettiğinde çeteye karşı savaşmaya başlar.

Terry bu durumu açığa çıkartır ve limanda dışlanır ama sonunda Johnny Friendly'ye karşı işçileri yeniden birlik haline getiren dramatik bir kavgadan sonra zafer kazanır. Daha sonra Terry işine geri dönerek Johnny Friendly'yi işçilerin gözünde aptal durumuna düşürür.

PLANLI ESKİTME [Ampul Komplosu]

Planlı eskitme; endüstriyel tasarımda kullanılan bir strateji ve yöntem olup ürünün belirli bir kullanım ömrünün ardından işlevini yitirmesi olarak tanımlanabilir. [1] Bu durumun üretici açısından çok açık faydaları vardır. Öncelikli olarak tüketiciler bir ürünü hissettikleri bir ihtiyacı gidermek adına satın almaktadırlar. Eğer bu ihtiyaç zamana yaygın bir ihtiyaçsa ürün planlanan zamanda ömrünü doldurduğunda tüketici tekrar bu ihtiyaçla karşı karşıya kalacaktır. Dolayısı ile yeniden satın alma davranışı göstermesi gerekecektir.

Diğer taraftan gelişen teknoloji ile birlikte kavram daha farklı boyutlar da kazanmıştır. Özellikle teknoloji geliştiren firmalar uzun dönemde piyasaya sürecekleri ürünleri önceden tasarlamakta ve en düşük özelliklilden başlayarak belirli periyotlarla piyasaya sürmektedirler. **Böylece piyasaya sürülen her yeni üründe bir önceki ürün daha vasıfsız, yeni ihtiyaçları karşılamaktan daha yoksun ve daha demode olmaktadır.** Dolayısı ile kavram sadece belirli bir dönemde kullanılamaz hale gelen üründen, uzun süre kullanılabilmekle beraber gelişen ihtiyaçları karşılamaktan bilinçli olarak yoksun kalacak şekilde tasarlanmış ürünleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Kavramın uygulamada ortaya çıkışının 1920-30 yılları arasında yaşanan kitlesel üretim mantalitesi ile aynı döneme denk geldiği düşünülmektedir. **Kavram olarak ortaya çıkışı ise 1932 yılında Bernard London'un "Ending the Depression Through Planned Obsolescence" isimli eleştirel yazısıdır.** [2]

1960 yılında **Vance Packard**'ın kaleme aldığı "**The Waste Makers"**da ise yazar kavramı iki şekilde ele almıştır; fonksiyonların eskitilmesi ve arzuların eskitilmesi. Arzuların eskitilmesi, psikolojik eskitme olarak da anılmaktadır. Bu kavram daha çok moda ve trend yönünden ürünlerin müşterilerin zihinlerinde eskitilmesi ile eş tutulmaktadır. Bu yaklaşım **George Nelson**'un söylediği **"üründe bir değişiklik yapılamıyorsa –muhtemelen fayda yönünden demek istiyor- stilinde bir değişiklik yapılarak bir yanılsama oluşturulur"** ile örtüşmektedir.

> **Thomas Edison tarafından ampulün 1500 saat ömürlü olarak piyasaya sürülmesinden sonra 2500 saate kadar çıkması ve daha sonra yaratma yerine, eskitmeyle görevlendirilen mühendisler tarafından zamanla 1000 saate düşmesi, endüstri tarihinde planned obsolescence konusunda açılan ilk dava olarak görülüyor. Internet çağının en tanınmış örneği de Neistat Brothers tarafından başlatılan, sonra dava konusu olan bir iPod kampanyasıymış.[3]**

Firmalar açısından bakıldığında konunun genel olarak iki boyutu öne çıkmaktadır. Birincisi, müşterilerin tekrar satın almalarına sebebiyet verdiğinden satışların ve buna bağlı olarak karın artacağı inancıdır. Diğeri ise planlı eskitmeye tabi tutulan ürünün Ar-Ge maliyetinin, yeni ürünler için gereken Ar-Ge maliyetlerinden daha düşük olmasıdır. Diğer taraftan bu tip stratejiyi uygulayacak firmaların başarılı olabilmeleri için oligopol tarzı piyasalarda faaliyet göstermeleri kendi menfaatlerinedir. Böylece ürün ikame edileceği zaman yine kendilerinden bir alım yapılacağı ihtimali yüksek olacaktır.

Tüketiciler yönünden bakıldığında ise ortada oldukça etik dışı bir uygulama olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Planlı Eskitme genellikle iki şekilde gerçekleşir:

a) Kasıtlı: Verimliliğin planlı olarak önlenmesi yoluyla ürünün kullanılmaz hale getirilmesi.

b) Dolaylı: Üretimde maliyetten kaçınmak ve müşterilerin sürekliliğini sağlamak için çoğunlukla kalitesiz malzeme/ucuz tasarım yoluyla kâr amaçlı kestirmelere gidilir. Bu doğrudan adi mal olarak nitelendirilebilir.

Örneğin, Elektronik muhafaza için plastiğin kullanılması hem firma, hem de tüketici için ucuzluk demektir fakat bu malzemenin dayanıklılığı, örnek vermek gerekirse çok pahalı olan titanyum metaline kıyasla azdır.

Üretimin önceki sürümlerinin artan verimliliğini dengede tutmak için yeni ürünlerin ve hizmetlerin sunulması işlevsel yararlarına ve sonsuz israfa bakılmaksızın daimi olmalıdır.[4]

Planlı Eskitme Türleri:

Teknik yada fonksiyonel eskitme: Ürünün ömrünü tamamlamasının ardından tamir-bakım yolu ile tekrar kullanıma hazır hale gelmesinin maliyetlerinin yenisini almaya denk düşürülmesi ile yapılır. Genel olarak yedek parça, tamir ve bakım hizmetlerinin ücretlerinin yüksek tutulması ile gerçekleştirilir.

Sistematik eskitme: Periyodik olarak ürünlerin daha üst versiyonlarının üretilmesi ve yeni ürünün eskisine olan üstünlüklerinin vurgulanması ile yapılır. Yazılım piyasasında sık görülmektedir.

Stil eskitmesi: Ürün tasarımının sürekli olarak yenilenmesi ile uygulanır. Örnek olarak araba kasalarını her yıl yenileyen otomotiv üreticileri ve tekstil sektörü verilebilir.

Bildirimle eskitme: Bu nadiren kullanılmakla beraber firmaların ürünlerine genelde dijital yöntemlerle ekledikleri ve belirli bir kullanım sonunda uyarı vererek ürünün değiştirilmesi gerektiğini söyleyen sistemler ile yapılmaktadır. **Her ne kadar ürün kullanım ömrünü tamamlamadıysa da tüketici yaşadığı panik ile satın almaya yönelmektedir.**

Tüketerek eskitme: Bu tip eskitme, ürünün çalışması için ekstra bir başka ürüne ihtiyaç duyduğu durumlarda gerçekleşir. Örnek olarak bilgisayar yazıcılarının kartuşları verilebilir.

Tabi nihayetinde bunlar bizim iktisat adına bildiğimiz **“ihtiyaçların kıt kaynaklarla karşılanması”** kavramına oldukça ters düşüyor. Ya da başka bir değişle iktisadın rasyonel düşünce yapısı ile çelişiyor. Öncelikle kıt kaynakların daha seri tüketilmesi sorunu baş gösteriyor. Diğer taraftan gerçekten ihtiyaç olup olmadığı tartışmalı bir takım ürünün insanların hayatında ihtiyaç haline getirilmesi gibi bir durum ortaya çıkıyor.

Bütün bunların ötesinde eskitilen ürünlerin ne olacağı ise çevrecilerin temas ettiği bir diğer sorun. Bu kadar kullanım dışı kalmış ürünün yaratacağı kirlilik üzerine ciddi tartışmalar yaşanmakta. Geri dönüşüm ise her zamanki gibi konuya yönelik olarak oldukça gündemde.

---

[1]http://www.computerinfoweb.com/computer_electronics/Blu_Ray.php

[2] http://en.wikipedia.org/wiki/Planned_obsolescence

[3] http://www.haber7.com/haber/20110811/Planlamis-eskitme-ve-A-vatandaslik.php

[4] http://disturblog.com/genel/dongusel-tuketim-ihtiyaci.html

http://www.thedailygreen.com/environmental-news/latest/planned-obsolescence-460210

Kaynak:

http://www.tanilsarikaya.com/

110 Yıldır Sönmeyen Ampulün Sırrı ya da Planlı Eskitme

milliyet.com’da bir haber vardı: California’daki bir itfaiye istasyonunda 110 yıldır yanan bir ampulün fotoğrafı ve onun sırrı.. Yorumlarda ampulün içindeki ışığı **Allah** yazısına benzetenler olduğunu okudum. Belki haberi hazırlayanlar da bunu düşünerek böyle bir başlık kullanmışlardır.. Ampulün içindeki ışıkta gerçekten bir şey yazıp yazmadığı ayrı konu ama o ampulün nasıl 110 yıldır yandığını merak ediyorsanız işte gerçek “sırrı”:

Birkaç ay önce bir belgesel izledim. **“Çöp/İsraf Dağları”** ya da diğer adıyla **“Ampül Komplosu”**

Belgesel kısaca “**Planlı Eskitme**” olarak adlandırılan olguyu yani **“kullan at”** kültürünün ve tüketim toplumunun nasıl planlı olarak yaratıldığını, günümüz ekonomik sisteminin planlı eskitme olmadan

yürümesinin nasıl mümkün olmadığını anlatıyor. Ampul komplosu denmesinin sebebi bu olguyu, **yüzbinlerce saat yanacak biçimde tasarlanmış ve üretilmiş olan ilk ampullerin ömrünün nasıl adım adım kısaltıldığı üzerinden anlatması.**

Türkçe altyazılısı var mı bilmiyorum ama İngilizce olanına **buradan** ulaşabilirsiniz:

Mutlaka izlemenizi tavsiye ederim.

Hikaye özetle şöyle:

İlk olarak 1924 yılında ABD'de kurulan bir elektrik karteli, ampullerin saat ömrünün sınırlanmasına, daha sık değiştirilecek biçimde yeniden tasarlanmasına karar veriyor. **Çünkü uzun ömürlü ampuller firmalar açısından ekonomik olarak avantajlı değil.**

Böylece üretici firmalar gittikçe daha hassas ve ömrü 1000 saati aşmayan ampuller tasarlamak ve üretmek üzere bu kartel tarafından baskı altına alınıyor.

1929 yılında yaşanan **"Büyük Buhran"**dan yani büyük ekonomik bunalımın ardından işsiz kalan insanların istihdam edilebilmesi ve ekonominin canlanması için en iyi çözüm talebi arttırmak. Ekonominin çarklarının dönmesi için tüketimin artması gerek, buna bağlı olarak üretimin artması ile birlikte istihdamın artması amaçlanıyor. Bunun için de çözüm yasal düzenlemeler ile planlı eskitmeyi zorunlu hale getirmek. Ancak bu fikir 1950'lere kadar rafta kalıyor. 1950'lerde ise bu fikir tekrar su yüzüne çıkıyor ancak önemli bir değişiklik ile. **"Planlı eskitmeyi zorunlu hale getirmek"** yerine insanlar için bu çekici hale getiriliyor. Daha yeni, daha iyisine sahip olmayı çekici hale getirerek..

Şu cümleler çok ilginç:

> **"Avrupa'nın sonsuza kadar dayanacak ve en iyi ürünü üretme yaklaşımına karşı, Amerika'nın yaklaşımı Amerikan tüketicisinin bir ürünü belli bir süre kullandıktan sonra mutsuz olmasını, ondan kurtulmasını ve mümkün olan en yeni modeli almak istemesini sağlamaktır."**

Ampulden sonraki kurban külotlu çorap dediğimiz ilk naylon çoraplar. Piyasaya ilk çıktıklarında kadınlar arasında bomba etkisi yaratıyor. **Naylon çorapların bu kadar sevilmesinin bir başka sebebi inanılmaz sağlam olması.** Sağlamlığını göstermek için üreticileri reklamlarda araba çekici olarak kullanıyorlar. Ama yine aynı sorun baş gösteriyor. Çorap o kadar sağlam ki bir kadın bir çorabı ömür boyu giyebilir! Ve yine aynı şekilde, firma mühendislerine çorabı daha hassas şekilde yeniden tasarlamalarını salık veriyor. (Bunu o zaman firmada çalışan mühendisin kızı anlatıyor)

Peki günümüzde kullandığımız teknolojik aletler?

> **Printerlar, iPodlar. Belgesel'de anlattığına göre onlar da kısa sürede bozulmak üzere tasarlanıyor. Ve öyle ki çoğunun tamir ya da yedek parça masrafı, ya yenisinin fiyatına yakın, ya da daha fazla.**

Gana'daki atık bilgisayar kasası dağları, bir adamın 1985'te Doğu Berlin'de aldığı buzdolabının içindeki hiç değiştirilmemiş ve hala yanan ampul, **"sonsuza kadar dayanan ipliği üreten mühendis filmi"** de diğer ilginç hikayeler..

> **Bugün kullandığımız anlamda "tüketim toplumu" olgusunun bundan sadece 60 yıl önce 1950'lerin Amerika'sında ortaya çıkmış olması ilginç değil mi?**

Sizce reklamlar özendirici rol oynayıp insanların ihtiyacı olmayan şeylere sahip olmak için borç altına girmelerine mi sebep oluyor?

> **Ya kredi kartı kullanımı ve tüketici kredilerindeki patlama?**
>
> **Peki ya o "tüketici dostu", "çevreci" bildiğimiz büyük firmalar da bunu yapıyor mu?**
>
> **"Ekonomiyi" canlandırmanın yolu tüketimi arttırmak mı?**

Belki de planlı eskitme bundan 80 yıl önce radikal bir şeydi ama çağımız için o kadar olağan bir şey haline geldi ki, kimse sorgulamıyor bile..

Siz ne dersiniz?

Not: Belgeselin başlarında, elektronik aletler satan bir mağazada satış temsilcisi, bozulan printerını getiren müşteriye printerların tamir masrafının neredeyse yenisine yakın olduğunu söyleyerek kendisine broşürden modeller gösteriyordu. Birkaç gün önce benzer sahneyi kendim yaşadım. Satış temsilcisi aldığım cep telefonunun kırılma, hasar görme..vs durumlarında tamir masrafının €150 olduğunu (neredeyse cep telefonunun fiyatına yakın) ama 40 TL'lık bir sigorta yaptırırsam bu tamiri 1 sene boyunca ücretsiz yaptırabileceğimi söyledi. Ben de sigortayı yaptırdım. Benzer sahne dünyanın her yerinde tekrar tekrar yaşanıyor..

Kaynak:

http://limonyesili.blogspot.com/2011/06/110-yldr-yanan-ampulun-srr.html

THE LİGHT BULB CONSPİRACY /Ampul Komplosu (2010) Film

Yapım: 2010

Yönetmen: Cosima Dannoritzer

Konu:

Hiç ortada bir şey yokken bilgisayarınız bozuldu mu?

Ya da durduk yere ayakkabınız açıldı mı?

Peki cep telefonunuzun pili kullanılmaz hale geldi mi?

Lambanız patladı mı?

Dedelerimizin ninelerimizin evladiyelik ürünleri hala çalışırken neden bizimkiler bozuluyor?

Bunun nedeni genelde **"Kullanıcı Hatası"** olarak lanse edilir. Oysa durum farklı mı acaba?

Buyrun bir bakalım aslında öyle mi?

KÜLTÜREL BULIMIA

"Bilgileri sadece imajlar ve anlık iletiler olarak hızla tüketip sonra da kusan varlıklara dönüşüyoruz."

Bulimia nervosa, çoğunlukla **'manken hastalığı'** olarak bilinir. Yemek yedikten sonra o yemekleri öğütmeye başlamadan gidip bütün yediklerini kusma hali. Böylelikle kişi, hem yemek yemenin tadına varacak hem de yemeğin muhteva ettiği kilo yapıcı kalorilerden ve selülit yapıcı her ne ise onlardan sakınmış olacaktır.

Bu fizyolojik durumun en yüzeysel açıklaması bu şekilde olabilir. Wikipedia'dan daha detaylı bilgi edinebilirsiniz. Zira, ben bu tanımı burada bırakıp, konuyu bir metafora dönüştürerek bir adım öteye taşımak istiyorum.

Bu bulimik hali şu şekilde tanımlamak isterim; yemeklerin sadece tatlarını almak ve besin değeri barındıran içeriğini almamak hali. Yani, **'yemeğin tadına varayım ama beslenmeyeyim'** durumu.

Bu durumu, yaşadığımız dönemde pek çok çerçeveye uyarlayabiliriz. Bu yüzden, sözünü edeceğim şey: **Kültürel Bulimia.** Bu dönemde pek çok çerçeveye uyarlayabiliriz. Bu yüzden, sözünü edeceğim şey:

Kültürel Bulimia

Bu konuda bir araştırma yaptığımda bu terimin iki kez, gayrı resmi olarak tanımlandığını gördüm. Birincisi, **"and now, jose?"** isimli blogda 2004 yılında geçiyor ve ünlü Amerikan modernist ressamlardan Vincent Desidero'ya atıfta bulunuyor. Çünkü **Desidero**, bizim sürekli yeni imajlar görme ve onları hızla tüketip yeni imajlar görme açlığı duyma halimizden söz ediyor. Burada Desidero, modern zamanlardaki hızlı tüketim ile geçmiş dönemlerdeki mutlak sanat arasındaki farka vurgu yapıyor olabilir. Ve bence şu andaki Tumblr neslinin günde milyon tane imaja bakıp geçmesi ve hiçbirinin derinine inmemesi –bu arada bunu Tumblr platformunda yazıyor olmam bile yeterince ironik– durumu olarak değerlendirilebilir. Sanata bakayım ama o sanatın içerisindeki anlama, duyguya, düşünceye ulaşmayayım.

> **[Tumblr, kullanıcıların metin, resimler, videolar, bağlantılar, tırnak ve onların tumblelog ses, kısa bir form blog yazılan bir blog platformu]**

İkincisi ise, güzide bir bilgi kaynağımız olan Urban Dictionary'den 2010 yılında gelmiş: İnsanın gün içerisinde obur bir bünye olarak türlü komik videolar izlemesi, meme'ler görmesi ve türlü türlü komik verilere, bilgilere ulaşıp çok ihtiyaçları olacakmışçasına arkadaşları ve dünyanın geri kalanı ile paylaşmaları durumu olarak tanımlanmış. Verilen örnek cümlede de,

> **"Şu arkadaşımın Facebook sayfasına baksana, paylaştığı komikli resimden ve şakalı videodan ne kadar kültürel bulimik olduğunu anlayabilirsin."**

Kültürel Bulimia

İçinde bulunduğumuz hiç durmayan ve neredeyse sonsuz iletişim çağında, bütün verileri ve bilgileri sadece imajlar ve anlık iletiler olarak hızla algılayıp, tüketip sonra da kusan varlıklara dönüşüyoruz. Fakat bu süre zarfında bu verilerin sadece estetik ve belki de yüzeysel olarak algılanması ile içinde barındırdığı –ve asıl ulaştırmak istediği– mesaj, anlam, bilgi ve deneyim ıskalanmış oluyor.

İşin bir diğer –ve bir o kadar dikkat çekici– kısmı ise, bu kültürel (veya kültürel olmayan) bulimia hali içinde besinler ve yiyecekler yenilirken o güzel ve leziz tatlarıyla beraber kusmuk tadını da beraberinde getiriyorlar ve bu yüzden insanların haz alma duyguları temelinden sarsılıyor. Yani, bulimik bir insan bir şeyi tüketirken biraz sonra o yediği muhteşem lezzeti çıkaracağının bilinciyle yemeğini çiğneyeceği için o aldığı lezzetli tat ile aynı anda onun kusulacağı zaman getireceği tatsızlığı da düşünecektir.

Bu da insanların o mutluluk verici tat alma duygularını zıttını da beraber düşünmek zorunda bırakarak temelinden sarsıyor ve insanların aldıkları hazların değerini kaybetmesine neden oluyor.

Kısaca, ilk önceleri tat ve haz almak için başlayan bir yöneliş, bir süre sonra alınan tat ile beraber onun zıttı olan tatsızlığı da beraber getirmeye başlıyor. Bu tat ve tatsızlık diyalektiği içine girildikten bir süre sonra bu yöneliş, zorunlu bir alışkanlığa dönüşüyor. Ve kişinin zaten tükettiği şeyin içinde bulunan besini almadığı gibi ilk başlarda aldığı tadı da yitiriyor ve bu sonsuza giden tatsız bir sürece dönüşüyor.

Bu süreçten tek memnun olan da bu içeriklerin üreticileri oluyor. Ama bizim kültürel bulimiamız bünyesinde üreten ve tüketen bir bütün olunca, leşinde boğulacak bir neslin mimarı olduğumuzu görüyoruz.

SERDAR PAKTİN

Kaynak:

exdergi sayı II, exdergi iki / haziran-ağustos 2011, in@exdergi.com | exdergi.com

PARAZİT DÜŞÜNCELER- VESVESE

İstilacı düşünceler, kişiyi, seçilen bir konudan uzaklaştıran bir grup benzerliklerden ileri gelir veya bunlar tümüyle kişiye yabancıdırlar. Örneğin, **"şahsiyet"** üzerine derinlemesine düşünmeyi istiyorsunuz ve düşünceleriniz, alışveriş listenize veya arabanızda yapılması gereken onarımlara doğru kayıyor. Parazit düşünceler, sizin ruhsal halinizi **"sabote"** etmeye gelirler.

Değer kaybına yol açacak bu istilacı düşüncelere direnin.

Onların sadece sakin ve tarafsız bir şekilde, zihinde belirdiği şekilde izleyin. Şeytan-Nefis-Melek tarafından mı geldiğine bakın. Onların, zaman kaybına yol açmadan silindiğini gözleyeceksiniz.

Çin atasözü:

"Düşüncelerin sizi alıp götürmesini engelleyerek, aklınızı istila etmesine, onları bastırmadan izin verin. Parazit düşüncenin, siz izlemeden ve izin vermeden akmasına izin vermeyin. Çünkü, o daha etkili bir şekilde yeniden ortaya çıkmak için kaybolacaktır" der.

Yol göstericiniz akıl olmalıdır. Önemli olan aklı terbiye eden unsurdur. Bu kişilere göre farklılık gösterse de akıl kurtulmada sezgisi zayıf olana yardım edecek ilk araçtır. Daha sonra veya önce gelecek ilâhî yardımın tayini kişi tarafından tespit edilemez.

DEĞİTİRİLEREK SUNULAN BİR ALINTI

FALLİNG DOWN/ Sonun Başlangıcı (1993) Film

Yapım: 1993 - ABD , Fransa

Tür: Aksiyon , Dram , Gerilim , Suç

Süre: 113 dakika

Yönetmen: Joel Schumacher

Oyuncular: Michael Douglas, Robert Duvall, Barbara Hershey, Kimberly Scott, Tuesday Weld

Senaryo: Ebbe Roe Smith

Yapımcı: Timothy Harris, Herschel Weingrod, Arnold Kopelson

Özet ve Eleştiri

Sonun Başlangıcı / Falling Down / 1993 Joel Schumacherin en iyi filmlerinden biri olmanın yanında Michael Douglas'ın da en iyi performanslarından birini sergilediği, izleyenin uzun süre aklından çıkartamayacağı bir film olmuş.

Michael Douglas'ın buz gibi ifadesiyle filme kattığı büyü filmin sonuna kadar hiç bitmiyor ve baştan sona bir oyunculuk gösterisi ortaya çıkıyor. Bana göre en iyi Michael Douglas performansının bu filmde olduğunu söyleyebiliriz. Temel İçgüdü filmindeki oyunculuğu bile bu filmdeki oyunculuğunu geçemez. Sinirli, huzursuz ve gözü dönmüş bir adam rolünde izlediğimiz Douglas emekliliğine saatler kalmış polis rolündeki rol arkadaşı Robert Duvall'la birlikte döktürüyor.

Filmin bu görkemli senaryosu ise Ebbe Roe Smith'e ait. Kahramanımız **Bill Foster** kötü bir gün geçirmektedir ve ayrıca ailesel problemleri vardır. Her şey üst üste gelmiştir Bill'in artık dayanacak gücü kalmamıştır çevresindeki insanlar o kadar kabadırlar ki kendi halinde bir yaşam sürmeye çalışan sıradan insan Bill'i çileden çıkarmıştırlar. Bill çevresindekilere savaş açar ve artık ne kanun ne de başka bir şey umurunda değildir. Umurunda olan tek şey huzura kavuşmak ve kendisini bu kadar yıldırmış insanlara ceza vermektir. Bir yandan da boşandığı eşinden olan çocuğunun doğum gününe yetişmek için büyük bir gayret göstermektedir ama aksilik buya bir dizi sıkıntılı olayla yüzleşmek zorunda kalır. Bill kızının doğum gününe yetişecektir mutlaka bu uğurda her şeyi göze alır.

(http://www.beyazperde.com/filmler/film-28231/kullanici-elestirileri/)

Sorgulayan ve sorgulananların filmi

Dönüşü olmayan bir yolun yolcusu olduysanız;

Evin sahibiyken, birileri evinizden kovmaya çalışıyorsa;

İstiyor musunuz?

Ayrımcı mısınız?

Mecbur musunuz?

İstenmiyor musunuz?

Soruları canınızı bezdiriyorsa;

İyi olan çekip gitmeli, diyorlarsa;

Toplu taşımda otobüse binmenize izin, vermiyorlarsa;

Metro inşaatı var, geçemezsin, diyorlarsa;

Eşinizden ayrılmışsanız ve evinize 100 metreden fazla yaklaşamıyor ve çocuğunuzu göstermiyorlarsa;

Zorla birileri sizden para çarpmaya çalışıyorlarsa;

Çetelerin mahallesine yolunuz düşüyorsa;

Müşteri her zaman haklı mıdır, değil midir'i sorgulatıyorlarsa;

Soruların cevabını doğru olarak veremiyorlarsa;

Adamın yoksa veya ekonomik açıdan rantabl değilsiniz diye kredi vermiyorlarsa;

Özgürlüğü dayatıp, her şeyi yaparız diyorlarsa;

Yerçekimi etkisindeyseniz (Simone Weil)

http://ismailhakkialtuntas.com/2012/08/31/zorunluluk-ve-itaat/

Geri dönülmez noktayı geçmişseniz ve dönüş için uzun bir yol kat etmeniz gerekiyorsa;

Öldüğünüzü herkes düşünüyorsa;

Sırf yıllık bütçeyi tüketmek isteyenler tarafından, yollar inşaat alanına dönüyorsa;

Çocuklara piknik alanı bulamazken; sırf egolarını tatmin etsinler diye zenginlere paraları var diye yeşil alanlar golf sahaları tahsis ediliyorsa; içerisinden yürümeniz dahi engelliyorsa;

Siz değil de, işiniz sizi terk ediyorsa;

Bazı şeyler eskisi gibi artık olmuyorsa;

Herkesin cenneti ve doğrusu başka başkaysa;

İstenilen her şeyin en iyisini yaptığınız halde, sahtekârlar zengin olmuş, dürüstler fakir kalıyorsa;

Hayat artık bir şeyler vermeyecek şekle dönüşüyorsa;

Ne yapacağınıza karar verecek durumunuz kalmamışsa;

Doğru ile yanlışı bulmakta zorlanıyorsanız;

Bu filme bakmanızı isterim.

"MOBY DİCK" Beyaz Balina (1956)

Yapım: 1956 - İspanya, ABD
Tür: Aksiyon, Çocuk, Dram, Psikolojik
Vizyon Tarihi: 27 Temmuz 1956
Süre: 116 dakika
Yönetmen: John Huston
Oyuncular: Orson Welles, Gregory Peck, Leo Genn, Frederick Ledebur, Harry Andrews
Senaryo: Ray Bradbury
Yapımcı: John Huston

Herman Melville Kimdir?

1819'da New York'ta doğan Herman Melville, fakir bir ailenin çocuğu olarak oldukça sıkıntılı günler geçirdi.Babası arkasında yüklü miktarda borç bırakınca genç Herman için hayat daha da zorlaştı.O şartlar altında 13 yaşında hayata atılmak zorunda kaldı.18 yaşında Liverpool'e giden bir gemiye ayak bastı. O gemiyle birlikte denizciliğe de başlamış oldu.

Herman Melville
(1819-1891)

Herman Melville 22 yaşında balina avcısı oldu. Güney Denizlerinde balina avına çıktı, ama zorlu koşullara dayanamayıp birkaç arkadaşı ile gemiyi terk etti ve bir süre Typee yerlileri arasında yaşadı. Adaya gelen bir Avustralya gemisi ile yeniden denizciliğe döndüyse de denizcilik hayatı hep sorunlu geçti. katıldığı bir isyan sonunda hüküm giydi, Tahiti civarında yeniden yerliler arasına katıldı, bir başka balina gemisi ile Hawaii'ye kadar gitti.

1846'da yayınlanan ilk romanları, yerliler arasında geçen günlerine aitti. Moby Dick'i 1851'de tamamladı, ancak romanları yeterince ilgi görmedi.

Herman Melville Moby Dick

İlk kez Ekim 1851'de Londra'da Richard Bentley tarafından ve Kasım 1851'de New York Harper&Brothers Yayınevi tarafından basılmıştır. Sonradan klasikleşen roman ilk yayımlandığı dönemde ilgi görmemiş, sadece 3000adet satılmıştı. Yirminci yüzyılda ün kazandı, üzerine incelemeler yazıldı ve defalarca sinemaya uyarlandı.

"Bana İsmail deyin" cümlesi ile başlayan roman, anlatıcı İsmail'in ağzından ***Kaptan Ahab*** adlı roman kişisinin *Moby Dick* adlı balinanın peşinde yaşadığı macerayı anlatır.

Simgesel okumalara açık bir kitap olan Moby Dick ile ilgili olarak; **Ahab ve Moby Dick** arasındaki çatışmanın birey ile doğa, Ahab ve gemi mürettebatı arasındaki çatışmanın birey ile toplum arasındaki gerilimi yansıttığı; Ahab karakterinin **20. yüzyılın diktatörlerinin habercisi olduğu; geminin Amerikan toplumunu, acımasız Ahab'ın ise acımasız kapitalizmi ifade ettiği şeklinde okumalar yapılmıştır.**

Roman, Amerikan edebiyatının başyapıtı kabul eden eserlerin üretildiği ***"Amerikan Rönesansı"*** diye adlandırılan dönemde yazılmıştır. Aynı dönemde Nathaniel Hawthorne *Kırmızı Leke* (Scarlet Letter) (1850), Harriet Beecher Stowe *Tom Amca'nın Kulübesi* (1852), Walt Whitman *Çimen Yaprakları* 'nı(1855) yayımlamıştı. Kendi denizcilik tecrübeleri ve denizlerde yaşanmış başka olaylardan (1820'de Essex adlı bir Amerikan gemisinin bir balina tarafından batırılması ve 1839'da Şili'de ***Mocha Dick*** adlı albino balinanın öldürülüşü) esinlenerek bir balina avı öyküsü kurgulayan Melville, kitap taslağını arkadaşı Nathaniel Hawthorne'a göstermiş ve onun tavsiyeleri üzerine kitabı ***"hayatın anlamını keşfetme"*** üzerine simgesel bir romana dönüştürmüştür.

Daha önce *Typee* ve *Omooo* adlı iki kitabı ilgi gören yazar, başyapıtı olarak gördüğü bu kitabın yayımlandığında olumsuz eleştiriler alması ve satmaması nedeniyle hayal kırıklığı yaşamıştı.

Mina Urgan Beyaz Balina'nın romanını şöyle tanımlıyor.,

" **İlk bakışta denizlerde geçen bir serüven romanı sanılabilir. Ne var ki insan Moby Dick'i okudukça, okuduklarını düşündükçe, kitabın derinliğini, gerçek anlamını sezmeye başlar. Bu derinliği, gerçek anlamı sezmeyenler ise, balina avıyla ilgili, heyecanlı bir öykü olarak, gene de Moby Dick'in pekâlâ keyfini çıkarabilirler."**

MOBY DİCK'İ YENİDEN OKUMAK

Halil Turhanlı / MART 2011

Pek çok açıdan önemsediğim CLR James'in bu kez Melville okumalarına değinmek ve bu okumalardan yola çıkarak Moby Dick konusunda birkaç söz söylemek istiyorum.

Yıllardan beri Amerika'da kaçak olarak yaşayan James 1952'de yakalanmış ve Ellis Adası hapishanesinde bir yıl alıkonulduktan sonra sınır dışı edilmişti. Hapishanede kaldığı bir yıl içinde daha önce Melville okumaları sırasında düştüğü notları, çıkardığı taslakları genişletti, eklemeler yaptı, bunları derledi ve bir kitap haline getirdi. James, Mariners, Renegades and Castaways (Gemiciler, Firariler, Kazazedeler) başlığıyla yayımlanan kitapta, özellikle Moby Dick'ın ana karakteri **Kaptan Ahab** konusunda tartışılacak tezler ileri sürer. Kanonik okumalarda birkaç noktada çatlaklar açar. Bu soy okumalara damgasını vuran **Despot Ahab** ve **Hoşgörülü İsmail** karşıtlığına karşı çıkar; bu iki karakterin çatışmaları, çelişkileri kendi içlerinde barındırdıklarına hükmeder. **Gemiyi de bir fabrikaya benzetir.**

İlk kez 1953'de, McCarthy'nin komünist avladığı yıllarda yayımlanan kitap salt bir edebiyat incelemesi değildir. James tarihi de gözden geçirmiş, kölelik, siyah insana bakış emperyal güç gibi konu ve temaları yeniden ele almış, Melville'i Amerikan edebiyatının dışına taşan ve yeni bir uygarlığı duyuran yazar olarak değerlendirmiştir. Melville'in sadece yazdıklarını değil, yazmadıklarını da, onun sessizliğini de okumuş ve yorumlamıştır. James'in kitabı bütün bu niteliklerinden dolayı da, bugün postkolonyal incelemeler literatüründe özel bir yere sahiptir.

James'e göre, doğmakta olan yeniyi duyuran büyük yazarlardan biridir Melville. Kriz ve geçiş dönemlerinde ortaya çıkan büyük yazarlar eski dönemin sona ermekte ve bir yenisinin onun yerini almakta olduğunu, yeni bir dönemin başladığını duyururlar. Yeni tutkuları, yeni idealleri, yeni ihtiyaçları ifade eden karakterler yaratırlar. Melville on dokuzuncu yüzyıl ortalarının böyle bir dönem olduğunu kavramış ve Ahab karakteriyle yeniyi duyurmuştu.

James'e göre Melville bireyciliği kutsuyordu; fakat bireyciliğin ikili doğasını biliyordu; bu nedenle birey ile doğa (Ahab ve Moby Dick) arasındaki çatışmanın, birey ve toplum (Ahab ve gemi mürettebatı) arasındaki gerilimin de altını çizmiş, bireycilikten ödün vermeksizin demokratik bir toplumun bir mümkün olup olmayacağını araştırmıştı

James, Melvill'in Kaptan Ahab ile dünya edebiyatının en özgün karakterlerinden birini yaratmakla kalmadığını, bu karakter üzerinden insanlığın geleceğine dair öngörülerde de bulunduğunu belirtir. Çevresini aydınlatan birey, **Prometheus**'vari bir kahramandır o; fakat aynı zamanda yirminci yüzyıl diktatörlerinin habercisidir de.

> Hatırlanacağı üzere**, Edward Said de 9/11 sonrası intikam peşinde koşan dinsel bir retorik kullanarak modern haçlı seferleri başlatan, Usame bin Laden'e karşı hınç politikası yürüten, onu yargılamadan cezalandırmak isteyen Başkan George W.Bush'u, beyaz balinadan intikam almayı ölümcül bir saplantı haline getirmiş olan, bunun için bütün mürettebatın hayatını da hiçe sayan Kaptan Ahab'a benzetmişti.** Başkan Bush'un gözünde Usame bin Laden yeryüzündeki bütün kötülüklerin kaynağı, bütün kötülüklerin bedenleşmiş haliydi. Edward Said bu figürü sekülleştirmek ve gerçekliğin alanına geri getirmek gerektiğini vurgulamıştı.

Bir de şu var: RAF (Kızıl Ordu Fraksiyonu) militanları da Stammheim'da Moby Dick'i okumuş, okumakla kalmamış romandaki karakterlerin adlarını tecrit hücrelerinden birbirleriyle haberleşmede kod adı olarak seçmişlerdi. Faşist geçmişiyle henüz tam olarak hesaplaşmamış, bazı kilit noktalarında Nazi döneminin karanlık isimlerinin görev yaptığı Batı Alman devletini Moby Dick (Leviathan) olarak görüyor, canavara karşı yürüttükleri bu mücadelede gemideki balina avcılarıyla özdeşleşiyorlardı.

> **Leviathan (i.) Tevratta adı geçen büyük bir su canavarı; ada balığı gibi çok büyük hayvan; iri balina veya gemi gibi büyük şey.**

(Starbuck adını alan Holger Meins hapiste açlık grevinde ölmüştü. Adını Moby Dick'deki bir karakterden almıştı, ama bir başka Melville karakteri, Bartleby gibi hapishanede açlıktan ölmüştü.)

Melville'in adını **Kitabı Mukaddes'den alan anlatıcısı İsmail arayış içinde olan tedirgin bir ruhtur.** Sıradan bir serüvenci değildir. Kutsal kitaptaki adaşı susuzluk çeker, suya doymak ister. Annesi Hacer susuzluk çeken oğluna su bulabilmek için çırpınır, su arar. Anlatıcı İsmail de susuzluk çekmektedir. Şu anlamda: Hayatın derin anlamını kavrayabilmek için denize açılmıştır. Onun için denize açılmak hayatın özü olan suya karışmaktır. Hayatın anlamı da hayatın özünde saklıdır. Ama, böyle bir arayışa koyulabilmek için öncelikle kıyı ile çizilmiş sınırı aşmıştır. Herkesin cesaret edebileceği, göze alabileceği bir şey değildir bu. Çok sayıda insan Manhattan doklarına kadar gelip oradan uzun uzun denize baktıktan sonra geri dönerler. Sınırı aşmaya, gemiye binmeye cesaret edemezler.

Kimi liberal eleştirmenler, örneğin F.O. Mattiessen, İsmail'de Emerson'cı idealizmin bir yansımasını gördüler. Onlara göre, İsmail hoşgörülüydü; dinsel ve kültürel göreceliği savunuyordu. Gerçekten, böyle bir tezi destekleyecek **kimi ipuçlarını barındırır İsmail karakteri.** İnsanlar arasında evrensel bağlar bulunduğunu düşünür. Bütün inançları irrasyonel bulsa da oruç tutan Queequeq'in inancına saygı gösterir gemideki diğerlerine de saygı göstermelerini söyler. Queequeg ile dostluğu homoerotik tonlar da taşır. Gemi mürettebatıyla arasına bir uzaklık koyar ve bu mesafeden gözlemleyerek anlatır.

Bir yerli kabilesinin adını taşıyan gemi, **Pequod bir bakıma Amerikan toplumunu sembolize** eder. Değişik ırklardan (beyazlar, Afro-Amerikalılar, Polenezyalılar..), farklı inançlardan, kültürlerden insanlar bir araya gelmişlerdir. Ama bu erkeklerin dünyasıdır. On dokuzuncu yüzyıl Amerikan kamusal hayatının marjında yer alan kadınlar bu kez de denizin kıyısında kalmışlardır. Dahası, bu dünyaya hükmeden bir despot vardır:

> **Bütün mürettebatı ölüme sürekleyen Ahab. Onun varlığı, idealize edilmiş Amerikan toplumunu, ideal cumhuriyet anlayışını birden siler. Gemideki gündelik çalışma koşulları da çok ağırdır. Yüzen bir çalışma kampıdır Pequod. Ahab salt geminin değil, bütün acımasızlığıyla kapitalist ekonominin de kaptanlarından biridir.**

Kaynak:

Moby Dick'i yeniden okumak

“İsmail’in Dilinden Moby Dick”

“Bana İsmail deyin.”

Birkaç yıl önce parasız kaldığım bir sırada denize açılmaya ve okyanusları görmeye karar vermiştim. Ne zaman kendimi ürkek ve sinirli hissetsem içimden sokaktaki insanların şapkalarını kapıp kaçmak gelse, çiseleyen bir kasım yağmuru ruhumu ele geçirse işte o zaman kendimi açık denizlere atardım. Sizde benim gibiyseniz, önünüze çıkan ilk patikaya dalın. O sizi bir şekilde denize götürür.

Deniz her insanın ayna gibi kendisiyle buluştuğu yerdir. Suyun topraktan farklı ve insanları cezbeden büyüsü sizi dağlardan indirip derelere nehirlere ve nihayet denize kadar sürükleyecektir.

İşte New Bedford kasabasına da 1841 yılının sonuna doğru fırtınalı bir cumartesi günü işte böyle varmıştım. Orada Kaptan Ahab’ın gemisine dâhil oldum.

Hikâyemiz çok uzundur. Kısaca, uzun zaman Kaptan Ahab’ın intikam hırsı yüzünden Moby Dick’i okyanuslarda arayıp durduk. Sanki Moby Dick’i Deniz onu yutmuştu. Kaptan Ahab’ın gözü dönmüş haliyle New Bedford'dan Rachel 12 yaşındaki kaybettiği çocuğunu dahi aramasında yardım etmedik. Vicdanen bile rahatsız olmadan ölümüne Moby Dick'in peşine düşüp okyanusta dolanıp durduk.

Kaptan Ahab'ın haritasına göre Moby Dick **19 Nisan 1842** yeniayla birlikte ortaya çıkacaktı. Arıyorduk, arıyorduk…..

Ah Moby Dick!

Moby Dick, bir balina olduğunu biliyorduk ama şeytan gibiydi sanki.

Sonunda Onu gördük. O mu bizi buldu, yoksa biz mi onu, bilemiyoruz.

Onu öldürmek istedik. Fakat hiçte öyle olmadı.

“ Trajedi sona ermiş herkes ölmüştü.”

“ Denizin büyük kefeni Pequod'un ve tayfalarının ve Moby Dick'in üzerlerini örtmüştü.”

Tabi ki, yardımımızı esirgediğimiz, hüzünle kaybolan çocuklarını aramakta olan Rachel, yetimi yerine beni bulmuştu da; “ Bu hikâyeyi size anlatacak biri olarak, sadece ben sağ kurtulmuştum.”

KUDÜS'TE TÜRK'ÜN BİTMEYECEK NÖBETİ

Gazeteci Yazar
İlhan BARDAKÇI

57 yıl Tutulan Nöbet ..

Mevki: Kudüs Mekan: Mescid-ül Aksa.

Tarih: 21 Mayıs 1972 Cuma.

Ben ve gazeteci arkadaşım rahmetli Said Terzioğlu, İsrail Dışişleri rehberlerinin yardımı ile dolaşıyoruz.

Kudüs Kapalı Çarşısı' nda rüzgar gibi dolanan entarili kahvecilerin ellerindeki askılara çarpmadan biraz yürüdünüz mü, önünüze çıkan kapı sizi Mescid-ül Aksa' nın önüne kavuşturur. Miraç mucizesinin soluklanıldığı ilk Kıblemize yani… Hemen oracıkta, ilk avluda vardır ki, hala bizim lakabımızla alınır. " 12 bin şamdanlı avlu" derler oraya. Yavuz Selim 30 Aralık 1517 Salı günü Kudüs' ü devlete katmıştır da, ortalık kararmıştır. Yatsı namazını da o avluda kılar. Kendisi ve tüm ordu beraberler. Şamdanları yakarlar. Tam 12 bin şamdan. O isim oradan kalmadır. Sekiz on basamaklı geniş merdiveni adımladınız mı, o mukaddes Mescid' in bağdaş kurduğu ikinci avluya ulaşırsınız.

o' nu merdivenin başında gördüm. İki metreye yakın bir boy. İskeletleşmiş vücudu üzerine bir garip elbise. Palto?.. hayır, kaput pardesü veya kaftan?.. Değil. Öyle bir şey işte.

başındaki kalpak mı, takke mi, fes mi? Hiçbirisi değil. Oraya dimdik dikilmiş. Yüzüne baktım da, ürktüm. Hasadı yeni kaldırılmış kıraç toprak gibi. Yüzbinlerce çizgi, kırışık ve kavruk bir deri kalıntısı.

yanımda İsrail Dışişleri Bakanı Daire Başkanı Yusuf var. Bizim eski vatandaşımız. İstanbullu. **" kim bu adam ?"** dedim.

Lakaydı ile omuz silkti. " bilmem " diye cevap verdi. " bir meczub işte. Ben bildim bileli, yıllardır burada dururmuş. Çakılı gibi, hala duruyor ya… Kimseye bir şey sormaz. Kimseye bakmaz, kimseyi görmez.

Nasıl, neden, niçin hala bilmiyorum. Yanında vardım. Türkçe " selamünaleyküm baba" dedim.

Torbalanmış göz kapaklarının ardında sütrelenmiş gibi jiletle çizilmişcesine donuk gözlerini araladı. Yüzü gerildi. Bana, bizim canım Anadolu Türkçemizle cevap verdi:

– Aleykümselam oğul..

Donakaldım. Ellerine sarıldım, öptüm öptüm ve sordum:

- Kimsin sen, Baba?

Anlattı ki, ben de size anlatacağım. Ama evvela biliniz. O canım Devlet çökerken, biz Kudüs' ü 401 yıl 3 ay 6 günlük bir hakimiyetten sonra bırakırız. Günlerden **9 Aralık 1917** Pazar günüdür. Tutmaya imkan yok. Ordu bozulmuş. Çekiliyor, Devlet zevalin kapısında. İngiliz girinceye kadar geçen zaman içinde

yağlanmasın diye oraya bir artçı bölük bırakırız. Adet odur ki; bir şehri zapteden galip, asayiş görevi yapan yenik ordu askerlerine esir muamelesi yapmaz.

Anlattı, gerisini tamamlayayım

- ben, o gün buraya bırakılmış 20. kolordu, 36. tabur, 8. bölük, 11. Ağır makinalı Tüfek Takım komutanı Onbaşı Hasan' ım.

Ya Rabbi! Baktım, bir minare şerefesi gibi gergin omuzları üzerindeki başı, öpülesi sancak gibiydi.

Ellerine bir kere daha uzandım. Gürler gibi mırıldandı:

– Sana bir emanetim var oğul. Nice yıllardır saklarım. Emaneti yerine teslim eden mi?

– Elbette ederim dedim, buyur hele…

-Memlekete avletinde yolun Tokat Sancağı' na düşerse… Git, burayı bana emanet eden kumandanım Kolağası (Önyüzbaşı) Musa Efendi' yi bul. Ellerinden benim için öp.

– Ona de ki.. gönül komasın. Ona de ki,**" 11. makinalı takım komutanlığı Iğdırlı Onbaşı Hasan, o günden bugüne bıraktığı yerde nöbetini tutmaktadır. Tekmilim tamamdır kumandanım. "** dedi dersin.

Öleyazdım. Sonra yine dineldi. Taş kesildi. Bir defa daha baktım. Kapalı gözleri ardından, 4 bin yıllık Peygamber Ocağı ordumuzun serhat nöbetçisi gibiydi. Ufukları gözlüyordu. Nöbetinin başında idi. Tam 57 yıl kendisini unutuşumuzdaki nadanlığımıza rağmen devletimize küsmemişti..

MUSAHİBLİK- İKRAR VERME - KARDAŞLIK TUTMA

Dinim içinde imandır musahib
Gönül tahtında sultandır musahib
Koruk değil ana çubu denilmez
Tarik evinde tersandır musahib
Yolumuz incedir varabilene
Sefil gönlünde mihmandır musahib
Yola eğri giden menzile varmaz
Sülük içinde erkândır musahib
Musahib yol varandır ey Hatayi
Muhibb-i hanedammdır musahib

Şah İsmail Hatayi (1487-1524)

(ana: ona; tersan: korkan, çekinen ;mihman: konuk; sülük: yola gitme)

Âlevilik-Bektaşilikte görgü cemine girmek, ayn-i ceme katılarak görülüp sorulmak, diğer anlamıyla Alevilik inancını seçip toplu tapınmaya sürekli katılım hakkını kazanmak musahib olmakla gerçekleşir, **(Musahib sözcüğü Arapçadan gelmedir ve sohbetleşen, söyleşen, sohbet arkadaşı anlamına gelir.)** Kardaşlık tutarak nasip almak için de ikrar verme töreninden geçmek gerekir.

İçtimâi yaşamın ya da toplumun üstyapısını oluşturan değerler ve kültür katmanlarında, dinî inançlar ve çoğu felsefi görüşlerin önerdikleri ahlak sistemlerinde, **"insan kardeşliği**"nden söz edilir ve üzerine övgüler düzülür. Ancak bir tek Alevilik-Bektaşilik bu tür **"kardeşlik"** kavramını yaşama geçirerek somut bir biçimde uygulamıştır. Zaman zaman **"ahiret kardeşliği"** takıyyesine bürünmüşse de tamamıyla dünyalık yaşamın, dirlik ve düzenin sağlanmasına, eşitlik ve adalete yöneliktir. Kardaşlık tutmanın ilkeleri, yani ikrar vermiş yol kardeşlerinin görev ve sorumlulukları incelendiğinde bu daha iyi anlaşılacaktır. Yüzyılların baskı ve kıyımına rağmen, Alevilerin nasıl bir düzenin uygulayıcıları olduğu ve geliştirdikleri toplumsal eşitlik ve ortak yaşam ilkeleri bir kez daha gözler önüne serildiğinde - ve de sık sık sergilenmelidir - bu görülecektir. Tapınç kurumlan olarak adlandırmamıza rağmen, Sünni İslamlık ya da diğer birçok dinlerdeki bireysel tapıncın dışında değerlendirilmelidir Alevi görgü cemini oluşturan kurumlar!

Tapınma (ibadet) çok kısa ve dindarları kızdıracak bir tanımla, bireyle - haydi inananla diyelim – Allah Teâlâ arasında anlaşmaya varmayı deneme, bir bağ kurma eylemidir. Tanrıya yaranmak, gözüne girmek ve böylece ölüm ötesindeki cezalardaiı kurtulma amacı taşir. Eschatologie (Theologie'nin ölüm-ötesi olayları üzerinde duran dalı) tüm dinlerin istisnasız ilgilendiği ve vazgeçilmez gerçeğidir. Sanki Theologie (Dinbilimi) Eschatologie için vardır.

Alevilik kulluğu, bireysellikten çıkarmıştır. Tanrıyı memnun edip, onunla anlaşmak ve öte dünyada cehennem ateşinden kurtulmak, güzel bir yer kapmak diye bir kaygısı yoktur. Aleviler, toplumsallaştırmış oldukları tapınmalarında kurumlar yaratmış, birey olarak görev ve sorumluluklarının insanlara ve topluma karşı olduğunun bilincine erişmişlerdir. Sünni dogmatizmini Heterodoks sapmalarla parçalayıp, bu toplumsal bilinçle düzenlerini kurmuş ve Sünni iktidarların sürekli muhalefeti olmuşlardır. (Heterodoksos Grek dilinde bir diğerinden farklıca düşünen demektir.)

Alevilikteki ikrar verip kardaşlık tutma, toplum huzurunda dara çekilip sorgulanma, düşkünlük, tarik çubuğu altından geçme, sitem çekme, lokma dağıtımı ya da ortak kazandan hak lokması yeme - vb. kurumlar ne Ortodoks, ne de Heterodoks din ve inançlarında görülmez. Bazı araştırmacıların iddia ettikleri gibi bunların hiçbiri doğrudan doğruya bir dinden ya da bir felsefi inanç ve düşünceden kopya edilip alınmamıştır. Ama bu demek değildir ki etkilenmemiştir!

Alevilik, ilk İslam Sufizmi (tasavvufu) derinlemesine incelendiğinde, **Zerdüşt, Mani, Mazdek, Budizm, Şamanizm, Saben- Hermetizm. Neoplatonizm, Kabbalizm, Heterodoks Hristiyanlık Monophizmi-**

Nestorianizm, Paulikienizm-Bogomil-Kathar (hatta Templier!), Hesykhasmus ve Anadolu toprağından izleri silinmemiş antik toplumlarınkileri dâhil olmak üzere çok çeşitli inanç sistemlerinden öğeler bulmak her zaman olasıdır. Ama Alevilik bunların hiçbiri değildir ve ne de herhangi birinin devamıdır. **Anadolu Aleviliği kendine özgüdür.** Bir yaşam biçimi, bir inanç bir inanç sistemi ve bir toplumsal düzendir.

Musahiblik tanımı ve kökeni konusunda görüşler

Alevilikte talibin (yola girmeye istekli, isteyen), rehberin (yol gösterici) önderliğinde, pir (yaşlı önder, öğütleyici) ya da mürşid (irşad eden, aydınlatıcı, uyarıcı) huzurunda ikrar verme töreninden geçmesine **"kardaşlık tutma, musahib kardeşi olma, nasip alma"** denmektedir. (Nasip alma daha çok kent Bektaşilerinde kullanılmaktadır.) Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem ve Hz. Ali kerremallâhü vechenin yoluna girmek olarak da adlandırılmaktadır. Bunun için "akıl-baliğ" olmak, istek duyarak karar verme yaşına ulaşmış, daha doğrusu söylenenleri, kendisine anlatılanları öğrenebilecek ve kavrayabilecek yaş düzeyine gelmiş olmak şartı aranır. Buna rağmen yaş konusunda kesin bir tavır yoktur. Alevi toplumu içinde yetişmiş, Alevi ana-babanın terbiyesi altında büyümüş, telkinlerini almış on-oniki yaşlarında bir çocuk, talip olarak yola girmek için pir huzuruna çıkabilir. Unutmayalım ki bu yaşlardaki çocuklar ilkokulda okumakta ya da bitirmiş durumdadırlar! Ana-baba yol-erkân konusunda gerekli bilgi donatımında değilse bile, bu görevi zaten mürebbi (terbiye eden, yetiştiren) yerine getirir. Ancak çoğu kez bunu rehber üstlenir. Hiyerarşiyi azaltmak için olacaktır.

> **"Ve dâhi Cem'de büyük küçük, çirkin bir olur; ve dahi sofuların oturduğu yer cennettir. (Cemin) Müminleri melek, müslimleri (bacılar) huridir. Yedikleri cennet taamıdır, içtikleri cennet şarabıdır ve giydikleri cennet hüllesi (esvabı)dır. Söyledikleri kelam Kuran'ı azimüşşandır, verip aldıkları nefes Allah'ın binbir adıdır. Pirlerinin mürşitlerinin evi Mekkeleridir. Pirlerinin mürşitlerinin evini ziyaret ç edenler binbir kere hacı ve gazi olurlar ve günahlarından kurtulup masum pak olurlar." (İmam Cafer-i Sadık Buyruğu, s. 120)**

Ama öyle tek başına elini kolunu sallayarak gelemezsin. Önünde rehberin de bulunsa, on yaşında da olsan, yirmisinde de olsan, arzulayıp ceme gelenlere

"Ne yitirdin ararsın sen burada?" sorarlar:

Demek ki ilk şart toprağa yüz sürerek, özünü-benliğini kul ederek gelmektir. Olur ya, talip olmaya özenmişsin, yola giren bir cana özenmişsin talip olmak için.

"Hak cemine girmek mi istiyorsun?" Derler.

Öyle hiçbir şey bilmeden, yol-yordam öğrenmeden girilmez. Mürebbisinden, rehberinden öğüdünü iyi almış olmalıdır. Çünkü orada bir kişilik kazanacak ve ev kuracaktır. Hiç pir meydanına musahibsiz çıkılmaz. Misal verecek olursak; **"Kul Himmet"** on yaşında bir talibi akıl baliğ kabul edip, musahib tutmasını istiyor. Ancak asıl gerçeğe varmanın, yani hak yolunun gerçeğine, tüm sırlarına yirmi yaşının olgunluğuyla ulaşılabileceğini de ekliyor. Otuzunda ise mürşide varır yeter, yetişir!

Bedri Noyan Dedebaba onsekiz yaşından sonra musahib olunur diyerek bir alt sınırdan söz ederken, Şarkışlali Ali Özsoy Dede Onbeş-onaltı yaşlarında "kardaşlık" tutulabileceğini rahatlıkla açıklamaktan geri kalmıyor. Bizim gözlem ve uygulamalarımızda da oniki yaşlarında başlıyordu **"kardaşlık"** tutma! Bunlara karşılık İmam Cafer Sadık Buyruğu'nda:

"Bir adam yirmi yaşına girdiği zaman bir rehber eteğini tutup bir pir, bir mürşit, bir musahib bulup ikrar vere!" denilmektedir

Görüldüğü gibi 16.yy. Alevi ozanlarından ve Pir Sultan'ın talibi Kul Himmet'in belirlemesine göre musahib olmanın yaşı ondan başlıyor. On-oniki yaşlarındaki bir ilkokul öğrencisinin yaşama, dünyaya ve evrene ilişkin birçok bilgileri öğrenip kavradığını düşünürsek, Alevi toplumu içinde doğup büyüyen ve onların kültür değerleriyle yetişen biri on yaşından küçük bile olsa, ana-babasının gittiği yolu

yordamı anlayıp kavrayabilir. Üstelik çocuk koşullanarak kendiliğinden öğrenme süreci içinde olmasına rağmen **"kendi kendiliğine"** bırakılmadan, mürebbi ama asıl rehber buyruğuna verilerek **"aşina gerektir yola gitmeye"** ilkesi yerine getirilmektedir.

Anlaşıldığı üzere, birçok kimselerin araştırma ve yapıtlarında ileri sürdükleri gibi Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem ve Hz. Ali kerremallâhü vechenin yoluna girmek, yani ikrar verme töreninden geçmek için evli olma şartı, zorunluluğu yoktur. Evli olarak hanımlarıyla birlikte **"dört can bir can olup"** rehberin önderliğinde pir-mürşid huzurunda ikrar vererek kardaşlık tutacakları, yani musahib olacakları gibi, bekarken bu erkânı yerine getirmiş olanlar, evlendiklerinde eşleri kendiliğinden **"kardaşlık, bacılık"** durumuna girer, **"yol kardaşı"** olurlar. Ve görgü ceminin diğer törenlerine hep birlikte katılırlar.

> Özellikle kırsal kesim Alevileri arasında musahib kardeşler birbirlerine **"bacılık!, kardaşlık!"** diye hitap ederler, adlarını söylemezler. Birbirlerinin ana-babalarına **"analık, babalık"** derler. Çocukları birbirleriyle kardeş sayıldığından aralarında evlilik söz konusu değildir. Onlar hakkında **"oğulluğum, kızlığım"** diye konuşurlar. Zorunluluk olmamakla birlikte musahibler, bu "yol akrabalığı"nın sürmesini arzu ettiklerinde genellikle oğullarının birbirleriyle kardaşlık tutmalarından yanadırlar ve telkin ederler. Ama akıl-baliğ olduğunda bir başkasını seven ve onunla kardaşlık tutmaya karar veren oğulu kimse zorlayamaz.

"Seven seveniyle kopsa (koşsa anlamında) gerektir!" ilkesi kardaşlık tutmada baş şarttır. Bir oğul başka biriyle musahib olup yeni "analık, babalık" edinirken, babasının anasının yol kardaşlarını terketmiş değildir. Hayattan göçünceye dek onları da **"analık, babalık"** diye çağırır. Böylelikle, bir dedenin talipleri olarak birliktelikleri, bir topluluk oluşturdukları yetmiyor! Hele hele bir hocanın, imamın cemaatına hiç benzemiyor. **"Mümin müminin kardeşidir"** denilip geçiştirilmiyor! Aşağıda açıklamaya çalışacağımız gibi, kardaşlık tutma, musahib olma, **"yol akrabalığı"**yla sosyal ve ekonomik yaptırımlı bağlarla farklı bir topluluk yaratıyor.

Ana-babalarının musahiblerine **"analık, babalık"** diyen gençler arasında evlilik yasağı oluşmasına rağmen, bazı bölgelerde **"bacılık ve kardaşlık, çocukların amcası ve halası sayılır"** mantığıyla bu yasağın kırılıp evlendirildikleri bilinmektedir.

Bedri Noyan Dedebaba'ya göre Bektaşilerde evli olmayan hanımlar velisinin izniyle ikrar verip nasip alabilir. Ama musahib olur mu, kardaşlık tutar mı, tutarsa kiminle tutar? Açıklık yoktur.

Dedebaba kırsal kesim Alevilerinde olmayan bir başka gelenekten daha sözediyor. **"Bektaşilerde karı ve kocadan her biri, diğeri nasip alırken meydanda bulundurulmaz. Zira, o meydanda nasip alan, orada hazır bulunanların kardeşi olur. Ondan sonraki ayn-ül cemlerde bulunabilirler."** Yani pir-mürşid huzurunda birlikte bulunurlarsa kardeş olurlar, böylece nikâhtan mı düşer denilmek isteniyor? Öyleyse, hemen aşağıda **"Alevi ikrar töreninde karı koca, rehber ve her iki talibin musahibleri olan eşleri, yani beş kişi birlikte mürşid katma varırlar"** diye açıkladığı Alevilerdeki bu uygulama neden? Dedebaba sanki küçük bir nüans farkını anlatırken kafasında mantıksal bir neden yaratıp, kapalı bir suçlamaya giriyor.

Oysa görgü cemlerine katılan canlar, bacılar, sofular ve küçük sofular (genç ve çocuklar) diye adlandırılır. Cemde karı-koca, evlat herkes eşit durumdadır. Meydanda bir bacı **"dünya ahiret"** kocasına karşı, "**filan sofudan razı değilim dedem, dil ver bana"** diyerek özünü dara çeker. Mürşid huzurunda, cemdeki tüm canlarından şikayetçi olabilir. Kendisine ya da başka birine, hatta bir Sünni komşusuna yanında yapmış olduğu bir haksızlığın hesabını sorabilir. Görgü cemindeki kardeşlik budur. Bireysellikten arınmak, toplumla bir can bir vücut olmaktır. Can be can toplumuna karşı sorumluluğunu eşit derecede duymaktır, imanım Noyan Dedebaba! Bilelim ki görgü ceminde karı-koca, baba-evlat kavramları kalkmış, daha değerli olan **"yol kardaşı, yol atası''** kavramları ön plana çıkmıştır.

Ve yine Bedri Noyan Dedebaba'ya göre, **"bacılar, birarada, erkeklerden ayrı olarak otururlar. Nasip**

alırken ak Örtülere bürünüp, başlarını örterler'' olgusu köy Alevilerinin görgü cemlerinde yoktur. Biz tam tersini yaşadık ve gözlemledik. Büyük cem ocaklarında, tekkelerde taliplerin kabile kabile - eğer mürşidin yürüttüğü cem ise, ona bağlı her pirin taliplerinin - oturdukları "gedikler" vardır. Bacılar ve sofular kesinlikle bir aradadırlar. Ortadaki tevhid halkalarına musahibleriyle arzu eden katılabilir. Gerek ikrar verirken ve gerekse diğer törenlerde dar meydanına çıkan bacı tam tersine, başındaki başörtüsünü omuzlarına indirir. Başı açıktır, belinde kemer- , beşti vardır ve ayakları çıplaktır! Eğer saçı örük değilse dağılmasın diye ince bir yazmayla tutturulur. Yaşlı bacıların ise başörtülerinin altında, saçlarının üzerini tepeden yarı kapatan **"börk''**leri bulunur. Kent Bektaşilerindeki bacılara ilişkin bu değişimlerin, Sünni yönetime yaklaşma ve uzlaşmacılıktan girmiş olmaları düşündürücüdür!

Gerçek konumuzdan daha fazla uzaklaşmadan, kendisine bir Bektaşi büyüğü olarak ve çalışmalarından ötürü saygı duyduğumuz Bedri Noyan Dedebaba'nın, özellikle yukarıda sözünü ettiğimiz "kapalı suçlamayı" içeren cümlesini yok sayıp, arkasından yazdığı satırları okuyarak, kardaşlık tutma- ikrar verme töreninin kökeni üzerindeki görüşlerini sıralayalım:

> **"Karı kocanın meydana birlikte alınmamasının sebebi, Hz. Muhammed'in Miraç'a eşi ile birlikte değil, yalnız başına gitmiş olmasıdır.** (Böylesine bir simgesel benzeşimden sözedecektiniz, peki önceki tümcenin anlamı nedir?) **Zira Miraç'da gördüğü arslan da tektir, yanında dişisi yoktur. Bu nedenle Rehber de tektir! "**

Dedebaba'nın verdiği bu simgesel örnek ikrar verme töreninin dayandırıldığı Miraç olayı ve Muhammed'in Kırkların Cemi'ne kabul edilişidir! Zaten görgü ceminin bir adı da Kırklar Cemi değil midir?

İkrar verme töreninden geçen, yani nasip alarak kardaşlık tutan canlar pir ya da mürşid elinden **"dolu"** içerler. Ancak bu **"dolu"** simgesel niteliktedir. İkrar verme, adından da anlaşılacağı gibi, talibin girdiği yolun tüm koşullarına uyacağına dair, bir çeşit **"söz verme, and içme"**dir. Tasla sunulan bu "dolu" şarap olacağı gibi, bal veya şeker şerbeti ya da su (tuzlu-tuzsuz) da olabilir. **"Su gibi, şarap gibi kanım aksın, eğer verdiğim ikrardan dönersem"** demek olmalıdır büyük olasılıkla. İkrar verip musahib tutma iyi bir talibin ömrünün sonuna dek sadık kaldığı büyük bir yemindir Bu nedenledir ki İslamiyet öncesi Türklerde kağan seçimine bağlayanlar vardır. Örneğin Bedri Noyan, Miraç olayının yanında Hilmi Ziya Ülken'den kaynaklanarak şunları söylüyor:

> **"Türk boyları seçtikleri beyi bir postun üzerine oturtup, dokuz kere kaldırıp indirirler. Sonra boynuna ipekten yapılma bir bağ bağlayıp, yönetimde adaletli davranacağına dair yemin ettirirlerdi. Ve bu and içme sırasında kurban edilmiş bir atın kanı karıştırılmış bir kupa şarap verilirdi!.."**

Emel Esin ise Turcica XVII- 7985'deki makalesinde, eski Türklerde and içme töreninde kağan, kendini seçen beylere kılıçları üzerine bağlılık yemini ettikleri sırada bir kupayla şarap sunduğunu yazmaktadır. Sonra şunları eklemektedir:

> **"Bu içkili yemin töreni, daha sonra Türk dervişleri arasında şarap yerine tuzlu su içme biçiminde sürecektir!"**

Alevi Halk Tasavvufu geleneği, talibin Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem ve Hz. Ali kerremallâhü vechenin yoluna girmesi olan ikrar verme, yani kardaşhk tutma törenini, Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin Miraç'tan döndüğünde Kırklar Cemi'ne kabul edilişine bağlamaktadır.

Abdülbaki Gölpınarlı tesbitini şöyle yapmaktadır:

> **"Bektaşilerde nasip alan kişinin girdiği törene, bu törenle manevi âleme ağmak amacıyla 'Miraç' derler. Nasip alan kişiyi tören bittiğinde 'Miracın kutlu ya da mübarek olsun' diye kutlarlar. Alevilerin musahib kavline girişlerinde de 'Miraçlama' dedikleri nefes okunur."**

Kuran'ın XVII. ve LIII. surelerinin sadece birkaç ayetinde geçen Miraç (yukarı çıkılacak araç, merdiven anlamında) olayının Aleviler tarafından yapılan yorumu sünnilerinkin- den farklıdır.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kızı Hz. Fatıma aleyhisselâm evinde otururken Cebrail, Allah Teâlâ'nın kendisine görünmek istediği haberini getirir. Yıldırım gibi hızlı uçan kanatlı at, Burak'a binerek göğe yükselir. Yedinci kata çıktığında, tanrı katına varmadan önüne heybetli bir arslan çıkar. Kükrer bırakmaz onu. Mühür yüzüğünü (hatem) ağzına vermesini fısıldar kulağına Cebrail.

İmam Cafer-i Sadık Buyruğu: **"Yüzüğünü ağzına verdi, onda nişan kaldı. Andan (arslan) sakin oldu. Seyyidi (Muhammed) Sidret-ül Münteha'ya erişti. Dost dosta kavuştu. Doksan bin kelam söylendi. Otuz bini Şeriat, altmış bini melharısırr (övgüler aşıkla sevgilinin birbirine iltifatları) oldu!"**

Başka bir versiyonda ise, Sidret-ül Miinteha'da perdenin arkasından yeşil benli elini uzatıp **"gel habibim, ben bu evreni senin yüzsuyu hürmetine ve senin sevginden dolayı yarattım"** diyen Allah Teâlâ'yı Hz. Ali'nin suretinde gördüğü anlatılır.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Miraç dönüşünde Kırklar sohbetteyken kapılarını çalar. Peygamber olduğunu, kapıyı açmalarını buyurur: İçeriden:

> **"Bizim aramıza peygamber sığmaz! Hem bize peygamber hacet değildir, peygamberliğini var ümmetine yap!" diye ses gelir. Bütün sıfatlarını sayarsa da içeri almazlar. Sonra sıkışan Muhammed'e tanrı, Cebrail'i göndererek kulağına "sizden biriyim, fukara hizmetçisi Muhammed'im de"** diye fısıldar. Kapıyı açarlar. Muhammed kibrinden ve gururdan arındığı için onu Kırklar Cemi'ne kabul ederler. Kendilerini Kırklar olarak tanıtırlar. Hâlâ kuşkuda olan Muhammed onlara ulularını sorar.
>
> (Bu Konu Veysel Karanî ile ilişkilendirenler vardır.)

"Bizim küçüğümüz de ulu, büyüğümüz de. Bizim kırkımız birdir, birimiz kırkdır. Kırkımız bir can bir vücuduz!" yanıtını alınca nişan ister. İçlerinden birinin koluna neşter vururlar. Oradakilerin hepsinin aynı yerden kanları akar. O sırada dışarıda görevde bulunan Selman-ı Faris'in kolundan akan kan damı delerek Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin önüne dökülür. Muhammed şaşkınlık içindedir bu batın âleminin erleri karşısında. Bununla da kalmazlar:

"Biz" derler, "bir lokmayı aramızda paylaşır doyarız. Bir damlayı içer esrir, sarhoş oluruz". Sonra Muhammed'e bir tek üzüm (engür) danesi vererek kırkma pay etmesini isterler. Yine Muhammed'in yardımına koşar Cebrail:

"Ez mübarek parmaklarınla şerbet yap" der* "şerbet yap, sun doluyu birine!"

Kırklardan biri içince kırkı birden esriyip mest olur. Üryan büryan (çırılçıplak) semaha girerler. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin başından düşen imamesini kırk parçaya bölüp eyinlerine geçirirler. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemde onlara katılmıştır artık. Kırklara sırrını açar. Tanrıyla ülfetinden, sohbetinden söz eder. Yolda karşılaştığı arslanın önce heybetini öfkesini, sonra tanrıya ulaşmak için nasıl kendisine rehberlik ettiğini anlatır. Ama Ali çıkarıp yüzüğünü (hatem) geri verince, onun büyüklüğünü tasdik edip: **"Ey ashabım gerçek Ali'dedir! Varın Ali'ye, ondan isteyin dileklerinizi"** der. Kırklar ikrar verip ikişer kişer musahib tutarak, Hz. Ali kerremallâhü vecheye talip olurlar. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem de Cebrail'in rehberliğiyle Hz. **Ali ile "kardaşlık"** olur. **Yer gökle, Cebrail Âdem peygamberle, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem ve Hz. Ali kerremallâhü vechenin ile musahibtir!**

İrene Melikoff, **"Le Probleme Kızılbaş"** adlı makalesinde, **"ikrar verme töreninde 'dolu içmenin' bazı Batılı araştırmacıların düşündüğü gibi, Hıristiyanlıktaki törenlerle benzerliği yoktur ve onlardan geçmemiştir. Kırklar meclisinde Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ezdiği (bazen Hz. Ali tarafından ezildiği söylenir) üzüm suyunun içildikten sonra esriyip coşarak semaha kalktıkları anın hatırasıdır. Bu tören yaratılışın ötesinde, mana dünyasında olmuştur. Ayn-ı cem esnasında yinelenir durur. Bunun Hıristiyanların Communion'uyla hiçbir ilgisi yoktur"**' demektedir. (Turcica VII-1975)

İkrar verme-kardaşlık tutma. Yola (tasavvuf yoluna dersek) girmenin kökenini, Anne-Marie Schimmel'in açıklamalarına göre, Kuran'ın XVIII. suresinde anlatılan Hz. Musa peygamberin gizemli

yoldaşı, adı çağrıldıkça yardıma koşan ve yola gidenlerin koruyucusu ölümsüzleşmiş Hızır İlyas'a dayatmak olasıdır. En eski mutasavvıflardan, Zerdüşt inançları içerisinde yetişmiş, Belh'li bir feodal bey olup, tüm varlığını ve ailesini terk ederek tasavvuf yoluna girmiş İbrahim Ethem'den tutunuz da birçok büyük mutasavvıflara Hızır görünmüş ve o esin vererek, kılavuzluk etmiş, buyruklar vermiş, onları eğitmiştir. **Zerdüşt dininde "tanrının ölümsüz habercisi" olarak nitelenen Hızır peygamber Kuran'la İslamiyete sokulmuştur."**

Alevilikte saygı gören kutsanan hemen tüm veliler - Hacı Bektaş Veli dahil olmak üzere - Hızır'la konuşup yoldaş- karındaş olmuş, sohbette bulunmuşlardır. Onun ab-ı hayat (ölümsüzlük içkisi) içerek ölmezliğe kavuşmuş olması, pir- mürşid huzurunda tören sonunda içilen "dolu" yla yol oğlu olarak ikinci kez başlamış olduğu sonsuzlaştırmasına örnek verilmiş olabilir. Görüldüğü gibi kardaşlık tutma-musahib olma kurumu için birçok köken bulmak olasıdır. Ama hiçbiri de kurumun nesnel görünümünü belirleyici ve açıklayıcı değildir. Kuşkusuz ki, esin kaynaklarını oluşturabilirler, ama dünya yaşamını düzenlemede, sosyal yapılanmada araç olarak kullanılmışlardır.

Kaynak:

İsmail Kaygusuz, ALEVİLİĞİN TOPLUMSALLAŞTIRILMIŞ TAPINÇ KURUMLARINDAN MUSAHİBLİK, Alev Yayınları: 12-1.Basım - Aralık 1991 Baskı: Yön Matbaacılık

MUSAHİPLİK ERKANI YOLA GİRİŞ / İKRAR / (BİAT) CEMİ /

Tahtacı ve diğer Alevî topluluklarında, yola, erkana, Alevîliğe girecek olan talib'in mürşidin öğüt ve telkinlerini kabul, yolun bütün kaidelerini aynen benimseyip, uyacağına dair verdiği söze ikrar verme denir.[14] İkrar ile eşanlamlı olmak üzere biat terimi kullanıldığı gibi[15], nasip sözcüğü de kullanılır.[16] Alevîlik- Bektâşîliğe girecek olanların ikrarı, Yola Giriş / Biat veya İkrar Cem'i adı verilen bir tören ile erkanına uygun olarak alınır.[17]

Bu ayin genellikle, Alevî-Bektaşî olmayan; ancak, bu yola gönül verîp de katılmak isteyenler için yapılır. Bazı bölgelerde de Alevî-Bektaşî bir Ana-Baba'dan dünya'ya geldikleri halde, henüz evlenmemiş, veya "musahip" edinmemiş gençler için de uygulanır.[18] Alevîlikte musahipsiz erkana girmek mümkün değildir. Alevî anne-babadan doğmuş olanlar evlendikten sonra, başka evli çiftlerle "musahip" olarak, topluluğa katılabilirler.[19] Birbirleriyle anlaşan iki aile musahip olarak erkana girmek için rehber vasıtasıyla Dede'ye müracaat ederler. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra Dede tarafından yönetilen, belli erkan ve usulleri içeren cem töreni ile aileler musahip/kardeş yapılır. Dede, cem'i "tarik" veya **"erkan değneği"** denilen bir sopa ile idare eder. Bazı Alevî-Bektâşîlerde ise erkan değneği yerine Ehli Beyt pençesini temsil ettiğine inanarak sağ ellerinin pençesi ile cem töreni yönetilir. Cem törenleri "on iki hizmet" esasına göre yürütülür. **"Pir/Mürşid/Dede, Rehber, Çerağcı, Delilci, Kurbancı, Kuyucu, Kapıcı, Pervane, Dolucu, Gözcü, Sazandar, Süpürgeci"** gibi isimlerle anılan bu hizmetlere çeşitli yerlerde farklı isimler verilmektedir.[20] Musahiplik Alevîlikte farz ise de

---

[14] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 139.

[15] Msl. KAYA, Alevî-Bektâşî, 310; TUR, Erkânnâme, 454; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 62.

[16] NOYAN, Bektâşîlik(II. Bsk. 1987), 233-234; BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 262.

[17] İkrar erkânı hakkında bkz. BUYRUK, 99-101; OYTAN, Bektâşîliğin İç Yüzü, 200 vd.; NOYAN, Bektâşîlik, 236-275.

[18] YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 448; Musahip, ikrar verecek-nasib alacak erkek ve kadının (karı-koca) seçtiği kefil anlamında eş; yol arkadaşı, yol kardeşi demektir. Bkz. KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 253-254.; Buyruk'ta da Musahipliğin önemi, Musahiplikte gerekli şartlar ve töreni konusuna geniş yer verilir. Bkz.BUYRUK, 44-65.

[19] Musahiplik için evli olmanın şart olduğu söylenirse de bunun şart olmadğını söyleyenler de vardır.bkz. YALÇINKAYA, Ayhan, Alevîlikte Toplumsal Kurum ve İktidar, 69-71.

[20] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 110 vd.; Cem töreni için ayrıca bkz. GÖLPINARLI, İA. "Kızılbaş" md.(64.Cüz, 792-794); BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 196-224; BOZKURT,F, Çağdaşlaşma Sürecinde, 223-235; KAYA, Alevî-Bektâşî, 356 vd.; SEVİN, Alevîlik, 258-262; MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 89; METİN (DEDE), Alevîlik'te Cem, Uyum Yay. II.

Bektâşîlikte öyle değildir[21] denilmektedir ancak bu, Bektâşîlikte Musahipliğin olmadığı anlamına gelmemelidir. Çünkü Alevî-Bektâşî erkanını tanıtan eserlerin hemen tamamında Musahiplik erkanı görülebilir.

Alevî-Bektâşîlikteki İkrar ayini ile Fütüvvet ehlinin pîr tutunma, yol atası ve yol kardeşi edinme törenleri arasında büyük benzerlik görüldüğü söylenmiş,[22] musahipliğin ve hizmetlerin kaynağı hakkında da çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bazı araştırmacılar bu hizmetlerin eski dinlere[23] bazıları da Türk-Moğol cemiyetlerindeki "anda" adı verilen adetlere veya Orta Asya inancına dayandığını söylemişlerdir.[24]

Görgü Cemi

Görgü Cem'leri kış aylarında yapılır ve Dede'ler tarafından on iki hizmet esasına göre yürütülür. Bütün taliplerin görgüden geçerek ikrarlarını tazeledikleri, topluma hesap verip ruhen temizlendikleri Cem'lerdir.[25] "Görgü Kurbanı", "Tercüman Kurbanı" adı da verilen bu cemler, on iki hizmetin mutlaka gerçekleştirilmesi ve tüm taliplerin katılması nedeniyle Alevî-Bektaşî ayinlerinin en önemlilerinden biri olarak kabul edilir. Bu ayinde, küsler barıştırılır, alacak-verecek davaları bir çözüme bağlanır. Kişilerin birbirlerinden şikayetleri varsa dinlenir, haklı haksız ayırt edilir. O güne kadar bilerek-bilmeyerek işlenmiş olan tüm kusur ve günahlara, bunları bir daha tekrarlamamak üzere tövbe edilir.[26]

Bsk. Ankara, 1997.

[21] MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 90; TÜRKDOĞAN, O., BOZKURT, ve MELİKOFF, Musahipliğin Bektâşîlikte olmadığını söylerler. Bkz. TÜRKDOĞAN, O. Alevî Bektâşî Kimliği, 187; MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 48; BOZKURT, Çağdaşlaşma Sürecinde, 150.

[22] SARIKAYA, M. Saffet, XIII-XVI. Asırlardaki Anadolu'da Fütüvvetnâmelere göre Dînî inanç Motifleri, 192.(Kültür Bakanlığı yay, Ankara, 2002.)

[23] ÜLKEN, H.Z. "Anadolu Örf ve Adetlerinde Eski Kültürlerin İzleri", 7.

[24] MELİKOFF, Musahipliğin Ahî Loncaları yoluyla Bektâşîliğe geçtiğini söyler. MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 90; Fütüvvetnamelerde görülen Alevî-Bektâşî erkanı ile ilgili unsurlar hakkında bkz. ÇAĞATAY, N. Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, 37-41.(Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.); Musahiplik ve Hizmetlerin Ahilikten geçtiğine dair bkz. SARIKAYA, S. "Alevîlik ve Bektâşîliğin Ahilikle İlişkisi -Fütüvvetnâmelere Göre-", 104-108.(İslâmiyât, Cilt VI, Sayı 3, (Temmuz-Eylül), s.93-110, 2003.)

[25] SEVİN, Alevîlik, 261.

[26] TUR, Erkânnâme, 455-457; YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 448-449; ÖZ, Alevîlik, 162; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 142-143.

ALEVÎ-BEKTÂŞÎ ERKÂNI

Alevîlik-Bektâşîlik tarih sayfalarında kalmış herhangi bir kültür değildir. Aksine varlığını sürdüren, müntesiplerinin davranışlarını belirleyen ve toplumda bir duruş ifade eden konumuyla bizatihi hayatın içinde bir olgudur. Bir başka ifadeyle Alevîlik-Bektâşîlik Türkiye'de örf, adet ve gelenekleriyle çok renkli sosyo-kültürel hayatın belirgin tonlarından biridir.

Çalışmamız, günümüz Alevî-Bektâşî kültüründe sünnet/hadisin yerini ve değerini tanımaya yönelik bir adımdır. Bu adım, konunun güncelliğinin tabii bir sonucu olarak algılanmalıdır. Araştırmaya esas teşkil eden **Alevî-Bektâşî kültürünün hadis malzemelerinin** son on beş yılda yayımlanmış eserlerden tespitinde, günceli yakalama gayretimiz yatmaktadır. Ayrıca, kültüre ait Web adresi çokluğu, bu güncelliği dikkat çekici biçimde göstermektedir. Son zamanlarda yaşanan azınlık tartışmalarına çekilmek istenmesi, konunun güncelliği yanında ehemmiyetini de bir kez daha ortaya koymuştur. Toplumun her kesiminde, diğerine ait doğru veya yanlış çeşitli yargılar bulunduğunda şüphe yoktur. Alevîlik-Bektâşîlik hakkında da her bireyin, sahip olduğu bilgi alt yapısına bağlı olarak çeşitli kanaatler taşıması kaçınılmazdır. Bu kanaat ve yargıların isabeti ise her zaman tartışma konusu olmuştur. Konunun ilginç olan yönlerinden birisi de, bu kültüre mensup olduğu iddiasındaki kimselerin Alevîlik-Bektâşîlik hakkında ileri sürdükleri görüşlerde bütünlük taşıyan bir manzara sergileyememiş olmasıdır.

Bu sebeple; çalışmamızda, tümüyle kültürü ele almak, değerlendirmek ve sonuçlar çıkarmak gibi bir amaç taşımadan, konunun sünnet/hadis boyutu ile ilgilendik. Bu açıdan Alevîlik-Bektâşîlik hakkında sağlıklı değerlendirmeler yapılabilmesi için müstakil bir veri sağlamayı hedefledik. Zira, eldeki verilerin eksikliği, değerlendirmelerin isabet payını düşürecektir. Sünnet-Hadise bakış ve kültürün içindeki yeri bilinmeden de sağlıklı yorum ve sonuçlara ulaşmak mümkün olmayacaktır. Böylesine hayatın içinde bir kültürün sünnet/hadis açısından konumunu tanıma ve tanıtmanın bir ihtiyaç olduğu düşüncesi ile, günümüz Alevî- Bektâşî eserlerinden derlediğimiz bazı hadislerin tahric ve değerlendirmesini yapmaya çalıştık.

Yrd. Doç. Dr. Şaban ÇİFTÇİ

GÜNÜMÜZ ALEVÎ-BEKTÂŞÎ KÜLTÜRÜNDE BAZI KAVRAMLAR VE SÜNNET/HADİS İLE İLGİSİ

Alevîlik-Bektâşîlikte gerek yapılanma gerekse ibadet/erkân ile ilgili olarak çeşitli kavramlar kullanılır. Bu kavramlar, **"hiyerarşik yapı ile ilgili olanlar" ve "âdâb-erkân ile ilgili olanlar"** olmak üzere iki ana başlıkta toplanabilir. Sözünü edeceğimiz kavramlardan bir kısmı ile sünnet/hadis arasında bir ilgi kurulmuyor olabilir. Ancak konunun bütünlüğünü bozmamak bakımından kısaca tanıtmanın uygun olduğunu düşünüyoruz.

A. Hiyerarşik Yapı İle İlgili Kavramlar Ve Sünnet/Hadis İle İlgisi

Alevî-Bektâşî kültüründe yola/tarikata veya cemaate katılma aşamasından başlamak üzere en üst seviyeye ulaşıncaya kadar bir alevî-bektâşînin geçirdiği aşamalar hiyerarşik bir düzen oluşturur. Alevî-Bektâşî bir bireyin sorumluluk veya kemâlini ifade eden bu makam ya da mertebelerin her birinin sünnet/hadise dayandığını söyleyemeyiz. Bununla birlikte yapıyı bütünlüğü içinde ele alarak sünnet/hadis ile ilgisi olan veya öyle olduğu söylenen kavramlara işaret edeceğiz.

Şunu da ifade etmeliyiz ki, Alevîlik-Bektâşîlikte hiyerarşik yapı ile ilgili isimlendirmeler bölgelere ve bağlı olunan kollara göre farklılık gösterebilmektedir. **Alevî Dedesi olarak S. Derviş TUR;**

Mürşid, Pîr, Rehber ve Tâlip olmak üzere dörtlü bir kademeden söz eder.[27] Kimi alan çalışmalarına dayalı olarak Alevîlikte Musahiplik Kapısı, Rehber Kapısı, Pir Kapısı ve Mürşid Kapısı olmak üzere dört temel kurum olduğu[28] veya Tâlip-Dede-Efendi şeklinde üçlü hiyerarşi bulunduğu söylenmektedir.[29] Hangisinin doğru olduğu tartışmasına girmeden Alevî-Bektâşî kültüründe hiyerarşik yapı ile ilgili kullanılan kavramları genel olarak şöyle sıralanabilir:

1. İstekli :

Bektâşîlikte tarikata girmek isteyen kişiye "İstekli" denir.[30] Bektâşî ilke ve adetlerine belirli bir sadakat duyan bu kimseler "Aşık" olarak ta adlandırılmaktadır.[31] Tâlib ile İstekli, ayrı şeyler olmayıp eş anlamlı olarak ta kullanılmaktadır.[32]

2. Tâlib/Muhib

"Gerçek mânalarından haberdar olmayı isteyene tâlib denir.[33] Bektâşîlikte ikinci aşamayı oluşturur. Yola giriş erkanından geçmiş, nasib almış ve böylece tarikatın törenlerinde bulunma niteliğine sahip olan kimsedir.[34] Taliplik tarikat içinde "Şeriat" kapısıdır.[35] Alevî-Kızılbaşlıkta cemaatin her üyesi yolun erkanın talibi, isteklisi namzedidir. Nasib almadan Kızılbaş cemaatine tam anlamıyla girilmiş olmaz.[36] Talib'in Bektâşîliğe adım atışı, "doğal grup" üyeliğinden "dini grup" üyeliğine geçiştir. Alevî toplulukta doğan her çocuk o inanç sisteminin de üyesi olduğundan bu geçiş semboliktir ve bir bakıma reşit olmayı ifade eder.[37]

3. Derviş :

Talib'liğin bir üst mertebesidir. Talib "vakfı vücud" denilen özel bir erkan/tören ile Dervişliğe yükseltilir. Dervişlik tarikat içinde "Tarikat" kapısıdır. En uzun süren olgunlaşma kademesidir. Dini hayata daha ileri bir adanmışlık gerektirir.[38]

4. Rehber :

Tarikat kurallarına göre yeterli olgunluğa ulaşan derviş "Rehberlik Erkanı" ile Rehber yapılır. Rehberlik tarikat içinde "Ma'rifet" kapısıdır.[39] Kızılbaş-Alevîlikte Dede tarafından bir köyde bir veya daha fazla kişi rehber olarak atanabilir. Rehber'e "Yol Eri" de denir ve Cem'lerde Dede'ye yardım eder.[40]

---

[27] TUR, Erkanname, 287.

[28] Bkz. SOYYER, Yılmaz, Sosyolojik Açıdan Alevî Bektaşî Geleneği, 124-131.(Seyran Kitap, İstanbul, 1996.); TÜRKDOĞAN, Orhan. Alevî Bektâşî Kimliği, Sosyo-Antropolojik Araştırma 408.(Timaş Yay. İstanbul, 1995.)

[29] SHANKLAND, D. *"Antropoloji ve Etnisite*", 26. A. Gölpmarh, Kızılbaşlıkta; Halife, Dede, Mürebbi, Rehber, Musahip ve Talip şeklinde bir yapıdan sözeder (GÖLPINARLI, İ.A. Kızılbaş Md. 64.Cüz, 792-794); Bu tasnifin yanlış olduğu, doğrusunun Alevîlikte; Talip, rehber ve Dede şeklindeki üçlü, Bektâşîlikte ise; Muhiblik, Dervişlik, Babalık, Mücerredlik ve Halifelik şeklinde beşli derecelendirme olduğu da söylenir. FIĞLALI, E. R., Türkiye'de Alevîlik-Bektâşîlik, 310- 312.(Selçuk Yay. Ank. 1990.). GÖLPINARLI, Bektâşîlikteki dereceleri; âşık, muhib, derviş, baba, halife olarak saymaktadır. Bkz. GÖLPINARLI, 100 Soruda, 275.

[30] KAYA, Alevî-Bektâşî, 320.

[31] BİRGE, J.K. Bektâşîlik Tarihi, 182. (Trc. Reha ÇAMUROĞLU, Ant Yay, İstanbul, 1991.)

[32] NOYAN, Bektâşîlik (II. Bsk. 1987.), 63.

[33] NOYAN, Bektâşîlik (II. Bsk. 1987.), 63.

[34] BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 184-185; OYTAN, M. Tevfik, Bektâşîliğin İçyüzü Dibi, Köşesi, Yüzü ve Astarı Nedir?, 349-350.(7.Baskı, Naci Kasım Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul, 1979); KAYA, Alevî-Bektâşî, 320.

[35] KAYA, Alevî-Bektâşî, 321.

[36] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 107; Bkz. TUR, Erkânname, 300.

[37] SOYYER, Y. Alevî Bektâşî Geleneği, 124.

[38] BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 184; KAYA, Alevî-Bektâşî, 321.

[39] KAYA, Alevî-Bektâşî, 321.

[40] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 107.

5. Dede/Baba/Çelebi/Pîr :

Kızılbaş-Alevîlikte cemaatin dini lideri "Dede" dir. Dedelikte soydan gelme esastır. Dedeler; "Cem" leri idare etmek kendilerine bağlı köyleri gezmek, dini hayatı canlandırarak anlaşmazlıkları gidermek, dayanışmayı artırmak gibi görevleri yerine getirirler. Dedeler kendileri de Türkiye'de belli yerlerdeki "Ocak"lara[41] bağlıdırlar. Bektâşîliğin Babagân (yol evlatları) kolunda "Dede" yerine "Baba", Çelebiyân (bel evlatları) kolunda "Çelebi" terimi kullanılır. Baba'lık seçim ile olunur. "Baba" lar cemaatin işlerini ve cem ayinlerini yürütür. Rehber, Derviş ve Talipleri denetleyerek onlara yol göstermek, sorunlarını gidermekle yükümlüdür. Rehberlikten Baba'lığa geçiş bir imtihan ve erkân ile gerçekleşir.[42] Dede ile eşanlamlı olmak üzere "Pîr" terimi de kullanılır.[43] Ancak Çelebiler kolunda Pir makamı yoktur.[44]

6. Halife/Mürşid :

Alevîlik-Bektâşîlikte Dedelikten daha ileri bir düzey olup, XIII. yy. sonlarına doğru Hacı Bektaş Velî tarafından çeşitli yerlere gönderilen yol gösterici halifeleri sembolize eder.[45] Babalık ile halifelik arasında "Halife babalık" makamından da söz eden bazı eserlerde Hacı Bektaş Velî'nin postunda, onun adına oturan zata Halife denildiği ve Hacı Bektaş Velî'nin soyundan gelen kimselerin (Çelebiler) halife olabileceği, Mehmet Ali Hilmi Baba'dan sonra bu makama oturan kimseye "Dedebaba" dendiği söylenir. Halifebaba ve Halifeler tarikat içinde "Hakikat" kapısındadır.[46]

İsimlendirmelerde farklılıklar gözlenirse de hiyerarşik bir yapının varlığında ve günümüz Alevî-Bektâşîliğinde de çok önemli bir yere sahip olduğunda şüphe yoktur.

Konu ile ilgili sünnet/hadisler :

1- ***"Nefsini bilen rabbini bilir "***

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde en sık rastlanan ve bir kısmında Hz. Peygamber'e, bir kısmında Hz. Ali'ye isnad edilen, bir kısmında ise hiç kimseye nisbet edilmeksizin zikredilen rivayetlerden biridir.[47] İnsanın değerini ifade etmek üzere zikredildiği gibi,[48] "Alevîlik felsefesinin temel sözlerinden ve bilgi yöntemlerinden birisi"[49] olarak görülmekte veya tasavvufî açıdan ele

---

[41] Ocaklarla ilgili örnekler için bkz. ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 106; ŞENER, C.-İLKNUR, M. Şeriat ve Alevîlik.

[42] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 106-108; KAYA, Alevî-Bektâşî, 322; SEVİN, Alevîlik, 226-227, 246; KORKMAZ, E. Alevîlik Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 47, 89-90.; BİRDOĞAN'a göre Anadolu Alevîliğinde bu günkü Dedeler Selçuklular döneminde yerleşik Oğuz'larla sürekli çatışma içindeki göçebe Oğuzlardır. BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 28.

[43] MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 90.

[44] SOYYER, Y. Alevî Bektâşî Geleneği, 131.

[45] BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 186.

[46] KAYA, Alevî-Bektâşî, 323-324; H.Ziya ÜLKEN'e göre Talib, rehber gibi görevler bir çok eski dinlerin Misterlerinde bulunan görevlere karşılıktır. Bkz. ÜLKEN, H.Z. "Anadolu Örf ve Adetlerinde Eski Kültürlerin İzleri", 7; Alevî-Bektâşî kültüründeki teşkilat ve erkânların kökenleri, benzerlikleri konusunda farklı değerlendirmeler için bkz. ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 257-396; FIĞLALI, Türkiye'de Alevîlik, 315-325; BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 460 vd.

[47] NOYAN, Bektâşîlik, 462, 464; Bütün Yönleriyle Bektâşîlik, II, 96, 98; KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik Bektâşîlik Açısından, 104, 108; VARLIK, Hanedan, 19,185,187-188,192,193; SEVİN, Alevîlik, 21; TANRIKULU, Âdemi Farkeden, 31, 102; **"Kendini bilmeyen Allah'ı bilmez"** şeklinde. YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 182; BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 304; Rıza ZELYUT bu rivayet hakkında "**kimilerine göre hadis kimilerine göre Hz. Ali'nin sözüdür"** der. ZELYUT, Alevîlik (VI. Bsk.), 239; A.A. ATALAY, "Nefsini bilmeyen rabbini bilmez" lafzı ile Hz. Ali'ye isnad eder. (ATALAY,A.A. Ehl-i Beyt'in Mucizeleri, 33. Can Yay, 5.Bsk, İstanbul, 1997.) Gülağ ÖZ ve H.Gazi METİN (Dede) Hz. Ali'nin sözü olarak naklederler.; ÖZ, Alevîlik 44; METİN (DEDE), Alevîlik'te CEM, 99; ULUSOY ise hadis olduğundan söz etmeksizin nakleder ve "düstûr" nitelemesi yapar. ULUSOY, Hünkâr, 240.

[48] NOYAN, Bütün Yönleriyle Bektâşîlik, II, 96, 98.

[49] ZELYUT, Alevîlik (VI. Bsk.), 239-240.

alınarak Hz. Peygamber'e isnad edilmeden "düstûr" olarak ta nitelenebilmektedir[50] Rivayet, Klasik Alevî-Bektâşî eserlerinde de bazan hadis formunda, bazen de hadis olduğundan söz edilmeksizin zikredilmektedir.[51]

Tahric ve değerlendirme :

Temel hadis kaynaklarında tespit edemediğimiz rivayet, halk dilinde hadis olarak dolaşan sözleri, zayıf veya mevzu hadisleri içeren eserlerde ve çoğunlukla tasavvuf literatüründe yer almaktadır.[52]

İbn Arabî'nin "rivayet yoluyla sahih değilse de bizce keşf yoluyla sahihtir" dediği bu rivayetin, hadis olmayıp Yahya b. Muaz er-Râzî'nin (258/871)[53] veya Ahmed b. İsa el-Harraz'ın sözü olduğu[54] da ifade edilmiştir. Nevevî'ye (676/1277) göre rivayet sabit değildir.[55] Suyûtî halk arasında meşhur olan hadislere örnek olarak zikrederek "batıldır, aslı yoktur" hükmünü vermiştir.[56] Aliyyü'l-Kârî (1014/1605), İbn Teymiyye'den (728/1328) nakille rivayetin mevzu' olduğunu söylemiş,[57] Sehâvî ve Dervîş el-Hût rivayetin merfu' hadis olarak bilinmediğini kaydetmişlerdir.[58]. Gazâlî'nin, sözü bazan hadis olarak sevkederken,[59] Bazan da "haberlerde ve eserlerde 'kendini bilen rabbini bilir' denilmektedir" diyerek değerlendirmesi,[60] rivayetin sıhhatine kânî olmadığını göstermektedir. Diğer taraftan ***"geçmiş peygamberlerin kitaplarında meşhur bir söz vardır: kendini bil ki, Rabbini bilesin"*** diyerek,[61] sözün aslının İslâm öncesi geçmişe sahip olduğuna işaret etmektedir. Tarihi açıdan aynı durum, sözün *"nefsini bil*" şeklinde eski Yunan filozoflarına nisbet edilişinde de görülür.[62] Mevlânâ Celâleddîn Rûmî *"Fîhî Mâ Fîh* te hadis olduğundan söz etmeksizin,[63] *Mesnevî* de ise "*Kim kendisini bilirse Tanrı'sını bilir*" lafzıyla hadis olarak zikretmiştir.[64] Elbânî'nin hadis olarak aslı olmadığını

---

[50] ULUSOY, Hünkâr, 240;

[51] Msl. Hadis olarak bkz.: HACI BEKTAŞ VELÎ, Makâlât, (Seha Neşriyat, Ank.1971). s. 12; Fevâid, (Yararlı Öğütler, Haz. Baki ÖZ, Can Yay. 2. Bsk., İstanbul, 1996). s. 56; VÎRÂNÎ DİVANI ve RİSALESİ (Buyruğu), (Der. A. Ali ATALAY, Can Yay, İstanbul, 1988). s. 279; Hadis olduğundan söz edilmeksizin; SEYYİD HÜSEYİN, Şerh, 122; BUYRUK, 115, 149.

[52] İBN MESERRE, el-Müntekâ, 297.(el-Müntekâ Müttakîlerin Yolu, Trc. M. Necmettin BARDAKÇI, İnsan Yay, İstanbul, 1999.); İBN ARABÎ, Füsûsu'l-Hıkem, 69,81.(Nşr. Ebu'l-Alâ el-Afîfî, II.bsk. Dâru's-Sekâfe, Irak, 1989); SEHÂVÎ, Mekâsıdü'l-Hasene, 657.(Thk. M.Osman el-Hıst, Beyrut,1985); İMAM RABBÂNÎ, Ahmed Serhendî, Mektûbât, 327 (no: 234); 542 (no:300); ve 561, (no:310). (Trc. H. Hilmi IŞIK, İhlas Vakfı Yay, İstanbul, 1980; ACLÛNÎ, Keşfu'l-Hafâ ve Muzîlü'l-İlbâs amme'ştehera mine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs, II, 343.(I-II, Thk. Ahmet Kalâş, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1405.); DERVÎŞ EL-HÛT, Esne'l-Metâlib, 446.(Thk. A. Muhammed b. Derviş el-Hut, Beyrut,1991); Tasavvuf Edebiyatında men arafe hadisi hakkında bkz. YILDIRIM, Tasavvufun Temel Öğretilerinin, 229-230.; UYSAL, Tasavvuf Kültüründe, 326-332; AÇIKEL, Y. "'Nefsini Bilen Rabbini Bilir' Hadis mi, Kelâm-ı Kibar mı?" (SDÜİFD. V, Isparta, 173-200, 1998.)

[53] ACLÛNÎ, Keşf, II, 343.

[54] DERVÎŞ EL-HÛT, Esne'l-Metâlib, 447.(Beyrut,1991)

[55] ACLÛNÎ, Keşf, II, 343.

[56] SUYÛTÎ, Celâlüddin Abdurrahman b. Ebîbekr, Tedrîbü'r-Râvî fî Şerh-i Takrîbi'n-Nevevî, II, 104.(Ta'lik, Ebû Abdirrahman Salih b. Muhammed, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, I-II, Beyrut, 1996.) SUYÛTÎ' "el-Hâvî li'l-Fetâvâ" içinde yer alan "el-Kavlü'l-Eşbeh Fî Hadîs-i Men Arafe Nefsehû fe kad Arafe Rabbeh" isimli risalesinde rivayeti geniş olarak ele almış ve hadis olmadığını belirtmiş, ancak mana olarak sahih olduğunu söylemiştir. Bkz. II, 451-455.(I-II, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, Ty.)

[57] ALİYYÜ'L-KÂRÎ, el-Masnu' fî Ma'rifeti'l-Hadîsi'l-Mevdû', 189. (Thk. Abdülfettah Ebû Gudde, Mektebetü'r-Rüşd, IV. Bsk, Riyad, 1404.)

[58] SEHÂVÎ, Mekâsıdü'l-Hasene, 419; DERVÎŞ EL-HÛT, Esne'l-Metâlib, 446.

[59] GAZÂLÎ, Ebû Hâmid, Kimyâ-yı Saâdet, I, 31.(I-II, Trc. Ali ARSLAN, Y. Şafak, İstanbul, 2004.)

[60] GAZÂLÎ, Kimyâ-yı Saâdet, I, 61.

[61] GAZÂLÎ, Kimyâ-yı Saâdet, I, 61.

[62] Bkz. AÇIKEL, "Nefsini Bilen Rabbini Bilir", 174-176.

[63] MEVLÂNÂ, Fîhi Mâ Fîh, 17.(Trc. Meliha Ülker TARIKAHYA, MEGSB Yay, İstanbul, 1985.)

[64] MEVLÂNÂ, Mesnevî, V, 174.(Trc. Veled İZBUDAK, Gözden Geçiren Abdülbaki GÖLPINARLI, MEB Yay, İstanbul, 1991.)

söylediği[65] rivayet, Şiî kaynaklarda da bazen Hz. Peygambr'e[66] bazen da Hz. Ali'ye isnad edilmiştir.[67] Rivayet klasik Alevî-Bektâşî kaynaklarında da yer almış, Hacı Bektâş Veli'nin *Makâlatında* Hz. Peygamber'e isnad edilerek sık sık tekrar edilmiş, *Fevâid de* ve *Vîrânî Risalesi* 'nde hadis olarak zikredilmiştir. *Şerhu Hutbeti'l-Beyân* ve *Buyruk* ta ise hadis olduğundan söz edilmeksizin yer verilmiştir.[68]

Sonuç olarak; temel hadis kaynaklarında ve hatta ilk dönem tasavvufî eserlerde yer almaması, senedinin bulunmaması ve bazan Hz. Peygamber'e, bazen da Hz. Ali'ye, Yahyâ b. Muâz'a veya el-Harrâz'a nisbet edilmesi, örneklediğimiz kaynaklarda belirtildiği gibi rivayetin Hz. Peygambere isnadının sahih olmadığını göstermekte, güncel çalışmalarla da ortaya konulan "kelâm-ı kibâr" olduğu tespitini[69] desteklemektedir.[70]

Alevî-Bektâşî kültürü açısından bakıldığında ise; özellikle Hacı Bektâş Velî'nin eserlerinde olmak üzere klasik kaynaklarda yer alması ve Alevîlik- Bektâşiliğin tasavvufî karakteri, rivayetin yaygınlık kazanmasının nedeni olarak görülebilir.

2- ***"Kimin şıhı yoktur, ol kişinin dini dahi olmaz" / "Pir men gudayı men"***

Günümüz Alevîlik-Bektâşî eserlerinin bir kısmında Pir/mürşide bağlanmanın önemi bazı sünnet/hadislere istinad ettirilerek ele alınır. Mesela; mürşide bağlanma Hudeybiye Biatı ile ilişkilendirilir ve mürşidin Hz. Peygamber'i temsil ettiği şu sözlerle ifade edilir: "Peygamberin eli tutularak yapılan bu bağlılık gösterisi, Alevlikte, bir mürşide (uyarıcı, aydınlatıcı) bağlanma anlamına gelir. Bu aydınlatıcı,

o kişiyi (talibi) doğru yola sokacak, ona gerçekleri gösterecek, o talip de böylece Hakka ulaşacaktır. Böyle olunca, Alevîlikte talip adı altında geniş bir halk kesimi, bir de onlara yön veren mürşit (dede) kesimi meydana gelmiştir... Dedeye biat eden, bu yaptığı işle, Hz. Muhammet'e biat etmiş gibi kabul edilir. Hz. Muhammet'e biat ise Tanrı'ya biat etmek sayılır."[71]

Günümüz Alevî- Bektâşî eserlerinden bir kısmında da mürşide bağlanmadan kişinin kendi nefsini bilmesinin mümkün olmadığı[72] Hak Tealâ'nın zat ve sıfatına mahzar olmak isteyenlerin ancak bir mürşid-i kâmile erişmekle menzile ulaşabilecekleri[73] dile getirilir. Bu konu, hadis olarak "pir men gudayı men"[74] veya "kimin şıhı yoktur, ol kişinin dini dahi olmaz",[75] şeklindeki rivayetlerle desteklenir.

---

[65] ELBÂNÎ, Muhammed Nâsıruddîn, Silsiletü'l-Ehâdîsi'd-Da'îfe ve'l-Mevdû'a ve Eseruhâ's-Seyyiu fi'l-'Umme, I. 165. (I-IV, Riyad, 1988.)

[66] CAFER es-SÂDIK, Misbâhu'ş-Şerîa, 13.(Müessesetü'l-A'lemî, 1400.); MÂZENDERÂNÎ, İbn Şehrâşûb, Müteşâbihu'l-Kur'an, I, 44.(I-II, Dâru Beydâr, 1369.); İHSÂÎ, Avâliyyü'l-Leâlî, (Dâru Seyyidi'ş-Şühedâ, Kum, 1405). IV, 102; MECLİSÎ, Muhammed Bâkır b. Muhammed b. Maksûd, Bihâru'l-Envâri'l-Câmi'a li-Düreri Ahbâri'l-Eimmeti'l-Athâr (I-CX, Müessesetü'l-Vefâ, IV. Bsk, Beyrut, 1404). II, 32.

[67] MECLİSÎ, Bihâr, LVIII, 99; LXVI, 293.

[68] HACI BEKTAŞ VELİ, Makâlât, 12, 29, 56, 61, 81; Fevâid, 56; VÎRÂNÎ RİSÂLESİ, 279; SEYYİD HÜSEYİN, Şerhu Hutbeti'l-Beyân, (Hzr. Saffet SARIKAYA, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2004). s. 122; BUYRUK, 115, 149. (Buyruk'ta bir başka yerde: "Hak şöyle hıtabı izzet buyurdu ki" denilerek nakledilir. BUYRUK, 148.)

[69] Rivayetin geniş değerlendirmesi için bkz. YILDIRIM, Tasavvufun Temel Öğretilerinin, 229-230; UYSAL, Tasavvuf Kültüründe, 326-332; AÇIKEL, Y. " 'Nefsini Bilen Rabbini Bilir' Hadis mi, Kelâm-ı Kibar mı?" (SDÜİFD. V. 173-200, 1998)

[70] Rivayet, hadis tekniği açısından ele alınarak değerlendirilmiş, manasının doğruluğu tartışılmamıştır. Bir sözün manasının sahih olmasının, onun hadis olduğu anlamına gelmediği ise bilinen bir husustur.

[71] ZELYUT, Alevîlik, 66. (Rivayet biat konusuda ele alınacaktır.); Pir/Mürşid'in Hz. Peygamber'i temsil ettiği görüşünü TUR' da tekrar eder. TUR, Erkânnâme, 305; KAYA'ya göre mürşid, Hz. Peygamber'i, Hz.Ali'yi ve Hacı Bektaş Velî'yi temsil eder. KAYA, Alevî-Bektâşî, 353.

[72] VARLIK, Hanedan, 192.

[73] VARLIK, Hanedan, 194; Ayrıca bkz. TANRIKULU, Ademi Farkeden, 119; Mürşidin önemi Buyruk'ta sık sık dile getirilir. Mesela: "... Bir sufinin musahibi olmasa cesedi olmaz. Mürebbisi olmasa canı olmaz. Meşrebi olmasa ikrarı olmaz. Muhabbeti olmasa imanı olmaz, Mürşidi olmasa dini olmaz." BUYRUK, 110, 117.

[74] VARLIK, Hanedan, 192; Rivayet Vîrânî tartından da zikredilir.(VİRANİ RİSÂLESİ, 275.)

Rivayet *Buyruk'ta* "Benim evlâdımdan başkalarını pîr edinenin pîri şeytandır"[76] lafzıyla yer almaktadır.

Tahric ve Değerlendirme :

Hadis kaynaklarında yer almayan rivayetin, Beyazıd Bistâmî'ye atfedilen bir söz olduğu ve eski tasavvuf kitaplarından itibaren hemen bütün kaynaklarda yer aldığı söylenir.[77]

Tasavvufun başlangıçta ferdî bir hareket iken ikinci-üçüncü asırda ekolleşerek mürşidler manzumesinin sonradan zuhur ettiği, ancak bu yolda zühdü ile bilinen kimselerin etrafında toplanan insanların onların sohbetinden istifade ettikleri, ilk kaynaklarda mürid yerine sahib tabiri kullanıldığı[78] dikkate alınırsa; Hz. Peygamber'in, daha sonra ortaya çıkmış olan tasavvufî kavramları kullanmış olması düşünülemez. Rivayet, anlamı itibariyle de Kur'an ve sünnetin ruhuna uyması düşünülemeyecek bir hüküm taşımaktadır. Şeyhe intisab edip etmemeyi imanın miyarı olarak gösteren bu sözün hadis olmadığı anlaşılmaktadır.

*3- **"El-Mürşid-i fî talibihî ke'n-Nebî fî ümmetihi : Ümmetine peygamber ne ise, talibe mürşid odur "***

Mürşidin önemi ve saygınlığını ifade etmek üzere Bedreddin NOYAN tarafından hadis olarak zikredilmiştir.[79]

Tahric ve Değerlendirme :

Rivayet hadis kaynaklarında yer almamaktadır. İçerdiği Mürşid, Talib gibi kavramlar sözün tasavvufî bir özdeyiş olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Nitekim *"Kavmi (veya ehli) içinde şeyh, ümmeti içinde peygamber gibidir"*[80] şeklindeki benzer rivayetler bu ihtimali güçlendirmektedir. Ele aldığımız rivayetin ise hadis olmadığı anlaşılmaktadır.

*4- **"Erenlerin himmeti erişmeyince, velayet sırrını görmek ve çözmek mümkün değildir"***

"Lülüyel mürebbi me arafe rabbi" şeklinde ifade edilerek: "Erenlerin himmeti erişmeyince, velayet sırrını görmek ve çözmek mümkün değildir" anlamı verilen söz,[81] "levlel mürepbi lemma arefte rabbi" lafzıyla verilerek: "Çünkü Hz. Muhammed de rehbersiz Allah'ını ziyaret edemedi. Cebrail önder oldu Allah'ını buldu" sözleriyle de izah edilmektedir.[82]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet hadis kaynaklarında tespit edilememiştir. Mürşide duyulan ihtiyacı vurgulamak üzere vaz' edilen rivayetlerden olması muhtemeldir. Bazı mutasavvıflarca şeyhin önemini ifade için; "mürebbim olmasaydı, Rabb'imi tanımazdım" formunda rivayet edilen söz[83] ile aynı olduğu

---

75 TANRIKULU, Ademi Farkeden, 119; Haydar KAYA, hadis olarak değil, Alevî-Bektâşîlikte bir özdeyiş olarak "Pirsizin (biat edip ikrar vermeyenin) Piri şeytandır" şeklinde zikreder. KAYA, Alevî-Bektâşî, 316.

76 BUYRUK, 75.

77 YILMAZ, H.Kamil, Tasavvufla ilgili Sorular-Cevaplar, 480.(-el-Lüma' Ekinde- Altınoluk Yay, İstanbul, 1996.); Ahmet YILDIRIM, Rivayetin Akşemseddin tarafından kaynak bildirmeksizin nakledildiğini belirtir. YILDIRIM, Tasavvufun Temel Öğretilerinin, 208.

78 ATEŞ, Süleyman, İslâm Tasavvufu, 47-48.(Pars Mat. Ankara, ty.)

79 NOYAN, Bektâşîlik, 76.

80 "Kavmi içinde şeyh, ümmeti içinde peygamber gibidir" (bazı rivayetlerde "kavmi içinde" yerine, "evi", "ehli" veya "cemaati içinde" şeklinde yer almıştır. Bkz. ACLÛNÎ, Keşf, II, 22.) ACLÛNÎ bu rivayetleri vererek zayıf ve mevzu' olduğunu (Keşf, II, 22) söyleyen alimleri zikreder, eserinin bir başka yerinde de (II, 318) uydurma olduğunu belirtir. Aliyyü'l Kân ise son derece zayıf senedli olduğunu (el-Masnû', 115) söylemiştir. Rivayetlerin Hz. Peygamber'in sözü olmadığına dair değerlendirmeler için bkz. ed-DÜMEYNÎ, Müsfir b. Abdillâh, Hadiste Metin Tenkidi Metodları, (Trc. İlyas ÇELEBİ vd. Kitabevi, İstandul, 1997). s. 205; YILDIRIM, Tasavvufun Temel Öğretilerinin, 191; UYSAL, Tasavvuf Kültüründe, 303-304.

81 VARLIK, Hanedan, 196.(Transkiripler yazarlarına aittir.)

82 TANRIKULU, Ademi Farkeden, 119.

83 Bkz. YILDIRIM, Tasavvufun Temel Öğretilerinin, 208; UYSAL, Tasavvuf Kültüründe, 308.

anlaşılmaktadır. Bu şekliyle de hadis kaynaklarında tespit edemediğimiz rivayet, Buyruk'ta "Mürebbî fehüve rabbî" lafzı ile yer almaktadır.[84] Mürşide duyulan ihtiyacı ifade etmek üzere *Vîrânî Risâlesi* nde; "*Rasûlü Ekrem Aleyhisselâm buyurur: Şimdi talibin dikkati ve pirin inayeti ve erenlerin himmeti erişmeyince velayet sırrını görmek mümkün değildir*" şeklinde verilmektedir.[85] *Tâlib, Pîr* gibi tasavvufî kavramların Hz. Peygamber döneminde mevcut olmaması, bu rivayetin de Hz. Peygamber'e isnadını imkansız kılmaktadır.

C. ERKAN/ÂDÂB İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR VE SÜNNET/HADİS İLE İLGİSİ

Her kültür kendisini diğerlerinden ayıran düşünce ve uygulamalara sahiptir ve hayatiyetini devam ettirebilmesi de, kendine has kavram ve uygulamaları sayesinde mümkündür.

Alevî-Bektâşî kültürünün de kendine has bir takım kavramları ve uygulamaları vardır ki, bunlardan bir kısmı tasavvufun genel kavramlarıyla ortak özellikler göstermektedir. Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde erkan adı verilen uygulamalardan bazılarının sünnet/hadise dayandırıldığı gözlenmektedir. Her bir erkan için sünnet hadisten dayanak bulmak mümkün olmadığı gibi, erkanlar için sünnet/hadisten gösterilen dayanakların bütün Alevî-Bektâşî eserlerin ortak kanaati olduğunu söylemek te mümkün değildir.

Sünnet/hadise yapılan atıfları da dikkate alarak Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde yer alan erkândan bir kısmını tanıtmanın uygun olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmamızın amacı Alevî-Bektâşî erkanını tanıtmak değil sünnet/hadis açısından dayanaklarının tespitidir. Bu arada erkanın uygulanması ve sünet/hadise isnad konusunda farklı tutum ve görüşler olduğunu da göz uzak tutmamak gerektiğini söylemeliyiz.

1. Dört Kapı - Kırk Makam

Alevîlik-Bektâşîlikte en önemli kavramlardan biridir. Bütün Bektâşî ayin ve erkanı dört kapı kırk makam şeklinde ifade edilen meşhur tasavvufi telakkiye dayanır. Kul ancak şeriat, tarikat, marifet ve hakikat kapılarını ve her kapıdaki on makamı geçerek hakka ulaşır. Bütün ayin ve erkan kulun bu yolculuğunu temsil eder.[86] İnanç bağlamında Alevîliğin "Kırklar Cemi" söylencesine ve "Dört Kapı Kırk Makam" ilkesine dayandığı ifade edilir.[87] Alevî-Bektâşî eserlerinde dört kapı kırk makam öğretisi bazı farklılıklarla Makalat'a dayandırılarak[88] aktarılır.[89] Dört Kapıdan birincisi Şeriat, ikincisi Tarikat, üçüncüsü Marifet ve dördüncüsü Hakikat'tir. Her kapı on makamdan oluşur. Bu dört kapı ve kırk makam makalat'ın Arapça nüshasında[90] şöyle sıralanır.

"Şeriat" in makamları: Birincisi inanmaktır. İkincisi İslâm'dır. (Allah'tan başka tanrı olmadığına, ve Hz. Muhammed'in O'nun elçisi ve peygamberi olduğuna şahadet getirmek, beş vakit namazı doğruca kılmak, eğer üzerine görev olmuşsa zekatını vermek, Ramazan'da oruç tutmak, yol ve imkan bulursa Beytullah'a hac etmekten ibarettir.) Üçüncüsü ilim (yani bilmek)tir. Dördüncüsü ihsandır. Beşincisi evlenmektir. Altıncısı helal yemek ve helal giymektir. Yedincisi kulun, ehl-i sünnet ve cemaatten olması, bid'atçilerden olmamasıdır. Sekizincisi şefkat ve merhamettir. Dokuzuncusu helalden kazanmak ve faizi haram kılmaktır. Onuncusu iyiyi emir, kötüyü yasak etmektir.

---

[84] BUYRUK, 44.
[85] VİRANİ RİSÂLESİ, 290.
[86] TÜRKDOĞAN,O. 145; Bkz. OYTAN, Bektâşîliğin İç Yüzü, 97-98; NOYAN, Bektâşîlik(II. Bsk. 1987), 256-257;TUR, Erkânnâme, 303-315.
[87] BOZKURT, F. Çağdaşlaşma Sürecinde, 173.
[88] MAKALAT, 3-12. (Arapça nüsha'dan terceme, 112-121.)
[89] Msl. Bkz. NOYAN, Bektâşîlik,297 vd.; BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 325-326; KAYA, Alevî- Bektâşî, 307-310; SEVİN, Alevîlik, 240-241; TUR, Erkânnâme, 308-315; ÖZ, Alevîlik, 158-159; KORKMAZ, Alevîlik Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 208-209; METİN (DEDE), Alevîlik'te CEM, 29-30.
[90] Esat COŞAN, Edisyon kritik ile yayımladığı Makâlât'ın sonunda ek olarak vermiştir. Dört Kapı Kırk Makam için edisyon kritikli metinde bkz. 3-12.

"Tarîkat" in makamları: Birincisi dervişler ipine dizilmek (yoluna girmek), tarikat şeyhinden el (izin) almak ve günahlardan tevbe etmektir. İkincisi, kulun (bir şeyhe) mürid olmasıdır. Üçüncüsü, başı tıraş etmek; giyimi, tarikatçilerin giyimine döndürmek şahsım onlara benzetmeğe çalışmaktır. Dördüncüsü, kulun korku ile umut arasında olmasıdır. Beşincisi, hizmet etmektir. Altıncısı, Nefsi ezmek ve kahr etmektir. Yedincisi, Allah'a dönmek ve ondan gayrileri bırakmaktır. Sekizincisi, hırka, makas, zembil, seccade, icazet, ibret ve hidayettir. Dokuzuncusu, cemaat sahibi, nasihat sahibi, Allah'ın kullarına karşı sevgi sahibi olmaktır. Onuncusu, Aşk, şevk, fakirlik ve kanaatkarlıktır.

"Ma'rifet" in makamları : Birisi edebdir. İkincisi, korkmaktır. Üçüncüsü, nefis terbiyesi, açlık ve kanaatkarlıktır. Dördüncüsü, kabul etme (ikrar) ve doğrulama (tasdik) tir. Beşincisi, utanmaktır. Altıncısı, cömertliktir. Yedincisi, ilimdir. Sekizincisi, sükunet ve düşkünlük (miskinlik) tür. Onuncusu, kendisini bilip tanımasıdır.

"Hakikat"in makamları : Birincisi, kulun diğer yaratıklar arasında toprak gibi (mütevazi) olması, bir kişinin incitmesinden incinmemesi; aksine, kendine rastlayan her şeyi Allah'tan bilmesi ve o başına gelen musibetlerin tümüne rıza göstermesi; istemesini (iradesini) Allahu Taala'ya terk ve havale etmesi ve dilemek (meşiyyet) ve istemeyi (irade) sadece Allah'a ait bilmesidir. İkincisi, bütün mülke (kâinata) tek bir bakışla bakıp, bu kişinin işlediği iyidir, bunun işlediği kötüdür dememek ve (kişileri söz konuşu etmeden) yalnızca iyiliğin ve kötülüğün kendisini görmektir. Üçüncüsü, Allah'ın kendisine ikram eylemiş olduğu yemeklerden, giyimlerden bir şeyi sakınmamak, aksine Allah'ın rızasını kazanmak isteğiyle, O'nun yolunda bol bol vermektir. Dördüncüsü, kulun ölmeden önce kendi nefsini yok etmesidir. Beşincisi, yaratıklardan hiç birine zarar vermemek ve onların ondan cefa görmemeleridir. Altıncısı, Kulun, sohbet esnasında gerçeklik sözleri (kelimatü'l-hakaik) söylemesi, olgun irşadçısına, tam bir istek ile uymasıdır. Yedincisi, iyi ve olgun kulların girdiği yola girmektir. Sekizincisi, kulun kendisinden sadır olan kerametleri gizlemesidir. Dokuzuncusu, Sabretmek, Tanrı'ya ulaşmak, Tanrıyı birlemek ve Tanrı'ya yakarmaktır. Onuncusu, iç gözüyle gözlemde bulunmak, Tanrısal bilimi (ilm-i ledünnî) öğrenmektir.[91]

Bazı Alevî-Bektâşî eserlerde Anadolu Alevîlerinin hemen hepsinin dört kapıyı ezbere bildikleri ancak, sadece başlıklarıyla yetindikleri söylenir.[92] Kimi yazarlar ise Alevîliğin İlk kapı olan Şeriat kapısını benimsemiş görünmesine rağmen bu ilkeleri yerine getirmediklerini, Anadolu Kızılbaşı için Şeriat kapısının toplum düzeni, devlet yasası anlamı taşıdığını, bu nedenle Kızılbaşlığın Tarikat kapısıyla başladığını söylerler.[93] Bazı Alevî-Bektâşî eserlerde dört kapının önemi şu sözlerle ifade edilmektedir: "Dört kapı, normal bir insanın başlangıçta ham olan ruhunun ve benliğinin dört aşamadan geçerek ergin hale gelmesi, ilahi sırlara ulaşmasını ifade etmektedir."[94] Alevîlik-Bektâşîlikte Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat Allah'a ulaşmanın dört yoludur ve Dedeler tarafından öğretilir. Bir insan, Allah'a kişisel çabası ile yaklaşarak bir aşamadan bir sonraki aşamaya geçebilir, yani Şeriat'tan Tarikat aşamasına (birçok Alevînin bunu gerçekleştirdiği söylenmektedir), oradan Marifet aşamasına ve en son olarak ta insanın Allah'la bir olduğu Hakikat aşamasına geçebilir. Dede soylarının, ideal olarak, bu son aşamada olduğu kabul edilir.[95]

Esas itibariyle makamdan makama geçme, tasavvufun temelini teşkil eden nefis ile mücahedenin bir sonucudur. İbn Haldun tasavvuftaki bu durumu şöyle açıklar: "Mürîdin nefsiyle olan her mücahedesinin bir sonucu olarak onda bir hal ve hâletin doğması zarûrîdir; bu hâlet ya bir nevî ibadet olup, bu ibadetten husûle gelen zevk mürîdin kalbinde yerleşir ve sabit kalarak mürîd için bir derece ve makâm teşkil eder.Mürîd tevhîd ve marifet derecesine erinceye kadar böylece makamdan

---

[91] MAKÂLÂT, 112-121. (Kısaltılarak alınmıştır. H.Bektaş Velî Makamları ayet ve hadislerle izah etmektedir.); Buyruk'ta da dört kapıya sık sık işaret edilerek Şeriat,Tarikat, Marifet, Hakikat olarak sayılmakta (Bkz. 31, 60, 81,) dört kapı kırk makam ifadesi kullanılmakta (Bkz. 26, 61, 69) fakat makamlar, Makâlât'taki gibi aynı netlikte ve düzende yer almamaktadır.

[92] BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 324.

[93] BOZKURT,F, Çağdaşlaşma Sürecinde, 173-174.

[94] ULUSOY, Hünkâr, 216; SEVİN, Alevîlik, 242.

[95] *SHANKLAND, D.* "Antropoloji ve Etnisite*", 28.*

makama yükselir."[96] Marifeti, "kendi hakikatini bilmek, Allah Teâlâ'yı, dünyayı ve ahireti tanımak" şeklinde dört başlıkta değerlendiren Gazâlî de,[97] Kulluk yolunu "Dört Rükün" ve her bir rüknü "On Asıl" olarak ele alır. *Kimyây-ı Saâdet* isimli eser, tamamen bu dört rükün ve toplam kırk esasın açıklanmasına hasredilmiştir ki, bire bir aynı olmamakla birlikte, içeriği itibariyle dört kapı kırk makâm unsurlarını büyük ölçüde ihtiva etmektedir.

Konu ile ilgili sünnet/hadisler :

1. ***"Eş-şerîat-ü akvâlî, et-tarîkat-ü ef'âlî, el-haki-kat-ü ahvâlî"***

Rivayet, Hz. Peygamber'in hadisi olarak bu şekilde nakledilmiştir.[98] "Şeriat benim sözümdür. Tarikat işlevimdir. Ve Marifet gizimdir. Hakikat hallerimdir" lafzı ile de zikredilmektedir.[99]

Dört kapı kırk makam öğretisinin, Hacı Bektaş Velî'nin "*Fevâid*' adlı eserinde yer alan bu hadise dayandığı söylenir.[100] *Fevâid'de* ve *Şerhu Hutbeti'l- Beyân'* da daha uzun bir şekilde yer alan rivayetin[101] *Fevâid'* de ilk bölümü şöyledir: "Peygamberimiz Hz. Muhammed buyurdu ki: Şeriat sözlerimdir, Tarikat işlerimdir, Marifet sermayemdir, Hakikat durumlarımdır."[102]

Tahric ve değerlendirme :

Yaptığımız taramalarda temel hadis kaynaklarında böyle bir rivayet tespit edilememiştir. Bazı Şiî kaynaklarda isnadsız olarak sevkedilen rivayeti[103] Aclûnî hadis olarak görmediğini, bazı sûfîlerin eserlerinde yer aldığını söylemiştir.[104] Sufiliğin, vecd metodu olarak başlangıcı VIII. IX. Asırlara,[105] Bildiğimiz şekliyle teşkilatlanmış sufiliğin adı olmak üzere tarikatlerin tarihi de XII-XIII. Asırlara gitmektedir.[106] Konuya bu açıdan bakıldığında hadislerde "şeriat, tarikat, hakikat, marifet" gibi tasavvufi kavramların bulunmamasını anlamak mümkündür.[107]

---

96 İBN HALDUN, Mukaddime, (I-III, Trc. Zakir Kadiri UGAN, MEB Yay, İstanbul, 1989). II, 542543. ^

97 GAZÂLÎ, Kimyây-ı Saâdet, I, 31-118.

98 NOYAN, Bütün Yönleriyle Bektâşîlik, II, 62. (Transkrip yazarına aittir.)

99 ATALAY, A.A., Ehl-i Beyt'in Mucizeleri, 31.

100 BİRGE, (Bektâşî öğretisine göre:) Dört Kapı'yı Hz. Muhammed'in öğrettiğini söyler. Bkz. BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 118;

101 H.B. VELÎ, Fevâid, 21; SEYYİD HÜSEYİN, Şerh, 63.

102 H.B. VELÎ, Fevâid, 21; Buyruk'ta şu ifadeler yer alır: "Evvel Şeriat Hz. Muhammed'in ahkâmıdır. Din içinde tarikat ef'alidir. Hak yolda hakikat ahvalidir. Ve iman için de marifet erkânıdır." BUYRUK, 115.; BİRDOĞAN bu hususa "Peygamberin sözü Şeriat, eylemleri Tarikat, içinde bulunduğu durumlar Marifet ve gizi de Hakikattir." Sözüyle işaret eder. Bkz. BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 325.

103 İHSÂÎ, Avâliyyü'l-Leâlî, IV, 124-125; en-NÛRÎ, el-Mirza Hüseyin Muhaddis, Müstedrekü'l Vesâil, (I-XVIII, Müessesetü Âli'l-Beyt, Kum, 1408). XI, 173.

104 ACLÛNÎ, Keşf, II, 6.(Hadis no:1532.)

105 FAZLUR RAHMAN, İslâm, 48.(Trc. Mehmet DAĞ-Mehmet AYDIN, Ankara Okulu Yay, nkara, 2000.); Bkz. OCAK, Kalenderîler, 4-5.

106 FAZLUR RAHMAN, İslâm,226.

107 Arapça bir kelime olarak şeriat, tarikat, marifet gibi sözcüklerin literatürde kullanılmış olması doğaldır. Nitekim hadislerde değilse de çeşitli kaynaklarda "tarikat" sözcüğünün "sünnet" ile eş anlamlı kullanıldığına şahid olmaktayız. Söz gelimi İbn Hacer "Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir" hadisini açıklarken "sünnetten murad (yol) tarikattır. Hz. Peygamber bununla 'kim benim (yol) tarikatımı terk edip başkasının (yol) tarikatını tutarsa benden değildir' demek istemiştir." der. İBN HACER, Fethu'l-Bârî, IX, 105.(Fethu'l-Bân bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî, I-XIII, Thk. M. Fuâd ABDÜLBÂKÎ-Muhıbbuddîn HATÎB, Beyrut, 1379.) Benzer şekilde Münâvî de "sünnetim" ifadesini "tarikatim" (yolum) şeklinde açıklar. MÜNÂVÎ, Abdurraûf, Feydu'l-Kadir, II, 514; III, 94, 203.(I-VI, el-Mektebetü't-Ticâriyye el-Kübrâ, Mısır, 1356.); Aynı şekilde Mübârekfûri " .kim o zamana ulaşırsa benim ve doğru yola ileten halifelerin sünnetine sarılsın." hadisini "Arapça'da sünnet (yol) tarikat demektir. Sanki Rasûlullah 'benim ve raşid halifelerin (yol) tarikatına uyun' demiştir" sözleriyle değerlendirir. MÜBÂREKFÛRİ, Tuhfetü'l-Ahvezî bi Şerhi Câmi'i't-Tirmizî, VII,367.(I-X, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut, Ty.) Ancak burada zikrettiğimiz örneklerin hepsinde de "tarik", "tarikat" kelimesi, sözü edilen hadislerdeki bağlamına uygun olarak "takip edilen yol, uygulama, sîret" gibi anlamlarıyla "sünnet" in

2. Cem Töreni

Âyin-i Cem, Aynicem, Âyin Cem veya Aynü'l-Cem[108] gibi adlarla da anılan Cem Töreni Alevîlik-Bektâşîliğin en önemli kurumlarındandır. Anlamı hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Kimi görüşlere göre "cem" sözcüğü şarabın mucidi sayılan "Cemşid" den bozmadır.[109] Sözcüğe, "bolluk içinde olmak durumu", "toplanma", "bir insan çokluğu" gibi anlamlar yanında[110] "toplantı töresi", "cem töresi", "bir araya gelme yolu, adeti" gibi anlamlar da verilmiştir.[111] Kelime anlamları ve uygulamadaki farklılıklar bir tarafa bırakılırsa tüm tanım ve uygulamaların ortak özelliği Cem'in, Alevî-Bektâşî erkan ve zikrinin yapıldığı toplantıyı ifade etmesidir. Dede veya babaların önderliğinde gece yapılan dinsel tören olarak ta tanımlanabilir.[112]

Genellikle Cuma akşamları yapılan cemlere Âyin-i Cem denilir. Yörelere göre bu Cem'ler "Görgü", "Alicemi", "Cem", "İç Kurban", "İçeri Kurbanı" gibi değişik adlarla anılır. Cem töreninin ana bölümleri "Dinsel dans, dinsel şiirler, dinsel müzik,[113] dinsel yemek[114] ve dinsel içki[115]" olarak tanıtılmaktadır.[116]

---

müradifi olarak kullanılan Arapça bir sözcüktür. Ayrıca, bu kullanımların hiç birisi Hz. Peygambere ait olmayıp şârihlerin hadisleri açıklama sadedinde kullandıkları bir terimdir. Dolayısıyla dört kapı kırk makamda sözü edilen "Tarikat" kapısı ile ilişki kurma imkanı bulunmamaktadır. Buyruk'ta "Evvel Şeriat Hz. Muhammed'in ahkâmıdır. Din içinde tarikat ef'alidir. Hak yolda hakikat ahvalidir. Ve iman için de marifet erkânıdır"(BUYRUK,115) şeklinde ifade edilerek Hz. Peygamber'e hadis olarak isnad edilmemiştir. Bu şekildeki ifade, dört kapının önemine işaret eden bir yorumdur, hadis değildir.

[108] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 96; MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 89; BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 118; BENDER, Cemşid, 12 İmam ve Alevîlik, 108.(Berfin Yay, III. Bsk, İstanbul, 1994.); KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 46; ZELYUT, Alevîlik, 186; KAYA, Alevî-Bektâşî, 336.

[109] ÜLKEN, H.Z. "Anadolu Örf ve Adetlerinde Eski Kültürlerin İzleri", 16; BENDER, C. 108-109; BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 198; ZELYUT, "Cem'i İran'ın Sasani padişahlarından Cem'in adına bağlamak Alevîlerde asla kabul görmez" der. ZELYUT, Alevîlik, 186.

[110] Bkz. BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 198. (1 no'lu dipnot)

[111] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 99. (Sözcük hakkındaki çeşitli anlamlar ve değerlendirmeleri için bkz. ERÖZ, 96-99.)

[112] KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 71. Bazı araştırmacılar "Tanrı buyruklarını yerine getirme, tapınma, tapma anlamında bir ibadete Alevîlikte rastlanmaz" diyerek, cem töreninin Alevîlerin tapınma biçimi olarak algılanmasını yanlış bulur. bkz. YALÇINKAYA, Ayhan, Alevîlikte Toplumsal Kurum ve İktidar, 74. (Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yay. Ankara, 1996); Reha ÇAMUROĞLU da "ibadet hayatın tümüdür" diyerek cemevi'nin ibadet yapılan bir yer olarak görülmesine itiraz eder. Bkz. ÇAMUROĞLU, Günümüz Alevîliğinin Sorunları, 66-70.

[113] Alevî müziğinin "sivil ve "dinsel müzik" olarak ikiye ayrıldığı söylenmektedir. Dinsel müziğin Alevî Cem'lerinde yaratıldığı, sadece Alevîlerin bildiği söylenir. Cem törenlerinin vazgeçilmez çalgısı ise Alevîlerin "Telli Kur'an" adı verdikleri saz (bağlama) dır. Alevîlikte sazın önemi şu sözlerle ifade edilmektedir: "Bu gün, Alevîler saza "Telli Kur'an" demektedirler. Çünkü sazda dile getirilen nağmelerin kutsal olduğuna inanılır. Alevî cem törenlerinin vazgeçilmez çalgısı saz(bağlama)dır...cemlerde, mümkünse en az üç aşık (zakir, guyende) bulunur ve bunlar, Alevî müziğinden parçaları, gerekli yerlerde okurlar." Bkz. ZELYUT, Alevîlik, 167-168. "ALEVİLİK, sazdır, sözdür, güzelliklerle bezenmiş bir bağdır, gül bahçesidir." Hüseyin EKİCİ Anadolu Sevgi Birliği Derneği Bşk.,"Alevîlik Nedir?" CEM Aylık Siyasi Kültürel Dergi, sayı, 29, Ekim, 1993. s. 31.) ve ".Alevîlik demek, semah demektir, saz ve söz demektir, muhabbet demektir, duvaz-ı imam demektir, cem demektir..." (Erseven, Hangi Alı? s. 56) sözleri de Alevîlikte saz ve müziğin yerini gösteren örnekler olarak değerlendirilebilir. "Şu Telli Kur'an'in üzerine yemin ederim ki." denilerek saz üzerine yemin edildiğine dair örnek için bkz. Ali AKSÜT, "Tahtacı Alevîler'de Gelenek Görenekler", (YOL Dergisi, sayı: 7, Eylül-Ekim, 2000. ss. 52-65). s.65.

[114] Cem'lerde verilen yemek "Lokma" olarak adlandırılmaktadır. Bkz. KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik Bektâşîlik Açısından, 243-244.

[115] "Dolu" olarak ta adlandırılır ve Kırklar Meclisine dayandırılır. Bkz. ZELYUT, Alevîlik, 81. Alevîlerin büyük çoğunluğunun alkollü içkiyi ceme sokmadıkları, bunun yerine "Dem" adını verdikleri üzüm suyu veya sulandırılmış pekmez içtikleri söylenmektedir. Bkz. KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik Bektâşîlik Açısından, 243-244. İçkinin Alevî Cem'lerine Akyazılı Sultan zamanında girdiğine dair bkz. GÖLPINARLI, Tarih Boyunca, 150; ZELYUT, Alevîlik, 81.

[116] KORKMAZ, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 71.

Cem'lerin yapıldığı yere "Cem Evi", "Alicem Evi", veya "Musahip Evi" de denir.[117] Cem'ler kendi usul ve erkanına göre çeşitli maksatlarla yapılabilirse de,[118] üç grupta toplanabileceği ifade edilmektedir.[119] Bu cemleri veya erkanlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

a) Yola Giriş / İkrar / (Biat) Cemi / Musahiplik Erkanı

Tahtacı ve diğer Alevî topluluklarında, yola, erkana, Alevîliğe girecek olan talib'in mürşidin öğüt ve telkinlerini kabul, yolun bütün kaidelerini aynen benimseyip, uyacağına dair verdiği söze ikrar verme denir.[120] İkrar ile eşanlamlı olmak üzere biat terimi kullanıldığı gibi[121], nasip sözcüğü de kullanılır.[122] Alevîlik- Bektâşîliğe girecek olanların ikrarı, Yola Giriş / Biat veya İkrar Cem'i adı verilen bir tören ile erkanına uygun olarak alınır.[123]

Bu ayin genellikle, Alevî-Bektaşî olmayan; ancak, bu yola gönül verîp de katılmak isteyenler için yapılır. Bazı bölgelerde de Alevî-Bektaşî bir Ana-Baba'dan dünya'ya geldikleri halde, henüz evlenmemiş, veya "musahip" edinmemiş gençler için de uygulanır.[124] Alevîlikte musahipsiz erkana girmek mümkün değildir. Alevî anne-babadan doğmuş olanlar evlendikten sonra, başka evli çiftlerle "musahip" olarak, topluluğa katılabilirler.[125] Birbirleriyle anlaşan iki aile musahip olarak erkana girmek için rehber vasıtasıyla Dede'ye müracaat ederler. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra Dede tarafından yönetilen, belli erkan ve usulleri içeren cem töreni ile aileler musahip/kardeş yapılır. Dede, cem'i "tarik" veya "erkan değneği" denilen bir sopa ile idare eder. Bazı Alevî-Bektâşîlerde ise erkan değneği yerine Ehli Beyt pençesini temsil ettiğine inanarak sağ ellerinin pençesi ile cem töreni yönetilir. Cem törenleri "on iki hizmet" esasına göre yürütülür. "Pir/Mürşid/Dede, Rehber, Çerağcı, Delilci, Kurbancı, Kuyucu, Kapıcı, Pervane, Dolucu, Gözcü, Sazandar, Süpürgeci" gibi isimlerle anılan bu hizmetlere çeşitli yerlerde farklı isimler verilmektedir.[126] Musahiplik Alevîlikte farz ise de Bektâşîlikte öyle değildir[127] denilmektedir ancak bu, Bektâşîlikte Musahipliğin olmadığı anlamına gelmemelidir. Çünkü Alevî-Bektâşî erkanını tanıtan eserlerin hemen tamamında Musahiplik erkanı görülebilir.

Alevî-Bektâşîlikteki İkrar ayini ile Fütüvvet ehlinin pîr tutunma, yol atası ve yol kardeşi edinme törenleri arasında büyük benzerlik görüldüğü söylenmiş,[128] musahipliğin ve hizmetlerin kaynağı hakkında da çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bazı araştırmacılar bu hizmetlerin eski

---

117 ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 109.

118 Alevîlikte Cem hakkında bkz. ZELYUT, Alevîlik, 182 vd.; TUR, Erkânnâme, 340 vd.;

119 ERDOĞAN, Alevi-Bektaşi, 139.

120 ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 139.

121 Msl. KAYA, Alevî-Bektâşî, 310; TUR, Erkânnâme, 454; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 62.

122 NOYAN, Bektâşîlik(II. Bsk. 1987), 233-234; BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 262.

123 İkrar erkânı hakkında bkz. BUYRUK, 99-101; OYTAN, Bektâşîliğin İç Yüzü, 200 vd.; NOYAN, Bektâşîlik, 236-275.

124 YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 448; Musahip, ikrar verecek-nasib alacak erkek ve kadının (karı-koca) seçtiği kefil anlamında eş; yol arkadaşı, yol kardeşi demektir. Bkz. KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 253-254.; Buyruk'ta da Musahipliğin önemi, Musahiplikte gerekli şartlar ve töreni konusuna geniş yer verilir. Bkz.BUYRUK, 44-65.

125 Musahiplik için evli olmanın şart olduğu söylenirse de bunun şart olmadğını söyleyenler de vardır.bkz. YALÇINKAYA, Ayhan, Alevîlikte Toplumsal Kurum ve İktidar, 69-71.

126 ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 110 vd.; Cem töreni için ayrıca bkz. GÖLPINARLI, İA. "Kızılbaş" md.(64.Cüz, 792-794); BİRGE, J.K. Bektâşîlik, 196-224; BOZKURT,F, Çağdaşlaşma Sürecinde, 223-235; KAYA, Alevî-Bektâşî, 356 vd.; SEVİN, Alevîlik, 258-262; MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 89; METİN (DEDE), Alevîlik'te Cem, Uyum Yay. II. Bsk. Ankara, 1997.

127 MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 90; TÜRKDOĞAN, O., BOZKURT, ve MELİKOFF, Musahipliğin Bektâşîlikte olmadığını söylerler. Bkz. TÜRKDOĞAN, O. Alevî Bektâşî Kimliği, 187; MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 48; BOZKURT, Çağdaşlaşma Sürecinde, 150.

128 SARIKAYA, M. Saffet, XIII-XVI. Asırlardaki Anadolu'da Fütüvvetnâmelere göre Dînî inanç Motifleri, 192.(Kültür Bakanlığı yay, Ankara, 2002.)

dinlere[129] bazıları da Türk-Moğol cemiyetlerindeki "anda" adı verilen adetlere veya Orta Asya inancına dayandığını söylemişlerdir.[130]

b) Görgü Cemi

Görgü Cem'leri kış aylarında yapılır ve Dede'ler tarafından on iki hizmet esasına göre yürütülür. Bütün taliplerin görgüden geçerek ikrarlarını tazeledikleri, topluma hesap verip ruhen temizlendikleri Cem'lerdir.[131] "Görgü Kurbanı", "Tercüman Kurbanı" adı da verilen bu cemler, on iki hizmetin mutlaka gerçekleştirilmesi ve tüm taliplerin katılması nedeniyle Alevî-Bektaşî ayinlerinin en önemlilerinden biri olarak kabul edilir. Bu ayinde, küsler barıştırılır, alacak-verecek davaları bir çözüme bağlanır. Kişilerin birbirlerinden şikayetleri varsa dinlenir, haklı haksız ayırt edilir. O güne kadar bilerek-bilmeyerek işlenmiş olan tüm kusur ve günahlara, bunları bir daha tekrarlamamak üzere tövbe edilir.[132]

c) Abdal Musa Cemi

Hacı Bektaş Velî'nin halifesi kabul edilen Abdal Musa adına düzenlenen törendir. Kural olarak bir yola alınma veya görgü amacı olmayan bu ayin, sohbet etmek, türlü toplumsal problemleri tartışmak ve onlara çözüm yolları aramak, tarikat konusunda gençlere yol-yordam göstermek; din, mezhep ve tarikatle ilgili temel ilkeler hakkında bilgiler verip öğütlerde bulunmak, bu konularla ilgili soruları cevaplamak gibi amaçlarla yapılır.[133]

Konu ile ilgili sünnet/hadisler :

1- *"Kırklar Meclisi: Hz. Muhammed (sav) miraca giderken karşısına bir aslan çıkar. Ğaibden duyduğu sesin talimatıyla yüzüğünü aslanın ağzına atar ve aslan sakinleşir. Hz. Peygamber Sidretü 'l-Müntehâ 'ya çıkarak dostu ile doksanbin kelâm konuşur. Orada kendisine bal, süt ve elma ikram edilir. Mirac 'tan dönüşünde bir kubbe görür ve ilgiyle kapısına varır. İçeride Kırklar sohbet etmektedir. Hz. Peygamber içeri girmek istediğinde kim olduğu sorulur. "Peygamberim" deyince, "Bizim aramıza peygamber sığmaz, peygamberliğini var ümmetine eyle" cevabı verilir. İlahi ikaz ile tekrar kapıyı çaldığında aralarında yine benzer bir konuşma geçer. Üçüncü kez tekrar kapıyı çalar. Bu defa kim olduğu sorulunca Hz. Muhammed, "hâdimu'l-fukarâ" olduğunu söyler. Böylece kapı açılır ve Hz. Peygamber içeri girer. İçeride yirmi ikisi erkek, on yedisi kadın olmak üzere otuz dokuz sahabi vardır. Buyur edilince Hz. Peygamber Hz. Ali'nin yanına oturur ancak onu tanıyamaz. Topluluğa sizler kimlersiniz diye sorar. "Biz kırklarız, kırkımız bir birimiz kırktır" cevabını alır. Hz. Peygamber bir nişan ister bunun üzerine Hz. Ali 'nin koluna bıçak vurulur. Diğerlerinin kolundan da kanlar akar. Selman 'ın kanı da pencereden içeri akar. Hz. Ali'nin kolunu bağladıklarında hepsinin kanı da durur. Kırkıncı kişi Selman-ı Farisî'dir ancak, o sırada dışarıdadır. Bir süre sonra bir üzüm tanesiyle gelir. Üzüm tanesi Hz. Peygamber 'in önüne konularak paylaştırması istenir. Hz. Peygamber Cebrail'in getirdiği nur tabak içinde üzümü ezerek şerbet eder. Kırklar o şerbetten içerek mest olurlar ve kalkarak üryan ve püryan semaa/semaha girerler. O sırada Hz. Peygamber'in başından imamesi düşer. Kırklar imameyi kırk parça edip bellerine bağlarlar. Hz. Peygamber kırkların pir ve rehberini sorduğunda pirimiz Hz. Ali rehberimiz Cebrail derler. Hz. Peygamber de Hz. Ali'nin orada olduğunu o zaman anlar. Hz. Ali yanına gelirken temenna ile ona yer gösterir. Kırklar da aynı şekilde Hz. Ali'ye saygı ile eğilip yol verirler. Hz. Peygamber aslanın ağzına verdiği yüzüğü Hz. Ali'nin parmağında görür. Kırklar Hz. Peygamber'e*

---

[129] ÜLKEN, H.Z. "Anadolu Örf ve Adetlerinde Eski Kültürlerin İzleri", 7.

[130] MELİKOFF, Musahipliğin Ahî Loncaları yoluyla Bektâşîliğe geçtiğini söyler. MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 90; Fütüvvetnamelerde görülen Alevî-Bektâşî erkanı ile ilgili unsurlar hakkında bkz. ÇAĞATAY, N. Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, 37-41.(Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.); Musahiplik ve Hizmetlerin Ahilikten geçtiğine dair bkz. SARIKAYA, S. "Alevîlik ve Bektâşîliğin Ahilikle İlişkisi -Fütüvvetnâmelere Göre-", 104-108.(İslâmiyât, Cilt VI, Sayı 3, (Temmuz-Eylül), s.93-110, 2003.)

[131] SEVİN, Alevîlik, 261.

[132] TUR, Erkânnâme, 455-457; YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 448-449; ÖZ, Alevîlik, 162; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 142-143.

[133] KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 13; YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 448.

mirac'ta Allah'ın ne buyurduğunu sorarlar. Hz. Peygamber hakikatten bahseder ve "Hakikat Ali hakkındadır. Varın Ali 'ye iradet getirin " der. Herkes Hz. Ali'ye biat eder. Hz. Peygamberin tavsiyesiyle iki kişi musahip olur. Hz. Muhammed de Hz. Ali ile musahip olur. Hz. Peygamber kuşağını açar, Hz. Ali 'yi bağrına basar, ikisi bir gömleğe girerek iki baş bir gövde olurlar. Hz. Peygamber "Etin etimdir, kanın kanımdır, ruhun ruhumdur, cismin cismimdir" diyerek Hz. Ali'ye iltifat eder."[134]

Buyruk'tan özetlediğimiz miraç veya kırklar meclisi ile ilgili rivayet, günümüz Alevî-Bektâşî eserlerine kaynaklık eder[135] ve çoğunda Cem Ayini/Töreninin dayanağı olarak gösterilir.[136] Kırklar Cemi/Meclisi Alevî-Bektâşî kültüründe büyük öneme sahiptir. Cem Törenindeki hizmetlerden Semah'ın kaynağı da Kırklar Meclisi olarak gösterilir.[137] Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinden bazıları Cem Töreninde yer alan Tevhid[138] ve Şerbet/İçkinin de[139] Kırklar Meclisinden kaldığını kaydederler.

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet Hadis kaynaklarında tespit edilememiştir. Kırklar meclisi ile ilgili anlatımların günümüz Alevî-Bektâşî kaynaklarında genellikle "söylence" nitelemesiyle yer alması ilgili çevrelerde de rivayetin sıhhati konusunda samimi kanaat oluşmadığının işareti sayılabilir.[140] Hz. Peygamber'in

---

134 BUYRUK, 13-21; Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinin bir kısmında Hz. Peygamberin mi'rac dönüşü uğradığı yer ashab-ı suffenin bulunduğu yer olarak değerlendirilmektedir. Bkz. ZELYUT, Alevîlik, 306; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 211. "Suffa-i safâ" veya "Hz. Fatıma'nın evine, yani Hz. Ali'nin evine" şeklinde bkz. NOYAN, Bektaşilik(II. Bsk. 1987), 58.

135 BOZKURT,F, Çağdaşlaşma Sürecinde, 175-178; KAYA, Alevî-Bektâşî, 343-347; ÖZ, Alevîlik 155-157; ZELYUT, Alevîlik, 306-310; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 211; BAL, Alevî-Bektâşî Köylerinde, 79; SEVİN, Alevîlik, 250-252.

136 Msl. Bkz. ŞENER, Cemal-İLKNUR. Miyase, Şeriat ve Alevîlik, 60; ZELYUT, Alevîlik, 183; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 211; İsmail ONARLI, "Çağdaş Emevî Karalaması, Ali'siz Alevîlik", 167, (Ali'siz Alevîlik Olur mu? 162-176, Ant Yay. İst. 1998.); SEVİN, Alevîlik, 252, 259; H.Gazi METİN DEDE'ye göre "Cem, Hz. Muhammet sağ iken, İmam Ali'nin, kadınlı erkekli 40 kişiyle kurduğu bir meclistir." METİN (DEDE), Alevîlik'te Cem, 39.

137 TUR, Erkânnâme, 397; ZELYUT, Alevîlik, 183; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 310; ÖZ, Alevîlik, 157; KAYA, Alevî-Bektâşî, 343; ŞENER,C.-İLKNUR Miyase, Şeriat ve Alevîlik,60; VARLIK, Hanedan, 180,182; SEVİN, Alevîlik, 249,250; ZELYUT, Alevîlik, 306; METİN (DEDE), Alevîlik'te Cem, 71.

138 KAYA, Alevî-Bektâşî, 343. (Tevhid, Alevî-Bektâşî törenlerinin temel kurallarından biri olup "Tanrının birliğini, Ali'nin Tanrının velisi olduğunu vurgulayan ve cemlerde müzik eşliğinde söylenen şiir"dir. Bkz. KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 356.

139 KAYA, Alevî-Bektâşî, 343; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 211; ZELYUT, Alevîlik, 81; SEVİN, Alevîlik, 259. İçki veya "Cem'lerde içki" konusunda Alevî-Bektâşî zümrelerinin farklı tutum sergiledikleri gözden uzak tutulmamalıdır. İç ve Doğu Anadolu'nun bir çok Alevî köyünde hemen hemen içilmediği hakkında bkz. ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 110; Günümüz Alevî-Bektâşîlerinde de aynı farklı yaklaşımı görmek mümkündür. Bkz. KAYA, Alevî- Bektâşî, 390-395; SEVİN, Alevîlik, 259; Günümüzde Alevîlik Ve Bektâşîlik, 101,164,191. (Panel, 22.02.1992.) T.D.V. Yay. Ank. 1995.)

140 Murat KÜÇÜK'ün (Faik BULUT'a cevap olarak) şu sözleri Alevî-Bektâşî kültüründe Kırklar Meclisi'ne nasıl bakıldığı veya değerlendirildiğinin bir işareti olabilir: *"Bilinçli olarak ürettiğimiz yanılsamayı "hata" imiş gjbi göstermek, zaten yöntem olarak yeterince bilim dışı. Diyelim ki 'Ali bizim gibi yaşamadı. Bizim gibi düşünmüyordu. O semah dönmedi ve Kırklar Meclisi de bir "acayip", "bir "uydurma" öyküdür. Meğer ki aldanmışız! Ama bu gönüllü bir aldanıştır*." KÜÇÜK, Murat, "Alisiz!..." 15. (Alisiz Alevîlik Olur mu? Ortak Kitap; Ali AKTAŞ - Hüseyin BAL-Nasuh BARIN-İlhan Cem ERSEVEN-Sadık GÖKSU-Burhan KOCADAG-Murat KÜÇÜK-İsmail ONARLI-Baki ÖZ-Cemal ŞENER-Ali YAMAN-Rıza ZELYUT,, Ant Yay. İstanbul, s. 12-16, 1998.); Rıza ZELYUT şu değerlendirmeyi yapar: *"Bu anlatılan öykünün tümü söylenceden oluşmaz. Gerçek ile gerçeküstü iç içe girmiş ve bu yolla Alevî felsefesinin temellerinden biri atılmıştır.... Bu söylenceyi bir masal gibi değerlendirmek yerine, bunun içine yerleştirilen Alevî inancını anlamaya çalışırsak, Alevîliğin sırlarından birini çözmüş oluruz*." ZELYUT, Alevîlik, 310; Söylencenin Satuk Buğra Han'a dayandırılan bir başka örneği ile karşılaştırılması için bkz. BOZKURT, Fuat, Çağdaşlaşma Sürecinde Alevîlik, 178-181; Kırklar meclisi ile ilgili anlatım eski inanışlardaki *"arslan"* ve *"kırk arkadaş"* kültürünün İslâmileşmiş bir formu olarak ta görülmektedir. FIĞLALI, E.R., Türkiye'de Alevîlik Bektâşîlik, 249;

mirac dönüşü uğradığı yer bazı Alevî-Bektâşî eserlerde Ashab-ı Suffa,[141] bazı eserlerde Hz. Fatıma'nın yani Hz. Ali'nin evi olarak gösterilir.[142] Her iki şekliyle de miracın hicretten önce vuku bulması nedeniyle tarihen imkansızlığı ortadadır. Tarihi açıdan bir diğer tenakuz ise Hicretten sonra Müslüman olan Selmân-ı Fârisî'nin Kırklar içinde yer almasıdır. Peygamberi aşan, kendilerini peygamberden daha ileride gören kırk kişinin oluşturduğu meclis ile ilgili rivayet, içeriği itibariyle de; Kur'an-ı Kerîm'de; Kendilerini temizleyen, kitap ve hikmeti öğreten,[143] kendisine itaat edilmesi emredilen, yüce bir ahlak üzere, en güzel örnek alemlere rahmet olarak gönderilmiş,[144] Allah'ın sevgisini kazanma ve bağışlanma kendisine uymaya bağlanmış[145] bir elçi olarak takdim edilen peygamber telakkisine aykırıdır.

Mirac konusunun Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip olduğu, *Mirâciye* ve *Miracnâmelerin* zengin bir literatür oluşturduğu bilinmektedir. Mirac konusu başlangıçta sîretin bir bölümünü oluştururken, daha sonra mevlid, hılye gibi müstakil hale gelmiş, XII. Asırdan itibarren manzum ve mensur Miracnameler yazılmıştır.[146] Halk Edebiyatında müstakil miraciyeler yanında mirac konusunu işleyen çok sayıda şiirin yazıldığı, tekke şairlerinin bu konuya ehemmiyet vererek bir kısmının şer'î, bir kısmının tasavvufî açıdan konuya yaklaştığı, bazılarında Hz. Peygamber'in miracından ziyade kişinin nasıl mirac kılabileceği hususu üzerinde durulduğu, halk şairlerince yerden göğe uzanan bir direk veya divan edebiyatında nurdan bir merdiven şeklinde tavsif edildiği belirtilirken, Alevî-Bektâşî şairlerin olayı daha farklı anlamış ve anlatmış oldukları kaydedilir.[147] Miracnâme ve Miraciyeler konusundaki bu tespitler, Kırklar Meclisi ile ilgili anlatımın da, Alevî-Bektâşî şairlerinin ortak çalışmalarıyla meydana gelmiş anonim bir miracname olduğu ve efsaneden öteye gitmediği görüşünü[148] destekler görünmektedir.

Sonuç itibariyle; hiçbir hadis kaynağında yer almayan ve Cem Töreni'nin kaynağı olarak gösterilen rivayetin, sahih olmadığı açıktır.

2- *"Tabiinden Asım İbni Ahvel, Enes İbni Malik'e; Nebi (s.a.v.)'in 'İslâm'da cahiliyet devrinin ahdi (hılfi) yoktur' buyurduğu sana baliğ oldu (duydun) mu? diye sorduğunda, Enes İbni Malik : 'Nebi (s.a.v.) (Medine'de) benim evimde Kureyş ile Ensar arasında Muâhâd (kardeşlik) tesis buyurdu ' diye cevap verdi "*

Rivayet Haydar Kaya tarafından Tecrid-i Sarih kaynak gösterilerek,[149] Musahipliğin dayanağı olarak verilmiştir.[150] Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde genellikle, Hz. Peygamber'in Medine'ye

---

[141] ZELYUT, Alevîlik, 306.
[142] TUR, Erkanname, 397.
[143] 3/Âl-i İmrân, 164.
[144] 21/Enbiyâ, 107.
[145] 3/Âl-i İmrân, 31.
[146] AKAR, Metin, Türk Edebiyatında Manzum Mi'rac-Nâmeler, 319. (Kültür ve Turizm Bakanlığı yay, Ankara, 1987.)
[147] AKAR, Türk Edebiyatında Manzum Mi'rac-Nâmeler, 142-143..
[148] BAKIR, M. Riyad, Tasavvufî Bir Kavram Olarak Cem' ve Bektâşîlik'teki Yorumu, 123-126. (Alternatif yay, Ankara, 2003.)
[149] Tecrid-i Sarih, VII, 73 (Hadis no: 1035.); KAYA ayrıca, Tecrid-i Sarih'ten 1560 no'lu hadisin izahını (X,121-123) kaynak göstererek Musahiplikle ilgili açıklamalarda bulunur. (KAYA, Musâhiblik, 32-33. Engin Yay. İstanbul, 1989.) KAYA, rivayet hakkında Tecrid-i Sarîh'i kaynak göstermesinin gerekçesini ise şöyle ifade eder: "Hz. Rasulullah ile Hz. Ali arasında akdedilen Musahiplik hakkında daha geniş bilgi veren gerçek eserler bulunmaktadır. Yukarıda Sahih-i Buhari'den örnek verilmesinin nedeni, Sünnî bilginlerce Kur'an'dan sonra ikinci derecede inanılan kitap olmasındandır. Zira Şii bilginler bu gerçeği Kur'an-ı Kerim'den öğrenmektedirler" bkz. KAYA, Musâhiblik, 38.; Derviş TUR' da Tecrid-i Sarih'teki (X, 121-123) 1560 no'lu hadisin izahına atıf yapar. Bkz. TUR, Erkânnâme, 424.
[150] KAYA, Musâhiblik, 14.; TUR, Erkânnâme, 424. (Derviş TUR, rivayete yer vermeksizin "Bazı kaynaklara göre Malik bin Enes'in bildirdiği hadise dayanılarak şu bilgiler verilmektedir" diyerek atıf yapar. Burada Enes b. Mâlik'in ismi Mâlik b. Enes şeklinde verilmektedir. Benzer yanlışlık KAYA' da da görülmektedir. Bkz. KAYA, Musâhiblik, 35.)

hicret ettikten sonra Müslümanları birbiriyle kardeşleştirmesi, aynı zamanda Hz. Ali'yi musahib edinmesi musahipliğin dayanağı olarak gösterilir.[151]

Tahric ve değerlendirme :

Asım el-Ahvel'den nakledilen hadisi Buhari, Müslim ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmişlerdir.[152] Bu rivayetin dışında, kardeşleştirmeye dair çok sayıda rivayet vardır[153] ki, Hz. Peygamber'in hicretten sonra Ensâr ile Muhacirler arasında kardeşlik tesis ettiği konusunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır.

Rivayetin sıhhatini gölgeleyecek herhangi bir unsur yoktur.

3- *"Hicretten beş ay sonra Peygamber, Ansar (Yardım edenler) denen Medineli Müslümanlarla Muhacirin (göçmenler) diye anılan Mekke'den göçen Müslümanları birbirleriyle daha da kaynaştırarak kardeş etti. Kardeşlik töreni bitince yalnız kalan, Hz. Muhammet ile Hz. Ali idi. Ali, "Ya Resulallah, ashabını birbiriyle kardeş ettin; beniyse yalnız bıraktın" deyince, Hz. Peygamber "Sen, Musa'ya Harun ne kadar yakınsa, bana o kadar yakınlıktasın. Sen dünyada da benim kardeşimsin, ahrette de" dedi. Ali ile Muhammet böylece kardeş oldular."*

Rivayet Musahipliğin dayanağı olarak zikredilmektedir.[154] Diğer bazı Alevî- Bektâşî eserlerinde de, Hz. Peygamber'in "Sen, Musa'ya Harun ne kadar yakınsa, bana o kadar yakınlıktasın" diyerek Hz. Ali ile musahip olduğu nakledilmektedir.[155] Aynı zamanda Hz. Peygamber'in, Ensar'ın sık sık tekrar ettikleri kardeşlik tekliflerini "İlahi emir gelmediği" gerekçesiyle kabul etmediği, Hz. Ali'yi kendiliğinden değil ilahi bir emir ile kardeş seçtiği, bazı ayetlerin de[156] bunu gösterdiği kaydedilir.[157]

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinin çoğunda zaman farklılıkları ile birlikte Hz. Peygamber ile Hz. Ali arasında kardeşleştirme yapıldığına dair rivayetler yer alır. Meselâ daha önce yer verdiğimiz Kırklar Meclisi ile ilgili rivayette de Hz. Peygamber Miraç dönüşü uğradığı Kırklar Meclisinde herkesi birbiri ile kardeş edip kendisi de Hz. Ali'yi kardeş edinmektedir.[158] Yine *Buyrukla* atfedilerek nakledilen görüşe göre, bir gün Hz. Peygamber'in deve palanından yapılan minber üzerinde okuduğu

---

[151] NOYAN, Bektâşîlik, 212; KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik Bektâşîlik Açısından, 64; ÖZTOPRAK, 141; VARLIK, Hanedan, 131-132; SEVİN, Alevîlik, 288-289; TUR, Erkânnâme, 421 vd.; ZELYUT, Alevîlik, 86; BAL, Hüseyin, *"Karizmatik Otorite Ali ve Alevîler"*, 83.(Ali'siz Alevîlik Olur mu? 77-95, Ant Yay. İst. 1998.); İsmail ONARLI, *"Çağdaş Emevi Karalaması Ali'siz Alevîlik"*, 176. .(Ali'siz Alevîlik Olur mu? 162-176, Ant Yay. İst. 1998.); *"ALİ'Lİ ALEVİLİK ya da başka bir söylemle: Mark'sız Marksizm, Ali'siz Alevîlik Olamaz"*, 178-179.(Ali'siz Alevîlik Olur mu? 177-193, Ant Yay. İst. 1998.) (Günümüz Alevî-Bektâşî eserleri içerisinde konuyu en geniş şekilde ele alan çalışma, Haydar KAYA'nın Musahiplik adlı eseridir. Bkz. KAYA, Musâhiblik, Engin Yay. İstanbul, 1989.); Nejat BİRDOĞAN'a göre Musahiplik Alevîliğe Ahîlik'ten geçmiştir. (BİRDOĞAN, Yol Ayrımı, 162.)

[152] BUHÂRÎ, Edeb, 67; Kefâle, 2.(Sahih, I-VIII, Çağrı Yay. İstanbul, 1981.); MÜSLİM, Sahîh, Fedâilü's-Sahâbe, 204.(I-III, Çağrı Yay. İstanbul, 1981.); AHMED, Müsned, III, 281.(I-VI, Darü's- Sücun-Çağrı Yay. İstanbul, 1992.)

[153] Msl bkz. BUHÂRÎ, İ'tisâm, 16; Menâkıbü'l-Ensâr, 3; MÜSLİM, Fedâilü's-Sahâbe, 203, 205, 206; EBÛ DÂVUD, Sünen, Hılf, 17.(I-V, Çağrı Yay. İstanbul, 1981.); Tirmizi, Birr, 22; Zühd, 63; Menâkıb, 21.

[154] ZELYUT, Alevîlik, 86; ERDOĞAN, Alevî-Bektâşî, 32-33. ("Sen, Musa'ya Harun ne kadar yakınsa, bana o kadar yakınlıktasın" kısmı hariç, benzer rivayet, ULUSOY, Hünkâr, 227.)

[155] Msl. Bkz. "Ey Müslümanlar! Hepiniz duyun ve bilgi sahibi olun ki; Amcam oğlu Ali, dünya ve ahirette benim muâhidimdir (musahibimdir). O bana Harun'un Musa'ya nisbeti (yakınlığı) gibidir. Bana gösterdiğiniz sevgi ve saygıyı aynen ona da gösteriniz" şeklinde KAYA, Musahiblik, 43; "Ya Ali! Harun Musa'ya ne derece yakınsa, sen de bana o derece yakınsın. Biliyorsun ki benden sonra Peygamber gelmeyecek. Benden sonra sen bu dinin düzenini yürüteceksin" lafzıyla TUR, Erkânnâme, 426. (Hz. Peygamber'in Hz. Ali ile kardeş olduğuna dair aynı olayın farklı anlatımlarla yer almış olması nedeniyle sadece bir tanesini örnek olarak ele aldık. Bu durum, günümüz Alevî- Bektâşî eserlerinde hadis rivayet metodu" hakkında da fikir vermektedir.)

[156] 28/Kasas,68 ve 53/Necm, 3-4.

[157] TUR, Erkânnâme, 425-426.

[158] BUYRUK, 13-21; KORKMAZ, Alevîlik ve Aydınlanma, 133-134. (Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde de yer alan rivayetten daha önce söz edilmişti.)

hutbe ile kardeşleşme olayı vuku bulmuştur.[159]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayetin bir kısmı hadis kaynaklarında bazı farklılıklarla yer almaktadır.

Hz. Peygamber'in Kureyş/Muhacir ile Ensâr arasında kardeşlik tesis ettiğine dair rivayet temel hadis kaynaklarında ittifakla yer alırken,[160] Hz. Ali'nin "Yâ Rasûlallah! Herkesi birbiriyle kardeş yaptın beni ise kimse ile kardeşleştirmedin" demesi üzerine Hz. Peygamber'in "Sen benim dünya ve ahirette kardeşimsin" şeklinde cevap verdiği ilavesiyle İbn Ömer'den Tirmizi ve Hâkim tarafından tahric edilmiştir.[161] Tirmizî rivayet hakkında "hasen garib" demiştir. Sözünü ettiğimiz rivayetlerde *"Sen, Musa'ya Harun ne kadar yakınsa, bana o kadar yakınlıktasın*"[162] ifadesi yer almamaktadır

Tirmizî ve Hâkim'in isnadlarında İbn Ömer'den, Cümey' b. Umeyr rivayet etmiştir. Cümey' hakkında "fîhi nazar" (hakkında şüphe vardır) hükmü verilmiş olması ya da teşeyyu'undan bahsedilmesi,[163] ihtiyatı zorunlu kılmaktadır.

Kardeşleştirme ile bağlantılı olarak "Harun-Musa" teşbihinin yer aldığı rivayetlerden birini "Mahmud b. Muhammed el-Mervezî, Hâmid b. Adem el- Mervezî, Cerîr, Leys, Mücahid,ve İbn Abbas" senediyle Taberânî tahric etmiş,[164] Heysemî de rivayetin senedinde yer alan Hâmid b. Adem el-Mervezî'nin kezzâb olduğunu kaydetmiştir.[165] Bu rivayette, kardeşleştirme esnasında kimseyle kardeşleştirilmemiş olan Hz.Ali'nin, kızarak meclisi terk ettiği, Hz. Peygamber'in onu bularak ". *Sen bana Hârun'un Musâ'ya olan menzilesindesin*" dediği nakledilir. Ayrıca, İbn Ebî Âsım' ın "Nasr b. Ali, Abdülmü'min b. Ibâd el-Abdî, Yezîd,

Abdullah b. Şurahbîl, Kureyş'ten bir adam, Zeyd b. Ebî Evfâ senediyle naklettiği bir başka rivayete göre ise; Hz. Peygamber, Ebûbekir ile Ömer, Osman ile Abdurrahman b. Avf, Talha ile Zübeyr, Sa'd ile Ammar, Ebû Derdâ ile Selman'ı kardeşleştirmiş, son olarak ta Hz. Ali'yi kendisine kardeş edinerek, *"...Sen bana Hârun'un Musâ'ya olan menzile sinde siri*' demiştir.[166] Zehebî bu rivayetin mevzû' olduğunu belirtmiştir.[167] İbn Ebî Âsım ve Zehebî'nin naklettiği bu rivayetin, gerek senedinde yer alan Abdülmü'min b. Ibâd el-Abdî' nin zayıflığı,[168] gerekse "Kureyş'ten bir adam" ibaresiyle sevkedilmesi

[159] Bkz. ÖZ, Alevîlik, 160. (BUYRUK, 191-194.)

[160] AHMED, III, 111, 281.BUHÂRÎ, Kefâle, 2; Edeb, 67; İ'tisâm, 16; MÜSLİM, Fedâilü's-Sahâbe, 204, 205; EBÛ DÂVUD, Ferâiz, 17.(H.no:2926); NESÂÎ, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb, Sünen, Nikâh, 84.(I-VIII, Çağrı Yay. İstanbul, 1981.); İBN HIBBÂN, Sahîh, X, 379.(I-XVIII, Thk. Şuayb el-Arnaût, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1993.).

[161] TİRMİZÎ, Ebû İsa Muhammed b. İsa, Sünen, Menâkıb, 21.(I-V, Çağrı Yay. İstanbul, 1981.); HÂKİM, el-Müstedrek ale's-Sahîhayn, (I-IV, Thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ, Dâru'l-Kütübi'l- Ilmiyye, Beyrut, 1990). III, 15, 16. Kardeşleştirme ve Hz. Peygamber ile Hz. Ali'nin kardeşleştiğine dair Şiî kaynaklarda msl. bkz. el-KUMMÎ, el-Emâlî, 324; TÛSÎ, el-Emâlî, 586; MÂZENDERÂNÎ, Menâkıb, II, 185; MECLİSÎ, Bihâr, XIX, 129-130; XXXIV, 434; XL, 7-8; LI, 366.

[162] Sözünü ettiğimiz Hârûn-Musa benzetmeli rivayet, kardeşleştirme bağlamında zikredilen rivayettir. "Sen, Musa'ya Harun ne kadar yakınsa, bana o kadar yakınlıktasın" rivayeti ayrıca ele alınacaktır.

[163] BUHÂRÎ, et-Târîhu'l-Kebîr, II, 242.(I-VIII, Dâru'l-Fikr, Beyrut, Ty.); İBN ADİYY, el-Kâmil, II, 166; ZEHEBÎ, el-Muğnî fi'd-Du'afâ, I, 136.(Thk. Nuruddîn Itr, Yy., Ty.); İBN HACER, Takrîbu't- Tehzîb, I, 142.(Thk. Muhammed Avvâme, Dâru'r-Reşîd, Suriye, 1986.)

[164] TABERÂNÎ, Mu'cemü'l-Kebîr, XI, 75. (I-XX, Thk. Hamdi b. Abdilmecid es-Silefî, Mektebetü'l- Ulûm ve'l-Hıkem, II, Bsk, Musul, 1983.)

[165] HEYSEMÎ, Mecmau'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid, IX, 111. (I-X, Dâru'r-Reyyân Li't-Türâs, Beyrut, 1407.) Hâmid b. Adem el-Mervezî hakkında bkz. İBN ADÎYY, el-Kâmil fi'd-Du'afâ, II, 461; İBNÜ'L-CEVZÎ, ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn, I,186; ZEHEBÎ, Mizanü'l-İ'tidâl, II, 184; İBN HACER, Lisânü'l-Mîzân, II, 163. (I-VII, Thk. Dâiratü Ma'rifi'n-Nizâmiyye el-Hind, Müessesetü'l- A'lemî, III. Bsk, Beyrut, 1986.).

[166] İBN EBÎ ÂSIM, Ebûbekr Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk, el-Âhâd ve'l-Mesânî, (I-VI, Dâru'r-Râye, Riyad, 1991). V, 172

[167] ZEHEBÎ, Muhammed b. Ahmed, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, I, 141-142. (I-XXIII, Thk. Şuayb el- Arnaût, Müessesetü'r-Risale, IX. Bsk. Beyrut, 1413.)

[168] BUHÂRÎ, et-Târîhu'l-Kebîr, VII, 117; UKAYLÎ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ömer, ed-Du'afâu'l- Kebîr, III, 91.(I-IV,

nedeniyle oluşan inkıta', haberin sıhhatini zedelemektedir.

İbn Hışâm, (213/828) Hz. Peygamber'in Hz. Ali'nin elini tutarak *"bu benim kardeşimdir"* dediğini, Hz. Hamza'nın Hz. Zeyd ile kardeş oluşu da dahil olmak üzere kardeşleştirilen Muhacir ve Ensar'ın isimlerini İbn İshak'tan nakleder.[169] İbn Sa'd da kardeşleştirmenin Muhacirler ile muhacirler, Muhacirler ile Ensâr arasında gerçekleştirildiğini belirtir.[170]

Muhâcirlerin kendi aralarında da kardeş olması veya İbn Hışâm'ın da belirttiği gibi, o zaman Medîne'de olmayan Ca'fer b. Ebî Tâlib'in Muâz b. Cebel ile kardeşleştirilmiş olduğu rivayeti çelişkili gibi görünmektedir. Nitekim İbn İshâk'ın rivayetinde yer alan isimlere itirazları değerlendiren İbn Hacer; *"Ashâb-ı Megâzî'nin naklettiğine göre ashâb arasında kardeşleştirme iki defa gerçekleşmiştir. Birincisi hicretten önce karşılıklı yardımlaşma üzere -ki Hazma ile Zeyd arasındaki kardeşlik böyledir- yapılmış, diğeri de hicretten sonra muhâcirler ile ensâr gerçekleşmiştir"* der. Ayrıca, Ebû Zerr'in henüz hicret etmemişken Münzir b. Amr ile, daha Müslüman olmamış olan Selmân Fârisî'nin Ebu Derdâ ile kardeşleşmiş olamayacağı itirazını da; muâhâtın bir defada gerçekleşmiş olması gerekmeyip, başlatılan kardeşleştirmenin daha sonra devam ettirildiğini, Bedir savaşından sonra kardeşleştirme olmadığı rivayetlerinin yanlış yorumlandığını çünkü, tarafları birbirine vâris kılan kardeşliğin nesh edildiğini ancak yardımlaşma üzerine kardeşliğin devam ettiğini söyleyerek cevaplandırır.[171]

Yurdunu, malını, mülkünü bırakarak Medine'ye hicret eden Müslümanların ne zirâî ne de ticârî anlamda herhangi bir imkana sahip olmadıkları, farklı bir iklim ve ortama yabancılık çektikleri, Muhacirlerin yalnız ve sahipsiz bırakılmasının düşünülemeyeceğini anlamak zor değildir. Bu münasebetle Hz. Peygamber'in hicretin birinci yılında Ensâr ile Muhacirler arasında kardeşlik tesis ettiği bütün kaynakların ittifakla naklettiği hususlardandır.

Rivayetlerde, Rasûlullâh (sav) ile Hz. Ali arasında kardeşliğin vuku bulduğuna dair bilgilerin berrak olmadığı açıktır. Umerî ise, rivayetlerin çeşitli varyantlarını değerlendirerek Hz. Peygamber ile Hz. Ali, Hamza (RA) ile Zeyd (RA) arasındaki kardeşliğin, Enes b. Mâlik'in evinde ilan edilen kardeşlikten önce olduğu sonucunu çıkarırken,[172] Sibâî, Hz. Peygamber'in Hz. Ali'yi kardeş edindiğini güvenilir hiçbir ravinin rivayet etmediğini, mutemed hiçbir kaynağın nakletmediğini söyler.[173] Harun-Musa teşbihli rivayet ise, kardeşleştirme değil, Tebük seferi ile ilgili olmak üzere muteber kaynaklarda tahric edilmiştir. Bu rivayete göre; Hz. Peygamber Tebük seferine giderken Hz. Ali'yi Medine'de bırakmıştı. Dışlandığına dair dedikodular üzerine Hz. Ali müteessir olmuş, Rasûlullah ta : "Benim yanımda, Harun'un Musâ yanındaki (Musa'ya nisbetle Harun'un) makamında olmaya razı değil misin? Şu farkla ki, benden sonra peygamber yoktur" diyerek onu teselli etmiştir.[174]

Konunun ayetlerle delillendirilmesine gelince; *"Rabbin dilediğini yaratır ve seçer. Onların*

Thk. Abdül Mu'tî Emin Kal'acî, Dâru'l-Mektebeti'l Ilmiyye, Beyrut, 1984.); İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh ve't-Ta'dîl, VI, 66; İbn Adî, el-Kâmil, V, 346; İbnü'l-Cevzî, ed-Duafâ', II, 147; ZEHEBÎ, el-Muğnî fi'd-Duafâ', II, 409.

[169] İBN HIŞÂM, Ebû Muhammed Abdülmelik el-Me'âfirî, es-Sîratü'n-Nebeviyye, III, 36-39.(I-VI, Thk. Tâhâ Abdurrraûf Sa'd, Dâru'l-Cîl, Beyrut, 1411.)

[170] İBN SA'D, Ebû Abdillah Muhammed, Tabakâtu'l-Kübrâ, I, 238.(I-VIII, Dâru's-Sâdır, Beyrut, Ty.)

[171] İBN HACER, Feth, IV, 209-213; VII, 270-271. Muâhâtın önceleri verâseti gerektirdiği halde sonradan nesh edildiğine dair ayrıca bkz. BUHÂRÎ, Kefâle, 2; DÂRAKUTNÎ, Sünen, IV, 88, 99.(I- IV, Thk. Abdullah Hâşim Yemânî, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1966.); HÂKİM, Müstedrek, II, 335; IV, 383; NEVEVÎ, Sahîhu Müslim bi Şerhi'n-Nevevî, XVI, 81-82. (Dâru İhyâi't-Türâs, II. Bsk, Beyrut, 1392.)

[172] UMERÎ, Ekrem Ziya, Medîne Toplumu, 32. (Risâle Yay. İst. 1992.) Konunun geniş tartışması için bkz. UMERÎ, 26-35.); Muâhatın tarafları birbirine yakınlaştırmak ve kalplerini ısındırmak için yapıldığı, Hz. Peygamber ile Hz. Ali'nin kardeşliğinin veya mıhacirlerin kendi aralarında kardeşleşmiş olmasının bu hikmete muhalif olduğu itirazlarına İBN HACER'in yorumu için bkz. İBN HACER, Feth, VII, 271-272.

[173] SİBÂÎ, es-Sünnetu ve Mekânetuhâ fi't-Teşrîi'l-İslâmî, 255. (Mektebetü'l-İslâmî, II.Bsk. Beyrut,1978.)

[174] ABDURRAZZÂK, V, 405-406; BUHÂRÎ, Fedâilü'l-Ashâb, 9; Meğâzî, 78; MÜSLİM, Fedâilü's- Sahâbe, 30-32; İBN MÂCE, Mukaddime, 11; TİRMİZÎ, Menâkıb, 21; AHMED, I, 170, 173-175, 177, 179, 182, 184-185; TABERÂNÎ, Kebîr, I, 146, 148; Evsat, III, 138-139; V, 287; VI, 77. Rivayetin tahric ve değerlendirmesi Ehl-i Beyt Bölümü'nde yapılmıştır.

seçme hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir ve şanı yücedir"[175] ve "O *hevâdan (arzusuna göre) konuşmaz, (Onun konuşması) kendisine vahyedilenden başkası değildir*"[176] ayetlerinin, Hz. Peygamber'in, Hz. Ali'yi kardeş edinmesinin ilâhî bir emirle olduğu şeklindeki görüşün dayanağı olması ise mümkün görünmemektedir. Zira, ilk ayette bu manayı doğrulayacak bir yön bulunmamaktadır. Ayet, Allah'ın tercih ve hükümde ortak kabul etmediği, Müşriklerin Allah'tan başka ortaklar ve şefaatçiler seçmeye ve tayin etmeye hakları olmadığını belirtmektedir.[177] Ayetin Velîd b. Muğîra'nın "Bu Kur'an, iki şehirden büyük bir adama indirilmeli değil miydi" sözüne veya Yahudilerin, "...Cibrîl olsa inanırdık" sözlerine cevap olduğu da söylenmiştir.[178]

İkinci ayetin ise Hz. Peygamber-Hz. Ali kardeşliğine hasredilemeyeceği açıktır. Çünkü ayette Hz. Peygamber'in hevâsından söylemediği söz ile ne kasdedildiği konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Kur'an-ı Kerim'in vahiy mahsulü olduğu konusunda herhangi bir ihtilaf olmamakla birlikte, sünnetin vahiy mahsulü olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür.[179]

İleri sürülen görüşlerden şu sonuç çıkmaktadır: Şer'î meselelerde Hz. Peygamber'in ictihadı konusundaki tüm görüşler vahiyle irtibatlıdır. Yani, caiz değildir diyenler "vahiy beklemiştir" derken, caizdir diyenler "hata ederse vahiy düzeltir" demektedirler. Bundan da, hata edilmemişse vahyin onayını almıştır sonucu çıkmaktadır.

Hz. Peygamber'in Hz. Ali'yi kardeş edindiğine dair rivayetler sahih kabul edilir ve bu uygulama şer'î bir ictihadın eseri olarak görülürse, kardeşleşmenin vahiy ile olduğu veya vahyin onayını aldığı söylenebilir. Ancak ayet bu olaya hasredilemeyeceği gibi olay, konunun tartışıldığı herhangi bir kaynakta zikredilmemektedir.

Netice itibariyle, kardeşleştirmenin Muhacirler ile Ensar arasında ve Bedir savaşından önce gerçekleştiği, İlk kardeşleştirmelerde taraflar akraba olmadıkları halde birbirinin mirasçısı oldukları,

---

175 28/Kasas, 68.

176 53/Necm, 3-4.

177 TABERÎ, Câmi'u'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'an, XX, 99-101.(I-XXX, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1405.); KURTUBÎ, Muhammed b. Ahmed el-Ensarî, el-Cami' li Ahkâmi'l-Kur'an, XIII, 305- 306.(I-XX, Thk. Ahmed Abdulalim el-Berdûnî, Dâru'ş-Şa'b, Kahire, 1372.)

178 KURTUBÎ, XIII, 305.

179 Sünnetin vahiy eseri olduğu konusunda ileri sürülen deliller umumiyetle aynıdır. Konu ile ilgili olarak Kur'an'dan zikredilen delil "O kendisine vahyedilen vahiyden başka birşey değildir. O kendi hevasından konuşmaz" (53/Necm, 3-4.) ayetidir ancak; bu ayette zikredilen vahyin Kur'an dışında sünneti de kapsayıp kapsamadığı konusunda ihtilâf edilmiştir. İslâm alimlerinin çoğunluğu sünnetin öyle veya böyle vahiyle ilgisi olduğu kanaatini benimsemiştir. İhtilaf sünnetin kısmen mi tamamen mi vahiy olduğu noktasındadır. Konu ile ilgili ihtilafın mihverinde ise Hz. Peygamber'in ictihadının caiz olup olmadığı meselesi vardır. Hz. Peygmber'in sırf dünya işleri, savaşlar ile ilgili tedbirler vb. işlerde ictihadının caiz olduğunda ittifak edilmiş, şer'î meselelerde ise ihtilaf edilmiştir. Alimlerden bir kısmı mes'elelerin halli için Hz. Peygamber'in vahiy beklediğini söyleyerek ictihadını caiz görmezken, bazı alimler bunun caiz olduğunu, ictihadında yanılırsa Allah'ın ikaz ve irşad edeceğini söylemişlerdir. Konu ile ilgili görüşler için bkz. İBN KUTEYBE, Te'vilü Muhtelifi'l-Hadis-Hadis Müdafası, 222, 259-264 (Trc. M.Hayri Kıbaşoğlu, Kayıhan Yay. İstanbul, 1979.); HATÎB, el-Kifaye fî İlmi'r-Rivaye, 23,27, 30(Thk. Ahmed Ömer Haşim, Daru'l- Kitabi'l-Arabî, II.Bsk. Beyrut, 1986.); SUYÛTÎ, el-İtkân fî Ahkâmi'l-Kur'an, I, 45. (I-II, Daru'l- Fikr, Beyrut, Ts.); Miftâhu'l-Cenne fi'l-İhticac bi's-Sünne (Matba' el-Camiatü'l-İslâmiyye, Medîne, Ts.); GAZÂLÎ, el-Mustasfâ fî İlmi'l-Usûl, I, 129.(I-II (Fevatihu'r-Rahmut İle), Daru'l-Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut, 1983.); ŞÂTIBÎ, el-Muvafakât li Usûli'ş-Şerîa-İslâmî İlimler Metodolojisi, IV, 19, 24, 79-80. (Trc.Mehmet ERDOĞAN, İz Yay. İstanbul, 1993.); KÂSIMÎ, M. Cemalüddin, Kavâidü't-Tahdis min Fünûni Mustalahi'l-Hadis,Kavaid, 65. (Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1979.); ELMALILI, M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, VII, 4571-4572.(I-IX, Eser Neşriyat, Yy, 1979.); OKİÇ, Bazı Hadis Meseleleri Üzerinde Tetkikler, 3-4.(AÜİF Yay. İstanbul, 1959.); HAMİDULLAH, Muhammed, Kur'an Tarihi, 12-13.(Trc. Sait Mutlu, DİB Yay. Ankara, 1991.);
KOÇKUZU, Ali Osman, Rivayet İlimlerinde Haberi Vahitlerin İtikat ve Teşrî Yönlerinden Değeri,
39- 43. (DİB Yay. Ankara, 1988.); KARAMAN, Hayrettin, İslâm Hukukunda İctihad, 37-41.(DİB Yay. III.Bsk. Ankara, 1985.); SAKALLI, Talat, Hüdâî Sünnet-Zevâid Sünnet Ayırımı, 45.(14-15 Ekim 1993 Tarihleri Arasında Samsun'da düzenlenen Hadisin Dünü Bugünü ve Geleceği Sempozyumunda sunulan Tabliğ, OMÜİF, Samsun, 1993)

verasetin daha sonra neshedildiği konusunda kaynaklar birleşmektedir. Hz. Peygamber ile Hz. Ali'nin kardeşleştiğine dair ise sarih bir rivayet bulunmamaktadır. Kurumun eski geleneklere bağlanmasına dair görüşler olmakla birlikte,[180] Ahîlik'ten Alevî-Bektâşîliğe geçtiğine dair görüşler[181] daha makul görünmektedir.

4- *"Muhammed, Allah tarafından kendisine vekil olarak Ali'nin tayin edildiğini topluma anlatır. Deve palanlarından kurdurduğu minberin üzerine çıkarak, Tanrı'nın kendisinden sonra yerine Ali'yi tayin ettiğini anlatır. "Ali ile ben ikimiz bir ağacın meyvesiyiz, ey inananlar, her iki kişi birbirinizin kardeşliğini kabul edin. " sözlerinin ardından orada bulunan herkes birbirleriyle kardeş olurlar. Yalnız kalan Ali, "ben kiminle kardeş olayım ya Muhammed" dediğinde, Hz. Muhammed Ali'ye "Ey Ali sen benimle kardeş oldun, ikimiz de bir kardeşiz. Tıpkı Musa ve Harun gibi" böylece Ali ile Muhammed'de kardeş olurlar*."

Rivayet Gülağ ÖZ tarafından, Musahipliğin Hz. Ali ve Hz. Muhammed'den kaldığı söylenerek, *Buyruktan* nakledilir.[182]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet bu şekliyle hadis kaynaklarında yer almamaktadır.

Daha önce ele aldığımız rivayet çerçevesinde değerlendirildiği gibi Medine'ye hicretten sonra Ensâr ile Muhacirler arasında kardeşleştirme yapıldığı konusu temel hadis kaynaklarında yer almakta, Hz. Peygamber ile Hz. Ali'nin kardeşliği konusu ise bazı hadis kaynaklarında rivayet edilmektedir. Kardeşleştirme esnasında Hz. Peygamber'in "Harun-Musa" teşbihli ifadesinin ise sahih bir rivayeti bulunmamaktadır.

5- *"Akabe ve Hudeybiye'de Hz Peygambere Biat edilmesi "*[183]

Bazı Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerine göre Hz. Peygambere ; I. II. Akabe Biatleri ile Hudeybiye Biatı olmak üzere üç defa Biat yapılmıştır. I. Akabe Biatı, Mekke'de, miladi tarih 621 yılında Yedi kadın, beş erkeğin katılımıyla gece yapılmıştır. Bunlar tamamı önceden Müslüman olmuş kimselerdir. Kadınların çokluğundan ötürü, bu olaya "Biatun Nisa" denilmiştir. II. Akabe Biatı ise, Medine'de, miladi tarih 622 yılında gece vakti yapılmıştır. Bu Biat'a kırk sekiz kişi katılmış, Biatin düzenli olması için, içlerinde 12 kişi nakip hizmetine seçilmiştir. Hudeybiye Biat'ı 628 yılında Hac için Mekke'ye yapılan yolculuk esnasında Hudeybiye'de Sidre ağacı altında yapılmıştır. 1524 kişinin katıldığı bu Biat'ta el yerine ağaç dalı kullanılmıştır. Bu nedenle, bu Biat'a "Şecere-ii Rıdvan Biat'ı" denir. Bu Biat'ta da *"Tevella, Teberrd*' yemini yapılmıştır.[184]

Derviş TUR, Akabe Biatlarının erkan açısından önemini şöyle ifade eder: "Alevî inancına göre birinci Biat: Musahiplik Erkânı'nda ikrar verip talip olmaktır. İkinci Biat: Talip olanlar Görgü Erkânı'nda, ikrar verip kendini yargılatıp aklatmaktır."[185] Zelyut ta "Alevîlikte, biat olayı önemlidir. Biatin kaynağı, Hz. Muhammet'in, Hudeybiye'de bir kiraz ağacının altında yandaşlarından açıkça bağlılık sözü almasıdır... Peygamberin eli tutularak yapılan bu bağlılık gösterisi, Alevlikte, bir mürşide (uyarıcı, aydınlatıcı) bağlanma anlamına gelir. Bu aydınlatıcı, o kişiyi (talibi) doğru yola sokacak, ona gerçekleri gösterecek, o talip de böylece Hakka ulaşacaktır. Böyle olunca, Alevîlikte talip adı altında

---

180 Bkz. MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 85-95.

181 MELİKOFF, "Hiç şüphe yok, musâhip, 'ortak ya da kardeş' âdetinin Alevîlerde dînî bir tören olması da Ahî loncaları yoluyladır" der. MELİKOFF, Uyur İdik Uyardılar, 91. Ayrıca Bkz. SARIKAYA, 190-195; *"Alevîlik ve Bektâşîliğin Ahîlikle İlişkisi*', 104-105.

182 ÖZ, Alevîlik, 160.(Rivayet Buyruk'ta daha uzun şekilde yer alır, BUYRUK, 191-194.)

183 KAYA, Alevî-Bektâşî, 310-318; Musahiblik, 110-113; TUR, Erkânnâme, 452-454.

184 KAYA, Alevî-Bektâşî, 317, 352; Musahiblik, 109-113; TUR, Erkânnâme, 453-454. İkinci Akabe biatının Medine'de yapıldığı, Hudeybiye biatının sidre ağacı altında olduğu kaydı Derviş TUR'a aittir. KAYA ise "Musahiblik" adlı eserinde, yanlışlıkla olsa gerek, Akabe Biatlarını Medine devrinde, Hudeybiye'yi ise Mekke devrinde göstermektedir. Bkz. KAYA, Musahiplik, 109.

185 TUR, Erkânnâme, 454.

geniş bir halk kesimi, bir de onlara yön veren mürşit (dede) kesimi meydana gelmiştir... Dedeye biat eden, bu yaptığı işle, Hz. Muhammet'e biat etmiş gibi kabul edilir. Hz. Muhammet'e biat ise Tanrı'ya biat etmek sayılır. Bunun adına Alevîlikte, *"El ele, el Hakka" denilir...*"[186] diyerek Hudeybiye Biatı'nı Alevî-Bektâşî erkânındaki biatın kaynağı olarak zikretmekte ve biatın Alevî-Bektâşîlikteki önemine işaret etmektedir.

Bedri NOYAN ise *"Hudeybiyye 'de yapılan Bi 'atte Ashab Hz. Muhammed'e 'İyi ve kötü günde, sevinçte ve kederde kendisiyle beraber olacaklarını, onu dinleyip onayacaklarını itaat edeceklerine söz vermişlerdi. Tarih kitapları buna Bi'at-i Rıdvan adını vermişlerdir"* der ve *"Asıl Biat, yol gösterici, uyarıcı (Mürşid) ile istekli (talib) arasındaki gerçek anlamda bi 'at (yani ona uyma ve onun önderliğini kabul etme) budur"* diyerek Rıdvan Biati'ni ikrarın dayanağı olarak gösterir..[187] NOYAN, Ahmed Rifat Efendi'nin, kadınların ellerini tutmadan, sadece konuşarak biat alınmasını doğru bulduğunu söyler ve "Bu zatın ifadesine göre : *Hz. Peygamber'de böyle yaparmış. Böyle bir merasim (tören) olacağında ellerini bir kap içinde suya batırır ve o kabı kadınlara verir anlar da ellerini bu suya sokarak Biat merasimi tamamlanırmış*" sözlerini nakleder.[188]

Bu değerlendirmeler de göstermektedir ki günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinden bir kısmına göre Akabe Biat'ları ve Hudeybiye Biatı Alevî-Bektâşî ayin ve erkanının önemli bir kısmına kaynaklık etmektedir. İkrar/Biat, Cem'lerin gizli yapılması, İkrar'ın gece yapılması, İkrar'da pençe kullanılması, On İki Hizmet, Tevellâ-Teberrâ, Akabe Biat'larından kalmıştır. Yeterlilik yaşına ulaşanların ikrar vermesi ile Dedegân kolunda Cem'lerde tarik kullanımı, Hudeybiye Biatı'nın sonucudur.[189]

Tahric ve değerlendirme :

Akabe Biat'ları ve Hudeybiye Biatı'nın vukuu konusunda kaynaklarda herhangi bir ihtilaf söz konusu değildir. Tarih, Siyer ve Hadis kaynakları adı geçen biatları haber vermekte ve doğrulamaktadır.[190] Kur'an-ı Kerim'de de Fetih Sûresi 10. ve 18. ayetleri ile Hudeybiye biatına işaret edildiği müfessirler tarafından da ifade edilmiştir.[191] Buhârî, "O ağacın altında bey'at ederlerken Allah, mü'minlerden razı olmuştur"[192] ayetini, Hudeybiye Gazvesini ele aldığı bâbın başlığı olarak kullanmıştır.[193] Bu ayetle kasdedilen bey'at Hudeybiye' de yapılan "Rıdvân Bey'atı" dır.[194] Rivayetlerden anlaşılmaktadır ki, nübüvvetin onikinci yılında Birinci Akabe Biat'ı, onüçüncü yılında ikinci Akabe Biat'ı, hicretten sonra altıncı yılda da Hudeybiye Biatı gerçekleşmiştir.

---

[186] ZELYUT, Alevîlik, 66. Bektâşîlik'te biat hakkında ayrıca bkz. OYTAN, Bektâşîliğin İç Yüzü, 238-239.

[187] NOYAN, Bektâşîlik, 135.

[188] NOYAN, Bektâşîlik, 135. (NOYAN, Ahmet Rifat Efendi'nin sözlerini, Mir'at-il- mekasid, s.267'den nakleder.)

[189] KAYA, Alevî-Bektâşî, 310-318; Musahiplik, 110-113; TUR, Erkânnâme, 452-456; İkrarın kaynağının "Rıdvan Biatı" oladuğu hakkında bkz.NOYAN, B., Bektâşîlik, 135; ZELYUT, Alevîlik, 66.

[190] Msl. Akabe biatleri hk. Bkz. İBN HIŞÂM, II, 279-281, 290-295, 312; İBN SA'D, Tabakât, III, 602-622; AHMED, III, 460-461;V 316, 326; BUHÂRÎ, Menâkıbü'l-Ensâr, 43; İman, 11; Ahkâm, 49; Hudûd, 8, 14; Tevhîd, 31; MÜSLİM, Hudûd, 41-44; İBN İSHÂK el-FÂKİHÎ, Ahbâru Mekke, IV, 26. (I-VI, Thk. Abdülmelik Abdullah Dehîş, Dâru Hadr, II. Bsk, Beyrut, 1414.); TABERÎ, Tarih, I, 565; Hudeybiye hk. bkz. İBN HIŞÂM, IV. 283; İBN SA'D, Tabakât, II, 97-101; III, 93-94; AHMED, II, 101, 120; VI, 420; BUHÂRÎ, Megâzî, 35; Tefsîr, Feth, 5; Cihâd ve Siyer, 110; MÜSLİM, İmâre, 67-80; İBN İSHÂK el-FÂKİHÎ, Ahbâru Mekke, V, 74-76; TABERÎ, Târih, II, 121; İBN HIBBÂN, Sahîh, X, 415. Akabe biatları Şiî kaynaklarda da tahric edilmiştir. Bkz. MÂZENDERÂNÎ, İbn Şehrâşûb, Menâkıbu Âl-i Ebî Tâlib, (I-IV, Müessesetü'l-Allâme, Kum, 1379). I, 174; MECLİSÎ, Bihâr, XV, 369-370; XIX, 15, 21, 24. On iki nakib seçildiği hakkında bkz. TABERSÎ, İ'lâmu'l-Verâ, 59; MÂZZENDERÂNÎ, Menâkıb, I, 174; MECLİSÎ, Bihâr, XV, 370; XIX, 12, 15, 25, 47.

[191] TABERÎ, Câmiu'l-Beyân, XXVI, 76, 85; KURTUBÎ, XIII, 266, 274; İBN KESÎR, Ebu'l-Fidâ İsmâil, Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm, IV,186-191.(I-IV, Dâru'l Fikr, Beyrut, 1401)

[192] 48/ Fetih, 18.

[193] BUHÂRÎ, Megâzî, 35.

[194] TABERÎ, Câmiu'l-Beyân, XXVI, 85; KURTUBÎ, XIII, 274; İBN KESÎR, Tefsîr, IV, 187. Hudeybiye biatı için "Bey'atü'r-Rıdvân" ifadesinin kullanıldığına dair örnekler için bkz. BUHÂRI, Fedâilü'l-Ashâb, 7; Megâzî, 19, 35; MÜSLİM, İmâre, 67; TİRMİZÎ, Menâkıb, 19; NESÂÎ, Ahbâs, 4.

Birinci Akabe biatına Medine'den gelen oniki kişi (erkek) katılmış ve henüz harp farz kılınmadı ğı için kadınların biatı gibi, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmamak, hırsızlık ve zina yapmamak, çocuklarını öldürmemek, yalan uydurarak bühtanda bulunmamak, ma'rufta isyan etmemek üzere biat etmişler, verdikleri sözde durmaları halinde cennetle müjdelenmişlerdir.[195] Taberî, savaş farz kılınmadan önce olduğu için Birinci Akabe biatına "Bey'atü'n-Nisâ" dendiği gibi, savaşın farz kılınmış olması nedeniyle ikinci Akabe biatına "Bey'atü'l-Harb" dendiğini nakleder.[196] İbn Hışâm'ın verdiği bilgiye göre İkinci Akabe biatına yetmiş üçü erkek ikisi kadın olmak üzere 75 kişi katılmış, Hz. Peygamber, içlerinden on iki kişiyi nakib seçmelerini istemiştir. Onlar da dokuzu Hazrec'ten üçü Evs'ten olmak üzere oniki kişiyi nakib olarak seçmişlerdir.[197]

Rıdvân Bey'atı da denen Hudeybiye Biatı ise, hicretin altıncı yılında, Hudeybiye'de bir ağacın altında gerçekleşmiştir. O yıl Hz. Peygamber, Umre ziyareti amacıyla 1400-1500 sahabi ile birlikte Mekke'ye gitmek üzere yola çıkmış, Hudeybiye mevkiinde konaklamış, Mekke'lilerle anlaşma yapmak üzere elçiler vasıtasıyla görüşmeler yapmıştır. Hz. Peygamber'in elçisi olarak Mekke'lilerle görüşme yapmak üzere giden Osman b. Affân'ın öldürüldüğü haberi üzerine Hz. Peygamber oradaki bir semure ağacının altında ashâbından bey'at almıştır.[198]

I. ve II. Akabe Biatları ile Hudeybiye Biatı hakkında bazı günümüz Alevî- Bektâşî kaynaklarında verilen bilgilerin önemli bir kısmı kaynaklarda yer almakta, bir kısmı ise kaynaklardaki bilgilerle uyuşmamaktadır.

a) I. Akabe biatında kadın bulunduğuna dair rivayet bulunamamıştır. Bu biata "Biâtü'n-Nisâ" adı verilmesinin nedeni savaş farz kılınmadan önce olmasındandır.[199] İkinci Akabe biatına 48 kişinin katıldığına dair herhangi bir rivayet tespit edilememiştir.[200] Her iki Akabe biatının da gece yapılmış olduğu ise Akabe biatları ile ilgili zikrettiğimiz kaynaklarda sabittir.

b) Hudeybiye biatının ağaç altında alındığı temel hadis kaynaklarında yer almaktadır.[201] Yaptığımız tarama sonucunda; Hz. Peygamber'in Hudeybiye'de biat alırken, sol elini verip sağ elini biat edenlerin başına koyduğuna dair bir rivayet, ya da ağaç dalı kullandığına dair rivayet tespit edilememiştir.[202]

---

[195] İBN HIŞÂM, II, 279-281; Akabe biatının şartları BUHÂRÎ'de şöyle yer almaktadır: "Rasûlullâh, 'Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayacağınıza, zina etmeyeceğinize, çocuklarınızı öldürmeyeceğinize, uyduracağınız yalanla kimseye iftira etmeyeceğinize, ma'rufta isyan etmeyeceğinize dair bana biat ediniz. Kim bunları yerine getirirse bunun karşılığı Allah'tandır. Kim de bu şeylerden dolayı dünyada bir cezaya uğrarsa, bu kendisi için günahlarına bağışlanma olur. Kim de bu günahlardan birini işler Allah'ta günahını gizlemiş olursa bunun durumu Allah'a kalmıştır, dilerse bağışlar, dilerse cezalandırır' buyurdu." BUHÂRÎ, İman, 11; krş. BUHÂRÎ, Menâkıbü'l-Ensâr, 43; MÜSLİM, Hudûd, 41.

[196] TABERÎ, Tarih, I, 565; AHMED b. Hanbel'in Müsned'inde de aynı adlandırma yer alır. V, 316.

[197] İBN HIŞÂM, II, 290-292.

[198] TABERÎ, Tarih, II, 116-122. Hudeybiye biatı hk. Ayrıca bkz. İBN HIŞÂM, IV. 275-283; İBN SA'D, Tabakât, II, 97-101; MÜSLİM, Cihad ve Siyer, 132; İBN İSHÂK el-FÂKİHÎ, Ahbâru Mekke, V, 74-77; 1300 ile 1500 arasında değişen Hudeybiye biatına katılanların sayısı ile ilgili rivayet örnekleri için ayrıca bkz. BUHÂRÎ, Megâzî, 35; MÜSLİM, İmâre, 67, 71-75.

[199] İBN HIŞÂM, II, 279; AHMED, V, 323; TABERÎ, Târih, I, 558-559, 565; HEYSEMÎ, İslâm üzere yapılan bey'atın "Bey'atü'n-Nisâ" olarak isimlendirildiğini söyler. Mecma' VI, 36.

[200] İkici Akabe'ye katılanların sayısı kaynaklarda 70 ile 75 arasında değişmektedir. Bkz. İBN SA'D, Tabakâtü'l-Kübrâ, I, 221-222. İBN EBÎ ŞEYBE, Kitâbü'l-Musannef fi'l-Ehâdîsi ve'l-Âsâr, VII, 444.(I-VII, Thk. Kemal Yusuf el-Hût, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 1409.); İBN HIBBÂN, Sahih.

XIV, 173; HÂKİM, Müstedrek II, 681.; Akabe bey'atları ile ilgili rivayetler için ayrıca bkz. HEYSEMÎ, Mecma' VI, 40-49.

[201] Msl. AHMED, V, 433; DÂRİMÎ, Siyer, 18; BUHÂRÎ, Megâzî, 35; MÜSLİM, İmâre, 67, 69; TİRMİZÎ, Menâkıb, 58; İBN HIBBÂN, Sahîh, XI, 126.

[202] ULUSUY'un "değnek, Hz. Muhammed'in altında oturduğu ağacı temsil etmektedir" sözü dikkate değer bir ifadedir (ULUSOY; Hünkâr, 257.) Bu yoruma göre tarik kullanımı, Hz. Peygamber'in ağaç dalı kullanmasını değil, altında bey'at aldığı ağacı temsil etmektedir.

c) Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde Hz. Peygamber'e ikisi Akabe'de biri de Hudeybiye'de olmak üzere üç defa biat edildiği zikredilirse de, Hz. Peygamber sadece Akabe ve Hudeybiye'de değil diğer zamanlarda da bey'at almıştır.[203]

d) Akabe biatları veya Hudeybiye biatıyla ilgili olmamakla birlikte, Hz. Peygamber'in, çocukların biatını almadığına dair rivayet temel hadis kaynaklarında yer almaktadır.[204]

e) Hz. Peygamber'in kadınların biatını sözlü olarak aldığı, kadınların elini tutmadığı ise çok sayıda rivayette yer almaktadır.[205] Kadınların biatını alırken Hz. Peygamber'in bir kap içine su koyup ellerini daldırıp çıkardığı sonra da kadınların suya elini sokarak biat ettikleri[206] veya elinin temasını engelleyen bez/kumaş bulundurmak üzere kadınların biatını aldığına dair rivayetler de bulunmaktadır.[207]

f) Hz. Peygamber çeşitli zamanlarda, İslâm, iman ve cihad[208] veya hayr,[209] dinlemek ve itaat etmek, cenazenin arkasından feryad ile ağlamamak, Namaz kılmak, zekât vermek ve her Müslüman'a nasihat etmek[210] veya Allah ve rasûlünün sünneti üzere[211] bey'at almış; Hudeybiye biatı ise, ölüm, sabır[212] veya kaçmamak[213] üzere yapılmıştır. Hudeybiye biatında, Tevellâ-Teberrâ yemini yapıldığı konusunda ise herhangi bir kayıt tespit edilememiştir.

g) İbn Hışâm (213/828), İbn Sa'd (230/844), İbn Ebî Şeybe (235/849), Ahmed b. Hanbel (241/855), Taberânî (360/971) ve İbn Abdilberr (463/1071) İkinci Akabe biatında oniki nakib seçildiğini nakletmektedirler.[214] Buhârî Ubâde b. Sâmit için,[215] Müslim de Useyd b. Hudayr için[216] "nakiblerdendir" ifadesini kullanmış herhangi bir sayı zikretmemişlerdir. Ubâde b. Sâmit'in "ben

---

[203] Msl. Mekke fethedildiğinde büyük-küçük insanların gelerek Hz. Peygamber'e bey'at ettiğine dair bkz. ABDURRAZZÂK, X, 317; Hz. Peygamber'in, Mekke'nin fethinden sonra Safa tepesinde Hz. Ömer ile birlikte İslâm üzere bey'at aldığına ddair bkz. TABERÎ, Târîh, II, 161; İbn İshak el-Fâkihî, İman ve şehâdet üzere bey'at aldığını nakleder. İBN İSHÂK el-FÂKİHÎ, Ahbâru Mekke, IV, 137; krş. HÂKİM, Müstedrek, III, 335.) Müşâcî b. Mes'ud, hicret üzere bey'at etmek istediğinde, "hicret, ehli için gelip geçmiştir" diyerek, iman, İslâm ve cihad veya hayr üzere bey'at almıştır. (BUHÂRÎ, Cihâd ve Siyer, 110, 194; Megâzî, 53; MÜSLİM, İmâre, 84; NESÂÎ, Bey'at, 15; EBÛ DÂVUD, Cihad, 2.) Hicretten sonra Medine'de Müslüman olan kadınların bey'atını aldığına dair bkz. İBN SA'D, Tabakât, VIII, 11.

[204] BUHÂRÎ, Şirket, 13; Ahkâm, 46;NESÂÎ, Bey'at, 20; EBÛ DÂVUD, Harâc, 9; TABERÂNÎ'nin mürsel rivayetine göre Hz. Peygamber, Hasan, Hüseyin, Abdullah b. Abbas ve Abdullah b. Ca'fer dışında hiçbir çocuğun bey'atini kabul etmemiştir. TABERÂNÎ, Kebîr, III, 115. Bkz. HEYSEMÎ, Mecma' VI, 40.

[205] MÂLİK, Muvatta', Bey'at, 2. (I-II -Aynı Ciltte-,Çağrı Yay. İstanbul, 1981.); İBN HIŞÂM, II, 312; AHMED, VI, 114; BUHÂRÎ, Ahkâm, 49; Tefsîr, Mümtehıne, 2; MÜSLİM, İmâre, 88-89; EBÛ DÂVUD, Harâc, 9; İBN MÂCE, Cihâd, 43; NESÂÎ, Bey'at, 18; İBN HIBBÂN, Sahîh, X, 417.

[206] İBN SA'D, Tabakât, VIII, 11; TABERÎ, Târih, II, 62.

[207] İBN SA'D, Tabakât, VIII, 5. (Kadınların bey'atı ile ilgili örnekler için bkz. VIII,5-13.)

[208] BUHÂRÎ, Megâzî, 53; Cihad ve Siyer, 110.

[209] MÜSLİM, İmâre, 84.

[210] BUHÂRÎ, İman, 42; Şürût, 1.

[211] MÂLİK, Muvatta', Bey'at, 3.

[212] BUHÂRÎ, Cihad ve Siyer, 110;

[213] MÜSLİM, İmare, 68;

[214] İBN HIŞÂM, II, 292; İBN SA'D, Tabakâtü'l-Kübrâ, III, 602; İBN EBÎ ŞEYBE, Musannef, VII, 444; AHMED, III, 460-461; İBN HIBBÂN, es-Sıkât, I, 111-112.(I-IX, Thk. Şerefüddin Ahmed, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1975); TABERÂNÎ, Mu'cemü'l-Kebîr, XIX, 89-90; İBN ABDİLBERR, et- Temhîd limâ fi'l-Muvatta' mine'l-Meânî ve'l-Esânîd, XXIII, 274-275. (I-XXIV, Thk. Mustafa b. Ahmed el-Alevî-Muhammed Abdülkebîr el-Kübrâ, Vezâratü Umûmi'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l- İslâmiyye, Mağrib, 1387.); ZEHEBÎ, Siyeru A'lâm, I, 300-301. Bu rivayetlerin hepsinde oniki nakibin isimleri aynı olup, şöyle verilmektedir; Üseyd b. El-Hudayr, Ebü'l- Heysem et-Teyyihân, Sa'd b. Hayseme, Es'ad b. Zürâre, Sa'd b. Er-Rebî', Abdullah b. Revâha, Sa'd b. Ubâde, el-Münzir b. Amr, el-Berâ b. Ma'rûr, Abdullah b. Amr, Ubâde b. Es-Sâmit, Râfi' b. Mâlik.

[215] BUHÂRÎ, İman. 11.

[216] MÜSLİM, Hayz, 108.

nakiblerdenim" ifadesi de yine Buhârî ve Müslim'in, rivayetlerinde yer almaktadır.[217]

Ahmed b. Hanbel, mufassal olan rivayetinde ikinci Akabe biatında dokuzu Hazrec üçü de Evs'ten olmak üzere oniki nakib seçildiğini nakleder.[218] İbn Abdilberr de, ikinci Akabe'deki oniki nakibin ismini Ahmed b. Hanbel'den nakletmiştir.[219] "Nakiblerdendir" ifadesi, İbn Hacer tarafından, Abdullah b. Amr, Râfi' b. Mâlik,

Ubâde b. Sâmit, Berâ b. Ma'rûr, Sa'd b. Hayseme, Es'ad b. Zürâre, Useyd b. Hudayr, Abdullâh b. Revâha, Sa'd b. Ubâde Ebû Lübâbe b. Abdi'l-Münzir, Müseyyib b. Amr ve Abdullah b. Şibl b. Amr hakkında kullanılmıştır.[220]

İbn Hacer'in nakiblerdendir dediği sahabîler, İbn Hışâm, İbn Sa'd, İbn Ebî Şeybe ve İbn Abdilberr' in saydığı isimlerle tam olarak uyuşmamaktadır. Heysemî, Taberânî'nin rivayet ettiğini söylediği haberden söz ederken on isim saymaktadır.[221] Suyûtî de, Buharî'nin rivayetindeki "nakiblerdendir" ifadesindeki ibhâmı açıklamak üzere onbir isim saymakta,[222] Ebû Şehbe ise aynı ibhâm'ın izahı için İbn Hışâm ve diğerlerinin listesine tabi olmaktadır.[223] Netice itibariyle, isimler konusunda ihtilaf olmakla birlikte Akabe biâtında nakiblerin varlığı konusunu, çok sayıda rivayet doğrulamaktadır.

Karşılıklı akitleşmek, sözleşmek, itaat anlamı bakımından,[224] Alevî-Bektâşî erkanından olan Dede veya Mürşide ikrar/biat ile Hz. Peygambere yapılan bey'atlar arasında anlam bağı kurmak mümkündür.Verilen ikrar ya da biat Dedeye itaat ve söz verme anlamı taşımaktadır. Ayrıca ikrar töreninde tâlibe verilen telkinde, hırsızlık ve zina yapmamak, yalan söylememek gibi şartlar[225] ile Akabe bey'atındaki şartlar arasında kısmî benzerlikler görülmektedir. Bu şartların evrensel ahlâk ilkeleri olduğunda kuşku yoktur. Ancak ikrar ayinindeki bu şartların İslâmî kaynaklı olmadığı anlamına da gelmez. Şiî tesirlerin de gözlendiği İkrar telkininin, kaza- kader, mahşer, Ehl-i Beyt, tarikât-ı Nâciye, tevellâ-teberrâ gibi unsurlar içermesi İslâmî kültürden bağımsız olmadığının yeter delilleri sayılabilir.

1- *"Tanrı Ali ile beni bir nurdan yarattı, Biz aynı nurdanız*".

---

217 BUHÂRÎ, Menâkıbu'l-Ensâr, 43; Diyât, 2; MÜSLİM, Hudûd, 41.

218 AHMED, III, 460-461.

219 İBN ABDİLBERR, et-Temhîd, XXXIII, 274-275.

220 İBN HACER, İsâbe, Abdullah b. Amr,(IV, 189); Râfi' b. Mâlik,(II, 444); Ubâde b. Sâmit,(III, 624); Berâ b. Ma'rûr,(I, 282); Sa'd b. Hayseme,(III, 55); Es'ad b. Zürâre,(I, 54-55); Useyd b. Hudayr,(I, 83); Abdullâh b. Revâha,(IV, 83); Sa'd b. Ubâde,(III, 66V); Ebû Lübâbe b. Abdi'l- Münzir,(VII, 349); Müseyyib b. Amr,(VI, 122); Abdullah b. Şibl b. Amr(IV, 126). İbn Hışâm'ın saydığı oniki nakib şunlardır: Useyd b. El-Hudayr, Sa'd b. Hayseme, Es'ad b. Zürâre, Sa'd b. Rebî', Abdullah b. Revâha, Sa'd b. Ubâde, el-Münzir b. Amr, el-Berâ b. Ma'rûr, Abdullah b. Amr, Ubâde b. Es-Sâmit, Râfi' b. Mâlik, Ebu'l-Heysem et-Teyyihân. İBN HIŞÂM, Sîre, II, 292-294. (İBN HIŞÂM son nakibi Rifâ'a b. Abdi'l-Münzir olarak rivayeti naklettikten sonra, "Ehl-i ilm Rifâ'a yerine Ebu'l-Heysem et-Teyyihân'ı saymıştır açıklamasını yapar. İBN EBÎ ŞEYBE de Ebu'l- Heysem'i nakibler arasında zikreder. Musannef, VII, 444.)

221 HEYSEMÎ, Mecma' VI, 45-46.

222 SUYÛTÎ, Tedrîb,

223 EBÛ ŞEHBE, Muhammed b. Muhammed, el-Vasît, 648.(Âlemü'l-Ma'rife, Cidde, 1983.)

224 İBN MANZÛR, Lisânü'l-Arab, VIII, 23-26; İBN HACER de Bey'at kelimesinin mâlî alışverişe teşbih ile karşılıklı ahitleşme, akitleşme anlamına geldiğini söyler ve "Allah Mü'minlerden mallarını ve canlarını kendilerine cennet karşılığında satın almıştır." (9/Tevbe, 111) ayetini örnek gösterir.(Fethu'l-Bârî, I, 64.)

225 Esat KORKMAZ, Bektâşî olmak isteyen Tâlib/İstekli'ye şu telkinin verildiğini belirtir: "Erenler meydanında, pir huzurunda mürşit'ine teslim-i rızada oldun mu? Yalan söyleme, haram yeme, livata ve zinâ etme, elinle koymadığın bir şeyi alma, gözünle her gördüğünü söyleme . Allah- Muhammet-Ali, On İki İmam, hanedan-ı ehlibeyt'e iman ettin mi, kaza ve kadere bel bağladın mı? Bunun ikisini bir bilip gece ve gündüz gönlünde Allah-Muhammet-Ali'yi mürşit'in aracılığıyla bildin mi? Tarikat-ı Naciye'den olup Cafer-i Sadık'ın mezhebini hak tanıdın mı, tevellâ ve teberra'yı kıldın mı? Bu ikrardan dönersen huzur-u mahşer'de yüzün kara olsun mu? Allah- Muhammet-Ali, Hünkâr Hacı Bektaş Velî ikrarında sahip kadem eyleye hu.". KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 183.

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinden bazılarında biat/ikrar konusu ele alınırken zikredilen rivayetlerden biridir.[226] İlk biatın; Allah'ın ruhlardan "ben sizin rabbiniz değil miyim?" diyerek aldığı biat olduğu, söylenerek şu şekilde temellendirilmektedir : Tanrıdan başka hiçbir şey yokken Tanrı kendi öz cevherinden nübüvvet ve velayet nurunu yani, Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin nurunu meydana getirmiştir. Bunun kanıtı Hz. Peygamber'in "Tanrı Ali ile beni bir nurdan yarattı" sözüdür. Hz. Peygamber Hz. Ali'den başka kimse için "Biz aynı nurdanız" dememiştir. Tanrı yaratmış olduğu Muhammed Ali'nin nurundan diğer ruhları yaratmış ve ben sizin rabbiniz değil miyim? diyerek ilk biatı almıştır İkinci biat Hz. Adem'e secde ile gerçekleşmiştir.[227] Bazı Alevî-Betaşi eserlerinde bu rivayet, biat konusu ile ilgi kurulmaksızın çeşitli lafızlarla verilmektedir.[228] *Şerhu Hutbeti'l- Beyân'* da da muhtasar veya mufassal olarak yer alan rivayet,[229] *Vîrânî Risalesi* ve *Buyruk* ta da "Benimle Ali bir/aynı nurdanız" lafzıyla zikredilmektedir.[230]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet, Deylemî'nin Firdevs'inde iki ayrı formda yer almıştır. Birincisinde, "Ben ve Ali bir nurdan yaratıldık",[231] ikincisinde ise "Ben ve Ali, Allah'ın kudret elinde asılmış olarak onu tesbih ve takdis eden bir nur idik"[232] şeklindedir. Her iki

rivayette de, Ademin yaratılmasından 4000 yıl önce ve Abdülmuttalibin sulbünde ikiye ayrılıncaya kadar aynı nur olarak kaldığı kaydı yer almaktadır.

Zehebî ve İbn Hacer, "Ben ve Ali, Allah'ın kudret elinde muallak olarak onu tesbih ve takdis eden bir nur idik." rivayetini, Hasan b. Ali b. Zekeriyya'nın mevzu rivayetlerinden birine örnek olarak zikretmişlerdir.[216] Adı geçen râvî hakkında İbn Adiyy, "Ehl-i Beyt hakkında ve başka konularda hadis uydururdu" demektedir.[218]

Dârakutnî tarafından metrûk olarak nitelenen[219] ravinin, hadis uydurduğu çeşitli kaynaklarda tekrar edilmiştir. İbnü'l-Cevzî'nin *Mevzû'ât*ına aldığı rivayet, Şia'nın uydurma hadislerinin örneği olarak ta zikredilmiştir.[222]

Rivayete, Şiî kaynaklarda da "Ben ve Ali bir nurdan yaratıldık",[223] veya "Ben ve Ali, aynı nurdanız"[224] şeklinde bolca rastlanması, Şia'nın tesirinin açıkça görüldüğü bir rivayet[225] olduğu tespitini doğrular niteliktedir.

Temel hadis kaynaklarında yer almayıp sadece zayıf ve uydurma haberleri de içerdiği bilinen *Firdevs*'te kendine yer bulabilmiş olması ve uydurma rivayet örneği olarak zikredilmiş olması düşündürücüdür. *Firdevs'te* yer alan ve bazen aynı formda ifade edilmiş olan "Allah beni kendi nurundan, Ebubekir'i benim nurumdan, Ömer' de Ebubekir'in nurundan yarattı", "Ben ve Ebubekir aynı çamurdan yaratıldık" veya "Ben ve Ebûbekir aynı topraktan yaratıldık",[228] hatta "Ben, Ebûbekir ve Ömer aynı topraktan yaratıldık"[233] gibi rivayetleri de dikkate aldığımız zaman bu tür haberlerin siyasi tarafgirliklerin ürünü haberlerden olabileceğini düşündürmektedir.

---

[226] KAYA, Alevî-Bektâşî, 311; Biat konusundan bağımsız olarak.

[227] KAYA, Alevî-Bektâşî, 311-313; İlk biatlar konusunda benzer değerlendirmeler için bkz.TUR, Erkânnâme, 452.

[228] "Allah'ın ilk yarattığı, benim ve Ali' nin nurudur. Biz aynı nurdanız"(ZELYUT, Alevîlik, 55.); "Ali ile ben bir nurdanız" (TUR, Erkânnâme, 317); "Cenab-ı Allah beni ve Ali'yi bir nurdan yarattı"(TUR, Erkânnâme, 428.) "Ali ile ikimiz bir nurdanız"(TANRIKULU, Ademi Farkeden, 15, 24.) veya "Biz Ali ile aynı nurdanız"(ERSEVEN, İ.C., *"Hangi Ali?",* 48.) Ayrıca bkz. ÖZTOPRAK, 91; KAYA, Musahiblik, 39, 122; YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 319; SEVİN, Alevîlik, 54, 65, 138.

[229] SEYYİD HÜSEYİN, Şerh, 11, 12, 49, 89, 117.

[230] VÎRÂNÎ RİSÂLESİ, 298; BUYRUK, 187. Aynı nurdan yaratılma ile ilgili olarak ayrıca bkz. BUYRUK, 175.

[231] DEYLEMÎ, el-Firdevs bi Me'sûri'l-Hıtâb, II, 191.(Muhammed es-Saîd b. Bisyûnî Zeğlul, Dâru'l- Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut, 1986)

[232] DEYLEMÎ, Ferdevs, III, 283.

[233] DEYLEMÎ, Ferdevs, IV, 29.

Konunun, tasavvufî eserlerde karşılaşılan Nûr-ı Muhammedî fikri ile ilgili olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi "Nûr-ı Muhammedî" veya "Hakîkat-i Muhammedî" terimi, tasavvuf edebiyatında sıkça karşılaşılan kavramlardandır. İlk defa Sehl b. Abdillah et-Tüsterî'de (283/896) görülen ve daha sonra geliştirilerek İbn Arabî ile tasavvufun ana doktrinlerinden biri haline getirilen bu nazariyeye göre; ilk yaratılan Hz. Muhammed'in ruhudur. Her şey ondan ve onun için yaratılmıştır. Hz. Peygamber'in nûru Hz. Adem'de tecelli edip daha sonra da diğer peygamberlere intikal etmiş, nihayet Hz. Peygamber beden olarak dünyaya gelince de nûr ona intikal edip karar kılmıştır. Her ne kadar Hz. Adem insanların maddî babası ise de, ilk yaratılan nûr olması bakımından Hz. Peygamber ruhların babasıdır. Mutasavvıflar bu düşünceyi rivayetlerle de desteklemişlerdir. Nitekim, "Tasavvufî/Ahlâkî Hadisler" bölümünde tahricini yaptığımız "Adem su ile çamur/ruh ile cesed arasında iken ben peygamberdim", "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" gibi rivayetler Nûr-ı Muhammedî anlayışının istinad ettiği hadisler olarak değerlendirilir.[234]

Alevî-Bektâşî kültürünün belirgin unsurlarından biri olan "Muhammed-Ali birlikteliği" düşüncesini destekleyen "Ben ve Ali bir nurdan yaratıldık" rivayeti de, Tasavvuf kültüründe yer alan bu anlayış ile birlikte değerlendirildiğinde, Nur-ı Muhammedî ile ilgili rivayetlerin,[235] Hz. Ali faktörüyle zenginleştirilmiş bir versiyonu gibi görünmektedir. Değerlendirdiğimiz rivayette olduğu gibi, "Yâ Ali! bütün peygamberlerle gizli geldin benimle âşikâr oldun" rivayetinde veya "Levlâke levlâk" rivayetindeki ikinci "levlâk" ifadesinin Hz. Ali olarak yorumlanmasında, aynı yaklaşımı görmek mümkündür.

3. Sema / Semah / Samah

Semâ, Semah veya Samah "Alevîlik-Bektâşîlikte Cem'deki on iki hizmet sıralamasında yer alan, Cem ve muhabbet toplantılarında müzik eşliğinde yapılan dinsel tören"[236] veya "Cem ayinlerinde, kurbanlarda ve diğer törenlerde yapılan ve yolun erkânından olan bir tür dinî raks"[237] olarak tanımlanır.

Konu ile ilgili sünnet/hadisler :

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde semah veya sema'ın kaynağı *"Kırklar Meclisi"* olarak gösterilirmektedir[238]

Cem töreninin de kaynağı olması nedeniyle, Kırklar meclisi ile ilgili rivayet, daha önce "Cem Töreni" başlığı altında ele alınmış ve hiçbir hadis kaynağında yer almadığı tespit edilmişti.

4. Tevellî-Teberrî

Tevellî-Teberrî, Alevî-Bektâşîliğin temel ilkelerinden biri olarak görülür ve Tevellâ ve Teberrâ şeklinde kullanılır. Tevellâ, Ehl-i Beyti ve Ehl-i Beyt soyundan gelenleri sevmek, aynı zamanda onları sevenleri sevmektir.[239] Teberrâ ise, Ehl-i Beyt'e, Ehl-i Beyt soyundan gelenlere ve bunları sevenlere düşmanlık gösterenleri, fenalık edenleri sevmeme, bunları sevenleri de sevmeyip onlardan uzak durma şeklinde tanımlanır.[240] Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinin bazılarında Tevellâ- Teberrâ'nın

---

[234] Nûr-ı Muhammedî veya Hakîkat-i Muhammediye hk. bkz. FAZLURRAHMAN, İslâm, 210-211; YILDIRIM, Tasavvufun Temel Öğretilerinin, 114-121; DEMİRCİ, Mehmet, "*Hakîkat-i Muhammediyye*", (DİA, İstanbul). XV, 179-180.

[235] Nur-ı Muhammedî ile ilgili rivayetlerin kritiği için bkz. UYSAL, Tasavvuf Kültüründe, 274-283; YILDIRIM, Tasavvuf'un Temel Öğretilerinin, 114-121, 125-126.

[236] KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 310.

[237] ULUSOY, Hünkar, 231.

[238] TUR, Erkânnâme, 397; ULUSOY, Hünkar, 231; KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 310-311; ÖZ, Alevîlik, 157; ŞENER,C.-İLKNUR Miyase, Şeriat ve Alevîlik,60; VARLIK, Hanedan, 180,182; SEVİN, Alevîlik, 249; ZELYUT, Alevîlik, 183.

[239] KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 356.

[240] KORKMAZ, Esat, Alevîlik-Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 348. Alevîlik-Bektâşîlikte Tevellâ- Teberrâ için ayrıca bkz. OYTAN, M. Tevfik, Bektâşîliğin İçyüzü 49; ULUSOY, Hünkâr, 211; KAYA, Alevî-Bektâşî, 167-168; SEVİN,

II.Akabe Biatı ve Hudeybiye Biatı'ndan kaldığı,[241] bazılarında ise Kur'an ve Hadislerden kaynaklandığı ifade edilir.[242] Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde Tevellâ-Teberrâ'yı "Alevîlik'in eski bir uygulaması" olarak tanıtan[243] veya "Kötülüklerden kaçıp iyiliklere yaklaşmak" şeklinde anlamlandıranlar da[244] vardır. Şiîlikte de Tevellâ; Hz. Muhammed ve soyu ile onları sevenleri sevmek, Teberrâ; Hz. Muhammed ve soyunu sevmeyenler ile, sevmeyenleri sevenleri sevmemektir.[245]

Konu ile ilgili sünnet/hadisler :

1- "*Kanım sizin kanınızdır, siz benimsiniz, ben sizinim, dostunuza dostum, düşmanınıza düşmanım*"

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinden bazılarında Tevellâ-Teberrâ'nın kaynağı, İkinci Akabe Biatı[246] olarak gösterilmiştir. Bazı Alev,-Bektâşî yazarlara göre, Hz. Peygamber İkinci Akabe biatında, önce bir konuşma yaparak İslâm'ın inceliklerini, yararlarını anlatmış ve bu sözlerle tevellâ ve teberrâ yapmıştır.[247]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet, İbn Hışâm, Ahmed b. Hanbel ve Taberânî tarafından ikinci Akabe biatının konu edildiği mufassal haberde bazı farklılıklarla yer almıştır.[248] İbn Hıbbân Sikât'ında[249] İbn İshâk Fâkihî Ahbâru Mekke'de,[250] Taberî de Tarih'inde[251] Ka'b b. Mâlik'ten tahric etmişlerdir. *Müsned* de Akabe'ye katılanların Medine'den hareketinden başlamak üzere uzunca bir anlatımla yer alan rivayetin konumuzu ilgilendiren kısmı şöyledir: ".Rasûlullah konuştu ve Kur'an okudu. Allah'a inanmaya çağırarak İslâm'a teşvik etti. Ondan sonra : *Kadınlarınızı ve oğullarınızı koruduğunuz şeylerden beni de korumanız üzerine sizinle biatlaşıyorum* buyurdu. Berâ b. Ma'rûr, Rasûlullâh'ın elini tuttu ve: *'Evet, seni hak ile peygamber olarak gönderene yemin olsun ki, onları koruduğumuz gibi seni de koruyacağız, biat ettik yâ Rasûlallah! Vallâhi biz savaş ve silah ehliyiz. Büyüklerden büyüklere intikal ederek buna vâris olduk!* dedi. Konuşmalar devam etti. Berâ b. Ma'rûr Rasûlullah ile konuşurken Benû Abdi'l-Eşhel'den Ebü'l-Heysem b. Teyyihân, şunları söyledi: 'Bizim bazı adamlarla (Yahudilerle) anlaşmalarımız var. Biz bunları yani ahidleri bozacağız. Biz bunları yapar, sonra Allah senin kavmine dönmeni ister de bizi terk edersen? (biz ne yaparız?)' Bunun üzerine Rasûlullâh gülümsedi ve *"Aksine, kanınız kanımdır, kanınızın dökülmesi kanımın dökülmesidir. Ben sizdenim siz de bendensiniz. Savaştığınızla savaşır, barıştığınızla barış yaparım*'' buyurdu. ..."

Rivayetin senedi Ya'kub (Ya'kub b. İbrâhim b. Sa'd), Babası (İbrahim b. Sa'd b. Abdirrahman b. Avf), İbn İshâk, Ma'bed b. Ka'b b. Mâlik ve Ka'b b. Mâlik'ten oluşmaktadır. Taberânî' nin *"kanınız kanım, kanınızın dökülmesi kanımın dökülmesidir*" den ibaret olan rivayeti hariç, diğer rivayetlerin hepsinin senedinde de İbn İshâk yer almaktadır. Hadiste tevsik edilen İbn İshâk, megâzî konusunda aynı teveccühü görmemiş ve tenkid edilmiştir.[252] Zehebî, İbn İshâk hakkındaki tüm sözleri nalettikten

---

Alevîlik, 61; Nejat BİRDOĞAN' da Tevellâ-Teberrâ konusunda şöyle söyler: " Kimi Dedelere göre 'Ali'nin dostuna dost düşmanına düşman' anlamına gelen bu kavram Alevî inancında 'Kötülüklerden kaçıp iyiliklere yaklaşmak' anlamındadır." Bkz. BİRDOĞAN, Yol Ayrımı, 224.

[241] TUR, Erkânnâme, 453-454;

[242] KAYA, Alevî-Bektâşî, 168-182.

[243] Bkz. ZELYUT, Alevîlik, 228.

[244] Nejat BİRDOĞAN, Tevellâ-Teberrâ konusunda şöyle söyler: " Kimi Dedelere göre 'Ali'nin dostuna dost düşmanına düşman' anlamına gelen bu kavram Alevî inancında 'Kötülüklerden kaçıp iyiliklere yaklaşmak' anlamındadır." Bkz. BİRDOĞAN, Yol Ayrımı, 224.

[245] FIĞLALI, Çağımızda İtikâdî İslâm Mezhepleri, 172.

[246] KAYA, Alevî-Bektâşî, 317; TUR, Erkânnâme, 453.

[247] KAYA, Musâhiblik, 112.

[248] İBN HIŞÂM, II, 291-292; AHMED, III, 460-461; TABERÂNÎ, Mu'cemü'l-Kebîr, XIX, 89-90.

[249] İBN HIBBÂN, es-Sıkât, I, 106-112.

[250] İBN İSHÂK FÂKİHÎ, Ahbâru Mekke, IV, 237.

[251] TABERÎ, Târih, I, 561-562.

[252] İbn İshâk için Bkz. UKAYLÎ, Duafâ, IV, 23-28; İBN HIBBÂN, es-Sıkât, VII, 380-385; Meşâhîru Ulemâi'l-Emsâr, I,

sonra kendi görüşünü "Hasenü'l-Hadîs, Sâlihu'l-Hâl ve Sadûk" tur diyerek ifade eder fakat, yalnız kaldığı rivayetlerde münkerlik bulunduğunu da kaydeder.[253] İbn Hıbbân'a göre, İbn İshâk hakkında en ağır ifadelerde bulunan İmam Mâlik'in[254] kadhı, hadis ile ilgili değil, gazavât ile ilgili haberleri konusundadır.[255] İbn Hanbel, hakkında "Hasenü'l-Hadis" dediği[256] ve tedlisinin çok olduğunu söylediği[257] İbn İshâk'tan bu haberi rivayet etmekte sakınca görmemiştir.

Rivayetin özü şudur; Ebü'l-Heysem, yaptıkları anlaşmaları bozmaları ve yalnız bırakılmaları halinde başlarına gelebilecek tehlikeden dolayı endişesini dile getirmiş, Hz. Peygamber de bu sözlerle onları terk etmeyeceğine dair güvence vermiştir. Ne "Hz. Ali/Ehl-i Beyt sevgisi veya düşmanlığı" ne de "Kötülüklerden kaçıp iyiliklere yaklaşmak" ile ilgisi bulunmayan bu sözlerin, muhatabı olanlar ve söyleniş gerekçesini dikkate almadan Alevî-Bektâşî kültürünün en önemli prensiplerinden biri olan tevellâ-teberrâ'ya kaynaklık ettiğini söylemek tutarlı bir yaklaşım gibi görünmemektedir.

2- "La *yü'minü abdün hattâ ekûne ehabbe ileyhi min nefsi-hî ve tekûne ıtretî ehabbü min ıtretihî ve yekûne ehlî ehabbü ileyhi min ehlihî ve tekûne zâti ehabbü ileyhi bin zâtihi"* "***Hiçbir kul, benim nefsim ona kendi nefsinden daha fazla sevgili olmadıkça ve benim soyum onun soyundan daha fazla ona sevgili olmadıkça o kimse mü'min olamaz.*** "

Rivayeti tevella'nın dayanağı olarak nakleden yazar, bu sözün "...De ki: Ben buna karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum."[258] ayetine bağlı olarak söylenmiş bir hadis olduğunu söylemektedir.[259]

Tahric ve değerlendirme :

Hadisi aynı lafızla Deylemi Abdirrahman b. Ebî Leylâ'dan rivayet etmiştir. Rivayeti, "ehl" ve "ıtra"'nın takdim tehiriyle Taberânî, "ehl" ve "zât"' ın takdim tehiriyle Beyhakî tahric etmiştir.[260] Taberânî'nin aynı senedle sevkettiği bir başka rivayetinde ise "tekûne ıtretî ehabbü min ıtretihî" ifadesi yer almamaktadır.[261]

Taberânî'nin senedi "Muh. b. Abdillah el-Hadramî, el-Hasan b. Abdirrahmân b. Ebî Leylâ, Saîd b. Amr b. Ebî Nasr, Muhammed b. Ebî Leylâ, el-Hakem b. Uteybe, Abdurrahmân b. Ebî Leylâ, Babası (Ebû Leylâ)"'dan oluşmakta, Beyhakî' nin isnadı da Saîd b. Amr'da birleşmektedir.

Heysemî, senedde yer alan Muhammed b. Abdirrahman b. Ebî Leylâ'nın Seyyiü'l-Hıfz olup

---

139.(Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut, 1959); İBN ADİYY, el-Kâmil, VI, 103112; MİZZÎ, Tehzîbü'l Kemâl, XXIV, 405-428. (I-XXXV, Thk. Beşşâr ^ Avâd Ma'rûf, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1980.); ZEHEBÎ, Siyeru A'lâm, VII, 33-55; SUYÛTÎ, Tabakâtü'l- Huffâz, I, 82.(Dâru'l-Kütübi'l Ilmiyye, Beyrut, 1403.); İBN HACER, Tabakâtü'l-Müdellisîn, VII, 351.(Thk. Âsım b. Abdillâh, Mektebetü'l Menâr, Amman, 1983); Lisânü'l-Mîzân, VII, 351. Yakub b. İbrâhim için bkz. BUHÂRÎ, et-Tânhu'l-Kebîr, VIII, 396; İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh ve't-Ta'dîl, IX, 202; 'ICLÎ, Ma'rifetü's-Sıkât, II, 372; İBN HACER, Tehzîbü't-Tehzîb, XI, 333.(I-XIV, Dâru'l Fikr, Beyrut, 1984.); İbrâhim b. Sa'd için bkz. 'ICLÎ, Ma'rifetü's-Sıkât, I, 201; İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh ve't-Ta'dîl, II, 101; İBN HIBBÂN, es-Sıkât, IX, 284;. Ma'bed b. Ka'b için bkz. İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh ve't-Ta'dîl, VIII, 279; İBN HIBBÂN, es-Sıkât, V, 432; MİZZÎ, Tehzîb, XXVIII, 236-237.

253 ZEHEBÎ, Mîzân, VI, 62.

254 İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh ve't-Ta'dîl, VII, 193; İBN HIBBÂN, es-Sıkât, VII, 382; İBN ADİYY, el-Kâmil, VI, 103; ZEHEBÎ, Mîzân, VI, 57; Siyeru A'lâm, VII, 38.

255 İBN HIBBÂN, es-Sıkât, VII, 382.

256 ZEHEBÎ, Mîzân, VI, 57; SUYÛTÎ, Tabakâtu'l-Huffâz, I, 82;

257 ZEHEBÎ, Mîzân, VI, 58; İBN HACER, Tabakâtü'l-Müdellisîn, I, 51.

258 42/Şûrâ, 23.

259 KAYA, Alevî-Bektâşî,172. (Transkrip ve tercüme yazara aittir. Yazar rivayeti "Şemseddin Yeşil Binbir Hadis isimli kitabında bu hadisi yazmaktadır" diyerek nakletmiştir.)

260 TABERÂNÎ, el-Mu'cemu'l-Evsat, VI, 59. (I-X, Thk. Târık b. Avdullah b. Muhammed- Abdülmuhsin b. İbrahim el-Huseynî, Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415.); BEYHAKÎ, Şu'abu'l-Îmân, 189.(I-VIII, Thk. Muhammed es-Saîd b. Bisyûnî Zeğlul, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut, 1410.); DEYLEMİ, Firdevs, V, 154.

261 TABERÂNÎ, Kebir, VII, 75.

kendisiyle ihticac edilmediğini söylemiştir.[262]

Benzer bir rivayet "Hiç biriniz beni babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha fazla sevmedikçe iman etmiş olmaz" lafzı ile çok sayıda kaynakta tahric edilmiştir.[263] Rivayette yer alan "iman etmiş olmaz" lafzı ile kâmil imanın kasdedildiği ifade edilmiştir.[264]

Konunun tartışmaya açık bir diğer yönü, rivayetin ".sizden akrabalık sevgisinden başka bir şey istemiyorum"[265] ayeti ile ilişkilendirilerek verilmesidir. Zira ayette yer alan "illâ' l-meveddete fi'l-kurbâ" ifadesinin Ehl-i Beyt veya Hz. Peygamberin yakın akrabalarını ifade ettiği görüşü ayetle ilgili yorumlardan sadece biridir. Söz konusu ayet bir kaç şekilde yorumlanmıştır. Bu yorumlar dört başlıkta toplanabilir.

Kureyş Müşriklerinden Hz. Peygamber ile olan akrabalıklarına saygı göstermeleri istenmektedir,

Allah'ı sevme, yani güzel amellerle Allah'a yakınlık kurulması istenmiştir, Mü'minlerden Hz. Peygamber'in yakınları, yani akrabalarını sevmeleri istenmiştir, Akrabalara sıla-i rahm yapılması istenmiştir.[266]

Ayrıca ayetin neshedildiğine dair bir başka görüş daha vardır.[267]

Taberî'ye göre ayetin en doğru ve ayete muvafık olan manası "Ey Kureyş topluluğu! Ben sizden bir ücret istemiyorum. İstediğim şey; sizinle olan akrabalığımıza saygı göstererek beni sevmeniz ve aramızda sıla-i rahim yapmanızdır" anlamıdır.[268]

İbn Kesîr (774/1372) ise ayeti şöyle tefsir etmiştir: *"Ey Muhammed! Kureyş kafirlerinden şu müşriklere de ki; sizden, yaptığım bu tebliğ ve nasihatime karşılık bana vereceğiniz bir mal istemiyorum. Sizden istediğim şerrinizi benden uzak tutup rabbimin risaletini tebliğ etmeme müsaade etmenizdir. Eğer yardım etmiyorsanız, aramızdaki akrabalığa saygı göstererek eziyet etmeyin*."[269] Diğer görüşlere de yer veren İbn Kesîr,[270] kendi görüşünü ümmetin en alimi ve Kur'an'ın tercümanı diye nitelediği İbn Abbas'ın*"...Ben sizden buna karşılık; aramızdaki akrabalığa saygı göstermenizden, sıla-ı rahmde bulunmanızdan başka bir ücret istemem*" şeklindeki tefsirine[271] dayandırmıştır.[272]

Ayette yer alan "*Kurbâ*" kelimesini Hz. Peygamber'in akrabasından sadece Hz. Ali, Hz. Fatıma ve onların çocukları olarak sınırlayan rivayetler, ayetin Mekke'de nazil olması ve henüz Hz. Fatıma'nın evlenmemiş olması nedeniyle tenkid edilmiştir.[273] Nitekim ayetin nüzul sebebini, *"müşriklerin Hz. Peygamberin ücret talep ediyor olabileceğini düşünmeleri*" olarak kabul edenlerin delili de ayetin Mekkî oluşudur.[274]

Elmalılı, ayete verilen anlamlardan "*Allah'a yakınlık*" ifadesini tercih edişine, hem genel

---

[262] HEYSEMÎ, Mecma' I, 88

[263] AHMED, III, 177; III, 275; DÂRİMÎ, Rikâk, 29; BUHÂRÎ, İman, 8; MÜSLİM, İman, 70; İBN MÂCE, Mukaddime, 9 (I, 26, H. No: 67); NESÂİ, İman, 19; EBÛ YA'LÂ, V, 387; VI, 23; EBÛ AVÂNE, Müsned (a), I, 41.(I-V, Thk. Eymen b. Arif ed-Dımeşkî, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1998.); İBN HIBBÂN, Sahîh, I, 405; TABERÂNÎ, Evsat, VIII, 355.

[264] NEVEVÎ, Şerh, II, 15; SİNDÎ, Ebu'l Hasan Nûruddin b. Abdilhâdî, Haşiye, (Sünen-i Nesâî), VIII, 114.(-Sünen-i Nesâî İçinde-, Çağrı Yay, İstanbul, 1981.); MÜNÂVÎ, VI, 441.

[265] 42/Şûrâ, 23.

[266] TABERÎ, Câmiu'l-Beyân, XXV, 23-26.

[267] KURTUBÎ, XVI, 22-23; İBN HACER, Fethu'l-Bârî, VIII, 565.

[268] TABERÎ, Câmiu'l-Beyân, XXV, 26.

[269] İBN KESÎR, Tefsîr, IV, 112.

[270] İBN KESÎR, Tefsîr, IV, 112-113.

[271] AHMED, I, 229, 286; BUHÂRÎ, Tefsîr, Şûrâ, 1.(VI, 37.); Menâkıb, 1.(IV, 154); TİRMİZÎ, Sünen, Tefsir, 44 (V, 377); İBN HIBBÂN, Sahîh, XIV, 157.

[272] İBN KESÎR, Tefsîr, IV, 113.

[273] KURTUBÎ, XVI, 21-22; İBN KESÎR, Tefsîr, IV, 113.

[274] KURTUBÎ, XVI, 24.

olması, hem de öncesi ve sonrasına uygunluğunu neden olarak göstermiştir.

Kur'an-ı Kerim'in bütünlüğü ve risaletin tabiatı dikkate alınarak, ayet ile ilgili yorumların genelinden çıkarılabilecek netice şudur: Öncelikle, risalet görevinin menfaat karşılığı olamayacağı ortadadır. Bu husus hem Hz. Peygamber, hem de diğer peygamberler için söz konusu edilerek çok sayıda ayette tekrar edilmiş[275] ve tebliğe muhatap olanlara, icabet etmelerinin kendi lehlerine olduğu ihsas edilmiştir. Bu ayette de hitap genel anlamda olup müşriklere yönelik boyutu ile akrabalık bağının gözetilmesi talep edilmiş ve bu yolla tebliğe icabet ederek kurtulmaları murad edilmiştir denilebilir. Risaletin ve tebliğin amacı da bunu gerektirir. Ayrıca sıla-i rahme önem atfedilmiş olması bakımından mü'minlere de bir irşad söz konusudur. Diğer taraftan hem mü'minlere hem de müşriklere salih amel tavsiye edilerek, Allah'a yakınlaşma ve Allah'ı sevmeye çağrı, ayetin şumûlüne girebilir. Nitekim İbn Kesîr bu anlamı ayetin ikinci tefsiri olarak değerlendirmektedir.[276]

Ayet Ehl-i Beyt sevgisini ifade etmesi bakımından açık bir hüküm taşımasa da, -ki ayetin öncesi ve sonrası bu yoruma muvafık görünmemektedir- Ehl-i Beyte değer atfeden ayet ve Ehl-i Beyti sevmeyi tavsiye eden hadislerin delâletiyle mü'minler Hz. Peygamber'in Ehl-i Beytini sevme konusunda sadece bu ayete dayanma durumunda değildir. İbn Kesir'in de vurguladığı gibi, Mü'minler, özellikle sahih ve sarîh sünnete tabi olmaları halinde[277] Ehl-i Beyte, yer yüzündeki en şerefli ailenin bireyleri olarak sevgi, hürmet ve ikram göstermenin Allah'a yakınlık vesilesi olduğunu bilmek durumundadır. Ancak, Ehl-i Beyt'i sevme, onları koruma veya başka ifadelerin yer aldığı hadisleri delil alarak, bu kutlu aileye dînî, siyâsî ve hukûkî bir ruchâniyet ve otorite atfetmek zorlama yorumdan başka bir kıymet ifade etmez.

Söz konusu ayete dayandırılarak rivayet edilen hadisin ayetle bağlantısı kapalı, senedi açısından zayıf görünmektedir. Bu haliyle rivayet, Alevîlik- Bektâşîlikteki anlamıyla tevellâ'nın değil bütün Müslümanlar için söz konusu olan Ehl-i Beyt sevgisinin dayanağı olabilir.

3- " *Ya Fatıma, Cenabı Allah sana ve soyuna cehennemi haram kılmıştır*."

Rivayeti tevellâ' ya dayanak gösteren yazara göre Hz. Peygamber ""*.... Ey Ehl-i Beyti Allah sizden her türlü kiri (günahı) gidermek ve sizi tertemiz etmek istiyor"*[278] ayetindeki murad-ı ilâhîyi anlamış ve mü'minlere tevella emri olarak bu sözü söylemiştir.[279]

Rivayet diğer bazı Alevî-Bektâşî eserlerinde de[280] Hz. Fatıma'ya "Fatıma" isminin veriliş nedeni olarak *"Allah, kıyamet günü seni ve neslini cehennemden uzak tutacaktır"*[281] veya *"Kızım Fatıma 'ya ad verdim çünkü üstün ve ulu Allah onu ve onu sevenleri cehennemden ayırmış azad etmiştir"*[282] şeklinde zikredilir.

Tahric ve Değerlendirme:

Temel hadis kaynaklarında yer almayan rivayeti Saydâvî, Ğânem b. Humeyd b. Yûnus'un tercemesinde İbn Abbas rivayeti olarak,[283] Deylemî de Câbir b. Abdillah rivayeti olarak tahric etmiştir. Saydâvî'nin rivayetine göre; Hz. Peygamber, Hz. Fatıma'nın hayız görmediğini söylemiş ve "Onu Fatıma diye isimlendirdim çünkü; Allah'ın onu ve sevenlerini ateşten ayırmıştır" buyurmuştur. Deylemî ise rivayeti sadece *"Kızımı Fatıma diye isimlendirdim çünkü; Onu ve sevenleri Allah ateşten*

---

[275] 6/En'am, 90; 10/Yunus, 72; 11/Hûd, 51; 12/Yûsuf, 104; 23/Mü'minûn, 72; 25/Furkân, 57; 26/Şuarâ, 109, 127, 145, 164, 180; 34/Sebe', 47; 36/Yâsîn, 21; 38/Sa'd, 86; 52/Tûr, 40; 68/Kalem, 46.

[276] İBN KESÎR, Tefsîr, IV, 113.

[277] İBN KESÎR, Tefsîr, 114.

[278] 33/Ahzâb, 33.

[279] KAYA, Alevî-Bektâşî, 172.

[280] VARLIK, İslamiyetin Özü, 28.

[281] KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik-Bektâşîlik Açısından, 120; SEVİN, Alevîlik, 35.

[282] ERDOĞAN, Alevî-Bektâşî, 41.

[283] SAYDÂVÎ, Ebu'l-Huseyn Muhammed b. Ahmed, Mu'cemu'ş-Şuyûh, 359. (Thk. Ömer Abdüsselâm, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1405.)

ayırmıştır" lafzıyla tahric etmiştir. Bağdâdî, Saydâvî'nin tahric ettiği İbn Abbas rivayetine "sâbit değildir" demiş, Münâvî de rivayetin zayıf olduğunu söylemiştir.[284]

Abdullah b. Mes'ud'un rivayet ettiği benzer bir hadisi Bezzar, Taberânî ve Hakim *"Fatıma ırzını korumuştur. Allah ona ve zürriyetine cehennemi haram kılmıştır*" lafzıyla tahric etmişlerdir.[285] Taberânî aynı isnad ile rivayeti ".cehennemi haram kılmıştır" yerine *"Muhakkak Fatıma ırzını korumuştur. Irzını koruduğu için de, Allah onu ve zürriyyetini cennete koymuştur*" lafzı ile tahric etmiştir.[286] Şiî kaynaklarda ise *"Kızıma Fatıma adını verdim çünkü Allah onu ve sevenlerini cehennemden ayırmıştır*" lafzıyla sevkedilmiştir.[287] Bezzâr rivayeti, Muhammed b. Ukbe, Muâviye b. Hışâm, Amr b. Ğıyâs, Âsım, Zerr b. Hubeyş, Abdullah b. Mes'ud isnadıyla vermiştir. Hâkim'in ve Taberânî'nin isnadı da Muâviye b. Hışâm'dan itibaren Bezzâr'ın senedi ile aynıdır. Ebû Nuaym(430/1039)'ın garib olarak nitelediği[288] rivayet, senedinde yer alan ve münkerü'l-hadis olduğu belirtilen Amr b. Ğıyâs nedeniyle tenkid edilmiştir. Rivayetin tenkidinde Âsım'ın son zamanlarında ihtilâta maruz kaldığı da söz konusu edilmiştir.[289]

Ukaylî, rivayetin Abdullah b Mes'ud'dan mevkuf bir başka varyantına yer vererek bunun daha doğru olduğunu söylemiştir.[290] İbnü'l-Cevzî de rivayeti Mevzûât'ına almıştır.[291]

Rivayetin, temel hadis kaynaklarında yer almayıp senedi itibariyle tenkid edilmiş olması zayıflığına işaret sayılabileceği gibi, Buhârî'nin "münkerü'l-hadis" dediği Amr b. Gıyâs'ın yer aldığı senedle Hâkim tarafından tahrici, *Müstedrek'in* telif esasına aykırılık arzetmektedir.

Söz konusu rivayetin hem *"kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür*",[292] "...*Siz orada ancak yaptıklarınızın karşılığını alırsınız*",[293] "*İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur*"[294] gibi ayetler ile, hem de Hz. Peygamber'in Hz. Fatıma'ya *"Nefsini ateşten koru, senin için bir şey yapamam*" mealindeki hadislerle[295] telifi müşkil görünmektedir. Zira Rasulullah'ın terbiyesinde yetişmiş, hayatını onun rehberliğinde geçirmiş olan, aynı zamanda kızı ve sahabiyye sıfatıyla Hz. Fatıma'nın cennetle müjdelenmiş olması rivayette, ırzını korumak gibi bir sebebe istinad ettirilirken, soyunun cennetle müjdelenmesinin tek dayanağı neseb bağı olmakta, başka herhangi bir amelî sebebe dayanmamaktadır.

Alevî-Bektâşî kültürü açısından, Hz. Peygamber'in ve doğal olarak Hz. Fatıma'nın soyu kıyamete kadar devam edeceğine göre,[296] nesebî silsileye dahil olan herkes, yani dede soyu, itikadı ve ameli ne olursa olsun kendisini cennetlik olarak bilecek, kendisinden emin olacaktır. Bu, farklı yaşam

---

[284] MÜNÂVÎ, I, 168.

[285] BEZZÂR, Müsned, V. 223. (el-Bahru'z-Zehhâr el-Ma'rûf bi Müsnedi Bezzâr, I-IX, Thk. Mahfûz er-Rahmân Zeynullah, Müessesetü Ulûmi'l-Kur'an-Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hıkem, Beyrut-Medîne,1409 ; TABERÂNÎ, Kebîr, XII, 406; HÂKİM, Müstedrek, III, 165.

[286] TABERÂNÎ, Kebîr, III, 41.

[287] KUMMÎ, Uyûnu Ahbâri'r-Rızâ, III, 46; TÛSÎ, Ebû Ca'fer, el-Emâlî, 294.(Dâru's-Sekâfe, Kum, 1414.)TABERSÎ, Emînü'l-İslâm, İ'lâmü'l-Verâ bi A'lâmi'l-Hedâ, 148.(Dâru'l-Kütübi'l-İslâmiyye, III. Bsk, Kum, Ty.); MECLİSÎ, Bihâr, XLIII, 16.

[288] EBÛ NU'AYM, Hılyetü'l-Evlyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ, IV, 188.(I-X, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, IV. Bsk, Beyrut, 1405.)

[289] İBN HIBBÂN, Mecrûhîn, II, 88.

[290] UKAYLÎ, Du'afâ, III, 184.

[291] İBNÜ'L-CEVZÎ, Kitâbu'l-Mevzû'ât, (I-III, Tahk, Abdurrahman Muhammed Osman, Dâru'l-Fikr,II. Bsk, Yy, 1983). I, 321-322.

[292] 99/Zilzâl, 8.

[293] 36/Yâsîn, 54.

[294] 53/Necm, 39.

[295] AHMED, II, 333, 360, 519; MÜSLİM, İman, 348.(I, 192); NESÂÎ, Vesâyâ, 6; EBÛ AVÂNE Müsned (b), I, 93, 94.(I-II, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, Ty.); İBN HIBBÂN, Sahîh, II, 412; TABERÂNÎ, Evsat, VIII, 238. Benzer rivayetler için bkz. BUHÂRÎ, Tefsir (Şuarâ), 1; Vesâyâ, 11; Menâkıb, 14; MÜSLİM, İman, 350; NESÂÎ, Vesâyâ, 6; İBN HIBBÂN, Sahîh, XIV, 486; EBÛ AVÂNE (a), I, 89, 90, 95-96.

[296] ULUSOY, Hünkâr, 160;KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik-Bektâşîlik Açısından, 122.

ve yaklaşım biçimini benimsemiş olanlardan hangisinin isabet edip etmediğini tartışmayı bile gereksiz kılacaktır. Dolayısıyla rivayetin kayıtsız şartsız felahı öngören bir yaklaşımla değerlendirilmesini imkansız kılmaktadır. Bu nedenle olmalıdır ki, "*zürriyeti*" ifadesi ile *"Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in kasdedildiği*" açıklamaları yapılmıştır.[297] Bu tahsisin Hz. Fatıma soyuna mensup kimseler tarafından da yapılmış olması,[298] rivayetin Kur'an ve sünnetin ruhuna aykırı biçimde yanlış anlaşılmasını önlemeye yönelik olmalıdır.

Klasik kaynakları açısından Alevî-Bektâşî kültürü de necâtı nesebe bağlamamaktadır. Nitekim Buyruk'ta Zeynel Abidin'e atıfla şu söz nakledilir: *"Kabre varınca dedemi sual etmek hacet değil. Kimin oğlusun deseler, Hz. İmam Hüseyin oğluyum desem ol bana yeterdi. Amma atamı, dedemi sual etmezler. Ancak amelden sual ederler. Ne bahtı şol kula ki defterinde yanlış bulunmaya. Vay şol kula ki, defterinde yanlış buluna*."[299] *Buyruk* ta, benzer yaklaşımı, evlâd-ı rasulden olması şart olan "Pir" hakkındaki mütalaada da görmek mümkündür. *"Pirin rehberin günahı mı olur. Onlar ocakzadedirler, onların küfrü iman olur"* iddiası şiddetle reddedilir ve Allah'ın nehyettiğini yapan ocakzadeyi Allah'ın *".gel imdi hesabını gör*" diyerek onu cehenneme atacağı kaydedilir.[300] *Buyruk*ta yer alan bu değerlendirmeye benzer düşünceler günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinden bazılarında, Cafer es-Sâdık'a atfedilen şu sözlerle dile getirilir: *"Öbür dünyada insana, atanı, dedeni sormuyorlar; yaptığın işleri soruyorlar. Eğer soyuma sopuma bakılsaydı, korkum olmazdı. Yaptıklarım sorulacağı için, korkar, ağlarım*."[301]

Değerlendirmiş olduğumuz rivayette, Hz. Fatıma'ya ve soyuna cehennemin haram kılındığına dair ifadenin, Hz. Peygamber'e değil İbn Mes'ûd'a isnadı ise rivayetin bir başka problemine işaret etmektedir.

Hiç şüphesiz Allah insanları birbirini tanımaları için kavimler, kabileler halinde yaratmış,[302] hayırda yarışmaya teşvik etmiştir.[303] Hiçbir hitabında insanların fiziki ya da nesebi vasıflarını dikkate almamıştır. İnananları kardeş ilan ederek[304] üstünlüğü Allah'a itaate bağlamıştır. Hz. Muhammed'i bütün insanlığa son peygamber olarak göndermiş,[305] İnsanlar arasında âdil davranmasını emretmiş[306] ve emrolunduğu gibi dosdoğru olmakla mükellef tutmuştur.[307] Alemlere rahmet olarak gönderdiği peygamberini,[308] kendi ailesi veya soyuna rahmet edici olarak vasıflandırmak ise Kur'an'ın temel prensiplerine aykırıdır. Bu hususlara dikkat çeken M. Said Hatipoğlu,[309] hicret öncesi ve sonrası Müslümanların aynı değerde olmadığı konusunu ayetlerle değerlendiren İbn Hazm'ın şu görüşlerini aktarır: "Bundan şu gerçek çıkar ki, Bilal, Suheyb, Mikdâd, Ammâr, Sâlim, ve Selmân (bunlar kölelikten gelme gayr-ı kureşî ilk sahâbîlerdendir), (Hz. Peygamber'in amcası) Abbas'tan ve oğulları Abdullah, Fazl ve Kusem'den, (Hz. Ali'nin kardeşi) Akîl'den ve (Hz. Ali'nin oğulları) Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den Allah'ın şehâdetine göre daha faziletli zatlardır.Bundan şüphe edilmeyeceğine göre,

---

297 UKAYLÎ, Du'afâ, III, 184; HATÎB, Tarihu Bağdâd, III, 54; İBN HACER, Lisân, IV, 322; MÜNÂVÎ, II, 462.

298 Bu tahsisin Muhammed b. Ali b. Musa b. Ca'fer'e isnadı için bkz. HATÎB, Tarihu Bağdâd, III, 54; Ali er-Rızâ'ya isnadı için bkz. MÜNÂVÎ, II, 462. Gölpınarlı, Ali er-Rızâ'nın "Buradaki zürriyet, Cenabı Fatıma, Hasan, Hüseyin, Zeyneb-i Kübrâ, Zeyneb-i Suğrâ ve Ümmü Gülsüm'den ibarettir." dediğini nakleder. Gölpınarlı, Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri VE Şiîlik, 448.(Der Yay, İstanbul, 1979.)

299 BUYRUK, 126.

300 BUYRUK, 41-42.

301 ZELYUT, Alevîlik, 320.

302 49/Hucurât, 13.

303 2/Bakara, 148; 5/Mâide, 48.

304 49/Hucurât, 10.

305 3 3/Ahzâb, 40.

306 42/Şûrâ, 15; 33/Ahzâb, 40.

307 11/Hûd, 112.

308 21/Enbiyâ, 107.

309 HATİPOĞLU, M. Said, "Fakihlerimizin Irk Anlayışı Üzerine", (İslâmî Araştırmalar, C. II, S. 8, Ağustos, Ankara, 5-16, 1988). s. 15. Konunun Kureyşîlik açısından genel değerlendirmesi için bkz. HATİBOĞLU, M. Said, "İslâm'da İlk Siyâsî Kavmiyetçilik Hilâfetin Kureyşiliği", (AÜİFD, C. XXIII, Ayrıbasım, Ankara, 1978.)

ahirette ancak (dünyadaki) amele göre mükâfât verilecek, Allah nezdinde nesebî yakınlığın faydası olmayacaktır."[310] Daha önce işaret ettiğimiz Hz. Peygamber'in Hz. Fatıma'ya söylediği *"Nefsini ateşten koru, senin için bir şey yapamam*" mealindeki hadisler[311] de aynı noktaya işaret etmektedir. Sonuç itibariyle, Hz. Fatıma'nın soyunu mutlak kurtulmuşlar olarak gösteren rivayetin, Kur'an ve Sünnet'in vaz' ettiği temel kriterler ile uyuşmadığı görülmektedir.

Rivayet ile Alevî-Bektâşîlikteki "*Tevellâ*' arasında ilgi kurmanın güçlüğü ise açıktır.

4- *"Benden sonra olacak fitnede Ali ibni Ebi Talib tarafını tutunuz. Zira bana ilk iman eden ve kıyamet gününde benimle en evvel görüşecek olan Ali olduğu gibi, kendisi en büyük sadık (bağlı) ve bu ümmetin fâruku (iyi ile kötüyü ayırdedenyolu gösteren) ve mü'minin arı beyi gibidir*."

Kaya tarafından, Hz. Peygamber'in tevellâ emrini ifade eden hadislerden biri olarak değerlendirilmiştir.[312] Rivayet *Şerhu Hutbeti'l-Beyân'*da da benzer lafızla yer almaktadır.[313]

Tahric ve değerlendirme:

Hadis bazı farklılıklarla Bezzâr ve Taberânî[314] tarafından rivayet edilmiş, rical kitaplarından bir kısmında farklı tariklerine yer verilerek tenkid edilmiştir.[315]

Bezzâr'ın ; Ibâd b. Ya'kub, Ali b. Hâşim, Muhammed b. Ubetdillâh b. Ebî Râfi', Babası, Dedesi (Ebû Râfi') tarikiyle Ebû Zerr'den rivayetine göre Nebî (s.a.v.) Hz. Ali'ye şöyle demiştir: *"Sen bana ilk iman eden, kıyamet günü ilk musafaha edensin. Sen, bu ümmetin hakkı batıldan ayıran fârûkusun ve mü 'minlerin reisisin. Mal ise kâfirlerin reisidir. (Malı kafirler diler)"* Rivayet hakkındaki *"Bu hadisi bu vech dışında bilmiyoruz. Ebû Râfi' in bu hadisten başka Ebû Zerr'den rivayeti yoktur*" sözlerinden, rivayetin sıhhat hakkında kuşku taşıdığı anlaşılmaktadır.

Taberânî'nin Ebû Zerr ve Selmân'a isnad ederek verdiği rivayete göre ise, Hz. Peygamber Hz. Ali'nin elini tutarak şöyle demiştir. *"Bu bana ilk iman eden, kıyamet günü ilk musafaha edendir. Bu, bu ümmetin hakkı batıldan ayıran fârûkudur. Mü'minlerin reisidir. Mal ise zalimin reisidir. (Malı zalim diler.)"*

Heysemi ve Münâvî'nin de Bezzâr ve Taberânî'ye isnad ederek eserlerine aldıkları bu rivayetlerden birinde hitab Hz. Ali'ye diğerinde sahâbîleredir. Ayrıca, her iki rivayette de olacak fitne ve bu fitnede Ali b. Tâlib tarafını tutmaktan söz edilmemektedir. Ancak Ebû Leylâ el-Ğıfârî'ye isnad edilen bir rivayette Hz. Peygamber'in *"Benden sonra fitne olacaktır. Bu olduğunda Ali b. Ebî Tâlib'ten ayrılmayın. O bana ilk inanandır*..." dediği nakledilmektedir.[316] Rivayeti nakleden İbn Abdilberr, senedde yer alan İshâk b. Bişr'in hadiste anlamı bozan ciddi ifade hataları yaptığına, ayrıca zayıflığına dikkat çekmiş, Zehebî ve İbn Hacer metruk olduğunu nakletmişlerdir.

Rivayetin İbn Abbâs'a isnad edilen Abdullah b. Dâhir tariklerinde ise *"fitne olacak o zamanı idrak eden Kur 'an 'a ve Ali b. Ebî Tâlib 'e sarılsın. Çünkü ben Rasûlullâh'ın Hz. Ali'nin elini tutarak 'Bu bana ilk iman eden... ' dediğini işittim*" denilmektedir. Bu varyantlarda da fitneden haber veren söz

---

310 HATİPOĞLU, M. Said, "Fakihlerimizin Irk Anlayışı Üzerine", 15.(İBN HAZM, el-Faslu fi'l- Milel, Mısır, 1899-1903, IV, 152-153'ten naklen)

311 AHMED, II, 333, 360, 519; MÜSLİM, İman, 348.(I, 192); NESÂÎ, Vesâyâ, 6; EBÛ AVÂNE (b), I, 93, 94.(I-II, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, Ty.);^İBN HIBBÂN, Sahîh, II, 412; TABERÂNÎ, Evsat, VIII, 238. Benzer rivayetler için bkz. BUHÂRÎ, Tefsir (Şuarâ), 1; Vesâyâ, 11; Menâkıb, 14; MÜSLİM, İman, 350; NESÂÎ, Vesâyâ, 6; İBN HIBBÂN, Sahîh, XIV, 486; EBÛ AVÂNE (a), I, 89, 90, 9596.

312 KAYA, Alevî Bektâşî, 172.

313 SEYYİD HÜSEYİN, Şerh, 15.

314 BEZZÂR, Müsned, IX, 342; TABERÂNÎ, Kebîr, VI, 269.

315 İBN ADİYY, Kâmil, IV, 228; İBN ABDİLBERR, el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb, IV, 1744. (I-IV, Thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dâru'l-Cîl, Beyrut, 1412.); ZEHEBÎ, Siyer, XXIII, 79; Mîzân, I, 339; III, 4; IV, 93; İBN HACER, İsâbe, VII, 354; Lisân, II, 413; III, 282

316 İBN ABDİLBERR, İstîâb, IV, 1744; ZEHEBÎ, Mîzân, I, 339; İBN HACER, İsâbe, VII, 354.

İbn Abbâs'a aittir. Rivayeti tahric eden İbn Adiyy, Zehebî ve İbn Hacer Abdullah b. Dâhir nedeniyle senedi tenkid ederek rivayetin bâtıl olduğuna hükmetmişlerdir.[317] Rivayeti, Accâc el- Hatîb de uydurma hadislere örnek olarak zikretmiştir.[318] Diğer taraftan *"ilk iman eden"* lafzı da problemli görülmektedir. İfade, Hz. Peygamber'e ilk iman edenin Hz. Hatice olduğu konusundaki rivayetlerle[319] çelişkilidir. Belki, çocuk/erkek olarak ilk iman eden kişinin Hz. Ali olduğu kastedilmiştir denilebilir. Hz. Ali hakkında *"ilk iman eden"* lafzının kullanıldığı farklı bazı rivayetlerde "*Hz. Hatice'den sonra ilk iman eden kişi*" şeklindeki tasrihe[320] bu nedenle ihtiyaç duyulmuş olmalıdır.

Tevellâ'nın delili olarak zikredilen rivayetteki *"benden sonra olacak fitnede Ali b. Ebî Tâlib 'in tarafını tutunuz*" anlamındaki sözün yer aldığı rivayetin hadis uydurduğu söylenen metruk ravi İshak b. Bişr'e dayanması, aynı söze yer veren diğer rivayetlerde de ifadenin İbn Abbâs'a isnâd edilmiş olması idracı düşündürmektedir. Rivayeti isnadlarını değerlendiren İbnü'l-Cevzî, kezzâb ve zayıf ravilerini beyan ederek hadisin uydurma olduğunu söylemiştir.[321] Rivayetin mevzu olduğu anlaşılmakla birlikte, Hz. Ali'nin veya Ehl-i Beyt'in faziletini ifade eden her rivayeti tevellâ'ya mesned kabul etmek isabetli bir yaklaşım olmasa gerektir. Çeşitli vesilelerle sahâbîlerini takdir eden Hz. Peygamber'in Hz. Ali'yi takdir etmesi de son derece doğal olmalıdır.

5- *"Sağlığında ve ölümünde Ali'ye muhabbet eden kimseye, Allah kıyamet gününde güvence verir "*

Tevellâ' nın hadislerdeki dayanaklarından biri olarak zikredilmiştir.[322]

Tahric ve Değerlendirme :

Temel Hadis kaynaklarında tespit edemediğimiz rivayeti sadece İbn Hacer; Yahyâ b. Abdirrahman el-Ensârî'den *"Ali'yi hayatında ve vefatında sevene Allah güvence (emn ve emân) verir*' lafzıyla tahric etmiş, Senedinde yer alan Ğulâmu Halil Ahmed b. Muhammed'in (275/888) hadis uydurmakla meşhur olduğunu kaydetmiştir.[323] Bazı Şiî kaynaklarda "Ali'yi hayatında ve vefatından sonra seven kimseye Allah, güneş doğduğu veya battığı sürece emn ve iman güvencesi verir" şeklinde rivayetler yer almaktadır.[324]

Hadis kaynaklarında yer almayan ve kezzâb, metrûk, hadis uydurucusu olarak cerhedilmiş, aynı zamanda rekâik hadislerini uydurduğunu itiraf etmiş olan Ahmed b. Muhammed b. Ğâlib el-Bâhilî[325] dışında tarikı bilinmeyen rivayetin sahih olmadığı anlaşılmaktadır.

6- "Ey *Allahım! Benim Ehl-i Beyt'im bunlardır. Ben bunları seviyorum sen de sev, bunları sevenleri de sev "*

Alevî-Bektâşî kaynaklarında Ehl-i Beyt'in fazileti ile ilgili olarak farklı lafızlarla zikredilen rivayetlerden biridir. Çoğunlukla Ahzâb sûresi otuzüçüncü ayet ile bağlantılı olarak yer verilirken[326]

---

[317] İBN ADİYY, Kâmil, IV, 228; ZEHEBÎ, Mîzân, III, 4; IV, 93; İBN HACER, Lisân, III, 282.
[318] ACCÂC el-Hatîb, es-Sünne, 198.
[319] Msl. Bkz. İBN HIŞÂM, II, 77; TABERÂNÎ, Kebîr, XXII, 450; BEYHAKÎ, es-Sünenü'l-Kübrâ, VI, 367.(I-X, Thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ, Mekke, 1994.); İBN ABDİLBERR, İstîâb, III, 1092; IV, 1819; HEYSEMÎ, Mecma', IX, 220; MÜNÂVÎ, III, 432, 491, 518; MÜBÂREKFÛRÎ, X, 263.
[320] Bkz. AHMED, I, 330; TABERÂNÎ, Kebîr, XII, 98; Evsat, III, 166; HÂKİM, Müstedrek, III, 143; HEYSEMÎ, Mecma', IX, 119.
[321] İBNÜ'L-CEVZÎ, Mevzûât, I, 344-345.
[322] KAYA, Alevî-Bektâşî, 172.
[323] İBN HACER, İsâbe, VI, 645.
[324] Bkz. El-KUMMÎ, el-Emâlî, 583; İlelü'ş-Şerâî', 144.(Mektebetü'd-Dâven, Kum, Ty.); MECLİSÎ, Bihâr, XXVII, 76-77, 89; XXXIX, 285.
[325] AHMED b. Muhammed b. Ğâlib el-Bâhilî (Ğulâmu Halîl) hk. Bkz. EBÛ NU'AYM, Kitâbu'd- Du'afâ', I, 65.(Thk. Fâruk Hammâde, Dâru's-Sekâfe, ed-Dâru'l-Beydâ', 1984.); İBNÜ'L-CEVZÎ, ed-Duafâ', I, 88; ZEHEBÎ, Mîzân, I, 285-286; V, 406; VII, 390; İBN HACER, Lisân, I, 272; IV, 420.
[326] ZELYUT, Alevîlik, 104-105; ATALAY, Ehl-i Beyt'in Mucizeleri, 13, 72; ULUSOY, Hünkâr, 115; TUR, Erkanname, 151. KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik-Bektâşîlik Açısından, 112.

nadiren Şûrâ sûresi yirmiüçüncü ayeti ile de bağlantılı olarak zikredilmiş ve tevellâ'ya mesned gösterilmiştir.[327]

Tahric ve değerlendirme :

"*Tathir*" ayeti bağlamında Aişe, Vâsile b. Eska' veya Ümmü Seleme'den olmak üzere farklı lafızlarla; Müslim, Ahmed, Tirmizî, İbn Ebî Şeybe, İshâk b. Râhaveyh, Bezzâr, İbn Hıbbân, Taberânî, Hâkim ve Beyhaki tarafından rivayet edilmiştir.[328]

Rivayetlerin bir kısmında *"Allah 'ım bunlar benim Ehl-i Beytimdir*" lafzı yer almakta, bütün rivayetlerde *"Ey ehli beyt! Allah sizden kusurları gidermek."* ayetini okuduğu kaydedilmektedir.

Adı geçen kaynaklarının hiç birisinde *"Ben bunları seviyorum sen de sev, bunları sevenleri de* sev" cümlesi yer almamaktadır. Dolayısıyla tevellâ için dayanak gösterilen ifade ziyade görünmektedir.[329]

7- "*Her kim bana imân ve beni tasdik ederse, Ali ibni Ebu Talib'i tevelli (veliliğini kabul) etmelidir. Şüphesiz ki onun velâyeti benim velâyetimdir, benim velayetim de Allah'ın velayetidir*."

"Tevellî etmek, kabul etme, yani bağlanmadır. Bağlanma Alevî Bektâşîlikte ikrar vererek yerine getirilir. Tevellâ hakkında başka söze gerek yoktur. Söylenmesi gereken Allah ve O'nun sevgili elçisi tarafından söylenmiştir" sözleriyle tevellâ'nın delili olarak zikredilen rivayet, Müellife göre Maide sûresi elli beşinci ayetten kaynaklanmış hadistir.[330] Bir başka eserde Hz. Peygamber'e isnad edilen "*Ali'nin dostu benim dostum, benim dostum Allah'ın dostudur. Ali'nin düşmanı benim düşmanımdır. Benim düşmanım Allah'ın düşmanıdır*"[331] sözleri de rivayet ile benzerlik arzetmektedir.

Tahric ve değerlendirme :

Deylemi, Ammâr b. Yâsir'in rivayeti olarak *Firdevs*'inde "*Bana iman edip tasdik eden kimseye Ali b. Ebî Tâlib 'in muvâlâtını vasiyet ederim. Kim onu dost edinirse beni dost edinmiştir. Bana dost olan Allah'a dost olmuştur. Onu seven beni sevmiştir. Beni seven Allah 'ı sevmiştir. Ona buğzeden bana buğz etmiştir. Bana buğz eden de Allah Azze ve Celle'ye buğzetmiştir*" lafzıyla tahric etmiştir.[332]

Temel hadis kaynaklarında yer almayan rivayeti İbn Adiyy, Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi' in tercemesinde "Muhammed b. Ubeydillah b. Fudayl, Abdülvahhâb b. Dahhâk, İbn Iyâş, Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi', Ebû Ubeyde b. Muhammed b. Ammâr b. Yâsir, Babası ve Dedesi (Ammâr b. Yâsir)" isnâdıyla tahric etmiş, Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi'in Münkerü'l-Hadîs olarak cerhedilmiş olduğunu ve rivayetlerine itibar edilmediğini belirtmiştir.[333] Heysemi de zayıf ravilerden oluşan isnad ile Taberânî tarafından rivayet edildiğini söylemiştir.[334] Rivayet Şiî kaynaklarda; Muhammed b. Ubeydillâh, Ubeyde, Muhammed b. Ammâr b. Yâsir, Ammâr b. Yâsir isnadıyla "Bana iman edip tasdik edene Ali'ye tevellâ'yı vasiyet ederim. Ona tevellâ bana, bana tevellâ Allah'a tevellâdır. Onu seven beni sevmiş beni seven Allah'ı sevmiştir. Ona buğzeden bana buğzetmiş, bana buğzeden Allah'a buğzetmiştir" şeklinde tahric edilmiştir.[335]

---

[327] KAYA, Alevî-Bektâşî, 173.

[328] İBN EBÎ ŞEYBE, VI, 370; İSHÂK b. RÂHAVEYH, Ebû Ya'kûb, Müsned, (I-III, Thk. Abdülğafûr Abdülhak Hüseyn, Mektebetü'l-Îmân, Medine, 1991). III, 678; AHMED, IV, 107; VI, 292; MÜSLİM, Fedâilü's-Sahâbe, 61; TİRMİZÎ, Tefsir, 34; BEZZÂR, VI, 210; İBN HIBBÂN, Sahîh,XV. 432; TABERÂNÎ, Kebîr, III, 52-55; IX, 25; XXII, 66; XXIII, 249, 333; Evsat, IV, 134; HÂKİM, Müstedrek, II, 451; III, 158-159; BEYHAKİ, Sünen, II, 149-152.

[329] Rivayet Ehl-i Beyt ile ilgili olarak daha geniş ele alınacaktır. Burada sadece tevellâ'ya dayanak gösterilen versiyonu değerlendirilmiştir.

[330] KAYA, Alevî-Bektâşî, 173.

[331] DİŞKIRAN, Lâ Feta İllâ Ali Lâ Seyfe İllâ Zülfikar, 13.(Can Yay. İst. 1992)

[332] DEYLEMÎ, Firdevs, I, 429-430.

[333] İBN ADİYY, Kâmil, VI, 113.

[334] HEYSEMÎ, Mecma', IX, 108-109.

[335] TÛSÎ, Emâlî, 248; MECLİSÎ, Bihâr, XXXIX, 280-281. (MECLİSÎ, Muhammed b. Ubeydillah yerine Muhammed

Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'in faziletine dair uydurma hadislerin çokluğu[336] ve Kûfe Şiîlerinden Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi' in cerhedilmiş olması,[337] rivayetin ihtiyatla karşılanmasını zorunlu kılmakta, Şia kaynaklı mevzûâttan olabileceğini düşündürmektedir.

8- **"Ehl-i *Beyt'e buğz eden münafıktır*."**

Ehl-i Beyt'in fazileti bağlamında zikredilen[338] veya Teberrâ'ya dayanak olarak gösterilen[339] rivayetlerden biridir.[340]

Tahric ve değerlendirme :

Ahmed b. Hanbel *Fedâilü's-Sahâbe*' de Ahmed b. Zencûye, Hişâm b. Ammâr, Esed, Haccâc b. Ertâh, Atıyye el-Avfî tarikiyle Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayet etmiştir.[341] Aynı isnad ile "Ebûbekir ve Ömer'e buğzeden münafıktır" rivayetini tahric etmiştir.[342] İbn Adiyy(365/975) ve Muhıbbüddin et-Taberî (694/1295)'nin Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayeti ise *"Ensâr'a ancak münafık buğzeder. Ehl-i Beyt 'e buğzeden münafıktır. Ebûbekir ve Ömer 'e buğzeden münafıktır*" şeklindedir.[343] İbn Adiyy, "Ahmed b. Ali el-Medâinî, Bahr b. Nasr, Esed, Ebûbekir ed-Dâhirî, Haccâc b. Ertâh, Atıyye el-Avfî, Ebû Saîd el-Hudrî" isnadıyla tahric ettiği rivayet hakkında *"Haccac 'dan bu sened ile rivayet edilmediği*" bilgisini nakletmiştir.[344]

Her üç rivayet te Atıyye el-Avfî, Haccâc b. Ertâh tarikiyle sevkedilmiştir. Atıyye ve Haccâc'ın zayıf oldukları ancak, hadislerinin yazılabileceğine hükmedilmiş,[345] aynı zamanda Atıyye'nin Şiî kimliğine vurgu yapılmıştır.[346] Bununla birlikte Hz. Ebûbekir ve Hz. Ömer'e buğzu münafıklık olarak tanımlayan hadis te aynı isnada sahip olduğu için senedi bakımından fark bulunmamaktadır. Ayrıca İbn Adiyy'in tahric ettiği, Atıyye-Haccâc tarikiyle Ebû Saîd el Hudrî'den yapılan rivayetin bir başka varyantında ise münafıklık, Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer ve Ensâr'a buğz eden kimseye izafe edilmiştir. Dolayısıyla, temel hadis kaynaklarında yer almayan söz konusu rivayetlerden, sahih kabul edilmesi halinde de özel bir anlam çıkarmak mümkün olmadığı gibi, rivayet ile Alevîlik-Bektâşîlikteki anlamıyla teberrâ arasında özel bir ilgi kurulamamaktadır.

9- "*Ben kimin mevlâsı isem Ali'de onun mevlasıdır. Ali'nin eti etimdir, kanı kanımdır, cismi cismidir, ruhu ruhumdur. Kim Ali'yi incidirse beni incitmiş olur, beni inciden Allah'ı incitmiş olur*."

Teberrâ için de delil gösterilmiş olan[347] rivayet bütün olarak değil, özellikle birinci bölümü Ğadîr Hûm rivayeti içinde günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde benzer lafızlarla zikredilmektedir. Bir

---

b. Abdillah ismini zikrederek rivayeti sevketmiştir.)

[336] İbnü'l-Kayyım, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'in faziletine ilişkin üçyüzbin hadis uydurulduğu bilgisini EBÛ YA'LÂ el-Halîlî'ye dayandırmaktadır. İBNÜ'L-KAYYIM, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebîbekr, el-Menâru'l-Münîf fi's-Sahîhi ve'd-Da'îf, 116.(Thk Abdülfettah Ebû Gudde, Mektebetü'l- Matbûâti'l-İslâmiyye, II. Bsk. Haleb, 1403.)

[337] İBN ADİYY, Kâmil. VI, 113.

[338] TANRIKULU, Ademi Farkeden, 19.

[339] KAYA, Alevî-Bektâşî, 179.

[340] "Biz ehl-i Beyt'e buğz eden münafıktır" lafzı ile Şiî kaynaklarda tahrici için bkz. MÂZENDERÂNÎ, Menâkıb, III, 205; HILLÎ, el-Umde, 217; ERBİLÎ, Keşfu'l-Gumme fî Ma'rifeti'l-Eimme (I-II, Mektebetü Benî Hâşimî, Tebriz, 1381). I, 47.

[341] AHMED, Fedâilü's-Sahâbe, II, 661. (I-II, Thk. Vasıyyullah Muhammed Abbâs, Müessesetü'r- Risâle, Beyrut, 1983.)

[342] AHMED, Fedâilü's-Sahâbe, I, 415.

[343] İBN ADİYY, Kâmil, IV, 140; Muhıbbüddin et-TABERÎ, er-Riyâdu'n-Nadıra, I, 362.

[344] İBN ADİYY, Kâmil, IV, 140. ^ ^

[345] Atıyye el-Avfî hk. bkz. NESÂÎ, ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn, I, 85.(Thk. Mahmud İbrahim Ziyâd, Dâru'l-Va'y, Haleb, 1369.); ZEHEBÎ, Mîzân, V, 100-101; Siyer, V, 325-326; İBN EBÎ HÂTİM, el- Cerh, VI, 382; MİZZÎ, Tehzîb, XX, 145-148. Haccâc b. Ertâh hk. bkz. UKAYLÎ, Du'afâ, I, 277282; İBN ADİYY, el-Kâmil, II, 223; İBNÜ'L-CEVZÎ, ed-Du'afâ, I, 191; ZEHEBÎ, Mîzân, II, 197199.

[346] UKAYLÎ, Du'afâ, III, 359; İBN ADİYY, el-Kâmil, V, 369; MİZZÎ, Tehzîb, XX, 148; ZEHEBÎ, Siyer, V, 326;

[347] KAYA, Alevî-Bektâşî, 179.

kısmına şu şekilde örnek verebiliriz: “... *‘Ben kimin mevlası isem, Ali O'nun mevlasıdıf dedi. Bu tümceden sonra her iki elini açıp Tanrıya şu duayı yaptı: ‘Tanrım ona dost olana dost ol, ona düşman olana düşman ol; ona yardım edene yardım et, onu horlayanı horla, nerede olursa olsun gerçeği onunla beraber kıl’”,*[348] *“Hz. Muhammet, kalabalığa, ‘Ben kimin mevlası isem Ali de onun mevlasıdır’ diyerek, hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde vasi olacak kişiyi göstermiş oldu. Hz. Muhammet; kendi öldükten sonra yerine Hz. Ali'nin geçeceğini açık açık Tann emri olarak belirttikten sonra; ‘Allah'ım, onu seveni sev, sevmeyeni sevme. Ona yardımcı olana yardım et. Gerçeği her yerde ona yoldaş kıl diye Ali için dua etti ”*,[349] *“Kalk ya Ali, benden sonra imam olarak halka doğru yolu göstermek üzere seni seçtim. Senden razı oldum. Kimin mevlasıysam bu onun mevlasıdır. Özünüz doğru olarak uyun ona. Allahım onu seveni sev, ona düşman olana düşman*

ol ”,[350] *“Ey Nâs! Biliniz ki, Allah benim mevlâmdır. Ben de bütün müminlerin mevlasıyım. Ben her kimin mevlâsı isem, Ali'de onun mevlâsıdır. Her kim Allah'ı severse, beni sevmiş olur. Her kim beni severse, Ali'yi sevmiş olur. Her kim Allah'a düşmansa, benim de düşmanımdır. Bana düşman olan, Ali'ye de düşmandır.” (Hz. Muhammed, bu sözlerini tamamladıktan sonra, ellerini açıp şu duayı yapar:) “Ya Rabbi! Ali'yi seveni, sen de sev. Ali'ye düşman olana, sen de düşman ol. Ali'ye yardım edene, sen de yardım et. Ali'yi hakir görüp, hakaret edeni, sen de hakir gör.*

Ali'nin eti, benim etimdedir. Ali'nin kanı, benim kanımdadır. Ali bende, ben Ali'deyim”[351]

Örneklerde de görüleceği gibi, rivayetlerin ortak lafzı *“Ben kimin mevlası isem Ali de onun mevlâsıdır*” sözüdür. Bu rivayet ayrıca ele alınacağından burada Teberrâ’ya dayanak olarak verilen *“Kim Ali'yi incidirse beni incitmiş olur, beni inciden Allah'ı incitmiş olur”* rivayet üzerinde durulacaktır.

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet bütün olarak, aynı lafızla hadis kaynaklarında tespit edilememiştir.[352] *“Ali’yi inciten beni incitir*” lafzıyla İbn Ebî Şeybe(235/849), Ahmed(241/855), Bezzâr (292/905), Ebû Ya’lâ(307/919), İbn Hıbbân(354/965), Hâkim(405/1014) tarafından Amr b. Şâs’tan tahric edilmiştir.[353]

Ahmed b. Hanbel’in; Ya’kub b. İbrahim b. Sa’d, İbrahim b. Sa’d, Muhammed b. İshâk, Ebân b. Sâlih, el-Fadl b. Ma’kıl b. Yesâr, Abdullah b. Neyyâr el-Eslemî, Amr b. Şâs isnadıyla tahric ettiği rivayete göre; Hz. Ali ile Yemen tarafına sefere katılmış olan Amr b. Şâs el-Esedî (veya Eslemî) Hz. Ali’nin kendisine cefa ettiğinden şikayet etmiş, durumdan haberdar olan Hz. Peygamber Amr b Şâs’ a *“Bana eziyet ettin*” deyince Amr *“Yâ Rasûlallah sana eziyet vermekten Allah’a sığınırım”* demiştir. Bunun üzerine Hz. Peygamber “Ali *’ye eziyet eden bana eziyet etmiştir*” buyurmuştur.[354] Hâkim’in rivayeti aynı şekilde mufassal, diğer varyantlar ise muhtasar olarak tahric edilmiştir.

“Ali’ye eziyet eden bana eziyet etmiştir” rivayetinin bütün versiyonları İbn İshâk’ın yer aldığı isnadlarla sevkedilmektedir.

Kaynaklarda, *“Bir Müslüman’ı inciten beni* incitmiştir”,[355] *“Komşusunu inciten beni*

---

[348] KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik-Bektâşîlik Açısından, 74.
[349] ZELYUT, Alevîlik, 90.
[350] ÖZ, Alevîlik, 28. (GÖLPINARLI, Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şiîlik, 43’ten naklen.)
356 TUR, Erkanname, 81.
[352] Teberrâ’nin dayanağı olarak zikredilen söz, birkaç rivayetin bir araya getirilmesiyle oluştuğu izlenimini vermektedir. “Ali’nin eti etim, kanı kanım ...” şeklindeki farklı bir rivayet Ehl-i Beyt bölümünde ayrıca ele alınmış ve değerlendirilmiştir.
[353] İBN EBÎ ŞEYBE, VI, 371; AHMED, III, 483; BEZZÂR, III, 366; EBÛ YA’LÂ, Müsned, II, 109.(I-XIII, Thk. Hüseyn Selîm Esed, Dımeşk, 1984.); ŞÂŞÎ, Ebû Sa’îd el-Heysem b. Küleyb, Müsned, I, 134.(I-II, Thk. Mafuz er-Rahmân Zeynullâh, Mektebetü’l-Ulûm ve’l-Hıkem, Medîne,1410; İBN HIBBÂN, Sahîh, XV, 365; HÂKİM, Müstedrek, III, 131.
[354] AHMED, III, 483.
[355] TABERÂNÎ, Evsat, IV, 61; el-Mu’cemu’s-Sağîr, I, 284. (I-II, Thk. Muhammed Şekûr Mahmud el- Hâc, Mektebetü’l-İslâmî, Beyrut, 1985.); MÜNZİRÎ, et-Terğîb ve’t-Terhîb, I, 291.(I-IV, Thk.

incitmiştir",[356] *"Amcamı/Abbas'ı inciten beni incitmiştir*",[357] *"Onları (ashâbımı) inciten beni incitmiştir*",[358] gibi "... *inciten (eziyet eden) beni incitmiştir (eziyet etmiştir*)" formunda, encinmeye konu olanların farklılık gösterdiği çok sayıda rivayet tahric edilmiştir.

Teberrâ'ya dayanak gösterilen rivayetin kaynaklarda yer almadığını tespitle birlikte, rivayet içinde yer alan ". *beni incitmiştir*" lafzının aynı formda başkaları için de kullanılmış olması, özelde Teberrâ'nın mesnedi olamayacağını göstermektedir.

10- *"Fatıma benden bir parçadır, onu inciden beni incitmiş olur, beni inciden Allah'ı incitmiş olur "*

Alevî-Bektâşîlikte Teberrâ'nın dayanağı olarak ta gösterilen hadis[359] günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde çeşitli vesilelerle ve; "Fatma bendendir onu kızdıran beni kızdırmıştır. O benim kızımdır vücudumun bir parçasıdır. Onu inciten beni incitmiştir",[360] "Fatma benden bir parçadır. Çocuklarımız yer yüzünden yürüyen ciğerlerimizdir. O ruhları incitme... Bir incitme hatta yüz, bin incitme değil daha fazla incitme"[361] gibi farklı şekillerde yer almaktadır.

Tahric ve değerlendirme :

Rivayeti Abdurrazzâk İbn Ebî Müleyke'den mürsel olarak tahric etmiş, benzer lafızlarla Buhari, Müslim, Tirmizî, Ahmed, Ebû Avâne, Hâkim, Taberânî, Ebû Ya'lâ tarafından el-Misver b. Mahrame ve Abdullah b. ez-Zübeyr'den tahric edilmiştir. Hz. Ali'den yapılan bir diğer rivayeti de Bezzâr tahric etmiştir.

Söz konusu rivayetlerden bir kısmında; Hz. Ali'nin, Ebû Cehil'in kızı ile nişanlanması üzerine,[362] bir kısmında ise; Benû Hâşim b. Muğîra'nın kızlarını Hz. Ali ile nikahlamak istemeleri üzerine[363] Hz. Peygamber minbere çıkarak *"Fatıma benden bir parçadır..."* demiştir. Rivayetlerin bir kısmı da sebeb-i vürûda temas etmeksizin sadece *"Fatıma benden bir parçadır. Onu üzen beni de üzer*" sözüne yer verilmiştir.[364]

Buhârî'nin, Ebü'l Yemân, Şuayb, ez-Zührî, Ali b. Hüseyn isnadıyla el- Misver b. Mahrame'den(64/683) rivayeti şöyledir : *"Bir defasında Hz. Ali (r.a.) Ebû Cehil'in kızı ile nişanlanmıştı ve Hz. Fatıma da bunu duyarak, Rasûlüllah (s.a.v.)'e gelmiş: 'Kavmin senin kızların konusunda hiddetlenmeyeceğini söylüyor. İşte Ali de Ebû Cehil'in kızıyla evlenmektedir' demişti. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.)'in ayağa kalkarak, şahadet getirdiğini ve şöyle buyurduğunu işittim : 'Bundan sonra belirtmek istediğim şu ki: Ebû'l-As b. er-Rebi'i kızımla evlendirdim, benimle konuştu ve bana*

İbrahim Şemsüddin, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut, 1417.); MÜNÂVÎ, VI, 19; ACLÛNÎ, Keşf, II, 288.

356 DEYLEMÎ, III, 615; MÜNZİRÎ, et-Terğîb, III, 241; ACLÛNÎ, Keşf, II, 286.

357 İBN EBÎ ŞEYBE, VI, 382; AHMED, IV, 165; TİRMİZÎ, Menâkıb, 29; İBN ABDİLBERR, İstîâb, III, 1007; İBN HACER, İsâbe, III, 631; Rivayet hakkında bkz. MİZZÎ, Tehzîb, XIV, 228; ZEHEBÎ, Siyer, II, 87; MÜNÂVÎ, VI, 18.

358 AHMED, IV, 87; V, 54, 57; TİRMİZÎ, Menâkıb, 59; İBN HIBBÂN, Sahîh, XVI, 244; EBÛ NU'AYM, Hılye, VIII, 287; BEYHAKÎ, Şu'abu'l-îmân, II, 191; DEYLEMÎ, I, 146-147.Rivayet hakkında bkz. UKAYLÎ, Du'afâ, II, 272; İBN ADİYY, Kâmil, IV, 167; ZEHEBÎ, Mîzân, IV, 135.

359 KAYA, Alevî-Bektâşî, 179.

360 ERDOĞAN, Alevî-Bektâşî, 41. Benzer şekilde bkz. VARLIK, İslamiyetin Özü, 28, 35.

361 KEÇELİ-YALÇIN, Alevîlik-Bektâşîlik Açısından, 122. "Fatıma benim cüzüm yani ayrılmaz parçamdır" şeklinde 112, 120.

362 ABDURRAZZÂK, Musannef, VII, 301, 302; AHMED, IV, 5, 326; BUHÂRÎ, Fedâilü'l-Ashâb, 16; Farzu'l-Humus, 5; MÜSLİM, Fedâilü's-Sahâbe, 95, 96; TİRMİZÎ, Menâkıb, 61; EBÛ YA'LÂ, Müsned, XIII, 134; EBÛ AVÂNE (a), III, 71; TABERÂNÎ, Kebîr, XX, 18, 19; XXII, 405; HÂKİM, Müstedrek, III, 173.

363 BUHÂRÎ, Nikâh, 109; MÜSLİM, Fedâilü's-Sahâbe, 93; TİRMİZÎ, Menâkıb, 61; EBÛ AVÂNE (a), III, 70.

364 BUHÂRÎ, Fedâilü'l-Ashâb, 12, 29; MÜSLİM, Fedâilü's-Sahâbe, 94; TABERÂNÎ, XXII, 404; HÂKİM, Müstedrek, III, 168, 172.

sadık kaldı.[365] *Fatıma da şüphesiz benden bir parçadır. Sevmeyeceği bir şeyin kendisine yapılmasından hoşlanmam. Allah'a yemin olsun ki, Allah Rasûlü' nün kızı ile Allah düşmanının kızı bir adamın nikahı altında beraber kalamaz ' Bunun üzerine Ali (r.a.) hemen nişanı bozdu "*[366]

Diğer rivayetler de yaklaşık ifadelerle tahric edilmiş; *"Sevmeyeceği bir şeyin kendisine yapılmasından hoşlanmam"* lafzı yerine *"onu inciten beni incitir*", *"onu öfkelendiren beni öfkelendirir'* gibi ifadelerle sevkedilmiştir.

Tahricini yaptığımız rivayetlerde *"Çocuklarımız yer yüzünden yürüyen ciğerler imizdir. O ruhları incitme... Bir incitme hatta yüz, bin incitme değil daha fazla incitme*" sözleri yer almamaktadır. Bezzâr'ın Hz. Ali'den rivayeti ise farklı bir bağlama sahiptir. Onun rivayetine göre Hz. Peygamber *"Fatıma benden bir parçadır*" sözünü, *"Kadınlar için hayırlı olan şey nedir*?" sorusuna cevaben söylemiştir. Bezzâr'ın *"bu isnad dışında Hz. Ali 'den böyle bir rivayet bilmiyoruz*" sözleri de rivayetin şazz olduğunu göstermektedir. Ayrıca soru ile cevap arasında bağlantı güçlüğü görülmektedir. Bezzâr ve Taberânî'nin rivayetleri senedi açısından tenkid edilmiştir.[367] Diğer rivayetlerin ise sahih olduğu anlaşılmakta, Hz. Peygamber'in "Fatıma benden bir parçadır" sözü üzerine Ehl-i Beyt sevgisinin önemine dair hüküm bina edildiği görülmektedir.[368]

Hz. Peygamber'in *"Fatıma benden bir parçadır. Onu inciten beni incitir*" sözlerinin doğallığı sarih olmakla birlikte, vürûd sebebi açısından da Alevî- Bektâşîliğin Teberrâ ilkesine dayanak olacak özel bir anlam taşıdığını söylemek mümkün görünmemektedir.

11- (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hakkında) *"Allah'ım ben bunları seviyorum, sen de sev, bunları seveni sev, sevmeyeni sevme*."

Alevî-Bektâşî eserlerinde çoğunlukla Hz. Hasan için Hz. Peygamber'in *"Allah'ım bu benim oğlumdur, ben seviyorum, sen de sev*"[369] veya *"Allahım, ben Hasan'ı seviyorum, sen de sev ve seveni de sev*"[370] hadisi Ehl-i Beyt sevgisi konu edilerek zikredilirken[371] "*Allah'ım ben bunları seviyorum, sende sev, bunları seveni sev, sevmeyeni sevme*" rivayeti de tevellâ-teberrânın kaynağı olarak değerlendirilmiştir.[372]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayeti *"Allah'ım ben onları seviyorum sen de* sev" lafzı ile el-Berâ'dan Tirmizî, Kurre b. İyâs'tan Bezzâr, Ebû Hureyre'den İbn Ebî Şeybe, Ebû Hureyre ve bir adam (racül)'dan Ahmed tahric etmişlerdir.[373]

Üsâme b. Zeyd'den yapılan ve aynı lafzı içeren daha uzun bir rivayeti ise Tirmizî, Bezzâr, İbn Ebî Şeybe ve İbn Hıbbân tahric etmişlerdir.[374] Tirmizî'nin,

Süfyân b. Vekî' ve Abd b. Humeyd, Hâlid b. Muhalled, Mûsâ b. Ya'kûb ez-Züma'î, Abdullah b. Ebîbekr, Müslim b. Ebî Sehl, el-Hasan b. Üsâme b. Zeyd, Üsâme b. Zeyd isnadıyla tahric ettiği rivayet şöyledir: *"Bazı ihtiyaçlar için çıktığım bir gece ne olduğunu bilmediğim bir şeyi örtmüş olduğu halde Rasulullah 'a rastladım. İytiyacımı karşıladıktan "örttüğünüz kimdir?" diye sordum. Rasûlullah örtüyü kaldırdı. Örtünün altındakiler, Rasûlullah 'ın uylukları üzerindeki Hasan ve Hüseyin idi. Rasûlullah sonra şöyle*

---

365 Hz. Zeyneb üzerine evlenmeyeceğine dair söz verdiği ve sözünde durduğu (İBN HACER, Feth,VII 86.) veya Bedir'de esir düştüğü zaman Ebu'l-Âs'ın Hz. Zeyneb'i Medîne'ye göndermek üzere söz vererek serbest kalması, sonra da sözünde durması olayı. (AZÎMÂBADÎ, Avnu'l-Ma'bûd, VI, 54-55.)

366 BUHÂRÎ, Fedâilü'l-Ashab, 16.

367 HEYSEMÎ, Mecma', IX, 203.

368 Bkz. MÜNÂVÎ, IV, 421.

369 ZELYUT, Alevîlik, 109.

370 ULUSOY, Hünkâr, 160; SEVİN, Alevîlik, 156.

371 Bu rivayetler Ehl-i Beyt ile ilgili bölümde değerlendirilecektir.

372 KAYA, Alevî-Bektâşî, 179.

373 İBN EBÎ ŞEYBE, VI, 378; AHMED, II, 446; V, 369; TİRMİZÎ, Menâkıb, 31; BEZZÂR, VIII, 253.

374 İBN EBÎ ŞEYBE, VI, 378; TİRMİZÎ, Menâkıb, 31; BEZZÂR, VII, 31; İBN HIBBÂN, Sahîh, XV, 422-423.

buyurdu: "Bunlar benim ve kızımın oğulları. Allahım! Ben onları seviyorum, sen de sev, onları sevenleri de sev. "[375] İbn Ebî Şeybe, Bezzâr ve İbn Hıbbân'ın rivayetlerinde *"Allah'ım! Onları sevdiğimi biliyorsun sen de* sev" şeklinde sevkedilmiş olup, *"onları sevenleri de* sev" ilavesi yer almamaktadır.

Ortak lafzı *"Allah'ım ben onları seviyorum sen de* sev" olmak üzere; Taberânî, *"Çocuk cimriliğin ve korkaklığın sebebidir"* ilavesiyle Ya'lâ b. Mürre'den;[376] *"Hasan ve Hüseyin cennet ehli gençlerin efendileridir*' ilavesiyle Usâme b. Zeyd'den; *"Onlara buğz edene buğz et"* ilavesiyle Ebû Hureyre'den; *"Onları seveni de sev"* ilavesiyle yine Ebû Hureyre'den;[377] Bezzâr ise, *"Onları seven beni sevmiştir*" ilavesiyle Abdullâh b. Mes'ud'dan[378] tahric etmişlerdir.

Bezzâr, Kurre b. İyâs rivayeti hakkında *"bu isnad dışında bu hadisi bilmiyoruz*" demiştir. Zira bu hadisi Ziyad'dan sadece Ali b. Müshir, Ali'den sadece Halid b. Mahled, Hâlid'den de sadece Muhammed b. el-Leys rivayet etmiştir.[379] Ayrıca, bu rivayetin senedinde metrûk veya münkerü'l-hadîs olduğu söylenen ve tad'îf edilmiş olan Ziyâd b. Ebî Ziyâd el-Cessâs Vâsıtî (?)yer almaktadır.[380] Tirmizî, mufassal rivayet için *"Hasen Garb* derken, sadece *"Allah'ım ben onları seviyorum sen de* sev" şeklindeki rivayet hakkında *"Hasen Sahih*' hükmünü vermiştir. Aynı lafzın, yani sadece "*Allah'ım ben onları seviyorum sen de sev*" ifadesinin yer aldığı rivayeti farklı bir isnâd ile Üsâme b. Zeyd'den tahric eden Makdisî (643/1245), rivayetin isnâdının sahih olduğunu söylemiştir.[381] Ahmed b. Hanbel'in *Müsned'inde* Atâ b. Yesâr'ın racül (bir adam)'dan aynı lafızla tahric ettiği rivayetin isnadı da Heysemî'ye göre sahihtir.[382]

Sonuç olarak; Bütün rivayetlerde ortak lafızın *"Allah'ım ben onları seviyorum sen de* sev" şeklinde geldiği ve sahih olduğu görülmektedir. Rasûlullâh'ın torunlarına olan sevgisini bu lafızla ifade etmiş olduğu, ziyâde lafızlar'ın ise mana ile rivayeti ihsas ettirdiği ve zayıf olduğu anlaşılmaktadır. İlgili bölümde de görüleceği gibi, Rasûlullah'ın torunlarına olan sevgisini ifade eden farklı rivayetler de bulunmaktadır.

Alevî-Bektâşîlikteki Teberrâ'ya dayanak olarak gösterilen rivayetin ise aynı lafızlarla yer almadığı, farklı rivayetlerde yer alan *"onları seveni sev*" ve *"onlara buğz edene buğz et"* ifadelerinin bir araya getirilmiş şekli olduğu anlaşılmaktadır. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Ehl-i Beyt sevgisi Sünnî, Şiî, Bâtınî zümrelerini ayırt edici bir ölçü olmayıp Haricîler ve Yezîd taraftarları hariç bütün Müslümanların ortak vasıflarındandır.[383] Dolayısıyla özel anlamıyla Teberrâ'ya delalet ettiğini söylemeye imkan bulunmamaktadır.

12- "*Hasan ve Hüseyin'i sevmiş olan beni sevmiş onlara kin tutan bana kin tutmuş olur."*

Bazı Alevî-Bektâşi eserlerinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in faziletini ifade etmek üzere benzer şekilde yer verilen[384] rivayeti Teberrâ'nın dayanağı olarak gösteren yazar, Hz. Peygamber ve Ehl-i Beytini incitenlere lânet okumanın ayet[385] emri olduğunu söyler.[386]

Tahric ve değerlendirme :

---

[375] TİRMİZÎ, Menâkıb, 31.
[376] TABERÂNÎ, Kebîr, III, 32; XXII, 274.
[377] TABERÂNÎ, Kebîr, III, 49.
[378] BEZZÂR, V, 217.
[379] BEZZÂR, VIII, 253.
[380] Ziyâd b. Ebî Ziyâd el-Cessâs hakkında bkz. UKAYLÎ, Du'afâ', II, 79; İBN ADİYY, III, 187; MİZZÎ, Tehzîb, IX, 470-472; ZEHEBÎ, Mîzân, III, 130-131;
[381] MAKDİSÎ, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilvâhid, el-Ehâdîsü'l-Muhtâra, IV, 113.(I-X, Thk. Abdülmelik b. Abdillâh b. Dehîş, Mektebetü'n-Nehdati'l-Hadîse, Mekke, 1410.)
[382] HEYSEMÎ, Mecma', IX, 179.
[383] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 38-39.
[384] ZELYUT, Alevîlik, 109; TUR, Erkanname, 152.
[385] 33/Ahzâb, 57.
[386] KAYA, Alevî-Bektâşî, 179.

Rivayeti "Onları (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i) seven beni sever, onlara buğz eden bana buğz eder" lafzıyla İshak b. Raheveyh, Ahmed, Taberânî, Hâkim ve Beyhaki Ebû Hureyre'den tahric etmişlerdir.[387]

Taberânî'nin dört farklı sened ile tahric ettiği rivayetlerden birinde, hakkında ihtilâf edilmiş ravilerden Ebû Cuhâfe, diğerinde de kizb ve hadis uydurdurmakla itham edilen Seyf b. Muhammed yer almaktadır.[388] Hz. Hasan'ın tercemesinde İbn Hacer, Ebû Hureyre'den "Onları seven beni sevmiştir. Onlara buğz eden bana buğz etmiştir",[389] Zehebî de Abdullah b. Mes'ud'dan "Onları seven beni sever" şeklinde rivayeti tenkidsiz vermişlerdir.[390] Heysemî rivayetin bazı ravilerinde ihtilaf olduğunu söylemiş, Ahmed b. Hanbel'in ricalinin sika olduğunu kaydetmiştir.[391] Hz. Peygamber'in ashabı hakkında da "onları seven beni sevmiştir." buyurduğuna dair rivayetler tahric edilmiştir.[392]

Rivayet metni itibariyle Hz. Peygamber'in torunlarına olan sevgisini izhâr etmiş olması bakımından vakıaya uygun düşmekte, Ahmed'in ve Hâkim'in iki rivayeti[393] senedi açısından sâlih görünmektedir.

Rivayetin Ehl-i Beyt sevgisi bağlamında sadece Alevî-Bektâşîlik için değil, bütün Müslümanlar için aynı önemi taşıdığı açıktır.

13- *"Tevellâ-Teberrâ "*

Tevellâ-teberrâ konusunda Adil Ali AT AL AY tarafından *"Peygamberimiz Muhammed Mustafa s.a.v. Hz.leri buyurmuşlar ki; Tevella-Teberra*" lafzıyla nakledilerek *"benim sevdiğimi sevin sevmediğimi sevmeyin*" şeklinde tercüme edilmiş ve *"Tevella ise Peygamberimiz Sultan-ı enbiya Muhammed Mustafa s.a.v.*

Hazretlerinin Al'ini Ehl-i Beytini sevmektir. Teberra ise Peygamberimize, Ehl-i Beytine dost olmayıp düşman olanlara lânet etmektir " şekinde açıklanmıştır. [394]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet hadis kaynaklarında tespit edilememiştir.

14-"Müslümanlar'ın 'Ya Allah'ın Elçisi, size nasıl salavat getirelim?' sorularına karşılık Hazreti Muhammed: 'Allahümme salli âlâ Muhammed'in ve âlâ âli Muhammed' deyin. Buyurmuştur."

Rivayeti Tevellâ'nın kaynağı olarak gösteren Alevî-Bektâşî yazara göre, Hz. Peygamber bu sözleriyle "Allah ve Melekleri Peygambere selam ederler. Ey iman edenler sizde ona selam edin teslim olun."[395] ayetinin gayesini açıklamış ve soyuna salavat getirilmesini istemiştir. Bu da tevellâdan başka bir şey değildir.[396]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet salavât cümlesi daha uzun olmak kaydıyla Buhârî, Müslim, Tirmizî, İbn Mâce, Ebû

[387] İSHÂK B. RÂHAVEYH, Müsned, I, 248; AHMED, II, 288, 440, 531; TABERÂNÎ, Kebîr, III, 48; HÂKİM, Müstedrek, III, 182, 187; BEYHAKÎ, Sünen, IV,^ 28.
[388] Ebû Cuhâfe hakkında bkz. İBN ADİYY, III, 82; İBN ŞÂHİN, Ebû Hafs Ömer b. Ahmed, Târîhu Esmâi's-Sıkât mimmen Nukıle anhümü'l-Ilm, I, 82. (Thk. Subhi es-Sâmirâî, Dâru's-Selefiyye, Kuveyt, 1984.); MİZZÎ, Tehzîb, VIII, 434; ZEHEBÎ, Mîzân, III, 30-31. Seyf b. Muhammed hakkında bkz. BUHÂRÎ, Târîu Kebîr, IV, 172; UKAYLÎ, Du'afâ, II, 172; İBN EBÎ HÂTİM, IV, 277; İBN ADİYY, III, 431; HATÎB, Târîhu Bağdâd, IX, 226.
[389] "Onları seven beni sever, onlara buğzedenbana buğz eder" şeklinde Ebû Hureyre'den. Bkz. İBN HACER, İsâbe, II, 260.
[390] ZEHEBÎ, Siyer, III, 254.
[391] HEYSEMÎ, Mecma', IX, 179.
[392] TİRMİZÎ, Menâkıb, 59; AHMED, V, 54, 57; DEYLEMÎ, I, 146-147.
[393] AHMED, II, 440; HÂKİM, Müstedrek, III, 182.
[394] ATALAY, A.A. Ehl-i Beyt'in Mucizeleri, 12
[395] 33/Ahzâb, 56.
[396] KAYA, Alevî-Bektâşî, 180.

Dâvud, Nesâî, Mâlik, Ahmed gibi temel hadis kaynaklarında benzer lafızlarla Ebû Mes'ûd el-Ensârî, Ebû Humeyd es-Sâidî, Talha b. Ubeydillâh, Ebû Saîd el-Hudrî'den tahric edilmiştir.[397]

Buhârî'nin "Allah ve Melekleri Peygambere selam ederler."[398] ayetinin tefsirinde de yer verdiği rivate göre; nasıl salât edeceklerini soran sahabîye Hz. Peygamber şöyle cevap vermiştir: *"Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin kemâ salleyte alâ âli İbrahîme inneke hamîdün mecîd. Allâhümme bârik alâ Muhammedin kemâ bârakte alâ âli ibrâhîme inneke hamîdün mecîd."*[399]

Hadisin sıhhati konusunda ihtilaf bulunmamaktadır.

Rivayetin tevellâ teberrâ'ya kaynak gösterilmesi Alevîlik-Bektâşîlik açısından normal gibi görünürse de Âl-i Muhammed'e salavatın namazlarda tekrar edilen bir dua olması, Alevî-Bektâşîliğe özel herhangi bir anlam veya maksat taşımadığını göstermektedir.

15 - *"Seni ancak mü'minler sever, seni ancak münafıklar sevmez"*

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde Hz. Ali'nin faziletini ifade etmek üzere "Ya Ali, seni ancak Mü'min sever, sana ancak münafık buğzeder"[400], "Ya Ali, seni ancak müminler sever, münafıklar ise senden nefret ederler",[401] "Ya Ali, mümin sana buğz etmez, münafık ise seni hiç sevmez",[402] "Ali'yi ancak mü'min olanlar sever ve ona ancak münafık buğzeder"[403] şeklinde farklı lafızlarla zikredilen rivayetlerdendir. Rivayet bazı Alevî-Bektâşî eserlerde tevellâ-teberrâya dayanak gösterilmiştir.[404] *Şerhu Hutbeti'l-Beyân'*da meveddet ayetinin yorumunda "Her kimse ki bana iman getire ve Ali'yi sevmeye ol yalancıdur, mü'min değildür, münâfıkdur. Zira bir muhkem ayeti inkar etmiş olur" şeklinde yer almaktadır.[405]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayeti *"seni ancak mü 'min sever, sana ancak münafık buğzeder*" lafzı ile Tirmizî, Nesâî, Humeydî, Ebû Ya'lâ Hz. Ali'den, Taberânî ise İmrân b. Husayn, Ümmü Seleme ve İbn Abbas'tan tahric etmişlerdir.[406]

Tirmizî'nin, İsâ b. Osman b. Ehî Yahyâ b. İsâ, Ebû İsâ er-Remlî, A'meş, Adiyy b. Sâbit, Zirr b. Hubeyş, Ali b. Ebî Tâlib isnadıyla tahric ettiği hadis şöyledir: " *Ümmî peygamberim bana 'seni ancak mü'min sever, sana ancak münafık buğzeder' diyerek garanti verdi* "

Rivayeti, Nesâî; Yusuf b. Îsâ, el-Fadl b. Mûsâ, A'meş, Adiyy, Zirr, Ali b. Ebî Tâlib isnadıyla, Humeydî; Yahyâ b. Îsâ, A'meş, Adiyy b. Sâbit, Zirr b. Hubeyş, Ali b. Ebî Tâlib isnadıyla, Ebû Ya'lâ ise; Ebû Hayseme, Ubeydullah b. Mûsâ, A'meş, Adiyy b. Sâbit, Zirr b. Hubeyş, Ali b. Ebî Tâlib isnadıyla tahric etmişlerdir.

Tirmizî ve Humeydî'nin isnadında yer alan Yahya b. İsa er-Remlî'yi bazı cerh-ta'dîl alimleri

---

[397] AHMED, IV, 118, 244;BUHÂRÎ, Enbiyâ, 10; Da'avât, 33; Tefsîr (Ahzâb), 10; MÜSLİM, Salât, 65-69; EBÛ DÂVUD, Salât, 183; İBN MÂCE, İkâmetü's-Salât, 25; TİRMİZÎ, Tefsîr, 34; NESÂÎ, Sehv, 49-54. Ayrıca bkz. ABDURRAZZÂK, II, 212-213; BEZZÂR, III, 157; EBÛ AVÂNE (b), II, 234; TABERÂNÎ, Kebîr, XVII, 251; XIX, 125, 154-155; HÂKİM, Müstedrek, I, 401; II, 160.

[398] 3 3/Ahzâb, 56.

[399] BUHÂRÎ, Tefsîr (Ahzâb), 10.

[400] SEVİN, Alevîlik, 20.

[401] TUR, Erkanname, 99.

[402] Bkz. www.Alevî-cephesicom/Alevîlik(07.08.2003)

[403] VARLIK, İslamiyetin Özü, 28.

[404] KAYA, Alevî-Bektâşî, 181.

[405] SEYYİD HÜSEYİN, Şerh, 16.

[406] HUMEYDÎ, Ebûbekir Abdullah b. Zübeyr, Müsned, I, 31 .(I-II, Thk. Habîbürrahmân el-A'ZAMÎ, Dâru'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Beyrut, ty.); TİRMİZÎ, Menakıb, 21; NESÂÎ, İmân, 19; EBÛ YA'LÂ, Müsned, I, 250; TABERÂNÎ, Kebîr, XXIII, 375; Evsat, II, 337; V, 87.

tad'îf etmişlerdir.[407]

Taberânî'nin *Evsafta* tahric ettiği İmrân b. Husayn rivayeti[408] Muhammed b. Kesîr nedeniyle tenkid edilmiş, İbn Abbas rivayetinin[409] senedinde yer alan Ebu'l- Ezher en-Neysabûrî hakkında ihtilaf edilmiştir.[410]

Yine Taberânî'nin, Muhammed b. Osman b. Ebî Şeybe, Vâsıl, İbn Fudayl, Abdullâh b. Abdirrahman, Müsâvir el-Humeyrî, Annesi, Ümmü Seleme isnadıyla sevk ettiği : "Hz. Peygamber 'Ali'yi ancak mü'min sever, ona ancak münafık buğzeder' derdi"[411] rivayeti de isnadında yer alan Abdullâh b. Abdirrahman nedeniyle tenkid edilmiştir.[412]

İbn Abdilberr ve İbn Hacer, Hz. Ali'nin faziletini konu ederek "seni ancak mü'min sever." rivayetini tenkidsiz nakletmişlerdir.[413]

Ebû Nuaym, Ebûbekir Hallâd, Muhammed b. Yûnus b. Mûsâ es-Sülemî, Abdullâh b. Dâvud, A'meş, Adiyy b. Sâbit, Zirr b. Hubeyş, Ali (Ra) isnadı ile tahric ettiği rivayet hakkında "müttefekun aleyh sahihtir" demiştir. Rivayetin metni şöyledir: *"Taneyi yaran, canlıları yaratan azamet sahibi Allah'a yemin olsun ki Ümmi Peygamberim bana 'Seni ancak mü 'min sever. Sana ancak münafık buğzeder' diyerek garanti verdi "*[414]

Rivayeti ". *Ümmî Peygamberim bana şu hususu garantiledi; 'Beni mü 'min olan sevecek, münafık olan buğzedecektir '*" lafzı ile, Müslim, Nesâî, İbn Mâce,

Bezzâr ve İbn Ebî Şeybe; Adyy b. Sâbit, Zirr b. Hubeyş, Hz. Ali ortak senediyle tahric etmişlerdir.[415]

Rivayetlerin tamamından Hz. Peygamber'in, benzer lafızlarla *"seven mü 'min, buğzeden münafık*' şeklinde Hz. Ali'yi takdir ifadeleri kullandığı anlaşılmaktadır.

Hz. Peygamber Ensâr hakkında da *"onları ancak mü'min sever münafık buğzeder*" buyurmuş,[416] onları sevmeyi imanın, buğzetmeyi de nifakın alameti olarak saymıştır.[417] "Seni ancak mü'min sever." rivayeti aynı bağlamda ele alınarak, onların bu dereceyi elde etmelerinin üstün amelleri olduğu, bu amelleri işleyen herkesin aynı dereceye ortak olabileceği vurgulanmıştır. Nitekim Hz. Ali'nin de sahabîler içinde bu özelliğiyle temayüz etmiş olduğu ve Hz. Peygamberin de "seni seven mü'min, buğzeden münafıktır" sözleriyle ona iltifat ettiği söylenmiştir.[418] Müslim'in bâb başlığı olarak *"Ensâr ve Hz. Ali sevgisinin iman, onlara buğzun nifak alameti oluşunun delili*" ifadesini kullanması da[419] aynı yaklaşımı benimsediğini gösterebilir. Dihlevî'nin hadis olarak *"Ali sevgisi imanın belirtisi, Ali nefreti münafıklığın belirtisidir*" lafzıyla verdiği rivayet hakkındaki şu açıklaması da aynı doğrultudadır : *"Bu hadisin anlamı şudur: Hz. Ali, Allah 'ın emri konusunda müsamahasız idi. Onun bu tavrına,*

---

407 Bkz. NESÂÎ, ed-Du'afâ ve'l-Metrûkîn, I, 108; UKAYLÎ, Du'afâ, IV, 421İBN EBÎ HÂTİM, el- Cerh, IX, 178.

408 TABERÂNÎ, Evsat, II, 337. (İsnadı : Ahmed, Osman b. Hişâm b. el-Fadl, Muhammed b. Kesîr, Hâris b. Hasîra, Ebû Dâvud es-Sabîî, İmrân b. Husayn)

409 TABERÂNÎ, Evsat, V, 87. (İsnadı : Abdurrahman b. Selem, Ebu'l-Ezher en-Neysabûrî, Abdurrazzâk, Ma'mer, Zührî, Ubeydullah b. Abdillah, İbn Abbâs.)

410 HEYSEMÎ, Mecma', IX, 133; Muhammed b. Kesîr hk. bkz. BUHÂRÎ, et-Tarihu'l-Kebîr, I, 217; UKAYLÎ, Du'afâ, IV, 129; İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh, VIII, 68; İBNÜ'L-CEVZÎ, Ed-Du'afâ, III, 94. Ebü'l-Ezher en-Neysabûrî hk. bkz. İBN EBÎ HÂTİM, el-Cerh, II, 41; İBN ADİYY, el-Kâmil, I, 192; İBNÜ'L-CEVZÎ, Ed-Du'afâ, I, 65.

411 TABERÂNÎ, Kebîr, XXIII, 375.

412 İBN ADİYY, IV, 226. Abdullah b. Abdirrahman hakkında ayrıca bkz. BUHÂRÎ, et-Târîhu'l- Kebîr, V, 137; UKAYLÎ, Du'afâ, II, 273; İBN HACER, Lisân, III, 306.

413 İBN ABDİLBERR, el-İstîâb, III, 1100; İBN HACER, el-İsâbe, IV, 569.

414 EBÛ NU'AYM, Hılye, IV, 185.

415 İBN EBÎ ŞEYBE, VI, 365; MÜSLİM, İman, 131; İBN MÂCE, Mukaddime, 114; BEZZÂR, II, 182; NESÂÎ, İman, 20.

416 AHMED, IV, 283, 292; BUHÂRÎ, Menâkıbu'l-Ensâr, 4; MÜSLİM, İman, 129; TİRMİZÎ, Menâkıb, 66; BEZZÂR, IX, 190; TABERÂNÎ, Evsat, II, 82; VII, 91.

417 BUHÂRÎ, Menâkıbu'l-Ensâr, 4; MÜSLİM, İman, 129.

418 MÜBÂREKFÛRÎ, X, 274.

419 MÜSLİM, İman. Bâb, 33.

ancak tabiatında mülayemet olan; aklı, heva ve heveslerine üstün çalan dayanabilirdi. Bu da imanla olur."[420] Hz. Peygamber'e yakınlığı, damadı olması, İslâm'a olan hizmetleri, Rasûlullah ve sahâbîlerin takdirlerinden sonra onu sevmemenin nifaka delalet etmesinin doğal karşılanmış, asırların gerisinde kalmış bir şahsiyeti sevmenin de ancak iman sebebiyle olabileceği vurgulanmıştır. Zira iman söz konusu olmadan büyük şahıslar için hissedilecek duygu "takdir" kavramıyla ifade edilebilir.[421]

Sonuç itibariyle rivayetin bazen "seni ancak mü'min sever." lafzıyla ikinci şahıs, bazen de "Beni ancak mü'min sever." şeklinde birinci şahıs kipiyle tahric edildiği görülmektedir. Bazı tarikleri tenkid edilmişse de rivayetin sahih olduğu anlaşılmaktadır.

16-"*Harbüke harbi, silmüke silmi. Seninle savaşmak, benimle savaşmak, seninle barışmak benimle barışmaktır*

Teberrâ'ya da kaynak gösterilen,[422] rivayet Hz. Ali'nin fazileti konu edilerek "Ali ile savaşmak benim ile savaşmaktır. Onunla barışmak benimle barışmaktır" şeklinde de ifade edilmektedir.[423]

Tahric ve değerlendirme :

Rivayet hadis kaynaklarında tespit edilememiştir. Şiî kaynaklarda sıkça tekrarlanan rivayetlerdendir.[424]

Alevîlik-Bektâşîlkte Ehl-i Beyt sevgisine veya Ehl-i Beyt'e yapılan eziyete dair zikredilen hadisler zımnen tevellâ-teberrâ'ya da delalet etmektedir. Bu nedenle Ehl-i Beyt ile igili bölümde ele alınacak olan hadisler bu çerçevede değerlendirilebilir.

5. Oniki Hizmet

Cem törenlerinde yerine getirilen on iki görevdir. Bu görevler yani hizmetlere bölgelere göre farklı adlar verilmektedir. Yaygın olarak uygulanan hizmet sırası şöyledir : 1-Cemi yönetme, 2-Görgüsü yapılanlara veya ceme katılanlara yardımcı olma, 3-Cemde düzeni ve sessizliği sağlama, 4-Çerağları yakma, 5-Deyiş, düvaz, miraçlama söyleme, okuma, 6-Meydanı silme, süpürme, 7-Su getirme, dağıtma, 8- Kurban ve yemek işlerine bakma, 9-Semah yapma, 10-Cem yapılacağını duyurma, 11-Cemevini temizleme, 12-Cemin ve ceme katılanların evlerinin güvenliğini sağlama.

Bu on iki hizmeti yerine getiren hizmet sahipleri ise şunlardır: 1-Dede, 2- Rehber, 3-Gözcü, 4-Çerağci, 5-Zâkir, 6-Ferrâş, 7-Saka, 8-Sofracı-Kurbancı, 9- Pervane-Semahçı, 10-Peyik, 11-İznikçi, 12-Bekçi[425]

Konu ile ilgili sünnet/hadis :

1- *"İkinci Akabe Biatı Medine'de, miladi tarih 622 yılında gece vakti yapılmıştır. Bu biata kırk sekiz kişi katılmıştır. Biatin düzenli olması için, içlerinde*

12 kişi nakip hizmetine seçilmiştir .... *Erkânlarımızdaki 12 hizmet ve*

cemlerimizin gece yapılması ve buna benzer kurallar bu ikinci biat erkânından kalmadır."

Oniki hizmet, bazı Alevî-Bektâşî eserlerinde, bu ve buna benzer ifadelerle Hz. Peygamber'in

---

420 DİHLEVÎ, Şah Veliyyullâh, Huccetullâhi'l-Bâliğa, 476. (İslâm Düşünce Rehberi-Huccetullâhi'l- Bâliğa, I-II, Trc. Mehmet ERDOĞAN, Y. Şafak/Diyalog Gazetecilik, Ankara, 2003.)

421 CANAN, İ., Hadis Ansiklopedisi, XII, 292.(CANAN, İbrahim, Hadis Ansiklopedisi Kütüb-i Site, Akçağ yay, İstanbul, ty.)

422 KAYA, Alevî-Bektâşî, 181.(Transkrip yazarına aittir.)

423 SEVİN, Alevîlik, 120.

424 Msl. el-KUMMÎ, Emâlî, 96, 561; TÛSÎ, Emâlî, 364, 485; MÂZENDERÂNÎ, Menâkıb, III, 217; ERBİLÎ, Keşfu'l-Gumme, I, 256, 287; MECLİSÎ, Bihâr, XXIV, 261; XXVI, 349; XXVII, 203; XXXII, 321, 322; XXXVI, 335, 337; İBN EBİ'L-HADÎD, Şerhu Nehci'l-Belâğa, (I-XX, Mektebetu Âyetillâh el-Maraşî, Kum, 1404). II, 297; XVIII, 23; XX, 221.

425 KORKMAZ, E. Alevîlik Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, 277-278. Ayrıca bkz. ULUSOY, Hünkâr, 264; KAYA, Alevî-Bektâşî, 352-356; SEVİN, Alevîlik, 246; BOZKURT,F, Çağdaşlaşma Sürecinde, 223-232; BUYRUK, 136.

İkinci Akabe Biatında oniki nakib seçmesine dayandırılmaktadır.[426]

Tahric ve değerlendirme:

Akabe Biâtları ile ilgili tahric ve değerlendirme daha önce yapılmıştı. Özetlemek gerekirse; İkinci Akabe Biatında oniki nakibin seçildiği ve bu nakiblerin kimler olduğuna dair rivayetler Siyer ve Tarih kitaplarında yer almakta, temel hadis kaynaklarında ise Akabe biatlarından söz edilmekte fakat ayrıntılı bilgi verilmemektedir. Bununla birlikte, Usâme b. Sâmit için kullanılan "Nakiblerdendi" ifadesi sayıya işaret etmese de Akabe'de nakib seçilmiş olduğunu doğrulamaktadır. Siyer ve Tarih kaynakları yanında, bazı Hadis Usulü eserlerinde özellikle "Mübhem" konusu işlenirken nakiblerin farklı sayı ve isimlerle olsa da zikredilmiş olması, Akabe'de nakib seçilmiş olduğu hakkında genel bir kabul bulunduğunu göstermektedir.

Son olarak, günümüz bazı Alevî-Bektâşî yazarlarının oniki hizmetin oniki imamdan mülhem olduğunu söylemesini[427] de hatırda tutarak diyebiliriz ki; Oniki nakibin gerek seçimi gerekse işlevi bakımından II. Akabe biatındaki oniki nakib ile Alevî-Bektâşîlikteki oniki hizmet arasında sayı benzerliği dışında ilgi kurmakta güçlük çekilmektedir.

6. Düşkünlük

Suçluluk anlamına da gelen düşkünlük, yolun/tarikatın yasakladığı bir suçu işlediği için kişinin topluluktan/tarikattan uzaklaştırılmasıdır. Düşkünlük geçici ve sürekli olmak üzere iki türlüdür. Sürekli olan düşkünlüğe "yoldan düşme" denir ve bu durumdaki kişiler tamamen dışlanırlar; artık o toplum içinde kalmaları imkansızdır. Bu cezayı gerektiren suçlar; Kur'an-ı Kerim'de evlenilmesi yasak edilmiş olan kimselerle evlenilmesi, zinada bulunma ve ikrardan dönmektir. Geçici düşkünlük de; selam verilip alınmaması, konuşulmaması, evine gidilmemesi, düğünlere çağrılmaması, bayramlaşılmaması gibi yaptırımları olan, katlanılması güç bir cezadır. Düşkün olana ceza (tarik-dayak veya para cezası) Pir/Mürşid/Dede tarafından verilir.[428] Bazı yörelerde suç işleyenlerin yakınları da düşkün sayılmaktadır.[429]

Konu ile ilgili sünnet/hadisler :

1- Hz. Peygamber (Tevbe suresi 102-103. ayetlere istinaden Tebük savaşına katılmayan Kâb bin Malik, Murara bin Rabi, Halil bin Ümey'i kasdederek) : *"Ey Müslümanlar! Bunlar doğruyu söyleseler de, biat ettikleri için, bizimle savaşa katılmamaları suç teşkil eder. Onun için mallarının bir kısmını sadaka olarak alacağız. Elli gün bunlar ile ilişkinizi kesin, kimse bunlar ile konuşmasın. Yardım etmeyin, evlerinize sokmayın ve evlerine gitmeyin. Elli gün sonra gelir tevbe ederlerse, Rahman ve Rahim olan yüce Allah, gönülden yapılan tövbeleri kabul edicidir"* diyerek onları cezalandırmıştır.

Rivayet Derviş TUR tarafından, Alevî-Bektâşîlikteki Düşkünlük erkanının kaynağı olarak gösterilerek yorumlanmaktadır.[430] Bu yoruma göre, adı geçen üç sahabi yalan söylemeyip; korktukları, mahsul zamanı olduğu ve sıcak mevsim olduğu için savaşa katılmadıklarını itiraf etmişler, *"Eğer tövbe eder, namaz kılar, zekat verirlerse, sizin din kardeşiniz olurlar. Bilen kişiler için, ayetleri uzun uzadıya açıklıyoruz"*[431] ayetinde açıklandığı şekilde elli gün sonra, Hz. Muhammed'e gelip, tövbe edip, af diledikleri zaman Tevbe sûresinin 117-118. ayetlerle affedildikleri bildirilmiştir. İşte "Hz. Muhammed'in uyguladığı bu yargı sistemi, o günden bu güne kadar, yalnız Alevî inancı içerisinde,

---

[426] TUR, Erkânnâme, 453; KAYA, Alevî-Bektâşî, 317;

[427] ZELYUT, Alevîlik (VI, Bsk.), 329.

[428] ERÖZ, Türkiye' de Alevîlik, 144-145; OYTAN, Bektâşîliğin İç Yüzü, 26; NOYAN, Bektâşîlik(II. Bsk. 1987), 183-208; KAYA, Alevî-Bektâşî, 482-486; TUR, Erkânnâme, 472-483; YALÇIN, Yorum ve Açıklamalarla, 449; BİRDOĞAN, Gizli Kültür, 361-377. Ayrıca bkz. GÖLPINARLI, İA. "Kızılbaş" md.; Düşkünlüğü gerektiren suçlar ve cezası ile ilgili olarak bkz. BUYRUK, 42-43.

[429] Oğlunun işlediği zina suçu nedeniyle düşkün sayılan mürşid örneği için bkz. TÜRKDOĞAN, O., Alevî Bektâşî Kimliği, 149.

[430] TUR, Erkânnâme, 72-73, 475-478,

[431] 9/Tevbe, 11.

Görgü ve Düşkünlük Erkânında devam etmektedir."[432]

Tahric ve değerlendirme :

Hadis, yukarıda verilen şekliyle kaynaklarda yer almamaktadır. Ancak, Tebük savaşı ve Ka'b b. Mâlik ile diğer iki arkadaşının bu gazveye katılmamaları nedeniyle tecrid edildikleri haberi Abdürrazzâk, Ahmed b. Hanbel, Buhari, Müslim, İbn Hıbbân ve Taberânî tarafından Ka'b b. Mâlik'ten rivayet edilmiştir.[433]

Abdürazzâk'ın Ma'mer, Zührî, Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik, Ka'b b. Mâlik senediyle tahric ettiği rivayeti Buhari, *"Yahyâ b. Bükeyr Leys, Ukayl, İbn Şihâb, Abdurrahman b. Abdillâh, Ka'b b. Mâlik*' senediyle sevketmiştir. Bu rivayete göre; Ka'b, Tebük seferine kadar sadece Bedir gazvesine katılmamıştır. Yapacağı tüm seferleri gizli tutarak tevriye yapan Hz. Peygamber (s.a.v.) bu gazveyi, gerekli ihtiyaçlarını hazırlasınlar diye önceden Müslümanlara bildirmiştir. Mevsim çok sıcaktır ve meyvelerin olgunlaştığı bir zamandır. Bu gazveden ancak , Allah bu konuda vahiy indirmedikçe Hz. Peygamber'e durumlarının gizli kalacağını tahmin eden kimseler saklanmışlardır. Ka'b herkesle birlikte hazırlık yapmak için her sabah evden çıkmışsa da hazırlığını tamamlamamış ve seferden geri kalmıştır. Ordunun Medine'den ayrılmasının ardından halkın arasına çıkıp içlerinde dolaşmış, sadece üzerlerine münafıklık damgası bulaşmışlar ile Allah'ın özürlerini kabul ettiği zayıf kimseleri görmüş, hazırlığını tamamlayarak orduya yetişmek istemiş fakat bu niyetini gerçekleştirememiştir. Rasûlullâh gazveden döndüğünde her seferden dönüşünde olduğu gibi mescide gelmiştir. Savaşa katılmayan seksen küsur kişi mescide gelerek savaştan geri kalmalarının mazeretini anlatmışlar, Rasûlullah (s.a.v.) zahiren mazeretlerini kabul ederek, tekrar biatlarını kabul emiş ve kendileri için bağışlama dilemiş, iç hallerini ise Allah'a havale etmiştir. Ka'b da Mürâre b. Rebi' el-Amrî ile Hilâl b. Ümeyye el-Vâkıdî'nin yaptığı gibi geri kalışının mazereti olmadığını belirterek doğruyu söylemiştir. Hz. Peygamber bu üç kişi ile konuşulmasını, selam alınıp verilmesini yasaklamıştır. Bunun üzerine halk, onlardan uzaklaşmış, kimse onlarla konuşmamıştır. Ka'b hayatının en zor ve sevimsiz günlerini o dönemde yaşamıştır. Kimsenin kendisiyle konuşmadığı günlerde Gassan Kıralı bir mektup göndererek onu kendi tarafına çağırmış fakat Ka'b mektubu okuyup yakmıştır. Kırkıncı gün eşlerinden de ayrı yaşamaları istenmiş, artık hayatları daha çekilmez hale gelmiştir. Hz. Peygamber, eşine yaklaşmamak kaydıyla, Hilâl b. Ümeyye'yi yaşlı ve bakıma muhtac oluşuna istinaden bu hükümden ayrı tutmuştur. Aradan elli gece geçtikten sonra Hz. Peygamber, Allah'ın bu üç kişinin tevbelerini kabul ettiğini bildirmiştir. Ka'b, bağışlanmasının Allah katından mı yoksa Hz. Peygamber'in kendi katından mı olduğunu sorduğunda, Allah katından olduğu cevabını almıştır. Bunun üzerine "Ey Allah'ın Rasûlü, tevbemin kabulünden dolayı malımı Allah ve Rasûlü için sadaka olarak vermek istiyorum" demiş, fakat Hz. Peygamber *"Malının bir kısmını kendine ayır, bu senin için daha hayırlıdır"* buyurarak tamamını kabul etmemiştir. Ka'b da Hayber ganimetini kendisine ayırarak geri kalan malını bağışlamış, "şüphesiz Allah beni ancak doğruluğum sayesinde kurtarmıştır" diyerek hayâtta kaldığı sürece sadece doğru söyleyeceğine söz vermiştir. Ka'b bununla ilgili olarak şunları söylemektedir: "Hayâtta kaldığım sürece Allah'ın beni bu hal üzere muhafaza etmesini temenni ederim. Allah, Rasûlüne : *'Allah, Peygamberi ve güçlük vaktinde ona uyan Muhacir ve Ensan affetti '* ayetini *'...doğrularla beraber olunuz '* 'a kadar indirdi.»[434] Vallahi, Allah beni İslâm'a eriştirdikten sonra Rasulüllah (s.a.v.)'e karşı doğru sözlü olma nimetinden daha büyük bir nimet bana ihsan etmemiştir. Rasulüllah (s.a.v.)'a yalan söyleyip de helak olma durumuna düşmemek en büyük nimettir. Nitekim Peygambere yalan söyleyenler helak oldular. Çünkü Allah yalan söyleyenler için vahiy indirdiğinde, bir kimse için söylenilebilecek en ağır sözü söylemiş ve Allah Teâlâ : *'Onların yanına döndüğünüz*

---

[432] TUR, Erkânnâme, 72-73,

[433] ABDURRAZZÂK, Musannef, V, 397-405; AHMED, VI, 387-389; III, 456-458; BUHÂRÎ, Megâzî, 79 ; MÜSLİM, Tevbe, 53.; İBN HIBBÂN, Sahîh, VIII, 155-164; TABERANİ, XIX, 42-45; Rivayetin bazı bölümleri muhtelif bablarda da yer almıştır. bkz. BUHÂRI, Ahkâm, 53; Menakıbu'l- Ensâr, 43; Vesâyâ, 16; Megâzî, 3.; İsti'zân, 21; Eymân, 24; Tirmizi, Tefsir, 10; NESÂÎ, Talak, 18; Eymân ve'n-Nüzûr, 37; Ebû Davud, Talak, 11; Cihad, 173; Eymân ve'n-Nüzûr, 29.

[434] 9/Tevbe, 117-119.

zaman size, kendilerinden vazgeçmeniz için Allah'a yemin edeceklerdir' ile başlayan ve 'Allah fasıklar topluluğundan razı olmaz' diye biten ayeti indirdi.»[435]

Biz üç kişi -Rasûlullâh' a yemin eden ve mazeretlerini kabul edip biat yaparak haklarında bağışlama dilediği kişilerin durumundan- geri bırakılmıştık. Rasûlullâh bizim durumumuzu, Allah hakkımızda kararını verene kadar geri bırakmıştı. Bundan dolayı Allah: «...Geri bırakılanların da tevbesini kabul etti...» buyurmuştur.[436] *(9/Tevbe: 119) Buradaki Allah'ın zikrettiği "geri bırakılanlar", bizim gazveden geri kalmamız değildir. Rasûlullâh (s.a.v.)'ın bizim durumumuzu erteleyerek, kendisine yemin edip mazeretleri kabul edilen kimselerin durumundan geriye bırakılanlardır."*[437]

Görüldüğü gibi Buharinin rivayetinde, Tebük seferine katılmayan üç sahabiye uygulanan yaptırım *"hiç kimsenin onlarla konuşmaması, selam verip alınmaması*" şeklinde gerçekleşmiştir. Ancak *"Sadakalarını alarak elli gün süre verme*' veya *"elli gün sonra gelir tevbe ederlerse*" gibi bir kayıt söz konusu değildir. Allah'ın kendileri için vereceği hükmü beklemeleri istenmiştir. Bunun da ne zaman olacağı konusunda bir tahdid ve garanti söz konusu değildir. Durum diğer rivayetlerde de aynı şekildedir.

Tebük Gazvesi'ne ilişkin anlatımlar genel hatlarıyla kaynaklarda yer alan bilgilere uyum gösteriyorsa da, ayetlerle kurulan bağlantılar zaman zaman bağlamından farklı yorumlanmaktadır. Örnek vermek gerekirse; *"Hz. Mılıammed gelen bu ayetler doğrultusunda, bu üç kişiye şöyle caydırıcı bir ceza uygular: "Ey Müslümanlar! Bunlar doğruyu söyleseler de, biat ettikleri için, bizimle savaşa katılmamaları, suç teşkil eder. Onun için mallarının bir kısmını sadaka olarak alacağız ve 50 gün bunlar ile ilişkinizi kesin, kimse bunlar ile konuşmasın. Yardım etmeyin, evlerinize sokmayın ve evlerine gitmeyin. Elli gün sonra gelir tövbe ederlerse, Rahman ve Rahim olan yüce Allah, gönülden yapılan tövbeleri kabul edicidir." Bu olayın üzerine Tövbe Suresi ayet 11 şöyle emrediyor: "Eğer tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse, sizin din kardeşiniz olurlar." Bilen kişiler için, ayetleri uzun ıızadıya açıklıyoruz. "*[438] *"50 gün sonra, Hz. Muhammed'e gelip, tövbe edip, af diledikleri zaman Tövbe Suresinin 117-118 inci ayetleri geliyor"* denilerek Tevbe Sûresi 11. ayet, adı geçen üç sahabi ile ilişkilendirilmektedir. Halbuki söz konusu ayet öncesi ve sonrası ile birlikte değerlendirildiğinde de görüleceği gibi anlaşmayı bozan müşrikler ile ilgilidir.

Hadis olarak verilen metnin, Tebük gazvesi ve sonrasında yaşanan üç sahabinin tecrid edilmesi olayına dayanılarak, sonucundan hareketle çıkarılan ve formüle edilen bir hüküm ya da hadis formuna sokulmuş bir yorum olduğu söylenebilir. Bu şekliyle hiçbir hadis kaynağında yer almamaktadır.

D. DEĞERLENDİRME :

Alevîlik-Bektâşîlik, hiyerarşik yapısı itibariyle Tâlib/Muhib-Derviş- Mürşid/Dede ilişkisine dayalı tasavvufî bir kimliğe sahiptir. Bu ilişki, mensuplarının kemâlini sağlamaya yönelik bir işleve sahiptir. Mürşid veya Dede'lik, en üst makamı ifade eder ve büyük bir saygınlığa sahiptir. Alevî-Bektâşî birey veya topluma âyin, tören ve ahlâki yaşamda rehberlik, önderlik yaparlar. Mürşid olmadan kişinin olgunlaşması mümkün değildir. Kemâle ulaşmada takip edilen yol veya ölçü, Hacı Bektaş Velî'nin *Makâlât* isimli eserinde yer alan dört kapı kırk makam öğretisine dayanmaktadır. Genellikle her Alevî-Bektâşî'nin birinci kapı olan Şeriat'ı aştığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla Alevî-Bektâşî bireyin hakka ulaşmak için geçmesi gereken aşamalar; Tarîkat, Marifet ve Hakîkat kapıları olmaktadır. Bu kavramların önemi, Mürşid'e duyulan ihtiyaç ve Mürşid'in saygınlığının ifade edilmesinde; "Nefsini bilen rabbini bilir", "Kimin şıhı yoktur, ol kişinin dini dahi olmaz", "Ümmetine peygamber ne ise, talibe mürşid odur", "Şeriat benim sözümdür. Tarikat işlevimdir. Marifet gizimdir. Hakikat hallerimdir" gibi çeşitli tasavvufî hadisler delil olarak kullanılmaktadır.

---

[435] 9/Tevbe, 95-96.
[436] 9/Tevbe, 119
[437] BUHÂRÎ, Megâzî, 79
[438] 9/Tevbe, 11.

Alevî-Bektâşîliğin en önemli dînî töreni Cem'dir. Çeşitli amaçlarla yapılan Cem törenleri; "İkrar Cemi", "Görgü Cemi" ve "Abdal Musa Cemi" olmak üzere üç başlıkta toplanmaktadır. Cem'lerin icrasında on iki hizmet adı verilen çeşitli görevler yerine getirilmektedir. Cem töreni ve törenlerdeki uygulamalar, Hz. Peygamber'in de katıldığı varsayılan "Kırklar Meclisi" rivayetine dayandırılmaktadır.

Alevîlik-Bektâşîlik'te önem taşıyan bir diğer kavram da Tevellî-Teberrî ilkesidir. Esasen Ehl-i Beyt ile ilgili rivayetler Tevellî-Teberrî'ye kaynaklık etmekte ise de genellikle sevgi ve buğz ifadeleri bulunan rivayetler bu konuda delil olarak değerlendirilmektedir.

Kavram ve erkândan; Cem, Semah, Sofra, Dem/Dolu gibi uygulamaların Kırklar Meclisi rivayeti ile delillendirilmesinde ortak bir tutum görülmekte, Oniki hizmet ve Düşkünlük gibi uygulamaların sünnet hadise dayandırılmasında aynı ortak tavrı görmek mümkün olmamaktadır. Musahiplik kurumu için bazan Kırklar Mecisi, bazan da Hz. Peygamber'in Medîne'ye hicretten sonra gerçekleştirdiği kardeşleştirme -özelde Hz. Ali'yi kardeş edinmesi- delil olarak değerlendirilmektedir.

Delillendirmelerde kullanılan rivayetlerin tahric ve değerlendirilmesinden şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Dört Kapı Kırk Makam, Mürşid'e duyulan ihtiyaç, Mürşid'in saygınlığı ve Cem törenleri için delil gösterilen rivayetlerin sahih hiçbir varyantının bulunmadığı görülmektedir.. Kırklar Meclisi rivayeti hariç diğer rivayetler, genel olarak mutasavvıfların dayandığı ortak rivayet malzemelerinden oluşmaktadır.

Bazı Alevî-Bektâşî yazarlar tarafından, Biat/İkrar, ikrarın gece yapılması, ikrarda tarik kullanımı, Oniki Hizmet ve Düşkünlüğün dayandırıldığı rivayetler ise bağlamından kopuk yorumlanmakta, bu konudaki rivayetlerle Alevîlik-Bektâşîlikteki uygulamalar arasında gerçekçi bir mukayese yapıldığında bağlantı kurmakta güçlük çekilmektedir.

Tevellî-Teberrî'nin ise mevzu', zayıf ve bir kısmı sahih rivayetlere dayandırıldığı görülmektedir. Sahih varyantları bulunan rivayetlerin, Ehl-i Beyt sevgisini ifade etmesi bakımından Alevîlik-Bektâşîliğe özel bir anlam ifade etmediği, bütün Müslümanlar için söz konusu olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Yaptığımız çalışma sonucunda; günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinin bir kısmında sünnet/hadisin Şiiliğe benzer şekilde "Hz. Ali'nin soyundan gelenlerin söz, fiil ve takrirleri" olarak tanımlandığı görülmüş, ancak bunun pratiğe yansımadığı, genel olarak sünnet/hadisin "Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirleri" olarak algılandığı tespit edilmiştir. Bu fiili durum, günümüz Alevî-Bektâşîliğinde sünnet/hadis algılamasının, sünni hadis anlayışına daha yakın olduğunu göstermektedir. Peygamber telakkisi bakımından da aynı şeyleri söylemek mümkündür.

Günümüz Alevî-Bektâşî kültüründe sünnet/hadise verilen değerin çeşitli vesilelerle ifade edildiği; âyin, erkan, tevellâ-teberrâ vb. konularında delil olarak değerlendirildiği görülmüştür. Tespitimize göre; eserlerde yer alan sünnet/hadis malzemesi sayı itibariyle değişken olduğu gibi, bazı rivayetlerde daha fazla yoğunlaşılmakta, genelde ise sünnet/hadise müracaat müellifinin ilgi derecesine göre değişmektedir.

Rivayetlerin değerlendirilmesi aşamasında bazı Alevî-Bektâşî eserlerde sünnet hadise ilginin yok denecek kadar az olduğu gözlenmiş, bir kısmında ise diğerlerine göre sünnet/hadise referansın daha belirgin olduğu görülmüştür. Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerindeki bu farklı tutumun, Alevî-Bektâşîliğin "Yol bir sürek binbir" şeklinde ifade edilen farklı yaklaşım biçimlerini içinde toplayan yapısından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Alevî-Bektâşî eserlerde sergilenen yaklaşım çeşitliliği, "Alevî-Bektâşî kültüründe sünnet/hadisin yeri" konusunda, mensuplarının tamamını kapsayacak şekilde kesin ve net bir hüküm vermeyi güçleştirmektedir.

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde yer alan rivayetlerin hadis rivayet tekniğine uygun sevkedilmediği, dolayısıyla hadis rivayet geleneğine sahip olunmadığı görülmüştür. Söz konusu durumun, rivayetlerin kullanılış amacından kaynaklanmış olduğu düşünülebilir. Zira, sünnet/hadise;

inanç, erkân vb. konuların dini dayanakları bulunduğunun delillendirilmesi için veya tasavvufî/ahlâkî yaşama yön verecek öğütler açısından müracaat edilmektedir. Ancak bu tutum, hadis rivayet geleneğine sahip olunmadığı sonucunu değiştirmemektedir. Kültüre mensup eserlerin rivayet tekniği; senedlerin zikredilmemesi, hadislerin sadece anlamı ile ilgilenilerek mana ile rivayet edimesi şeklinde kendini göstermektedir.

Değerlendirdiğimiz eserlerde sünnet/hadise başvurulan temel konuların; hiyerarşik yapı, âyin-erkan, Ehl-i Beyt sevgisi ve vahdet-i vücud veya bazı eserlerde dile getirilen vahdet-i mevcud düşüncesi ile ilişkilendirilen tasavvufî hadisler ve genel anlamda ahlâkî bahisler olduğu gözlenmiştir.

Hiyerarşik yapının, mürid-mürşid bağlamında tasavvufî hadislere istinad ettirildiği görülmüş, az sayıda rivayet kullanılmakla birlikte, itibar edilen rivayetlerin genel tasavvufi yaklaşıma benzerlik arzettiği, zayıf veya mevzu' nitelikli hadislere başvurulduğu tespit edilmiştir.

Alevî-Bektâşî erkanının temelini oluşturan Cem ve Cem ile ilgili semah, şerbet, sofra vb. uygulamaların hiçbir hadis kaynağında yer almayan kırklar cemi rivayetine dayandırıldığına şahit olunmuştur. Alevî-Bektâşîlik açısından son derece önemli bir uygulama olan Cem ve ilgili hizmetlerin, aslı olmadığı bilinen bir rivayete, yani kırklar meclisi ile ilgili efsaneye dayanmış olmasından rahatsızlık duyulmadığı, söylence olarak nitelenmekle birlikte yine de uygulamanın kaynağı gösterilmesinden anlaşılmaktadır. Alevîliğin bir diğer önemli kurumu olan "musâhiplik" konusu da aynı rivayette yer almakla birlikte, günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinin büyük çoğunluğunda kurum, Hz. Peygamber'in Medîne'ye hicretten sonra oluşturduğu kardeşleştirme olayına dayandırılmaktadır. Düşkünlüğün sünnet/hadise dayandırılması ise ferdi bir tutum olarak görünmektedir.

Alevî-Bektâşîliğin temelini oluşturan ve hemen hemen tüm zümreleri kapsayan ortak nokta, Hz. Ali merkezli Ehl-i Beyt sevgisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in Ehl-i Beyt'ten olduğu konusunda ittifak edildiği görülmüştür. Bu bağlamda kullanılan rivayetlerin bir kısmının sahih veya zayıf, çoğunluğunun ise mevzu' olduğu tespit edilmiştir. Rivayetlerin Hz. Ali ile ilgili olanlarında yoğunlaşıldığı, bazılarının Klasik Alevî- Bektâşî eserlerde de yer aldığı, çoğunluğunun Şiî kaynaklarda da tahric edildiği tespit edilmiştir. Ehl-i Beyt ve Hz. Ali ile ilgili rivayetler Alevî-Bektâşîliğin mümeyyiz niteliği olan Tevellî-Teberrî ve Hz. Ali'nin imamet/velayetine bağlanacak tarzda yorumlanmakta, her takdir ifadesinden bu sonuca ulaşılmaktadır. Hz.

Peygambere isnad edilen ve herhangi bir babanın çocukları veya torunları için kullanabileceği iltifat ifadeleri, sevgi sözcükleri aynı şekilde değerlendirilmektedir.

Tasavvufî-ahlâkî hadisler genellikle bilinen tasavvufî yaklaşımla değerlendirilirken bazı Alevî-Bektâşî yazarların kimi rivayetleri "hulûl" anlayışına mesned teşkil edecek şekilde değerlendirdiği görülmektedir. Bu durum, söz konusu yazarların vahdet-i vücûd telakkisini tam kavrayamamalarıyla izah edilebilir.

Tahricini yaptığımız rivayetlerin sıhhati, zayıflığı veya uydurma oluşuna göre yüzde oranını tespit etmenin yanıltıcı sonuçlar vereceğini düşünüyoruz. Zira sünnet/hadis malzemesine yer vermeyen bazı eserlere bakıp Alevîlik-Bektâşîliğin sünnet/hadise itibar etmediklerini söylemek ne kadar isabetsiz olacaksa, bazı eserlerin diğerlerine göre daha fazla veya az rivayete yer vermesine göre farklı sonuçlar çıkarmak kaçınılmaz olacağı gibi, bir eserdeki sahih rivayet veya diğerindeki mevzu' rivayet çokluğuna göre net sayısal değerlerle hüküm vermek te gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Bununla birlikte, genellenebilecek husus, kullanılan rivayetlerin çoğunluğunun mevzu' ve zayıf rivayetler olduğudur.

Günümüz Alevî-Bektâşî kültüründe kullanılan rivayetlerin sıhhat ve zayıflık yönünden ziyade, kullanılış amacı ve yorum tarzı önem taşımaktadır. Şii-Sünnî- Alevî-Bektâşî ayırımı yapmaksızın; genel kabul gören ve sıhhat şartlarını taşıyan bir rivayet, Alevîlik-Bektâşî perspektifinden değerlendirilerek, genellikle Hz. Ali'nin imamet/velayetine dair sonuçlar çıkarılmakta, bu konuda kullanılan rivayetler ve yorum tarzı Şia ile Alevîlik-Bektâşîliğin az sayıdaki ortak noktasından birini oluşturmaktadır.

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinin sünnet/hadis malzemesi açısından dikkat çeken bir başka

yönü; fıkhî hadislere itibar edilmemiş olmasıdır. Doğal olarak bundan, günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde, fıkhî hadislerin değil, çoğunlukla Hz. Ali'nin imamet/velayetine delâlet edecek şekilde Alevî-Bektâşî kültürünü destekleyecek nitelikli rivayetlerle, vahdet-i vücud konusuna mesned teşkil eden tasavvufî rivayetlerin tercih edildiği sonucu çıkmaktadır. Aynı zamanda Alevî- Bektâşî kültürünün fıkhî konularda Şia'dan farklı bir çizgiye sahip olduğunu göstermektedir.

Genel bir değerlendirme ile söylemek gerekirse; günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde kullanılan rivayetlerin -kaynağı bulunamayan ve uydurma olduğu görülenler dışında- büyük çoğunluğunun; sahih, zayıf veya mevzu olduğuna yönelik ciddi çalışmalara konu olmayan üçüncü ve dördüncü dereceden hadis kaynaklarında tahric edilmiş rivayetler olduğu, rivayetlerin bir kısmının ise birinci ve ikinci derece kaynaklarda tahric edilen hadisler olmakla birlikte, bu rivayetlerin kendi anlayışlarına uygun te'vil ve yorumları yapıldığı tespit edilmiştir.

Günümüz Alevî-Bektâşî eserlerinde kullanılan rivayet malzemesinin azımsanmayacak bir bölümünün de tasavvufî hadisler olması, bu kültürün tasavvufî kimliğini ortaya koyan veriler olarak kendini göstermektedir.

Günümüz Alevî-Bektâşî kültürünün dini erkân ve anlayış bakımından sözlü geleneğe dayanması, sünnet/hadis konusunda da temel kaynaklara sahip olunmaması kültürün en önemli problemi olarak dikkat çekmektedir. Rivayetler için Şiî ya da Sünnî hadis külliyatı kaynak olarak gösterilebilmekte, bununla birlikte zaman zaman sünni hadis kaynaklarının kullanılmasında onlara duyulan güvenin değil, sünni düşünceyi ilzam etme amacını taşıdığı sezilmekte, bazan bu açık bir dille ifade edilmektedir.

Gerek peygamber anlayışı gerekse sünnet/hadisin anlaşılması ve yorumlanmasının rasyonel bir zemine oturtulabilmesi için, Kur'an-ı Kerîm'in takdim ve tavsif ettiği peygamber anlayışının esas alınması suretiyle, yaygın eğitim materyallerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Kitabi bilgi altyapısının oluşmasıyla, dini anlayış ve buna bağlı olarak dini yaşamın daha gerçekçi temellere dayanması mümkün olabilecek, her kesim için zorunlu olan özeleştiri zemini de oluşabilecektir.

KAYNAK:

Şaban ÇİFTÇİ, Günümüz Alevî-Bektâşî Kültüründe Hadis Doktora Tezi,
T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslâm İlimleri Anabilim Dalı Isparta - 2005